СЛОВНИК БУКОВИНСЬКИХ ГОВІРОК

СЛОВНИК
БУКОВИНСЬКИХ ГОВІРОК

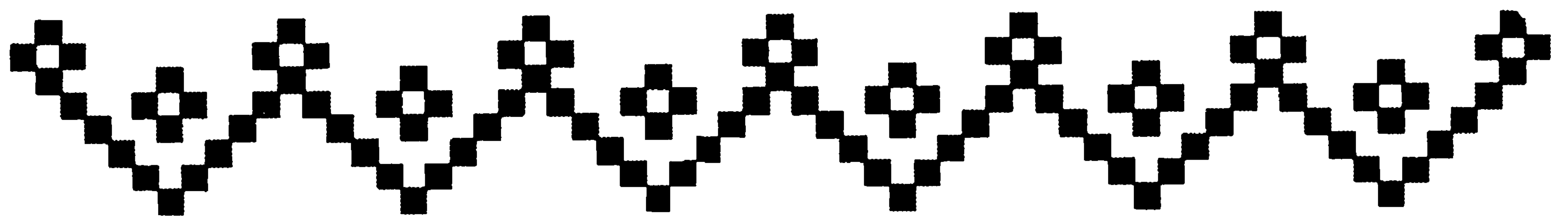

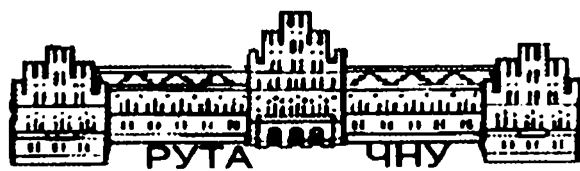

Чернівці
2005

ББК 81.411. 1–4
С 481
УДК 81' 282

Рекомендовано до друку вченою радою
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 3 від 26 травня 2005 р.)

Рецензенти: доктор філологічних наук, професор, завідувач відділу діалектології Інституту української мови Національної академії наук України ***П.Ю.Гриценко***;

доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника ***В.В.Грещук;***

доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри українського і загального мовознавства Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка ***Д.Г.Бучко.***

Наукові редактори: доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича ***Н.В.Гуйванюк***;

кандидат філологічних наук, доцент кафедри історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича ***К.М.Лук'янюк***

Редакційна колегія: проф. Бабич Н.Д., доц. Бузинська В.Є., проф. Герман К. Ф., проф. Гуйванюк Н.В., доц. Зінченко І. В., проф. Карпенко Ю. О., доц. Лук'янюк К. М., доц. Перепелиця С. С., доц. Прокопенко В. А., доц. Рабанюк Л. С., доц. Руснак Н. О., проф. Скаб М. С., доц. Скаб М. В., викл. Яківчик В. В.

С 481 **Словник буковинських говірок /** За заг. ред. Н.В.Гуйванюк. – Чернівці: Рута. 2005. – 688 с.
ISBN 966-568-774-3

"Словник буковинських говірок" містить 11 тисяч 816 діалектних слів, не враховуючи їх фонетичних варіантів. Це колективна багаторічна праця науковців і студентів філологічного факультету Чернівецького університету, до якого увійшли записи говіркового мовлення із 227 населених пунктів Чернівецької області.

Видання може бути використане як надійне джерело мовознавчих та українознавчих студій студентами філологічних спеціальностей, науковцями, вчителями, журналістами, письменниками і взагалі всіма тими, кого цікавить живе, безсмертне, самобутнє народне слово.

ББК 81.411.1–4

ISBN 966-568-774-3

Відкриваючи словник...

Лексикографічна репрезентація окремого говору чи усієї діалектної мови – один із найбільш складних і тривалих у часі щодо підготовки різновидів праці лінгвістів. Цього часто не усвідомлюють користувачі словниками, не уявляючи усіх аспектів підготовчої роботи.

Успіх діалектному словникові забезпечують його методологічні засади та якість вихідної емпіричної бази, насамперед зібраний у польових умовах матеріал. Щодо засад української діалектної лексикографії зауважимо, що сьогодні (за позірної жанрової різноманітності) усталилися два основних різновиди словників: диференційний – у якому репрезентують лише відмінні від літературного стандарту говіркові явища, і повний – з наведенням усіх зафіксованих у говірках одиниць безвідносно до їх наявності у структурі літературної мови. Дискусії про переваги чи недоліки кожного з різновидів діалектних словників, що жваво точилися у 60-70-х рр. XX ст., сьогодні втратили гостроту на тлі багатоманіття практики укладання словників та тих реалій, у яких опиняються лексикографи.

Українська діалектна лексикографія сьогодні має лише диференційні словники (В.С.Ващенка, А.А.Москаленка, Й.О.Дзендзелівського, П.С.Лисенка, М.Й.Онишкевича, В.А.Чабаненка, Г.Л.Аркушина, М.М.Корзонюка, П.С.Пиртея, Я.Рігера, О.Горбача та ін.), а прагнення М.А.Грицака укласти недиференційний регіональний словник закарпатських говірок не знайшло за життя цього великого романтика повної реалізації.

Сьогодні з великою надією читач зустрічає кожен новий діалектний словник – з надією на відкриття нових елементів мови, здатних поглибити знання сучасного й минулого мови і культури народу. Такі ж сподівання викликали і згадки про *Словник буковинських говірок* – одного з архаїчних і поліінформативних українських діалектів, спроби лексикографічної репрезентації якого мають понадстолітню історію. Збирання, систематизацію лексики буковинських говірок на глибоко наукових засадах, підготовку словника було інтенсифіковано з кінця 50-х- початку 60-х рр. XX ст. мовознавцями Чернівецького університету. У ті роки Чернівецький університет став одним із центрів діалектної лексикографії: тут склався колектив однодумців, які розуміли значення діалектної інформації для розвитку синхронної та історичної лінгвістики; тут було організовано етапну для української діалектології *Міжвузівську наукову конференцію з питань укладання обласних діалектних словників* (23 – 25 січня 1960 р.); тут було укладено діалектну регіональну картотеку й розпочато укладання *Словника буковинських говірок*; тут ініційовано поетапне введення в науковий обіг підготовлених частин *Словника* й друкування матеріалів окремими випусками. Так з'явилися друком "*Матеріали до словника буковинських говірок*" (вип. 1-6, Чернівці, 1971-1979), які схвально були зустрінуті фахівцями. Що "*Матеріали...*" мали вплив на розвиток лінгвістики, свідчать, з одного боку, їх уведення до списків обов'язкових джерел *Етимологічного словника української мови, Этимологического словаря славянских языков* та інших фундаментальних досліджень з україністики та славістики, а з другого, – зорієнтованість мовознавців на ці матеріали у своїй польовій діалектологічній роботі (напр., проф. О.Горбач широко послугувався цією інформацією під час обстеження південнобуковинських і гуцульських говірок Румунії та опрацювання зібраних матеріалів).

Перерва після 1979 р. у публікації випусків "*Матеріалів до словника...*" лише загострила бажання науковців мати цю лексикографічну працю завершеною: надто багатою була лінгвальна інформація, подана в цих випусках. Нарешті сподівання справдилися, а очікування винагороджені: після тривалої (не з вини укладачів) перерви

читачі мають *Словник буковинських говірок* – наслідок наполегливої праці колективу авторів і редакторів.

Сьогодні можна стверджувати, що автори *Словника,* відмовившись від продовження видання випусками і завершивши працю як цілість, відчутно поглибили лексикографічне опрацювання матеріалів, включно з тими частинами, які раніше були опубліковані. Опрацювання *Словника* як цілісного тексту уможливило оцінку кожної лексеми через призму усього реєстру та удокладнення і розширення опублікованих давніше матеріалів. При цьому автори скористалися з надбання досвіду української та зарубіжної діалектної лексикографії.

Підготовлений до друку *Словник* охоплює 11 тисяч 816 реєстрових одиниць, не враховуючи фонетичних та акцентних варіантів. Це праця диференційного типу, в якій подано лише ту лексику говірок, яка відмінна від літературної нормативної, зокрема складом одиниць, семантикою, формальною структурою чи граматичними особливостями. Проте і в диференційному форматі словника вдалося відтворити лексичне багатство цих говірок, зафіксувати архаїчні елементи, що мають надійні відповідники у давньоукраїнських пам'ятках княжої доби, а також наслідки багатовекторної міжетнічної (і міжмовної) взаємодії, впливи на буковинські говірки мов різних сімей. Тому значення *Словника* не вичерпується експлікацією лексики – це відчутний імпульс для нових лексикологічних, історико-етимологічних та етногенетичних студій, надійне джерело інформації для синтетичних праць про цей архаїчний говір.

У *Словнику* дотримано базових для праць такого типу лексикографічних вимог, зокрема щодо наведення семантики, способів представлення граматичних, функціонально-стилістичних характеристик; за допомогою ремарок окреслено відношення до різних шарів лексики з погляду її актуальності щодо вживаності в говірках, засигналізовано перехід низки лексем до функціональної периферії; важливими є наведені орієнтири щодо ідеографічної віднесеності лексем.

У діалектному словнику ціннісними домінантами є: по-перше, ступінь повноти реєстру; по-друге, докладність представлення семантичної і формальної структури кожної лексеми; по-третє, локалізація матеріалу. У *Словнику буковинських говірок* виразно проступає прагнення повно репрезентувати – у межах диференційності – лексичний склад говірок. Тому читач знайде у *Словнику* чимало лексем, відповідники яким не фіксують інші лексикографічні джерела та лінгвістичні атласи, а також семантичні й формальні локалізми. Сьогодні *Словник буковинських говірок* є найповнішим джерелом знань про лексику і семантику цих говірок, водночас – і про своєрідну локальну культуру буковинців. Це якісно нова спроба репрезентації великого за обсягом цінного мовного та етнокультурного матеріалу.

Зауважимо, що й після публікації словників зі значно повнішими реєстрами можливість удокладнення репертуару одиниць завжди залишається реальною. Тому діалектні словники, як і *Словник буковинських говірок,* можуть бути потрактовані як своєрідні питальники для наступних польових обстежень говірок з метою уточнення географії, семантики кожної із зафіксованих лексем, водночас – і як база для розгортання регіональних семасіологічних та лінгвогеографічних студій над відповідними говірками.

Інформаційний формат *Словника буковинських говірок* уможливлює широкий спектр його використання, який не вичерпується різноплановим вивченням лексики: водночас це зібрання надійних автентичних свідчень про акцентуацію, фонетику, словотворення і граматику говірок, які разом адекватно відтворюють неповторний мовний профіль буковинського діалекту.

П.Гриценко
Київ

ПЕРЕДМОВА

Буковина – древня слов'янська земля. У X-XII ст. вона становила невід'ємну частину Київської Русі, входила до складу Галицько-Волинського князівства. Назва "Буковина" пов'язана з деревом бук, що споконвіку росте на цій території. За сучасним адміністративно-територіальним поділом Північна Буковина належить до Чернівецької області. Нелегка історична доля судилася буковинцям. Час від часу потрапляли вони у неволю, зазнавали поневірянь і знущань з боку чужинців. З XIV ст. буковинська земля належала до Молдавського князівства, а з 1514 р. разом з Молдавією потрапила в ярмо до Туреччини. У 1774 р. Буковина опинилася в складі Австро-Угорщини, а з 1919 р. по 1940 р. перебувала під окупацією Румунії. І лише в 1940 р. Північна Буковина стала невід'ємною частиною Радянської України, а з 1991 р. – суверенної, незалежної держави Україна.

Багатовікове іноземне поневолення турецьких, австрійських та румунських гнобителів не могло не позначитися на формуванні української літературної мови на цій території, сприяло посиленню діалектної диференціації [5, с. 98]. Попри все буковинці зуміли зберегти свою рідну українську мову, багату фольклорну спадщину, звичаї і традиції.

Незважаючи на довготривале контактування українських говірок Буковини з різними наріччями і мовами, у них збереглися такі специфічно-національні риси, які становлять основу української літературної мови. Саме тут збереглося чимало реліктових явищ слов'янської давнини, які досить повно репрезентують діалектні особливості, що, за висловом К.Ф.Германа, "є живими свідками історії мови, часто більш переконливими, красномовнішими, ніж могили, кістки та зброя" [6, с. 3].

Мінлива державна приналежність Північної Буковини спричинилась до появи на цій території численних лексичних запозичень з турецької, німецької, румунської та інших мов, що становить специфіку словникового складу буковинських говірок і неабиякий науковий інтерес для дослідників.

Жива народна мова з її регіональними говірковими особливостями є неоціненним духовним скарбом народу, надійним джерелом для дослідників історичного розвитку мови. Лексика народних говорів становить великий інтерес завдяки тому, що у словах, здавна створених народом, успадкованих і збережених наступними поколіннями, відображається історичний поступ народу, його різноманітне трудове життя, його світогляд, звичаї і вірування тощо.

Відрадно, що за останні десятиріччя в Україні опубліковано низку ґрунтовних досліджень з діалектології, лінгвістичної географії, видано декілька регіональних діалектних словників, зокрема "Словник говірок Нижньої Наддніпрянщини" у 4-х т. В.А.Чабаненка [23], "Словник західнополіських говірок" Г.Аркушина у 2-х т. [1],. „Словник бойківських говірок" М.Й.Онишкевича, „Slownik huculski" (Oprac. i przygot. do druky J.Rieger. – Warszawa, 2001) J.Janowa та ін. Діалектна лексика цікавить сьогодні не лише лінгвістів, але й дослідників інших гуманітарних наук. "Увага до лексики говорів, – зазначає П.Ю.Гриценко, – загострена у зв'язку з необхідністю забезпечити надійним матеріалом галузі мовознавства й суміжних наук, які безпосередньо пов'язані з реконструкцією давнішого стану матеріальної та духовної культури носіїв мови" [7, с. 3].

На сучасному етапі розвитку української мови на Буковині спостерігається співіснування літературної мови та говіркового масиву. Безперечно, відбувається

процес виходу з ужитку діалектних лексем та граматичних форм, особливо у мовленні людей молодшого і середнього поколінь. Через те фіксація специфічної діалектної лексики, записи говіркового мовлення набувають у наш час особливої актуальності як для збереження мовних скарбів, так і для вивчення цього дуже важливого джерела збагачення літературної української мови.

Крім того, вивчення діалектів має надзвичайно велике значення для з'ясування історії мови та сучасного стану її розвитку. Територіальні діалекти були і залишаються надійним джерелом збереження специфічно-національних рис української мови. Їх вивчення допомагає розкрити внутрішні закономірності еволюції літературної мови, розв'язати питання про історичні зв'язки літературної мови та діалектів, міждіалектного та міжмовного контактування українців з іншими народами.

"Словник буковинських говірок" містить діалектний матеріал, зафіксований у 227 населених пунктах Вижницького, Глибоцького, Заставнівського, Кельменецького, Кіцманського, Новоселицького, Сокирянського, Сторожинецького та Хотинського районів Чернівецької області. Ця робота тривала протягом майже п'ятдесяти років. Здійснювали її викладачі та студенти Чернівецького університету. Словник містить 11т.816 реєстрових слів і може бути використаний як лексикографічна та українознавча праця науковцями, учителями, студентами філологічних спеціальностей, журналістами, письменниками і взагалі всіма тими, кого цікавить живе, самобутнє народне слово.

Щиро дякуємо усім, хто причетний до видання цієї надзвичайно цінної колективної багаторічної праці, яка прислужиться, сподіваємося, не лише українській, але й європейській мовознавчій науці.

"СЛОВНИК БУКОВИНСЬКИХ ГОВІРОК" У КОНТЕКСТІ ЗАГАЛЬНОУКРАЇНСЬКОЇ ДІАЛЕКТНОЇ ЛЕКСИКОЛОГІЇ ТА ЛЕКСИКОГРАФІЇ

Вивчення діалектного українського мовлення на Буковині розпочалося ще в кінці XIX ст. Зокрема, про це дізнаємося з листування українських славістів з чеським мовознавцем Францем Міклошичем, кореспондентами якого були професори Чернівецького університету – Гнат Онишкевич, Омелян Калужняцький, Степан Смаль-Стоцький [10]. З листування довідуємося, що всі вони були збирачами діалектного матеріалу на прохання Ф.Міклошича. Часто залучалися до цієї роботи і вчителі чернівецьких гімназій. Зокрема, у листі вчителя гімназії Лева Куриловича йдеться про те, що він надіслав Ф.Міклошичу 218 слів, пов'язаних з місцеперебуванням циган на території Буковини [10, с.17]. Цікавило чеського мовознавця і питання про шляхи проникнення елементів румунської мови в українсько-карпатські говірки. З цією метою він використав дослідження професора Чернівецького університету О.Калужняцького "Rumunischen in Kleinrussischen und Polnischen" та "Rumunen auf Kleinrussischen Gebiete", у яких стверджувалося, що лексичний матеріал з румунської мови, зафіксований ним у говірках буковинців, гуцулів та покутян, охоплює всього 270 слів і стосується дуже обмеженого вжитку [22, с. 20]. Зате Ф.Міклошич зафіксував близько 500 слов'янізмів у румунській книжній мові і зробив висновок про значний слов'янський елемент у румунській мові, що своєю фонетичною оболонкою виразно свідчить про давню румунізацію словенської течії [22, с. 19].

В одному з листів до Ф.Міклошича О.Калужняцький просить вибачення, що не може надіслати своєму вчителеві на його прохання праць з діалектології. "Ні в галузі румунської, ні малоруської мови, – пише він, – не знайшов я чого-небудь, що належало б діалектології або де були б принаймні матеріали, які можна було б відповідно використати. Справа має такий вигляд, немов у цій місцевості в цьому випадку майже всі без винятку сподіваються, що хтось інший зробить цю роботу

повністю. Місцевих жителів навіть не можна якось навчити виконати таке відносно легке завдання, як збирання мовних зворотів або запис кількох казок зі всіма нюансами, які притаманні тій чи іншій околиці. Хоч вони обіцяють все, але, як правило, не дотримують слова ні в чому" (Лист від 29 травня 1882 р.) [10, с. 208-209].

На окремі особливості буковинських говірок О.Калужняцький вказав у праці "Рутенська мова і література", виданій у Відні в 1889 році [9, с. 392]. У 1890 р. О.Калужняцький став членом Бухарестської АН, а в 1891 р. – академіком Петербурзької АН, працюючи в Чернівецькому університеті аж до самої смерті (в 1914 р.).

Степан Смаль-Стоцький, який очолював кафедру руської мови Чернівецького університету з 1885 року, у листі від 19 травня 1886 р. до Франца Міклошича написав, що він організував "цілу групу людей для збирання народних пісень і народних оповідань на Буковині, дбаючи особливо про те, щоб вони були у фонетичному відношенні абсолютно точно передані, з чого могла б пізніше вирости діалектологічна студія" [10, с. 351].

Із листування українських славістів довідуємося, що Богдан Пюрко (1847-1906) передав прохання від Ф.Міклошича буковинському письменникові Юрію Федьковичу, щоб він записував не лише фольклор, але й окремі слова. Відомо також, що Юрій Федькович був одним із кореспондентів українського мовознавця, етнографа і фольклориста Євгена Желехівського, надсилав йому зібрані діалектні записи для "Малорусько-німецького словаря" (1885-1886). Юрій Федькович, твори якого засвідчують чимало діалектних слів гуцульських та буковинських говірок, сам тлумачив їх у додатках (наприклад, "Словник", доданий до київського видання творів письменника, які допомагав видати Михайло Драгоманов, містить 133 слова-діалектизми з авторськими поясненнями).

Нещодавно стало відомо, що Юрій Федькович уклав невеликий словник рідковживаних буковинських слів, записаних ним у Путильському районі. Рукопис цієї лексикографічної праці під назвою "Збірничокъ рідшихъ руськихъ слівъ зь Путилівського (Руссъ-Кімполунгського) окола на Буковині" був знайдений у фонді А.С.Петрушевича в бібліотеці АН СРСР в Петербурзі [8, с. 275-287].

Однією з ґрунтовних наукових розвідок про буковинські говірки слід вважати працю І.Верхратського "Дещо до говору буковинсько-руського", що була опублікована в 1908 році. Учений розглянув у цій праці деякі фонетичні та словотвірні особливості говірки [2].

Після Першої світової війни 1914-1918 рр., коли Буковинський край потрапив під владу Румунії, Чернівецький університет став румунським і кафедру української філології було закрито. Відновлено її лише в жовтні 1940 р. З вересня 1947 р. завідувачем кафедри мови став доцент О.Н.Савченко, який відновив чи, правильніше сказати, організував спочатку пошукову роботу з вивчення говорів Північної Буковини та збирання матеріалів для Діалектологічного атласу. Загалом же в Україні було розпочато цю роботу ще в кінці 30-х рр. У травні 1941 р. в Інституті мовознавства в Києві було проведено першу діалектологічну нараду, на якій широко обговорювався питальник, складений відомими діалектологами П.С.Лисенком, Ф.Т.Жилком та ін. Однак цю важливу роботу перервала війна.

У 1948 р. Інститут мовознавства АН УРСР поновив роботу над Діалектологічним атласом української мови. З цією метою були складені спеціальні питальники. У лютому 1948 р. на Другій республіканській діалектологічній нараді було ще раз поставлено на обговорення програму для збирання діалектних матеріалів, опубліковану окремим виданням. Після цього було налагоджено роботу і в окремих регіонах України. Зокрема, велика надія покладалася на вузівських працівників та університетські кафедри. Активну участь у цій справі брав і доцент

кафедри української мови Чернівецького університету В.С.Лимаренко, який залучав до збирання говіркового матеріалу студентів та аспірантів.

Діалектологічний атлас української мови мав завдання встановити межі поширення характерних для кожного говору граматичних рис і окремих слів, "щоб виявити найдавніші етнічні та культурні зв'язки та взаємини" [15, с. 9]. Укладачі "Програми..." сподівалися, що "так буде закладена підвалина справді наукової історії української мови, що матиме чимале значення і для історії українського народу" [15, с. 9].

У квітні 1956 р. було проведено IX діалектологічну нараду в м. Києві, яка була присвячена обговоренню стану збирання і вивчення матеріалів для Діалектологічного атласу, а також організації збирання матеріалів для укладання обласних словників української мови. Такі наради проводилися періодично в Інституті мовознавства (у травні 1959 р. – X республіканська діалектологічна нарада; у 1962 – XI та ін.).

Активним учасником цих нарад і доповідачем на них був І.Г.Чередниченко, який з 1955 р. очолив кафедру української мови в Чернівцях і працював тут до 1963 року. Досвідчений учений і здібний організатор І.Г.Чередниченко згуртував кафедру для серйозних наукових досліджень, у тому числі і в галузі вивчення буковинських говірок. Учений мав досвід такої роботи, бо ще в 1940 р., працюючи в Краснодарі, брав участь у складанні спеціальної програми-питальника для вивчення українських говорів Північного Кавказу. В 1948 році, працюючи у Львівському університеті, І.Г.Чередниченко розробив "Питальник з лексики і фразеології для збирання діалектологічного матеріалу західноукраїнських говорів" [12].

У Чернівцях у 1957 р. він з колективом викладачів (у складі редколегії були: І.Г. Чередниченко (редактор), М.І. Вихристюк, Ю.О. Карпенко, М.В. Леонова, В.С. Лимаренко, К.М. Лук'янюк, В.А. Прокопенко, М.Ф. Станівський, М.С. Тофан, Л.П. Мітюніна) складає **"Програму-питальник для збирання матеріалів до обласного словника буковинських говорів"** [16]. У передмові зазначено, що кафедра української мови Чернівецького університету розцінює збір матеріалу до обласного словника як невідкладне завдання сучасного мовознавства і залучає до цієї роботи не лише викладачів та студентів, але й сподівається, що в ній візьмуть участь широкі кола громадськості (учителі, лікарі, сільська інтелігенція). "Наше сьогоднішнє невідкладне завдання – в найкоротший час встигнути зафіксувати з живої народної мови ті діалектні лексичні явища і факти, які мають глибоку говіркову традицію, але які поступово і безповоротно зникають" [16, с. 5]. Теоретичне і практичне значення діалектного словника полягає в тому, що він, на переконання І.Г.Чередниченка, повинен бути створений як "необхідний довідник для істориків української мови, істориків літератури, для етнографів, викладачів української мови, для студентів-філологів і взагалі для всякої культурної людини, що має інтерес до народної української мови" [16, с. 4]. Крім того, такий словник може бути і своєрідною пам'яткою, якою користуватимуться майбутні покоління в тому разі, якщо певні діалектні явища взагалі зникнуть.

З цього часу розпочалося серйозне дослідження говірок Буковини. Кафедра української мови організовувала щорічні діалектологічні експедиції для збору матеріалу до Діалектологічного атласу та для укладання картотеки Словника буковинських говірок. На основі зібраного матеріалу пишуться ґрунтовні наукові дослідження, виконуються дипломні роботи, присвячені лексичним, фонетичним та граматичним особливостям говірок Буковини, видаються спеціальні наукові збірники статей [див. 13].

У 1958 р. було здійснене спеціальне видання Наукових записок Чернівецького державного університету "Питання історії і діалектології східнослов'янських мов", де були вміщені статті з результатами досліджень буковинських говірок: Ю.О.Карпенка

“Деякі назви культурних рослин у буковинських говірках”, М.В.Леонової “До характеристики говірок північних районів Буковини”, В.А.Прокопенко “Назви спорідненості та свояцтва в буковинських говірках” [14]. Особливо активізувалася діалектологічна робота кафедри української мови в 60-х рр. У 1961 р. В.А.Прокопенко під науковим керівництвом доц. Савченка О.Н. захистила кандидатську дисертацію “Лексика буковинських говірок”. Дослідниця відзначала, що лексика буковинських говорів становить значний інтерес передусім тому, що в ній збереглася велика кількість архаїзмів і специфічних слів, невідомих іншим українським діалектам [20, с. 411]. В.А. Прокопенко опублікувала також низку статей, присвячених буковинським говіркам, а саме: “Деякі особливості сільськогосподарської лексики буковинських говірок” [18]; “Назви одягу, взуття та головних уборів у буковинських говірках” [19]; “Про дієслівну лексику буковинських говірок” [21]; “Архаїзми у складі лексики буковинських говірок” [17] та ін.

З ініціативи кафедри української мови в 1960 р. у Чернівцях було організовано й проведено наукову міжвузівську конференцію, присвячену укладанню діалектних словників.

Активне дослідження буковинських говірок тривало і після того, як у 1963 р. кафедру очолив І.І.Слинько. Це був один з пріоритетних напрямів наукових досліджень кафедри. Активну участь у збиранні діалектного матеріалу й укладанні словника буковинських говірок взяли доценти М.В.Леонова, К.Ф.Герман, Т.П.Заворотна, В.А.Прокопенко, К.М.Лук’янюк, викладачі П.М.Недільський, М.Ф.Кобилянська, В.В.Яківчик та ін.

У 1971 році було розпочато видання серії випусків “Матеріалів до словника буковинських говірок” (ред. колегія – проф. Ю.О. Карпенко, доц. К.М.Лук’янюк, доц. В.А. Прокопенко (відп. ред.), викл. В.В. Яківчик). У передмові до першого випуску зазначалося, що “словники народних говорів покликані зібрати, описати і тим самим зберегти, запровадити в науковий обіг діалектну лексику” [11, с. 3]. Протягом 1971-1979 рр. за матеріалами картотеки вийшло шість випусків словника. Упорядниками словникових статей цієї колективної праці були: у I випуску (літери **А**, **Б** – проф. Ю.О.Карпенко; **В**, **Г** – доц. В.А.Прокопенко); у П випуску (літери **Г**, **Д** – доц. Прокопенко В.А.; **Е**, **Є** – викл. Яківчик В.В.; **Ж** – доц. Лук’янюк К.М., доц. Леонова М.В.); у Ш випуску (літери **З** – доц. Лук’янюк К.М.; **И**, **І**, **Ї**, **Й** – викл. Яківчик В.В.); у IV випуску (літери **К** – доц. Лук’янюк К.М., проф. Карпенко Ю.О., викл. Яківчик В.В.); у V випуску (літери **Л** – доц. Прокопенко В.А.; **М** – доц. Герман К.Ф.); у випуску VI (літери **Н** – викл. Недільський П.М.; **О**. – доц. Кобилянська М.Ф., викл. Мойсюк С.В., ст. лаб. Перепелиця С.С., ст. лаб. Зінченко І.В.).

Появу “Матеріалів до словника буковинських говірок” радо вітали мовознавці України. Відгукнулися про неї і деякі зарубіжні колеги. Так, у “Славістичному журналі” (“Zeitschrift fur Slawistik”) за 1973 рік було вміщено рецензію К.Гутшмідта на видання перших двох випусків словника. Він відзначив важливу роль регіональних словників для славістичних досліджень, згадавши в цьому аспекті, крім рецензованих випусків “Матеріалів до буковинського словника”, рукописні лексикографічні праці М.А.Грицака “Словник українських говорів Закарпатської області (Т. I-IV), М.Й.Онишкевича “Словник бойківського діалекту” та деякі ін. “Словник Буковини має велике значення для дослідження українського і загальнослов’янського словникового запасу”, – відзначив рецензент [24, с. 297].

На жаль, після шостого випуску видання “Матеріалів...” припинилося. Проте продовжувалася робота колективу кафедри української мови Чернівецького університету із призбирування діалектного матеріалу. Картотека словника буковинських говорів весь час поповнювалася матеріалами, зібраними студентами та

під час діалектологічних практик та експедицій, матеріалами дипломних робіт. Очолювали експедиції і керували діалектологічною практикою студентів проф. Герман К.Ф., доц. Лук'янюк К.М. та інші викладачі кафедри української мови.

К.Ф.Герман – один з провідних учених у галузі діалектного синтаксису в Україні. У 1968 р. він захистив кандидатську дисертацію на тему "Складне речення в буковинських говірках", а в 1997 р – докторську дисертацію "Українські говірки Північної Буковини в історичному та лінгвогеографічному аспектах". Учений з'ясував питання диференціації українських говірок на Буковині, причинами якої були складні суспільні умови, іноземне панування, характер етнічного заселення краю, виділивши чотири основні різновиди буковиських говірок: 1) буковинсько-надпрутські; 2) буковинські з деякими рисами гуцульських говірок; 3) буковинські з деякими рисами наддністрянських та подільських говірок, 4) буковинські з деякими рисами подільських говірок [6]. У 1995 та 1998 рр. К.Ф.Герман опублікував дві лінгвогеографічні праці, які здобули визнання мовознавчої громадськості в Україні, – "Атлас українських говірок Північної Буковини: Фонетика. Фонологія" [4] та "Атлас українських говірок Північної Буковини: Словозміна. Службові слова" [3].

Словотворчі студії над матеріалами буковинських говірок провадив доц. Лук'янюк К.М. Проф. Бабич Н.Д. досліджувала буковинську фразеологію. Проф. Гуйванюк Н.В. публікувала наукові статті із спостережень над синтаксисом буковинських говірок. Проте найпродуктивніше трудилися викладачі кафедри української мови, з 1994 р. – двох кафедр (сучасної української мови та історії і культури української мови) над укладанням картотеки словника буковинських говорів.

На сьогодні роботу над "Словником буковинських говірок" завершено. Доопрацьовано лексикографічний матеріал, вміщений у попередніх шести випусках "Матеріалів...", упорядковано картотеку та складено словникові статті до слів на літери П – Я. Упорядниками словникових статей на літеру **П** є доц.Прокопенко В.А., Лук'янюк К.М. та проф. Герман К.Ф.; на літеру **Р** – проф. Бабич Н.Д.; на літеру **С** – проф. Гуйванюк Н.В та доц. Заворотна Т.П; на літеру **Т** – викл. Пілат О.Х.; на літеру **У** – проф.Скаб М.С.; на літеру **Ф** – викл. Єрменчук Н.Т.; на літеру **Х** – доц. Перепелиця С.С.; на літери **Ц**, **Ч** – доц. Скаб М.В.; на літери **Ш**, **Щ** – доц. Кобилянська М.Ф.та викл. Рабанюк Л.С.; на літери **Ю**, **Я** – викл. Рабанюк Л.С.

Записи діалектного матеріалу, що їх використано у "Словнику буковинських говірок", було зроблено протягом 1957-1970 рр. та 1989-2003 рр. в 227 населених пунктах Чернівецької області. Використано також матеріали дипломних робіт студентів філологічного факультету Чернівецького університету різних років навчання, а саме: Антонової Г.В., Антоник К.М., Бакицької Є.С., Беседінської Н.Д., Блауш М.Д., Бобик Є.І., Далавурак С.Д., Доготар С.Д., Дячук Д.І., Василовича Є.І., Ватрич Л.Ю., Вержак М.І., Ворожбит Г.І., Голодняк З.С., Григорчук А.П., Грифлюк З.Є., Гудими А.Е., Заболотної М.С., Капіцької О.Г., Карась М.Ф., Карбашевської В.В., Колодрібської В.П., Коноплястого М.Д., Коржик М.І., Косоловської Ю.І., Костюк Т.М., Котлярської М.П., Кочана Г.В., Кравченко В.А., Кукурян А.Д., Купріної І.О., Кушніра В.І., Кушніренко М.І., Лазаренко В.В., Липкан І.І., Логош М.Д., Малайдах Н.С., Мамони Л.С., Майщук М.М., Мікіцела Г.Л., Мусензової В.А., Новак В.Я., Поп'юк О.М., Похивко Я.Г., Прядка В.Я., Радченко Н.В., Робуляк Є.І., Рубанець М.М., Руснак А.Г., Савчук А.І., Стецької М.В., Стратійчук М.Г., Ткач Л.М., Ткач М.А., Ткачук М.С., Чернея В.І., Чорній С.Л., Чорного В.Г., Чорного В.П., Шваба П.Г., Яківчука А.Ф., Юрчук Н.О. та ін.

Наукове редагування "Словника буковинських говорів" здійснювали доц. К.М.Лук'янюк та проф. Н.В.Гуйванюк.

РЕЄСТР СЛОВНИКА

Словник містить цінний матеріал про один з найбільш архаїчних говорів, у структурі якого збереглася значна частина слів, які в інших українських говірках вийшли з ужитку, як-от: *хорóми* 'сіни', *віче* 'народні збори', *вéремйа* або *вéремнє* 'час, хороша погода', *чéледь* 'молодь', *вýйко* 'дядько', *віно* 'посаг нареченої, придане', *óбрус* 'скатертина' *ногавúці* 'штани', *бесáги* 'сакви', *зарíнок* 'берег річки, вкритий галькою', *пуд* 'страх', *пýдити* 'лякати', *піют* 'співають' та ін.

До "Словника буковинських говірок" увійшли слова живої розмовної мови українців Букóвини: 1) відсутні у літературній мові як нормативні (напр.: *бáзник* 'бузина', *бáчно* 'передбачливо', *вар* 'компот із сухих фруктів', *вандрувáти 'знев.* тинятися' *та ін.;* 2) відомі літературній мові, але вживані в говірках з іншою семантикою (як-от: *вáжити 'знев.* чіплятися, присікуватися', *галушкú* 'голубці', *гарбýз* 'кавун, диня', *мáтка* 'хрещена мати' та ін.); 3) слова, що мають відмінні від літературної норми граматичні ознаки або фонетичні риси, які помітно змінюють слово, напр.: *вогорíти* 'говорити', *марéмух* 'мухомор'.

Реєстр Словника складає: 11 тис. 816 лексем.

Як уже відзначалося, специфікою говірок є запозичення з польської, тюркських, романських та германських мов, напр.: *гамбарáс* 'гризня, колотнеча, баталія', *букáта* 'шматок', *спóдні* 'штани', *малáй* 'кукурудзяний хліб', *гóфа* 'двір, подвір'я', *галшýга* 'туфля', *мáнтиля* 'плащ', *сарáка* 'бідолаха', *бáнно* 'сумно' та ін.

У Словнику зафіксовано також поширені в говірках фразеологічні одиниці, прислів'я, як-от: *на мглі ока* – 'в одну мить', *не гни харамана* – 'не верзи казна-чого', *заставити козу пасти* – 'примусити когось робити щось не зовсім приємне', *у него нема третої дошки* – 'нерозумний', *гнути бандиги* – 'говорити дурниці', *невітриманна голова* – 'великий клопіт', *зривати гонор* – 'збивати пиху', *забагати, як віл довбні* – 'виявляти безглузде бажання'; *Кому ведеси, тому й когут несеси*; *Ластівки вилітают – веремнє обіцяют*; *Коли не періг, то не пероживси*; *Дав Бог банніcть, даст і радість* і под.

СТРУКТУРА СЛОВНИКОВОЇ СТАТТІ

До реєстрового слова наводяться такі граматичні відомості: 1) до іменників – закінчення родового відмінка однини (якщо слово не має форми однини, то подається форма родового відмінка множини), пор.:

ЗАВОРОТ, -у, ч. Запаморочення.

ЗАВОРОТЬ, -и, ж. Водоворот.

ОЛУФКО, - а, с. Олівець.

ЗАВОДИНИ, -ів, мн. (обр.). Заведення молодих та гостей за весільний стіл.

Слова, що звичайно вживаються у множині, але мають і однину, у реєстрі представлені в однині з поміткою *зв. мн.* Напр. :

ГУЛЬКА, -и, ж., зв. мн. **ГУЛЬКИ**, -ок (бот.). Вид дрібних слив.

ЛЕГКА, **ЛЕГКЕ**, **ЛЕХКЕ**, -і, зв. мн. **ЛЕГКІ**, **ЛЕХКИ**, **ЛЬОХКІ**. Легеня.

Фонетичні та морфологічні варіанти слова об'єднуються в одній статті і подаються залежно від частоти фіксації кожного, починаючи від загальновживаного варіанта до менш поширеного і рідкісного, напр.:

БАНЯК, **БАНЄК**, **БАНІК**, -а. Велика посудина для страви, чавун, каструля.

БАРАБУЛЯНКА, **БАРАБОЛЯНКА**, **БАРАБУЛЄНКА**, -и, ж. Картоплиння.

БАРЛАЧІ, **БАРЛАДЖІ**, -ів, мн., **БАРЛАДЖЯ**, -і, с. (заст., рідк.). Вид взуття, сукняні чоботи, внизу підшиті шкірою.

Граматичний рід іменника позначено в тих випадках, коли він не збігається з граматичним родом відповідника літературної мови або основного слова тлумачення, напр.:

ГАРБА́ТА, ГЕРБА́ТА, -и, ж. Чай.

СТРИХ, -у, ч. Горище.

КАВАЛЄ́РКА, -и, ж. Вечорниці.

Дієслова подано у неозначеній формі. Подекуди наводяться варіанти доконаного та недоконаного виду, як-от:

ЗАВТЯКА́ТИ, ЗАВТЄКА́ТИ, ЗАВКІКА́ТИ, док. **ЗАВТЯ́КНУТИ, ЗАВТЄ́КНУТИ, ЗАВКЄ́КНУТИ**. Встигати. До дієслів, що звичайно вживаються в доконаному виді, додається позначка *зв. док.* Напр.:

ВІДБИВА́ТИСИ (-са). Фотографуватися. Зв. док. **ВІДБИ́ТИСИ**(-са).

КО́ПАТИ. Штовхати, бити ногами. Зв.док. **КО́ПНУТИ**.

Зворотні дієслова подані з найбільш поширеними в буковинських говірках варіантами зворотної частки ***си*** (центральні та північно-західні райони) і ***са*** (східні райони, зрідка центральні):

ВВИХА́ТИСИ. Поспішати, швидко робити щось.

ЗВИТА́ТИСИ (-са). Привітатися, подаючи руку.

ЖОЛО́БАТИСА (-си). Колупати.

Якщо безособове дієслово може вживатися із зворотною часткою без зміни семантики, крім значення зворотності, частка ***си*** (**са**) ставиться в дужках, як-от:

ВІПУЛЯ́ТИ (-си, -са). Витріщувати (ся).

ЗВЕРТА́ТИ (-си, -са), **ЗВИРТАТИ**(-си, -са). Перекидати(ся).

ЗЛО́СТИТИ (-си, -са). Сердити(ся), злити(ся).

Якщо ж зворотна частка надає дієслову іншого значення, то воно виноситься в окрему словникову статтю , напр.:

ГРИ́ЖАТИ, ГРИ́ЖІТИ. Годувати, доглядати.

ГРИ́ЖІТИСИ. Журитися, турбуватися.

Субстантивовані прикметники та дієприкметники супроводжуються позначкою *субст.*, а прислівники та інші незмінні повнозначні слова – позначкою *незм.* Наприклад:

ВАДРОВЕ́, -ого, с., субст., обр. Викуп парубкам за молоду з їхнього села.

МА́ТКОВИЙ, -ого, субст., рідк. Чоловік матки. Див. **МА́ТКА**.

ДОЛІВЛИ́Ц, незм. Долілиць.

ДОМІ́В, незм. Додому.

Службові слова позначено відповідно за частиномовною приналежністю – *прийм., спол., частка;* вигук –*виг.*

До окремих слів подано стилістичну характеристику: типу *фам.* – фамільярне, *лайл.* – лайливе, *знев.* – зневажливе, *згруб.* – згрубіле, *ірон.* – іронічне тощо.

Усього у словнику прийнято 5 особливих позначок, що стосуються часового підпорядкування та інтенсивності використання (*заст.* – застаріле, *рідк.* – рідкісне, заг. – загальновживане, *обр.* – обрядове, *спец.* – спеціальне) та за лексико-стилістичною диференціацією професійної лексики: *бот.* – ботаніка, *мед.* – медицина, *ав.* – авіація, *анат.* – анатомія, *бдж.* – бджільництво, *іст.* – історія: *іхт.* – іхтіологія, *кушн.* – кушнірство, *зоол.* – зоологія, *кул.* – кулінарія, *мисл.* – мисливство та ін.

Після реєстрового слова подається його літературний відповідник, а при його відсутності – тлумачення. Значення полісемантичних слів подаються кожне зокрема з відповідною нумерацією. Далі вказується поширення слова шляхом вказівки районів Чернівецької обл., які подано у такій послідовності: Заст. (Заставнівський), Кіцм. (Кіцманський) – північна та центральна частина Чернівецької області; Вижн. (Вижницький), Стор. (Сторожинецький) – західні райони в межах поширення буковинських говірок; Глиб. (Глибоцький) – південна частина області; Нов. (Новоселицький), Хот. (Хотинський), Кельм. (Кельменецький), Сок. (Сокирянський) – східні

райони, територія колишнього Хотинського повіту. Села в межах району називаються в тих випадках, коли слово вдалося зафіксувати тільки в одному чи декількох населених пунктах. Якщо слово відоме в усіх обстежуваних говірках, то воно має позначку *заг.* (загальне). Закінчується словникова стаття ілюстрацією. Наприклад:

НАНАШКО, -а, ч., рідк. 1. Хрещений батько. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Дорцин дід – то був мій нанашко* (Рідківці Нов.). 2. Весільний батько. Стор., Глиб., Кельм. *У повницу нанашко дав п'їдісєкь рублів* (Горбівці Глиб.).

ЛЕДАКИЙ, **ЛЕДАЙКИЙ**. 1. Старий, трухлявий. Стор. *Це вже ледакий пліт, траба новий класти* (Снячів Стор.). 2. рідк. Ледачий. Стор. *І в кого ти такий ледакий удавси?* (Стара Жадова Стор.). 3. Який-небудь. Стор. *Аби ледайкий плащ, то не змок би* (Костинці Стор.).

НАБУВАТИСИ (-са), док. **НАБУТИСИ** (-са). 1. Гостювати, приємно проводити час у гостях. Заст.,Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ми набувалиси у свата аж три дни* (Снячів Стор.). *Мій син був з нивістков, так субі файно набулиси та й поїхали* (Слобідка Глиб.). 2. Жити в достатку, безтурботно. Стор., Глиб. *Так бих хотіла набуватиси, висилитиси, а то вже ниможе: рокє минули, та й стара я гет* (Горбівці Глиб.).

Слова-омоніми винесено в окремі словникові статті, напр.:

БЕҐА [1], -и. Жердина. Сок. *Збивали беґою грушки* (Шебутинці Сок.).

БЕҐА [2], -и, ж. 1. Клунок, торба. Заст., Кіцм., Стор. *Взяла беґу на плечі та й поїхала до Черновец* (Хлівище Кіцм.). 2. знев. Матрац із соломи. Вижн., Стор. *Поможи вінисти цу беґу трохі надвір* (Карапчів Вижн.).

ДЕЯКІ ФОНЕТИЧНІ ТА ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БУКОВИНСЬКИХ ГОВІРОК

Серед найдавніших фонетичних особливостей буковинських відзначимо такі: 1) збереження давнього ***е*** після шиплячих та деяких інших приголосних (напр. *учера*, *на челі*, *до него*); 2) звуки ***е*** та ***і*** після шиплячих та м'яких приголосних на місці ę (*кош'ера*, *уз'ев*, *крич'ев*, *ж'еба*, *з'еть* та ін.); *памніть* (пам'ять), *десік'* (десять), *місиц'* (місяць); 3) збереження давнього м'якого ***р'*** у кінці слів (як-от: *косар'*, *чоботар'*); 4) наявність [й] після губних на відміну від епентетичного [л] у літературній мові: *ловйа* (ловлять), *любйа* (люблять), *ломйа* (ломлять) та ін.; 5) збереження давнього голосного ***і*** у префіксі ***ві-*** (*вікопала* (викопала), *вікін'* (викинь), *вінесла* (винесла) *віорати* (виорати) та ін.; б) твердий ***ц*** в суфіксах *-**ец*** (-***ица***) (*горнец, хлопец, лавица, синица, тилица*) тощо.

Буковинські говірки відображають також чимало своєрідних морфологічних та синтаксичних рис. Наприклад, майже послідовно іменники І відміни твердої і м'якої груп в орудному відмінку мають закінчення *-ов*, *-ев* (*дорогов*, *руков*, *душев*). Інколи фонетичні зміни викликають варіанти відмінкових закінчень, наприклад, в іменниках у формі родового відмінка IV відміни трапляється закінчення ***-ети*** (*тил'ети*, *курч'ети*, *порос'ети* і под.). Спостерігається утворення вищого ступеня прикметників та прислівників за допомогою частки "май": *май ліпший*, *май добріший*, *май борше*. У буковинських говірках збереглися енклітичні займенникові форми: ***ми***, ***ти***, ***си***, ***мя***, ***тя***, ***ся***; архаїчні форми інфінітива (*берегчи*, *стрижчи*, *печи*); залишки перфекта (*ходилисми*, *ходилисти*) та ін.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ав. – авіація
анат. – анатомія
астр. – астрономія
арх. – архаїчне
бдж. – бджільництво
безос. – безособове дієслово
бонд. – бондарство
бот. – ботаніка
буд. – будівельний термін
вет. – ветеринарія
виг. – вигук
виш. – термін вишивання
вищ.ст. – вищий ступінь
вівч. – вівчарство
військ. – військовий термін
вульг. – вульгаризм
гонч. – гончарство
див. – дивись
дит. – дитяче мовлення
док. – доконаний вид
евф. – евфемізм
ент. – ентомологія
етн. – етнографія
ж. – жіночий рід
жарт. – жартівливе
заг. – загальновживане
займ. – займенник
заст. – застаріле
зб. – збірне
зв.док. – звичайно вживане в доконаному виді
зв.мн. – звичайно вживане у множині
згруб. – згрубіле
зм. – зменшено-пестливе
знев. – зневажливе
зоол. – зоологічне
ірон. – іронічне
іст. – історія
іхт. – іхтіологія
ков. – ковальство
крав. – кравецтво
кул. – кулінарія
кушн. – кушнірство
лайл. – лайливе
мед. – медицина
мисл. – мисливство
міф. – міфологія
мн. – множина
незм. – незмінне слово
обр. – обрядове
одн. – однина
орн. – орнітологія
ос. – особа
перен. – переносне значення
пестл. – пестливе
прийм. – прийменник
прикм. – прикметник
присл. – прислівник
рел. – релігія
риб. – рибальство
рідк. – рідкісне
род.в. – родовий відмінок
с.г. – сільське господарство
с. – середній рід
сп. – спільний рід
спец. – спеціальне
спол. – сполучник
спорт – спорт
стол. – столярство
субст. – субстантивований прикметник чи дієприкметник
текст. – текстильна промисловість
тесл. – теслярство
техн. – техніка
тк. – ткацтво
фам. – фамільярне
церк. – церковне слово, вираз
ч. – чоловічий рід
част. – частка
шев. – шевство
* – стійкі та термінологічні словосполучення, фразеологічні одиниці

СКОРОЧЕНІ НАЗВИ РАЙОНІВ

Вижн. – Вижницький
Глиб. – Глибоцький
Заст. – Заставнівський
Кельм. – Кельменецький
Кіцм. – Кіцманський
Нов. – Новоселицький
Сок. – Сокирянський
Стор. – Сторожинецький
Хот. – Хотинський

НАЗВИ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

Вижницький район: Бабине, Багна, Банилів, Берегомет, Бережанка, Вали, Вашківці, Велике, Виженка, Вижниця, Вовчинець, Замостя, Іспас, Карапчів, Коритне, Лукавці, Луківці, Майдан, Мигове, Мілієве, Підзахаричі, Рівня, Розтоки, Слобода-Банилів, Черешенька, Чорногузи.

Глибоцький район: Глибока, Годинівка, Горбівці, Грушівка, Кам'янка, Корчівці, Луковиця, Маморниця, Михайлівка, Молодія, Слобідка, Старий Вовчинець, Тарашани, Турятка, Черепківці.

Заставнівський район: Бабин, Баламутівка, Боянчук, Брідок, Василів, Васловівці, Вербівці, Веренчанка, Вікно, Горішні Шерівці, Горошівці, Добринівці, Дорошівці, Заставна, Задубрівка, Звенячин, Кадубівці, Кострижівка, Кулівці, Малий Кучурів, Митків, Мусорівка, Онут, Погорілівка, Прилипче, Репужинці, Ржавинці, Самушин, Товтри, Хрещатик, Чуньків, Шубранець, Юрківці.

Кельменецький район: Бернове, Бузовиця, Бурдюг, Вартиківці, Вовчинець, Вороновиця, Грушівці, Дністрівка, Зелена, Іванівці, Кельменці, Козиряни, Комарів, Ленківці, Лівинці, Лукачівка, Макарівка, Михайлівка, Мошанець, Нагоряни, Нелипівці, Новоселиця, Оселівка, Перківці, Подвір'ївка, Росошани.

Кіцманський район: Барбівці, Берегомет, Біла, Борівці, Брусниця, Бурдей, Валява, Верхні Станівці, Витилівка, Гаврилівці, Глинниця, Давидівці, Драчинці, Дубівці, Зеленів, Іванківці, Киселів, Кіцмань, Кліводин, Лашківка, Лужани, Малятинці, Неполоківці, Нижні Станівці, Нові Драчинці, Новосілка, Оршівці, Ошихліби, П'ядиківці, Реваківці, Ревне, Старосілля, Ставчани, Стрілецький Кут, Суховерхів, Хлівище, Чортория, Шипинці, Шишківці, Южинець.

Новоселицький район: Білівці, Ванчинець, Голубівка, Довжок, Зелений Гай, Малинівка, Новоселиця, Подвірне, Припруття, Рингач, Рідківці, Форосна, Слобода, Топорівці, Чорнівка, Шишківці.

Сокирянський район: Білоусівка, Братанівка, Вашківці, Вітрянка, Волошкове, Гвоздівці, Коболчин, Кормань, Ломачинці, Михалкове, Молодове, Новоолексіївка, Ожеве, Олексіївка, Романківці, Селище, Сербичани, Сокиряни, Шебутинці.

Сторожинецький район: Банилів-Підгірний, Бобівці, Великий Кучурів, Глибочок, Годилів, Давидівка, Дубове, Заболоття, Заволока, Зруб-Комарівський, Кам'яна, Клинівка, Комарівці, Костинці, Крива, Михальча, Нові Бросківці, Сторожинець, Череш, Ясени.

Хотинський район: Атаки, Білівці, Блищадь, Бочківці, Владична, Гордівці, Грозинці, Данківці, Дарабани, Долиняни, Зарожани, Каплівка, Керстенці, Клішківці, Колінківці, Круглик, Малинці, Млинки, Недобоївці, Орестівка, Пашківці, Перебиківці, Поляна, Пригородок, Рашків, Рухотин, Санківці, Хотин, Чепоноси, Шилівці, Ширівці, Ярівка.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аркушин Г. Словник західнополіських говірок: У 2-х т. – Луцьк: Вежа, 2000.
2. Верхратський І. Дещо до говору буковинсько-руського. – Львів, 1908.
3. Герман К.Ф. Атлас українських говірок Північної Буковини: Словозміна. Службові слова. – Чернівці : Прут, 1998. – Т.2. – 216 с.
4. Герман К.Ф. Атлас українських говірок Північної Буковини: Фонетика. Фонологія. – Чернівці: Прут, 1995. – Т.1. – 410 с.
5. Герман К.Ф. Взаємодія української літературної мови і територіальних діалектів на синтаксичному рівні (на матеріалі мови населення Північної Буковини) // Питання взаємодії української літературної мови і територіальних діалектів. – Київ: Наукова думка, 1972. – С. 93-95.
6. Герман К.Ф. Українські говірки Північної Буковини. – Чернівці: Рута, 1995. – 391с.
7. Гриценко П.Ю. Моделювання системи діалектної лексики. – К.: Наук. думка, 1984. – 226 с.
8. Дзендзелівський Й.О., Штефуровський С.С. Словник буковинських діалектизмів Юрія Федьковича (про одну досі невідому галузь діяльності Буковинського Кобзаря) // Наук. зб. Музею української культури в Свиднику: Мовознавство. – Пряшів. – 1980. – № 9. – кн.1. – С.275-287.
9. Kaluzniacki E. Rutenische Sprache und Literatur // Die osterreichnisch-ungarische Monarchie in Word und Bild, bd.20. – Wien, 1889.
10. Листування українських славістів з Францем Міклошичем. – Київ: Наук. думка, 1993. – 397 с.
11. Матеріали до словника буковинських говірок. – Вип. І-VІ. – Чернівці, 1971-1979.
12. Питальник з лексики і фразеології для збирання діалектологічного матеріалу західноукраїнських говорів. – Львів: Вид-во Львівського ун-ту, 1948.
13. Питання історії і діалектології східнослов'янських мов (відп. ред. – І.Г.Чередниченко): До ІУ Міжнародного з'їзду славістів. – Чернівці, 1968. – 169 с.
14. Питання історії і діалектології східнослов'янських мов: Наук. зап. Чернівецького державного університету. – Т.XXXI: серія філол. наук. – Вип.7. – Чернівці, 1958.
15. Програма для збирання матеріалів до діалектологічного атласу української мови. – 2-е вид. – К.: Вид-во АН УРСР, 1949. – 118 с.
16. Програма-питальник для збирання матеріалів до обласного словника буковинських говорів (ред. І.Г.Чередниченко). – Чернівці, 1957. – 32 с.
17. Прокопенко В.А. Архаїзми у складі лексики буковинських говірок // Питання історичного розвитку української мови. – Харків, 1962.
18. Прокопенко В.А. Деякі особливості сільськогосподарської лексики буковинських говірок // Зб.наук.праць аспірантів: Наук. зап. ЧДУ. – Вип. 4. – Чернівці, 1958.
19. Прокопенко В.А. Назви одягу, взуття та головних уборів у буковинських говірках // Питання історії і діалектології східнослов'янських мов: Наук.зап. Чернівецького державного університету. – Т.XLII. – Кн.2. Серія філол. наук. – Вип. 11. – Львів,1961.
20. Прокопенко В.А. Областной словарь буковинских говоров // Карпатская диалектология и ономастика (Сб. ст.) Отв.ред. Г.П.Клепикова. – М.: Наука, 1972. – С.411-477.
21. Прокопенко В.А. Про дієслівну лексику буковинських говірок // Праці Х республіканської діалектологічної наради. – К., 1961.
22. Свєнціцький І. Передмова // Листування українських славістів з Францем Міклошичем. – К.: Наук. думка, 1993. – С.5-58.
23. Чабаненко В.А. Словник говірок Нижньої Наддніпрянщини: У 4-х т. – Запоріжжя, 1992.
24. Gutschmidt K. [Rez.]: "Матеріали до словника буковинських говірок". – Чернівці, 1971. – Вип.1. – 97 s.; Вип. 2. – 59 s. // Zeitschrift fur Slawistik. – Band XVШ. – Berlin, 1973. – Heft 2. – S. 295-297.

А

А, спол. 1. Єднальний сполучник (**і**, **та**). Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Межи Кальнівцами а Барбівцами були хати* (Брусниця Кіцм.). *Оден а оден буде два* (Старосілля Кіцм.). 2. Протиставний сполучник **а**. Заг.

А, част. 1. Підсилювальна частка. Заст., Кіцм. *У вас псів а псів!* (Вікно Заст.). 2. Підсилювальний елемент на початку вигуків, які вживаються для відгону тварин (абир, акота). Заг.

АБАЗЬ. Вигук, яким відганяють овець. Хот., Кельм., Сок.

АБИ. Сполучник мети. Заг. *Рощину місят з муков, аби бла густою* (Недобоївці Хот.). *Аби твої ноги тут не було!* (Валява Кіцм.). Часто сполучається з дієслівними формантами 1 і 2 особи: **АБИМ**, **АБИХ** (1 ос. одн.), **АБИС**, **АБИСЬ** (ІІ ос. одн.), **АБИСМО**, **АБИСЬМО** (І ос. мн.), **АБИСТЕ**, **АБИСТИ**, **АБИСЦИ**, **АБИСЬТЕ** (ІІ ос. мн.). *Біжу, абих устигла до колії* (Лужани Кіцм.). *Абисти, кітко, сказали, що я був* (Валява Кіцм.). Однинна форма **АБИМ** вживається і в значенні множини: *Іди живо, абим не спізнили* (Борівці Кіцм.).

АБИР, **АБИРЬ**, **АБРР** (із складотворчим наголошеним **рр**). Вигук, яким відганяють овець. Заг. *Абрр на вулицу!* (Новосілка Кіцм.).

АБО. Питальна частка. Заг. *Або я сама не вижу, шо він прибитий каглов?* (Валява Кіцм.).

АБОР, **-**у, ч., зв. мн. **АБОРИ**, -ів (рідк.). Вигрівання паром, вид побутової інгаляції. Кіцм., Глиб. *Кілька разів зробила абор, і слабість якби руков здоймило* (Горбівці Глиб.).

АБОРТ, -у, ч. Туалет. Заст., Кіцм., Глиб. *Аборт кладіт дилеко від хати* (Малятинці Кіцм.).

АВІЗА, **-**и, ж., заст. Перевірка. Глиб., Нов., Хот. *Кождого року ходили на авізу з лівіретами солдати* (Горбівці Глиб.).

АВСТРІЙЩИНА, -и, ж., рідк. Війна з Австро-Угорщиною 1914-1918 рр. Хот., Кельм., Сок. *Оцаво ліва нога вкоротиласа трохи, це сліди ще австрійщини* (Коболчин Сок.).

АВУШ, **АВУШЬ**, **АВУЩ**, **АВУШЯ**, **АУШ**, **АУШЬ**, **АВША**, **ГАВУША**. Вигук, яким відганяють курей. Заг. *Авуш, до грідок учіпелиси!* (Слобідка Глиб.).

АГАРЯ. Нов., Хот. **АР'Я**. Кіцм. Вигук, яким відганяють овець.

АГИЛЯ, **АГЕЛЯ**, **АГИЛА**. Вигук, яким відганяють гусей. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Агиля на став, чого сидите дома!* (Борівці Кіцм.).

АГІ, **АГІЙ**, виг., згруб. Тю, тьху, цур тобі! Заг. *Агі на мої вороги!* (Атаки Хот.). ***Агі на тебе! *Агій на твою голову!** (Борівці Кіцм.) Заг.

АГІКАТИ. Вигукувати **агі**. Заг. *Не агікай на мене!* (Снячів Стор.).

АГУСЬ. Вигук, яким відганяють гусей. Заст. Кіцм., Глиб.

АГУШ, **АГУШЬ**. Вигук, яким відганяють індиків, іноді курей. Кельм., Сок.

АҐАЦІЯ, **ВАҐАЦІЯ**, **ВАКАЦІЯ**, **ВОКАЦІЯ**, **ЛАКАЦІЯ**, **ЛОКАЦІЯ**, **-**ї, бот. (Acacia). Акація. Заг. *Штефан замелдував свого сусіда, шо той зрубав його вакацію* (Борівці Кіцм.).

АҐРЕС, **АҐРИС**, **АҐРИСТ**, **АҐРУС**, -у. Хот., Сок. **АҐРИШ**, -у. Заст. **АНҐРЕС**, **АНҐРИС**, **АНДРЕС**, -у. Кіцм., Нов., Хот., Кельм., Сок. **ВАҐРИШ**, -у, **ЕНЬҐРУС**, **-**у, ч., бот. Ягідна кущова рослина, аґрус (Rhamnus grossularia). Заст. *Се анґрис ще ни пристиг* (Братанівка Кельм.).

АҐУТ, **-**а, ч., бот. (Morus nigra (alba). Шовковиця . Нов., Хот., Кельм., Сок. *Тогід тут ріс аґут* (Рингач Нов.).

АДИ́, **АДІ́**, виг. Ось дивись! Заг. *Ади́, ві́шла свиня́ с карника́* (Дорошівці Заст.). Може зберігати дієслівні форманти II особи: **АДИ́С**, **АДИ́СИ,** одн., **АДІ́Т**, **АҐІ́Т**, **АДІ́ЦА**, **АДІ́ЦИ**, зв.мн. *Аді́ци, що ро́бит!* (Кострижівка Заст.).

АДИВО́, **АДИО́**, виг. Бач, дивись. Заст., Кіцм., Виж., Стор. *Адиво́, вони́ аж типе́р поїхали* (Снячів Стор.).

АДУ́ЗЬ. Вигук, яким відганяють голубів. Заст., Кіцм. *Аду́зь тро́хи в по́ле!* (Дорошівці Заст.).

АЗІЯ́КА, -и, ч., згруб. 1. Бузувір, бусурман. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ви́звіривси, як азія́ка* (Атаки Хот.). 2. Азіат.

АКИ́ЗЬ, **АКІ́ЗЬ**. Вигук, яким відганяють кіз. Хот., Кельм., Сок.

АКИ́ЦЬ, **АКИ́Ц**, **АКІ́СЬ**. Вигук, яким відганяють котів. Кіцм., Глиб., Нов., Хот. *Аки́ц ві́ци!* (Горбівці Глиб.).

АКІНТА́ШКА, **-и**, ж., заст., рідк. Жіноча сумка. Глиб. *Де таку́ фа́йну аканта́шку бра́ла?* (Горбівці Глиб.).

АКО́СЬ. Вигук, яким відганяють коней. Хот.

АКО́ТА, рідк. **АКО́ТА**. Вигук, яким відганяють котів. Заг. *Акота надві́р ми́ши лови́ти* (Кліводин Кіцм.).

АКУРА́Т, рідк. **ЯКУРА́Т**, незм. Якраз, саме так. Заг. *Ву́йко прийшо́в акура́т у се́мі годи́ні* (Черепківка Глиб.).

АКУРА́ТНЕ. Див. **АКУРА́Т**. Вижн., Стор. *Акура́тне як на те́бе чо́боти шиті* (Карапчів Вижн.).

АКУ́ТЬ. Вигук, яким відганяють телят та корів. Заст., Нов., Хот.

АКУ́Ш, **АКУ́ШЬ**, **АКУ́Ч**. 1. Вигук, яким відганяють коней. Заг. *Аку́шь, була́ний, бо вда́рю!* (Борівці Кіцм.). 2. Зась. Кіцм. *А тобі́ аку́ш до це́го* (Валява Кіцм.).

А́ЛЕ́, спол. 1. Аж (виражає несподіваність дії). Кельм. *Чу́ю, а́ле хо́де хтос по́підхату* (Зелена Кельм.). 2. Протиставний сполучник. Заг.

А́ЛЕ, част. 1. Ну й (вживається для підсилення). Заст., Кіцм. *А́ле фа́йні чо́боти на мо́їх зітє́х!* (Заставна). 2. Невже. Заст., Кіцм. *А́ле не пі́деш зо мно́в на вісілє?* (Борівці Кіцм.).

АЛТИ́ЦА, **-і**, ж. Клинок під пахвою у чоловічій або жіночій сорочці, кожусі тощо. Кіцм., Глиб., Нов., Хот. *Фа́йну соро́чку вши́ла, лиш алти́ца вили́ка* (Атаки Хот.).

АЛТИ́ЧКА, **-и**. 1. Зм. до **АЛТИ́ЦА** (див.). Кіцм., Глиб., Нов., Хот. 2. Оздоба з ниток по краях домотканого килима. Кельм., Сок. *Алти́чка забира́єси рука́ми* (Козиряни Кельм.).

АЛЯ́РМ, **-у**, ч. Заст., Кіцм. **АЛЯ́РМА**, -и, ж., рідк. Поспішність, тривога. Вижн., Стор., Глиб. *Таку́ аля́рму зроби́ли вночі́* (Горбівці Глиб.).

АЛЯ́РОМ, **АЛЯ́РМОМ**, незм., рідк. Поспішно. Заст., Кіцм.

АЛЯРМУВА́ТИ, рідк. Поспішати. Кіцм.

А́ЛЬБО, спол., заст. Або. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *А́льбо ти ґоспо́дар, а́льбо я* (Вікно Заст.).

АМЕ́НДА, **-и**, ж., заст. Штраф. Кіцм., Вижн. *За всіля́ку дурни́цу рому́ни де́рли аме́нду* (Валява Кіцм.).

АМЕ́НТОМ, незм. Моментально. Вижн., Стор. *Вода́ аме́нтом загрі́ласи* (Карапчів Вижн.).

АНАШПЕ́Т, **АНІШПЕ́Т**, **-у**, ч., бот. Сорт слив. Хот. *Цей рік фа́йно вроди́в анашпе́т* (Колінківці Хот).

АНҐА́ЛИКИ, **АНҐА́ЛКИ**, **АНҐЕ́ЛКИ**, -ок, **ВИНҐЕ́ЛИКИ**, **-ів**, зв. мн., бот. Сорт столової кукурудзи. Заг. *Я ни сі́ю кі́нский зуб, а ті́лько анґа́лики* (Рукшин Хот.).

АНҐЕ́ЛЬЦІ, -ів, мн. Див. **АНҐА́ЛИКИ**. Кіцм.

АНИ́, виг. Ось дивись. Вижн., Стор. *Ани́, яки́й собі́ дім покла́в!* (Бобівці Стор.).

АНО́, **АНЬО́**. Вигук, яким відганяють коней. Хот.

АНТА́Л, -а, ч., рідк. Міра рідини, 200 л. Хот. *Ти́ми рока́ми вина́ бу́ло по два анта́ли, а цего й полови́ни то́го нема́* (Ширівці Хот.). 2. Бочка для вина. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Анта́л – це здорове́цка бо́чка ґля вина́* (Гвоздівці Сок.).

АНТА́ЛИК, -лика, **АНТА́ЛОК**, -лка, ч. Міра рідини, 50-100 л, бочка такого розміру. Кіцм., Хот. *Є ще по́вний анта́лик вина́* (Ширівці Хот.).

АНТІ́Р, **АНТІ́РЬ**, **АНКІ́Р**, **АНЬКІ́Р**, **ВАНТІ́Р**, **ВАНЬКІ́Р**, **ВАНЬКИ́Р**, -а, ч. Невеличка кімната в задній частині сіней між хатою і хатиною. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм., Сок. *В анкі́рі мошу́л сиди́т* (Топорівці Нов.). *Ді́ти, ану́ ґра́тиси до анькі́ра* (Валява Кіцм.).

АНТІ́РИК, **АНКІ́РИК**, **ВАНЬКІ́РИК**, -а ч. Зм. до **АНТІ́Р**. Там же. *В це́му анті́рику бага́то ми́шів* (Зарожани Хот.).

АНТІ́РЧИК, **АНКІ́РЧИК**, **ВАНТІ́РЧИК**, -а, ч. Зм. до **АНТІ́Р**. Там же. *Анкі́рчик роб'я на спря́ток* (Кліводин Кіцм.).

АНТРА́МЕНТ, -у, ч., заст. Чорнило. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Коли́с говори́ли антра́мент, а типе́р ка́жут чорни́ло* (Борівці Кіцм.).

АНТРАМЕНТО́ВИЙ, заст. Чорнильного кольору, фіолетовий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот. *Антраменто́ве лу́фко лі́пше, як про́сте* (Борівці Кіцм.).

А́НЦУҐ, -а, ч., заст. Чоловічий костюм. Заст., Кіцм. Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *У таке́ ве́римні шкода́ вбира́ти нови́й а́нцуґ* (Горбівці Глиб.).

АПА́Ч, -у, ч. Відсіч. Хот. *Таки́й мали́й, а вже дає́ та́ткови апа́ч* (Атаки Хот.).

А́РА, виг. Ану! Слухай! Нов., Хот. *А́ра, мой, прини́си каза́н води́* (Білівці Хот.).

АРҐІ́ВАН, **АРҐИВА́Н**, -у, ч., бот. (Siringa vulgaris). Бузок . Нов., Хот. *У нас по́вний горо́чик арґіва́ну* (Атаки Хот.).

АРҐО́НІЯ, -ї, ж., бот. (Dahlia variabilis). Жоржина. Хот., Кельм., Сок. *Насади́ла арґо́нії* (Лукачівка Кельм.).

АРДЯ́, **АРЬДЯ́**, **ГАРДЯ́**, **ГАР'Я́**, **АРҐЯ́**. Вигук, яким відганяють овець. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ар'я́ па́сти, мови́* (Слобідка Глиб.).

АРЕ́П, -у, ч. Бруд. Хот. *Я вже давно́ но́ги мив, по́вно аре́пу* (Шилівці Хот.).

АРЕ́ШТ, -у, ч., рідк. Тюрма. Кіцм., Глиб. *Штефа́на вже забра́ли до аре́шту?* (Слобідка Глиб.).

АРЖО́Н, -а, ч., заст. Вулик, видовбаний з дерева. Нов., Хот. *Щоб добу́ти з аржо́нів мід, тре́ба бу́ло ві́гнати бджо́ли* (Топорівці Нов.).

АРЦА́Б, -а, ч., зв. мн. **АРЦА́БИ**, **ВАРЦА́БИ**, **ВОРЦА́БИ**, -ів, мн. Бокові частини вікна та дверей. Заг. *Ади́, лиш за арца́би заплати́в п'ять ру́блів* (Лукачівка Кельм.).

АРЦІ́З, -у, ч., бот. (Narcis). Нарцис. Заст., Кіцм. *У нас так бага́то арці́зу зацвило́* (Юрківці Заст.).

АРШИ́Н, -а, ч., заст. Лінійна міра, 71 см. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Лі́ктьом зміря́ла та й ма́ю пра́відний арши́н* (Ширівці Хот.).

АТА́СЬ. Вигук, яким відганяють качок. Заг. *Ата́сь на во́ду!* (Борівці Кіцм.).

АТПРУ́СЬ, **АТПРУ́С**. Вигук, яким відганяють котів. Заст., Кіцм., Хот., Кельм., Сок. *Ат пру́с, не пле́нтайси під нога́ми!* (Старосілля Кіцм.).

АТУ́С. Вигук, яким відганяють овець. Глиб. *Ату́с па́сти на толо́ку!* (Слобідка Глиб.).

АТЮГА́. Вигук, яким сполохують звірів. Глиб. *Атюга́, атюга́, за́їц, лови́ йго!* (Горбівці Глиб.).

АТЮ́Р. Вигук, яким відганяють індиків. Кельм. Сок.

А́ФИНИ, **А́ФІНИ**, -ів, мн., бот. (Vaccinium mytrillus). Чорниця. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *У нас а́фіни би́рут на загото́вку* (Коритне Вижн.).

АФИННИ́К, **АФІННИ́К**, -а. Місце, де ростуть **афини**. Вижн., Стор.

АФИ́ШЬ, **АШШ**. Вигук, яким відганяють голубів. Хот., Кельм., Сок.

АЦА́РКИ. Вигук, яким відганяють овець. Кіцм. *Ацарки до кошєри!* (Борівці Кіцм.)

АЦИ́, **АЦІ́**. Вигук, яким відганяють кіз. Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Прийде, коза́ до во́за ї́сти сіно, а я ска́жу: аци́, здо́хла бись!* (Сербичани Сок.).

АЦІ́Б, **АЦІ́БА**, **АЦІ́ПА**. Вигук, яким відганяють собак. Заг. *Аціба, мо, не пу́джій ку́ри!* (Білівці Нов.).

АЦЮ́, рідк. **АЦЬО́**. Вигук, яким відганяють свиней. Заг. *Ацю́ до ку́чі, бо ади́, я́кіс присну пори́ла!* (Борівці Кіцм.).

А́ЧЧ, **А́ЧЧЬ**, **А́ЧІШ**. Вигук, яким відганяють свиней. Кельм., Сок.

АЯ́, част. Авжеж, еге; ну (виражає ствердження або сумнів). Заг. *Ая, яки́й ти му́дрий!* (Заставна).

Б

БА...БА, розділ. спол. Заст., Кіцм., Стор., Нов. *Дай мині́ ба скля́нку, ба лі́тру* (Білівці Хот.). *Ба то зроби́, ба то, і дивисси, а то грома́ду ще робо́ти тра́ба зроби́ти* (Киселів Кіцм.).

БА́БА, -и. 1. кул. Вид здобного хліба. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм., Сок. *На́-ко попро́буй мої́ ба́би* (Валява Кіцм.). 2. кул. Запечена локшина з яйцем. Хот., Кельм., Сок. *Ба́бу рі́жут ножо́м і ї́дя́ с смита́ною* (Братанівка Кельм.). 3. бот. Сорт м'яких солодких груш. Нов., Хот., Кельм., Сок. 4. ***Дика баба**, орн. Чапля. Див. **гуша баба**. *Стої́т собі́ ди́ка ба́ба у воді́ на ї́дні́ нозі́ і ло́ви ри́бу* (Слобода Нов.). 5. техн. Пристрій, яким забивають у землю товсті палі на будівництві. *Дубо́ві опо́ри мості́в забива́ли у зе́мню ба́бов* (Іспас Вижн.).

БА́БКА, -и. ж. 1. бот., зв. мн. **БА́БКИ**. Сорт груш, див. **БА́БА** 3. Заст., Кіцм. *От як ба́бки дости́гнут, ото́ гру́шки!* (Старосілля Кіцм.). 2. бот. (Plantago major L.). Подорожник. Заг. *Ба́бку до́бре класти до нари́ву* (Сокиряни). 3. бот. Вид грибів. Кельм., Сок. 4. іхт. Вид риби, бичок. Заст., Хот., Кельм., Сок. 5. Прилад для клепання коси. Заг. ***Кида́ти ба́бки**. Кидати камінці по поверхні води, щоб вони підстрибували. Кіцм., Заст.

БА́БНИК, -а, ч. 1. Горщик для випікання **баби**. Див. **БА́БА** 2. Нов., Хот., Кельм., Сок. 2. Дерев'яна підставка бабки – приладу для клепання коси. Заг. *Ба́бка ма́є ба́бник дерев'я́ний* (Романківці Сок.).

БА́БНИЦТВО, -а, с., заст. Акушерство. Кіцм., Кельм. *Коли́с було ба́бництво, жі́нки роди́ли до́ма, а тепе́р нє* (Борівці Кіцм.).

БА́БРАНЯ, -я, с. 1. Виконання брудної роботи. Заг. *Це чи́сте ба́браня, а ни ко́пані барабу́лі* (Кадубівці Заст.). 2. Повільна робота, возіння. Заг. *Це не робо́та тво́я, а ба́браня* (Шипинці Кіцм.).

БА́БРАТИ. 1. Забруднювати. Заг. *Не ба́брай рука́ми* (Рукшин Хот.). 2. Повільно і по́гано виконувати якусь роботу. Заг. *До́ків бу́деш ба́брати ті ви́шні* (Борівці Кіцм.). 3. Вибирати, перебирати. Кіцм. *Бі́да, що вони́ не хоњи́ за рідко́м бра́ти, а хоњи́ ба́брати* (Старосілля Кіцм.).

БА́БРАТИСИ (-СА). 1. Возитися, копатись у бруді. Заг. *Озми́ дити́ну, най ни ба́браїси в боло́кі* (Борівці Кіцм.).

2. Див. **БА́БРАТИ** 2. Заг. *До́ки ти там бу́деш ба́братиси?* (Рукшин Хот.).

БАБУ́Т, -а, ч. Дошка у нижній частині кошика воза. Хот. *Пере́дні і за́дні бабути́ ма́ют бу́ти воднако́ві* (Шилівці Хот.).

БАБУ́ЦА, -и, ж. Згруб. до **БА́БА** (жінка). Сок.

БАВЕ́НКА, **БАВ'Є́НКА** -и, ж. Бавовняна нитка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Купи́лам півкіли́ баве́нки, мо́жи на шос зда́сси* (Старосілля Кіцм.).

БАВЕНКО́ВИЙ, **БАВ'ЄНКО́ВИЙ**. Бавовняний, зроблений з **баве́нки**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Шви́дер бавенко́вий* (Лужани Кіцм.).

БА́ВИТИ. 1. Затримуватись, тривати. Заг. *Іди́ в село́, али́ бис до́вго ни ба́вила* (Борівці Кіцм.). *Молоко́ з гля́гом до́вго ни ба́ве, як годи́на, йме́цца всьо́* (Добринівці Заст.). 2. Доглядати, няньчити дітей. Заг.

БАВ'ЇНА, -и, ж. 1. Бавовна. *Ба́в'їна у нас ни ро́дит, лиш нитки́ з неї нам приво́зют* (Мигове Вижн.). 2. Бавовняні нитки. Див. **БОВЕ́НКА**.

БА́ВИТИСИ (-СА). 1. Затримуватись, баритись. Заг. *Не ба́вса до́вго, бо бу́дем обі́дати* (Сокиряни). 2. Розважатися, гратися. Заг.

БА́ВНА, -и, ж. Бавовна, вата. Заг. *Пірва́ласи куфайчи́на, що лиш ба́вна з неї ви́си* (Долиняни Хот.).

БА́ВНО, незм. Повільно. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Шо так ба́вно ро́биш?* (Клинівка Стор.).

БА́ГНА, -и, ж. 1. Волога, мокра місцина, болото. Кіцм,, Вижн., Стор., Глиб. *Ну, хло́пці, всі на клішню́ в ба́гну!* (Берегомет Вижн.). 2. Сіно, скошене на **ба́гні**. Вижн. *Накоси́в ба́гни на стилі́нку* (Карапчів Вижн.).

БАГНОВИ́НЯ, **БАГНОВИ́НІ**, -я, с. Грязюка, багно. Заст., Кіцм. *Тут саме́ багнови́ні* (Старосілля Кіцм.).

БА́ГНУТИ. Дуже хотіти. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Таке́ ба́гнеш, що його́ ніде́ нема́* (Лукачівка Кельм.).

БА́ДАНЯ, **БА́ДАНЄ**, -я, с., заст., мед. Огляд у лікаря. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *За одно́ ба́данє бра́ли кілько, що й за ти́ждінь не заро́биш* (Старосілля Кіцм.).

БА́ДАТИ, заст., мед. Оглядати хворого. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *А тебе́ до́хторь ба́дав?* (Борівці Кіцм.).

БАДИЛИ́НЯ, **БАДИЛИ́НІ**, -я, с., зб. Бадилля, стебла рослин. Заг. *Тра́ба згрома́дити то бадили́ні на горо́ті та спали́ти* (Борівці Кіцм.).

БАДІ́КА, **БАДИ́КА**, -и, **БАДІ́КО**, **БАДИ́КО**, -а, ч. 1. Близький родич, старший віком – брат, чоловік сестри, брат батька або матері. Заг. *Ме́нші ді́ти ка́жут на зя́тя баді́ко* (Зелений Гай Нов.). 2. Форма звертання до старшого чоловіка. Заг. *Мали́й ста́ршому му́се каза́ти баді́ка, бо ана́кше не фа́йно* (Берегомет Кіцм.).

БАДІ́ЧКА, **БАДИ́ЧКА**, -и, **БАДІ́ЧКО**, **БАДИ́ЧКО**, -а. Зм. до **БАДІ́КА**. Заг. *Поможі́т, баді́чку, з лісу ві́братиси* (Валява Кіцм.).

БА́ДЯ, -і, **БА́ДЬО**, -я, рідк. **БАДЕ́Й**, -я, ч. Див. **БАДІ́КА** 1, 2. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *На чужо́го лю́да ба́дя ка́жут* (Іванівці Кельм.). *Єлі злабузда́в ха́ту мій ба́дьо* (Сокиряни). *Що то за ба́ді пі́шли?* (Горбівці Глиб.).

БАЖИ́ТИ. Хотіти, бажати. Кельм., Сок. *Було у не́го всьо́, що душа́ бажи́т* (Зелена Кельм.).

БАЖИ́ТИСИ (-СА), безос. Хотітися. Глиб., Нов. ***Тубі то́го бажи́цци, шо ха́ти ни диржи́цци** (Слобідка Глиб.).

БАЗНИ́К, -а (-у), ч., бот. (Sambucus nigra). Бузина. Заст., Хот. *У ме́не на межі́ ві́росли базники́* (Клішківці Хот.).

БА́ЗЮ-БА́ЗЮ, **БА́СЮ-БА́СЮ**, **БА́СЬ-БА́СЬ**. Вигук, яким кличуть

ягнят та баранів. Заст., Кіцм., Хот. *Ба́зю-ба́зю до сіна* (Старосілля Кіцм.).

БАЗЮ́НЬКА, -и, ж., зм. Вівця. Хот. *Базю́нько, ходи́ до ме́не!* (Недобоївці Хот.)

БАЙБА́РЗО, незм. Байдуже. Заст., Кіцм. *А я байба́рзо, шо то уже́ ве́чір* (Валява Кіцм.).

БА́ЙДА, -и, ж. Великий шматок (переважно хліба). Заг. *Тобі не вло́миции рука́ від тако́ї ба́йди хліба?* (Борівці Кіцм.).

БАЙДЕ́Й, -я, знев. Ледар. Вижн., Стор., Глиб. *Той байде́й нічо́ не ро́би* (Снячів Стор.).

БА́ЙДУЖКИ, незм. Байдуже. Заст., Кіцм. *Мині́ ба́йдужки за ни́ми* (Брідок Заст.).

БА́ЙКА, -и, ж. 1. Казка. Заг. *Ніхто́ так ба́йку ни вповіст, як стари́й Мато́рка* (Горбівці Глиб.). 2. Нісенітниця, брехня. Заг. *То, ку́ме, ба́йка, гарбузи́ такі́ не росту́т* (Самушин Заст.). 3. незм. Дарма, байдуже. Кіцм., Глиб., Нов. *Ба́йка, шо я си запізни́в* (Черепківка Глиб.).

БАЙНЕ́Т, -а, ч. Великий ніж, кинджал. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Заріжє́вів байне́т, бо вже свині я ни ма́ю здоро́вля рі́зати* (Горбівці Глиб).

БА́ЙСИК, -а, ч. Мотоцикл Заст. *Сіда́й на ба́йсик, підвезу́* (Брідок Заст.).

БАЙСТРИ́ЦА, **БАЙСТРИ́ЦЯ** -і, ж., згруб. Позашлюбна дівчина. Заст., Кіцм. *Вже пріде́ кло́чє та байстри́ца* (Новосілка Кіцм.).

БАЙСТРЮЧИ́НА, -и, сп. Позашлюбна дитина. Заг. *В не́ї ца байстрючи́на ду́жи фа́йно вчи́цци* (Сербичани Сок.).

БАЙЦУВА́ТИ, заст. 1. Протруювати зерно вручну хімікатами. Заст., Кіцм, Глиб., Нов. *Пши́ницу байцу́ют пи́рид сі́янім, би го́ловні ни бу́ло* (Горбівці Глиб.). 2. Покривати дерево кольоровою морилкою. Вижн. *Цу ліні́йку тра спочє́тку побайцува́ти горі́хом, а пото́му лакува́ти* (Лукавці Вижн.).

БА́КІР, -а, ч., знев. Ледар, гультяй. Заг. *Цей ба́кір лиш п'є та гуля́ї* (Карапчів Вижн.).

БАКІРУВА́ТИ. 1. Бешкетувати, хуліганити. Глиб. *Мой, ти вже зачіна́їш бакірува́ти?* (Слобідка Глиб.). 2. Байдикувати. Кіцм.

БАКЛАЖЄ́РЯ, -і, ж. Помідор. Стор., Глиб. *Від доцу́ погни́ло грома́дє баклажє́рів* (Горбівці Глиб.).

БАКШИ́Ш, **БАКШІ́Ш**, **БАКШІ́С**, -у, ч., рідк. Хабар. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Хто на бакши́ші звик давно́, кє́шко бу́ло відви́кнути* (Горбівці Глиб.). *Колис лиш зікстува́ли бакші́си* (Карапчів Вижн.).

БА́ЛА, -и, ч., знев. Дурень. Заст., Кіцм. *Ото́ дурни́й ба́ла, всьо пропи́в, промарнува́в* (Звенячин Заст.).

БАЛА́БУХ, -а, ч. 1. Грудка, шмато́к. Хот., Кельм., Сок. *Лиши́вса бала́бух тіста, і не зна́ю, шо з ним роби́ти* (Лукачівка Кельм.). 2. буд. Саман. Стор., Глиб. *З ниглі бу́димо мурува́ти, мо́жи вже вісхнут бала́бухі* (Горбівці Глиб.). 3. Невеличка булочка. Заст., Кіцм., Хот. *А с це́го кіста спичу́ бала́бухи* (Долиняни Хот). 4. Шматок мамалиги з бринзою всередині. Вижн., Стор. 5. Недопечений хліб. Глиб. *Шо с ци́ми бала́бухами меш роби́ти, хіба́ свині годува́ти* (Слобідка Глиб.). 6. перен. Повільна, вайлувата людина. Заст., Кіцм. *Це ни хло́пиц, а чи́стий бала́бух* (Борівці Кіцм.).

БАЛА́БУШКА, -и, ж., зв. мн. **БАЛА́БУШКИ**, -ок. Вид мучної страви, галушки. Заст., Кіцм.

БАЛАМУ́ТНО, незм. Неспокійно. Заг. *Шос на души́ ми баламу́тно* (Ясени Стор.).

БАЛА́НДА, -и, ж., заст. Пійло. Вижн., Стор. *Наве́зли коро́вам само́ї бала́нди* (Ясени Стор.).

БАЛАНДА́, -и, ж. Вид рідкої мучної страви, бурда, всяка погана страва. Глиб., Нов., Хот. *Я баланди́ насьо́рбавса, як у го́лод* (Шилівці Хот.).

БАЛА́НЧА, -і, ж., зв. мн. 1. **БАЛА́НЧІ**, -ів. Доміно. Вижн. *Він шодни́ни гра́ї на брига́ді у бала́нчі* (Карапчів Вижн.). 2. Дерев'яний каток для пересування вантажів. *Бала́нчі му́сют бу́ти ду́же рівними, аби́ ле́гко крути́лися під коло́дами* (Банилів Підгірний Стор.).

БАЛАХО́Н, -а, ч. Просторе жіноче плаття; знев. погано пошитий одяг. Заст., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Са ба́йка ду́жи тарка́та на балахо́н* (Братанівка Кельм.). *Скинь той свій балахо́н уже́* (Шилівці Хот.).

БАЛА́Я, -ї, ж. Корова чи вівця сірої (білуватої) масті. Кличка корови чи вівці такої масті. Заг. *На, бала́я, на!* (Клішківці Хот.). Вживається і в прикметниковій функції: *Ни бу́ду бірши купува́ти бала́ю коро́ву* (Карапчів Вижн.). Зм. **БАЛА́ЙКА**.

БА́ЛТА, -и, ж. 1. Калюжа, переважно після дощу. Заг. *На гости́нци ба́лтів нима́, хоть був си́лний дощ* (Горбівці Глиб.). 2. Непересихаюче водоймище, ставок. Глиб., Нов., Кельм., Сок. *У ба́лті ло́вицца кара́с* (Слобода Нов.).

БА́ЛТИ́НА, -и, ж. Див. **БА́ЛТА** 1. Кельм., Сок.

БА́ЛТОЧКА, -и. Зм. до **БА́ЛТА** 1. Заг. *Пі́сля дощу́ ба́лточки́, а калаба́тини – то вода́ там стоі́т і стоі́т* (Недобоївці Хот.).

БАЛЮВА́ТИ, рідк. **БАЮВА́ТИ**. Бути в гостях, гуляти. Заг. *Вче́ра вони́ десь балюва́ли* (Рукшин Хот.).

БАЛЮВА́ТИСА. Див. **БАЛЮВА́ТИ**. Кельм., Сок. *Балюва́лиса до само́го ра́нку* (Лукачівка Кельм.).

БА́ЛЬ, -ю, ч. Вечірка, гуляння. Заг. *Кликала Парашкі́ца до се́би на баль* (Слобідка Глиб.).

БАМБУ́ЛА, -и, сп. Незграба, з грубими рисами обличчя. Заг. *Той Міга́й таки́й бамбу́ла, як його та́то* (Слобідка Глиб.).

БАМБУЛИ́СТИЙ. 1. Товстолиций, мордастий. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *А той хло́пиц апт яки́й бамбули́стий* (Борівці Кіцм.). 2. Нечемний, грубіян. Хот. *У шко́лі з бамбули́стого зробля люди́ну* (Атаки Хот.).

БАНДА́Ж, -у, ч., **БАНДА́ЖА**, -і, ж. Бинт. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Стор., Нов. *Дес у вас є банда́жа?* (Карапчів Вижн.).

БАНДАЖУВА́ТИ. Бинтувати. Заст., Кіцм., Вижн, Глиб., Стор., Нов. *Васи́ль навчи́вси до́бре банда́жу ва́ти* (Ясени Стор.).

БАНДИ́ҐИ, **БАНДИ́ҐІ**, -диґ, мн. ***Банди́ґи гну́ти**. знев. Плескати язиком, говорити нісенітниці. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Ни гни банди́ґи!* (Ставчани Кіцм.).

БАНДИЛЮ́ҐИ, -люґ, **БАНДИЛЮ́КИ**, -к, мн., згруб. Дурниці, пустощі. Хот., Кельм., Сок. *Тубі лиш бандилю́ґи в голові́* (Лукачівка Кельм.). ***Бандилю́ки гну́ти** див. **банди́ґи гну́ти**. Хот., Кельм., Сок.

БАНДО́ЛІ, -доль, мн., бот. Сорт добірної квасолі. Нов., Хот., Кельм. *А цего ро́ку бу́дут фа́йні бандо́лі* (Шилівці Хот.).

БА́НІСТЬ, **БА́ННІСТЬ**, -ности, ж. Журба, туга. Заст., Хот., Кельм., Сок. *Не все ба́ність, бу́де й ра́дість* (Заставна).

БАНКРЕ́Т, **БАНКРО́Т**, -а, ч., бот. Сорт груш. Нов., Хот., Кельм.

БА́ННО, незм. Шкода, жаль. Заг. *Мені́ ду́же ба́нно за пе́ршов дити́нов* (Борівці Кіцм.).

БА́НТА, -и, ж., буд. 1. Бантина, перекладина. Заст., Хот., Сок. *Уже́смо поприбива́ли до кро́квів ба́нти* (Горошівці

Заст.). 2. Жердина, сідало для курей. Заст., Кіцм., Глиб. *Крайна банта впала, і кури не мают де сідати* (Горбівці Глиб.).

БАНТИЦА, -і, ж. Див. **БАНТА** 2. Вижн. *Поклади бантицу, бо кури не мають на шо сідати* (Карапчів Вижн.).

БАНУВАТИ. 1. Сумувати, журитися, шкодувати. Заг. *Так вона банувала за чоловіком* (Брідок Заст.). 2. рідк. Гніватись, сердитись. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов., Хот. *Матуша будут банувати на нас за це* (Шилівці Хот.). 3. В'янути, сохнути, зупинятись у рості (про рослину). Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Сок. *Шос мій трандахір банує* (Дорошівці Заст.).

БАНЯК, **БАНЄК**, **БАНІК**, -а, ч. 1. Велика посудина для страви, чавун, каструля. Заг. *На вісіля варя у банєках* (Топорівці Нов.). 2. Чавунний котел для води, замурований у стінку печі. Хот. *Набири з баняка вокропу і насип у чавун на мамалигу* (Шилівці Хот.).

БАНЯЧОК, **БАНІЧОК**, -чка, ч. 1. Зм. до **БАНЯК**. Заг. *Пересип борщ з баняка в банячок* (Ломачинці Сок.). 2. Емальований кухоль. Заст., Кельм., Сок. *Набири мині у банячок води, най нап'юси* (Горошівці Заст.).

БАНЬКА, -и, ж. 1. Посудина з завуженим отвором для води, молока. Заст., Кіцм., Кельм., Сок. *Приніс повну баньку молока* (Добринівці Заст.). 2. бот. Сорт ранніх слив. Кельм., Сок.

БАРАБУЛИНА, **БАРАБОЛИНА**, -и, ж. 1. Картоплина. Заст., Кіцм., Глиб. *Дай мині одну барабулину* (Кам'янка Глиб.). 2. Див. **БАРАБУЛЯНКА 1**. Глиб. *Збири барабулину з левади до стодоли, бо дож намочі* (Кам'янка Глиб.). 3. Див. **БАРАБУЛЯНКА** 2. Кіцм. *На барабулині посіяли жито* (Старосілля Кіцм.).

БАРАБУЛИНЄ, **БАРАБОЛИНЄ**, **БАРАБОЛИНЯ**, **БАРАБУЛИНІ**, **БАРАБОЛИНІ**, -я, с., зб. Картоплиння. Заст., Кіцм., Нов., Сок. *У городі віросло велике барабулині* (Лашківка Кіцм.).

БАРАБУЛЯ, **БАРАБОЛЯ**, -і, ж., **БАРАБУЛІ**, мн. Картопля. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Політя цего року не було на барабулю* (Горбівці Глиб.).

БАРАБУЛЯНКА, **БАРАБОЛЯНКА**, **БАРАБУЛЄНКА**, -и, ж., зб. 1. Картоплиння. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Нажни борзо барабулєнки!* (Слобідка Глиб.). 2. Картоплище. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *На барабулєнці посіяли ячмінь* (Кулівці Заст.). 3. бот. Сорт кущової цибулі. Заст. *Цибуля є сієнка, барабулєнка і димка* (Васловівці Заст.).

БАРАБУЛЯННИК, **БАРАБОЛЯННИК**, **БАРАБОЛЄННИК**, **БАРАБУЛІННИК**, -а, ч. 1. Хліб із домішкою тертої картоплі. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Мама моц люби барабулянник* (Ясени Стор.). 2. Картопляник. Заст. *Шкода, шо нима волію, ато спеклам би барабулінників* (Добринівці Заст.).

БАРАБУЛЬНИК, -а, ч. Див. **БАРАБУЛЯННИК** 1, 2. Глиб.

БАРАН, -а, ч. 1. тесл. Великий рубанок, яким працюють двоє. Стор. *Баран то довгий гимбиль, шо два чоловіки роб'я ним* (Крива Стор.). 2. зоол. Самець вівці. Заг.

БАРАНЕЦ, -нца, ч. Зм. до **БАРАН 2**. ***Повний хлів овец, а між ними баранец*** (Атаки Хот. Відгадка: церква, люди, піп).

БАРАНЧИК, -а, ч. 1. Частина плуга. Кельм. 2. бот. (Tragopogon orientalis). Лісова квіткова рослина. Козелець східний. Хот. 3. Зм. до **БАРАН 2**.

БАРГОВИЙ. 1. Коричневий. Кіцм., Кельм., Сок. *Це баргова сорочка* (Ломачинці Сок.). 2. Темно-синій. Хот.

Мама міні купила барговий платок (Клішківці Хот.).

БАРГОВКА, -и, ж. Сінька. Хот. *Траба взяти барговки та зробити підводи* (Клішківці Хот.).

БАРГОВЛЯНКА, -и, ж. Жіноча вишивана сорочка. Сок. *Барговлянка з поликами* (Романківці Сок.).

БАРДАШ, -а, ч., тесл. Широка теслярська сокира, барда. Стор., Хот., Сок. *Від ґудзів бардаш гет ступивса* (Ясени Стор.).

БАРДИСКО, -а, с. Частина барди, топорище. Кельм.

БАРДІЯ, -ї, ж., анат. Підборіддя. Стор. *Бардія у бика покрицилаcа* (Снячів Стор.).

БАРИЖ, **БАРИШ**, -а, рідк. **БАРАС**, -а, ч. Однокольорова шерстяна або бавовняна хустка з тороками. Хот., Кельм., Сок. *У нас ще є давні барижі, але дівки мої не хотят в'язати* (Братанівка Кельм.).

БАРИЖИК, **БАРИШИК**, -а, ч. Зм. до **БАРИЖ**, **БАРИШ**. Хот., Кельм., Сок. *Завій новий баришик* (Кельменці).

БАРІВКА, **БАРІЛКА**, **БАРИЛКА**, -и, ж. Барило, бочка для вина, горілки. Заг. *Вуйку, вам ни мало одної барівкі вина?* (Зелена Кельм.). ***Напивси, як чіп у барилці** (Атаки Хот.).

БАРІВОЧКА, **БАРІЛОЧКА**, -и, ж. Зм. до **БАРІВКА**. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Барівочка то маленька бочечка, з обох боків заднена* (Недобоївці Хот.).

БАРІВЧИНА, -и, ж. Зм. до **БАРІВКА**. Заг. *На вісілю була повна барівчина вина* (Шилівці Хот.).

БАРКИ, **БАРКІ**, ***взяти за барки**. Вхопити за поли. Заг. *Возьми їго за барки та й викинь надвір* (Лукачівка Кельм.).

БАРЛАЧІ, **БАРЛАДЖІ**, **-**ів, мн., **БАРЛАДЖЯ**, **-**і, с. 1. заст., рідк. Вид взуття, сукняні чоботи, внизу підшиті шкірою. Заст., Глиб. *Барлачі май теплі і май мнікі, як чоботи* (Слобідка Глиб.). 2. знев. Старе поношене взуття. Заст., Кіцм. *Є повно барладжі, а носити нема шо* (Киселів Кіцм.).

БАРТКА, -і, ж., тесл. Маленька сокира, бардичка. Глиб. *Позічти мині вашої бартки* (Горбівці Глиб.).

БАРХІТ, -у, ч., текст. Байка. Заст., Глиб. *Дайти два метри бархіту* (Слобідка Глиб.).

БАРХІТОВИЙ, текст. Байковий. Заст., Кіцм., Глиб. *Почому такі бархітові сукінки?* (Горбівці Глиб.).

БАСКА, -и, ж., заст. Берет. Хот., Кельм., Сок. *За румуна носили солдати баски* (Шилівці Хот.).

БАСМА, -и, ж. **БАСМА**, -и, ж., заст., рідк. 1. Парубоча прикраса, чорна шовкова стрічка, вишита бісером. Заст., Нов. *Як каже процу, то він (молодий) клав під молоду басму і вже більше не вбирав, бо вже не хлопиц, бо вже чоловік* (Задубрівка Заст.). 2. Шовкова хустка на шию, хустка, кашне. Нов., Хот., Кельм. *Завийса у май теплу басму, бо надворі крепкий вітер* (Зелена Кельм.). 3. Галстук, краватка. Заст., Нов., Хот., Кельм. *Мій брат любе ходити в басмах* (Новоселиця Кельм.).

БАСМИНКА, -и, ж. Зм. до **БАСМА** 2. Хот.

БАСМОЧКА, -и, ж. Зм. до **БАСМА** 2. Нов., Хот., Кельм. *Дай міні цеї басмочки вбрати* (Шилівці Хот.).

БАТА, **-**и, ж., заст. 1. Пояс у верхніх чоловічих штанах. Хот., Сок. *Холошні були з батою, то такий грубий пояс* (Коболчин Сок.). 2. Підгорнутий рубець у верхній частині штанів, куди засилюється очкур. Хот. *Учкур засиляєсса в бату* (Зарожани Хот.).

БАТАЛЕВ, **БАТИЛЕВ**, -а, ч. 1. Прилад для першого биття конопель. Заст., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм.,

Сок. *Бата́лев має відовбаний яро́чок, жолобо́к, а те́рлица насквоз́ь* (Ярівка Хот.). 2. Головна частина баталева і терлиці; дошка, якою б'ють сухі стебла. Кім. 3. знев., перен. Неповоротливий, тюхтій. Глиб., Нов., Хот. *До́мка таки́й батиле́в, гірш ба́би старо́ї* (Слобідка Глиб.). ***Дурни́й, як батиле́в*** (Топорівці Нов.).

БАТАЛЕ́ВКА, **БАТАЛЕ́ЙКА**, -и, ж. Див. **БАТАЛЕ́В** 1. Кіцм., Стор. *На батале́вці ло́м'я коло́пні або лен* (Нижні Станівці Кіцм.).

БАТА́ЛІЯ, -ї, ж. Див. **БАТАЛЕ́В** 1. Кельм. *Пря́диво б'ют на бата́лії* (Ленківці Кельм.).

БАТА́ЛКА, -и, ж. Мишоловка. Хот. *До́бри ма́ти бата́лку, бо вона́ ду́жи лови ми́ши* (Клішківці Хот.).

БАТА́ЛНИЦА, -і, ж., рідк. Див. **БАТА́ЛЕВ** 1. Кіцм., Сок. *Бата́лница си влома́ла, я коло́пні не кіпа́ла* (Малятинці Кіцм.).

БАТА́ЛЯ, -і, ж., рідк. **БАТЕ́ЛЯ**, -і, ж. Див. **БАТАЛЕ́В** 1. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Принис́и мині́ від ку́ми бата́лі, бо тра́ба коло́пні ломи́ти* (Стрілецький Кут Кіцм.).

БАТА́ЛЬНЯ, **БАТЕ́ЛЬНЯ**, -і, ж., рідк. Див. **БАТА́ЛЕВ** 1. Кіцм., Нов., Кельм. *Те́рлицов і бата́льнов трут коло́пні* (Давидівці Кіцм.).

БАТЕ́РІЯ, -ї, ж. Кишеньковий ліхтар. Заст., Кіцм., Глиб. *Дай бате́рію, бо ду́жи те́мно* (Слобідка Глиб.).

БАТІ́Г, -а, ч. ***петрів батіг**, ***петро́ві батоги**, **БАТОГИ́**. 1. бот. (Cichorium intybus). Дикий цикорій, квіткова трав'яна рослина. Заг. 2. с. г. Батіг. Заг.

БА́ТКА, -и, ж. Кольорова смужка або клітина у тканині. Заг. *Ма́ма ро́бля вере́ти з черво́ними і си́ними батка́ми* (Братанівка Кельм.).

БАТКА́ТИЙ. Смугастий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Йку́ тобі́ ма́ма віробила вере́ню, про́сту ци батка́ту?* (Борівці Кіцм.).

БА́ТОЧКА, -и, ж., зм. до **БА́ТКА**. Вид ткання квадратиками. Хот., Кельм. *Ма́ня тка́є нала́вники баточка́ми* (Лукачівка Кельм.).

БАТУВА́ТИ, знев. Різати великими шматками. Хот., Кельм., Сок. *Нашо́ так хліб бату́їш?* (Романківці Сок.).

БАТЮШИ́НА, -и, ж. Див. **БА́ТЬКІВЩИНА** 1. Нов., Хот. *Нас кли́кали сиго́дни на батюши́ну до ба́тька* (Білівці Хот.).

БА́ТЬКІВЩИНИ, -н, мн., обр. 1. Гуляння у весільних батьків після закінчення весілля. Сок. *У вівто́рок нана́шул про́сит на ба́тьківщину до се́бе* (Коболчин Сок). 2. Гуляння у весільних батьків напередодні весілля. Хот. *Ото́ бу́ли вели́кі ба́тьківщини!* (Атаки Хот.). 3. Майно, залишене в спадщину від батька. Заг.

БАТЬКІВЩИ́НА, -и, ж. Див. **БА́ТЬКІВЩИНА** 1. Кіцм., Нов., Кельм. *Ба́тько бере́ до се́бе на батьківщи́ну у вівто́рок* (Шишківці Нов.).

БА́ТЬКО, -а, ч. 1. обр. Весільний та хрещений батько. Заг. *Че́рез тижде́нь ба́тько колачі́ руба́є* (Зелений Гай Нов.). 2. Рідний батько. Заг. ***Яка ха́та, таки́й тин, яки́й ба́тько, таки́й син*** (Атаки Хот.).

БАТЬКОВА́, -ої, субст., обр. Дружина весільного батька. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Вона́ сиго́дни гоно́рна, бо батькова́* (Самушин Заст.).

БАТЬКУВА́ТИ, обр. Бути весільним батьком. Заг. *Він батьку́ї сиго́дни у Фу́ні* (Білівці Хот.). ***Би батькува́ти, тра́ба до́бру кіше́ню ма́ти*** (Горбівці Глиб.).

БА́УМАНКА, -и, ж., бот. Сорт картоплі. Глиб. *Па́ру рідів ба́уманкі покла́димо* (Горбівці Глиб.).

БА́ХУР, -а, ч., згруб. Пустун, бешкетник. Заг. *Мій ба́хур свині б'є, ку́ри гоня́є* (Шишківці Нов.).

БАХУРИ́НА, -и, сп., згруб. Див. **БА́ХУР**. Заст., Кіцм., Хот. *Куда́ та бахури́на побігла, то ніхто́ не зна́є* (Борівці Кіцм.).

БАХУРИ́ЦА, -і, ж., згруб. Дівчисько, дівчина-підліток. Кіцм. *Мій ба́хур і тво́я бахури́ца пішли́ с худо́бов на стави́ще* (Валява Кіцм.).

БАХУРНЯ́, -і, ж., зб., лайл. Хулігани, бешкетники. Заг. *Зібра́ласи та бахурня́ та й грушки́ збива́є* (Борівці Кіцм.).

БАЦМА́ТИЙ, БОЦМА́ТИЙ, БУЦМА́ТИЙ, БУЦУМА́ТИЙ. Повновидий, товстощокий. Заг. *Мій хло́пиц з а́рмії прийшо́в таки́й буцма́тий* (Клішківці Хот.).

БАЦУ́Л, -а, ч. Торба, вузол. Хот. *А ему́ шо кла́сти ха́ту, як він має таки́й бацу́л гро́ший* (Долиняни Хот.).

БАЧ, -а, ч. 1. заст. Чабан. Стор. *Зігна́ли вівці, а ба́ча нима́* (Ясени Стор.). 2. Той, що в порядку черги бере молоко в **стині** (див.). *Сього́дни воде́н бач брав молоко́, а за́втра дру́гий* (Снячів Стор.).

БА́ЧНО, незм. Передбачливо. Вижн. *Він ба́чно зроби́в, приві́з дрива́ влі́ті* (Банилів Вижн.).

БА́ЧЧИНИ, -н, зв., мн., обр. Гуляння у батьків молодого або молодої після весілля, на яке запрошуються переважно літні люди. Заст. *Ву́йку, кли́чте на ба́ччини* (Прилипче Заст.).

БА́ЮР, **БА́ЙОР**, **БА́ЄР**, **БА́ЯР**, -а, ч. Вид вузького пояса, витканого з різнокольорових ниток. Використовується також як шлейка до торби. Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот., Сок. *Чолові́ки запере́зуюцци ре́менем, а жінки́ баю́ром* (Неполоківці Кіцм.).

БАЮ́РА, -и, ж. Калюжа, велика грязюка. Заст. *По доще́ви така́ баю́ра лиши́ласи* (Шубранець Заст.).

БАЮРЕ́Ц, -рця, ч. Зм. до **БА́ЮР**. Сок. *Він так фа́йно баюрце́м заперева́вса* (Романківці Сок.).

БАЮРО́К, **БАЙОРО́К**, **БАЄРО́К**, **БАЯРО́К**, **БАЙРО́К**, -рка, ч. Зм. до **БА́ЮР**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *До го́рботки тра́ба ма́ти волічко́вий баюро́к* (Глинниця Кіцм.). *Такі га́рні байорки́ ко́ло тво́ї тра́йсти* (Шишківці Нов.).

БАЮРО́ЧОК, **БАЙОРО́ЧОК**, **БАЄРО́ЧОК**, **БАЯРО́ЧОК**, **БАЙРО́ЧОК**, -чка, ч., зм. до **БА́ЮР**. Заст., Кіцм.

БГА́ТАТИ. М'яти, скручувати. Заст. *Шо так бга́таїш суке́нку, покла́дь на кли́нок* (Задубрівка Заст.).

БГА́ТИ. Гнути. Вижн. ***Бгай де́риво за́ків молоде́, а дити́ну за́ків мале́*** (Карапчів Вижн.).

БДЖОЛЯ́К, -а, ч., зб. Бджолиний рій. Стор. *У штубію́ жие́ оде́н бджоля́к, у бджоля́ку одна́ ма́тка* (Крива Стор.).

БЕ́БЕХИ, -ів, мн., знев. 1. Нутрощі. Заг. *Упав з горі́ха і відби́в собі́ бе́бихи* (Ясени Стор.). 2. Клунки, скарб. Хот., Сок.

БЕБЕ́ХНУТИ. Сильно вдарити. Заг. *Він як бебе́хнув мене́ в пле́чі, я й упа́в* (Самушин Заст.).

БЕБЕ́ХНУТИСИ (-СА), згруб. Несподівано впасти. Заг. *Уже так те́мноси було́, що чуть-чуть ни бебе́хнувси під міст* (Долиняни Хот.).

БЕБИХА́ТИЙ, згруб. Череватий. Стор., Глиб. *Ти бебиха́та водна́!* (Снячів Стор.).

БЕ́ВКА, -и, ж., знев., кул. Юшка з муки, всяка некалорійна рідка страва. Кельм., Сок. *На́іласа яко́їс бе́вки та й че́рес час уже́ ї́сти хо́чу* (Ломачинці Сок.).

БЕ́ВКАТИ, знев. Недоречно говорити, ляпати. Зв. док. **БЕ́ВКНУТИ**.

Заг. *Ти подумав, що ти бевкнув?* (Лукачівка Кельм.).

БЕГЛИЦА, -і, ж., зб. Всяка дрібна риба. Нов.

БЕҐА[1], -и, ж. Жердина. Сок. *Збивали бегою грушки* (Шебутинці Сок.).

БЕҐА[2], -и, ж. 1. Клунок, торба. Заст., Кіцм., Стор. *Взяла бегу на плечі та й поїхала до Черновец* (Хлівище Кіцм.). 2. Матрац із соломи. Вижн., Стор. *Поможи вінисти бегу трохі надвір* (Карапчів Вижн.).

БЕДЗ, -а, ч. 1. ент. Овод. Заст. 2. бот. Див. **БЕЗ**. Заст.

БЕДЗЕНЬ, **БИДЗЕНЬ**, **БИДЗІНЬ**, **БЕЗІНЬ**, -зня, ч. 1. Липень. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Липень бедзень тому, що в цему місєци бедз крепко корови кусає* (Вікно Заст.). 2. ент. Див. **БЕДЗ**. 1. Кіцм., Нов. *Корова збицкаласи, бо вкусив бидзінь* (Неполоківці Кіцм.).

БЕЗ, **БЕДЗ**, -у, ч., бот. (Syringa vulgaris). Бузок. Заст., Кельм., Сок. *Ідем наломим безу* (Брідок Заст.).

БЕЗВСТИДНИЙ. Безсоромний. Заг. *Іди, безвстидний, сперед вочей!* (Сербичани Сок.).

БЕЗГЛУЗДІВЕЦ, **БЕЗГЛУЗҐІВЕЦ**, -вца, ч., рідк. Дурень. Заст. *Ішли безглузґівці, тамичка переночували десто* (Кострижівка Заст.).

БЕЗГЛУЗДУВАТИЙ. Дурнуватий. Заст., Кіцм. *Та в неї такий чоловік безглуздуватий, що най Бог ратує* (Борівці Кіцм.).

БЕЗЛИШНИЙ. Див. **БЕЗВСТИДНИЙ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. Глиб., Нов., Хот. *Куми, ни бутьти такі безлишні, майте лице* (Дорошівці Заст.).

БЕЗЛО, -а, с. 1. Вітер з дощем, грязюка. Глиб. *Сиди дома, бо там таке безло* (Слобідка Глиб.). 2. Прірва, пропасть. Глиб. *У лісі дітиска зайшли у таке безло, що ледви їх понаходили* (Слобідка Глиб.).

БЕЗНАПАСНИЙ, рідк. Щасливий. Заст. *Такий уже він безнапасний чоловік* (Добринівці Заст.).

БЕЗНАПАСНО, незм., рідк. Щасливо. Заст.

БЕЗОВИЙ, **БЕДЗОВИЙ**. Бузковий, фіолетовий. Заст., Кельм., Сок. *Купила собі безової матерії на блюску* (Самушин Заст.).

БЕЙЛА, -и, сп., згруб. Дурень. Кіцм., Сок. *Пітпиризавси вучкуром та й ходи, як бейла* (Давидівці Кіцм.).

БЕКЕР, **БЕКІР**, -а, ч., заст., рідк. Віялка. Сок. *У нас віяли на бекір* (Коболчин Сок.).

БЕКЕРИТИСИ (-СА). Хилитися, гнутися. Заст., Кіцм., Хот. *Йди рівно, шо так бекериса!* (Клішківці Хот.).

БЕКЕРОМ, незм. Набакир. Хот. *Убрав капелюх бекером* (Долиняни Хот.).

БЕЛЦЕ, **БЕЛЬЦЕ**, **БИЛЦЕ**, -а, с. 1. с. г. Частина борони, рама, в якій закріплені зуби. Глиб., Нов., Хот., Сок. *Старі ці вже белца, адиі тілько зубків повіпадало* (Козиряни Кельм.). 2. Частина самотоки, одна із схрещених планок, що накладаються на кракан. Заг. *Бельце са вломило, траба нове робити* (Шилівці Хот.).

БЕНДЗІНА, **БИНДЗІНА**, -и, ж. 1. Бензин. Заст., Кіцм., Глиб. *Під самим горбом скінчиласи биндзіна* (Горбівці Глиб.). 2. рідк. Автомашина. Кіцм., Глиб. *Я углі привіз бендзінов* (Слобідка Глиб.).

БЕНДЮХ, -а, ж. 1. Шлунок тварини. Кельм., Сок. 2. кул. Кендюх. Сок.

БЕНДЯК, **БИНДЯК**, **БІНДЯК**, **БІНДЄК**, **БРИНДЯК**, -а, ч., ент. Джміль. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Біндяк мене вкусив під воко, все воко запухло* (Шишківці Нов.).

БЕНЬКЕРТ, **БЕНЬКАРТ**, -а, ч. 1. знев. Байстрюк. Заст., Кіцм., Хот.,

Сок. *То заміж такий, аби лиш дитина не була бенькертом* (Атаки Хот.). 2. згруб. Пустун, бешкетник. Заст., Кіцм., Глиб., Хот., Сок. *Мо, бенькарти, кудас ходив?* (Митків Заст.).

БЕРБЕНИЦА, -і, ж. Невеличка діжка для сиру та бринзи. Кіцм., Стор., Нов. *Бриндза ни збав'яїси лиш у дубові бербеници* (Глинниця Стор.).

БЕРВЕНО, -а, с., **БЕРВІНЄ**, -я, с. (рідк.). Колода, деревина. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Кельм. *Бервено траба забрати додому* (Зелений Гай Нов.).

БЕРДАРЬ, -я, ч., заст., рідк. Майстер виготовляти берда. Глиб. *Колис бердарь, продавав берда дорошчі, ніш типер куштуї кавалок полотна на сорочку* (Кам'янка Глиб.).

БЕРЕЗА, -и, ч., заст., рідк. Хлопець, що збирає гроші за коляду. Глиб., Хот. *Хлопці, хто буди береза?* (Слобідка Глиб.).

БЕРЕСТЮК, -а, ч., рідк., бот. (Ulmum carrinifolia). Берест. Сок.

БЕРКА, -и, ч., знев. Вівця. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Шо ці берки тіко блеют* (Снячів Стор.).

БЕРКАТИ, знев. Блеяти. Стор. *Вівці так дужи беркают, шо мене заглушили* (Снячів Стор.).

БЕРКОВЦІ, -ів, мн., заст. Одиниця ваги, що дорівнювала 10 пудам. Використовувалась переважно у торгівлі зерном. Хот.

БЕСІДА, -и, ж. 1. Мова, мовлення. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ви хочете си вчити нашої бесіди?* (Вікно Заст.). 2. Розмова. Кіцм., Глиб. *Твоя бесіда не штимує до цего* (Борівці Кіцм.).

БЕСІДЛИВИЙ. Балакучий, говіркий. Заг. *Наші ланкова нігде ни пропаде, вона бесідлива, с кождим забалакає* (Борівці Кіцм.).

БЕСКЛЕПКИЙ, знев. Дурнуватий. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Ти шо, бесклепкий, шо таке говориш?* (Шилівці Хот.).

БЕСПРИМІННИЙ, **БЕСПИРИМІННИЙ**. Неодмінний, обов'язковий. Заст., Хот., Кельм.

БЕСПРИМІННО, **БЕСПИРИМІННО**, незм. Неодмінно, обов'язково. Заст., Хот., Кельм. *Бесприміннo купи мині таку фустку* (Атаки Хот.).

БЕСТЯМКИ, **БЕСТЄМКИ**, незм. 1. Схвильовано, безтямно. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Як се вчула, побігла бестємки* (Дорошівці Заст.). 2. Безглуздо, несамовито. Нов., Хот. *Женеси селом бестямки, як скажений* (Слобода Нов.).

БЕСЧАСУ, **БЕСЧІСУ**, незм., рідк. Зразу, негайно. Заст. *Він бесчісу прибіг, як вона заслабла* (Бабин Заст.).

БЕСЧЕРЕВИЙ. Худий, важкий для відгодівлі. Заст., Кіцм. *Це свині такі бесчереві, недобрі до гудовані* (Брідок Заст.).

БЕТИГ, -у ч., зб. Сміття на горищі, що збирається там багато років. Заст., Кіцм. *У стайни на стриху уже набралоси кілько бетигу, шо траба вінести його* (Борівці Кіцм.).

БЕТИГИ, -ів, мн., зб. Сухе бадилля бур'янів. Кіцм. *Так кєшко буде орати, бо багато бетигів* (Старосілля Кіцм.).

БЕТИЧЕ, -а, с., зб. Відходи після молотьби та віяння злакових. Кіцм. *Тут більше бетича, як зерна* (Малятинці Кіцм.).

БЕХНУТИ, згруб. Ударити. Заг. *Корова мине як бехнула, аж ім ни стямиласи* (Долиняни Хот.).

БЕЦЯ, -і, ж., дит. Вівця. Кіцм., Стор. *Беці пасут траву* (Снячів Стор.).

БЕЧКА, -и, ж. бот. (Salix pentandra). Деревно-кущова рослина з родини вербових. Вижн., Стор. *Бечка вже пускає лиски* (Ясени Стор.).

БЕШИ́ҐА, -и, сп., згруб. 1. Запальний, загонистий. Кіцм. *То такий беши́ґа, що мо́же й ві́бити* (Старосілля Кіцм.). 2. мед. Бешиха. Заг.

БЕШИ́ДЖИТИСИ, **БЕШІ́ДЖИТИСИ**, мед. Опухати. Глиб. *Це мині́ вже дру́гий раз беші́джиси* (Слобідка Глиб.).

БЕ́ШТАТИ, заст. 1. Пояснювати, переконувати. Заг., Нов., Хот. *Я тобі́ бе́штаю, бе́штаю, а ти однако тупа́* (Клішківці Хот.). 2. Соромити. Заст. *Так ми не бе́штала пе́ред людьми́, що з усти́ду го́рів* (Добринівці Заст.).

БЖО́ЛЬНЯ, -і, ж., рідк. Пасіка. Сок. *Він на бжо́льні мід бере́* (Романківці Сок.).

БЗИНІ́ТИ. Дзижчати (про мух, комарів). Заст., Кіцм. *Вже дес му́ха є в ха́ті, бо бзини́т* (Бабин Заст.).

БИ, **Б**. Частка для утворення умовного способу, в частині буковинських говірок змінна: І ос. одн. **-бим**, **бих**, 2 ос. одн. **-бис**, 1 ос. мн. **-бим**, **би́смо**, **би́сьмо**, **би́сми**, **би́сме**, 2 ос. мн. **-би́стий**, **би́сте**. *Да́ли би́сти і послі́дну соро́чку с се́би, аби́ си старе́ не верну́ло* (П'ядиківці Кіцм.). Інколи з давноминулим часом: був **бим** дав, дав **бис** був, бу́ли **бим** да́ли, бу́ли **би́сте** да́ли.

БИ. Підрядний сполучник мети: аби, щоб. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Сокоти́ худо́бу, би ни зроби́ла, шко́ду* (Неполоківці Кіцм.).

БИ́ЛА, Род. відм., зв. мн., с. г. Див. **БЕ́ЛЦЕ 1**. Нов., Кельм., Сок. *Заби́й у би́ла зу́би, бо два ви́пали* (Шебутиці Сок.).

БИ́ЛЕНЬ, **БИ́ЛИНЬ**, **БИ́ЛІНЬ**, рідк. **БЕ́ЛИНЬ**, -лня, ч. 1. Коротша частина ціпа, бияк. Заг. *Відорва́вси би́лінь від ці́па* (Черепківці Глиб.). 2. рідк. Палиця. Заст., Кіцм., Стор., Нов.

БИЛИ́НЄ, -я, с., зб. Див. **БИ́ЛЯ**. Заст., Кіцм., Стор., Кельм. *Склади́ били́ня куру́дзів на ку́пу* (Брідок Заст.).

БИЛИ́ТИ, знев. 1. Натякати. Заст., Кіцм., Хот. *Шос почав він мині́ били́ти, та я його ни зрузумі́в* (Борівці Кіцм.). 2. Говорити, патякати. Кіцм., Нов. *Сіли субі́ на при́спі та й би́ля, та й би́ля* (Топорівці Нов.).

БИЛИ́ЦА, -і, ж. Див. **БЕ́ЛЦЕ 1**. Кельм.

БИ́ЛЯ, **БИ́ЛІ**, -я, **БИ́ЛО**, -а, с., зб. Бадилля (переважно соняшника, кукурудзи). Заг. *Чому́ ти хо́чеш за кла́ню би́ля?* (Шишківці Нов.).

БИ́НДА, -и, ж. Стрічка. Заст., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ма́мко, зробі́т мині́ ба́нтік с капро́нової би́нди* (Братанівка Сок.).

БИНДЗА́РЬ, -я, ч., ент. Див. **БЕДЗ 1**. Стор. *Биндза́рі́ мале́нькі-малі́, а биндяки́ вили́кі* (Стара Жадова Стор.).

БИ́НЯ, -і, ж., дит. Корова. Заг. *Диви́сь, бо би́ня вда́ре* (Атаки Хот.).

БИР-БИР-БИР. Вигук, яким кличуть овець. Нов., Сок. р-ни.

БИ́РКА, -и, ж. Вівця. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Гони́ би́рку па́сти, бо бле́ї* (Слобідка Глиб.).

БИРЧУ́К, **БИ́РЧИК**, -а, ч. Крючок для орчика у возі, санях. Хот. *Вча́ра ходи́в заказувати в ку́зню бирчуки́* (Долиняни Хот.).

БИСА́ГИ, **БЕСА́ГИ**, зв. мн. Заг., **БЕГА́ЧІ**, -ч., мн. Нов. 1. Сакви, дві зшиті або зіткані торби. *З фа́йної вере́тки поши́ю биса́ги* (Романківці Сок.). 2. Два зв'язані клунки, валізи. Кіцм., Глиб. *Покла́в Петро́ беса́ги на пле́чі і пішо́в до бу́рси* (Горбівці Глиб.).

БИСПЕ́ЧИТИ. Обіцяти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Сусі́д биспе́чив, що при́йди до нас* (Снячів Стор.).

БИСПЕ́ШНИЙ. Сміливий, безстрашний. Заст., Кіцм., Нов., Хот. р-ни. *Я й ни знав, що ти таки́й биспе́шний* (Дорошівці Заст.).

БИ́ТИ. ***Би́ти бо́мкьи,*** знев. Байдикувати. Заг. *До́ста би́ти бо́мкьи, ході́ коси́ти* (Слобідка Глиб.). ***Би́ти го́лову***. Думати, турбуватися. *Він ма́є одні́ двойки, не хоче би́ти собі́ го́лову* (Борівці Кіцм.). ***Би́ти на глум,*** фам. Гатити, дубасити. Хот., Кельм., Сок., рідк. Заст., Кіцм. *Вони́ імили єго́ та й би́ли на глум* (Долиняни Хот.).

БИ́ТКА, -и, ж. Жіноча зачіска, коси, складені ззаду калачем. Нов., Хот. *Закла́ла у би́тку грибі́нчик* (Блівці Хот.).

БИТЬО́ХА, -и, ж, (рідк.). Зимова суконна хустка. Хот. *Тра́ба но́ву битьо́ху пристара́ти, бо са вже стара́* (Атаки Хот.).

БИ́ЦКАТИСИ, **БИ́ДЗКАТИСИ**. Ґедзатися (про худобу). Кидатися з боку в бік, ховаючись від укусу мух. Заст., Кіцм., Стор. *Худо́ба вже ни хо́чі па́сти, би́цкаїси, бо ду́же ду́шно і му́хи куса́ют* (Неполоківці Кіцм.).

БИ́ЦЯ, **БЕ́ЦЯ**, -і, ж., дит. Худобина (теля, бичок). Заст., Кіцм., Нов., Сок. *Ходи́ сюда́, бо бе́ця бу́де кусь* (Дорошівці Заст.).

БИ́ЧИК, **БИ́ЧІК**, -а, ч. Сірник. Заст., Кіцм., Глиб. *Відво́гла сі́рка на би́чіках, і запали́ти вого́нь нема́ чим* (Горбівці Глиб.).

БИ́ЧИСКО, -а, с. Пужално, частина батога. Хот. *Вома́лоси би́чиско тра́ба дру́ге роби́ти* (Малинці Хот.).

БИЧО́ВАНЄ, -я, с. Тимчасова супряга. Кіцм. *На той горб без бичо́ваня і поро́жну фі́ру ке́шко ві́кєгнути* (Старосілля Кіцм.).

БИЧУВА́ТИ. Витягати, допомагати виїхати на гору коням, волам. Док. **ВІ́БИЧУВАТИ**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Му́сів якийс чужи́й чолові́к нас бичува́ти свої́ми ко́нями* (Неполоківці Кіцм.).

БИЧУВА́ТИСИ (-СА). Спрягатися. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ми з Іва́ном бичува́лиси, як ві́тягали де́рево на той горб* (Старосілля Кіцм.).

БИШІ́ШНИК, -а, ч., бот. (Paris quadrifolia). Вороняче око. Кіцм. *На биші́шнику лишень шти́ри ли́стки* (Валява Кіцм.).

БІ́БА, -и, ж., дит. Хліб. Глиб. Дати біби? (Слобідка Глиб.).

БІГ, **БО́ГА**. ***Своїм бо́гом***. ***Ходи́ти своїм бо́гом***. Жити за своїми правилами, робити за своїми звичками. Заг. *Гай-гай, ходи́ с своїм бо́гом* (Сокиряни).

БІ́ГАТИСИ (-СА). Злучатися, паруватися. Заст., Кіцм., Нов. *У нас тели́ца така́ бу́ла, та все бі́галаси, а́ле кі́вна не бу́ла* (Шишківці Нов.).

БІ́ГМАТИСИ. Божитися, присягатися. Заст., Глиб. *Ни бі́гмайси, бо я все одно́ ни ві́рю* (Дорошівці Заст.).

БІГМЕ́, незм., заст. Їй-богу. Заг. *Я, бі́гме́, не бу́ду до вас прихо́дити* (Борівці Кіцм.).

БІГОТНЯ́, -і. Бігання, біганина. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Надоі́ла мині́ вже ва́ша бі́готня* (Пригородок Хот.).

БІГУ́НКА[1], -и, ж., рідк. **БІ́ГАНКА**, -и, ж., знев., мед. Понос. Заст., Кіцм., Стор., Кельм., Сок. *Шо, на те́бе бі́ганка напа́ла* (Неполоківці Кіцм.).

БІГУ́НКА[2], -и, ж. 1. Дитина, що починає ходити. Стор., Глиб. *На́ша бігу́нка має рік* (Стара Жадова Стор.). 2. ж. до бігун. Заг. 3. Велосипед. Хот. *Не́ньо купи́в мині́ у Хоті́ні бігу́нку* (Білівці Хот.).

БІДИ́ТИ. Бідувати. Заг. *Коли́с лю́ди такі́ те́ньго біди́ли* (Бабин Заст.).

БІДО́ВИЙ. 1. Непоказний, жалюгідний. Нов., Хот. *У нас кугута́ нема́, заруба́ли. Є таки́й бідо́вий, мале́нький* (Шишківці Нов.). 2. Моторний, жвавий. Хот., Кельм., Сок.

БІЗІ́Ц, **БЕЗІ́Ц**, **БИЗІ́Ц**, -у, ч., заст., рідк. 1. Сидіння, місце для сидіння. Заст., Вижн., Стор. *Ти не сі́дай на мій бі́зіц* (Снячів Стор.). 2. Посада, становище. Вижн., Стор., Глиб. *Він прибра́в*

добрий бізіц (Карапчів Вижн.). 3. Документ про право на власність. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Колис мої тато купили в пана поле та взєли в него бізіц* (Борівці Кіцм.).

БІЗОНЯ, -і, ж. Трясовина, безодня. Сок. *Заліз у бізоню, така глібока, що вилізти не годен* (Коболчин Сок.).

БІЗУВАТИ. Могти, бути спроможним. Заст., Кіцм., Глиб. *Я не бізую тепер кілько дати* (Новосілка Кіцм.).

БІЗЮ-БІЗЮ. Вигук, яким кличуть кіз. Кельм.

БІЙНО, незм., рідк. Боязливо, несміливо. Заст. *Бійно увійшов до хати* (Вікно Заст.).

БІЛИЙ. ***Білий хліб, біла культура,** зб. Злакові. Заст., Кіцм. *Сіяв більше білого хліба, бо там менше роботи* (Задубрівка Заст.).

БІЛИНИНА, -и, зб. Бавовняні нитки в мітках. Заст., Кіцм., Глиб. *Колис люди купували білинину, бо робили полотно самі* (Іванківці Кіцм.).

БІЛІЙ, -я, ч., бот. Див. **БІЛЬ**. Хот.

БІЛУВАТИ. Білити, фарбувати білим. Кельм., Сок. *Хату можна білувати, бо вже висохла* (Ломачинці Сок.).

БІЛЮГ, -а, ч., бот. Див. **БІЛЬ**. Сок.

БІЛЮГА, -и, ж., бот. Див. **БІЛЬОХА 1**. Хот. *Білюги дуже добрі сливки, але їх багато не ззіш, бо дуже солоткі* (Долиняни Хот.).

БІЛЮЦКИЙ. Білесенький, дуже білий. Глиб. *З вати валовец такий білюцкий, як крейда* (Слобідка Глиб.).

БІЛЯК, -а, ч., бот. Див. **БІЛЬ**. Заст., Стор., Хот. *У чорнівскім лісі є повно біляків* (Клішківці Хот.).

БІЛЬ, -я, ч., бот. (Lacterium pipcratus). Вид гриба, груздь. Глиб. *Білів у лісі повно, али вни гиркі* (Слобідка Глиб.).

БІЛЬОХА, -и, ж. 1. бот. Сорт білих слив. Кельм. *Сей год більохи рясно вродили* (Лукачівка Кельм.). 2. Назва свині, вівці, корови білої масті. Кельм. *Коцю-коцю, більоха* (Козиряни Кельм.).

БІНДЖЯ, -і, ж. М'яч. Кельм. *Ага, мені тато купив бінджю* (Лукачівка Кельм.).

БІНЬКАРТИ, -ів, мн., згруб. Дітвора, пустуни. Глиб. *Ці бінькарти скріс пхаюцци* (Кам'янка Глиб.).

БІНЬКАРТИЦА, -і, ж., згруб. Дівчисько. Глиб. *Ваша бінькартица така пуста, гірши бахура* (Слобідка Глиб.).

БІПКИ, -пок, зб., мн., рідк., кул. Лаврове листя. Глиб., Нов. *Купи в магазині біпок, бо вже скінчилиси* (Рингач Нов.).

БІПКОВИЙ, **БІБКОВИЙ,** Бібковий лист. Те саме, що бібка. Лавровий. Заг. *Забулисми купити у місті біпкового листя* (Глинниця Кіцм.).

БІРУВАТИ. Див. **БІЗУВАТИ**. Кіцм., Вижн., Стор. *Така сми слаба, що вже не бірую дійти до порога* (Неполоківці Кіцм.).

БІРШЕ, незм. Більше, частіше. Заст., рідк. Кіцм., Глиб., Кельм. *Робилоби са й бірше, лиш то, що ни годен* (Зелена Кельм.).

БІСЦЬОМ, незм., рідк. Бігом. Хот., Кельм., Сок. *Біжи бісцьом та й догониш* (Коболчин Сок.).

БІЦІҐЛЄТ, **БІЧІКЛЄТ**, -а, рідк. Велосипед, мотоцикл. Кіцм., Стор., Глиб. *Сам заробив хлопиц гроші на бічіклєт* (Горбівці Глиб.).

БІЦІҐЛІ, -ів, зб., мн., рідк. Велосипед. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *А я скажу дєдьови, що ти в кіно ходила і біціґлєми їхала* (Вікно Заст.).

БІЦІҐЛІСТ, **БІЧІКЛІСТ**, -а, рідк. Велосипедист, мотоцикліст. Кіцм., Стор., Глиб. *Гай, бічіклісти, будим змагатиси* (Слобідка Глиб.).

БІЦЮ-БІЦЮ, **БІЦІ-БІЦІ**. Вигук, яким кличуть овець. Глиб. *Біцю-біцюбі, ходіт до баби* (Слобідка Глиб.).

БІЦЯ[1], -і. Зм. до **БАДІКА 1, 2** (див.). Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот. *Наш біця дужи любит дітий* (Шишківці Нов.).

БІЦЯ[2], -і, дит. Вівця. Глиб. *Йдем пасти біці зарис* (Горбівці Глиб.).

БІЧУЛ, -а. Див. **БАДІКА 1, 2**. Нов. *Пішов бічул до міста* (Шишківці Нов.).

БЛАВУЧИТИ, знев. Марнувати, робити абияк. Кіцм., Вижн., Стор. *Ужє другий день блавучимо так* (Стрілецький Кут Кіцм.).

БЛАГИЙ. 1. Хирлявий. Заст., Кіцм., Нов., Хот, Кельм. *Де молочень, там курудзи благі* (Шилівці Хот.). 2. Покірний, лагідний. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Той вуйко такий благий, завше всіх послухаї* (Нові Драчинці Кіцм.). *Благе телі дві корові ссе, а бистре й одну не може* (Кам'янка Глиб.). 3. Неродючий. Хот. *То блага земня* (Шилівці Хот.).

БЛАГО, незм. Слабо. Нов., Хот. *Як благо вчицци, то нима шо далі йти* (Пригородок Хот.).

БЛАГОТВОРИТИ. Заспокоювати, забавляти. Кельм., Сок. *Благотвори ти їго, най так крепко ни кричит* (Сербичани Сок.).

БЛАНА, -и, ж., заст. 1. Хутро. Заст. *До нагрудника траба файні блани* (Заставна). 2. Піджак. Глиб. *Блана буди Іванови, а тобі купимо мантлю* (Горбівці Глиб.).

БЛАТ, **БЛЯТ**, -у, ч. 1. Верхня частина плити. Заст., Кіцм., Глиб. *Блят у шпаргакі є з двома і штирма ірами* (Кулівці Заст.). 2. Висувна частина ткацького верстата. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Варстат складаєси з ніг, бляту, скриньки с трубов, бокової труби, шуфляди* (Неполоківці Кіцм.).

БЛАШНИЦА, -і, ж., бот. Сорт груш. Кельм. *Чо так мало нарвав цих блашниц?* (Козиряни Кельм.).

БЛЕКОТИЦА, -і, бот. (Hyoscyanus niger), рідк. Блекота. Глиб. *Ти, певно, блекотиці наївси, шо таке говориш* (Горбівці Глиб.).

БЛЕНЬКАТИ, **БЛЕМКАТИ,** знев. Ходити без діла, байдикувати. Заст., Кіцм., Хот. *Шо ти так довго бленькаїш?* (Дорошівці Заст.).

БЛЕЯНЯ, **БЛЕЯНЄ**, **БЛЕЯНІ**, -я, с. Мекання (про овець, ягнят). Заг. *З вулиці було чути блеяня овец* (Лукачівка Кельм.).

БЛЕЯТИ. Мекати. Заг. *Вівці блеют від спеки* (Кострижівка Заст.).

БЛИЗНИЦІ, -ниць, зв. мн. Зв'язані по два маленькі сніпки соломи, якими криють будівлі. Глиб., Кельм. *Нароби богато близниц, аби стало накрити хату* (Черепківка Глиб.).

БЛИЗНО, -а, с. Огріх у тканні, оранці. Нов., Хот., Кельм. *Внука ше добре ткати не вміє, то видите, які близна зробила в рушниках* (Малинці Хот.).

БЛИЗНЯТА, зв. мн. 1. Вид посуду, два глиняні горщики, з'єднані зверху ручкою. Кельм., Сок. *На полудни винеси мені у близнятах їсти* (Ломачинці Сок.). 2. Близнюки. Заг.

БЛИЗОРУКИЙ, **БЛІЗОРУКИЙ**. Короткозорий. Заг. *Йгіт блище, бо той вуйко не видит, він блізорукий* (Пригородок Хот.).

БЛИНДИЙ. Спокійний, смирний, ручний. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Вівца була така блинда, що підходила їсти хліб з рук* (Снячів Стор.).

БЛІДНУТИ. Линяти. Заг. *Чогос мій кафтан дужи блідне, як полочу* (Атаки Хот.).

БЛІЗІР, -у, ч. ***Для блізіру**. Про людське око. Хот., Кельм., Сок. *Начіпляв субі значків для блізіру та й ходи* (Атаки Хот.).

БЛУД, -у, ч. Нечиста сила, яка, за повір'ям, збиває з дороги. ***Блуд напав**. Збився з дороги. ***Ходити**

блу́дом. Блукати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Кельм. *О, то шос страшне́, як блуд напа́де на чоловіка* (Борівці Кіцм.). *Уже́ то́му сім рік бу́де, як коза́к блу́дом хо́де* (Шишківці Кіцм.).

БЛЮЗ, -а, ч. Жакет. Вижн. *Бири́ блюз на пле́чі, бо надворі́ ста́ло студино́* (Карапчів Вижн.).

БЛЮ́ЗА, -и, ж. 1. Легка жіноча кофта. Заст., Кіцм., Глиб. *Як тобі́ ду́шно, то скень блю́зу* (Черепківці Глиб.). 2. Чоловіча куртка, піджак, гімнастьорка. Кіцм., Стор. *Кида́й цу блю́зу на пле́чі, бо дощ іде́* (Старосілля Кіцм.).

БЛЮ́ЗНУТИ, знев. Недоречно сказати, ляпнути. Кіцм., Нов. *А́ли ти й блю́знув при всіх, шо ти наробі́в?* (Борівці Кіцм.).

БЛЯ́ГА, **БЛЯ́ХА**, -и, ж. 1. Бляшана форма для випікання хліба. Нов., Хот. *Ви́клала кісто у бля́ги, щоб підійшо́в хліб* (Недобоївці Хот.). 2. Бляшана посудина для молока, олії. Стор. *Ві́сип молоко́ у бля́ги* (Снячів Стор.). 3. буд. Бляха, вид покрівлі. Нов, Хот., Кельм. *Хо́чемо вкри́ти ха́ту че́репом або ж бля́гою* (Зарожани Хот.).

БЛЯКУВА́ТИ. Див. **БЛІ́ДНУТИ**. Заст., Кіцм., Стор. *Рі́чі на со́нци моц бляку́ют* (Ясени Стор.).

БЛЯ́ТФУС, -у, ч. Хвороба коней. Заст. *Кі́нский ґанч це бля́тфус* (Дорошівці Заст.).

БЛЯ́ШКА, **БЛЄ́ШКА**, -и, ж. Див. **БЛЯ́ГА 1**. Заст., Кіцм., Глиб. *У блє́шках ми пече́мо колачі́, хліб* (Горошівці Заст.).

БЛЬО́НДИЙ. Білявий, русий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *У то́ї дівчини чу́пер май бльо́ндий* (Зелений Гай Нов.).

БОМ, **БОС,** спол. Бо. Заг. *Бі́щи бо́рзо уже́ ни мо́жу, бом стари́й* (Нижні Станівці Кіцм.).

БОБИ́НЯ, **БОБИ́НЄ**, -я, с., зб. Стебло бобу. Заст., Кіцм., Стор., Хот., Кельм. *Тра́ба то боби́ня спали́ти, най си ни валя́є по́під ха́тов* (Киселів Кіцм.).

БО́БКА, -и, ж. 1. Зимова чоловіча сорочка з коміром, спереду має застібку на змійці. Заст., Кіцм. *Вбира́й бо́бку, як ї́деш до Черно́вец, аби́с ни змерз* (Южинець Кіцм.). 2. Літня чоловіча сорочка з короткими рукавами. Сок.

БО́БЛИК, -а, ч. 1. Плід картоплі після цвітіння. Заст., Кіцм. *Мо́жна вже копа́ти барабу́лю, бо ко́ждий корч ма́є бо́блики, вже відцві́в* (Южинець Кіцм.). 2. Овечий послід. Заст., Кіцм. *Гони́ ті ві́вці спе́ред ха́ти, бо ади́ кі́лько бо́бликів понаклада́ли* (Костриживка Заст.). 3. Будь-який невеликий круглий предмет, кулька, балабончик. Кельм. *Нащо́ ти чіпля́єш ті бо́блики до ша́пки?* (Лукачівка Кельм.).

БО́ВКАЛО, -а, с., знев. Той, що невиразно говорить. Заст., Кіцм., Кельм. *Бо́вкає йкес бо́вкало, а ніхто́ нічо́ ни розумі́є* (Киселів Кіцм.).

БО́ВКАТИ, знев. Невиразно говорити. Заг. *Говори́ лі́пши, ни бо́вкай* (Борівці Кіцм.).

БОГА́Й, **БУГА́Й**, -я, ч., ент. Жук-рогач. Кіцм., Нов. *Бога́й ма́є ро́гі, як оле́нь, ма́тка не ма́є ро́гів* (Голубівка Нов.).

БОГА́ЦКИЙ. Багатий. Заг. *Та й шо с то́го, шо він бога́цкий син, а дурни́й, як пень* (Гаврилівці Кіцм.).

БОГА́ЦЬКО, **БАГА́ЦЬКО,** незм. Багато. Нов., Хот., Кельм., Сок., Рідк. Кіцм. *За́раз у бе́резі би́стра вода́, бо є́ї бага́цько* (Рукшин Хот.).

БОДЗ, **БОЦ**, -а, ч. Великий шматок якоїсь маси (сиру, тіста, глини). Зм. **БО́ДЗИК**, **БО́ЦИК**. Заг. *Купи́ла собі бо́ц си́ру, бу́ду пироги́ вари́ти* (Неполоківці

Кіцм.). *Носи́ли бодзи́ на під, шоб укида́ти сара́й* (Білівці Хот.).

БО́ДНАР, БО́ДНАРЬ, -я, ч. Бондар. Заг. *Хо́де бо́днар по ліщи́ні, обручі́ руба́є* (Заставна).

БО́ДНЯ, -і, ж. 1. Верхня частина воза з дощок. Стор. *Бо́дня то скри́ня на фірі, що во́зици зе́рно* (Крива Стор.). 2. перен. Товста жінка. Заст., Кіцм. *Ади́ яка́ бо́дня пішла́* (Онут Заст.). 3. Діжка переважно для зберігання сала. Хот., Кельм., Сок.

БО́ЖИЙ. ***Бо́жа коро́вка,** ент. Самка жука-рогача. Заст., Кіцм. ***Бо́жий во́лик,** ент. Див. **БОГА́Й**. Заст., Кіцм., Хот. ***Бо́жі па́льчики,** бот. (Primula veris L.). Первоцвіт лікарський. Кіцм., Стор.

БО́ЙНЯ, -і, ж. 1. Олійниця. Хот. *Таку́ чи́сту воли́ву зби́ли у бо́йні* (Клішківці Хот.). 2. Різня, бойня. Заг.

БОКА́НЧІ, -ів, мн., заст. Черевики з грубої шкіри та абияк пошиті. Хот., Сок., рідк. Кіцм. *Шо це за бока́нчі такі́?* (Шилівці Хот.).

БОКІВНИ́ЦА, -і, ж. Бокова частина кошика воза. Заст. *Фіра має дві боківни́ці* (Дорошівці Заст.).

БОКЛА́ТИЙ. 1. Опуклий. Заст., Кіцм. *Ади́, яки́й бокла́тий гладу́нчик* (Борівці Кіцм.). 2. перен., знев. Товстий. *Вітко́ли він не на робо́ті, то таки́й бокла́тий* (Клішківці Хот.).

БОКОВИ́ЦА, -і, зв. мн. **БОКОВИ́ЦІ**, -виц. 1. с. г. Частина кочалки, знаряддя для валкування землі. Сок. 2. Бокові частини човна. Стор.

БО́КОМ. ***Диви́тиси бо́ком**. Незадоволено, спідлоба. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Не диви́си бо́ком, я тобі́ нічо́ не ви́нен* (Василів Заст.).

БОКС, -а, ч., заст. Кастет. Кіцм. *А пото́му шандарі́ відобра́ли в не́го бокс і байне́т* (Старосілля Кіцм.).

БОКС, -у, ч. Хром. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Це є файного бо́ксу чо́боти* (Іванківці Кіцм.).

БОКСО́ВИЙ, БУКСО́ВИЙ. Хромовий. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *А тепе́р шо за біда́, всі ходя в боксо́вих чирвиках, чо́ботах* (Южинець Кіцм.).

БОЛА́, -и, ж. 1. Слабість, хвороба. Заг. *Тогід зайшла́ якас бола́ на свині́* (Черепківка Глиб.). ***Шоб тебе́ бола́ взя́ла,** лайл. *Щоб ти здох* (Ломачинці Сок.). 2. Хвора людина. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Там така́ бола́, лиш лежи́т* (Заставна). 3. (згруб.). Жорстока, безсердечна людина. Заст., Кіцм. *Ото́ дурна́ бола́, як поби́ла дити́ну* (Борівці Кіцм.).

БОЛГА́РКА, -и, ж., бот. (Capsicum annuum L.). Солодкий перець. Хот., Кельм. *Цей рік болга́рка вроди́ла* (Долиняни Хот.).

БО́ЛИ, БО́ЛЕ, незм. 1. Гаразд, добре. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот., Кельм. *Бо́ли, шо ти прийшла́, я вже на тебе чека́ю* (Борівці Кіцм.). 2. Краще. Стор. *Всілякий хло́пец бо́ли за ді́вчину ро́бит се* (Клинівка Стор.).

БО́ЛНИ́ЦА, -і, ж. Лікарня. Заст., Стор., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ві́шла уже́ ву́йна з бо́лниці* (Шишківці Нов.).

БОЛОГА́Н, БУЛУГА́Н, БУЛГА́Н, -а, ч. Великий камінь. Вижн., Стор., Глиб. *На доро́гу скоти́вси болога́н* (Ясени Стор.).

БОЛОДЯ́НИ, мн., кул. Вид страви із запареної і звареної у воді муки. Кельм. *Ки́нути знов у тіпля́чу во́ду, лиш перетіпит, траба болодя́ни забира́ти* (Козиряни Кельм.).

БОЛОТЕ́ННИК, -а, ч., згруб. Нечепура. Заст., Кіцм., Стор. *Ади, яки́й болоте́нник прийшо́в до ха́ти* (Борівці Кіцм.).

БОЛО́ТО, -а, с. 1. буд. Заміс глини з соломою. Кельм., Сок. *Сті́ни і під ма́стя боло́том, а пото́м гли́ною* (Коболчин Сок.). 2. Розгрузла земля,

грязюка. Заг. ***Посі́й мене́ у боло́то, бу́деш ма́ти зо́лото** (Подвір'ївка Кельм.). ***За горі́вку срі́бло, злото, вона́ тя́гне у боло́то** (Атаки Хот.). 3. Багнисте місце з стоячою водою. Заг.

БОЛЯ́ЧКА, -и, ж. 1. Хвороба, хворість. Хот. *Він таки́й був благи́й по́сля болячки, шо аш кістки́ ви́тко* (Рукшин Хот.). 2. Хворе місце, виразка. Заг.

БО́ЛЬКО, незм. Боляче. Вижн., Стор. *Бо́лько мені́ за ним* (Мілієве Вижн.).

БО́ЛЬФА, -и, ж. Пухир, пухлина. Заст., Кіцм., Стор. Глиб. *Така́ бо́льфа ми зроби́ласи на нозі́, би ще́зла* (Борівці Кіцм.). *Льопнула на ру́ку окро́пу і відра́зу ві́шли бо́льфи* (Ясени Стор.).

БОМА́ГА, -и, ж., рідк. Грубі бавовняні нитки фабричного виробу, що використовуються для ткання килимів, доріжок, налавників тощо. Кіцм. *Купи́лам бома́ги на кове́рец* (Неполоківці Кіцм.).

БО́МБА, -и, ж., зв. мн. **БОМБИ́**, -ів (бот.). Вид білої круглої квасолі. Хот., Кельм. *Бомби́ до́брі варе́ні з м'я́сом і в борші́* (Клішківці Хот.).

БОМБА́К, **БУМБА́К**, -у, ч., рідк. Бавовняні нитки фабричного виробу. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Маю тро́хі бомбаку́ та ду́маю тка́ти полотно́* (Карапчів Вижн.).

БОМБАКО́ВИЙ, **БУМБАКО́ВИЙ**. Прикм. від **БОМБА́К** (див.). ***Бомбакове полотно**. Тонке полотно. Заг. *Ві́ткала двана́цїть мотови́льників бомбако́вого полотна́* (Неполоківці Кіцм.).

БО́МБАТИСИ (-СА). 1. Теліпатися. Заст., Кіцм., Нов., Кельм., Сок. *Здойми́ ту торби́ну с плечи́й, най ни бо́мбаєси тобі́* (Ставчани Кіцм.). 2. (знев.). Вештатися, ходити без діла. Там же. *Бо́мбаєси по селі́, не ма́є шо роби́ти* (Брідок Заст.).

БОМБЕ́ТИЛЬ, **БАМБЕ́ТИЛЬ**, -тиля, ч., заст. Дерев'яний розсувний тапчан. Заст., Кіцм., Глиб. *Бу́диш спа́ти на бомбе́тили* (Киселів Кіцм.).

БО́МБЛИК, -ка, зм. Опецьок, товстун. Заст., Кіцм. *Ади́ яки́й ма-ле́нький бо́мблик сиди́т на вікні́!* (Киселів Кіцм.).

БОМБО́НА, -и, ж., **БОМБО́Н**, -а, ч. Цукерка. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Дай ми, лю́бко, гро́ші на бомбо́ни* (Ясени Стор.).

БОМБОРО́НЧИК, -а, ч. Весняна брунька на дереві. Зв. мн. **БОМБО-РО́НЧИКИ**. Сок.

БОМБОРОСИ́ТИ, **БОМБОРОСІ́ТИ**. Бурмотати. Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот. *Шо ти там бомбороси́ш субі́ під но́сом?* (Рукшин Хот.).

БО́МКАТИ. 1. Говорити нісенітниці. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Ді́ти йдут до то́го ву́йка, бо він бо́мкає, а вони́ сміюци* (Южинець Кіцм.). 2. Стукати, гримати. Хот., Кельм. *Покла́дь уже́ ту бля́гу, ни бо́мкай у неї скі́лько* (Долиняни Хот.). 3. Дзвонити. Заг.

БО́МКАТИСА. Дуже повільно йти, плентатися. Кельм. *Не йде́, а бо́мкаєцца ззаду* (Лукачівка Кельм.).

БО́НДАРЬ, -я, рідк., ент. Джміль. Сок. *Бо́ндарь сів на чі́чку і бере́ мед* (Сокиряни).

БОНДІ́ЦА, -и, заст., рідк. Безрукавка. Глиб. *У скри́ни стої́т моя́ бонді́ца* (Горбівці Глиб.).

БОРДІ́ЧКА, -и, ж., бот. Приймочки квіток кукурудзного початка. Стор. *Ді́ти нарва́ли борді́чки с куру́дзів* (Ясени Стор.).

БО́РЗИЙ. Швидкий. Заг. *Ти хло́пец бо́рзий, бігом верта́й* (Рукшин Хот.).

БО́РЗО, незм. Швидко. Вищ. ст. **БО́РШЕ**, **БО́РШІ**. Заг. *Іде́м бо́рзо, бо втра́тим ко́лію* (Голубівка Нов.). 2. Передчасно, рано. Кіцм., Стор. *Жни́ва*

у нас почалиси борзо (Суховерхів Кіцм.).

БОРІ́ДКА, -и, ж. 1. Нижня подовжена частина леза сокири, барди, коси. Заг. 2. Зм. до **БОРОДА́**. Заг.

БО́РІНЬКА, -и, ж. Бійка (переважно між худобою). Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Зігнали худобу на оден пасківник, як зачєласи між ними борінька, то страшно* (Борівці Кіцм.).

БОРМО́З, **БУРМО́З**, **БУРМУ́З**, -а, заст. Вид одягу з сукна домашнього виробу, свита до колін. *Носили бормози переважно жінки.* Нов., Кельм. *Колис паліт ни було, бурмузи носили* (Лукачівка Кельм.).

БОРОДА́, -и, ж. 1. Недокіс. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Вуйку, чо як я косю, то лишаюцци за мнов бороди?* (Ошихліби Кіцм.). 2. Волосяний покрив на нижній частині обличчя. Заг. ***У бороді гречка цвіте, а в голові й на зяб не орано*** (Сокиряни). 3. Підборіддя. Заг. *Завивайси під бороду* (Подвір'ївка Кельм.).

БОРОДА́ВНИК, -а, ч., бот. (Chelidonium majus L.).Чистотіл. Кельм., Сок.

БОРОЗНЯ́К, -а, ч. 1. Личинка хруща. Заг. *Кури збирают борозняків, шо виорююцци плугом* (Слобідка Глиб.). 2. Великий дощовий черв'як. Кельм., Сок. *Таке сих борозняків після дощу повилазило* (Лукачівка Кельм.).

БОРОЛІ́ЖНИЙ. Порожній, вільний. Заст., Кіцм. *У мене ца хата бороліжна, можити у ні жити* (Онут Заст.).

БОРТЛА́ВИЙ, рідк. **БО́РТЛАВИЙ**. Трухлявий. Кіцм., Стор., Нов. *Бортлави дерево від вітру паде* (Ясени Стор.).

БОРЩ, -у, ч., кул. 1. Квас із висівок або житнього борошна. Заг. *Насісій ґрісу, най борщ запарю* (Валява Кіцм.). 2 (кул.). Борщ. Заг.

БОРЩІ́ВКА, рідк. **БОРШІ́ВКА**, -и. Невелика діжка для квасу. Див. **БОРЩ 1**. Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Маріє, всип води в борщівку* (Шилівці Хот.).

БОРЮШКА́ТИСИ (-СА), **БУРИШКА́ТИСИ (-СА)**. Боротися, борюкатися. Заг. *Ади, ті хлопчиска борюшкалиси в хаті та побили мені миски* (Прилипче Заст.).

БО́СИЙ. 1. перен. Непідкований. Заг. *Коні босі, уже тра кувати* (Борівці Кіцм.). 2. Роззутий. Заг.

БОСЯКА́, незм. Босоніж. Хот., Кельм., Сок. *Не бігай босяка по хаті, бо простудисса* (Лукачівка Кельм.).

БО́ХАНЕЦ, -нца, ч. 1. Невелика булочка, хлібець, який гарячим обкачують у тертий часник з олією. Стор., Хот., Кельм., Сок. *Прийди до мени та покушаїш боханців, я пекла хліб та поклала трохі у піч* (Зелена Кельм.). 2. Хлібина, спечена на листку з капусти або хріну. Кіцм., Вижн., Нов. *Не стало блішок, та всадила пару боханців на листку з капусти* (Борівці Кіцм.). 3. Хлібина. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Дай мині боханец хліба, бо я маю сигодни майстрів* (Білівці Хот.).

БО́ЦИК, -а, ч., кул. Шматок гарячої мамалиги з бринзою всередині. Заст., Стор. *На грінку кулеші поклади бринзі і зроби боцик* (Снячів Стор.).

БОЦИ́ТИ. Збирати докупи, складати. Стор. *Ми сіно боцили в стодолу* (Снячів Стор.).

БОЧІ́ВКА, -и, ч. Діжка. Заст., Кіцм., Нов. *Воду тримают у бочівці* (Вікно Заст.).

БОШТА́Н, **БАШТА́Н**, **БУШТА́Н**, -а, ч., бот. (Cucurbita pepo L.). Гарбуз. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Поїдем за бошатанами, бо свиням нема шо зварити на рано* (Зелена Кельм.).

БОШТАНИ́НИСКО, -а, с. Див. **БОШТАНИ́СКО**. Хот.

БОШТАНИ́НЯ, **БОШТАНИ́НЄ**, **БУШТАНИ́НЯ**, **БУШТАНИ́НЄ**, рідк. **БОШТАЛИ́НА**, **БОШТАЛИ́НЯ**, зб. Гарбузи́ння. Заст., Стор., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Я йшо́в куру́зами і зашпо́тавси в боштани́ня* (Білівці Хот.). *Назбира́й у горо́ді до́вгого бошталиня* (Снячів Стор.).

БОШТАНИ́СКО, **БАШТАНИ́СКО**, -а, с. Ділянка землі, де росли гарбузи. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ма́ма пішли́ на боштани́ско* (Недобоївці Хот.).

БОШТА́НЯ, **БАШТА́НЯ**, -і, ж. Див. **БОШТАНИ́СКО**. Хот.

БОШТАНЯ́НКА, **БАШТАНЯ́НКА**, -и, ж. Див. **БОШТАНИ́СКО**. Сок.

БОЯНІ́СТИЙ, субст. Баяніст. Заст., Кіцм. *Боя́ністий той, що на боя́ні гра́є* (Василів Заст.).

БРА́МКА, -и, ж., рідк. 1. Футбольні ворота. Заст., Кіцм. *Хто йде на бра́мку?* (Василів Заст.). 2. Гол. Кіцм. *Сиго́дни Кіцмань заби́в три бра́мки Лужа́нам* (Валява Кіцм.).

БРАМКА́РЬ, -я, ч. Воротар. Кіцм. *С те́бе бу́ди фист брамка́рь* (Валява Кіцм.).

БРА́НДЖА, -і, ж., згруб. Компанія, зборище. Заст., Кіцм., Стор. *На ву́лици ці́ла бра́нджа хло́пців зібра́ласи* (Борівці Кіцм.).

БРАТА́Н, -а, ч. 1. Двоюрідний брат. Хот. *Мій брата́н купи́в маши́ну* (Клішківці Хот.). 2. рідк., фам. Брат, браток (при звертанні до молодшого). Заст., Кіцм., Глиб.

БРАТА́НИЧ, -а, ч., заст. 1. Син брата. Заст. *Мій брата́нич бу́ди до́хторьом* (Дорошівці Заст.). 2. рідк. Див. **БРАТА́Н 2**.

БРАТА́НКА, -и, ж. 1. заст., рідк. Дочка брата. Заст. *Сно́чи брата́нка прихо́дила* (Онут Заст.). 2. Братання. Сок. *Брата́нка це ко́ли брата́юцца між собо́ю чу́жі лю́ди* (Ожеве Сок.).

БРАТВА́НКА, **БРИТВА́НКА**, **БРИТА́НКА**, -и, ж. Сковорода, жаровня. Заст., Стор., Глиб., Рідк., Кіцм. *При́йшла́ єусі́да пози́чити братва́нки* (Кулівці Заст.).

БРА́ТИ. ***Бра́ти на ара́па**. Брати на сміх. Хот., Кельм. *Зра́зу хоті́ли взя́ти єго́ на ара́па, а́ли поба́чили, шо він ни с таки́х* (Долиняни Хот.). ***Бра́ти на зби́тки**. Глузувати, дурити. Заг. *Не бири́ мене́ на зби́тки* (Ошихліби Кіцм.). ***Бра́ти на спів,** заст. Обробляти чужу землю за половину врожаю. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. р-ни. ***Бра́ти на хліб**. Частувати рідню молодого у батьків молодої. Нов., Хот. *Не́ньо сно́чи брав сва́та на хліб* (Білівці Хот.). ***Бра́ти са́мо, са́му**. Придивлятися, вчитися. Нов., Хот. *До́бри бири́ са́мо, би сам знав дру́гий раз* (Горбівці Глиб.). ***Бра́ти слюб**. Реєструвати шлюб, вінчатися. Заг. *Та коли бу́дут слюб бра́ти?* (Зелений Гай Нов.).

БРА́ТИСИ (-СА). 1. Запрошувати один одного в гості. Нов., Хот. *Ми с То́диром бра́лиси на храм* (Білівці Хот.). 2. Липнути, чіплятися. Заг.

БРАТІ́Й, -я, ч. Брат. Хот. *Браті́й при́йшо́в суда́ впере́т мене́* (Рукшин Хот.).

БРАТРУ́РА, **БРАТРУ́ЛА**, **БРАТУ́РА**, -и, ж. Духовка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Братру́ла гет пиригорі́ла* (Ясени Стор.).

БРАЦА́Р, -а, **БРАЦА́РЬ**, -я, ч. 1. Обшлаг. Кіцм., Глиб. *Соро́чка до́бра, лиш брацарі́ зачи́ли рва́тиси* (Горбівці Глиб.). 2. Залізне кільце, що з'єднує косу з кіссям. Стор., Нов. *Ві́бий браца́рь с коси́* (Снячів Стор.).

БРА́ЧЧИКИ, -ів, тільки мн., бот. (Viola tricolor). Квіткова рослина з

родини фіалкових, братки. Заг. *Шкода косити траву, бо багато межи нею браччиків* (Сокиряни).

БРАШНИЙ. Бракований, неякісний. Хот., Сок. *Шо ш ти купила брашні панчохи!* (Рукшин Хот.).

БРЕНЬКАТИ. 1. знев. Базікати. Док. **БРЕНЬКНУТИ**. Заст., Кіцм., Хот. *Іди не бренькай, бириси до роботи* (Бабин Заст.). 2. Ударяти. Заст., Кіцм. *Кінь бренькнув ногов* (Валява Кіцм.). 3. Обірватися, тріснути. Заст., Кіцм. *Коні покєгнули і пошторонок бренькнув* (Старосілля Кіцм.). 4. Різко прозвучати Заг.

БРЕХЛИВЕЦ, -вца, ч. Брехун. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Кельм. *Ах ти ж брехливец малий!* (Южинець Кіцм.).

БРЕХУНКА, -и, ж. 1. Ворожка. Заст., Кіцм. *Ти гадала брехунка правду скаже, ая, чекай* (Борівці Кіцм.). 2 перен. Ямка на потилиці. *Той багато бреше, хто має велику брехунку на шиї* (Снячів Стор.). 3. Обманщиця. Заг.

БРИ, **БРИЙ**, **МОЙ БРИ**, **МОЙ БРЕ**, вигук. Форма звертання до знайомої людини. Гей, ей ти! Заг. *Мой бри, пішли до мене на клаку* (Білівці Хот.). *Стань, брий, куди преш!* (Лукачівка Кельм.).

БРИЖАНКА, -и, ж., заст. Верхня жіноча полотняна сорочка, густо зібрана коло коміра. Кельм., Сок. *Брижанка коло шиї зібрана, як урвецца нитка, то прийдеш гола* (Коболчин Сок.).

БРИЖУВАТИЙ (прикм.). З витягнутими, нерівними кінцями (про хустку, покривало). Заст., Кіцм. *Віпралам фустку, а вона стала брижувата* (Борівці Кіцм.).

БРИНДУШКА, -и, ж., зв. мн. **БРИНДУШКИ**, -ок, бот. (Crocus vernus L.) = Шафран [темно-синій], (Calanthus nivalis) = Підсніжник [білий], (Scilia bitolia L.) = Пролісок [блакитний]. Заг. *У корчах таких бриндушок!* (Карапчів Вижн.).

БРИНЗІВКА, **БРИНДЗІВКА**, -и, ж. Діжка для бринзи. Стор., Глиб. *Бринзівка порожна, бо скінчиласи бринза* (Горбівці Глиб.).

БРИНІТИ. 1. Дозрівати, достигати. Заг. *Помідори вже почали бриніти, скоро будим перві збирати* (Шилівці Хот.). 2. Звучати. Заг.

БРИЧ, -а, ч. Дуже гострий ніж, його часто роблять з поламаної коси. Заст., Кіцм., Глиб. Хот. *Моя сапа востра, як брич* (Клішківці Хот.). ***Відрубав, як брич** (Черепківка Глиб.).

БРІДНИЙ. Пішоходний. ***Брідна дорога**. Вузька дорога з вибоїнами, незручна для проїзду. Заст. *Ни їдь туда, бо там брідна дорога* (Бабин Заст.).

БРІФТАШКА, -и, ж., заст. 1. Сумка листоноші. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Колис казали, шо бріфташка, де поштар носив письма* (Снячів Стор.). 2. Гаманець. Заст., Кіцм., Вижн. *Біда, як бріфташка порожна* (Шишківці Кіцм.).

БРОВАРІЯ, -ї, ж., знев. Сварка, крик, шум. Заст. *Шо там за броварія?* (Горошівці Заст.).

БРОВАРЬ, -я, ч. Пивоварний завод. Кіцм. *Виділам у склепі коло броваря* (Старосілля Кіцм.).

БРОВАРЬ, -я, ч., дит. Ямка, яку викопують для гри в свинку. Нов. *Ми з Ваньком копали броварь* (Подвірне Нов.).

БРОСКА, -и, ж. Хвороба великої ро-гатої худоби, виразка на язику. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Кельм. *Корова не хоче їсти, бо заслабла на броску* (Кліводин Кіцм.).

БРОСТ, -у, ч., **БРОСТЬ**, -і, ж., зб. Весняні бруньки на деревах. Заст., Стор., Хот. *Трохи пригріло сонци і садовина пускає брост* (Ясени Стор.).

БРУНА́ВИЙ. Жовтуватий. Вижн., Стор. *Жито як робиси брунаве, то скоро жнива будут* (Клинівка Стор.).

БРУНА́ВІТИ. Дозрівати, достигати (про злакові, фрукти та овочі). Кіцм., Глиб. *Колос брунавіє* (Неполоківці Кіцм.). *Уже брунавіют білі черешні* (Горбівці Глиб.).

БРУСКВИ́НА, **БРУЦВИ́НА**, -и, ж., бот. (Persica vulgaris). Персик. Стор. *У нас є мореля, брусквина* (Старі Бросківці Стор.).

БРУСНИ́ЦА, -і, ж., рідк. Футляр для бруса. Заст. *Не забудь брусницу взяти* (Малий Кучурів Заст.).

БРУСТБОРМАШИ́НА, -и, ж., спец. Пристрій для свердління; дрель. Кіцм. *Позич мені брустбормашини* (Іванківці Кіцм.).

БРУХ, -а, ч., знев. Живіт, черево. Заст., Кіцм., Глиб. *Давай їсти, шо маїш, бо брух порожний* (Борівці Кіцм.).

БРУ́ШПАН, **БРУ́ШПАНТ**, **БРУ́ШЛАНТ**, -у, ч., бот. (Ruta gravedens). Рута. Заст., Кіцм., Стор. *У нас кожда ґівка має вазонок брушпан, аби мала чим затикатиси* (Южинець Кіцм.). *Брушлант файно пахне* (Старі Бросківці Стор.).

БУ́БА, -и, ж. Болячка, рана, нарив. Заг. *Не бери ніж, бо буди буба* (Карапчів Вижн.).

БУ́БАВИЙ. Прищуватий. Заст., Кіцм., Стор. *Чо став такий бубавий?* (Вікно Заст.).

БУ́БКА, -и, ж. Зм. до **БУ́БА**. Заг. ***Дитині бубка заболит, а мамі серце** (Лукачівка Кельм.).

БУ́БНИТИ. 1. заст. Бити в бубон, повідомляти про щось під барабанний бій. Заст. *Того дня бубнили, шо пан сензьо украли флекі* (Заставна). 2. Грати, вибивати мелодію на бубні. Заст., Кіцм. *Коло клубу як зачєли бубнити, то всі хлопці й ґівки поприбігали* (Шишківці Кіцм.). 3. перен. Розповсюджувати чутки. Заст., Кіцм., Глиб. *Уже зачєли бубнити про мого Николая* (Валява Кіцм.).

БУБНІ́СТИЙ, субст. Музикант, що грає на бубні. Заст., Кіцм. *Василь робит в оркестрі бубністим* (Борівці Кіцм.).

БУБУРУ́ДЗ, -а, ч. Прищ. Нов., Хот. *У него лишень одна ґівчинка така з бубурудзами, ато всі ґіти файні* (Долиняни Хот.).

БУ́БУЧКА, -и, ж., рідк. Зав'язь плоду. Нов. *Бзина цвіте біло, лискічко впадає і роб'єси зелені бубучки* (Зелений Гай Нов.).

БУ́ГА, -и, ж. 1. орн. Сова. Вижн., Глиб. *Буга вночи спит?* (Карапчів Вижн.). 2. знев. Вид високої жіночої зачіски. Стор. *Ґівки такі буги поробили, шо аж страшно* (Снячів Стор.).

БУГА́Й, -я, ч. 1. с. г. Пристрій до коси, що використовується при косінні високої трави та злакових, грабки. Заст., Кіцм. *Приклади бугай до коси* (Борівці Кіцм.). 2. бот. Кімнатна квітка. Стор. *Бугай файна вазонка* (Старі Бросківці Стор). 3. знев. Телепень (великий, неповороткий). Заст., Кіцм. *Це не хлопиц, а бугай* (Борівці Кіцм.). 5. зоол. Самець корови. Заг. ***Смієцца, як бугай до корови** (Сокиряни). 6. орн. Вид птаха, бугай.

БУГАЙКУВА́ТИЙ. Подібний до бугая. Стор. *Бугайкувата корова мало дає молока* (Снячів Стор.).

БУГУ́КАТИ. Кашляти. Стор., Глиб. *Ґід застудивси і цілу ніч бугукає* (Ясени Стор.).

БУГУ́Н, -а, ч. Шлунок (переважно свійських тварин). Заг. *Забивси, відей, бугун у корови, бо ни румиґаї* (Горбівці Глиб.).

БУДА́КА, -и, ж., рідк. Діжка на 50-60 літрів, у яку зливають молоко в **стині**

(див.). Стор. *Чобани штири вадрі молока всипали в будаку* (Снячів Стор.).

БУДЕНКА, **БУДИНКА**, **БУДДИВКА**, **БУДДЕВКА**, -и, ж. Буденна сорочка. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Пошилам си світошну сорочку, а тепер шию буддивку* (Товтри Заст.).

БУДЖЕНИЙ, кул. Копчений. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ще лишилаза букатка будженого мняса* (Добринівці Заст.).

БУДЗ, -а, ч. 1. Несолений овечий сир. Заг. *Прийдіт до мене та я вам дам свіжого будза* (Зелена Кельм.). 2. Одна грудка, штука такого сиру. Кіцм., Стор. *Сего літа задоїлам сім будзів* (Валява Кіцм.).

БУДИЛЕВ, -а, ч. Видовбана з дерева діжка для зерна та сухих фруктів. Хот. *Маю зо два будилеви хліба, та й хвати на всю зиму* (Шилівці Хот.).

БУДИТИ, **БУЖИТИ,** кул. Коптити, готувати буженину. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ми всьо будимо: мнєсо, солонину і ковбасу* (Прилипче Заст.).

БУЖДИҐАРНЯ, -і, ж., згруб. Великий будинок, велика кімната. Заст., Кіцм. *Поклав тато таку буждиґарню, хоть возом у ні обертай* (Борівці Кіцм.).

БУЖИНИЦА, -і, ж., кул. Буженина. Вижн., Стор. *Ші маю на поді трохі бужиниці* (Карапчів Вижн.).

БУЖОР, -у, ч., бот. (Polygonum hydropiper L.). Водяний перець. Стор. *Колис моя буна збирала бужор на лік* (Ясени Стор.).

БУЗІВОК, -вка, ч., с. г. Річне теля. Кельм., Сок. *Мушу одного бузівка продати* (Зелена Кельм.).

БУЗНИК, -а, ч., бот. (Syringa vulgaris). 1. Бузок. Заст., Кіцм., Кельм. *У нас дома ростут всякі бузники: червоний, білий, синий* (Ставчани Кіцм.). 2. (Sambucus nigra). Однорічна кущова рослина; бузина. Кельм.

БУЗНЯК, -у, ч. Зарослі бузини. Сок. *Гони пасти коло бузняку* (Коболчин Сок.).

БУЗЬОК, **БУСЬОК**, **БУСЬКО**, -а. 1. орн. Чорногуз, лелека. Заг. *Буськи поробили на хатах гнізда* (Ярівка Хот.). 2. перен. Трилітрова скляна пляшка. Хот. *Е-еге, я ягби мав таких зо шість буськів горівки, то чо би я хотів* (Долиняни Хот.).

БУК, -а, зм. **БУЧОК**, -чка, ч. 1. Палка. Заг. *Бири бука та відгони кури* (Дорошівці Заст.). ***Як раз буком кинути*** (Шилівці Хот.). Невелика відстань. ***Хто хочі вдарити, бука найди*** (Горбівці Глиб.). 2. Удар палицею. Заг. *Пан давав йому буків по плечах* (Заставна). 3. бот. Бук. Заг.

БУКАТА, -и, ж. 1. Шматок. Заг. *Тебе ни болит рука від такої букати сала?* (Лукачівка Кельм.). ***Де гною лопата, там хліба буката*** (Задубрівка Заст.). ***В кожні хаті по букаті*** (Топорівці Нов.). 2. Відрізок шляху, певний об'єм роботи тощо. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ще маю добру букату буряків сапати* (Лукачівка Кельм.).

БУКЛАЖКА, **БУКЛАШКА**, **БОКЛАЖКА**, -и, ж. 1. Фляга. Хот., Кельм., Сок. *У боклашкі добре воду носити, лишень вона скоро нагріваєси* (Долиняни Хот.). 2. зоол. Пуголовок. Сок. *Мой, так багато буклажок у річкі* (Сокиряни).

БУКЛУК, **БУТЛУК**, -у, ч. Клопіт, сварка, спір. Нов., Глиб. *Маю з кумом виликий бутлук* (Топорівці Нов.).

БУКОВИНА, -и, ж. Буковий ліс. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Ото аж до Гайдейки була вся буковина, ріс буковий ліс* (Киселів Кіцм.). *Діброва, сосняк, буковина* (Недобоївці Хот.).

БУКША, -і, ж. Втулка в колесі воза. Заг. *Траба буде забити другу букшу в*

колесо, бо ца вже си віїла (Черепківка Глиб.).

БУ́КШАЛО, -а, с., спец. Частина кросен. Кельм. *Хоч на скрипи́цах, хоч на бу́кшалах трима́юцци ни́тки* (Козиряни Кельм.).

БУЛА́ВА́, -и, ж. 1. Кий, палка. Заг. *Й усе́ руму́ни назива́ли нас большові́ч і би́ли. Лягаїм – б'ют, устаєм – то́же б'ют, й булаво́ю, булаво́ю в го́лову, в пи́сок* (Зелена Кельм.). ***Я тебе́ так люблю, як пес булаву́** (Сокиряни). 2. перен., згруб. Дурень, телепень. Кельм., Сок. *Ну ти й була́ва́, ни зна́єш, як ко́ні впряга́юцци* (Козиряни Кельм.).

БУ́ЛЯ, -і, ж., дит. Картопля. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Ма́мо, я хо́чу бу́лі* (Клішківці Хот.).

БУ́ЛЬБА, -и, ж. 1. бот. Картопля. Нов., Хот., Кельм. *Звари́ сиго́дни бу́льби* (Шилівці Хот.). 2. бот. Земляна груша, топінамбур. *Бу́льба взимі́ росте́, а нависні́ така́ смашна́* (Задубрівка Заст.). 3. Водяний, мильний пузир. Заг.

БУЛЬБО́НА, **БОЛЬБО́НА**, -и, **БІЛЬБО́НІЯ**, -ї, ж. 1. Найглибше місце в річці з постійним водоворотом. Заг. *Попа́в у бульбо́ну і вто́пивси* (Білівці Хот.). 2. Прірва, западина на сухому місці; трясовина. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Кельм. *Не гони́ туда́ коро́ву па́сти, бо там є бульбо́на, та ще втома́сисси* (Киселів Кіцм.). ***Йди в бульбо́ну** (лайл.). Іди к бісу. *Іди́ в бульбо́ну, яки́й ти че́мний* (Борівці Кіцм.).

БУ́МБИК, -а, ч., рідк. Ґудзик, прикраса на ремені. Стор. *Я маю вустюгу з бу́мбиками у три ряди́* (Снячів Стор.).

БУМБУРУ́ДЗ, -а, ч. 1. Брунька на дереві. Вижн. *На чере́шни вже є бумбуру́дзи* (Карапчів Вижн.). 2. Недостиглий плід вишні, черешні, сливи. Стор. *Бумбуру́дзи ду́же квасні́* (Снячів Стор.). 3. Наріст на корі дерева. Кіцм. *Молода́ ща́па, а вже ї так обки́дало бумбуру́дзами* (Стрілецький Кут Кіцм.). 4. мед. Бородавка. Кіцм. *Віт чо́го це в те́бе на руці́ бумбуру́дзи* (Старосілля Кіцм.).

БУМБУРУ́ЛЬКА, **БУМБУРУ́НЬКА**, -и, ж. Див. **БУМБУ́РУДЗ** 1. Сок.

БУ́НА, -и, ж. 1. Баба, мати батька або матері. Заг. *Ду́же пода́ласи бу́на цеї́ зими́* (Горбівці Глиб.). 2. рідк. Кличка коней. Хот.

БУНБУ́ШКА, -и, ж. Див. **БУМБУРУ́ДЗ 1**. Глиб. *Зачіна́ют роспуска́тиси бунбушки́* (Горбівці Глиб.).

БУ́НДА, -и, ж., заст. 1. Тепла білизна. Кіцм. *Купи́лам мало́му бу́нду на зи́му* (Старосілля Кіцм.). 2. Вид верхнього чоловічого одягу. Заст., Кіцм., Стор. *Пірва́ласи бу́нда, лиш ва́та ви́си з неї́* (Глинниця Кіцм.).

БУНДІ́ЦА, -и, ж. Легка безрукавка. Глиб. *Як не бере́ш кєпта́рик, то бири́ хоть бунді́цу* (Глибока).

БУНДЮ́ШКА, -и, ж. Шкіряна безрукавка. Стор., Глиб. *У бундю́сці ніко́ли не засту́диш гру́ди* (Черепківка Глиб.).

БУНІ́КА, **БУНИ́КА**, -и, ж. Зм. до **БУ́НА 1**. Кіцм., Стор., Нов., Хот., Кельм. *Застуди́ла буні́ка Ва́сю* (Шишківці Нов.).

БУ́НКА, -и, **БУ́НЦЯ**, -і, ж. Зм. до **БУ́НА 1**. Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот. *На́ші бу́нка вже старі́* (Новосілка Кіцм.).

БУРАЧА́НИСКО, -а, с. Див. **БУРАЧА́НКА 2**. Сок.

БУРАЧА́НКА, **БУРАЧЄ́НКА**, **БУРАЧИ́НКА**, -и, ж. 1. Листя буряків. Заг. *Всю во́сінь ми трима́ємо худо́бу на бураче́нці* (Кельменці). 2. Ділянка

землі, де росли буряки. Заст., Кіцм., Нов., Сок. *Пасли на бурачанці, і корова заслабла* (Романківці Сок.). 3. Жом з буряка. Кіцм., Хот. *Повезли бурачанку на ферму* (Атаки Хот.). 4. Самогон з буряків. Заг. *Напивса якоїс смердячої бурачанки* (Лукачівка Кельм.).

БУРАЧИНА, -и, ж. Див. **БУРАЧАНКА 2**. Кіцм. *На бурачині посіяли пшиницу* (Старосілля Кіцм.).

БУРАЧИННИЩЕ, -а, с. Див. **БУРАЧАНКА 2**. Заст.

БУРАЧИЩЕ, -а, с. 1. Див. **БУРАЧАНКА 2**. Нов., Кельм., Сок. *Возили гній на бурачище* (Зелений Гай Нов.). 2. Великий буряк. Заг.

БУРАЧКА, -и, ж., бот. Сорт червоних яблук. Стор., Глиб. *На другий рік я собі нащеп'ю бурачок* (Черепківка Глиб.).

БУРАЧКОВИЙ. Фіолетово-червоний. Заг. *Віплела собі бурачковий шведир* (Кострижівка Заст.). ***Бурачкові яблука.** Див. **БУРАЧКА**. Кіцм.

БУРДЕЙ, -я, ч. 1. Землянка, бідне житло. Заг. *Від турка люди тікали в поле, копали бурдиї і вмирали там* (Ленківці Кельм.). ***Кілько бурдеїв, кілько обичеїв** (Заставна). 2. Курінь. Стор., Нов., Хот. *Сторож у бурдию ото при дорозі* (Ярівка Хот.).

БУРДИЄНА, -и, ж. Сарай, хлів. Глиб. *Від вітру скіни хитаюцци в бурдиєні* (Горбівці Глиб.).

БУРДУГАТИЙ, знев. Череватий, пузатий. Стор. *Мурдував нас пан бурдугатий* (Ясени Стор.).

БУРДЮГ, -а. 1. анат. Свинячий міхур. Заст., Кіцм., Стор., Хот., Кельм. *З бурдюга робили капшук до тютюну* (Борівці Кіцм.). 2. Пухир. Кельм., Сок. *Так упекласа, шо аж бурдюги поробилиса* (Лукачівка Кельм.). 3. Надувна кулька. Нов., Хот., Кельм.

БУРИТИ. 1. Кудлати. Нов., Хот. *Дівки так бурят на голові чупир* (Клішківці Хот.). 2. знев. Багато лити. Стор. *Нашо буриш кілько води?* (Нові Драчинці Кіцм.).

БУРИТИСИ. Насуплюватись. Вижн. *Ни знати, чо він так бурицци* (Карапчів Вижн.).

БУРІННИК, -а, ч., спец. Свердло для металу, бур. Хот.

БУРКАЛО, -а, с., знев. 1. Той, хто невиразно говорить, буркає. Заст., Кіцм., Хот. *Ото чисте буркало, не розуміти, шо він говори* (Борівці Кіцм.). 2. Бистрінь у рукаві річки. Кіцм.

БУРКАН, -а. Огірок, залишений на насіння. Стор. *Ми согодни вібирали буркани* (Ясени Стор.).

БУРКАНИТИ, знев. Багато лити. Заст., Кіцм. *Не буркань кілько води у той банєк, він і так великий* (Ставчани Кіцм.).

БУРКАТИ. 1. Штовхати. Заст., Кіцм. *Мамо, скажіт їму, най не буркає мене* (Борівці Кіцм.) 2. Бити ключем. Кіцм. *Там вода буркає спід гори* (Старосілля Кіцм.). 3. знев. Перебирати їжею. Нов., Хот. *Ти не буркай, а їж добре* (Клішківці Хот.). 4. Невиразно говорити, бурчати. Нов., Хот. *Шо ти так буркаїш?* (Новоселиця).

БУРКАЧ, -а, ч., рідк. Водопад. Заст. *Ни йди близко до буркача, бо впадиш* (Дорошівці Заст.).

БУРКУН, -а, ч., бот. (Melilotus officinalis). Спориш. Вижн., Кіцм. *Гони пасти гуси на дорогу, там файний буркун* (Валява Кіцм.).

БУРЛЮГ, **БУРЛЮХ**, -а, ч. 1. Солом'яна підстилка свиням. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Свиня зариласи в бурлюг і рохкає* (Ясени Стор.). 2. перен. Безпорядок. Глиб. *Де ни подивисси, скрізь бурлюх у неї* (Горбівці Глиб.).

БУРЛЯ́ТИ. Див. **БУРКА́ТИ 1**. Заст.

БУРМАРИ́СТИЙ. Білувато-сірий, сивий. Нов., Кельм. *Нема́ лу́ччих вове́ц по́над бурма́ристі* (Козиряни Кельм.).

БУРМАРІ́Я, -ї, ж., рідк. Сіра смушева шапка. Глиб., Хот. *Вбира́й не́неву бурмарію, по́ків тобі́ ку́пимо* (Горбівці Глиб.).

БУРМИ́ЛО, -а, ч., знев. Недотепа, телепень. Заг. *За ко́го та ґівка йде́, то чи́сте бурми́ло* (Неполоківці Кіцм.).

БУРМО́СИТИСИ (-СА). Гніватись, сердитись, насуплюватись. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Чо ти, ґівчи, бурмо́сисса?* (Рукшин Хот.).

БУРНА́К, -а, ч., рідк. Водоворот. Хот. *На бурна́ках до́бре ри́бу лови́ти* (Атаки Хот.).

БУРНО́С, **БУРНО́З**, **БУРМУ́С**, **БУРМУ́З**, рідк. **БУРНУ́ДЗ**, -а, ч., заст. Верхній чоловічий і жіночий одяг, вид куртки, іноді на ваті. Глиб., Хот., Кельм., Сок. *То коли́с бу́рмос ши́ли, бо ни бу́ло палі́тів, а тепе́р на́шо?* (Долиняни Хот).

БУ́РОК, -а, ч., зв. мн. **БУ́РКІ**, -ів. Вид теплого взуття на зразок валянок, шиються з сукна на ваті і підкладці. Заг. *Бу́ркі вже шши́ті, ші тре́ба купи́ти до них кальо́ші* (Глинниця Кіцм.).

БУРСУ́ЧИЙ. Борсуковий. Заст., Кіцм., Кельм. *Бурсу́че са́ло п'ют слабі́ на беркульо́з* (Братанівка Кельм.).

БУРУНЧУ́К, -у, ч., текст. Вид ниток, муліне. Хот. *Іду́ до мі́ста купи́ти бурунчу́ку, бо ни ста́ло* (Малинці Хот.).

БУ́РШИТИСИ (-СА). Сердитися, насуплюватися. Стор. *Не зна́ю, чо він бу́ршиса на ме́ни* (Снячів Стор.).

БУ́СЯ, -і. Бабуся, зм. до **БА́БА**. Кельм., Сок. *Моя́ бу́ся пішли́ на пра́зник* (Вашківці Сок.).

БУСЬ, **БУЦЬ,** виг., дит. Бух, впадеш. Хот., Кельм. Сок. *Ни йди туда́, бо там бусь!* (Малинці Хот.).

БУ́СЬНУТИ, дит. Впасти. Заг. *Ади́, бу́сьнеш!* (Вартиківці Кельм.).

БУТЕ́Й, -я, ч. Отара овець з усього села, яку пасе один пастух. Заст., Стор., Нов. *У нас вівці пасу́т у бутия́х* (Задубрівка Заст.).

БУТІ́ТИ. 1. Ревти. Стор., Глиб. *Чо коро́ва бути́т?* (Снячів Стор.). 2. знев. Плакати. Стор., Глиб. *Уже́ до́ста буті́ти* (Слобідка Глиб.).

БУТКУВА́ТИ, буд. Набивати бутом, класти фундамент. Глиб. *А бутува́ти, то до́брих майстрів тре́ба* (Турятка Глиб.).

БУТУ́К, -а, ч. 1. Стовбур дерева. Нов., Хот. *Линвов вітяга́ют буту́ки; коли́ вели́ка вода́ прибуває, то ві́ткис нано́сит* (Зелений Гай Нов.). 2. Колодка у колесі воза. Хот. 3. с. г. Знаряддя для розпушування ґрунту та його валкування. Глиб. 4. перен. Товстун. *А той хло́пчик таки́й буту́к* (Борівці Кіцм.).

БУ́ХКАТИ. Дуже кашляти. Заг. *Пий горе́че молоко́, аби́с так ни бу́хкав* (Борівці Кіцм.).

БУ́ХНЯ, -і, ж., знев. Стара хата. Стор. *Ца бу́хня ско́ро зава́лицци* (Снячів Стор.).

БУХТІ́ТИ. Скисати, прокисати (про перестояне тісто, молоко). Заг. *Ади́, це молоко́ вже бухти́т, тра ві́сипати свиня́м* (Баламутівка Заст.).

БУ́ЦЮ-БУ́ЦЮ. Вигук, яким прикликають овець. Стор. *Бу́цю-бу́цю, біл́юшка* (Снячів Стор.).

БУ́ЧАЛО, -а, с., спец. Частина ткацького верстата. Кельм., Сок. *На бу́чалах тка́ют у шти́ри ни́ти* (Лукачівка Кельм.).

БУЧИ́НА, -и, ж. Див. **БУКОВИ́НА**. Заст., Кіцм., Хот. *Ходи́ли в ліс трохи*

там бу́чину чи́стити за дро́ва (Старосілля Кіцм.).

БУЧКУВА́ТИ. Бити палкою, бучком. Кіцм., Стор. *Бу́де ма́ма сиго́дни мине́ бучкува́ти, шо ни йду додо́му* (Нові Драчинці Кіцм.).

БУША́ТИ, **БУШЄ́ТИ**. 1. Толочити, м'яти, перемішувати. Заст., Кіцм., Нов. *Ади́, як корова ози́мину буша́є* (Киселів Кіцм.). 2. Розкидати. Заст., Кіцм., Стор. *Ві́тер сти́рту моц буша́є* (Ясени Стор.).

БУЯ́ТИ. 1. Гуляти, веселитися, розважатися. Стор. *Буя́й, хло́пчи, бо твоя́ верства́ буя́є* (Ясени Стор.). 2. Буйно рости, квітнути. Заг.

В

В (У), прийм. У сполученні із знахідним відмінком іменника вживається у тому ж значенні, що і прийменники: 1. **на**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Пішо́в гра́ти в бу́бон* (Старосілля Кіцм.). *Вчи́ци гра́ти в скри́пку* (Новосілка Кіцм.). 2. **об**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Віяшки чі́пляют у скі́ни* (Долиняни Хот.). 3. **по**. Заст., Кіцм. *Тра́ба йти в гриби́* (Новосілка Кіцм.).

В- (У-) (префікс). Уживається із значенням префіксів: 1. **від**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Нема́ но́жє, влу́пи собі́ кава́лок хлі́ба* (Борівці Кіцм.). 2. **по**. Заг. *Ти файно вши́ла пла́ття* (Сокиряни).

ВА́ВКАТИ. 1. Нявчати. Заг. *Утвори́ две́рі, най ни ва́вкаї той кіт* (Горбівці Глиб.). 2. знев. Плакати. Заст., Кіцм. *Іди́ до ха́ти, бо мала́ вже ва́вкає* (Южинець Кіцм.).

ВАВКОТНЯ́, -і, ж. 1. Нявчання. Хот., Кельм. *Таку́ вавкотню́ сі коти́ розвели́* (Лукачівка Кельм.). 2. перен. Крик, сварка. Хот., Кельм. *У сі ха́ті така́ вавкотня́, шо чу́ти на уве́с кут* (Лукачівка Кельм.).

ВАГУВА́ТИ. Вагатися. Заст., Кіцм. *Я шос вагува́в, вагува́в, а віта́к пішо́в* (Ошихліби Кіцм.).

ВА́ҐА, -и, ж., с. г. Деталь (частина воза). Заст., Кіцм. *Злома́ласи ва́ґа, та й нима́ чим ї́хати* (Драчинці Кіцм.).

ВА́ДИТИСИ (-СА). Затримуватися. Хот. *Гай, чолові́чи, ни ва́дьмоси, а йди́мо, пока́ ви́тко, дудо́му* (Долиняни Хот.).

ВА́ДРО, -а, с. 1. Дійниця. Кіцм., Нов., Хот., Кельм. *Вча́ра ві́вці до́бре напа́слиса і да́ли по́вне вадро́ молока́* (Зелена Кельм.). 2. заст. Міра рідини, 12 літрів. Заст., Кіцм., Хот. *Ва́дро мало двана́цєк вік, це була́ мі́ра горі́вки, молока́* (Задубрівка Заст.). 3. заст. Міра ваги, 12 кг. Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот. *Якшо́ чолові́к ма́є оди́н кілогра́м молока́ за оди́н заді́й, то за лі́то ма́тиме ва́дро бри́ндзі, двана́цєк кіл* (Голубівка Нов.).

ВАДРО́, -а, с. 1. Дерев'яне відро біля криниці з журавлем. Заг. *Коли́с там була́ кирни́ца з вадро́м* (Задубрівка Заст.). 2. Див. **ВАДРО́ 1**. Кіцм., Стор. *Чоба́н надої́в по́вне вадро́* (Снячів Стор.). 3. Бляшане відро. Кіцм.

ВАДРОВЕ́, с., субст., обр. Викуп парубкам за молоду з їхнього села. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Да́йти вадрове́, дамо́ моло́ду* (Слобідка Глиб.). *За сторо́нску ді́вку тре́ба да́ти вадрове́ па́рубкам* (Снячів Стор.).

ВА́ЖИТИ. 1. знев. Чіплятися, присікуватися. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Ти ва́жиш на сво́го чолові́ка, ни дорожи́ш, а́би жив* (Атаки Хот.). 2. Підстерігати з поганим наміром, зазіхати. Заст., Кіцм., Глиб., Стор. *Лиши́, ни важ на не́го* (Шипинці Кіцм.). 3. Зважувати на вагах. Заг.

ВАЗО́НКА, -и, ж. Див. **ВАЗО́НОК 2.**

ВАЗО́НОК, -нка, ч. 1. Намальовані на папері квіти. Заст., Кіцм., Вижн.,

Стор., Глиб. *Хочу купити вазонків на скіни* (Митків Заст.). 2. Вазон, хатня квітка. Заг.

ВАЙКАТИ. Стогнати, ойкати, плакати. Кіцм., Стор., Нов. *Чо твоя дитина вайкає?* (Подвірне Нов.). *Чириз зуби він вайкав цілу ніч* (Снячів Стор.).

ВАЙЛЬО-ВАЙЛЬО, рідк. **ВАЙЛЄВ**, **ВАЙЛЬОВ,** виг. Ой-ой, ой лишенько. Заг. *Вайльо-вайльо, який ти обірваний!* (Козиряни Кельм.). *Вайлєв, хата горит!* (Снячів Стор.).

ВАЙЛЬОКАТИСИ (-СА). Бідкатися, повторювати вигук **вайльо** (при нещасті, хворобі). Кіцм., Стор. *Вона дужи вайльокаласа, як їго покалічило* (Снячів Стор.).

ВАКА, -и, ж., рідк. Корова. Стор., Глиб., Нов. *Продали свою ваку, бо вже стара* (Горбівці Глиб.).

ВАКАРЮВАТИ. Пасти корів, бути **вакарем** (див.). Кельм. *Тяшко вакарювати, коли багато худоби* (Козиряни Кельм.).

ВАКАРЬ, -я, рідк. **ВАКАР**, -а, ч. Пастух корів, чередник. Заст., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *На літо траба шукати вакаря* (Лукачівка Кельм.).

ВАКАЦІЯ, -ї, ж., **ВАКАЦІЇ**, -їй, мн., заст. Канікули. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Син прийшов на вакації, вчицци на третім курсі у технікумі* (Вікно Заст.).

ВАЛАНЦАТИ, знев. Водити. Кіцм. *Не валанцай тих дітлахів за собов* (Старосілля Кіцм.).

ВАЛАНЦАТИСИ (-СА). 1. знев. Плентатися, відставати. Заст., Вижн. *Шо валанцаїси, як три дни ни їв!* (Карапчів Вижн.). 2. лайл. Віятися, шлятися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Де той хлопчиско валанцаєси до цих пір?* (Борівці Кіцм.).

ВАЛАХ, -а, ч. 1. Кастратор. Заст. *У нас у колхозі оден чоловік роби валахом* (Дорошівці Заст.). 2. рідк. Кастрований баран. Заст.

ВАЛЕБНИЙ, рідк. **ВЕЛЕБНИЙ**, **ВЕЛЕДНИЙ**. 1. заст. Шановний. Нов., Хот. *Дуже наш батько валебний* (Атаки Хот.). 2. Пихатий, бундючний. Заст., Кіцм., Хот. *Ади йкий ми валебний парбок, гадає, шо нема по него* (Борівці Кіцм.).

ВАЛІВЧИК[1], -а, ч. Видовбане коритце. Кіцм. *Валівчик стоїт з водов, аби кури мали ш чого пити* (Кліводин Кіцм.).

ВАЛІВЧИК[2], -у, ч. Зм. до **ВАЛОВЕЦ**. Заст., Кіцм., Глиб.

ВАЛКУВАТИ. 1. с. г. Розрівнювати валком грудкувату землю. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Посадили барабулю, тра йти валкувати* (Ставчани Кіцм.). 2. спец. Робити валком візерунки на стінах. Вижн. *Навчилиси валкувати, та й мают гроші* (Карапчів Вижн.). 3. Згрібати у валки.

ВАЛОВЕЦ, **ВАЛІВЕЦ**, -лцу, ч. Груба пряжа, вал. Заст., Кіцм., Глиб. *На вireню прідем валовец* (Дорошівці Заст.).

ВАЛОВИНА, -и, ж. Див. **ВАЛОВЕЦ**. Кельм. *Валовина се пряжа третого сорту* (Лукачівка Кельм.).

ВАЛОВИТИЙ. Повільний у роботі, вайлуватий. Заст., Кіцм., Хот. *Е, то така собі валовита ґівка, так помало робит* (Борівці Кіцм.).

ВАЛОВИЦА, -і, ж. Міток **валівцю** (див.). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Приниси й міні кужів, най напріду зо пару валовиц* (Слобідка Глиб.).

ВАЛОВЛЯНИЙ. Зроблений з валу. Сок. *Зробила дуже красіву веретку валовляну* (Ломачинці Сок.).

ВАЛУВАТИ. Кричати, репетувати. Сок. *Чого валуєш на всю хату?* (Сокиряни).

ВАЛУ́ШКА, -и, ж., рідк. Кастрована свиня. Стор.

ВАЛЮ́ГА, -и, сп., знев. Ледар, ледарка. Заст., Кіцм., Глиб. *Ца валю́га нічо́ ни хо́чі йти на убо́рку, то малю́йти ї* (Слобідка Глиб.).

ВАНДРУВА́ТИ. 1. знев. Ходити без діла, тинятися. Заст., Кіцм. *Вандру́є по селі́, як све́то на не́го* (Борівці Кіцм.). 2. Мандрувати. Заст., Кіцм. *Ще змо́лоду вандрува́в аж до Ка́нади* (Киселів Кіцм.).

ВАР, -у, ч. Компот із сухих фруктів. Заг. *Як ві́пив ва́ру, аж мині́ ле́кши ста́ло* (Карапчів Вижн.).

ВА́РҐА. -и, ж., знев. Зв. мн. **ВА́РҐІ,** -ів. Губи. Заг. *Шо с наду́ла ва́рґі?* (Слобідка Глиб.).

ВАРҐА́ТИЙ, знев. Губатий. Заг. *Ти, варґа́тий, забира́йси ві́цци!* (Брідок Заст.).

ВАРҐУ́ЛЯ, -і, ж. 1. Вузол, кулька на пряжі. Заст., Кіцм., Стор. *То, ді́вко, тра́ба май ува́жно пре́сти, бо ади́ які ва́рґулі наробила* (Старосілля Кіцм.). 2. згруб. Недотепа. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Ну ти й варґу́ля дурна́, як ціп* (Козирянн Кельм.).

ВАРҐУЛИ́СТИЙ. 1. Нерівний, з варґулями (див. **варґуля 1**). Заст., Кіцм., Стор. *Відорви́ цей кава́лок нитки варґули́стий* (Старосілля Кіцм.). 2. Нерівний, неакуратний. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Шо у те́бе в зо́шиті такі́ бу́кви варґули́сті?* (Киселів Кіцм.). 3. згруб. Незграбний, вайлуватий. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Айа́, ни мала́м бі́льши кло́поту, шоп піти́ за тако́го варґули́стого* (Долиняни Хот.).

ВА́РЕ, **ВА́РИ**, рідк. **ВА́РІ,** част. Мабуть, либонь. Вижн., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Рідк., Кіцм., Заст. *Ва́ри доцу́ сиго́дни ни бу́ди* (Горбівці Глиб.).

ВАРЕ́ШКА, -и, ж., рідк. Ложка для розмішування страви. Заст. *Потоло́ч куле́шу варе́шков* (Дорошівці Заст.).

ВАРІВКИ́Й. 1. Несправний, ненадійний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Міст варівки́й, от-от завали́цци* (Ясени Стор.). *То чолові́к варівки́й, сиго́дни він є, за́втра нима́* (Дорошівці Заст.). 2. Хворобливий, кволий. Заг. *Така́ мо́я мала́ варівка́, лиш ле́да студино́, то слаба́* (Слобідка Глиб.). 3. субст. Обережний. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Кельм. *До́бри варівко́му, він ніко́го ни чіпля́ї і його́ ніхто́* (Козиряни Кельм.).

ВА́РІВКО, незм. 1. Небезпечно, страшно. Заст., Стор., Глиб. *Вночи́ лі́сом ва́рівко йти, а му́сю* (Слобідка Глиб.). *Ва́рівко ма́цати дріт, бо мо́же ки́нути штром* (Дорошівці Заст.). 2. Обережно. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов., Хот. *Ва́рівко бири́ чаву́н, бо він розби́тий* (Білівці Хот.).

ВАРІЮВА́ТИ, **ВАР'ЮВА́ТИ**. 1. Кричати, божеволіти, дуріти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Шо, знов бу́диш вар'юва́ти ци нє?* (Слобідка Глиб.). *Ану́ до́ста вже варіюва́ти!* (Прилипче Заст.). 2. Бешкетувати. Вижн. *Ни варію́й, бо діста́ниш!* (Карапчів Вижн.).

ВА́РІЯ́Т, -а, ч. 1. лайл. Божевільний, скажений. Заг. *Ото́ дурни́й ва́рія́т лиш кричи́т, є чого́ ци нема́* (Заставна). ***Не роби́ с та́та варія́та*** (Ломачинці Сок.). 2. Нестриманий, запальний. Заг.

ВАРІЯ́ТСКИЙ. Психоневрологічний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Його́ забра́ли у варія́тский шпіта́ль* (Снячів Стор.).

ВА́РКАТИ. Нявчати, гризтися (про котів). Заг. *То на поді́ коти́ ва́ркают* (Давидівці Кіцм.).

ВА́РКАТИСИ (-СА), перен., знев. Сваритися, гризтися. Заст., Кіцм. *До́ста вже вам ва́ркати* (Ошихліби Кіцм.).

ВАРО́ВАНИЙ. Крадений. Заст., Кіцм. *Та́но пуска́в ті кля́мбри, бо вони́ варо́вані* (Старосілля Кіцм.).

ВАРСТА́Т, -у, ч. 1. Столярна майстерня. Стор., Глиб. *Ґіт цілими дня́ми роби у варста́ті* (Ясени Стор.). 2. Верстат. Заг.

ВАРТІВНИ́К, ВАРКІВНИ́К, -а, ч., заст. Сторож. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *На фе́рмі тоді́ був вартівнико́м Штефа́н То́дорів* (Черепківка Глиб.).

ВАРТУВА́ТИ. Коштувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот. *Кі́лько ца ма́рфа варту́є* (Лужани Кіцм.).

ВАРУВА́ТИ[1]. Шанувати, берегти, доглядати. Заг. *Вару́й цу ши́ду* (Білівці Хот.). *Тя́мню, шо лиш варува́в го́лову, аби́ ни ві́дирти во́чі* (Топорівці Нов.).

ВАРУВА́ТИ[2]. Красти. Заст., Кіцм. *Варува́в цу́кор, та й ві́гнали з робо́ти* (Старосілля Кіцм.).

ВАРУВА́ТИСИ (-СА). Остерігатися, уникати. Заг. *Вару́йси від зло́го* (Киселів Кіцм.). *Вару́йса, бо пириї́де фі́ра* (Шилівці Хот.).

ВАСЕРВА́ҐА, -и, ж., буд. Ватерпас, рівень. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Мі́ряй васерва́ґов, ці рі́вно* (Карапчів Вижн.).

ВА́ТА, ВА́ТАГ, -а, ч., обр. Товариш молодого або молодої на весіллі. Стор. *На вісі́лю бу́ло шти́ри ват́аги* (Снячів Стор.).

ВАТАЖЕ́Л, -а, ч., обр. Брат або товариш молодого на весіллі Кіцм., Нов., Хот., Кельм. *Дружки́ і ватаже́ли сіда́ют ко́ло молоди́х* (Ставчани Кіцм.).

ВА́ТРА, -и, рідк. **ВА́ТРЯ**, -і, ж. 1. Багаття, вогнище. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *На ку́хні покла́ла ва́тру* (Вікно Заст.). ***Нема́ ди́му без ватри*** (Ясени Стор.). 2. Припічок. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот. *На ва́трі ро́биси колиба пе́чі* (Недобоївці Хот.). 3. Черінь, дно печі. Заг. *Ва́тря ро́биси з лампа́чику широ́кого* (Козиряни Кельм.).

ВАТРА́ЧКА, -и, ж. Див. **ВАТРА́Ч.** Кочерга. Стор. *Ватра́чка має сиді́ти ко́ло печі́* (Клинівка Стор.).

ВАТРА́Ч, -а, ч. Кочерга. Заст., Нов., Кельм., Хот. *Іри́но, у тебе мій ватра́ч?* (Недобоївці Хот.).

ВАТУ́ЛЬКА, -и, ж., спец. Зв. мн. **ВАТУ́ЛЬКИ**, -льок. Деталі кросен. Кельм. *Вату́льки ко́ло набі́вок, набі́вки трима́юцци на вату́льках* (Козиряни Кельм.).

ВЕ́ВКАТИ. Див. **ВА́ВКАТИ 2**. Заст., Кіцм., Хот. *Є якос у людий ґіти, шо ни пла́чут, а це ве́вкає ці́лу ніч* (Долиняни Хот.).

ВЕЙ, виг. Форма звертання, окликування. Кельм. *Вей, ану́ йди суда́, шос ска́жу* (Козиряни Кельм.).

ВЕ́КАТИ. 1. Блеяти (про овець). Хот. *Чу́ти, як вівці ве́кают, наве́рно вже с по́ля ґо́ня* (Долиняни Хот.). 2. перен. Позиви до блювоти. Заст., Кіцм. *Ади́, ходи́ попере́т ха́ту та лиш ве́кає* (Прилипче Заст.).

ВЕЛИ́КИЙ. ***Велика хата***. Світлиця. Заг. *Я попря́тала у вели́кі ха́ті* (Ломачинці Сок.). ***Великий налавник***. Килим на стіну. Нов.

ВЕ́ЛИКО, незм., заст. Крупно. Заст., Кіцм., Вижн. *Пиши́ вели́ко, аби́м ви́дів чита́ти* (Борівці Кіцм.).

ВЕ́ЛІЯ, -ї, ж. Шум, слава. Хот. *Зроби́в ве́лію на все село́* (Долиняни Хот.).

ВЕ́ЛЯН, **ВЕ́ЛІН**, **ВЕ́ЛЬОН**, рідк. **ВИ́ЛІН**, -а. Головний убір молодої, фата. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Коли́с роби́ли до́вґі ве́ляни, а тепе́р коро́ткі* (Атаки Хот.).

ВЕНО́ВКА, -і, ж., бот. Сорт кислуватих яблук. Стор., Глиб. *Вено́вкі*

можна пізнати по ґусту, бо вни трохі винні (Черепківка Глиб.).

ВЕ́РГАТИ (згруб.). Кидати, шпурляти. Зв. док. **ВЕ́РГНУТИ**, **ВЕ́РЖНУТИ**. Кіцм., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Так вержнув, шо аж мішок тріснув* (Старосілля Кіцм.).

ВЕ́РЕМНЯ, **ВЕ́РЕМ'Я**, **ВЕ́РЕМНЄ**, **ВЕ́РЕМ'Є**, **ВЕ́РИМНІ**, **ВЕ́РІМНІ**, -я, с. Година, сонячна погода. Заг. *Треба громадити сіно, доки файни веремні* (Ясени Стор.). ***Ластівки вілітают, веремня предвіщают** (Зарожани Хот.).

ВЕРЕ́НЯ, **ВЕРЕ́НЬ**, -і, ж. Рядно (переважно з вовни або перетканє вовною). Заг. *Заниси верeню, бо йде дощ* (Слобідка Глиб.). ***Пірвана вереня всьо поле збігала** (Відгадка: борона. Недобоївці Хот.).

ВЕ́РЕХ, рідк. **ВЕ́РЕС,** незм. Поверх, зверху. Заст. Кіцм., Вижн., Стор. *Бири верес сукні швидир* (Карапчів Вижн.).

ВЕРЕ́ТО, -а, с. **ВЕРЕ́ТА**, -и, ж. Килим з грубої вовни. Нов., Кельм. *Дала мамі верето, буде їм на постіль або на лавку* (Іванівці Кельм.).

ВЕРСТВА́, -и, ж. 1. Ряд снопів у стіжку, скирті, на возі. Нов. Хот., Кельм. *Я склав дві верстві снопів* (Білівці Хот.). 2. Ровесники, однолітки. Заг. *Жиниси, бо вже мало хто лишився с твойой верстви* (Горбівці Глиб.). 3. Міра довжини. Заг. *Від вітряків недобоївских до Хотіня буди дванаціть верств* (Ширівці Хот.).

ВЕРСТВА́К, рідк. **ВЕРСТА́К**, -а, ч. Ровесник, одноліток. Заг. *Орест мій верствак та й ше парубочі* (Слобідка Глиб.).

ВЕ́РТІБ, **ВЕРКІ́П**, -тебу, ч. Природна западина на полі з водою або без води. Заст., Кіцм. *А я шо тобі не казав, шо ми пустили рибу у вертіб* (Прилипче Заст.). *На тих полях, шо коло кадуба, є багато вертебів, там така файна трава росте* (Борівці Кіцм.).

ВЕРТЛЮ́Г, **ВЕРКЛЮ́Г**, -а, ч. 1. Пристрій для сукання мотузків. Заг. *Типер хокь згинь, траба вужиша, і нима вертлюга аби сплисти* (Кліводин Кіцм.). 2. с. г. Деталь воза, що разом з кошиком залишається нерухомою при повертанні. Стор. *Майстер зробив верклюг до воза* (Снячів Стор.).

ВЕРТУ́Т, -а, ч., **ВЕРТУ́ТА**, -и, ж. Зв. мн. **ВЕРТУ́ТИ**, -ів, кул. Рулет, вид пирога з маком, сиром, повидлом. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Мої вертутіи вдалиса файні та пухкі* (Зелена Кельм.).

ВЕРХ, **ВЕРЬХ**, -а, ч. 1. Дах, покрівля. Заст., Кіцм., Вижн. *Уже верх на хаті зачєв тичи, траба ріхтувати* (Киселів Кіцм.). 2. Перевага. Заг. *Казала, ни сунь туди носи, твій верьх ніколи не буде* (Лукачівка Кельм.).

ВЕ́РЧІНЕ, **ВЕ́РЧИНЄ**, -я, с. 1. Свердління. Кіцм., Стор. *Шо мині твоє верчинє ґер у дошках, як робота стоїт* (Шишківці Кіцм.). 2. Метушня, поспіх у роботі. Кіцм. *Оце кручинє, оце верчинє, а признаки в роботі нема ніякої* (Старосілля Кіцм.).

ВЕСЕ́ЛА, -ої, суб. Див. **ВЕСЕЛИ́ЦА**. Нов. *Веселої уже не видно* (Ванчинець Нов.).

ВЕСЕ́ЛИК, -а, орн. Див. **БУ́ЗЬОК 1**. Хот. *До нас уже веселики поприлітали* (Клішківці Хот.).

ВЕСЕЛИ́ЦА, -і, ж. Райдуга. Кіцм., Вижн., Кельм., рідк. Заст. *Веселица п'є з Дністра воду* (Самушин Заст.).

ВЕСЕЛУВА́ТИСИ (**-СА**). Тішитися, радіти. Стор., Глиб. *Діти дужи веселувалиси, як їх тато вернувси з воська* (Кам'янка Глиб.).

ВЕСЕЛЮ́ШКА, -и, ж., рідк. Див. **ВЕСЕЛИ́ЦА**. Стор. *Веселюшка на*

не́бі, то дощу́ не бу́де (Старі Бросківці Стор.).

ВЕСЕ́ЛЬЧИК, -а, ч., орн. Див. **БУ́ЗЬОК 1**. Нов. *Весе́льчики це́го ро́ку прилеті́ли бо́рзо* (Рідківці Нов.).

ВЕСНУВА́НЯ, **ВЕСНУВА́НЄ**, -я, с. Проведення весняних польових робіт. Заст., Нов. *Це́го ро́ку дожж затри́мує веснува́ня* (Топорівці Нов.).

ВЕСНУВА́ТИ. Проводити весняні польові роботи. Заст., Стор., Глиб., Нов. *Як настає́ бе́резень, то всі лю́ди йдут веснува́ти* (Глибока).

ВЕ́СТОЧКА, -и, ж. 1. Біла блузка. Кельм. *Вбира́ймо, дівча́та, ве́сточки, надво́рі те́пло* (Козиряни Кельм.). 2. Манишка з білого матеріалу. Хот. *Купи́ла ве́сточку до пла́ття* (Пригородок Хот.).

ВЕЧИРНИ́ЧИТИ, **ВИЧИРНИ́ЧИТИ**. Ходити на вечорниці, парубкувати. Сок. *Таки́й був фа́йний, уже́ вичирни́чив* (Сербичани Сок.).

ВЕ́ШКА, -и, ж., заст., обр. Кропило. Стор. *Шо маха́єш на всі бо́ки, як пано́тиц ве́шков!* (Ясени Стор.).

ВЖ... Див. **УЖ**...

ВЗ... Див. **УЗ**...

ВИ́ВЕРИЦА, **ВИ́ВІРИЦА**, **ВЕ́ВЕРИЦА**, -і, зоол. Білка. Заг. *А шо, їми́в ве́верицу?* (Карапчів Вижн.).

ВИДЕ́ЛИЦ, -а, ч., **ВИДЕ́ЛЦИ**, -а, с. Зв. мн. **ВИДЕ́ЛЦІ**, -ів. Виделка. Стор., Глиб. *Ку́мо, пози́ч ми виде́лців* (Ясени Стор.).

ВИ́ДІТИ, **ВИ́ҐІТИ**. Бачити. Заг. *Я ви́діла, як ви йшли по́при сільра́ду* (Задубрівка Заст.). ***Ви́ділисте, шо купува́ли, їжте, хоч най повила́зит** (Шилівці Хот.).

ВИ́ЗОВ, -а, ч. Виклик. Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Прішо́в і мої́ Ната́лі ви́зов, піде вчи́тиси* (Горбівці Глиб.).

ВИ́ЛКА, -ло́к. Див. **ВИ́ЛЦА**. Заст., Кіцм. *Пози́чти свої́х ви́лок* (Бабин Заст.).

ВИ́ЛЦА, -ів, мн. Спеціальні двозубі вила для копання буряків. Заст., Кіцм., Хот. *Ви́лцами бураки́ ле́кши копа́ти, бо ни так налипає зимні́* (Долиняни Хот.).

ВИНИ́НЯ, -я, с. Виноградна лоза. Хот., рідк. Кіцм. *Мой, дай козі́ тро́хи вини́ня* (Клішківці Хот.).

ВИ́ННИЙ. Кислий. Заг. *Купи́ла на база́рі ви́нних я́блук* (Лукачівка Кельм.).

ВИ́ННИЦА, -і, ж., заст. Гуральня. Глиб. *Вили́ка ви́нница бу́ла давно́ у Синівца́х* (Горбівці Глиб.).

ВИНО́, -а, с. 1. Виноград, виноградне гроно. Заст., Кіцм., Нов. *Тогі́д си́не вино́ кре́пко вроди́ло* (Топорівці Нов.). 2. Виноградна лоза. Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот. *Моє́ вино́ тро́хи обме́рзло* (Ясени Стор.). 3. рідк. Виноградник. Заст. *Я сиго́дни ґраскува́в на вині́* (Дорошівці Заст.). 4. Виноградний, фруктовий напій. Заг.

ВИНО́ВИЙ (рідк.). Бордовий. Кельм. *Заро́блю гро́ші і ку́плю субі́ вино́ве пла́ття* (Новоселиця Кельм.).

ВИНТУ́ЗИ, -ів, мн., заст., рідк., мед. Банки. Глиб. *Аж прищі́ пови́ходили на пле́чах від винту́зів* (Горбівці Глиб.).

ВИПОВНЯ́ТИСЯ. Дозрівати, наливатися. Кельм., Сок. *Ади́, пшини́ца вже виповня́єса* (Вартиківці Кельм.).

ВИПРА́ВА, -и, ж., заст., рідк. Придане. Кіцм. *Давно́ сва́тали лише́нь за випра́ву* (Валява Кіцм.).

ВИ́РҐАТИСИ (-СА). Звиватися, крутитися, ворочатись. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ви́рґаєси, як чирва́к* (Стрілецький Кут Кіцм.). *Так тє́шко ту бі́лу вівцу́ стри́чи, бо вона́ ви́рґаєси* (Прилипче Заст.).

ВИРҐЛИ́ВИЙ. Неспокійний, непосидючий. Кіцм., Стор. *То які́йс йо́лоп вирґли́вий* (Ясени Стор.).

ВИТА́ТИ 1. обр. 1. Дарувати молодих. Заг. *Пішли́ гай вита́ти, бо вже*

пізна ніч (Козиряни Кельм.). 2. Передавати вітання. Заг.

ВИТИ́ТИ. Бути більш показним, обганяти ростом. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *А дивіцци, як цей па́рубок вити́т на то́го хло́пца* (Козиряни Кельм.). *Василе́ва ха́та вити́т на Танащи́шину* (Старосілля Кіцм.).

ВИ́ТКОСИ (-СА), незм. Видно. Заг. *Ско́ро бу́де день, бо вже ви́ткоси стає́* (Вікно Заст.).

ВИШНИ́К, -у, ч. Вишнівка. Заст., Кіцм., Глиб. *Вишнико́м нас чіступа́ли, бо горі́вки ни ма́ли* (Горбівці Глиб.).

ВИЯШКИ́, **ВІЯШКИ́**, **В'ЯШКИ́**, **УВ'ЯШКИ́**, -ок, мн. 1. Самотока, прилад для змотування пряжі на клубки. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Зніма́ют з мотови́ла на вияшки́, а по́тім звива́ют на клубки́* (Романківці Сок.). 2. Перехресні планки на самотоці. Хот., Кельм. *У хаччи́ні, як мота́ю мі́тки, то віяшки́ чіпля́ют у скі́ни* (Долиняни Хот.).

ВІ-. Префікс, вживається із значенням **ви-**. Форма **ві-** поширена в буковинських говірках. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Частково в північнобессарабських. Нов., Хот., Кельм.

ВІБАРАНЧА́ТИ. Вередувати, перебирати в їжі. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *От слабе́ воно́ та й вібаранча́є* (Рукшин Хот.).

ВІБАРАНЧА́ТИСИ (-СА). Пишатися, чванитись, ламатися. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот. *Та не вібаранча́йси, а їж бо́рзо* (Слобідка Глиб.).

ВІБИВА́ТИСИ (-СА). Фотографуватися. Зв. док. **ВІ́БИТИСИ (-СА)**, ***вібитиси на карточку**. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Йду до Са́вки, хо́чу ві́битиси на па́мнітку* (Киселів Кіцм.).

ВІБИРА́ТИ, **ВИБИРА́ТИ**. 1. Одержувати. Заст., Кіцм., Глиб. *Шіздисе́кь рублі́в ві́брав я за цей мі́сіц* (Горбівці Глиб.). 2. Голосувати. Заг. 3. Надавати комусь перевагу. Заг.

ВІ́БИЧУВАТИ. Витягти, допомогти виїхати коням, волам. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Бири́ ко́ні та йди ві́бічуй ву́йка с фі́ров, бо ни мо́же віїхати* (Борівці Кіцм.).

ВІ́БЛІ, -ів, мн., рідк. Метрові дрова. Глиб. *Добри́, як штос ві́блів стоі́т піт стодо́лов* (Слобідка Глиб.).

ВІ́БРИНДЖЕНИЙ, **ВІ́БРИНДЖИНИЙ**, **ВІ́БРИНЖИНИЙ**, **ВІ́БРИНДИНИЙ**. Нарядний, вишукано одягнений. Заг. *Пішли́ такі́ фа́йні дівки́, ві́бринджині* (Подвір'ївка Кельм.).

ВІБРИ́НДЖУВАТИСИ (-СА), **ВІБРИ́НДЮВАТИСИ (-СА)**. Наряджатися, вишукано одягатися. Зв. док. **ВІ́БРИНДИТИСИ (-СА)**. Заг. *Вона́ до робо́ти ліни́ва, а вібри́ндюватиси зна́є* (Клішківці Хот.). *Ві́бриндивса, як на свя́то* (Лукачівка Кельм.).

ВІБРИНДУ́ЛЯ, -і, знев. Кокетлива жінка або дівчина. Хот. *На ту вібринду́лю всі чоловіки́ ди́вляси* (Атаки Хот.).

ВІ́ВІДЖИТИ. Розпізнати. Заст., Кіцм. *Вона́ вже її до́бре ві́віджіла* (Борівці Кіцм.).

ВІ́ВКАТИ. Пищати, верещати, галасувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Сі ді́ти так ві́вкают, аж голова́ боли́т* (Лукачівка Кельм.).

ВІВО́ДИНИ, -н, мн., обр. Гулянка. Хот. *Диви́носи, які ві́водини у Петра́ на обо́рі, ни зна́ти, чи син прі́їхав чи шо таке́* (Долиняни Хот.).

ВІ́ВОРОТКИ, -ів, мн. Вигадка, чудацтво, дивацтво. Заст., Кіцм. *Він до вся́ких ві́вороткі в до́брий, али до робо́ти нима́* (Борівці Кіцм.).

ВІВСЮ́ШКА, -и, ж., бот. (Allium). Дрібна цибуля для садіння. Заст.,

Кіцм., Нов. *Це Та́ня прине́сла тро́хи вівсю́шки* (Подвірне Нов.).

ВІВСЯ́НКА, ВІВСЄ́НКА, -и, ж. 1. Поле, де ріс овес. Кіцм., Глиб., Хот., Кельм., Сок. *Ві́пустив коро́ву на вівсє́нку попа́сти* (Слобідка Глиб.). 2. Вівсяна солома. Глиб., Хот. *Дай вівся́нки коро́ві* (Пригородок Хот.).

ВІВСЬО́РОК, -рка, ч., заст. Вид парубочої прикраси з бісеру. Кіцм., Хот. *Коли́с і я мав вівсьо́рок* (Валява Кіцм.).

ВІ́ГЛАДИТИ, ВИ́ГЛАДИТИ. Вирівняти дощечкою глиняні стіни. Заг. *Ма́ю лиш ці скі́ни ві́гладити* (Товтри Заст.).

ВІ́ГОДИТИ[1]. Виторгувати. Заст., Кіцм. *Такі́ та́нче ві́годшлам фу́стку* (Васловівці Заст.).

ВІ́ГОДИТИ[2], безос. Випогодитися. Кіцм. *Аби хоть на неґі́лю ві́годило* (Старосілля Кіцм.).

ВІГУ́ЛЮВАТИ, ВИГУ́ЛЮВАТИ. 1. Видурювати, манити. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Іш то, шо тобі́ да́ли, не віґу́люй у мало́го* (Ставчани Кіцм.). *Ві́гули ягне́та на ву́лицу* (Старосілля Кіцм.). 2. Витанцьовувати. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Кельм. *Ади́, як вона́ сиго́дни вигу́лює* (Білівці Хот.).

ВІ́ҐЛЯНЦУВАНИЙ. Начищений до блиску. Заст., Кіцм., Нов. *Ко́ло шпарга́та така́ ві́ґлянцувана ра́ма* (Бабин Заст.).

ВІ́ҐЛЯНЦУВАТИ. Начистити до блиску. Заст., Кіцм., Нов. *Тро́хи май ві́ґлянцуй свої́ чо́боти* (Старосілля Кіцм.).

ВІ́ҐРАСКУВАНИЙ, ВИ́ҐРАСКУВАНИЙ, с. г. Прополотий **ґраском** (див.). Заг. *Ади́, які́ фа́йні ві́ґраскувані барабу́лі* (Бабин Заст.).

ВІ́ҐРАСКУВАТИ, ВИ́ҐРАСКУВАТИ, с. г. Прополоти ґраском (див.) міжряддя просапних культур. Заг. *Тепе́р ле́хко сапа́ти, бо ві́ґраскували уве́с лан* (Юрківці Заст.).

ВІ́ҐРАСУВАНИЙ. Витоптаний, витолочений. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Ади́, яке ві́ґрасуване подві́рє, гет ко́ні стоптали* (Старосілля Кіцм.).

ВІ́ҐРАСУВАТИ. Витоптати, витолочити. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Ко́ло доро́ги худо́ба гет траву́ ві́ґрасувала* (Новосілка Кіцм.).

ВІДАВА́ТИ. Виселяти. Док. **ВІ́ДАТИ**. Кіцм., Нов. *Отаки́х злоді́їв тра́ба би відава́ли гет с села́* (Старосілля Кіцм.).

ВІ́ДАТИ. Знати. Заг. *Це така́ ба́ба, шо всьо ві́дає* (Рукшин Хот.). ***Ніхто́ не ві́дає, шо хто обі́дає** (Борівці Кіцм.).

ВІДА́ТОК, ВИДА́ТОК, -тку, ч. Урожай, намолот. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *То́го ро́ку пшини́ца ма́ла до́брий вида́ток, а як цего ро́ку бу́де, то поба́чимо* (Долиняни Хот.).

ВІДВІ́ДИНИ, -дин, мн., обр. Частування родичів молодого у батьків молодої через тиждень після весілля. Заст., Кіцм. *На ту нидї́лю прихо́дїт до нас на відві́дини* (Киселів Кіцм.).

ВІДВІНУВА́ТИ. 1. Наділити віном, дати придане. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Вуйко файно відві́нував доньку́* (Борівці Кіцм.). 2. Оженити, віддати заміж. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Уже́ відві́нува́в усі́ ді́ти* (Южинець Кіцм.).

ВІДВІЧА́ТИ, заст. Нести відповідальність. Глиб., Хот., Кельм., Сок. *Наро́би́в біди́, а тепе́р бу́диш відвіча́ти* (Лукачівка Кельм.).

ВІДВО́ДОК, -дка, ч. Перегородка у вулику, що ділить його на дві половини, у кожній з яких є бджолина матка. Хот., Кельм. *Тра́ба зроби́ти у ву́лиї відво́док, аби́ ни ви́литів рій* (Пригородок Хот.).

ВІДВО́РКУВАТИ. Грубо, нечемно відповідати. Заг. *Ти чо відво́ркуєш ста́ршому?* (Лукачівка Кельм.).

ВІДДАНИ́ЦА, -і, ж. Дівчина на відданні, дівка. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Ади́, уже відда́ни́ца, а ща з дітьми си грає* (Дорошівці Заст.).

ВІ́ДДИХ, -у. Відпочинок. Заг. *Два дни ві́ддиху маїм типе́р* (Горбівці Глиб.).

ВІДДИХА́ТИ. Відпочивати. Заг. *Гай іди́ вже тро́хи віддихни́* (Гаврилівці Кіцм.).

ВІДДІВО́ЧИТИ. Прожити дівоче життя. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Уже́ й ца ді́вка віддає́си, своє́ віддіво́чила* (Кліводин Кіцм.).

ВІДЕ́Й, **ВІДА́Й**, **ВІДИ́Й**, **ВІДІ́Й** (незм.). Здається, либонь, мабуть. Заг. *Віде́й дес кі́нь пробі́г, бо чу́ти було́, як ко́втали копи́та* (Вікно Заст.).

ВІ́ДЗАҐІ, -ів, мн. Відходи при очищенні зерна. Стор. *Ко́ням дают потро́хи ві́дзаґів* (Ясени Стор.).

ВІДЗЕ́МОК, **ВІДЗА́МОК**, -мка, ч. 1. Нижня частина спиляного, зрубаного або викопаного з коренем дерева. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Сок. *Ці́лий відзе́мок прині́с з лі́су* (Ломачинці Сок.). 2. перен. Міцний, кремезний. Заст., Кіцм., Глиб. *То мо́цний відзе́мок, ти з ним ни зачіпа́йси* (Слобідка Глиб.).

ВІДІЙТИ́. 1. Раптово загинути (про худобину). Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Відійшла́ коро́ва нам то́го лі́та* (Горбівці Глиб.). 2. Посторонитися. Заг. 3. Залишитись невикористаним при обробці. Заг.

ВІД'ЇДИНИ, -н, (-нів), мн., обр. Гостювання у батьків молодої або у весільних батьків через тиждень після весілля. Заст., Глиб., Кельм. *Фа́йні від'ї́дини, лиш музи́кі бракуї́* (Горбівці Глиб.).

ВІДКА́ЗУВАТИ, **ВІТКА́ЗУВАТИ**, док. **ВІТКАЗА́ТИ**. 1. Відмовляти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Йак фист про́сє, то ни мош вітказа́ти* (Киселів Кіцм.). 2. Відповідати. Заг. *А шо він тубі́ вітка́зав, коли́ ти проси́ла* (Слобідка Глиб.). 3. Нарікати, скаржитись. Кіцм., Вижн., Стор. *Те́ща вітка́зувала на ме́ни* (Снячів Стор.). *Марі́ка відка́зує, шо ма́ма ни хо́чи з дити́нов сиді́ти* (Старосілля Кіцм.). 4. Заповідати. Заг.

ВІДКА́ЗУВАТИСИ (-СА), **ВІТКА́ЗУВАТИСИ (-СА)**. Відмовлятися. Заг. *Не відка́зуйса від своі́х слів* (Лукачівка Кельм.).

ВІДКАЛА́ТАТИ, **ВІТКАЛА́ТАТИ**. 1. заст. Відстукати об залізний предмет з метою повідомлення. Заст., Кіцм. *Уже́ відкалата́ли, ка́же, тра́ба йти міня́ти ва́рту* (Киселів Кіцм.). 2. перен. Як-небудь відробити. Заст., Кіцм. *Яки́й з не́го робі́тни́к, ми зна́єм, лиш аби́ день відкала́тати* (Прилипче Заст.).

ВІДКАНДІ́ТИ, **ВІТКАНДІ́ТИ**. Відмучитись хворіючи. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Віткандíла ба́ба три мі́сіці та й уме́рла* (Южинець Кіцм.).

ВІДКАРА́СКАТИСИ (-СА), **ВІТКАРА́СКАТИСИ (-СА)**. Позбутися, відчепитися. Заг. *Ле́дви віткара́скалиси віт то́ї ба́би, ато́ лиш водно́ хо́дит* (Гаврилівці Кіцм.).

ВІ́ДКИ, **ВІ́ТКИ** (незм.). Звідки. Заг. *Ві́дки мо́жна зна́ти, шо бу́де за́втра* (Лукачівка Кельм.). ***Ві́дки голова**. Неодмінно. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ві́дки голова́ міні́ тре́ба гро́ший* (Снячів Стор.).

ВІДКИДА́ТИ, **ВІТКИДА́ТИ**. 1. Відціджувати, відкладати. Заг. *Відки́нула сир, а він недогрі́тий* (Лукачівка Кельм.). 2. Кидати, метати. Заг.

ВІДКІ́ПЧУВАТИ, **ВІТКІ́ПЧУВАТИ**. Позначати межу **кіпцями** (див.).

Кельм. *Віткінчуй май добри, шоб знати, поки наши, а поки чуже* (Козиряни Кельм.).

ВІДКУХАРИТИ, **ВІТКУХАРИТИ**. Відпрацювати кухаркою на весіллі. Заст., Кіцм. *Гуцулєчка вже на третому вісілю цего місіці віткухарила* (Борівці Кіцм.).

ВІДМОК, -ока, ч., рідк. Відлига. Кіцм. *Надворі ще відмок* (Валява Кіцм.).

ВІДНАДЮВАТИ, **ВІДНАДЖУВАТИ**. Відганяти, відучувати. Заг. *Не годна тих курей віднадити від городу* (Лукачівка Кельм.).

ВІДОЛИНА, -и, ж. Балка, видолинок. Заст., Кіцм., Глиб. *На горбах уже сніх стопивси, а на відолинах ще нє* (Репужинці Заст.).

ВІДПАРУБОЧИТИ, **ВІТПАРУБОЧИТИ**. Прожити парубоче життя. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Вітпарубочив триціть років, доста йму* (Киселів Кіцм.).

ВІДПИТУВАТИ, **ВІТПИТУВАТИ**. Відшукувати шляхом розпитування. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Як пішла корова по городах, то насилу відпитала* (Атаки Хот.).

ВІДПОВІДАТИ, **ВІТПОВІДАТИ**. 1. Заповідати, залишати в спадщину. Заст., Кіцм. *Перид смертив тато відповів йму три морги поля і хату* (Ставчани Кіцм.). 2. Давати відповідь. Заг. 3. Бути відповідним (до чогось). Заг.

ВІДПРОДУВАТИ, **ВІТПРОДУВАТИ**. Продавати куплене для себе. Заст., Кіцм., Глиб. *Як хочиш, я тобі можу вітпродати своє пальто* (Кострижівка Заст.).

ВІДРАНКУ, незм. Зранку. Заг. *Я відранку ни була в хаті* (Старосілля Кіцм.).

ВІДРАНЯ, незм. Див. **ВІДРАНКУ**. *Я відраня чекаю на машину, абим поїхала до міста* (Борівці Кіцм.).

ВІДРАПУВАТИСИ (**-СА**). 1. перен. З трудом досягати певного становища, виходити в люди. Заст., Кіцм., Хот. *Насилу відрапалиси мижи люди, та й ни хочут шануватиси* (Атаки Хот.). 2. Видиратися, вилазити. Заг.

ВІДСАПУВАТИ. 1. Відробляти на сапанні. Док. **ВІДСАПАТИ**. Заст., Кіцм., Вижн, Стор., Глиб. *А за то, шо він золі підбив, то я єму відсапав навесні* (Старосілля Кіцм.). 2. Розпушувати сапою грунт там, де не можна орати плугом. Заст., Кіцм. *Там коло штахет траба буде відсапувати, бо плуг не взєв* (Борівці Кіцм.).

ВІДСАПУВАТИСИ (**-СА**). Переводити подих. Хот., Кельм., Сок. *Так біг, шо не годен відсапатиса* (Лукачівка Кельм.).

ВІДСАХНУТИ, **ВІТСАХНУТИ**. Відцуратися, відвернутися. Заст., Кіцм., Глиб. *Ти чо вітсахнула віт свої систре?* (Слобідка Глиб.).

ВІДСІЮВАТИ, **ВІТСІЮВАТИ** перен. Губити. Док. **ВІДСІЯТИ**. Заг. *Уже відсіяв свою ручку?* (Борівці Кіцм.).

ВІДСУКУВАТИ, **ВІТСУКУВАТИ**. Відпирати в білизні забруднені місця. Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот. *Так силно змучиласи, поків вітсукала сорочки* (Подвірне Нов.).

ВІДТАК, **ВІТАК**, незм. Після, потім. Заг. *Ти йди дудому, а я вітак прийду* (Слобідка Глиб.).

ВІДТАНОВИТИСИ (**-СА**), **ВІТТАНОВИТИСИ** (**-СА**). Відгодуватися, посвіжіти, поправитися. Заг. *Здавалоси, шо дід зовсім був у вішнях, а тепер віттановивси* (Старосілля Кіцм.).

ВІДТВОРЕНИЙ, **ВІТТВОРЕНИЙ**. Прочинений. Заст., Кіцм. *Іди до хати, двері віттворені* (Шишківці Кіцм.).

ВІДТВОРИТИ, **ВІТТВОРИТИ**. Прочинити. Заст., Кіцм. *Чую, шо так*

кєгни, а то малий двері віттворив (Старосілля Кіцм.).

ВІДТИВО́, **ВІТТИВО́**, **ВІТІВО́** незм. Звідти. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Відтиво́ ду́жи гримит, віде́й, бу́ди дощ* (Клішківці Хот.).

ВІ́ДТИПЛІНЬ, **ВІ́ТТИПЛІНЬ**, -і. Відлига. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Як лиш начне́си ма́рот, то так і знай, що вже віттиплінь* (Долиняни Хот.).

ВІ́ДТІВ, **ВІ́ТТІВ**, **ВІ́ТІВ,** незм. Див. **ВІДТИВО́**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Ві́ттів до нас бу́де з де́сіть кіломи́трів* (Старосілля Кіцм).

ВІДТОПИ́РЧИТИСИ (-СА), **ВІТТОПИ́РЧИТИСИ (-СА)**. Виставитися напоказ. *Ну а я чого́ тут відтопи́рчиласи, шоб на ме́ни всі зглядали́си* (Долиняни Хот.).

ВІДТОПИ́РЧУВАТИ, **ВІТТОПИ́РЧУВАТИ**, **ВІДТУПУ́РЧУВАТИ**, **ВІТТУПУ́РЧУВАТИ**. Виставляти, висувати. Заст., Кіцм., Хот. *Таж натягни́ рукави́ці на ру́кі, шос відтопи́рчив їх го́лі на моро́з* (Долиняни Хот.).

ВІ́ДУБЛЕНИЙ, спец. Вичищений, вибілений (про овечу шкіру). Заст., Кіцм., Хот. *Є у ме́ни вже гото́вих, ві́дублиних п'єть шкір, мо́жна ши́ти кужухи́* (Южинець Кіцм.).

ВІДУМЕ́РЛИЙ, **ВІДОМЕ́РЛИЙ**. Залишений у спадщину від померлого. Заст., Кіцм. *Він но́сит Іва́нів відуме́рлий ка́шкет* (Старосілля Кіцм.).

ВІДУМЕ́РТИ, **ВІДОМЕ́РТИ**. Залишити в спадщину після смерті. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Це мені́ мо́я мату́ша відоме́рла* (Клішківці Хот.).

ВІДУМЕ́РЩИНА, **ВІДОМЕ́РЩИНА**, -и, ж., заст. Маєток, майно, що залишається у спадщину після смерті господаря. Заст., Кіцм. *До́вго вони́ правува́лиси за відуме́рщину* (Старосілля Кіцм.).

ВІДХУ́ХУВАТИ, **ВІТХУ́ХУВАТИ**. Відігрівати теплим диханням. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Хло́пца де́бля відху́хали від моро́зу* (Снячів Стор.).

ВІ́ДЦИ, **ВІ́ТЦИ**, **ВІ́ЦЦИ**, **ВІ́ДЦІВ**, **ВІ́ЦЦІВ,** незм. Звідси. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ві́цци всьо сило́ до́бри ви́дко* (Горбівці Глиб.).

ВІДЧЕПНЕ́, **ВІТЧЕПНЕ́**, субст. Відступне. Кельм. *Дай йому́ вже вітче́пного тих три рублі́, лиш би не ба́чив я йо́го бі́льши* (Козиряни Кельм.).

ВІДЧИКРИ́ЖУВАТИ, **ВІТЧИКРИ́ЖУВАТИ,** знев. Відрізати. Док. **ВІДЧИКРИЖИТИ**. Заг. *Ади́, вітчикри́жила пі́ттичку* (Киселів Кіцм.).

ВІДЧІМХА́ТИ, **ВІТЧІМХА́ТИ**. 1. Відламати. Заг. *Ни ліз на я́блінку, бо відчімхаїш крак* (Дорошівці Заст.). 2. знев. Відрізати. Заг. *Відчімха́ла півпальта́ та й ка́же, що то мо́дно* (Атаки Хот.). 3. перен. Пройти велику відстань. Заст., Кіцм. *Де ни бу́дут но́ги болі́ти, як відчімха́ла сім кіломе́трів* (Ошихліби Кіцм.).

ВІДШКВА́РИТИ, **ВІТШКВА́РИТИ,** згруб., перен. Побити. Заст., Кіцм., Хот. *Відшква́рив єго́ раз, дру́гий, та й уже́ знає, що то ни до́бри так роби́ти* (Долиняни Хот.).

ВІЄДИНКУВАНИЙ, с. г. Прополений. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Бураки́ у на́ші ла́нці вже вієдинкувані* (Борівці Кіцм.).

ВІЄДИНКУВАТИ, с. г. Прополоти. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Ші той кава́лок бураків тра́ба вієдинкувати* (Дорошівці Заст.).

ВІ́ЖЛЬОПАНИТИ, згруб. Видудлити, випити. Заст., Кіцм. *Ві́жльопанив усю́ во́ду, мині́ ніц ни лиши́в* (Борівці Кіцм.).

ВІЖМАКАТИ. Виправи. Заст., Кіцм. *Рукави добри віжмакай, бо ади які зашміровані* (Старосілля Кіцм.).

ВІЖОЛОБАТИ. Виколупати, вичистити. Заст., Кіцм. *Дай сірника, най віжолобаю собі зуби* (Борівці Кіцм.).

ВІЗВІЧІТИ. Переконатися. Кіцм., Вижн. *Я візвічіла, шо ни варта ніколи фалитиси* (Карапчів Вижн.).

ВІЗИВАТИ. Лаяти. Зв. док. **ВІЗВАТИ**. Кіцм., Глиб., Нов., Хот. *Пирийшла мине на дорозі Фрозіна і зачила візивати* (Горбівці Глиб.). *Якби йому шо сказали, то він зразу візве, візве вас* (Голубівка Нов.).

ВІЗИМУВАТИ, **ВИЗИМУВАТИ**. 1. Прогодувати протягом зими. Заг. *Як є паша, то лехко візимувати худобу* (Хлівище Кіцм.). 2. Перезимувати. Заг.

ВІЗІТА, -и, ж., заст. Медичний огляд. Заст., Кіцм., Глиб. *Траба піти на візіту, бо шос я си ни добри чую* (Дорошівці Заст.).

ВІЗІТИРУВАТИ, заст. Оглядати хворого. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Кождого місіця приходи дохторь візітирувати ґітий* (Горбівці Глиб.).

ВІЗІТКА, -и, ж., заст. Вид верхнього святкового одягу, легке пальто на підкладці. Кельм. *Колис у візітку лиш про нидІлю вбиралиса дівчата* (Козиряни Кельм.).

ВІЗНАКА, -и, ж. Прикмета, ознака. Кіцм. *Як сонци пирид заходом обгороджуїси червоно, то візнака на вітир і мороз* (Борівці Кіцм.).

ВІЗНАТИ. 1. Зазнати, натерпітися. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Шо вона у тої теці візнала* (Клішківці Хот.). 2. Вивідати. Заст., Кіцм. *Добре було би візнати, коли будут зруб починати* (Старосілля Кіцм.).

ВІЗНАШНИЙ. Примітний, позначений. Заст., Кіцм., Глиб. *Мої кури візнашні, бо мают чубки* (Дорошівці Заст.).

ВІЗОК, -зка, ч. 1. астр. Велика Ведмедиця. Заст., Кіцм., Стор. *Сигодни витко візок на небі* (Старі Бросківці Стор.). 2. Дитяча коляска. Стор., Глиб. *Кілько ви дали за такий візок?* (Горбівці Глиб.). 3. Невеликий віз. Заг.

ВІКАПАНИЙ. Дуже подібний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Юліян вікапаний тато, а цей уже трохі й до мами саманаї* (Слобідка Глиб.).

ВІКАРАБУТИТИ, рідк. Витягти, викотити. Заст. *Вікарабути той камінь на бери* (Дорошівці Заст.).

ВІКІВКІ, незм., заст. ***У віківкі**. У кіски. Вид дівочої зачіски: все волосся від чола заплетене у кіски. Кіцм., Глиб. *За ґівкі я у віківкі запліталаси* (Горбівці Глиб.).

ВІКІШКАТИ. 1. Виростити, виходити. Заст., Кіцм. *Ледви вікішкали ту дитину* (Бабин Заст.). 2. Вигнати (курей, птицю). Заг.

ВІКНИНА, -и, ж. Криниця без цямриння, копанка. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *У войну з вікнини брали воду до пікарні* (Слобідка Глиб.).

ВІКНИНА, -и, ж Трясовина, провалля; коловорот. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Коло нашого ставу є вікнина, місце таке, шо якби став, так би і пішов удолину* (Долиняни Хот.).

ВІКЛАДАТИ. Будувати. Зв. док. **ВІКЛАСТИ**. Заст., Кіцм. *Ади, які двори Митро віклав* (Борівці Кіцм.).

ВІКЛЮЧКУВАНИЙ, кушн. Оброблений, вичищений спеціальним ключем. Заст., Кіцм. *Шкіри вже віключкувані, можна шити кужух* (Борівці Кіцм.).

ВІКЛЮЧКУВАТИ, кушн. Обробити, вичистити спеціальним ключем. Заст., Кіцм. *Кушнір уже віключкував усі шкіри* (Киселів Кіцм.).

ВІКОРІНУВАТИ. Викопати з коренем (про дерево). Заст., Кіцм. *Мирослав вікорінував свій горіх та аж заслаб* (Борівці Кіцм.).

ВІКРЕНТА, -ів, мн., рідк., спец. Назва орнаменту різьбярства. Кіцм., Глиб. *Листви на моїх вікнах зроблині такими файними вікрентами* (Слобідка Глиб.).

ВІКУРЮВАТИ, **ВИКУРЮВАТИ**, знев. Виганяти. Зв. док. **ВІКУРИТИ**, **ВИКУРИТИ**. Заг. *Траба вікурити мухі с хати* (Снячів Стор.).

ВІЛАГОДЖЕНИЙ. Відремонтований. Заст., Кіцм. *Хати великі, вілагоджені, мож вісілє робити* (Бабин Заст.).

ВІЛАГОДЖУВАТИ. 1. Лагодити, ремонтувати. Зв. док. **ВІЛАГОДИТИ**. Заст., Кіцм., Глиб. *Василь файно вілагодив хати* (Южинець Кіцм.). 2. Закінчувати дрібні роботи в новій хаті. Заст., Кіцм., Глиб. *Ми вже вілагодили свої нові хати* (Шишківці Кіцм.).

ВІЛАДУВАТИ, заст., рідк. Розвантажити. Заст., Кіцм. *Чоловіки віладували машини і пішли додому* (Южинець Кіцм.).

ВІЛЮФТУВАТИ, заст., рідк. Провітрити, вистудити. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Діти сигодни гет вілюфтували хату* (Прилипче Заст.).

ВІЛЯТ, -у, ч., рідк. Вік, життя. Глиб. *С таким піяком хіба вілят свій будиш коротати* (Горбівці Глиб.).

ВІЛЬЧИК, -а, ч. Візерунок у тканні полотна, рядна. Глиб. *Я люб'ю полотно, ткани у вільчик, али то йде забавно* (Слобідка Глиб.).

ВІМАШИНОВАНИЙ. Пропущений через сепаратор. Заст., Кіцм. *Вімашиноване молоко даю свиням* (Кліводин Кіцм.).

ВІМАШИНУВАТИ. Пропустити через сепаратор. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Вімашинувала своє молоко і сестрине* (Малятинці Кіцм.).

ВІМЕРЗИТИ, згруб. Вилаяти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. р-ни. *Вімерзив мене на свинске корито* (Борівці Кіцм.).

ВІМИНДРИНИЙ, **ВИМИНДРИНИЙ**. Гарно одягнений. Заст., Кіцм., Стор., Сок. *Куда це такий віминдриний вуйко пішов?* (Шишківці Кіцм.).

ВІМИНДРОВУВАТИСИ (-СА). Наряджатися, чепуритися. Зв. док. **ВІМИНДРИТИСИ (-СА)**. Стор., Хот., Кельм. *Куди це ти віминдрився в таке болото?* (Козиряни Кельм.).

ВІНИТИ, -ів, мн., рідк., бот. (Solanum melongena L.). Баклажани. Кіцм., Вижн., Стор. *Ви маєте в городі вінити?* (Старі Бросківці Стор.).

ВІНІТ, -у, заст., рідк. Прибуток. Стор. *Сад дає файний вініт* (Ясени Стор.).

ВІНІТУВАТИ. Стор., **ВОНІТУВАТИ**. Кіцм. Блювати. *Тато має горєчку і моц вінітує* (Ясени Стор.).

ВІНКЕЛЬ, **ВІНКІЛЬ**, **ВІНКИЛЬ**, -кля, заст., рідк. 1. Ріг будинку, вулиці. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Я здибав його на вінкли* (Боянчук Заст.). 2. спец. Косинець. *Биз доброго вінкля двері ни зробиш* (Горбівці Глиб.).

ВІНО, -а, с. Посаг, придане. Заг. *Вставай, дівко, проспиш віно* (Кіцмань). *Це ще мої мами віно* (Недобоївці Хот.).

ВІНУВАТИ. Наділяти віном. Заг. *Тато і мама багато пристарали, аби було чим вінувати діти* (Драчинці Кіцм.).

ВІНЧУВАТИ, заст. Поздоровляти, вітати. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Вінчую вас шістім, здоров'їм* (Карапчів Вижн.).

ВІПАКАТИ. Скурити, викурити. Заст., Кіцм. *Шо, всі дзиґари вже віпакав?* (Онут Заст.).

ВІПАНТРУВАТИ. Вистежити. Заст., Кіцм., Глиб., Кельм. *Віпантрували, шо я пішла з дому, і залізли в сад* (Кліводин Кіцм.).

ВІПАСКУДИТИ, згруб. Вилаяти. Заст., Кіцм. *Віпаскудив мині дитину за нізашо* (Киселів Кіцм.).

ВІПАХУВАТИ. 1. Винюхувати, вибирати з квітки запах. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Я вже гет віпахала цу квітку* (Неполоківці Кіцм.). 2. перен., знев. Випитувати. Стор. *Він люби пльоткі віпахувати* (Снячів Стор.).

ВІПАЦИТИ. Намучитись, зазнати горя. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Шо вона віпацила за своє житє, то най бог боронит* (Бабин Заст.).

ВІПЕНДИТИ, ВІПИНДИТИ. Вигнати (переважно про худобу, птицю). Заст., Кіцм. *Віпинди ті вівці на толоку* (Киселів Кіцм.).

ВІПІСКУВАТИ. 1. Вичистити піском. Заст., Кіцм. *Ади, як віпіскувала лавку, яка чиста* (Борівці Кіцм.). 2. Перетерти мокрим піском стіни перед побілкою. Заст., Кіцм. *Уже стіни в хаті віпіскувала, буду білити* (Киселів Кіцм.).

ВІПЛАЧУВАТИСИ (-СА), безос. ***Мині си віплачує**. Мені вигідно. Заст., Кіцм., Стор. Глиб. *Тобі си віплачує на ці роботі бути?* (Товтри Заст.).

ВІПЛЮНДРУВАТИ. Понівечити, витоптати. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Ті бахури віплюндрували всі гарбузи* (Старосілля Кіцм.).

ВІПЛЮНДРУВАТИСИ (-СА). 1. знев. Нарядитися, причепуритися. Хот. *Наш Іван віплюндрувавси сигодня до города* (Долиняни Хот.). 2. Понівечитися, перевестися. Кіцм. *Які були файні квітки, а тепер віплюндрувалиси* (Старосілля Кіцм.).

ВІПОВНЯТИ. Виконувати. Заст., Кіцм., Хот. *Я віповнила твою прозьбу* (Дорошівці Заст.).

ВІПОВНЯТИСИ (-СА). 1. Досягати певного віку. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Коли їй віповнилоси шіснацять років, вона си віддала* (Ржавинці Заст.). 2. Дозрівати, достигати. Нов., Хот. *Пшениця ще не віповниласа* (Недобоївці Хот.). 3. Видужувати. Глиб. *Наша корова май віповниласи, а був їй капец* (Слобідка Глиб.).

ВІПОЛОКАНИЙ, **ВИПОЛОКАНИЙ**. Випраний. Заг. *Сорочки вже віполокані, лиш треба простилити, би сохли* (Бабин Заст.).

ВІПОЛОКАТИ, **ВИПОЛОКАТИ**. Випрати. Заг. *Віполочу сорочки і йду в поли* (Южинець Кіцм.).

ВІПОРПУВАТИ. Вигрібати, виколупувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ади, кури гет віпорпуют цібулю з грєтки* (Борівці Кіцм.).

ВІПРАВА, -и, ж. Обробка шкіри. Кіцм. *Траба гроший, бо маю дати шкіри до віправи* (Новосілка Кіцм.).

ВІПРАВОВУВАТИ, заст. Відсуджувати. Зв. док. **ВІПРАВУВАТИ**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Правувалиси, правувалиси і нічо ни віправували* (Ошихліби Кіцм.).

ВІПРАШУВАНИЙ. Висапаний. Нов., Хот., Кельм. *У людий городи віпрашувані, чисті, а в мене вовки руют* (Рингач Нов.).

ВІПРАШУВАТИ. Висапати. Нов., Хот., Кельм. *Мама вже віпрашували свою норму* (Білівці Хот.).

ВІПУДИТИ. Вигнати. Заст., Кіцм., Стор., Нов. *Иди віпуди кури з грєтки* (Прилипче Заст.).

ВІПУЛЕНИЙ, **ВІПУЛИНИЙ**. Витрішкуватий, витріщений. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ади, який трухан віпулиний* (Борівці Кіцм.).

ВІПУЛЯ́ТИ (-СИ, -СА), згруб. Витріщати (ся). Зв. док. **ВІ́ПУЛИТИ (-СИ, СА)**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Хло́пиц ві́пулив на ме́ни во́чі, як бара́н на но́ві воро́та* (Снячів Стор.). *Ти ві́пулиси май до́бри, та й уви́диш* (Слобідка Глиб.).

ВІ́ПУЦОВАНИЙ, ВІ́ПУЦУВАНИЙ. Начищений до блиску. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Ві́пуцувані чо́боти, фа́йно вбра́ний* (Брідок Заст.).

ВІ́ПУЦУВАТИ. Начистити до блиску. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Як іде́ш на да́ниц, віпу́цуй фа́йно чириви́кі* (Прилипче Заст.).

ВІ́РАЙБУВАТИ, рідк. Добре вичистити. Заст., Кіцм. *Ві́райбуй ту ри́нку піско́м* (Борівці Кіцм.).

ВІ́РВАТИ. ***Най ї вірве!** (лайл.). Хай вона здохне! Заст., Кіцм. *Най ї́ ві́рве, яка́ вона́ до́бра* (Южинець Кіцм.).

ВІРИ́ПУВАТИ, ВИРИ́ПУВАТИ. Вистуджувати приміщення, часто відчиняючи двері. Док. **ВІ́РИПАТИ**. Заг. *Ді́ти ходи́ли по де́сіть раз у две́рі і ду́жи ві́рипали ха́ту* (Снячів Стор.).

ВІ́РІСКАТИ, знев. Вишукати, знайти. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ходи́в, ходи́в по се́лах, пока́ такі́ ни ві́ріскав її́ таку́ фа́йну* (Долиняни Хот.).

ВІ́РІСКАТИСИ (-СА). З'явитися, настати. Заст., Кіцм. *А́ли моро́з ві́ріскавси, ку́мо, шо ни мож ніс ві́сунути* (Борівці Кіцм.). *А ти ві́тки таки́й ві́ріскавси?* (Боянчук Заст.).

ВІ́РУКОВУВАТИ. Вирушати. Зв. док. **ВІ́РУКУВАТИ**. Заст., Кіцм. *Всі студе́нти вже ві́рукували с се́ла на нау́ку* (Іванківці Кіцм.).

ВІСИ́, -ів, мн. Вага. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Мой, ану́ возми́ той міш́ок, а ти, си́нку, поможи́, та зва́жти на віса́х* (Клішківці Хот.).

ВІСІМДЕ́СЯТКА, -и, буд. Дранка довжиною 80 см. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Вісімдеся́тка до́бра до да́ху на ха́ту* (Снячів Стор.).

ВІ́СКІПАТИ, фам. Відшукати, знайти. Кіцм., Нов., Хот. *От іс ві́скіпав субі́ жі́нку* (Долиняни Хот.).

ВІ́СКІПАТИСИ (-СА), фам. Неждано і небажано з'явитися. *І де він ві́скіпавси на на́шу го́лову* (Долиняни Хот.).

ВІ́СКРЕСНИЙ. Див. **ВІ́КАПАНИЙ**. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Іка ві́скресна ба́ба Пара́ска* (Горбівці Глиб.).

ВІСНИ́Й, спец. Осьовий. ***Вісний ніж**. Осьовий ніж. Кіцм., Хот. *Вісни́м ноже́м стісують до́шку там, де ни мо́жна ги́мбльом взя́ти* (Долиняни Хот.).

ВІСНЯ́К, ВІШНЯ́К, -а, ч., тесл. Осьовий ніж. Кіцм., Стор. *Бири́ вішня́к і сструга́й ко́ру с ко́пка* (Снячів Стор.).

ВІСОВЩИ́К, -а, ч. Вагар. Глиб., Хот., Кельм., Сок. *Цей хло́пиц бу́ди в нас вісовщико́м* (Слобідка Глиб.).

ВІ́СТОРЦУВАТИ. Поставити сторч. Заст., Кіцм., Глиб. *Ві́сторцуй снопи́, най со́хнут* (Ошихліби Кіцм.).

ВІСТРА́ВНИЙ. 1. Ненажерливий, з великим апетитом. Вижн., Стор., Глиб., рідк. Кіцм. *Така́ коро́ва вістра́вна, шо прогодува́ти ни мо́жу* (Ясени Стор.) 2. Неекономний, жирний. Хот. *Ма́ма на свє́та приготува́ли вістра́вні го́лубці* (Долиняни Хот.). 3. рідк. Вибагливий у їжі. Вижн. *Мій квартира́нт ду́жи вістра́вний* (Карапчів Вижн.).

ВІСТРА́ВНО, незм. Неекономно, понад норму. Хот. *Вістра́вно тра́тиш ма́сло* (Долиняни Хот.).

ВІСТРУ́НДЗУВАТИСИ (-СА), ВІСТРУ́НЦУВАТИСИ (-СА). Виставлятися

напоказ. Зв. док. **ВІСТРУ́НДЗУВАТИСИ (-СА), ВІСТРУ́НЦУВАТИСИ (-СА)**. Заст., Кіцм., Хот. *Хло́пці ві́струнцувалиси ко́ло клу́бу* (Бабин Заст.).

ВІ́ТАЛАБОВАНИЙ. Витолочений, понівечений. Заст., Кіцм. *Така́ та мла́ка ві́талабована, шо нема́ шо па́сти* (Борівці Кіцм.).

ВІТАЛАБО́ВУВАТИ. Толочити, нівечити. Зв. док. **ВІ́ТАЛАБУВАТИ**. Заст., Кіцм. *Худо́ба гет віта́лабувала озими́ну* (Южинець Кіцм.).

ВІТАЛА́ПУВАТИ. Вибризкувати. Док. **ВІ́ТАЛАПАТИ**. Заст., Кіцм. *Гет ві́талапали качки́ во́ду* (Юрківці Заст.).

ВІТА́СКУВАТИ. 1. Піднімати, витягати (наверх). Док. **ВІ́ТАСКАТИ, ВІ́ТАЩИТИ**. Заст., Кіцм., Глиб. *Ле́дви ві́тащили ко́рец муки́ на під* (Кострижівка Заст.). 2. знев., перен. Багато їсти, з апетитом. Заст., Кіцм., Глиб. *Ві́тащив ми́лницу пирогів та й голо́ден?* (Шишківці Кіцм.).

ВІ́ТАЧЄНИЙ, ВІ́ТАЧІНИЙ. Викачаний. Заст., Кіцм. *Озми́ ту ска́терть ві́тачіну і застили́ ськів* (Прилипче Заст.).

ВІТА́ЧУВАТИ. Качати, викачувати. Док. **ВІ́ТАЧАТИ**. Заст., Кіцм. *Со́рочки́ так ві́тачала, як ві́прасувала* (Киселів Кіцм.).

ВІ́ТЕВКАТИ. 1. Непродуктивно, даремно витратити (силу, енергію). Заст., Кіцм. *Не бі́гай кілько, бо ві́тевкаєш всьо, шо ззіла* (Борівці Кіцм.). 2. перен., знев. Проковтнути, з'їсти. Заст., Кіцм. *Забі́г до ха́ти і ві́тевкав усьо́, шо було́* (Бабин Заст.).

ВІ́ТЕНЬКУВАНИЙ, буд. Гладенько помазаний глиною. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *У ме́не скі́ни в ха́кі вже ві́тенькувані* (Іванківці Кіцм.).

ВІ́ТЕНЬКУВАТИ, буд. Помазати гладенько глиною. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Сиго́дни ві́тенькували дві скіні́ і зе́млю в ха́ті* (Киселів Кіцм.).

ВІ́ТОВКТИ. 1. знев. Висякати. Хот., Кельм., Сок. *Ві́товчи ніс, ни шмо́ркай ним скі́лько* (Долиняни Хот.). 2. Стоптати, витолочити. Заг.

ВІ́ТОЛОЧКИ, -ів, мн. Сліди від ніг, витолочені місця. Стор. *Коро́ва зроби́ла ві́толочки на горо́ді* (Снячів Стор.).

ВІ́ТРАСКАТИ. 1. Вибити праником під час прання. Заст., Кіцм. *Озми́ пра́нник та ві́траскай до́бри ту ве́реню* (Киселів Кіцм.). 2. Покарати (долонею) по обличчю.

ВІТРІ́НЬКУВАТИ, знев. Витрачати без потреби. Зв. док. **ВІ́ТРІНЬКАТИ**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ві́трінькав усю́ зарпла́ту на дурни́ці* (Прилипче Заст.).

ВІТРІЩА́ТИСИ (-СА). Зв. док. **ВІ́ТРІЩИТИСИ (-СА)**. 1. Виставлятися. Нов., Хот. *Ві́тріщивси бо́сий на мо́роз і стої́т* (Долиняни Хот.). 2. Дивитися широко розплющеними очима. Заг. *Чого́ ві́тріщивси, як бара́н на но́ві воро́та* (Шишківці Нов.).

ВІТРУЧУ́ВАТИ, знев. Виганяти, виштовхувати. Док. **ВІ́ТРУТИТИ**. Заст., Кіцм., Хот. *Він дожіє́си до то́го, шо його́ с ха́ти ві́трукі* (Борівці Кіцм.).

ВІТРЯХА́ТИ. Просихати. Док. **ВІ́ТРЯХНУТИ**. Кіцм., Хот. *Я якра́з ві́полокала сорочки́ і ві́кинула надві́р, най ві́тряхнут* (Долиняни Хот.).

ВІТРЯЧО́К, -чка, ч., заст. Віялка. Глиб. *Вітрячко́м млинкува́ли зерно́, а він ті́лив на поло́ву і зерно́* (Слобідка Глиб.).

ВІ́ТУМАНИТИ. Видурити, виманити. Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Ві́туманив від ме́ни гроші і ка́же, шо ни брав* (Недобоївці Хот.).

ВІФА́ЧКУВАТИ, знев. Неекономно витрачати. Док. **ВІ́ФАЧКУВАТИ**. Кельм. *Ади́, за ї́ден раз*

віфачкувала всю краску (Лукачівка Кельм.).

ВІХА, -и, ж., заст., рідк. Віщування, передвістка. Кіцм. *Колис, ще пирид першов войнов, місіц червоно обгорнувси, то була віха на войну* (Борівці Кіцм.).

ВІХА, -и, ж., рідк., астр. Комета. Стор. *На небі показаласи віха* (Ясени Стор.).

ВІХАЮВАТИ. Прибирати, наводити порядок. Док. **ВІХАЯТИ**. Кіцм., Стор. *Цу хату треба віхаяти, бо дужи чудна* (Снячів Стор.).

ВІХИРІТИСИ (-СА), знев. Виспатися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ну, вже віхирівси?* (Брідок Заст.).

ВІХОДКА, **ВІХОТКА**, -и, ж. Стор., Глиб. р-ни, **ВІХОДОК**, -тка, ч. Кіцм., Стор., Глиб. Туалет. *Віходок кладут далеко від хати* (Старосілля Кіцм.).

ВІЦЕРКУВАТИ, **ВІЦЕРЬКУВАТИ**. Здоювати. Док. **ВІЦЕРКАТИ**, **ВІЦЕРЬКАТИ**. Заст., Кіцм. *Я трохі віцерькую молоко, бо забагато* (Борівці Кіцм.).

ВІЦИРКОВУВАТИ. Вишивати мережкою. Док. **ВІЦИРКУВАТИ**. Заст., Кіцм. *Сидит у хакі і віцирковує собі сорочку* (Киселів Кіцм.).

ВІЦИРКУВАНИЙ. Вишитий мережкою. Заст., Кіцм. *Кожда дівка має віциркувану сорочку* (Ставчани Кіцм.).

ВІЦІЛІНДРУВАНИЙ, заст., с. г. Очищений трієром. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Віціліндруване дзерно тримают окроми* (Давидівці Кіцм.).

ВІЦІЛІНДРУВАТИ, заст., с. г. Очистити трієром. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Пшиницу вже віціліндрували, можна сіяти* (Гаврилівці Кіцм.).

ВІЦЦИ, **ВІЦЦІВ,** незм. Звідси. Заст., Кіцм., Стор. *Виджу, що віцців треба йти* (Снячів Стор.).

ВІЧАПАТИ. З трудом вийти, вибратись. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Попробуй вічапай у цей горб* (Долиняни Хот.).

ВІЧЕ, -а, с., заст. Народні збори. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *На тім вічу всі проголосували за нову школу* (Задубрівка Заст.).

ВІЧІВКУВАНИЙ, с. г. Обмолочений ціпом. Заст., Кіцм. *Ці снопи ни дуже добре вічівкувані* (Киселів Кіцм.).

ВІЧІВКУВАТИ, с. г. Обмолотити ціпом. Заст., Кіцм. *Вічівкуй кілька снопів жита, бо ни стало стайню вкрити* (Борівці Кіцм.).

ВІЧІПІТИ, заст. Простояти, даремно на щось очікуючи. Заст., Кіцм. *Вічіпіла цілий день і задурно* (Бабин Заст.).

ВІЧІХРАТИ. Розчесати (овечу вовну на спеціальних дротяних щітках). Заст., Кіцм. *Мама прийшли та й вічіхрали мині всю вовну* (Киселів Кіцм.).

ВІЧКО, -а, с. 1. анат. Повіка. Заст., Кіцм., Стор. *Закоти вічко і вікігни мушку з ока* (Брідок Заст.). 2. анат. Вія. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Мене шос коле в оці, відай вічко закотилоси* (Ясени Стор.). 3. Зв. мн., спец. Частини ткацького верстата. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *У нитах є вічка, у які всиляют нитки для основи* (Атаки Хот.). 4. Кришка скрині, засіка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Підойми трохи вічко* (Старосілля Кіцм.). 5. Петля у в'язанні. Заг. 6. Отвір у вулику. Заг.

ВІШАЛЮВАТИ. Оббити дошками зовнішні стіни хати або їх нижню частину. Заст., Кіцм., Стор. *Так файно вішалював свої хати* (Кліводин Кіцм.).

ВІШАСТАНИЙ. Виношений, витертий. Заст., Кіцм. *У цих чоботах*

студино́, бо вони́ вже вішастані (Киселів Кіцм.).

ВІШАСТАТИ. Зносити, потерти. Заст., Кіцм. *Неда́вно купи́ла чирви́ки, а вона́ їх гет вішастала* (Борівці Кіцм.).

ВІШИПТАТИСИ (-СА). 1. Наговоритися. Заст., Кіцм. *О, ці жінки́ вже вішипталиси сиго́дни* (Борівці Кіцм.). 2. перен. Витратитись. Заст., Кіцм. *Я чи́риз ці ока́зії гет вішиптавси* (Дорошівці Заст.).

ВІШПОРТАТИ. Виколупати, вигребти (картоплю, не вириваючи куща). Заст., Кіцм. *Іди́ вішпортай пару барабу́ль* (Киселів Кіцм.).

ВІШТРАМУВАНИЙ. Гарно одягнений, нарядний. Заст., Кіцм., Глиб. *Син приїхав с Черновец такий віштрамуваний* (Ставчани Кіцм.).

ВІШТРАМУВАТИ (-СИ, -СА). Нарядити (-ся), причепурити (-ся). Заст., Кіцм., Глиб. *Іди́ тро́хі віштрамуйси та й іде́м* (Киселів Кіцм.).

ВІШТУРКАТИ. 1. знев. Випхати, вигнати. Заст., Кіцм. *Віштуркала мене́ стара́ с хати, бим ішо́в дров* (Кострижівка Кіцм.). 2. Виштрикнути. Нов., Хот. *Розборони́ їх, бо так і во́чі оде́н друго́му віштуркают* (Долиняни Хот.).

ВІШТЯ, **ВІШТА,** незм. Вигук, яким повертають коней ліворуч. Заг. *Віштя, Си́вий, віштя!* (Атаки Хот.).

ВІШУРКАНИЙ. 1. Вичищений, вискоблений. Заст., Кіцм., Стор. *Ади́, яка́ ла́ва вішуркана, біла* (Борівці Кіцм.). 2. Потертий, виношений. Заст., Кіцм., Глиб. *Цей кустю́м ни вбира́й, бо ду́жи вішурканий* (Слобідка Глиб.).

ВІЯТИ. 1. Охолоджувати, переливаючи з однієї посудини в іншу. Кельм. *Шоб бу́ла до́бра завда́ванка, тра́ба до́вго віяти молоко́* (Лукачівка Кельм.). 2. (с.г.). Очищати, відділяти зерно від полови. Заг.

ВЙО! Вигук, яким поганяють коней. Но! Заг.

ВК... Див. **УК**...

ВЛ... Див. **УЛ**...

ВЛЬОТ, незм. 1. Вмить. Кельм., Сок. *Вльот він ви́скакнув з маши́ни і побі́г дес* (Сокиряни). 2. Досхочу. Заст., Кіцм. *Бу́ло шо ї́сти вльот на тім вісілю́* (Борівці Кіцм.).

ВМЕГЕ́ЛИТИ, згруб. Стусонути, вдарити. Сок. *Так вмеге́лив, шо аж свічки́ приви́ділиса* (Сокиряни).

ВН... Див. **УН**...

ВО́БЩЕСТВО, -а, с. Громада. Нов., Хот. *І рішило во́бщество віда́ти його́ с села́* (Шишківці Нов.).

ВО́ВА, -и, ч., дит. Вовк, все страшне, чим лякають дітей. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Кельм. *Ти́хо Мі́ську, ни плач, бо во́ва ку́сьне* (Киселів Кіцм.)

ВОВНИ́ЧІ, -і, бот. (Numphaca alba). Латаття. Кіцм. *На боло́кі ду́жи бога́то вовни́чі, а ґіти ла́зі та рву́т* (Борівці Кіцм.).

ВО́ВНЯНКА, **ВО́ВНЄНКА**, **ВО́ВНІНКА**, -и, ж. Вовняне рядно. Заст., Кіцм. *Да́ла доньці́ фа́йну во́внінку* (Бабин Заст.).

ВОВНЯ́НКА, **ВОВНЄ́НКА**, -и, ж. Вовняна ганчірка для чищення взуття. Нов., Хот. *А ти пуцу́й чирви́ки во́внянков, то бу́дут блища́ти* (Слобода Нов.).

ВО́ВЧИК, -а, ент. Довгоносик. Сок. *На пуді́ во́вчики ззі́ли усю́ пшини́цу* (Сокиряни).

ВОВЧО́К, -чка, бот. (Arctium lappa). Вид реп'яха. Сок. *Ни лізь у кана́ву, бо набере́са во́вчків* (Сокиряни).

ВОГНИ́ВО, -а, рідк. Кільце в ланцюзі. Глиб. *Одно́ вогни́во пирило-ма́лоси, то́го коро́ва урва́ласи з ланца́* (Слобідка Глиб.).

ВОГОРИ́ТИ. Говорити. Заг. *Шос то вого́рит, ніц ни чу́ю* (Заставна).

ВОГОРЮ́ЩИЙ. Балакучий. Хот., Кельм. *А хло́пиц таки́й вогорю́щий, шо ну!* (Оселівка Кельм.).

ВОДНО́, незм. Завжди, весь час. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Ти водно́ мене́ сва́риш і сва́риш* (Южинець Кіцм.).

ВО́ДОВИЙ. 1. Водянистий, розріджений водою. Заг. *Чорни́ло таке́ водо́ве, шо ни ви́тко писа́ти* (Слобідка Глиб.). 2. Соковитий. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Та́кі во́дові грушки, шо суши́ти ни мош* (Горбівці Глиб.).

ВО́ЖИНІ, -і, **ВО́ЗІНЄ**, -я, с., с. г. Возовиця. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Уже́ заче́лоси во́жині, ніхто́ ни сиди́т до́ма* (Бабин Заст.).

ВО́ЗДУХ, -у, ч. Повітря. Заг. *Таки́й чи́стий во́здух по доще́ви* (Горбівці Глиб.).

ВОКРУ́ГИ, незм. Навколо. Хот., Кельм. *Вокру́ги нас лі́су нема́* (Клішківці Хот.).

ВО́ЛИК, -а, ч., ент. Див. **БОГА́Й**. Заст., Глиб. *Мині́ шо жа́бу, шо во́лика ли́хо в ру́ки взя́ти* (Задубрівка Заст.).

ВОЛІ́ЧКА, **ВУЛІ́ЧКА**, -и, ж., зб. Шерстяні нитки вищої якості. Заг. *За дни́ну сплила́ рукави́ці з волі́чки* (Горбівці Глиб.).

ВОЛІЧКО́ВИЙ, **ВУЛІЧКО́ВИЙ,** прикм. Зроблений з **волічки** (див.). Заг. *Я собі́ купи́ла на база́ри волічко́ву го́рботку* (Борівці Кіцм.).

***ВОЛО́ВИ О́ЧКО,** бот. (Aster amellus). Айстра. Глиб. *Позацвита́ли усі́лякі воло́ві о́чка у горо́ччику* (Горбівці Глиб.).

ВОЛОВІ́Д, -а, ч. Налигач, мотузка для худоби. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Бири́ коро́ву на волові́д та й гони́ пасти* (Атаки Хот). ***Шо в горо́ді на воловоді?** (Відгадка: гарбуз. Борівці Кіцм.).

ВОЛОВІ́ЧКО, -а, с., орн. Трясогузка. Заст., Кіцм. *Віде́й то́го ка́жут волові́чко, шо ца пта́шка за́више ко́ло худо́би і ло́вит му́хи з очи́й* (Старосілля Кіцм.).

ВОЛОКАНИ́НА, -и, ж. Зволікання. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Тра́ба ско́ро роби́ти вісі́ля, бо я ни лю́блю ту волока́нину* (Клішківці Хот.).

ВОЛОКНО́, -а, с. 1. мед. Заніґтиця, задирка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *У ме́не на цім па́лци було́ волокно́* (Карапчів Вижн.). 2. Волокно льону, конопель. Заг.

ВОЛОЦЮ́ГА, -и, ж., рідк., с. г. 1. Пристрій із двох дрючків, на якому перетягають борону, плуг. Стор. *Покла́ди бо́рону і плуг на волоцю́гу* (Снячів Стор.). 2. Бродяга. Заг.

ВО́РКАТИ. Бурчати. Заг. *Шос моя́ стара́ во́ркає на ме́не* (Лукачівка Кельм.).

ВОРО́ЖКА, -и, ж. 1. ент. Сонечко. Заст., Кіцм. *Воро́жка ска́же, у яки́й бік відда́мси* (Валява Кіцм.). 2. Жінка, яка ворожить Заг.

ВОРО́СКА, -и, ж, **ВОРОСО́К**, -ска, ч. Вірьовка, на якій висить колиска. Кельм., Сок., рідк. Кіцм. *Тра́ба зроби́ти воро́ски до коли́ски* (Лукачівка Кельм.).

ВОРОТНИ́К, -а, ч. Комір. Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Вже пірва́вси воротни́к у соро́цці* (Стара Жадова Стор.).

ВОРОХО́БИТИ. 1. рідк. Підганяти, квапити. Заст., Кіцм., Хот. *Ни ворохо́б єго́, за день ще має колі́ зроби́ти і одно́ і дру́ге* (Долиняни Хот.). 2. Підбурювати. Хот. *Сама́ ж ворохо́била йти пішки, а тепе́р пла́чиш* (Атаки Хот.).

ВОРОХО́БИТИСИ (-СА). Бунтувати, бути неспокійним. Заст., Кіцм. *Лю́ди ворохо́билиси, не хокі́ли йти на па́нщину* (Старосілля Кіцм.). *Не клич його́ на вісі́лє, бо че́рез не́го всьо вісі́лє бу́де ворохо́битиси* (Бабин Заст.).

ВОРОХО́БНИЙ. Метушливий, неспокійний. Хот. *Ду́же цей хло́пчик ворохо́бний* (Атаки Хот.).

ВОРОХОБНЯ́, **ВОРОХОБНЄ́**, -і, с., зб., рідк. Метушня. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Шо тут за ворохобня́ у вас?* (Слобідка Глиб.).

ВО́СИПКА, -и, ж., с. г. Пухкий, розсипчастий грунт. Хот. *У нас пши́ниця до́бре ро́ди на во́сипкі, бо там зимня́ для неї до́бра* (Долиняни Хот.).

ВОСКОДА́ВЕЦ, -вца, ч. Прилад для пресування воску. Хот., Кельм. *Взяв воскода́вця в сусі́да* (Пригородок Хот.).

ВОСЬМУ́ШКА, -и, ж. Восьма частина якоїсь одиниці виміру (ваги, місткості). *Коли́с був фунт, півфу́нта, бу́ли восьму́шки* (Ширівці Хот.).

ВОТА́НІ, -я, с., рідк. Голосування. Глиб. *Стари́й Онуфрій за́вши іде́ ду́жи ра́но на вота́ні* (Горбівці Глиб.).

ВОТА́ТИ, рідк. Голосувати. Глиб. *Ми с стари́м до́ма вотали, бо слабі́* (Горбівці Глиб.).

ВПИЛИ́ТИСИ (-СА). Уп'ястися (як бджола до квітки, худоба до паші). Хот. *Коро́ва впили́ласи і пасе́ на місци* (Долиняни Хот.).

ВП... Див. ще **УП**...

ВРАЖДА́, -и, ж., заст. Ворожнеча. Заг. *Коли́с у людий була́ си́лна вражда́ за по́ли* (Репужинці Заст.).

ВРАЖДУВА́ТИ, заст. Ворогувати. Заг. *А їм нема́ чого́ враждува́ти* (Атаки Хот.).

ВРАЧ, **УРА́Ч**, -а, ч. Лікар. Хот., Кельм., Сок. *Несу́ дити́ну до врача́, бо шос слаба́* (Ожеве Сок.).

ВР... Див. ще **УР**...

ВСІГДА́, незм. Завжди. Хот., Кельм., Сок. *Ти всігда́ шос ви́твориш* (Рукшин Хот.).

ВСІЛЯ́ЧИНА, -и, ж. Все, все що завгодно. Заст., Кіцм. *У скле́пі є всіля́чина, лиш аби́ гро́ші бу́ли* (Дорошівці Заст.).

ВС... Див. ще **УС**...

ВТ... Див. **УТ**...

ВУ́ГНАВИЙ, рідк., знев. Поганий, непоказний. Заст. *Ади́, ще той ву́гнавий бу́де ки́мос кома́ндувати* (Бабин Заст.).

ВУ́ДВУД, **ВУ́ДВОД**, -а, ч. 1. орн. Одуд. Кіцм., Стор., Нов., Хот., Сок. *Ду́же ми ба́нно, шо не лети́т більше ву́двуд на мо́ю гру́шку* (Валява Кіцм.). 2. перен. Похмура, мовчазна людина. Заст., Кіцм., Стор., Сок. *То таки́й ву́двуд, він ні с ким ни гово́рит, лиш мовчи́т наду́тий* (Борівці Кіцм.).

ВУЖЕ́ВКА, **ВУЖІ́ВКА**, **ВУЖА́ВКА**, **ВОЖЕ́ВКА**, -и, ж. 1. Хворостина. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Так зби́ла сво́го хло́пца вужа́вков* (Клішківці Хот.). 2. Вид вірьовки з лози. Вижн., Глиб. *Вуже́вков пра́жини у пло́ті прив'є́зували, коли́ пліт був з вори́ня* (Слобідка Глиб.).

ВУ́ЖҐАТИ. Кидати з розмаху прикріплену до кінця батога грудочку глини. Зв. док. **ВУ́ЖҐНУТИ**, **ВУ́ЖНУТИ**. Заст., Стор., Кельм., Сок. *Гай, хто да́лі ву́жґни батого́м* (Козиряни Кельм.). 2. Пролітати із свистом. Заст., Стор. *Ки́нула, аж ву́жґнуло* (Брідок Заст.).

ВУЖИ́СКО, -а, с. Див. **ВУЖИ́ЩЕ**. Хот., Кельм. *Як накладе́са фі́ру сі́на або соло́ми, то кладе́са рубе́ль з вужи́сками* (Ленківці Кельм.).

ВУЖИ́ЩЕ, -а, с., рідк. **ВУЗИ́ЩІ**, -ів, мн., (с. г.). Вірьовка для прив'язування рубля на возі з снопами або сіном. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Рубе́ль на во́зі притє́гуєси вужи́щем*. (Борівці Кіцм.).

ВУ́ЙКІВ, прикм. Дядьків. Заг., рідк. Сок. *Ву́йків хло́пец сночи прибі́г, шо ву́йко засла́б* (Борівці Кіцм.).

ВУ́ЙКО, -а, ч. 1. Дядько, батьків або материн брат. Заг., рідк. Сок. *Ву́йко писа́в, шо прийде се́го ти́жня* (Лукачівка Кельм.). 2. Чужий чоловік

старшого віку. Там же. *Ади́, пішо́в ву́йко Семе́н у три доро́зі* (Кам'янка Глиб.). 3. знев. Незграба, тюхтій. Хот., Кельм., Сок. *Россі́вси, як ву́йко* (Атаки Хот.).

ВУ́ЙНА, -и, ж. 1. Дядина, дружина батькового або материного брата. Заг., рідк. Сок. *Ві́йшла уже́ ву́йна з болни́ці, тепе́р до́ма* (Грушівці Кельм.). 2. Чужа жінка старшого віку або далека родичка. Там же. *Ко́жді ву́йні кажи́ добри́дінь* (Брідок Заст.). 3. знев. Незграба. Хот., Кельм., Сок. *Замату́лькаласа, як ву́йна* (Шилівці Хот.).

ВУ́ЙНИН (прикм.). Тітчин. Заг., рідк. Сок. *Ти вигі́ла ву́йнину фу́стку, вона́ у Городе́нці купи́ла* (Борівці Кіцм.).

ВУЛІЯ́ННИЙ, ВУЛИЯ́ННИЙ. Той, хто багато бігає на вулиці. Заст., Кіцм. *А той Васи́лько таки́й став вуліяннии́, шо но, лиш диви́си, уже́ вті́к с ха́ти* (Кострижівка Заст.).

ВУЛЬ-ВУЛЬ. Вигук, яким кличуть голубів. Нов., Хот. *Мале́нькі ді́ти ду́же лю́бля каза́ти го́лубам вуль-вуль* (Клішківці Хот.).

ВУ́РДА, -и, ж. 1. Молоко, що скипілося. Заг. *Покла́лам вари́ти молоко́, а з не́го ста́ла ву́рда, ви́тко, шо не сві́же* (Кадубівці Заст.). 2. Низькосортний сир, виварений з сироватки овечого молока. Хот., Кельм. *Вси́п жинти́цу в котьо́лку, ві́варимо ву́рду* (Шилівці Хот.).

ВУ́РДИТИСИ (-СА). 1. перен. Сердитись, гніватись. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Шо ти шос ву́рдиса і ни гово́риш до ме́ни* (Козиряни Кельм.). 2. Скипатися, перетворюватися в грудки при кипінні (про молоко). Заг.

ВУ́РСИТИСИ (-СА). Див. **ВУ́РДИТИСИ (-СА)** 1. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Я ни бу́ду бі́льши вурситиси, лиш най бу́ди тро́шки так, як я ка́жу* (Долиняни Хот.).

ВУ́ТКА, -и, ж., рідк. Шнурок, що використовується для метання камінців. Хот. *Али ті хлопчи́ска повіплі́тали субі́ ву́тки і фурля́юцци ґидзима́хами оде́н в одно́го* (Долиняни Хот.).

ВУТЬ-ВУТЬ. Вигук, яким прикликають качок. Заст., Кіцм., Нов., Кельм.

ВУ́ЩІНКА, -и, ж. Зав'язка з ниток біля коміра сорочки. Заст., Кіцм. *Ади́, я сплела́ ву́щінки з усіля́ких нито́к* (Борівці Кіцм.).

ВХ... Див. **УХ**...

ВЦ... Див. **УЦ**...

ВЧ... Див. **УЧ**...

ВШ... Див. **УШ**...

Г

ГАБУ́ЧІТИ. Толочити, м'яти, звалювати (на купу). Кіцм., Вижн. *Ади, коро́ва габу́чіт бураки́* (Карапчів Вижн.). *Не габу́ч усі́ на ку́пу!* (Старосілля Кіцм.).

ГА́ВА, -и, ж. Вигадана істота, якою лякають дітей. Заст., Кіцм. *Ліга́й спа́ти, бо га́ва йде* (Слобідка Глиб.).

ГАВКОТНЯ́, -і, ж. Гавкання. Кіцм., Хот., Кельм. *Така́ гавкотня́ ко́ло сеї́ ха́ти* (Лукачівка Кельм.).

ГАДКУВА́ТИ. 1. Думати, гадати. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов., Хот. *Вона́ гадкува́ла, шо він сиго́дни при́йде* (Клішківці Хот.). 2. Роздумувати, вагатися. Заст., Кіцм. *Я гадкува́в, ци йти, ци ни йти, бо вже пі́зно* (Старосілля Кіцм.).

ГАДЮ́ЧИЙ. 1. Злий. Хот. *Ти таки́й став гадю́чий, шо аж ни вірицци* (Рукшин Хот.). 2. Гадючин. Заг.

ГАДЯ́, ГАДЄ́, -я, с., зб. 1. Гаддя. Заг. *Стра́шно йти туда́ в ліс, бо там гадя́ кі́шит* (Киселів Кіцм.). 2. перен. Злі люди. Хот., Кельм. *Таке́ гадя́, ні́хто ні грами́нки ни хо́чи вірити* (Козиряни Кельм.).

ГА́ДЯЧКА, ГА́ДЄЧКА, -и, ж., бот. Неїстивний гриб, поганка. Вижн.,

Глиб. *У лісі пóвно гадячóк* (Карапчів Вижн.).

ГАЗНИ́К, **ГАСНИ́К**, -а, ч. Гасова лампа. Сок. *От начаділо цим газникóм* (Ломачинці Сок.).

ГАЙ. Вигук заохочення, спонукання. Ану, ану ж. Заг. *Гай пішли́ в клуб на концéрт* (Лукачівка Кельм.).

ГАЙДАРА́К, -а, ч., заст. Ручка жорен. Кіцм., Стор., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ми жорни́ли, а гайдарáк віфативси та в гóлву Маріці* (Слобідка Глиб.).

ГАЙДЕ́Й, -я, ч., рідк., знев. Нечепура. Хот. *Ужé таки́й гайдéй, що такí ніц си ни ди́ви за собóв* (Долиняни Хот.).

ГАЙДУ́К, -а, ч. 1. заст. Солдат, озброєний вартовий. Стор. *Колúс гайдуки́ пилнувáли запéртих* (Снячів Стор.). 2. Танок. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ми так пішли́ гайдукá, що аж мóкрі* (Брідок Заст.).

ГА́ЙТЯ, **ГА́ТТЯ**, **ГА́ЙКТЯ**, **ГА́ЙТА**, **ГА́ТТА**. Вигук, яким повертають коні праворуч. Заг. *Мо, Васи́лю, бири́ кóні гáйктя!* (Борівці Кіцм.).

ГА́ЙТА, -и, ж. 1. дит. Прогулянка. Глиб. *Нáдя хóчі йти гáйту* (Слобідка Глиб.). 2. згруб. Жінка поганої поведінки. Глиб.

ГАЙЦ, **ГІЦ**, -у, ч., рідк. 1. Вогонь, жар. Заст., Глиб. *Я дав си́лний гайц, аж грýпка потрíскала* (Кострижівка Заст.). *Дáла такóго гíцу, що в хáті ни мош сидíти* (Петричанка Глиб.). ***Дáти гіцу**. Побити. *Дáли гíцу, що ни знáли, куди́ тікáти* (Петричанка Глиб.). 2. перен. Напружена термінова робота. Заст., Кіцм. *Ці жнивá дáли дóброго гáйцу* (Дорошівці Заст.).

ГА́ЙЦИР, -а, ч., рідк. Кочегар. Заст., Кіцм., Глиб. *Мій чоловíк роби́в гáйциром у фáбриці* (Лужани Кіцм.).

ГАЙЦУВА́ТИ, **ГІЦУВА́ТИ**, рідк. Багато палити, роздмухувати; підтримувати сильний вогонь. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Стари́й так гайцýє, що ни мош сидíти на пічи́* (Дорошівці Заст.). 2 (перен.). Важко працювати. Заст., Кіцм. *О, я сигóдни дóбре гіцувáв* (Василів Заст.).

ГА́ЙШТУК, -а, ч., рідк. Нашийник. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Пес бíгав дорóгами та й загуби́в гáйштук* (Горбівці Глиб.).

ГАКУВА́ТИ. Підставляти ногу. Заст., Кіцм. *Лиш він берé м'яч, то єгó зрáзу гакýют* (Старосілля Кіцм.).

ГАЛАБА́ЙСТИР, -стру, заст. Алебастр. Заст., Кіцм. *Я вже в скалí налупáв галабáйстру, жíнка спали́т та бýде мáти чим у хáкі біли́ти* (Киселів Кіцм.).

***ГАЛА́Й НА БАЛА́Й,** незм. Абияк, як-небудь. Заст., Кіцм., Глиб. *Ви привéкли роби́ти галáй на балáй* (Слобідка Глиб.).

***ГАЛА́Й СВІ́ТА,** незм. Світ за очі. Заст., Кіцм. *Прийдé ми си йти галáй свíта від свóго чоловíка* (Борівці Кіцм.).

ГАЛАЙСТРА́, -и, ж., рідк., знев. Велика сім'я. Заст., Кіцм. *Та ту галайстрý трáба годувáти, вбирáти, а ни так собí* (Борівці Кіцм.).

ГАЛА́КАТИ, знев. Горлати, кричати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ти чо галáкаїш?* (Снячів Стор.).

ГАЛАЛЕ́В, -ева, ч., лайл. Дурень. Стор. *То таки́й галалев, шкóда, що вчи́вся тíко* (Снячів Стор.).

ГАЛАМО́Я, **ҐАЛАМО́Я**, -ї, ж., бот. (Cydonia oblonga). Айва. Стор., Хот. *Цего рóку врóдили галамóї* (Клішківці Хот.).

ГАЛА́ЮЧИ, незм. Див. **ГАЛА́Й СВІ́ТА**. Стор. *Прихóдиса йти галáючи від хáти чéрес тéцу* (Снячів Стор.).

ГАЛИ́ТИ. Багато накладати. Заст., Кіцм. *Ни гали́ кíлько дров у шпáргат, бо бýде дýшно в хáкі* (Борівці Кіцм.).

ГАЛПШУ́ГА, -и,, ж.. зв. мн. **ГАЛПШУ́ГИ**, -г, заст. Туфлі. Заст., Глиб., Нов. *Шкода́ такі́ файні галпшу́ги до робо́ти носи́ти* (Горбівці Глиб.).

ГАЛУ́НКА, -и, ж. Крашанка. Заг. *Писанки́ май файні, як галу́нки* (Зелений Гай Нов.).

ГАЛУ́ШКА, -и, ж, зв. мн. **ГАЛУШКИ́**, -о́к, кул. 1. Голубець, голубці. Заг. *Тра́ба покла́сти в піч з горшо́к галушо́к, бо за́втра мо́же прийдут фі́ни* (Зелена Кельм.). 2. Кишка, начинена гречаною кашею. Нов. *З кишо́к свині́ ро́бля галушки́* (Шишківці Нов.). 3. Шматочки тіста, зварені у воді або молоці. Заст., Стор., Глиб., рідк. Кіцм., Нов., Хот.

ГА́ЛЬБА, -и, ж., заст. Півлітровий кухоль. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Горі́вки бігме́ ни пив, лиш їдну́ га́льбу пи́ва* (Вікно Заст.).

ГАМАЗЕ́Й, -ю, ч., рідк. Гаманець. Хот. *Спряч свій гамазе́й в карма́н, шоб де ни загуби́ти* (Долиняни Хот.).

ГА́МАН, -а, ч. 1. Дурень. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Кельм. *Тра́ба ж бу́ти таки́м га́маном, шоб такі́ ніц ни зна́ти* (Долиняни Хот.). 2. Вигадана істота, якою лякають дітей. Кельм. *Ни пла́чти, ді́ти, бо га́ман вас ззіст* (Козиряни Кельм.). 3. Худобина, скотина. Заст., Кіцм. *Він ро́бит, як дурни́й га́ман, а вона́ до́ма сиди́т* (Кулівці Заст.).

ГАМА́Н, незм., рідк. Багато. Заст., Глиб., Кельм. *Гама́н пшини́ці стоі́т на то́ці, а ще скі́лько є зі́браноі* (Долиняни Хот.).

ГАМА́РНЯ, -і, ж., знев. Велика кімната, хата. Стор., Хот., Кельм. *У такі́ гама́рні зимо́в студино́* (Снячів Стор.).

ГА́МБА, незм. Кінець. Хот., Кельм. *Га́мба, хло́пці, пішли́ дудо́му* (Козиряни Кельм.).

ГА́МАТИ, **ГА́МКАТИ,** дит. Їсти. Заг. *Не плач, до́ню, за́раз бу́дем га́мати* (Лукачівка Кельм.).

ГАМБА́Р, -а, **ГАМБА́РЬ**, -я, **ГИМБА́РЬ**, -є, -я, ч. 1. заст. Стодола. Хот., Сок. *На обо́рі гамба́р для хлі́ба роби́ли, а комо́ра мащена* (Недобоївці Хот.). 2. Відділення в клуні, коморі, засік. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *У гамба́ри трима́ют му́ку, дзерно́* (Борівці Кіцм.). 3. Зерносховище. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *У колхо́зі бу́дут строї́ти нови́й гамба́р* (Атаки Хот.).

ГАМБАРА́С, -у, ч. Гризня, колотнеча, баталія. Заст., Кіцм. *У них у ха́ті чи́стий гамбара́с, ві́тримати ни мо́жна* (Борівці Кіцм.).

ГАНДАБУ́РКА, -и, ж., рідк. Картопля. Кіцм., Стор. *Файна тут гандабу́рка* (Снячів Стор.).

ГАНДАБУРЯ́НКА, -и, ж., зб., бот. Сорт кущової цибулі. Стор. *Поклади́ у зе́мню водну́ гандабуря́нку, а восини́ їх бу́де зо де́сіть* (Снячів Стор.).

***ГАНДЖО́СКИ**, **ГАНДЖА́СКИ ПІТИ́**. Швидко, з запалом танцювати. Хот., Кельм. *Наш не́ньо, ба́ло, як пі́дут ганджо́ски, лиш порохи́ встаю́т* (Долиняни Хот.).

ГА́НДИЛЬ, **ГИ́НДИЛЬ**, -для, **ГИ́МБИЛЬ**, -бля, ч., заст. Комерція, торг. Заст., Кіцм., Стор. ***За три купи́в, за два прода́в, аби́ гинди́ль ни стоя́в** (Малятинці Кіцм.).

ГАНДЛЮВА́ТИ, **ГАНҐЛЮВА́ТИ**, **ГИНДЛЮВА́ТИ**, **ГИНҐЛЮВА́ТИ,** заст. Перепродувати, торгувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Петро́ вже давно́ не гандлюї́ худо́бов* (Карапчів Вижн.).

ГАНДРАБА́ТИЙ. Довгоногий, незграбний. Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот., Кельм. *І в ко́го вда́ласа така́ гандраба́та?* (Топорівці Нов.).

***ГА́НДРИ БИ́ТИ**. Байдикувати, пустувати, гра́тися. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *До́ста га́ндри би́ти, пора́ до робо́ти* (Снячів Стор.).

ГАНДРИҐА́НЄ, ГАНДРИҐА́НІ, -я, с. Забава, пустощі. Глиб. *Лиша́йти гандриґа́ні, ді́ти, бирі́цци до кни́шки* (Горбівці Глиб.).

ГАНДРИҐА́ТИСИ (-СА). Пустувати, борюкатися. Заст., Кіцм., Глиб. Нов., Хот. *Ґі́ти гандриґа́лиси в ха́ті та здойми́ли хма́ру порохі́в, би ще́зли* (Малятинці Кіцм.).

ГА́НИШ, -у, ч., бот. Фенхель. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Га́нишом до́бре натира́ти солони́ну і дава́ти дзе́рна до хлі́ба, як пече́ш* (Дорошівці Заст.).

ГА́НКА, -и, ж., рідк. Один з видів швидкого танцю. Хот. *Типе́р мо́дні та́нці пішли́, га́нки пушті́ ніхто́ і ни гуля́є* (Долиняни Хот.).

ГАПТА́К, ГАПТА́Х, ГОПТА́Х, незм., заст. Струнко. *Сла́вко пе́ред свойо́в жі́нков стої́т гапта́х* (Борівці Кіцм.).

ГАРА́Ґ, -а, ч., с. г. Тичина. Стор. *Сього́дні я прине́сла гара́ґів до паста́ль* (Ясени Стор.).

ГАРА́ЗД, -у, ч. Добро, майно, достаток. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ой зана́єш, лю́бко, гаразду́* (Ясени Стор.).

ГАРА́М, -у, (-а), ч. 1. зб., заст. Худоба. Заст., Глиб. *Коли́с на па́нску худо́бу каза́ли гара́м, коро́ви, бики́, тели́ці* (Прилипче Заст.). 2. рідк., згруб. Худобина, тварина. Стор., Глиб. *Фарту́йси, гара́ми, бо за́рис я поке́гну йковс хамла́тов* (Слобідка Глиб.). 3. перен. Товстий, незграба. Глиб. *Цей гара́м як втащи́вси, то гет крі́сло полома́в* (Слобідка Глиб.). 4. лайл. Несамовитий, скажений. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Той гара́м збив дити́ну* (Нові Бросківці Стор.).

ГАРА́УС, виг., рідк. Геть. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Гара́ус мі́ні́ с ха́ти!* (Снячів Стор.).

ГАРБА́ТА, ГИРБА́ТА, -и, ж. Чай. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ві́пий горе́чої гарба́ти, та й ни бу́ди болі́ти в го́рлі* (Дорошівці Заст.).

ГАРБУДЗИРІ́Я, -ї, ж., рідк. Див. **ГАРБУЗИ́**. Нов., Кельм. *Мо́шули, а чи ни могли́ би ви па́зити гарбудзирі́ю* (Козиряни Кельм.).

ГАРБУ́З, ГАРБУ́ДЗ, -а. ч. 1. бот. (Citrullus vulgaris schrad). Кавун. Заг. *От на́ївса гарбу́дзів* (Ломачинці Сок.). 2. рідк., бот. (Melo sativus). Диня. Кіцм., Нов. *Дай і ма́мі гарбуза́, Никола́йку* (Шипинці Кіцм.). 3. перен., знев. Товстун, присадкуватий. Кельм. *Мой ти, гарбу́дз, ти куди́ це су́ниш?* (Козиряни Кельм.).

ГАРБУЗЕ́НКА, -и, ж. 1. Стебло кавуна. Заст., Стор., Глиб. *Ходи́ ма́й пово́ли, шо так ло́миш ту гарбузе́нку* (Слобідка Глиб.). 2. Земля, де росли кавуни. Заст., Кіцм. *На гарбузе́нці посі́єм бураки́* (Кадубівці Заст.).

ГАРБУЗИ́, ГАРБУДЗИ́, -ів, мн., рідк. Баштан. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм. *Бригаді́р пішо́в на гарбудзи́* (Лукачівка Кельм.).

ГАРБУЗО́ВИЙ. 1. Червонувато-жовтий. Заст., Кіцм., Глиб., Кельм. *Ма́ма зла́годила до вере́ні гарбузо́вий клубо́к* (Борівці Кіцм.). 2. Прикм. від **ГАРБУ́З**. Заг. (Cucurbita pepo).

ГАРҐА́Т, -а, ч., заст., рідк. Наймит. Глиб. *Час наста́в, коли́ і Митро́ переста́в бу́ти гарґа́том у богача́* (Черепківка Глиб.).

ГА́РМАНКА, -и, ж. Крик, сварка. Стор. *Шо за га́рманка ко́ло клу́бу?* (Снячів Стор.).

ГАРМАСА́РЬ, -я, ч., рідк. Жеребець. Заст., Нов., Глиб., Хот. *У колхо́зі є фа́йний гармаса́рь, а́ли його ни впрі́гают* (Слобідка Глиб.). 2. перен.,

знев. Силач, здоровило. Хот. *Такий гармасарь, шо бика підойми, а він сторожуї* (Долиняни Хот.).

ГАРМАТИСИ (-СА). Сваритися, пориватися до бійки. Стор. *П'яні гармалиса цілу ніч* (Снячів Стор.).

ГАРМІДИР, -а, ч. Сувора, непривітна людина, Вижн. *Я ші такого гармідира ни виділа* (Карапчів Вижн.).

ГАРМІДИР, **ГАРМИДИР**, -у, ч. Крик, шум, сварка. Заг. *У ті хаті ніколи биз гармідиру ни обходицци* (Киселів Кіцм.).

ГАРМОНІСТИЙ, субст. Гармоніст. Заст., Кіцм., Кельм. *Гармоністий як заграв, то найкь старі баби си посходили* (Борівці Кіцм.).

ГАРМОШКА, -и, ж., рідк. Плісерована спідниця. Кельм., Сок. *Убирала колис зилену гармошку лиш на храм та паску* (Грушівці Кельм.).

ГАРМУЗ, -а, ч., **ГАРМУЗИ**, -ів, мн., заст., рідк. Скляне посріблене намисто. Заст., Стор., Нов., Хот. *Гармуз носили лиш на свята і в нитілю, бо він був дужи дорогий* (Долиняни Хот.).

ГАРНИЙ. Працьовитий, роботящий. Стор., Нов. *Моя, жінка гарна, бо всьо скоро робит* (Снячів Стор.).

ГАРНИК, -а, ч., бот. (Arnica montana). Лікарська рослина з сім'ї складноцвітних, арніка гірська. Стор. *Гарник цвите у червні і липні* (Стара Жадова Стор.).

ГАРУВАТИ, заст. Важко, без відпочинку працювати. Заст., Кіцм., Вижн., Нов. *Вона, сарака, гарувала і в пана і в богачів* (Вікно Заст.).

ГАРШКАТИ. Гарчати, кусати. Зв. док. **ГАРШНУТИ**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Перепудивси хлопиц, як гаршнув його пес за ногу* (Горбівці Глиб.).

ГАФКА, -и, ж., рідк. Крючок, гаплик. Заст., Кіцм. *Пришийи гафки до тої спідниці, бо ади спадає с тебе* (Южинець Кіцм.).

ГАЧІ, -ів, мн., заст. Верхні чоловічі штани з сукна домашнього виробу. Заг. *Від моїх гачів уже нічо не лишилоса* (Зелена Кельм.).

ГАЧОК, -чка, ч. 1. Див. **ВАТРАЧ**. Заст., Кіцм. *Дай гачок живо!* (Борівці Кіцм.). 2. Петля. Глиб. *Пришийи до мантлі гачок, бо нима на шо навіть завішити* (Слобідка Глиб.). 3. Вид замка, залізний крючок з петлею. Стор., Глиб. *Запри двері на гачок і сиди в хаті* (Кам'янка Глиб.). 4. Крючок. Заг.

ГАШНИК, -а, ч., заст. Очкур. Стор. *Добри зав'яжи гашник, бо портяниці впадут* (Снячів Стор.).

ГЕЗДИ, **ГОЗДИ**, зм. **ГЕЗДИЧКИ,** незм. Ось тут. Заг. *Гезди є якийс слід, гійби вовчий* (Дорошівці Заст.).

ГЕЙБИ, **ГІЙБИ**, **ГІБИ,** спол. Ніби, неначе. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Гейби ти не знаїш, коли це було* (Козиряни Кельм.).

ГЕМБЕЛЬ, **ГЕМБІЛЬ**, **ГИМБИЛЬ**, **ГИМБЕЛЬ**, **ГИМБІЛЬ**, -бля, спец. Рубанок. Заг. *Тут у мене сидя барда, кливец і гембіль* (Кельменці).

ГЕМБЛИНІ, **ГИМБЛИНІ**, -і, -я, с. Дерев'яна стружка. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Гимблинім добре підпалювати* (Дорошівці Заст.).

ГЕМБЛІВКА, **ГИМБЛІВКА**, **ГІМБЛІВКА**, -и, зб. Стружка з-під **гембля** (див. **ГЕМБЕЛЬ**) та фарбована дерев'яна стружка для виготовлення квітів. Заст., Кіцм. *Траба гімблівок та й наробити руж до деревца* (Дорошівці Заст.).

ГЕМБЛЬОВАНИЙ, **ГИМБЛЬОВАНИЙ**. Обструганий рубанком. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Кельм. *Бачив на базарі продавали гимбльовані дошки* (Лукачівка Кельм.).

ГЕНДИ, **ГОНДИ**, **ГІНДИ**, зм. **ГЕНДИЧКИ**, незм. Он там. Заст.,

Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Ге́нди ліс уже́ ви́тко* (Карапчів Вижн.).

ГЕ́ПАТИСИ (-СА), згруб. Падати (з розгону, з висоти). Зв. док. **ГЕ́ПНУТИСИ (-СА)**. Заг. *Мі́й мали́й біг та як ге́пнувси на доро́зі, то аж з но́са кров пішла́* (Борівці Кіцм.).

ГЕРБ, -у, ч., заст., рідк. Рід, покоління. Заст., Кіцм., Стор. *А ти шо, гада́їш, шо ти з висо́кого ге́рбу?* (Лужани Кіцм.).

ГЕРҐЄВ, **ГИРҐЄВ**, **ГИРДЯ́В**, **ГИРДЄ́В**, **ГОРДЯ́В**, **ГЕРДЯ́В**, **ГЕРҐЯ́В**, **ГОРҐЯ́В**, **ГІРДЄВ**, **ГІРҐЕ́В**, -а. 1. Глиняний горщик для страви. Заг. *Пози́ч сво́го гірґе́ва покла́сти у піч піче́ня, мій ді́ти розби́ли* (Зелена Кельм.). 2. Грушоподібна металева посудина для страви, чавун. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм. *У гірґе́ви ва́ря на шпарга́кі* (Брідок Заст.).

ГЕРШТИКА́ТИСИ (-СА), знев. Крутитися, вертітися, борюкатися. Кельм., Сок. *Ану́ ни герштика́йтиса, бо переве́рните всьо в ха́ті!* (Лукачівка Кельм.).

ГЕТ, незм. Дуже, зовсім. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ми зайшли́ в ліс гет дале́ко* (Снячів Стор.). *Ззів гет усьо́* (Бабин Заст.).

ГЕ́ЦКАТИ. Підкидати, трясти. Заст., Кіцм., Хот. *Така́ доро́га паршива, так ге́цкає в то́му авто́бусі* (Долиняни Хот.).

ГИ, **ГИЙ**. Вигук, яким відганяють або підганяють корів. Заст., Кіцм. *Ги, мале́нька, ги* (Борівці Кіцм.).

ГИ́БІТИ. Замерзати. Заст., Кіцм., Хот. *Вбира́йси добри, аби́с ни ги́біла на моро́зі* (Киселів Кіцм.).

ГИДИ́ТИСИ (-СА). Гидувати. Заг. *Гиди́ци пилино́к свої́ дити́ни* (Козиряни Кельм.).

ГИ́КАВИЙ. Заїкуватий. Заст., Кіцм., Хот. *Він ни був ги́кавий, али́ конту́жило єго́ на во́йні, та й віде́й віт то́го* (Долиняни Хот.).

ГИЛИ́ТИ, **ГАЛИ́ТИ**. Радити, рекомендувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ти, мой, гили́ мині́ фа́йну ґівку, бу́ду си жини́ти* (Борівці Кіцм.). *Мині́ голова́ гали́т до́бру робо́ту* (Ясени Стор.).

ГИ́НКІР, -а, ч., рідк. Вішалка для одягу, плічка. Глиб. *На ги́нкірах ви́сют ма́нтлі, сукі́нки, а́нцуґі* (Горбівці Глиб.).

ГИ́РБА, -и, ж., знев. Стара корова. Вижн. *Свою ги́рбу гада́ю прода́ти* (Карапчів Вижн.).

ГИРЕ́ЗІЯ, -ї, рідк. Сварка. Стор. *Та межи́ ними за́вжди гире́зія* (Ясени Стор.).

ГИ́РІШНИЙ, згруб. Останній. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Ще й ото́й ги́рішний буде ґямбу відкрива́ти!* (Борівці Кіцм.). *От п'яни́ца ги́рішний!* (Лукачівка Кельм.).

ГИ́РКАТИСИ (-СА). Сваритися. Заг. *Ни тра́ба ги́ркатиси, тра́ба фа́йно жи́ти* (Дорошівці Заст.).

ГИРТО́П, **ГОРТО́П**, **ГУРТО́П**, -у, ч. Зв. мн. **ГИРТО́ПИ**, **ГОРТО́ПИ**, -ів. Яма, вибоїна. Заг. *Зморі́вса гет, по́ки пирийшо́в ці гирто́пи* (Козиряни Кельм.).

ГИРЮВА́ТИСИ (-СА), знев. Тягати один одного за волосся. Стор. *П'я́ні гирюва́лиса і би́лиса* (Снячів Стор.).

ГИ́РЯ, -і, ж., знев. Чуб, волосся. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Таки́м наробилиса, аж нам ги́рі повпріва́ли* (Козиряни Кельм.).

ГИ́РЯВИЙ. Нестрижений, з довгим волоссям. Кельм. *Іди́ встрижи́са і не ходи́ таки́й ги́рявий* (Лукачівка Кельм.).

ГИ́ЦІЛЬ, -цля, ч. 1. Хлопець-підліток. Вижн. *Най ги́ціль помо́жи*

нарубати дров (Карапчів Вижн.). 2. Гицель. Заст., Кіцм., Вижн., Стор.

ГІЙ, **ГЕЙ**. Див. **ГЕЙБИ**. Заст., Кіцм. *Ти гій ни розумієш, що я ни маю коли* (Дорошівці Заст.).

ГІРДІЛІЯ, -ї, ж., заст., рідк. Табун. Глиб. *Хто цу гірділію віпустив на трифой?* (Слобідка Глиб.).

ГІРЕНЬКИЙ. Нещасний, гіркий. Заст., Кіцм. *Ой гіренький мій вік с тобов* (Борівці Кіцм.).

ГІРЕНЬКО, незм. Тяжко, важко. Заст., Кіцм. *Так ми чос гіренько на серци* (Кліводин Кіцм.).

ГІРКУВАТИ. Бідувати. Заст., Кіцм., Нов., Кельм. *Стара гіркувала сама в хаті* (Новоселиця).

ГІРЧЄК, **ГІРЧЯК**, -а, ч. Див. **ГІРЧИЦА** 1. Заст., Кіцм. *У мене в городі файний гірчєк росте на закришку* (Бабин Заст.).

ГІРЧИЦА, **ГІРЧИЦІ**, -і, ж. 1. бот. Вид багаторічної цибулі з великим зеленим пером. Заст., Кіцм. *Сніг зійшов, а гірчиці вже зеленіє* (Борівці Кіцм.). 2. (кул.). Гірчиця. Заг.

ГІЦКАТИСИ (-СА), рідк., знев. Дражнитися, сваритися. Кіцм. *Буде вже гіцкатиси, сидіт тихо* (Ставчани Кіцм.).

ГЛАДЖІНЯ, **ГЛАЖІНЯ**, -я, с. Вирівнювання глиняних стін дощечкою під час мазання. Кельм. *Нікуди не годицца твоє гладжіня* (Лукачівка Кельм.).

ГЛАДИТИ. 1. Вирівнювати дощечкою глиняні стіни під час мазання. Заг. *У мени будут сигодни маскілники гладити скіни, аби хоць глини стало* (Борівці Кіцм.). 2. Прасувати. Нов., Хот., Кельм., Сок.

ГЛАДУН, -а, ч. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Кельм. **ГЛАДУШ**, **ГЛАДУЩ**, -а. Нов., Хот., Кельм., Сок., рідк. Заст. Глечик. *Помий гладуни, бо я відогрів сир* (Слобідка Глиб.). *Траба попарити гладущі, бо нема куди рано молоко вісипати* (Зелена Кельм.).

ГЛАДУЩИК, -а, ч. Див. **ГЛАДУН**. Нов., Хот., Кельм., Сок., рідк. Заст. *Гладущик для молока, а збанок для води чи ягід* (Заставна).

ГЛАНДАНИ, -ів, мн. Рідко посіяні коноплі для насіння. Сок. *Прийшло време вибирати гландани* (Сокиряни).

ГЛЕВОТЬ, -я, ч. Глевкий, невипечений хліб. Заст., Кіцм. *Витко, шом замало напалила, бо спікси глевоть* (Дорошівці Заст.).

ГЛЕЇТИ. Мазати стіни липкою глиною, глеєм. Хот. *Уже почала глеїти свою шопу* (Рукшин Хот.).

ГЛИВА, -и, ж., зв. мн. **ГЛИВИ**, -ів, бот. Вид грибів, що ростуть на горісі або горіховому пні. Кіцм., Стор., Хот. *Такі смашні гливи с смитанов* (Клішківці Хот.).

ГЛИМЕЙ, **ГЛЕМЕЙ**, **ҐЛИМЕЙ**, **ҐЛЕМЕЙ**, -ю, ч. Глина, грунт з великою домішкою глини. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *То не добре поле, бо самий глимей* (Шипинці Кіцм.).

ГЛИМЕЙКУВАТИЙ. Глеюватий, глинястий. Кіцм., Вижн., Стор. *На глимейкуваті зимни мало шо родит* (Снячів Стор.).

ГЛИП, виг. Глядь. Заг. *Глип, а він уже на порозі* (Лукачівка Кельм.).

ГЛИПАТИ. Поглядати. Заг. *Ади, як та баба глипає на теби* (Василів Заст.).

ГЛИЦЯ, -і, ж. Щабель у драбині, полудрабках. Стор., Хот., Кельм. *Ми зарвали три глиці на фірі* (Снячів Стор.).

ГЛІБОКИЙ. 1. Ненаситний, ненажерливий (стосується корови з великим черевом). Хот. *Моя корова дуже глібока, для неї траба багато паші* (Рашків Хот.). 2. Глибокий. Заг.

ГЛІ́ТНО, незм. Тісно, людно. Заг. *У клю́бі так глі́тно, шо нема́ де глі впа́сти* (Заставна).

ГЛО́ТА, ҐЛО́ТА, -и, заст. Тіснота, штовханина. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов., Хот. *Вам тре́ба пру́чче йти, бо в нас с помідо́рами така́ гло́та на авто́бус* (Василів Заст.). 2. рідк. Велика сім'я. Заст., Кіцм. *Як цу ґлоту́ прогудува́ти* (Брідок Заст.).

ГЛУЖА́НЯ, -я, с., зб. Стебла кукурудзи. Сок. *З во́сени тре́ба ку́пити глужа́ня для коро́ви* (Сокиряни).

ГЛУЗД, -у, ч. Розум, кмітливість. Заг. *Ти шо, з глу́зду з'ї́хав?* (Заставна).

ГЛУЗДА́НІ, -я, с., зб. Корінці кукурудзи. Стор. *Глузда́ні весно́в збира́ют, а пото́му сі́ют бураки́* (Снячів Стор.).

ГЛУЇ́НА, -и, ж., бот. (Crataegus oxyacantha). Глід. Сок. *У Ведмі́дці росте́ бага́то кущі́в глуї́ни* (Сокиряни).

ГЛУ́ХМАН, -а, знев. Глухий. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Мой, глу́хмани, ти чу́сш, шо кажу́, чи нє* (Атаки Хот.).

ГЛУШІ́ТИ. Глухнути. Кельм. *Ади́, на ста́рість ще й глуші́ти почина́ю* (Лукачівка Кельм.).

ГНИЛИ́Й. 1. Ледачий. Заг. *Шо за гнили́й па́рубок росте́!* (Товтри Заст.). 2. Зогнилий. Заг.

ГНИЛИ́ЦА, -і, ж. 1. Ледарка. Нов., Хот., Кельм. *Та ді́вка така́ гнили́ца* (Клішківці Хот.). 2. Гниле яблуко, груша. Заг. *Да́ла йкус гнили́цу* (Топорівці Нов.).

ГНИЛИ́ЧА, -а, згруб. Ледащо. Заг. *Чи хтос ба́чив єго́ на робо́ті? Та ж таке́ гнили́ча, що лі́нька води́ напи́тиси* (Долиняни Хот.).

ГНОЇ́ЩЕ, -а, с. 1. Місце, де лежав гній. Заст., Кіцм., Глиб. *Масна́ зимня́ на гної́щу* (Горбівці Глиб.). 2. Купа гною. Заг.

ГНОЯ́РКА, -и, ж. Місце, де складають гній. Заст. *Вітки́дай гній с шо́пи у гноя́рку* (Дорошівці Заст.).

ГОБЗА́Х, незм., рідк. Неодмінно, обов'язково. Вижн. *Тобі́ гобза́х тре́ба ново́го плаща́* (Карапчів Вижн.).

ГО́ВКА, -и, ж. Згадка, помовка. Стор. ***За во́вка го́вка, а вовк ге́зди** (Стара Жадова Стор.).

ГОД, -у, ч. Рік. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Старі́ ді́виці года́ щита́ют* (Лукачівка Кельм.).

ГОДЖА́К, ГОДЖЯ́К, -а, ч. Димар. Нов., Хот., Кельм. *Ві́мела сиго́дни годжя́к, бо ду́жи гру́ба ку́рила* (Зелена Кельм.).

ГОДИ́ТИ. 1. Замовляти. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм. *Іду́ в майстирску́ годи́ти пальто́* (Самушин Заст.). 2. Догоджати. Заг.

ГОДІВНИ́ЦА, -і, ж. Годованка. Заст. *Там сиди́т на́ша годі́вница* (Митків Заст.).

ГО́ДЕН, ГО́ДНИЙ. 1. Здатний, спроможний. ***Бу́ти го́дним**. Могти. Заг. *Ти го́дин був зачика́ти і до за́втра* (Дорошівці Заст.). 2. Міцний, сильний. Заст., Кіцм., Глиб. *Па́рубком він го́ден був, як ведмі́дь* (Горбівці Глиб.).

ГО́ЙНИЙ. 1. Гучний, веселий. Заст., Кіцм. *О, вче́ра на толо́ці був го́йний да́нец* (Дорошівці Заст.). 2. Буйний, розкішний. Заст., Кіцм. *Ади́, які́ го́йні куру́дзи* (Старосілля Кіцм.).

ГО́ЙНО, незм. 1. Гучно, весело, шумно. Заст., Кіцм. *У них так го́йно вісі́лє пройшло́, як би ни зна́ти в ко́го* (Борівці Кіцм.). 2. Буйно, розкішно. Заст., Кіцм. *Па́синки ни даю́т го́йно рости́ куру́дзам* (Задубрівка Заст.).

ГОЙС, ГО́ЙСА, рідк. **ГИЗ**. Вигук, яким повертають воли праворуч. Заст., Кіцм., Стор., Хот., Кельм. *Гойс, воли́, пока́ не пі́зно* (Клішківці Хот.).

ГОКЕ́РЛО, ГОКИ́РЛО, ГОКІ́РЛО, -а, с., рідк. Табуретка. Вижн.,

Стор., Глиб., Хот. *Маю у великі хаті крісла, а в хачині гокірла* (Горбівці Глиб.).

ГОЛЕ́НЬКИЙ. 1. Світло-рожевий (подібний до кольору тіла). Кельм. *Я люблю, як багато їліякового і голенького в скорці* (Козиряни Кельм.). 2. Зм. до **ГО́ЛИЙ**. Заг.

ГОЛОБІ́СЬКИ, незм. На босу ногу. Заг. *Куди ти взувси голобіськи?* (Козиряни Кельм.).

ГОЛОБІ́СЬКИЙ. Взутий на босу ногу. Заг. *Голобіський вібіг надвір та й застудивси* (Борівці Кіцм.).

ГОЛОВА́, -и, ж. 1. Димар. Нов. *Підоймают уже голову* (Ярівка Хот.). 2. анат. Голова. Заг. 3. Голова (посада). Заг. ***Ни в голові**. Байдуже. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Мені ни в голові, що ти ни маїш коли, ходи і всьо* (Борівці Кіцм.).

ГОЛОВИ́ЦА, -і, ж. 1. Частина упряжі на голові коня. Кіцм., Хот. *Али ж і коник! Ади, вже скинув головицу* (Долиняни Хот.). 2. знев. Удар по голові. Заст., Кіцм., Стор., Кельм. *От дам тобі зо дві головиці, й будиш знати, як прозиватиса* (Козиряни Кельм.).

ГОЛОДНЄ́К, -а, ч. Круглий камінь, відшліфований у річкових водах. Заст. *Голодніком прикладают капусту у боцці, би си ни здувала* (Бабин Заст.).

ГОЛОМШИ́ВИЙ. Непоказний, миршавий. Кіцм. *Аби хокь парубок як парубок, ато такий голомшивий, що нема що вигіти* (Старосілля Кіцм.).

ГОЛО́МШИТИ. 1. Рубати, нищити. Стор., Глиб. *Мусю йти голомшити ці бурїни* (Горбівці Глиб.). 2. згруб. Бити, лупцювати. Стор., Глиб., Нов. *Де ти виділа так голомшити дитину?* (Рідківці Нов.).

ГОЛО́НИ, -ів, мн., заст. Захворювання піднебіння у коней. Заст. *Як кінь має голони, то йому дают курудзів* (Дорошівці Заст.).

ГО́ЛОС, -у, ч. 1. Мотив. Заг. *Співанку знаю, а голос забулам* (Ясени Стор.). 2. рідк. Вістка. Заст., Кіцм. *Ади, подав голос про себе, а ти думала, шо його вже нема* (Борівці, Кіцм.). 3. Голос, звук. Заг.

ГОЛОТЕ́ЧА, -і, ж. Гола земля. Хот. *За горбом тоже голотеча, може в ярах май є шо пасти* (Долиняни Хот.).

ГОЛОШИ́ЙКА, -и, ж., орн. Вид курей з голою шиєю. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм. *Ни є ситими голошийки, али дужи щаста нисуцци* (Козиряни Кельм.).

ГО́ЛУБЕЦ, -бца, орн. Голуб. Заст., Кіцм. *Вуйко дав мині пару голубців* (Кіцмань).

ГОЛУБИ́Й, **ГЛУБИ́Й**. 1. Темно-синій. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Купилам синови глубий капилюх* (Борівці Кіцм.). 2. Світло-синій. Заг.

ГОЛУБІ́НКА, **ГЛУБІ́НКА**, -и, ж., бот. (Russula). Сироїжка. Заг. *У яру під корчами є богато глубінок* (Дорошівці Заст.).

ГОЛУБО́ВИЙ. Голубий. Кельм., Сок. *Голубову кофточку я вже зносила* (Ленківці Кельм.).

ГОЛЯ́К, -а, ч., знев. Голодранець. Кельм. *Мой ти, голяку, та ти ж ни маїш шо то під синим ніхтим нічо* (Козиряни Кельм.).

ГОЛЬК, -а, ч., спец. Лобзик. Заст., Стор. *Гольк роби файні фігури* (Дорошівці Заст.).

ГОМИ́ЛЯ, -і, сп., знев. Високий, довготелесий. Заст., Кіцм., Хот. *То така віросла гомиля* (Клішківці Хот.).

ГОМНА́Р, -я, ч. Кожен із стовпчиків, на яких стоїть **горн** (див.). Кіцм. *Під гомнар луччи класти камінь, бо лиш рогі сядут, і ціли верьх розлізиси* (Кліводин Кіцм.).

ГО́НОР, -у, ч. 1. Честь, шана. Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот., Кельм. *Голова́ у нас у го́норі, вели́кий має́ го́нор* (Зелений Гай Нов.). 2. Пиха, зарозумілість. Заг. *У не́го го́нору аж забага́то* (Брідок Заст.).

ГОНОРИ́ТИСИ (-СА). Див. **ГОНОРУВА́ТИСИ (-СА)**. Вижн. *Але́ чим ца Ште́фка гонори́ци?* (Карапчів Вижн.).

ГОНО́РНИЙ. Пихатий, гордий, зарозумілий. Заг. *Шос у те́би жінка ду́жи гоно́рна* (Товтри Заст.).

ГОНО́РНО, незм. Гордо, зарозуміло. Заст., Кіцм., Стор. Глиб. *Вона́ так гоно́рно пішла́* (Киселів Кіцм.).

ГОНОРОВИ́ТИЙ. Див. **ГОНО́РНИЙ**. Кельм. *Ни будь таки́й гонорови́тий* (Лукачівка Кельм.).

ГОНОРУВА́ТИСИ (-СА). Гордитися, пишатися. Заг. *Яку́с халу́пу має́, то вже гонору́єса не́ю* (Іванівці Кельм.).

ГО́ПЕРИ, -ів, мн. Див. **ГИРТО́П**. Глиб. *Машини такі́ го́пери на доро́зі повібива́ли, шо мож но́ги поломи́ти* (Слобідка Глиб.).

ГО́РБОТКА, -и, ж. Вид плахти, витканої з різнокольорових ниток, обгортка. *Як си повпирі́зуют дівки́ в го́рботки, то аж си лю́бо подиви́ти* (Дорошівці Заст.).

ГОРБУ́ЛЯ, **ГОРБУ́ЛІ**, -і, ж. Перша частина відпиляного в довжину дерева, з одного боку горбовата дошка. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Ти подиви́си, котрі́ горбу́лі до́брі, то складе́мо окро́ми, а котрі́ ні, то пі́дут на тріски́ в піч* (Долиняни Хот.).

ГОРДОВИ́НА, -и, ж., бот. Горобина. Сок. *Така́ рясна́ гордови́на, аж гі́ля повгина́лоса* (Сокиряни).

ГО́РИЦ, -рца. 1. Див. **ГОРН**. Заст., Кіцм., Сок. *Пото́му муру́ют чирі́нь, ста́влять го́риц* (Шипинці Кіцм.). 2. Зм. до **горн**. Заст., Кіцм.

ГОРІ́НІЖ, незм. Догори ногами. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *А той хло́пчик гра́єси, стає́ горі́ніж, ліга́є на зе́млю* (Борівці Кіцм.).

ГОРІ́ХОВИЙ. 1. Коричневий. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм. *Я купи́ла ма́мі горі́хову фу́стку* (Новоселиця Кельм.). 2. Прикм. від горіх. Заг.

ГОРІХОВИ́НЯ, **ГОРІХОВИ́НЄ**, -я, с., зб. Верхня, м'яка шкаралупа волоських горіхів. Кіцм. *У горіхови́ні до́бре мітки краси́ти* (Драчинці Кіцм.).

ГОРІ́ШОК, -шка, тільки одн., ч., бот. (Trifolium alpestre). Дика конюшина. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Таки́й файний вили́кий горішок на мла́ках, а чого́с нічо́ його́ ни пасе́* (Долиняни Хот.).

ГОРН, **ГОР**, -рна, -рну, **ГО́РИН**, -а. Комин, частина печі. Заг. *Го́рин розмальо́вуют усілякими узо́рами* (Лукачівка Кельм.).

ГОРНЕ́Ц, **ГОРШКА́**. 1. Глиняний горщик. Заг. *Навари́ла по́вний горне́ц голу́бців* (Карапчів Вижн.). 2. рідк. Чавун (металева посудина для страви). Заст., Кіцм., Нов. *У горне́ц покла́ла мнє́со вари́ти* (Голубівка Нов.).

ГОРНЕ́ШНИК, -а, ч. Ганчірка брати горшки, каструлі. Заст., Хот. *Тра́ба повіпира́ти горне́шники, бо вже ду́жи си заспу́зили* (Дорошівці Заст.).

ГОРНЯ́, **ГОРНЄ́**, **ГОРНІ́**, -яти, с. 1. Кухоль, чашка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Озми́ то горня́ від води́ та вмий* (Киселів Кіцм.). 2. Горщик. Хот. *Звари́ла три горня́ти голу́бців* (Атаки Хот.). 3. Глечик. Кіцм. *Заці́дила горнє́ молока́, тра́ба смита́ни борьшь забі́лити* (Старосілля Кіцм.).

ГО́РОД, -а, заст., астр. 1. Ореол Місяця. Кіцм. *Місіц у го́рогі, бу́ди змі́на пого́ди* (Старосілля Кіцм.). 2. Місто. Кельм. Сок. *Типе́р і в селі́, як у го́роді, і кіно́, і ра́діо* (Вашківці Сок.).

ГОРО́Д, -у, ч. 1. Садиба, місце для будування хати та господарських приміщень. Заг. *Дайти мині город, я буду строїцца* (Коболчин Сок.). 2. Ділянка землі для овочів. Заг.

ГОРО́ДЧИК, **ГОРО́ДЖІК**, **ГОРО́ЧЧИК**, **ГОРО́ЧОК**, -чка, ч. 1. Квітник. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Кельм. *Добри вам, тето, шо маїти повний гороччик квіток* (Снячів Стор.). 2. Зм. до **ГОРОД 2**. Заг.

ГОРОХЛИ́НЯ, -я, с., зб. Див. **ГОРОХЛЯ́НКА** 1. Хот., Кельм. *Горохлиня багато, а гороху ще нима* (Кельменці).

ГОРОХЛЯ́НКА, **ГОРОХЛЄ́НКА**, -и, ж. 1. Стебло гороху. Кельм., Сок., рідк. Заст. *Горох змолотили, а горохлянку коровам віддали* (Романківці Сок.). 2. Земля, де ріс горох. Нов., Хот., Кельм. *Ви ни знаїти, шо маютсіяти на горохлянці?* (Клішківці Хот.).

ГОРОХЛЯ́ННИЙ. Гороховий. Кельм. *Зварила горохлянний суп, ніхто не хоче їсти* (Лукачівка Кельм.).

ГОРОХОВИ́НЯ, **ГОРОХОВИ́НЄ**, -я, с. Див. **ГОРОХЛЯНКА 1**. Заст., Вижн., Стор., Глиб., Кельм. *Гороховинє ми палили* (Василів Заст.).

ГОРОША́НКА, -и, ж. Див. **ГОРОХЛЯ́НКА** 1. Заст., Глиб., Нов. *Файна горошанка, худоба буди їсти* (Молодія Глиб.).

ГОРОШИ́НЯ, **ГОРОШИ́НЄ**, **ГОРОШИ́НІ**, -я, с. Див. **ГОРОХЛЯ́НКА**. 1. Стор., Хот., Кельм. *Вівці любля горошині* (Снячів Стор.).

ГОРШ-ГОРШ. Вигук, яким відганяють овець. Кельм.

ГОРШЕ́ЧНИК, -а, ч. Ганчірка для миття посуду, мийка. Нов. *Я мию горшечником* (Шишківці Нов.).

ГО́РШІ, -іти, с. Див. **ГО́РНЯ 1**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Хлопчи, подай ми горші води* (Ясени Стор.).

ГОРШКОЛА́ТНИК, -а, ч., заст., рідк. Майстер горшки лагодити. Нов. *О, були колис горшколатники, були* (Слобода Нов.).

ГОРШО́К, -шка, ч. 1. Каструля. Стор. *У склепі були поливані горшки* (Ясени Стор.). 2. Горщик. Сок. *Поклала в горшок, аби ни скисло* (Братанівка Сок.).

ГОСТЕ́Ц, -сця, ч., мед. 1. Ревматизм. Вижн., Стор. *Гостец є простуди, то самий, шо роматизм* (Стара Жадова Стор.). 2. Діатез. Заст., Кіцм., Кельм. *Не знати від чого вісипав такий гостец* (Дорошівці Заст.).

ГОСТИ́НЕЦ, -нца, ч. Шлях, проїжджа дорога між населеними пунктами. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов, Хот., Кельм. *У нидилю ци свєто у нас на гостинци повно людий* (Вікно Заст.).

ГОСТИ́ТИ, безос. Щастити. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Чорний кіт пирийшов, і гостити ни буди* (Козиряни Кельм.).

ГО́ТА, **ГО́ТЯ,** виг. Див. **ГА́ЙКТЯ**. Стор., Глиб. *Бири коні май гота, бо ни розминемси* (Слобідка Глиб.).

ГОТАРИ́ТИ, заст., рідк. Межувати. Заст. *Наше поле є погорилівським готарит* (Горошівці Заст.).

ГОТА́РЬ, -я, ч. Межа між селами, між полями. Заг. *Гони пасти за готарь, там є де пасти* (Валява Кіцм.).

ГО́ФА, -и, ж., заст., рідк. 1. Двір, подвір'я. Заст., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *За Австрії на обору гофа казали* (Голубівка Нов.). 2. Заїжджий двір. Заст., Кіцм. *Тепер у Чернівцях ночуют в готелю, а колис на гофі* (Борівці Кіцм.).

ГОЦ, -а. 1. згруб., рідк. Розбійник, хуліган. Глиб. *С тим гоцом ни бириси в лаби* (Слобідка Глиб.). 2. незм., виг. Гоп. Нов., Хот.

ГО́ЦКАТИ. Підкидати, повторюючи вигук **гоц**. Нов., Хот. *Ни го́цкай дити́ну, бо її в голові́ закру́тиси* (Атаки Хот.).

ГО́ЦКИ, **ГО́ЦИКИ**, -ів, зв., мн. 1. Прикрість, досада. Хот. *Ти ни ду́жи нава́рюй, бо як ни приї́дут го́сті, то бу́диш ма́ти го́цики* (Долиняни Хот.). 2. Колюче, уїдливе глузування. ***Бра́ти на го́цки**. Уїдливо глузувати. Кіцм. *Заха́рій лю́би бра́ти на го́цки* (Старосілля Кіцм.).

ГОШИ́ТИ, безос. Не щастити. Заст., Кіцм., Стор. *На ме́ни шос гоши́т, то но́гу звихну́, то коро́ва віді́йшла́* (Снячів Стор.).

ГРАБЛИ́ВНО, -а, с. Див. **ГРАБЛИ́СКО**. Кіцм. *Купи́в собі́ нове́ грабли́вно* (Киселів Кіцм.).

ГРА́БЛИСКО, -а, с. Граблище. Заст., Глиб., Хот., Кельм. *Я вломи́ла ва́ши гра́блиско, то шо міні́ бу́ди?* (Слобідка Глиб.).

ГРАД, **ҐРАД**, -а, ч. Градус. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Як три гра́ди, хіба́ то бога́то?* (Задубрівка Заст.).

ГРАНЬ, -и, ж. Жар. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Дрова́ в пичи́ пога́сли, але́ грань лиши́ласи* (Борівці Кіцм.). ***Чужи́ми рука́ми лиш грань до́бре бра́ти** (Снячів Стор.). ***Сиди́т, як на гра́ни** (Новосілка Кіцм.).

ГРАФІРО́ВКА, **ҐРАФІРО́ВКА**, -и, ж. Плісерована спідниця. Хот., Кельм. *До ма́я і в ме́не бу́ди графіро́вка* (Недобоївці Хот.).

ГРА́ЧКА, -и, ж. Гра. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Ми тако́ї гра́чки ни хо́чим гра́тиси* (Долиняни Хот.). *Нау́ка це не гра́чка* (Борівці Кіцм.).

ГРЕБІ́НКА, -и, ж. 1. Дошка з набитими цвяхами для розчісування клоччя. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *На гребі́нці чу́стрица кло́чя* (Козиряни Кельм.). 2. Сорочка з грубого полотна. Нов., Хот., Кельм. *Гребі́нку мо́жна вбира́ти в бу́дний день, а на свя́то тра́ба тонко́ї* (Атаки Хот.).

ГРЕБІ́ННИЙ. Конопляний. Хот., Сок. *Коли́с гребі́нни полотно́ роби́ли самі́ жі́нки* (Атаки Хот.).

ГРЕ́БІНЬ, -еня, ч., с. г. Частина плуга, гряділь. Кіцм., Глиб., Хот.

ГРЕЧА́НИСКО, -а, с. Див. **ГРЕЧА́НКА 1**. Кельм. *Не зна́ю, що на греча́ниску лі́пше ро́сте́* (Кельменці).

ГРЕЧА́НКА, -и, ж. 1. Поле, де росла гречка. Заст., Кіцм., Хот., Кельм., Сок. *Греча́нки нема́, бо гре́чку цего ро́ку ни сі́яли* (Кельменці). 2. Гречана солома. Хот. *Дай коро́ві греча́нки* (Пригородок Хот.).

ГРЕЧИ́НИЩЕ, -а, с., рідк. Див. **ГРЕЧА́НКА 1**. Заст. *А гречи́нище не гно́сне?* (Прилипче Заст.).

ГРИ́ВА, -и, ж. 1. Недокіс. Заст., Кіцм., Нов., Стор., Глиб., Кельм., Сок. *Вирни́си наза́д с косо́в, бо гри́ву лиши́в* (Слобідка Глиб.). 2. Висока стерня. Заст., Стор., Глиб. *Коса́р попри зимні́ ко́се, а комба́йн ота́ку гри́ву лише́є* (Вікно Заст.). 3. Загривок (коня). Заг.

ГРИ́ЖА, -і, ж. Журба, туга, турбота. Вижн., Стор., Глиб., Кельм. *Гри́жі уже́ не ма́єш ні за що, ді́тим до́бре і тобі́ не зле* (Турятка Глиб.). *Таку́ ма́ю гри́жу за цего хло́пца* (Карапчів Вижн.). ***Малі́ ді́ти, мала́ гри́жа** (Ясени Стор.).

ГРИ́ЖАТИ, **ГРИ́ЖІТИ**. Годувати, доглядати. Кіцм., Стор., Глиб. *Ма́ма ті́лєта гри́жаї, бо я йду до мі́ста* (Слобідка Глиб.).

ГРИ́ЖІТИСИ. Журитися, турбуватися. Стор., Глиб. *Та ни гри́жійси, йко́с то вно бу́ди* (Слобідка Глиб.).

ГРИЖУВА́ТИСИ, рідк. Див. **ГРИ́ЖІТИСИ**. Глиб. *До́ста вже грижува́тиси, ни мали́х лиши́ла* (Турятка Глиб.).

ГРИЗО́ТА, -и, ж. 1. Сварка, лайка. Заг. *У них гризо́та від ра́нку до ве́чіра* (Киселів Кіцм.). 2. Сум, журба. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Запа́линє од прос-ту́ди, з гризо́ти, с туску́* (Голубівка Нов.).

ГРИ́ЗТИ. 1. Муляти, давити. Заг. *Йой, як гризу́т мине́ половинки́* (Горбівці Глиб.). 2. Дорікати, лаяти. Заг. *Старі́ ду́же гризу́т нивістку* (Василів Заст.).

ГРИ́МАТИ. Стукати. Док. **ГРИ́МНУТИ**. ***Гри́мнути фо́кус**. Здивувати. Хот. *Оце́ так си́льний ти фо́кус гри́мнув, си́льний* (Долиняни Хот.).

ГРІМКИ́Й. Високий, плечистий, дужий. Хот. *Таки́й грімки́й чоловік, а вібрав субі таку́ малу́ жінку* (Долиняни Хот.).

ГРІ́ПА, Ґ́РІПА, -и, ж., мед. Грип. Заст., Кіцм. *Тепе́р межи́ людьми́ хо́дит така́ гріпа, шо стра́шно* (Борівці Кіцм.).

ГРІХ, -а, ч. Пропуск у мазанні, огріх. Заст., Кіцм., Кельм. *Ану́ поза-ма́стюй сі гріхи́, шо полиша́ла* (Лукачівка Кельм.).

ГРОМА́ДА, -и, ж. 1. заст. Община, територіально-адміністративна одиниця. Заг. *На віче вібира́ли по два лю́ди від ко́жної грома́ди* (Старосілля Кіцм.). 2. незм. Багато. Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Шє грома́да робо́ти, а вже ве́чір* (Слобідка Глиб.). *Ко́цьо привіз грома́ду дров* (Карапчів Вижн.).

ГРУ́БА, ж. 1. Вагітна. Заг. *На́ша На́дя хо́ди гру́ба* (Лукачівка Кельм.). 2. Крупна, повна, товста, Заг. *Така́ гру́ба, хоч пиши́ на ні* (Вікно Заст.).

ГРУБИНА́, -и, ж. Товщина. Нов., Хот. *Са́ло в каба́на отако́ї грубини́* (Клішківці Хот.).

ГРУ́ДА, -и, ж. 1. Хвороба коней. Заст. *Кінь діста́є груду від просту́ди, сту́леного боло́та* (Дорошівці Заст.). 2. Грудки засохлої або замерзлої землі. Заг. *Тре́ба ще ту гру́ду розби́ти* (Шипинці Кіцм.).

ГРУЗДЕ́Й, -я, ч., бот. Вид гриба, грузд. Стор. *Шос нима́ грибів, а самі́ груздиі́* (Ясени Стор.).

ГРУЗЬ, -і, ж. Грязюка, болото. Вижн. *На доро́зі така́ грузь* (Карапчів Вижн.).

ГРЯ́ДКА, ГРЄ́ДКА, ГРЯ́ТКА, ГРЄ́ТКА, -и, ж. 1. Жердина, сідало для курей. Кіцм., Глиб., Сок. *Приби́й ту грєтку, бо попада́ют ку́ри до льо́хі* (Слобідка Глиб.). 2. заст. Вид вішалки у вигляді прикріпленої до стелі жердини. Вижн., Нов., Сок. *Спідни́ца ви́си на гря́тці* (Ломачинці Сок.) 3. Полиця. Кіцм., Стор. *Покла́ди сіль на гря́тку* (Снячів Стор.). 4. с. г. Грядка. Заг.

ГРЬО́ПАТИ. Падати. Зв. док. **ГРЬО́ПНУТИ**. Кельм. *Так грьо́пнула, шо не могла́ вста́ти* (Лукачівка Кельм.).

ГУ́БА, -и, ж. Зв. мн. **ГУ́БИ**, -ів і **ГУБ,** зб. Гриб, гриби (крім білих). Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Це їдо́ма гу́ба* (Топорівці Нов.). *Пе́тя вче́ра губ приніс, а гриба́ їдного не знайшо́в* (Коболчин Сок.).

ГУ́БКА, -и, ж. 1. заст. Каганець. Кельм. *Коли́с світи́ли гу́бкою і віши-ва́ли* (Лукачівка Кельм.). 2. заст. Губка, трут (до кресала). 3. Зм. до **ГУБА́** і **ГУ́БА**. Заг.

ГУ́ДИНЯ, -я, с., зб. Стебло огірків, гарбузів. Заст., Кіцм., Кельм. *Гу́диня з огірків посо́хло* (Іванівці Кельм.).

ГУЙТ, ГУЇТ, -у, рідк. Шум, гамір, сварка. Глиб. *Ану́ ти́хо, шо таки́й гуйт здойми́ли!* (Слобідка Глиб.).

ГУ́КЛЯ, -і, сп., згруб. Здоровило. Стор. *Ца гу́кля хутіла би́ти мине́* (Снячів Стор.).

ГУЛИ́БІДА, -и, ж., орн. Малинівка. Заст., Кіцм. *Ти не ймеш ту пта́шку, бо то гули́біда* (Старосілля Кіцм.).

ГУЛИ́ТИ. 1. Дурити, обманювати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ти мене́ ни гули́, шо ма́їш шти́ри, бо я ви́діла твій зо́шит* (Борівці Кіцм.). 2. Заманювати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Ти чо дити́ну гу́лиш до ха́ти?* (Товтри Заст.).

ГУЛЮ́КАТИ, **ГУЛІ́КАТИ**, **ГУЛЬО́КАТИ**. Сварити, кричати, підвищувати тон у розмові. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ни гулю́кай на хло́пца* (Снячів Стор.). *Шо ти гулю́каїш на мо́ю ма́му?* (Борівці Кіцм.).

ГУЛЮЛЮ́КАТИ, згруб. Тюкати, ганьбити. Кельм. *Як за тов про́стов ді́вков гулюлю́кали, аби́ ви ба́чили* (Козиряни Кельм).

ГУЛЯ́ТИ. 1. Танцювати. Заг. *Ги́ну гуля́ти, як му́зику вчу́ю* (Кліводин Кіцм.). *Ході́м гуля́ти, шо мем ме́рзнути тут* (Слобідка Глиб.). 2. Веселитися, розважатися. Заг.

ГУЛЯ́ЩИЙ. Той, хто бере участь у танцях. Кельм. *Шо з гуля́щої ді́вки ка́лфа бире́ по три рублі́, най бу́ди, али́ й ін з гуля́щої три, то це вже нє* (Козиряни Кельм.).

ГУЛЬ-ГУЛЬ. Вигук, яким кличуть індиків. Кіцм.

ГУ́ЛЬКА, -и, ж, зв. мн. **ГУ́ЛЬКИ**, -ок, бот. Вид дрібних слив. Сок. *Нарві́мо гу́льок!* (Ломачинці Сок.).

ГУ́ЛЬКИ, -ок, -ів, мн., знев. Гуляння, танці. Заст., Кіцм., Глиб., Кельм. *Уже зібра́вси на гу́льки?* (Киселів Кіцм.). *Тобі́ лиш гу́льки в голові́* (Дорошівці Заст.).

ГУ́НЦУВАТ, **ГУ́НЦУВОТ**, -а, ч., знев. Бешкетник, брехун. Заст., Вижн., Стор. *Мой, а́ли ти зроби́вси гу́нцуват!* (Дорошівці Заст.).

ГУ́НЯВО, незм. Гугняво. Кельм. *Шо так гу́няво гово́риш?* (Лукачівка Кельм.).

ГУ́НЯТИ. Гугнявити. Кельм. *Не ходи́ роздя́гнений, бо бу́деш гу́няти* (Кельменці).

ГУ́НЬКА, -и, ж., заст. Вид довгої свити з домотканного сукна. Глиб., Кельм. *Тепе́р гу́ньок не но́сят* (Лукачівка Кельм.).

ГУШПА́НИТИ, знев. Див. **ГУШПА́ТИ.** Бити, лупцювати. Заст., Кіцм. *Я тро́хи гушпа́нила хло́пца, бо ни хо́че мине́ слу́хати* (Дорошівці Заст.).

ГУ́РА, -и, ж. Велика купа (землі, каміння, снігу). Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *На доро́ги навози́ли вели́кі гу́ри камі́ні* (Киселів Кіцм.).

ГУ́РЄ, незм., рідк. Багато. Стор. *Тоді́ до нас наї́хало гу́рє вояків* (Ясени Стор.).

ГУРТОВИ́ЦА, -і, ж. Спільне користування полем для випасу худоби після збору врожаю. Нов., Хот. *Мо́жна па́сти худо́бу, бо за́ра гуртови́ца* (Білівці Хот.).

ГУ́СКА, -и. 1. Пачка пресованої солі. Заст., Кіцм., Глиб. *Да́йти гу́ску со́ли* (Слобідка Глиб.). 2. орн. Гуска. Заг.

ГУ́СЛЯНКА, -и, кул. 1. Ряжанка. Стор. *Ма́ма заси́пала ґа́рчик гу́слянки* (Ясени Стор.). 2. Сколотини. Заст., Кіцм. *Хто тепе́р хо́че ї́сти зу́пу з гу́слянков?* (Валява Кіцм.).

ГУСЬО-СЬО́, **ГУСЮ-СЮ́**. Вигук, яким кличуть гусей. Заг.

ГУТА́РИТИ, **ГУТО́РИТИ**. Говорити, розмовляти. Глиб., Нов., Хот. *Шо ви так до́вго гута́рите?* (Білівці Хот.).

ГУ́ТАТИ. Гойдати. Глиб. *Ни ду́жи гу́тай дити́ну, бо мо́жи впа́сти* (Горбівці Глиб.).

ГУ́ЦАНКА, -и, ж. Стор., Глиб., Нов., Хот. **ГУ́ТАНКА**, -и. Глиб. Гойдалка. *До де́рева мотузо́к, то ді́тим гу́цанка* (Рингач Нов.).

ГУ́ЦАТИСИ (-СА). 1. Гойдатися на **гуцанці** (див.). Стор., Глиб. *Гу́цайси ти тро́хі, а пото́му пу́стиш ма́лу́* (Слобідка Глиб.). 2. Підстрибувати. Нов., Хот., Кельм. *Гу́цавси в ме́ни на кулі́нах, а типе́р пішо́в до та́та* (Долиняни Хот.).

ГУ́ЦКАТИ. Підкидати, трясти. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Ни сіда́й ззаду, бо там гу́цкаї ду́жи* (Карапчів Вижн.).

ГУ́ЦКАТИСИ. Див. **ГУ́ЦАТИСИ 2**. Заст., Кіцм. *До́ста вже гу́цкатиси, ліга́й спа́ти* (Старосілля Кіцм.).

ГУ́ШПАТИ, ГУ́ШКАТИ, знев. Бити кулаками, товкти. Вижн., Глиб. *На́що так дити́ну гу́шпаїш?* (Слобідка Глиб.).

Ґ

ҐА́БАТИ. Сварити, підвищувати тон у розмові. Хот. *Кілько ти бу́диш єї ґа́бати?* (Рукшин Хот.).

ҐАБЗУВА́ТИ, згруб. 1. Лаяти, гудити. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Я ни хо́чу, аби́ мине́ хтос заду́рно ґабзува́в* (Дорошівці Заст.). 2. Зневажати, гребувати. Хот. *А він ще нев ґабзу́є* (Рукшин Хот.).

ҐАБУ́Н, -а, орн. Вид простих голубів. Стор. *Марі́йко, ади́, на ха́ту посіда́ли ґабу́ни́* (Снячів Стор.).

ҐА́ВА, -и, перен. Дірка. Глиб. *Чо ґа́ву ни замасти́ла в ста́йни?* (Слобідка Глиб.).

ҐА́ВАТИ. 1. згруб. Кричати, верещати. Заст., Кіцм., Глиб., Хот., Кельм. *Ану́ ни ґа́вай на всьо сило́!* (Дорошівці Заст.). 2. (перен.). Бути відчиненим навстіж. Заст., Кіцм., Глиб. *Запри́ фі́ртку, най ни ґа́ваї* (Слобідка Глиб.).

ҐАВА́ТИЙ, згруб. Крикливий, пащекуватий. Заг. *Ни будь таки́й ґава́тий, то тибе́ й свари́ти ни бу́дут* (Голубівка Нов.).

ҐАВДУ́Н, -а, ч. Великий чавун (посудина). Заст. *Ади́, варю́ ці́лий ґавду́н, і ті свини́ ща зама́ло* (Дорошівні Заст.).

ҐА́ВРА, -и, згруб. 1. Діра. Заст., Кіцм., Стор. Глиб., Хот. *Кава́лок скіни́ вітпав, зроби́ласи така́ ґавра, шо но* (Борівці Кіцм.). 2. (перен.). Рот, паща. Заст., Кіцм., Хот. *Закри́й сво́ю ґа́вру!* (Клішківці Хот.).

ҐАВЧА́ТИ. 1. Скавучати, скиглити. Заст., Кіцм., Хот. *Пе́сик наш ґавчи́т чого́с ці́лий день, аби́ хоть ни засла́б чим* (Долиняни Хот.). 2. перен., знев. Набридати (плачем, проханням). *Буде́ вже, ни ґавчи́ кілько, бо голова́ боли́т* (Борівці Кіцм.).

ҐА́ЗДА[1], -и, ч. 1. Дбайливий, працьовитий господар. Заг. *Ви́тко, шо ґазда́ є ко́ло ха́ти* (Дорошівці Заст.). 2. Чоловік. Кіцм., Вижн., Стор. *Де ваш ґазда́, молоди́це?* (Мигове Вижн.).

ҐА́ЗДА[2], -и, ж., заст., рідк. Місце зборів громади в селі. Нов., Хот. *Во́пшиство прийшло́ на ґа́зду, бо мав приї́хати старшина́* (Білівці Хот.).

ҐАЗДИ́НЯ, -і, ж. 1. Дбайлива, працьовита господиня. Заг. *С те́би бу́ди файна ґазди́ня, бо всьо вмієш роби́ти* (Берегомет Кіцм.). 2. Дружина. Заг. *Ва́ша ґазди́ня є до́ма?* (Атаки Хот.). 3. ірон. Ледарка, нероба. Кіцм., Нов., Хот. *От тобі́ й ґазди́ня, три горо́ди – одна́ ди́ня* (Киселів Кіцм.).

ҐАЗДІ́ВСКИЙ. Хазяйський. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *То ґазді́вский па́рубок* (Снячів Стор.).

ҐАЗДІ́ВСТВО, -а, с. Господарство. Вижн., рідк. Кіцм., Заст., Стор., Глиб. *Уже ма́їш ґазді́вство сво́ї, а типе́р роби́* (Карапчів Вижн.).

ҐАЗДО́ВАНЄ, -і (-я). Господарювання. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *У ґаздо́ваню тра́ба бу́ти май шпарови́тим* (Онут Заст.).

ҐАЗДОВИ́ТИЙ. Хазяйновитий. Кіцм., Вижн., Стор. *То дуже ґаздови́тий па́рубок, у робо́ті по́над не́го нема́* (Мілієве Вижн.).

ҐАЗДУВА́ТИ. Господарювати. Заг. *Типе́р люди до́бре ґазду́ют у колго́спі* (Шишківці Кіцм.). ***Ґаздува́ти – ни ціпом маха́ти** (Карапчів Вижн.).

ҐАЛАҐО́ДЗИ, -ів, мн., рідк., кул. Вид страви з борошна. Глиб. *Нашо́ так бага́то ґалаґо́дзів намісила?* (Слобідка Глиб.).

ҐАЛАДЖІ́Я, -ї, ж., заст., рідк. Гамір, сварка. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Та в них ка́ждий день ґаладжі́я* (Долиняни Хот.).

ҐАЛАКА́ТИ. Ґелґотати. Нов. *Дес то гуси́ ґалака́ют* (Рингач Нов.).

ҐАЛАМА́ҐА, -и, ж. 1. знев., кул. Несмачна, некалорійна страва. Заст., Кіцм. *Шо навари́ла йкоїс ґалама́ґи?* (Бабин Заст.). 2. Грязюка після дощу. Стор. *Така́ ґалама́ґа скрізь* (Снячів Стор.). 3. перен., згруб. Морда, обличчя. Вижн., Глиб. *Як дам тобі́ в ґалама́ґу* (Чорногузи Вижн.).

ҐАЛАМА́ҐАТИ. 1. Невміло, невправно щось робити (варити, прати, писати, малювати). Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Вона́ пішла́ обід ґалама́ґати* (Шишківці Кіцм.). *Таке́ мале́, а вже шос ґалама́ґає* (Атаки Хот.). 2. знев. Говорити нісенітниці, плести язиком. Заст., Кіцм. *Та буде́ вже тобі́ ґалама́ґати!* (Бабин Заст.).

ҐАЛЄ́Н, **ҐАЛЬО́Н**, -а. Галун, вузька тасьма. Заст. *Ма́ю приши́ти ґалєн до скатерти́ни* (Хрещатик Заст).

ҐА́ЛИЦЯ, -і, ж. 1. Багато, тьма (переважно про птицю, курей). Вижн. *Завела́ собі́ таку́ ґа́лицю ко́ло ха́ти, шо сві́та ни ви́дко* (Чорногузи Вижн.). 2. Нужа. Кіцм., Вижн., Стор. *Тогди́ єго́ присіла така́ ґа́лиця, бо ни було́ коли́ купа́тиси, пра́ти сорочки́* (Бобівці Стор.).

ҐА́ЛКА, -и, тесл. Закрутка ручної пилки. Заст. *Дес си віткрути́ла одна́ ґалка* (Дорошівці Заст.).

ҐАЛЯ́ТА, -и, ж., вівч. Дерев'яне відро, дійниця. Кельм. *У ґаля́ту на стині́ до́ют ві́вці* (Козиряни Кельм.).

ҐА́МБА, **ҐЯ́МБА**, -и. Див. **ҐЕ́МБА**. Заст., Кіцм. ***Покла́дь ґя́мбу на замо́к!** *Мовчи́* (Ставчани Кіцм.).

ҐА́НИШ, -у, ч., бот. (Foericulum volgare mill). Фенхель. Заст., Кіцм., Хот. *Коли́с сади́ли ґаниш, а тепе́р нє* (Атаки Хот.).

ҐАНЧОВИ́ТИЙ, **ҐАНЬЧОВИ́ТИЙ**. Такий, що має якийсь ґандж. Заст., Стор., Глиб., Кельм. *Хтіла купи́ти су кастру́лю, але́ вона́ яка́с ґаньчови́та* (Лукачівка Кельм.).

ҐАНЧУВА́ТИ. Знаходити ґандж, бракувати, нехтувати. Заг. *Він гет ґанчу́є мою робо́ту* (Борівці Кіцм.). *Ни ґанчу́й цим хло́пцем, бо й цей ли́ши* (Атаки Хот.).

ҐАР, -а (-у), ч., буд. Заглибина у дереві, паз. *У слу́пах ро́б'я ґари, аби́ їх мож бу́ло щі́плювати* (Кліводин Кіцм.).

ҐА́РА, -и, ж. Вид воза з високим кошиком. Заст., Кіцм. *Ади́, набра́в гно́ю по́вну ґа́ру, шо ко́ні ле́дви ке́гнут* (Борівці Кіцм.).

ҐАРАҐО́НИТИ, згруб. Кричати, голосно розмовляти. Заст., Кіцм. *Як зачина́ют ра́но ґараґо́нити, то й ме́ртвого би збуди́ли* (Киселів Кіцм.).

ҐАРАҐУ́ТИ, незм. Шкереберть. Хот., Кельм. *Як дам тубі́ за́риз, то аж ґараґу́ти підеш* (Долиняни Хот.).

ҐАРҐАО́Н, -а, зв. мн. **ҐАРҐАО́НИ**, -ів, рідк. ент. Джміль. Глиб. *Ґарґао́ни гудя́, аж стра́шно* (Турятка Глиб.).

ҐАРИНТА́ТНО, незм. Неодмінно, обов'язково. Заст., Кіцм., Глиб. *Ти бу́деш чека́ти на ста́нції, а я ґаринта́тно прийду і тогди́ поїдим* (Борівці Кіцм.).

ҐА́РНЕЦ, **ҐА́РНИЦ**, -рца, ч., заст. 1. Дерев'яний черпак, міра сипких тіл (1,5-3-5 л). Заст., Кіцм. *Як ішли́ до млина́, то ніхто́ гро́ші ни плати́в, а бра́ли ґа́рниц від ґіле́тки, то півтора кілогра́ма* (Задубрівка Заст.). 2. Діжечка на 5-6 літрів. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *У ґа́рницах вишни́к зро́бимо* (Горбівці Глиб.).

ҐАРО́ФІЯ, -ї, бот. (Phaseolus coccineus). Красоля. Стор. *Я моц лю́б'ю за́пах ґаро́фії* (Ясени Стор.).

ҐАРТМА́ЙЗІЛЬ, -зля, ч., рідк., спец. Зубило. Заст., Кіцм. *Чос затупи́вси мій ґартма́йзіль* (Дорошівці Заст.).

ҐАРУВА́ТИ[1]. Робити ґари. (Див. **ҐАР**). Кіцм., Вижн. *Слу́пи ґару́єси, а віта́к б'є́си у них ківки́* (Кліводин Кіцм.).

ҐАРУВА́ТИ[2]. Зв'язувати ланцюгом віз, щоб не розходились полудрабки. Заст., Кіцм., Вижн. *Ґару́й віз, бо тра́ба камі́ні вози́ти на ста́йню* (Прилипче Заст.).

ҐА́РЧИК, -а, ч. 1. Дерев'яна діжечка місткістю від одного до восьми літрів, з одним вухом, має кришку-**на́кривку**. Частіше використовується для води в полі, в ньому також виготовляють і зберігають **гуслянку** (див.). Заг. *Набирі́т води́ в ґа́рчик, то бу́ди до́вго студе́на* (Дорошівці Заст). *Я прине́сла ґа́рчик гу́слєнки* (Багна Вижн.). 2. рідк. Скляна ваза для квітів. Хот. *Вклади́ чі́чки́ у зеле́ний ґа́рчик* (Шилівці Хот.).

ҐАСО́К, -ска, ч. Електричний ліхтар. Стор. *Шос твій ґасо́к гаси́тси* (Ясени Стор.).

ҐАСЯ́НКА, -и, ж. 1. Каганець. Хот. *Колі́с ніхто́ ни ба́чив ле́трики у сил́і, лиш ґася́нки на го́рні бли́мала* (Клішківці Хот.). 2. Частина лампи, куди наливають гас. Хот. *У ля́мпі ґася́нка розби́ласи, і нема́ як світи́ти* (Долиняни Хот.).

ҐА́ТА, незм. Усе, кінець. Заг. *Ше два ріди́ бураків сапа́ти і тогди́ ґа́та* (Горбівці Глиб.).

ҐА́ТИР, -тра, ч., заст., рідк. Пилорама. Кіцм., Вижн., Стор. *На цє́му тарта́ку́ є два ґа́три* (Берегомет Вижн.).

ҐАТИРІ́СТ, -а, ч., заст., рідк. Робітник пилорами. Кіцм., Вижн., Стор. *Мій брат ро́бит за ґатирі́ста* (Банилів-Підгірний Стор.).

ҐА́ТКІ, -ів (-ок), мн. Кальсони. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Наспо́ді ґа́ткі, зве́рхі спо́дні* (Вікно Заст.).

ҐА́ЧІ, -ів, мн. Див. **ГА́ЧІ**. Заст. *Взимі́ ґа́чі то є до́бри ді́ло* (Дорошівці Заст.).

ҐВА́ДЗЯТИ, знев. 1. Робити абияк. Заст., Кіцм., Хот. *Ґва́дзяє, ґва́дзяє в ха́ті, аби́ лиш ви́тко було́, що маще́но* (Долиняни Хот.). 2. Мазати. Заст., Кіцм., Кельм. *На́що ти ґва́дзяїш кілько то лице́?* (Лукачівка Кельм.).

ҐВА́ДЗЯТИСА, знев. Возитися, копатися в бруді. Кельм., рідк. Кіцм. *А в боло́кі хто ґва́дзявса, ни він?* (Козиряни Кельм.).

ҐВЕР, -а, ч. (заст.). Гвинтівка. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов. *Колі́с ході́ли жандарі́ з ґве́рами* (Дорошівці Заст.).

ҐВІНТ, -а (-у), ч. 1. спец. Гвинтова різьба. Стор. *Нема́ ґві́нту і шру́бка спада́є* (Ясени Стор.). 2. перен. Розум, глузд. Заст., Кіцм. *Хто ви́нен, шо в те́би нема́ ґві́нтів у голові́* (Борівці Кіцм.).

ҐВІНТУВА́ТИ. Закручувати гайки. Заст., Кіцм. *Іду́ ґвінтува́ти шру́бки у кі́раті, бо нима́ як сі́чки руба́ти* (Репужинці Заст.).

ҐЕ́ДЗІНЬ, **ҐИ́ДЗІНЬ**, -дзня, **ҐЕ́ДЗІЛЬ**, **ҐИ́ДЗІЛЬ**, -дзля . Овід. Заст., Хот., Кельм. *Ґе́дзінь те́ньґо худо́бу куса́є* (Вартиківці Кельм.).

ҐЕДЗОВИ́Й, **ҐИДЗОВИ́Й**. ***Ґидзова муха**. Ґедзь, овід. Хот. *Пантру́й коро́ву,*

щоб ґидзова́ му́ха ни вкуси́ла (Атаки Хот.).

ҐЕЛИВА́ТИЙ, **ҐИЛИВА́ТИЙ**, **ҐІЛИВА́ТИЙ**, **ҐЄЛИВА́ТИЙ**, знев. Череватий. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Уже й ре́мінь ни обхо́ди, таки́й зроби́вси ґілива́тий* (Горбівці Глиб.).

ҐЕ́ЛИВО, **ҐЄ́ЛИВО**, -а, знев. Черево. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Ану́ пітќігни́ сво́є ґєливо, роспусти́в го, як то́рбу!* (Борівці Кіцм.).

ҐЕ́МБА, **ҐЄ́МБА**, -и, ж., згруб. 1. Губа. Стор., Глиб., Хот., Кельм., Сок. *Шо віддýла ґе́мби?* (Молодове Сок.). *Та в не́го ґе́мби, як постоли́* (Горбівці Глиб.). 2. Паща, рот. Стор., Глиб., Хот., Кельм., Сок. *Затка́й ґе́мбу і мовчи́!* (Черепківка Глиб.).

ҐЕМБА́ТИЙ, **ҐЄМБА́ТИЙ**, **ҐІМБА́ТИЙ**, згруб. 1. Губатий. Заст., Кіцм., Стор., Хот., Кельм. *Ни відда́м свою ґі́вку за то́го ґімба́того* (Борівці Кіцм.). 2. Сварливий. Стор. *Вона́ така́ ґемба́та, що ліпши ни чіпа́й* (Снячів Стор.).

ҐЕ́РҐИЛИЦА, **ҐИ́РҐИЛИЦА**, -і, ж., зоол. Комірний довгоносик. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Запло́диласи ґе́рґилица у пшини́ци* (Чорногузи Вижн.). *Пшини́цу ґи́рґилица гет ззіла* (Киселів Кіцм.).

ҐЕШЕФТА́РЬ, -я, знев. Спекулянт. Вижн., Стор. *То таки́й ґешефта́рь, шо та́та рі́дного прода́ст* (Велике Вижн.).

ҐЕШЕФТУВА́ТИ, **ҐІШЕФТУВА́ТИ**. 1. (заст.). Спекулювати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ни ґішефту́й, а йди роби́!* (Борівці Кіцм.). 2. Торгувати. Кіцм., Вижн., Стор. *Він ро́бит у скле́пі, ґешефту́є* (Банилів-Підг. Стор.).

ҐЄҐИВА́Н, -а, бот. (Siringa vulgaris). Див. **арґіван**. Нов. *У нас ду́жи фа́йно росцві́в ґеґива́н* (Подвір'ївка Нов.).

ҐЄ́ҐЬО, **ҐЄ́ҐІ**, **ҐЄ́ҐЯ**, **ҐІ́ҐЯ ҐЯ́ҐЯ**, -і (заст.). Див. **ДЄДЬО**. Заст., Стор., Глиб., Кельм., Сок. *Ґі́ґя перши бу́ли в горо́ґі* (Дорошівці Заст.).

ҐЄ́ДИК, **ҐІ́ДИК**, -а, ч., заст. Див. **ДІДИК**. Заст. *Чека́йте, ґєдику, я вам помо́жу* (Бабин Заст.).

ҐЄ́НҐЛАВИЙ. 1. Дуже повільний. Заст., Кіцм. *З ним ке́шко роби́ти, бо він таки́й ґєнґлавий* (Кострижівка Заст.). 2. Слабосилий, кволий. Заст., Кіцм. *Ті тру́шіта такі́ ґєнґлаві, бо́яси кропи́ви, води́* (Киселів Кіцм.).

ҐЕ́РЛА, **ҐИ́РЛА**, -и, ж. 1. Яр. Глиб. *У ґе́рлу гони́ коро́ву па́сти* (Горбівці Глиб.). 2. Низовина, западина. Стор., Глиб. *Мо́я парци́ля на ґи́рлі* (Глибока).

ҐЗИ́МИЦ, -мца, заст., рідк. Карниз. Заст. *На типе́рішних печа́х є ґзи́мці з де́рива, а коли́с роби́ли з гли́ни* (Дорошівці Заст.).

ҐЗИСТУВА́ТИ, заст. 1. Існувати. Заст., Кіцм. *Він для ме́ни уже́ ни ґзисту́є* (Валява Кіцм.). 2. Личити, годитися. Заст., Кіцм. *А це тобі́ ґзисту́є так роби́ти?* (Борівці Кіцм.). *У нас ни ґзисту́є, аби́ ма́му ни слу́хати* (Прилипче Заст.). Див. **ИҐЗИСТУВА́ТИ 1, 2**.

ҐИ́ДЗИ, **ҐИ́ЗІ**, -ів, мн., рідк. Туго заплетені за вухами коси. Хот. *Запле́ласи у ґи́дзи, як ді́вка* (Атаки Хот.).

ҐИДЗИ́НИ, -ів, мн. Каприз, примха. Хот. *Тибе́ від ра́ня ґидзини напа́ли* (Атаки Хот.).

ҐИ́ЛКА, **ҐЕ́ЛКА**, -и, зв. мн. **ҐИ́ЛКИ**, **ҐЕ́ЛКИ**, **ҐЬИ́ЛКИ**, -лок (-лків), рідк., анат. Гланда. Заст., Кіцм., Стор., Хот., Кельм. *До́хторь сказа́в, що мині́ тра́ба роби́ти рипира́цію на ґи́лки* (Валява Кіцм.).

ҐИНЬҐИШЛИ́ВИЙ. Див. **ДЖЕНЬҐАШЛИ́ВИЙ**. Заст., Кіцм. *Таки́й ґиньґишли́вий до їди́, що ни мож сказа́ти* (Кліводин Кіцм.).

ҐИ́НЬҐІТИ. Хиріти. Кіцм., Вижн., Стор. *Та вона́ ґиньґіє рока́ми, така́ вже си вроди́ла* (Чорногузи Вижн.).

ҐИРДА́Н, ҐЕРДА́Н, ҐЬОРДА́Н, -а, ч., заст. Вишита бісером стрічка (вид дівочої прикраси). Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов. *Колис дівчи́та носи́ли салби́, кора́лі, ґердани́, а жінки́ носи́ли пацьо́рки* (Василів Заст.). *Я ші в ґьордані́ бу́ла* (Карапчів Вижн.).

ҐИРДА́НИК, -а, ч., част. Зм. до **ґирдан** (див.). Заст. *Колис ґирда́ник носи́ли всі дівки́ і молоді́ молоди́ці* (Дорошівці Заст.).

ҐИРЛИ́Ґ, -а, ч. Див. **ґирли́ґа**. Хот. *Биру́т ґирли́ґ і тя́нут во́ду* (Шилівці Хот.).

ҐИРЛИ́ҐА, -и, ж. Дерев'яна частина журавля, до якої чіпляють відро; ключ для витягання відра з криниці. Нов., Хот. *Ти шо, ґирли́ґу втопи́ла?* (Клішківці Хот.).

ҐИ́РЛИЧ, -а, ч. 1. Отвір у ямі, вхід до підвалу або землянки. Заст., Хот., Кельм. *Заткай ґи́рлич, би барабу́лі не зме́рзла* (Бабин Заст.). 2. Яма для зберігання картоплі. Хот., Кельм. *Ма́ю ше по́вний ґи́рлич картофе́ль* (Атаки Хот.).

ҐИ́РЛО, -а, с. 1. Див. **ҐИРЛИЧ 1**. Хот. *Я́ма до́бра, лиш ґи́рло зама́ле зро-би́в, а розбира́ти ни хо́чу* (Долиняни Хот.). 2. Яма, вибоїна. Сок. *Тебе́ так тре́ба, як ґи́рла на доро́зі* (Молодово Сок.).

ҐІБЕ́ЛСКИЙ, рідк. Злий, прискіпливий. Кіцм. *То такий ґібе́лский чоловік, шо я би з ним ни жи́ла* (Валява Кіцм.).

ҐІВІ́ХТ, -а, ч., зв. мн. **ҐІВІ́ХТА**, -ів. Гиря. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Приниси́ ґіві́хта зва́жити цу́кор* (Прилипче Заст.).

ҐІ́ВКА, -и, ж. Див. **ДІ́ВКА**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *У ме́ни шіш ґіво́к і оде́н син* (Карапчів Вижн.).

ҐІВЧУ́К, -а, ч. Див. **ДІВЧУ́К**. Хот., Кельм. *У тої Єле́ни уже́ ни ґівчинка, а ці́лий ґівчу́к* (Оселівка Кельм.).

ҐІ́ДО, -а, с. Стояк самотоки. Глиб. *С краканистого де́рива віхо́ди до́бри ґі́до* (Горбівці Глиб.).

ҐІ́ДЬКО, ҐІ́ТЬКО, -а, ч. Див. **ДІ́ДЬКО** 2. Заст, Кіцм., Стор. ***Богаче́ви ґідько заду́рно дити́ну коли́ше, а бідному й за гро́ші ни хо́чи*** (Стара Жадова Стор.).

ҐІЙШЛИВИЙ. Див. **ДЖЕНЬҐАШЛИ́ВИЙ**. Хот. *Таки́й наш хло́пиц ґійшливий до їди́, шо пря́мо одно́ наказа́ніє з ним* (Долиняни Хот.).

ҐІЛЕ́ТКА, ҐЕЛЕ́ТКА, ҐИЛЕ́ТКА, -и, ж. 1. заст. Міра місткості, діжечка на 24-25 кг зерна. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Шти́ри ґіле́тки на ко́рец іде́* (Голубівка Нов.). 2. Діжка. Заг. *Ще маю́ по́вну ґіле́тку ква́шеної капу́сти* (Зелена Кельм.). *Ма́сло кладу́т у ґеле́тку* (Зарожани Хот.). 3. рідк., вівч. Дерев'яна дійниця та діжка, в яку чабани зливають молоко. Хот., Кельм., Сок. *У ґіле́тку чоба́ни ві́вці до́ят* (Кельменці). 4. рідк. Кошик, кіш. *Куру́зи но́ся ще ґіле́тков* (Топорівці Нов.).

ҐІЛЕ́ЧЧИ́НА, -и, ж. 1. Зм. до **ҐІЛЕ́ТКА 2**. Кіцм., Заст. *Ґіле́ччина ма́ла, у ню склада́ют сир, са́ло, мня́со* (Боянчук Заст.). 2. знев. Див. **ҐІЛЕ́ТКА 1**. Вижн., Стор. *Хі́ба за таку́ робо́ту ґіле́ччину барабу́ль?* (Черешенька Вижн.).

ҐЛИҐА́ТИ. Ковтати. Док. **ҐЛИҐНУ́ТИ**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Стари́й засла́б, ле́дви гарба́ту ґлиґа́є* (Ясени Стор.). *Ни позіва́й так фист, бо мине́ ґлиґне́ш* (Кліводин Кіцм.).

ҐЛИМЕ́Й, ҐЛЕМЕ́Й, -ю, ч. 1. Див. **ГЛИМЕ́Й**. Кіцм. Заст., Стор., Глиб.

На ґлимéю ни рóсте пшинúца (Шипинці Кіцм). 2. (перен.). Глевтяк, недопечений хліб. Заст., Кіцм. *Спиклá ни хліб, а ґлимéй* (Борівці Кіцм.).

ҐЛІД, ҐЛІ́ДУ, ч., заст., рідк. Ряд, стрій. Стор. *Коло касáрні стояв ґлід жовнірíв* (Ясени Стор.).

ҐЛÓБІН, -у, ч., заст. Крем для взуття. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Жóвтого ґлóбіну трáба до цих половúнок* (Горбівці Глиб.).

ҐЛÓТА, -и, ч., заст. 1. Див. **ГЛОТА 1**. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов. *Там таќа ґлотá, що йглу нимá кудá опустúти* (Багна Вижн.). 2. рідк. Див. **Глота**. *Пóвний банéк буршю́ вáрю на нáшу ґлóту* (Горбівці Глиб.).

ҐЛОШИ́ТИ. Валити з ніг. Хот. *Стоя́ти ни мóжу, так і ґлошúт* (Рукшин Хот.).

ҐЛЯҐ, **ҐЛЄҐ**, **ҐЛІҐ**, -у, вівч. Висушений шлуночок маленького ягняти або теляти, що використовується для вурдження молока. Заг. *Зробúла бим бýдзу, та ни мáю ґлíґу* (Дорошівці Заст.). *Запустú ґлéґом молокó, най си вýрди* (Черепківці Глиб.).

ҐЛЯҐÁНКА, **ҐЛЄҐÁНКА**, **ҐЛІҐÁНКА**, -и, ж. Молоко, заправлене **гляґом** (див.). Заст., Хот. *Ти вже зробúла ґляґáнку?* (Клішківці Хот.). *До молокá даяси ґлíґу та й рóбиси ґліґáнка* (Дорошівці Заст.).

ҐЛЯҐÁТИ, **ҐЛЄҐÁТИ**, **ҐЛІҐÁТИ**, **ҐЛЄДЖІ́ТИ**. Заправляти молоко **гляґом** (див.). Док. **ЗАҐЛЯҐÁТИ**. Заг. *Трáба вже ґляґáти молокó, бо багáто зібрáлоси* (Атаки Хот.).

ҐЛЯНЦ, -у, ч., перен. Чистота, порядок, блиск. Заст., Кіцм., Стор., Вижн. *Пирúд вісілéм навéли такúй ґлянц, що кудá* (Борівці Кіцм.).

ҐЛЯНЦУВÁТИ. Начищати до блиску. Заст., Кіцм., Стор., Вижн. *Іду́ ґлянцувáти свóї чóботи* (Карапчів Вижн).

ҐЛЬÓҐАТИ. Кричати (про індиків). Заст. *Пóдивиси, чого трýхі ґльóґают* (Заставна).

ҐÓВДАНКА, -и, ж. Велика шерстяна хустка фабричної в'язки. Заст., Кіцм. *Купúлам на базáри собí румýнску ґóвданку* (Борівці Кіцм.).

ҐÓВДАТИСИ, знев. Товктися. Заст., Кіцм. *Ни ґóвдайси на пóстили, ти вже вилúкий!* (Ставчани Кіцм.).

ҐÓВДЯ, -і, **ҐÓВДА**, -и, ж., згруб. Голова, довбешка. Кіцм., Хот., Кельм. *Тажú пень пнем, єму́ що колúс вари́т у ті ґóвді?* (Долиняни Хот.).

ҐÓҐА, -и, дит. 1. Ягода, горіх Хот. *Дивúси, яку́ мáма ґóґу принéсла* (Атаки Хот.). 2. рідк. Воша. Кіцм., Заст., Глиб. *Вíріс і ґóґи ни вúґів* (Онут Заст.).

ҐÓҐО, -а, с., дит. 1. Іграшка. Нов., Хот. *Глянь, Марíйко, якé ґóґо фáйне мáма тубí принéсла* (Долиняни Хот.). 2. Див. **ҐÓҐА 1**. заст. *Ни плач, мáма тобí даст ґóґо* (Дорошівці Заст.).

ҐОҐОНÁТИЙ. Зернистий, крупний. Хот., Кельм., Сок. *Такá фáйна ґоґонáта пшинúца* (Романківці Сок.). *Ваш виногрáд май ґоґонáтий, як той, що в нас* (Долиняни Хот.).

ҐОҐОТÁТИ. Починати говорити, лепетати. Глиб. *Мíй малúй так ґоґóчи, як гóлубиц* (Слобідка Глиб.).

ҐОҐОШÁР, -а, бот. (Capsicum annuum). Сорт перцю. Заг. *І я навчúласи сéго лíта закрýчувати ґоґошáри* (Атаки Хот.).

ҐОҐОШÉРЯ, -і, **ҐОҐОШÓРА**, -и, ж. Див. **ҐОҐОШÁР**. Стор.

ҐОҐОШИ́ТИСИ (-СА) знев. Гордитися, гонорувати. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Ни ґоґошúси так, бо ни мáїш чим* (Горбівці Глиб.).

ҐОЙ, -я, ч., заст., рідк. Дурень. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Чо той ґой до тéби вчіпúвси?* (Ставчани Кіцм.).

ҐÓЛАН, **ҐÁЛАН**, -а, ч., згруб. Телепень. Заст., Кіцм., Вижн. *Та то*

такий ґолан дурний, що з ним будиш говорити? (Борівці Кіцм.).

ҐОЛҐАНКА, **ҐОЛДАНКА**, -и, ж., бот. Сорт великих білих слив. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Це ґолґанки, вони як мід солодкі* (Задубрівка Заст.).

ҐОЛҐАТИ, **ҐОЛЬҐАТИ,** знев. Звучно ковтати, пити великими ковтками. Заст., Кіцм., Нов., Сок. *Ни ґольґай так, бо то ни файно* (Дорошівці Заст.).

ҐОЛДАНИ, -ів, мн., бот. Сорт крупної кукурудзи. Глиб. *А пару рідів покладимо ґолданів* (Горбівці Глиб.).

ҐОЛЯҐ, -а, ч., бот. Колючка, будяк. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Малий плаче, бо заліз у ґоляґи та й поґолов ноги* (Ленківці Кельм.).

ҐОНДЗИЛЬ, **ҐОНЗИЛЬ**, **ҐОНЗЕЛЬ**, -зля, ч. Збита забруднена грудочка (вовни, матерії, пряжі). Кіцм., Заст., Хот., Кельм. *Ади, у пса увес фіст у ґонзлях* (Лукачівка Кельм.).

ҐОНДЗЛИК, **ҐОНЗЛИК**, -а, ч. Див. **ҐОНДЗИЛЬ**. Заст., Кіцм., Вижн. *На фусці поробилиси ґондзлики* (Чорногузи Вижн.).

ҐОНДЗУРЯ, -я, с. Див. **ҐОНДЗИЛЬ**. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Яка ж це вівца обкочана, дивиноси, які на ні ґондзуря вися* (Долиняни Хот.).

ҐОНДЗУРЬ, -я, ч. Див. **ҐОНДЗИЛЬ**. Кельм. *Обстриг трохи ті ґондзурі, все лехче буди йти вівці* (Козирни Кельм.).

ҐОНТАЛЬ, -я, ч., буд. Цвях для прибивання гонти та шиферу. Хот., Кельм. *Траба купити на ярмарку ґонталів* (Клішківці Хот.). *Ґонталями грубу дошку ни приб'єш* (Долиняни Хот.).

ҐОНТАРЬ, -я, буд. 1. Див. **ҐОНТАЛЬ**. Заст., Кіцм. *Куп'ю ґонтарів та й будимо побивати хату* (Киселів Кіцм.) 2. Майстер крити дах гонтами. Хот., Кельм.

ҐОНТИТИ, буд. Крити дах гонтою. Заст., Кіцм. *То колис хати ґонтили, а типер роб'я під бляхов або побивают шифером* (Лужани Кіцм.).

ҐОНЧЕНИЙ, буд. Покритий гонтою. Заст., Кіцм. *Наша хата ше років два тому ґончена* (Борівці Кіцм.).

ҐОРҐАНКА, -и, ж., анат. Горло, горлянка. *Йди пириріж ґорґанку тому кугутови, та най скубу* (Бабин Заст.).

ҐОРҐІНА, **ҐЕОРҐІНА**, **ҐОРДИНА**, -и, **ҐОРҐІЯ**, **ҐЬОРҐІЯ**, -ї, ж., бот. Жоржина. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Сночи хтос зірвав нашу ґорґіну* (Ясени Стор.). *Ґардину траба вікопати до першого морозу і тримати у теплому місци* (Чорногузи Вижн.).

ҐОРҐІЦА, **ҐЬОРҐІЦА**, -и, ж., рідк. Маленьке дзеркальце (вид дівочої прикраси). Заст., Нов. *Ади, як у Жені блищит ґорґіца на шиї* (Топорівці Нов.).

ҐОСПОДАРКА, **ҐОСПОДАРЬКА**, -и, ж. Господарство Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *У них шо є вилика ґосподарка?* (Карапчів Вижн.).

ҐРАД, **ҐРАТ**, -а. 1. Див. **ГРАД**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Кілько сигодни ґрадів морозу?* (Борівці Кіцм.). 2. Термометр. Заст., Глиб. *Ади, слабиєм та ща й ґрад розбив* (Дорошівці Заст.).

ҐРАДІНА, -и, ж. Город, овочеве господарство. Нов., Хот., Кельм. *На ґрадіні вже є патлажани здрілі* (Шишківці Нов.).

ҐРАДУВАТИ. Міряти температуру. Заст. *Дохторь ґрадує, як є горєчка, то посилає до шпиталю* (Дорошівці Заст.).

ҐРАДУС, -у, ч., заст. Округ, район, адміністративно-територіальна одиниця. Вижн. *Такої, єк ти, нема на цілий ґрадус* (Чорногузи Вижн.).

ҐРАЖДА, -и, ж. 1. Конюшня. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок.

Почи́сть у ґра́жді я́сла та дай ко́ням сі́чки (Зелена Кельм.). *Оце́ ґра́жда ка́менна* (Атаки Хот.). 2. Літній вівчарник, загорода для худоби. Заст., Кіцм. *Лі́том ві́вці сиґя́ у ґра́жді* (Киселів Кіцм.).

ҐРАЛИ́ВНО, -а, с. Держак **ґра́лів** (див.). Заст., Кіцм., Хот. *Ади́, ґрали́вно вломи́лоси, та й нима́ чим да́лі вічи́щувати* (Борівці Кіцм.).

ҐРАЛИ́СКО, -а, с. Див. **ҐРАЛИ́ВНО**. Заст., Кіцм., Хот. *Мой, ти, купи́ мині́ нове́ ґрали́ско* (Клішківці Хот.).

ҐРА́ЛІ, -ий (-ів), мн. Вила з кількома ріжками для копання і вантаження буряків, картоплі. Заг. *Кида́ла барабу́лю на фі́ру, аж ґра́лі урва́ла* (Глинниця Стор.).

ҐРАМА́СНИЙ 1. Плаксивий. Вижн., Стор. *Шо це за ґрама́сна дити́на?* (Ясени Стор.). 2. Вибагливий. Вижн., рідк. Кіцм. *Агі́, йкий їс ґрама́сний* (Чорногузи Вижн.).

ҐРАНІЧИ́Р, **ҐРАНІЧЕ́Р**, -а, заст. Прикордонник. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Колі́с ґранічи́ри ходи́ли по си́лі та би́ли, у ко́го було́ сві́тло* (Дорошівці Заст.).

ҐРА́ПА, -и, ж., заст., рідк., с. г. Рало, різновид борони. Кіцм., Стор., Кельм. *А весно́ю ґрапу́ют, є ґра́па* (Іванівці Кельм.).

ҐРАПУВА́ТИ, заст., рідк., с. г. Волочити, боронувати **ґрапою** (див.). Кіцм., Стор., Кельм. *Він ві́орав, а тепе́р ґрапу́є вже* (Клинівка Стор.).

ҐРАС, -у, ч., буд. Заміс глини або землі з соломою. Заг. *Нам тро́хі ни ста́ло ґра́су* (Шишківці Кіцм.).

ҐРАСКУВА́ТИ, с. г. Прополювати **ґраско́м** (див.) міжряддя просапних культур. Заг. *Колі́с ґраскува́ли лиш богачі́, вони́ ма́ли ґрасо́к, а всі люди сапа́ли* (Топорівці Нов.).

ҐРАСО́К, -ска, с. г. Плужок-розпашник. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Коли́ су́хо, то ґрасо́к ду́же помога́є* (Задубрівка Заст.).

ҐРАСУВА́ТИ. Топтати, толочити. Заг. *Ни ґрасу́й ози́мину́, чо туда́ бі́гаєш* (Борівці Кіцм.).

ҐРА́ТИ, -ів, мн. 1. Колосники в плиті. Глиб. *Пиригорі́ли ґра́ти від ви́ликого ґі́цу* (Горбівці Глиб.). 2. перен. Узор на тканині у вигляді клітин. Зм. **ґра́тики**. Заст., Кіцм., Хот. *Купи́лам собі́ спідни́цу у ма-ле́нькі ґра́тики* (Атаки Хот.). 3. Залізна решітка. Заг.

ҐРАТИЛЮВА́ТИ, **ҐРАТОЛЮВА́ТИ,** рідк. Вітати, поздоровляти. Кіцм., Стор. *Ба́тько ґратилю́є молоди́х* (Ясени Стор.).

ҐРА́ТІС, незм., рідк. Безплатно. Глиб. *Ході́м на кіно́, то ґра́тіс пуска́ют* (Слобідка Глиб.).

ҐРЕ́МПЛІ, **ҐРИ́МПЛІ**, **ҐРЕ́МБЛІ**, -ів, мн. Прилад для розпушування, розчісування вовни. Заст., Кіцм., Глиб. *Во́вну роску́бусси, а пото́му да́яси на ґре́мплі* (Товтри Заст.). *Упире́д стрижее́м во́вну, па́рим, а тоди́ кладе́м на ґре́мблі, тоди́ пріде́м* (Василів Заст.).

ҐРЕМПЛЮВА́ТИ. Розпушувати, розчісувати вовну на **ґремплях** (див.). Заст., Кіцм., Глиб. *Йду то те́ти взє́ти ґре́мплів, хо́чу во́вну ґремплюва́ти* (Борівці Кіцм.).

ҐРЕМПУВА́ТИ, рідк. Оковувати віз. Кіцм. *Ни ко́ждий кова́ль бире́си віз ґремпува́ти* (Драчинці Кіцм.).

ҐРИНДЗИ́ТИ. Смітити. Вижн. *Не ґри́ндзи соло́мов по подві́рю* (Чорногузи Вижн.).

ҐРИС, **ҐРІС**, -у, ч. Висівки. Заг. *Ми свої́ свині́ дає́м карто́флі з ґри́сом* (Атаки Хот.). *Дай ґрі́су корові́ до сі́чки* (Снячів Стор.). ***Так розбирая́са, як**

свиня в ґрисі (Клішківці Хот.). ***Шкірится, як пес до ґрісу** (Ставчани Кіцм.).

ҐРІПА, -и, ж., мед. Грип. Заст., Кіцм., Стор. *Нас щіпили протів ґріпи* (Боянчук Заст.). *Цілий тиждинь слабую на ґріпу* (Дорошівці Заст.).

ҐРІСИК, -у, ч. Манна крупа. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Траба зварити дитині кашу з ґрісику* (Нові Бросківці Стор.).

ҐРУНТ, -у, ч. 1. Наділ землі, поля. Заг. *Та ж дав синови половину свого ґрунту* (Давидівці Кіцм.). *Цілий вік робив на чужому ґрунті* (Ясени Стор.). 2. Господарство, хата з господарськими будівлями та городом. Заг. *Він жиє на ґрунті свого тата* (Шишківці Нов.). *Я пішла до чоловіка на ґрунт* (Недобоївці Хот.). 3. Земля, ґрунт. Заг.

ҐРУНТАРЬ, -я, ч. Син, що залишається на господарстві батька. Нов., Хот. *Авжеж, дівка хуччій піде за ґрунтаря* (Білівці Хот.).

ҐРУНТОВИЙ, субст. Див. **ҐРУНТАРЬ**. Нов., Хот. *Той хлопиц, ґрунтовий та ше й богацкий* (Клішківці Хот.).

ҐРУНЬ, -я, ч. Вершина. Вижн. *З ґруня усю Віжницу видко* (Чорногузи Вижн.).

ҐУҐЛИСТИЙ. Гулястий, з гулями на рівній поверхні. Заст., Кіцм. *Тату, купіт мині ґуґлисту фустку, таку, як мают ґівки* (Борівці Кіцм.).

ҐУҐЛЯ, -і, ж. 1. заст. Вид зимового одягу, бурка з товстого домотканого сукна з рукавами і капюшоном. Вижн. *Колис ґуґлі шили від морозу і снігу, а тепер вже ні* (Іспас Вижн.). 2. заст. Відлога, капюшон. Вижн. *Ґуґлю вбирают до сардака* (Чорногузи Вижн.). 3. Висока жіноча зачіска, складені ґулею коси. Глиб. *Шос таку ґуґлю високу склала, аш фустка стримит* (Слобідка Глиб.).

ҐУДЗ, -а, ч. 1. Сучок. Заг. *Се дериво сильно з ґудзами* (Василів Заст.). *Нема дошок биз ґудзів* (Ясени Стор.). 2. Вузол. Заг. *Зав'яжи гроші у ґудз та й ни загубиш* (Атаки Хог.). 3. перен. Складне питання. Заст., Кіцм. *Є ґудзи, шо мині тєшко роз'єзати* (Прилипче Заст.). 4. перен. Силач. Заст., Кіцм. *Ни бириси в лаби з тим ґудзом, бо він тибе заможе* (Юрківці Заст.). ***Шукати ґудза**. Шукати біду, напасть причину до сварки. Заг. *Чого ти ходиш по ночах, шукаїш ґудза на голову?* (Козиряни Кельм.). *Чо ти хоч з мени, шукаєш ґудза?* (Борівці Кіцм.).

ҐУДЗАН, -а, зоол. Хом'як. Нов., Хот. *Петри, йдем у поли, будим вибирати з дюр ґудзанів пшиницу* (Слобода Нов.).

ҐУДЗАТИЙ. 1. Сучкуватий. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Слуп попавси моц ґудзатий* (Ясени Стор.). 2. Вузлуватий, нерівний. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ца нитка недобра, бо дужи ґудзата* (Комарівці Стор.). 3. Кремезний, коренастий. Хот. *Най буди, шо він високий, але с таким малим ґудзатим єму тяшко боротиси* (Долиняни Хот.).

ҐУДЗОМАН, -а, ч. Великий сук. Кіцм., Вижн., Стор. *Там такий ґудзоман, шо ни годин росколоти поліно* (Багна Вижн.).

ҐУДЗУВАТИ. 1. В'язати вузлом. Заст., Кіцм., Кельм. *Ни ґудзуй так, бо ни роз'яжеш* (Лукачани Кельм.). 2. перен., рідк. Допитувати. Кіцм., Вижн. *Так мине ґудзував, шо я аж упрів* (Карапчів Вижн.).

ҐУДЗУВАТИЙ. Див. **ҐУДЗАТИЙ 1, 2**. Заст. Кіцм., Вижн., Стор., Хот., Кельм. *Цей ковбок кєшко пилити, бо ґудзуватий* (Борівці Кіцм.). *Чо такий курмей ґудзуватий?* (Снячів Стор.).

ҐУДЗУ́ЛЯ, **ҐАДЗУ́ЛЯ**, -і, ж., зоол. Жук. Вижн. *На́ші ку́ри не їдю́т ґудзу́лі* (Чорногузи Вижн.).

ҐУДЗУМА́ЛЯ, -і, ж., згруб. Грудка. Хот. *На доро́зі ду́жи вилúкі ґудзума́лі* (Білівці Хот.).

ҐУ́ЛІР, **ҐУ́ЛЯР**, -а, ч. Комір. Заст., Стор., Глиб., Хот. *Ко́ло ґу́ліра фа́йно повішива́ла* (Турятка Глиб.). *Приши́й ґу́лір до ма́нтлі, бо загу́биш* (Слобідка Глиб.).

ҐУ́ЛЯ, -і, ж., зв. мн. **ҐУЛІ́**, -ль. 1 анат. Гланда. Хот. ***Не вмер Дани́ло, та ґу́лі його задави́ли** (Ярівка Хот.) 2. Див. **ҐУҐЛЯ 3**. Заст., Кіцм. *Котра́ вже віддáна, то роби́ла собі́ ґу́лю* (Киселів Кіцм.).

ҐУЛЯ́Н, -а, ч., рідк., бот. (Cucurbita pepo). Гарбуз. Сок. *От голова́, як ґуля́н* (Молодово Сок.).

ҐУЛЬКИ́, -ок, мн., бот. Сорт дрібних круглих слив. Сок. *Нарві́мо ґульо́к, дівча́та*! (Ломачинці Сок.).

ҐУЛЬМА́ҐА, -и, ж., згруб. Великий шматок. Кельм. *Куди́ таку́ ґульма́ґу ма́сла бере́ш?* (Лукачівка Кельм.).

ҐУ́МА, -и, ж. 1. М'яч. Нов. *Ото́ ви́дите, де ді́ти гра́юцци в ґу́ми* (Слобода Нов.). 2. Речовина з каучуку, гума. Заг.

ҐУМАКИ́, -ів, мн. Гумове взуття (постоли, чоботи, боти). Заст., Кіцм. *Тра́ба купи́ти ґумаки́ до боло́та, бо ади́ доці́ йдут* (Южинець Кіцм.).

ҐУНДЗУ́РІ, -ів, мн., згруб. Грудки замерзлої землі. Глиб., рідк. Заст., Кіцм. *Чі́му́ ни пошутрува́ли дорогу́, а типе́р такі́ ґундзу́рі, шо ни мош пири́йти* (Слобідка Глиб.).

ҐУ́РСКИЙ, субст., заст., лайл. Чорт, нечиста сила. Вижн., рідк. Кіцм., Заст. *Шо тибе́ за ґу́рский но́се?* (Карапчів Вижн.).

ҐУРТ, -а, ч., заст., рідк. Шкіряний пояс, ремінь. Кіцм., Глиб. *Ти цей ґурт меш носи́ти чи лиш гро́ші заду́рно дає́ш?* (Слобідка Глиб.).

ҐУРТО́ВАНИЙ. Зв'язаний. Глиб. *Фі́ра до́бри ґурто́вана, мо́жити ни боя́тиси* (Горбівці Глиб.).

ҐУСТ, -у, ч. Смак. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ко́ждий ма́є свій ґуст* (Черепківці Глиб.). *Я сам підберу́ собі́ ді́вку під свій ґуст* (Киселів Кіцм.).

ҐУСТО́ЙНИЙ, **ҐУСТО́ВНИЙ**. Смачний. Кіцм., Стор. *Пулу́динок був ду́жи ґусто́йний* (Ясени Стор.).

ҐУСТУВА́ТИ. Бути до смаку. Стор. *Здоро́ві люди́ні вся́ка їда́ ґусту́ї* (Ясени Стор.).

ҐУТА́ЛКА, -и, ж., заст., рідк. Одиниця виміру площі. Хот., Кельм., Сок. *Пражи́на ма́ла дві ґута́лкі, ділиласа на дві полпражи́ні* (Коболчин Сок.).

ҐУТА́ТИ[1]. Пускати ґутку (див. **ґутка** 1). Кіцм., Глиб, Нов., Хот. *Ану́, бахури́, хто май да́лі ґута́ї* (Слобідка Глиб.).

ҐУТА́ТИ[2] (згруб.). Квапливо ковтати, глитати. Кіцм., Хот. *Куво́чка сама́ ґута́є, а ку́рєта не кли́че* (Старосілля Кіцм.).

ҐУТЕ́Й, -я, ч., зб. **ҐУТЕ́Й**, -ю, бот. (Cydonia oblonga). Айва. Заг. *Це́го ро́ку ґуте́й не вроди́вса, бо зима́ була́ кре́пко студе́на* (Недобоївці Хот.). *Мой, де с ґіста́ла тако́ю ґуте́ю?* (Ясени Стор.).

ҐУТЕ́ЛЯ, -і, **ҐУТЕ́Я**, -ї, ж. Див. **ҐУТЕ́Й**. *За мі́сіц ґуте́лі бу́дут жо́вті і до́брі, а па́хнут вони́ як!* (Задубрівка Заст.).

ҐУ́ТКА, -и, ж. 1. Невелика дерев'яна палиця у дитячій грі (переважно пастухів). Кіцм., Хот. *От я мав ґу́тку, шо до́бри ґу́тала!* (Старосілля Кіцм.). 2. Гра ґутками (див. **ґутка** 1.). *Ми гра́лиси ґу́тки і не поба́чили, як корови по́за горб пішли́ в озими́ну* (Долиняни Хот.).

ҐУЦКУВА́ТИЙ. 1. Див. **ҐУДЗА́ТИЙ 1**. Кельм. *До теби траба ґуцкуватого бука, бо такий ни помагає* (Козиряни Кельм.). 2. Див. **ҐУДЗА́ТИЙ** 3. Кельм. *А тому ґуцкуватому я шє росфлячу ніс!* (Зелена Кельм.).

ҐУ́ША, ҐУ́ШЯ, -і, ж. 1. анат. Воло. Заг. *Ни давай курим їсти, бо в них ґуші повні* (Клішківці Хот.). ***Ґушу напхати,** згруб. Наїстися. Заст., Кіцм. 2. мед. Зоб. Заг. *Колис од ґуші ни було ліку, кілько було з ґушов, так і жили* (Голубівка Нов.). *Меньчі слабую, віткоди ґушю вірубали дохторі* (Горбівці Глиб.).

ҐУША́ТИЙ, прикм. З великою ґушею (див. **ҐУ́ША 1, 2**). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Кельм. *Ади, качіта які ґушаті, наїлиси, аж насилу ходє* (Старосілля Кіцм.). *Чоловік жив ґушатий, бо за репирацію траба було великі гроші дати* (Горішні Ширівці Заст.).

ҐУ́ШКА, -и, ж., тк. Невеликий моток ниток з двома кінцями, що використовується при тканні килимів. Стор. *Скорца тчеса ґушками* (Снячів Стор.).

ҐЮ́ҐАТИ. Див. **ДЮ́ҐАТИ**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Він мене перши поґав у плечі* (Борівці Кіцм.).

ҐЯ́ҐЯ, -і, ч. Див. **ДЄ́ДЬО**. Заст. *Ґяґя з вуйком Митром поїхали до млина курудзи молоти* (Брідок Заст.).

Д

Д (прийм.). До (вживається з давальним відмінком). Вижн., рідк., Стор. *Йди з нами д хаті* (Чорногузи Вижн.).

ДАВ'Є́НКА, -и, ж. 1. бот. Сорт груш, які важко ковтати. Заст., Кіцм. *Дав'єнки добрі лиш на сушиниці* (Дорошівці Заст.). 2. Розтерте, надавлене на підошві або п'яті місце. Заст., Кіцм. *Не можу йти, бо маю дав'єнку на нозі* (Борівці Кіцм.).

ДА́ЖЕ, незм. Навіть. Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Колис даже росписатиса не знали* (Лукачівка Кельм.).

ДАЛІ́ЧКО, незм. Далеко, далеченько. Заст., Кіцм. *Вона сидит далічко від школи* (Нові Драчинці Кіцм.).

ДА́НИЦ, -нцу, ч. 1. Танець, танці. Заг., рідк. Сок. *Де цеї нигілі був даниц?* (Карапчів Вижн.). 2. Майдан у селі, де звичайно танцює молодь. Заг., рідк. Сок. *Пішли на даниц, чуїш, там уже музика граї* (Козиряни Кельм.).

ДАНЦУВА́ТИ. Танцювати. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Ходім трохі данцувати* (Слобідка Глиб.).

ДАР, -у (а), ч., обр. Весільний подарунок. Заст., Кіцм., Глиб., Кельм., Сок. *Тиπер пішла мода заказувати дужи дорогі дари* (Козиряни Кельм.). *Як ни буди мині файного дара, то ни жеǹю сина* (Борівці Кіцм.).

ДАРА́БА, -и, ж. 1. Пліт при лісосплаві. Вижн. *Ца дараба має дев'єкь талбів* (Багна Вижн.). 2. Ланка плоту. Кіцм. *Робочі стралювали дериво до води і зробили дараби* (Старосілля Кіцм.). 3. перен. Великий шматок. Хот. *Взяв дарабу хліба в торбу і кавалок солонини* (Білівці Хот.).

ДАРМО́, -а, с. Див. **ДАРМО́Й**. Хот. *На ришиті можна пісок сіяти, а на дармі луччі* (Грозинці Хот.).

ДАРМО́Й, -я, ч. Вид рідкого решета. Хот., Кельм. *Пирисіяти би цу трину чириз дармой та й збутиса* (Козиряни Кельм.).

ДАРОВИ́ЗНА, -и, ж. Подароване майно. Заст., Кіцм., Глиб. *Довго ни набула в него даровизна, всьо пропив* (Горбівці Глиб.).

ДА́СКАЛ, -а, ч., рел. Дяк. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *У нашого*

да́скала грубий го́лос (Карапчів Вижн.).

ДА́ТИСИ (-СА). Посторонитися. Засіт., Кіцм, Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Ану́ да́йса тро́хи, най лю́ди пройду́т* (Лукачівка Кельм.).

ДАХІ́ВКА, -и, ж., буд. Черепиця. Заст., Глиб., Сок. *Лиши́лоси ще купи́ти дахі́вку, і вже мо́жна кла́сти ха́ту* (Брідок Заст.).

ДАШО́К, -а, ч. 1. Козирок. Заст., Кіцм., Глиб. *Відорва́в дашо́к від ка́шкіта та й хо́ди так* (Горбівці Глиб). 2. Зм. до **дах**. Заг.

ДВАЦЯ́ТКА, **ДВАЦЄ́ТКА**, -и, ж. Двадцять одиниць (пражин, карбованців). Заг. *Коли́с дід мав лиш двація́тку по́ля, а діте́й аж ві́сім* (Козиряни Кельм.). *Дес им устроми́в двацє́тку, та й ни зна́ю де* (Дорошівці Заст.).

ДВИГА́НИТИ, ДЗВИГА́НИТИ, згруб. Піднімати, переносити важкі речі. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Кельм. *Зачика́й, ни двига́нь сама́ ті мішки́!* (Лукачівка Кельм.).

ДВІР, род. **ДВОРА́** і **ДВО́РУ**, зв. мн. **ДВОРИ́**, -ів. Дім, будинок. Заст., Кіцм., Хот. *Ади́ які́ двори́ Митро́ ві́клав* (Борівці Кіцм.). *От покла́в двір, на все село́!* (Шилівці Хот.).

ДВІ́РНИК, -а, ч., заст. Сільський староста. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Дві́рник коли́с ма́в вили́ку вла́ду* (Брідок Заст.).

ДВІ́РНИКІВ, прикм., заст. Належний **двірникові** (див.). Заст., Кіцм. *Коли́с у Черні́вце́х лиш дві́рників син учи́вси, а дру́гі ни ма́ли ві́тки* (Бабин Заст.).

ДВІРНИКО́ВИЙ, заст. Див. **ДВІ́РНИКІВ**. Глиб. *Двірнико́вий хло́пиц това́ришува́в з мо́їм* (Горбівці Глиб.).

ДВІРНИ́ЧИТИ, заст. Бути сільським старостою. Заст., Кіцм. *О, той ву́йко до́вго двірни́чив* (Онут Заст.).

ДВОХРА́МОШНИК, -а, ч., бдж. Дворамний вулик. Хот. *У двохра́мошнику жию́т дві сім'ї́ бжо́лів* (Грозинці Хот.).

ДЕВ'ЯДЕСЯ́ТЬ, ДЕВЄТЬДЕСЄ́ТЬ, ДЕВ'ЄДИСІ́ТЬ, ДЕВІКДЕСЄ́КЬ. Дев'яносто. Заг. *Мі́й чолові́к заро́би́в цего мі́сіця дев'єдисі́ть тру́доднів* (Дорошівці Заст.). *Він ма́є дев'єтьдесє́ть год, то му́сит пам'єта́ти* (Голубівка Нов.).

ДЕ́КА[1], -и (-і), ж. 10 грамів. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Мині́ ще тре́ба купи́ти трицікь дек фа́рби* (Вікно Заст.).

ДЕ́КА[2], -и (-і), ж. 1. Ковдра. Заст., Кіцм. *Укри́ламси де́ков, та й ми було те́пло* (Товтри Заст.). 2. Велика вовняна хустка. Заст., Кіцм. *Бири́ на пле́чі де́ку, бо ду́жи студино́* (Ставчани Кіцм.). 3. Шматок картону або фанери, що використовується як покришка. Кіцм., Вижн., Стор. *Накри́й скри́ньку де́ков* (Клинівка Стор.).

ДЕ́КА[3], -и (-і), ж. Бляшана форма для випікання хліба. Заст. *Купи́лам собі́ фа́йні де́кі на хліб* (Веренчанка Заст.).

ДЕЛІКА́ТНИЙ, **ДИЛІКА́ТНИЙ**. Гарний, показний. Заст., Кіцм., Глиб. *Він делі́ка́тний чолові́к, а вна горба́та, ни́ска* (Слобідка Глиб.).

ДЕРГІ́ВКА, **ДЕРЬГІ́ВКА**, -и, ж., заг., **ДЕ́РЬГАВКА**, Кельм., **ДЕ́РЬГАНКА**, -и, Сок., Глиб. Щітка круглої форми з залізними зубами для розчісування конопляного волокна. *Пе́рший раз ті́пают на те́рлици, а пото́му вітира́ют і де́ргают на дергі́вці* (Михайлівка Глиб.). *С те́рлиці бире́си на дергі́вку* (Василів Заст.).

ДЕРЕВИ́ЩЕ, **ДИРИВИ́ЩЕ**, **ДИРИВИ́ЩІ**, -а, с. Домовина. Заст., Вижн., Стор. *Іва́н пові́з дириви́ще сво́му ді́дови* (Заставна).

ДЕРЕВКО́, **ДИРИВКО́**, -а, с., спец. Частина рубанка. Заст., Хот. *У гі́мблі*

є диривко́, клин, ру́чка і жилі́ско (Атаки Хот.).

ДЕРЕВЦЕ́, **ДИРИВЦЕ́**, -а, с., обр. 1. Новорічна ялинка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Тра́ба дес діста́ти деревце́, бо до ново́го ро́ку лиши́лоси два дни* (Мигове Вижн.). 2. Весільна ялинка, прикрашена квітами та цукерками. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот. *На цім вісілю́ фа́йне деревце́* (Дорошівці Заст.). *Деревца́ фа́йні би бу́ли с со́сни* (Грозинці Хот.). 3. Оздоблена квітами та різнокольоровою вовною ялинка, яку прикріплюють на даху нового будинку, як поставлять крокви. Кіцм., Вижн., Стор. *Готу́йте деревце́, бо вже зво́димо кізли́* (Стара Жадова Стор.).

ДЕРЕВ'Я́НКА, **ДИРИВ'Є́НКА**, **ДИРИВЛЯ́НКА**, -и, ж. 1. Видовбана з дерева посудина (миска, мисочка). Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Хот. *Ті́сто у диривля́нці підійшло́ вицерть* (Шилівці Хот.). *Шука́йти дирив'є́нку, бо тра́ба чісно́к товчи́* (Слобідка Глиб.). 3. Милиця. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Хо́дит на дерев'є́нках, бо втра́тив но́гу на войні́* (Брусниця Кіцм.). 3. заст. зв. мн. **ДЕРЕВ'ЯНКИ́**, **ДЕРЕВ'ЄНКИ́**, **ДИРИВІНКИ́**, -ок, мн. Вид взуття, видовбаного з дерева або виплетеного з соломи на дерев'яній підошві. Заст., Кіцм. *Колис, ду́жи давно́, ходи́ли в дерев'я́нках на́віть до це́ркви* (Дорошівці Заст.). 4. Дерев'яна нога. Заг.

ДЕРЕНЯ́К, **ДИРИНЯ́К**, -у, ч. Наливка з терну. Хоч. *Бігме́ ніц ни пив, кум дав лиш по́рцію дириняку́* (Шилівці Хот.).

ДЕ́РИШ, -а, ч. Рябий, рябко (масть і кличка коня). Заст. *В'ї, де́риш, бо вже ду́жи пі́зно!* (Бабин Заст.). *Ко́ні є си́ві, чо́рні, де́риші* (Товтри Заст.).

ДЕРИШОВА́ТИЙ. Рябий, пістрявий. Заст. *У ме́ни приста́ли які́с деришова́кі голупці́ та й сидя́* (Дорошівці Заст.).

ДЕРУ́Н, -а, ч., спец. Вид металевого ножа, яким розколюють колоду на дошки для виготовлення дранки. Вижн., Стор., Глиб. *Іду́ до коваля́ наостри́ти дeру́н* (Стара Жадова Стор.).

ДЕ́РЬГАТИ. Розчісувати конопляне волокно на **дергівці** (див.). Заг. *А пото́му дерьгівка є, де́рьгаєм, віхо́де кло́ча, а лишаєси чи́сте волокно́* (Голубівка Нов.).

ДЕС-НИ-ДЕ́С, незм. 1. Де-не-де. Заг. *Сніг гет ростопи́вси, лиш дес-ни-де́с на по́ли ше є* (Малятинці Кіцм.). 2. Коли-не-коли. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Кельм. *Мо́жи дес-ни-де́с заверну́ до вас* (Лукачівка Кельм.).

ДЕСЯТИ́НА, -и, ж., іст. Одиниця виміру площі. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Пан у нас мав дві ти́сячі і шти́риста десяти́н зимні́* (Романківці Сок.).

ДЕ́ЧКО, -а, с. 1. Зм. до **ДЕ́КА 3** (див.). *Ві́клади ре́шту кі́ста у де́чки* (Заставна). 2. Сковорода. Кельм. *Приниси́ мині́ де́чко, най жжа́рю карто́флі* (Бузовиця Кельм.).

ДЕШЕВНЯ́, -і, ж. Низька ціна на товари і продукти. Хот. *На я́рмарку цеї неді́лі та́ка дешевня́* (Клішківці Хот.).

ДЄ́ДЬО, **ДЄ́ДЯ**, **ҐЄ́ҐЬО**, **ҐЯ́ҐЯ**, -і, ч. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., **ДЯ́ДЯ**, **ДЯ́ДЬО**, -і. Хот., Кельм., Сок. Тато. *Я скажу́ дє́дьови, шо ти в кіно́ ходи́ла* (Вікно Заст.). *Наш дє́дя уме́рли тогі́т* (Черепківці Глиб.). *Дя́дя, як ви ма́єте ї́хати, то лу́чче я поїду́* (Романківці Сок.).

ДЄТДО́М, -у, ч. Дитбудинок. Заг. *Він віхо́вувавси в дєтдо́мі і ма́ми не знав, аж типе́р його́ ма́ма відшука́ла* (Василів Заст.).

ДЖА́НДРА, -и, ж. Багниста дорога, грязюка. Глиб. *Шкода́ буксо́ві чо́боти вбира́ти у таку́ джа́ндру* (Горбівці Глиб.).

ДЖВИНЬҐІТИ, **ЖВИНЬҐІТИ**. Див. **ЖИВИНҐІТИ 2**. Заст., Кіцм., Вижн. *Не джвиньґіт мині на голові* (Чорногузи Вижн.).

ДЖЕНЬҐАШЛИВИЙ, **ДЖЕНҐАШЛИВИЙ**. Заст., Стор., **ДЖИНҐЛИШЛИВИЙ**. Хот. Вередливий, вибагливий. *Такому дженьґашливому все недобре* (Задубрівка Заст.). *Мій чоловік моц дженґашливий на їду* (Ясени Стор.).

ДЖЕРҐА, **ДЖЕРЬҐА**, **ДЖЕРГА**, **ДЖЯРГА**, -и, ж. Вовняна домоткана ковдра з візерунками. Вижн., Стор. *Як дают у віно ґівчині джерьґу, то це означаї, шо вона з ґосподарскої родини* (Стара Жадова Стор.).

ДЖІНЬДЖОР, -а, зв. мн. **ДЖІНЬДЖОРИ**, -ів, рідк. Ковзан. Глиб. *Запреч собі джіньджори на другу зиму* (Горбівці Глиб.).

ДЖОҐОРИТИСИ (-СА), **ДЖЕҐОРИТИСИ (-СА)**, знев. Пишатися, величатися, чванитися. Кіцм., Хот. *Чого він так джоґоритси?* (Клішківці Хот.).

ДЖОҐОРНИЙ, **ДЖЄҐОРНИЙ**. Гордий, пишний. Хот. *Її чоловік такий джоґорний* (Клішківці Хот.).

ДЖУНЬДЖУРИСТИЙ, знев. Гордий, пихатий, чванливий. Глиб., рідк. Заст., Кіцм. *Мій цей менчій джуньджуристий парубок* (Слобідка Глиб.).

ДЖУНЬДЖУРИТИСИ (-СА), **ДЖОНДЖУРИТИСИ (-СА)**, знев. Див. **ДЖОҐОРИТИСИ (-СА)**. Заст., Кіцм., Глиб., Кельм. *Шо джонджурисса, як паня?* (Лукачівка Кельм.).

ДЖУР, -у, ч 1. Каламутна, несмачна рідка страва або напій. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Най буди трохі вина, али доброго, а ни бочка джуру* (Баламутівка Заст.). 2. Осадок олії. Заст., Кіцм., Глиб. *Цей джур мині ни сипти, бо я кому дам його їсти?* (Слобідка Глиб.).

ДЖУС, **ДЖЮС**, -а, ч. 1. лайл. Чорт, нечистий, домовик. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Такий обталапаний, як джюс, роги лиш му бракуют* (Старосілля Кіцм.). 2. (згруб.). Вертун, дзиґа (про дитину, що не може всидіти на місці). Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Де тебе носило, джусе?* (Вікно Заст.).

ДЖЮРКАНИТИ, **ДЖУРКАНИТИ**, **ДЖОРҐАНИТИ**, згруб. 1. Лити. Заст., Кіцм., Кельм. *Ни джуркань так воду на помідори, бо поломиш* (Шишківці Кіцм.). 2. Дудлити, багато пити. Кельм. *Хвати тілко джорґанити тої гурівки, бо згориш до лиха!* (Козиряни Кельм.).

ДЖЮРКАЛО, -а, с. Див. **ДЖЮРКАЧ**. Заст. *Іди до джюркала та й напийси води* (Дорошівці Заст.).

ДЖЮРКАЧ, **ДЖЮРКАЧЬ**, **ЧЮРКАЧЬ**, -а, ч. Джерело, звідки з дзюрчанням витікає вода по жолобку. Заст, Кіцм. *Зари ґийдимо до джуркача, і там нап'єсси* (Старосілля Кіцм.).

ДЖЯНТА, **ДЖАНТА**, **ДЖАНДА**, **ДЖЯНДРА**, **ЖЯНТА**, -и, ж., рідк. Портфель, чемодан. Нов., Хот. *Поклав книжки у джяндру і пішов до школи* (Білівці Хот.). *А тобі мама джанду купила?* (Рингач Нов.).

ДЖЬОҐИ, незм., рідк. Сторчголов, сторчака. Заст. *Як зашпотавси, та й политів джьоґи* (Дорошівці Заст).

ДЗВІҐАТИ. Див. **ДВИГАНИТИ**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Чоловік прийде то віднесе, я ни годна дзвіґати такі великі міхи* (Дорошівці Заст.).

ДЗЕНДЗАР, **ДЗЕНЗАР**, **ДЗЕНЗУР**, **ДЗЕНДЗАРЬ**, **ДЗЕНДЗУРЬ**, **ДЗЕРДЗУЛ**, -а, ч., бот. (Armeniaca vulgaris). Абрикос. Хот., Кельм., Сок. *Пристиглі дзензарі добри закручувати* (Атаки Хот.).

ДЗЕНЗУ́РА, **ДЗЕРДЗУ́РА**, -и, ж., рідк. Див. **ДЗЕ́НДЗА́Р**. Хот.

ДЗЕР, -у, ч. Сироватка з коров'ячого молока. Заг. *Вмива́йси дзе́ром, біла бу́диш* (Рукшин Хот.). *Скриви́вса, як від дзе́ру* (Молодово Сок.).

ДЗЕ́РДЗАЛО, -а, с. Див. **ДЗЕ́НДЗА́Р**. Сок. *Почало́ цвисти́ вже дзе́рдзало* (Молодово Сок.).

ДЗЕРКАЛЬЦЕ́, **ДЗЕРКАЛЦЕ́**, -я, с., бот. (Viola suavis). Фіалка. Глиб. *За бриндушка́ми росцвита́юцци дзеркал-ця́* (Горбівці Глиб.).

ДЗЕ́РКАТИ. Бризкати тонкою цівкою Кельм., Сок. *Шо дзе́ркаєш дити́ні в лице́?* (Коболчин Сок.).

ДЗЕ́СТРИ, -ів, мн., Нов., Хот., Кельм., **ДЗЕ́СТРО**, -а, с. Вижн., Стор., рідк. Кіцм., **ДЗЕ́СТРА**, -и, ж. Глиб. Придане переважно з речей хатнього вжитку. *Диви́си на ді́вку, а ни на дзе́стро* (Стара Жадова Стор.) *А пото́му молоди́й бире́ фі́ру і ї́де за нев, забира́є її́ і дзе́стри* (Голубівка Нов.).

ДЗИҐАРМА́ЙСТЕР, -стра, ч. (рідк.). Див. **ДЗИГАРНІ́СТ**. Заст. *Дав пола́годити свій дзиґа́рок дзиґарма́йстрови* (Дорошівці Заст.).

ДЗИҐАРНІ́СТ, -а, ч., заст., рідк. Годинникар. Заст., Стор., Глиб., рідк. Кіцм. *Тре́ба поне́сти дзиґа́рок до дзиґарні́ста, би пола́годив* (Костинці Стор.).

ДЗИҐАРНІ́СТИЙ, субст., заст., рідк. Див. **ДЗИҐАРНІ́СТ**. Заст. *Іду́ до дзиґарні́стого за дзиґа́рком* (Кулівці Заст.).

ДЗИҐАРНІ́ЧКА, **ДЗІҐАРНІ́ЧКА**, -и, ж., заст. Курильний мундштук. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ца дзиґарні́чка ше мого́ ді́да* (Бабин Заст.).

ДЗИҐА́РОК, **ДЗІҐА́РОК**, -рка, ч., заст. Годинник. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Йде, як нови́й дзиґа́рок* (Шишківці Кіцм.). *Я купи́ла файний жіно́чий дзіґа́рок* (Слобода Нов.). *Дзиґа́ркі типе́р та́ні* (Карапчів Вижн.).

ДЗИ́ҐАРЬ, -я, **ДЗИ́ҐАР** -а, ч. Цигарка. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Дай ми оде́н дзиґарь, най заку́рю* (Костриживка Заст.).

ДЗИҐОНІ́ТИ, **ДЖИҐОНІ́ТИ**. Дрижати від холоду. Заст., Кіцм., Глиб., Кельм., Сок. *Ни дзиґоні́в би ти, а йшов додо́му* (Козиряни Кельм.). *Як со́вгаюцци ґі́ти, то ни ма́ют час джиґоні́ти, аж ду́шно стає́ їм* (Горбівці Глиб.).

ДЗІНЬКУВА́ТИ. Дякувати (часто як іронічне). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Дзінькую тобі́, ти фа́йний хло́пиц* (Дорошівці Заст.).

ДЗО́РДЗИ, -ів, мн. Див. **ЗО́ВЗИ**. Хот. *Дзо́рдзи це така́ бо́ла ко́ний* (Грозинці Хот.).

ДЗОРДЗУВА́ТИ. Див. **ЗОВЗУВА́ТИ**. Хот. *Ду́жи пло́хо, коли́ ко́ні дзордзу́ют* (Грозинці Хот.).

ДЗУМБЕ́ЛА, -ів, мн., рідк. **ДЗУМБЕ́ЛО**, -а, с. Вудила. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *С цим молоди́м коне́м стра́шно ї́хати биз дзумбе́лів* (Горбівці Глиб.).

ДЗУМБЕЛА́ТИ. Гнуздати. Заст., Кіцм. *Йди дзумбела́й коня́, а я поди́в'юси, ци ко́ло фі́ри ні́чо́ ни поло́милоси* (Валява Кіцм.).

ДЗУ́РКАЛО, **ДЗО́РКАЛО**, -а, с. 1. Дзвінок, калатало. Кіцм., Вижн., Стор., Хот. *У гуцу́лів ко́жда коро́ва ма́ї дзу́ркало на ши́ї* (Ясени Стор.). 2. Брязкало (іграшка немовляти). Кіцм., Вижн., Стор., Хот. *Дити́на лю́би гра́тиси дзу́ркалом* (Карапчів Вижн.).

ДЗУ́РКАТИ, **ДЗО́РКАТИ**. Брязкати, бряжчати. Заст., Кіцм., Хот., Кельм., Сок. *Тебе́ шо, найми́ли кі́лько дзо́ркати?* (Лукачівка Кельм.). *Поклади́ ключі́, ни дзу́ркай* (Задубрівка Заст.).

ДЗЮБА́К, -а, ч., орн. Вид голуба з довгим дзьобом Заст., Кіцм. *Мій хло́пиц розві́в собі́ дзюба́ків* (Репужинці Заст.).

ДЗЮБА́ТИЙ. Гостроносий. Заст., Кіцм. *Типе́р дзюба́ті полови́нки ни в мо́ді* (Брусниця Кіцм.).

ДЗЮБЛИ́НА, **ДЗЬОБЛИ́НА**, -и, ж., рідк. Зм. до **ДЗЬО́БНЯ** (див.). Вижн., Стор. *Віде́й ни ста́ни во́вни на дві дзюбли́ні* (Карапчів Вижн.). *Ми коли́с дзюбли́ну на пле́чі і га́йда до шко́ли* (Коритне Вижн.).

ДЗЮБО́К, **ДЗЬОБО́К**, -бка, ч. 1. Дзьоб. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Гу́си ма́ют чирво́ні дзю́пки* (Киселів Кіцм.). 2. Передня частина взуття, носок. Заст., Кіцм., Глиб. *А посто́ли були́ шкі́ряні і ґу́мові з ота-ки́ми дзю́пками* (Черепківці Глиб.).

ДЗЮРИ́ТИ, **ДЗЮРІ́ТИ**. Текти тоненькою цівочкою. Кіцм. *Бири́ ту лі́йку, шо гу́сто дзю́рит вода́* (Борівці Кіцм.).

ДЗЮРКА́Ч, -а. Див. **ДЖЮРКА́Ч**. Вижн. *Цей дзюрка́ч ніко́ли ни вісиха́ї* (Карапчів Вижн.).

ДЗЮРО́К, -рка. Струмок води, що витікає з криниці по дерев'яному жолобу. Хот. *Ади́, як дзюро́к тиче́ з кирни́ці* (Рукшин Хот.).

ДЗЯБЛЯ́, **ЗІБЛЯ́**, -і, ж., с. г. Зяб. Глиб., Нов., Хот. *Восени́ во́реса на пари́ну́, то і є дзябля́* (Санківці Хот.).

ДЗЯ́ВКАТИ. 1. перен., згруб. Настирливо, невідступно просити. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Кельм. *Про́сю тебе́, ни дзя́вкай ти ті́лко* (Козиряни Кельм.). 2. Гавкати, дзявкати (про цуценя). Заг.

ДЗЯ́МА, **ДЗЄ́МА**, -и, ж. 1. Юшка з риби, курячого м'яса, бульйон. Заст., Глиб., Нов., Кельм. *Мало́му мо́жно потро́шки дава́ти дзя́ми* (Топорівці Нов.). 2. Фруктовий сік. Кіцм., Глиб. *Ві́души дзя́му с цитри́ни* (Валява Кіцм.). 3. Рідка некалорійна страва. Стор. *Шо да́ла мині́ яко́їс дзя́ми!* (Бобівці Стор.).

ДЗЬО́БНЯ, -і, ж. Торбина, виткана з різнокольорових вовняних ниток. Вижн., Стор. *Узє́в ї́ду́ в дзьо́бню і пішо́в роби́ти* (Банилів Вижн.).

ДЗЬО́ҐАТИ, згруб. Дорікати, колоти. Вижн. *Не дзьо́гай мине́ слова́ми, як є́глами* (Чорногузи Вижн.).

ДИ́ВДУР, -у, бот. (Datura stramonium). Дурман. Нов. *Шо ти рипиту́єш, як ди́вдуру наївси?* (Слобода Нов.).

ДИВОГЛЯ́ДЬ, **ДИВОГЛЄ́ДЬ**, -і, ж. Диво, видовище. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Жінки́ як щипи́лиси свари́ти, то чи́сти дивоглє́дь* (Бабин Заст.). *Збі́глиса лю́ди, як на дивогля́дь* (Лукачівка Кельм.).

ДИГА́НЯ, -і, **ДИГА́НІЯ**, -ї, ж. 1. Злодій, шкідник (про лисицю, тхора). Глиб., Хот. *Всі ку́ри повіно́сила та дига́нія* (Горбівці Глиб.). 2. лайл. Паскуда, погань. Глиб., Хот. *Ах ти дига́ня водна́!* (Білівці Хот.).

ДИ́ЖМА, -и, ж. 1. іст., рідк. Податок, податок натурою, десята частина прибутку. Кіцм., Стор. *І на па́нщину ходи́ли роби́ти і ди́жму дава́ли* (Старосілля Кіцм.). 2. (заст., рідк). Придане. Стор. *Вже час, до́ню, ди́жму рихтува́ти* (Ясени Стор.).

ДИКОРА́ЦІЯ, -ї, ж., рідк. Медаль, орден. Глиб. *На пара́ду всі повбира́ли свої́ дикора́ції* (Горбівці Глиб.).

ДИКУВА́ТИСИ (-СА). Ховатися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *А ти ни дику́йси там, бо я одна́ко тибе́ ви́жу* (Брусниця Кіцм.).

ДИКУ́НОК, -нка, ч., заст. Окіп. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Це дику́нки ще від войни́* (Заставна).

ДИ́ЛДА, -и, сп., згруб. Високий ростом, здоровило. Хот., Кельм., Сок.

То така́ ди́лда ві́росла (Клішківці Хот.).

ДИЛИ́НЯ, **ДИЛИНЄ́**, -я, с., зб., буд. Шматки дерева, лати, що прибиваються горизонтально або вставляються між **СО́ХАМИ** (див.) при будуванні хати, сараю тощо. Кіцм., Глиб. *Ха́ту закіда́ют дили́нім* (Черепківці Глиб.).

ДИ́ЛЯ, **ДИ́ЛЄ**, -я, с., зб. Див. **ДИЛИ́НЯ**. Хот. *То хата на ди́лях* (Зарожани Хот.).

ДИЛЬО́ВАНИЙ, буд. Зроблений з використанням **ДИ́ЛЯ** (див.). Хот., Кельм., Сок. *У нас ха́та дильо́вана* (Романківці Сок.).

ДИ́МАТИ, ков. Дмухати ковальським міхом. Заст., Кіцм. *Ану́, мали́й, йди суда́, бу́дим ди́мати* (Киселів Кіцм.).

ДИ́МКА, -и, ж., бот. Сорт кущової цибулі, саджанка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Цибу́ля ди́мка ду́жи гирка́* (Суховерхів Кіцм.). *Мама́ вже посади́ла ди́мку на грядка́х* (Білівці Хот.).

ДИМНИ́К, -а, ч., заст. Отвір у даху, через який виходить дим з горища. Заст., Кіцм., Нов. *Коли́с ко́мена ни було, бу́ли димники́, на поді́ бу́в дим, а типе́р до́бре, усе там кладу́т* (Задубрівка Заст.).

ДИ́МОВИЙ, прикм. Кольору диму (про синій виноград, густо вкритий пилком). Хот. *Цей год ду́же вроди́в ди́мовий виногра́д* (Білівці Хот.).

ДИ́НЯ, -і, ж., бот. (Cucurbita pepo). Кормовий гарбуз. Хот. *У колхо́зі са́дя гарбузи́, то сироїди, а це ди́ня коро́ві* (Атаки Хот.).

ДИРКА́ВИЙ, прикм., рідк. З багатьма отворами, дірчастий. Кіцм. *Я́ке у цім ша́рфику те́пло, як він дирка́вий* (Борівці Кіцм.).

ДИРКА́ВНИЦА, -і, ж. 1. Частина ткацького верстата. Хот., Кельм. *Росколо́ласа дирка́вница і тра́ба роби́ти нову́* (Лукачівка Кельм.). 2. (ков.). Металічна планка з багатьма отворами різного діаметру. Вижн., Стор. *Аби́ зна́ти, їку́ ди́рку пробі́ти, то під зилі́зо кладу́т дирка́вницу* (Чорногузи Вижн.).

ДИРКА́Ч, **ДЕРКА́Ч**, -а, ч. 1. Прилад, шумом якого лякають птахів під час посіву та визрівання хлібів. Заст., Вижн. *Дай деркá́ч, бо воро́ни довбу́т кукуру́дзи* (Вашківці Вижн.). 2. (ав.). Вертоліт. Заст., Кіцм. *Ади́, як ни́ско дирка́ч полит́ів* (Дорошівці Заст.).

ДИРКО́ВАТИЙ. Див. **ДИРКА́ВИЙ**. Нов., Хот. ***Дирко́вата вере́ня всьо по́ле злітáла** (борона. Рингач Нов.).

ДИРКО́ВНИЦА, -і, ж. Друшляк. Хот. *Бири́ дирко́вницу та проціди́ то кі́сто* (Клішківці Хот.).

ДИРМА́ТИ, **ДАРМА́ТИ**, -ів, мн., заст. Жіночі черевики з високими халявами на підборах. Заст., Кіцм. *То лиш бога́цкі жінки́ ма́ли фа́йлі дирма́ти, жо́вті або чо́рні* (Киселів Кіцм.).

ДИТИ́НКА, -и, ж. 1. тк. Частина кросен, до якої прикріплюють основу. Глиб., Хот., Кельм. *Припра́в дити́нку, бо спада́є* (Лукачівка Кельм.). 2. Зм. до дитина. Заг.

ДИХАВИ́ШНИЙ. Хворий розладом дихання. Вижн. *Стари́й став дихави́шний* (Чорногузи Вижн.).

ДИ́ХАВКА, -и, ж., анат. Гортань. Заст., Кіцм. *А ди́хавку вікида́їм псо́ви* (Прилипче Заст.).

ДИХТІ́ТИ. Важко дихати, з трудом переводити подих. Заст., Кіцм., Нов., Кельм. *Він ле́две дихти́т* (Шипинці Кіцм.). *Чого́ так дихти́ш, хто за тобо́в го́ниси?* (Подвір'ївка Кельм.).

ДІБЛЯ́, **ДЕБЛЯ́**. Заст., Стор., **ДЕБЛЯ́М**, Кіцм., **ДЕБЯ́**, Вижн., незм.

(заст.). 1. Ледве, насилу. *Така́ нигода, що дібля́ дішла́ до вас* (Ясени Стор.). 2. Трохи. Вижн. *Цей чиривик де́бя довший* (Чорногузи Вижн.).

ДІВКА, -и, ж. Дочка (незалежно від віку). Заг. *Ста́рші дівці шішть рік, ме́нші штири* (Прилипче Заст.).

ДІВО́ЧИТИ. Дівувати. Заг. *Тепе́р лиш згадую, як коли́с діво́чила* (Лукачівка Кельм.). *Це ма́ма мині́ ві́шила, як я ше діво́чила* (Недобоївці Хот.).

ДІВЧУ́К, -а, ч. Дівчина-підліток. Хот., Кельм. *Колис мама ще дівчуко́м робили у пана* (Лукачівка Кельм.).

ДІВЧУ́Р, -а, ч. 1. Див. **ДІВЧУ́К**. Заст., Кіцм. *Ади́, йкого вже дівчура́ має Марі́я* (Кадубівці Заст.). 2. Хлопчик, що має звичку гратися з дівчатками. Заст., Хот. *Іди́ грайси с хло́пцами, ни будь дівчуро́м!* (Атаки Хот.).

ДІД, -а, ч. 1. Жебрак. Заст., Кіцм., Сок. *Йкий я тобі́ дід? Дід під пло́том хо́дит, а я ха́ту маю!* (Романківці Сок.). 2. Качан кукурудзи, густо оброслий кукурудзяними рильцями. Заст., Кіцм. *Діти лупи́ли куру́дзи та найшли́ ді́да* (Борівці Кіцм.). 3. (заст., рідк., обр.). Невеликий сніпок злакових, що ставили на різдво у центральний куток хати. Заст., Кіцм. *Вно́сили ді́да в куто́к, бо як на свє́та без не́го* (Борівці Кіцм.). 4. Тато матері або батька та сторонній старий чоловік. Заг.

ДІ́ДИК, -а, ч. 1. Дідусь, зм. до **ДІД 4** (див.). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ді́дику, вас ма́ма кли́чут до ха́ти* (Прилипче Заст.). 2. с. г. Копа з трьох снопів, накрита четвертим. Вижн., рідк. Кіцм., Заст. *Пшини́цу віжєли і скла́ли у ді́дики* (Чорногузи Вижн.).

ДІДО́РА, ДІДУ́РА, -и, ч. Згруб. до **ДІД 4**. Заст., Кіцм. *Ади́, вже дідо́ра пішо́в у сад* (Ставчани Кіцм.).

ДІ́ДЧИЙ, ДІ́ЧЧИЙ. ***Ді́чча шкі́ра** (текст.). Чортова шкіра. Вижн. *Костю́м уши́тий з ді́ччої шкі́ри* (Чорногузи Вижн.).

ДІ́ДЬКО, -а, ч. 1. перен. Нічого, анічогісінько. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. ***Посієш рі́дко, то вро́дит ді́дько** (Карапчів Вижн.). 2. лайл. Чорт. ***Богаче́ви ді́дько дити́ну коли́ше, а бі́дному ві́тер в о́чи** (Драчинці Кіцм.).

ДІКА́БРЬ, -я, ч. Грудень. Хот., Кельм., Сок. *Тогі́д в дікабрі́ було́ ше те́пло* (Шилівці Хот.).

ДІЛЕ́ТКА, -и, ж. Див. **ҐІЛЕ́ТКА 1, 2**. Нов., Хот. *У діле́тку кладу́т са́ло, бри́нзу* (Подвірне Нов.).

ДІЛИ́ТИ, с. г. Проривати, проріджувати (буряки). Нов., Хот., Кельм., Сок. *Пото́м бура́к ді́лят, це прорива́ют його, лиша́ют шість – сім рослин на метр* (Романківці Сок.). *Ду́жи тє́шко діли́ти буре́ки, бо ці́лу дни́ну зі́гнений та й зі́гнений* (Вовчинець Кельм.).

ДІНЯ́К, ДІЙНЯ́К, ДІНИ́К, ДІЙНИ́К, -а́, ч., вівч. 1. Отара дійних овець. Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *За́втра нам прихо́де рєт пасти́ дійни́к* (Черепківці Глиб.). *Уже діня́к погна́ли па́сти* (Шилівці Хот.). 2. Доїння отари овець. Хот., Кельм. *У ме́ни сіго́дня діня́к, тра́ба вари́ти обі́д чобано́ви* (Лукачівка Кельм.). 3. Літній вівчарник. Кіцм., Стор., Хот. *Ове́ц у полони́ні сім тисяч у дійнику́* (Южинець Кіцм.).

ДІПРА́ВДИ, ДІПРА́ВДІ, незм. Справді. Вижн., Глиб. *Я ка́жу все діпра́вди* (Глибока). *Ма́мо, я діпра́вді там ни був* (Чорногузи Вижн.).

ДІОРНА́ТО, незм., заст., рідк. Дивно. Глиб. *Аж діорна́то мині́ самі́ с се́би, шо я так зроби́ла* (Горбівці Глиб.).

ДІТИ́СКА, -ів, мн., зб., згруб. Дітвора. Заст., Кіцм., Кельм. *Оті́ діти́ска гет потрасува́ли грі́тки́* (Борівці Кіцм.).

ДІТО́ЧЕ, -ого, с., субст., мед. Спазмофілія. Хот., Кельм. *Ра́ньчі бага́то діти́й від діто́чого вмира́ло* (Грозинці Хот.).

ДІШТА́НЦ, -у, ч., рідк. Відстань, дистанція. Вижн., Глиб. *Замали́й дішта́нц ви лиши́ли між дирива́ми* (Горбівці Глиб.).

ДИ́Е, **ДИ́О**. Вигук, яким поганяють коней. Нов., Кельм.

ДНИ́НСКИ, незм., заст. Щодня. Заст., Кіцм., Вижн. *Дни́нски сиди́т до́ма і нічо́ ни ро́бит* (Бабин Заст.).

ДНО, -а, с. 1. Черінь печі. Заст., Кіцм., Глиб., Сок. *Я дно не масти́ла, лиш піднебі́ня* (Коболчин Сок.). *Дно в печі́ вікладаі́си з мо́цної це́гли* (Черепківці Глиб.). 2. крав. Частина **портіни́ц** (див.). Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Кро́ю дно до портяни́ц* (Шипинці Кіцм.).

ДОБРІ́СЬКИЙ. Незношений, цілий. Кіцм., Заст., Глиб. *Чиривики́ ще чи́сто добрі́ські, а він ни хо́чи носи́ти* (Слобідка Глиб.).

ДОВАЛКУ́ВАТИ. Закінчити розрівнювати валком грудкувату землю, док. до **ВАЛКУВА́ТИ 1** (див.). Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Сиго́дни вже барабу́лю довалкува́ли в колго́спі* (Киселів Кіцм.).

ДОВБА́К, -а, ч., орн. Див. **ДОВБА́Ч**. *Аді́т, злеті́в з гру́шки довба́к* (Кліводин Кіцм.).

ДО́ВБАНКА, -и, ж., заст., рідк. 1. Видовбаний з дерева вулик. Заст. *До́вбанка ни ду́жи до́бра, бо там кри́шиси віск, як вібира́єси* (Дорошівці Заст.). 2. Зв. мн. **ДОВБАНКИ́**, -ок. Див. **ДО́ВБАНЦІ**. Хот. *Бува́ло ни бу́ло шо взува́ти, то ми роби́ли довбанки́ й носи́ли* (Шилівці Хот.).

ДО́ВБАНЦІ, -ів, мн., заст., рідк. Солом'яні або виплетені з осоки черевики на дерев'яній підошві. Кіцм. *Коли́с до робо́ти ходи́ли у до́вбанцах, віплечиних з осоки́* (Кліводин Кіцм.).

ДОВБА́Ч, -а, орн. Дятел Заг. *Це довба́ч так попоро́в гру́шку* (Лашківка Кіцм.). *Воґе́си у нас половики́, соро́ки, бу́зьки, довбачі́* (Василів Заст.).

ДО́ВБОШ, -а, орн., рідк. Див. **ДОВБА́Ч**. Заст., Нов., Кельм. *До́вбош бі́льше на ве́рбах сиди́т* (Прилипче Заст.).

ДОВГ, -у, ч. Борг Заст., Кіцм., Глиб., Стор., Кельм. *Коли́с, як ни міґ сплати́ти довги́, то спро́дували поли́, ха́ту* (Киселів Кіцм.).

ДОВГАЛЕ́ЦКИЙ, згруб. Див. **ДОВГИЛЕ́НИЙ**. Хот. *То таки́й довгале́цкий хло́пиц у них?* (Клішківці Хот.).

ДОВГИЛЕ́НИЙ, згруб. Дуже довгий. Кіцм., Хот. *Ну ти і довгиле́ний, три ме́три лиш на одні́ спо́дні тре́ба* (Нові Драчинці Кіцм.).

ДО́ВЖНИЙ. 1. Винен, такий, що має борг. Хот., Кельм., Сок. *Марі́йка до́вжна мині́ вулі́й* (Білівці Хот.). 2. Повинен, зобов'язаний. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Жі́нка до́вжна ра́но вста́ти і зготува́ти чолові́кови ї́сти* (Подвірне Нов.).

ДОВЖНИ́К, -а, ч. Боржник. Заст., Кіцм., Хот., Кельм., Сок. *Він довжни́к мій, але́ гро́ші ни хо́чи да́ти* (Білівці Хот.).

ДО́ВЖНО, незм. Повинно. Хот., Кельм., Сок. *Так до́вжно бу́ти і ґа́та* (Ширівці Хот.).

ДОВО́ЛНИЙ, **ДОВО́ЛЬНИЙ**. Задоволений. Кельм., Сок. *Іди́ до нас на робо́ту, бу́диш дово́лний* (Сокиряни).

ДОГЛА́ДИТИ. 1. буд. Док. до **ГЛА́ДИТИ 1** (див.). Заг. *Ше ма́ю догла́дити скі́ну у вили́кі ха́кі* (Киселів Кіцм.). 2. Док. до **ГЛА́ДИТИ 2** (див.). Нов., Хот., Кельм., Сок. *Лиш це догла́дю і всьо* (Коболчин Сок.).

ДОГЛУ́ПАТИСИ (-СА), згруб. Додуматися, зрозуміти. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Аж типе́р доглу́павса, шо тра́ба робити* (Лукачівка Кельм.).

ДОГОВО́Р, -у, ч., обр. Домовленість між батьками наречених про день весілля, подарунки тощо. Хот., Кельм. *У молоди́х на ці нидíлі догово́р* (Козиряни Кельм.).

ДОГОНИ́ТИ[1]. Наздогнати. Заст., Кіцм., Кельм. *Не міг уже́ вас догони́ти* (Лукачівка Кельм.).

ДОГОНИ́ТИ[2]. Дорікати, сварити. Заст., Кіцм. *Ни догони́ та́тови й ма́мі, бо то гріх і встид* (Бабин Заст.).

ДОГУЛЯ́ТИ. Дотанцювати, док. до **ГУЛЯ́ТИ 1** (див.). Заг. *Я догуля́ю цей да́ниц і йду дудо́му, бо вже те́мно си* (Киселів Кіцм.).

ДО́ҐА, -и, ж., бонд. Клепка, кожна з дощок діжки чи цебра. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Обручі пу́кли і росси́пались до́ґі* (Горбівці Глиб.).

ДО́ҐАРЬ, -я, ч., бонд. Бондар. Кіцм. *До́ґарь зроби́в мині́ дубо́ве вадро́* (Берегомет Кіцм.).

ДОҐРАСКУВА́ТИ, с. г. Док. до **ҐРАСКУВА́ТИ** (див.). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Лиши́лоси ше тро́хи бураків доґраскува́ти* (Шишківці Кіцм.).

ДОДЕ́РЬГАТИ. Док. до **ДЕ́РЬГАТИ** (див.). Заг. *Ще ма́ю це пря́диво доде́рьгати* (Реваківці Кіцм.).

ДОДНИ́НИ, незм. Удосвіта. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Додни́ни тра́ба вста́ти, звари́ти шо-нибу́дь чолові́кови ї́сти і ґі́тим* (Костинці Стор.).

ДОДНЯ́, незм. Див. **ДОДНИ́НИ**. Хот., Кельм. *Мо́я дити́на встає додня́ і нас бу́ди* (Козиряни Кельм.).

ДОЄДИНКУВА́ТИ. Док. до **ЄДИНКУВА́ТИ** (див.). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот. *Сиго́дни на́ші ла́нка вже доєдинкува́ла бураки́* (Киселів Кіцм.).

ДОЗИРА́ТИ. Доглядати. Док. **ДІЗДРИ́ТИ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *А хто ма́му буди на ста́рість дозира́ти?* (Карапчів Вижн.). *Ти по́тім діздри́ш за коро́вов* (Банилів Вижн.).

ДО́ЗНАКИ, **ДО́ЗНАКУ**, незм. Докладно, точно. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Гий, ти хо́чиш зна́ти всьо до́знаку* (Карапчів Вижн.). *До́знаку таку́ я ма́ю ско́рцу* (Ясени Стор.).

ДОЇДА́ТИ. 1. Набридати, докучати. Заст., Кіцм., Вижн., Хот., Кельм. *До́вгі но́чі так доїда́ют* (Лукачівка Кельм.). 2. Закінчувати їсти. Заг.

ДО́ЙНА, -и, ж., рідк. Пісня. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Заспіва́в мій кум до́йни воло́ської* (Черепківці Глиб.).

ДО́КЄВ, **ДО́КІВ**, незм. Поки. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *До́ків Петя не поро́бе уро́ки, я не дам йому́ ї́сти* (Кіцмань).

ДОКОЛОТИ́ТИ. Закінчити вимішувати мамалиґу під час кипіння, док. до **КОЛОТИ́ТИ,** див. Заст., Кіцм. *За́риз доколо́чу куле́шу та бу́дим обі́дати* (Киселів Кіцм.).

ДОКОНЕ́ШНЕ, незм. Неодмінно, обов'язково. Хот., Кельм. *Це шо, доконе́шне тра́ба ї́хати?* (Козиряни Кельм.).

ДОКОРІНУВА́ТИ. Викорчувати. Заст., Кіцм. *Докорі́нуй уже́ той горі́х та поруба́й на дрова́* (Киселів Кіцм.).

ДОКО́ЦЬКАТИ. Розбестити надмірною ласкою, док. до **КО́ЦЬКАТИ** (див.). Заст., Кіцм. *Доко́цькала дити́ну до то́го, шо вона́ типе́р ніко́го ни слу́хає* (Реваківці Кіцм.).

ДОЛИ́НА, **ДОЛЕ́НА**, -и, ж. 1. Нижня частина, низ (предмета). Заг. *А доли́нов фо́ту круго́м обши́то ґа́лєном і по́при край торо́ки* (Василів Заст.). 2. Низовина. Заг. ***На доли́ні**. Внизу. ***На доли́ну**. Вниз. *Кум трима́є ту*

копиративу, шо на долині (Задубрівка Заст.).

ДОЛИНЯ́НСЬКИЙ, **ДОЛИНЯ́НСКИЙ,** прикм. Той, що живе в нижній частині села. Хот. *Це долинянскі хлопці прийшли* (Малинці Хот.).

ДОЛІ́В, незм. Додолу, вниз. Вижн., Стор. *Опустила долів руки* (Нові Бросківці Стор.).

ДОЛІВЛИ́Ц, незм. Долілиць. Заст., Кіцм. *Я ни люб'ю спати долівлиц, бо нима чим дихати* (Вікно Заст.).

ДОМА́ТОРЬ, -я, ч., заст., рідк. 1. Домовласник. Кіцм., Вижн. *Наймала станцію дес на Панскі вулици, али доматорь був дужи прикрий* (Старосілля Кіцм.). 2. Господар, хазяїн (по відношенню до гостей). Кіцм., Вижн. *Доматорі так нас файно приймали, шо раз* (Чортория Кіцм.).

ДОМАШИНУВА́ТИ. Закінчити перепускати молоко через сепаратор, док. до **МАШИНУВА́ТИ** (див.). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Іди домашинуй то молоко, най ни стоїт* (Шишківці Кіцм.).

ДОМІ́В, незм. Додому. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ходи, Марійко, домів* (Нові Драчинці Кіцм.).

ДОМІШТУҐА́НИТИ, згруб. Домішати, добавити, док. до **МІШТУҐА́НИТИ** (див.). Заст., Кіцм. *До барабулі доміштуґаню ґрісу, і свині їтя, аж си дав'я* (Киселів Кіцм.).

ДОНАКЛАДА́ТИ. Закінчувати вишивати бісером. Док. **ДОНАКЛА́СТИ**. *Чириз тиждінь я донакладу цу сорочку, тоді буду тобі шити* (Шипинці Кіцм.).

ДОПА́ЗИТИ. Вистежити, вислідити, док. до **ПА́ЗИТИ**. Заст., Кіцм., Стор. *Я маю допазити, хто до мени в сад іде* (Ставчани Кіцм.).

ДОПА́КУВАТИ. Докурювати, допалювати. Док. **ДОПА́КАТИ**. Заст., Кіцм., Стор. *Допакай уже той дзиґарь та йди обідати* (Борівці Кіцм.).

ДОПАКУВА́ТИ. 1. згруб. Похапки з'їсти. Док. до **ПАКУВА́ТИ** (див.). Заст., Кіцм. *Допакував пироги з миски і дес побіг* (Шишківці Кіцм.). 2. Закінчити пакувати. Заг.

ДОПАЛА́ТИ. Закінчити віяти зерно, пересипаючи з одного решета в інше, док. до **ПАЛА́ТИ** (див.). Заст., Кіцм. *Йди допалай ту пшиницу, най визу до млина* (Бабин Заст.).

ДОПАНТРУВА́ТИ. Доглянути, док. до **ПАНТРУВА́ТИ** (див.). Заст., Кіцм., Стор. *Добри, як є старина, то коло хати всьо зробит і дітий допантрує* (Южинець Кіцм.).

ДОПЕ́НЬГАТИ, знев. 1. Доплентатися, пришкандибати. Заст., Кіцм., Стор. *Ледвим допеньгав до хати, так ні боліла нога* (Ставчани Кіцм.). 2. З трудом донести або дотягти щось важке. Вижн., Стор. *Якос допеньгав я той міх до млина* (Берегомет Вижн.).

ДОПИЛУВА́ТИ. Поспішити, док. до **ПИЛУВА́ТИ** (див.). Заст., Кіцм. *Гай допилуй та скінчимо сигодни хоть цей кавалчик сапати* (Реваківці Кіцм.).

ДОПІСКУВА́ТИ, буд. Закінчити натирати піском стіни під час мазання, док. до **ПІСКУВА́ТИ** (див.). Заст., Кіцм. *Допіскуй ше ту скіну і йди обідати* (Шишківці Кіцм.).

ДОПОЛОКА́ТИ. Допрати, док. до **ПОЛОКА́ТИ** (див.). Заст., Кіцм. *Зари督 дополочу сорочки і йду обід варити* (Ставчани Кіцм.).

ДОПОМИНА́ТИСИ. Добиватися, домагатися. Заст., Кіцм., Глиб. *Траба самому допоминатиси, бо дудому ніхто ни принесе* (Горбівці Глиб.).

ДОПРАВДО́ВУВАТИСИ (-СА). 1. Домагатися справедливості. Кіцм., Вижн., Стор. *Він любив доправдовуватиси за*

всіх (Драчинці Кіцм.). 2. Виправдовуватися. Кіцм., Заст., Хот. *Якшо винен, то мовчи і не допраўдовуйси* (Киселів Кіцм.).

ДОПРАЖИТИ. Досмажити, док. до **ПРАЖИТИ** (див.). Заст., Кіцм., Вижн., Стор. Глиб. *Допражу єшницу і дам шнідати* (Шипинці Кіцм.).

ДОПРАШУВАТИ. Досапати, док. до **ПРАШУВАТИ**. (див.). Нов., Хот., Кельм. *Лиш сигодни допрашували курудзи* (Рингач Нов.). *Аді, допрашуїм цей кусочок та й підем пулуднувати* (Грозинці Хот.).

ДОПУКАТИ. Закінчити виймати кісточки з фруктів (слив, вишень, абрикос), док. до **ПУКАТИ** (див.). Заст., Кіцм. *Допукаю всі морелі та покладу варити конфітури* (Киселів Кіцм.).

ДОПУЦУВАТИ. Начистити до блиску, док. до **ПУЦУВАТИ** (див.). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Чикай, зариз іду, най ше оден чиривик допуцую* (Суховерхів Кіцм.).

ДОР[1], -у, ч. Бажання. Нов., Хот. *Такий дор мині прийшов повидіти єго* (Білівці Хот.).

ДОР[2], незм. Дуже. Кельм. *Дор хочеси побачити міні дитину* (Козиряни Кельм.).

ДОРА, -и, ж., заст., рел. 1. Проскура. Заст., Кіцм. *Принесла баба дору с церкви* (Киселів Кіцм.). 2. Їжа, яку святять на Великдень. Вижн. *Пішов дощ і намочив дору в кошику* (Чорногузи Вижн.).

ДОРЄДУ, ДОРІДУ, незм. 1. Поруч. Заст., Кіцм. *Так файно посідали дорєду* (Ставчани Кіцм.). 2. Акуратно, добре, як слід. Заст., Кіцм. *Як маїш шос робити, то роби доріду* (Борівці Кіцм.).

ДОРІСУВАТИ, крав. Закінчити плісирувати, док. до **РІСУВАТИ**. Заст., Кіцм. *Ще дорісую бік і спідниця готова* (Киселів Кіцм.).

ДОРНИК, -а, ч., заст., спец. Пробій. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Кельм. *А коваль узяв дорник і зразу пробив дирку* (Карапчів Глиб.).

ДОРОГА, -и. ***Циганска Дорога** (астр.). Молочний Шлях. Заст. *Зорі називают Курашки, Чепиги, Косарі, Дорога* (Заставна).

ДОРОЖИТИСИ (-СА). Дуже, високо цінувати. Нов., Хот. *Вона так дорожитса своїм сином* (Клішківці Хот.).

ДОРОЖНЯ, -і, ж. Дорожнеча. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ліпше купити зараз, бо перед святами буди дорожня* (Лукачівка Кельм.).

ДОРУҐУВАТИ. Закрутити волосся гарячими спицями, док. до **РУҐУВАТИ** (див.). Заст., Кіцм. *Йди доруґуй мині волос та най затикаюси* (Киселів Кіцм.).

ДОСТА, незм. Досить, достатньо. Заг. *Доста з вас і цего, шо є* (Сокиряни). *Як уже напалє доста, повігортают кочергов усю грань і саджєют хліб* (Василів Заст.).

ДОСТАТКОМ, незм. Достатньо. Заст., Кіцм., Глиб. *Усего маїм типер достатком, нима шо гніватиси* (Горбівці Глиб.).

ДОТАЧАТИ, ДОТАЧЄТИ. Докачати (білизну), док. до **ТАЧАТИ** (див.). Заст., Кіцм., Стор. *Дотачєй уже ті сорочки та склади у скриню* (Лашківка Кіцм.).

ДОТУЛЯТИСИ (-СА). Притулятися, торкатися. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Ни дотуляйси до дитини такий студений!* (Грозинці Хот.).

ДОФАСОВУВАТИ. Доодержувати. Док. **ДОФАСУВАТИ**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ще маю дофасувати десіть рублів цего місіці, бо недобре порахували* (Бабин Заст.).

ДОХО́ЖИЙ. Такий, що доходить певного віку. Заст., Кіцм., Стор. *Донька́ у них уже́ дохо́жа, а́ли шос ніхто́ ї ни траф'є́єси* (Борівці Кіцм.). ***Дохо́жа дівка**. Дівчина на відданні. ***Дохо́жий па́рубок**. Хлопець, якому час женитися.

ДО́ХТОРЬ, -я, **ДО́ХТОР**, **ДО́ХТИР**, **ДО́ХТУР**, -а, ч., Лікар. Заг. *У на́шому шпита́лі тепе́р є дохто́рі на́ших таки́ селя́н ді́ти* (Брусниця Кіцм.). *Хто йшов давно́ до дохто́рів, то вили́кі гро́ші му́сив плати́ти* (Горбівці Глиб.).

ДО́ХТОРКА, **ДО́ХТОРЬКА**, -и, ж. Лікарка, жінка-фельдшер. Заг. *А я ка́жу чолові́кови, най іде вчи́тиси хоть на до́хторьку, хоть на вчи́тильку, куда́ май має охо́ту* (Ржавинці Заст.).

ДОХТО́РСКИЙ. Лікарський. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Син пасе́ у по́ли худо́бу і збира́є дохто́рскі тра́ви* (Борівці Кіцм.).

ДОХТОРУВА́ТИ (-СИ, -СА), **ДОХТОРЮВА́ТИ (-СИ, -СА)**. Лікувати (ся). Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Мі́й син у шпита́ли, до́хторь ї́го́ дохтору́є* (Банилів Стор.). *Мо́я ма́ма типе́р дохтору́єси в Кі́цмани, бо слаба́ на пичі́нку* (Давидівці Кіцм.).

ДО́ХТОРША, -і, ж. Лікарка і дружина лікаря. Кіцм., Стор., Хот., Сок. *От фа́йна ца до́хторша* (Клішківці Хот.).

ДОЦИРКО́ВУВАТИ. Дошивати мережкою. Док. **ДОЦИРКУВА́ТИ**. Заст., Кіцм. *Ще ма́ю соро́чку доцирко́вувати, пра́ти і хліп пичи́* (Баламутівка Заст.). *Доциркую́ ше оде́н рука́в, і соро́чка гото́ва* (Кліводин Кіцм.).

ДОЦІЛІНДРУВА́ТИ, заст. Закінчити очищати зерно трієром, док. до **ЦІЛІНДРУВА́ТИ** (див.). Заст., Кіцм. *Доціліндру́їм пшиницу, тогди́ бу́дим сіяти* (Южинець Кіцм.).

ДОЦУ́ГА, -и, ж. Чистота, порядок. Хот. *Молоді́ люб'я доцу́гу* (Грозинці Хот.).

ДОЧАЛА́ПАТИ. Добрести, дійти з трудом, док. до **ЧАЛА́ПАТИ** (див.). Заст., Кіцм. *Ле́дви дочала́пали по дощи́ дудо́му* (Бабин Заст.).

ДОЦЮ́КАТИ, с. г. Досапати ділянку з твердим грунтом, док. до **ЦЮ́КАТИ** (див.). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Лиши́лоси доцю́кати той ка́валчик куру́дзів, а то таке́ тверде́* (Киселів Кіцм.).

ДОЧІВКУВА́ТИ, с. г. Домолотити ціпом (нерозв'язаний сніп), док. до **ЧІВКУВА́ТИ** (див.). Заст., Кіцм. *Ше ці снопи́ дочівку́ю і ста́ни на ста́йню* (Бабин Заст.).

ДОЧІНІ́НЄ, **ДОЧИНІ́НЄ**, **ДОЧИНЄНІ́Є**, -я, с. Клопіт, морока, неприємні стосунки. Заст., Кіцм., Вижн., Сок. *Таке́ маю дочині́нє з ї́го́ бра́том, бо ві́чно прихо́ди п'є́ний* (Борівці Кіцм.). *Не хо́чу ма́ти с тобо́ю дочинє́ня* (Олексіївка Сок.).

ДОЧІХРА́ТИ. Розчесати овечу вовну, збите волосся, док. до **ЧІХРА́ТИ** (див.). Заст., Кіцм. *Шо ро́б'ю? Дочіхра́ю во́вну та бу́ду прє́сти* (Прилипче Заст.).

ДОЧУСТРИ́ТИ, Кіцм., **ДОЧІСТРИ́ТИ**, Вижн., Стор. Розчесати конопляне волокно на **ДЕРГІ́ВЦІ** (див.), док. до **ЧУСТРИ́ТИ** (див.). *Дочу́стрю пря́диво і бу́ду пря́сти* (Дубівці Кіцм.). *Я вже дочістри́ла прє́диво* (Мілієве Вижн.).

ДОШНУРУВА́ТИ. 1. перен., фам. Прибігти, поспішно прийти. Кіцм. *Васи́ль пе́рший дошнурува́в до буфе́ту* (Шипинці Кіцм.). 2. Док. до **ШНУРУВА́ТИ**. Заг.

ДОЩИ́ЦА, -і. ж. Мокра дощова погода. Нов., Хот. *Яка́с така́ дощи́ца ці́лий день* (Клішківці Хот.).

ДОЩІ́ВКА, ж. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов., **ДОЩО́ВКА**, -и, Хот., Кельм., Сок. Дощова вода. *Ви вже назбира́ли дощо́вки?* (Романківці Сок.).

ДРАБАНА́ТИЙ. Див. **ДРАБАНИ́СТИЙ**. Нов., рідк. Кіцм. *Ади́ який драбана́тий пішо́в* (Топорівці Нов.).

ДРАБАНИ́СТИЙ. Довгоногий. Стор., Глиб., Нов. *Є в на́шім селі́ два такі́ па́рупки драбани́сті* (Слобідка Глиб.).

ДРА́БИ, -ів, мн., с. г. 1. Бокові драбини, кошик воза, гарба. Кіцм., Глиб. *Привіз по́вні дра́би снопів* (Вителівка Кіцм.). 2. Драбинка, решітка над жолобом у стайні для сіна. Кіцм. *Кинь ко́ням сі́на за дра́би* (Валява Кіцм.).

ДРАБИ́НЄ, -я, с., с. г. Кошик гарби. Глиб. *Нове́ драби́нє ма́ю до фі́ри* (Горбівці Глиб.).

ДРАБИ́НИ, -н, мн., с. г. Гарба. Заст., Кіцм., Кельм. *Та́то привіз по́вні драби́ни сі́на* (Братанівка Кельм.). *Ла́годь драби́ни, пі́дем за снопа́ми* (Старосілля Кіцм.).

ДРАБИ́НКА, -и, ж. 1. Драбиняста загорода. Стор., Хот. *Зроби́ драби́нку для каче́т, шоб не ходи́ли на доро́гу* (Клинівка Стор.). 2. зм. до **ДРАБИ́НА**. Заг.

ДРАБИНЯ́К, -а, ч. Див. **ДРАБИ́НИ**. Кельм. *Бригади́р посла́в драбиня́к за сі́ном* (Братанівка Кельм.).

ДРАҐАНА́ТИЙ. Високий, незграбний. Стор., Кельм. *У них нивістка така́ драґана́та, як трипе́та* (Ясени Стор.).

ДРАҐА́РЬ, -я, ч., заст., буд. Кожна з 3-4 поперечних балок стелі. Кіцм. *Митро́ вже й драґарі́ позаклада́в у ха́ті* (Кліводин Кіцм.).

ДРАҐО́Н, -а, ч., крав. Хлястик. Вижн. *Гаври́ле, у те́бе драґо́н відорва́вси* (Чорногузи Вижн.).

ДРА́МИК, -а, ч., рідк., текст. Муліне. Нов. *Ві́шила соро́чку дра́миками* (Топорівці Нов.).

ДРА́НИЦА, -і, ж., буд. Дранка, вид покрівлі з невеликих дерев'яних дощок. Заг. *Типе́р де́хто зверх дра́ниці б'є ші́фир* (Атаки Хот.). *Як нама́стиш дра́ниці де́хтем, то вони́ ни пу́кают і трима́ют до́вго* (Черепківці Глиб.) *Типе́р кладу́т вили́кі хати́ і накрива́ют ни дра́ницами, а бля́хов або ші́фером* (Веренчанка Заст.).

ДРАНИ́ЧКА, -и, ж. 1. Учнівська лінійка. Глиб. *Я вже драни́чку йму рас купи́ла, али́ він дес загуби́в* (Слобідка Глиб.). 2. крав. Вид подвійної складки. Кельм. *Ґрафіро́вка – це спідни́чка в одну́ драни́чку, а дві скла́дочки* (Козиряни Кельм.).

ДРА́НКА, -и, ж. Стара драна сорочка. Заг. *Типе́р і до робо́ти ніхто́ ни хо́чи дра́нку вбира́ти* (Давидівці Кіцм.).

ДРАНКА́РЬ, -я, ч., заст. Ганчірник. Стор., Глиб. *Дранка́рь рі́дко типе́р прихо́ди в сило́* (Горбівці Глиб.).

ДРА́НКИ, -ок, мн., текст. Заполоч. Нов. *До ві́шива́ня ма́ю всьо: го́лку, дра́нки, соро́чку* (Топорівці Нов.).

ДРАНТИ́ВИЙ. Драний. Заг. *Дес на пуді́ валє́єси та́тів дранти́вий сарда́к* (Киселів Кіцм.). ***Дранти́вий кожу́х ни гріє** (Брідок Заст.). ***Дранти́вий міш́ок не напо́вниш** (Борівці Кіцм.).

ДРАНТЮ́Х, -а, ч. 1. Див. **ДРАНКА́РЬ**. Глиб. *Ниси́ дрантюхо́ви це дра́нті* (Слобідка Глиб.). 2. Драний мішок. Кельм. *Кинь той дрантю́х до комо́ри* (Новоселиця Кельм.). 3. перен., знев. Нікчема Заст., Кіцм. *Таки́й дрантю́х, а ро́би с се́би па́на* (Дорошівці Заст.).

ДРАПА́К, ДРЯПА́К, -а, ч. 1. Віник з пруття, деркач. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Хот., Кельм. *Траву́ до́бре*

замітати дряпаком (Братанівка Кельм.). 2. перен., знев. Поганець. Вижн. *А ти, дряпаку, гет с хати!* (Чорногузи Вижн.).

ДРАЧ, -а, ч. Ручна пилка. Хот., Кельм., Сок. *Принеси мині драч, хочу спилити суху вишню* (Козиряни Кельм.).

ДРИВІТЕНЬ, -тня, ч. Колода для рубання дров. Стор., Сок. *Вібири с куцаків добрий дривітень* (Костинці Стор.). *Ну й голова, як дривітень* (Молодове Сок.).

ДРИВІТИ. 1. Трухлявіти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Дерево вже зачинає дривіти* (Южинець Кіцм.). 2. Ламатися, кришитися. Хот. *Зібрати траба у свиду, бо солома дривіє* (Недобоївці Хот.). 3. перен., знев. Валятися, лежати. Стор. *Люди на роботі, а лайдак у лушку дривіє* (Ясени Стор.).

ДРИГОНІТИ, **ДРИГУНІТИ**, **ДРИҐОНІТИ**. Дрижати від холоду. Заст., Кіцм., Хот. *Добри збирайси та й ни дригони* (Дорошівці Заст.). *Ти чьо так дригониш?* (Грозинці Хот.).

ДРИЖИФОСТИК, -а, **ДРИЖИФІСТ**, -а, ч., орн. Горихвістка. Кіцм. *А ти дрижифостика видів?* (Валява Кіцм.).

ДРИМБА, -и, ж. 1. Музичний інструмент. Заг. *Як у Товтрах на дримбу файно грают* (Борівці Кіцм.). 2. перен., знев. Худа людина, худобина. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Цу дримбу хто купи?* (Карапчів Вижн.).

ДРІБНЕ, -ого, субст. Печиво. Стор., рідк. Кіцм. *Траба пітим спічи трохі дрібного, най їдя з молоком* (Драчинці Кіцм.).

ДРІБОНЬКИЙ. Дрібненький. Заст., Кіцм. *Гріло сонце, а тут нараз дощ зачив іти дрібонький* (Дорошівці Заст.).

ДРІБУЛИТИ, **ДРІБУЛЄТИ**. Дріботіти, йти дрібними кроками. Заст., Кіцм. *Ади, як то мале вже дрібулєє* (Борівці Кіцм.).

ДРОБИНА, -и, ж. Дрібні уламки палива (соломи, хмизу). Заст., Кіцм. *Йди внеси дробини, бо траба в шпаргаті топити* (Киселів Кіцм.).

ДРОБІВКА, **ДРОБІНКА**, -и, мисл. Дробівниця. Хот., Кельм. *З дробівки добре стріляти, лиш вона недалеко б'я* (Козиряли Кельм.). *Мой, ти маїш дробінку?* (Клішківці Хот.).

ДРОБУШОК, -шка, ч. Маленький барабан. Кельм. *Колис я грав з музикою на дробушку* (Лукачівка Кельм.).

ДРОБ'ЯСКА, -и, ж. Див. **ДРІБНЕ**. Глиб. *Багато дроб'яскі мусим пічи на вісілє* (Горбівці Глиб.).

ДРОНЧИК, -а, ч. 1. заст. Дрюк біля **КІРАТА** (див.). Заст., Кіцм., Стор. *Прив'їжи дрончик конім, бо будим січки рубати* (Бабин Заст.). 2. Дрючок. Стор. *Узяв дрончик та й пішов до худоби* (Ясени Стор.).

ДРОНЬҐАТИ, згруб. Пертися, сунути, йти. Заст. *Ади, задурно дроньґала аж до Заставної* (Дорошівці Заст.).

ДРОНЬКАТИ. 1. Деренчати. Заст. *Ца тачка дронькає на всьо сило* (Дорошівці Заст.). 2. згруб. Базікати, плескати язиком. Заст. *Ану, старий, ни дронькай* (Брідок Заст.).

ДРОТАРЬ, -я, заст. Майстер скріплювати горшки дротом. Кіцм. *Ади, пуклий горнец вікидаю, а колис такі несли до дротаря* (Валява Кіцм.).

ДРОТІВКА, -и, ж., бот. Вид люцерни. *Від дротівки найліпши корови дают молока* (Бабин Заст.).

ДРОТОВАНИЙ, заст. Скріплений дротом. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Тримай макітру добри, бо вона дротована, можи росколотиси* (Нові Драчинці Кіцм.).

ДРОТУВА́ТИ, заст. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Колис носили до старого Штефана дротувати горшки* (Кіцмань).

ДРУ́ҐАЛО, -а, с. Дерев'яний пристрій для сукання ниток. Хот., Кельм. *Ану покрути май крепко друґало* (Грозинці Хот.).

ДРУ́ҐАНИЙ. Зсуканий. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *На полице сидє два клупкє, друґані на панчохі* (Черепківці Глиб.).

ДРУҐАНИ́ЦА, -і, ж. Удвоє зсукана нитка. Кіцм., Глиб. *З друґаниці плитут свидер, як хочут, аби май теплий був* (Старосілля Кіцм.).

ДРУҐА́ТИ. Зсукувати нитки на **ДРУ́ҐАЛІ** (див.). Заг. *Мошул на тоці друґают* (Шилівці Хот.). *Іди друґати нитки, бо траба ткати* (Козиряни Кельм.).

ДРУ́ГИЙ. 1. Нерідний. Кіцм. Заст., Стор., Глиб. *Вона добри вчиласи, али то другий тато, та й вона дальши ни йшла* (Дорошівці Заст.). 2. Інший. Заг.

ДРУ́ЖБА, -и, ч., обр. Дружко, боярин, друг молодого на весіллі. Заг. *Дружба так гуляв, аж їму капилюх спав* (Бабин Заст.).

ДРУ́ЖКА, -и, ж., обр. Подруга молодої на весіллі. Заг. *Молода з дружков кличут на вісілє* (Товтри Заст.). *Друшки вбирают молоду у вінок* (Лукачівка Кельм.).

ДРУЖКУВА́ТИ, **ДРУШКУВА́ТИ**. Бути дружкою на весіллі. Нов., Хот. *Буду скоро в свої систри друшкувати* (Атаки Хот.).

ДРУ́ЛЯТИ, рідк. Ходити без діла, швендяти. Кіцм., Вижн. *Чьо друляїш тут, іди до роботи* (Нові Драчинці Кіцм.).

ДРУНЬҐА́ТИ, рідк. Довго і повільно йти. Кіцм. *Я поків друньґала до міста, то вже й стемнилоси* (Валява Кіцм.).

ДРЯ́ННИЙ, згруб. Поганий. Стор., Хот., Кельм. *Дрянні справи у тебе* (Лукачівка Кельм.).

ДРЯ́ННО, незм., згруб. Погано. Стор., Хот., Кельм., Сок. *Так дрянно іст наша свиня, що траба рубати* (Білівці Хот.). *Дрянно ти знаїш людей* (Молодове Сок.).

ДРЯ́ПОК, **ДРЄ́ПОК**, -пка, зв. мн. **ДРЯ́ПКІ**, **ДРЄ́ПКІ**, -ів, знев. Ніготь. Заст., Кіцм., Глиб. *Ади, що за дряпкі віросли* (Горбівці Глиб.).

ДУ́БИЛТ, **ДУ́БЕЛТ**, незм., рідк. Удвоє. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Продай, я тобі заплатю дубилт* (Дорошівці Заст.).

ДУБИЛТІ́ВКА, **ДУБЕЛТІ́ВКА**, -и, рідк. Рушниця-двостволка. Заст., Кіцм. *Котра рушница маї дві люфі, то називаїси дубилтівка* (Дорошівці Заст.).

ДУБИЛТО́ВИЙ, **ДУБЕЛТО́ВИЙ**, **ДОБІЛТО́ВИЙ,** рідк. Подвійний. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *На зиму дубилтові двері мают бути* (Брідок Заст.).

ДУБОВИ́НА, -и. Див. **ДЕРЕВИ́ЩЕ**. Кельм., Сок. *Вмерца поклали в дубовину, скоро будут ховати* (Лукачівка Кельм.).

ДУБО́К, -бка, ч., бот. 1. Хризантема. Хот., Сок. *Маю білі і розові дубки, ше ягби де дістати жовті* (Атаки Хот.). 2. зм. до **ДУБ**. Заг.

ДУГА́, -и, ж. Райдуга. Заст., Нов., Хот., Кельм., Сок. *На небі появ'яїси часом дві дузі* (Подвірне Нов.). *Дуга п'є воду с ставу* (Романківці Сок.).

ДУД, -а, ч., бот. Шовковиця. Глиб., Хот., рідк. Заст. *Мой, ану вілізи на дуд та нарви трохи* (Клішківці Хот.). *У нас дуд цего року файно вродив* (Пригородок Хот.).

ДУ́ДРАТИСИ. Возитися, повільно і неякісно виконувати якусь роботу.

Глиб. *Жінко, шо ти ду́драіси кі́лько?* (Слобідка Глиб.).

ДУДУ́Я, -ї, ж., лайл. Ледарка. Глиб. *Най сама́ дуду́я бире́си до робо́ти, най ни чіка́ї, шо кла́ка ї зро́бит* (Горбівці Глиб).

ДУЗЬ-ДУ́ЗЬ. Вигук, яким кличуть голубів. Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот., Сок. *Голубців кли́чут дузь-ду́зь, а відго́ня а-ду́зь* (Киселів Кіцм).

ДУЛА́МА, -и, ж., заст., рідк. Довга чоловіча або жіноча робоча одежина вільного крою із сукна домашнього виробу. Кельм. *Мо́я ба́пка дівкою ходила в дула́мі* (Новоселиця Кельм.).

ДУ́ЛАН, -а, знев. Див. **ДУНДУ́К**. Кіцм., Глиб. *Чо ти хо́чиш від то́го ду́лана?* (Киселів Кіцм.).

ДУЛУМА́Н, -а, ч., знев. Довга верхня одежина. Вижн. *Скинь той дулума́н с се́би* (Чорногузи Вижн.).

ДУЛУМА́НДІ, -я, с., зб., знев. Дрантя, мотлох. Заст., Кіцм. *Зібра́в своє́ дулума́нді та й пішо́в* (Киселів Кіцм.).

ДУЛЬЧИ́ЦІ, -ц, мн. Варення. Вижн., Стор., Глиб. *Звари́ла тро́хі дульчи́ц з ґутию́* (Костинці Стор.).

ДУНДУ́К, -а, ч., знев. Дурень, недотепа. Заст., Кіцм., Глиб. *С тим дундуко́м ти рас ніц ни догуво́рисси* (Слобідка Глиб.).

ДУ́НУТИ, згруб. Стусонути, штовхнути. Глиб. *Як зари́с ду́ну, то лиш пирико́тисси* (Слобідка Глиб.).

ДУПА́К, -а, ч., заст., етн. Вид гри біля тіла померлого. Заст., Кіцм. *Так награ́лиси дупака́, шо аж ру́ки боле́* (Ставчани Кіцм.).

ДУПЛЯ́К, -а, заст. Вид видовбаного вулика. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *У дупляку́ тра́ба мід зібра́ти* (Грозинці Хот.).

ДУПЛЯ́НКА, -и, ж., заст., рідк. Див. **ДУПЛЯ́К**. Нов., Кельм.

ДУ́ПЦІ, незм., дит. Самостійно, без підтримки. Заст., Кіцм. *Ану́, сино́чку, стій тро́шки ду́пці* (Дорошівці Заст.).

ДУ́РА, -и, ж. Батарейка (до кишенькового ліхтаря, радіоприймача). Хот., Кельм. *Купи́ зо дві ду́ри, бо нема́ чим світи́ти* (Козиряни Кельм). *Не́ньо купи́ли ду́ри до ра́дії* (Білівці Хот.).

ДУРІ́КА, -и, ж., бот. Дурман (вид кущової рослини). Заст. *Дурі́ки мо́жна наї́стиси та й си строї́ти* (Дорощівці Заст.).

ДУ́РКА, -и, дит. Соска. Заст., Кіцм. *Ади́, пла́че мала́, бо дес ду́рку заки́нула* (Вителівка Кіцм.).

ДУ́РКАТИ (-СИ, -СА). Штовхати(ся). Док. **ДУ́РКНУТИ**. Кіцм., Вижн. *Єк мо́я до́нька перехо́дила потічо́к, коза́ її ду́ркнула, і вона́ горілиц на камі́нє* (Виженка Вижн.).

ДУРНУВА́ТИ. Лежати перелогом, не бути засіяним. Заст., Кіцм. *Коли́с у пані́в по́ли дурнува́ло, а де́котрі лю́ди і пражи́ни ни ма́ли* (Василів Заст.).

ДУРНЯКИ́, -ів, мн., бот. Сорт осінніх яблук. Стор. *Дурняки́ це осінні я́блука, їх їдя́ аж тогди́, як си вле́жут* (Клинівка Стор.).

ДУСЬ-ДУСЬ-ДУ́СЬ. Вигук, яким кличуть індиків. Кельм.

ДУ́ТИ. 1. перен., згруб. Перти. Хот. *Таки́й гузо́к пшени́ці ду́ла* (Клішківці Хот.). 2. Дмухати. Заг.

ДУФА́ТИ. 1. Поважати, піклуватися, дбати (про когось). Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *То файний син, дуфа́ї і за стари́х* (Нові Драчинці Кіцм.). *Він нікого ни зна́ї, лиш сам у се́би дуфа́ї* (Слобідка Глиб.). 2. Пишатися, гордитися. Хот. *І чим вони́ там дуфа́ют* (Клішківці Хот.).

ДУ́ЦКАТИ. Буцати, бити. Кельм. *Шос це теля́ ду́же ду́цкає коро́ву* (Лукачівка Кельм.).

ДУ́ЧА, -і, ж. 1. Дупло, нора. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот., Кельм. *Лис ймив ку́рку і поніс до ду́чі* (Гаврилівці Кіцм.). 2. Куток біля печі, яма під піччю. Кельм. *Зимо́ю у ду́чі трима́ют карто́флі* (Лукачівка Кельм.).

ДУ́ЧКА, -и, ж. 1. Піддувало. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Ві́бири з ду́чки попів, бо ни хо́чі горі́ти* (Слобідка Глиб.). 2. зм. до **ДУ́ЧА 1** (див.). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот., Кельм. *Цу ду́чку ми́ша зроби́ла* (Вікно Заст.).

ДУШИНИ́НА, -и, ж., кул. М'ясо, варене або тушковане в печі. Заст., рідк. Нов. *Як бу́дим пі́чи хліб, то покла́дим у піч душини́ну* (Дорошівці Заст.).

ДУШИ́ТИ. Давити, віддавлювати. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Ми з виногра́ду ду́шим вино́* (Білівці Хот.). *Тра́ба души́ти цей сир і бра́ти на база́р* (Слобідка Глиб.).

ДУШМА́Н, -а, згруб. Жорстокий. Глиб. *Той душма́н добива́в бі́дну сироту́, по́ки не пішла́ від не́го* (Слобідка Глиб.).

ДУ́ШНИЙ, ДУ́ШИНИЙ. Давлений, саморобний (про вино). Хот. *Я пи́ла у не́ня ду́шни вино́* (Білівці Хот.).

ДЮҐ, -а, згруб. 1.Стусан. Заст., Кіцм. *Як ни хоч ї́сти, то їж дю́ґа* (Киселів Кіцм.).2. перен. Хабар. *Коли́с ко́ждий судия́ хоті́в дю́ґа* (Бабин Заст.).

ДЮ́ҐАТИ (-СИ, -СА). Штовхати (ся). Док. **ДЮ́ҐНУТИ (-СИ, -СА)**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Коро́ва так дю́ґнула хло́пца в пле́чі, шо впав* (Кіцмань). *Ни дю́ґайси, бо як я тибе́ дю́ґну, то бу́диш памнята́ти* (Клішківці Хот.).

ДЯ́ДЛИК, -а, орн. Дятел. Кельм. *Яка́с жо́вта пти́чка зроби́ла ко́ло сте́шки гніздо́, схо́жа на дя́длика* (Росошани Кельм.).

ДЯ́ДНИНА, -и, ж. Майно батька, залишене в спадщину. Сок. *Це дя́днина мого́ чолові́ка* (Коболчин Сок.).

ДЬО́РДІЙ, -я, анат. Кадик. Глиб. *У Левка́ фейст дьо́рдій вили́кий на ши́ї, аш крава́тку ни мож в'їза́ти* (Слобідка Глиб.).

ДЬОРДЬОВА́Н, -а, бот. Див. **АРҐІВА́Н**. Хот. *Мій дьордьова́н так файно зацви́в цеї висни́* (Клішківці Хот.).

ДЬОРДЬОВАНО́ВИЙ. Бузкового кольору. Хот. *Я поши́ла собі́ дьордьовано́ву ко́хту* (Недобоївці Хот.).

Е

ЕГЕ́, виг. Е. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Еге, чого́ ти захоті́в, заме́рзлого у Питрі́вку* (Борівці Кіцм.).

ЕНТЕРЕ́ВУС, -а, заст. Жакет. Хот. *У мо́го ді́да є да́вний энтере́вус* (Клішківці Хот.).

ЕРОПЛЯ́Н, ІРОПЛЯ́Н, -а, ав. Літак. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Шо коли́с хтос знав про ірупля́ни?* (Лукачівка Кельм.).

ЕС, -а, ч., спец. Кільце в залізному ланцюзі. Заст., Глиб. *Віткинь цей пу́клий ес, а ланц ше ца́лком до́брий* (Слобідка Глиб.).

Е́СИК, -а, спец. Залізний стрижень з гачком у кінці ланцюга. Заст., Кіцм. *Злома́вси е́сик у ланци́, тра́ба но́вий зроби́ти* (Киселів Кіцм.).

ЕСПАРСЕ́ТА, -и, ж., бот. Еспарцет. Нов. *До́бри сі́яти еспарсе́ту ко́ло па́сіки* (Слобода Нов.).

Є

ЄДЕ́Н, ЇДЕ́Н, ОДЕ́Н, -дно́го. Один. Заст., Кіцм. *Мо́я єдна́ донька́ жиє́ у Кі́цмани* (Борівці Кіцм.).

ЄДИНА́К, -а. Єдиний син. Заст., Кіцм. *То таке́ пишче́не, бо то єдина́к* (Валява Кіцм.).

ЄДИНА́ЧКА, -и. Єдина дочка. Заст., Кіцм. *Вона́ у ма́ми єдина́чка, тому́ така́ убра́на* (Лашківка Кіцм.).

ЄДИНКУВА́ТИ, ЇДИНКУВА́ТИ, с. г. Проривати буряки, залишаючи по одній стеблині в гнізді. Заст., Кіцм, Вижн., Стор., Хот. *Наша ла́нка с пони-ті́вка йде єдинкува́ти бураки́* (Киселів Кіцм.).

ЄДНА́КО, незм. Однаково. Хот., Кельм., Сок. *Типе́р зимня́ усі́м єдна́ко слу́жит, усі́х єдна́ко году́є, коби́ лиш ни лінува́вса роби́ти* (Сербичани Сок.).

ЄМЕННО, незм. Власне, саме, якраз. Кельм. *Є́менно він, а ни хто и́нший зроби́в* (Козиряни Кельм.).

Є́НДРИК, -а, ч. Хлопчик, дитя. Глиб. *Я сво́го є́ндрика так лю́б'ю, шо ча́сом задуши́ла би го́* (Слобідка Глиб.).

Є́НИЛЬ, Є́НИЙ, -я, ч. Іній. Нов., Хот. *Якшо́ на нови́й год на дерива́х є́ний, то ка́жут, шо урожа́йний год бу́ди* (Грозинці Хот.).

ЄНУВА́РЬ, -я, ч. Січень. Глиб. *Те́плий це́го ро́ку єнува́рь, нима́ вили́ких моро́зів* (Горбівці Глиб.).

ЄМЛЕ́НИЙ, ЇМЛЕ́НИЙ. Кислий (про молоко). Заст., Кіцм., Глиб. *Ми їли у те́ти ємле́ни молоко́* (Киселів Кіцм.).

ЄРЕПЕ́НИТИСИ, знев. Противитися, упиратися. Заст., Кіцм., Глиб. *Та ни єрепе́ньси, а роби́, як я тобі́ ка́жу* (Слобідка Глиб.).

Є́СТИК, Е́СТИК, -а, ч., с. г. 1. Вид знаряддя для прополювання злакових. Стор. *Є́стиком по́ля пшини́цу* (Снячів Стор.). 2. Див. **И́СТИК**. Глиб., Нов., Хот. *Ві́ниси є́стик, бо плуг фе́йст набира́ї* (Кам'яна Глиб.).

Є́ШНИК, -а, ч., бот. Боровик королівський (вид гриба). Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *У топо́лях ми найшли́ фа́йні є́шники* (Старі Бросківці Стор.).

Є́ШНИЦА, Є́ШНИЦЯ, -і, кул. Яєшня. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Є́шница ду́жи смашна́ на смита́ні* (Комарівці Стор.).

Ж

ЖА́БА, ЖЄ́БА, ЖЯ́БА, -и, ж. 1. мед. Грудна жаба. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *А Про́ць віддавна му́чивси: жа-бу мав* (Коритне Вижн.). 2. зоол. Жаба. Заг. Див. ще **ЖЄ́БА**.

ЖА́Б'ЄЧКА, -и, ж., зв. мн. **ЖА-Б'ЄЧКИ́**, -о́к. 1. Кіцм., Заст., Вижн., Нов., Хот., Кельм., Сок. Жаб'ячий послід. Кіцм. *Де я хо́чу той води́ ж жаб'єчка́ми?* (Старосілля Кіцм.). *То лиш розмо́в про жаб'ячки́, а хто коли́ ви́дів у ті ко́панці жа́бу, як там вода́, як с холоди́льника* (Дарабани Хот.) 2. бот. Будь-який маловідомий неїстівний гриб. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *У нас ту пічири́цу ни биру́т: то йкас жа́б'ячка* (Кам'янка Глиб.). Див. ще **ЖЄ́Б'ЄЧКА**.

ЖА́БИРНА, ЖЄ́БИРНА, -и, ж., бот. Жабник. Заст. *Ді́ти лю́б'я гра́-тиси жа́бирнов* (Дорошівці Заст.).

ЖАБІ́Й, -я, ч., зоол. Самець жаби. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Жа́ба – то вона́, а жабі́й – то він* (Чорториия Кіцм.).

ЖА́Б'ЇЧИЙ, ЖА́Б'ЄЧИЙ, ЖА́Б-ЛЄЧИЙ, ЖА́БЛЯЧИЙ. 1. Будь-який неїстівний чи маловідомий гриб. Заг. *Ту ни бирі́т, то жа́б'єча гу́ба* (Задубрівка Заст.). 2. У сполученні з іменниками часто утворює діалектні термінологічні словосполучення – назви болотних рослин. *За цу ба́бу каза́ли, то вона́, як бу́ла молода́, затро́їла па́рубка ї́кимос жа́блєчим зі́лєм* (Драчинці Кіцм.). ***Жа́б'їча трава́**. Різновид осоки. Кіцм., Вижн.

Худо́ба ни напаса́єси, бо то лиш жа́б'їча трава́ по тих ба́гнах (Банилів Вижн.). ***Жа́б'їчий кмін**. Дудник лісовий. Стор. *Жа́б'їчий кмін тро́хи ни так росте́ й ана́кши па́хни* (Кам'яна Стор.). ***Жа́б'їчий васи́льок**. Гірчак перцевий. Кіцм. *Хто то́го сі́на хо́че, як то сами́й жа́б'їчий васи́льок* (Лашківка Кіцм.). ***Жа́б'їча мнє́тка**. Болотна м'ята. Кіцм., Вижн., Стор. *Стари́й, а ни зна́є, шо то жа́б'їча мнє́тка* (Старосілля Кіцм.). ***Жа́блєча цибу́ля**. Болотна цибуля. Заст. *Ми́тю, віплити й мині́ таку́ кі́сочку ж жа́блєчой цибу́лі, як Ба́зьови* (Мусорівка Заст.). ***Жа́блячи ми́ло**. Остудник голий. Кельм. *А зроби́ круте́ник ж жа́блячого ми́ла та поми́й тро́хи но́ги* (Вартиківці Кельм.). 3. Жаб'ячий. Заг. ***Жа́б'їчий хор**. Жаб'ячий крик. Кіцм., Стор.

ЖА́БКА, **ЖЄ́БКА**, -и, ж. 1. Частина коси. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Жа́бка трима́є, би коса́ ни су́нулася с кі́ся, а напе́рсток і по́склин – то и́нчи* (Владична Хот.) *На ву́шку коси́ є жє́бка, шо захо́ди у кі́сє, а кли́ном лиш плі́шут* (Михайлівка Глиб.). 2. Деталь, якою кріпиться дишель до корпуса саней. Хот. *Ва́ся, приби́й до сани́й нову́ жа́бку, бо та ло́пла* (Ставчани Хот.). 3. зоол., зм. до **ЖАБА 2**. Заг.

ЖАБНИ́К, -а, ч., знев. Недоглянута, незарибнена саджалка, що перетворилась у розплідник жаб. Стор. *Бу́ла фа́йна са́жівка і ві́ніт дава́ла, а типе́р жабни́к з неї зроби́вси* (Михальча Стор.).

ЖАБРУ́Н, -а, ч., знев. Жебрак. Глиб. *А то він лиш удає́ с се́би жабруна́, аби́ ни пізьмува́ли* (Кам'янка Глиб.).

ЖА́БУР, -а, ч., зоол. Самець жаби. Хот., Кельм. *В яру́ так бага́то жабурі́в* (Клішківці Хот.).

ЖАБУРИ́НЄ, **ЖАБУРИ́НЯ**, -я (-є), с. 1. зоол. Жаб'яча ікра. Заст. *У пото́ці на жа́бирни є бага́то жабури́нє* (Дорошівці Заст.). 2. бот. Ряска. Кельм., Сок. *Качки́ ло́вля у воді́ жабури́ня та ї́тя́* (Зелена Кельм.). 3. бот. Нитчасті водорості. Заг.

ЖАВРО́, -а, с. Юхта. Кіцм., Вижн. *Швец каза́в, яку́ він шкі́ру ма́є на черви́ки – бокс, жавро́ ци шпо́ртбокс, а ґазда́ собі́ вібира́в, шо му си подо́бало* (Лужани Кіцм.).

ЖАВРО́ВИЙ. Зроблений з жавра, юхтовий. Кіцм., Вижн., Стор. *Ж жавро́вой шкі́ри мо́цна убо́ва, лиш як ни пуцу́й, а бли́ску ни бу́ди* (Костинці Стор.).

ЖА́ДНИЙ[1], займ. Жоден, ніхто, ні один. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *То шо жа́дного хло́пца ни сподо́бала собі́?* (Шубранець Заст.). *Тибе́ жа́дний уже́ ни послу́хає, бо ти лю́биш крути́ти* (Давидівці Кіцм.).

ЖА́ДНИЙ[2]. Скупий, ненаситний. Нов., Хот., Кельм., Сок. *А таки́й жа́дний, шо забра́в би всьо* (Рукшин Хот.).

ЖАДНИ́Й[3], **ЖЄДНИ́Й**. З ностальгійним прагненням чогось. Нов., Хот. *Ву́йко писа́в, шо жадни́й хоть би одну́ дни́ну знов уздрі́ти си до́ма* (Слобода Нов.)

ЖАЛИ́ВА, **ЖЄЛИ́ВА**, **ЖІЛИ́ВА**, -и, бот. 1. Кропива. Заг. *Як був го́лод, то й жали́ви ни бу́ло* (Волошкове Сок.). 2. рідк. Різновид дрібнолистої низькорослої кропиви. Заст., Кіцм. *Ца жали́ва ща ду́щи жа́лит, ніж кропи́ва* (Дорошівці Заст.).

ЖАЛИ́ВИЙ, зв. **ЖАЛИ́ВА**, **ЖЄЛИ́ВА**, **ЖІЛИ́ВА** (у сполученні з іменником кропива). Жалкий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. ***Жали́ва кропи́ва**. *То є бага́то всє́ких кропиві́в, али́ на одні́ ка́жут глуха́ кропи́ва, а на дру́гі жє́лива кропи́ва* (Коритне Вижн.).

ЖАЛІБНИ́К, **ЖЄЛІБНИ́К**, -а, ч., заст. 1. Чоловік (хлопець), що носить жалобу (траурну стрічку), переживаючи втрату близької людини. Кіцм., Стор. *Мі́тро ни хо́дит типе́р на заба́ви, бо він жалібни́к – ма́ма умерла* (Валява Кіцм.). 2. Хлопчик, дитина, особливо прив'язана до одного чи обох батьків; помічник, надія. Заст., Кіцм., Стор. *Це ви́тко, що ма́мин жалібни́к, бо й на крок ни вітступа́є від ма́ми* (Ст.Жадова Стор.). 3. ірон. Безжальна, черства, байдужа людина. Заст., Кіцм. *Я таки́м жалібника́м ни вірю ніц, він ни ба́бу жа́лує, а ба́бину ха́ту і ґрунт, аби́ ни пиришо́в до ко́гос* (Кіцмань).

ЖАЛІБНИ́ЦА, **ЖЄЛІБНИ́ЦА**, **ЖЄЛІБНИ́ЦЄ**, -і, ж. Жін. до **ЖАЛІБНИ́К** 1-3. Заст., Кіцм., Стор. 4. заст., рідк. Жінка, яку колись наймали багаті сім'ї, щоб розжалобити учасників похоронної процесії. Кіцм. *Коли́с, ка́жут, що у бога́чів і у пані́в самі́ ни голоси́ли за мирце́м, а найма́ли голосі́лниц і жалібни́ц, аби́ пла́кали і приповіда́ли* (Старосілля Кіцм.).

ЖА́ЛІТИ, док. **ЖЖА́ЛІТИ**. Снядіти (про молочні продукти). Заст., Кіцм., Хот., Сок. *У лі́кі сир тра́ба соли́ти, бо сир, як постоїт на типлі́, то жалі́є, псує́си* (Дорошівці Заст.). *За два дни бу́дзик гет жжа́лів* (Старосілля Кіцм.).

ЖА́ЛІШЛИВИЙ, **ЖЄ́ЛІШЛИВИЙ**. 1. Добросердий, жалісливий, співчутливий до чужого горя. Заст., Кіцм., Стор. *Така́ до́бра, жє́лішлива дити́на, що дай бо́жи, аби́ ніко́ли сама́ ни слабува́ла* (Стрілецький Кут Кіцм.). 2. Жалібний, сумний. Кіцм., Стор. *Йой, та же то вісілє́, що ви тако́й жє́лішливой зачина́єте* (Кам'яна Стор.).

ЖА́ЛІШЛИВО, незм., **ЖЄ́ЛІШЛИВО**. Співчутливо, жалібно. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Донька́ прийшла́ та так жа́лішливо скриви́ласи, що стара́ аж запла́кала* (Вашківці Вижн.).

ЖА́ЛОБА[1], -и, ж. 1. Некролог, траурне повідомлення. Кіцм. *І в обласні́ казе́ті на́віть друкува́ли жа́лобу, як він уме́р* (Кіцмань). 2. Траур. Заг. 3. Траурна нашивка на одязі. Заг. 4. Чорний одяг на знак трауру. Заг.

ЖА́ЛОБА[2], -и, ж. 1. Скарга, нарікання. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Чолові́к і па́лцим ни кину́в, лиш вісварив до́бри, а жінка вже біжи́т ж жа́лобов до ро́дичів* (Лужани Кіцм.). 2. Заява, оскарження, касація. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ни помогла́ й жа́лоба, що писа́ли в обласни́й суд* (В.Кучурів Стор.).

ЖА́ЛУВАТИ, **ЖЄ́ЛУВАТИ**. 1. Ображатися, нарікати на кого- чи щонебудь. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *На ниві́стку ніц ни жа́лую, бо вона́ чужа́, али́ син...* (Шубранець Заст.). 2. Оберігати, шанувати, щадити кого- чи що-небудь. Заг. *Шо ви до́брий та́то, то ви́тко по то́му, що ґі́ти жа́луєти* (Гаврилівці Кіцм.). 3. Повертаючись у думках, сумувати, тужити за ким-, чим-небудь. Заг. *Міха́йло вдає́ весе́лого, а по оча́х пізна́ти, що жє́лує, аж ма́ло ни пла́чи за Саве́тков* (Кам'яна Стор.). *Ирже́ коби́ла, ви́тко, жа́лує за ло́шім* (Карапчів Вижн.). 4. Шкодувати, скупитися. Заг.

ЖАЛУ́ШКА, **ЖЄЛУ́ШКА**, -и, ж., бот. Різновид дрібнолистої низькорослої кропиви. 2. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Сок. *Сі́яла роса́ду, а зійшла́ сама́ жєлу́шка* (Вали Вижн.). *Які́ де бу́ли кропиви́, позрива́ла гу́сітам, лиши́лася жалу́шка, али́ з неї нема́ що кришити* (Глибочок Стор.).

ЖАЛЦЕ́, **ЖИЛЦЕ́**, **ЖАЛЬЦЕ́**[1], -а, с. 1. Хоботок кровососних комах.

Заг. *О́вод лиш сів і запусти́в жалце́, ади́ йка ґуля́ набігла* (Дністрівка Кельм.). *Кума́рь як запу́стит жилце́ під шкіру, то вже ни мо́жи борзо зликіти* (Ошихліби Кіцм.). 2. Отруйне жало бджоли, джмеля, оси, шершня. Заг. *Бжола́ ніко́ли ни пускає жальце́, як її не зачипа́ют* (Вартиківці Кіцм.). ***Пуска́ти жилце́ (жалце́)**. Жалити, пускати отруту (про бджіл, ос). Заг. *Найду́щи боли́т, як пу́стит жилце́ оса́ або́ ше́ршинь* (Новосілка Кіцм). 3. Язик гадюки. Вижн., Стор., Глиб. *Ади́, га́дина упріла, аж жилце́ вісунула з ро́та* (Турятка Глиб.).

ЖАЛЦЕ́², **ЖИЛЦЕ́**, -а, с. Жало, вістря, кінчик у різальних і швейних інструментах. Заг. *Мали́й приломи́в жилце́, бо шос пробива́в шпіляром* (Лужани Кіцм.).

ЖА́МКА, **ЖЕ́МКА**, -и, ж., заст., рідк. Короткий безрукавий кожушок. Сок. *Про жа́мку чу́ла, шо то йка́с оде́жа, али́ й ба́ба лиш зга́дувала за неї* (Сокиряни). *Ще бу́ла же́мка – ко-ро́ткий кожушо́к биз рукавів* (Романківці Сок.).

ЖАНДА́РЬ, -я, ч., заст., рідк. Жандарм. Заст., Хот. *Жанда́рь забра́в не́ня на пост* (Білівці Хот.). Див. **ШАН-ДА́РЬ**.

ЖА́РИЙ, **ЖЄ́РИЙ**. Рудий, рижий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Лице́м фа́йний, тро́хи присма́г на со́нци, а чу́пир жа́рий, гий аж мідяний* (Зарожани Хот.). *Не́ньо і ма́ма чо́рні, а хло́пиц жє́рий, як лис* (Кулівці Заст.). *Жє́ра тели́чка то мо́я* (Ставчани Кіцм.).

ЖАРО́ВНЯ, -і, ж. Сковорода. Хот., Кельм. *Ту жаро́вню я купи́ла на я́р-марку* (Білівці Хот.).

ЖАРЬО́ХА, -и, ж., бот. Жалива кропива. Нов. *Є глуха́ кропи́ва, жа-рьо́ха і миду́нка* (Слобода Нов.).

ЖА́СНО, незм., рідк. Боязко, моторошно. Стор. *Жа́сно вночи́ в лісі* (Нові Бросківці Стор.).

ЖАХА́ТИ, док. **ЖАХНУ́ТИ**. 1. перен. Спалахувати гнівом, сердитись. Кіцм., Стор. *Я ни встиѓла й догуво-рити, а Кості́ка як жахну́в, то ду́ма-ла, шо мині́ бу́ди фе́ртик* (Михальча Стор.). 2. Спалахувати, вибухати (про вогонь). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов.

ЖБИ́ХАТИ, док. **ЖБИ́ХНУТИ**. 1. Пульсувати. Заст., Хот. *То й на о́ко ви́тко, як кров жби́хає, бо жи́ли зве́р-ху* (Владична Хот.). 2. Колоти, боліти. Заст., Нов. *Уже́ дру́гий день у бо́ці жби́хає* (Васловівці Заст.). 3. Прориватися, витікати. Заст., Нов. *Нора́ жби́хає* (Горішні Шерівці Заст.). *Зда́є ми са, шо аби́ цу бо́льфу ле́да стисну́в, то лиш би жби́хнула* (Рідківці Нов.).

ЖВА́НДАТИ, знев. Бубоніти. Хот. *Шо кі́лько жва́ндаїш сиго́дни?* (Білівці Хот.).

ЖВАНДІ́ТИ. Вести несерйозні розмови. Заст., Сок. *Шо ти жванди́ш, як мала́ дити́на* (Брідок Заст.). Див. ще **ЖИВИНДІ́ТИ**.

ЖВАНДЯ́КАТИ, фам., знев. Теревенити, патякати. Нов., Хот., Кельм. *Е, лиш жвандя́кає, ні́би й він там був* (Зелена Кельм.). *До́бри зна́є жвандя́-кати, а як шо зроби́ти, то нима́ кому́* (Рашків Хот.).

ЖВИНҐІ́ТИ. Говорити багато, всякого. Заст. *Мій ни ґувори́в нічо́ ці́лий рік, а пото́му як зачи́в, як зачи́в жвинґі́ти, шо нима́ як сло́во сказа́ти* (Горошівці Заст). Див. ще **ЖИВИНҐІ́ТИ**.

ЖВИНДА́, -и, сп. Дитина чи доросла людина, схильна до безкінечних пустопорожніх розмов. 1. Заст. *Ще бим побу́ла тро́хє, али́ ца жвинда́ ни дає́ сло́во сказа́ти* (Боянчук Заст.). Див. ще **ЖИВИНДА́**.

ЖҐРЕ́БЛО, -а, с., Скребло. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *То жтре́блом ча́шут, як ду́жи худоби́на зале́жіна* (Самушин Заст.). Див. ще **ЗГРЕ́БЛО**.

ЖЕБОНІ́ТИ, **ЖИБОНІ́ТИ**, **ЖИБУНІ́ТИ**, **ЖЕБУНІ́ТИ**. 1. Гомоніти, воркувати. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Дити́на на пичи́ сиди́т і шос жебони́т собі́* (Білівці Хот.). *А вони́ убо́є уве́с ве́чир жибоніли у кути́чку* (Глибока). 2. Говорити невиразно, ковтати слова, мимрити. Заст., Нов., Хот., Кельм. *Говори́, як хо́чиш, голосно, ни жебони́* (Дорошівці Заст.). 3. перен. Текти, дзюрчати. Хот., Кельм. *Був мале́нький поті́чо́к, що ле́дви жибуні́в, а типе́р і зо́всім пирис́та́в тикти́* (Новоселиця Кельм.).

ЖЕ́БРАТИ. 1. перен., згруб. Позичати. Заст., Кіцм., Стор. *В усі́х же́брає, ві́чно му ни стає́ гро́ший до ново́й зарпла́ти* (Валява Кіцм.). 2. Просити милостиню. Заг.

ЖЕБРАЦЮ́ГА, **ЖИБРАЦЮ́ГА**, -и, сп. 1. згруб. до **ЖЕБРА́К**. Заг. *Мо́й, що хо́диш, як оста́тний жибрацю́га, та́же сиго́дни нитіля?* (Ярівка Хот.) 2. знев., згруб. Злидар, бідняк. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Ади́, яки́й жибрацю́га, а таку́ ґівку засва́тав* (Ст.Жадова Стор.).

ЖЕ́БРИ, -ів, мн. 1. Злидні. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Роби́в, як чо́рний віл, а ж же́брів ві́битиси ни міг* (Замостя Вижн.). ***Ві́битиси ж же́брів**, ***ві́ти ж же́брів**, ***зігна́ти же́бри**, ***обігна́ти же́бри**. Вийти з матеріальної скрути. Кіцм., Вижн., Стор. 2. Милостиня. Заг. *Ка́жут, що вона́ с тих же́брів наскла́дала бу́ла вили́кі гро́ші* (Юрківці Заст.). 3. Жебракування. Заг. *Лі́пши ззамо́лоду з ті́тьми прибідува́ти, як на ста́рість у же́бри ходи́ти* (Коритне Вижн.). ***Пусти́ти в же́бри**. Розорити. Заг. ***Пі́ти в же́бри**, ***пусти́тиси в же́бри**. Розоритися, потрапити в злидні. Заг.

ЖЕБРУ́ЧИЙ, **ЖИБРУ́ЧИЙ**. ***Жебру́чий ґід**. Жебрак. Заг. ***Жебру́ча ба́ба**, ***жебру́ча жі́нка**. Жебрачка.

ЖЕЛІ́ЗО, **ЖИЛІ́ЗО**, -а, с., с.г. 1. Чересло. Кельм., Сок. *Му́сів до плу́га желі́зо підпра́вити* (Новоолексіївка Сок.). 2. Залізо. Заг.

ЖЕЛІ́СКО, **ЖИЛІ́СКО**, -а, с. 1. Праска. Заст., Кіцм., Хот. *Нагрі́й жилі́ско, я ві́прасую фу́стку* (Чепоноси Хот.). 2. Вістря долота, рубанка та інших столярних інструментів. Хот. *По ширині́ це долото́ до́бри, лиш жилі́ско поточи́* (Пригородок Хот.). Див. **ЗЕЛІ́ЗКО**, **ЗИЛІ́СКО**.

ЖЕМНЯ́К, -а́, ч., згруб. Ненаситний. Глиб. *Я ни го́дна нагудува́ти тако́го жемняка́* (Глибока).

ЖЕ́НВА, -и, ж. Весільний калач. Глиб. *Дру́жба дав мині́ на висі́лю же́нви* (Черепківці Глиб.).

ЖЕНЄ́ПИН, -а, ч., бот. Яловець. Вижн., Стор. *Женє́пин таки́й, як смире́ка, а́ли росте́ корче́м і ни́ский* (Черешенька Вижн.).

ЖЕНИ́ТИ, **ЖИНИ́ТИ**. 1. перен., ірон. Бити. Заг. *Диви́си, па́рупчи, бо як я за́ри о́зму тибе́ жини́ти, то бу́диш бі́дний* (Банилів-Підгірний Стор.). 2. Одружувати сина. Заг.

ЖЕНИ́ТИСИ (-СА), **ЖИНИ́ТИСИ (-СА)**. 1. перен., ірон. Випустити з рук, розбити якусь цінну річ. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *То хто жини́вса, що ва́зочка розлиті́ласа?* (Великий Кучурів Стор.). 2. перен., ірон. Сваритися, битися, бити посуд. Кіцм., Стор., Глиб. *Ади́, віда́й, сусі́д знов прийшо́в п'є́ний та й же́нитси* (Ст.Вовчинець Глиб.). 3. Одружуватися. Заг.

ЖЕНТИ́ЦА, **ЖИНТИ́ЦА**, **ЖИНТИ́ЦІ**, -і, ж. 1. Сироватка з овечого і

козячого молока. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Як віткидают будз, то скікає жентица, а як сир з коров'ічого молока, то скікає дзер* (Ст.Жадова Стор.). 2. Молочний продукт, виварений з жентиці. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Жентицу пиривают і шше раз віткидают, і одні на то кажут вурда, а другі також жентица* (Старосілля Кіцм.). 3. рідк. Відвар з молока перетертого конопляного сім'я. Хот. *Я вже хочу жинтиці с сімня* (Шилівці Хот.). 4. Страва з молозива. Заст., Кіцм., Глиб. *З молока від нашой корови ще можна варити жинтицу, бо вона нидавно вположиласи* (Черепківці Глиб.).

ЖЕНТИЧИТИСИ (-СА), **ЖИНТИЧИТИСИ (-СА)**. Вурдитися, скипатися (про молоко). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *С цего молока каші ни буди, ади воно вже жинтичитси* (Чорнівка Нов.).

ЖЕПАВИЙ, **ЖЄПАВИЙ**, **ЖЕПОВИЙ**, **ЖИПОВИЙ**. Енергійний, міцний, рухливий, швидкий. Кіцм., Стор., Глиб. *Ваш старий шє такий жепавий, шо молодий най сховаїси* (Слобідка Глиб.). *Ви подивітси, йке жєпави песє* (Старосілля Кіцм.).

ЖЕРЕБЕЦ, **ЖИРИБЕЦ**, -бца, ч. Жереб. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Як таке, то кидаймо жирибец, хто має перший брати* (Давидівка Стор.).

ЖЕРЕБНИЙ. 1. перен., згруб. Череватий. Заст., Кіцм., Глиб. *То на него кажут жеребний, бо він дужи чириватий* (Бабин Заст). 2. Жеребна (про кобилу). Заг.

ЖЕРУН, **ЖИРУН**, -а, ч. 1. іхт. Білизна, жерех. Заст. *На фата ще кажут жерун* (Брідок Заст.). 2. ент. Гусінь шовкопряда в період інтенсивного розвитку. Кельм. *А потім кождий жерун замотуєса в кокон* (Ленківці Кельм.). 3. Ненаситний. Заг.

ЖЕРУХА, **ЖИРУХА**, -и, ж., бот. Кропива. Кіцм., Стор., Глиб. *Там жеруха вища, як малини* (Старосілля Кіцм.).

ЖЄБА, -и, ж., мед. 1. Грудна жаба. Кіцм, Вижн., Стор., Глиб. *Кілько я знаю, то від жєби можна лиш підлічитиси* (Давидівка Стор.). 2. зоол. Жаба. Заг.

ЖЄБ'ЄЧКА, -и, ж., зв. мн. **ЖЕБ'ЄЧКИ**, -чок. Жаб'ячий послід. Вижн., Стор., Глиб. *Там но ни кілько жеб'єчок, єк гусєчок, качечок, шо післє той води мус навіть ноги мити* (Глибочок Стор.). Див. ще **ЖАБ'ЯЧКА**.

ЖЄБИРНА, -и, ж., бот. Жабник. Заст., Хот. *Жєбирна – то такий бурєн, шо цвите жовтеньким таким, як куріча сліпота* (Кулівці Заст.). Див. ще **ЖАБИРНА**.

ЖЄБІЙ, -я, ч., зоол. Самець жаби. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Як хочут знати, ци жінка завагітніла, то капают на жєбія її сечів* (Витилівка Кіцм.). Див. ще **ЖАБІЙ**.

ЖЄБКА, -и, ж. 1. Пристрій для збирання і затискування волосся – прищепка з двох гребінців. Глиб., Стор. *Мама покупували нам обом жєбки до волосся, то у мени ще є, а Томчина уже давно поломиласи* (Давидівка Стор.). Див. ще **ЖАБКА**.

ЖЄБКИЙ, **ЖЄПКИЙ**. Швидкий, кусливий (про щенят). Кіцм. *То шо, шо сучка, али єка жєпка* (Стрілецький Кут Кіцм.).

ЖЄДНИЙ, **ЖАДНИЙ**. Жадібний, з незадоволеним бажанням. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ми вже й самі молока жєдні, бо корова давно ни доїтси* (Черепківці Глиб.). *Дитина жєдна погратиси, як у мачухи* (Ставчани Кіцм.).

ЖЄЛИ́ВА, -и, ж. Кропива. Заст., Кіцм, Вижн., Стор., Глиб. *У своїм городі ужем позривала желиву, який де був корчик: не можу настачити качинєтам* (Старосілля Кіцм.). Див. ще **ЖАЛИ́ВА**, **ЖІЛИ́ВА**.

ЖЄЛИ́ВИЙ, зв. **ЖЄЛИ́ВА** (у сполученні з іменником *кропива*). Жалкий. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Баньки від молока добри мити жєливов кропивов, а також горнєта* (Ревне Кіцм.).

ЖЄЛІБНИ́К, -а, ч., ірон. Безжалісна, черства, байдужа людина. Заст., Кіцм. *Ото шшє жєлібник, мама при смерти, а він з буфету ни вілази* (Кулівці Заст.). Див. ще **ЖАЛІБНИ́К**.

ЖЄЛІБНИ́ЦА, **ЖЄЛІБНИ́ЦЄ**, -і, ж. Жінка зі щирими людськими почуттями до знедолених. Заст., Кіцм. *Нима у мами щиріщої жєлібниці, як рідна донька, та й то ни кожда* (Прилипче Заст.).

ЖЖА́ЛІТИ, док. до **ЖА́ЛІТИ**. Снядіти (про молочні продукти). Сок. *Приклади сир у коновці, шоб ни жжалів* (Ломачинці Сок.).

ЖИБОНІ́ТИ, **ЖИБУНІ́ТИ**. 1. Говорити тихо, невиразно, ковтаючи слова. Хот., Кельм. *Шос ніби говорить, шос жибонить, а до дошки нічого не чути* (Росошани Кельм.). 2. Шепотіти, говорити так, що пробиваються переважно шиплячі звуки. Нов. *Сиділи і з блиска шос собі жибуніли, али шо, ни було чути* (Слобода Нов.). 3. Текти, дзюрчати. Кельм. *Межи камінням жибунит потічок, ледви чути* (Подвір'ївка Кельм.).

ЖИБРУ́ЧИЙ. Жебрацький. Заст. ***Жибруча натура**. Схильність до жебрацтва. (Репужинці Заст.). ***Жибручі нестатки**. Сумнівний добробут. (Малий Кучурів Заст.).

ЖИВЕ́ -ого, субст. ***Брати за живе**. Зворушити, розжалобити. Заг. ***Зачепити за живе**. Образити, розсердити. Заг. ***Проколоти до живого**. Проколоти до крові. Заг.

ЖИВИ́Й. ***Жива вода**. Чарівна, оживляюча вода Заг. ***Жива правда**. Незаперечна істина. Заг. ***Жива рана**. Свіжа рана. ***Живу рану зробити**. Скривдити, образити. Заг ***Живе горе**, ***жива біда**. Свіже, недавнє горе, велике нещастя. Заг. ***Живе срібло**. Ртуть. Заг. ***Живий слід**. Свіжий, недавній слід. Заг. ***Живий пліт**. 1. Живопліт. Заг. 2. бот. Кущова рослина, терник, що використовують для живоплоту. Заг.

ЖИВИНА́, -и, ж. Все живе. Кіцм., Вижн. *Ни то чоловік, а всєка живина висні рада* (Коритне Вижн.).

ЖИВИНДА́, **ЖВИНДА́**, -и, сп. 1. Дитина чи доросла людина схильна до нескінченних пустопорожніх розмов. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Хокіла бис, Маріко, мати таку живинду?* (Ошихліби Кіцм). *Али живинда, хоть би на мінутку пиристав гуворити* (Клинівка Стор.). 2. знев. про дорослих. Прискіплива, вередлива людина, вереда. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ти ще його ни знаєш, такий живинда – вічно му шос ни так, як він хочи* (Зеленів Кіцм.). *То свикруха – страшна живинда* (Малий Кучурів Заст.).

ЖИВИНҐІ́ТИ, **ЖВИНҐІ́ТИ**, **ЖВАНҐІ́ТИ**, **ЖИВИНДІ́ТИ**. 1. Лепетати (про немовлят). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Я її росповила, а вна собі шос живиндит і граєси* (Ревне Кіцм.). 2. Плакати, скиглити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Пиристань живинґіти! Де я тобі маму озму?* (Коритне Вижн.). *Мала заслабла і живиндит, і живиндит, що нима як ї саму лишити в хакі* (Кам'яна Стор.). 3. Нарікати, дорікати, сваритись. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Сок.

Коли́ то бу́ло, а вона́ ще й типе́р живиндит (Турятка Глиб.). *Ни живинди́, бо я ни бо́юси* (Васловівці Заст.).

ЖИ́ВНІСТЬ, -ости. Їжа. Кіцм., Нов. *Ти́ждинь ни ма́ли ні жи́вности ні́якой, ні води́* (Ярівка Нов.).

ЖИ́ВО, незм. 1. Швидко. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Йди жи́во, бо запру́т склеп* (Борівці Кіцм.). 2. Скоро, незабаром. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Лист оппа́в, уже́, віде́й, жи́во бу́ди зима́* (Костинці Стор.). 3. Негайно. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Тра́ба до́хторя кли́кати, і то жи́во* (Шубранець Заст.).

ЖИВОТНОВО́Д, -а. Тваринник. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Тут уголо́к бу́де для животново́дів* (Рингач Нов.).

ЖИВОТНОВО́ДСТВО, -а, с. Тваринництво. Нов. *У животново́дстві ма́ємо непога́ні у́спіхи* (Жилівка Нов.)

ЖИВУ́ЧИК, **ЖИВУ́ЧІК**, -а, бот. Безсмертник. Кіцм. *Живу́чік тре́ба до́вго суши́ти* (Нижні Станівці Кіцм.).

ЖИ́ГАЛО, -а, с. 1. рідк., спец. Лимарське товсте шило, яким проколюють або пропалюють дірки в упряжі. Заг. *Як ши́ли, то ши́лом або́ шпіля́ром пробива́ли, а як мав шо́рник зробити проко́лину, аби́ до́вго служи́ла, то жи́галом проко́лював або́ прожига́в* (Старосілля Кіцм.) 2. Залізний прут для випалювання серцевини дерева (при виготовленні сопілок) та нанесення візерунків (випалювання по дереву). Кіцм., Вижн., Стор. *Упере́д нару́бують бзини́, су́шя, чи́стя, а віта́к віпа́люют жи́галом се́рци...* (Банилів-Підгірний Стор.).

ЖИ́ГАТИ, **ЖИ́ҐАТИ**, **ДЖИ́ҐАТИ**, док. **ЖИ́ГНУТИ**, **ЖИ́ҐНУТИ**, **ДЖИ́ҐНУТИ**. 1. Колоти, проколювати, штрикати. Заг. *Але́ мус ува́жно білува́ти, бо шкі́ра ще слабе́нька, раз ноже́м жи́ґниш – і пропа́в смуу́шок* (Владична Хот.). 2. Колоти, боліти. Заг. *Шос мине́ зуб жи́гає* (Мигове Вижн.).

ЖИ́ДИК[1], -а, ч., ент. Комаха, що завдає шкоди соняшнику. Заст., Кіцм., Хот., Сок. *Жи́дик ду́жи їст молоде́нький со́няшник* (Дорошівці Заст).

ЖИ́ДИК[2], -а, ч., зв. мн. **ЖИ́ДИКИ**, -ів, бот. Череда. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Мой, ти де набра́в на спо́дні кі́лько жи́диків?* (Чортория Кіцм.). *Відва́ром з жи́диків о́чі промива́ют, як чи́мос засмі́тя або́ як капра́віют від чо́гос* (Михальча Стор.).

ЖИ́ЖА, -і, ж. Рідкий розчин глини. Хот., Кельм., Сок. *Споча́тку накида́ют гли́ни, пото́му налива́ют води́, ро́бля жи́жу, а вже типе́р мо́жна кида́ти соло́му і міси́ти нога́ми* (Пригородок Хот.).

ЖИ́КЦІЯ, -ї, ж., мед., заст. Укол, ін'єкція. Стор., Глиб. ***Дава́ти жи́кцію**. Робити укол. *Ду́жи боі́тси до́хторьки віттогди́, як їму́ жи́кцію дава́ла* (Михальча Стор.).

ЖИЛА́[1], -и, ж., анат. 1. Сухожилля. Кіцм. *Ще як був мали́й, то сирпо́м пирике́в жилу́, шо мізи́лний па́лиц згина́є* (Старосілля Кіцм). 2. Статевий орган у тварин-самців. Кіцм., Вижн., Стор. 3. Кровоносна судина. Заг.

ЖИЛА́[2], -и, ж. Джерело. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Жила́ до́бра, з водо́в, мож і ко́панку віко́пати* (Слобідка Глиб.).

ЖИ́ЛАВИЙ. 1. Сильний, міцний, витривалий. Заг. *То́дир у нас таки́й жи́лавий, шо ни боі́тси ва́шкої робо́ти* (Білівці Хот.). *Хло́пиц за́вши май жи́лавий у рука́х* (Кулівці Заст.). 2. Гнучкий, пружинистий. Заг. *Моло́де та й жи́лави, а старо́го, аби́ так хто зігну́в, то й кістки́ би му потрі́скали* (Кліводин Кіцм.). *Жи́лавим вути́вном*

лекши пітсікати рибу (Волошкове Сок.). 3. Пружний. Заг. *Така файна мука, таке з неї кісто жилави* (Боянчук Заст.). 4. Швидкий. Кельм. *Ти такий жилавий, я ни годин тибе наздогонити* (Новоселиця Кельм.).

ЖИЛАВНИК, -а, ч., кул. Прісний корж. Заст. *Як ни стани хліба, то ми пічам на блєсі жилавники* (Дорошівці Заст.).

ЖИЛАТИ, рідк. Бажати, зичити. Хот. *Я жилаю тубі добри віддатиси* (Білівці Хот.).

ЖИЛІЗКО, ЖИЛІСКО, -а, с., заст. Праска. Заст. Хот. *У нас колис було старе жиліско, а нидавно купили електричний утюг* (Вікно Заст.). *Старші люди й на праску кажут жилізко* (Рукшин, Хот.). Див. ще **ЗЕЛІЗКО, ЗИЛІСКО**.

ЖИЛІЗНИЙ, рідк. Залізний. Заст., Хот., Кельм. ***Жилізний склеп**. Магазин залізо-скоб'яних виробів. *Мусю забічи ще до жилізного склепу подивитиси завісів до вікон* (Вікно Заст.).

ЖИЛІЗНЯК, -а, ч., бот. Вербена. Кіцм. *Давно люди сіяли жилізняк у городах, аби він приносив щістє* (Шипинці Кіцм.).

ЖИЛІЗО, -а, с. 1. с.г. Чересло. Хот., Кельм., Сок. *У плузі є чепіги, жилізо, полиця, п'ятка, гаки* (Козиряни Кельм.). 2. Бляха, жерсть. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Сило, як сило, али багато нових постройок під жилізом, головні вулиці заасфальтовані* (Слобода Нов.). 3. Матеріал для кузні. Заг. Див. ще **ЗЕЛІЗО**.

ЖИЛКА, -и, ж., риб. Волосінь, ліска. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Я мав вутку, али жилка пірваласи* (Дубівці Кіцм.).

ЖИЛКУНИЦА, -і, ж., бот. Стожильник. Кіцм. *Цего року багато жилкуниців* (Нижні Станівці Кіцм.).

ЖИЛУВАТИ. 1. Путати ноги тваринам, триножити. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Завтра буду жилувати овец, би ни бігали* (Неполоківці Кіцм.). 2. мед. Накладати джгут, туго перев'язувати, щоб припинити доступ крові. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Коли траба сперти кров, то жилуют вищи рани, а як пустити, то нищи того місца* (Вербівці Заст.).

ЖИЛУВАТИСИ. 1. Туго підперізуватися. Стор. *Файно запирижиси, шо так жилуєсси?* (Комарівці Стор.). 2. перен. Чепуритися. Стор., Глиб. *Хоть жилуватиси, а хоть нє, шо маї твої бути, то й буди* (Слобідка Глиб.).

ЖИЛЦЕ[1], -а, с. Хоботок кровососних комах. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Кумарь як запустит жилце під шкіру, то вже не може борзо зликіти* (Ошихліби Кіцм.). 2. Отруйне жало бджоли, джмеля, оси, шершня. Заг. *Мала їла персик та як запищит, як закричит, а то оса запустила ї жилце в губку* (Васловівці Заст.). Див. ще **ЖАЛЦЕ**.

ЖИЛЦЕ[2], -а, с. Жало, вістря, кінчик у різальних і швейних інструментах. Заг. *Я хокіла голков пробити корок, а жилце не йде у пластмасу* (Вікна Заст.). Див. ще **ЖАЛЦЕ**.

ЖИЛЮХА, -и, бот. Кропива. Заст. *Під муром росте жилюха...* (Товтри Заст.).

ЖИНТИЦА, ЖИНТИЦЄ, -і, ж. 1. Сироватка з овечого і козячого молока. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Жинтица не пропадає, жинтицу варют, відкидают аби скікала і роб'ї вурду* (Кам'яна Стор.). *Жинтиці добра пити, вона така, єк кифір* (Ставчани Кіцм.). 2. Молочний продукт, виварений з жентиці. Кіцм., Стор. *Як стіче будз, то пиривірюют ту жинтицу,*

ще раз віткидают, аби стік дзер, а жинтицу так їдє або роб'є з нев пироги (Гільча Стор.).

ЖИР, **ЖЄР**, -у. Букове насіння, буковий горіх. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *І наш малий ходив у ліс жир збирати* (Черепківці Глиб). *Жєром найбілши свині гудуют* (Бурдей Кіцм.).

ЖИРУН, -а, ч., іхт. Білизна, жерех. Заст. *У жируна ліпший жор перед заходом, як тиха погода* (Онут, Заст.). Див. ще **ЖЕРУН**.

ЖИРУХА, -и, ж., бот. Кропива. Кіцм., Стор., Глиб. *Шо тибе, дитино, занесло в кропиви: жируха вища від теби* (Спаська Стор.). Див. ще **ЖЕРУХА**.

ЖИТАРЬ, -я, ч. Польовий сторож. Заст., Глиб., Хот., Кельм. *Старий пішов за житаря, то білши хліба мав, як инчі ґазди* (Перебиківці Хот.).

ЖИТАРЮВАТИ. Бути житарем. Глиб., Нов., Хот. *Два роки житарював, як лиш прийшов з войни* (Рингач Нов.).

ЖИТНЄК, -а, ч., кул. Житній хліб, житній корж. Заст., Кіцм. *Ни знаю, як ї ни устидно такий гливкий житнєк давати робітникам* (Ревне Кіцм.).

ЖИТНЄНКА, -и, ж., с.г. Житня стерня, житнище. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *На житнєнці пасли худобу, а колоски ни збирали* (Тарашани Глиб.) Див. ще **ЖИТНЯНКА**.

ЖИТНЄЧКА, -и, ж., зоол. Польова миша. Заст. *Кіт пішов житнічок ловити* (Бабин Заст.).

ЖИТНИЙ. 1. Житній. Заг. ***Хліб житний, али пожитний.** 2. Ірон. про недалеку, але пихату людину. Заг. ***Такийєм добрий (файний), як житний сухарь.** ***Житні пітпиньки**. Літні опеньки. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб.

ЖИТНИК, -а, ч., ент. Житній хрущ. Заст., Хот. *Я пробував на житника ловити, то ни клює* (Мусорівка Заст.).

ЖИТНИСКО, -а, с., с. г. Житнище. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм., Сок. *На житниску добре просапні сіяти – курудзи чи бурак* (Недобоївці Хот.).

ЖИТНІВКА, -и, ж., зв. мн. **ЖИТНІВКИ**, -вок. Груші, яблука, що достигають разом з житом. Заст., Кіцм. *Житнівки – найліпші яблука* (Дорошівці Заст.). *Уже минулиси житнівки, то рані грушки* (Глинниця Кіцм.).

ЖИТНЯНКА, -и, ж, с.г. 1. Житня стерня, житнище. Заст., Хот. *Завтра поїду паринкувати житнянку* (Онут Заст.). 2. Житня солома. Заг. Див. ще **ЖИТНЄНКА**.

ЖІНКАТИЙ, ірон. Жонатий. Кіцм. *А жінкатим нима шо шукати мижи парупками* (Старосілля Кіцм.).

ЖІНОЦКИЙ, рідк. Жіночий. Заст., Кіцм. *Раз ни суфирию, як чоловік зачинає якус жіноцку балаканину, пльотки* (Васловівці Заст.).

ЖІНОЧИЙ. 1. Жінчин. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Ще трохи зачікаймо, зари має прийти жіночий брат та й підим разом* (Карапчів Вижн.). 2. Жіночий. Заг.

ЖІНОШНИК, -а, ч. Місце в церкві, де стоять жінки, бабинець. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Колис жіношник був набитий, а типер пару бабів та й уже* (Дорошівці Заст.).

ЖЛЬОҐАНИТИ, знев. Жадібно і багато пити, дудлити. Заг. *Гай ідем дудому, хвати тубі жльоґанити ту гурівку* (Романківці Сок.).

ЖЛЬОҐАТИ, знев. Нестримно, жадібно пити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Ти так жльоґаєш холодну воду, аж мині страшно* (Кам'янка Глиб). *Ни траба багато жльоґати води, бо чариво буди боліти* (Дорошівці Заст.).

ЖМА́КАНЄ, **ЖМА́КАНІ**, -є, с. Перший етап ручного прання білизни. Заст., Кіцм. *Зо півгодини піде на жмаканє у порошку, а потому ше може на полоканє то саме* (Василів Заст.). Див. ще **ЖМА́КАНЯ**.

ЖМАКАНИ́НЄ, -я (-і), с. Зім'ятий одяг, тканина, папір. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Так єс прибагала, так віпрасовувала, а ниуважно сідаєш, та й ади йке жмаканинє зробилас с платя* (Дубівці Кіцм.).

ЖМА́КАНЯ, -я (-є, -і). Перший етап ручного прання білизни. Заг. *Цего жмаканє є з напівгодини, а потому ще полокати* (Старосілля Кіцм.).

ЖМАКА́ТИ. 1. Вручну, прати, віджимаючи білизну. Заг. *Дай суда маґлівницу, будим жмакати сорочки* (Карапчів Вижн.). 2. Жувати. Хот., Сок. 3. М'яти. Заг.

ЖМИТ, -а, ч. Жмут, пучок. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот. *Боли, шо сам наївси, а крілям нима кому дати і жмит люцерні* (Михальча Стор.).

ЖНЄ́КАНИЙ, **ЖНЯ́КАНИЙ**. 1. Жований. Заст., Кіцм., Кельм. *Їж шо є жнєканого ни чікай: ни буди* (Кулівці Заст.). *Жняканий хліб давали дитині* (Зелена Кельм.). 2. Змучений, стомлений. Заст., Глиб., Нов. *Кіло болит аж лупає, палці як жнєкані, ни можу в них ручку тримати* (Черепківці Глиб.). *Коні ззаранє пригнав, али такі жнякані, то уже ни було шо запрігати* (Васловівці Заст.). 3. М'ятий. Заг.

ЖНЄКА́НЄ, **ЖНЄКА́НІ**, **ЖНЯКА́НЯ**, -є (-і, -я), с. Жування. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Садовину траба добри жнєкати, а в мени лиш два зуби до жнєканє і то верьхні* (Стрілецький Кут Кіцм.). *Мині на жнєкані найліпши йде барабуля колочена, а мнєсо то ни моя їда* (Глибочок Стор.). *Для жнякання свої зуби шо є то є, а чужі, най і золоті, то більши для форсу* (Лужани Кіцм.).

ЖНЄКАНИ́НЄ, **ЖНЯКАНИ́НЯ**, -є (-і, -я), с. Пережована їжа, жованка. Кіцм., Вижн., Стор., Хот., Кельм. *Їст як дитина, обиртає тим жняканиням у рокі* (Росошани Кельм.).

ЖНЄКА́ТИ, **ЖНІКА́ТИ**, **ЖНЯКА́ТИ**. Жувати, розжовувати, їсти. Заг. *Шо с того, що я люб'ю шкварки, як ни маю чим жнєкати.* (Самушин Заст.). *Ни хочу горіхів, я уже ни маю чим жнікати* (Боянчук Заст.). *Ти жнякай хуччи і вставай з-за стола* (Дністрівка Кельм.).

ЖНИВА́РКА, -и, ж., зв. мн. **ЖНИВАРКИ́**, -рок. 1. бот. Сорт слив. Сок. *Сливки є косі, зелененкі, білі, баньки, жниварки* (Волошкове Сок.). 2. с.г. Жниварка. Заг.

ЖОВКЄ́К, -а, ч. 1. перен. Бліда, хвороблива людина. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Петро такий жовкєк вітколи він – з малого слабовитий* (Комарівці Стор.). 2. Переспілий огірок. Заг. Див. ще **ЖОВТЯ́К**, **ЖОВТЄ́К**.

ЖОВКІ́ЛНИЦА, **ЖОВТІ́ЛНИЦА**, **ЖОВКІ́ЛНИЦІ**, -і, ж. і мн. **ЖОВКІ́ЛНИЦІ**, -ц, мед. Жовтяниця. Заг. *Йой, мої малі усі пирислабували на жовкілницу* (Слобідка Глиб.). *Жовкілниці – то така слабість, шо її набираютсі від когос* (Кострижівка Заст.). *Наш Кольцьо заслаб на жовкілниці* (Ясени Стор.).

ЖОВКІ́СЬКИЙ, **ЖОВТІ́СЬКИЙ**. Цілком жовтий. Заг. *Ти подивиса єму в вочі – білки жовкіські* (Мошанець Кельм.). *По очах витко було: Люда заслабла – білки стали жовтіські* (Владична Хот.).

ЖОВКЯ́ВО, **ЖОВТЯ́ВО**, незм. Тьмяно. Заст., Кіцм., Вижн., Стор.,

Глиб. *Світло зале́жит ни лиш від напру́ги, а й від скла ла́мпочки: як скло зилина́ви, то й світло бу́ди зилина́ви, а як скло жовкя́ве, то й ла́мпочка бу́ди світи́ти жовкя́во* (Михальча Стор.). *Як коли́, то сві́тит я́сно, аж во́чі боля́, а сиго́дни аді́т, як жовта́во* (Великий Кучурів Стор.).

ЖО́ВНА[1], **ЖО́НВА**, -и, ж., орн. Зелений дятел. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ковта́чь пістрє́вий, а жо́вна нє, жо́вна зиле́на* (Бережниця Вижн.).

ЖО́ВНА[2], -и, ж., заст., обр. Маленька булочка, яку печуть для коро́ви на Різдво. Кіцм. *Уже́ спикли́ жо́вну коро́ві* (Валява Кіцм.).

ЖО́ВНА[3], -и, ж. і мн. **ЖО́ВНА**, **ЖО́ВНИ**, -ен, мед., вет Пухлина залоз, відкриті рани на шиї в людини і тварин, жовно. Заг. *Худо́ба май згу́ста слабу́є на жо́вна, а лю́ди рі́тко* (Самушин Заст.). *Коли́с оде́н чолові́к мав жо́вну, то каза́ли, що від худо́би набра́вса* (Ломачинці Кельм.)

ЖО́ВНЄР, **ЖО́ВНІР**, -а, ч., заст. Солдат, воїн. Заг. *У во́йну в нас бу́ли на квати́ри жовнє́ри* (Ошихліби Кіцм). *Мой, ади́ яки́й с те́би фа́йний жо́внєр був би* (Топорівці Нов.). *Жо́внір, то свій хло́пиц при во́ську, а солда́т – то й німе́цкий і францу́ский* (Малятинці Кіцм.). *Коли́с каза́ли жо́внір, а типе́р солда́т, і в украї́нскі а́рмії солда́т* (Берегомет-Підгірний Стор.).

ЖОВНЄ́РКА[1], **ЖОВНІ́РКА**, -и, ж., заст. Служба в армії. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *А я шти́ри ро́ки жовнє́рки мав, а ще шти́ри ро́ки пото́му вою́ва́в єм* (Черепківці Глиб.). *То одна́ке добро́, що коли́шна жовні́рка, що тепе́рішна солда́тчина з діді́щинов* (Вашківці Вижн.).

ЖОВНЄ́РКА[2], -и, ж. 1. Дружина **ЖОВНЄ́РА**, солдатка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Мине́ ніхто́ ни пита́в, ци я жовнєрка, ци вдова́, ко́ждий сибе́ пас* (Старосілля Кіцм.). 2. нове, рідк. Жінка-військово-службовець. Стор. *Чу́лам, али́ вітко́ли я, щем ни ви́гіла жовнє́рки сама́, аж учє́ра у Чирнівце́х* (Михальча Стор.).

ЖОВНЄРУВА́ТИ. Служити в армії. Стор., Глиб. *То що піди́ш уже́ жовнєрува́ти, ци ще пу́скє з на па́ру місі́ців?* (Старий Вовчинець Глиб.).

ЖОВНЄ́РСКИЙ. Солдатський. Заг. *А це ву́йко Штефа́н у жовнє́рскім убраню́* (Новосілка Кіцм.).

ЖОВТЄ́К, -а, ч. 1. Бліда, хвороблива людина. Кіцм., Стор., Глиб. *Мій син таки́й жовтє́к, що аж-аж* (Глибока). 2. Переспілий огірок. Заст., Кіцм., Стор., Глиб.

ЖО́ВТИЙ. 1. Коричневий. Заг. *У не́го жо́вкі ка́пці, али́ він їх чо́рнов па́стов намасти́в* (Ржавинці Заст.). 2. Блідий Заг. 3. Жовтий. Заг. ***Жо́втий горо́шок**, бот. 1) Чина лучна. Кіцм. 2) Жовта акація (кущова рослина). Кельм., Сок.

ЖО́ВТИЙ-ЖОВКІ́СЬКИЙ. Дуже, цілком, абсолютно жовтий. Заг. *Змарні́в, зроби́вси жо́втий-жовкі́ський, аж сві́тиси* (Оршівці Кіцм.).

ЖОВТИ́ЛО[1], -а, с, бот. Дрік красильний. Кіцм, Вижн. *Е, жовти́ло ма́ло в ко́го є, воно́ ди́ко росте́* (Вашківці Вижн.).

ЖОВТИ́ЛО[2], -а, с., бот. Саморобна фарба з рослин для вовняних та льняних виробів, крашанок. Кіцм. *Ко́ло писано́к бага́то за́ходу, а це кладу́т у жовти́ло або́ в галу́н, а пото́му варя́ – і галунки́ гото́ві* (Лужани Кіцм.).

ЖОВТИНЕ́Ц, -нцу́, ч., бот. Нечуйвітер волохатий. Кіцм. *Жовтине́ц, ви́тко, тому́, що квітки́ жовтинцу́ ду́жи жо́вті* (Шипинці Кіцм.).

ЖОВТОЦВІ́Т, -у, бот. Рододендрон жовтий. Кіцм. *Ми до́вго ходи́ли по лі́су, по́ків уздрі́ли корч жовтоцві́ту* (Нижні Станівці Кіцм.).

ЖОВТОБРУ́Х, ЖОВТОБРЮ́Х, -а, ч., орн. Самець жовтобрюха. Заг.

ЖОВТОБРУ́ХА, ЖОВТОБРЮ́ХА, -и, ж., орн. 1. Самка жовтобрюха. Заг. *А як ти пізнає́ш, котре́ жовтобру́х, а котре́ жовтобру́ха?* (Замостя Вижн.). 2. Спільна назва для самця і самки. Заг. *Ади́ ті хло́пці ві́дирли гніздо́ жовтобру́хи* (Клішківці Хот.).

ЖОВТЯ́К, ЖОВТЄ́К, -а, ч. 1. перен. Бліда, хвороблива людина. Глиб., Нов., Хот. *На око ви́тко, яки́й жовтя́к: кро́ви би в нім ни доколо́в си* (Слобода Нов.). 2. Переспілий огірок. Заг.

ЖОВТЯКИ́, -і́в, мн., бот. Нагідки. Сок. *Ці жовтяки́ самі́ сіюцца* (Сокиряни).

ЖО́ЛІБ, ЖО́ЛОБ, -а, ч. 1. Долина між двома схилами, часто розділеними невеличкою річкою. Кіцм. *Худо́ба па́сла на горбі́, а пото́му зійшла́ до жо́лоба* (Старосілля Кіцм.). *Туда́ жоло-ба́ми сніг шше є май трима́є* (Лашківка Кіцм.). 2. Жолоб. Заг.

ЖОЛО́БАТИ. Колупати. Заст., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Я ни жоло́бав зама́ску і ни ви́гів хто* (Рашків Хот.). *Ни жоло́бай у но́сі* (Зелений Гай Нов.). 2. перен. Метикувати. Хот. *Таке́ мале́, а вже шос собі́ жоло́бає* (Ярівка Хот.).

ЖОЛО́БАТИСА (-СИ). 1. Колупати (ся). Заст., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Чо ти, Зі́нько, кі́лко жоло́баїсса в но́сі?* (Білівці Хот.). 2. Талапатися. Заст. *Кача́ жоло́баєси у му́скі, уважа́й, аби́ ни зайшло́ диле́ко* (Боянчук Заст.). 3. Довго і невміло робити щось, порпатися. Хот., Кельм., Сок. *Часи́ відстава́ли, то Ва́ся жоло́бавса в них, жоло́бавса, по́ки зо́всім ста́ли* (Ленківці Кельм.). 4. Ритися, порпатися, шукаючи щось. Кельм., Сок. *Шо ти жоло́баїсса у чужи́х ре́чах?* (Волошкове Сок.).

ЖОЛУДКО́ВИЙ, ЖУЛУДКО́ВИЙ. Шлунковий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Ма́ют бра́ти жулудко́вий сік для ана́лізу* (Лужани Кіцм.). *З усіх жолудко́вих лікі́в мені́ найлі́пши помагає но́шпа* (Керстинці Хот.).

ЖОЛУ́ДОК, ЖУЛУ́ДОК, -дка, ч., анат. Шлунок людини, рідше тварини. Заг. *Йой, відда́вна слабува́в, а типе́р ві́рубали полови́ну жулу́дка* (Бурдюг Кельм.). *Здава́в ана́лізи, типе́р му́сю йти з жолу́дком на ренге́н* (Вашківці Вижн.).

ЖО́НВА, -и, ж., орн. Зелений дятел. Заст., Кіцм., Стор. *Ади́, приле-ті́ла жо́нва* (Валява Кіцм). Див. ще **ЖО́ВНЯ.**

ЖОНЦ, -а, заст., рідк. Урядник. Заст. *До на́шого сила́ тогди́ лиш приї́хав жонц* (Горошівці Заст.).

ЖОР, -у, ч. Полювання риби на інших риб з метою добування корму. Заст. *У жируна́ лі́пший жор пе́ред за́ходом, як ти́ха пого́да* (Онут, Заст.).

ЖО́РНА, -рен, (-ів), мн. 1. Ручний млин. Заг. *Типе́р уже́ ма́ло хто знає́, як вігляда́ют жо́рна, а по во́йні ї́х бу́ло бага́то* (Бернове Кельм.). 2. Шлунок тварини. Кіцм. *Коро́ва заби́ла собі́ жо́рна поло́вов* (Старосілля Кіцм.). 3. перен., знев. Зуби, щелепа. Заг. *Ти ма́єш мо́цні жо́рна, то мо́жиш те́рти і цей чирства́к, а я биззу́бий* (Дарабани Хот.). 4. перен., знев. Їдець. Стор. *Уме́р, на водні́ жо́р-на ме́нши бу́ди* (Великий Кучурів Стор.).

ЖОРНИ́ТИ. 1. Молоти на жорнах. Заг. *У го́лод усі́ лю́ди жорни́ли на жо́рнах* (Білівці Хот.). 2. знев. Їсти,

уплітатати, гризти. Заг. *Ото́ жорни́т, як пес ко́сти* (Старосілля Кіцм.). 3. Бити. Заг. *Так го жорни́ли, так му да́ли, шо аж проси́вси* (Стара Жадова Стор.).

ЖОРНІ́ВКА, -и, ж. Ручка жорен. Кіцм. *У жо́рнах є ве́рьхний і спі́дний ка́мінь, варста́т, жорні́вка, порплиу́є* (Киселів Кіцм.).

ЖОРНОВА́, -вів, мн. Жорнові камені (верхній і нижній). Нов., Хот., Кельм. *Жорнова́ і каміня жорнове́ – то всьо одно́, а жо́рна – то вже таки́й млин* (Вороновиця Кельм.).

ЖУРА́, -и, ж. 1. Туга, журба, переживання. Заг. *Ни жури́си, бо жура́ вже ніц ни помо́жи* (Вікно Заст.). 2. Клопіт. Заг. *Ади́, вже маї́ свою́ журу́ в ха́ті* (Карапчів Вижн.).

ЖУРИ́ТИСИ (-СА). Сокорити. Заг. *Чуба́та лиш бі́гає та жу́рицца, а не́стиса ни хо́чи* (Волошкове Сок.).

ЖЯ́НТА, -и, ж., рідк. **ДЖЯ́НТА**. Портфель. Глиб. *До́бри, шо є жя́нта, а книжо́к ни брак* (Турятка Глиб.).

З

З (ЗІ, ЗО, С), прийм. 1. Зрідка у сполученні з орудним відмінком іменника вживається для позначення знаряддя чи засобу виконання дії. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов. *Чо ти заї́хав з во́зом аш піт ха́ту?* (Шубранець Заст.). *Діти гра́ютси з ко́чілом* (Чорногузи Вижн.). 2. У сполученні з прийменником **до** та родовим відмінком іменника або числівниково-іменникового словосполучення виражає приблизне часове і кількісне обмеження дії. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ца вода́ ще з до ти́жня ни спа́ди* (Біла Кіцм.). *То як яки́й полі́ток, а́ли я с тако́го кава́льчика збира́в з до трьох ко́рців помідо́рів* (Самушин Заст.). 3. У сполученні з прийменником **на** та знахідним відмінком іменника виражає приблизне часове, просторове і кількісне обмеження дії. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ще ма́єм з на день бураків копа́ти* (Васловівці Нов.). *Тут насі́ні є з на дві діля́нці, нима́ чо жури́тиси* (Дорошівці Заст.). *Бри́ндзі лиши́ли собі́ з на два ра́зи до пирогі́в* (Замостя Вижн.). 4. У сполученні з прийменником **по** та знахідним відмінком іменника передає приблизний рівень сягання предмета. Заст., Кіцм., Стор. *Ду́жи буйне́ жи́то, бу́ди дес с по ши́ю* (Великий Кучурів Стор.). *Ви би й ни сказа́ли, шо вода́ мо́жи прибу́ти с по ото́й горб, пра́вда?* (Мусорівка Заст.). 5. У сполученні з прийменником **по** та знахідним відмінком числівниково-іменникового сполучення виражає приблизну кількість при розподілі рівними частинами. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *А той раз налови́ли с по сім кілогра́мів само́го ко́ропа* (Пригородок Хот.). 6. У сполученні з прийменником **по** та іменником у місцевому відмінку однини вказує на мірило, за допомогою якого здійснюється приблизно рівномірний розподіл. Кіцм. *Аби́ так і на́ша дава́ла ще с по пу́теньці молока́ ра́но й уве́чир, то би до́бри* (Стрілецький Кут Кіцм.). 7. В усіх інших випадках утворює конструкції, спільні для говірок і літературної мови. ***З радно́в душе́в**. Щиро, від усього серця. Кіцм. *Хотіла би помо́щи є́му з радно́в душе́в, біда́, шо ни ма́ю коли́* (Лужани Кіцм.).

ЗА, прийм. 1. З родовим відмінком іменників, що означають назви держав, правителів, соціальних формацій, історичних подій, служить для вираження часового значення. Заг. *А я*

служив у воську ще за Римунії (Коритне Вижн.). *То й за панщини ни кождому однако було* (Ожеве Сок.). ***За царя Гороха, *за царя Тимка**. Давно. Заг. ***За Николая Третого**. Ніколи. Кельм. *Видко, це було за Николая Третого – Брихливого* (Вартиківці Кельм.). 2. При дієсловах мислення і мовлення у сполученні з іменником у формі знахідного відмінка утворює конструкції зі значенням об'єкта. Заг. *Як будут питати за мени, то скажи, шом заслаб* (Волошкове Сок.). *Навіть ни згадував за свої діти* (Ярівка Хот.). 3. З орудним відмінком іменника утворює конструкції, що виражають мету дії. Заг. *Мій завтра хочи йти за ожинами* (Стара Жадова Стор.). *Іди за мамов, най прийди до школи* (Турятка Глиб.).

ЗААНҐАЖУВАТИ, рідк., заст. 1. Найняти. Стор., Глиб. *Уже й майстрів заанґажував і завдаток дав* (Великий Кучурів Стор.). 2. Намовити. Глиб. *То такий хлопиц, що він сам би ни зробив того, його заанґажував хтос* (Тарашани Глиб.).

ЗААНТИБІЛЮВАТИ, заст. Передати у спадщину нерухоме майно. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Бабка заантибілювала мині півшнура поля* (Онут Заст.).

ЗАБАБ'ЮВАТИСИ, док. **ЗАБАБИТИСИ**. Ставати схожим чимось на бабу. Заст. *Ану файно завийси, ни забаб'юйси* (Дорошівці Заст.).

ЗАБАВА, -и, ж. 1. Сімейне свято. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Росписалиси, а потому зробили забаву, як має бути* (Валява Кіцм.). 2. Розвага, вечірка. Заг. *За цу зиму в клюбі було доста й кіна, й забавів всіляких* (Добринівці Заст.).

ЗАБАВ'ЄТИСИ (-СА), ЗАБАВЛЯТИСИ (-СА), док. **ЗАБАВИТИСИ (-СА)**. Баритися, спізнюватися, затримуватися. Заг. *Хто забавица на вобід, той буди без вобіду сигодни* (Сербичани Сок.). *Їхав з на тиждінь, а забавивси на ціле літо* (Чорнівка Нов.). *Автобус як автобус, а поїзд ни забав'єєси* (Вашківці Вижн.).

ЗАБАВНИЙ. Повільний, млявий. Заг. *Ничіта – забавний чоловік до роботи* (Слобідка Глиб.).

ЗАБАВНО[1], незм. Повільно, забарно. Заг. *Забавно минає зима* (Ясени Стор.). *Така якас робота крута, шо так робиси забавно* (Білівці Хот.). *Вона хоць і забавно робит, але добре, не траба пириროб'єти* (Вікно Заст.).

ЗАБАВНО[2], незм. 1. Цікаво. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот. *Ото забавно було би подивитиси, шо вони далі будут робити* (Сторожинець). 2. Дотепно, смішно. Заст., Кіцм., Стор. *Шос уповідав так забавно, шо всі си риготали, як наймилиси* (Мусорівка Заст.).

ЗАБАГАТИ, док. **ЗАБАГНУТИ, ЗАБАГТИ**. Заг. 1. Домагатися, настирливо вимагати. *Забагаїш у мени такого, шо я ни маю вітки тобі справити* (Шипинці Кіцм.). 2. Бажати, дуже хотіти. Заг. ***Забагати, як вів довбні**. Виявляти сильне, але безглузде бажання. Кіцм. *Ти знаєш, чим це можи кінчитиси, али забаг, як вів довбні* (Старосілля Кіцм.). Див. ще **ЗАБАЩИ**.

ЗАБАГЛИЙ. Вимогливий, примхливий, капризний. Кельм. *Мама такі забаглі стали, вітколи заслабли* (Макарівка Кельм.).

ЗАБАҐАТИ. Забруднити. Сок. *Де ти так сорочку забаґав у фарбу?* (Вашківці Сок.).

ЗАБАМБУЛЮВАТИ (-СИ, -СА), док. **ЗАБАМБУЛИТИ (-СИ, -СА)**, знев. 1. Неакуратно, надмірно одягати

(одягатися). Заг. *Нашо так дитину забамбулюєш?* (Оршівці Кіцм.). *Забамбулиласа, шо й лица ни видко* (Козиряни Кельм.). *Али ти забамбулиласи, гейби на Сибірь мала їхати* (Банилів Вижн.). 2. Рідк. Товстіти, запливати жиром. Заст., Кіцм. *Була суха, як тріска, а по родах забамбулиласи, шо стала як кошницє* (Заставна).

ЗАБАНДАЖОВУВАТИ, док. **ЗАБАНДАЖУВАТИ**. Забинтовувати, забинтувати Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Уже аж у шпитали забандажували руку* (Старий Вовчинець Глиб.).

ЗАБАНУВАТИ, док. до **БАНУВАТИ**. 1. Засумувати, зажуритися. Заг. *Силенно забанувала за сином, шо ніби й людий ни видит* (Рашків Хот.). 2. Зів'янути, зупинитися в рості (про рослину). Заг. *Ми свої курудзи запізно вісапали, а вони забанували* (Бабин Заст.). 3. Образитися, розсердитись. Заг. *За дрібну дрібницу на нас забанували* (Ленківці Кельм.).

ЗАБАЩИ, зрідк. **ЗАБАГТИ**. Заг. *У теби такі забаганки, шо нидилеко того, аби забащи горячого леду* (Коритне Вижн.).

ЗАБИРАНИЙ, текст. Візерунчастий, витканий узором. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб, Хот., Нов. *Я сама собі віткала забирану горботку* (Старі Драчинці Кіцм.). *У мене є файні забирані палатарі* (Білівці Хот.).

ЗАБИРАТИ[1], текст. Ткати узором. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Забирати ни кожда ткаля уміє* (Росошани Кельм.).

ЗАБИРАТИ[2], док. **ЗАБРАТИ** 1. Розлучити (дочку з зятем). Заст., Кіцм., Стор., Нов. *Ми гуворили с сватом, шо забирем Маріку, як Василь шше буди бити її* (Старосілля Кіцм.). 2. Розмивати, зносити родючі шари грунту. Вижн. *Поробили кашиці, аби вилика вода ни забирала поли* (Чорногузи Вижн.).

ЗАБИРАТИСЯ (-СА), зв. док. **ЗАБРАТИСИ (-СА)**. Покинути чоловіка. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Хтос казав, шо Домка забраласи від Костя, али ни до неня, а пішла на віру жити* (Клинівка Стор.).

ЗАБИРКАТИ (-СИ). Забризкати (ся), забруднити (ся). Заст., Кіцм. *Ади, як ти забиркала ззаду спідницу* (Борівці Кіцм.). *Йой, ти аж до потилиці забиркаласи* (Вікно Заст.).

ЗАБИЦКАТИСИ, згруб. Закапризувати. Кіцм., Стор., Глиб. *Зразу трохи забицкаласи, а потому покориласи* (Оршівці Кіцм.).

ЗАБИЧОВУВАТИ, зв. док. **ЗАБИЧУВАТИ**. Надавати (надати) допомогу комусь конем, щоб витягти віз на гору чи на дорогу, придатну для їзди. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Мусю помощи чоловікови, бо він оногди забичовував мине, як ми возили ковпки* (Стрілецький Кут Кіцм.).

ЗАБІДЖЕНИЙ. Занедбаний, нужденний. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Якби мама жила, то він би ни був такий забіджений* (Рингач Нов.).

ЗАБІЙ, -ою, ч. Скипіла кров, синяк. Стор. *Я на виликім палци мав забій, аж ніхоть чорний був* (Давидівка Стор.).

ЗАБІР, -ору, текст. Візерунок, узір на килимі, торбині. Кіцм., Вижн., Стор. *Дужи бим хокіла пириймити від вас забір на коверчик* (Замостя Вижн.).

ЗАБЛЕНЬКАТИ, **ЗАБЛИНЬКАТИ**. 1. знев. Прийти, приплестися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Шо в їх силі дівок нима, що він аж суда заблинькав* (Клинівка Стор.). 2.

Приблукати. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *До нас чієс ягнє заблинькало* (Старосілля Кіцм.). *Там глубінка, там козарик, нога за ногов то забленькав аж на Круглий Горб* (Ровне Кіцм.).

ЗАБЛЕЯТИ. Замекати. Заг. *Дес гийби віеца заблеяла* (Онут Заст.). *Як про козу, то кажут, шо вона замекала, а віеца – заблеяла* (Слобода Нов.).

ЗАБЛЮМБОВУВАТИ, зв. док. **ЗАБЛЮМБУВАТИ**. 1. Зачиняти, замикати приміщення, накладаючи заборонний знак, запломбовувати. Заст., Кіцм., Глиб. *Ривізія скінчиласи і двері ни будут заблюмбовувати* (Задубрівка Заст.) 2. Забивати наглухо. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Вікно знадвірку заблюмбували дошками, аби ніхто ни ліз* (Нові Драчинці Кіцм.). Див. ще **ЗАҐЛЬОМБУВАТИ**.

ЗАБОЛІТИ. 1. Занедужати, захворіти. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Заболіла в мени жінка, шо мусів врача кликати* (Романківці Сок.).

ЗАБОРЗАТИСИ. Засмикатися. Глиб. *Усе борзо, борзо. А я так заборзавси, шо ще й ни обідав* (Тарашани Глиб.).

ЗАБРІЩИТИ. Почати ледь-ледь світати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Зачкай, аби хоть забріщило, де в таку ніч іти* (Чорнівка Нов.).

ЗАБУДОВА, -и, ж. 1. зб. Господарські будівлі. Хот. *В Андрея вся забудова нова* (Клішківці Хот.). 2. Спорудження будівель. Заг.

ЗАБУДЬКИШКА, -и, сп., знев. Забудько. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ото забудькишка. Шо му ни скажи, то забуди купити* (Тарашани Глиб.).

ЗАБУНДЮСЮВАТИСИ, зв. док. **ЗАБУНДЮСИТИСИ**. 1. Хмаритися. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Забундюсилоси, витко, на дошь* (Михальча Стор.). 2. перен. Насуплюватися, хмуритися. Кіцм., Стор. *Шос наші парупки забундюсилиси* (Ошихліби Кіцм.).

ЗАБУРИНИЙ. Злий, сердитий. Стор. *Бригадир прийшов забуриний, аж му очі горіли* (Ясени Стор.).

ЗАБУРМОСЮВАТИСИ (-СА), зв. док. **ЗАБУРМОСИТИСИ (-СА)**. 1. Захмарюватися. Кельм., Сок. *Як забурмосилоса, то вже два дни сонца нима* (Молодове Кельм.). 2. перен. Гніватися, сердитися. Заст., Кіцм., Сок. *Забурмосивса, ні до кого ни говори...* (Ломачинці Сок.).

ЗАВАВКАТИ. Занявкати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Так чігос кіт зававкав, якби вдарив хто* (Михайлівка Глиб.).

ЗАВАДА, -и, ж., рідк. Хвороба. Заст. *Це від сливок у нього така завада* (Юрківці Заст.). 2. Перешкода. Заг.

ЗАВАЛЄТИ. Забруднити. Заг. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Варуйси трохи, бо завалєю* (Старосілля Кіцм.). Див. ще **ЗАВАЛЯТИ**.

ЗАВАЛИ, -ів, мн., мед. Ангіна. Заст. *Ґівчина дві ниділи лижєла на завали* (Кулівці Заст.).

ЗАВАЛНИЙ. Ненаситний. Глиб. *Мусим бика продавати, бо такий завалний, а паші мало* (Слобідка Глиб.).

ЗАВАЛЯТИ. Забруднити. Заг. *Де ти кустюн заваляв у біли?* (Кам'яна Стор.) Див. ще **ЗАВАЛЄТИ**.

ЗАВАРҐУЛЮВАТИ, док. **ЗАВАРҐУЛИТИ**, рідк., знев. Недбало загортати, замотувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Як ти унучу заварґулюєш, тажи ни влізиси в чобіт* (Мусорівка Заст.).

ЗАВБІГАТИ, док. **ЗАБІЩИ**. Переймати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб, Нов. *Івани, завбіжи віеці, бо пішли на озимину* (Нові Драчинці Кіцм.).

***Завбіга́ти за́йца во́зом**. Невдало вивідувати, пробувати в кума розуму. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. ***Завбіга́ти ласки**. Годити комусь, запобігати ласки. Кіцм.

ЗАВВИХА́ТИ, док. **ЗАВВИХНУ́ТИ**. Замахувати, закидати. Кіцм., Вижн., Стор. *Хокі́ли спили́ти так, аби́ я́синь упа́в на горо́д, а ним як заввихну́ло та на штахе́та* (Банилів Вижн.).

ЗАВГОДІ́, **ЗАВГОҐІ́**, незм. Заздалегідь, завчасно. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Аби́ я зна́ла, коли́ ви при́йдити, то прила́годила бим всьо завго́ґі* (Клинівка Стор.). Див. ще **ЗЗАВГОДІ́**.

ЗАВДА́ВАНИЙ, **ЗА́ВДАНИЙ**, кул. Спеціально приготовлені (про молоко). Хот., Кельм., Сок. ***За́вдане молоко́***. Ряжанка. *Там є борщ, у гладу́щику завда́ване молоко́* (Атаки Хот.). *За́вдане молоко́ лу́чче, як кисля́к* (Ломачинці Сок.).

ЗАВДАВА́НКА, -и, ж. Ряжанка. Хот. *Мині́ типе́р аби́ ми́ска завда́ванки і всьо* (Орестівка Хот.).

ЗАВДАВА́ТИ[1], док. **ЗАВДА́ТИ**. Піддавати ношу комусь на плечі. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Завда́й мині́, дити́но, цей мішо́к, бо моц тя́шки́й* (Неполоківці Кіцм.).

ЗАВДАВА́ТИ[2], док. **ЗАВДА́ТИ**. 1. Заправляти пряжене молоко сметаною, готувати ряжанку. Хот., Кельм., Сок. *Завда́ла два гладу́щики молока́, мо́ї ду́жи лю́б'я* (Ставчани Хот.). 2. Робити розчину на хліб, закваску на бринзу. Нов., Хот.

ЗАВЕ́ВКАТИ, знев. Заплакати, почати **ВЕ́ВКАТИ**. Заг. *Уже́ зачи́лоси, уже́ заве́вкав і це́ї но́чи* (Михайлівка Глиб.).

ЗАВ'ЄВА́ТИ, док. **ЗАВ'Є́ТИ**, **ЗАВ'Є́НУТИ**. 1. Утрачати свіжість, в'янути, сахнути (про квіти). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Я ду́щи лю́б'ю бі́лу і руже́ву піво́нію, бо чирво́на бо́рши зав'єва́є і ни па́хни так фа́йно* (Витилівка Кіцм.). 2. Утрачати фізичну силу, нормальний пульс. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *По́ки ві́шлам на тре́тий по́вирх, то гет зав'є́ла – му́сіла става́ти передихну́ти* (Михальча Стор.). Див. ще **ЗАВ'ЯВА́ТИ**.

ЗАВИ́ВАНЕЦ, **ЗАВИ́ВАНИЦ**, -нца, ч., кул. Вид пирога, рулет. Заст., Кіцм., Стор. *Це́го ро́ку ма́ю бага́то муки́, так шо бу́ди ж чо́го пічи́ зави́ванці* (Глинниця Кіцм.).

ЗАВИ́ВАВНИК, -а, ч., кул. Вид пирога, рулет. Див. ще **ЗАВИ́ВАНЕЦ**. Заст. *Жі́нка спикла́ на сьва́та зави́вавник с конфиту́рами* (Онут Заст.).

ЗАВИВА́ТИ[1], док. **ЗАВИ́ТИ**. Плакати, голосити. Кіцм., Стор. *Ади́, завива́є, як за вмирли́м* (Кам'яна Стор.).

ЗАВИВА́ТИ[2], док. **ЗАВИ́ТИ**. 1. Запинати, закутувати хустку, шаль. Заг. *Бири́ фу́стку та й завива́й жи́во, бо студино́* (Борівці Кіцм.). 2. Бинтувати, перев'язувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Раз-два́ зави́ли ру́ку, аби́ кров ни тикла́, і до Віжни́ці з ним* (Мілієве Вижн.). 3. Замотувати, загортати. Заг. *Мо́жиш зави́ти собі́ у казету, і ни бу́ди ви́тко* (Старосілля Кіцм.).

ЗАВИВА́ТИСИ (-СА), док. **ЗАВИ́ТИСИ (-СА)**. Запинатися (хусткою). Заг. *Типе́р уже́ ни ду́жи то́го тримаютса, шо молоди́ца му́си завива́тиса, як іде́ ми́жи лю́ди* (Великий Кучурів Стор.). *Чека́й, я зав'ю́са хуте́нько* (Коболчин Сок.).

ЗАВИ́ДІТИ. Побачити, помітити. Вижн. *Якби́ ни ти, то я би був і ни зави́дів єго́* (Берегомет Вижн.).

ЗАВИ́ДКА, незм. Завидна. Кіцм., Хот. *Ми полягали спа́ти ще зави́дка,*

на́віть сві́тло ни сві́тили (Атаки Хот.). Див. ще **ЗАВИ́ТКА, ЗЗАВИ́ДКА**.

ЗА́ВИДНИЙ. Заздрісний. Вижн., Стор., Глиб. *Шкода́, бо то вже така́ за́видна нату́ра* (Клинівка Стор.). Див. ще **ЗА́ВИСНИЙ**.

ЗА́ВИСНИЙ. Заздрісний. Заг. *Як ни ґі́ли́, а за́висному за́вши ме́ньчи здає́си* (Дорошівці Заст.).

ЗА́ВИСНО, незм. Заздрісно. Заг. *Дру́гому бра́тови ста́ло ду́жи за́висно* (Лашківка Кіцм.).

ЗАВИСТУВА́ТИ, ЗАВИСТВУВА́ТИ. Заздрити. Кіцм. *Усі мині́ завишту́ют, шо ма́ю фа́йні квітки́* (Брусниця Кіцм.). *Та нема́ чому́ завиствува́ти* (Зеленів Кіцм.).

ЗАВИ́ТИЙ. Запнутий. Заг., *Чуму́ дити́на ни зави́та, зави́й, бо горє́чу на ві́тер ві́несла* (Яблунівка Заст.).

ЗАВИТИ́ТИ. Стати більш показним, обігнати ростом, перевершити розміром. Заст., Кіцм. *Тама́ра вже й на ма́му завити́ла* (Старосілля Кіцм.). *Будіве́льна комі́сія ни дозво́лила там будува́ти, бо завити́т на па́мнітник* (Зеленів Кіцм.).

ЗАВИ́ТКА, незм. Завидно. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Мо́жи я ни всти́гну зави́тка вирну́тиси, то забіжу́ за́втра* (Чорнівка Нов.). Див. ще **ЗЗАВИ́ДКА, ЗАВИ́ДКА**.

ЗАВИ́ХТОРИТИ, знев. Задумати, забагнути. Заст., Кіцм. *Ґівка зави́хторила віддава́тиси* (Кулівці Заст.).

ЗАВІ́ВКАТИ. Запищати. Заг. *Шо там таке́, шо ґіти завівкали?* (Перебиківці Хот.).

ЗАВІ́Д, -оду, ч. Порода. Хот. *Там в усі́х худо́ба одно́го заво́ду* (Ширівці Хот.). ***До́брий заві́д, та недо́брий приплі́д.** Хот.

ЗАВІНКЛЮВА́ТИ. Повернути за **ві́нкель**, зайти за ріг вулиці. Глиб. *Ми ви́ґіли, як ти завініклюва́в до буфе́ту* (Глибока).

ЗАВІ́РЕНИЙ, ЗАВІ́РИНИЙ. Насуплений, сердитий, грізний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *То лиш по́зір таки́й заві́рений, а так він до́брий* (Коритне Вижн.). *Таки́й заві́риний чолові́к у вас, як ви з ним сидите́?* (Білівці Хот.).

ЗАВІРЄ́ТИСИ (-СА), ЗАВІРЯ́ТИСИ (-СА), Док. **ЗАВІ́РИТИСИ (-СА)**. Насуплюватися, сердитись, набирати грізного вигляду. Заг. *Аді́т, я його́ посвари́ла, а він на ме́ни заві́ривси* (Борівці Кіцм.). *Люди́на ни завіря́єси, а йки́йс собі́ таки́й мо́жи* (Васловівці Заст.). ***Заві́ривси (-са), як буга́й.** Заг. ***Заві́ривси (-са), як бара́н ко́ло я́тки.** Заст., Кіцм., Вижн., Стор.

ЗАВІ́СИТИ (-СИ, -СА). 1. Повісити (ся), стратити (ся). Заг. *Ади́, ікийс збито́шник заві́сив пса...* (Старий Вовчинець Глиб.). *Бу́яв, бу́яв, за́ків ни заві́сивси дес у лі́сі* (Шубранець Заст.). 2. Почепити (ся), повиснутии Заг. *Заві́сь плащ на кли́нок, най си просу́шит* (Банилів Вижн.). *То ни я, Льо́ня сам ки́нув ша́пку, а вона́ заві́силаса на ви́шни* (Волошкове Кельм.).

ЗАВІЧА́ТИ, ЗАВІЧЄ́ТИ. Передчувати, передвіщати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Вона́ бі́дна й ни завіча́ла, що то мо́жи бу́ти* (Стара Жадова Стор.). 2. Думати, навіювати собі. Заст. *Ни заві́чай, що тобі́ нидо́бри, бо так і бу́ди* (Дорошівці Заст.).

ЗАВКЄКА́ТИ, док. **ЗАВКЄКНУТИ**. Вистачати. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Гли́ни до́ста, а соло́ми мо́же завкє́кни з на два замі́си* (Ревне Кіцм.). Див. ще **ЗАВТЄ́КНУТИ, ЗАВТЯ́КНУТИ**.

ЗАВКРА́ДНО, незм. Заздрісно. Заст., Кіцм., Нов., Сок. *Її́ завкра́дно, що я ма́ю нови́й кіпта́рь, а вона́ нє* (Борівці Кіцм.).

ЗАВЛЯ́ГИ, незм. Смерком. Хот. *А наші аж завля́ги приї́хали* (Станківці Хот.).

ЗА́ВОДИ, -ів, мн. Плач, голосіння, лемент. Заг. *Ма́ма як учу́ла, то такі́ за́води зачи́лиси* (Ревне Кіцм.). ***У за́води**. Швидко, негайно. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Ми у за́води це пропо́лим* (Пашківці Хот.). *Біжу́ у за́води, аби́м устигла* (Старосілля Кіцм.).

ЗАВО́ДИНИ, -ів, мн., обр. 1. Заведення молодого та молодої і їх гостей за весільний стіл. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Молоди́й уже́ вирта́єси від слю́бу, за́ри бу́дут заво́дини* (Черепківці Глиб.). 2. Гуляння у молодої напередодні весілля. Заст., Кіцм., рідк. Нов., Хот. *Дес гра́ют музи́ки, пе́вно, на заво́динах* (Топорівці Нов.). 3. перен., ірон. Сварка, колотнеча. Кіцм., Нов. *У ву́йка знов заво́дини* (Ревне Кіцм.).

ЗАВОДИ́ТИ, док. **ЗАВИСТИ́**. 1. Докоряти, дорікати. Кіцм. *Запізни́в'їмси, мо́жи, зо де́сєть міну́т, а заводи́в мині́ за то зо ти́ждинь* (Старосілля Кіцм.). 2. Вити, гавкати. Заг. 3. Голосити. Заг.

ЗАВОДИ́ТИСИ (-СА), док. **ЗАВИСТИ́СИ (-СА)**, обр. Брати участь у **заводинах**, заходити за весільний стіл. Заг. *Му́зика пириста́ла гра́ти, віде́й, бу́дут уже́ заводи́тиси* (Глибочок Стор.). *Типе́р, як завили́са за столи́, то тут свій поря́док* (Сербичани Сок.).

ЗАВО́ЇСТИЙ. Породистий. Кельм. *З сеї́ тили́чки бу́ди заво́їста коро́ва* (Новоселиця Кельм.).

ЗАВО́Р, -а, ч. Засув. Глиб. *У стари́х хата́х две́рі лиш на заво́р запира́ли* (Старий Вовчинець Глиб.). *Затігни́ за собо́в заво́р* (Турятка Глиб.).

ЗАВОРИ́ТИ. Поставити огорожу з вориння. Вижн. *За́втра хо́чу ще цей кава́льчик завори́ти, аби́ худо́ба ни йшла в горо́д* (Коритне Вижн.).

ЗА́ВОРОТ, -у, ч. Запаморочення. Заст., Кельм. *Ви́пила пілю́лю від за́вороту* (Новоселиця Кельм.). ***Діста́ти за́ворот**. 1. Бути в запамороченні. Заст. 2. перен. Втратити розум. Заст. *Шо мині́ тра́ба було купува́ти соро́чку? Али́ за́ворот діста́ла* (Горішні Шерівці Заст.).

ЗА́ВОРОТЬ, -и, ж. Водоворот. Заст. *Ни йди туда́ купа́тиси, там ду́жи вили́ка за́вороть* (Дорошівці Заст.).

ЗА́ВСІГДИ, **ЗА́ВСІҐДИ**, **ЗА́ВСІДИ**, незм. Завжди. Заст., Кіцм., Глиб., Сок. *До шко́ли за́всігди си запізнював, аш по́ків єго́ ни ві́сварили* (Черепківці Глиб.). *За́всіґди ти лізиш ни в своє́ ді́ло* (Сербичани Сок.).

ЗАВСТИДА́ТИ (-СИ, -СА). Присоромити, посоромитися. Заг. *Чо ти хло́пца завстида́в при лю́дих?* (Стара Жадова Стор.). *Я завстида́вси каза́ти за гро́ші* (Білівці Хот.). *Мой, ти ни встида́вса пла́кати при дівча́тах* (Клішківці Хот.).

ЗАВТЄКА́ТИ, док. **ЗАВТЄ́КНУТИ**. Вистачити. Стор., Глиб. *Ду́маю, шо цей бараба́лі завтє́кни до ново́й, ти́ми рока́ми ме́нши, бу́ло і завтєка́ло* (Снячів Стор.). Див. ще **ЗАВКЄКА́ТИ, ЗАВТЯКА́ТИ**.

ЗА́ВТРА. ***Годува́ти за́втрами**. Обіцяти й не дотримати слова. Глиб. *Ти вже ці́лий тиждінь мине́ году́єш за́втрами* (Кам'янка Глиб.).

ЗАВТЯКА́ТИ, док. **ЗАВТЯ́КНУТИ**. 1. Встигати. Вижн. *Мо́жи, ще завтя́кну до ве́чира і с цев робо́тов* (Карапчів Вижн.). 2. Досягати. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Там ни ду́жи глібо́ко – мені по по́яс завтякає, а тобі́,*

можи, й по шию ни завтякни (Давидівка Стор.). Див. ще **ЗАВКЄКАТИ**, **ЗАВТЄКАТИ**.

ЗАВФЕРМА, **ЗАОФЕРМА**, -и, сп. Завідувач тваринницької ферми. Кельм. *І завферму нового призначили* (Новоселиця Кельм.).

ЗАВХОССТВО, -а, с. Посада завгоспа. Заст. *Від того завхосства гроший мало, а клопоту доста* (Шубранець Заст.).

ЗАВШИ, незм. Завжди. Заг. *Як буди перстінь завши носити, то буди дужи богачь і щєсливий* (Верхні Станівці Кіцм.).

ЗАВ'ЯВАТИ, док. **ЗАВ'ЯТИ**, **ЗАВ'ЄТИ**. 1. Утрачати свіжість, в'янути, сохнути (про квіти). Заг. *Мачок бозро зав'яває, він ни вітримає дві години на сонци* (Лужани Кіцм.) 2. Знесилюватися, непритомніти. Заг. Зав'яла, бо слаба. *Це вже з нев май було* (Банилів-Підгірний Стор.). 2. В'янути. Заг.

ЗАГАД, -у, ч., рідк. Наказ, розпорядження. Хот., Кельм., Сок. ***Загад діло робит.*** Кельм. *Мама загадали нам хату білувати, то ми вже й скінчили; загад діло робит* (Вартиківці Кельм.).

ЗАГАДУВАТИ[1], док. **ЗАГАДАТИ**. 1. Вибагати, вигадувати, морочити. Кіцм. *Аш такого ни загадуй собі, бо такого ніґде нима* (Старосілля Кіцм.). 2. Наказувати, веліти. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Загадали з райсполкому, аби в сериду голова приїхав* (Ленківці Кельм.).

ЗАГАДУВАТИ[2], док. **ЗАГАДАТИ**. Забажати (про самок свійських тварин). Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ни знаю, циківна: лиш з місіць тому до бика загадувала* (Слобода-Банилів Вижн.).

ЗАГАМАШОВУВАТИ, док. **ЗАГАМАШУВАТИ**. Обдурювати, ошукувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Циганка загамашувала мине, шом готова була всьо ї дати* (Чорнівка Нов.). *То такі купці, що вміют загамашовувати чоловіка то так, то сяк, аби на їх вішло* (Коритне Вижн.).

ЗАГАЛОМ, незм. Підряд, без вибору. Кіцм., Заст., Сок. *Вешні файні, а ще як будити брати загалом, я таньчи лишу* (Лужани Кіцм.).

ЗАГАТА, -и, ж. 1. Зовнішнє утеплення стін старих хат кукурудзинням, очеретом. Заг. *Як хата студена, то й загата нічо ни поможи, хокь обкладай її й на митер* (Старосілля Кіцм.). 2 рідк. Загорода з піддашшям. Хот. *На вівці є загата* (Ярівка Хот.).

ЗАГАТИТИ. Загнати щось гостре в тіло, в землю. Заг. *Загатила тріску під ніхоть, аш кров вісикнула* (Слобідка Глиб).

ЗАГИРЮВАТИ, зв. док. **ЗАГИРИТИ**. Губити, дівати кудись. Вижн. *Де ти загирив рукавиці?* (Чорногузи Вижн.).

ЗАГЛУЗДИТИ, рідк. Заглушити. Стор. *Ці вівці заглуздили мине, блеют та й блеют* (Снячів Стор.).

ЗАГЛУЗДОВУВАТИ, зв. док. **ЗАГЛУЗДУВАТИ**. 1. Замучувати. Кельм. *Заглуздувала мачуха дитину* (Новоселиця Кельм.). 2. Невдало підковувати коня, забивати вухналь у м'якоть. Заст., Кіцм. *Заглуздував конє, а він храмає* (Борівці Кіцм.).

ЗАГНІТ, -у, ч., кул. Рум'янець на хлібо-булочиих виробах. Хот. *У мени колачі так крепко зловив загніт* (Білівці Хот.).

ЗАГНІТОК, -тка, ч. Мовчун, похмурої вдачі людина. Вижн. *Ну твій Питро й загніток!* (Чорногузи Вижн.).

ЗАГОЛОДНЕНИЙ. Зголоднілий, зморений голодом. Кіцм., Вижн.,

Стор. *Кури такі заголоднені, якби с тиждінь нічо ни їли* (Стрілецький Кут Кіцм.).

ЗАГОЛОДНИ́ТИ, рідк. Зморити голодом, не дати своєчасно їсти. Кіцм., Вижн., Стор. *Я вас трохи заголодню, аби ви май смашно їли* (Бобівці Стор.).

ЗАГО́НИСТИЙ. 1. Запальний, неурівноважений. Заг. *Сусіди обоє загонискі, али він то таки варіят* (Топорівці Нов.). 2. Наполегливий, завзятий. Кіцм., Стор. *Хлопиц май лєнивий, а ґівчина фийст загониста до роботи* (Михальча Стор.). 3. Упертий. Глиб. *Али то біда, як чоловік загонистий: ти йму одной, а він тобі другой, ти йму сіло, а він тобі впало* (Старий Вовчинець Глиб.).

ЗА́ГОРОДА, -и, ж. 1. Приміщення для овець. Заг. *Для овец будуют загороду* (Шишківці Кіцм.). 2. Подвір'я. Глиб. *Ану замити загороду, бо визут солому* (Слобідка Глиб.). 3. Загін для худоби на відкритому повітрі. Заг.

ЗАГОРОДЧИ́НА, **ЗАГОРОТЧИ́НА**, **ЗАГОРОЧЧИ́НА**, -и, ж. Зм. до **ЗА́ГОРОДА**. Заг. *Мамо, я пустю телє на загоротчину* (Старосілля Кіцм.). *Загорода велика, а загородчина менша* (Суховерхів Кіцм.).

ЗА́ГОРЯЧУ, **ЗА́ГОРЄЧУ**, **ЗА́ГОРИЧУ**, **ЗА́ГОРІЧУ**, незм. Згарячу, зопалу. Вижн., Стор. *У сварці загорячу можна багато сказати, али то ни всьо правда* (Замостя Вижн.). *Абис хоть був ни дав загорічу завдаток, ато спилувавси, а типер він гроші ни верни* (Бобівці Стор.). Див. **ЗЗА́ГОРЯЧУ 1**.

ЗАГРИ́ЖАНИЙ. Засмучений, зажурений. Кіцм. *Мій шваґір ходи загрижаний, бо сказали врачі, що жінка довго буди слаба* (Неполоківці Кіцм.).

ЗАГРИ́ЖАТИСИ, **ЗАГРИ́ЖЕТИСИ**, **ЗАГРИЖІ́ТИСИ**. Зажуритися. Кіцм., Глиб. *Чириз тоті гроші кума загрижіласи, аж заслабла* (Старий Вовчинець Глиб.).

ЗАГРІ́ТИ. Підігріти. Заг. *Як хочь, то я тобі загрію борщ* (Лужани Кіцм.).

ЗАГРІ́ТОК, -тку, ч. Тепло. Заст., Кіцм., Стор. *Старому й на печи нима загрітку* (Великий Кучурів Стор.).

ЗАГРОМА́ДЖУВАТИ, **ЗАГРОМА́ЖУВАТИ**, **ЗАГРОМА́ДЮВАТИ**, док. **ЗАГРОМА́ДИТИ**. 1. Загрібати. Заг. *Лишило ми са лиш траву загромадити, і йду* (Михалкове Сок.). 2. Заскороджувати (граблями). Заг. *Упиред скопаю, потому загромадю і сію, шо мині траба* (Вашківці Вижн.).

ЗАГУ́ЛЮВАТИ, док. **ЗАГУЛИ́ТИ**. Заманювати, кликати. Заг. *Типер єго й медом ни загулиш до хати* (Орестівка Хот.). *Ми ледви загулили гуси до берига* (Дорошівці Заст.). *Чоловіків ни траба й загулювати до буфету, аби лиш пиво, то вже й там* (Задубрівка Заст.).

ЗАГУЛЯ́ТИ. Затанцювати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *А як старий загуляв, то всі ззиралиси* (Банилів Вижн.).

ЗАГУТА́ТИСИ (-СА), Забути, забутися. Хот., Кельм. *Ванька загутавси, і вже добри, шо ни плачи* (Білівці Хот.). Див. ще **ЗАҐУТА́ТИСЯ (-СА)**.

ЗАҐЛЯҐА́ТИ, **ЗАҐЛЄҐА́ТИ**, **ЗАҐЛІҐА́ТИ**, **ЗАҐЛЕ́ДЖІТИ**. Заправити молоко **ґляґом**. Заг. *Молоко проціґя, заґляґают, лишают, аби ймилоси, а потому віткидают* (Лужани Кіцм.). *А я вже й молоко заґледжіла* (Черепківці Глиб.).

ЗАҐУДЗО́ВАНИЙ. Зав'язаний вузлом. Заст., Кіцм., Вижн. *Ці зашшінки такі заґудзовані, що прийдеси розрубати їх* (Новосілка Кіцм.).

ЗАҐУДЗО́ВУВАТИ, зв. док. **ЗАҐУДЗУВА́ТИ**. Зав'язувати вузлом. Заст.,

Кіцм., Вижн., Стор., Кельм. *Йой, я так заґудзувала шнурки, шо ни мож роз'ізати* (Борівці Кіцм.).

ЗАГУТАТИСА. Забути, забутися. Хот., Кельм. *Загутавса взяти більши грошей* (Новоселиця Кельм.). Див. ще **ЗАГУТАТИСА**.

ЗАДВІЙНИЙ. Подвійний (про вікно). Заст., Кіцм., Стор., Кельм., Сок. *Уже студино, здало би си позакладати задвійні вікна* (Старосілля Кіцм.). *Зима, а задвійні вікна ще ни поклали* (Новоселиця Кельм.).

ЗАДЕНКА, и, ж. Задня частина коша чи скрині (у возі). Заст., Кіцм., Стор. *Ни сідай на заденку: там дуже трісе, сідай на зіц* (Старосілля Кіцм.). Див. ще **ЗАДИНКА, ЗАДИНОК**.

ЗАДЕНОК, -нка, ч. Задня частина **коша** чи **скрині** (у возі). Заст., Кельм. *Як ми їхали з горба, то заденок, можи, тогди загубивса* (Новоселиця Кельм.). Див. ще **ЗАДИНКА, ЗАДЕНКА**.

ЗАДЕРЕВІТИ, **ЗАДИРИВІТИ**. 1. Задерев'яніти, затерпнути. Заг. *Я йкос нидобри сіла, й так мині ноги задиривіли* (Борівці Кіцм.). 2. Заклякнути, затверднути. Заст., Кіцм. *Хоть руки в рукавицях, а пальці задиривіли, шо дзиґар ни можу скрутити* (Нові Драчинці Кіцм.).

ЗАДЗУМБИЛАТИ, **ЗАДЗУМБЕЛАТИ**. 1. Загнуздати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Підручного коне задзумбилай, а борозний і сам добри ходит* (Прилипче Заст.). 2. перен. Приборкати. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Вашого парупка здало би си задзумбилати й зафрічіти трохи, аби він ни так сильно буяв* (Кам'яна Стор.).

ЗАДЗУРКОТІТИ. Задеренчати. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Стрілу ни було чути, а вікна задзуркотіли* (Старосілля Кіцм.).

ЗАДИКОВУВАТИСИ, зв. док. **ЗАДИКУВАТИСИ**. 1. Окопуватися, маскуватися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *На войні ніхто ни силує: сам задикуєсси, як хочиш жити* (Чортория Кіцм.). 2. Ховатися. Заст., Кіцм., Глиб. *Ану ходи ста, шо задикуваласи так на піч!* (Слобідка Глиб.).

ЗАДИНАТИ, док. **ЗАДНИТИ**. 1. Вставляти друге дно в діжку (після засолки овочів). Заг. *Огирки уже пісткисли, можна й бочку заднити* (Сторожинець). *Ми собі заднили дві бочки помідорів, одну вогирків* (Волошкове Сок.). 2. Вставляти нове дно (в бочку, діжку). Заг. *Траба бочку заднити* (Старосілля Кіцм.). *Будим задинати дві бочці, бо обидві тічут у дні* (Варатиківці Кельм.). Див. ще **ЗАДНИВАТИ**.

ЗАДИНКА, -и, ж. Задня частина **коша** чи **скрині** (у возі). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Притримай свої коні, бо задинку проб'ют мині дишлем!* (Рідківці Нов.). Див. ще **ЗАДЕНКА**.

ЗАДІВАТИ, **ЗАҐІВАТИ**, док. **ЗАДІТИ**, **ЗАҐІТИ**. Зачіпати. Кельм., Сок. *Маруся мине перша заділа, а я дала здачі* (Кормань Сок.).

ЗАДІЙ, **ЗАҐІЙ**, -дою, ч. 1. Контрольне доїння, під час якого пропорційно визначається, скільки молока повинен одержати кожен, хто віддав свої вівці до **діняка**. Кіцм., Вижн., Стор,, Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Вари, коли будуть задій робити?* (Старосілля Кіцм.). 2. Кількість молока, яку одержує від громадської отари кожен, хто здав свої вівці до **діняка**. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Цего року маєм файний заґій, то буди бриндзі й собі й продати* (Стара Жадова Стор.).

ЗАДНЕНИЙ. Із вставленим другим дном (про діжку після засолки овочів).

Заг. *У нас ґіле́тка з вугирка́ми ще заднена* (Білівці Хот.).

ЗАДНИВА́ТИ. Вставляти друге дно в діжку (після засолки овочів). Сок. *У бо́цці заднива́ют вогирки́ чи я́блука* (Гвоздівці Сок.). Див. ще **ЗАДИНА́ТИ 1**.

ЗАДНИ́НИ, незм. Вдень, завидна. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Коби́ ми задни́ни вста́гли хоть барабу́лю докла́сти* (Брусниця Кіцм.). Див. **ЗЗАДНИ́НИ** .

ЗАДНОВІ́ДЬ, -и, ж., бот. Польова квітка. Заст. *То вже і задновідь цвите́* (Добринівці Заст.).

ЗАДНЯ́, незм. Вдень, завидна. Хот., Кельм. *Змолоти́ли, змлинкува́ли, задня́ й повмива́лиса* (Вартиківці Кельм.). Див. ще **ЗАДНИ́НИ, ЗЗАДНИ́НИ**.

ЗАДОВЖИ́ТИСИ. Заборгувати. Заст. *Та́ким си був задовжи́в, що ни знав, як повіпу́туватиси* (Онут Заст.).

ЗАДО́ЮВАТИ, док. **ЗАДО́ЇТИ**. Проводити контрольне доїння овець у **діня́ку**, визначаючи **заді́й**. Заг. *Ми сиго́дни задо́ювали ві́вці на їмаши́* (Білівці Хот.).

ЗАДУ́РНО, незм. 1. Безплатно. Заг. *Заду́рно бу́дут книшки́ лиш тим, у ко́го ґіти́й бага́то* (Михальча Стор.). 2. Даремно, безпідставно. Заг. *То лю́ди ча́сом і заду́рно нагуво́рюют* (Дубівці Кіцм.). 3. Безрезультатно. Заг. *Два ра́зи ходи́в і заду́рно: нима́ ніко́го до́ма́* (Снячів Стор.).

ЗАДУ́РНО-ЗАПУ́СТО, незм. Абсолютно даремно. Заг. *Ви собі́ заду́рно-запу́сто гніваєтиси, я ніц ни ви́нен* (Кострижівка Заст.).

ЗАДУ́РЮВАТИ, зв. док. **ЗАДУРИ́ТИ**. 1. Заманювати, закликати. Заг. *Задури́ чи́мос малу́ до ха́ти, най її́ вкладу́ спа́ти* (Костинці Стор.). 2. перен., ірон. Приправляти. Заг. *Смита́на є, на раз борьш задури́ти ста́ни* (Стрілецький Кут Кіцм.). 3. Запаморочувати. Заг.

ЗАДУ́ХА, -и, ж., мед. Астма. Заст., Кіцм., Стор. *То ста́рший слабува́в на заду́ху, а цей на во́йні пропа́в* (Комарівці Стор.).

ЗАЖИ́ВОК, -вку, ч. Нажите чужою працею багатство. Кельм. *Урва́вса їму́ той зажи́вок, що мав коли́с* (Новоселиця Кельм.).

ЗАЖИ́ТОЧНИЙ. Заможний, багатий. Глиб., Хот., Кельм., Сок. *Жи́жий був зажи́точний з до́му, а пото́му гет розбогаті́в* (Слобідка Глиб.).

ЗАЖМУ́РЮВАТИ, док. **ЗАЖМУРИ́ТИ**. 1. ***Зажмури́ти о́чі**. Померти. Заг. *Ніхто́ ни ві́рив, по́ки ни зажмури́в дід во́чі* (Вітрянка Сок.). 2. Заплющувати. Заг.

ЗАЖО́ХУВАТИСИ (-СА), зв. док. **ЗАЖО́ХАТИСИ (-СА)**, **ЗАЖО́ХНУТИСА**. 1. Задихатися. Заст. *Ко́ні так бігли, що аж зажо́халиси* (Дорошівці Заст.). 2. Непритомніти (від сонця, спраги – про тварин). Хот., Кельм. *Наша свиня́ зажо́халаси від со́нца* (Білівці Хот.). *Порося́ бу́ло на жарі́ і зажо́хлоса* (Новоселиця Кельм.).

ЗА́ЗДРІТИ. Побачити, запримітити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб, Нов., Хот., Кельм. *За́здрілам, як ти вже був аш ко́ло клю́бу* (Старі Бросківці Стор.).

ЗАЗДРІВА́ТИ, **ЗАЗРІВА́ТИ**, док. **ЗАЗДРІ́ТИ**. Почати достигати. Заг. *Чика́йти нас, як заздріют я́блука* (Білоусівка Сок.). *У нас пе́рші грушки́ в жнива́ зазріва́ют* (Бабин Заст.).

ЗАЗЕЛЕ́НИЙ, **ЗАЗИЛЕ́НИЙ**. 1. Зеленкуватий, недостиглий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Це сли́вки шше зазиле́ні на пови́дло* (Старосілля Кіцм.). 2. знев. Молодий, недосвідчений. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ти зазиле́ний учи́ти таки́х, як я* (Вали Вижн.).

ЗА́ЗЕЛЕНЬ, ЗА́ЗИЛЕНЬ, незм. Надзелень, недостиглим. Вижн. *Зірва́ли я́блука за́зилень, усі́ змарнува́ли* (Мілієве Вижн.).

ЗАЗИРА́ТИ. ***Зазира́ти в горне́ц**. 1. Зголодніти. Заг. 2. перен. Бути неделікатним. Заг. ***Зазира́ти в очі**. Запобігати ласки. Заг. ***Зазира́ти в по́рцію (пуга́рь, стака́н)**. Випивати. Заг. ***Зазира́ти в рот**. Виявляти свій голод. Заг. ***Зазира́ти в ру́ку**. Натякати на подарунок, милостиню, хабар. Заг. ***Зазира́ти до буфе́ту**. Пиячити. Заг. ***Зазира́ти до кишені (комо́ри)**. Красти. Заг. ***Зазира́ти, як бара́н до апти́ки (як пес на звізди)**. Дивитись на якусь річ, нічого не розуміючи. Заг.

ЗАЗИ́ЧУВАТИСИ, док. **ЗАЗИ́ЧИТИСИ**. Позичати. Кіцм. *Я би ни міг у вас зази́читиси тро́хи гро́ший?* (Ревне Кіцм.).

ЗА́ЗУБЕЦ, ЗА́ЗУБИЦ, -бца, ч. Рибальський гачок. Заст. *Іва́нко злапа́в на за́зубиц со́ма* (Дорошівці Заст.).

ЗАЗУ́ЛИН. Зозулин. ***Зазу́лина дити́на**. Позашлюбна дитина. Вижн.

ЗАЗУ́ЛЯ, ЗУЗУ́ЛЯ. Зозуля. ***Зазу́ля вже відрахува́ла**. Своє вже прожив. Кіцм. ***Би́ти як глуху́ зазу́лю**. Дуже бити. Заг.

ЗАЗУ́ЛЬКА[1], -и, ж. Зм. пест. до **ЗАЗУ́ЛЯ**. Заг. *Уже́ й зазу́лька да́ла про се́бе зна́ти* (Дубівці Кіцм.).

ЗАЗУ́ЛЬКА[2], ЗУЗУ́ЛЬКА, -и, ж., ент. Сонечко. Заст., Кіцм., Вижн, Стор. *Ота́ зазу́лька таркате́нька чи́стит де́риво від тлі* (Луківці Вижн.).

ЗАЇ́ДАНКА, -и, ж. Ряжанка. Кельм., Сок. *А заї́данка зна́єти яка́? То ряжанка* (Братанівка Сок.).

ЗАЇХА́ТИ, док. **ЗАЇ́ХАТИ**. Заїжджати. Заг. ***Заї́хати в Ле́йбові огирки́**. Блювати. Заст. *Пив а пив, аш по́ки заї́хав у Ле́йбові огирки́* (Товтри Заст.). ***Заї́хати в пи́сок (ву́хо...)**. Вдарити. Заг. ***Заї́хати під ду́рного ха́ту**. Знайти клопіт на свою голову. Заг.

ЗАЙМА́ТИ, док. **ЗАЙМИ́ТИ**. Гнати. Заст., Кіцм., Сок. *Ґі́ти займи́ли худо́бу па́сти на толо́ку* (Товтри Заст.).

ЗАЙТИ́. Дійти. Заг. *За́ким за́йду, то й ніч ста́не* (Романківці Сок.).

ЗАКАВУ́ЛОК, -лка. Завулок, крива тупикова вуличка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Мі́сто фа́йни у ци́нтрі, а є такі́ закаву́лки, що я би там ни хокі́ла жи́ти ніко́ли* (Новосілка Кіцм.).

ЗАКАЗИ́ТИ. Внести інфекцію, заразити. Кіцм., Вижн. *Зав'яжи́ ра́ну, бо закази́ш* (Луківці Вижн.).

ЗАКА́ЗУВАТИ, док. **ЗАКАЗА́ТИ**. 1. Наказувати, веліти, попереджати. Кіцм., Хот. *Звінова́ зака́зувала у по́ли на робо́ту* (Білівці Хот.). *Зака́жіт усі́м фірма́нам, шоби́ прийшли́ за́втра на збо́ри* (Валява Кіцм.). 2. Забороняти. Заг.

ЗАКАМА́РОК, -рка, ч. 1. Невеличка кімнатка. Заг. *У кім закама́рку нима́ де й одно́му жи́ти* (Ставчани Кіцм.). 2. Куток, закуток. Заг.

ЗАКАПА́РЮВАТИ, док. **ЗАКАПАРИ́ТИ**. Забруднювати. Кіцм., Стор. *Як така́ робо́та, то мо́жна всьо на́чиня закапари́ти* (Шипинці Кіцм.).

ЗАКАРБУ́ТЮВАТИ, ЗАКАРБУ́ЧУВАТИ, зв. док. **ЗАКАРБУТИ́ТИ**. 1. Перекочувати, перетягати щось важке. Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот. *То та́кий був ко́вбок, що шти́ри хло́пи на́віть оде́н бік закарбути́ти ни могли́* (Ревне Кіцм.). 2. Кидати з великою силою щось важке. Заст., Кіцм., Хот. *У дощі́ таки́м камі́ням закарбу́чує ча́сом з гори́ аж у доли́ну* (Перебиківці Хот.).

ЗАКВА́СНЮВАТИ, док. **ЗАКВА́СНИТИ**, кул. *Приправити страву чимось кислим.* Заг. *Марійко, заквасни борш* (Грушівці Кельм.).

ЗАКВО́КАТИСА. Заквоктати. Сок. *Уже водна курка заквокаласа* (Ломачинці Сок.).

ЗА́КИ, **ЗА́КІ**, спол. Поки. Заг. *А типер чікай, заки дощ пиристани* (Слобода Нов.). *Най граєси, закі малий* (Коритне Вижн.). Часом сполучник **заки (закі)** аглютинує залишки допоміжного дієслова **-м, -с, -смо, -сти** і тоді набуває вигляду **заким**, **закис**, **закисмо**, **закисти:** *Заким досапала, та й уже пулудни* (Задубрівка Заст.). *Усьо було добри, закім ни муцувавси вставати* (Витилівка Кіцм.). *Вона тибе так чікала, закис був у воську, а типер шо?* (Черепківці Глиб.). ***Заки сонци зійди, роса очі віїст*** (Дорошівці Заст.).

ЗАКИ́Д, -у, ч., буд. 1. Спосіб укладання стін при будівництві споруд із дерева. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Як є доста доброго матріялу, то хати будуют у зруб, а як матріял гірший, тогди верьх здоймают на слупи, а скіни роб'ї в закид* (Клинівка Стор.). 2. Дерев'яні бруски, які кладуть між двома стовпами, коли зводять стіну. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ці кавалки дерива ни кидайти у тріски, з них на скільчики, на закид шос можна вібрати* (Новосілка Кіцм.).

ЗАКИДА́ТИ[1], док. **ЗАКИ́ДАТИ**, **ЗАКИ́НУТИ**, буд. Зводити стіни. Заг. *Задну скіну закидали, лиш шо ни всю* (Кам'яна Стор.). *Лишилоса закинути ще півпричільной скіни* (Бабин Кельм.).

ЗАКИ́ДАТИ[2], док. **ЗАКИ́НУТИ**. 1. Підсаджувати, допомагати сісти на коня. Заст., Кіцм. *Поможи хлопциви закинути ногу на коня* (Старосілля Кіцм.). 2. Мати характерний жест. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Як гуворит, то закідає головов, гийби єго шос душило* (Луківці Вижн.). Іншими значеннями слово збігається з нормою літературної мови.

ЗА́КІВ, спол. Доки, поки. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Заків тато прийди с поля, ми всю роботу поробим* (Рукшин Хот.).

ЗА́КІН, -ону, ч. Причастя. Заст., Кіцм., Стор. *Пирид Виликодним одной днини йдут до сповіди, а другой – до закону* (Оршівці Кіцм.).

ЗА́КІП, **-копу, ч.** 1. Глибокий рів поперек дороги, яким закривають проїзд. Заст., Кіцм., Стор. *Зробіт закопи, аби машинами ни їхали по травці* (Новосілка Кіцм.). 2. Зв. мн. **ЗАКО́ПИ, -ів.** Невеличкі ямки, якими позначають окремі ділянки землі, розмежовують городи. Заст., Кіцм., Стор. *Там межів нима, закопи поробили і доста* (Веренчанка Заст.).

ЗАКЛАДА́ТИ, **ЗАКЛА́СТИ.** 1. Ставити, робити, будувати. Заг. *Ти вже йкийс ґазда, хоть би пліт заклав або заворив від вулиці, аби худоба и йшла в шкоду* (Карапчів Вижн.). *Ви ще ни заклали піч у нові хакі?* (Ленківці Кельм.). 2. Вставляти. Заг. *Я би мав охоту закласти золоті зуби* (Росошани Кельм.). *Малий розбив шибку, а нима кому закласти* (Товтри Заст.). 3. Засаджувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Цей кавалок закладаєм барабулив* (Чортория Кіцм.). 4. Саджати, приймати за гостя. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Увечир знов закладают гостий за столи* (Старий Вовчинець Глиб.). 5. Запрягати. Кіцм. *Закладай борши коні до плуга, бо нима коли* (Витилівка Кіцм.).

ЗАКЛА́ДЧИНА, **ЗАКЛА́ТЧИНА, -и, ж.** Початок будівництва, закладання фундаменту. Глиб. *Від заклатчини до готовой хати дилеко* (Глибока).

ЗАКЛИ́НЧУВАТИ, док. **ЗАКЛИНЧИ́ТИ.** Плішити. Хот. *Мой, Іва́ни, заклинчи́ са́пу* (Клішківці Хот.).

ЗАКОВ'Я́ЗНУТИ, ЗАКОВ'Є́ЗНУТИ. Заклякнути, замерзнути. Глиб., Нов., Хот. *У силі́ типло́, а як віійшов на по́ли, там і заков'я́з* (Білівці Хот.).

ЗАКОЗЄБА́ТИ, док. **ЗАКОЗЄ́БНУТИ.** Заклякати, замерзати. Кіцм. *Зажини́ ку́ріта до курника́, бо закозє́бнут на дощи́* (Борівці Кіцм.). Див. ще **ЗАКОЗЕБА́ТИ.**

ЗАКОНДИБА́СЮВАТИСИ (-СА), док. **ЗАКОНДИБА́СИТИСИ (-СА).** (згруб.) Захмарюватися. Нов., Хот. *Ади́, як закондиба́силоса. Ва́ри бу́ди дощ?* (Атаки Хот.).

ЗАКОНЕ́ШНИК, -а, ч. Частина батога, наконечник. Заст., Кіцм., Стор., *У батозі́ є й ши́йка, і законе́шник* (Гаврилівці Кіцм.).

ЗАКОНТЕНТО́ВАНИЙ. Задоволений частуванням, пригощений. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Як го́скі законтето́вані як си нале́жи, то й господа́риви го́нор* (Михальча Стор.).

ЗАКОНТЕНТОВУВА́ТИ, док. **ЗАКОНТЕНТУВА́ТИ** Пригощати, задовольняти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Аби-то храмови́х лиш кли́кати, а то й законтентува́ти* (Топорівці Нов.). *Мо́жи, наш сків і ни законтенту́є гре́шних го́стий* (Мусорівка Заст.).

ЗАКО́НЮВАТИ (-СИ, -СА), док. **ЗАКО́НИТИ (-СИ, -СА),** рел. Причаща́ти (-ся). Кіцм., Вижн., Стор. *Зако́ниласи нибі́шка, прийшла́ д хакі, ти й уме́рла* (Коритне Вижн.). *Пано́теўь сповіда́є і зако́нює слаби́х, аби ш чи́стов душе́в ста́ли пи́рид Бо́гом, якби шо́...* (Кам'яна Стор.).

ЗАКОПИ́РЧИНИЙ, ЗАКОПІ́РЧИНИЙ. Кирпатий, закопилений. Заст., Кіцм. *І таки́й закопі́рчиний ніс, як у ба́би* (Бурдей Кіцм.).

ЗАКОРЛА́ТЮВАТИ, ЗАКОРЛА́ЧЮВАТИ, док. **ЗАКОРЛА́ТИТИ.** Робити тин із лаття. Сок. *Ко́нчу закорла́тювати, тогди́ прийду́* (Сербичани Сок.).

ЗАКОЦЯБА́ТИ, ЗАКОЦЄБА́ТИ, док. **ЗАКОЦЯ́БНУТИ, ЗАКОЦЄ́БНУТИ**. Заклякати, замерзати. Кіцм. *Я в па́льці закоцєба́ю, аж до се́рца, йде* (Біла Кіцм.). *Горо́бчики бідні закоцє́бли на моро́зі* (Старосілля Кіцм.). Див. ще **ЗАКОЗЄБА́ТИ**.

ЗАКРАДА́ТИ, зв. док. **ЗАКРА́СТИ**. Красти. Заг. *Зло́гії би́ шос бі́лши закра́ли, а це, ви́тко, дома́шні забра́ли* (Кулівці Заст.).

ЗАКРИМІ́НСКИЙ, лайл. Заклятий. Вижн. *Ото́ закримі́нский чолові́к* (Чорногузи Вижн.). Див. ще **САКРАМІ́НСКИЙ**.

ЗАКРОПИ́ТИ. ***Закропи́ти ду́шу**. Випити. Заст. *За вче́ра ни ка́жу, бо вче́ра пив, а сиго́дни й ду́шу ни закропи́в'єм* (Васловівці Заст.).

ЗАКРО́ЮВАТИ, док. **ЗАКРОЇ́ТИ**. 1. перен. Правити високу ціну. Заг. *Ви так закроі́ли за цей смушо́к, як за два* (Зелена Кельм). ***Закроі́ти (запра́вити), як ґі́тько за ма́му**. Правити неймовірно високу ціну. Заг. 2. Док. до **кроїти**. Заг.

ЗАКРУТИ́ТИ. Запаморочити. Заг. *Мали́й мині́ го́лову закрути́в, шо я й забу́ла за це* (Подвірне Нов.).

ЗА́КРУТКА, -и, ж. 1. Частина ручної пилки, кілок. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ручна́ пи́лка ма́є полотно́, кросе́нца, шпаѓат і за́крутку* (Боянчук Заст.). 2. Вид засува. Заг.

ЗАКРУ́ТЮВАТИ, **ЗАКРУ́ЧУВАТИ**, док. **ЗАКРУТИ́ТИ**. 1. Зачиняти на **закрутку**. Заг. *Ану́, подиви́си, ци я закрути́ла две́рі, ци нє* (Валява Кіцм.). 2. Прикріплювати. Заст., Кіцм., Стор.

Варстат можна закрутити до підлоги (Ясени Стор.).

ЗАКУРИ́ТИСИ. ***Закури́тиси (-са) (за ки́мос)**. Безслідно зникнути, втекти, бути вигнаним. Заг. *Дес у лю́дий поназичував гро́ший, а пото́му за ним лиш са закури́ло* (Ожеве Сок.). *Як ма́їш роби́ти, то роби́, а як нє, то за тобо́в за́ри аж си заку́рит* (Самушин Заст.).

ЗАКУ́СЮВАТИ, ЗАКУ́ШУВАТИ, док. **ЗАКУСИ́ТИ**. ***Заку́сювати зу́би (на ко́гос)**. Сердитися, збирати й затаювати зло. Заг. *Васи́ль чув усьо́, а лиш закуси́в зу́би і пішо́в* (Новосілка Кіцм.).

ЗАЛАДО́ВУВАТИ, док. **ЗАЛАДУВА́ТИ**. 1. Заряджати (зброю). Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *На́віть ни ви́ґів'єм, коли́ він заладува́в рушни́цу* (Берегомет Вижн). 2. Вантажити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Усі́ рі́чі спакува́ли, заладува́ли в контейнер і відве́зли на ста́цію* (Біла Кіцм.).

ЗАЛЕ́ЖАНИЙ, ЗАЛЕ́ЖІНИЙ. 1. Забруднений (про худобу). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Кельм. *Від зале́жіної коро́ви й молоко́ ни мо́жи бу́ти чи́сти* (Рідківці Нов.). 2 Давній, несвіжий. Заг. *Це я ма́ла тро́хи зале́жаних віткри́ток ще з мину́лого ма́я* (Новоселиця Кельм.).

ЗАЛЕ́ЖУВАТИ (-СИ, -СА), док. **ЗАЛЕ́ЖАТИ (-СИ, -СА), ЗАЛЕ́ЖІТИ (-СИ, -СА)**. 1. Забруднювати (ся). Заг. *Під на́шу коро́ву стили́ ни стили́, а вона зале́жуїси* (Ржавинці Заст.). 2. Довго лежати. Заг.

ЗА́ЛИВА, -и, ж., рідк. Злива з вітром. Заст., Кіцм. *Си́лна за́лива була́, аш куру́дзи повали́ло* (Василів Заст.).

ЗАЛИ́ЗУВАТИ (-СИ, -СА), док. **ЗАЛИЗА́ТИ (-СИ, -СА)**. 1. знев. Гладко зачісувати мокре або жирне волосся. Заг. *Хто тибе́ так файно зализа́в? Ти, ча́сом, ни ко́ло коро́ви був?* (Давидівці Кіцм.). *Ни зали́зуйса, тобі́ так ни йде* (Селище Сок.). 2. Стікати по зовнішній стінці посуду. Заг. *Лиши́, ни ллєй, бо молоко́ зализуєси і тиче́ по гладуні́* (Бабин Заст.).

ЗАЛИПУ́ГА, -и, ж., знев. Худа, змарніла жінка. Стор. *Така́ ста́ла залипу́га, що аш стра́шно диви́тиса* (Снячів Стор.). Див. ще **ЗЕЛЕПУ́ГА**[2].

ЗАЛІВКИ́Й. Надто **лівки́й**, слабо скручений (про пряжу). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Осно́ва кошла́титси, бо залівка́* (Вашківці Вижн.).

ЗАЛІ́Г, -огу, ч, обр. Килим чи інша цінна річ або гроші, що їх батьки нареченої дають молодому як доказ того, що дівчина засватана. Хот. *Я біз зало́гу тибе́ ни сва́таю* (Клішківці Хот.).

ЗАЛІ́ЖКА, ЗАЛІ́ШКА, -и, ж. Парі, заклад. Заг. *Ґьо́рґій програ́в залі́шку* (Ясени Стор.). ***Іти́ в залі́шку, *ста́ти в залі́шку**. Битися об заклад. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Става́ймо у залі́шку, як ти ни ві́риш* (Карапчів Вижн.).

ЗАЛІ́ЗКО, ЗАЛІ́СКО, -а, с., рідк. Праска. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Пози́ч залі́ска, най відпрасую хло́пциви соро́чку* (Глибока). Див. **зелі́зко 1. ЖЕЛІ́ЗКО**.

ЗАЛІ́ЗО, -а, с., рідк. Чересло. Кіцм. *Залі́зо є шше в плу́зі* (Давидівці Кіцм.). Див. ще **ЗЕЛІ́ЗО**.

ЗАЛІ́ТА, незм. Влітку. Заст. *Ми собі́ пристара́ли па́лива залі́та* (Онут Заст.). Див. ще **ЗЗАЛІ́ТА**.

ЗАЛІТО́ВУВАТИ, док. **ЗАЛІТУВА́ТИ**. Запаювати. Заст. *Му́сю да́ти залітува́ти ба́ньку* (Чуньків Заст.). Див. ще **ЗАНЮТО́ВУВАТИ**.

ЗАЛОЖИ́ТИСИ (-СА). Побитися об заклад, поспорити. Заг. *Хто бо́рши*

прибіжит? Заложимси, шо я? (Старий Вовчинець Глиб.).

ЗАЛО́М'ЮВАТИСИ (-СА), зв. док. **ЗАЛОМИ́ТИСИ (-СА)**. Проваловатися під лід. Заг. *Я сам заломивса був до пояса* (Волошкове Сок.).

ЗАЛОМ'Я́ТИ, ЗАЛОМ'Є́ТИ. Переважати в силі, бути спритнішим, док. **ЗАЛОМИ́ТИ**. Заг. *Панчішники зразу заломили на наших і забили гол, али наші до перерви й віддали* (Лужани Кіцм.).

ЗАЛУ́БИЦІ, -ів, мн. Сани з кузовом. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Узимі пани їхали на залубицах* (Банилів Вижн.). *Ми їхали на вісіля у Гиждів на залубицах* (Білівці Хот.).

ЗАЛУ́БКИ, ЗАЛУ́ПКИ, -бок, мн. Сани з кузовом. Кельм., Сок. *Ці залупки для коний лехкі, як пірячко* (Новоселиця Кельм.). Див. ще **ЗАЛУ́БИЦІ**.

ЗАЛЯ́МИТИ, згруб. Побачити, помітити. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Драґуш, шо заля́ми, то кєгни додому* (Слобідка Глиб.).

ЗАЛЯРМУВА́ТИ. Поспішити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Залярмував, як на вогонь, а типер кілько чікаємо* (Лашківка Кіцм.).

ЗАЛЬО́ПУВАТИ (-СИ, -СА). Забризкувати (ся), захлюпувати (ся), док. **ЗАЛЬО́ПАТИ (-СИ, -СА)**. Заг. *Хто це зальопав двері?* (Іванківці Кіцм.). *Уважайти, абисти ни зальопалиса вином* (Ленківці Кельм.).

ЗАМАГА́ТИ, ЗАМОГА́ТИ. Пересилювати, перемагати, док. **ЗАМОЩИ́**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Цей пес май крепкий і єго замогаї* (Білівці Хот.). *Усіх кугутиків кусає, а цего ни годин замощи* (Коритне Вижн.).

ЗАМАЛЮВА́ТИ, перен. Сильно вдарити. Сок. *Відійди, а то як замалюю, то залетиш аж до плота* (Сербичани Сок.).

ЗАМА́РГАНИЙ, ЗАМАРҐА́НИЙ. Брудний, замурзаний, засмальцьований. Хот., Кельм., Сок. *Чого ти ходиш такий замарґаний мижи люди?* (Грушівці Кельм.).

ЗАМА́РГУВАТИ, ЗАМА́РҐУВАТИ. Бруднити, док. **ЗАМА́РГАТИ, ЗАМА́РҐАТИ**. Заст., Кіцм., Хот., Кельм., Сок. *За день сорочку замарґав, як коваль* (Ожеве Сок.).

ЗАМА́СТЮВАТИ, ЗАМА́ЩУВАТИ, док. **ЗАМАСТИ́ТИ**. 1. Замазувати, заштукатурювати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Траба хоть ці дучки замастити, аби на мени ни дивилиси* (Дубівці Кіцм.). ***Замастити (в)очі**. Відвернути увагу, притупити пильність, дати хабара. Заг. 2. Герметизувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *У печи напалюют, кілько траба, прогортают грань, засувают горшки, закривают затулов, а потому замащуют шпари, аби ни заходив студений воздух і страва добри впрівала* (Старосілля Кіцм.). ***Замастити піч**. Зварити вищезгаданим способом страви. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Замастюют піч, як лагоїя на багато їдців – на храм, на христини ци на инчу оказію* (Васловівці Заст.). 3. Забруднювати. Заг. *Де ти сорочку замастив?* (Малий Кучурів Заст.). ***Замастити руки**. Докласти рук до сумнівної справи. Заг.

ЗАМАТУ́ЛЬКУВАТИСИ (-СА), ЗАМАТУ́ЛЬҐУВАТИСИ (-СА), док. **ЗАМАТУ́ЛЬКАТИСЯ (-СА), ЗАМАТУ́ЛЬҐАТИСИ (-СА)**. Неохайно недбало запинатися, закутуватися. Заст., Кіцм., Хот. *Ти шо заматулькаласи, як стара баба?* (Борівці Кіцм.).

ЗАМАТУ́ШУВАТИСИ(-СА), знев. По-старечому, недбало запинатися, док. **ЗАМАТУ́ШИТИСИ (-СА)**. Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Духота́, а вона́ замату́шиласа у фу́стку і ни скіда́є* (Кормань Сок.).

ЗАМАЧУ́ЛЮВАТИСИ, зв. док. **ЗАМАЧУ́ЛИТИСИ**. Неакуратно, абияк запинатися. Заст., Глиб. *Стара́ за́вши так замачу́лиси і шньопаї* (Слобідка Глиб.).

ЗАМЕРЗЛЮ́К, -а, ч. **МЕРЗЛЯ́К**. Заст. *Я вітко́ли був слабий́, то зро́бивси ду́жи замирзлю́к* (Дорошівці Заст.). Див. **ЗАМЕРЗЛЯ́К**.

ЗАМЕРЗЛЯ́К, ЗАМЕРЗЛЄ́К, -а. 1. Мерзляк, людина, що боїться холоду. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Сок. *То ти, бра́ти, до́брий замерзля́к* (Ломачинці Сок.) 2. Грудка змоченого і замороженого снігу, грудка льоду. Кіцм. *Ніктарі́й ки́нув замерзлєко́м і вда́рив під са́ми о́ко* (Старосілля Кіцм.).

ЗАМЕРЗЛЯ́ЧКА, ЗАМЕРЗЛЄ́ЧКА, -и, ж. Мерзлякувата жінка, дівчина. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Я ни така́ замерзля́чка, як ти ду́маїш* (Кам'яна Стор.).

ЗАМЕТЕ́ЛЯ, -і, ж. Заметіль, хуртовина. Кельм., Сок. *Замете́ля всі доро́ги заки́дала* (Бузовиця Кельм.).

ЗАМИЛДУВА́ТИ, ЗАМЕЛДУВА́ТИ. Повідомити, заявити, донести. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Хтос замилдува́в, шо в нас є ру́скі книшки́, то шандарі́ всю́ди пиришука́ли* (Михальча Стор.).

ЗАМИЛДУВА́ТИСИ (-СА), ЗАМЕЛДУВА́ТИСИ (-СА). 1. З'явитися, повідомити про себе. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Прийшли́ з докуме́нтами як си нале́жи і замилдува́лиси, шо бу́дут у силі́ ти́ждінь* (Вікно Заст.). 2. рідк. Зголоситися. Кіцм., Стор. *Васи́ль замилдува́вси ї́хати на нові́ зе́млі* (Новосілка Кіцм.).

ЗАМИЛИ́ТИ (-СИ, -СА). Допустити помилку, помилитися. Заг. *Ни кру́тиси бага́то, бо раху́нок зами́лиш* (Турятка Глиб.). *Я си замили́в, вам си нале́жит шти́ри рублі́ зда́чі* (Майдан Вижн.).

ЗАМИНА́ТИ, док. **ЗАМНЄ́ТИ, ЗАМНЯ́ТИ**. Заст. Затоптувати, топтати. *Ни пиригони́ худо́бу чи́риз рі́лю, най ни замина́є* (Онут Заст.).

ЗА́МИНКА, -и, ж. Корм для малих курчат з кукурудзяної муки і вареної картоплі. Заст., Кіцм. *А ку́рітам ни забува́й за́минки дава́ти* (Стрілецький Кут Кіцм.).

ЗАМИ́СНИК, -а, ч. Мисник. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Ма́є по́вний зами́сник таре́лів, ста́ни ї* (Брідок Заст.).

ЗАМИ́СНИЧОК, -а, ч. Зм. до **ЗАМИ́СНИК**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *У фіни́ зами́сничок фа́йний* (Білівці Хот.).

ЗАМІ́ЖНИЙ. Багатий, заможний. Кельм. *У замі́жного ніко́ли ни діста́ниш і снігу взимі́* (Новоселиця Кельм.).

ЗАМІ́ЖНО, незм. Багато, заможно. Кельм. *Лю́ди ста́ли жи́ти замі́жно, а того́ і строяцца* (Вартиківці Кельм.).

ЗАМІ́С, -у, ч. 1. Кількість глини чи тіста, замішеного в один прийом. Заг. *З одно́го замі́су мо́жи ві́ти й п'єтна́цціть хлі́бів* (Клинівка Стор.). *На за́дну скі́ну вже пішло́ три замі́си гли́ни* (Пашківці Хот.). 2. Місиво. Заг. *Пе́рший замі́с був заріди́кий* (Василівка Сок.).

ЗА́МНІТКА, -и, ж. Корм для малих курчат із кукурудзяної муки. Вижн. *Мару́сьо, ти дава́ла ку́рітам за́мнітку?* (Чорногузи Вижн.).

ЗА́МОК, -мка, ч., зв. мн. **ЗА́МКИ**, -ів. 1. анат. Суглоб. Заст., Кіцм.,

Стор., Глиб. *Мине моц боля ноги у замках* (Ясени Стор.). 2. буд. Спосіб сполучення колод при спорудженні будівель у зруб або при складанні віконних і дверних коробок тощо. Заг. *Скриню від двирий складают у замки, вона можи бути биз жадного цвика* (Старосілля Кіцм.).

ЗАМОРКВАСИНИЙ, ЗАМОРКВАШИНИЙ (знев.) 1. Брудний, мокрий. Кіцм., Вижн., Стор., Хот. *Зранку доіц ішов, то одежа на нас заморквасина гет* (Коритне Вижн.). *Фустка така вже заморквасина, шо мусю прати* (Білівці Хот.). 2. Нерівномірно, погано пофарбований. Кіцм., Хот. *Ни дужи вібагали у фарбах, я мав жинитиси, а щем носив сподні, леда заморквасині в бзині* (Старосілля Кіцм.).

ЗАМОРКВАСИТИСИ (-СА). 1. Захмаритися, задощитися. Кіцм. *Шос заморквасилоси, можи, й на слоту* (Лашківка Кіцм.). 2. перен., знев. Одягнутися в поношене, без смаку. Сок. *Ото ґівчина заморквасиласа, як на маланку* (Вітрянка Сок.).

ЗАМОРКВАСЮВАТИ, док. **ЗАМОРКВАСИТИ**. 1. знев. Забруднювати в мокрому, мочити. Кіцм., Хот. *Нашо ти заморквасила шматі, шо ти маїш час прати?* (Дубівці Кіцм.). 2. знев. Як-небудь фарбувати. Кіцм., Хот. *Лишилося ще ці два мітки заморквасити в чорни й готово* (Рашків Хот.).

ЗАМОРЩУВАТИСИ, док. **ЗАМОРЩИТИСИ**. Припинятися. Кіцм., Вижн., Стор. *Мали запомогу, вуйко посилав їм та й посилав, а тіпер заморщилиси пакунки* (Валява Кіцм.).

ЗАМОТЛОШИТИ. 1. Замучити, затуркати. Заст., Кіцм. *Гет тих ґітий замотлошила* (Мусорівка Заст.). 2. Пошарпати, обірвати. Заст., Кіцм. *Мало ні пси ни замотлошили* (Валява Кіцм.).

ЗАМОТЛОШИТИСИ. 1. Замучитися. Заст., Кіцм., Стор. *Ужем гет си замотлошила коло цего тиляти* (Михальча Стор.). 2. Порватися. Заст, Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Моя куфайка на рукавах дужи замотлошиласа* (Великий Кучурів Стор.). 3. Неохайно, недбало запинатися. Кіцм. *Замотлошитси в фустку, шо лиш очі витко* (Ошихліби Кіцм.).

ЗАМОТУВАТИ, док. **ЗАМОТАТИ**. 1. Запинати хустку, шаль. Заг. *Замотай ту фустку по-люцки. Кому пелихи віставилас?* (Кельменці). 2. Замотувати, зав'язувати. Заг.

ЗАМОТУВАТИСИ (-СА). Запинатися, док. **ЗАМОТАТИСИ (-СА)**. Заг. *Я тобі казала: ни замотуйса так на чоло, бо то ни файно* (Зелена Кельм.).

ЗАМУС, незм. Насильно, примусово. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Мама замус лишили мине дома, бо я тожи хокіла йти до міста* (Черепківці Глиб.). ***Замус поцулує, али ни полюбит**. На милування нема силування. Заг.

ЗАНИХАТИ. Покинути. Кельм. *Ходив, на него надію мали, а він занихав ґівчину* (Новоселиця Кельм.).

ЗАНІСКА, -и, ж., зв. мн., **ЗАНІСКИ**, -зок. Частина ярма, занози. Сок. *Ярмо має заніски, лопатки і підшийник* (Вітрянка Сок.).

ЗАНОСИТИСИ (-СА)[1], док. **ЗАНЕСТИСИ (-СА)**. З'їжджати за інерцією з наміченого шляху. Заг. *На вороті сани занеслиса і пішли під машину* (Долиняни Хот.).

ЗАНОСИТИСИ (-СА)[2], док. **ЗАНЕСТИСИ (-СА)**. Підкріплюватися, перекушувати. Заг. *Я вам принесла, абисти трохи занеслиси, поки буди обід* (Стара Жадова Стор.).

ЗАНЮТО́ВУВАТИ, док. **ЗАНЮТУВА́ТИ**. Запаювати, ставити **нют**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Шкода́ віки́дати таку́ пу́тню, ще мо́жна занютува́ти і бу́ди до піла* (Лашківка Кіцм.).

ЗАПАДНИ́Й, рідк. 1. Багатий снігом. Кіцм., Стор. *Ото́ западна́ зима́ була́!* (Банилів-Підгірний Стор.). 2. Сильний, густий, рясний. *А́ли сніг западни́й, уже́ впав у колі́но і ще йде* (Старосілля Кіцм.).

ЗАПАЛЕ́НИЙ[1], мед. Хворий на запалення легенів. Заг. *І с хло́пца нима́ ра́дости, бо ка́жут, що він запале́ний* (Кострижівка Заст.).

ЗАПАЛЕ́НИЙ[2]. ***Жо́втий запале́ний**. Жовтогарячий. Кіцм., Вижн., Стор. *Усіля́ких ниток є до́ста, лиш жо́втих запале́них бракує мині́* (Вашківці Вижн.). *Жовкі нитки я маю, траба жовтих запалених* (Старосілля Кіцм.).

ЗАПАЛИ́ТИСИ (-СА). Захворіти на запалення легенів. Заг. *Усі́ зна́ют, що Цилько́ ни ко́ло робо́ти, а ко́ло пивки запали́вси* (Лужани Кіцм.).

ЗАПА́НТРИТИ. Помітити, побачити. Заст., Кіцм. *Вуйна тибе́ запа́нтрила в садку́?* (Баламутівка Заст.).

ЗА́ПАРІ, -ів, мн. Зашпори. Заг. *У ру́ки за́парі зайшли́, аж ми па́льці ло́мит від бо́лю* (Подвірне Нов.).

ЗАПА́СКА, -и, ж. Фартух. Заг. *Я ма́ю набра́ти сати́ну на запа́ску* (Шилівці Хот.). *Запа́ску вбира́ют, шо́би спідни́цу ни тала́пати* (Рингач Нов.).

ЗАПЕРЧИ́ТИ, **ЗАПИРЧИ́ТИ**. Приправити страву гірким перцем. Заг. *Таки́м запирчи́в борьшишь, шо й сам ни мо́жу ї́сти* (Старосілля Кіцм.).

ЗАПИВА́ТИ, док. **ЗАПИ́ТИ**. Пити могорич, відзначати погодження якоїсь справи. Заг. ***Запива́ти сло́во** (обр.). Справляти заручини. Заст., Нов., Хот. *Догово́рюющца, на ко́ли весі́ля, і запива́ют сло́во* (Шишківці Нов.).

ЗАПИРА́ТИ, док. **ЗАПЕ́РТИ**. Зачиняти. Заг. *Ни запира́й вікно́, бо у ха́ті ду́шно* (Недобоївці Хот.). ***Запри́ две́рі с то́го бо́ку**. Забирайся звідси. Заг. ***Запри́ пи́сок (ґе́мбу)**. Замовкни. Заг. ***Запира́ти на ключ**. Замикати. Заг.

ЗАПИРІ́ЗУВАТИ (-СИ, -СА), док. **ЗАПИРИЗАТИ (-СИ, -СА)**. Підперізувати (ся) (ременем, **ба́юром**, **о́крайкою** тощо). Заг. *Чого́ ти ни запирі́зуєсса в нови́й ре́мінь?* (Ленківці Кельм.).

ЗАПІ́ВОРИТИ. Запищати, заплакати. Заст., Кіцм., Вижн. *Зачи́в Кали́ну би́ти, а дити́на як запіворит та на ву́лицу* (Ревне Кіцм.).

ЗАПІКА́НКА, -и, ж., бот. Сорт гіркої цибулі, що використовується для харчування переважно жареною. Сок. *Запіка́нка ни так боїцца моро́зу, як сала́тна цибу́ля* (Вітрянка Сок.).

ЗАПІ́Р, -ору, ч., буд. Вікна і двері. Заст., Кіцм. *Митро має́ зроби́ти уве́с запір – че́твиро двири́й і сім віко́н* (Берегомет Кіцм.).

ЗАПЛІТА́ТИ, док. **ЗАПЛИСТИ́**. Обшивати віночком, прикрашати сорочку бісером, мережкою.Заст. *Заплисти́ собі рукави́ ціт́ка́ми* (Дорошівці Заст.).

ЗА́ПЛІТКА, -и, ж. Кісник, стрічка, що вплітається в коси. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Ма́ма мині́ купи́ли нове́нькі заплітки́* (Чорнівка Нов.).

ЗАПЛІ́ЧКА, -и, ж., зв. мн. **ЗАПЛІЧКИ́**, -ок. Дві симетрично вишиті лиштви, що прикрашають верхні жіночі сорочки на грудях і плечах. Заст., Глиб. *Ше одну́ заплі́чку ві́шити, та й соро́чка бу́ди гото́ва* (Слобідка Глиб.).

ЗАПЛОСКИ́Й. Надто плоский. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Хот. *Му́сим*

крокви́ пітто́чувати, бо бу́ди заплоський верьх (Перебиківці Хот.).

ЗАПО́ВЗУВАТИСИ (-СА), док. **ЗАПО́ВЗАТИСИ (-СА)**. Бруднитися, повзаючи. Заг. *Са дити́на так запо́взуєцца, шо лиш о́чі блища́цца* (Новоселиця Кельм.).

ЗАПОМАГА́ТИ, док **ЗАПОМОЩИ́, ЗАПОМОХТИ́**. Допомагати грошима, підтримувати матеріально. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Кельм. *Вуйки́ запомагали́ їх, кі́лько могли́* (Бережонка Вижн.).

ЗАПОМАГАТИ́СИ, док. **ЗАПОМОЩИ́СИ, ЗАПОМОХТИ́СИ**. Заможніти, багатіти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Типе́р їм ле́кши, бо май запомогли́си і ґі́ти підросли́* (Кам'яна Стор.). ***Зра́зу їли лога́зу, а як си запомогли́, то й биз віче́рі лєгли́**. Насмішка над тим, хто невміло, із збитками веде господарство. Кіцм. *У Заха́рія так віхо́дит, як у тих молоґе́т, шо за них каза́ли, шо зра́зу ї́ли лога́зу, а як си запомогли́, то й биз віче́рі лєгли́* (Старосілля Кіцм).

ЗАПОМИНА́ТИ, док. **ЗАПО́МНИТИ**. Запам'ятовувати. Хот. Кельм., Сок. *Запо́мниш ти мині́ на вес вік свій* (Білівці Хот.).

ЗАПОМО́ГА, -и, ж. Грошова допомога, матеріальна підтримка. Заст., Кіцм. *У ко́го вода́ шко́ди наробила, диржа́ва усім дава́ла запомо́ги* (Брідок Заст.).

ЗАПОРО́ДОК, -дка, ч., рідк. Яйце, з якого квочка не висиділа пташати, бовтун. Стор. *Кво́чка вівила ми де́сіть ку́ріт, а дві їци́ – запоро́дки* (Ясени Стор.). Див. ще **ЗА́ПОРТОК**.

ЗАПОРОЖНЕ́НИЙ. Заповнений, зайнятий. Заст., Кіцм., Стор., Хот., Кельм. *А цей гладу́їц запорожне́ний молоко́м* (Вартиківці Кельм.). *Усі́ місца́ запорожне́ні* (Кіцмань).

ЗАПОРОЖНЯ́ТИ, ЗАПОРОЖНЕ́ТИ, док. **ЗАПОРОЖНИ́ТИ**. Заповнювати, займати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Уже́ запорожня́ю ґілеччину і ще лиши́тса бу́дза* (Великий Кучурів Стор.). *Ла́ви запорожни́ли, шо хоть на порі́х сіда́й* (Шубранець Заст.).

ЗА́ПОРТОК, -тка, ч. 1. Яйце, з якого квочка не висиділа пташати, бовтун. Заг. *То й як гу́ска ци ка́чка або́ й гулу́пка сиди́т, то та́кжи мо́жут бу́ти за́портки* (Топорівці Нов.). 2. знев. Яйце. Заг. *Знов навари́лас за́портків* (Веренчанка Заст.). 3. знев., згруб. Дитина, підліток. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Но́ситси с тим за́портком, як с царе́ня́м* (Клинівка Стор.). *Уже́ й той за́порток ку́рит?* (Митків Заст.).

ЗАПОСІДА́ТИ, док. **ЗАПОСІ́СТИ**. Оволодівати, посідати. Вижн. *Запосі́ли ді́ти ха́ту і ві́гнали ро́дичів* (Чорногузи Вижн.).

ЗАПОТАРА́ЙКАТИ (-СИ). Загубити (ся), кудись подіти (ся). Заст., Кіцм. *Сам запотара́йкав ру́чку, а типе́р шука́є ви́нного* (Онут Заст.). *Дес запотара́йкавси напе́рсток* (Добринівці Заст.).

ЗАПОШЕ́В'ЮВАТИ, док. **ЗАПОШЕ́ВИТИ**. Рубити, зарубити. Заст., Кіцм. *Оде́н рука́в запоше́вилам, а оде́н лиши́вси* (Оршівці Кіцм.).

ЗАПРАВ'Я́ТИ, ЗАПРАВ'Є́ТИ, док. **ЗАПРА́ВИТИ**. 1. Змазувати, обробляти. Заст., Кіцм., Стор. *Нима́ коли́, му́сю ти́ром запра́вити парка́н* (Годилів Стор.). *І пшини́цу сиго́дни запра́вим отрутохімі́ка́тами* (Бабин Заст.). 2. кул. Приправляти страву. Хот., Кельм., Сок.

ЗА́ПРАЖКА, ЗА́ПРАШКА, -и, ж., кул. Заправа, засмажка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Пі́шла́ с ха́ти, а за́прашка до грибів пригорі́ла* (Добринівці Заст.).

ЗАПРА́ЖУВАТИ, док. **ЗАПРА́ЖИТИ**, кул. Зажарювати, засмажувати. Заг. *А якби́ тобі ку́рітко запражити в смитані та й куле́шку да́ли, га?* (Старосілля Кіцм.).

ЗАПРУ́ТА, -и, ж. Жердина, дрючок, що використовується для стягування зв'язаної на возі поклажі. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ві́рубай грабо́ву запру́ту, бо ца надло́миси* (Карапчів Вижн.).

ЗАПРУ́ТЮВАТИ, док. **ЗАПРУТИ́ТИ**. Стягнути зв'язані на возі дрова, дерево чи іншу поклажу за допомогою **запрути**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Рі́ща небага́то, али́ запрути́ти тра́ба, аби́ ни россипалоси* (Стара Жадова Стор.).

ЗАПРЯДА́ТИ, **ЗАПРЄДА́ТИ**, зв. док. **ЗАПРЯ́СТИ**, **ЗАПРЄ́СТИ**. 1. Заробляти прядінням. Заг. *Вона́ шо могла́ запрє́сти за зи́му? Най там аж два́сто лиї́в, і то нє* (Ревне Кіцм.). 2. Випускати приймочки, коси (про кукурудзу). Заг. *Ади́, куруцки́ як фа́йно запрє́ли* (Борівці Кіцм.) 3. Муркотати, воркотати (про кота). Заг. *Кіт собі́ лєг і запре́в* (Старосілля Кіцм.).

ЗАПРЯ́ТАНО, **ЗАПРЄ́ТАНО**, незм. Чисто, прибрано. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Вилика ха́та для го́стий, там фа́йно, запрє́тано* (Василів Заст.).

ЗАПРЯ́ТУВАТИ, **ЗАПРЄ́ТУВАТИ**, док. **ЗАПРЯ́ТАТИ**, **ЗАПРЄ́ТАТИ**, **ЗАПРИ́ТАТИ**. 1. Ховати, ставити речі на свої місця. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Запри́ч кужу́хи у скриню, бо міль запло́дитси* (Самушин Заст.). 2. Прибирати. Заст., Кіцм. *Я запре́тала за ним раз, дру́гий раз, а більши най ни кіри́нит у хакі* (Киселів Кіцм.). 3. перен. Брати, красти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Хтос на́ші граблі́ запрятав* (Поляна Хот.).

ЗАПУ́ГАНИЙ. Надто тепло одягнутий. Заг. *Так те́пло, а дити́на така́ запу́гана* (Ломачинці Сок.).

ЗАПУ́ГУВАТИ (-СИ, -СА), док. **ЗАПУ́ГАТИ (-СИ, -СА)**. Дуже тепло одягати (ся). Заг. *То вже ти єго́ таки́ заду́жи запу́гала, аж ни мо́жи ходи́ти* (Рідківці Нов). *А́лис запу́галаси, ніби на моро́зі ма́єш ї́хати* (Клинівка Стор.).

ЗАПУДИ́ТИ. 1. Загнати. Заг. *Я за́ри запу́дю гу́си аж на зарі́нок* (Черепківці Глиб.). 2. знев. Кинути, закинути. Кіцм., Кельм. *А цим ка́миним мо́жу запуди́ти аж се́рид Ністра́* (Бернове Кельм.).

ЗАПУ́ДЮВАТИ (-СИ, -СА), **ЗАПУ́ЖУВАТИ (-СИ, -СА)**, док. **ЗАПУ́ДИТИ (-СИ, -СА)**. Залякувати (-ся). Заг. *Хло́пиц і так боязли́вий, а ще запу́дили, то ніц ни ві́знаєш від не́го* (Василів Заст.). *Дити́на запу́диласи, шо й сло́ва ни мо́жи сказа́ти* (Михальча Стор.). *Ни запу́жуйти ті́ти* (Баламутівка Заст.).

ЗАПУ́КАТИ, заст. Постукати. Заст., Кіцм, Вижн., Стор., Глиб. *Чу́ю, шо хтос запу́кав у две́рі, а́ли ни мо́жу піти́ утвори́ти* (Васловівці Заст.). 2. Затріщати. Кіцм., Вижн., Стор. *Віді́йшли́м зо два кро́ки, лід як запу́кав, а він наза́д* (Коритне Вижн).

ЗАПУСКА́ТИ[1], док. **ЗАПУСТИ́ТИ**. 1. Заправляти. Кіцм., Глиб. *Запусти́ молоко́ ґлє́ґом, най си ву́рди* (Черепківці Глиб.). 2. Обробляти дерев'яні вироби технічною оливою чи оліфою, грунтувати стіну під панель. Кіцм. *Шалю́нок ни бу́дим фарбува́ти, мо́жи, оли́вов запу́стим на йки́й час* (Шипинці Кіцм.).

ЗАПУСКА́ТИ[2], док. **ЗАПУСТИ́ТИ**. 1. Впускати (до хати, на подвір'я). Нов., Кельм. *Ці́лу ву́лицу сходи́ли, а ніхто́ й до хати ни запустив*

(Подвірне Нов.). 2. Заганяти (про худобу). Заст., Кіцм., Стор. *Запустив вівці в травку і пасе* (Костинці Стор).

ЗАПУСКАТИ[3], док. **ЗАПУСТИТИ**. Включати, заводити. Заг. *Ни знаю, як цей дзиґарок запустити* (Глинниця Кіцм.). *Шо ти ни виґів, як запускают трахторь?* (Бабин Заст.).

ЗАПУСТ, -у, ч. Запущений сад. Заст. *Траба мині цей запуст прочищувати* (Онут Заст.).

ЗАПУЦОВАНИЙ. Брудний, засмальцьований. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ца лавка така запуцована, шо коньчи її піскувати* (Онут Заст.).

ЗАПУЦОВУВАТИ, док. **ЗАПУЦУВАТИ**. 1. буд. Обробляти поверхню бетонної підлоги, стіни, муру розчином з високою концентрацією цементу. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Як думаєти у ванні обкладати плитков, то ни траба запуцовувати скіну* (Шубранець Заст.). 2. Вирівнювати, зачищати на шві поверхню металевих, пластмасових чи інших виробів. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Лишилоси шви запуцувати, би ни витко слідів зварки* (Неполоківці Кіцм.). 3. Забруднювати, засмальцьовувати. Заг. *Ади, як ці дітлахи скіну запуцували, й ни витко, шо білена* (Слобода Нов.). *Ти свій піджак запуцував на ліктях, аж блищицца* (Волошкове Сок.).

ЗАРЗУЛЯ, -і, ж., зв. мн. **ЗАРЗУЛІ**, **ЗАРЗАРІ**, -ів, бот. Абрикоса. Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Зарзулі цего року ни вродили* (Недобоївці Хот.). *Ші трохи та й зарзарі зацвитут* (Турятка Глиб.).

ЗАРИВАТИСИ (-СА), док. **ЗАРВАТИСИ (-СА)**. Зачіпатися. Хот., Кельм. *Ни заривайси з ним, бо буди бити* (Білівці Хот.).

ЗАРИ, **ЗАРИС**, **ЗАРИЗ**, част. Якраз, аякже. Заг. *Кричиш, як на вогонь. Зари, ніби я винин!* (Пашківці Хот.).

ЗАРИ, **ЗАРИС**, **ЗАРИЗ**, незм. 1. Зразу, вже-таки. Заг. *Я зари йду, лиш озму гроші* (Вашківці Вижн.). 2. Через невеликий проміжок часу. Заг. *Зарис голова верниса з району і я піду з вами у бригаду* (Росошани Кельм.). *Голодним вас не пустю с хати, зариз пообідаєм, а тогди як захочіти* (Тарашани Глиб.).

ЗАРІБНИЙ. Багатий заробітком. Кіцм. *Робота блиско, али ни дужи зарібна* (Давидівці Кіцм.).

ЗАРІБНИК, -а, заст. Заробітчанин-поденник, сезонний робітник. Заг. *Я сам їхав з зарібниками аж до Ґалац на роботу* (Старосілля Кіцм.).

ЗАРІБОК, -бку, ч. 1. Заробіток. Заг. *Цего літа був добрий зарібок у колгозі* (Дорощівці Заст.). 2. Прибуток, вигода. Заг. *Я на цім кустюмі ни маю ніякого зарібку* (Бабин Кельм.).

ЗАРІҐЛЬОВУВАТИ, док. **ЗАРІҐЛЮВАТИ**. Прибивати лати, **ріґлі**. Кіцм., Стор., Глиб. *Сигодни закопали слупи й заріґлювали, а завтра вже будим штахета бити* (Новосілка Кіцм.).

ЗАРІНОК, -нку, ч. 1. Берег річки, прибережні ділянки землі, покриті ріннью. Заг. *Прут шороку робит свіжі зарінки* (Неполоківці Кіцм.). 2. Пасовисько на березі річки. Заг. *Ану гони корову на зарінок та й там грайси* (Банилів Вижн.). *Змулило зарінок, шо нима де худобу пасти* (Черепіківці Глиб.). 3. Острів. Заст., Глиб. *Ади, мой, як вода відбула, аж витко зарінок* (Дорошівці Заст.).

ЗАРІНЧИНА, -и, ж. Трава, рослинність, характерна для **зарінку**. Кіцм., Вижн., Стор. *Котра худоба звикла до*

польовоѝ травѝ, та на зарінчину ни дужи лакомитси (Клинівка Стор.).

ЗАРІ́НЮВАТИ, док. **ЗАРІ́НИТИ**. Заносити, засипати рінню. Кіцм. *Як бу́ла велика вода, то парцилі зарінило гет* (Старосілля Кіцм.).

ЗАРОБИ́ТИСИ. 1. Розжитися, розбагатіти. Кіцм., Вижн., Стор. *Ни дужи так заробив'ємси, али є хліб і, до хліба* (Чортория Кіцм.). 2. перен. Заслужити покарання. Заст., Кіцм., Глиб. *Ти уже у мени добри заробивси с цев гавков – знов вікно збив* (Дорошівці Заст.).

ЗАРОДИ́ТИ. Вродити. Заст., Кіцм. *Сего року садовина зародила файно* (Товтри Заст.).

ЗАРУБА́ТИ. Зарізати, заколоти (про тварин, домашню птицю). Заст., Хот., Кельм. *Зарубай ту курку, бо вона має пипоть* (Онут Заст.). *Ми зарубали кабана* (Грушівці Кельм.).

ЗАРУ́СТИ. 1. Заревти, завити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Я лиш вігнала корову пасти, коли чую, а вона зарула коло воріт* (Лужани Кіцм.). *Пси зарули так, шо аж за греблю було чути* (Васловівці Заст.). 2. Сильно заплакати, заголосити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Неньо змашкарили, шо вона плачи, а вна ще дущи зарула* (Старий Вовчинець Глиб.).

ЗА́РЬКА, -и, ж, бот. Золототисячник. Стор. *Кумо, де ви назбирали кілько зарьки?* (Ясени Стор.).

ЗАРЯ́Д, **ЗАРЄ́Д**, **ЗАРІ́Д**, -у, ч., заст., рідк. Усталений звичай, традиції, порядок. Кіцм., Вижн. *То сило силови ни пара – у кождім силі свої зарєди на вісіля, на храми* (Луківці Вижн.).

ЗАРЯДИ́ТИ, **ЗАРЄДИ́ТИ**, **ЗАРІДИ́ТИ**. Завести порядок. Кіцм., Вижн., Стор. *Старий так зарєдив, шо ніхто ни сміє й писнути, хоть би там шо* (Чортория Кіцм.).

ЗАРЯДО́М, **ЗАРЄДО́М**, **ЗАРІДО́М**, **ЗАРИДО́М**, незм. Підряд, без вибору. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Маєм три дни зарідом фраю* (Шубранець Заст.). *Типер вибірково, а з нигілі будут косити зарідом* (Топорівці Нов.).

ЗАСИЛЯ́ТИ, **ЗАСИЛЄ́ТИ**, док. **ЗАСИЛИ́ТИ**. 1. Просувати. Заст., Кіцм. *Ану, Вонцю, ти засили руку, у теби тоньча* (Лужани Кіцм.). 2. Затягати (про нитку). Заг.

ЗАСИ́ПАНКА, -и, ж, кул. Страва із кислої капусти і кукурудзяної крупи. Сок. *На вобіді їла засипанку* (Ломачинці Сок.).

ЗАСКОЛО́БИТИ, **ЗАСКОЛУ́БИТИ**. Заскалити. Заст., Кіцм., Вижн. *Ни можу нічо робити цев руков, бом засколобила* (Борівці Кіцм.). *А де ти палиц засколубила?* (Бабин Заст.). Див. ще **ЗАШКОЛУ́БИТИ**.

ЗАСКУ́ЛЮВАТИ (-СИ, -СА), док. **ЗАСКУ́ЛИТИ (-СИ, -СА)**. Мружити (ся), примружувати (ся). Заст., Кіцм., Стор., Сок. *Наша гівчина заскулюєси на одно око* (Дорошівці Заст.). *Шос си заскулила на мени?* (Брусниця Кіцм.).

ЗАСЛАБА́ТИ, док. **ЗАСЛА́БТИ**, **ЗАСЛА́БНУТИ**. Занедужувати, хворіти. Заг. *Що ти, любко, заслабла ци шо?* (Банилів-Підгірний Стор.). *Кури, як заслабнут на пичінку, то гребінь у них стає синий* (Онут Заст.). ***Засла́бнути на го́лову**. Збожеволіти. Заг.

ЗАСЛО́ТЮВАТИСИ (-СА), док. **ЗАСЛОТИ́ТИСИ (-СА)**. Наставати сльоті. Заг. *Уже як заслотицца, то ни на день і ни на два, а на цілу восінь* (Сербичани Сок.). *Знов заслотюєси, аби хоть ни надовго* (Тарашани Глиб.).

ЗАСМІШИ́ТИ, **ЗОСМІШИ́ТИ**. Знеславити, насміятися, поглузувати.

Заст. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ади, всю нашу фамілію засмішив!* (Банилів Вижн.). *Шо ти собі, ґівко, думаєш, ти мине хочиш на всьо сило зосмішити* (Кам'яна Стор.).

ЗАСМІШИТИСИ (-СА), ЗОСМІШИТИСИ (-СА). Набратися сорому. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Хоків чоловік, сараку, і собі слово сказати, та лиш засмішивси на всю громаду* (Тарашани Глиб.).

ЗАСНОВАНИЙ. Барвистий, картатий. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Мама подарувала мині засновані налавники* (Білівці Хот.). *Кому цей шаль заснований буди?* (Слобідка Глиб.).

ЗАСПУЗЮВАТИСИ, док. **ЗАСПУЗИТИСИ**. Бруднитися попелом, **спузою**. Заст. *Лиш учара вікігла катран, а він заспузивси, як за тиждинь* (Чуньків Заст.).

ЗАСТАВАТИ, док. **ЗАСТАТИ**. Заступати світло, робити тінь. Заст., Кіцм., Вижн. *Ни заставай мині світло, бо я ни вижу шити* (Іспас Вижн.). Див. ще **ЗАСТОЯТИ**.

ЗАСТИВАТИ, док. **ЗАСТИТИ, ЗАСТИНУТИ**. 1. Холонути, застигати. Заг. *Восини асфальт борзо застиває, то мус пилувати* (Малятинці Кіцм.). 2. Простуджуватися. Замерзати. Заг. *Угорниси, абис ни застив на машині* (Замостя Вижн.). 3. заг. *Був п'яний, упав у сніг і так застив* (Дністрівка Кельм.).

ЗАСТИГАТИСА, ЗАСТЯГАТИСА, док. **ЗАСТИГНУТИСА**. Застібатися. Хот., Сок. *Мой, застигниса і ни ходи такий розґецканий* (Білівці Хот.).

ЗАСТІЛКА, -и, ж. Фартух (від пояса). Заст., Хот. *Застілку мало хто носит у сило, то тільки до печі* (Заставна).

ЗАСТОРОПІТИ. Оторопіти. Заст., Кіцм., Глиб. *Уна аж застоpопіла, як учула за той вогонь* (Михайлівка Глиб.).

ЗАСТОЯТИ. Заступати, закривати, заслоняти. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Витко було аж у луг, а типер уже хати застоя* (Лужани Кіцм.).

ЗАТАЛАПАНИЙ. Забруднений, забризканий. Заг. *Коли ни повидиш його, повсігди він заталапаний* (Сербичани Сок.). *Аби хоть болото було, а то й болота нима, а ти заталапаний ходиш* (Чортория Кіцм.).

ЗАТАЛАПАНИТИ, згруб. 1. Сильно забруднити, забризкати, заляпати. Кіцм. *Шо, ти лєгав у болото, ци як ти заталапанив так плашшь?* (Старосілля Кіцм.). 2. Недбало занести, заволокти щось до приміщення. Кіцм., Стор., Глиб. *Ото добри, шо ти мині заталапанив до хати мокрих гарбузів* (Тарашани Глиб.).

ЗАТАЛАПАТИ, знев. Недбало, абияк приготувати страву. Кіцм. *Заталапала їкогос піла, а кажи, шо то зупа* (Стрілецький Кут Кіцм.).

ЗАТАЛАПУВАТИ (-СИ, -СА), док. **ЗАТАЛАПАТИ (-СИ, -СА)**. Забруднювати (ся), забризкувати (ся). Заг. *Де ти так заталапав чоботи?* (Михальча Стор.). *Трохє заталапав'ємси, як ішов на куток* (Ставчани Кіцм.).

ЗАТЕТЕРІТИ, ЗАТИТИРІТИ. 1. Налякатися, остовпіти. Вижн. *Уздрілам гадину та аж затитиріла* (Чорногузи Вижн.). 2. Зупинитися в рості, зачахнути. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Нима дощу, і всьо затитиріло, ніц ни росте* (Васловівці Заст.).

ЗАТИКАТИ. Розпочинати ткати. Заст., Кіцм. *Зарис буду затикати новий узір* (Старосілля Кіцм.).

ЗАТИЛИПАТИ, ЗАТИЛІПАТИ. 1. Повільно, з трудом дійти. Заг. *Заків я затилипаю додому, то й вечир буди*

(Молодія Глиб.). 2. Занести, внести. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Нашо ти цей мішок затилипав до хати?* (Нові Бросківці Стор.). 3. згруб. Заколисати. Хот. *Вже давно пора корову здоїти, а я ни можу дитину затиліпати* (Пригородок Хот.). 4. Захитати, розхитати. Заг.

ЗАТИЛИПАТИСИ (-СА), ЗАТИЛІПАТИСИ (-СА), згруб. Дійти, добратися. Заг. *Заки я суда затилипавса, заки назад...* (Рухотин Нов.). Див. ще **ЗАТИЛИПАТИ**.

ЗАТИЛЯ, -я, с. Задня стіна будівлі. Кельм., Сок. *Дощі шороку оббивают у хаті затиля* (Новоселиця Кельм.).

ЗАТИНЬКОВУВАТИ. Штукатурювати окремі місця, док. **ЗАТИНЬКУВАТИ**. Заг. *Там, де попукало, мама затинькувала і загладила скіну знадвору* (Боянчук Заст.).

ЗАТИРЛИҐАТИ, знев. 1. Заграти. Заг. *Музиканти шше затирлиґали икоїс польки, а тогди пішли дудому* (Гаврилівці Кіцм.). 2. Заробити музикою. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *За три дни він затирлиґав півсотки, а ти за тиждінь цего ни заробиш* (Стара Жадова Стор.). ***Шо затирлиґав, то пролиґав.** Що заробив, то пропив. Кіцм. 3. перен. Голосно заплакати. Сок. *Шпачок политів до мами, чого ти затирлиґала за ним?* (Ломачинці Сок.). 4. Зварити. Кіцм. *Затирлиґала чиру і їшти* (Старосілля Кіцм.).

ЗАТИХ, -у. Затишок. Заст., Кіцм., Вижн. *Тут вітир, хопім станим дес у затиху* (Бережонка Вижн.).

ЗАТИЧКА, -и, ж. 1. Прикраса до капелюха (квітка, крило сойки, пір'їна павича). Заг. *Я би хоків мати затичку с сойчиного крила.* (Спаська Стор.). 2. Пробка, корок. Заг.

ЗАТКАВКА, -и, ж. 1. Корок, пробка до пляшки, бочки тощо. Стор., Глиб. *Нима корка, то зробим заткавку з кочіна* (Молодія Глиб.). 2. Заслінка до печі. Глиб. *Колис заткавку віпилювали з дошки й обмастювали в глину, аби ни ловиласи* (Черепківці Глиб.).

ЗАТРАСКАНИЙ. Забризканий, забруднений. Заг. *Такі скіни затраскані, шо ни знаю, як їм дати рєд* (Старосілля Кіцм.).

ЗАТРАСКУВАТИ (-СИ, -СА), док. **ЗАТРАСКАТИ (-СИ, -СА)**. Забризкувати (ся), забруднювати (ся). Заг. *Дивиса, як будиш вапно гасити, би тобі очі ни затраскало* (Клішківці Хот.). *Я дужи затраскуюси, як борзо хожу* (Клинівка Стор.).

ЗАТРАТИТИСИ. Стратитися. Глиб. *То друга дівка від такого встиду затратила би си* (Турятка Глиб.).

ЗАТРОЄНИЙ, ЗАТРОЄНИЙ. Отруєний. Заг. *Ото біда, шо щури ни хочут їсти затроєний сир* (Михальча Стор.).

ЗАТРОЄНЯ, ЗАТРОЄНЄ, ЗАТРОЇНЄ, -я (-є), с., мед. 1. Отруєння. Заг. *Ліпши вікинь ту ковбасу, бис ни мав затроєня, бо вна вже аж позилиніла* (Молодія Глиб.). 2. Зараження (крові). Кіцм. *Пробив ногу на цвик та й дістав затроєнє* (Брусниця Кіцм.).

ЗАТРОЇТИ (-СИ, -СА). Отруїти (ся). Заг. *Обох поштрофували за то, шо рибу в ставі затроїли* (Веренчанка Заст.). *Їж, ни бійси – ни затроїсси* (Турятка Глиб.).

ЗАТРОЮЖУВАТИ, ЗАТРОЮДЮВАТИ, док. **ЗАТРОЮДИТИ**. Підбурювати до сварки, під'юджувати Кіцм., Нов. *Шо то за мама, шо затроюжує, а ни замирює діти* (Подвірне Нов.).

ЗАТРУЧУВАТИ, ЗАТРУТЮВАТИ, док. **ЗАТРУТИТИ**. Закочувати, заштовхувати. Заг. *Затрутьмо віз до стодоли, най ни мокни* (Ставчани

Кіцм.). *Уже́ мине́ затру́тили до ха́ти, то шо ма́в'єм роби́ти?* (Кострижівка Заст.).

ЗАТУ́ЛА, -и, ж. Заслінка отвору печі. Заг. *Тро́хі прикри́й зату́лов піч, най си хліб загніти́т* (Онут Заст.). Див. ще **ЗАТКА́ВКА**.

ЗАТЯГА́ТИ, ЗАТЄГА́ТИ, зв. док. **ЗАТЯГНУ́ТИ, ЗАТЄГНУ́ТИ**. 1. Взувати. Заг. *Хло́пиц – калі́чка і будь-що на но́гу ни затєгни́* (Ревне Кіцм.). 2. Записувати, вносити прізвище в якийсь документ. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Мине́ затігну́ли до протоко́лу, аби́ я був за сві́тка* (Черепківці Глиб.). 3. Покривати, заволікати. Заг. 4. Залучати до певного колективу. Заг. 5. Заводити пісню. Заг.

ЗАУ́ХКАТИ, ЗАЮ́ХКАТИ. 1. Почати ухкати (юхкати), док. до **ухкати**, **юхкати**. Заг. *Хло́пці співа́ли, співа́ли, а пото́му як зау́хкали, як зау́хкали!* (Новосілка Кіцм.). 2. Засигналити гудком. Кіцм. *Парсо́нка зау́хкала аж ко́ло самофо́ра* (Лашківка Кіцм.).

ЗАФАНТУВА́ТИ, заст. Описати одяг, майно (за несплачені податки). Заг. *У нас з-за ромУ́нів зафантува́ли бу́ли два кужу́хи за пода́ток* (Кулівці Заст.).

ЗАФАРДИҐУВА́ТИ, згруб. Закурити. Кіцм. *Зафардиґува́в лю́льку, як стари́й ґід* (Старосілля Кіцм.).

ЗАФАРТО́ВУВАТИ (-СИ, -СА), док. **ЗАФАРТУВА́ТИ (-СИ, -СА)**. Повертати (ся), сторонитися (про тварин). Заг. *Зафарту́й коня́, аби́ ни вда́рив* (Чортория Кіцм.). *Тиличка зафарту́їса до жо́лоба й ди́виса, би дова́ли ї́сти* (Великий Кучурів Стор.). *Коро́ва як маї́ ляга́ти, то зафарто́вуєси до са́мого жо́лоба* (Зеленів Кіцм.).

ЗАФАСО́ВУВАТИ, зв. док. **ЗАФАСУВА́ТИ**. Виплачувати, одержувати зарплату. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Це́го мі́сіця шос ма́лом зафасува́ла* (Топорівці Нов.). *То шо я зафасо́вую за два ра́зи, Вади́м оде́н раз* (Брусниця Кіцм.).

ЗАФЛЯ́ЦКАНИЙ. Забруднений чимось рідким, заляпаний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ади́, які́ в те́би спо́дні зафля́цкані, мой-мо́й* (Кам'яна Стор.).

ЗАФЛЯ́ЦКАТИ (-СИ, -СА), ЗАФЛЄ́ЦКАТИ (-СИ, -СА). Забруднити, забруднитися, забризкати (ся), заляпати (ся). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Да́ймоси набі́к, би нас маши́на ни зафля́цкала* (Стари́й Вовчинець Глиб.). *Оде́н мішо́к упа́в і зафле́цкавси в муст* (Новосілка Кіцм.).

ЗАФО́ЙДАНИЙ. Брудний, занедбаний. Заг. *Іва́н хо́ди зафо́йданий, якби́ їму́ жінка вме́рла* (Новоселиця Кельм.).

ЗАФО́ЙДАТИ (-СИ, -СА). Неакуратно носити одяг, забруднюватися. Заг. *Де ти так спідни́цу зафо́йдала?* (Васловівці Заст.) *Піду́ та ски́ну костю́м, бо ко́ло цей робо́ти зафо́йдаїса* (Вартиківці Кельм.).

ЗАФРИ́ЧІТИ, ЗАФРИ́ЧИТИ. Заспокоювати, втихомирювати, приборкувати. Заг. *Зафри́чь дити́ну, бо ха́ту рознисе́* (Стара Жадова Стор.). *А ви зафри́чьти сво́го ба́хура, най ни ро́бит лю́дим збитќі* (Юрківці Заст.).

ЗАФУКА́ТИ. Засопіти, виявляючи своє незадоволення. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ма́ма лиш нагада́ли, шо ґі́ти самі́ до́ма, а Ва́силка зафука́ла, ні́би її́ хтос віго́ни* (Мусорівка Заст.).

ЗАФУ́РИТИ. Кинути, закинути. Заг. *Я гра́вса, а Ва́ня взяв ша́рик і зафу́рив до дире́ктора під вікно́* (Грозинці Хот.).

ЗАХА́ТА, -и, ж. Частина подвір'я за хатою. Заст. *Іди́ та вітки́дай сніг на заха́ті* (Дорошівці Заст.).

ЗА́ХІД, -оду. Приготування, морока. Заг. *На́чинка – ду́жи до́бра стра́ва, і ни так бага́то за́ходу з нев* (Старосілля Кіцм.). ***Три дни за́ходу, а день пра́знику** (сьвит). Заг. *Я ни биру́са за ту робо́ту, бо шо я с то́го бу́ду ма́ти – то три дни за́ходу, а день пра́знику* (Новоселиця Кельм.).

ЗАХЛА́ННИЙ, згруб. Жадібний, ненаситний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Дай і дру́гим жи́ти, ни будь таки́й захла́нний* (Брусниця Кіцм.).

ЗАХЛА́ННИК, -а, ч., згруб. Жаднюга. Кіцм., Вижн., Стор., Хот. *Щем тако́го скупаря́, а тако́го захла́нника ни ви́дів – з рук ві́рви, з ро́та віди́ри...* (Перебиківці Хот.).

ЗАХЛА́ННІСТЬ, ЗАХЛА́ННІСКЬ, -ости, ж. Жадібність. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *На таке́ ни кі́лько біда́, як захла́нність чолові́ка пре* (Кам'яна Стор.).

ЗАХЛИПА́ТИСИ (-СА), док. **ЗАХЛИ́ПАТИСИ (-СА)**. 1. Задихатися. Заг. *Я так біг, шо аж захли́павси* (Нові Драчинці Кіцм.). 2. Дуже плакати, захлинатися. Заг. *Дити́на захлипа́єси від плачу́* (Чорнівка Нов.).

ЗАХЛИСНУ́ТИСИ (-СА). 1. Похлинутися, поперхнутися. Заст. *Я нихотічи́ захлисну́вси молоко́м* (Дорошівці Заст.). 2. Вдавитися. Кельм. *Ни халасу́й, бо захлисне́сса* (Новоселиця Кельм.).

ЗАХОДИ́ТИСИ (-СА)[1], док. **ЗАЙТИ́СИ (-СА)**. 1. Діставати, роздобувати, позичати. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *О́лька заходи́лася у бу́нки всего́, чиго́ ї було тра́ба* (Старосілля Кіцм.). *Я би у вас ни міг зайти́си гро́ший хоть сто рублі́в?* (Замостя Вижн.). 2. Входити в стосунки, мати справу з кимось. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ми собі́ до́бри захо́димоси з усіма́ сусі́дами* (Шубранець Заст.). *Я с тобо́в ни хо́чу ніц си заходи́ти* (Карапчів Вижн.). ***Заходи́тиси (-са), як ко́ло писаного яйца́**. Надмірно годити, потурати комусь. Заг. 3. Розпочинати щось, братися за якусь справу. Заг.

ЗАХОДИ́ТИСИ (-СА)[2], док. **ЗАЙТИ́СИ (-СА)**. Захлинатися, непритомніти (від сміху, плачу, кашлю тощо). Заг. *Дити́на пла́чи, аж си захо́дит* (Вікно Заст.).

ЗАХРУ́ПАТИ. 1. Захрумті́ти. Заг. *Лю́б'ю сві́жий окра́єц, аби́ він захру́пав у ро́кі, як суха́рь* (Неполоківці Кіцм.). 2. Захрустіти. Заг. *Був бим май бли́ско піді́йшо́в, али сушни́к захру́пав під нога́ми* (Іванівці Кельм.).

ЗАЦА́ПУВАТИ, зв. док. **ЗАЦА́ПАТИ**. 1. Ловити, схоплювати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Заца́пали його́ вже, як вирта́вси у ліс* (Давидівка Стор.). 2. Хапати, красти. Заг. *Ти собі́ заца́пуєш шонайбі́льші гру́шки́* (Коритне Вижн.). *Шуля́к уже́ заца́пав двоє́ качіня́т* (Ленківці Кельм.).

ЗАЦЕ́РЬКАНИЙ. Забруднений тонким струменем рідини (переважно молока на одязі, взутті, дійниці). Заг. *Ві́пири фарту́х, бо ади́ ї́кий заце́рьканий* (Ставчани Хот.).

ЗАЦЕ́РЬКУВАТИ, док. **ЗАЦЕ́РЬКАТИ**. 1. Почати доїти (церькати). Заст., Кіцм., Стор. *По́ки вми́є ві́мня, по́ки ві́три, по́ки заце́рькає, то и́нча би дві коро́ві здоїла за той час* (Вартиківці Кельм.). 2. Забруднювати тонким струменем молока, залишати сліди доїння. Заг. *Ти собі́ чо́боти заце́рькала* (Луківці Вижн.).

ЗАЦИРКО́ВАНИЙ. Оздоблений вишивкою, **ци́ркою**. Заст., Кіцм., Стор. *Бири́ зацирко́вану соро́чку, а ни ту, шо биз ци́ркі* (Борівці Кіцм.).

ЗАЦИРКО́ВУВАТИ, док. **ЗАЦИРКУВА́ТИ**. Заг. Вишивати **ци́ркою**.

Аніца зациркувала рукави, а далі ще ніц нічо ни робила (Самушин Заст.). *Лиш зачилам зацирковувати, роботи ще багато* (Дністрівка Кельм.).

ЗАЦИРОВУВАТИ, док. **ЗАЦИРУВАТИ**. Заштопувати. Заг. *Навіть, як коньчи латати, то я підшиваю латку навіворот, а з лица зацировую* (Слобода Нов.).

ЗАЦІДЖЕНИЙ, **ЗАЦІЖЕНИЙ**. 1. Зайнятий, заповнений (молоком). Заст., Кіцм., Глиб., Кельм. *Воден гладущ порожний, а решта всі заціджені* (Зелена Кельм.). 2. Про молоко, приготовлене для одержання кисляку, ряжанки. Заг. *Я маю заціжени молоко, троє горнєт, али шшє ни ймилоси* (Новосілка Кіцм.).

ЗАЦІДЖУВАТИ, **ЗАЦІЖУВАТИ**, док. **ЗАЦІДИТИ**. 1. Розливати в глечики, щоб скисало (про молоко). Заг. *Молоко заціжуют у гладуни, аби ловилоси* (Слобідка Глиб.). 2. Тільки док., перен., згруб. Вдарити, залити кров'ю Заг.

ЗАЦІНОВУВАТИ, док. **ЗАЦІНУВАТИ**. Запаювати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Нидавно зацінували баньку, і знов тіче* (Біла Кіцм.).

ЗАЦУҐУВАТИ, зв. док. **ЗАЦУҐАТИ**. 1. Тримати натягнутими, смикати віжки. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ни зацуґуй коні, май попусти ліци* (Майдан Вижн.). 2. Перен. Засмикувати, позбавляти ініціативи, зацьковувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Так того хлопца зацуґали, шо він боїтси й слово сказати* (Старий Вовчинець Глиб.).

ЗАЧАЛАПАТИ. 1. Почати **чалапати**, брести (по воді, грязюці). Заг. *То дес гуси зачалапали в воді* (Горошівці Заст.). 2. Піти, ступаючи по чомусь рідкому (воді, грязюці). Заг. *Куда ти зачалапав у болото, шо ни видиш стешки?* (Рідківці Нов.).

ЗАЧАМКАТИ, знев. Заплямкати, зачавкати. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Хот. *Нима шо казати: файно зачамкала, як дві безроги* (Пригородок Хот.).

ЗАЧАПАТИ. Прийти, немічно, втомлено ступаючи. Заг. *Ти сама аж до баби зачапала?* (Василів Заст.).

ЗАЧАСТУЮ, незм. Часто. Хот., Кельм., Сок. *Я зачастую роблю так, шо спершу милю шматя, а вітак начинаю золити* (Рукшин Хот.).

ЗАЧВІРСКУВАТИ, док. **ЗАЧВІРСКАТИ**. Запльовувати (крізь зуби). Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ни знаю, що там у плювачку потрафило, али куток гет зачвірскали* (Михальча Стор.).

ЗАЧЕПИТИ, **ЗАЧИПИТИ**. ***Зачепити руки**. Докласти рук, влаштуватися на роботу. Заг. *Роботів кілько всюди, а він кажи, шо нима за шо руки зачипити* (Новосілка Кіцм.).

ЗАЧЕПИТИСИ (-СА), **ЗАЧИПИТИСИ (-СА)**, евф. Стратитись, повіситись. Заст., Кіцм., Стор. *А дівчина, казали, шо з устиду зачипиласи, бідна* (Дубове Стор.).

ЗАЧЕРАТИ, **ЗАЧИРАТИ**, **ЗАЧІРАТИ**, **ЗАЧЕРПАТИ**, док. **ЗАЧИРНУТИ**, **ЗАЧІРНУТИ**. Зачерпувати. Кіцм., Вижн., Стор., Кельм. *Ни пий так, зачирай чирпаком* (Оршівці Кіцм.). *Шо ти ни можиш повний казан води зачірнути?* (Вартиківці Кельм.).

ЗАЧИНАЙНИЦА, -і, ж, обр. Початок весільного обряду, плетіння вінка (у п'ятницю ввечері). Заст. *Молода просила хлопців і дівчат прийти на зачинайницу* (Дорошівці Заст.).

ЗАЧНЕНИЙ. Початий, розпочатий. Заст. *Зачнений вінок кладут на сків – на пару колачів* (Василів Заст.).

ЗАЧО́ВГАНИЙ. 1. Брудний, заношений. Заг. *Видиш, які́ рукави́ зачо́вгані?* (Долиняни Хот.). 2. Затоптаний. Заг. *Фа́йний парке́т, а́ли фист зачо́вганий* (Шубранець Заст.).

ЗАЧО́ВГУВАТИ, док. **ЗАЧО́ВГАТИ**. 1. Забруднювати, витирати, зношувати. Заг. *Ти дес до скіни́ зачо́вгуєш паліто́* (Кельменці). 2. Тільки док. Піти, шаркаючи ногами. Заг.

ЗАЧУ́БЕНИЙ, ЗАЧУ́БИНИЙ, ЗАЧУ́БЛЕНИЙ. Довговолосий, нестрижений, непричесаний. Кіцм., Сок. *Це па́рубок таки́й зачу́блений, а я ду́мала, що ґі́вка* (Ревне Кіцм.). *Ади́-ади́ зачу́биний пішо́в!* (Сербичани Сок.).

ЗАЧУ́БИТИСИ (-СА), фам. Братися за чуби, битися. Заг. *Хло́пці, вже зачу́билиси, як кугути!* (Банилів Вижн.).

ЗАЧУ́Б'ЮВАТИ, док. **ЗАЧУ́БИТИ**. 1. Скуйовджувати, кошлатити волосся Заг. *Ві́тир зачу́бив мині́ воло́сі, що му́сю си зачиса́ти* (Шипинці Кіцм.). 2. Бити, запускаючи руки в волосся. Заг. *Узяв собі́ мо́ду ді́ти зачу́б'ювати* (Вашківці Сок.).

ЗАЧУДО́ВУВАТИ (-СИ, -СА), док. **ЗАЧУДУВА́ТИ (-СИ, -СА)**. 1. Дивувати (ся). Заг. *Ти мине́ так зачудува́в, що я аж ни спамніта́ласи, що роби́ти* (Васловівці Заст.). *Ти зачудува́ласа, ві́дків я зна́ю?* (Каплівка Хот.). 2. Захоплюватися. Заг. *Я коли́ ни при́йду суда́, то зачудо́вуюси, як тут фа́йно* (Клинівка Стор.).

ЗАЧУТИ́ТИ, евф. Засмердіти. Заг. *Іди́ гет ни кури́, бо зачути́ш мині́ ха́ту тютюно́м* (Волошкове Сок.).

ЗАЧУ́ТЮВАТИСИ (-СА), док. **ЗАЧУТИТИСИ (-СА)**. Починати смердіти. Заг. *Ри́ба зра́нку посто́яла і вже зачути́ласи* (Брідок Заст.). *Зачути́лоса мнясо, ни зна́ю, що з ним роби́ти* (Білівці Хот.).

ЗАША́РҐАТИ. Забризкати, забруднити. Заст., Кіцм. *Гет заша́рґала своє нове́ па́льто́* (Борівці Кіцм.).

ЗАША́РИТИ. Пошукати. Кіцм. *Я чу́ла, як ти зайшо́в, заша́рив за чи́мос у зами́снику і пішо́в* (Старосілля Кіцм.).

ЗАША́РКУВАТИ, док. **ЗАШАРКА́ТИ, ЗАШАРКНУ́ТИ**. Зачиркати, запалювати (сірник). Заст., Кіцм., Стор. *Я тобі́ цей сєрни́к заша́ркую до ши́бки за пе́ршим ра́зом* (Бобівці Стор.). *Ви́тко бу́ло, як він заша́ркав сірнико́м – хокі́в присвіти́ти* (Новосілка Кіцм.).

ЗАШВЕ́НЬДЯТИ. Дійти, прийти. Кельм. Сок. *Ба́бка аж до Дністрі́вки зашве́ньдяла* (Грушівці Кельм.).

ЗАШКА́ЛИТИ. Загнати скалку, заскалити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Ади́, ру́ку зашка́лив'єм* (Лашківка Кіцм.).

ЗАШКВАРКОТІ́ТИ, ЗАШКВАРКОКІ́ТИ. 1. Зашкварчати. Заг. *Ану́ диви́си до солони́ни, бо уже зашкваркокі́ла* (Старосілля Кіцм.). 2. перен., знев. Заговорити швидко, різко, невиразно. Нов. *Ти зашкваркоті́в, а я ні́чо́ ни розумі́ю* (Слобода Нов.).

ЗАШКІ́РЮВАТИСИ (-СА), док. **ЗАШКІ́РИТИСИ (-СА)**, знев. Сміятись недоречно, безпричинно вишкіряти зуби. Заст., Кіцм., Вижн, Стор., Глиб., Нов. *Ма́ма машкари́т єго́ на чі́м світ стої́т, а він зашкі́ритси, як ду́рник, ні́би то ни до не́го* (Луківці Вижн.). ***Зашкірився, як дурни́й до бри́ндзі**. ***Зашкірився, як пес до ґрі́су**. Невміло недорочно поводитися в незвичній ситуації. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов.

ЗАШКОЛУ́БИТИ. Заскалити, загнати скалку. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Кельм. *Ни ходи́ бо́сий у трі́ски́, бо но́гу зашколу́биш*

(Подвірне Нов.). Див. ще **ЗАСКОЛО́БИТИ, ЗАСОЛУ́БИТИ**.

ЗАШКРОМА́ДЮВАТИ, ЗАШКРОМА́ЖУВАТИ, док. **ЗАШКРОМА́ДИТИ**. 1. Загрібати, згрібати. Заст., Кіцм. *Позамітав, зашкрома́див соло́му, та й день пішо́в* (Мусорівка Заст.). 2. Заскороджувати. Заст., Кіцм., Стор. *Зе́млю впере́д віоря, а пото́му засія, а віта́к файно граблями зашкрома́дя, аби́ файно ро́сло* (Великий Кучурів Стор.).

ЗАШКРУМІ́ТИ. Затлітися, горіти вогнем без полум'я. Заг. *Віде́й, твоя́ сардачи́на зашкрумі́ла* (Комарівці Стор.).

ЗАШМА́ЛЮВАТИ, док **ЗАШМАЛИ́ТИ**. Обпалювати. Заг. *Де ти так бро́ви зашмали́в?* (Перківці Кельм.).

ЗАШМІРО́ВАНИЙ. Забруднений, засмальцьований, замурзаний, замазаний дьогтем. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Син ро́бит трактори́стом, тому́ прихо́ди з робо́ти таки́й зашміро́ваний* (Борівці Кіцм.).

ЗАШМІРО́ВУВАТИ, док. **ЗАШМІРУВА́ТИ**. Засмальцьовувати, замазувати, забруднювати мастилом, **шміром**. Заг. *О, уже́ й цей кустю́м зашміркува́в на мотоціклі* (Долиняни Хот.).

ЗАШМО́РҐАНИЙ. Брудний, неохайний. Кіцм., Хот. *Шо така́ хо́диш, дівко, зашмо́рґана?* (Білівці Хот.).

ЗАШМО́РҐУВАТИ, док. **ЗАШМО́РҐАТИ**. Забруднювати, замазувати. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Пару раз убра́ла шви́дир і вже так зашмо́рґала* (Лужани Кіцм.).

ЗАШМОРКА́ТИСИ (-СА), зв. док. **ЗАШМОРКНУ́ТИСИ (-СА)**. Похлинатися, поперхатися. Кіцм., Стор., Хот. *За столо́м ни гувори́, бо зашморкне́сси* (Глибочок Стор.).

ЗА́ШНУРОК, -рка, ч. Петля, зашморг. Заст., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Тра́ба зав'є́зувати в за́шнурок, а ни в ґудз* (Черепківці Глиб.). *Зроби́ за́шнурок та завіший солони́ну в ба́нти* (Дорошівці Заст.).

ЗАШОЛОМОСТІ́ТИ, ЗАШОЛОМОСКІ́ТИ. Зашарудіти, зашелестіти, зашурхотіти. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ми чу́ли, як у тро́щи шос зашоломоскі́ло, а́ли ні́кого ни ви́ґіли* (Лашківка Кіцм.).

ЗАШОРА́З, незм. Завжди, постійно. Сок. *Зашора́з ти ни слу́хаїш, що тобі́ гово́рят* (Молодове Сок.).

ЗАШПАРО́ВУВАТИ[1], док. **ЗАШПАРУВА́ТИ**. Закривати шпари, заклеювати, замазувати. Кіцм., Нов., Хот. *Сиго́дни хо́чу зашпарува́ти вікна на зи́му* (Ярівка Хот.).

ЗАШПАРО́ВУВАТИ[2], док. **ЗАШПАРУВА́ТИ**. Збирати, заощаджувати, економити. Заст., Кіцм., Стор. *У нас на це нима́: ми зашпаро́вуєм гро́ший, бо хо́чим нову́ ха́ту, кла́сти* (Васловівці Заст.).

ЗА́ШПІНКА, -и, ж. Шпилька. Кіцм., Вижн. *Ма́лам файну малу́ за́шпінку і дес си за́ґіла* (Давидівці Кіцм.).

ЗАШПІ́НКУВАТИ, док. **ЗАШПІНКА́ТИ**. 1. Застібати на **шпінку**, **за́шпінку**. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Хо́чу соро́чку зашпінка́ти* (Нові Бросківці Стор.). 2. Пристібати, одягати. Кіцм. *А чо кодинки́ ни зашпінка́ла?* (Стрілецький Кут Кіцм.).

ЗАШПІ́НКУВАТИСИ (-СА). Застібатися, док. **ЗАШПІНКА́ТИСИ (-СА)**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Кельм. *Зашпінка́йси, бо гру́ди ви́дко* (Старі Драчинці Кіцм.).

ЗАШПО́ТУВАТИ (-СИ, -СА), док. **ЗАШПО́ТАТИ (-СИ, -СА)**. 1. Спотикатися. Заг. *На одну́ корі́нку зашпо́тавси, а на дру́гу пробі́в но́гу* (Хлівище Кіцм.). 2. Спотикати, ставити

підніжку. Заг. *Я єго ни зашпотував ані разу і ни видів хто* (Зелена Кельм.).

ЗАШПУГОВУВАТИ, док. **ЗАШПУГУВАТИ**, тесл. Брати на **шпуги**, стягувати **шпугами**. Кіцм., Вижн., Стор. *То робота ни страшна, али я ни маю на чім зашпуговувати – нима доброго варстата* (Клинівка Стор.).

ЗАШРУБОВУВАТИ. Загвинчувати, закручувати гайку, шрубу. Заг. *Зашрубовуй ни зашрубовуй, а ни буди тримати, бо ґвінта урвані* (Берегомет Вижн.).

ЗАШТРИКНУТИ. Заскочити, встрибнути. Кіцм. *Пивка сама туда ни заштрикнула, хтос ї туда вдерив* (Лужани Кіцм.).

ЗАШТУДИРОВУВАТИ, док. **ЗАШТУДИРУВАТИ**. Метикувати, вигадувати, хитрувати. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Кождий собі заштудировує, як можи* (Топорівці Нов.).

ЗАШУРКАНИЙ, ЗАШУРҐАНИЙ. Брудний, замурзаний, засмальцьований. Кельм., Сок. *Повсігди ти приходиш такий зашурканий, хоч трохи дивиса за собою* (Романківці Сок.).

ЗАШУРКУВАТИ, ЗАШУРҐУВАТИ, док. **ЗАШУРКАТИ, ЗАШУРҐАТИ**. Забруднювати, засмальцьовувати. Кельм., Сок. Раз-два зашуркаїш. *Хіба це одежа до попутної машини?* (Новоселиця Кельм.). *Перший раз убрав паліто і так зашурґав* (Ожеве Сок.).

ЗАЩИПАТИ (-СИ, -СА), ЗАЩЕПАТИ (-СИ, -СА), ЗАЩІП'ЄТИ (-СИ, СА), ЗАЩИП'ЮВАТИ (-СИ, -СА), док. **ЗАЩИПИТИ (-СИ, -СА)**. 1. Зачиняти вікна і двері на защіпку. Заг. *Защипи вікно, аби вітир ни розбив* (Вербівці Заст.). *Думав, шо защип'юси і відпочину трохи* (Стара Жадова Стор.). 2. Застібати (ся). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *З гонору й пальто ни защип'ює, аби всі виділи єго новий кустюм* (Валява Кіцм.). *Защиписа ти на всі ґудзики!* (Зелена Кельм.).

ЗАЩІНКА, ЗАШШІНКА, -и, ж., зв. мн. **ЗАЩІНКИ, ЗАШШІНКИ**, -ів/(-ок). Зав'язка біля коміра сорочки. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Жіноча сорочка має піттичку, станок, рукави, обшивку, защінки, пазуху...* (Лужани Кіцм.). ***На сорочку було, а на защінки ни стало**. Насмішка над розхристаним. Заст., Кіцм., Стор. *Богачеви вічно шос бракує: то ни всі дома, а то на сорочку є, а на защінки ни стає* (Михальча Стор.).

ЗАЩІНКАНИЙ. Застебнутий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *А тепер ти вже файна, защінкана* (Борівці Кіцм.).

ЗАЩІНКУВАТИ (-СИ, -СА), ЗАШШІНКУВАТИ (-СИ, -СА), док. **ЗАЩІНКАТИ (-СИ, -СА), ЗАШШІНКАТИ (-СИ, -СА)**. Застібати (ся) **защінками**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Сорочку защінкуют на защінки або й на ґудзик* (Васловівці Заст.). *Зашшінкайси, ни ходи, як той Ґора* (Старосілля Кіцм.).

ЗАЩУПЛИЙ. Надто щуплий. Заг. *Файний парубок, али защуплий, ни дужи пара до такої ґівки* (Топорівці Нов.).

ЗАЮРҐАНИЙ. Замучений, знесилений. Заг. *Хлопиц прийшов с клаки такий заюрґаний, шо тиждинь ни міг відоспатиси* (Замостя Вижн.).

ЗАЮРҐАТИ. Замучити, знесилити, заганяти. Заг. *Ни дам білши коний. Дужи заюрґали, а їсти, відай, ни давали цілий день* (Берегомет Вижн.).

ЗАЯДЛИВИЙ. Завзятий, гарячий, неврівноважений. Хот. *Він дужи заядливий, шо з ним страшно заходити собі* (Білівці Хот.).

ЗАЯЙКАТИ (-СИ). Налякатися, заплакати, часто повторюючи вигук

яй. Заг. *Такис силенно заяйкав, якби тибе хто бив* (Кострижівка Заст.). *Боюса, бим ни заяйкаласа, як мала дитина* (Романківці Сок.).

ЗАЯЛОВ'ЮВАТИ, **ЗАЯЛОВЛЮВАТИ**, док. **ЗАЯЛОВИТИ**. (корову, козу тощо). Припиняти період лактації, недоброякісно доїти. Заг. *За місіць гет заяловила мині корову* (Долиняни Хот.). *Ми заяловили корову, бо за три ниділи має вположитиси* (Брусниця Кіцм.).

ЗАЯЛОВ'ЮВАТИСИ (-СА), **ЗАЯЛОВЛЮВАТИСИ (-СА)**, док. **ЗАЯЛОВИТИ (-СА)**. Втрачати молоко, переставати доїтися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Корова наша, як пириходит на іньчі руки, заялов'юєси дужи борзо* (Старосілля Кіцм.). *Корова заяловиласа: то й пора, бо ричиниц підходи* (Великий Кучурів Стор.).

ЗАЯРМАРКУВАТИ, **ЗАЄРМАРКУВАТИ**. Уторгувати, купити. Заг. *Шос заярмаркували сигодни?* (Мусорівка Заст.). *Були й файні фустки, али я нічо ни заєрмаркувала* (Коритне Вижн.).

ЗАЯСНЮВАТИ, док. **ЗАЯСНИТИ**. Фарбувати пряжу чи тканину в колір, більш світлого відтінку, ніж передбачалось. Заг. *Голубову пряжу заяснила обидва мітки, а розові і жовтий – сами раз* (Кельменці).

ЗБАБРАТИ, знев., рідк. Недбало скидати на купу, згребти, зім'яти речі, що потребують акуратного поводження з ними. Кіцм. *Збабрала на купу й сухе й мокре шматє і гатки ни має, ніби то так має й бути* (Старосілля Кіцм.).

ЗБАВИТИСИ. Позбутися, звільнитися. Кіцм., Хот., Кельм., Сок. *Коли ти вже від цеї роботи збависси?* (Борівці Кіцм.).

ЗБАВЛЕНИЙ, **ЗБАВЛИНИЙ**. 1. Несправний, зіпсований. Заг. *У нас є приймач, али збавлений* (Молодове Кельм.). *Сир збавлиний, траба вікинути* (Бабин Заст.). 2. Хворий. Заг. *Мій ни їст вогирків, вітколи має жулудок збавлиний* (Подвірне Нов.).

ЗБАВ'ЯТИ, **ЗБАВ'ЄТИ**, **ЗБАВЛЄТИ**, док. **ЗБАВИТИ**. 1. Псувати, робити менш придатним, ламати. Заг. *Ни грайси дзигарком, бо збавиш* (Кострижівка Заст.). *Збавила мині швальля платя* (Сербичани Сок.). *Зайці збавили взимі дві щепі* (Слобода Нов.). 2. Погано впливати, прищеплювати погані звички. Заг. *Дивітси, бо це товариство ни чисти на руку та збавит вам хлопца* (Замостя Вижн.). 3. Обезчестити. Кіцм., Вижн., Стор. *Гівчину збавив, а брати ни хочи* (Стара Жадова Стор.). 4. Надривати, втрачати (про силу, здоров'я). Заг. *Я на кончинтрарах збавив собі здоров'є* (Черепківці Глиб.). 5. Марнувати. Заг. *І роботи нима, лиш день збавив* (Коритне Вижн.), ***Збавити віку**. Вбити. Кіцм. ***Збавити розуму**. Звести з розуму. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *"Такий файний, такий файний!" – ніби ї хто розуму збавив, шо ни видит, їкий він за файний* (Ревне Кіцм.).

ЗБАВ'ЯТИСИ (-СА), **ЗБАВ'ЄТИСИ (-СА)**, **ЗБАВЛЄТИСИ (-СА)**, док. **ЗБАВИТИСИ (-СА)**. 1. Псуватися, робитися непридатним. Заг. *У хакі було типло, і солонина збавилася* (Нові Драчинці Кіцм.). 2. Хворіти, надірвавшись. Заг. *Василь збавивси коло мішків, як здоймав з машини* (Клинівка Стор.).

ЗБАДАТИ, заст. 1. мед. Оглянути пацієнта. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Наш дохторь збадав і приписав їхати до Чирновец* (Старий Вовчинець Глиб.). 2. Передивитись, переглянути, вибрати. Кіцм. *Ти збадай, шо тобі там добри, і забири, бо піти роскігают книшки* (Чорториця Кіцм.).

ЗБАНКО́ВАТИЙ. Такий, що формою нагадує **збанок**. Заст. *Збанкова́кі я́блука достига́ют по жнива́х* (Дорошівці Заст.).

ЗБА́НОК, -нка, ч. Заг. **ЗБАНО́К**, -нка́, рідк. Хот., Кельм. *Збан, особли́вої фо́рми гле́чик для сві́жого молока́, посу́дина для зберіга́ння води́ в по́лі. Катрі́на все молоко́ ві́сипала в зба́нок* (Вашківці Вижн.). *Во́зму в по́ли зба́нок на во́ду, бо до кірни́ці дале́ко* (Зелена Кельм.). *А я у садо́чку, назбира́ла збано́к ягі́д* (Кельменці). ***Зба́нок до ча́су во́ду но́си** (Дорошівці Заст.). ***До ра́зу зба́нок во́ду но́си** (Товтри Заст.). ***До одно́го ра́зу зба́нок во́ду но́сит** (Витилівка Кіцм.).

ЗБАНО́ЧКИ[1], **ЗБАНО́ЧКІ**, -ів, мн., бот. 1. Сорт літніх груш, що формою нагадують **зба́нок**. Кіцм., Стор., Глиб. *Назива́ютси зба́ночки, бо то такі́ гру́шки, як збано́чки, ще й оде́н бік жо́втий, а дру́гий черво́ний* (Черепківці Глиб.). 2. Сорт яблук. Хот. *Нима́ я́блук над збано́чки* (Чепоноси Хот.).

ЗБАНО́ЧКИ[2], -ів, бот. Польові квіти, дзвіночки. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм. *Там росте́ горо́шок, язи́чки, ма́ки, васильки́, збано́чки, ди́ка ру́жа, рома́шка...* (Ставчани Хот.).

ЗБАНО́ЧОК, -чка, ч., зм. до **ЗБА́НОК**. Заг. *Те́та прине́сла нам збано́чок молока́* (Білівці Хот.).

ЗБАНУВА́ТИ. 1. Образитися. Заг. *Ни так систра́, бі́льши Іва́н збанува́в, шо ни бу́лим на христи́нах* (Новоселиця Кельм.). 2. Перестати шкодувати (за кимось, чимось). Заг. *Ма́ма мині́ ра́дили, ли́шень я ни послу́хала, а типе́р ці́лий вік ни збану́ю за ним* (Берегомет Вижн.).

ЗБАТО́ЖУВАТИ, зв. док. **ЗБАТОЖИ́ТИ**. Бити батогом. Хот., Кельм., Сок. *Як збатожу́, то бу́деш зна́ти* (Каплівка Хот.). *Уже́ ни пе́рший раз так збато́жує хло́пца* (Росошани Кельм.).

ЗБАТУВА́ТИ, знев. Порізати великими шматками, зіпсувати неправильним кроєм. Кіцм., Хот., Кельм. *Нима́, шоби́ ува́жно скро́їти, а збатува́ла, шо на рукави́ ни хвата́є* (Молодове Кельм.).

ЗБЕШИ́ТИСИ (-СА), **ЗБИШИ́ТИСИ (-СА)**. Напухнути. Глиб., Нов. *Рука́ мині́ гет збиши́ласи від тво́їх лі́ків* (Михайлівка Глиб.).

ЗБИ́ДЗКАТИСИ (СА). Забігати, замотатися від укусів ґедзя, згедзатися. Заг. *Коро́ви зби́дзкалиса, позадира́ли фости́ та біго́м у сило́* (Волошкове Сок.). Див. ще **ЗБИ́ЦКАТИСИ (СЯ)**.

ЗБИ́ТИ (-СИ, -СА). Розбивати (ся). Заг. *Хто збив ши́пку?* (Глибока). *Я ма́ла дві такі́ ва́зі, али́ одна́ зби́ласи* (Карапчів Вижн.). Іншими значеннями слово збігається з нормою літературної мови. ***Збива́ти (зби́ти) го́нор**. Присоромлювати. Заг. *О, то язика́та ді́вка, ни даст собі́ го́нор зби́ти, аби́ там шо* (Бернове Кельм.).

ЗБИРА́ТИ (-СИ, -СА), док. **ЗІБРА́ТИ (-СИ, -СА)**. 1. Одягати (ся), взувати (ся). Заг. *Сиго́дни ни бу́ду ду́жи си збира́ти, бо сиго́дни вже май тепло́* (Самушин Заст.). *Я зібра́ласи в два сви́дри, у куфа́йку, в бу́рки, а то типло́-типло́* (Стрілецький Кут Кіцм.). 2. Готувати (ся), наміряти (ся). Заг. 3. Нагромаджувати (ся), скупчувати (ся). Заг. ***Збира́ти смита́нку (смита́ну)**, перен. Мати якусь додаткову вигоду, зиск. Заг. *Ти ни ду́май, шо він ни збира́є смита́нку на кі ба́зі* (Кам'яна Стор.). ***Збира́тиси (-са) на ве́римнє (пого́ду)**. Випогоджуватися. Заг. *Ні́би на ве́римні збира́єси, а тим ча́сом слота́* (Кадубівці Заст.). ***Збира́тиси (-са) на дощ**. Хмаритися. Заг.

Шоднини збираєса на дощ, а дощу нима (Топорівці Нов.).

ЗБИТИЙ. Розбитий. Заг. *Ліхтарь є, лиш цiліндир збитий* (Банилів Вижн.).

ЗБИТКИ, -ів, мн. 1. Пустощі, бешкетування. Заг. *Малий аж трісеси до збитків* (Старосілля Кіцм.). 2. Знущання, кривда. Заг. *Ти гадаєш, шо як ґівка бідна, то вже мусит чіїс збитки тирпіти?* (Ставчани Хот.). ***Брати на збитки**. Насміхатися, кепкувати. Заг. *Гай-гай, ни бири мине на збитки, бо я тожи, світа видів* (Дністрівка Кельм.). ***Гуворити на збитки**. Жартувати, теревенити. Заг. *Ми собі на збитки гуворили, а ти дуєсси* (Вашківці Вижн.). ***Піти збитками**. Померти не своєю смертю. Кіцм. *Ни роби мині збитки, бо сам підиш збитками* (Борівці Кіцм.). ***Робити збитки**. 1. Пустувати, бешкетувати Заг. *Досить робити збитки, а биріцца вже до роботи* (Білівці Хот.). 2. Капостити, шкодити. Заг. *Хтос мині зробив збитки – узяв і понадлом'ював у лозах кождий прутчік* (Онут Заст.). ***Робити на збитки**. 1. Прикидатися, удавати. Заг. *А Йван робит на збитки, шо він уміє німецку казету читати* (Старосілля Кіцм.). 2. Знущатися, дошкуляти, кривдити. Заг. *Такий паскудний чоловік шо як ни зробит комус шос на збитки, то й спати ни можи* (Вартиківці Кельм.).

ЗБИТКУВАТИ. 1. Кривдити, Заг. *Старий то винин, а за шо дитину збиткувати?* (Коритне Вижн.). 2. Псувати, нівечити. Заст., Хот., Кельм. *Це ни пиршина, зайці шороку збиткуют мині сад* (Перебиківці Хот.). 3. Зводити. Заг. *Сама якби си ни дала збиткувати, то ніхто би ни позбиткував* (Чорториия Кіцм.).

ЗБИТКУВАТИСИ (-СА). 1. Знущатися. Заг. *Щем ни виділа, би жінка так си збиткувала над чоловіком* (Рідківці Нов.). 2. Глузувати, кепкувати. Заг. *Е, то яке їхало, таке здибало – кривий над горбатим збиткуєси* (Старосілля Кіцм.).

ЗБИТОШННЙ. 1. Пустотливий. Заг. *Старший май солідний, а цей збитошний аж світиса* (Сербичани Сок.). 2. Шкідливий. Заг. *Шмигнув попри мени, як кіт збитошний* (Старий Вовчинець Глиб.). *Ото збитошний раз хлопиц, лиш чікай, шо шос віробит* (Михальча Стор.).

ЗБИТОШНИК, -а, ч. Пустун, бешкетник, шибеник. Заг. *Ваші – то хлопці як хлопці, а це такий збитошник, шо нима спасу* (Васловівці Заст.).

ЗБИТОШНО, незм. Пустотливо, насмішкувато. Заст., Кіцм., Стор. *Чо ти збитошно позираєш?* (Михальча Стор.).

ЗБИЦКАТИСИ (-СА), ЗҐИДЗИТИСИ. 1. Забігати, заметатися від укусу овода (про худобу), згедзатися. Заг. *Нима гірши, як коли худоба збицкаєси на стирни, бо пропали ноги* (Шубранець Заст.). 2. Налякатися, сполошитися. Вижн., Стор., Глиб., Сок. *У курудзах шос зашоломоскіло, а корова як збицкаласи, як пішла* (Бабин Вижн.). 3. перен. Закапризувати, різко настоювати на своєму. Заг. *І слухати ни хочи, так збицкавси, як би го яка муха вкусила* (Стара Жадова Стор.). Див. ще **ЗБИДЗКАТИСИ**, **ЗҐЕЦКАТИСИ**, **ЗҐИДЗИТИСИ**.

ЗБИЧОВУВАТИ, зв. док. **ЗБИЧУВАТИ**, заст. Робити супрягу двох коней однокінних господарств (для орання, сівби). Глиб. *Мой, Ларіони, збичуймо наші коні на весну* (Михайлівка Глиб.).

ЗБІНИЦА, -і, ж., зв. мн. **ЗБІНИЦІ**, -иц. Частина ткацького верстата, поперечка. Брусок, який служить для

закріплення кросен у робочому положенні. Глиб. *У кроснах є збініці, набивки, ни́ти...* (Турятка Глиб.). Див. ще **ЗБО́ЇНА**.

ЗБЛАВУЧИТИ, **ЗБЛАВУЧІТИ**. Змарнувати. Кіцм., Вижн., Стор. *Учера зблаву́чилам цілий день* (Карапчів Вижн.).

ЗБЛИ́НДИТИ (-СИ, -СА). 1. Приборкати, укоськатися, приручити. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Цего коня, аби зблиндити, тра́ба май змори́ти* (Старосілля Кіцм.). 2. Приручити (ся). *А сорока так зблиндиласи, шо аж до хати зазирає* (Клинівка Стор.). *Василь зблиндив синицу: вона сідає єму на руку і бире сімнє* (Кам'яна Глиб.).

ЗБЛІ́ДНУТИ. 1. Вицвісти, полиняти. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ади, як твоя фу́стка зблідла на сонци* (Брусниця Кіцм.). 2. Побліднути. Заг.

ЗБО́ЇНА, -и, ж., зв. мн. **ЗБО́ЇНИ**, -ін/ -ів. Частина ткацького верстата, поперечка, брусок, який служить для закріплення кросен в робочому положенні. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Кельм. *Шше тра́ба збоїни внести та й будим складати кросна* (Стрілецький Кут Кіцм.). Див. ще **ЗБІНИ́ЦА**.

ЗБО́ЙНИЦА, -і, ж. Масничка. Кельм. *Добри, шо ти вимила збойницу, бо я маю бити масло* (Новоселиця Кельм.).

ЗБО́РКА, -и, ж, рідк. Жнива. Хот., Кельм. *Скоро почнеси зборка, жито вже достигає* (Білівці Хот.).

ЗБОЯ́ТИСИ (-СА). Побоятися. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Далі я збоявса їти, бо вода вже була по шию* (Великий Кучурів Стор.). *Приходив до нас, доки го баран ни пирипудив, а тогди збоявси* (Оршівці Кіцм.).

ЗБРИКА́ТИСИ (-СА). Побігти, хвицаючи ногами. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Віпустили худобу, а вна як збрикаласи та право на зарінок* (Стара Жадова Стор.).

ЗБУЙ, -я, ч. 1. Дика тварина, звір. Вижн. *Дивиси, якого збуя вполювали* (Чорногузи Вижн.). 2. Силач, розбійник. Вижн. *Гай, ни робиси виликим збуєм* (Іспас Вижн.).

ЗБУ́ТОК, -тку, ч. Збут. Заг. *Як є врожай на яблука, то нима збутку, а як є збуток, то, слабий урожай* (Романківці Сок.). ***Робити на збуто́к**, ***як на збу́ток**. Абияк, без старання. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ти ни пиши на збуток, бо яка оцінка буди?* (Турятка Глиб.). *Мой, ти робиш, як на збуток* (Банилів-Підгірний Стор.).

ЗВА́ГОМ, незм. Повільно. Заст., Нов., Хот. Кельм. *Йде субі звагом і ни знає, що тут єго уже кончи тра* (Рукшин Хот.).

ЗВАРІЮВА́ТИ. Збожеволіти, здуріти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ходит лютий, таращит усьо, як зваріював, як сказивси* (Витилівка Кіцм.). *Та ґівка уже чисто зваріювала, шо так коротку спідницу носит* (Чорногузи Вижн.).

ЗВЕДИНИ́ЦА[1], **ЗВИДИНИ́ЦЄ**, -і, ж., заст., рідк. Покритка. Вижн., Стор., Кельм. *А хто хочі брати звединицу, їк то й ґівчит є багато* (Банилів Вижн.).

ЗВЕДИНИ́ЦА[2], **ЗВИДИНИ́ЦЄ**, -і, ж. Дівчина серед зведених дітей, нерідна одному з батьків. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *У ці хакі і звединюки є, і звединиці, али всі люблятси* (Горошівці Заст.).

ЗВЕДИНЮ́К, -а, ч. 1. Хлопець серед зведених дітей, нерідний одному з батьків. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм. *То ни є рідний брат, то звединюк* (Вартиківці Кельм.). 2. перен., згруб. Зла, сварлива незлагідна людина. Заст., Кіцм. *Ото зітька маїм, звединюк і фертик* (Ошихліби Кіцм.).

ЗВЕДИНЮКИ́, -ів, мн. 1. Зведені діти, зведенята. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Вони́ таки́ брат і систра́, лиш шо зве́дині, звединю́ки* (Ревне Кіцм.). 2. мн. до **ЗВЕДИНЮ́К**. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Рі́дні бра́тя так ни жию́т, як ті звединю́ки* (Задубрівка Заст.).

ЗВЕРТА́ТИ (-СИ, -СА), ЗВИРТА́ТИ (-СИ, -СА), док. **ЗВЕРНУ́ТИ (-СИ, -СА), ЗВИРНУ́ТИ (-СИ, -СА)**. Перекидати (ся). Заст., Кіцм., Вижн., Сто́р., Глиб. *Уважа́й, аби́с ни звирну́в го́рнє з молоко́м* (Старосілля Кіцм.). *Я за́рис вам дам бі́льшу ва́зу, бо ца мале́нька, мо́жи звирну́тиси* (Михальча Стор.). *Як маши́на звирну́ласа, бу́ло страхі́в бага́то, а́ли обі́шла́са бес калі́цтва* (Нагоряни Кельм.).

ЗВЕ́РЬХА, ЗВЕ́РЬХЄ, ЗВЕ́РЬХИ, ЗВЕ́РЬХІ, незм. Зверху. Заг. *Вода́ зве́рьхі те́пла, а вспо́ґі студе́на, аж щі́пає* (Глибока).

ЗВИ́РҐАТИСИ (-СА), док. до **ВИ́РҐАТИСИ (-СА)**. Звитися (в'юном, вужем). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Я чу́ю, а то під ру́ками шос зви́рґалоси* (Клинівка Стор.).

ЗВИТА́ТИСИ (-СА). Привітатися, подаючи руку. Хот. *Коли́ за́йдеш до ха́ти, то ни забу́дь звита́тиса з усі́ма́* (Рукшин Хот.).

ЗВИХА́ТИСИ. Поспішати, швидко робити щось. Заст., Стор., Глиб. *Май звиха́йси, бо коли́ скі́нчиш робо́ту!* (Слобідка Глиб.). *Ко́ло молота́рьки тра́ба звиха́тиси, а ни дрі́ма́ти* (Дорошівці Заст.).

ЗВІ́ВИ, -ів, мн., тк. Пил, що витрушується з ниток під час виготовлення тканини. Хот., Кельм. *Коби́ вже ско́рши скі́нчи́ти, бо вітко́ли ччу, то так са на́їла, звіві́в, шо бу́ди на ці́лий рік* (Вартиківці Кельм.).

ЗВІ́ВКАТИ, ЗВІ́ВКНУТИ. Запищати, заверещати. Кіцм., Стор. *Чос ді́ти звівкнули, а я вже біжу́, ци шо з ни́ми си ни ста́ло* (Дубівці Кіцм.).

ЗВІ́ДАТИСИ. Познайомитися. Глиб. *Ми звіда́лиси давно́, ще як я в а́рмії служи́в* (Глибока).

ЗВІ́ДУВАТИ, док. **ЗВІ́ДАТИ**. 1. Дізнаватися, питати, розвідувати. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Заха́рію, ану́ звідай у канто́рі, коли́ бу́дут гро́ші дава́ти* (Старосілля Кіцм.). 2. Навідуватися. Заст., Кіцм. *Зві́дуйти ма́й згу́ста, ми ще бу́дим получа́ти тиливі́зори* (Добринівці Заст.).

ЗВІ́ЗҐЯНИЙ, ЗВІ́ЗҐІНИЙ. Зоряний. Заг. *Те́пла звіз́ґяна ніч, мо́жна й надво́рі спа́ти* (Василівка Сок.). *Не́бо звіз́ґіни, ни ви́дко нігде́ ні хма́рки* (Кулівці Заст.). Див. ще **ЗВІ́ЗДЯНИЙ**.

ЗВІЗДА́, -и, ж. 1. Зоря, зірка. Заг. *А́ди, зві́зда впа́ла* (Задубрівка Заст.). ***Ди́витиси (-са), як вовк на зві́зди. *Розумі́тиси (-са), як вовк на зві́здах**. Нічого не розуміти, не мати уявлення. Заг. *Ти так си розумі́єш на ці́м, як вовк на зві́здах* (Витилівка Кіцм.). 2. обр. Зірка, з якою ходять колядувати. Заг. *А цего ро́ку ходи́ли колі́дува́ти з звіздо́в до голови́, до дире́хторя* (Кострижівка Заст.). 3. Кокарда. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ша́пка воськова, на́віть і звізда́ є* (Вашківці Вижн.).

ЗВІЗДУ́ЛЯ, -і, ж., вівч. Біла вівця з плямою чорної масті на лобі. Глиб. *Гони́ звізду́лю, най здою́* (Слобідка Глиб.).

ЗВІ́ЗДЯНИЙ, ЗВІ́ЗДЄНИЙ. Зоряний. Заг. *Фа́йна зві́здяна ніч* (Старий Вовчинець Глиб.). *Мо́жи бу́ти й моро́з, бо не́бо чи́сти, звіз́ґени* (Стрілецький Кут Кіцм.). Див. ще **ЗВІ́ЗҐЯНИЙ**.

ЗВІЗІТИРУВА́ТИ. Оглянути хворого. *Коли́с плати́ли до́хториви за то, шо звізітирува́в, і за то, шо лі́ки ві́писав* (Черепківці Глиб.).

ЗВІЗІТУВА́ТИ. Оглянути хворого. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Мав а́вто, і як тра́ба бу́ло звізітува́ти слабо́го, то він ї́хав* (Старосілля Кіцм.).

ЗВІНО́, -а, с., с.г. Ланка. Хот., Кельм., Сок. *Усі́ йдут на жнива́, лиш у горо́дні брига́ді одно́ звіно́ лишаїса* (Зелена Кельм.).

ЗВІНОВА́, **ЗВІНЬОВА́**, -ої, ж., субст. Ланкова. Хот., Кельм., Сок. *Ще на звінову́ тро́хи зачіка́ли, аш тогди́ поїхали* (Білівці Хот.).

ЗВІ́РЮВАТИСИ, док. **ЗВІ́РИТИСИ**. Коробитися, скривлюватися, зжолоблюватися (про дерев'яні предмети). Кіцм., Стор., Глиб. *Чос две́рі звірилиси* (Старосілля Кіцм.). *Ці дошки́ ни сушіт на со́нци, бо мо́жут звіритиси* (Коритне Вижн.).

ЗВО́ДИНИ, -ів, мн. Очна ставка. Заг. *А ти озми́ їх на зво́дини і бу́диш ви́піти, хто го́вори пра́вду* (Онут Заст.). ***Бра́ти (взя́ти) на зво́дини**, ***роби́ти зво́дини**. Влаштовувати очну ставку. Заг. *Ти говори́ пра́вду, бо я бу́ду роби́ти зво́дини* (Дорошівці Заст.).

ЗВОЗДІ́ЧКИ, -ів, мн. Гвоздики (прянощі). Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Де́хто додає́ зводи́чків навіть до компо́тів* (Тарашани Глиб.). Див. ще **ЗВУЗДІ́ЧКИ**.

ЗВОРОХО́Б'ЮВАТИ, зв. док. **зворохо́бити**. Підмовляти, підбурювати. Заг. *Я зворохо́била До́мну, і ми оби́дві пішли́ на кі́но* (Нові Драчинці Кіцм.). *Зворохо́бив ґітий, шо ніхто́ ни хо́чи ї́сти* (Рідківці Нов.).

ЗВОРОХО́БИТИСИ (-СА). 1. Заметушитися, стати неспокійним. Заг. *Як си зачи́ла бі́йка, усі́ зворохо́билиси і побігли туда́* (Киселів Кіцм.). 2. Збунтуватися. Заг.

ЗВУЗДИ́К, -а, ч., зв. мн. **ЗВУЗДИ́КИ**, -ів, бот. Чорнобривець. Заст., Кіцм. *А в нас у горо́ччику по́вно звузди́ків* (Чортория Кіцм.).

ЗВУЗДІ́ЧКИ, -ів, мн. Гвоздика (прянощі). Кіцм., Вижн., Стор. *До стра́ви дают звузді́чків, аби́ май па́хла* (Старосілля Кіцм.). Див. ще **ЗВОЗДІ́ЧКИ**.

ЗГАБУ́ЧУВАТИ, зв. док. **ЗГАБУ́ЧИТИ**, **ЗГАБУЧІ́ТИ**, згруб. 1. Бгати, м'яти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Таке́ всьо добірно віпрасовани, а ти його хо́чіш у валі́зу згабу́чувати?* (Замостя Вижн.). *Упире́д згабу́чіла фу́стку, а типе́р зави́ла* (Черепківці Глиб.). 2. Скидати, звалюючи докупи. Кіцм., Нов. *Куда́ ти згабу́чив усьо́ на ку́пу?* (Дубівці Кіцм.). 3. Псувати, нівечити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Так згабу́чив матеріа́л, шкода́ гро́ший, шо пропа́ли* (Кам'яна Стор.).

ЗГАЙЦО́ВУВАТИ, зв. док. **ЗГАЙЦУВА́ТИ**. Спалювати. Заст., Кіцм., Глиб. *Як ці дрова́ згайцу́ємо, то бу́ди типло́* (Вікно Заст.).

ЗГАЛА́КАТИ. Голосно заговорити, закричати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ді́ти згала́кали і розбуди́ли малу́* (Лашківка Кіцм.).

ЗГА́ЛЮВАТИ, док. **ЗГАЛИ́ТИ**. Палити, неекономно витрачати паливо. Заст. *Диви́си ни згали́ усі́ дрова́ за оде́н ве́чир* (Бабин Заст.).

ЗГАРАТА́ТИ, згруб. 1. Побити, завдати болю. Кіцм., Вижн., Стор. *Як я тибе́ за́ри згаратаю, то сара́ку бу́диш* (Брусниця Кіцм.). 2. Загрюкати, застукотіти. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Хтос згара́тав бу́ком по фі́ртці, а пес аж захлина́єси, так гавкає* (Старосілля Кіцм.).

ЗГА́РМУВАТИСИ (-СА), згруб. док. **ЗГА́РМАТИСИ (-СА)**. Встрявати в сварку, в бійку. Стор., Глиб. *Зга́рмавса… Хто тибе́ боїтса?* (Великий Кучурів Стор.).

ЗГАРУВА́ТИ. Наробитися, тяжко відпрацювати. Заст., Кіцм. *Кілько ми наробилиси, увес свій вік згарували, і биз сліду* (Васловівці Заст.).

ЗГИМБЛЬО́ВУВАТИ, тесл., зв. док. **ЗГИМБЛЮВАТИ**. Зістругувати рубанком. Заг. *Упиред згимбльовуют від вил́икого, а тогди вже лавков збирают начисто* (Дубівці Кіцм.).

ЗГИ́РКАТИСИ (-СА), згруб. Вступити в гостру словесну перепалку, посваритися. Заг. *Аби хокь було за шо, а то так здуру згиркалиси* (Ржавинці Заст.).

ЗГІ́ДНИЙ. Щедрий, подільчивий. Кельм., Сок. *Бідна дівчина, али дужи згідна* (Новоселиця Кельм.).

ЗГЛО́ТЮВАТИСИ (-СА), зв. док. **ЗГЛОТИ́ТИСИ (-СА)**. Стовплюватися, юрбитися. Заг. *Давали цитрини, то люди зглотилиси, а так то вілно* (Оршівці Кіцм.).

ЗГО́ВКУВАТИ, зв. док. **ЗГО́ВКАТИ**. Затюкувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Проць зачив був гуворити, али вся ланка зговкала на него* (Старосілля Кіцм.).

ЗГОДИ́ТИ. 1. Замовити. Заг. *Мама згодили Олі чоботи намнє* (Вікно Заст.). 2. Сторгувати. Заг. 3. Найняти. Заг.

ЗГОДИ́ТИСИ (-СА). 1. Сторгуватися. Заг. *Правив дорого, али згодилимси за штири сотці* (Карапчів Вижн.). 2. Погодитися. Заг.

ЗГОЛОВИ́ЧИТИ, знев. Надавати **головиц**, побити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Хто то видів, аби таки так, задурно хлопца зголовичити?* (Шубранець Заст.).

ЗГОЛОМШИ́ТИ, згруб. 1. Побити, налупцювати (по голові). Заг. *Зашо ти хлопца так зголомшив?* (Стара Жадова Стор.). 2. перен. Збити, зрубати верхівку чи всю надкореневу частину рослини. Заг. *Мусю кропиву трохі зголомшити; вже дали рівна с парканом буди* (Дубівці Кіцм.).

ЗГО́НИ, -ів, мн., с.г. Відвійки, згонини. Кельм. *А кури де хочут згонів, їм пшиниці давай* (Новоселиця Кельм.).

ЗГОНОРУВА́ТИСИ (-СА). 1. Загордитися. Заг. *Як сина приймили учитиси на дохторя, то Марія так згоноруваласи, якби сама дохторьков стала* (Клинівка Стор.). 2. рідк. *Нарядитися, святково одягнутися.* Кіцм. *Ти куди так згонорувавси, ідеш дес у госкі?* (Новосілка Кіцм.).

ЗГО́ЦКУВАТИ, док. **ЗГО́ЦКАТИ**. Висміювати, огуджувати. Кіцм., Стор., Глиб. *Кустюм файний, али хлопці згоцкали, і він ни хочи вбирати* (Молодія Глиб.). *При всіх так згоцкав ґівчину, шо вона аж заплакала* (Біла Кіцм.).

ЗГРЕБІ́ННИЙ, текст. Товстий, грубий, виготовлений із низькосортного прядива. Нов., Кельм., Сок. *Я шодня ходила у згребінні сороцці* (Зелена Кельм.). Див. ще **ЗГРІБНИЙ**, **ЗРІБНИЙ**.

ЗГРИЗА́ТИСИ (-СА), док. **ЗГРИ́ЗТИСИ (-СА)**. Терзатися, мучитися, з'їдатися. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Ни згризайтиси, вуйно, найдиси ваша кушина* (Шипинці Кіцм.).

ЗГРИ́ЗЕНИЙ. Змучений, стомлений від переживань. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Мама сигодни такі згризені, шо раз* (Мусорівка Заст.).

ЗГРІ́БИ, -ів, мн., текст. Низькосортне коротковолокнисте прядиво. Заг. *Як дерьгают прядиво, то найдовши йде на повісмо, коротши – на мичку, а лишаютси згріби* (Шипинці Кіцм.). *Згріби прідут на ткане* (Заставна). Див. ще **ЗРІБИ**.

ЗГРІ́БНИЙ, текст. Виготовлений із **згрібів**. Заг. *Ходила колис у згрібних*

сорочках, і то була норма (Ленківці Кельм.). *Нічо, шо сорочка згрібна, аби чиста* (Коритне Вижн.). Див. ще **ЗГРЕБІННИЙ, ЗРІБНИЙ**.

ЗГУЛЬОКАТИ, ЗГУЛЮКАТИ. Накричати, затюкати. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Назарій хоків брати білет биз черьги, а на него згульокали і відогнали* (Михальча Стор.). *Чо ти згулюкав на діти?* (Старосілля Кіцм.).

ЗГУСТА, незм. Часто. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Я сп'ю, лиш обиртаюси дужи згуста* (Задубрівка Заст.). *Восини май згуста пропускав, бо був слабий, а типер шоднини ходит до школи* (Берегомет Вижн.).

ЗГУШПАНИТИ, знев. Набити, надавати **гушпанів, гушпанців** (стусанів). Кіцм., Вижн., Стор. *От хлопці згушпанили тибе вчера* (Бобівці Стор.).

ЗҐАБЗУВАТИ, згруб. Огудити. Заг. *Ни надіну білши тої спідниці: дівчата зґабзували* (Сербичани Сок.).

ЗҐАНЧУВАТИ, док. до **ҐАНЧУВАТИ**. Виявити ґандж, забракувати, огудити. Заг. *Пальто файни, а ви просто шукаєти ґанчу, аби зґанчувати на чімос* (Луківці Вижн.). *Дізьо ходив до инчой дівчини і хоків брати, али сусіди зґанчували її* (Новосілка Кіцм.).

ЗҐАРДА, -и, ж, заст. Намисто із старовинних монет. Заст., Кіцм., Хот. *Баба маї зґарду, лиш ни хочи при вас шукати* (Перебиківці Хот.).

ЗҐАРДИНКА, -и, ж., заст., зм. до **ЗҐАРДА**. Заст., Кіцм., Хот. *Котра ґівка мала, та вбирала зґардинку на шию* (Білівці Хот.).

ЗҐЕЦКАТИСИ (-СА). Забігати, заметатися від укусу овода, згедзатися. Хот., Кельм. *Сигодни у мени корова зґецкаласи* (Білівці Хот.). Див. ще **ЗБИЦКАТИСИ, ЗБИДЗКАТИСИ, ЗҐИДЗИТИСИ**.

ЗҐИҐОТАТИ. Лоскотати. Кіцм., Хот. *Ни зґиґочи їго, він ще малий* (Недобоївці Хот.). Див. ще **ДЗИҐОТАТИ, ДЗИҐОТІТИ**.

ЗҐИДЗИТИСИ. Налякатися, сполошитися. Заст. *Воли як зґидзилиси та й уломали притику* (Онут Заст.). Див. ще **ЗБИДЗКАТИСИ, ЗБИЦКАТИСИ, ЗҐЕЦКАТИСИ**.

ЗҐИЛЕЙЗУВАТИ, ЗҐИЛІЗУВАТИ. Зійти з колії. Кіцм., Вижн., Стор. *Колис, шше до войни, у Лужанях п'єц був зґилейзував, шо ґраником підоймали* (Старосілля Кіцм.).

ЗҐІЛИШЛИВИЙ. Щедрий, подільчивий. Заст., Кіцм., Вижн, Стор., Глиб. *Добра, зґілишлива дитина* (Валява Кіцм.). Див. ще **ЗДІЛЬНИЙ**.

ЗҐРАДНИЙ. Спритний, зграбний. Заст. *Ти сигодни якийс ни дужи зґрадний, усьо тобі вириваєси в рук* (Дорошівці Заст.).

ЗҐРАПУВАТИ. Обробити землю **ґрапою**. Кельм. *Як і ни зґрапуєм до вобіду, то шо?* (Макарівка Кельм.).

ЗҐРАСКУВАТИ. Обробити посіви **ґраском**. Заг. *Половину ділянки зґраскували, а половину ни змогли, бо ґрасок урвавси* (Васловівці Заст.).

ЗҐРАСОВАНИЙ. Стоптаний, столочений. Заг. *Грідки зґрасовані чисто* (Брідок Заст.).

ЗҐРАСУВАТИ. Стоптати, столочити. Заг. *Коло дороги худоба дущи зґрасувала рілю, а далі нє* (Ломачинці Сок.).

ЗҐРЕБЛО, ЖҐРЕБЛО, -а, с. і **ЗҐРЕБЛА**, -ів, мн. Скребниця. Заг. *Худобу чешут зґреблом і щітков* (Гаврилівці Кіцм.). *Почисть корову зґреблом* (Долиняни Хот.). Див. ще **ЖҐРЕБЛО**.

ЗҐРЕМПЛІ, ЗҐРЕМБЛІ, -ів, мн. Знаряддя для розпушування, розчісування вовни. Вижн., Стор., Глиб. *У*

кого ви брали зґремплів? (Вашківці Вижн.). *На зґремплях лиш чисту вовну рощісуют* (Турятка Глиб.). Див. ще **ҐРЕМПЛІ**.

ЗҐРЕМПЛЮВАТИ, ЗҐРЕМБЛЮВАТИ. Розпушувати, розчісувати вовну на **зґремплях**. Заг. *Траба вовну зґремблювати, би ни зліпішіла* (Глиниця Кіцм.).

ЗҐРЕМПУВАТИ, ЗҐРИМПУВАТИ, ков. Зварити, окувати, док. до **ҐРЕМПУВАТИ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Коваль мав вісь зґримпувати* (Подвір'ївка Кельм.). *Пиредну вісь цего тижня зґримпую, а решту з ниґілі зроб'ю* (Новосілка Кіцм.).

ЗҐРИМПЛЮВАТИ. Міцно зав'язати, скрутити. Заст. *Слуп зґримплювали дротом* (Дорошівці Заст.).

ЗҐРУНТУВАТИ, зв. док. **ЗҐРУНТАТИ**. Порушувати, надривати, тривожити (про внутрішні органи людини). Заст., Нов. *Ни підоймай, бо зґрунтаїш собі шос* (Василів Заст.). Див. ще **ЗРУНТУВАТИ**.

ЗҐУРА, -и, ж. 1. Сажа. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Кельм. *Колис, як хати робили биз комина, то на пошівлю всі дала зґура* (Старосіляя Кіцм.). 2. Шлак. Стор. *Зґуру добри сипати під підлогу, аби гриб ни кинула* (Ясени Стор.). 3. Чад. Глиб. *Ни засувай каглу, бо можи вбити зґура* (Черепківці Глиб.).

ЗДАЛИЙ. Здатний, придатний. Заг. *То він ще здалий до такої роботи?* (Клинівка Стор.). *Зари будим видіти, на шо ти здалий* (Новоселиця Кельм.).

ЗДАТИСИ (-СА). ***Здав** би си (-са), здала би си (-са), здало би си. Потрібний (-а, -е). Заг. *Мині здав би си новий портфель* (Кіцмань). *Ох, як би мині здаласа тепер куфайка або хоть піджак* (Олексіївка Сок.). ***Здало** би си (-са). Треба, необхідно. Заг. *Здало би си покласти нову хату* (Банилів Вижн.). *Нам би си здало купити новий тиливізор* (Турятка Глиб.).

ЗДЕРЬГУВАТИ. Розчісувати, очищати конопляне волокно, солому, на **дергівці**. Заг. *Сігоні треба здерьгати все прядиво* (Сербичани Сок.).

ЗДЗЕРІТИ, ЗДЗИРІТИ. Взятися сироваткою. Заг. *Ни рунтай кисляк, бо здзеріє* (Васловівці Заст.). *Чос ца сметана борзо здзеріла* (Банилів-Підгірний Вижн.).

ЗДИБАНЄ, ЗДИБАНЯ, -є (-я), с. 1. Зустріч. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Дякую вам за приємни здибанє* (Старосілля Кіцм.). ***Мати здибанє, *мати до здибанє**. Зустрічатися. Кіцм., Стор. *Я за це навіть ни хочу мати з ним до здибанє* (Кам'яна Глиб.). ***Яке здибанє, таке витанє**. Який привіт, такий одвіт. Заг. 2. Побачення, рідк. Заст., Кіцм., Стор. *Вижу, шо хочи йти на здибанє, али ни признаєси* (Сторожинець).

ЗДИБАНКА, -и, ж., жарт. Побачення. Заг. *Василь пішов на здибанку* (Карапчів Вижн.). *А ми би ни проти й на здибанку піти, али нима з ким* (Волошкове Сок.).

ЗДИБАТИ, док. **ЗДИБАТИ**. Зустрічати. Заг. ***Чікай, гриби, най тибе біда здиби**. ***Чікай, гриби, поки тибе біда здиби**. Заг. ***Яке їхало, таке здибало**. Обоє один одного варті. Заг.

ЗДИЖМОВУВАТИ, зв. док. **ЗДИЖМУВАТИ**. 1. іст., рідк. Брати дижму, десяту частину прибутку як податок. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *То давно колис, ще з-за панщини, здижмовували всьо: кожди нумиро мало дати дижму від худоби, від політку на білий хліб, від бжіл. Навіть полотна жінка кілько там мотовилників мусіла віткати панови*

(Старий Вовчинець Глиб.). 2. перен., рідк. Присвоювати, переполовинювати щось. Заг. *Василь їхав до міста, то я шос трохи пиридала Оксані: я знаю, що він ни здижмує нічого* (Волошкове Сок).

ЗДИКУВАТИСИ (-СА), заст., рідк. Заховатися, зникнути. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ни вакайси йти додому, ліпши дес здикуйси, аби тибе ніхто й ни видів* (Новосілка Кіцм.).

ЗДИМИДІТИ. Зникнути, здиміти. Кіцм., Стор., Глиб. *Дивиси, бо ти часом любиш здимидіти, а я тибе буду шукати* (Лашківка Кіцм.). Див. ще **ЗНИМЕДІТИ**.

ЗДИХАТИ, док. **ЗДИХНУТИ**. Зітхати. Заг. *Чо ти так кєшко здихаєш, йкас біда коло теби?* (Борівці Кіцм.). *Таке мале, а так здихнуло, що аж зробилоса сумно* (Ставчани Хот.).

ЗДІЛЬНИЙ. Щедрий, подільчивий. Хот. *Він дуже здільний с сусідами, братями* (Білівці Хот.). Див. ще **ЗҐІЛИШЛИВИЙ**.

ЗДОЙМАТИ, док. **ЗДОЙМИТИ**. 1. Підіймати, піднімати. Заг. *Здойми гроші, бо віпали с кишені* (Оршівці Кіцм.). *Ти можиш цей камінь здоймити?* (Романківці Сок.). 2. Зводити, будувати. Заг. *Чоловік, як здоймає хату, то скликає собі людий, аби помогли* (Заставна). *Завтра будим верьх здоймати* (Клинівка Стор.). 3. Знімати. Заг. *Здойми с поду мішок курудзів* (Білівці Хот.). *Здоймают молоді вінок і завивают фустку* (Голубівка Нов.). 4. Збирати (врожай). Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Шо посієш, то й здоймиш* (Новоселиця). 5. Звільняти (з посади, роботи). Заг. *Шос, витко, дужи си провинив, шо здоймают з бригадиря* (Драчинці Кіцм.).

ЗДОЙМАТИ (-СА), док. **ЗДОЙМИТИ (СА)**. Фотографувати (ся). Нов., Хот., Кельм. *Оля нидавно здоймиласа на карточку* (Недобоївці Хот.). *Скажиш, що я пішов здоймитиса на карточку до пашпорта* (Новоселиця Кельм.).

ЗДОЙМЛЕНИЙ. 1. Знятий. Кіцм., Вижи., Стор., Глиб. *Шофир стояв блідий, як с христа здоймлений* (Ясени Стор.). 2. Сфотографований. Нов., Хот., Кельм. *На сі картоцці вся наша сімня здоймлена* (Новоселиця Кельм.).

ЗДОЛИНИ, незм. Знизу, внизу. Кіцм. *Скіна здолини підвидена глиєм* (Ревне Кіцм.).

ЗДОРОВКОВАТИЙ. Кремезний. Сок. *Коли приходит дятько здоровковатий, а фізія, як точило* (Ломачинці Сок.).

ЗДОХЛЄК, -а, ч., знев. Худий, кволий, вибагливий до харчів хлопець (чоловік). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *То й наш Цильо такий здохлєк і їсти ни хочи* (Южинець Кіцм.). Див. ще **ЗДОХЛЯК**.

ЗДОХЛЄТИНА, -а, ж. 1. Дохла тварина. Заст. *Ни йди в той яр, бо туда хтос кинув здохлєтину* (Дорошівці Заст.). 2. знев. М'ясо низької якості. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Я таке мнєсо ни купую, такої здохлєтини і задурно ни хочу* (Кам'янка Глиб.). 3. перен., знев. Худа, хворoблива людина, тварина. Стор., Глиб. *Ади ходит по світі стара здохлєтина – і сама ни жиє, і другим ни дає* (Старий Вовчинець Глиб.).

ЗДОХЛЄЧКА, -и, ж. Худа, вибаглива до харчів дівчина (жінка). Заст., Кіцм., Вижн. *Ни знаю в кого вона, така здохлєчка, вдаласи* (Ревне Кіцм.).

ЗДОХЛИЙ. 1. перен., знев. Худий, кволий. Кіцм. *Наша мала така здохла, що лиш на ні шкіра та кости* (Шипинці Кіцм.). 2. Загиблий, дохлий (про тварин). Заг.

ЗДОХЛЯ́К, -а, ч., знев. Худий, кволий, вибагливий до харчів хлопець, чоловік. Заг. *Попро́буй нагоду́й тако́го здохляка́, як їму́ то ни йде, то ни смаку́є, а то си́ти* (Росошани Кельм.). Див. ще **ЗДОХЛЄ́К**.

ЗДОХЛЯ́ТИНА, -и, ж. 1. Здохла тварина. Заст. *Ду́жи ни до́бра зви́чка вікида́т здохля́тину дес за сило́ – де-небу́дь* (Баламутівка Заст.). 2. знев. М'ясо низької якості. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Шо то мня́со? Яка́с здохля́тина, аш си́на* (Рухотин Хот.). 3 перен., знев. Худа, хвороблива тварина, людина. Заг. *Ма́ли яку́с шка́пу, али́ то така́ здохля́тина, шо ни побіжи́т, хоть ї вбий* (Лужани Кіцм.). Див. ще **ЗДОХЛЄ́ТИНА**.

ЗДОХЛЯ́ЧКА, -и, ж., знев. Худа, вибаглива до харчів дівчина (жінка). Заст., Кіцм., Вижн. *Сі́льва май у ті́лі, а Саве́тка така́ здохля́чка як її ма́ма* (Великий Кучурів Стор.). Див. ще **ЗДОХЛЄ́ЧКА**.

ЗДРИ́ВІТИ. Зіпсуватися, втратити будівельну вартість, перетворитися в дрова (про дошки, інші матеріали). Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Купи́в де́риво на ха́ту і гет здри́віло за рік* (Карапчів Вижн.).

ЗДРИК, **ЗРИК**, -у, ч., рідк. Зір. Заст., Кіцм., Нов. *Стара́, али ще ма́є до́брий здрик* (Зелений Гай Нов.). *Му́сит носи́ти укуля́ри, бо ма́є коро́ткий зрик* (Малятинці Ким.). ***Коро́ткий здрик (зрик)**. Короткозорість. Заст., Кіцм., Нов. ***Ма́ти короткий здрик (зрик)**. Бути короткозорим. Заст., Кіцм., Нов.

ЗДРІ́БНА, незм. Дрібно, густо (малими кроками, малими скибами). Заст., Кіцм. *А Штифано́ва хо́дит здрі́бна, як спу́тана* (Чорториия Кіцм.). *Кі́нні плу́ги оря́ май здрі́бна, а́ли коли́ то бу́ди* (Дорошівці Заст.).

ЗДРІ́ЛИЙ. Достиглий, спілий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Уже́ бруна́віют ви́шні, ско́ро бу́дут здрі́лі* (Неполоківці Кіцм.). *Жи́то уже́ гет здрі́ли* (Слобідка Глиб.).

ЗДРІ́ТИ[1], док. **ДОЗДРІ́ТИ**. Достигати, спіти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор,, Глиб. *Папиро́ві я́блука здрі́ют тогди́, коли́ й жи́то* (Брідок Заст.). *Уже́ ви́шні здрі́ют* (Лужани Кіцм.).

ЗДРІ́ТИ[2]. Жадібно, ласо дивитись. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Погуду́й впере́д ді́ти. Як ти бу́диш спокі́йно ї́сти, коли́ голо́дні, ді́ти здря?* (Чепоноси Хот.).

ЗДУМІ́ТИСА. Здивуватися. Кельм. *Я зду́мі́ласа, шо він зайшо́в до ха́ти* (Новоселиця Кельм.).

ЗДУРИ́ТИ. Обдурити. Заг. *Тобі́ ни со́вісно, шо ти здури́в старо́го чолові́ка, га?* (Селище Сок.).

ЗДУФА́ЛИЙ. Гордий, самозакоханий. Заг. *Аби́ ді́вка ни така́ здуфа́ла, то би лі́пши бу́ло, а то пога́них вона́ ни хо́чи, а фа́йні її́ ни хо́чут* (Тарашани Глиб.). Див. ще **ЗДУФА́ЛЬНИЙ**.

ЗДУФА́ЛЬНИЙ, рідк. Гордий, самозакоханий, самовпевнений Сок. *От здуфа́льний па́рубок і говори́ти ни хо́чи* (Коболчин Сок.).

ЗДУШКО́ВУВАТИСИ, зв. док. **ЗДУШКУВА́ТИСИ**. (Про овець). Збиватися в тісний гурт і дихати, ховаючи голову у власну тінь. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ади́, вже ста́ло пи́чи со́нци, ві́вці здушкува́лиси і ни хо́кє па́сти* (Бабин Заст.).

ЗЕЛЕНЕ́Ц, -нцу, ч. Зелені, недостиглі фрукти. Заст., Глиб., Кельм., Сок. *Ни ї́ж бага́то зеленцу́, бо бу́дут зу́би болі́ти* (Слобідка Глиб.). *Нима́ дощу́, і того́ па́даї зелене́ц* (Новоселиця Кельм.). Див. ще **ЗИЛИНЕ́Ц**.

ЗЕЛЕНИ́НА, -и, ж. 1. Недостиглі фрукти. Заст., Хот. *Наї́лиси зелени́ни,*

то й у чериві болит (Білівці Хот.). 2. Свіжі овочі, зелень. Заст. *Коби вже літо, аби пирийти на зеленину* (Дорошівці Заст.). Див. ще **ЗЕЛЕНЕЦ**, **ЗИЛИНИНА**.

ЗЕЛЕНУШКА, -и, ж. Порошок, що використовується для фарбування тканин і пряжі в зелений колір. Кельм., Сок. *Нидобра зеленушка, бо погано покрасилиса мітки* (Новоселиця Кельм.).

ЗЕЛЕПУГА[1], -и, ж., знев. Зелені, недостиглі фрукти та овочі. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Нашо тобі цих грушок, ни видиш, які то зелепуги?* (Кам'яна Стор.). Див. ще **ЗИЛИПУГА**.

ЗЕЛЕПУГА[2], -и, ж. 1. зоол. Зелена велика жаба Кіцм. *Є жаби рапаві, є зелепуги, є чарапахи* (Старосілля Кіцм.). 2. знев., лайл., сп. Худа, змарніла, некрасива жінка чи людина взагалі. Кіцм., Стор., Глиб. *А Саветка така зелепуга, як і була, лиш що довша стала* (Великий Кучурів Стор.). Див. ще **ЗИЛИПУГА**[2], **ЗАЛИПУГА**.

ЗЕЛЕПУХ, -а, ч. Зелений, недостиглий гарбуз, кавун. 1. знев. Кіцм., Вижн., Стор. *Котре достиглі гарбузи, заберем, а ці зилипухи най си лишают* (Михальча Стор.). 2. знев. Молокосос. Заг. *Як я маю слухати роскази такого зилипуха, то вже, витко, світ пиривівси* (Чортория Кіцм.).

ЗЕЛІЗКО, **ЗЕЛІСКО**, -а, с. 1. Праска. Заг. *Колис маґлівницив тачали сорочки, а типер уже пирийшли на зеліско* (Боянчук Заст). 2. стол. Вістря долота, рубанка та інших столярних інструментів. Заг. *Нима чим погимблювати ці дошки, бо тупе зеліско* (Онут Заст.). Див. ще **ЖЕЛІЗКО**, **ЖИЛІЗКО**, **ЗИЛІЗКО**, **ЗИЛІСКО**.

ЗЕЛІЗО, -а, с. 1. Чересло. Кіцм., Стор. *Мині ще кончи дістати нове зилізо до плуга* (Кам'яна Стор.). 2. Метал. Заг. Див. ще. **ЗИЛІЗО**, **ЖЕЛІЗО**, **ЖИЛІЗО**.

ЗЕМБИЛО, -а, с. Вудило. Вижн. *Котрий кінь кусає, тому тра класти зембило* (Чорногузи Вижн.). Див. ще **ДЗУМБЕЛА**.

ЗЕМЛЕДУХ, -а, ч, ент. Ведмедик. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Земледух під'їдає корінь росади, і рослинка гини* (Васловівці Заст.).

ЗЕМЛЯ, **ЗЕМНЯ**, -і, ж. 1. Долівка. Заг. *Міні содни траба ше стинькувати земню* (Молодове Кельм.). *Зимля студена, ни пускай дитину на землю* (Неполоківці Кіцм.). 2. Земля, угіддя, ґрунт. Заг. Див. ще **ЗИМЛЯ**, **ЗИМЛЄ**.

ЗЕМНИК, -а, ч. Вид примітивного погреба для зберігання овочів узимку. Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Цеї зими такий мороз, що аж барабуля у земнику замерзла* (Глиниця Кіцм.). *Наклав повний земник картофлі, хвати їму на зиму їсти* (Шилівці Хот.). Див. ще **ЗИМНИК**.

ЗЕМНИЧОК, -чка, ч., зм. до **ЗЕМНИК**. Хот. *Неньо вікопали файний земничок* (Білівці Хот.).

ЗЕР, -у, ч. Сироватка. Глиб. *Зером добри голову мити* (Турятка Глиб.). Див. ще **ДЗЕР**.

ЗЕРНЯ, **ЗЕРНЄ**, **ЗЕРНІ**, -яти (-єти), с., зв. мн. **ЗЕРНЯТА**, **ЗЕРНЄТА**, **ЗЕРНІТА**, -ят (-єт), -іт. Насінина фруктових дерев, баштанних і ягідних культур. Заг. *Це зилені грушки? Дивітси, йкі зернєта чорні* (Вашківці Вижн.). *Хочу зібрати зерніт на насіня* (Владична Хот.). Див. ще **ДЗЕРНІТА**.

ЗЕРНЯНКА, -и, ж. Дичка, фруктове дерево, що виросло з **ЗЕРНЯТИ**. Кіцм., Нов., Кельм. *Хочу купити*

кілька ще́пок груш, а́ли ще́плених на зернянка́х (Вартиківці Кельм.). Див. ще **ЗИРНЕ́НКА**.

ЗЕ́РНЯТА, **ЗЕ́РНЄТА**, **ЗЕ́РНІТА**, -ят (-єт), -іт, мн. Гарбузове і соняшникове насіння (для лузання). Заг. *Коли́с на вичирни́цах зе́рнята хру́стали* (Лужани Кіцм.). *Сам хру́стає, а ніко́му ни даст зе́рніт, де там* (Стара Жадова Стор.).

ЗЕ́СТРА, -и, ж. Заст., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот., **ЗЕ́СТРО**, -а, с., **ЗЕ́СТРІ**, **ЗЕ́СТРЄ**, -я, с., зв. мн. **ЗЕ́СТРИ**, -ів. Кіцм., Стор. Придане. *Аґла́я ду́жи файну зе́стру да́ла доньці́* (Слобідка Глиб.). *Шо гірша ґі́вка, то лі́пши зе́стро ма́є бу́ти* (Давидівка Стор.). Див. ще **ДЗЕ́СТРО**.

ЗЄ́МА, -и, ж, кул. Бульйон. Глиб. *У нас на вісілю́ скрізь даю́т зє́му* (Турятка Глиб.). Див. ще **ДЗЯ́МА 1**.

З-ЗА, прийм. За, під час. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Я служи́в при во́ську ще з-за Риму́нії* (Великий Кучурів Стор.).

ЗЗАВГОДІ́, **ЗЗАВГОҐІ́**, **ЗЗАГОДИ́**, незм. Заздалегідь, завчасно. Заг. *До́бри, шо ми ззавгоді́ забі́гли до коли́би, то нас і ни намочи́ло* (Черепківці Глиб.). *Ми собі́ ззагоґі́ купи́ли дров* (Ясени Стор.). *Тра́ба собі́ ззагоди́ всьо пристара́ти* (Перебиківці Хот.). Див. ще **ЗАВГОДІ́**.

ЗЗАВИ́ДКА, **ЗЗАВИ́ТКА**, незм. Завидна. Заг. *Ми вче́ра ще ззави́тка прийшли́ додо́му* (Кулівці Заст.). *За́вши приходи́в з робо́ти ззави́тка, а це запізни́вса* (Ожеве Сок.). Див. ще **ЗАВИ́ДКА**, **ЗАВИ́ТКА**.

ЗЗА́ГОРЯЧУ, **ЗЗА́ГОРЄЧУ**, **ЗЗА́ГОРИЧУ**, **ЗЗА́ГОРІЧУ**, незм. 1. Згарячу, зопалу. Заг. *Я сибе́ зна́ю, шо ча́сом ззагоричу мо́жу нагуворити бага́то й дурно́го* (Мусорівка Заст.). *Хло́пиц попа́вса під ру́ку, то зза́горячу получи́в до́бри* (Дністрівка Кельм.). 2. По інерції. Кіцм., Стор. *Цилько́ зза́горічу ще ступи́в зо два-три кро́ки, а пото́му пішла́ кров ро́том і впав* (Лужани Кіцм.). Див. ще **ЗА́ГОРЯЧУ**.

ЗЗАДНИ́НИ, незм. Вдень, завидна. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Дай ми по́ки с цев робо́тов, я лю́б'ю собі́ ззадни́ни поробити всьо, а ни сліпати так* (Коритне Вижн.). *Аби́м ззадни́ни хокь на край лі́са ві́шли* (Черепківці Глиб.). Див. ще **ЗАДНИ́НИ**, **ЗАДНЯ́**.

ЗЗАЛІ́ТА, незм. Влітку. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Зза́літа назбира́ли грибі́в, насуши́ли* (Чорнівка Нов.). Див. ще **ЗАЛІ́ТА**.

ЗЗАРА́НЯ, **ЗЗАРА́НЄ**, **ЗЗАРА́НІ**, незм. 1. Завидна, перед вечором. Заг. *Ма́ма прийшли́ ззара́нє, а не́ньо з робі́тниками аж уве́чир* (Добринівці Заст.) 2. Завчасно, раніше Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Де́шо мо́жна май ззара́ні прила́годити, а піч замастимо́ в субо́ту* (Оршівці Кіцм.). *Як до́брий ґазда́, то ззара́нє стара́єси за дрова́, а ни чіка́є зими́* (Щубранець Заст.). 3. Рано, не час. Хот. *Ше ззара́ня ляга́ти спа́ти* (Білівці Хот).

ЗЗА́ТИХУ, незм. Затишно. Кіцм. *Става́йти суда́: тут май ззатиху* (Ревне Кіцм.).

ЗЗИРА́ТИСИ (-СА), док. **ЗЗИРНУ́ТИСИ (-СА)**. 1. Дивитися з цікавістю, насмішкою, осудом. Заг. *Лю́ди ззира́ютси, як на ці́ркус, та смію́тси* (Шипинці Кіцм.). *Та то ни фа́йно, ґіти, як на вас лю́ди ззира́ютса, шо ви таке́ ро́бити* (Слобода Нов.). 2. Переглядатися, перезиратися. Заг.

ЗЗІДА́ТИСИ (-СА), док. **ЗЗІ́СТИСИ (-СА)**. Вболівати, терзатися, мучитися. Заг. *Васи́ль за робо́ту ни ду́жи ззіда́єса, єму́ аби́ зарпла́та до́бра* (Вартиківці Кельм.). *То пра́вда, що він сирота́, а́ли ба́ба вже так за*

ним ззіласи, шо й сама́ ни вітримає (Клинівка Стор.) ***Ни ззіда́йси (-са).** 1. Не турбуйся, не побивайся. 2. перен. Не твоя справа. ***Ни ззіда́йси (-са) (ни гризи́си): бо́рзо умре́ш**. Не сунь носа до чужого проса. Заг.

ЗЗІДО́ТА, -и, ж. Неспокій, хвилювання, турбота. Кіцм. *Мине́ аш се́рци бо́лит від ві́чной ззідо́ти* (Брусниця Кіцм.).

ЗЗІЖ, -и, ж., згруб. **1**. Велика багатодітна сім'я. Заст. *На таку́ ззіж тра́ба хлі́ба та й до хлі́ба, та й убра́ти в шос тра́ба...* (Дорошівці Заст.). 2. знев. Багато птиці. Заст. *То до́бри ку́ри й гу́си, й качки́ трима́ти, а́ли в ме́ни така́ робо́та, шо я ни ма́ю як цу ззіж ві́гудувати* (Василів Заст.). Див. ще **ЗЗІ́ЖА**.

ЗЗІ́ЖА, -і, ж. 1. згруб. Велика, багатодітна сім'я. Заг. *Сіме́йка як у Оме́лька, і вся ззі́жа жи́є на одну́ Васи́ле́ву зарпла́ту...* (Ломачинці Сок). 2. знев. Велика кількість людей, яких треба годувати. Заг. *Сла́вко ду́має кли́кати з до сто пар го́стий. Ото́ тра́ба всиго́ на таку́ ззі́жу* (Старосілля Кіцм.). 3. знев. Велика кількість свійських тварин, птиці. Стор., Хот. *Ниго́днам цим крі́ля́м наста́чити, така́ ззі́жа...* (Костинці Стор.). *Мині́ до́ста той ззі́жі* (Перебиківці Хот.).

ЗИЛИНЕ́Ц, -нцу, ч. Зелені, недостиглі фрукти. Заг. *Аж стра́шно диви́тиса, як ті ґіти́ска ї́дя́ зилине́ц ще й ними́тий* (Клішківці Хот.). Див. ще **ЗЕЛЕНЕ́Ц**.

ЗИЛИНИ́НА, -и, ж. Недостиглі фрукти. Заст., Хот., Кельм. *Дитина – то дитина, али би старий так лакомо тер ту зилинину* (Онут Заст.). Див. ще **ЗЕЛЕНИ́НА**, **ЗЕЛЕНЕ́Ц**.

ЗИЛИПУ́ГА[1], -а, ж., знев. Зелені, недостиглі фрукти. Заст., Кіцм., Стор. *Здрілі я́годи лиш де́-не-де, а Ко́льо наївси зилипу́г* (Самушин Заст.). Див. ще **ЗЕЛЕПУ́ГА**[1].

ЗИЛИПУ́ГА[2], -и, ж., знев. Худа, змарніла, некрасива жінка, рідше людина взагалі. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Ти, зилипу́го, чо ти хо́чіш від мої́ дити́ни* (Слобідка Глиб.). Див. ще **ЗЕЛЕПУ́ГА**.

ЗИЛИПУ́Х, -а, ч., знев. 1. Зелений, недостиглий гарбуз, кавун. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Купи́лам кавуна́, аби́ хоть дости́глий, аби́ хоть ни зилипу́х уда́вси* (Старий Вовчинець Глиб.). 2. знев. Зазнайкувата молода людина, молокосос. Заст. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Так мині́ набри́д цей зилипу́х, шо му́сю коли́с зби́ти єму́ го́нор* (Слобода Нов.). Див. ще **ЗЕЛЕПУ́Х**.

ЗИЛІЗНИ́К, -і, ч. Ящик, в якому зберігаються різні слюсарні інструменти. Заст., Кіцм. *Хтос вікєг пи́лник із зилізника́, а покла́сти на мі́сци ни зна́є* (Старосілля Кіцм.).

ЗИЛІ́СКО, -а, с. Праска. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ува́жно з зилі́ском, аби́с ни пропали́в спо́дні* (Глибочок Стор.). Див. ще **ЗЕЛІ́ЗКО**, **ЖЕЛІ́ЗКО**, **ЖИЛІ́СКО**.

ЗИЛІЗНЯ́К, **ЗІЛІЗНЯ́К**, -а, ч., рідк. Чавун, металевий горщик. Хот. *Наби́ри́ те́плой води́ з зилізняка́ і злий мині́ на ру́ки* (Ярівка Хот.).

ЗИЛІ́ЗО, -а, с. 1. Чересло. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Зна́ю, що у старі́м плу́зі є залі́зо, є полица, ніж, чипи́ги, колісни́ца* (Старі Драчинці). 2. Метал. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. Див. ще **ЗЕЛІ́ЗО**, **ЖИЛІ́ЗО**.

ЗИ́ЛЯ, -і, ж., заст. Футбольна камера. Кіцм. *Цілий день ко́пали пи́вки, за́ків зи́лю ни пробили* (Новосілка Кіцм.).

ЗИМЛЕ́ДУХ, **ЗИМНЕ́ДУХ**, -а, ч., ент. Ведмедик. Кіцм., Стор., Глиб.

Кажут, шо зимнедух ни псує росаду, як підлити мустом (Старий Вовчинець Глиб.). Див. ще **ЗЕМЛЕДУХ**.

ЗИМЛЯ, **ЗИМНЯ**, **ЗИМЛЄ**, -і, ж. 1. Долівка. Заст. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *У старі хакі у нас була зимня, а в нові підлоги поклали* (Ярівка Хот.). 2. Земля, угіддя, ґрунт. Заг. *Цібулю ше рано класти, зимлє ше студена* (Кулівці Заст.).

ЗИМНИЙ, рідк. Холодний. Кіцм., Нов., Хот., Кельм. *Така в мени зимна хата, шо ніколи ни можу напалити* (Нагоряни Кельм.).

ЗИМНИК, а, ч. Вид примітивного погреба для зберігання овочів узимку. Стор., Глиб., Нов., Кельм. *У зимнику тримаєм кортофлю, бурак, моркву, петрушку – всьо, шо треба, шоб було під рукою для кухні* (Лівинці Кельм. Див. ще **ЗЕМНИК**.

ЗИМНО[1], незм. Холодно. Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Горит, горит, а в хакі зимно* (Глибока). *Сигодни май ни так зимно, як учера* (Слобода Нов.).

ЗИМНО[2], -а, с., рідк. Холод. Хот. *Захід сонца показує на зимно* (Зарожани Хот.).

ЗИРНЄНКА, -а, ж. Дичка, фруктове дерево, що виросло з зерняти. Кіцм., Вижн., Глиб. *Це зернєнка такі грушки родит, ніхто ни скажи, шо ни щапа* (Новосілка Кіцм.). Див. ще **ЗЕРНЯНКА**.

ЗИЦИРКА, **ЗИЦЕРКА**, -и, ж., військ. 1. заст. Муштра. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *За румунів така зицирка була у воську, шо навіть били, як хто не дужи старавси* (Карапчів Вижн.). 2. Фізкультурні вправи, фіззарядка. Кіцм., Вижн., Стор. *Малі люб'я зицирку робити* (Тарашани Глиб.). 3. перен. Прочухан. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Я таку мав дома зицирку від жінки* (Михальча Стор.). ***Робити зицирку**. 1. Муштрувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. 2. перен. Давати прочухана. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Марія вчера робила своїм бахурам зицерку, то можи трохи нарозум'єси* (Ставчани Кіцм.).

ЗИЦИРУВАТИ, **ЗИЦЕРУВАТИ**. 1. заст., військ. Муштрувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Типер у воську ни так зицирують, як колис* (Чорнівка Нов.). 2. Проводити заняття з фізкультури, зі стройової підготовки. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Наш Кольцьо рикрутів зицирує* (Ясени Стор.). 3. перен. Дисциплінувати, навчати, бити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ти би був файний хлопиц, аби тибе твій тато трохи зицирував* (Неполоківці Кіцм.). *То баба козу зицирує* (Старосілля Кіцм.). *Мой, та ни зицеруй кілько дитину!* (Клинівка Стор.).

ЗИЧИТИ. Позичати. Заг. *Марія приходила гроший зичити* (Недобоївці Хот.). *Зичити вміє, али віддавати нє* (Турятка Глиб.). ***Зичити (позичити) на вічни віддаванє**. Позичати, не маючи наміру віддати; позичати, не маючи надії одержати борг. Кіцм., Стор. *Я знаю, шо він зичит на вічни віддаванє, тому ни хочу давати* (Стрілецький Кут Кіцм.). ***Зичити (позичити) руками, а віхожувати ногами**. Важко повертати собі позичене, робити послугу невдячній людині. Заг. Див. ще **ЖИЧИТИ**.

ЗІБЛЮВАТИ, с. г. Орати на зяб. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Типер зразу всі стерні зіблюют, шо буріни навіть ни встигнут кинутиси* (Дубівці Кіцм.). Див. ще **ДЗІБЛЮВАТИ**.

ЗІБЛЯ, **ЗІБЛЄ**, -і, ж, с. г. Зяб. Заг. *Лиш учера волокуші солому зібрали, а сигодни там уже зібля* (Старий Вовчинець Глиб.). *Наші зіблє дужи з*

грудов (Борівці Кіцм.). Див. ще **ДЗІБЛЯ́, ДЗЯБЛЯ́, ЗЯБЛЯ́**.

ЗІ́БРАНИЙ. 1. Святково, охайно одягнений. Заг. *Обо́є такі́ зі́брані, ви́тко, пішли́ дес у го́сті* (Рукшин Хот.). 2. Готовий. Заг. *Я вже зі́браний, мо́жу їсти* (Вашківці Сок.).

ЗІБР, **ЗІ́БИР**, -бра, ч., с.г. Круподерня, крупорушка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Колі́с на́ші вози́ли зібрува́ти аж до Чо́рновки, там був зі́бир у млині́* (Новосілка Кіцм.). *Типе́р у ступі́ ніхто́ ни пі́хає, визу́т на зібр зібрува́ти* (Замостя Вижн.).

ЗІБРУВА́ТИ, с. г. Робити крупу (з ячменю, пшениці, вівса). Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот. *А мій пішо́в до млина́ зібрува́ти пшини́цу* (Борівці Кіцм.).

ЗІ́ВИ, -ів, мн., текст. Пил, що витрушується з ниток під час виготовлення тканини. Хот. *Піт кро́снами зібра́лоси бага́то зі́вів* (Білівці Хот.). Див. ще **ЗВІ́ВИ**.

ЗІВІ́ТКА, -и, ж., заст. Вид верхнього святкового одягу, легке пальто на підкладці. Хот. *Колі́с ді́вка вгорта́ла зівітку й ішла́ на да́ниц* (Круглик Хот.). Див. ще **ВІЗІ́ТКА**.

ЗІВКИ́Й. Зіпсований, згірклий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Тра́ба сі́мні просуши́ти, бо зіпріє та зівки́й олі́й бу́ди* (Васловівці Заст.).

ЗІҐОНІ́ТИ, док. **ЗАЗІҐОНІ́ТИ**. Дрижати від холоду. Хот. *Бири́ її́ до ха́ти, ви́диш, як дити́на зіґони́т на сту́дини* (Перебиківці Хот.). Див. ще **ДЗИҐОНІ́ТИ**.

ЗІКСТУВА́ТИ. Бути, існувати. Вижн. *Та де! То файні́щої, як вона́, на уве́с райо́н ни зікстує́* (Карапчів Вижн.). Див. ще **ИҐЗИСТУВА́ТИ, ЗІСТУВА́ТИ**.

ЗІЛНИ́ЦА, ЗІЛНИ́ЦЄ, ЗІЛНИ́ЦЯ, -і, ж. Заст. Видовбана зі стовбура дерева діжка без дна, в якій золили білизну, жлукто. Заг. *У зілни́ци зо́ля шма́тя, вирині́, мі́тки* (Коритне Вижн.). *Я би пішла́, а́ли нима́ ча́су: маю́ зілни́цу мі́тків полока́ти і візби́вати* (Товтри Заст.).

ЗІЛЬНИ́К[1], -а, ч., рідк. Квітник. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Таки́й зі́льни́к колі́с лиш у ґі́дича був* (Михальча Стор.).

ЗІЛЬНИ́К[2], -а, ч. Книга про лікарські рослини. Кіцм., Вижн., Стор., Сок. *У зільни́ку напи́сано, що мо́жна пи́ти від багатьо́х сла́бостий* (Чорногузи Вижн.).

ЗІПА́ТИ, згруб. Ганити, лаяти, кричати. Кіцм., Вижн., Стор. *А Ґьо́рґій де згада́є та́та, там і зіпа́є, що Міха́йло таки́й та таки́й* (Старосілля Кіцм.). *Вони́ одна́ на о́дну зіпа́ют таке́, що й слу́хати стра́шно* (Луківці Вижн.). *Чо зіпа́єш на дити́ну?* (Бобівці Стор.).

ЗІПРА́ВДІ, ЗІПРА́ВДИ, незм. Справді. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот., Сок. *Як у вас тут фа́йно, зіпра́вді, як у па́рку* (Давидівка Стор.). *Зіпра́вди, ти до́бри ка́жиш мині́* (Білівці Хот.). *Ти зіпра́вді до́брий хло́пиц* (Глиниця Кіцм.). Див. ще **ДІПРА́ВДИ**.

ЗІ́ПРАНИЙ. Мокрий, змоклий на дощі. Заг. *Прийшо́в'єм с по́лі зі́праний до само́й шкі́ри* (Мусорівка Заст.).

ЗІПРА́ТИ. Намочити дощем. Заг. *Чо ти дес ни схова́вса від дощу́, а так тибе́ зіпра́ло?* (Старий Вовчинець Глиб.).

ЗІРНИ́ЦА, ЗІРНИ́ЦЄ, -і, ж. 1. рідк. Зірка. Заг. *На ті три зірни́ці ка́жут, що то Коса́рі* (Ярівка Хот.). 2. Ранкова, вечірня зоря. Заг.

ЗІРНУ́ТИ. Виринути. Кіцм. *Аби́ був ще хоть раз зірну́в, то мо́жи би були́ віратува́ли* (Стрілецький Кут Кіцм.).

ЗІСКУВА́ТИ, зв. док. **ЗІСКА́ТИ**, рідк. 1. Заробляти, мати зиск. Кельм.,

Сок. *То хлопиц такий, що можи зіскувати з любой дрібниці* (Білоусівка Сок.). *Я на твоїх часах ни зіскав ні копійки* (Росошани Кельм.). 2. Шукати, знаходити. Нов., Кельм., Сок. *Де це ти ту кралю зіскав на свою голову?* (Подвірне Нов.).

ЗІСТУВА́ТИ. Підходити, пасувати. Глиб. *Вони ніяк ни зістуют одно одному* (Михайлівка Глиб.). Див. **ИҐЗИСТУВА́ТИ 2**, **ЗІКСТУВА́ТИ**.

ЗІ́ХЕР, незм., заст. Точно, певно, обов'язково. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Завтра буди дощ, зіхер, що буди* (Банилів Вижн.). Див. ще **ЗІ́КИР**, **ЗІ́КІР**.

ЗІХЕРО́ВИЙ, **ЗІХИРО́ВИЙ**, заст. Впевнений, переконаний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Я ни є зіхеровий, що машина пириїди чериз цей місток* (Чорнівка Нов.).

ЗІХЕРО́ВО, **ЗІХИРО́ВО**, незм., заст. Неодмінно, обов'язково. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *То вже зіхерово, що буди так, як дирехторь сказав* (Шубранець Заст.). *На старому зрубі будут пітпиньки, зіхирово, що будут* (Спаська Стор.).

ЗІ́ХЕРУНҐ, -а, ч., заст., рідк. Запобіжник. Кіцм., Вижн., Стор. *У сусідів є світло, то у нас, витко, зіхерунґ пиригорів* (Михальча Стор.).

ЗІ́ХИР, **ЗІ́ХІР**, незм. Заст. Кіцм., Глиб. *Зіхир, що типер нима нікого дома, тажи то висна* (Дорошівці Заст.). *А ти зіхір підиш?* (Глибока).

ЗІЦ, -а, ч., заст. Сидіння. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Наш Іванко до зіца ни досігає, а на колисі їди* (Чорногузи Вижн.). *А що я сам зроб'ю новий зіц до машини?* (Заставна).

ЗІЦУВА́ТИ. Готувати, припасовувати сидіння (на возі, автомашині). Кіцм., Вижн., Стор. *Ану борзенько зіцуй віз і будим їхати* (Ошихліби Кіцм.).

ЗІЦУВА́ТИСИ, заст. Сідати на **зіц**. Кіцм., Вижн., Стор. *Оден зіцуйтиси, а оден сідайти на вереньку* (Старосілля Кіцм.).

ЗЛАБУ́ДУВАТИ, зв. док. **ЗЛАБУ́ДАТИ**, знев. Будувати як-небудь. Заг. *Я колис насилу злабудав оцу хаччину, а син он яку хату звів* (Сербичани Сок.).

ЗЛА́ГОДА, -и, ж. 1. обр. Договір, домовленість між батьками молодих про весілля. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *У нипілю маєм іти на злагоду: Славко хочи си жинити* (Старосілля Кіцм.). 2. Мир, згода. Заг.

ЗЛА́ГОДИТИ. 1. Відремонтувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Заків колисо злагодили, можна було дві хотки зробити* (Черепківці Глиб.). 2. Приготувати. Заг. *Ми собі всьо злагодили на завтра* (Круглик Хот.).

ЗЛАДО́ВУВАТИ, док. **ЗЛАДУВА́ТИ**. 1. Складати, спаковувати, завантажувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Усьо таке, що тобі борши страбитси, зладуй в оден чумайдан, а решту – в другий* (Кам'яна Стор.). 2. знев. З'їдати. Заст., Кіцм., Стор. *То й ни така вістравна корова, а цибер січки зладує за одним махом* (Новосілка Кіцм.).

ЗЛАЙДАКУВА́ТИ, док. до **ЛАЙДАКУВА́ТИ**. Прожити ледарем, Кіцм., Вижн. *Увес вік злайдакував, а хочи пенції на старість* (Коритне Вижн.).

ЗЛА́КОМИТИСИ (-СА). 1. Поласитися, спокуситися. Заг. *Так був бим ни пішов їсти, али злакомив'ємси на грибі* (Біла Кідм.). 2. Зазіхнути, позаздритися. Заг. *Та що то за чоловік, як він злакомивса на сиріцки добро?* (Владична Хот.).

ЗЛАПА́ТИ (-СИ, -СА). 1. Піймати (ся). Заг. *Неньо за вечир с криги злапа-*

ли зо сім кил риби (Мусорівка Заст.). *Ади, куница йка хєтра, а злапаласи в капкан* (Банилів-Підгірний Стор.). ***Злапати (-си, -са)** на горєчім. Піймати (ся) на місці злочину. Заг. 2. Склеїти (ся). Заг. *Цей карук добри злапав* (Рідківці Нов.). *Бірши клею ни траба, воно й так злапаєси* (Замостя Вижн.). 3. Зафарбувати (ся). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Чорнило як злапало, то вже нічим ни вітпиреш* (Пашківці Хот.). *Два мітки добри злапалиси, а оден май ясний* (Васловівці Заст.). 4. Скиснути, згуснути (про молоко). Кіцм., Вижн., Стор. *Мині аби на завтра молоко злапалоси, то добри би було* (Михальча Стор.).

ЗЛАПАТИСИ (-СА), ЗЛАПНУТИСИ (-СА). Загорітися, спалахнути. Заг. *Солома дужи суха, що хата злапаласа вмить* (Сербичани Сок.). *Уважай, бо бинзіна злапнеса* (Михальча Стор.).

ЗЛИВАТИ, док. **ЗЛИТИ**. 1. заст., обр. Обливати водою (дівчат у великодній понеділок, а хлопців у великодній вівторок). Хот., Кельм. *Ваня, ти ходив дівчат зливати?* (Ленківці Кельм.). 2. заст. ***Страх зливати**. Виливати переполох. Заг. *Ніктарія пес покусав, то Ґеня ходила до Тикяни страх зливати* (Старосілля Кіцм.). 3. Поливати, скроплювати. Заг. 4. Збирати вершки. Заг. 5. Збирати в одну посудину. Заг.

ЗЛІПІШІТИ. Збитися, скрутитися в жмут. Кіцм., Вижн., Стор. *Продавала йкас жінка вовну, али, витко, що давна, бо зліпішіла дужи* (Луківці Вижн.).

ЗЛОВИТИСИ. 1. Скиснути. Заст. *Ади, молоко вже зловилоси, траба сметану зібрати* (Василів Заст.). 2. Зафарбуватися. Кіцм. *Мітки в чирвовому зловилиси файно* (Борівці Кіцм).

ЗЛОГИ, -ів, мн. Роди, пологи. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Маріє, це правда, що твоя сусіда у злогах?* (Ошихліби Кіцм.). *Єго жінка мала кяшкі злоги* (Онут Заст.).

ЗЛОСНИЙ. Злий, сердитий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Тибе брат шукає. Такий злосний, що будиш матиси* (Брідок Заст.). *Я трохі злосний на тебе, чіму ни приходив на сьвита?* (Карапчів Вижн.).

ЗЛОСТИТИ (-СИ, -СА). Сердити (ся), злити (ся). Заг. *Ни злосьть задурно чоловіка* (Коболчин Сок.). *Та чо ти злостисси? Я тибе ни силую* (Стара Жадова Стор.).

ЗЛОТИТИ, обр. Покривати весільний вінок позліткою. Заст., Кіцм. *Коли шиют вінок, то їго мастє медом, а потому злотє позлітков* (Василів Заст.).

ЗЛУП'ЮВАТИ, док. **ЗЛУПИТИ**. 1. Очищати (від лушпайок, **лапушини, лупини**). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Я за вечир злуп'юю з до півклані курудзів* (Лашківка Кіцм.). *Мусю з яблука злупити шкірку, бо так ни годнам їсти* (Старий Вовчинець Глиб.). 2. перен., знев. З'їдати. Заг. *Це ти злупив сало?* (Бузовиця Кельм.). 3. перен., зв. док. Побити. Заг. *Як озму прут, то так тя злуп'ю, що ну* (Онут Заст.). 4. Білувати. Заг. 5. Зв. док. Продавати надмірно дорого. Заг.

ЗЛЮЗОВУВАТИ, зв. док. **ЗЛЮЗУВАТИ**. 1. заст., рідк. Змінювати (на варті), заміняти когось, тимчасово виконуючи його обов'язки. Заст., Кіцм., Стор. *То нима, шоби хтос мусів мине злюзовувати. Приходи завтоком, і я йду спати* (Чортория Кіцм.). *Ти мине досвіта злюзуй, бо я хочу*

поїхати до Чирновец (Стрілецький Кут Кіцм.). 2. Зв. док. Зійти з колії. Заст. *Паровик злюзував ж шинів* (Онут Заст.). Див. ще **ЗҐИЛЕЙЗУВАТИ**.

ЗЛЯГАТИ, **ЗЛЄГАТИ**, зв. док. **ЗЛЯЩИ**, **ЗЛЄЩИ**, **ЗЛЄЧИ**. 1. евф. Померти, загинути. Заг. *У голод усі с хати злягли, лиш той воден хлопиц лишивса* (Росошани Кельм.). *Дві вівци злєгли від мотилиці* (Стрілецький Кут Кіцм.). 2. Захворіти. Заг.

ЗМАГАТИ, **ЗМОГАТИ**, док. **ЗМОЩИ**, **ЗМОЧИ**, **ЗМОГТИ**. 1. рідк. Спрямовувати, привчати, спонукати. Кіцм., Вижн. *Дитину змалку траба змагати до роботи* (Старосілля Кіцм.). *Ми його до науки змагаєм, а він ни має охоти* (Замостя Вижн.). 2. Долати, хилити. Заг. *Таки витко, що її слабість змагає* (Чорнівка Нов.). *Ще трохи почитай, а як буди сон змогати, то лігай спати* (Вашківці Вижн.). 3. Напружуватися, старатися. Заг. ***Очі страхают, а руки змогают*** (Кам'янка Глиб.). 4. Могти, бути в силі. Заг.

ЗМАГАТИСИ (-СА), док. **ЗМОГТИСИ (-СА)**. 1. Силкуватися, старатися щось зробити. Заг. *Багато роботи й кєшка, али траба змагатиси* (Чортория Кіцм.). ***Очі страхаютси, а руки змагаютси.*** Заг. 2. Спромагатися. Заг. *Добри, що ми змоглиси на корову, типер маїм своє молоко* (Клинівка Стор.).

ЗМАҐЛЮВАТИ. 1. заст. Викачати, розгладити білизну **МАҐЛІВНИЦЕЮ**, **МАҐЛЕМ**. Глиб. *Ще маю трохи шматє змаґлювати* (Глибока). 2. перен., знев. Зробити недбало. Стор., Глиб. *Я ни хочу вам як-нибудь змаґлювати, а за добру роботу траба більші гроші* (Клинівка Стор.).

ЗМАЗА, -и, ж., заст., рідк. Пляма, ганьба, Заст., Кіцм, Вижн. *Такий порєдний чоловік, а така змаза на него упала* (Вікно Заст.). *Вітколи цей дирехторь, то я шє ни мав ніякої змази* (Карапчів Вижн.).

ЗМАРҐУВАТИ, док. **ЗМАРҐАТИ**. Бруднити, нівечити. Заст., Кіцм., Хот. *Де так можна? За їдну зиму змарґати паліто!* (Рукшин Хот.).

ЗМАШИНОВУВАТИ, док. **ЗМАШИНУВАТИ**. Переганяти, перепускати через сепаратор. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ми всьо молоко змашиновуєм, лишаєм лиш то, шо маєм варити* (Оршівці Кіцм.).

ЗМАШКАРИТИ, док. до **МАШКАРИТИ**. Вилаяти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Так ня змашкарив, що ни зналам, у які двері кікати* (Лужани Кіцм.). ***Змашкарити на листе*** (**лєцти**, **остатни**). Вилаяти останніми словами. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. ***Змашкарити на свински корито***. Змішати з грязюкою Кіцм.

ЗМЕРВ'ЮВАТИ (-СИ, -СА), зв. док. **ЗМЕРВИТИ (-СИ, -СА)**. Псувати (ся) (про солому, сіно і т.п.), ставати непридатним для годування тварин, прогріватися, гноїтися, перетворювати (ся) в **мерву**. Заг. *Корова ни пириїла ліцерію, а лиш змервила* (Новоселиця Кельм.). *Казали, що Захарій добри виршит, а він так вівиршив стирту, що солома затикла і змервиласи* (Новосілка Кіцм.)

ЗМЕРЗИТИ, **ЗМИРЗИТИ**, док. до **МЕРЗИТИ**, **МИРЗИТИ**, згруб. Вилаяти, зганити. Заг. *Прийшли хлопці сторонскі, а той при них так ґівчину змирзив* (Шубранець Заст).

ЗМЕРЗИТИСИ (-СА), **ЗМИРЗИТИСИ (-СА)**, згруб. Набриднути, остогиднути. Заг. *Навіть і мід, як багато їсти, то можи змерзитиса*

(Великий Кучурів Стор.) *Так уже́ змирзи́лиси дощі́ цего ро́ку* (Чорногузи Вижн.).

ЗМИКИ́ТИТИ, док. до **МИКИ́ТИТИ**. Схитрувати, Заст., Кіцм. *Це ни мо́жи бу́ти, ти шос тут змики́тив* (Мусорівка Заст.).

ЗМИ́ЛЮВАТИ (-СИ, -СА), зв. док. **ЗМИЛИ́ТИ (-СИ, -СА)**. Помилятися. Заг. *Ни пилу́й, бо зми́лиш раху́нок* (Шипинці Кіцм.). *Ді́ти так до́бри гуля́ли да́ниц, а в кінци́ змили́лиси* (Дорошівці Заст.).

ЗМЛИНКО́ВУВАТИ, зв. док. **ЗМЛИНКУВА́ТИ**. Перевіювати на млинку. Заг. *Ми це, можи, й за півго́дини змлинку́єм і йдем гет* (Ленківці Кельм.).

ЗМНЯ́ЦКАНИЙ, ЗМНЄ́ЦКАНИЙ. Зім'ятий, пом'ятий. Заг. *Всі сукенки́ змня́цкані, тра́ба прасува́ти* (Неполоківці Кіцм.).

ЗМНЯ́ЦКАТИ (-СИ, -СА), ЗМНЄ́ЦКАТИ (-СИ, -СА). 1. Зім'яти (ся), пом'яти (ся). Заг. Попра́в по́душку. *Ади́, як ти змня́цкав її́* (Кам'яна Стор.). *То я зако́чував рукави́, а вони́ змнє́цкалиси* (Ревне Кіцм.). 2. Здавити (ся), стиснути (ся). Заг. *Ува́жно припасо́вуй слоє́к, би тобі́ ви́шні ни змнє́цкав* (Черепківці Глиб.). *Си́р змня́цкавса, аж потикло́ в су́мку* (Орестівка Хот.).

ЗМОЛО́ТНИК, -а, ч. 1. Молотник. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Коли́с цеї пшини́ці бу́ло би змоло́тникам ще й на ці́лу зи́му, а типе́р комба́йн за два дни змоло́ти* (Кострижівка Заст.). 2. перен. Ідець. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ви́тко, шо до́брі змоло́тники, бо куле́ша за оде́н раз пішла́* (Стара Жадова Стор.).

ЗМОЛО́ЧУВАТИ, ЗМОЛО́ТЮВАТИ, док. **ЗМОЛОТИ́ТИ**. 1. перен. Сильно побити. Заг. *Раз спіймали́, змолоти́ли до́бри і відучи́ли кра́сти* (Ожеве Сок.) 2. перен. Їсти з великим апетитом, багато. Заг. *Та я ці пироги́ змоло́тюю за одни́м при́сідом* (Перебиківці Хот.). 3. Змолочувати. Заг.

ЗМО́РШОК, -шка, ч. 1. Зморшка. Заг. *Ще ни стари́й, али́ має́ два вили́кі змо́ршки чи́риз усьо́ чо́ло* (Банилів Вижн.). 2. зв. мн. **ЗМО́РШКИ**, -ів. Зборка (в постолах, сорочці). Заг. *То ни то шоби́ йкас прикра́са ци шо, то змо́ршки бу́ли, бо мус бу́ло шкі́ру склада́ти* (Лашківка Кіцм.).

ЗМУДРА, незм. Гордо, з зазнайством, підкреслюючи свою зверхність. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Я тибе́ раз запита́ла, а ти так зму́дра вітпові́в, шо більши ни нава́жуюси* (Стара Жадова Стор.). *Тво́я донька́ так зму́дра хо́дит* (Чорногузи Вижн.). *Ти зо мнов ду́жи зму́дра гуво́риш* (Шубранець Заст.).

ЗМУ́ЛАВИТИ, ЗМУ́ЛАВІТИ. Занести мулом, стати мулавим. Заг. *Дощова́ вода́ урва́ласи в став і зму́лавила єго́* (Южинець Кіцм.). *Пішо́в си́льний дощ, аж ставо́к зму́лавило* (Росошани Кельм.). *Росто́ка зму́лавіла гет* (Старосілля Кіцм.).

ЗМУ́ЛАВ'ЮВАТИ (-СИ, СА), зв. док. **ЗМУ́ЛАВИТИ (-СИ, -СА)**. Збивати мул, каламутити (ся), робити (ся) каламутним (про воду чи іншу рідину). Заг. *Шо ти там ко́ло бе́рига купа́єси, де ґі́ти зму́лавили во́ду*? (Вартиківці Кельм.). *І на глібо́кім вода́ зму́лав'юєси, али́ ни так бо́рзо* (Коритне Вижн.).

ЗМУ́ЛІТИ. Розкиснути, розваритися, стати глизявим. Заст., Хот. *Піткла́дати тра́ба у шпа́ргаті, аби́ раз-два́ скипі́ли пироги́, би ни зму́ліли* (Кулівці Заст.).

ЗМУ́ЛЮВАТИ, док. **ЗМУ́ЛИТИ**. Покривати, заносити мулом. Кіцм.,

Стор., Глиб. *У кі долині ни варт і орати, бо там шороку змулює* (Старосілля Кіцм.). *Та вилика вода дужи була змулила зарінки* (Черепківці Глиб.).

ЗНАТИ. 1. Уміти. Заг. *Таня знає сапати, уже сапає курудзи* (Чорнівка Нов.). 2. Бути обізнаним. Заг.

ЗНАЧАЛА, незм., рідк. Спочатку. Хот. *Значала піди до неня, а вітак до фіна* (Білівці Хот.).

ЗНАШНИЙ. Примітний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Мій гусак такий знашний, що гет зделику його вижу* (Слобідка Глиб.).

ЗНАШНИК, -а, ч., с. г. Маркер. Сок. *Відвези знашник у городну бригаду* (Ломачинці Сок.).

ЗНЕНАПАДУ, **ЗНИНАПАДУ**, незм. 1. Зненацька. Кіцм., Вижн., Стор. *Ти завши можиш шос знинападу віробити* (Коритне Вижн.). 2. Випадково. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Я так собі йшов лісом і знинападу найшов три грибі* (Турятка Глиб.).

ЗНИМЕДІТИ, **ЗНИМЕҐІТИ**. Раптово зникнути. Глиб. *Шєм май шос хотіла питати єго, а він кудас знимедів, як кріз земню* (Слобідка Глиб.). Див. ще **ЗДИМИДІТИ**.

ЗНИМКУВАТИСИ. Стогнати. Вижн. *Вуйна знимкуваласи цеї ночи, що нікому ни давала спати* (Чорногузи Вижн.).

ЗНИРАТИ[1], док. **ЗНИРНУТИ**, **ЗІРНУТИ**. 1. риб. Скидатися (про рибу). Заг. *Дививи, як риба моц знирає* (Лужани Кіцм.). 2. Зринати, виринати. Заг. *Є такі ями, що як вода закрути, як сплите ноги, то чоловік лиш по часі знирне* (Ленківці Кельм.).

ЗНИРАТИ[2], док. **ЗНИРНУТИ**, текст. 1. Міняти місцями верхній і нижній шари основи. Заст., Кіцм., Сок., Глиб. *У штири ниті ни так кєшко ткати, траба лиш навчитиси знирати штирьома поножжями* (Старосілля Кіцм.). 2. Легко ткатися. Кельм. *Сигодня добри знираї веретка* (Новоселиця Кельм.).

ЗНОРИТИСИ. Покритися вибоїнами, калюжами. Заст., Кіцм., Глиб. *Так дорога від водів знориласи, що ни мош ходити* (Слобідка Глиб.).

ЗНОСОК, -ска, ч. 1. Останнє яйце курки перед квоктанням. Заг. *Вікинь цей зносок. Нашо ти внесла?* (Чорнівка Нов.). *Шлапата вже зносок лишила, шо, можи, й роскувочитси* (Старосілля Кіцм.). 2. знев. Невелике яйце. Заг. *Це вже зноски від молодих курий* (Недобоївці Хот.).

ЗОВЗИ, -ів, мн., вет. Залози, мит. Заг. *Заслаб кінь на зовзи* (Юрківці Заст.). *Кінь дістав зовзи* (Слобідка Глиб.). Див. ще. **ЗОЛЗИ**, **ЗОЗИ**, **ЗОЛОЗИ**, **ДЗОВЗИ**.

ЗОВЗУВАТИ, вет. Хворіти на **зовзи**. Заг. *По селах зачили коні зовзувати* (Вашківці Вижн.). Див. ще **ЗОЗУВАТИ**, **ДЗОВЗУВАТИ**.

ЗОДЕРВАС, **ЗОДИРВАС**, **ЗОДИРВАСИР**, -у, ч., заст., рідк. Газвода. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *То лиш дехто с старих кажи ще зодирвас, а молоді хіба на збитки* (Черепківці Глиб.). *Я кождого разу п'ю в місті зодирвасир* (Брусниця Кіцм.).

ЗОЗИ, -ів, мн., вет. Хвороба коней, залози. Кіцм. *Кобилі ни давайте пити с цей путні: кобила слаба на зози* (Старосілля Кіцм.). Див. ще **ЗОВЗИ**, **ЗОЛОЗИ**, **ДЗОВЗИ**.

ЗОЗУВАТИ, вет. Хворіти на зози. Кіцм. *Коний нима на паши, коні зозують* (Чортория Кіцм.). Див. ще **ЗОВЗУВАТИ**, **ЗОЛОЗУВАТИ**, **ДЗОВЗУВАТИ**.

ЗОЛА[1], -и, ж. 1. Луг (для прання білизни). Заг. *А ца зола здасца*

попра́ти вере́ти (Вартиківці Кельм.). *У золі́ пиру́т вирині́, вімо́чуют мі́тки, катрани́, бо вона́ до́бри від'їдає всьо ничисти* (Ошихліби Кіцм.). 2. Попіл. Кельм., Сок.

ЗОЛА́[2], -и, ж., вет. Хвороба овець. Сок. *Вівці́ слабу́ют на золу́, на кров, на мотилицу́* (Сербичани Сок.).

ЗО́ЛЗИ, -ів, мн., вет. Хвороба коней, залози, мит. Заст., Хот. *Кінь, як задавни́т зо́лзи здиха́є* (Дорошівці Заст.). Див. ще **ЗО́ВЗИ**, **ЗО́ЗИ**, **ЗО́ЛОЗИ**, **ДЗОВЖ**.

ЗОЛИ́ТИ. 1. перен. Бити. Заст., Кіцм., Стор., Нов. *Золи́ли го, бі́дного, аж проси́вси* (Новосілка Кіцм.). 2. Лужити (білизну). Заг.

ЗО́ЛНИК, -а. Шип (на взутті). Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Зо́лники наби́вали в о́бýву, аби́ ни та́к борзо схо́жувалиси підо́шви або́ зо́лі* (Бруcниця Кіцм.).

ЗО́ЛОЗИ, -ів, мн., вет. Хвороба коней, залози, Кельм., Сок. *Кінь засла́б на зо́лози* (Ломачинці Сок.). Див. ще **ЗО́ВЗИ**, **ЗО́ЗИ**, **ЗО́ЛЗИ**, **ДЗО́ВЗИ**.

ЗОЛОЗУВА́ТИ, вет. Хворіти на золози, мит. Кельм., Сок. *То лиш ко́ні золозу́ют, а друга худо́ба нє* (Новоселиця Кельм.).

ЗОЛОТНИ́К, -а, ч. 1. анат. Матка. Заг. *Мине́ боли́т золотни́к* (Подвірне Нов.). *Я болі́ю золотнико́м* (Ставчани Хот.) 2. мед. Біль черевної порожнини після підіймання важкого. Заг. *Наш бригаді́р ни мо́жи на золотни́к* (Шишківці Нов.). *Тя́шко підойми́в, мішо́к, то й золотни́к собі́ зру́шив* (Романківці Сок.). 3. заст., рідк. Міра ваги. Заг.

ЗОЛЮВА́ТИ, шев. Підбивати підметки. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Золюва́ти ще ни ко́нчи, а опцаси підби́ти зда́ло би си* (Банилів-Підгірний Стор.).

ЗО́ЛЯ, **ЗО́ЛЄ**, -і, ж., зв. мн., **ЗО́ЛІ**, -ів, шев. Підметка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Уже́ зо́лі гет си стерли* (Дорошівці Заст.).

ЗО́ЛЬКА, -и, ж., зв. мн., **ЗОЛЬКИ́**, -льо́к. Зм. до **золя**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *До цих ту́флів траба да́ти лиго́нькі зольки́* (Лужани Кіцм.).

ЗО́МПИТИ (-СИ). Зніяковіти, образитись. Заг. *Васи́ль, віде́й, шос собі́ зо́мпив і ни прихо́дит до нас* (Самушин Заст.). *Ви́диш, що ді́вчина аж са зо́мпила від твої́ бе́сіди* (Великий Кучурів Стор.).

ЗОМРАЗИ́ТИ. Зганьбити, знеславити. Кіцм., Вижн., Глиб. *Мой, а́ли то скупа́рь, за одну́ чирви́ву па́далицу так зомрази́в дити́ну* (Старий Вовчинець Глиб.).

ЗО́РИШЛИВИЙ, **ЗО́РІШЛИВИЙ**. Зоряний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Така́ фа́йна зо́ришлива ніч, що аж ни хо́чи си йти спа́ти* (Старий Вовчинець Глиб.) *Ото́ зо́рішливий ве́чир* (Неполоківці Кіцм.).

ЗО́РИШЛИВО, **ЗО́РІШЛИВО**, незм. Зоряно. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Надворі́ зо́ришливо, бу́диш ви́їти, куда́ йти* (Нові Драчинці Кіцм.). *Ста́ло зо́рішливо, мо́жи бу́ти моро́з* (Топорівці Нов.).

ЗОРЯ́ТИ, **ЗОРЄ́ТИ**. Світати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Гай устава́й, бо вже поча́ло зоря́ти* (Клішківці Хот.). *Ви́диш, уже зоре́є* (Нові Бросківці Стор.).

ЗО́ХМИТИ (-СИ). Заохотити, захопитися, рішитися. Кіцм., Вижн. *Ді́вки таки́ зо́хмили мине́ піти́ у кі́но* (Чорногузи Вижн.). *Ми зо́хмилиси бу́ли роби́ти римо́нт, али́ розра́дилиси* (Біла Кіцм.).

ЗРА́ЗУ, незм. Спочатку. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Віттак*

сідают за сків, і зразу дарyют тато і мама, а потім усі гості (Товтри Заст.).

ЗРАНЯ, **ЗРАНЄ**, незм. Зранку. Заст. *На ярмарок ідеси май зраня* (Дорощівці Заст.). *Голова зранє у канторі, а пізніще на поли* (Витилівка Кіцм.).

ЗРИВАТИ, док. **ЗІРВАТИ**. 1. Отягати, відривати. Заг. *Колис кльоцки гет зривали людим ноги* (Черепківці Глиб.). *Ой-ой, як мині ці кошики руки зірвали* (Дністрівка Кельм.). 2. Збирати фрукти, ягоди. Заг. 3. Підривати, висаджувати в повітря. Заг. ***Зривати (зірвати) гонор**. Збивати пиху. Заг. *Нима кого, аби зірвав єму гонор, а то так задаєцца* (Волошкове Сок.). ***Зірвати дощ**. 1. Навіяти дощові хмари (про вітер). Заг. *Коби хоть ни цей вітир, бо можи зірвати дощ* (Пащківці Хот). 2. перен., ірон. Накликати негоду якимось вчинком, одягом, прогнозами тощо. Кіцм., Вижн. Ни кричи, бо дощ зірвеш (Банилів Вижн.). *Ти ни боїсси, шо дощ зірвеш своєм капилюхом?* (Мусорівка Заст.). ***Зірвати (зривати, обривати) лице**. Осоромити. Заг. *Як ти мині ще колис так зірвеш лице, то бануй на себи* (Коритне Вижн.).

ЗРИК, -у, ч., рідк. Зір. Заст., Кіцм. *Аби я така молода, як ти, та абим мала такий добрий зрик, як у теби, то бим вішивала, го-го* (Южинець Кіцм.). Див. ще **ЗДРИК**.

ЗРИПУВАТИ, док. **ЗРИПАТИ**. Вистуджувати хату, часто відчиняючи двері. Стор., Глиб. *Я лиш вітопила, а хлопиц навів дітлахів та зрипали хату, шо студино, як у псярни* (Кам'яна Стор.).

ЗРИХТУВАТИ, **ЗРІХТУВАТИ**. 1. Відремонтувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Хочу віднести дзиґарок до Ніклая, можи би ще зріхтував* (Старосілля Кіцм.). *Ти хоть би колисо зрихтував, а то нима чим їхати* (Карапчів Вижн.). 2. ірон. Зіпсувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. ***Зріхтувати (злагодити) на оден бік**. Зіпсувати, остаточно вивести з ладу. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Е, то такий майстир, як я. Він мині динамку ріхтував, то зріхтував на оден бік* (Кам'янка Глиб.). *Уже мині хтос зріхтував помпу* (Кострижівка Заст.).

ЗРИХТУВАТИ (-СИ, -СА), ЗРІХТУВАТИ (-СИ, -СА). Приготувати (ся), зібрати (ся). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Зріхтуй му шос на дорогу* (Шипинці Кіцм.). *Мама зріхтувала байц на солонину* (Чорногузи Вижн). *Я якраз зрихтувавса йти за тобов* (Великий Кучурів Стор.).

ЗРІБИ, -ів, мн., текст. Низькосортне коротковолокнисте прядиво. Хот., Кельм. *Як училася, то пряла клоча, потом зріби, аж потом давали прясти і шос ліпше* (Путрине Кельм.). Див. ще **ЗГРІБИ**.

ЗРІБНИЙ. Виготовлений із **зрібів (згрібів)**. Хот., Кельм., Сок. *Тепер зрібну сорочку ніхто й даром ни взяв би, бо тепер у лавці є всяке полотно й нидороге* (Вартиківці Кельм). Див. ще **ЗГРІБНИЙ, ЗГРЕБІННИЙ**.

ЗРОБИТИ. 1. Приготувати, зварити, спекти. Заг. *З оцего думаю ковбаси зробити* (Зарожани Хот.). *С такой риби можна зробити ріжні страви* (Брідок Заст.). *Зроби хоть зо три мідівники* (Ожеве Сок.). 2. Збудувати, спорудити, змурувати. Заг. *Ливонькій зробив стайню попри вулицу* (Старосілля Кіцм.). *Хочу у виликі хакі групку зробити с кафлів* (Кам'яна Стор.). 3. згруб. Народити. *Білоголова цего року зробила ягничку й баранчика*

(Тарашани Глиб). *Окса́на Питро́ва пе́ршого хло́пца зроби́ла у сімна́цціть ро́ків* (Вашківці Сок.). ***Зроби́ти вичиро́к (бай, да́ниц, кла́ку)**. Організувати, справити вечірку (бал, танці, толоку). Заг. *Ми би зроби́ли кла́ку, за́ки ще в колго́спі ни так є робо́ти* (Лашківка Кіцм) ***Зроби́ти гро́ші** (перен.). Заробити. Заг. *На самі́ горо́дині колго́сп ни зро́бит вили́кі гро́ші, тра́ба тваринництво май посилю́вати* (Молодія Глиб.). ***Зроби́ти місци (пляц)**. Посунутися, звільнити місце. Заг. *Ану́ зроби́ пляц, аби́ цьо́ця сі́ла* (Киселів Кіцм.). ***Зроби́ти патро́на**. Справити іменини Заг. *Я за все житя́ лиш раз зроби́в патро́на, все стяга́вса то на то, то на дру́ги шо́с* (Ярівка Нов.) ***Зроби́ти пирихо́дини**. Справити новосілля. Заст. *Ми вже зроби́ли пирихо́дини в нову́ ха́ту* (Онут Заст.).

ЗРОБИ́ТИСИ (-СА). Удати з себе, прикинутися. Заг. *Закінчи́в місі́чні ку́рси, а зроби́вси, що він вили́кий агроно́м* (Давидівка Стор.). *Я єго́ в свої́ ха́ті за столо́м прийма́в, а він зроби́вса, що ни пізнає́ мине́* (Волошкове Сок.).

ЗРОБЛЕ́НИЙ. 1. Спрацьований, виснажений. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Чолові́к ни так стари́й, як ду́жи зробле́ний* (Ярівка Нов.). *Хокь най бу́ди йки́й зробле́ний, али́ молоди́й, то відтанови́тси* (Старосілля Кіцм.) 2. Зношений, стертий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ці гаки́ моц зробле́ні: мо́жут урва́тиси* (Замостя Вижн.).

ЗРОБЛЯ́ТИСИ (-СА), ЗРОБ'Я́ТИСИ (-СА), ЗРОБ'Є́ТИСИ (-СА), зв. док. **ЗРОБИ́ТИСИ (-СА)**. 1. Спрацьовуватися, виснажуватися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Ай, ни кажи́. Я зна́ю, як ти там за ду́жи зроби́вси* (Ревне Кіцм.). 2. Зношуватися, стиратися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ґра́лі так уже́ зроби́лиси, що зу́пки тоне́нькі, як ши́ло* (Оршівці Кіцм.).

ЗРУ́НТАТИСИ (-СА). Надірватися, підірватися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *На́шо сам здойма́їш мішо́к, хо́чиш си зру́нтати?* (Слобідка Глиб.).

ЗРУНТУ́ВАТИ, зв. док. **ЗРУ́НТАТИ**. 1. Зрушувати з місця. Заг. *Ми ни то шо здойми́ти, ми на́віть зру́нтати цей ка́мінь ни мо́жим* (Старосілля Кіцм.). 2. Підривати (внутрішні органи). Заг. *Тягни́ за субо́ю, ни підойма́й, бо шос собі́ зру́нтаєш* (Дністрівка Кельм.). 3. Розпушувати (грунт). Заг. *Піду́ зе́млю зру́нтати тро́хи в грядка́х, бо дощ приби́в* (Сербичани Сок.).

ЗУБЕ́ЛА, -ів, мн. Вудила. Вижн. *Ни дава́й ко́ням зубе́ла, бо приме́рзнут* (Банилів Вижн.). Див. ще **ДЗУМБЕ́ЛА, ЗУМБЕ́ЛА**.

ЗУБЕЛА́ТИ, док. **ЗАЗУБЕЛА́ТИ**. Гнуздати. Вижн. *Зубела́ю ко́ні та й поїдемо* (Чорногузи Вижн.). Див. ще **ДЗУМБЕЛА́ТИ, ЗУМБИЛА́ТИ**.

ЗУБІ́ВКА, -и, ж., рідк. Поперечна пила. Вижн. *Шо ти граєсси цев пилочко́в? Озми́ зубі́вку, то я тобі́ раз-два́ помо́жу попили́ти* (Вашківці Вижн.).

ЗУБО́Н, -бо́на, ч., заст. Старовинний жіночий одяг, різновид сарафана. Глиб., Нов., Хот. *Зубо́н мав напере́ді стано́к, а там як спідни́ца* (Голубівка Нов.).

ЗУ́БЧИКИ, ЗУ́ПЧИКИ, -ів, мн. Вид вишивки. Кіцм., Вижн., Стор. *Вішива́ют зу́пчиками, лавочка́ми й и́нчими узо́рами* (Коритне Вижн.).

ЗУГУРНИ́Й. Упертий. Вижн. *Щош ти на всьо зугурни́й, як вислю́к* (Берегомет Вижн). Див. ще **УГУРНИ́Й**.

ЗУЖИВА́НЯ, ЗУЖИВА́НЄ, ЗУЖИВА́НІ, -я (-є), -і, с. Споживання.

Кіцм. *С пітпиньків шапочки добрі до зуживані, а ніжки май твирті* (Гаврилівці Кіцм.). *Лиш роботу пазили, а на зуживаня були страшно скупі* (Лужани Кіцм.).

ЗУЗИ, -ів, мн. Гучна забава, розвага. Стор., Глиб. *Чула, Калино, які Петруньо зузи справляє?* (Ясени Стор.).

ЗУЗУЛЬЧИН. Зозульчин. ***Зузульчині червички**, бот. Вид лісових квітів. Хот., Кельм. *Уже дес-не-дес зацвили зузульчині червички* (Долиняни Хот.).

ЗУЛУМ, -у, ч., рідк. Спір, галас. Стор. *То ще по зборах був виликий зулум* (Ясени Стор.).

ЗУМБЕЛА, **ЗУМБАЛА**, **ЗУБЕЛА**, -ів. Вудила. Вижн., Глиб., Хот. *Заклади зумбела коневи, бо маїм з горба з'їхати* (Слобідка Глиб.). *Де ти поклав зумбала?* (Білівці Хот). Див. ще **ДЗУМБЕЛА**, **ЗУБЕЛА**.

ЗУМБИЛАТИ, **ЗУМБАЛИТИ**. Гнуздати. Вижн., Глиб., Хот. *Хто так зумбилає коня?* (Глибока). *Дай коням води і зазумбаль їх* (Білівці Хот). Див. **ДЗУМБЕЛАТИ**, **ЗУБЕЛАТИ**.

ЗУМІТИСИ (-СА). 1. Остовпіти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Як уздріла, шо він живий, то аж зуміласи* (Горошівці Заст.). 2. Стурбуватися, зажуритися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Я уже зумівси, іго чикаючи* (Чорногузи Вижн.). *Мама аж зумілиси, що ви так довго ни приходити* (Старосілля Кіцм.).

ЗУПА, -и, ж., кул. 1. Суп. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Зупа така горяча, шом попік собі піднибіня* (Онут Заст.) *На пісні зупі ни поправисси, ни біси* (Лужани Кіцм.). 2. Бульйон. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *А зупу курічу можна їсти?* (Чорнівка Нов.). *Як хочіш зупи, то скуби курку* (Перебиківці Хот.). 3. Юшка. Кіцм. *Тато любит зупу навіть з морожиної риби* (Старосілля Кіцм.).

ЗУПАК, -а, ж., заст., знев. Капрал, єфрейтор, надстроковик в австрійській і румунській арміях. Кіцм., Вижн., Стор. *Мині оден зупак давси був узнаки: думав'єм, шо ни вітримаю* (Михальча Стор.).

ЗУРИТИТИ. 1. Огудити. Заст., Кіцм., Нов., Кельм., Сок. *Ти мині кофту зуритив, що я більши й ни вдягну її* (Зелена Кельм.). 2. Не злюбити, зненавидіти. Заст., Кіцм., Вижн. *Йди від мени гет, я вже зуритив тебе* (Карапчів Вижн.).

ЗУРИТИТИСИ (-СА). Зробитися, стати неприємним, огидним. Заст., Кіцм., Нов., Кельм., Сок. *А мині молоко ніколи ни зуритиса* (Вартиківці Кельм.). *Мині варена капуста вже так зуритиласи, що ни можу й запаху чути* (Чорторийя Кіцм.).

ЗУСІМ, незм. Зовсім, цілком. Заг. *Ти йдеш зусім дудому ци лиш урльоп маїш* (Слобідка Глиб.) *Таким накрутиласи на оборі, що зусім вібиласи с сил* (Рукшин Хот.).

ЗЦЕРЬКУВАТИ, док. **ЗЦЕРЬКАТИ**. Здоювати у невеликій кількості, тонкою струсю. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Траба зцерькати вівцу, бо ягнє ни вісисає* (Нові Драчинці Кіцм.). Див. ще **СЦЕРЬКУВАТИ**

ЗЧАСТА, **ЖЧАСТА**, **ЩАСТА**, незм. Часто. Хот., Кельм., Сок. *Він до нас приїхає жчаста* (Білівці Хот.) *Ти так щаста воду п'єш* (Волошкове Сок.).

ЗЯБЛЯ, -і, ж., с. г. Зяб. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Бураки посіяли на зяблі* (Зелений Гай Нов.). Див. ще **ЗІБЛЯ**.

ЗЯБНУТИ, **ЗЄБНУТИ**, рідк. **ДЗЯБНУТИ.** Мерзнути. Заг. *Я йду, ни хочу дурно зябнути на морозі* (Селище Сок.). *За тих пару копійок ни буду зєбнути на морозі* (Ревне Кіцм). Див. ще **ДЗЯБНУТИ.**

И

ИГЛА́, ГЛА, -и, ж. Голка. Кіцм., Вижн., Стор. *Де ти схова́ла иглу́?* (Виженка Вижн.).

И́ГЛИЦЯ, ГЛИЦЯ, -і, ж. Велика голка. Вижн., Стор. *Игли́ця дес була тут на столі́* (Череш Стор.). *Озми́ глицу та сіле́й тютю́н* (Банилів Вижн.).

ИҐЗИСТУВА́ТИ. 1. Існувати. Заст., Кіцм., Вижн. *За Руму́нії иґзистува́в таки́й порядок, що ді́ти ма́ли говори́ти лиш по-руму́нски* (Старосілля Кіцм.). Див. **ҐЗИСТУВА́ТИ 1**. 2. рідк. Личити, годитися. Заст., Кіцм. *Тобі́ цей капилю́х так иґзисту́є, як свини́ ярмо́* (Бабин Заст.). Див. **ҐЗИСТУВА́ТИ 2**.

ИЖИ́КЦІЯ, ИНЖИ́КЦІЯ, -ї, ж., заст., мед. Укол, ін'єкція. Заст., Нов. *Ижи́кції кла́ли, і ни помогло́* (Голубівка Нов.).

ИЛТИ́ЦА, -і, ж., крав. Клинок під пахвою у сорочці, кожусі тощо. Заст., Кіцм. *У ко́жді соро́цці приши́ва́єси илти́ца до рукава́, аби́ ни тисну́ло ру́ку* (Киселів Кіцм.). Див. **АЛТИ́ЦА**.

ИНА́К, незм. Інакше. Вижн. *Це тра́ба роби́ти ина́к* (Іспас Вижн.).

И́НКЛЮС, І́НКЛЮЗ, -а, ч., знев. 1. Непосида. Кіцм., Вижн. *Де той инклю́с поді́вси?* (Чорногузи Вижн.). 2. Хитра людина. Кіцм., Вижн. *То таки́й і́нклюз, що ни да́ст собі́ пропа́сти* (Валява Кіцм.).

ИНТРЕ́МИНТ, -у, ч., заст. Чорнило. Глиб. *Аби́с ни забу́в купи́ти интре́минт, як іде́ш до магази́ну* (Слобідка Глиб.). Див. **АНТРАМЕНТ**.

ИНТРЕМИНТО́ВИЙ, заст. Чорнильного кольору, фіолетовий. Глиб. *Купи́ла На́ді интреминто́ве лу́фко* (Слобідка Глиб.). Див. **АНТРАМЕНТО́ВИЙ**.

И́РИЦЯ, -і, ж., заст., рідк. 1. Пташка, що на зиму відлітає у вирій. Вижн., Стор. *Що ди́висса за и́рицями?* (Стара Жадова Стор.). 2. (перен., знев.). Значна, поважна особа. Вижн., Стор. *Во́на ду́має, що во́на вили́ка и́риця* (Розтоки Вижн.).

И́СНИЙ. Дуже подібний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Місько и́сний, як його та́то* (Киселів Кіцм.).

ИСНІ́СІНЬКИЙ. Точнісінько такий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Його донька́ иснісінька як жі́нка* (Бабин Заст.).

ИСНІ́СІНЬКО, незм. Точнісінько так. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Я ж ши́ла иснісінько, як На́дя показа́ла* (Киселів Кіцм.).

И́СНО, незм. Точно, так точно. Заст., Кіцм., Вижн. *У ме́не и́сно така́ сама́ кушина, як у вас* (Валява Кіцм.).

И́СТИК, -а, ч., с. г. Дерев'яний або з залізним наконечником ніж для очищення землі з плуга, істик. Заг.

І

ІГІ́, ІГІ́Й, виг., згруб. Тю, тьху, цур тобі! Заст., Кіцм., Глиб. *Ігі́ на твою го́лову, ти чо до ме́ни вчі́пеласи?* (Слобідка Глиб). Див **АГІ́**.

ІДЗЕ́НІ, -я, с., зб., кул. Їжа, страва. Кіцм., Глиб. *А то шо так бага́то ідзе́ня навари́ла?* (Киселів Кіцм).

ІЗВИНЯ́ТИ. Вибачати. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ізвиня́й мині́ цей раз* (Шишківці Нов.).

ІЗВО́РИ, -ів, мн. Нерівне поле, яри. Кіцм., Нов., Хот. *Ми сиго́дни прашува́ли у ізво́рах* (Білівці Хот.).

ІЙ, виг. Е. Кіцм. *Ій, ти йкес таке́ гово́риш* (Брусниця Кіцм.).

ІК, спол. Якщо. Вижн. *Ік нема́ ко́мина, то дим віхо́ди на під* (Банилів Вижн.). *Ік бу́ди файна днинка, то пі́дим на Че́римош* (Підзахаричі Вижн.).

ІЛИЦО́ВИЙ. Ялиновий. Глиб. *За́втра йде́м в ілицо́вий ліс* (Турятка Глиб.). *В ілицо́вому лісі ле́хко си ди́хає* (Кам'янка Глиб.).

ІМЕНІЇ, -ів, мн., заст. Чоботи з довгими халявами. Хот. *Іменії ро́били з до́брого ре́міню* (Клішківці Хот).

І́МЕННО, незм. Напевне, обов'язково. Глиб., Хот. *Він іме́нно сіго́дня пови́нен прийти́ додо́му* (Клішківці Хот.).

ІМИ́ТИ, **ЙМИ́ТИ**, **ЇМИ́ТИ**. Ловити, спіймати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Диви́си, бо ска́кне кріль з рук, то ни змо́жиш іми́ти* (Михайлівка Глиб.). *Хло́пчики бі́гали по толо́ці та й імили оде́н о́дного* (Прилипче Заст.).

ІМИ́ТИСИ, **ЙМИ́ТИСИ**, **ЇМИ́ТИСИ**. Гуснути, скисати (про молоко). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Молоко́ іме́си бо́рзо у хоро́мах, бо там типло́* (Слобідка Глиб.).

ІМЛЕ́НИЙ, **ЇМЛЕ́НИЙ**. Скислий, згуслий (про молоко). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Імле́не молоко́ мині́ смашніще, як таке́* (Борівці Кіцм.).

ІНДЮ́Х, -а́, ч. Індик. Хот. *Це́го ро́ку я розве́ла бага́то індюхі́в* (Клішківці Хот.).

І́НКЛЮЗ, -а, ч. Див. **И́НКЛЮС**.

ІНТЕРЕ́С, -у, ч. Справа, діло. Заст., Кіцм., Глиб. *Йкий тобі́ інте́рес до то́го, шо вони́ ро́б'я?* (Михайлівка Глиб.).

ІП, незм. Постійно, весь час. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Він сиди́т іп над цев робо́тов* (Чорногузи Вижн.).

ІРИТУВА́ТИСИ, рідк. Гніватися. Кіцм. *Я ни знаю, за шо він так ириту́їси на ме́ни* (Валява Кіцм.).

ІСТРУ́КЦІЯ, -ї, ж., заст. Військове заняття, муштра. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Істру́кцію жовне́ри роби́ли так, шо аж упріва́ли, а їх ще й бе́ли* (Слобідка Глиб).

ІТИ́, **ЙТИ́**. 1. Їхати. Заг. *Ма́ю іти́ до си́на до Ки́їва, вчи́тси там в інститу́ті* (Малятинці Кіцм.). 2. Рухатись, роблячи кроки. Заг. ***Йти до бизголов'я***. ***Йти на зло́ману го́лову** Лайл. Забиратися геть. *Йди, ду́рню, до бизго́лов'я, як ти мині́ надоїв!* (Кліводин Кіцм.).

Ї

ЇГЛА́, -и, ж., рідк. Див. **ИГЛА́**. Вижн. *Дити́но, ни загуби́ їглу́* (Чорногузи Вижн.).

ЇДЕ́Н, -ного. Один. Заст., Кіцм., Кельм., Сок. *Шо старе́, шо мале́, їде́н ро́зум* (Лукачівка Кельм.).

ЇДКИ́Й, **ЇТКИ́Й**. Злий, прискіпливий. Кельм. *Ма́є таку́ їдку́ жінку, шо ніхто́ до ха́ти не хо́че зайти́* (Лукачівка Кельм.).

ЇДЛО, -а, с., рідк. Їжа. Кіцм. *Як є удо́сталь ї́дла, то вже до́бри* (Валява Кіцм.).

ЇДНА́КИЙ. Однаковий. Кельм. *Яки́й той, таки́й дру́гий, обо́є їдна́кі* (Лукачівка Кельм.).

ЇДНА́КО, незм. Однаково. *Мені́ їдна́ко шко́да шо одно́ї дити́ни, шо дру́гої* (Козиряни Кельм.).

ЇДЬ, -і, ж. Отрута. Кельм. *Купи́ла їдь для мише́й* (Новоселиця Кельм.). 2. перен. Дуже зла, недобра людина. Кіцм. *То ни жінка, а чи́ста їдь* (Борівці Кіцм.).

ЇЖА́К, -а, ч. 1. перен. Вид покрівлі з очерету без листя. Хот. *У не́ня ха́та вкри́та їжако́м* (Грозинці Хот.). 2. зоол. Їжак. Заг.

ЇЖИ́КЦІЯ, **ІЖИ́КЦІЯ**, **ІНЖИ́КЦІЯ**, **ИЖИ́КЦІЯ**, **ИНЖИ́КЦІЯ**, **ЖИ́КЦІЯ**, -і, ж., заст., мед. Укол, ін'єкція. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Да́ли коро́ві їжи́кцію, бо*

заслабла (Прилипче Заст.). *Сигодни дітим мают давати інжикцію* (Чорногузи Вижн.).

ЇЗВО́Р, -у, ч. Струмок, що не замерзає взимку. Кіцм., Хот., Кельм. *Зимою люди полочут у ізворі* (Клішківці Хот.).

ЇЛИ́ТИ. Личити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ца фустка тобі так їлит!* (Чорногузи Вижн.).

ЇЛІЯ́К, -а, ч., бот. Бузок. Нов., Хот. *У нас у горочику росте файний їліяк* (Білівці Хот.).

ЇЛЬЦА, -и, ж., тк. Візерунок у тканні полотна, рядна. Заст., Кіцм. *Їльца тчеси у штири ниті* (Южинець Кіцм.).

ЇМА́Ш, -у, ч. Пасовище. Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Шо у мене їмаш, що ти корову пригнала?* (Клішківці Хот.).

ЇМИ́ТИ, **ЇМЕ́ТИ**. Див. **ІМИ́ТИ**. Заст., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Гай, хто мине їме, тому буду пасти до вечіра корову* (Слобідка Глиб.).

ЇМИ́ТИСИ. Див. **ІМИ́ТИСИ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Лиш рано націдила молока в гладун, а воно вже їмилоси* (Банилів Вижн.).

ЇРЖА́, -і, ж., бот. Хвороба злакових культур. Заст., Кіцм. *Чогос цего року багато їржі на пшиници* (Давидівці Кіцм.).

ЇСТИСИ. 1. Сваритися, лаятися. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Лишу вас гет, як мети так їстиси* (Слобідка Глиб.). 2. Сумувати, журитися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *А ти ни їсси, бо то нічо ни поможе* (Борівці Кіцм.).

ЇСТОВИ́ТИЙ. 1. Невибагливий, невередливий до їжі. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот. *Пацє правитси файно, бо дужи їстовите* (Шишківці Кіцм.). 2. Їстівний. Кельм., Сок. *Учні вміють розрізняти, які гриби ядовиті, а які їстовиті* (Романківці Сок.).

ЇСТУ́ЧИЙ. Ненажерливий. Стор. *Такі поросята їстучі!* (Снячів Стор.).

Й

ЙКОС, незм. Нещодавно, кілька днів тому. Заст., Кіцм., Глиб. *Я йкос була у вас, али нікого ни застала дома* (Слобідка Глиб.).

ЙМИ́ТИСИ. 1. Загорятися. Заст., Кіцм., Вижн., Нов., Хот. *Ану йди подивиси у шпаргат, ци ймилиси дрова* (Бабин Заст.). 2. Див. **імитиси**. Заст., Кіцм., Вижн., Нов., Хот. *Аби борзо молоко ймилоси, кладеси на тепле* (Хлівище Кіцм.).

ЙО, част. Так. Вижн. *А ти сама знаєш шити? -Йо!* (Банилів Вижн.). Див. **ЯК**.

ЙОЙ, виг. Ой (для вираження здивування, захоплення, переляку, рідк. зневаги). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Йой, такі приїхав син до вас!* (Киселів Кіцм.). *Йой, так тибе боюси, як кіт сала* (Кам'янка Глиб.).

ЙОЙКАТИ. Стогнати від болю, повторюючи вигук **йой**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Як му кінь став на ногу, він так йойкав, що нищіскі* (Бабин Заст.).

ЙО́ЙКАТИСИ. Бідкатися, журитися. Заст., Кіцм., Вижн. *Вона так йойкаласи за ним, що страхи* (Борівці Кіцм.).

ЙО́ЙЛИК, -а, ч., зм. Дитина. Вижн. *Шо твої йойлики роб'ют!* (Чорногузи Вижн.). *Ади, йкий той йойлик обмащений* (Іспас Вижн.).

ЙО́НОТ, -у, ч., бот. Сорт яблук, йона. Хот. *А ваш йонот цего року вродив?* (Грозинці Хот.).

ЙО́ПА, -и, ж., заст. Півпальто. Кіцм., Стор. *Ни кьивай мою йопу, бо я маю її вбирати сигодни* (Нові Драчинці Кіцм.).

ЙО́РБАТИ, згруб. Дудлити. Глиб. *Шо лиш йо́рбаїш тілко тої води́ від само́го ра́нку* (Слобідка Глиб.).

ЙО́РОП, -а, ч., лайл., рідк. Дурень, телепень, йолоп. Стор. *От йо́роп, ни слу́хає буні́ку* (Снячів Стор.).

ЙОРОПИ́ЦА, -і, ж. до **ЙО́РОП**. Стор. *Ві́бий йоропи́цу пру́том, як ни хо́че слу́хати* (Снячів Стор.).

ЙСТИ́, рідк. Іти. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Рі́ля́ так розме́рзласа, шо йсти бу́ло ду́же ва́жко* (Шебутинці Сок.).

К

К, прийм. До. К собі! Вигук, яким повертають коней до себе. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Стари́й повирну́в ко́ні к со́бі, і фі́ра загуркокі́ла* (Борівці Кіцм.).

КА́БАТ, -а, ч., заст. 1. Куртка, солдатський мундир (часів Австро-Угорщини). Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ка́баків уже́ нима́ у на́шім силі́* (Баламутівка Заст.). 2. Кофта з простого матеріалу. Заст., Кіцм. *Я собі́ поши́ла фа́йний ка́бат* (Бабин Заст.).

КА́БЗЛЯ, -і, ж., мисл., рідк. Див. **КА́ПСЛЯ**. Заст., Кіцм., Глиб.

КАБЗУВА́ТИ, рідк. Псувати різанням, дряпанням. Вижн. *Той бе́нькарт кабзу́є усі́ ра́мці* (Чорногузи Вижн.).

КАБІЛЬО́ХА, **КАБЛЬО́ХА**, **КОБИЛЬО́ХА**, **КОБИЛЮ́ХА**, -и, бот. Сорт великих білих слив. Заст., Вижн., Нов., Хот., Кельм. *Це́го ро́ку каблько́хи до́бри вроди́ли* (Дорошівці Заст.). *Нарва́лам то́рбу кобильо́х, а вони́ пофля́чилиси, аш пле́чі мо́крі* (Онут Заст.). *У нас уже здрілі кобильохи* (Клішківці Хот.). *Кобилю́хи ше ни дости́гли, вони́ пізні́ши дохо́дя* (Шишківці Нов.).

КАБЛУ́КА, -и, ж., с.г. 1. Пристрій до коси, грабки. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *На скі́ну́ коси́ли лиш з гра́бков, або́ каблу́ков* (Черепківці Глиб.). 2. Прогин, дуга в печі, колесі тощо. Заг. *Як ві́б'ют ва́тру, тогди́ загина́ют каблу́ки і обма́щуют їх гли́нов* (Онут Заст.). 3. Спортивний лук. Заст., Кіцм. *Ади́, як той хло́пиц стріля́є з каблу́ки* (Дорошівці Заст.). 4. Лінійна міра, сажень. Заст., Глиб. *Три́сто каблу́к має о́тір довжини́* (Горбівці Глиб.). *Уже́ пішо́в Іва́н с каблу́ков горо́ди мі́ряти* (Ржавинці Заст.).

КАБЛУ́ЧКА. Див. **КАБЛУ́КА**. Заст. *Каблучки́ заклада́ют, аби́ рі́мно кла́сти пoкі́с* (Онут Заст.).

КАБЛЬО́ХА. Див. **КАБІЛЬО́ХА**. Заст., Нов., Хот.

КАБУ́ЛЬЧИТИ. Згинати, підгинати. Заст., Кіцм., Глиб. *Ти па́льці ни каку́льч, як мі́ріїш, бо бу́дут пото́му чо́боти малі́* (Слобідка Глиб.).

КА́ВА[1], -и, ж. 1. Какао. Глиб. *Ка́ва сама́ ни до́бра, лі́пша з молоко́м* (Михайлівка Глиб.). 2. Кава. Заг.

КА́ВА[2], -и, ж., дит. Щось страшне. Хот. *Ни йди туди́, бо ка́ва вку́си* (Долиняни Хот.).

КАВАЛЄ́РКА, -и, ж. 1. Вечорниці. Заст., Кіцм., Вижн. *Сиго́дни в Кузню́чькі бу́ди фа́йна кавале́рка, Тацю́к бу́ди гра́ти* (Василів Заст.). 2. Прогулянка з дівчиною. Заст., Кіцм. *За́втра робо́ти ма́ю ме́ньчі, то пі́ду на кавале́рку* (Драчинці Кіцм.).

КАВАЛЄ́РСКИЙ, **КАВАЛІ́РСКИЙ**. Парубоцький. Заст., Кіцм. *То ше мої́ спо́дні кавале́рскі, а ше як нові́* (Звенячин Заст.). ***Кавалєрскі очи**, бот. Мальва. Заст., Кіцм. *По́під штахе́тами ростя́ кавале́рскі о́чи* (Онут Заст.).

КАВАЛЄРУВА́ТИ, **КАВАЛІРУВА́ТИ**. Парубкувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Гай, си́нку, бу́де*

вже кавалірувати, жиниси (Прилипче Заст.). *Вже ми си сприкрило кавалєрувати, вже час було давно про жінку думати* (Заставна).

КАВАЛИК. Див. **КАВАЛОК**. Заг.

КАВАЛІРСКИЙ. Див. **КАВАЛЄРСКИЙ**. Заст.

КАВАЛІРСТВО, -а, с., рідк. Парубоцтво. Заст. *Адіт, яки звіняцки кавалірство йде* (Звенячин Заст.).

КАВАЛІРУВАТИ. Див. **КАВАЛЄРУВАТИ**. Заст.

КАВАЛКУВАТИ. 1. Кроїти. Заст., Кіцм., Глиб. *Кавалкуї на сорочки полотно, а шити мині дала* (Горбівці Глиб.). 2. Див. **КАВАЛЦУВАТИ**. Заст., Кіцм., Глиб. *Ану, кавалкуй кавун, зариз будим їсти* (Нові Драчинці Кіцм.).

КАВАЛОК, **КАВАЛИК**, -лка, ч. 1. Шматок, частина від цілого (кавалок яблука, сала, ґрунту тощо). Заг. *Колис, бувало, робиш у богача, а він даст кавалок черствого хліба, та й жий с тим цілий день* (Стрілецький Кут Кіцм.). *Влупив кавалок, як відломав, а ножем украяв грінку хліба* (Вікно Заст.). *Цей кавалок орали половину усклад, половину врозгін* (Кам'янка Глиб.). 2. рідк. Відрізок часу, шляху, певний об'єм роботи. Заг. *Слаба стала, пройду кавалок та й сяду* (Вікно Заст.). *Уже сонце над заходом, а я ще маю добрий кавалок стайні мастити* (Киселів Кіцм.).

КАВАЛЦУВАТИ, згруб. Різати великим шматками. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ти ни можиш дрібненько рубати хліба, али так кавалцуїш* (Борівці Кіцм.).

КАВАЛЬЧИК, -а, ч. Зм. до **КАВАЛОК** 1, 2. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *За кавальчик хліба робив, аби лиш пиригудуватиси* (Ставчани Кіцм.). *Маю тут кавальчик роботи* (Задубрівка Заст.). ***Відколоти кавальчик**. Одержати велику вигоду (вигідно одружитись, влаштуватись на роботу тощо). Заст. *Файний кавальчик він відколов, взєв таку дівку, як злото* (Звенячин Заст.).

КАВКА, -и, ж. 1. орн. Галка, ворона. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Сок. *На комині кавкали кавки, витко, пирид дощем* (Суховерхів Кіцм.). 2. ент. Вид жука. Заст., Кельм. *Уліті плодиси таке багато кавок, шо лізут до хати* (Онут Заст.). 3. ент. Цвіркун. Заст. *Відий буди тепло, бо чути, як кавкі цвіркочут* (Мусорівка Заст.).

КАВКАТИ, **КЄВКАТИ**. 1. Кричати (про галок, ворон, індиків). Заст., Кіцм., Глиб. *Ади, як ті трухи кавкают* (Кам'янка Глиб.). 2. знев. Настирливо просити, канючити. Заст., Кіцм., Вижн., Кельм. *Кажу тобі, ни кавкай, все одно ни дам нічо* (Лукачівка Кельм.).

КАВОВИЙ. Див. **КАФОВИЙ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов.

КАВУЛИТИ. 1. Крутити, горбити, гнути. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Кельм. *Ни кавуль мині дріт* (Козиряни Кельм.). 2. перен. Незграбно, некрасиво писати. Заст., Кіцм., Стор. *Пиши файно, ни кавуль, як курка лабов* (Южинець Кіцм.).

КАВУЛЯ, -і, ж. 1. Велика палиця з загнутим кінцем. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Возми с собою кавулю, бо там дужи пси лихі* (Шилівці Хот.). 2. Покручене, нерівне дерево. Кельм., Сок. *Шя лишилоса зо дві кавулі, й більши нима* (Козиряни Кельм.). 3. знев. Кривонога дівчина або жінка. Глиб. *Така кавуля, а ти з нев ходиш* (Михайлівка Глиб.). 4. Кочерга. Вижн. *Дай ми кавулю, най вігорну грань* (Вашківці Вижн.). 5. перен., знев. Вередливий, вередун.

Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Кавуля ни пасе, а лиш бутит* (Дорошівці Заст.).

КАВУНИ́НЯ, -і, с. Земля, де росли кавуни. Кельм. *Гони пасти на кавуниня* (Подвір'ївка Кельм.).

КАВУНИ́ЩЕ, -а, с. Див. **КАВУНИ́НЯ**. Кіцм. *Файно худоба пасе, бо кавунище пашне дужи* (Старі Бросківці Кіцм.). 2. Великий кавун. Заг.

КАВУ́Ш, **КА́УШ**, -а, ч. Глиб. 1. Дерев'яний черпак для води. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *С польової кирниці п'ют воду кавушем* (Шипинці Кіцм.). 2. Коряк для годівлі свійської птиці. Кіцм., Нов. *Висип у кавуш, най кури їдя* (Топорівці Нов.). 3. Дерев'яна ступка, у якій товчуть часник і сало. Глиб., Хот. *Дай з полиці кауш, най втовчу саламахи* (Тарашани Глиб.). 4. Дерев'яний совок для сипких тіл. Глиб. *Приниси до хати кавуш з ґрісом* (Черепківці Глиб.). 5. Дерев'яна мірка для зерна. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Штири кавуші то ґілетка. Кавуш був з дерева, як і ґілетка, одна доґа з вухом* (Крива Стор.). *Я думаю, шо кауш вівса буди доста* (Михайлівка Глиб.).

КАВУ́ШИК, -а, ч. Зм. до **КАВУ́Ш 1**. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Хот. *Дай кавушик, най нап'юси води* (Черепківці Глиб.).

КАВУШІ́, -ів, мн., заст., рідк. Вид старовинного взуття на дерев'яній підошві. Див. **ДЕРЕВ'Я́НКА 3**. Глиб. *Кавуші робили з липи й плопу* (Горбівці Глиб.).

КАВУ́ШНИК, -а. Металевий горщик з випуклим круглим дном. Заст., Кіцм. *У кавушнику лиш добри на шпаргакі варити, бо на ґері, і ни пиривиртаєси, а в пичи ни мож* (Борівці Кіцм.).

КАВЧА́ТИ. 1. Скавчати. Заст., Кіцм., Хот. *Пес сараку так кавчит, шо нога го болит* (Шишківці Кіцм.). 2. перен. **КА́ВКАТИ 2**. Заст., Кіцм., Глиб. *Шо буду з нев робити, як вна кавчі та й кавчі, мусю дати на цукеркі* (Слобідка Глиб.).

КАГА́Л, -у, ч. 1. знев. Гурт, натовп, велика сім'я. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Аничько, шо то за кагал си зібрав коло магазину?* (Брусниця Кіцм.). *У цім кагалі ни годин спочети* (Банилів Вижн.). 2. Табун, зграя. Кельм. *Завів кагал свиний, а типер кажи, шо тяжко* (Козиряни Кельм.).

КА́ГЛА, -и, ж. 1. Нижня частина димоходу. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот., Кельм., Сок. *Кагла лиш у комірчині, а там зверьха комин* (Коболчин Сок.). *Траба вімисти каглу віт сажі, бо може вогонь бути* (Брідок Заст.). 2. заст. Отвір димоходу в сінях (у старих хатах). Заг. 3. Чад. Заг. ***Кагла вбила**. Вчадів. *А кагла би тибе вбила* (Онут Заст.). ***Прибитий каглов**, згруб. Дурнуватий. Заг. *Мама йкас рузумна, а син прибитий каглов* (Бабин Заст.).

КАГЛЯ́НКА, **КАГЛЄ́НКА**, -и, ж. 1. заст. Затичка отвору димоходу, скручена з ганчір'я. Заст., Кіцм., Вижн., Сок. *Каглу затикали каглянкою, щоб ни віходило тепло з хати* (Гвоздівці Сок.). 2. перен. Дуже брудна сорочка. Заст., Кіцм. *Скинь уже ту каглєнку с себи, вбири чисту* (Бабин Заст.).

КАГЛЯ́РЬ, -я, ч. Див. **КОМИНА́РЬ**. Стор.

КА́ДІБ, -оба, **КА́ДУБ**, -уба, ч. 1. Польова криниця. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Сок. *За селом маємо кадуб, усі там воду бирут* (Топорівці Нов.). *У цім кадобі завши чиста і студена вода* (Чуньків Заст.). 2. Місцевість із багатьма джерелами води. Нов., Хот.

Ка́дуб – то нори́сте ме́сто, де нор бага́то (Ярівка Хот.). 3. Велика діжка. Заг.

КАДІ́ЛНИЦА, -і, ж., заст. Каганець. Заст., Кіцм. *Типе́р до́бри, бо сві́тит ле́трика, а коли́с каді́лниці о́чи віку́рювали* (Бабин Заст.).

КАДРЕ́ЛЯ, -і, ж. 1. Невеликий килим на лаву або до ліжка. Хот., Кельм., Сок. *Я віткала свої доцці́ нову́ кадре́лю* (Клішківці Хот.). 2. Вид клітчастої ковдри з конопляних ниток, рядно. Хот. *Дай ді́тим вкрива́тиса нову́ кадре́лю* (Шилівці Хот.). 3. заст. Плісерована спідниця з вовняної тканини. Нов., Кельм., Сок. *Жінки́ носи́ли кадре́лі з во́вни і вулі́чки, вся в скла́дку* (Романківці Сок.).

КАДРЕ́ЛЬКА, -и, ж. Клітчаста хустка. Кельм. *Купи́ла собі́ фа́йну кадре́льку, чи мені́ до лиця́?* (Новоселиця Кельм.).

КАДРИ́ЛО, -а, с. Вовняна домоткана ковдра. Кельм. *Кадри́ло бува́є лиш во́вняне, ма́є заби́рані краї́, алти́чка чирво́ного, алти́чка си́ного, алти́чка зеле́ного, а сириди́на чо́рна* (Козиряни Кельм.).

КА́ДУБ, -уба, див. **КА́ДІБ 1**. Нов., Хот., Сок.

КАЗА́Н, -а́, ч. 1. Бляшане відро. Глиб., Хот., Кельм., Сок. *Он кру́шка, в казані́* (Атаки Хот.). *Прини́си води́, ади́, казани́ поро́жні* (Коболчин Сок.). ***Дощ іде́, як с ка́зана ли́ют** (Недобоївці Хот.). 2. Велика каструля. Заст., Кіцм. *Поста́в каза́н на шпаргат, най загріє́ци боршь* (Добринівці Заст.). 3. перен., жарт. Голова людини. Заг.

КАЗИ́БРІД, -бро́ду, ч., заст. Березень. Заст., Стор., Нов. *Наста́в кази́брід, і на доро́зі ста́ла фляковица* (Ясени Стор.). *Кази́бріт каза́ли, бо в це́му мі́сеци вів мо́жи напи́тиси с сво́го слі́ду води́* (Вікно Заст.).

КАЗИ́ТИ. Ламати, псувати. Заст., Нов., Хот. *Заби́ри мало́го, най ни кази́т міні́ скі́ну* (Топорівці Нов.).

КАЗЮ́КА, -и, сп., знев. Зла, нервова людина. Вижн. *То ни жі́нка, а казю́ка* (Чорногузи Вижн.).

КА́ЗЬМА, -и, ж. Кирка. Глиб. *Пози́чти ка́зьми, бо та́то хо́чі барабу́лі добува́ти, а зимня́ заме́рзла* (Слобідка Глиб.).

КАЗЬО́НКА, -и, ж. Третя кімната хати, в якій зберігають цінні речі, одяг, збіжжя. Заст., Кіцм. *Відниси́ ті мі́шки́ с пшини́цив у казьо́нку* (Ставчани Кіцм.).

КАЗЬО́ННИЙ. Державний. Хот. *Він є казьо́нний робо́чий* (Клішківці Хот.).

КА́ЙЗИРКА, -і, ж., бот. Сорт великих осінніх груш (вагою 500-600 г). Стор., Глиб., Хот. *С ка́йзиркі уже́ гет оппа́в цвіт* (Ясени Стор.).

КАЙЗИРО́ВКА, -і, ж. Див. **КА́ЙЗИРКА**.

КА́КАТИ. Кахкати (про качок). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот., Сок. *Ади́, як кі качки́ ка́кают, хоке́ вже на во́ду йти* (Прилипче Заст.).

КАЛАБАЛИ́К, -а, ч. Гармидер, сварка. Заст., Кіцм., Хот. *У них у ха́ті ці́лий калабали́к зроби́вса, вітко́ли відда́ли свою́ ді́вку* (Клішківці Хот.).

КАЛАБА́НЯ, -і, ж. Див. **КАЛАБА́ТИНА**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *На гости́нци нима́ калаба́нів, хоть був вели́кий дощ* (Звенячин Заст.). ***Де найбі́льша калаба́ня,** а я **се́ду, як та па́ня** (Слобідка Глиб.).

КАЛАБА́ТИНА, -и, ж. Заг., рідк. **КАЛДАБА́ТИНА**. Кельм. Калюжа. *Диви́с, ни йди в калаба́тину, бо замасти́са* (Романківці Сок.).

КАЛАБА́Ч, -а, ч. 1. Див. **КАЛАБА́ТИНА**. Кіцм. *Ни ліз у калаба́ч, бо затала́паєсси* (Шипинці Кіцм.). 2. Мілка річка, яка влітку пересихає.

Кіцм. *Хіба́ Поті́к то рі́чка, то калаба́ч* (Лужани Кіцм.).

КАЛАБУ́СЬОК, -ська, орн. Чорногуз. Кіцм. *Калабу́ськи покла́ли гні́здо на старі́ ха́кі під соло́мов* (Южинець Кіцм.). Див. **БУ́ЗЬОК**.

КАЛАВУ́Р, -а, ч. Стор., **КАЛЕ́УР**, -а, ч., с. г. Глиб. Див. **КАЛИ́ВОРОТЬ**. *На пире́ді калаву́р, на за́ді клюпаки́, зако́вані у коса́х* (Старі Бросківці Стор.). *Кале́урі трима́ют кі́ш спире́ду, а зза́ду є два хло́пці* (Слобідка Глиб.).

КАЛАГО́ДИТИСИ. Клопотатися, голосно розмовляючи. Заст., Кіцм. *Шшье здосві́тку заче́ли си калаго́дити че́мос* (Киселів Кіцм.).

КАЛАКО́НЧИК, -а, ч., зв. мн. **КАЛАКО́НЧИКИ**, -ів, бот. Сині лісові дзвіночки. Хот., Кельм., Сок. *Калако́нчики до́вго ни в'я́нут у буке́ті* (Сокиряни Сок.).

КАЛАМА́РЬ, **КАЛАМА́Р**, -я, ч., заст. Чорнильниця. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Коли́с був оде́н калама́рь на ці́лу кля́су* (Дорошівці Заст.).

КАЛА́П, **КАЛЯ́П**, -а, ч., тк. Міток. Кіцм., Стор., Глиб. *Кала́п маї́ дві па́смі гру́бого, а тонко́го мо́же бу́ти і де́сіть* (Снячів Стор.).

КАЛА́ПЧИК, -а, ч. Зм. до **КАЛА́П**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Лиши́вси кала́пчик чирво́них нито́к* (Стара Жадова Стор.).

КАЛА́ТАТИ. Бовтати(ся), хитати(ся) (про яйце). Заст., Кіцм., Вижн. Стор., Глиб. *Ни кала́тай є́йце́, бо роскала́таєш* (Шишківці Кіцм.). *Це є́йце́ вже кала́тає* (Бабин Заст.). ***Кала́тати Вік**. Марнувати вік. Заст., Кіцм. *Прийде́си свій вік кала́тати с таки́м ду́рним* (Киселів Кіцм.).

КАЛА́ТАТИСИ (СА). Вештатися без діла. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Вили́кий хло́пиц, а ота́к кала́таїса ко́ло ха́ти* (Снячів Стор.).

КАЛАФУ́ЦЬКАТИ, **КАЛЯФУ́ЦЬКАТИ**, знев. 1. Мішати. Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Каляфу́цькаю усє́кої біди́ у ме́дівник, аби́ був смашни́й* (Чорногузи Вижн). 2. Робити нашвидку, як-небудь. Заст., Кіцм. *Та ву́йна калафу́цькає обі́д жи́во* (Кіцмань).

КАЛДАБА́ТИНА. Див. **КАЛАБА́ТИНА**. Кельм.

КАЛДА́Р, -а́, ч. Дерев'яне відро. Глиб. *Прине́сла по́вний калда́р води́* (Турятка Глиб.).

КАЛДО́ВАНИЙ. Зачарований, напоєний чарами. Хот. *Віде́й, він калдо́ваний, що так дурі́є* (Клішківці Хот.).

КАЛДУВА́ТИ. Чарувати. Хот. *Там хло́пца мо́жут калдува́ти* (Малинці Хот.).

КАЛЕ́УР. Див. **КАЛИ́ВОРОТЬ**.

КАЛИ́ВОРОТЬ, -ти, ж., с. г. Рухома передня частина воза, на якій тримається кіш. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Сво́рінь с кали́вороти віскочив, і віз пиривирну́вси* (Вербівці Заст.).

КАЛИТА́, -и́, ж., кул. Вид печива, корж, притрушений зверху цукром. Кельм. *Калиту́ пічу́т на Андре́я* (Козиряни Кельм.).

КАЛИ́ТКА, -и, ж., заст. 1. Гаманець з матерії або шкіри. Хот. *Кали́тка вши́та, мала́ дваремі́нчики та й змо́рщувалас, та й кла́лоса там гро́ші* (Клішківці Хот.). 2. Відділення для грошей у **ЧЕ́РЕСІ**. Заг. *Че́рес мав три кали́тки, а бу́ла кали́тка окре́мо* (Романківці Сок.). ***Ма́ти до́бру кали́тку**. Бути грошовитим. Заст., Кіцм., Стор. *Якби́ ни мав до́брої кали́тки, то вона́ б ни відда́ласи за не́го* (Шипинці Кіцм.).

КАЛІЦУ́Н, -а́, ч., згруб. Каліка. Заст., Кіцм., Вижн. *Я цего каліцу́на під зимле́в на́йду* (Чорногузи Вижн.).

КАЛІ́ЧЬКА, -и, ж., с.г. Частина коси, ручка кісся. Вижн. *Му́шу зроби́ти нову́ калі́чьку, бо та загуби́ласи* (Багна Вижн.).

КАЛУ́ГАРЬКА, -і, ж., заст. Черниця. Вижн., Стор., Глиб. *Ні одно́й калу́гарькі типе́р у силі́ нима́* (Горбівці Глиб.).

КАЛУ́ГОРЬКА. Див. **КАЛУ́ГАРЬКА**.

КАЛУ́ҐАРКА. Див. **КАЛУ́ГАРЬКА**.

КАЛУ́П, -а, ч., заст. 1. Копито. Глиб. *Кінь цей так б'є калу́пом, шо но* (Турятка Глиб.). 2. шев. Колодка. Глиб. *Биз калу́па у шивца́ нима́ робо́ти* (Кам'янка Глиб.).

КА́ЛФА, -и, ч. Старший парубок, організатор танців. Заг. *Ка́лфа збира́є по три рублі́ з гулящого хло́пца й ді́вчини* (Козиряни Кельм.).

КАЛФУВА́ТИ. Бути **КА́ЛФОЮ**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Я як був па́рупком, то та́кож калфува́в на дві силі́* (Вербівці Заст.).

КА́ЛЧЯ, -і, ж, бот. Жовта водяна лілія. Нов. *Гет поросла́ ка́лчя по ставу́* (Слобода Нов.).

КАЛЮ́ЖА, -і, ж. 1. перен., знев. Брудна вода. Кельм., Сок. *Та це ж калю́жа, її не мо́жна пи́ти* (Іванівці Кельм.). 2. Стояча вода у заглибинах грунту після дощу. Заг.

КА́ЛЮХ, -а, ч. Шлунок. Вижн. *Зарі́зали свиню́, тра́ба поми́ти ка́люх* (Вали Вижн.).

КАЛЯ́НДРА, -и, ж., заст. Довбня. Стор. *Наго́павси каля́ндрою, аж голова́ лу́скаї* (Ясени Стор.).

КАЛЯ́П. Див. **КАЛА́П**.

КАЛЯФУ́ЦЬКАТИ. Див. **КАЛАФУ́ЦЬКАТИ**. Вижн.

КА́ЛЬВІН, -а, ч. Зла, безсердечна людина. Заст., Кіцм. *О, в неї чолові́к ка́львін, як вона́ з ним жия́* (Веренчанка Заст.). *Одну́ доньку́ ма́мка ма́ла, за ка́львіна ї відда́ла* (Василів Заст.).

КАЛЬВІ́НИ, -ів, мн., бот. Сорт яблук. Стор., Хот., Кельм. *У нас є я́блука чирво́ні кальві́ни* (Старі Бросківці Стор.). *Кальві́ни є ду́жи до́брі я́блука* (Пригородок Хот.).

КАЛЬКАВ'Є́НИЙ. Однотонний. *То ни файно у таке́ таркáти заві́вати, тра́ба узє́ти яки́сь калькав'є́ни* (Звенячин Заст.).

КАЛЬМУ́ҐА, -и, ж. 1. Криве, покручене дерево. Заст., Кіцм. *У цім ліску́ нима́ до́брих дире́в, одні́ кальму́ґі* (Бабин Заст.). 2. перен., згруб. Висока незграбна кривонога жінка. Заст., Кіцм. *А та кальму́ґа гада́є, шо її хтос хо́чи тако́ї* (Бабин Заст.).

КАМАЗЕ́ЙКА. Див. **КАМИЗЕ́ЛЬКА**. Хот.

КАМАНА́К, -а́, ч., заст. 1. Частина **МАНТИ́**, капюшон. Заст., Кіцм. *Манта́ ма́ла камана́к на го́лву* (Заставна). 2. Комір. Нов., Кельм. *А цей Мі́тя завши з засма́льцьо́ваним каманако́м, шо аж стра́шно диви́тиси* (Подвірне Нов.).

КА́МАТА, -и, ж., заст. Пеня, процент за позичені гроші. Глиб., Кельм. *А шанда́рь ка́жи, платі́т, ву́йно, пода́ток, бо росте́ вам ка́мата* (Слобідка Глиб.). *Коли́с як залі́с у ту ка́мату до па́на, то вік ни міг рощіта́тиса* (Козиряни Кельм.).

КАМА́Ш, -а, ч., зв. мн. **КАМА́ШІ**, -ів. Черевик. Заст., Хот. *Ста́ршому гай-гай як припа́ли до вподо́би кама́ші, зро́блені надійно, з до́брої шкі́ри* (Ржавинці Заст.). *Я купи́в сво́му хло́пциви кама́ші, а він уже́ пі́рва́в че́рез той футбо́л* (Клішківці Хот.).

КАМА́ШІ, -ш, -ів, мн., заст. Обмотки. Заг. *Типе́р нима́ кама́ш, а коли́с усі вояки ходи́ли в кама́шах* (Дорошівці Заст.). 2. Див. **КАМА́Ш**.

КАМЕНУВА́ТИ, заст. Клясти, проклинати. Заст. *Тепе́рька ни ві́ря в то, що мо́жна кого́с каменува́ти і то ста́неси* (Мусорівка Заст.).

КАМИЗЕ́ЛЬКА, **КАМІЗЕ́ЛЬКА**, **КАМАЗЕ́ЙКА**, -и, ж., заст. Вид жилета із сукна, шерсті. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Колі́с парупки́ ходи́ли в камазе́йках* (Клішківці Хот.). *Ади́, як тобі́ пасу́є камизе́лька* (Горбівці Глиб.).

КАМИ́Ш, -а́, ч., бот. Цвіт очерету. Заст. *Дай мині́ два камиші́, що ти приніс з о́строва* (Мусорівка Заст.).

КАМИНИ́ТИ. Замазувати щілини у бочці перепаленим, розтертим і перемішаним з водою каменем. Заст., Кіцм. *Камини́ бо́чку, бо тра́ба ква́сити огирки́* (Борівці Кіцм.).

КАМІЗЕ́ЛЬКА. Див. **КАМИЗЕ́ЛЬКА́**. Заст., Кіцм.

КАМІ́ЛА, **КОМІ́ЛА**, -и, ж. 1. Верблюд. Глиб. *Камі́ла в пусти́ни жиє́, а в нас ї я ни ви́дів* (Слобідка Глиб.). 2. перен. Горбата вівця. Кіцм., Глиб. *Ату́с, камі́ло, куда́ преш!* (Слобідка Глиб.).

КАМІНЕ́Ц, -нца́, ч., заст. Кресало. Заст. *Кули́сь сірникі́ були́ дорогі́, то чулувіки носи́ли ко́ло се́би камінці́* (Звенячин Заст.).

КА́МІНИЦА, -і, ж., військ. Дзот. Заст., Кіцм., Глиб. *Цу ка́міницу, що я ка́жу, збудува́ли пирид во́йнов* (Кам'янка Глиб.).

КАМІНКО́ВИЙ. Хот., Кельм. **КАМІНЦЕ́ВИЙ**, **КАМІНЦО́ВИЙ**. Кіцм., Нов., Кельм. 1. Голубувато-зелений. кольору купоросу. *Купи́ла доньці́ фа́йний камінцо́вий матеріа́л на пла́тя* (Новоселиця Кельм.). 2. Сірувато-синій. Сок. *На́дя зави́ла фа́йну фу́стку камінцо́ву* (Коболчин Сок.).

КАМІНЦЕ́ВИЙ. Див. **КАМІНКО́ВИЙ**.

КАМІО́Н, -а, ч., заст. Вантажний автомобіль. Глиб. *Давно́ я й за вилúкі гро́ші ни сів би на камі́он, бо страх мав* (Горбівці Глиб.).

КАМУ́РІНИЙ, заст., рідк. Брудний, замурзаний. Вижн. *Чо це твої́ ді́ти такі́ каму́ріні?* (Чорногузи Вижн.).

КАМФЕРО́ВИЙ. М'ятний. Вижн. *Камферо́ві бомбо́ни ду́жи до́брі* (Чорногузи Вижн.).

КА́НА, -и, ж. Глечик. Глиб. *Цев ка́нов во́ду не́сли давно́ у по́ли, або́ молоко́ лови́лоси у ні* (Горбівпі Глиб.).

КАНА́ДНИК, -а, ч. Чоловік, що був у Канаді. Заст., Кіцм. *Як ї́хати до Дубівці́в, по́при гости́ниц, там сиди́т кана́дник, в не́го ха́та під бля́хов* (Шипинці Кіцм.).

КАНА́ДНИЧКА, -и, ж. Жінка, що була в Канаді. Заст., Кіцм. *Куда́с пішла́ кана́дничка ще пе́рши* (Шубранець Заст.).

КА́НҐІТИ. Довго хворіти, хиріти. Заг. *Ї́ї чоловік уже́ давно́ ка́ндит, ни жиє́ і ни вмира́є* (Шилівці Хот.).

КАНДАРУ́Ш, -а, ч., заст. Відро. Глиб. *Униси́ до ха́ти кандару́ші з водо́в* (Горбівці Глиб.).

КА́НЄТИ. Див. **КА́ВКАТИ 2**. Заст. *Йди від ме́ни і ни ка́нєй, бо я тобі́ гро́ший ни дам* (Звенячин Заст.).

КАНО́НА, -и, ж., заст. 1. військ. Гармата. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *У пе́рші світові́ во́йні кано́ни так стріля́ли, що па́дали я́дра, як град* (Киселів Кіцм.). 2. перен., знев. Висока огрядна жінка. Заг. *Мій брат ма́є до́бру кано́ну, як іде́, то аж зимлє́ трі́се́си* (Прилипче Заст.).

КАНОНЄ́Р, **КАНОНІ́Р**, -а, ч., військ., заст. Артилерист. Заст., Кіцм. *У нас у ро́ті був канонє́р, що ду́жи фа́йно співа́в* (Валява Кіцм.). *...Пора́нило канонíра та й ко́ло кано́ни* (Брідок Заст.).

КАНО́ННИЙ. Див. **КАНОНО́ВИЙ**. Заст. *Та я би такого парупка до себи на канонний вистріл ни пітпустила* (Мусорівка Заст.).

КАНОНО́ВИЙ. Гарматний. Заст. *Як учула канонoвий гуркіт, то думалам, шо то земля росколюєси* (Звенячин Заст.).

КАНТ, -а, ч. Край, ребро. Заг. *Ни сідай на кант, бо вломиш* (Чорногузи Вижн.). ***На кант**. Негайно, одразу. Глиб., Кельм. *Половинки файні, гроші на кант, і носи на здоров'ї* (Слобідка Глиб.).

КАНТА́РОК, -рка, ч. Див. **КАНТА́РЬ** 1. Заст., Стор., Глиб. *Заяжи китиці до кантарка* (Снячів Стор.).

КАНТА́РЬ, -я, ч. 1. Вуздечка. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Траба зробити новий кантарь на конє, бо той уже пірваний* (Борівці Кіцм.). 2. Безмін, вид ручної ваги. Кіцм., Нов., Хот., Кельм. *Позич свого кантаря, бо наш збавивса* (Клішківці Хот.).

КАНТИ́ЧКА, -и (-і), ж заст., рідк. Книга колядок чи інших пісень. Глиб., Хот. *Лиш пару листків лишилоси с кантичкі* (Горбівці Глиб.).

КАНТІ́ВКА, -и, ж. Вишита жіноча сорочка з квадратним вирізом. Вижн. *На вісілє мині подарували кантівку* (Чорногузи Вижн.).

КАНТО́ВАНИЙ. Див. **КАНТО́ВИЙ**. Вижн., рідк. Заст.. Кіцм. *Ці любрики кантовані* (Чорногузи Вижн.).

КАНТО́ВИЙ. Гранчастий. Заст., Кіцм. *Де с си вікупила такі кантові луфка?* (Прилипче Заст.). *Цей кантовий бік дай теперька до сціни* (Мусорівка Заст.).

КАНТУВА́ТИ, рідк. Робити **КА́НТИ**. Заст., Кіцм. *Дериво вже вісохло, можна брати кантувати* (Веренчанка Заст.).

КАНТУВА́ТИСИ. Спинатися на ноги, ставати сторч. Заст. *Ади як воно вже кантуєси, скоро буде ходити* (Мусорівка Заст.).

КАНЦАРИ́ТИСИ. Дуже переживати, нервувати. Вижн. *Ни канцариси, бо нічо ни поможи* (Чорногузи Вижн.).

КАНЦИЛЯ́РІЯ, -ії, ж. 1. заст. Сільська управа. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Хот. *Сама ни знала, чого кличі мине примар до канцилярії* (Слобідка Глиб.). 2. Відділ установи, який займається діловодством. Заг.

КА́НЦУЛ, -а. Див. **КА́ЛЬВІН**. Сок. *З ним шо, хтос зможи жити, він жи такий канцул упертий* (Олексіївка Сок.).

КА́НЬКАТИ, знев. Див. **КА́ВКАТИ** 2. Вижн. *Зачне канькати, то мушу дати пару рублів* (Чорногузи Вижн.).

КА́ПА, -и, ж. 1. Покривало. Вижн., Глиб., Хот., Кельм. *Кілько далас за цу капу, шо подушки накриті?* (Слобідка Глиб.). *Це систра купила капустову капу* (Грушівці Кельм.). 2. Коронка зуба. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Болит ня зуб під капою* (Ясени Стор.).

КАПА́К, -а, ч., заст. Накидка на голову, капюшон. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Коло цего сардака малуватий капак* (Кам'янка Глиб.). *Убирай капак на голову, бо надворі завірюха* (Лукачівка Кельм.).

КА́ПАНИЙ. ***Капані фасулі.** Плямиста квасоля. Заст., Кіцм. *Я тобі дам посадити капаних фасуль* (Валява Кіцм.).

КАПАНИ́СТИЙ. Веснянкуватий. Кіцм., Вижн., Стор., Сок., рідк. Заст., Хот. *Я того хлопца ни люб'ю, шо він капанистий* (Нові Драчинці Кіцм.).

КАПАНИ́ЦА, -і, ж., згруб. Нога. Вижн. *Куда протігнув свою капаницу?* (Чорногузи Вижн.).

КАПА́Р, -у, ч. Безладдя, бруд. Хот. *Чого́ се у ха́ті таки́й капа́р?* (Атаки Хот.).

КАПАРА́, -и, ж. Див. **КАПА́РСТВО** 1. Заст., Кіцм. *У ха́ті у неї страшна́ капара́* (Горошівці Заст.).

КАПАРАНИ́НА, -и, ж. Брудна, забарна робота. Заст. *Кінча́й уже́ ту́ю капарани́ну, то пі́дим до цьоці* (Звенячин Заст.).

КАПАРИ́ТИ, заг. **КАПА́РИТИ**. Хот., Кельм. 1. Бідувати, мучитися. Заг. *Вона́ бі́дна так капари́ла с ти́ми ді́тьми, али всіх їх привила́ до людий* (Борівці Кіцм.). 2. Невдало, невміло господарювати. Заст., Нов. *Капа́рили, капа́рили, і всьоромно́ ко́ло ха́ти ні- чо́го ни ма́ли* (Оселівка Кельм.). 3. знев. Варити, готувати ї́жу. Хот., Кельм. *Що ти там капа́риш на обі́д?* (Клішківці Хот.). *Як засла́бла, то чолові́к сам ї́сти капа́рив* (Зелене Кельм.).

КАПА́РИТИ́СИ (СА). Довго щось робити, возитися. Хот., Кельм. *Капа- ри́ласа с то́ю робо́тою до но́чі* (Лукачівка Кельм.). *Кілько ти там бу́деш капа́ритиса?* (Козиряни Кельм.).

КАПАРІ́Я, -ї, ж. Див. **КАПА́РСТВО** 1. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Шо с таку́ капарі́ю завила́ в ха́ті?* (Слобідка Глиб.).

КАПА́РНИЙ. Неохайний, брудний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Шо хо́диш таки́й капа́рний?* (Веренчанка Заст.).

КАПА́РНИК, -а, ч. 1. Неохайний, неакуратний. Заг. *Таки́й молоди́й, а капа́рник страшни́й* (Слобідка Глиб.). 2. Бідняк, неімущий, нещасний. Хот., Кельм. *Коли́с мій дід капа́рником і вмер* (Клішківці Хот.).

КАПАРНИ́НА, -и, ж., рідк. Заст. Брудна робота. *Вона́ такої капарни́ни ни зна́є роби́ти* (Мусорівка Заст.).

КАПА́РНИЦА, -і, ж. до **КАПА́РНИК**. Заг. *Ни будь така́ капа́рница, ти ж мо́ц- на, мо́жиш с се́би віпрати* (Атаки Хот.).

КАПА́РНО, незм. Неохайно, брудно. Заг. *Ца жі́нка всьо живо робит, али капа́рно* (Шипинці Кіцм.).

КАПАРНЯ́, -і, ж., див. **КАПА́Р- СТВО** 1. Заст. *До неї кули́с ни мош бу́ло у ха́ту зайти́, така́ бу́ла капарня́* (Звенячин Заст.).

КАПА́РСТВО, -а, с. 1. Безпорядок, неохайність, бруд. Заг. *Тепе́рька вже всі лю́ди до́бри жию́т, і ни в ко́го нема́ тако́го капа́рства, як коли́с бу́ло* (Мусорівка Заст.). 2. Бідування, мука. Заг. *То ни жите́ слабо́му, а капа́рство* (Кадубівці Заст.). *Це капа́рство в ша́рту роби́ти* (Снячів Стор.).

КАПАРУВА́ТИ. Див. **КАПАРИ́ТИ** 1. Вижн. *Ой, коли́с лю́ди капарува́ли, аж зга́дувати стра́шно* (Чорногузи Вижн.).

КАПАРУ́ША, КАПИРУ́ША, КА- ПІРУ́ША, КІПІРУ́ША, -і, ж., зв. мн. **КАПІРУ́ШІ**, бот. Солодкий перець. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Дай і мині́ сло́їк капару́шів* (Слобідка Глиб.). *Я моц лю́б'ю начі́нені кіпиру́ші* (Брусниця Кіцм.). *У магази́ні є фа́йні кіпиру́ші* (Чорногузи Вижн.). *До мариту́рів кла- де́си мо́рква, лопатки́, кіпиру́ші* (Михайлівка Глиб.).

КА́ПАТИ. 1. Діставатися, перепадати (про гроші). Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Шо нам стари́м: ді́ти на бо́ці, ми обо́є ше ро́бим, то копі́йка ка́пає до ха́ти* (Южинець Кіцм.). 2. Нести яйця. Заст., Кіцм., Вижн. *Уже́ мої́ ку́ри потро́хи заче́ли ка́пати* (Дорошівці Заст.). 3. Падати краплями. Заг.

КАПАЦИ́НА, -и, ж., згруб. Голова. Кіцм., Стор. *І шо ду́має дурна́ мо́я капаци́на?* (Ясени Стор.).

КАПАЧЬО́К, -чка, ч. Комірець. Заст., Хот. *А капачьо́к який ту́бі зроби́ти до пла́тя?* (Грозинці Хот.).

КАПЕ́ЙСТРА, **КАПЕ́СТРА**, -и, ж., **КАПЕ́СТРЯ**, -і, ж. Вуздечка. Заг. *Капе́йстра ни ма́є дзумбе́лів, а канта́рок ма́є* (Крива Стор.). *Диви́си, йка фа́йна капе́йстра на коне́ви* (Черепківці Глиб.).

КАПЕЛІ́ВКА, -и, ж., заст. Рушниця. Заст. *Коли́с бу́ли капелівки́ гірші, як типе́р* (Дорошівці Заст.).

КАПЕРВА́С, -у, ч. Вид фарби (для тканини). Заст., Кіцм., Нов., Глиб. *Коли́с лю́ди краси́ли каперва́сом* (Слобідка Глиб.).

КАПЕ́СТРА. Див. **КАПЕ́ЙСТРА**. Заг.

КАПЕ́СТРЯ. Див. **КАПЕ́ЙСТРА**.

КА́ПЕЦ. -пца, ч., зв. мн. **КА́ПЦІ**, -ів. 1. Жіноча ту́фля. Заг. *Бири́ ка́пці на опца́сах та іди́ на да́ниц* (Лужани Кіцм.). *Ади́, йкі ка́пці купи́ла собі́ в Сторожинци́* (Снячів Стор.). 2. Шкарпетка (з вовни або грубої пряжі). Заг. *Віплилам сво́му Мицьови ка́пці во́вняні, а вони́ завилиќі* (Веренчанка Заст.). 3. заст. Старовинний вид взуття на зразок босоніжок, взували капці зверху **КОНДУ́РІВ**. Нов., Хот. *Ка́пці трима́лис лиш на пи́ску, а ззаді хля́пали* (Зелений Гай Нов.). 4. Дешева та поношена туфля. Заг.

КАПЕ́Ц, незм. Кінець, смерть. Заг. *Капе́ц тобі́ бу́ди на місци, як в'їму́* (Козиряни Кельм.). *Я тобі́ сказа́в і капе́ц* (Дорошівці Заст.).

КАПИЛЮШИ́НЯ, **КАПЛЮШИ́НЯ**, -я, **КАПЛЮШИ́НЄ**, -є, с., заст. 1. Шлюбний вінок молодої, зроблений з солом'яної кіски, густо покритої пришитим листям барвінку, оздоблений червоним шовком. Заст., Кіцм., Хот. *У молодо́ї збира́юцца дру́шки́, шию́т капилюши́нє* (Самушин Заст.). 2. Солом'яна кіска, з якої шиють чоловічий капелюх. Заст., Кіцм. *С капилюши́ні шию́т молоди́м вінки́ і чоловікам капилю́хи* (Борівці Кіцм.).

КАПИЛЮ́ШНИК. Див. **КАПІЛЮ́ШНИК** 1, 2. Заст., Кіцм.

КАПИЛЮ́ШОК, -шка, зв. мн. **КАПИЛЮ́ШКИ**, -ів, бот. Мальва. Заст. *Я посади́ла собі́ у горо́тчику капилю́шків* (Звенячин Заст.).

КАПИ́НКА, -и, ж. 1. Краплина. Нов., Хот., Кельм. *З де́рива стіка́ли капи́нки дощу́* (Лукачівка Кельм.). 2. Крихітка. Заг. *Дай капи́нку со́ли до помідо́ри* (Слобідка Глиб.).

КАПИРУ́ША. Див. **КАПАРУ́ША**. Глиб.

КА́ПИЦА, **КА́ПИЦЯ**, -і, ж. 1. Висока бараняча шапка. Глиб. *Де ти взяв собі́ таку́ ка́пицу?* (Михайлівка Глиб.). 2. перен., знев. Недотепа. Хот. *От ма́ю ка́пицу, ни вміє вого́нь роспали́ти* (Атаки Хот.). *Ох ти ж і ка́пица!* (Рашків Хот.).

КАПІЛЮ́ШНИК, **КАПИЛЮ́ШНИК**, -а, ч. 1. військ. Каска. Заст., Кіцм. *У на́шім силі́ з во́йни полиша́лоси бага́то капілю́шників* (Киселів Кіцм.). 2. Той, хто носить капелюх (жартівливо про дітей). Заст., Кіцм. *Ади́, який мали́й капілю́шник пішо́в* (Дорошівці Заст.).

КАПІ́НОЧКА, -и, ж., зм. до **КАПИ́НКА 1**. Заст., Кіцм. *Капі́ночку молока́ віпив, та й с тим* (Бабин Заст.).

КАПІРУ́ША. Див. **КАПАРУ́ША**. Глиб.

КАПІСТИЛЬО́НА, -и, ж. Див. **КАПУШТИЛЯ́Н**. Заст. *Капістильо́ни то є ду́жи фа́йні квітки́* (Мусорівка Заст.).

КА́ПКА, -и, ж. 1. Ополонка. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Кельм. *На Сире́ті хтос повіру́бував у ле́ді капки́* (Снячів Стор.). *Йди ста́вом али́ би кіни втовма́сило в ка́пку* (Борівці Кіцм.). 2. Див. **КАПИ́НКА 1**. Хот., Кельм. *Ка́пки дощу́ так би́ли у ві́кна* (Лукачівка Кельм.). 3. Див. **КА́ПКА 2**.

Заг. *Дай капку соли, най хліб посолю* (Атаки Хот.).

КАПЛАТИЙ. Патлатий, розпатланий. Нов., Хот. *Зачишиси, Вальо, й ни ходи така каплата* (Подвірне Нов.).

КАПЛИК, -а, ч., заст. Див. **КАПУЗА** 1. *У манті був каплик, та й його клали на голову* (Дорошівці Заст.).

КАПЛОВУХИЙ. Такий, що має великі обвислі вуха. Глиб., Нов., Хот. *Ади, йкого файного капловухого паціючка купилам* (Кам'янка Глиб.).

КАПЛЮШИНЯ. Див. **КАПИЛЮШИНЯ**. Хот.

КАПРІ, -ів. мн. Виділення з очей, гній, загноєння повік у людей і тварин. Кіцм., Стор. *Уже м старий тай маю капрі на очех* (Глинниця Кіцм.). *Ану, повтирайти собі фустинков очи, аби ни було капрів* (Крива Стор.).

КАПСЛІ, -ів, мн. 1. Невеликі блискучі металеві кружечки, що використовуються для оздоблення взуття. Заст., Кіцм. *Були в дівчат чіжемки с шкіри чорні, с капслями, шоп файно було* (Задубрівка Заст.). 2. шев. Металеві кільця для шнурків у черевиках, туфлях. Заст., Кіцм., Глиб. *Ади, три капслі віпали в чиривику, та й кєшко шнурок засилити* (Борівці Кіцм.).

КАПСЛЯ, КАБЗЛЯ, -і, ж. 1. військ., мисл. Запальник у патроні. Заст., Кіцм., Глиб. *Ти шо ни видиш, шо то ни добра куля, бо капсля уже вібита* (Новосілка Кіцм.). *А ці всі кулі бис кабзлів* (Михайлівка Глиб.). 2. Прокладка між **БУКШЕЮ І ШРУБОЮ**. Заст., Стор., Глиб. *Капслю закладіт до задного колиса, бо спади* (Слобідка Глиб.).

КАПСУЛЬ, -сля, ч. Див. **КАПСЛЯ 2**. Заст., Хот., Кельм. *Віпав с колиса капсуль, та й колисо холітаєся* (Ленківці Кельм.).

КАПСЯ, -і, ж. ***Йти в капсю**. Йти в чужий сад красти. Кельм. *Хлопці, гай пішли в капсю до сторожихи* (Лукачівка Кельм.).

КАПТУР. Див. **КОПТУР**[1].

КАПТУРОК, -рка, ч. Берет. Заст. *Мій малий вікі ходи в каптурку* (Звенячин Заст.).

КАПУЗА, -и, ж., заст. 1. Капюшон з овечої шкіри чи сукна. Заст., Кіцм., Вижн. *Такий надворі морос, шо траба брати капузу* (Бабин Заст.). 2. знев. Шапка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Скідай вже свою капузу, бо типло, бири кашкіт* (Борівці Кіцм.).

КАПУСТИНЄ, КАПУСТИНЯ, -і, с. Місце, де росла капуста. Заст., Кіцм. *На капустині пасуцци вівці* (Вікно Заст.).

КАПУСТИНЯ. Див. **КАПУСТИНЄ**.

КАПУСТІНИЙ. Див. **КАПУСТЯНИЙ**.

КАПУСТОВИЙ. Див. **КАПУСТЯНИЙ 1, 2**. Нов., Кельм., Сок. *Де с чорним йде капустове, ти шо?* (Козиряни Кельм.). *У копаритиві сидит файна капустова матерія* (Романківці Сок.).

КАПУСТЯНИЙ, КАПУСТІНИЙ. 1. Кольору капусти. Хот., Кельм., Сок. *Купи капустяний шовк* (Білівці Хот.). *Убравси в капустіну сорочку і пішов до клубу* (Новоселиця Кельм.). 2. З капусти (капустяний листок, розсіл тощо). Заг.

КАПУСТЯНИКИ, -ів, зв. мн., бот. Красоля. Сок. *Позбирай насіня с капустяників, бо упсипитса гет чисто* (Вітрянка Сок.).

КАПУСТЯНКА, -и, ж. Див. **КАПУСТИНЄ**. Кельм. *Гони корову пасти на капустянку* (Вартиківці Кельм.).

КАПУШ, -а, ч., бот., рідк. Див. **КАПШУН 1**. Глиб. *Той чирвоний капуш ни рви* (Слобідка Глиб.).

КАПУШТИЛЯН, -а, ч., бот., рідк. Айстра. Хот. *Дужи файно пахнут капуштиляни* (Атаки Хот.).

КАПЦУ́НИ. Див. **КАПЧУ́НИ**.

КАПЧО́НКА, -и, ж., кул. Буженина. Нов., Хот., Кельм. *Тра́ба тро́хи зро-би́ти капчо́нки, як зарубаїмо кабана́* (Клішківці Хот.).

КАПЧУНИ́, **КАПЦУНИ́**, -ів, мн., згруб. Туфлі. Заст., Кіцм. *Тра́ба йти свої капчуни́ поми́ти, бо ади́ йкі з боло́том* (Борівці Кіцм.).

КАПШУ́К, -а́, ч. 1. Гаманець. Заст. *У мо́му капшуку́ дзиле́нькає па́ру копійок* (Кострижівка Заст.). 2. заст. Засушений сечовий міхур свині, який використовувався як кисет для тютюну або гаманець для грошей. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Коли́с бра́ли курдю́к свине́чий, су́шили і роби́ли з не́го капшу́к на тютю́н* (Баламутівка Заст.). 3. Повітряна куля. Заст. *Скажі́т Ва́сьови, шоби́ мині́ купи́в капшукі́в у Чернівця́х* (Мусорівка Заст.). 4. знев. Живіт. Заст. *Подиви́си, яки́й він капшу́к наїв, а жінка, як сибили́нка* (Звенячин Заст.). 5. перен. Низький, присадкуватий, малий. Заст., Кіцм., Глиб. *Ади́, ще той капшу́к стая́ в ла́би с таки́м вили́ким* (Прилипче Заст.). *Цей капшу́к уже́ зачєна́є ходи́ти* (Киселів Кіцм.). 6. Гаман у формі торбини, що затягується шнурочком. Заг.

КАПШУ́Н, -а́, зв. мн. **КАПШУНИ́**, -ів, бот. 1. Полуниці. Стор., Глиб., Нов., Хот. *А́ли се́го лі́та наїла́мси капшуні́в* (Ясени Стор.). 2. Сорт білого винограду. Кельм. *С капшуна́ ду́же пахнющи́ вино́* (Лукачівка Кельм.).

КАРА́БОТИ, **КАРА́БУТИ**. незм. Шкереберть. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Я пе́рши литі́ла з горі́ кара́боти* (Дорошівці Заст.).

КАРА́БУЛЬЦІ, незм. Див. **КАРА́БОТИ**. Хот., Сок. *Ліз, ліз догори́ і политі́в кара́бульці вдоли́ну* (Сокиряни Сок.).

КАРАБУТА́ТИСИ (-СА). Перекидатися. Стор., Хот. *Хло́пці карабута́лиса на поля́ні* (Снячів Стор.).

КАРА́БУТИ. Див. **КАРА́БОТИ**. Заст., Кіцм., Глиб., Хот.

КАРАБУ́Ш, -а, ент., рідк. Хрущ. Кіцм., Глиб. *Ни бі́йси, Льо́льцю, то карабу́ш залеті́в до ха́ти та й бзини́т* (Михайлівка Глиб.).

КАРАБУ́ШКА, -и, ж. Коробка, ящик. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Це карабу́шка на цви́ки* (Снячів Стор.).

КАРАВА́Н, -а, ч., заст. Траурні дроги. Заст., Кіцм. *Я, агі́т, ще памні́таю, як на́шого писа́рі хова́ли, як ве́зли карава́ном* (Бабин Заст.).

КАРА́ВИШНЯ, -і, ж. Заст., Кіцм., **КАРА́ВУШНЯ**, -і. Кельм., Нов. 1. бот. Сорт ранньої крупної вишні. Заст., Кіцм. *Кара́вишні крупні́ші, со-ло́тші, ра́ньчє дохо́ді, як ви́шні, і ни такі́ квасні́* (Киселів Кіцм.). 2. Сорт дрібної вишні. Нов., Хот., Кельм. *С кара́вишнів до́бри вара́ня, бо вони́ ду́жи квасні́* (Малинці Хот.).

КАРАВО́ДИТИСИ. Вовтузитися, возитися. Вижн. *Чо ти карaво́дишся с тим бе́нькартом* (Чорногузи Вижн.).

КАРА́ВУШНЯ. Див. **КАРА́ВИШНЯ**.

КАРА́КАТИ. Квакати. Нов., Хот. *Жа́би кара́кают, бу́ди дощ* (Ярівка Хот.).

КАРАКА́ТИ, -ів, мн., заст. 1. Черевики. Вижн. *Ві́кінула на під старі́ карака́ти* (Банилів-Підгірний Стор.). *Уже́ дру́гу па́ру карака́тів збив тов пи́вков* (Черешенька Вижн.). 2. Старі чоботи, від яких відрізали халяви. Кельм. *Старо́му ко́ло ха́ти мо́жна і в карака́тах ходи́ти* (Лукачівка Кельм.).

КАРА́ПКА, -и, ж. Здвоєна сопілка. Вижн. *Кара́пка файні́ши гра́є, єк данці́вка* (Розтоки Вижн.).

КА́РАС, -а, ч., заст. Вид покрівлі з очерету. Глиб., Хот. *Шо́па, покри́та ка́расом, бу́ди стоя́ти до́вго* (Рукшин Хот.).

КАРАФІ́НКА, -і, ж., заст. Графин. Глиб. *Ґа́зда покла́в на стів карафі́нки з вино́м* (Горбівці Глиб.).

КАРА́ФКА[1], -и. Див. **КАРАФІ́НКА**. Заст.

КАРА́ФКА[2], -и, ж., тк. Бокова частина кросен. Стор. *Кро́сна ма́ют карафки́, лабки́, ста́вку* (Стара Жадова Стор.).

КАРА́ЧІ, зб. Хмиз. Заст. *Позбира́й то кара́чі, на́й ни валє́єси по ці́лі обо́рі* (Прилипче Заст.).

КА́РБАЛЬЦЯ, незм. Див. **КАРА́БОТИ**. Вижн. *Пішо́в ка́рбальця удоли́ну* (Чорногузи Вижн.).

КАРБНИ́К. Див. **КАРНИ́К**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот.

КАРБО́ВАНИЙ. Позначений. Заст., Кіцм. *Ти то́го ни бири́ мі́ха, він уже́ карбо́ваний, шо то мій* (Звенячин Заст.).

КАРБУВА́ТИ. Погано, нерівно стригти. Заст., Кіцм., Глиб. *Стрижи́ фа́йно, ни карбу́й дити́ні го́лву* (Слобідка Глиб.).

КАРБУТИ́ТИ. 1. Котити. Кіцм. *Йдем карбути́ти той відзе́мок на пере́дха́ту* (Дубівці Кіцм.). 2. Швидко, інтенсивно виконувати яку-небудь роботу. Кіцм. *За́рис як бире́моси всі січки карбути́ти* (Старосілля Кіцм.).

КАРБУЧА́ТИ. Див. **КАРБУТИ́ТИ** 1. Хот. *То тра́ба коня́, шоп карбуча́ти такі́ камі́ня* (Атаки Хот.). *Вода́ карбуча́є камі́ня у Ні́стрі* (Атаки Хот.).

КАРДО́Н, -у, ч. Будинок лісника. Кельм. *Лісни́к нахо́диси у кардо́ні, це така́ ха́та лісника́* (Молодове Кельм).

КАРКА́ТИЙ. Товстошиїй. Кельм. *Таки́й карка́тий, шо соро́чка ни обстає́* (Лукачівка Кельм.).

КА́РКОВИ́НА, -и, ж. М'ясо з шиї свині. Заст., Вижн., Кельм. *Тра́ба посоли́ти ка́рковину, шоби́ вона́ ни збавиласи* (Банилів Вижн.).

КАРКОТІ́ТИ, знев. Розмовляти, говорити. Вижн. *Мой, ді́ти, не каркоті́т там* (Чорногузи Вижн.).

КАРМА́Н, -у, ч. Кишеня. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Наби́в по́вні карма́ни я́блук і пішо́в* (Недобоївці Хот.).

КАРМАНА́ДЛІ. Див. **КАРМАНА́ДЛЬ**.

КАРМА́НИ, -ів., мн., бот. Див. **КАРМА́НКА**. Хот. *У систри́ мо́ї є фа́йні грушки́ карма́ни, з них до́брі шушини́ці* (Чепоноси Хот.).

КАРМА́НКА, -и, ж., бот. Сорт великих терпких груш. Хот. *Коли́с так роди́ли карма́нки* (Клішківці Хот.).

КАРМІНА́ДЛЬ, -я, зв. мн. **КАРМІНА́ДЛІ**, **КАРМАНА́ДЛІ**, -ів, кул. Відбивна, биток. Заст., Кіцм., Глиб. *Спикла́мси сиго́дни хліб і карманадлі, та бу́ди на ниді́лю шо ї́сти* (Глинниця Кіцм.).

КАРМНИ́К. Див. **КАРНИ́К**.

КАРНЕ́Т, -а, ч., заст., рідк. Документ (паспорт, посвідчення тощо). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *У во́йну, хто ни мав карне́та, то ни пуска́ли до мі́ста* (Старосілля Кіцм.).

КАРНИ́К, **КАРБНИ́К**, рідк., **КАРМНИ́К**, -а́, ч. Приміщення для свиней в індивідуальному господарстві. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Ку́ча роби́си з гли́ни або́ камі́ня, карни́к з дошо́к* (Киселів Кіцм.). *У карнику́ тро́є мо́же сиді́ти, а одно́ ма́ю, то в прищі́пу запру́* (Рингач Нов.). *Каза́ли, шо в карбнику́ свині́ ле́хші, а в ку́чі тє́шчі* (Прилипче Заст.). *Ми собі́ на вісі́лю ці́ли́й день, а свині́ там в карнику́ верьх здойма́ют* (Борівпі Кіцм.).

КАРНУВА́ТИ. Тривожити, мучити. Вижн. *Шо тибе́, хло́пче, карну́є?* (Чорногузи Вижн.).

КА́РОК, -рка, ч., анат. 1. Підборіддя. Заг. *Ади́, як Марі́я поправи́ласи, аж ї ка́рок ви́сит* (Прилипче Заст.). 2. Задня частина шиї людини чи

тварини, карк. Заг. *Ти шо робиш? Голови ни маїш на карку?* (Киселів Кіцм.).

КАРТАНИ́НА, -и, ж. Дорікання, картання. Заст. *Тая картанина мині уже надоїла, чи я малий чи шо?* (Звенячин Заст.).

КА́РТКА, -и, ж. Аркуш паперу, сторінка зошита. Заст., Кіцм., Вижн. *Траба записати на картку то, шо ви сказали* (Чорногузи Вижн.).

КАРТОГРА́Й, -я, ч. Картяр. Заст., Кіцм. *Кєшко жила, бо мала чоловіка картограя, то сама мусіла всьо робити* (Борівці Кіцм.).

КАРТОФЛЄ́НКА. Див. **КАРТОФЛЯ́НКА 1, 2**. Заст.

КАРТО́ФЛИСКО, -а, с. Див. **КАРТОФЛЯ́НКА 1**. Хот. *Ади, як кури порпаюцци на картофлиску* (Білівпі Хот.).

КАРТО́ФЛІ, -ів, мн., **КАРТО́ФЛЯ**, -і, ж., бот. Картопля. Заст., Хот., Кельм., Сок. *Картофлі хороші, та хазяйка нихороша* (Кострижівка Заст.). *На вечір зварила картофлю і мамалиґу* (Коболчин Сок.).

КАРТОФЛЯ́НИКИ, -ів, мн., бот. Див. **КАРТОФЛЯ́НКА 2**. Сок. *Мині дала кума червоних темних картофляників на розвід* (Романківці Сок.).

КАРТОФЛЯ́НКА, **КАРТОФЛЄ́НКА**, -и, ж. 1. Картоплище. Заст., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Цей год на картофлянці кукурудзи клали* (Коболчин Сок.). 2. бот. Жоржина. Заст., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Я маю всілякі картофлянки: чирвоні, білі, рябенькі* (Пригородок Хот.).

КАРУ́К, -у, ч. Пластмаса. Заст. *У наші майстерни с каруку роб'є ручки* (Прилипче Заст.).

КАРУКО́ВИЙ. Пластмасовий. Заст. *Типер уже є карукові путні і тарелі* (Прилипче Заст.).

КАРУЧИ́ТИ. Обклеювати. Глиб. *Зранку зачінаймо каручити вікна і двері* (Горбівці Глиб.).

КАРЧИ́ЛО, -а, с., анат. Згруб. від **КА́РОК 1**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Бири за карчило, чьо дивисси!* (Лашківка Кіцм.).

КАРЬ, -и, ж., **КАР**, -а, ч., зоол. Шашіль, черв'як, що точить дерево. Стор., Нов. *Карь гет ззіла сволок* (Снячів Стор.). *Фест шафу подюралив проклятий кар* (Слобода Нов.).

КА́САК, -а, ч. Довга жіноча кофта з байкової тканини. Заст. *Траба собі на зиму касак ушити* (Звенячин Заст.).

КАСА́РНЯ, -і, ж., заст. Казарма. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Жовнєри, бувало, сєдут під касарню та як заспівают сумних співанок, то аш серци тріскає* (Борівці Кіцм.).

КА́СЛЯ, -і, ж., бот. Зелений ранет. Вижн. *Ни годуй каслями дітий, бо чирвінку дістанут* (Чорногузи Вижн.).

КАСНУ́ТИСА. Кинутися, вхопитися. Хот. *Вони каснулиса до роботи, али було уже пізно* (Клішківці Хот.).

КАТА́НКА, -и, ж. 1. заст. Жіночий жакет. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Мамо, вбирайти катанку, бо надворі дужи студино* (Борівці Кіцм.). 2. Дитяче плаття. Заст., Кіцм. *Своїм малим пошила катанки байкові с круглими ковнірцєми і пасочками* (Бабин Заст.).

КАТА́НОЧКА, -и. Зм. до **КАТА́НКА 2**. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Купи дитині байкову катаночку на зиму* (Прилипче Заст.).

КАТАПУ́ЛЬКА, -и. Рогатка. Заст., Кіцм., Вижн. *Кі хлопчиска поробили катапульки та й стріляют у коків* (Добринівці Заст.). *Ану, хлопці, у кого з вас є катапулька?* (Чорногузи Вижн.).

КАТАРА́МА, -и, ж. Пряжка на ремені. Кіцм., Стор. *Заспіни катараму від*

вустуги (Снячів Стор.). ***Сварити на листу катараму.** Ганьбити останніми словами. Стор. *Вона сварила мене на листу катараму* (Снячів Стор.).

КАТАРБАНИТИ. Стукати. Стор. *Мой, послухай, шос на поті катарбани* (Ясени Стор.).

КАТАРИНКА, -и, знев. Пащекуха. Заст. *Ти ї ни пирибалакаїш тую катаринку* (Звенячин Заст.).

КАТАТИ, с.г. Розрівнювати валком грудкувату землю. Кельм. *Ниньки уже катали бурак* (Козиряни Кельм.). Див. **ВАЛКУВАТИ 1**.

КАТКА, -и. 1. Цементована яма для силосу, води. Заст., Кіцм. *Упав кошик у катку на фермі, ледви вікеґли* (Дорошівці Заст.). 2. Див. **КАПКА** 1. Заст., Кіцм. *Траба прорубати катку, шоб води набирати худобі* (Валява Кіцм.).

КАТНУТИ. Побігти, метнутися. Хот. *Мой, ану катни на шлях* (Клішківці Хот.).

КАТРАН, -а, ч. 1. Ганчірка. Заг. *Бири гладун катраном, бо попічеш рукі* (Баламутівка Заст.).***Пропав, як катран с плота. Зник безслідно.** Кіцм. 2. Текстильний матеріал та пошиті з нього речі. Заст. *Тобі би добри було жинитиси до неї, вона таких всіляких катранів настарала* (Звенячин Заст.). 3 перен., знев. Слабохарактерна людина. Кельм. *А, катран катраном, кожин ним кутики вітираї* (Козирями Кельм.).

КАТРАНЕЦ, -нца. Зм. до **КАТРАН**. Кельм., Сок. *Вітри руки катранцем* (Зелена Кельм.).

КАТРАНЄ. Див. **КАТРАНЯ**.

КАТРАННИК, -а, ч. Ганчірник. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Вуйно, каже, ходіт до катранника, подивимси, шо він має* (Іванківці Кіцм.).

КАТРАНЧИК, -а. Зм. до **КАТРАН**. Заг. *Ану, озми катранчик та й файно повтирай с стола, ти вилика ґівчина* (Виженка Вижн.).

КАТРАНЯ, -я, **КАТРАНЄ**, -і, с., зб. 1. Ганчір'я. Заст., Кіцм., Стор. *Від печи того катранє назбиралоси, шом цілий день прала* (Борівці Кіцм.). 2. Див. **КАТРАН 2**. Кіцм. *Уже шафи повні того катраня, а вона все шия і шия* (Южинець Кіцм.).

КАТРИНЦА, **КАТРІНЦА**, -и, ж. Вид плахти, витканої з різнокольорових ниток. Кельм., Сок. *Тримай катринцу, як умреш, то її впережут* (Коболчин Сок.). Див. **ГОРБОТКА**.

КАТРІНЦА. Див. **КАТРИНЦА**.

КАТРУЦА. Див. **КОТРУЦА 1, 2**.

КАТУЛЬКА, -и. Кулька тіста на варяниці. Заст. *Можна зачєнати робити пироги, катулькі уже нароблені* (Звенячин Заст.).

КАТЬОЛКА. Див. **КОТЬОЛКА**.

КАУШ. Див. **КАВУШ**.

КАФОВИЙ, **КАВОВИЙ**. Кольору кави, коричневий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Штири рокі носю кафову спідницу і ніяк ни можу пірвати* (Неполоківці Кіцм.). *Шо дала за цу кавову фустку?* (Топорівці Нов.).

КАФТАН, -а, ч., заст. 1. Пальто. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Кельм., Сок. *Треба пошити новий кафтан, бо цей уже зносивси* (Ломачинці Сок.). 2. знев. Довгий жакет, піджак. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Штифан запиризавси поїсом і накігнув кафтан* (Черепківці Глиб.). 3 рідк. Кофта, блуза. Глиб. *Моя донька купела мині кафтан і шовкову фустку* (Корчівці Глиб.).

КАФТАНОК, -нка. Зм. до **КАФТАН 1**. Заст., Кіцм. *Сидит пані на ґанку у чирвонім кафтанку, хто ї порушит, плакати мусит.* Загадка. (Кулівці Заст.).

КАХНУТИ. Холонути, стигнути. Заст. *Постав той борщ в зимну воду, аби кахнув* (Звенячин Заст.).

КАХУ́КАТИ, згруб. Сильно кашляти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ради ни мо́жу да́ти, так каху́каю* (Горбівці Глиб.).

КАЦАВА́ЛОК, -лка, ч. Шматок. Заст. *Заду́рно віді́тєла кацава́лок мате́рії і нічо́го с то́го ни ши́ла* (Звенячин Заст.).

КАЦАВЕ́ЙКА, -и, ж. 1. Легкий желет. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Купи́лам йкос собі́ мате́рії на кацаве́йку* (Бабин Заст.). 2. заст. Короткий вишитий кожух. Хот. *Коли́с бу́ли у мо́ді кацаве́йки* (Клішківці Хот.).

КАЦАВЕ́ЙЛИК, -а, ч. Будь-який короткий одяг. Вижн. *Попа́ла під дошь і зроби́вси с суке́нки кацаве́йлик* (Чорногузи Вижн.).

КАЦУ́ЛЯ, -і, ж. Залізна палка з загнутим кінцем. Нов. *Ма́мо, а Ва́ся вде́рив мине́ кацу́лов* (Подвірне Нов.).

КА́ЧКА, КА́ЧЬКА[1], -и, ж. 1. Частина самотоки, кожен із чотирьох вертикальних стоячків, що вставляється в **БЕ́ЛЦЕ**. Заг. *Три ка́цці найшла́, а одна́ дес затра́тиласи* (Горбівці Глиб.). *Самото́ку прині́с, а де качьки́?* (Голубівка Нов.). 2. Частина дишла, яка притримує **НАШИ́ЛНИКИ**. Сок. *Кова́ль кладе́ ка́чку на ди́шіль, шоп ни па́дали наши́лникі* (Вітрянка Сок.).

КА́ЧКА[2], -и, зв. мн. **КАЧКИ́**, -ок, бот. Грузд. Хот. *Назбира́ла водни́х качо́к, бо бі́льши ни бу́ло ния́ких* (Малинці Хот.).

КАЧУ́ЛА, -и, заст., рідк. Шапка. Глиб., Хот. *Ді́ду, де ва́ша качу́ла?* (Клішківці Хот.).

КА́ЧЬКА. Див. **КА́ЧКА**.

КАША́РИТИ, заст. Прибирати, чистити, очищати, змивати бруд, наводити повний порядок. Кіцм. *Пирид вісі́лє́м як зачє́ли каша́рити у ха́ті і на дворі́, то ха́та ста́ла як писа́нка* (Новосілка Кіцм.).

КАША́РНИЙ, КАШЕ́РНИЙ. Добірний, вишуканий, найкращий (найчастіше про сорт м'яса, крім свинячого). Заст., Кіцм. *Каша́рни мнє́со до́бри ї́сти слаби́м на пичі́нку* (Дорошівці Заст.). *Мої́ ді́ти їдя́ саме́ каше́рне* (Брусниця Кіцм.).

КАШЄВА́РНИЙ, рідк. Неохайний. Кіцм. *Ни зна́ю, як с тобо́в чолові́к жиє́, шо ти така́ кашєва́рна* (Валява Кіцм.).

КАШЕ́РНИЙ. Див. **КАША́РНИЙ**. Заст., Кіцм.

КАШЕРУВА́ТИ. Чистити. Вижн. *Йду каширува́ти пу́тню, бо ги́тко з не́ї води́ напи́тиси* (Чорногузи Вижн.).

КА́ШИЦЯ, -і, ж. Загата, що захищає берег гірської річки від розмивання. Заст., Кіцм., Вижн. *Єк ни бу́ло ка́шиці, то вода́ забира́ла по́ли* (Чорногузи Вижн.).

КА́ШКА, -и, ж., бот. Цвіт кукурудзи. Заг. *На мо́їх куру́зах вже й ка́шка є* (Снячів Стор.). *На́ші куру́дзи уже́ ма́ют ка́шку, бо бо́рзо сі́яні* (Горбівці Глиб.). ***Ї́сти (ку́шіти) бере́зової ка́шки.** Бути битим. Заг. *Ни бу́диш учи́тиси, то бу́диш ї́сти бире́зову ка́шку* (Кострижівка Заст.).

КА́ШТА́Н, -а, ч. Кінь каштанової масті. Заг. *Кашта́ни є фа́йні ко́ні* (Киселів Кіцм.). *Вйо, кашта́ни, бо вже пі́зно* (Лукачівка Кельм.).

КАШТА́НИЙ. Див. **КА́ШТА́Н**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Ма́вим двох ко́ний: оде́н кашта́ний, а дру́гий ка́рий* (Кліводин Кіцм.).

КАЮ́К, -а́, ч. Великий човен. Заст. *Каюко́м пириво́зя людий* (Дорошівці Заст.).

КАЮ́ТКА, -и, ж. Комора. Хот. *Возми́ у каю́цці муку́* (Клішківці Хот.).

КВА́ДРАНЦ. Див. **КВА́НДРАС**. Стор.

КВА́ДРАС. Див. **КВА́НДРАС**.

КВА́КАТИ. Крякати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Сок. *На́ші качки́ ще сиго́дни ни ї́ли та так ква́кают* (Бабин Заст.). *Так шос сого́дни качьки́ ква́кчут, шос чудно́го* (Драчинці Кіцм.).

КВА́НДРАС, **КВА́ДРАНЦ**, **КВА́ДРАС**, -у, ч., заст. Чверть години. 15 хвилин. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *За́ри ква́ндрас на читве́рту, а ко́лія до Чирнове́ц іде́ в читве́рті* (Валява Кіцм.). *Зачика́й на ме́ни ква́ндрас, то підем ра́зом* (Звенячин Заст.).

КВАНДРАСО́ВИЙ, рідк. П'ятнадцятихвилинний. Заст., Кіцм., Стор. *Йди до вуйка, поможи́ му, то ни до́вго, бо то квандрасо́ва робо́та* (Звенячин Заст.).

КВА́ПНИЙ. Поспішний, швидкий. Заст., Кіцм. *Він уже́ як шо ро́бит, то ду́жи ква́пний у робо́ті* (Звенячин Заст.). *Шо там таке́ ква́пне, що ни мош зачка́ти* (Михальча Стор.).

КВА́ПНО, незм. Поспішно, швидко. Заст., Кіцм. *Вона́ хоць стара́, али́ ква́пно ро́бит* (Борівці Кіцм.).

КВА́РТА, -и, ж. Чашка, півлітровий кухоль. Заст., Кіцм., Глиб., Хот., Сок. *Пода́й чоловікови ква́рту води́* (Атаки Хот.). *Віпив ква́рту горівки, тому́ і п'єний, як чіп* (Михайлівка Глиб.).

КВАС, -у, ч. 1. Розсіл. Заст. *Бо́чка заче́ла тичі́, і квас вітік* (Звенячин Заст.). 2. Див. **КВАСО́К**. Глиб. *Посіяла я собі́ ква́су, бу́ду ма́ти до борщу́* (Слобідка Глиб.). 3. Хлібний, буряковий напій. Заг.

КВА́СИ, -ів, мн., мед. Кислотність. Заст. *Положи́ли ї́го́ до бо́лниці, бо нима́ у жулу́тку ква́сів* (Звенячин Заст.).

КВА́СИНИЙ. Див. **КВАСНИ́Й 2**. Кельм. *Я ду́жи лю́б'ю ква́сину капу́сту* (Братанівка Кельм.).

КВАСИНИ́НА. Див. **КВАШИНИ́НА**. Заст., Кіцм.

КВАСНЕ́НИЙ. Заправлений квасом. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Борш уже́ квасне́ний?* (Снячів Стор.). *Я лю́б'ю, аби́ го́лупці бу́ли тро́хи квасне́ні* (Михайлівка Глиб.).

КВАСНИ́Й. 1. Кислий, прокислий. Заг. *Бири́ їш квасне́ моло́ко́ с куле́шив, як хоч шос остре́нького* (Прилипче Заст.). *Червінка у мало́ї од квасно́го молока́* (Голубівка Нов.). 2. Квашений. Заг. *Йди прини́си́ с півни́ці квасно́ї капу́сти, та бу́дим вічє́ріти* (Ставчани Кіцм.). ***Кваснá сіль.** Лимонна кислота. Заг. *Купи́ла цілу́ па́чку квасно́ї со́ли* (Киселів Кіцм.).

КВАСНИ́ТИ. Заправляти страву квасом, томатом, оцтом, лимонною кислотою. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб.. Нов., Хот. *Ади́, йду купи́ти о́цту або́ квасно́ї со́ли, бо ни маю чим квасни́ти борщ* (Шишківці Кіцм.).

КВАСНИ́ЦА, -і, зв. мн. **КВАСНИ́ЦІ**, -ів (-ць). 1. Дика лісова яблуня. Заст., Глиб., Нов., Хот. *Адиви́са, як файно квасни́ца зацвила, як уро́дит, то бу́дим з лі́су не́сти гриби́ і я́блука* (Малинці Хот.). 2. Кисле або недоспіле яблуко. Глиб., Нов., Хот. *Я за́ри ще полі́зу на під, мо́жи би кінчила пириби́рати квасни́ці* (Зарожани Хот.). *Цего лі́та я насуши́ла бага́то кваснúців* (Клішківці Хот.). 3. Кисла сметана, якою завдають **ГУ́СЛЯНКУ** (див. **ГУ́СЛЯНКА 1**). Вижн. *Ку́мо, да́йти квасни́ці на гу́слінку* (Чорногузи Вижн.).

КВАСНИ́ЧЬКА, -и, ж. Зм. до **КВАСНИ́ЦА 2**. Нов., Хот. *Митро́ трима́є на загото́вку уся́кі я́блука, да́же й квасни́чьки* (Подвірне Нов.).

КВАСНІ́ВКА, -и, ж. Див. **КВАСНИ́ЦА 1**. Заст. *На́рік бу́ду ту́ю квасні́вку щіпи́ти* (Звенячин Заст.).

КВА́СНІСТЬ, -и, ж. Кислота, кислий смак чи запах. Заст., Кіцм. *Ці фасу́лі вже скисли, бо ади́ чу́ти ква́сностив* (Киселів Кіцм.). *Віт піту́лка така́ ква́сність у ро́кі, шо лиш слина то́чиси* (Прилипче Заст.).

КВАСНІ́ТИ. Киснути. Заг. *На́ша капу́ста вже квасніє* (Борівці Кіцм.).

КВА́СНО, незм. Кисло. Заг. *Ззілам лимо́ну, та так ми ква́сно в пи́ску, шо ві́тримати ни мо́жу* (Кострижівка Заст.).*Бу́де ква́сно. Буде погано. *Бу́де ква́сно кі нивістці з їго́ ро́дичами* (Борівці Кіцм.).

КВАСО́К, -ку́, ч., бот. Щавель. Заст., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Я бага́то кваску́ посади́ла, шо́би ці́ле лі́то ма́ти* (Мусорівка Заст.). *Таки́й ки́слий квасо́к, аж язи́к те́рпне* (Сокиряни Сок.).

КВАТИ́РКА, КВАТИ́РЬКА, -и, ж. 1. 100 гр. Заст., Кіцм. *Він поре́дний хло́пиц, ни є пія́к, ві́пив квати́рку горі́вки і всьо* (Звенячин Заст.). 2. заст., рідк. Міра місткості. 1/8 л. Кіцм.

КВАТИ́РЬКА. Див. **КВАТИ́РКА**.

КВАЧ(Ь), -а́ (-я́), ч. 1. рідк. Саморобна соска для дітей. Заст., Глиб., Кельм. *Коли́с ді́тям дава́ли квач за́місь молока́* (Лукачівка Кельм.). 2. Затичка, обгорнута ганчіркою. Стор. *Озми́ квачь та й затка́й ди́рку в бо́чці, бо ті́че* (Броскївці Стор.).

КВАШИНИ́НА, КВАСИНИ́НА, -и, ж. Квашені овочі. Заст., Кіцм. *Маї́м до́ста це́го ро́ку то́ї квашинини, ста́ни до лі́та* (Оршівці Кіцм.).

КВА́ШИНЯ, -і, ж. Засолка. Заст. *Я вже зроби́ла ква́шиню на всю зи́му* (Звенячин Заст.).

КВІК, виг. Кувік (про порося). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ті пацє́та лиш квік та й квік* (Звенячин Заст.).

КВІ́КАТИ, КВІЧЄ́ТИ. Кувікати. Заст., Кіцм. *Йди дай сви́нім ї́сти, бо а́ди як квікают* (Бабин Заст.). *Ті поро́сята квіча́ та й квіча́, якби́ ни ї́ли сого́дни* (Драчинці Кіцм.).

КВІТ, -у, ч. 1. Платіжне повідомлення, квитанція. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Прийшо́в вча́ра квіт на пода́ток* (Карапчів Вижн.). *Ни загуби́ квіт, бо ни да́є чирви́ків з римо́нту* (Борівці Кіцм.). 2. Довідка про стан здоров'я. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ма́ю квіт від до́хторя, шом слаба́* (Киселів Кіцм.). 3. Перепустка. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Коли́с, шо́би піти́ у па́нский ліс, тра́ба бу́ло ма́ти квіт* (Михайлівка Глиб.).

КВІТ, незм. Все, готово, кінець. Кіцм., Глиб. *Я вам ще є ма́ю да́ти два рублі́ і квіт* (Слобідка Глиб.).

КВІ́ТНІ, мн. Один одному не винні. Стор., Глиб. *Я тубі́ гро́ші віддáв, так шо ми кві́тні* (Снячів Стор.).

КВІТУ́НЯ, -і, ж. Корова білої масті з червоними плямами. Глиб. *На́ша Квіту́ня дає́ ше пу́тню молока́* (Слобідка Глиб.).

КВІЦЄ́НИЙ, дит. Квітчастий. Заст. *Ва́йльо, яку́ ти маї́ш квіцє́ну сукє́ночку* (Звенячин Заст.).

КВІ́ЦЯ, -і, дит. Квітка. Заст. *Озми́ квіцю ру́чков, озми́!* (Звенячин Заст.).

КВІЧЄ́ТИ. Див. **КВІ́КАТИ**. Заст., Кіцм.

КВО́КА, -и, ж. 1. Квочка. Заст. *Та́я кра́са квока найлі́пши во́дит ку́ріт* (Звенячин Заст.). 2. перен., знев. Товстуха. Заст. *Ще й та́я кво́ка си обзиваї́, агі на ню!* (Звенячин Заст.).

КВО́КАННЄ, -я, с. Квоктання. Заст., Кіцм. *Повідгони́ ті кувочки́, най ни чу́ю то́го кво́каня* (Шишківці Кіцм.).

КВО́КАТИ, КВО́ЧИТИ, КУВО́ЧИТИ. Квоктати. Заст., Кіцм., Стор., Кельм. *Бі́ла ку́рка зачина́є кво́кати* (Росошани Кельм.). *Ца́ ку́рка ко́ждого ро́ку кво́кає* (Южинець Кіцм.). *А та таркáта уже́ куво́че* (Юрківці Заст.).

КВО́ЧИТИ. Див. **КВО́КАТИ**.

КВО́ЧКА, -и, ж., астр. Сузір'я Плеяд. Хот., Кельм. *На поли й нас Кво́чка застала* (Атаки Хот.).

КЕ́ВКАТИ. 1. Кавчати (про звук у кишках). Хот. *Мині́ сиго́дни ці́лий день чого́с у сириди́ні ке́вкає* (Долиняни Хот.). 2. Видавати звуки кав-кев (про індиків). Заст. *Чу́їш, як тру́хі ке́вкают* (Юрківці Заст.).

КЕ́ЙЛИК, -а, бот. Див. **КЕ́ЛЮХ**. Заст. *Мо́ї малі́ ходи́ли у очире́т, прине́сли ке́йликів, то уже́ ті́шєси* (Звенячин Заст.).

КЕ́ЛІШОК, -шка, ч., зв. мн. **КЕЛІ́ШКИ**, -ів. бот. 1. Дзвіночок. Заст. *На туло́ці сиве́нькі ке́лішки зацвили* (Звенячин Заст.). 2. Зм. до **КЕ́ЛЕХ**. Заг.

КЕ́ЛЮХ, -а, бот. Цвіт рогозу. Заст., Кіцм. *Як у во́йну ни було́ сірників, то лю́ди сушили ке́люх, кла́ли на кре́мінь, бра́ли креса́ло і креса́ли вогню́, а ке́люх лови́вси* (Борівці Кіцм.).

КЕЛЮХА́НЯ, -і, ж., вівч. Вівця, що дуже багато їсть. Кіцм. *Ві́жини з горо́да ту келюха́ню, ніко́ли ни мо́жи наї́стиси* (Лужани Кіцм.).

КЕ́ЛЬНЯ, -і, ж. 1. Сидіння на возі. Хот. *Посіда́ли у ке́льню та й поїхали* (Грозинці Хот.). 2. буд. Кельма. Заг.

КЕ́НДЮХ, -а, заст., знев. 1. Живіт. Заст., Кіцм. *Цей Васи́ль таки́й ке́ндюх роспусти́в* (Заставна). 2. Важка, зношена подушка. Заст., Кіцм., Сок., *Типе́р ро́б'я пуду́шки файні, з гу́сячого пірі, а коли́с одні́ ке́ндюхи с ку́рячого, шо в'я́зи боліли, як спиш* (Нові Драчинці Кіцм.). 3. Перший відділ шлунка жуйних тварин. Заг.

КЕП, -у, ч., рідк. Великий гурт людей, натовп. Заст., Кіцм. *Ко́ло скле́пу зібра́вси таки́й кеп* (Задубрівка Заст.).

КЕ́ПНО, незм. Людно. Заст., Кіцм. *Ке́пно, бо то й проше́них го́стий бага́то й таки́х, шо прийшли́ подиви́тиси на молоди́х* (Горошівці Заст.).

КЕЦ, -а, ч. Грудка, шматок. Глиб. *Принеси́ мині́ шє кец гли́ни с стро́йки* (Михайлівка Глиб.).

КЄ́ВКАТИ. Див. **КЕ́ВКАТИ 2**. Заст.

КЄ́ДРИК, -а. Сорт винограду. Сок. *Цей рік кє́дрик до́бри уроди́в* (Вітрянка Сок.).

КЄ́ЛА. Див. **КІЛА́ 1, 2**.

КЄПТА́РЬ. Див. **КІПТА́РЬ** 1, 2. Заст.

КЄ́ПТИНА, -и, ж. Гребінь для розпушування вовни. Сок. *На кє́птинах кіптина́ют во́вну* (Вітрянка Сок.).

КЄПТИНА́ТИ, **КІПТИНА́ТИ**. Розчісувати (вовну на **КЄ́ПТИНАХ**). Сок. *Йду кєптина́ти во́вну* (Вітрянка Сок.).

КЄРД. Див. **КИРД**. Нов.

КЄРІВНИ́ЦА, -і, ж. Руль велосипеда. Заст. *Іво́нко упа́в з ро́вера і аш кєрівни́цу пігну́в* (Звенячин Заст.).

КЄРМО́ВОК, **КИРМО́ВОК**, -вка. Керівництво, спрямування. Заст. *Як у хаті є до́брий кєрмо́вок від ґазди́, то й є добро́* (Звенячин Заст.).

КЄРМУВА́ТИ, **КИРМУВА́ТИ**. Радити. Заст. *Та він уміє кєрмува́ти, а́ли чи го́дин бу́ди то зруби́ти, шо він ка́жи* (Звенячин Заст.).

КЄ́СТКА, -і, ж. Вид пензля з дротиком на кінці розписувати писанки. Заст., Кіцм. *Прийди́ до ме́ни, я вам пози́чу сво́ї кє́сткі* (Бабин Заст.).

КЄ́ШКАНИЙ. Пещений. Заст. *Він шо будь ни бу́ди ї́сти, то ду́жи кє́шкана дити́на* (Звенячин Заст.).

КЄ́ШКАТИ(-СИ), **КІ́ШКАТИ(-СИ)**, рідк. Панькати(ся). Заст., Кіцм. *Шо ти з ним кє́шкаїсси, дай голови́цу й ре́шта* (Костриживка Заст.).

КИ́БІЛЬ, -я, ч. Відро біля криниці. Вижн. *Утопи́вси ки́біль у кирни́ци* (Чорногузи Вижн.).

КИВА́ТИ, **КІВА́ТИ**, док. **КИНУ́ТИ**. 1. Чіпати, брати без дозволу. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Як ти сміє́ш*

ківати лабудз, як то ни твій! (Ставчани Кіцм.). 2. Торкати, доторкатися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Ни ківай ї, бо вона си бої* (Звенячин Заст.). *Ни кивай дитину, бо буде плакати* (Брусниця Кіцм.). 3. Заважати, штовхати. Заст., Кіцм. *Ти мине кивав, чириз то я зле написав* (Брідок Заст.). 4. Кивати, кивнути. Заг. ***Палцим ни кінути**. Нічого не зробити. Заг. *Сиділа цілий день дома і нічо палцим ни кінула* (Ставчани Кіцм.).

КИВАТИСИ, **КІВАТИСИ (-СА)**, док. **КИНУТИСИ (-СА)**, **КІНУТИСИ (-СА)**. 1. Ворушитися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ади дитина киваєси, поколиши, аби ни збудиласи* (Борівці Кіцм.). *Так усьо болит, шо ни можу навікь кінутиси* (Михайлівка Глиб.). 2. Поспішати в роботі, швидко рухатись. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Сок. *Мус киватиси живо, бо ше поїзд спізнимо* (Бабин Заст.). *Май трохі ківайси, бо ни встигниш до вечира скінчити* (Берегомет Вижн.). ***Ківатиси, як муха в окропі. *Ківатиси, як три дни ни їв.** Дуже повільно щось робити. Заг. *Маріко, ти ківаїсси, якби три дни ни їла* (Горбівці Глиб.). *Він сигодни ківаєси, як муха в окропі* (Борівці Кіцм.).

КИДАТИ, док. **КИНУТИ**. 1. Сипати, мести (про град, сніг). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Та то шо дощ, то нічо, аби лиш ни кидало, бо всьо повібиває* (Дубівці Кіцм.). 2. Трясти, трусити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Так нею кидає, шо навряд чи віжиє* (Атаки Хот.). 3. Блювати. Заст. *Чогос си наїв мій малий і моц кідаї* (Звенячин Заст.).***Кидати в краску. *Кидати в раж.** Соромити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Ану, ни кидай дівку в краску, мовчи!* (Пригородок Хот.). *Уздріла хлопца, та ї чисто кинуло в раж* (Драчинці Кіцм.). ***Кидати в пропій**. ***Кидати в чашку**. Дарувати молодих. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Матка кинула в пропій ковериц, а батько дав сотку* (Брусниця Кіцм.). ***Кидати за драбину.** Перекушувати (перед обідом, вечерею). *Заст. На тубі хоч їпко, кинь за драбину, закім будим вічерати* (Звенячин Заст.). ***Кидати квіти**. З'являтися, набувати (про плями на шерсті вгодованого коня). Кіцм. *Такий кінь файний, аш кинув квіти* (Давидівці Кіцм.).

КИДАТИСИ (-СА), док. **КИНУТИСИ (-СА)**. 1. З'являтися, підростати, достигати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Вітколи мию голову цим милом, уже луска ни кидаєси* (Старосілля Кіцм.). *Я лиш чікаю, аби кинулиси пітпиньки* (Михальча Стор.). *Потом кинутци вогирки у городі, фасулі, та й буди шо їсти* (Долиняни Хот.). 2. Обурюватися, сердитися. Заст. *Та чого ти кидаєси, як я кажу правду* (Звенячин Заст.). ***Кидатиси**, **як лехки в горци**. Безпідставно ображатися. Заст.

КИДЦЗЯТИ, знев. Кидати маленькими дозами. Заст., Кіцм. *Сам віліз та їст, а мині кидзяє по вишиньці* (Мусорівка Заст.).

КИДЗЬҐАТИ. Див. **КИДЗЯТИ**. Заст. *Ади, сидит на сливці та їст найкращі сливки, а мині кидзьґає по одні* (Мусорівка Заст.).

КИКА, -и, ж., дит. М'ясо. Заст., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Мама даст тобі кику зари, та й будиш гамати* (Дорошівці Заст.). *Гай, Лілько, вчиса їсти кику* (Малинці Хот.).

КИКАТИ, знев. Тихо, нерозбірливо говорити. Хот. *Говори толком, ни кикай* (Шилівці Хот.).

КИКНУТИСИ. ***Най на цім кикниси**. Хай на цьому кінчиться лихо.

Заст., Кіцм. *Розби́в бу́тлю з вино́м то розби́в, най на цім ки́книси* (Киселів Кіцм.).

КИ́ЛА, рідк. КИЛА́, -и. Див. **КИ́ЛИ**. Заст., Кіцм., Стор. *Він піди до бо́лниці, бо ма́є ки́лу* (Мусорівка Заст.).

КИ́ЛА. Див. **КІЛА́**.

КИ́ЛАВИЙ. Хворий грижею. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Сок. *Е, той ву́йко вже відда́вна ки́лавий* (Звенячин Заст.). *А чо він ни їде на рипира́цію, як ки́лавий* (Старосілля Кіцм.).

КИ́ЛАВІТИ. Хворіти на **КИ́ЛИ**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Підоймає́ш сам ті мішки́, а віта́к бу́диш мині́ ки́лавіти* (Малятинці Кіцм.).

КИЛА́ВКА, -и, ж. Див. **КІЛА́ВКА**. Вижн., Стор.

КИЛАВЦУ́Н, КІЛАВЦУ́Н, -а, знев. Неповороткий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. Глиб. *На ма́єш, вчіпи́вси ні стари́й килавцу́н на́ти чого́!* (Чуньків Заст.). *Ківа́йси, мо, кілавцу́ни, бо вснеш по доро́зі* (Глинниця Кіцм.). *Той кілавцу́н нічо́ ни го́дин зроби́ти тріб́но* (Чорногузи Вижн.).

КИ́ЛИ, -ів, мн., мед. Грижа. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ни підойма́й, хло́пчи, тото́ де́риво сам, бо діста́ниш ки́ли* (Драчинці Кіцм.). *Він типе́р уже́ здоро́вий, як му ки́ли ві́рубали* (Звенячин Заст.). *Пита́їси, чого́ був доробі́вси в то́го па́на. Ки́ли діста́в та й му́чуси на ста́рість* (Слобідка Глиб.).

КИЛИ́ЙКА, -и, ж., рідк. Комірчина. Кіцм. *Трима́єм у кили́йці і бо́чку с капу́стов, і огирки́, всьо́го потро́ха* (Кліводин Кіцм.).

КИ́ЛІЯ, -ї, ж., заст., рідк. Прикраса з кольорових шнурків біля одягу. Кельм. *Приши́й ки́лію до чуга́я* (Лукачівка Кельм.).

КИЛТУВА́ТИСИ, рідк. Витрачатися. Кіцм. *Ни килту́йси ду́жи, бо нічо́ тобі́ с то́го ни віди* (Глинниця Кіцм.).

КИМА́РИТИ. Див. **КІМА́РИТИ**.

КИП, -у, ч. Шум, галас. Вижн. *А́ли кип у вас у ха́ті!* (Чорногузи Вижн.).

КИ́ПІНЬ, -я, ч. Окріп. Вижн. *Ни пхай ру́ку у ки́пінь, бо попече́ш* (Черешенька Вижн.).

КИП'Я́Ч, -а́, ч. Див. **КИ́ПІНЬ**. Глиб. *Пригото́в кип'я́ч, розвиди́ у нім порошо́к та й кида́й усьо́ біле туда́, а віта́к бу́диш пра́ти* (Михайлівка Глиб.).

КИРД, КЄРД, -у, ч. Отара овець. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Іван пасе́ два ки́рди ове́ц* (Лукачівка Кельм.). *Чоба́н пігна́в на толо́ку кєрд ове́ц* (Новоселиця).

КИРДУВА́ТИ. Здавати овець до спільної отари села. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ві́вці за́вши кирду́ют навесні́* (Лукачівка Кельм.).

КИ́РЖА, -і, ж. 1. Палиця пастуха. Кіцм., Вижн., Стор., Хот. *Ґід ходи́ с ки́ржов ко́ло ове́ц* (Снячів Стор.). *Возми́ ки́ржу до тих віву́ів* (Клішківці Хот.). 2. згруб. Нога. Вижн. *Єк ші бу́деш ходи́ти суда́, то пириб'ю́ тобі́ ки́ржі* (Чорногузи Вижн.).

КИРИ́НЄ, КІРИ́НЯ, с. Див. **КИРИ́НЯ**.

КИРИ́НИТИ, КІРИ́НИТИ. Розкидати, смітити, робити **КИРИ́НЮ** (див.). Заг. *Ста́рша ді́вчина позамі́тала, а ті малі́ кири́ня* (Клішківці Хот.). *Я вам каза́ла ни кіри́нити!* (Росошани Кельм.).

КИРИ́ННИЙ, КІРИ́ННИЙ. Брудний, неакуратний. Заг. *Цей чолові́к таки́й кири́нний, шо від не́го аж ги́тко* (Кліводин Кіцм.). *Шє, віда́й, жа́дного ро́ку ни бу́ло тако́й кири́нной о́сени* (Лужани Кіцм.). ***Кири́нна ха́та**. Брудна хата. ***Кири́нна робо́та**. Неакуратна робота. ***Кири́нне подві́рє**. Занедбане, засмічене подвір'я.

КИРИ́ННИК, КІРИ́ННИК, -а, ч. 1. Брудний, неохайний, неакуратний чоловік. Заг. *А це шо господарь, як таке капарство пирид хатов, це листий киринник* (Снячів Стор.). 2. Той, хто неохайно, абияк виконує будь-яку роботу. *Іди ти, киринннику, воден, я зроб'ю сам* (Топорівці Нов.).

КИРИ́ННИЦА, КІРИ́ННИЦА, -і, ж. до **КИРИ́ННИК**. Заг. *А ца киринница колис тримає в хакі порєдок!* (Киселів Кіцм.). *От має киринницу той Василь* (Козиряни Кельм.).

КИРИ́НЯ, КІРИ́НЯ, -і, ж. Безладдя, бруд. Заг. *Там завше в хаті страшна кириня* (Киселів Кіцм.). *Дівка в хаті, а така кіриня, шо ни мож вітримати* (Рідківці Нов.).

КИРІВНИ́ЦА. Див. **КЕРІВНИ́ЦА**. Заст.

КИРІ́Я, -ї. Див. **КІРІ́Я**.

КИРЛИ́ЦА, КІРЛИ́ЦА, -і, ж. Кролиця. Заст. *Кирлица вибігла с перевернеными вухами, одно вухо висит, одно догори... Іми кирлицу* (Заставна).

КИРЛІ́Г, -а, рідк. Гачок. Глиб. *Запри двері на кирліг, бо уже вечір* (Михайлівка Глиб.).

КИРМО́ВОК. Див. **КЄРМО́ВОК**. Заст.

КИРМУВА́ТИ. Див. **КЄРМУВА́ТИ**. Заст.

КИРНИ́ЦА, КІРНИ́ЦА, -і, ж. Криниця. Заг. *Йду води до тої далшої кирниці, там вода май ліпша* (Звенячин Заст.). *Люди обминали ту кірницу; бо казали, ніби в ні йкас бола завилас* (Ржавинці Заст.). *Нашо в кирницу воду ляти, як там своя є* (Кельменці).

КИРНИ́ЧНИК, КІРНИ́ЧНИК, -а, ч. Копач криниць. Глиб., Кельм. *У нашім силі нима кирничників* (Лукачівка Кельм.). *Усі будим помогати кірничникови, лиш би борші кірница була* (Глибока).

КИ́РПА, -и, ж., заст. Вид високої жіночої зачіски. Заг. *Старі жінки кирпу носили. С товстого паперу обруч клали на голову, а зверьха фустку або рушник* (Ярівка Нов.). *Типер уже ни нося кирпів жінки, а колис змагалиси, у кого буди вища* (Дорошівці Заст.). *Колис носила кирпу, брала прядива, уплітала у коси і клала на голові колач, завивала фусткою* (Коболчин Сок.).

КИРТИ́НЄ. Див. **КІРТИ́НЯ**.

КИРТИ́ЦА. Див. **КІРТИ́НЯ 1**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Кельм.

КИРТИ́ЧИНА, -и, ж. Див. **КІРТИ́НЯ 2**. Кіцм. *Таких киртичин коло хати, аж темноси* (Драчинці Кіцм.).

КИРУ́НОК, -нка, ч. 1. Напрямок, бік. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Василь пішов у тому кирунку* (Черепківці Глиб.). 2. Мета. *Кожна дитина бере собі у житю йкийс кирунок, бо так і не можна жити, коли ни знаїш, чьо хоч* (Михайлівка Глиб.). *Він багато чого добивси, бо знає свій кирунок у житю* (Звенячин Заст.).

КИСИЛИ́ЦА, -і, ж., кул. 1. Відварені і потовчені сливи. Кіцм., Хот., Кельм. *Ще сливки лиш попаліли, а тітка уже їх рве на кисилицу* (Новоселиця Кельм.). 2. Відвар з житньої муки, заквашена гуща для борщу. Кіцм., Хот., Сок., Кельм. *Ужем зварила тирби з житної муки та буду класти квасити кисилицу* (Молодове Кельм.). 3. знев. Будь-яка недоброякісна страва. Кіцм. *Цеї кисилиці наварилас на цілий тиждінь* (Глинниця Кіцм.). 4. Зіпсовані, пригнилі сливи. Сок. *Шо роблю с кисилицами? Даю свиням* (Вашківці Сок.).

КИ́СНУТИ. 1. перен. Плакати без причини. Заст., Кіцм., Хот., Сок. *Ти пиристаниш киснути ци нє?* (Киселів Кіцм.). 2. Дрімати, очікувати, бути

довго зайнятим. Заст., Кіцм., Хот. *Ти, хлопчи, уже цілий день киснеш на толоці коло пилки* (Борівці Кіцм.). * **Киснути, як каня на дожь**. Бути в стані дрімоти. Заст., Кіцм., Хот. *Шо киснеш, як каня на дожь* (Драчинці Кіцм.). 3. Довго мокнути. Заг.

КИТИЧКАСТА, -ої, вівч. Див. **КУГУТКАНЯ**. Кіцм.

КИХКАТИ. Стримано сміятися. Хот. *Чого вони кілько кихкают?* (Клішківці Хот.).

КИЦКА, -и, ж. 1. Гроно. Заст., Кіцм. *Кицки винограду висіли аж до зимлі* (Прилипче Заст.). 2. Грудка. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Озми яку кицку та кинь у того пса, най кілько ни гавкає* (Шишківці Кіцм.). *Ни заволочив восини, та такі кицки поробилиса, як камінь* (Вашківці Сок.). 3. заст., обр. Земля з травою, викопана у формі квадрата, яку клали на релігійне свято Юрія біля дверей, хвіртки, на рогах хати. Заг. *Завтра Юрія, ви ни йдете кицок копати?* (Бабин Заст.).

КИЦЮНЯ, -і, пестл. до **КИЦЯ**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Сок. *Це наша біла кицюня, а той чорний кіт тети Настасії* (Киселів Кіцм.).

КИЦЮНЬКА, пестл. до **КИЦЯ**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Сок. *Гай, тихо, Цилько, ни плач, принисе тобі кицюнька на фості колач* (Бабин Заст.).

КИЦЯ, -і, ж., дит. Кішечка. Заг. *Ади, йка файна киця спит собі на сонички* (Борівці Кіцм.). *Пішла киця миши ловити, ни плач* (Кам'янка Глиб.).

КИЦЬКА, -и, -і. Див. **КИЦЯ**. Заг. *Ваші кицька така хитра, ін ловит миши* (Прилипче Заст.). *Ни бири кицьку на рукі, бо бубку ти зробит і дихає на теби* (Южинець Кіцм.).

КИЦЬ-КИЦЬ-КИЦЬ... 1. Вигук, яким кличуть котів. Заг. 2. Вигук, яким кличуть ягнят. Кіцм.

КИЧКА, -и, ж. 1. заст. Див. **КИРПА**. Заст., Кіцм. *Колис жінки носили кичку, клали піт фустку замість кісок* (Бабин Заст.). 2. Висока зачіска. Хот. *Вона таку кичку здула на голові* (Клішківці Хот.).

КИШКАР, -а, ч., іхт. В'юн. Нов. *Кишкар дуже слиский і тікає з рук* (Слобода Нов.).

КИШКОВАТИЙ. Важкий, важчий звичайного. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Колис у дідича мав роботу кишковату, зато лехку плату* (Чорторийя Кіцм.). *Ца робота для него кишковата* (Прилипче Заст.).

КИЯНЯ. Див. **КІЯНЯ 1**, **2**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор.

КІВАТИ. Див. **КИВАТИ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор.

КІВАТИСИ(-СА). Див. **КИВАТИСИ(-СА)** 1, 2. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Сок.

КІВИ, -ів, мн. Пристрій для биття сукна домашнього виробу. Глиб. *Уківах на воді набивают віткани сукно* (Горбівці Глиб.).

КІВКАРНЯ, -і, ж. Див. **КІВОК 2**. Стор. *Поклади куфайку на ківкарню* (Снячів Стор.).

КІВОК, **КІЛОК**, -а. **КОЛОК**, **КУЛОК**, зв. мн. **КОЛКИ**, **КУЛКИ**, -ів. 1. шев. Дерев'яний цвях. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот. *Швец сам робит ківки до чиривиків* (Недобоївці Хот.). *Шивці робили з липи колки та й забивали ними чоботи* (Дорошівці Заст.). *Я вже дістав кулки до чиривиків, буду сам кулкувати* (Черепківці Глиб.). ***Стати кілком**. Затвердіти. Заст. *Йди уже їсти, бо тая барабуля кілком стани* (Звенячин Заст.). 2. Вішалка. Заг.

КІВКУВАТИ, **КІЛКУВАТИ**, **КОЛКУВАТИ**. **КУЛКУВАТИ**. Підбивати підошви, підметки **КІВКАМИ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб: *Траба знов*

ківкува́ти ці черви́ки, бо роспада́ютси (Драчинці Кіцм.).

КІ́КО. Див. **КІ́ЛЬКО**. Стор.

КІКОТІ́ТИ, знев. Хіхікати. Заст., Кіцм., Вижн. *Сі́ли собі́ у заку́тку і кі́котют* (Чорногузи Вижн.). *Чо́го кі́лько кікоти́ш* (Борівці Кіцм.).

КІЛА́, **КЄЛА́**, **КИЛА́**, -и, ж. 1. Кілограм. Заг. ***Кіла́ мала́**. *Мі́рка ма́ла кілу́ чи дві кілі́* (Задубрівка Заст.). *В цім ро́ці лю́ди фа́йно заробі́лиси, по сім кел пшини́ці на трудодні́ да́ли* (Южинець Кіцм.). 2. Центнер. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Кіла́ це ко́риц, він має сто мали́х кіл* (Топорівці Нов.). ***Кіла́ вили́ка**. *У па́на бура́к, пшини́ца, соль йшла на вили́ку кілу́* (Шишківці Нов.). 3. заст. Велика міра ваги і місткості, 400-500 кг. Нов., Хот., Сок. *Кіла́ ма́ла два́цять читвири́ків і́лі два́дцять п'ять пудо́в* (Шишківці Нов.). *Май да́вна кіла́ ма́ла п'ять ко́рців* (Коболчин Сок.).

КІЛА́ВКА, **КИЛА́ВКА**, -и, зв. мн. **КІЛАВКИ́**, -ок, бот. Слива, що опадає недостиглою, спіла слива, деформована від дощу. Вижн., Стор. *На сливка́х є лиш де-не-де́ по кіла́вці* (Михальча Стор.). *Це́го ро́ку є бага́то килаво́к, а ма́ло до́брих сливо́к* (Чорногузи Вижн.).

КІЛАВЦУ́Н, -а́. Див. **КИЛАВЦУ́Н**. Заст., Кіцм., Вижн.

КІЛІ́Ф, -а, зв. мн. **КІЛІ́ФИ**, -ів. Спеціальний праник для прання домотканого полотна (одночасно б'ють двома **КІЛІ́ФАМИ**). *Типе́р уже́ ни у ко́ждого є кілі́фи, бо полотна́ грубо́го нима́, а лиш усьо с тонко́го* (Звенячин Заст.).

КІЛКУВА́ТИ. Див. **КІВКУВА́ТИ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб.

КІ́ЛО, -а, с. Див. **КІЛА́ 1**. Глиб. *Віддва́шти і мині́ кі́ло ри́жу* (Горбівці Глиб.).

КІЛО́К. Див. **КІВО́К 1, 2**.

КІЛО́ЦИ, -ів, мн. Труси. Глиб., Кельм., Сок. *Улі́кі бу́диш ходи́ти, хло́пчі, у кіло́цах* (Горбівці Глиб.). *Купи́ла Мі́ті кіло́ци в Чирні́вця́х* (Зелена Кельм.).

КІЛТО́ВНИЙ. Невигідний, такий, що потребує великих грошових затрат. Кіцм. *Цей ги́ндиль для ме́ни ду́жи кілто́вний* (Дубівці Кіцм.).

КІЛТО́ВНО, незм. Занадто дорого. Кіцм. *Це вісі́лє ду́жи кілто́вно для ме́ни обі́йшло́си* (Нові Драчинці Кіцм.).

КІЛТУВА́ТИ(-СИ, -СА). Витрачати(-ся). Кіцм., Глиб., Хот. *Ду́жи бага́то кілту́ю на ді́ти* (Горбівці Глиб.). *То чого я ма́ю на те́би кілтува́тиса?* (Грозинці Хот.).

КІЛТУ́НОК, -нка(-у), ч. Витрата. Кіцм., Глиб., Хот. *С таки́ми свіньми́ лиш кілту́нок, ї́сти ї́гє, а нічо́ ни росту́т* (Горбівці Глиб.).

КІЛЮВА́ТИ, буд. Вбивати кілля в пази. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Сиго́дни в Са́нда ха́ту кілю́ют* (Борівці Кіцм.).

КІ́ЛЬКО, **КІ́ЛКО**, **КІ́КО**. Скільки. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот., Сок. *Кі́лько є, то кі́лько й бу́де, ні бі́льше, ні ме́нчи* (Киселів Кіцм.). *Кі́лько ти запла-ти́ла за цей тиливі́зор?* (Зарожани Хот.). *Кі́ко тре́ба гро́ший на це полотно́?* (Снячів Стор.).

КІЛЬКО́РО. Декілька. Заст., Кіцм. *Ко́ло ворі́т стоя́ло кільќоро ті́ти́й і кі́шилиси, шо йде ма́ма дудо́му* (Прилипче Заст.).

КІЛЬО́ВАНИЙ. Про хату, у стінах якої вставлене кілля. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Мо́я ха́та лі́пша, бо вона́ кільо́вана, а ни с само́го лампача́* (Малятинці Кіцм.). *Кільо́вана ха́та є ду́жи те́пла* (Веренчанка Заст.).

КІЛЬЧЕ́НИЙ. Пророслий. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Жито,*

пшиницє вже кільчені, будут живо сходити (Дорошівці Заст.). *Кільчену картофлю лучи садити, бо скоро сходи* (Атаки Хот.).

КІЛЬЧИТИ(-СИ). Проростати (про зерно, овочі). Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Пшиницє, жито спочатку кілчицци, потому сходит, росте, сиплиси, цвите* (Чуньків Заст.). *Поклалам барабулі кілчити, бо хочу мати рані* (Бабин Заст.). *Хочь мати рану мандибурку, то клади кілчити* (Киселів Кіцм.).

КІМАК, -а, ч. 1. Дрюк. Заст., Кіцм. *Ади, як файно кімаки повісихали* (Шубранець Заст.). *Василю, наколи мині кімаків* (Южинець Кіцм.). ***Смак ни смак, аби кишка як кімак**. **Наїстися досхочу чого-небудь**. Заст., Кіцм. 2. перен., лайл. Дурень. Заст., Кіцм. *Я с таким кімаком навіть гуворити ни хочу* (Старосілля Кіцм.).

КІМАРИТИ, **КИМАРИТИ**, знев. Дрімати, спати. Кіцм. *Шо ти кімариш, тажи лєгай спати* (Валява Кіцм.). *Ти дивиси, після вісілє всі в автобусі кімарят* (Глинниця Кіцм.).

КІМАЧЕРА, -ж, згруб. Великий дрюк, ломака. Заст., Кіцм. *Як озму зариз йкус кімачеру, то відразу зробиш то, шо траба* (Веренчанка Заст.).

КІМАЧОК, -чка, ч. 1. Зм. до **КІМАК 1**. Заст., Кіцм. *Ці кімачки шкода палити, ше можут на шос пригодитиси* (Кострижівка Заст.). 2. Тріска, уламок дров. Заст., Кіцм. *Назбирала сухих кімачків і роспалюю вуглі* (Ставчани Кіцм.). *Я пиру, а малий сидит піт хатов і кімачками граєси* (Гаврилівці Кіцм.).

КІМУВАТИ. 1. Щось погане думати, замишляти. Заст., Кіцм. *Я знаю, він уже шос кімує про мени* (Борівці Кіцм.). 2. Розуміти. Хот., Нов. *Він ходи до школи, але нічо ни кімує* (Клішківці Хот.). 3. Догадуватися. Заст. Кіцм., Вижн. *Кімуй сам, де то може бути* (Чорногузи Вижн.).

КІНА, -и, ж. Тінь. Заст., Кіцм., Глиб. *Як сонци світит, то витко, як кіна падая* (Южинець Кіцм.). ***Кіни боятиси** (пуджітиси). Боятися своєї тіні. Заст., Кіцм., Глиб. *Аби ти свої кіни боявси, як ти робиш так, шо тибе люди боєси* (Бабин Заст.). *Сама свойой кіни напудиласи* (Горбівці Глиб.).

КІНҐА, -і, ж., заст. Вузький вишитий пояс. Хот. *Як пітпиризаласа кінґою, аж май файна жінка стала* (Грозинці Хот.).

КІНУТИСИ (-СА). 1. Збожеволіти. Кіцм., Стор., Глиб. *Адіт, мій на старість кінувса, лічили його і нічо ни помогло* (Снячів Стор.). *У цему ґвавті мош кінутиси, а ни ше шос робити* (Михайлівка Глиб.). 2. Док. до **КИВАТИСИ**.

КІНСКИЙ. ***Кінский вилиґдинь**. ***Кінский Петро**. Ніколи. Заст., Кіцм. *Йиму лиш позич гроший, то віддаст на кінский вилиґдинь* (Киселів Кіцм.). *Ти ше нагіїшси мати чирвикі до свєт? Та він тобі зробит їх на кінского Петра* (Прилипче Заст.). ***Кінска мнєтка** (мнятка), бот. Дика степова м'ята. Заст., Кіцм. *Ни гони на Погачеву рутку пасти, бо там нима шо, лиш одна кінска мнєтка* (Борівці Кіцм.). ***Кінский цвик**. Вухналь. Заст., Кіцм. *Уже принесли кінскі цвики, будим коні кувати* (Давидівці Кіцм.).

КІНЧИК, -а, ч. Перо. Заст. *На попробуй, як мій кінчик пише!* (Добринівці Заст.).

КІПАТИ[1], знев. Іти, поспішати. Заст., Кіцм., Стор. *Ади, як Василь кіпає до роботи* (Ясени Стор.).

КІПАТИ[2], згруб. 1. Жадібно, багато їсти. Кіцм., Стор. *Ни хоків, ни хоків їсти, а типер ади як кіпає* (Старосілля Кіцм.). 2. Бити, давати штурханів.

Заст., Кіцм., Стор. *Ни масти́ суке́ночку, бо бу́де кі ма́ма кіпа́ти* (Чуньків Заст.).

КІПЕ́Ц, -пца, ч. 1. Купка землі, межовий знак. Хот., Кельм., Сок. *Ото́ по́ки кіпе́ц, то на́ши* (Атаки Хот.). *Ти чого́ пирису́нула кіпе́ц?* (Козиряни Кельм.). 2. Яма для зберігання картоплі. Кіцм. *У нас узимі́ барабу́ля в кіпци́* (Лаш-ківка Кіцм.).

КІПИРУ́ША. Див. **КАПІРУ́ША**.

КІПИШ, КИПІЖ, КІПІЖ, -а, -у, ч. Натовп, гурт. ***Роби́си кипіш** (кипіж). Стає людно. *У колго́спні комо́рі таки́й кіпиш си ро́би, шо ни мож пройти́* (Нові Драчинці Кіцм.).

КІПІТКО́ВИЙ. 1. Дуже гарячий. Заст. *А то де мож ї́сти таку́ ї́ду́ кіпітко́ву* (Звенячин Заст.). 2. перен. Запальний, нестримний. Заст. *Він таки́й кіпітко́вий, шо як уви́ди, шо шос ни так роби́си, то відра́зу кри́чє* (Звенячин Заст.).

КІПТА́РЬ, КЄПТА́РЬ, -я, ч. 1. рідк. Вишитий святковий кожух. Заст. *Кужу́х ни був ві́шитий, а кіпта́рь був ду́жи ві́шитий* (Задубрівка Заст.). 2. Жилет. Заст. *Я принесу́ до вас ши́ти таки́й костю́мчик, шо спідни́чка і кіпта́рь, я вже ма́ю мате́рію* (Звенячин Заст.). 3. Безрукавка на хутрі, оздоблена вишивкою. Заг.

КІР, -а, ч. Див. **КІ́РАТ**. Хот. *Бі́дні ко́ники, які́ ж вони́ зму́чині, то шо шу́тки ці́лий день кір крути́ти* (Долиняни Хот.).

КІ́РАТ, -а, ч., с.г. Кінний привід. Заг. *Коли́с сі́чки руба́ли і молоти́ли хліб кі́ратом, па́ра ко́ний або́ й дві ході́ли в кі́ракі ці́лий день, а типе́р це роб'ї мото́ри* (Борівці Кіцм.). *Ко́ні кру́ті кі́рат, і січка́рня руба́ї сі́чку* (Горбівці Глиб.).

КІРЗА́К, КІРЗЄ́К, КІРЗЯ́К, -а, зв. мн. **КІРЗАКИ́, КІРЗЄКИ́, КІРЗЯКИ́**, -ів. Кирзовий чобіт. Заг. *Я купи́ла кірзєки́, би було в чім на фе́рму ходи́ти* (Звенячин Заст.). *Чолові́ки й хло́пці узува́юцца у кірзаки́ або́ у ва́лянки, убира́ют про́сті штани́ і га́йда до робо́ти* (Молодове Кельм.). *Взу́ласа у кірзяки́ до бураків* (Малинці Хот.).

КІРЗЄ́К. Див. **КІРЗА́К**.

КІРЗЯ́К. Див. **КІРЗА́К**.

КІРЗЄ́ЧИЙ. Кирзовий. Заст. *Кірзє́чі чо́бути то є мо́цні* (Звенячин Заст.).

КІРИ́НЄ. Див. **КИРИ́НЯ**.

КІРИ́НИТИ. Див. **КИРИ́НИТИ**. Заг.

КІРИ́ННИЙ. Див. **КИРИ́ННИЙ**. Заг.

КІРИ́ННИК. Див. **КИРИ́ННИК**. Заг.

КІРИ́ННИЦА. Див. **КИРИ́ННИЦА**. Заг.

КІРИ́НЯ. Див. **КИРИ́НЯ**. Заг.

КІРІ́Я, КИРІ́Я, -ї, ж. 1. Поїздка в далеку дорогу із своїми кіньми з метою заробітку. Кіцм., Стор., Глиб., Хот., Кельм., Сок. *Коли́ ву́йко ї́здив зимо́ю у кирі́ю, ка́ждий раз брав с собо́ю ма́нту* (Новоселиця Кельм.). ***Йти в кірію**. ***Їхати в кірію**. Їхати в далеку дорогу з метою заробітку. *С таки́ми слаби́ми кі́ньми нима́ шо йти у кірі́ю* (Горбівці Глиб.). 2. Перевезення. Кіцм., Стор., Глиб. *Дрива́ ни дорогі́, али кірія до́рого обхо́диса* (Снячів Стор.).

КІРЛА́Н, -а, ч. Отара овець, які не дояться. Хот. *Їго́ та́то па́се́ кірла́н вівців, а брат пасе́ ґіняк* (Клішківці Хот.).

КІРЛИ́ЦА. Див. **КИРЛИ́ЦА**. Заст.

КІРНИ́ЦА. Див. **КИРНИ́ЦА**. Заг.

КІРНИ́ЧНИК. Див. **КИРНИ́ЧНИК**.

КІРНІ́Т, -у, ч., буд. Азбестово-цементна черепиця. Кіцм., Сок. *Паску́дни ґіло кри́ти ха́ту кірні́том, етерні́том, град пішо́в і у ко́жні ши́хті полови́ни ни хва́тит* (Кліводин Кіцм.).

КІРПІ́Ч, -а, ч., буд. Цегла. Заг. *Наве́зли кірпіча́ го́ри, бу́дут піка́рню будува́ти* (Киселів Кіцм.).

КІРПІ́ЧНИЙ. Цегельний. Заг. *Типе́р кірпі́ч ле́хко ґіста́ти, бо, ади́, найкь у Кисиле́ві є кірпі́чний заво́д* (Борівці Кіцм.).

КІРТИ́НЄ. Див. **КІРТИ́НЯ**.

КІРТИ́НЯ, **КІРТИ́НЄ**, **КИРТИ́НЯ**, **КИРТИ́НЄ**, -і, с. 1. Кріт. Заг. *Мині́ киртиня пирири́ла у горо́ді всі ґрі́тки́* (Дорошівці Заст.). 2. Вирита кротом земля. Заг. *Тра́ба порозгорта́ти то кирти́ня* (Лукачівка Кельм.).

КІРТИ́ЦА, **КИРТИ́ЦА**, -і. Див. **КІРТИ́НЯ 1**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Кельм. *Кирти́ца гет пори́ла гря́тку с цибу́лив* (Брусниця Кіцм.). *Кірти́ца пори́ла всю обо́ру* (Зелене Кельм.).

КІРЦЕ́ВИЙ. Див. **КОРЦО́ВИЙ**.

КІРЦО́ВИЙ. Див. **КОРЦО́ВИЙ**.

КІ́СНО, незм Міцно. Заст., Кіцм., Хот., Сок. *Ти кі́сно трима́й ни́тку, аби́ си ни ві́хопила, а я бу́ду сука́ти* (Борівці Кіцм.).

КІСТЕ́ЧКА, **КІСТЕ́ЧЬКА**, -чок (-чьок) мн. кул. Печиво. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Купи́ ма́сла та спіче́мо кісте́чка* (Реваківці Кіцм.).

КІСТКИ́, -ок, мн. Ковзани. Заст. *Мої́ кістки́ жину́т ду́щі, як твої́* (Дорошівці Заст.).

КІ́СТО, -а, с., кул. зб. Макаронні вироби. Заг. *Я звари́ла на віча́рю кі́сто з молоко́м та й бара́булю, та й бу́де* (Дорошівц Заст.). *У скле́пі є усіля́ке кі́сто, аж ни зна́ю, йко́го бра́ти* (Горбівці Глиб.). ***Кі́сто кришене́***. Локшина. ***Кі́сто му́чене***. Затірка. ***Кі́сто щипане***. Галушки. ***Тоне́ньке кі́сто***. Вермішель. *Кі́нула до зу́пи тро́хі тоне́нького кі́ста* (Топорівці Нов.).

КІСЬКА́ТИ. Обривати купою листки. Кіцм., Глиб. *Марі́йко, ану́ бири́ кіська́й капу́сту, бу́дим галу́шки роби́ти* (Старий Вовчинець Глиб.).

КІТГУ́БИЛЬ, -я, ч., тесл. Вид рубанка, яким прорізують пази у віконних рамах. Заст. *Тра́ба кітгу́биля, та й ві́кно бу́ди скінча́ни* (Дорошівці Заст.).

КІ́ТКА, -и, ж. Кішка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Приби́ласи до на́шої ха́ти йкас кі́тка, то най бу́ди уже́* (Михайлівка Глиб.).

КІ́ТЛИК, -а, ч. Казанок, невеликий котел. Заст., Кіцм., Глиб. *Ї́сти варє́ у банє́ку́, кі́тлику* (Дорошівці Заст.). *Ми у кі́тлику грі́єм во́ду, аби́ бу́ло чим розроб'є́ти помиї́ свиня́м* (Вербівці Заст.).

КІТРА́ДІЯ, -ї, ж., рідк. Зошит. Хот., Кельм. *Мой, ану́ купи́ зо скі́лька кітра́діїв у ла́вці* (Клішківці Хот.).

КІ́ЧКА[1], **ТІ́ЧКА**, -и, ж. Передня та задня частини воза з колесами без **КО́ШИКА**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *У за́дні кі́цці ко́лисо си злома́ло, та й стої́т віз, нима́ чим ї́хати* (Реваківці Кіцм). 2. Віз без кошика. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Митро́ поїхав кічко́в за рі́щєм* (Чуньків Заст.).

КІ́ЧКА[2], -и, ж. Цурка. Заст., Кіцм. *Гай, хло́пці, хто йде вірі́за́ти кі́чку, та за́ри бу́дим гра́ти* (Бабин Заст.). ***Би́ти кі́чки***. Грати в цурки. Заст., Кіцм. *А шо їм роби́ти? Худо́ба пасе́си, а вони́ кі́чки б'ют* (Хлівище Кіцм.).

КІШ, **КОША́**, ч. 1. Виплетений з лози і обмащений глиною ящик великого розміру для зберігання зерна. Сок. *Ма́ла по́вний кіш кукуру́дзи, та й за зи́му згудува́ла* (Вашківці Сок.). 2. Див. **КО́ШНИЦА**. Сок. *С суша́рки носи́ли кукуру́дзи пря́мо в кіш* (Вашківці Сок.). 3. Заст. Стрижень, арматура, сплетена з лози і обмазана глиною в димоході (від стелі і до верху). Кіцм. *Як тре́тий раз пикли́ хліб на вісі́лє́, то втлі́вси кіш, тро́хи ха́та ни згорі́ла* (Старосілля Кіцм.). 4. Верхня

частина воза, кошик. Кіцм., Стор., Глиб. *Таким кошем і пшиницу можна вести* (Горбівці Глиб.). 5. заст., рідк. Вид укладки довгих кіс на голові. Кіцм. *Колис усі жінки носили на голові кіш* (Ставчани Кіцм.). 6. Кошик. Заг. 7. Рибальська снасть. Заг. ***Коші (кіш) шити.** Глузувати, насміхатися. Хот., Кельм. *Лиш прийшов на даниц, з него зразу і коші шиют* (Пригородок Хот.).

КІШНЯ, -і, ж. Косовиця. Вижн. *Уже й кішня наступила* (Чорногузи Вижн.).

КІШКАТИ. Див. **КЄШКАТИ**. Заст., Кіцм.

КІЯН, -а, ч. Див. **КІЯНЯ**.

КІЯНЯ, КИЯНЯ, -і, с., **КИЯНЯ**, -і, ж., **КІЯН**, -а, ч. 1. Кирка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ни роби того рискалем, кіяню треба взяти* (Мусорівка Заст.). 2. зб. Інструмент для впорядкування доріг. Заст., Кіцм. *Івони, завтра твоя очера віносити кіяні до роботи* (Драчинці Кіцм.).

КІЯНКА, -и, ж. Праник. Заст. *Дай мині свої, кіянки, бо йду у вертіб полокати* (Звенячин Заст.).

КЛАДОВКА, -и, ж. Комора. Нов., Хот., Сок., Кельм. *У нас є хачина, вилика хата, кладовка і сіни* (Гвоздівці Сок.).

КЛАДЖЕНИЙ. Будований. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов., Хот., Сок. *Хата уже стара, бо кладжена ще за Австрії* (Михайлівка Глиб.). *Ще до войни кладжена ца хата* (Вашківці Сок.).

КЛАК, -а, ч. Волосина, шерстина. Заст. *Ни пий тої води, бо в ні ї клак* (Звенячин Заст.). ***Чи клак, чи вовна, аби кишка була повна** (Звенячин Заст.).

КЛАКА, -и, ж. 1. Гуртова допомога, толока. Заг. *Колис, як був молодий, ходив-єм на клаку, вичирниці* (Костриживка Заст.). *Людину природно кєгни до гурту, на клаку, як на баль* (Прилипче Заст.). *Кумнато, прийдіт до нас на клаку хату мастити* (Комарівці Стор.). *Клаков сигодни зробили лампач* (Подвірне Нов.). 2. Недбало виконала робота. Кіцм. *Мині такої клаки ни траба, я ліпши найму інчого майстра* (Старосілля Кіцм.).

КЛАКАТИ. Див. **КЕВКАТИ** 2. Кіцм., Кельм., Сок. *Віпустила, труханів, а вони клакают* (Давидівці Кіцм.).

КЛАНЦ, -а, ч., зв. мн. **КЛАНЦИ**, **КЛАНЦ**, -ів, згруб. Зуб. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Вібили тобі оден кланц, то сокоти другий* (Михайлівка Глиб.). *Ану сховай свої кланці, ни показуй їх усім* (Малинці Хот.).

КЛАНЦАК, -а, рідк., згруб. Великий зуб. Кіцм., Вижн., Кельм., Сок. *Ади, всі зуби ми повіпадали, лишивси оден кланцак, траба і його вікігнути та закласти другі* (Южинець Кіцм.). *Він як покажи свої кланцаки, то всі падают зосміху* (Лукачівка Кельм.).

КЛАНЦАТИ, КЛЕНЦАТИ, док. **КЛАНЦНУТИ**. 1. згруб. Стукати, цокотіти (зубами). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Кельм., Сок. *Чуїш, як та свиня кланцаї зубами* (Снячів Стор.). *Зо дві години добрих кланцали на морозі, доки їх дочікалиси* (Михайлівка Глиб.). 2. Брязкати, дзвякати. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ти пиристаниш кланцати тим зилізем, ци нє?* (Бабин Заст.). *Цілий день у шопі кленцаї сокиров* (Неполоківці Кіцм.). 3. Бити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ану кланцни його раз по голові, най кілько ни кланцає тим ланцухом* (Борівці Кіцм.).

КЛАНЦАТИЙ, згруб. Зубатий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Такий кланцатий, а таку файну гівчину си взєв* (Кадубівці Заст.). *Котра*

ді́вка ди́витса на пога́ного, кланца́того? (Пашківці Хот.).

КЛАНЦА́Ч, -а́ (-є), ч. 1. Ікло. Заст., Кіцм. *Тра́ба свини́ повікіга́ти ті кланцачі́, бо уже́ ни мо́жи ї́сти* (Дорошівці Заст.). 2. Зубань, зубата людина. Заг. *Ни хо́чу віддава́тиси за то́го кланцача́* (Рідківці Нов.).

КЛАНЦКОТІ́ТИ. Див. **КЛА́НЦАТИ 2**. Вижн. *Шос кланцкоти́т під вікно́м* (Чорногузи Вижн.).

КЛА́НЯ, -і, ж. 1. с.г. Кладка з 30 снопів. Заг. *Уроди́ло сніп на снопі́ і кла́ня ко́ло кла́ні* (Задубрівка Заст.). *Пита́ю, кілько хо́чити за кла́ню лабузу́* (Шишківці Нов.). *Посклада́ла луце́рію в кла́ні, шоб дощь ни зафати́в* (Вашківці Сок.). 2. Одиниця рахунку, тридцять. Заг. *На одну́ то́рту йде кла́нє горі́хів* (Прилипче Заст.). *Рані́ши раху́вали я́йца на кла́ні, а типе́р на дися́тки* (Коболчин Сок.). *Півкла́ня ма́є п'ятна́цять снопів, а кла́ня то три́цять* (Іванківці Кельм.). 3. Купа, багато. Кіцм. *Мой Пе́три, кажи́, ни до́ста, шо ма́ю своїх кла́ню, та ші годованца присла́ли на мо́ю голову́* (Драчинці Кіцм.).

КЛАПА́НІЯ, -ї, **КЛАПА́НЯ**, -і, заст. Шапка-вушанка. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Ти шо, хло́пчі, хто улі́ті хо́ди у клапа́нії?* (Слобідка Глиб.). *Клапа́ня – то така́ ша́пка з вуха́ми, її́ носи́ли чолові́ки у вили́кі моро́зи* (Киселів Кіцм.).

КЛАПА́ТИЙ. 1. Розпатланий. Нов., Хот., Кельм. *Шос така́ клапа́та, ни приче́сана?* (Клішківці Хот.). 2. Нестрижений, з довгим волоссям. Сок. *Ади́, таки́й клапа́тий по силі́ ходи, шо від люди́й сти́дно* (Вашківці Сок.). 3. Клаповухий. Вижн., Хот., Сок. *Клапа́ті свині́ до́бре вгудо́вуютси* (Коритне Вижн.).

КЛАПАЦЕ́Й, -ю, ч. Див. **КЛОПАЦЕ́Й**. Заст., Сок.

КЛА́ПОТЬ, -птя, ч. 1. Чуб. Кельм. *У́чням ни дозволя́ют носи́ти кла́поть* (Лукачівка Кельм.). 2. Шматок матерії. Заг.

КЛА́СТИ. 1. Садовити, саджати. Заг. *Молода́ го́сців кладе́ за скі́в, а сама́ йде гуля́ти* (Недобоївці Хот.). *Ми ко́ждого ро́ку кладе́м ра́ну бараб́улю* (Кадубівці Заст.). 2. Ставити. Заг. *Гай, йди клади́ крі́сла ко́ло столі́в, бо вже ско́ро го́скі прийдут* (Киселів Кіцм.). 3. Вити (гніздо). Заг. *У нас ко́ждого ро́ку бу́ськи кладу́т гніздо́ на стодо́лі* (Росошани Кельм.) 4. Солити, квасити. . Заг. *У ґіле́тку кладу́т капу́сту, огі́рки́, мала́ ґіле́ччина для си́ра чи бри́нзи* (Рингач Нов.). *Кладу́ по дві ді́жки квасини́ни на зи́му* (Сокиряни Сок.). 5. Вішати. Заг. *Це ша́фа оде́жу кла́сти, а то є на миски́, тарі́лі* (Прилипче Заст.). 6. Вставляти (зуби, замок). Заг. *Ма́ю ї́ти до до́хторя зу́би кла́сти* (Великий Кучурів Стор.). 7. Щепити (віспу), робити уколи. Заг. *До́хторь кладе́ дити́ні шпильку, а вона́ аж захо́диси* (Дорошівці Заст.). *Бу́демо ви́діти по состоя́нію, як бу́ди ї́сти, то уко́ли кла́сти ни бу́димо* (Коболчин Сок.). 8. Задумувати, мати намір. Заг. *Як кладу́ собі́ це зроби́ти, то зро́б'ю* (Васловівці Заст.). 9. Ставити оцінку. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Як ни зна́їш, то вчи́телька кладе́ два* (Кам'янка Глиб.). 10. Призначати. Заст., Кіцм. *Це́го ро́ку мо́го си́на знов хоте́ кла́сти бригади́ром* (Бабин Заст.). 11. Підсипати, саджати (квочку на яйця). Заст., Кіцм. *Ма́ю ще кво́чку кла́сти на ї́йці* (Звенячин Заст.). 12. Стелити. Глиб. *Ади́, кладу́ нові́ дорі́жки до свєт* (Михайлівка. Глиб.). 13. буд. Будувати, споруджувати (з дерева, цегли, каменю, саману). Заг. *Тра́ба кла́сти нови́й мур, бо цей си вали́т* (Дорошівці

Заст.). *Типе́р ніхто́ ни кладе́ хати́ с самана́, а лиш с кірпіча́* (Пригородок Хот.). 14. Поміщати, розміщувати. Заг. 15. Надавати лежачого положення. Заг. ***Кла́сти на коло́дку**. Замикати. Заст., Кіцм., Глиб. *Клади́ ха́ту на коло́дку та й йдем* (Михайлівка Глиб.). ***Класти стовпо́м**. лайл. Паралізувати. Заст., Кіцм. *А най тибе́ кладе́ стовпо́м, по йкі ти пра́вті гово́риш* (Борівці Кіцм.).

КЛА́СТИСИ(-СА). Рівнятися (до когось). Заг. *Ни кладиси с тов бага́чков у оди́н ряд* (Атаки Хот.). *Тубі́ ни кла́стиса до не́го, бо він здоро́вий, а ти слаби́й* (Сербичани Сок.).

КЛЕВА́К, **КЛАВА́К**, -а́, ч. 1. Див. **КЛАНЦА́Ч 1**. Заг. *Тра́ба пацє́там клеваки́ кєгну́ти, бо ни даст льо́ха сця́ти* (Киселів Кіцм.). 2. Див. **КЛАНЦ**. *Ни вишкіря́й до ме́ни сво́ї клеваки́* (Глинниця Кіцм.).

КЛЕВЕ́Ц, **КЛИВЕ́Ц**, -вца́ (-вцє́), ч. Молоток. Заг. *Ади́, йки́й він ма́йстир, клевце́м по па́льцях б'є* (Мусорівка Заст.). *Ми кливца́ми товкли́ горі́хи* (Білівці Хот.).

КЛЕ́ВТАТИ. Клепати. Заст. *Тре вже кле́втати косу́, бо зле ко́сит* (Звенячин Заст.).

КЛЕВЦУ́Н, -а́, ч., знев. Низька, присадкувата людина. Кіцм., Вижн., Кельм. *А вона́ де хо́че йти за то́го клевцуна́!* (Лукачівка Кельм.). *Всі ді́ти, як ді́ти, а цей найме́нчий йкийс клевцу́н* (Киселів Кіцм.).

КЛЕ́ВЧИК, -а, ч. Зм. до **КЛЕВЕ́Ц**. Заг. *Взєв би с, си́нку, кле́вчик та поприбива́в кі дошки́* (Василів Заст.).

КЛЕН, -а, ч., іхт. Див. **КЛЕНЬ**. Заг.

КЛЕ́НЦАТИ. Див. **КЛА́НЦАТИ 3**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор.

КЛЕНЧУ́К, -а́, ч., іхт. Зм. до **КЛЕНЬ**. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов. *У Роки́тні рі́тко трафля́ютси кленчуки́* (Слобода Нов.).

КЛЕ́НЧУР, -а, ч. Кіл, до якого прив'язують тварину. Стор. *Зачіпи́ коро́ву на кле́нчур* (Снячів Стор.).

КЛЕНЬ, -я, **КЛЕН**, -а, ч., іхт. Риба з породи коропів, головень. Заг. *Іво́н сиго́дни злапа́в два кле́ні* (Самушин Заст.). *У Черемо́ши є бага́то кле́нів* (Чорногузи Вижн.).

КЛЕПА́ТИ. Див. **КЛИПТА́ТИ**.

КЛЕПА́Ч, -а́, ч. Клепальник. Заст., Кіцм. *У на́ші ла́нці Са́ндо за клепачя́, всі́м са́пи клепа́є* (Киселів Кіцм.). *С те́би, я ви́джу, фа́йний клепа́ч* (Кострижівка Заст.).

КЛЕПТА́ТИ. Див. **КЛИПТА́ТИ**. Заст., Кіцм.

КЛЕ́ЦОК, **КЛЬО́ЦОК**, -цка, ч. 1. кул. Галушка. Заг. *Так наї́лиса кле́цків, що ле́две йде́мо* (Малинці Хот.). 2. Див. **КО́ВБОК**. Вижн. *Пі́ду до води́ принесу́ кі́лька кле́цків* (Банилів Вижн.). 3. перен. Товстун (про дитину). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов., Сок. *У на́шої Мара́хти цей сами́й ме́ньчій таки́й кле́цок* (Нові Драчинці Кіцм.). *Це до́брий кле́цок, є вже що не́сти* (Вашківці Сок.).

КЛИВЕ́Ц, -вца́, ч. Див. **КЛЕВЕ́Ц**. Заг.

КЛИЙКУ́ША, -і, ж. Клейка, липка страва. Заст. *То ни ка́ша, а яка́с клийку́ша, я ни бу́ду то́го ї́сти* (Звенячин Заст.).

КЛИЙТУ́ХА, -і, ж. Глевкий хліб. Заст. *Напикла́ яко́їс клийту́хи, що ни мож ї́сти* (Звенячин Заст.).

КЛИМА́К, -а́, ч. Заплутаний жмут ниток. Вижн. *Мо́ї ді́ти зби́ли усю́ ба́винку у клима́к і єк типе́рки роспу́тати?* (Чорногузи Вижн.).

КЛИН, -а, ч. 1. Пропуск в оранці. Заст., Кіцм., Вижн., Хот., Кельм., Сок. *Чо так оре́ш, що наро́би́в кли́нів?* (Вашківці Сок.). 2. Частина рубанка, дерев'яна деталь клиноподібної форми,

що вставляється в **ДЕРЕВКО́**. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Клин си закладає у деревко́* (Дорошівці Заст.). 3. Загострений кусок дерева, заліза. Заг. 4. Площа землі клиноподібної форми. Заг. ***Би́ти кли́на**. Протискатися, роблячи собі місце. Заст., Кіцм. *Прихо́диси мині би́ти кли́на ми́жи ци́ми дівчатками* (Дубівці Кіцм.).

КЛИНЕ́Ц, -нца́, ч., заст., буд. Дерев'яний цвях прибивати **ДРАНИЦУ**. Заст., Кіцм. *То тра́ба було ща́стє ма́ти, жеб си тра́фив таки́й чулувік, нагна́в на подвірє по́вно худо́би і приніс три ко́рці кли́нців* (Кліводин Кіцм.).

КЛИНИ́ЦА, -і, ж. 1. бот. Вид клена. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *У то́му лісі ду́жи бага́то росте́ клини́ці* (Банилів Вижн.). *У цім лісі сама́ клини́ца росте́, дру́гих дере́в ма́ло* (Снячів Стор.). 2. Кленові дрова. Кіцм. *Нима́ бу́ковоих дров, одна́ клини́ца* (Шипинці Кіцм.).

КЛИ́НОК, -нка, ч. Вішалка. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Хоч ру́кі вте́рти? Ади́ втира́вник на кли́нку ви́си* (Василів Заст.). *А кли́нок на́що, як ти пальто́ ки́нув на ла́ву?* (Шишківці Нов.). ***Кла́сти зу́би на кли́нок**. Голодувати. Заст., Кіцм., Глиб. *Як ни хоч поправ'є́тиси, то клади́ зу́би на кли́нок* (Чуньків Заст.).

КЛИ́НПАС, -а, ч. Дерев'яний клин, яким коса прикріплюється до кісся. Заст., Кіцм., Нов. *Коса́ холіта́єси, бо клинпас віпав* (Старосілля Кіцм.). *Дай цей кава́льчик, ви́тешу кли́нпас* (Голубівка Нов.).

КЛИ́НЦІ, -ів, мн. Різновид вишивки, вишиті клинці матерії, що пришивалися навколо пазухи жіночої сорочки. Заст., Кіцм. ***Соро́чка в кли́нці**. Жіноча сорочка, оздоблена цією вишвкою. Заст., Кіцм. *Ша лиши́лоси ві́шити кли́нці, і соро́чка в кли́нці гото́ва* (Дорошівці Заст.). *Соро́чка в кли́нці за́риз ду́жи мо́дна* (Киселів Кіцм.).

КЛИ́НЧИК, -а, ч. 1. Косинка. Кельм., Сок. *Такий фа́йний кли́нчик купи́ла!* (Лукачівка Кельм.). 2. Четверта частина великої квітчастої хустки. Кельм., Сок. *Зроби́ла с шалка́ шти́ри кли́нчики* (Вашківці Сок.). 3. Зм. до **КЛИН 3**. Заг.

КЛИМПА́Ч, -у, рідк., буд. Саман. Кіцм. *Типе́р вже ни хотя́ кла́сти ха́ти с клемпа́чу, а лиш с це́гли і камі́ня* (Глинниця Кіцм.).

КЛИПАКИ́, -і́в, мн., заст., рідк. Вид взуття на зразок босоніжок на дерев'яній підошві. Глиб. *Лиш давно́ носи́ли клипаки́* (Горбівці Глиб.).

КЛИПТА́ТИ, **КЛЕПТА́ТИ**, **КЛЕПА́ТИ**, згруб. Повторювати одне і те ж багато разів, настирливо умовляти. Заст., Кіцм. *Клипчи́, клипчи́, всьо одно́ туда́ ни пі́ду* (Кадубівці Заст.). *От, жінко, сиди́ ти́хо, ни клипчи́ мині́ го́лву, дай додиви́тиси фудбо́л* (Киселів Кіцм.). *Ади́ водно́ кле́пче й кле́пче, аби́ йму купи́ти вили́ку пи́лку* (Хлівище Кіцм.).

КЛІНЧЄ́ТИ, **КЛІНЧІ́ТИ**, заст. Стояти на колінах. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Коли́с, як школя́р ни справува́вси до́бри, то профе́сор застав'є́в його клінчє́ти, та ше й куру́дзи си́пав піт колі́на* (Веренчанка Заст.). *Уже м ни го́дна клінчі́ти ко́ло цеї барабу́лі* (Брусниця Кіцм.).

КЛІ́ПАВКА, -и, ж. 1. Вія. Глиб., Хот., Кельм., Сок. *Тепе́р уже́ й кліпавки́ кра́сят* (Лівинці Кельм.). *Ни фарбу́й кліпавки́, бо повілазє́ют* (Михайлівка Глиб.). *Вона́ чос так кліпавка́ми маха́ї* (Клішківц! Хот.). 2. Повіка. Глиб., Хот., Кельм. *Диви́си уже́ кліпавки́ зли-па́ютси, йди спа́ти* (Луківці Глиб.).

КЛІПКА, -и, ж. 1. Див. **КЛІПАВКА 1**. Заст., Глиб., Кельм. *Мині кліпка впала в око* (Михайлівка Глиб.). 2. Див. **КЛІПАВКА 2**. Заст., Глиб., Кельм. *Так хочу спати, аш кліпки си злипают* (Дорошівці Заст.).

КЛІЧЬКА, -и. Див. **КЛОЧЬКА**. Кіцм., Вижн., Стор.

КЛО, -а, с. Спинка ліжка. Вижн. *Ни притулюй кло до стіни* (Чорногузи Вижн.).

КЛОДЕЦ. Див. **КЛУДЕЦ**. Заст., Стор., Глиб.

КЛОКУШКА, -и, зоол., рідк. Жаба. Заст. *Дурненький женитси с клокушков* (Добринівці Заст.).

КЛОНИТИ. 1. заст., обр. ***Клонити вінок.** Благословляти молодих на шлюб. Кіцм. *Коли зібралиси молоді, батьки клонять вінок (тричі кланяються молодим, тримаючи в руках вінок молодої)* (Драчинці Кіцм.). ***Клонити колачі.** Поздоровляти молодих з одруженням. Заст., Кіцм. *Е, вісілю ше ни кінец, ше мают колачі клонити* (Прилипче Заст.). *Дружба заводи гостий до хати, у цей час тато і мама молодої клонят колачі* (Драчинці Кіцм.). 2. Хилити. Заг.

КЛОНКАТИ, **КЛЬОНКАТИ**. Квоктати. Кіцм., Глиб., Нов. *Дві курці кльонкают, али ше ни клала на кувочку* (Горбівці Глиб.). *Як курка хочи сидіти, то клонкає* (Голубівка Нов.).

КЛОПАЦЕЙ, **КЛАПАЦЕЙ**, -ю, бот. Пролісок. Заст., Сок. *Ти мині ни ниси до хати клопацею, бо ни будут добре лісти куріта с-під квочки* (Дорошівці Заст.). *Тепер у лісі багато клопацеїв* (Сокиряни Сок.).

КЛОПІТНИК, -а. Той, хто завдає багато клопоту. Заст. *Уже ни мож вітримати с тим клопітником* (Звенячин Заст.).

КЛОЦА, -и, ж., зв. мн. **КЛОЦИ**, **КЛЬОЦИ**, -ів, мн. бот. Сорт крупної квасолі. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Мій чоловік дужи любит кльоци та ше й с чісником* (Малинці Хот.). *Али кльоци май крепши наварюющи* (Козиряни Кельм.). *Клоци май смашні, як прості фасулі* (Рингач Нов.).

КЛОЦИ. Див. **КЛОЦА**.

КЛОЧАК, -а, ч., заст. Вив'язане взуття з клоччя. Хот. *Колис люди носили клочаки* (Клішківці Хот.).

КЛОЧАННИЙ, **КЛОЧЯННИЙ**, **КЛОЧІННИЙ**. Зроблений з клоччя. Заг. *Ей де, хто типер ходит в клочянних паньчьохах, всьо в вовніних* (Киселів Кіцм.). *На землю добре стилити клочанні веретки* (Лукачівка Кельм.).

КЛОЧИТИ. Див. **КЛОНКАТИ**. Кіцм., Стор. *Хоч гуска, хоч курка то клоче на єйцах* (Крива Стор.). *Я вже три рази її в боцці мочила і далі клоче* (Нові Драчинці Кіцм.).

КЛОЧІННИЙ. Див. **КЛОЧАННИЙ**. Заг.

КЛОЧЯННИЙ. Див. **КЛОЧАННИЙ**. Заг.

КЛОЧЬКА, **КЛІЧЬКА**, -и, ж. Квочка. Кіцм., Вижн., Стор. *Курята виликі вже, а клочька ше води їх* (Снячів Стор.). *Вівила ми клочька двацік курят* (Глинниця Кіцм.).

КЛУБАСИТИСИ. 1. Клубочити(ся) (про дим, туман). Заст. *Відий буди дощ, бо туман дужи клубаситси по зимни* (Звенячин Заст.). 2. перен. Битися. Заст. *Та йдіт їх розбороніт, бо клубасютси вже так довго* (Звенячин Заст.).

КЛУБИСТИЙ. З широкими клубами, клубатий. Кіцм., Вижн., Глиб. *Питро узєв собі таку клубисту жінку* (Чорногузи Вижн.). *Плечі має файні, але дужи клубистий* (Михайлівка Глиб.).

КЛУДЕЦ, **КЛОДЕЦ**, -дца, ч., тк. Дерев'яний або залізний стрижень у

човнику ткацького верстата, на якому тримається цівка з нитками. Заст., Стор., Глиб. *Новий зробила клудец, бо той уломивса* (Снячів Стор.). *Мама просила закласти другий клудец, бо цівка віпадаї* (Слобідка Глиб.).

КЛЮ́КА, -и, ж. 1. Дрюк з залізним гачком набирати відром воду з криниці та витягати затоплені відра. Кіцм., Стор., Кельм. *Вже йкий раз ти топиш путню, дівко, знов треба клюков вітягати* (Драчинці Кіцм.). 2. Пристрій зривати плоди з високого дерева. Кіцм., Вижн. *Досігни краки клюков і зірви черешні* (Чорногузи Вижн.). 3. перен., знев. Худа людина. Вижн., Глиб. *Тій клюці траба поправитиси, бо очі позападалиси* (Михайлівка Глиб.).

КЛЮКА́ТИ. Моргати, кліпати. Сок. *Адіца, він клюкає на мени* (Романківці Сок.).

КЛЮ́МПА, -и, ж., заст., знев., рідк. Компанія. Стор. *Коло буфету зібраласи клюмпа п'яниц* (Ясени Стор.).

КЛЮПА́К, -а́. 1. Один з дерев'яних стояків, що тримають **КОШИК** воза. Заг. *Чогос їден клюпак тріс, траба новий робити* (Звенячин Заст.). 2. перен. Дурень. Заст., Кіцм. *Де тому клюпакови до науки* (Шишківці Кіцм.).

КЛЮСІ́ТИ, **КЛЮСНІ́ТИ**. 1. Дрімати. Заст., Кіцм., Сок. *Стара уже клюсит на пичи* (Прилипче Заст.). 2. Хилити голову від слабості. Заст., Кіцм. *Відей та чорна курка уже заслабла, бо агіт лиш клюсит* (Малятинці Кіцм.). *Як кури починают клюсніти, то ціла біда, бо зачнут здихати* (Вашківці Сок.).

КЛЮСНІ́ТИ. Див. **КЛЮСІ́ТИ**.

КЛЮ́ЦАТИ. Рубати. Стор. *Старий у корчах шос клюцає* (Ясени Стор.).

КЛЮ́ЦКІ, -ів, мн. Див. **КЛЕ́ЦОК** 1. Кіцм. *Клюцкі лиш варю на вечір, бо їх живо можна зварити* (Глинниця Кіцм.).

КЛЮ́ЧКА, -и, ж. 1. Защіпка на вікні. Хот., Кельм., Сок. *Ви вікно защіпили на ключку?* (Клішківці Хот.). 2. Крючок для в'язання. Нов., Кельм. *Дай міні ключкі, най віплиту шос до свят* (Подвірне Нов.). *Мамо, найдіт мині ключку, хочу панчохи плисти* (Лівинці Кельм.). 3. с.г. Дрючок, що має форму одиниці, яким прикріплюють **РУБЕ́ЛЬ** під час перевезення снопів. Заст., Кіцм., Хот., Сок. *Ади, дес им загубив ключку, та й ни можу поїхати за снопами* (Дорошівці Заст.). 4. Вузол з петлею, який швидко розв'язується. Заг. *Зав'єзуй шнурки в ключку, а ни в ґудз, бо вітак ни роз'єжиш* (Валява Кіцм.). 5. Петля, пришита до верхнього одягу, за яку його вішають. Глиб. *Приший другу ключку у мантли, бо та обірвана* (Горбівці Глиб.). ***Шукати (знаходити) ключки.** Шукати (знаходити) причину для сварки. Заг. *Ни шукай на мині ключкі, бо я тут ні при чому* (Веренчанка Заст.). *Від самого ранку ключкі шукав, поки ни найшов* (Вашківці Сок.).

КЛЮЧКОРО́ГА, -и, ж., вівч. Вівця із загнутими назад, як ключки, рогами. Кіцм. *Митрику, йди віжини ту ключкорогу з города!* (Лужани Кіцм.).

КЛЮЧКУВА́ТИ[1]. Складати вижату кукурудзу купками по чотири снопи. Заст., Кіцм. *Наша ланка йде завтра курудзи ключкувати* (Киселів Кіцм.).

КЛЮЧКУВА́ТИ[2]. кушн. М'яти овечу шкіру за допомогою спеціального ключа. Заст., Кіцм. *Маю нести шкіри ключкувати до кушнірє* (Борівці Кіцм.).

КЛЯ́МБРА, -и, ж. 1. Див. **КЛЮ́КА 3**. Вижн. *І де ти таку клямбру найшов?*

(Чорногузи Вижн.). 2. Скріпа, скоба. Заг.

КЛЯМБРУВА́ТИ. Скріплювати залізними скобами. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Тре́ба клямбрува́ти підва́линє* (Снячів Стор.). *Ву́йко с та́том ко́ло ново́ї ха́ти шос клямбру́ют* (Михайлівка Глиб.).

КЛЯ́МЦАТИ. Див. **КЛА́НЦАТИ** 1. Заст. *Так зи́мно надворі́, шо аш зуба́ми кля́мцаю* (Звенячин Заст.). 2. Див. **КЛА́НЦАТИ 2**. *Поки́нь уже́ ту клє́мку і ни кля́мцай нев* (Звенячин Заст.).

КЛЯ́НЧИТИ, знев. Настирливо, невідступно просити, канючити. Кіцм., Хот., Кельм., Сок. *Кля́нчив, кля́нчив у Васи́лька ко́лиса і такі́ вікля́нчив* (Долиняни Хот.).

КЛЯРНІ́СТ, -а, ч., заст. Музикант. Кіцм. *Кі́лько клярні́стів у клу́бі, бу́ди фа́йний да́ниц* (Кліводин Кіцм.).

КЛЯ́ПА, -и, ж., муз. Клапан у корпусі музичного духового інструмента. Заст. *У мо́ї тру́пці кля́пи кє́шко ходя́, та й ни мо́ж гра́ти* (Дорошівці Заст.).

КЛЯ́СА, -и, ж., заст. Клас. Заг. *Оде́н пирийшо́в у тре́ту кля́су, а дру́гий у п'я́ту* (Добринівці Заст.). ***Перша кляса.** Високоякісний, першосортний, найкращий. Заг. *У ме́ни є гру́шки пе́рша кля́са* (Юрківці Заст.). *Ці тво́ї ту́флі пе́рша кля́са* (Коболчин Сок.). *О, Мару́ся ді́вчина пе́рша кля́са* (Шишківні Кіцм.).

КЛЯСІ́ВКА, -и, ж., заст. Пасажирський поїзд. Вижн. *Пе́три, ти ни ви́дів, клясі́вка уже́ поїхала?* (Чорногузи Вижн.).

КЛЯСУВА́ТИ, заст. 1. Ділити, розділити. Заст., Кіцм. *Ко́лис клясува́ли лю́дий на бі́дних і бога́тих, а типе́р всі одна́кі* (Киселів Кіцм.). 2. Перебирати, сортувати. Заст., Кіцм. *Є ще до́ста то́ї робо́ти до ве́чира, ма́ю ще до́шки́ клясува́ти, гимблюва́ти* (Горошівці Заст.).

КЛЬОБ, -а, ч. 1. Жмут, в'язка. Нов., Хот. *Як скіпа́ю пря́диво, то з'я́жу усьо́ в кльоб* (Ширівці Хот.). 2. Сувій. Сок. *Є ще цей, не хо́чу почина́ти дру́гий кльоб* (Вашківці Сок.).

КЛЬО́БИК, -а, ч. Зм. до **КЛЬОБ 1**. Заст., Кіцм. *Я купи́ла кльо́бик цєто́к* (Дорошівці Заст.). *Кі́лько кушту́є той кльо́бик нито́к?* (Хлівище Кіцм.). *Як є ни ду́жи бага́то пря́дива, то кльо́бик зав'я́жу і усьо* (Ширівці Хот.).

КЛЬО́НКАТИ. Див. **КЛО́НКАТИ**. Глиб.

КЛЬО́ЦИ. Лив. **КЛО́ЦА**. Нов., Хот., Кельм., Сок.

КЛЬО́ЦИК, -а, ч. Див. **КО́ВБОК 1**. Заст. *Ше є па́ру кльо́циків, ста́ни, а за́втра напи́лим* (Дорошівці Заст.).

КЛЬО́ЦКА[1], -и, ж., заст. Солом'яний черевик на дерев'яній підошві. Заст., Нов. *У кльо́цках бу́ло тя́шко ходи́ти* (Топорівці Нов.).

КЛЬО́ЦКА[2], -и, ж., кул. 1. Див. **КЛЕ́ЦОК 1**. Глиб., Хот., Кельм. *Ти хо́чіш су́пу с кльо́цками?* (Грозинці Хот.). *Наш та́то ни ї́ст кльо́цки* (Лукачівка Кельм.). 2. рідк. Див. **КЛО́ЦА**. Нов., Хот.

КЛЬО́ЦОК, -цка. Див. **КЛЕ́ЦОК 1**. Заг.

КНИ́ҐЛІ, -ів, мн., кул. 1. Вид галушок з муки та тертої або вареної картоплі. Заст., Кіцм. *Натри́ барабу́ль та звари́мо́ кни́ґлів* (Бабин Заст.). 2. Ліниві вареники. Кіцм., Вижн., Глиб. *Зварі́т кни́ґлів на ві́чєрю* (Брусниця Кіцм.). *Сир ма́їш, то вари́ кни́ґлі* (Кам'янка Глиб.).

КНО́РИ, -ів, мн. Великі сучки. Глиб. *Ті кно́ри я ни мо́жу поруба́ти* (Слобідка Глиб.).

КНО́РОЗ, -а, ч., зоол. Кнур, самець. Заст., Кіцм. *Це мнє́со віда́й с кно́роза, бо ніц ни смашне́* (Прилипче Заст.).

КНЮСІ́ТИ. 1. Див. **КЛЮСІ́ТИ 1**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Гай лягай спати та й ни кнюси на лавици* (Брусниця Кіцм.). 2. Капризувати (про дитину). Заст., Кіцм. *Клади спати дитину, бо кнюсит та й кнюсит* (Дорошівці Заст.). 3. Набридати, настирливо просити. Кіцм. *Ни кнюси над душев, бо зари ше дістанеш* (Брусниця Кіцм.). 4. Журитися. Стор. *Мо бри, абис перестав кнюсити* (Кам'яна Стор.).

КНЯГИ́НЯ, **КНЯГИ́НЄ**, -і, ж., обр., заст. Молода, наречена. Заст., Кіцм., Глиб., Сок. *Адіт, уже пішла книгинє з дружками по силу кликати* (Бабин Заст.). *С Штефкі буди файна книгиня* (Киселів Кіцм.).

КНЯЗЬ, -я, **КНЄЗЬ**, -і, обр., заст. Молодий, наречений. Заст., Кіцм., Глиб., Сок. *Вона файна ґівчина, та й вібрала собі файного кнєзі* (Южинець Кіцм.). *Я колис дужи свого князя любила* (Романківці Сок.).

КО. Спонукальна частка, но. Заг. *Чоловічи, йди-ко обідати* (Сокиряни).

КОБИ́, **КОБ**, спол. 1. Якби, коли б. Заг. *Коби знатє, шо уже ни буди морозу, то клали би барабулю* (Брусниця Кіцм.). *Коби дощ, грибú будут* (Кам'янка Глиб.). *Коб це сталоса, як ви кажете* (Росошани Кельм.). ***Коби знатя, шо в кума питя*** (Лукачівка Кельм.). 2. Щоб. Заст. *Скажи Кольцьови, коби прійшов до мени* (Звенячин Заст.).

КОБИ́ЛА, -и. Див. **КОЛИ́БА 7**. Заст., Кіцм., Хот. *Вікладают кобилу печі с цегли паленої* (Чуньків Заст.). *Закладают ватру і вімуровуют кобилу* (Кліводин Кіцм.). *Тогди робля кобилу з вирбових каблуків, шоб вона була кругла* (Ставчани Хот.).

КОБИ́ЛИНА, -и, ж. Кобилиця, козла. Заст., Кіцм., Стор. *Це кобилинки до машшіня хати, а кобилини до машшіня знадвору* (Товтри Заст.).

КОБИ́ЛИНКА, -и, ж. Зм. до **КОБИ́ЛИНА**. Заст., Кіцм., Стор.

КОБИЛИ́ЦА[1], -і, ж., згруб. Міцна, велика дівчина, дівчисько. Заст., Кіцм., Глиб. *А ти, кобилицо, чо бігаїш с такими малими ґітьми!* (Слобідка Глиб.).

КОБИЛИ́ЦА[2], -і. Див. **КОЛИ́БА 7**. Заст., Кіцм. *Вікладают кобилицу і далі мурують гор* (Кліводин Кіцм.).

КОБИ́ЛКА, -и. Частина гаплика, металева петелька. Вижн. *Ни стає одної кобилки до спідниці* (Чорногузи Вижн.).

КОБИ́ЛНИЦА, **КОБИ́ЛЬНИЦЄ**, -і, ж., **КОБИ́ЛЬНИЦІ**, -ц, мн. Див. **КОБИ́ЛИНА**. Заст., Глиб., Хот. *Траба принести від вуйка наші кобильниці, би дров напилити* (Звенячин Заст.). *Я дві кобильниці зробив, а дві озми в мами, та й буди до мащіня* (Слобідка Глиб.).

КОБИЛЮ́ХА. Див. **КАБІЛЬО́ХА**.

КОБИ́ЛЬНИЦІ. Див. **КОБИ́ЛНИЦА**

КОБИЛЬО́ХА. Див. **КАБІЛЬО́ХА**. Заст., Нов., Хот.

КОБИ́ЦЯ, -і, ж., заст. Нога старовинного ліжка. Заст. *Кобиці робили з дерива і робили їх грубі, би були моцні* (Звенячин Заст.).

КОБІ́ВКА, -и, ж. Невеликий кошик. Кіцм., Кельм. *У кобівку збирают садовину, с кобівков ходя на ярмарок* (Кліводин Кіцм.).

КОБІ́ТА, **КУБІ́ТА**, -и, рідк. Велика, кремезна дівчина чи жінка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Е, то собі добра кобіта* (Старі Драчинці Кіцм.). *Россілиси дві кубіти та й увес віз заняли* (Атаки Хот.).

КО́БЛА, -и, ж. Піжмурки, вид дитячої гри. Заст., Кіцм., Глиб. *Пішли, Васильку, в березник гратиси кобли* (Бабин Заст.). *Старі гуворили, а діти*

гралиси кобла (Старосілля Кіцм.). *Кобли, кобли, ховайтиси добри, кого йму, роздиру, та й до пана приведу* (Слобідка Глиб.).

КО́БЛАТИ. Жмуритися. Заст., Кіцм. *А шо, лиш я та й я маю коблати* (Старосілля Кіцм.).

КО́БОК, -бка, ч. Див. **КО́ВБОК**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб.

КОВА́ЛЬ, -я́, ент. Велика мураха. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Трілом ковалів лічут ноги* (Михайлівка Глиб.).

КОВА́ЛЬНЯ, -і, ж., заст. Кузня. Заст. *Траба йти до ковальні та й піткувати коня* (Дорошівці Заст.).

КОВБА́Й. Див. **КУБА́Й**.

КОВБАЇ, -ї́в, мн., рідк., заст. Вид взуття, видовбаного з дерева. Кельм., Сок. *Колис, ще за румунів, з дерива видовбували ковбаї, бо взутя було дороге* (Коболчин Сок.).

КОВБА́ЛЬ. Див. **КУБА́Й**.

КОВБА́Н, -а́, ч., згруб. до **КО́ВБОК 1**. Заст., Кіцм. *Всі ковбки вже порубала, лиш цей оден ковбан лишивси* (Юрківці Заст.).

КОВБАНИ́, -і́в, мн. Купина (на болоті). Заст. *На ковбанах колис дужи багато гадя було* (Звенячин Заст.).

КОВБА́СИТИСИ. Скручуватися (про нитки). Кіцм. *Так ці нитки ковбасяси* (Ленківці, околиця Чернівців).

КО́ВБЕЛЬ, **КО́ВБИЛЬ**, -вбля, ч., іхт. Пічкур, коблик. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Кельм. *У нашім ставі є багато ковблів* (Черепківці Глиб.).

КО́ВБЛИК, -а, ч. Зм. до **КО́ВБЕЛЬ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Кельм., Сок. *Під ледом купками бігают ковблики* (Слобода Нов.). *Наловив повну торбину ковбликів* (Лукачівка Кельм.).

КО́ВБОК, **КО́БОК**, -бка, ч. 1. Колода, чурбан. Заг. *Озми роспили ту плаху на ковбки, а як вісхнут, та поколим на дрова* (Борівці Кіцм.). *Спалю два кобкі, і в хаті аж душно* (Снячів Стор.). 2. Пень. Заст., Кіцм. *Сів на ковбок і ни підіймеси* (Мусорівка Заст.). 3. жарт., перен. Товстун. Заст. *Ни підоймай того Йвонка, бо то вже добрий ковбок* (Бабин Заст.).

КО́ВБОЧОК, **КО́ВБЧИК**, **КО́ВПЧИК**, -а. Зм. до **КО́ВБОК 1**. Глиб. *Цей ковпчик не пітходе, бо він замалий* (Михайлівка Глиб.).

КО́ВБЧИК. Зм. до **КОВ́БОК 1**.

КОВЕ́НЬКА, **КОВІ́НЬКА**, -и, ж. Вирваний із землі, викорчуваний пеньок соняшника, кукурудзи, кущового дерева. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Кельм. *Засунь ту ковеньку у шпаргат* (Дорошівці Заст.). *Йди-ко на город та візбирай ковиньки, бо навесні буди зле сапати* (Борівці Кіцм.).

КОВЕ́РЕЦ, **КОВЕ́РИЦ**, -рца, ч. Невеликий килим, витканий із різнокольорових вовняних ниток. Заст., Кіцм., Вижн., Нов. *Дала сестрі вулічкі, би віткала мині коверец* (Брусниця Кіцм.). *Той коверин мама віткала, як ще ни була віддана* (Топорівці Нов.).

КОВЕ́РИЦ. Див. **КОВЕ́РЕЦ**.

КОВІ́НЬКА, -и. Див. **КОВЕ́НЬКА**. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Кельм.

КО́ВНІР, **КО́ВНЯР**, -а, ч. Комір. Заг. *Я найліпши люб'ю білий ковнір* (Мусорівка Заст.). *Йкий ковнір вам шити: круглий ци заячі вуха?* (Вашківці Вижн.).

КО́ВНЯ, -і, ж. 1. Викорчуваний, трухлявий пень. Заст., Кіцм., Стор. *Кум набив фіру ковень* (Ясени Стор.). 2. перен., знев. Товста, незграбна людина. Заст., Кіцм., Стор. *А та ковня це не могла зробити, цілий день ходит, як кіло биз душі* (Зеленів Кіцм.).

КО́ВНЯР. Див. **КО́ВНІР**.

КО́ВПІТ, **КО́ПІТ**, -оту, ч., **КО́ВПОТИ**, **КО́ПОТИ**, -ів, мн. Пил,

курява. Заст., Кіцм., Вижн., Кельм. *Вівці влікі як пройдут по вулици, то страшний ковпіт підоймаєси* (Киселів Кіцм.). *Усі так загуляли, аж копоти стали* (Товтри Заст.). ***Збити ковпіт (копіт), ковпоти (копоти)**. Підняти пил. *Мой, ви шо такі ковпоти збили в хаті, га?* (Бабин Заст.). *Такий копіт збили діти в хаті* (Лукачівка Кельм.).

КОВПОТИ. Див. **КОВПІТ**.

КОВПОТИТИ. Підіймати куряву, збивати пилюку. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Кельм. *Ідіт трясіт аж у сад ті коверці, ни ковпотіт тут коло двирий* (Шипинці Кіцм.). *Поганим віником ни замітаєш, а лиш копотиш* (Лукачівка Кельм.).

КОВПЧИК. Зм. до **КОВБОК 1**.

КОВТАНИЦА, -і, ж. Див. **КОВТАЧ**. Кіцм., Вижн., Стор. *Ковтаница вїзбирує на дериві саранчу* (Ясени Стор.).

КОВТАТИ. 1. Стукати. Док. **КОВТНУТИ**. Заг. *Я чую, а то хтос ковтає у двері, та й віттерла* (Онут Заст.). 2. Дзьобати, клювати. Заг. *Старі кури лиш ковтают тих малих у голву* (Кам'янка Глиб.).

КОВТАТИСИ (-СА). Битися, ударятися (об щось). Док. **КОВТНУТИСИ**. Заг. *Плачи, бо ковтнувси головов до скіни* (Шишківці Кіцм.).

КОВТАЧ (-Ь), -а, (-я), орн. Дятел. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Ану, послухай, як ковтач ковтає* (Костриживка Заст.). *Казав покійний дід, шо ковтачі мало живут* (Ржавинці Заст.). *Ади, на дериві лазит ковтач і чистит кору* (Зелена Кельм.).

КОВТОК, -тка, ч, зв. мн. **КОВТКИ**, -ів. 1. Сережка. Заг. *Купилам у Чирнівцех собі дужи файні ковтки* (Слобідка Глиб.). *Колис усі дівки ходили в ковтках* (Коболчин Сок.). 2. Висячі залози у тварин, птахів. Заг. *Ни всі кози мают ковтки, це одна якас порода така, шо вони родяси с ковтками* (Долиняни Хот.). *У старого кугута такі файні чирвоні ковтки* (Гаврилівці Кіцм.).

КОВТОЧОК, -чка, ч. Зм. до **КОВТОК 1, 2**. Заг. *Дес такі файні ковточкі купила?* (Вербівці Заст.). *Ни пускай кури на мороз, бо ковточки відморозя* (Шишківці Нов.).

КОГУТ. Див. **КУГУТ 1, 2, 3**.

КОГУТИ. Див. **КУГУТИ 1, 2**. Заст., Кіцм.

КОГУТИК. Див. **КУГУТИК**. Заг.

КОГУТІЙ, -я. Див. **КУГУТІЙ**. Заст., Кіцм.

КОГУТЯЧИЙ. Див. **КУГУТЯЧИЙ**. Заст., Кіцм., Кельм.

КОДА, -и, ж. 1. Стрічка. Заг. *Файні коди мают дівчата у кісках* (Топорівці Нов.). *У молодої всякого цвіту коди* (Зелена Кельм.). 2. Одна з дрібно заплетених кісок, дрібушка. Нов., Хот., Кельм. *Я зразу заплітаю коди, а віттак вилику кіску* (Недобоївці Хот.). 3. знев. Волосся. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Пітстрижиса, бо уже коди як у попа* (Коболчин Сок.). 4. рідк. Вид зачіски. Кельм., Сок. *Вона каждий раз на голові робит собі коди* (Ломачинці Сок.).

КОДАШ, -а, ч., обр. Родич молодого або молодої, який править кіньми під час весільного ходу. Кіцм. *Тибе, витко, будут просити кодашем до Марікі* (Нові Драчинці Кіцм.).

КОДИНА, -и, ж. Див. **КАПИЛЮШИНЯ 1**. Кіцм. *Колис була кодина, а типер віночок кладе молода на голову* (Новосілка Кіцм.).

КОДИНКА, -и, ж. Зм. до **КОДА 1, 2**. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Матуша купила мині файну кодинку* (Баламутівка Заст.). *Коди й*

кодинки нося лиш дівчата (Боянчук Заст.). *Заплила собі кодинки й ходи* (Горбівці Глиб.). *Одна кодинка росплиласи в теби* (Кельменці).

КОДКА, **КОТКА**. Зм. до **КОДА 1**. Кіцм. *Файні котки мама купила на свєта* (Зеленів Кіцм.).

КОДИРИЩІ, -я, с., с. г. Держак лопати. Хот. *Ти де, на ярмарку, купила кодирищі?* (Грозинці Хот.).

КОДОРОНЧІТИ. Деренчати, торохтіти. Стор. *Віз дужи кодорончит по груді* (Снячів Стор.).

КОЄЦ, **КОЇЦ**, -йца, ч. Клітка (для відгодівлі кролів, свійської птиці). Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Мо, Івани, йди кинь у коєц трави крілям* (Киселів Кіцм.). *Купила собі курочок-марківок та заперла тим чєсом у коїц, аби старі кури ни кусали* (Кам'янка Глиб.).

КОЖАНКА, -и, ж. Шкірянка, пальто, півпальто із шкіри. Заг. *Купив собі на базари коричневу кожанку за сто і дваціть рублів* (Снячів Стор.).

КОЗАРЬ, -я, ч., бот. Гриб-підберезник. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Козарі ростут частіше під бирезов або трепетов* (Михайлівка Глиб.). *Ади, від ранку до вобіду напрятали два кошики козарів* (Рідківці Нов.). *Я вчєра в березині повний кошик козарів назбирав, та такі всі файні, як на підбір* (Брусниця Кіцм.).

КОЗЕВ, **КОЗЕЛ**, род. **КІЗЛА**, ч., буд. 1. Крокква з трьох балок у формі букви А. Заст., Кіцм., Глиб. *На хату траба зо дваціть кізлів* (Слобідка Глиб.). 2. Підпори у крокквах. Заст., Кіцм. *Козли кладеси з доброго дерива, аби моцно тримали крокви* (Дорошівці Заст.).

КОЗИРКА, -и, ж. Кепка, кашкет. Хот. *Вані купили козирку, і мій проси* (Клішківці Хот.).

КОЗІПУХ, **КОЗЮПУХ**, -у, ч., текст. Фланель. Хот., Кельм., Сок. *Зара в маґазинах повно є козіпуху* (Малинці Хот.).

КОЗІПУХОВИЙ, **КОЗЮПУХОВИЙ**. Фланельний. Хот., Кельм., Сок. *На зиму шию субі козіпухову спідницу, аби було тепло* (Долиняни Хот.). *Колис ми на свята, як були крепкі морози, вбирали козюпухові візітки і гуляли субі* (Козиряни Кельм.).

КОЗУЛЯ. Див. **КУЗУЛЯ**. Кіцм., Глиб.

КОЗЮ-КОЗЮ. Вигук, яким кличуть кіз. Заст., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Козю-козю, ходи, баба даст лупинки* (Слобідка Глиб.).

КОЗЮПУХ. Див. **КОЗІПУХ**. Хот., Кельм., Сок.

КОЇЦ, -йца. Див. **КОЄЦ**.

КОКАТИ. Сокотати (про курей). Заст., Кіцм. *Кури кокают, витко хокє нестиси* (Борівці Кіцм.).

КОКА, -и, ж., зм., дит. Дитя, дитятко. Хот. *Маленька така кока мамина, то чо вона плачи? Га?* (Долиняни Хот.).

КОКО, -а, с., дит. 1. ***Мамини коко**. Мамин синок, мамина дитина. Заг. *Цей хлопиц таке мамини коко*! (Васловівці Заст.). 2. Яйце. Заг.

КОКОВЕВКА. Див. **КУКУВЕВКА**. Нов., Хот.

КОКОВЕВКАТИ. Див. **КУКУВЕВКАТИ**. Нов., Хот.

КОКОШ, -а, зв. мн. **КОКОШІ**, -ів, кул. Тріснуте зерно жареної кукурудзи. Заг. *Сідайти, мете кокошів їсти* (Горбівці Глиб.). *Давай зараз напичем кокошів* (Ломачинці Сок.).

КОКОШИТИСИ[1] **(-СА)**. Лущитися, відставати. Заст., Кіцм., Кельм. *Чос скіни зачєли кокошитиси, траба лупати і мастити* (Бабин Заст.). *Після дощу всі стіни зачали кокошитиса* (Лукачівка Кельм.).

КОКОШИ́ТИСИ[2]. Бадьоритися, молодитися. Заст. *Ва́на ще так кокоши́тси, шо́би ніхто́ ни сказа́в, шо її со́рок рік* (Звенячин Заст.).

КОЛА́Н, -а, ч., заст., обр. Прикраса голови молодої (шовкова трава, пришита до невеличкого обруча з картону). Кіцм. *Колис́, як дівчє́на відда́валаси, то вбира́ла кола́н* (Валява Кіцм.).

КОЛА́НИК, -а, ч., заст. 1. Зм. до **КОЛА́Н**. Кіцм. *Типе́р кола́ники ніхто́ з дівче́т ни но́сит* (Валява Кіцм.). 2. Обруч з матерії, який носили дівчата під хусткою. Кельм. *Кола́ник носи́ли лиш дівча́та* (Лукачівка Кельм.).

КОЛА́НЧИК, -а, ч. Неширокий вовняний пояс, витканий з різнокольорових ниток. *Ма́ма запиризала́си кола́нчиком* (Снячів Стор.).

КОЛА́Ч, -а́, ч. 1. перен., заст. Цямриня з каменю. Кельм., Сок. *В на́ші кірни́ці кола́ч с ка́меня* (Кельменці). *Ми тогі́д нови́й кола́ч покла́ли* (Коболчин Сок.). 2. кул. Калач. Заг.

КОЛА́ЧИНИ, -н, мн., обр. Гуляння у весільних батьків. Заст. *Ба́тько й ма́тка чи́риз дві ниді́ли роб'я кола́чини* (Юрківці Заст.).

КОЛАЧКОРО́ГА, -и, вівч. Вівця з дуже закрученими рогами, що утворюють ніби калачі, кола. Кіцм. *Ма́мо, а колачкоро́га вже па́сти ни хо́чи* (Лужани Кіцм.).

КОЛГО́С, КОЛХО́З. Колгосп. *Сама́ жінка шіскь ко́рців получи́ла в колго́зі* (Звенячин Заст.).

КОЛЕ́СНИК, -а, ч., рідк. Майстер робити колеса. Сок. *Тре́ба, щоб коле́сник зроби́в ко́лисо до во́за* (Ломачинці Сок.).

КО́ЛЕСО, КО́ЛИСО, -а, с. 1. Велосипед. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Йому́ двана́ціть ро́ків, а він ко́лиса хо́чи. Де б це я ра́нше сказа́в, шоб мині́ ко́лисо купи́ли!* (Добринівці Заст.). *На коле́сах поприхо́дили сторо́нскі хло́пці* (Горбівці Глиб.). *Марі́йка пішла́ до те́хнікуму, то му́шу ко́лесо купува́ти* (Голубівка Нов.). 2. Колесо (воза, машини). Заг.

КОЛЕ́ШНЯ, -і, ж. 1. Стайня, сарай, хлів. Заст., Кіцм., Вижн. *Мандабури́нєм ро́бим зага́ту, аби́ було́ типло́ зимо́в у коле́шни* (Давидівці Кіцм.). 2. знев. Стара низька хата. Глиб. *Уже́ й начува́ти стра́шно у ці коле́шни, бо від ві́тру па́дає* (Горбівці Глиб.).

КОЛЄ́НДРА. Див. **КОЛЯ́НДРА**.

КОЛЄНДРУВА́ТИ. Див. **КОЛЯНДРУВА́ТИ**.

КОЛИ́БА, -и, ж. 1. Курінь. Заг. *У по́ли на жнива́х лю́ди роб'я собі́ коли́бу* (Клинівка Стор.). *Ході́т до коли́би, ни мо́кніт на доще́ви* (Голубівка Нов.). 2. Повітка. Хот. *Склади́ са́пи у коли́бу* (Клішківці Хот.). 3. Комора. Хот. *У них хліп сиди́т у коли́бі* (Клішківці Хот.). 4. знев. Стара маленька хата. Глиб., Нов. *Ста́ра жи́ла на тім куті́ у коли́бі* (Топорівці Нов.). 5. Тимчасове накриття. Сок. *Бу́ди вісіля́, коли́бу ро́бля, кладу́т коли́, натяга́ют вири́тки* (Романківці Сок.). 6. Будка собаки. Кіцм., Нов. *Бири́ зроби́ коли́бу для пса* (Старі Драчинці Кіцм.). 7. Вигнута частина печі. Заст., Глиб., Хот., Кельм. *По́при доще́чки́ мурую́т це́глов коли́бу, по́при коли́бу лиша́ют димохо́ди* (Юрківці Заст.). *На ва́трі кладе́си коли́ба пе́чі, а зве́рьхі рі́вно* (Недобоївці Хот.).

КО́ЛИК, -а, ч. Кілок. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Коза́ вікі́гла ко́лик і пішла́ горо́дами* (Михайлівка Глиб.). *Він уже́ позабива́в ко́лики, ще дріт нате́гни і бу́де пліт* (Звенячин Заст.).

КОЛИНИ́ЦА, -і, ж. Широкий рівний шматок відколеного дерева.

Глиб. *З грубого дерива віходи добра колиниця на лопату* (Горбівці Глиб.).

КОЛИПКА, -и, ж. Зм. до **КОЛИБА 6**. Нов. *Зроби колипку, бо пес ни має де сидіти* (Подвірне Нов.).

КОЛИСО. Див. **КОЛЕСО**.

КОЛІЖАНКА, -и, ж., заст., рідк. Подруга. Заст., Кіцм., Глиб. *Дивітси з їкими вікрутасами пішла Піхтина коліжанка* (Глинниця Кіцм.). *Ядвіга була в Рузіни найліпша коліжанка* (Слобідка Глиб.).

КОЛІЗУВАТИ, с.г. Щепити дерева. Заст. *Мій дід колис колізував муралі* (Прилипче Заст.).

КОЛІЙОВЕЦ, -вца, ч. Див. **КОЛІЙОВИЙ 2**. Кіцм., Глиб. *Його тато колійовец, ти маїш його знати* (Михайлівка Глиб.).

КОЛІЙОВИЙ. 1. Залізничний. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Ти вже маєш колійову картку?* (Ставчани Кіцм.). ***Колійова дорога**. Залізниця. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Чириз Виринчєнку йде колійова дорога* (Борівці Кіцм.). 2. субст. Залізничник. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Мій чоловік робит колійовим, то йому дают бесплатні білєти, і ми їздим, куда хочєм* (Киселів Кіцм.). 3. перен. Спритний, ловкий. Кіцм. *Е, тої Юстини хлопиц такий колійовий, шо всьо в него добре віходи* (Дубівці Кіцм.).

КОЛІНДРУВАТИ. Див. **КОЛЯНДРУВАТИ**. Заст., Кіцм.

КОЛІНКУВАТИ. Стояти на колінах. Заст., Кіцм., Глиб. *Колінкую, як бораки розминаю, бо згинатиси ни годна* (Горбівці Глиб.).

КОЛІНКУВАТІТИ. Розучитися ходити після тривалої сидячої роботи. Заст., Кіцм. *Колис жінки аж колінкуватіли коло того варстата, ткали полотно, а типер є готове в магазинах* (Киселів Кіцм.).

КОЛІСНИЦА, -і, ж. 1. с.г. Колішня (частина плуга). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Биз колісниці ни мож орати, бо на чім буди плуг триматиси?* (Борівці Кіцм.). 2. знев. Незграба, ледарка. Кіцм. *Сидит моя колісница, цілими днями позіває на пічи* (Драчинці Кіцм.).

КОЛІСНЯК, -а, ч. до **КОЛІСНИЦА 2**. *Ти, колісняку, так і здривіїш на пни, віди вже надвір* (Нові Драчинці Кіцм.).

КОЛІТКА. Див. **КОЛОДКА 1**. Кіцм., Вижн.

КОЛІЯ, -і, ж. 1. Поїзд. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ідем борзо, бо втратим колію* (Голубівка Нов.). 2. Залізниця. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Цильків тато вже двацік років роби при колії* (Глинниця Кіцм.).

КОЛКИ, -ів. Див. **КІВОК**.

КОЛКУВАТИ. Див. **КІВКУВАТИ**.

КОЛОВАТНИЦА, **КОЛОВАТИЦА**, -і, ж. Див. **КОЛОВАТНЯ**. Заст., Кіцм. *З одной коловатниці с півкєли сімні* (Вікно Заст.).

КОЛОВАТНЯ, -і, ж., бот. Стебло коноплі, вирощене на насіння. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм. *Завши в курудзах сіяли коловатні, аби було насіні на колопні* (Іванківці Кіцм.).

КОЛОДАЧ, -а, ч. Саморобний ніж з колодкою. Хот. *Наш коваль усім жінкам поробив колодачі* (Атаки Хот.).

КОЛОДКА, **КОЛОТКА**, **КОЛІТКА**, -и (-і), ж. 1. Висячий замок. Заст., Кіцм., Вижн., Нов., Кельм. *Запри колотков, шоби си ни розівкнуло* (Мусорівка Заст.). *Мамо, а у вуйка хата на колітку заперта* (Чорногузи Вижн.). 2. Частина колеса у возі. Заст., Кіцм., Нов., Кельм., Сок. *Йван натягає шини на колодки* (Сербичани Кельм.). *Зломаласа колодка у колисі* (Коболчин Сок.).

КО́ЛОК, зв. мн. **КО́ЛКИ**. Див. **КІВО́К**. Заст., Кіцм.

КОЛО́КІВКА, рідк. Див. **КОЛО́ТАЧ**. Заст.

КОЛОКО́НЧИК, -а, ч., бот. Дзвіночок (польова квітка). Нов. *У по́лі є рома́шки, пожа́рница, ма́чки, колоко́нчики* (Шишківці Нов.).

КОЛО́НСЬКИЙ, рідк. ***Коло́нська вода́**. Одеколон. Заст. *Посип си-бе́ коло́нсков водо́в, аби́ від те́би па́хло* (Заставна).

КО́ЛООТНИЦА. Див. **КО́ЛОВАТНЯ**. Заст., Кіцм.

КОЛОПНЄ́НКА, -и (-і), ж., орн. Канарейка. Глиб. *Колопнінки́ зиму́ют у нас* (Слобідка Глиб.).

КОЛОПНИ́СКО, -а, с., с.г. Див. **КОЛО́ПНИЩЕ**. Нов., Хот., Кельм. *Аби́ бу́ли фа́йні коло́пні, то коло́пниско ко́ждого ро́ку до́бре гно́їли* (Рингач Нов.). *Це́го ро́ку посадимо́ часно́к на коло́пниску* (Долиняни Хот.).

КОЛО́ПНИЩЕ, -а, с., с.г. Конопли-ще. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Там, де було́ коло́пнище, такі́ фа́йні куру́дзи вроди́ли* (Боянчук Заст.).

КОЛО́ПНІ, -пе́нь, -ів. Коноплі. Заг. *Типе́р рі́тко хто сіє коло́пні, бо полотно́ купу́ют в магази́ні* (Зеленів Кіцм.). *Полотно́ є с коло́пнів, то май гру́бе, і є лляне́* (Стара Жадова Стор.). *Коли́с лю́ди стра́шно наму́чувалиси ко́ло тих колопе́нь, по́ки уздря́ полотно́* (Топорівці Нов.).

КОЛОСИ́НА, -и, ж., зб. Вимолочені колоски. Кіцм. *Йди збири́ колоси́ну окро́ми та бу́дим дава́ти віта́к коро́ві* (Давидівці Кіцм.).

КО́ЛОТ, -у, ч. Сварка, колотнеча, незгода. Заг. *У такі́м ко́лоті мо́жи й нивинин діста́ти* (Горбівці Глиб.). *Ко́лот між ни́ми ро́б'я старі́* (Пригородок Хот.). ***Роби́ти ко́лот**. Зачиняти сварку. *Марі́їн чолові́к упи́вси на вісі́лю́, та таки́й ко́лот там зроби́в, що вже було́ всім ни до вісі́лє́* (Чуньків Заст.).

КОЛО́ТАВКА, рідк. **КОЛО́КІВКА**. Див. **КОЛО́ТАЧ**. Заст. *Коло́тавков коло́тя куле́шу* (Дорошівці Заст.).

КОЛО́ТАЧ, -а, ч., **КОЛО́ТАЧЬ**, -я. Дерев'яна копистка вимішувати мамалигу. Заст., Кіцм., Глиб. *Мамали́ґа пригоре́ла, а та́то ни міх коло́тача найти́* (Слобідка Глиб.). *Мой, Васи́лю, зроби́ нови́й коло́тачь, бо цей уже́ сте́рси* (Брусниця Кіцм.).

КОЛО́ТАЧЬ. Див. **КОЛО́ТАЧ**.

КОЛО́ТИСИ. Прорізатися. Заст. *Ду́жи сла́ба́ моя́ Га́лє, бо зу́би ко́лєси* (Звенячин Заст.).

КОЛО́ТКА. Див. **КОЛО́ДКА 1, 2**.

КОЛОТНИ́Й. Каламутний. Заст., Хот. *Качки́ прийшли́ у бе́ри, та й вода́ ста́ла колотна́* (Дорошівці Заст.). *Ду́жи колотна́ вода́ у Ні́стрі* (Атаки Хот.).

КОЛОТНЯ́, -і, ж. Див. **КО́ЛОТ**. Глиб., Хот. *У них у ха́ті ві́чно сва́рка, ві́чно колотня́* (Грозинці Хот.).

КОЛО́ЧЕ́НИЙ. Товчений. Заст., Кіцм., Глиб., Кельм. *Їж барабу́лі колоче́ні* (Брідок Заст.). *Да́ла коло́чених фасу́ль, бо їх ду́жи в ме́ни лю́б'я* (Лукачівка Кельм.). ***Коло́чений сир**. Сир, перемішаний із сметаною. Заст., Кіцм. *Як колоче́ний сир с куле́шив, то в ме́ни по це нима́ лі́пшого* (Ставчани Кіцм.).

КОЛОЧКУ́ХА, -и, ж., вівч. Див. **КОЛАЧКОРО́ГА**.

КОЛХО́ЗНІЧКА, -і, ж., бот. Сорт невеликої солодкої дині. Кельм., Сок. *Найлі́пши купува́ти колхо́знічку, бо вона́ соло́тка* (Сокиряни).

КОЛЦУ́Н, **КОЛЬЦУ́Н**, **КОЦУ́Н**, **КУЛЦУ́Н**, **КУЛЬЦУ́Н**, -а́, зв. мн. **КОЛЦУНИ́**, **КОЛЬЦУНИ́**, **КОЦУНИ́**, **КУЛЦУНИ́**, **КУЛЬЦУНИ́**, -ів. 1.

Панчоха (звичайно вовняна). Нов., Хот. Кельм. *Наша бапка шороку плите собі колцуни* (Атаки Хот.). *Бис колцунів нима шо віпускатиса в дорогу* (Малинці Хот.). *Лиш тої ниділі купила шовкові кульцуни, як уже пірвала* (Зелена Кельм.). 2. Вовняна шкарпетка. Заст. *Вбири коцуни, шоби в ноги ни змерз* (Мусорівка Заст.).

КЛЮШЄНКА. Див. **КОЛЮШАНКА**.

КОЛЮШАНКА, **КОЛЮШЕНКА**, -и, ж. Поле, де росла конюшина. Заст., Кіцм. *Дивиси, ни пускай корову на колюшенку, бо ше здуєси* (Киселів Кіцм.).

КОЛЯДА, -и, ж., заст. Гурт, компанія молоді на різдвяних святах. Вижн., Хот. *Того року Марія уже була на колядзі* (Чорногузи Вижн.). ***Ти ни нашої коліди, іди собі до біди.** *Забирайся геть!* (Клішківці Хот.).

КОЛЯК, -а, ч., бот. Колючка, будяк. Див. **ҐОЛЯҐ**. Стор. *Коляк помічний від простуди* (Ясени Стор.).

КОЛЯНДРА, **КОЛЄНДРА**, -и, ж. бот. Коріандр (прянощі). Заст., Кіцм., Глиб. *Мнєсо бис колєндри ніц ни варт* (Василів Заст.).

КОЛЯНДРУВАТИ, **КОЛЄНДРУВАТИ**, **КОЛІНДРУВАТИ**. Посипати **КОЛЯНДРОЮ**. Заст., Кіцм., Глиб. *Я каждий раз мнєсо солю, коліндрую, а солонину ше й паприкую* (Киселів Кіцм.).

КОЛЯП, -а, ч., рідк. Мотовило. Стор. *Нитки з веретена змотуют на коляп* (Стара Жадова Стор.).

КОЛЯСКА, -и, ж. Див. **КОЛЕСО 1**. Заст. *Типер навіть жінки їдут на колясках, а колис хто се вигів* (Дорошівці Заст.).

КОЛЬБА, -и, ж., заст., рідк. Приклад рушниці. Заст. *Як вдерив німиц мого старого кольбов, так го кров облєла* (Звенячин Заст.).

КОЛЬКА, -і, ж. 1. Колючка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Цей трандахір так кєшко зривати, бо він має дужи багато кольок* (Митків Заст.). *Марунько, ану вібири мині кольку з ноги* (Рідківці Нов.). 2. мед. Різкий гострий біль. Заг. ***Дати кольку**. Дати хабара. ***Хотіти кольки**. Хотіти хабара. Заст., Кіцм. *Колис як ішов до дохторя, то мусів дати кольку йму, аби лічив як си належит* (Киселів Кіцм.). *Хто від того вуйка ни хоків кольки? І дохторь, і судия, і сикритарь...* (Бабин Заст.).

КОЛЬЦУН. Див. **КОЛЦУН**. Хот.

КОМА, -и, ж. Пропуск у косінні. Хот., Кельм., Сок. *Погано скосив, зробив таку кому вилику, як корито* (Клішківці Хот.). *Бири попри зимню, бо лишаїш кому* (Кельменці).

КОМАНДА, -и, ж., заст. Прикордонна застава. Глиб. *Раньчі коло команди провіряли документи* (Горбівці Глиб.).

КОМИНЯР (Ь), -я, ч. Сажотрус. Заст., Кіцм., Стор. *Сажу вімітає коминярь* (Юрківці Заст.).

КОМИНЯРНИК, -а, ч. Див. **КОМИНЯР (Ь)**. Заст., Кіцм. *Ану пирибириси, ни ходи такий, як коминярник* (Шишківці Кіцм.).

КОМІЛА. Див. **КАМІЛА 1**, **2**. Глиб.

КОМІРНЕ, -ого, с., субст. 1. Квартира. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Наверно їму плохо жилоса у старих, шо пішов у комірне* (Шилівці Хот.). 2. рідк. Плата за квартиру. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Маю ще за комірне дати* (Шипинці Кіцм.).

КОМІРНИК, -а, ч. Квартирант. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Мій комірник файно зо мною си обходи* (Білівці Хот.).

КОМІРНИЦА, -і, ж. Квартирантка. Заст., Кіцм. *Наша комірница дужи*

добра жінка, а така бисідлива (Киселів Кіцм.).

КОМНЯТЬ, незм. Горілиць. Кіцм. *А ґідич як дав полишник, то вуйко упав комнять* (Лужани Кіцм.).

КОМПАНІЯ, -ї, ж., військ., заст. Рота. Кіцм. *Ми с твоїм дідом служили в одні компанії* (Брусниця Кіцм.).

КОМПАНУВАТИ, КУМПАНУВАТИ. Товаришувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *А ти ни маїш с ким компанувати, али с тимо брихливим?* (Малятинці Кіцм.). *Ади, мій дзьодзьо кумпанує з Марцуниним Питром* (Великий Кучурів Стор.).

КОМФІТУРИ. Див. **КОНФІТУРИ**.

КОНДИБАСИТИСИ. Хмаритися. Хот. *Ади знов кондибаситиси надворі* (Атаки Хот.).

КОНДУРІ, КУНДУРІ, -ів, мн., заст., рідк. Старовинний вид чобіт з тонкої шкіри без підборів. Заст., Кіцм., Нов. *Дівки повбувалиси в кондурі та й пішли на даниц* (Топорівці Нов.). *Типер уже ніхто ни носи кундурі* (Валява Кіцм.). *Кундурі були курудзяні, жовті, як холєви, так і спід* (Голубівка Нов.).

КОНЄК, -а, ч. **КОНЕЧІ**, -ів, мн. Кінський послід. Вижн. *Конечі дают у глину, єк райбуют* (Чорногузи Вижн.).

КОНИК, -а, ч. 1. Гаплик, крючок до одягу і його верхня частина. Див. **КОБИЛКА**. Вижн., Глиб. *Купилам коники до спідниці* (Чорногузи Вижн.). *Приший коника до споднів, бо ни маю чим защіпитиси* (Слобідка Глиб.). 2. Крючок для в'язання. Вижн. *Купили три коники, вже будете мати чим плисти* (Чорногузи Вижн.).

КОНИКИ, -ів, мн., бот. Волошки. Заст. *Ну й файний вінок віплила донька с коників* (Задубрівка Заст.).

КОНИНА, -и, ж. 1. Шкапа. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Мав колис одну конину, робив нев, робив, поки ни здохни, а тогди йдеш та просиш у богача* (Киселів Кіцм.). 2. перен., знев. Міцна висока жінка. Заст., Кіцм. *Ти кажиш за Санду? То добра конина, як набирає коромисло сорочок, инча би й ни підоймила* (Борівці Кіцм.).

КОНІРУВАТИ. Турбувати. Вижн. *Ни будим вас коніровати сирид ночи* (Чорногузи Вижн.).

КОНОВКА, -и, ж., заст. 1. Дерев'яна посудина овальної форми у вигляді високого цебра. Заг. *Мицю, йди наноси води у коновку, будим прати по обіді* (Веренчанка Заст.). *Колис коновков носили воду, то було дуже тяжко* (Лукачівка Кельм.). 2. Бляшана банка, бідон. *Влий у коновку молоко і занесь на молочєрню* (Звенячин Заст.). 3. Дерев'яне відро. Заг.

КОНОПАДИТИ. Тривожити. Кіцм. *Ни конопадь її, най ще спит* (Валява Кіцм.).

КОНТ, -у, ч., заст. Позика. ***Брати на конт**. Брати в борг. Кіцм. *Колис, як ни мали люди гроший, то брали марфу на конт* (Шипинці Кіцм.).

КОНТЕТНИЙ. 1. Задоволений. Заг. *Він має вже гроші на кіно, то вже контетний* (Звенячин Заст.). *Будь контетний тим, що у теби уже хата є* (Іванківці Кіцм.). 2. Згодний. Стор. *Якшо вони (батьки молодої) контетні, то п'ют горівку, а нє – то вертают додому* (Стара Жадова Стор.).

КОНТЕТУВАТИ. Див. **КОНТИТУВАТИ**.

КОНТИТУВАТИ, КОНТЕТУВАТИ. Годити, догоджати. Заст., Кіцм. *Вона дужи їго контитуї, би го ни роззлостити* (Звенячин Заст.).

КОНТЕТУВАТИСИ. Див. **КОНТИТУВАТИСИ**.

КОНТИТУВАТИСИ, КОНТЕТУВАТИСИ. Задовольнятися, пригощати-

ся. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Контитуйси тим, шо купила, ни забагай ни знати чого* (Дорошівці Заст.).

КОНФИРУВА́ТИ. Подобатись. Кіцм. *Скажи, тобі це конфирує ци нє?* (Валява Кіцм.).

КОНФІТУ́РИ, КОМФІТУ́РИ, -ів, мн., рідк. Варення. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Моя жінка наварила конфітурів, шо ни знаю, хто їх буди їсти* (Дорошівці Заст.). *Шо Ґені, вна сидит дома, то маї час комфітури варити* (Слобідка Глиб.).

КОНЧИТРА́ЛИ. Див. **КОНЧИТРА́РИ**.

КОНЧИТРА́РИ, КОНЧИТРА́ЛИ, КОНЧІТРА́ЛИ, -ів, мн. 1. заст., військ. Військова перепідготовка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Памнітаю: виликі сніги віпали, якім був на кончитрарах* (Южинець Кіцм.). *Мине у сороковім році румуни брали на кончитралі, отогди я і заслаб на ноги* (Снячів Стор.). 2. Маневри. Заст., Кіцм. *В ґазеті пишут, шо на мори знов кончітрари* (Брусниця Кіцм.).

КОНЧІТРА́ЛИ. Див. **КОНЧИТРА́РИ**.

КО́НЯ, -і, ж., дит. Кінь. Заг. *Ни пітходи блиско, бо коня вдарит* (Киселів Кіцм.).

КО́НЬКА, -и, ж., зм. до **КО́НЯ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Неню, ви їхали на коньці?* (Клішківці Хот.).

КОПА́, -и, ж. 1. Копиця. Нов., Хот. *На зиму траба хоть три копи сіна для корови* (Атаки Хот.). 2. рідк. Кладка з 10 снопів. Нов., Хот. *Копа має десят снопів, потім півкланя п'ятнацят, кланя трицят, тоді складают у стирти* (Голубівка Нов.). 3. заст., рідк. Одиниця рахунку, 60. Заст., Хот., Кельм. *Жито складают у клани, дві клани – копа* (Клішківці Хот.).

КОПАНИ́ЦІ, -ів, мн. 1. Дитячі санчата. Заст., Кіцм. *На копаницах діти спускаютси* (Дорошівці Заст.). *Тату, зробіт мині копаниці* (Валява Кіцм.). 2. Див. **КОРЧУ́ГИ**. Заст., Кіцм. *Мій брат завши на копаницах їхав у ліс за дровами* (Валява Кіцм.).

КОПАНКИ́, -ок, мн., заст. Вид солом'яного взуття на дерев'яній підошві. Кіцм., Стор. *То була колис біда, як ходили у копанках і пачах, а типер хто знаї про них* (Глинниця Кіцм.).

КО́ПАТИ. Штовхати, бити ногами. Зв. док. **КО́ПНУТИ**. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Мамо, мине Йванко копає ногами* (Горошівці Заст.). *Копни то пісє, най ни скачи до ніх* (Валява Кіцм.).

КОП'Є́К, -а, ч. 1. Кладка з п'яти снопів. Глиб. *Склади пшиницу у коп'єки, бо вна дужи сира* (Слобідка Глиб.). 2. Див. **КОПА́ 1**. Кіцм. *Думаю привести сіно та скласти в коп'єк коло стайні* (Старосілля Кіцм.).

КО́ПИК, -а, ч. Кладка з 10 снопів. Стор. *Снопи складают у клані, півклані і копики, копик це по десять снопиків* (Крива Стор.).

КО́ПИЛ, -а, ч., згруб. Див. **КОПИЛЮ́К**. Заст., Вижн., Глиб. *Де той копил так довго ходит, коли буди гонити пасти* (Веренчанка Заст.).

КОПИЛЕ́Ц, -лца. Зм. до **КО́ПИЛ**. Заст., Вижн., Глиб. *Забирай свого копилца, най мині ни смітит* (Чорногузи Вижн.).

КОПИЛЄ́. Див. **КОПИЛЯ́**.

КОПИЛИ́ЦА, -і, ж., знев. Позашлюбна дочка. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов. *Післала ту копилицу за волійом* (Рингач Нов.).

КОПИЛЮ́К, КОПИЛЯ́К, -а, ч., згруб. Байстрюк, позашлюбний син. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов., Хот. *Має одного копилюка, та й той уже*

великий (Лашківка Кіцм.). *Шо с того, шо файний, як він копиляк* (Брусниця Кіцм.).

КОПИЛЯ́, **КОПИЛЄ́**, -є́ти, с., знев. Байстря. Заст., Кіцм. *І куда то копилє́ подибало, ще дес упади та вдаритси* (Вікно Заст.).

КОПИЛЯ́К, -а́, ч. Див. **КОПИЛЮ́К**. Кіцм.

КОПИ́РЧИТИСИ, знев. Пишатися, гордитися. Заст. *Вна чогос копирчиси, ніби направду така́ файна* (Звенячин Заст.).

КОПИТО́, -а́, с. 1. Шевська колодка. Заг. *Нима́ шо шивцеви робити бис копита́* (Малятинці Кіцм.). 2. Рогове утворення в кінці ніг деяких ссавців. Заг. ***Взя́ти (взє́ти), бра́ти на копито́**. Розтягнути. *Як завускі чиривики, то їх траба взєти на копито́* (Самушин Заст.). ***Віткинути копи́та**, згруб. Померти. Кельм. *Робитимеш від ранку до вечіра, то скоро копита віткиниш* (Лівинці Кельм.). ***Робити на своє копито́**. Робити так, як вигідно. Заг. ***Усі́ на одно́ копито́ роблені**. Всі однакові. Заг.

КОПІВНИ́К, -а́, ч. Коробка дитячої колиски. Глиб. *Мусим робити новий копівник* (Турятка Глиб.).

КО́ПІТ. Див. **КО́ВПІТ**. Кіцм., Вижн., Кельм.

КОПКУВА́ТИ, **КУПКУВА́ТИ**. Сортувати дерево. Вижн., Глиб. *Лісоруби тралюют, копкуют дериво* (Черепківці Глиб.).

КОПНЄ́К. Див. **КОПНЯ́К**.

КОПНЯ́К, **КОПНЄ́К**, -а́. Удар ногою. Заг. *Іди, бідо, ни докучєй ми, бо дам пару коніків, та й с тим будиш* (Бабин Заст.). *Получив файного копняка́* (Лукачівка Кельм.). ***Да́ти копняка́**. Вдарити ногою. Вижн. *Як хочіш, то я можу дати копняка́* (Вали Вижн.).

КО́ПОТИ. Див. **КО́ВПІТ**. Заст., Вижн.

КОПОТІ́ТИ. Див. **КОВПОТИ́ТИ**. Вижн., Кельм.

КОПТУ́Р[1], **КАПТУ́Р**, -а, ч., буд. Черепиця подовгуватої опуклої форми накривати роги даху хати. Вижн. *Як укриваєси хату, уставляєси коптури на рогах даху, ліскуєси* (Коритне Вижн.). *Дивиси абис ни забув коптури, як будиш забирати вес черип* (Банилів Вижн.).

КОПТУ́Р[2], -а́, ч. Бочка без дна коптити м'ясо, сало. Глиб. *Позичьте, куми, свого коптура́, бо м зарізав свиню та й хочу коптурити мнєсо і солонину* (Старий Вовчинець Глиб.).

КОПТУ́РИТИ. Коптити (м'ясо, сало). Глиб. *Йван від самого ранку коптурит солонину, мнєсо, кубасу* (Старий Вовчинець Глиб.).

КОПЧА́К, **КУПЧА́К**, -а́, ч., бот. Жовта гвоздика. Хот., Сок. *Моя мама насіяла повно купчаків на передхаті* (Малинці Хот.). *Копчаки можна пересадювати і вони приймуцца* (Сокиряни).

КО́ПЧИК, -а, ч., орн. Шуліка, яструб. Сок. *Клятий копчик украв у мене курча́* (Сокиряни).

КОРАЛКО́ВИЙ. Опуклий, круглий. Заст. *Сорочка була вішита коралковими ціткàми* (Прилипче Заст.).

КОРБА́Н, -а́, ч., заст. Назва танцю. Глиб. *Аж упріли, так гуляли корбана́* (Горбівці Глиб.).

КОРДА́КИ, **КОРДА́КІ**, -ів, мн. Див. **КОРКО́ШІ**. Заст. ***Бра́ти на корда́кі**. Брати, саджати на плечі. *Взєв Федьо Кольця на кордакі і пішов з ним до маткі* (Звенячин Заст.).

КОРЕНУВА́ТИ, **КОРІНУВА́ТИ**. Корчувати, викопувати з коренем. Заст., Кіцм. *Маю ще коренувати суху грушку* (Боянчук Заст.). *А ти ни*

видиш, що роб'ю, корінуую вакацію (Кліводин Кіцм.).

КО́РЕЦ. Див. **КО́РИЦ 1, 2, 3**.

КОРЕ́Ц, -рца́, ч., ент., рідк. Щипавка. Кіцм., Стор., Вижн. *Коре́ц мо́же залі́сти у ву́хо і бу́диш глуха́* (Шипинці Кіцм.).

КОРЗАНИ́, -і́в, мн. Будь-яке старе взуття. Сок. *Скинь ті корзани́, ни шо́вгай ни́ми по ха́ті* (Ломачинці Сок.).

КО́РИЦ, КО́РЕЦ, -рца, ч. 1. Одиниця місткості, 100 літрів. Заг. *Ко́рец то бо́чка на сто кіл зе́рна чи муки́, на сто лі́трів води́* (Рингач Нов.). 2. Одиниця ваги, центнер. Заг. 3. Черпак. Заг.

КОРИ́ЦА, -і, ж., заст. Висушена кора дерева. Кіцм. *Позрі́зували під горо́дом ве́рби і єдну́ топо́лю звали́в, ну, мі́згую си, верба́ пі́де на ди́лі, топо́лі пу́щу на дошки́, а с кори́ ві́ди кори́ці стос* (Кліводин Кіцм.).

КОРІ́ЗМАТИСИ. Заст., Кіцм., Глиб. **КУРІ́ШМАТИСИ (-СА), КУРІ́ЦМАТИСИ (-СА)**. Хот., Кельм., Сок. Ворушитися, пробуджуватися. *Подиви́ла би си, ци там дити́на шє ни корі́змаїси* (Слобідка Глиб.). *До́ки ти бу́диш там курі́шматиса* (Сербичани Сок.).

КОРІНИ́ТИ. Будити. Заст. *Ни корі́ни дити́ну, най ща спит* (Дорошівці Заст.).

КОРІ́НКА, -и, ж. Пеньок зрізаного стебла кукурудзи, соняшнику, очерету. Кіцм., Нов. *Ни бі́гай по курудзи́ню, бо проб'є́ш на корі́нку но́гу* (Шипинці Кіцм.).

КОРІНКИ́, -і́в, мн., заст. Вид покрівлі з нижньої частини очерету. Хот. *Ха́та бу́ла кри́та корінка́ми* (Білівці Хот.).

КОРІНУВА́ТИ. Див. **КОРЕНУВА́ТИ**.

КОРІШІ́ЛЬ. Див. **КОЛО́ТАЧ**. Глиб.

КОРІШКО́ВИЙ. Коричневий. Хот. *Бу́ду роби́ти у ки́лімови корішко́ві поя́ски* (Долиняни Хот.).

КО́РКА, -и (-і), ж. Дерев'яна посудина для води. Кельм. *Ко́рка така́, як цибе́р, али́ вона́ биз вух* (Вартиківці Кельм.).

КОРКО́ШІ, -ів. Плечі. ***Бра́ти на корко́ші**. Саджати на плечі. Вижн., Глиб. *Та́ту, возмі́т мине́ на корко́ші* (Чорногузи Вижн.).

КОРКУВА́ТИ. Витягати корок. Кіцм., Глиб. *Іво́ни, йди ко́рок корку́й с склянки* (Нові Драчинці Кіцм.).

КО́РМА, -и, ж. Ручка біля криниці, січкарні. Заст., Кіцм. *Ану́, бирі́тси оби́два за ко́рму та ві́кігніт води́, бо одно́му ке́шко* (Борівці Кіцм.).

КО́РНА, -и, ж., заст. Тепла хустка. Нов. *І на́шо її та ко́рна у жару́* (Подвірне Нов.).

КОРНЄ́ТИ (-СИ, -СА). Див. **КОРНЯ́ТИ (-СИ, -СА)**.

КОРНУ́ЦА, -и, ж. Вівця з прямими рогами. Глиб. *Як па́сла, то корну́ца но́гу вློма́ла* (Слобідка Глиб.).

КОРНЯ́ТИ(-СИ, -СА), КОРНЄ́ТИ(-СИ, -СА). Будити (-ся), тривожити (-ся), ворушити (-ся). Кіцм., Вижн., Глиб., Хот., Кельм., Сок. *Ти ни корня́й їго́ так ско́ро, бо лиш пе́рши засну́в* (Клішківці Хот.). *Пора́ корня́ти ві́вці, бо со́нце ади́ де* (Козиряни Кельм.). *Сон ніко́ли ни мо́жна корня́ти, бо віта́к ни засне́ш* (Неполоківці Кіцм.). *Іди́ дити́ну колиса́ти, бо вона́ вже корнє́їси* (Слобідка Глиб.).

КОРО́БКА, КОРО́ПКА, -и, ж. 1. Рама дверей, вікон. Заст., Кіцм., Стор. *Майстир зроби́в нові́ коропки́ до двири́й* (Снячів Стор.). 2. Пенал. Заст., Кіцм. *Мині́ купи́в та́то фа́йну коро́пку на луфка́* (Ставчани Кіцм.). 3. заст. Вид колиски. Заст. *Колиса́ла мине́ ма́ма то в коли́сці, то в коро́пці* (Кострижівка Заст.).

КОРОВА́Й, -ю, ч., обр. ***Йти на корова́й**. Йти на весілля. Заст. *На*

коровáй зійшлóси багáто хлóпців і ґівчéт (Прилипче Заст.).

КОРОВÁРНИК, -а, ч., с.г. Корівник. Заст., Хот., Кельм., Сок. *Дощ ішóв, гримíло, грáдом бúло, тогдú у нас коровáрник запалúло на сто корíв, алú всіх вратувáли і вогóнь загасúли* (Коболчин Сок.) *У нáшім колхóзі нові коровáрники зробúли* (Лукачівка Кельм.).

КОРÓВИНА, -и, ж. Корівчина. Заст., Кіцм. *Колúс-ім мав однý корóвину та й ту кéшко бýло прогудувáти* (Старосілля Кіцм.).

КОРÓВКА, -и, ж., бот. 1. Сироїжка. Хот., Кельм. *Мій хлóпиц принíс з лíсу пóвний кóшик коровóк* (Недобоївці Хот.). *Коровкú гиркí, їх ни всі вáрят* (Лукачівка Кельм.). 2. Дурман звичайний. Заст. *Корóвка мáє трóхи дурнúй зáпах* (Прилипче Заст.).

КОРÓВНИК, -а, ч. Чередник. Стор. *Мій брат здáвна рóбит корóвником* (Стара Жадова Стор.).

КОРОГÓДА, -и, ж., Сварка. Заст. *Ни робú минí тут корогóду* (Прилипче Заст.).

КОРОГÓДИТИСИ. Вовтузитися. Заст., Кіцм. *Як зачéли корогóдитиси, то на автóбус запізнúли* (Борівці Кіцм.).

КОРОКЮ́СКИЙ. Див. **КОРОТЮ́СКИЙ**.

КОРОКЮ́СКО. Див. **КОРОТЮ́СКО**.

КОРÓНКА, -и, ж., буд. Вершинна лата посередині даху. Кіцм. *Старúй Шкрібля́к робúв нам корóнку, він на всьо силó рóбит, бо як утнé, то аж дивúтиси хóчиш* (Кліводин Кіцм.).

КОРÓНКА. Див. **КОРÓБКА**.

КОРОТКОЗДРЄ́ННИЙ. Короткозорий. Сок. *Вáся хорóш хлóпиц, фáйний, лиш короткоздрє́нний* (Коболчин Сок.).

КОРОТЮ́СКИЙ, **КОРОКЮ́СКИЙ**, **КОРОТЮ́ЦКИЙ**. Дуже короткий, коротюсінький. Кіцм. *До чьóго такí коротю́скі зáшьшінки, то нічó ни варт* (Старосілля Кіцм.).

КОРОТЮ́СКО, **КОРОКЮ́СКО**, незм. Дуже коротко. Кіцм. *Узє́в так корокю́ско, шо аж розгóну немá* (Ревне Кіцм.).

КОРОТЮ́ЦКИЙ. Див. **КОРОТЮ́СКИЙ**.

КОРПÁТИ. Злегка стругати сіни, що осипаються. Стор. *Дожь так оббúв стíни, шо трéба корпáти* (Снячів Стор.).

КÓРСА, -и, ж. Частина саней, полозок. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Продáйти нам цéго я́сина на кóрси* (Слобідка Глиб.). *Однá кóрса си вломúла* (Чорногузи Вижн.).

КОРСАКИ́, -ів, мн. Санчата. Хот. *Мáю кусóк вíгнутої чирéшні, роскóлю по половúні і збрóблю корсакú на зúму* (Долиняни Хот.).

КОРСОНÓГИЙ, знев. Кривоногий. Заст., Кіцм. *Ах ти, корсонóгий, ше ти бýдиш минí докáзувати* (Борівці Кіцм.).

КОРТЄ́ЧИЙ. Див. **КОРТЯ́ЧИЙ**.

КОРТЄ́ЧКА. Див. **КОРТЯ́ЧКА**.

КОРТЯ́ЧИЙ, **КОРТЄ́ЧИЙ**. Лакомий, смачний, бажаний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Я́блука взимí зáвши ґітим кортя́чі* (Южинець Кіцм.). *Шо кортє́чи, то тóго нимá* (Веренчанка Заст.).

КОРТЯ́ЧКА, **КОРТЄ́ЧКА**, -и, ж. Нетерпіння, бажання. Заст., Кіцм. ***Напáла кортя́чка (кортє́чка)***. Дуже забажалось. *Напáла на нéго кортє́чка на цукéркі та й ни дая́ ми спітки: йдем, бáбо, в магазúн та й йдем* (Бабин Заст.).

КОРУ́НКА, **КУРУ́НКА**, -и, ж. 1. Мереживо. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Всі сорочкú пообшивáла корýнков* (Топорівці Нов.). 2. Тасьма, шнурок. Заст. *До тóї сукє́нкі ше*

тра́ба кору́нку приши́ти (Звенячин Заст.).

КОРЦО́ВИЙ, КІРЦО́ВИЙ, КІРЦЕ́ВИЙ. Місткістю в один **КО́РЕЦ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Бо́чка є корцова́, півкорцова́, тригі́ле́ткова* (Задубрівка Заст.). *Ни ва́кайси сам підо́йма́ти тоті́ мі́шки́, тош кірцові́* (Лашківка Кіцм.). *Я купи́в собі́ де́сікь кірцови́х мішкі́в, аби́ м мав у шо пшиницу взє́ти с колхо́зу* (Киселів Кіцм.).

КОРЧ, -а́, зв. мн. **КОРЧІ́**, -і́в, мед. 1. Набряклі на ногах вени. Заст., Кіцм. *Мої́ ма́ма такі́ ко́рчі ма́ют на нога́х, шо аш диви́тиси стра́шно* (Гаврилівці Кіцм.). 2. Судорога. Заг.

КОРЧУ́ГИ, КУРЧУ́ГИ, -ів, мн. Спаровані сани для перевезення дерева. Заг. *Биспишні́ши ї́хати курчу́гами як таки́ми сань́ми́* (Давидівці Кіцм.). *Корчу́ги си лиши́ли є́дні́ на всьо сило́* (Зелений Гай Нов.).

КОС, -а, ж., бот. Див. **КО́САТИНЬ**. Заст. *Ко́ло ха́ти росцви́в си́ній, лілі́йо́вий і жо́втий кос* (Задубрівка Заст.).

КОСА́, -и, ж. Пропуск у косінні. Заст. *Диви́си, яку́ ти косу́ лиши́в, як ти ко́сиш?* (Задубрівка Заст.).

КО́СА, -ої, субст. Вид танцю. ***Йти ко́сою**. Танцювати косу. Кіцм., Стор. *Ма́ю охо́ту з Маруси́нов піти́ ко́сої* (Глинниця Кіцм.).

КОСАРІ́, -ів, мн., астр. Сузір'я Оріон. Стор., Кельм., Сок. *Нима́ хмар, то ади́ як Косарі́ ви́тко на не́бі* (Старі Бросківці Стор.).

КОСАТИ́НЬ, -ю, **КОСІТИ́Н**, -у, ч., бот. Ірис, півник. Заст., Кіцм. *То гі́нди піт паркано́м си́ній ко́сатинь, а там да́лі жо́втий* (Киселів Кіцм.).

КОСЕ́Н, КІСНА́, ч., рідк. Користь, вигода. Див. **ХОСЕ́Н**. Заст., Кіцм. *Робо́ти бага́то, а кісна́ ма́ло* (Вікно Заст.).

КОСЄ́РЯ. Див. **КОСИ́РЯ**. Заст., Кіцм.

КО́СИ, -ів, мн., бот. 1. Гладіолус. Глиб. *Ко́си уже́ віцви́ли, урви́ собі́ шос и́нчи* (Михайлівка Глиб.). 2. Див. **КО́САТИНЬ**. Заст. *У ме́ни вже росцви́ли жо́вкі й си́ні ко́си* (Звенячин Заст.). 3. Заплетене волосся. Заг.

КО́СИКІ, -ів, мн., бот. Зм. до **КО́СИ 1**. Кіцм., Глиб. *Полива́й ко́сикі, Не́цьо, як су́хо* (Горбівці Глиб.).

КОСИ́РЯ, КОСЄ́РЯ, -і, ж. Косовиця, жнива. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Як наста́ни та коси́ря, то ни бу́ди чи́стої годи́ни* (Драчинці Кіцм.). *Наста́в прах коси́рі* (Кам'янка Глиб.).

КОСИ́ЦА, -і, ж., бот. Див. **КО́САТИНЬ**. Сок. *Найрані́ши по́над усі́ квітки́ цвите́ косица* (Сокиряни).

КОСІ́ЛКА, -и, ж., с.г. Косарка. Хот., Кельм., Сок. *Уже́ зачина́ютса жнива́, косілки ві́шли на по́ли* (Шилівці Хот.).

КО́СІТИН. Див. **КОСАТИНЬ**.

КО́СОВИЙ. Фіолетовий. Кельм. *Марі́я зави́ла ко́сову ху́стку і пішла́* (Новоселиця Кельм.).

КО́СТА, -и, ж., заст. Кістка. Нов. ***Нима́ ри́би биз ко́сти, а чоловіка биз зло́сти** (Голубівка Нов.).

КО́СТІ́ЛЬ, -ю́, бот. Сорт білого винограду. Кельм. *Посади́в два корчі́ костилю́* (Лукачівка Кельм.).

КО́СТРИЖ, КО́СТРОЖ, КО́СТРУЖ, -а, ч., іхт. Окунь. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Лиш одно́го ко́стрижа ймив від ра́нку* (Кам'янка Глиб.). *По ле́ду ни ло́виси ніяка ри́ба, лиш ко́стрижі* (Дорошівці Заст.).

КО́СТРОЖ. Див. **КО́СТРИЖ**.

КО́СТРУЖ. Див. **КО́СТРИЖ**.

КО́СТЮЛ, -а, ч., бот. Гладіолус. Заст. *У нас на цу квітку ка́жут ко́стюл, а в Заста́вні цібу́лька* (Мусорівка Заст.).

КОСЯ́ТА, -ат, с., бот. Див. **КО́САТИНЬ**. Кельм. *От як зацві́ли си́ні кося́та* (Новоселиця Кельм.).

КО́СЯТИ. Кликати коня, повторювати вигук кось-кось. Заст., Кіцм. *Ти його́ ко́сяй, лиш диви́си, аби́ ни фівкнув* (Ревне Кіцм.).

КОСЯТИ́НА, -и, ж., бот. 1. Див. **КО́САТИНЬ**. Хот., Кельм. *Нарви́ косятини у буке́т* (Атаки Хот.). *Ниуда́чно ми посади́ли косяти́ну, ні одна́ ни зійшла́* (Козиряни Кельм.).

КО́СЬКАТИ. Див. **КО́СЯТИ**. Заст., Кіцм. *Ко́ськає до се́би, як мо́жи, а він ни хо́чи* (Южинець Кіцм.).

КОТАНИ́ЦА, **КОТИНИ́ЦА**, -і, ж., бот. Сорт дрібної кущової цибулі. Кіцм., Вижн., Стор. *Зібра́ла два ко́шикі котини́ці з гря́ткі* (Брусниця Кіцм.). *Моя́ котини́ца гет замо́кла* (Ясени Стор.). Див. **ГАНДАБУРЯ́НКА**.

КОТЕ́В, -ева. 1. Див. **КАВУ́ШНИК**. Глиб. *Кі́лько да́ла за той коте́в свій?* (Слобідка Глиб.). 2. Котел. Заг.

КОТЄ́ЧИЙ. Див. **КОТЯ́ЧИЙ**.

КОТИ́ГА, -и, ж. Віз без **КО́ШИКА** для перевезення дров. Хот. *Приві́з учо́ра дві коти́ги дров* (Атаки Хот.).

КО́ТИК, -а, ч., анат. Суглоб. Кіцм., Глиб. *Мене́ ще тро́шки ко́тики бо́лє* (Михайлівка Глиб.).

КОТИНИ́ЦА. Див. **КОТАНИ́ЦА**. Кіцм., Вижн., Стор.

КОТИ́ЦА, -і, ж., зоол. Кішка. Кіцм. *Ва́ша коти́ца, ви́тко, ку́ри їст, ку́мо?* (Нові Драчинці Кіцм.).

КОТИРНА́К, -а, ч. Пасовисько. Кельм. *Пасу́ коро́ви на котерна́ці* (Росошани Кельм.).

КОТИ́ХА, -і, знев. до **КОТИ́ЦА**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *На́ша коти́ха ма́є се́меро котиня́т* (Банилів Вижн.).

КОТІВЕ́Ц, **КОТОВЕ́Ц**, -вца, ж. Яр з джерелом води, потік. Глиб. *Той котіве́ц, шо ко́ло олі́йника тиче́* (Черепківці Глиб.).

КО́ТКА. Зм. до **КО́ДА 1**.

КОТЛІВНИ́ЦІ, -иц, мн. Ніші в основі печі, де зберігаються колені дрова, овочі. Кіцм. *Затарахто́ривси дес ніж, подиви́си, Ми́три, до котлівни́ц, мо́же там він* (Кліводин Кіцм.).

КОТЛО́НА, -и, ж., заст. Яма. Стор., Глиб. *Усіля́кого сміття́ наки́дали у котло́ну* (Горбівці Глиб.). *Ко́ло мо́сту вода́ ві́била вили́ку котло́ну* (Ясени Стор.).

КОТОВЕ́Ц. Див. **КОТІВЕ́Ц**. Глиб.

КОТО́РА. Див. **КУТО́РА**.

КОТОРБА́НИТИ. Стукати, тарабанити. Кіцм. *Ни до́ста то́го, шо при́йшо́в пізно, та ще й баняка́ми которба́ни* (Драчинці Кіцм.).

КОТРЕ́НЬКИЙ, пест. Котрий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ади́, є два турпа́ньчики, котре́нький тобі́ май до вподо́би* (Старосілля Кіцм.).

КОТРУ́ТА, -и, ж. Верхня частина печі. Кіцм. *Рощини́ла рощи́ну на хліп, замі́сила гу́сто, поста́вила на котру́ту, най підхо́ди* (Кліводин Кіцм.).

КОТРУ́ЦА, **КАТРУ́ЦА**, **КУТРУ́ЦА**, -и, ж. 1. Піддувало. Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Як котру́ца запе́рта, то ку́риси с шпа́рга*ту (Горбівці Глиб.). *Уже́ по́вна кутру́ца по́пелу* (Слобідка Глиб.). 2. Закуток біля печі, куди вигрібають жар. Хот. *Хліб уже́ мо́жна саджа́ти у піч, а грань тимча́сом відгорну́ти у котру́цу, най субі́ там ку́риси* (Долиняни Хот.).

КОТРУ́ЦИК, **КУТРУ́ЦИК**, -а, ч. Див. **КОТРУ́ЦА 1**. Кіцм. *Шо с тим кото́м роби́ти, знов залі́з у кутру́цик* (Станівці Кіцм.).

КОТЯ́ЧИЙ, **КОТЄ́ЧИЙ**. ***Котя́ча сте́шка**. Бездоріжжя. Заст. Кіцм. *Дес виде́ мине́ котя́чими стишка́ми, ше й черви́кі тут підру́* (Южинець Кіцм.).

КО́ТЬКА, -и, ж., дит. Картопля. Хот. *Ба́бо, дай міні́ ко́тьки* (Клішківці Хот.).

КОТЬО́ЛКА, рідк. **КАТЬО́ЛКА**, -и, ж. Бляшане відро. Заст., Нов., Хот.,

Кельм. *Озми котьолку і борзо принеси води* (Рингач Нов.). *У ці воді втопиласа вже ни одна катьолка* (Ржавинці Заст.).

КОХЛЯ, **КОФЛЯ**, -і, ж. Черпак, ополоник. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Дай мині кохлю, най насиплю собі боршю* (Добринівці Заст.). *Ззів кофлю зупи і побіг на вулицу* (Старі Драчинці Кіцм.).

КОФА, -и, заст. Дерев'яна посудина для води. Вижн. *Вода у хаті стоїт у путни, а колис ще були дирив'єні кофи* (Вашківці Вижн.).

КОФЛЯ. Див. **КОХЛЯ**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб.

КОЦ[1], -а, ч. Вовняна ковдра. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Колис укривалиси виринями, а типер коцами і ковдрями* (Шипинці Кіцм.). *Є коц з вовни, є кодрі з вати* (Голубівка Нов.).

КОЦ[2], виг. Дзьоб. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *А кугут коц кота в голву* (Южинець Кіцм.).

КОЦАТИ (-СИ, -СА). 1. Стукати (-ся), бити (-ся). Заст., Кіцм., Хот. *Лігай спати ни коцай головов до стола* (Шишківці Кіцм.). *Так ім си коцнула в голву, аж ми си свічки засвітили* (Бабин Заст.). 2. заст., обр. Бити писанку об писанку. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Йванку, ану коцай мою писанку* (Ставчани Кіцм.). *Гай, коцатиса, чиє яйце крепше* (Козиряни Кельм.).

КОЦИ, -ів, мн. Див. **КОПАНКИ**. Сок. *Люди колис ходили у коцах солом'яних, а типер у сапожках* (Романківці Сок.).

КОЦИК, -у, ч. Шерстяні нитки найвищої якості. Заст., Кіцм. *Де купила такого файного коцику?* (Васловівці Заст.).

КОЦИКОВИЙ. Вовняний, зроблений з **КОЦИКУ**. Заст., Кіцм. *Я дужи люб'ю той коциковий швидир* (Чуньків Заст.).

КОЦОМАХА, -і, ж., згруб. Велика грудка землі. Кельм. *Чириз ці коцомахі можна в'язи собі скрутити* (Козиряни Кельм.).

КОЦУН. Див. **КОЛЦУН 2**. Заст.

КОЦУР, -а, ч., згруб. Кіт. Заст., Кіцм. *Наш коцур так перши кусавси с Танащиним* (Ставчани Кіцм.).

КОЦЮБИТИСИ. Див. **КОЦЮРБИТИСИ**. Кіцм., Глиб.

КОЦЮРБИТИСИ (-СА), **КОЦЮБИТИСИ**. Скручуватися, згинатися. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Дитина коцюрбитси і так спит* (Шишківці Кіцм.). *Так ни коцюбси, йди собі право* (Горбівці Глиб.).

КОЦЮРУПКА, -и, зв.мн. **КОЦЮРУПКИ**, -ів, бот. Зморшок (вид грибів). Заст., Кіцм., Хот. *Коцюрупки жарені і варені дуже смашні* (Малинці Хот.).

КОЦЬКАНИЙ. Пещений. Заст., Кіцм., Стор. *Ни добри мати лишень одну дитину, бо віростає фест коцькана* (Драчинці Кіцм.).

КОЦЬКАТИ. Пестити, няньчити. Заст., Кіцм., Стор. *Шо лиш дитину коцькаїш, ану лиши її трохи* (Слобідка Глиб.).

КОЦЬ-КОЦЬ, **КОЦЮ-КОЦЮ**. Вигук, яким кличуть свиней. Заст., Кіцм., Стор., Хот., Кельм. *Коць-коць, малі, до корита* (Боянчук Заст.).

КОЦЬОЛОК, -а, ч. Невеликий котел, вмурований біля плити. Заст., Кіцм. *Насип у коцьолок води, аби си загріла, та будим прати* (Бабин Заст.).

КОЧАЛКА, **КОЧЯЛКА**, -и, ж., с.г. Знаряддя для валкування землі, валок. Нов., Кельм. *Бири, хлопчи, коні та пройдиси по зоранім кочялкою* (Козиряни Кельм.).

КОЧАЛКО, **КОЧІЛКО**, -а, с. 1. Котушка. Стор., Глиб. *Марічко, дай кочілко чорних ниток* (Слобідка Глиб.).

2. Зм. до **КО́ЧАЛО 1**. *Чика́й, ни тягни́ візо́к, бо ко́чілко спа́ло* (Лужани Кіцм.).

КО́ЧАЛО, **КО́ЧІЛО**, **КО́ЧЄЛО**, -а, с. 1. Коліща. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Хот., Кельм. *Торі́к він с ко́чалом бі́гав, а цего ро́ку на во́сінь уже́ в шко́лу піде́* (Долиняни Хот.). 2. Чугунні кільця закривати отвори на плиті. Заст., Кіцм., Глиб. *Здойми́ одно́ ко́чіло, аби́ бо́рші загрі́ласи віче́ря* (Зеленів Кіцм.). 3. Сувій (полотна, доріжок і т.д.). Заст., Кіцм., Глиб. *Мині́ ма́ма да́ла три ко́чілі вирі́нь* (Дорошівці Заст.).

КО́ЧАЛЦЕ, **КО́ЧІЛЦЕ**, -а, с. 1. Див. **КО́ЧАЛКО 1**. Глиб., Хот. *Агі́й, бу́ла у скле́пі, а ко́чілце забу́ла купи́ти* (Горбівці Глиб.). 2. Зм. до **КО́ЧАЛО 1**. Заст., Кіцм., Глиб., Хот., Кельм. *Ади́, ко́чілце відлиті́ло від твої́ маши́ни* (Прилипче Заст.).

КОЧА́Н. Див. **КОЧИ́Н**.

КОЧА́РГА, -и, ж. Частина кальсонів. Заст. *Коча́рга ушива́єси у кли́нці і тогди́ пришива́єси до поркіни́ц* (Дорошівці Заст.).

КОЧЕ́РГА, -и, ж. Ніжка дитячої колиски. Заст., Кіцм., Глиб. *Лиго́нько колиши́, бо ше коче́ргу зло́миш* (Боянчук Заст.).

КОЧЕ́РГІВНО, **КОЧЕ́РЖІВНО**, -а, с. Держак кочерги. Заст., Кіцм., Глиб. *Коче́ргівно до́бри, лиш коче́рга згорі́ла* (Горбівці Глиб.). *Пода́й-ко ми коче́ржівно, най коче́ргу заб'ю́ до́бри* (Борівці Кіцм.).

КО́ЧЄЛО. Див. **КО́ЧАЛО 1, 2**.

КОЧЄ́Н. Див. **КОЧИ́Н**.

КОЧЕ́РЖІВНО. Див. **КОЧЕ́РГІВНО**.

КОЧИ́Н, **КОЧЄ́Н**, **КОЧА́Н**, **КОЧЯ́Н**, -а, ч. 1. Качан кукурудзи без зерна. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Воро́ни так на пни об'ї́ли курудзи, шо лиш го́лі кочіни́ лиши́лиси* (Репужинці Заст.). *Стереби́ла сно́чі кори́то шу́льків, та ма́ю тро́хі кочані́в на роспа́лку* (Зелена Кельм.). 2. Недоїдена середина яблука чи груші. Заг. 3. Стрижень капусти (без листя). Заг.

КО́ЧІЛКО. Див. **КО́ЧАЛКО 1, 2**.

КО́ЧІЛО. Див. **КО́ЧАЛО 1, 2**.

КО́ЧІЛЦЕ. Див. **КО́ЧАЛЦЕ 1, 2**.

КО́ЧІНКА, -и, ж., бот. Див. **КОТАНИ́ЦА**. Глиб. *Ти мині́ му́сиш да́ти ко́чінкі на насі́ні* (Слобідка Глиб.).

КОЧЯ́ЛКА, -и. Див. **КОЧА́ЛКА**.

КОЧЯ́Н. Див. **КОЧИ́Н 1, 2, 3**.

КОША́ЛИК, -а, **КОШО́ЛОК**, -лка. Кошик з лози з одною ручкою. Заст., Кіцм., Глиб., Хот., Кельм. *Іди́ вруба́й коро́ві па́ру коша́ликів сі́чки* (Дорошівці Заст.). *Нарва́ли чере́шень по́вний кошо́лок* (Кельменці).

КОША́РКА, **КОШЕ́РКА**, -и, ж. Великий кіш з двома ручками. Глиб., Нов. *Купи́лам цего ро́ку аж дві коша́ркі до барабу́лі* (Слобідка Глиб.). *Барабу́лю ві́брали у коше́рку, вона́ ма́є два ву́ха, одне́ з одно́го бо́ку, а дру́ге з дру́гого* (Голубівка Нов.).

КОША́РИЩЕ, -а, с. Місце, де стояла кошара. Заст. *На коша́рищю по дощи́ є файні гу́би* (Дорошівці Заст.).

КОШАРО́ВСКИЙ, субст. Див. **КОША́РЬ**. Глиб. *Кошаро́вского я ни заста́в до́ма* (Горбівці Глиб.).

КОША́РЬ, -я́, ч. Кошикар. Заст. *Коша́рь плите́ ко́шики* (Чуньків Заст.).

КОШЕ́РКА. Див. **КОША́РКА**. Глиб., Нов.

КО́ШИК, -а, ч. 1. Верхня частина воза, виплетена з лози або збита з дощок. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Коли́с лиш пан ї́хав у такі́м ко́шику* (Драчинці Кіцм.). 2. Захисне плетиво на скляному посуді. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ца скле́нка три́маї до́вго того́, шо вна ма́ї ко́шик* (Слобідка Глиб.). 3. Частина дитячої

колиски. Кіцм. *Ко́шик від коли́ски зо́всім полома́вси* (Шипинці Кіцм.). 4. Корзина. Заг.

КОШИ́ТИСИ. Відставати, відпадати (про вапно від стіни). Заст., Кіцм., Вижн. *Чос коши́тси кава́лок стіни́* (Чорногузи Вижн.).

КОШКОВИ́НА, -и, ж. Мочар. Глиб. *Ко́ло фо́си сама́ кошкови́на* (Слобідка Глиб.).

КО́ШНИЦА, -і, ж. Приміщення у вигляді високого коша з дашком, в якому зберігають кукурудзу в качанах. Заг. *Куру́дзи у ко́шници ма́ют бу́ти вже сухі́* (Банилів-Підгірний Стор.). *Ко́шницу ро́бля с пру́тя або́ ла́тя* (Топорівці Нов.).

КОШО́ЛОК. Див. **КОША́ЛИК**. Кельм.

КОШТЕ́ННИЙ. Той, що має багато витрат. Заст., Кіцм. *Я вже шо кеште́нний с тим вісі́лєм, най го ли́хо о́зми* (Баламутівка Заст.).

КОШТОРО́БА, -и, ж., буд. Балка для даху. Стор. *Ца кошторо́ба ма́ла де́сіть ми́трів* (Снячів Стор.).

КОШТУ́Р, КУШТУ́Р, -а́, ч., заст. Тонка мотузка прив'язувати собаку чи свиню. Заст., Кіцм. *Йди жи́во, принеси́ мині́ кошту́р, най прив'є́жу це пісе́* (Бабин Заст.). *Там нима́ куштура́ в сіне́х?* (Борівці Кіцм.).

КОШУ́ЛЯ, -і, ж., заст., рідк. Сороча. Заст., Вижн. *Вони́ і росказа́ли, шо царі́вна купа́ласи в рі́цці, ски́нула оде́жу, кошу́лю, на ню покла́ла пе́рстинь* (Кулівці Заст.). *Ві́пири мині́ кошу́лю бі́лу, за́втра вбиру́ на ве́чір* (Берегомет Вижн.).

КОШУ́Т, -а, ч. Сухе бадилля кукурудзи. Вижн. *Це́го ро́ку бу́ди фа́йний кошу́т* (Чорногузи Вижн.).

КРАВА́Л, -у, ч. Бійка, сварка. Глиб. *Ви лиш чу́ли, а я ви́діла той крава́л на доро́зі* (Горбівці Глиб.).

КРАВА́ТЬ, -і, ж. Ліжко. Хот., Кельм., Сок. *Сплят на крава́ті, по́стилі, топча́ні* (Гвоздівці Сок.).

КРАДЕ́НЦ, -а. Див. **КРИДЕ́НЦ**. Стор.

КРАДО́МО, незм., заст., рідк. Див. **КРА́ДЬКИ**. Кіцм. *Блі́доли́ций мі́сіць ни раз своі́м промі́нім крізь шпа́ри крадо́мо до нас зазира́в* (Дубівці Кіцм.).

КРА́ДЬКИ, КРА́ДЬКІ. Крадькома, таємно. Заг. *Він кра́дьки від жі́нки хо́дит до буфе́ту* (Нижні Станівці Кіцм.). *На́ші сусі́ди кра́дькі від нас купи́ли собі́ маши́ну "Москві́ч", аш пі́слі всьо́го ми взна́ли* (Кам'янка Глиб.).

КРА́ЙКА, -и, ж. Широкий пояс, витканий із різнокольорових ниток. Заг. *Дава́й кра́йку, най си впире́жу, бо коси́ти ни змо́жу* (Кострижівка Заст.). *Жінки́ но́ся і люди́ кра́йки́, шоб ни підірва́тис. Жінки́ одяга́ли кра́йки́ на соро́чку під спі́дницу* (Рингач Нов.).

КРА́ЙЧИК, -а, ч. 1. Окраєць, останній шматок хлібини. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Бири́ їж кра́йчик с хлі́ба, аби́ тибе́ хло́пці люби́ли* (Новосілка Кіцм.). *Від ці́ло́го хлі́ба, коли́ пе́рший раз кра́є, то ці́луш-ка, напослі́дку кра́йчик* (Прплипче Заст.). 2. Зм. до **КРАЙ**. Заг. *Ни сіда́й на кра́йчик ла́ви, бо впа́деш* (Круглик Хот.).

КРАК, -а́, ч. 1. Гілка. Заг. *Уну́к прикє́гну́в з лі́са вили́кий крак і ки́нув за ха́тов* (Боянчук Заст.). *Така́ рісо́та в ці́м ро́ці, аш си краки́ вгина́ют* (Киселів Кіцм.). 2. Притока річки. Вижн. *С пра́вого крака́ му́тна́ вода́ і́де* (Розтоки Вижн.).

КРАКА́Н[1], -а́, ч. Частина **ВИЯ́ШОК**, вертикальний стовп з триніжками. Вижн., Глиб., Хот., Сок. *Заниси́ крака́н до ха́ти, бо дощ мо́чі мі́ток* (Слобідка Глиб.). *Це де́рево до́бре на*

кракани (Коболчин Сок.). 3. Самотока. Хот. *Ти ни зичила у мени кракана?* (Клішківці Хот.).

КРАКАН[2], -а, ч. 1. Сажень. Хот., Кельм., Сок. *Інтересно, кілько тут буди краканів?* (Козиряни Кельм.). 2. Мотузок біля колиски. Кельм. *Ни гойдай так дуже, бо урвеси кракан* (Новоселиця Кельм.).

КРАКАНАСТИЙ. Див. **КРАКАНАТИЙ**.

КРАКАНАТИЙ, **КРАКАНАСТИЙ**. 1. Гіллястий. Заг. *Піт цим краканастим дубом добри у спеку сидіти* (Стара Жадова Стор.). 2. Кривоногий. Глиб., Кельм., Сок. *Такий краканатий, як на боцці ріс* (Лукачівка Кельм.). 3. Довгоногий. Кельм., Сок. *Ну й краканатий ти, здаєси, й до неба достаниш, як скочиш* (Козиряни Кельм.).

КРАКАНИ, -ів, мн. Див. **КРОСЕНЦА 1**. Хот., Сок. *Чьо, вари, ці кракани так хітаюцца?* (Грозинці Хот.).

КРАКАНКА, -и, ж. Див. **КРАК 1**. Нов. *Йди приниси на вогонь краканок* (Подвірне Нов.).

КРАКАТИЙ. Див. **КРАКАНАТИЙ 1**. Заст. *Горіх такий кракатий, шо аш темно на обoрі від него* (Самушин Заст.).

КРАКІШНЯТИЙ. Див. **КРАКАНАТИЙ 1**. Хот. *В тому другому городі лакації вігналиси такі кракішняті, такі високі* (Долиняни Хот.).

КРАМСАТИ. 1. Сварити, лаяти, кричати. Глиб. *Що так крамсаїш на мени?* (Черепківці Глиб.). 2. З поспіхом виконувати якусь роботу. Кіцм. *Дивиси як Міхаіло крамсає травку* (Драчинці Кіцм.).

КРАНКА, -і, ж. 1. Див. **КРАК 1**. Стор., Глиб. *Дай хоть кранку чірвоного ліліяку, що с така погана!* (Слобідка Глиб.). 2. Гроно. Стор., Глиб. *Гай іди урви мині кранку винограду* (Костинці Стор.).

КРАНКАСА, -и, ж., заст. Каса взаємодопомоги. Кіцм. *Нам с кранкаси дали вісімдисєть рублів* (Брусниця Кіцм.).

КРАНКАТИ. 1. Крякати. Кіцм., Стор., Хот. *Сидиш, бало, в окопі, а с страху так і чуєш, як ворони нат твойов головов кранкают* (Долиняни Хот.). 2. перен. Сваритися, бурчати. Кіцм., Стор., Хот. *Ца баба з ранку до вечіра кранкає на голові* (Стрілецький Кут Кіцм.).

КРАНЦ, -а, ч, **КРАНЦИ**, -ів, мн., шев. Рант. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Дерев'яними колками прибивают кранц, підошву шкіряну* (Юрківці Заст.). *Чьо хочіш, поклав швец до чірвик добрі кранци* (Горбівці Глиб.).

КРАП, -у, іхт. Карась. Глиб. *Крапів можиш уздріти скрізь у водах* (Черепківці Глиб.).

КРАПНИСТИЙ. Краплистий. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Крапнистий іде дощ, буде файний урожай* (Шилівці Хот.).

КРАСА, -и, ж. Веселка. Заст. *Краса воду п'є с сходу, ни буди дощу* (Задубрівка Заст.).

КРАСЄТИ. Рябіти, миготіти. Заст. *Чос мині нині дуже красії в очах і голова мине болит* (Звенячин Заст.).

КРАСИЙ. 1. Рябий, пістрявий. Заст. *Генди той красий бичок, то наш* (Звенячин Заст.). 2. Веснянкуватий. Заст. *Як був маленький, то був файніший, а тепер такий си красий зробив* (Звенячин Заст.).

КРАСКА, -и, ж. Див. **КРАСА**. Заст., Сок. *По дощи на небі віходи краска, або дуга* (Заставна). *Ади, краска воду п'є, ше буди дощ* (Коболчин Сок.).

КРАТКА, -и, ж. Клітинка. Заст. *Так пиши, як тобі вчителька показала, у кожді кратці* (Звенячин Заст.).

КРАТКА́ТИЙ. Клітчастий. Заст. *Я купи́ла си зиле́ний плащ кратка́тий* (Кострижівка Заст.).

КРАТКУВА́ТИ. Робити **КРА́ТКИ**. Заст. *Краткуй мині́ той папір, то я пириб'ю вішива́нє* (Звенячин Заст.).

КРА́ЧИЙ. Див. **КРАКАНА́ТИЙ 2**. Заст. *Її хло́пчик таки́й кра́чий, шо страшне́* (Звенячин Заст.).

КРА́ЧИТИСИ. Ходити, кривлячи ногами. Заст. *Та вона́ би файно ходи́ла, би си так ни кра́чила* (Звенячин Заст.).

КРАЧОВИ́ТИЙ. Див. **КРАКАНА́ТИЙ 2**. Заст. *Ади́ як той мали́й крачови́тий за дітьми́ ста́ршими біжи́т* (Звенячин Заст.).

КРАЧЬО́К, -чька́, ч. Зм. до **КРАК**. Заст., Кіцм., Кельм. *Уломи́ мині́ крачьо́к їліяку́* (Козиряни Кельм.).

КРАЩ́ІШИЙ. Див. **КРАЩ́ІЩИЙ**.

КРАЩ́ІЩИЙ, **КРАЩ́ІШИЙ**, рідк. Кращий. Заст., Кіцм. *Е, ца матéрія бага́то краці́ща за ту* (Бабин Заст.).

КРЕ́ВНИЙ, рідк. 1. Рідний. Заст., Кіцм. *Кре́вний син уме́р, а тато ни прийшо́в на по́хорон* (Борівці Кіцм.). 2. Важкий, гіркий, кривавий (про працю, сльози). Кіцм. *Ті гро́ші я добува́в там кре́вними мозиля́ми* (Киселів Кіцм.).

КРЕ́ВНО, незм., заст. Сильно, щиро, міцно. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Я коли́с ту ді́вку кре́вно лю́би́в, али її ро́дичі ни хоті́ли мине́, бо я був бі́дний* (Шилівці Хот.).

КРЕ́ДИНС, -а, ч. Див. **КРИДЕ́НЦ**. Заст.

КРЕ́МИТИ. Мазати взуття кремом. Нов. *Поза́втра пра́зник, тра зара́ня кре́мити чиривики* (Слобода Нов.).

КРЕ́МСАТИ. Грубо, нерівно рубати, розрізати. Хот. *Два дні кре́мсали одну́ скалу́ і наре́шті такі́ розби́ли* (Долиняни Хот.).

КРЕМСА́ТИ. Бити. Кельм. *Так то́го па́рупка кремса́ли, шо живо́го ті́ла ни було на нім* (Козиряни Кельм.).

КРЕПІ́Р, **КРИПІ́Р**, **КРІПІ́Р**, незм. 1. Важко, скрутно. Заст., Кіцм., Глиб. *Бу́ли малі́ ді́ти, то з ни́ми був крепір* (Шипинці Кіцм.). 2. Дуже потрібно, вкрай необхідно. Заст., Кіцм., Глиб. *Мині́ кріпір тра́ба гро́ший до за́втра* (Онут Заст.).

КРЕПІРУВА́ТИ, **КРИПІРУВА́ТИ**, **КРІПІРУВА́ТИ**. Бідувати, мучитися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *За́молоду ду́же крепірува́в, бо ке́шко прихо́див той ґре́йцарь, ґі́ти бу́ли дрібні́, а за́риз уже́ до́бри, а́ли вже м ду́жи стари́й, нима́ коли́ жи́ти* (Василів Заст.). *Ми до́вго крипірува́ли бис ха́ти, аж віта́к та́то прода́ли морґ по́ля і нам да́ли на буді́влю* (Южинець Кіцм.). *Ой і кріпірува́в він с ти́ми дітьми́* (Кам'янка Глиб.).

КРЕ́ПЛИК, -а, ч., кул. Печиво. Стор. *Напикла́м кре́пликів, а нима́ куму́ ї́сти* (Ясени Стор.).

КРЕ́ПКИЙ. Сильний, міцний. Заг. *Він таки́й шя кре́пкий, шо і вола́ звали́в би* (Козиряни Кельм.).

КРЕ́ПКО, незм. 1. Сильно, міцно, дуже. Заг. *Кіка́йти до ха́ти, бо надво́рі кре́пко студи́но* (Киселів Кіцм.). *Син наш кре́пко побудува́вси цего ро́ку* (Товтри Заст.). *Лі́том день кре́пко до́вгий, а зимо́ю коро́ткий* (Кельменці). 2. Швидко. Стор. *Кре́пко пі́деш, то ско́ро при́йдеш* (Старі Бросківці Стор.).

КРИВА́ВНИК. Див. **КРОВА́ВНИК**. Хот.

КРИ́ВАТИ. Шкутильгати. Заг. *Уколо́вси в но́гу і так кри́ває, шо но!* (Борівці Кіцм.). *Ще в пе́рші́ світові́ во́йні був ране́ний в лі́ву но́гу, тому́ кри́ваю* (Новоселиця Кельм.).

КРИВДУВА́ТИСИ (-СА). Скаржитись, жалітися. Заст., Кіцм., Хот.

Поклав колгоз йому хату, а він ща й кривдуєсси (Дорошівці Заст.). *Вона так, бідна, кривдуваласа на свого зятя* (Малинці Хот.).

КРИВИЧКА, -и, ж., с.г. Частина коси, ручка для правої руки. Кіцм., Глиб. *Траба прибити другу кривичку, бо ца вже відпадаї* (Берегомет Кіцм.).

КРИВОБЕДРИЙ. Кривобокий. Кельм. *Ще того кривобедрого буду слухати, ни мав би роботи* (Новоселиця Кельм.).

КРИВОСВІТЧИНЯ (-Є), заст. Неправдиве свідчення. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Колис також карали за кривосвітчинє* (Бабин Заст.).

КРИВУЛЄТИ. Див. **КРИВУЛЯТИ 1, 2, 3**.

КРИВУЛИЦЯ, -і, ж. Див. **КРИВУЛЯ**. Заст. *Озьми рівнішу палицю, бо то кривулиця* (Мусорівка Заст.).

КРИВУЛЯ, -і, ж. Крива палиця. Кіцм., Хот. *Бири кривулю в руки та й гони корову пасти* (Атаки Хот.).

КРИВУЛЯТИ, **КРИВУЛЄТИ**. 1. Йти, хитаючись. Заст., Кіцм., Глиб. *Той ґід, витко, п'яний, бо ади як кривуляя* (Южинець Кіцм.). 2. Нерівно різати, креслити тощо. Заст., Кіцм., Глиб. *Маріко, шо так хліп кривулєїш* (Слобідка Глиб.). 3. Викручуватись, намагатись вийти з неприємної ситуації. Заст., Кіцм., Глиб. *Що ти кривулєїш, ліпши кажи правду* (Михайлівка Глиб.).

КРИВУЛЬКА, -и, ж. Вид вузького узору кривою лінією. Заст., Кіцм. *Коло піткічки мама вішила кривульку* (Прилипче Заст.).

КРИВУНДА, -и, ж, знев. Див. **КРАКАНАТИЙ 2**. Заст., Кіцм. *А той кривунда чьо до теби чіпляяси?* (Киселів Кіцм.).

КРИВУНОК, -нка. Ріг будинку, вулиці. Див. **ВІНКІЛЬ**. Глиб. *Мало шо ни заїхали у шаниц на кривунку* (Горбівці Глиб.).

КРИГА, -и, ж., бдж. Медові соти. Глиб. *Бджоли уже наносили повні криги меду* (Слобідка Глиб.).

КРИДЕНЦ, **КРАДЕНЦ**, **КРЕДИНС**, -а, ч. Кухонна шафа, сервант. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Поскладай начінє у криденц* (Брусниця Кіцм.). *Маїти у хаччині файний криденц* (Нові Broсківці Стор.).

КРИЖАВКА. Нов., Хот., Кельм., **КРИЖЄВКА**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., **КРИЖІВКА**, -и. Кіцм., Хот., **КРУЖЯВКА**. Заст. 1. Головка квашеної капусти. *Я буду квасити й крижівок, абим мала на голупці* (Глинниця Кіцм.). *Я аж до висни маю кружявкі, бо багато кладу квасити* (Мусорівка Заст.). *Голупці можна робити з крижавок* (Лукачівка Кельм.). 2. перен., знев. Голова (людини). Вижн. *Ну й крижєвка у тебе на плечах!* (Чорногузи Вижн.).

КРИЖБАНТ, -а, ч., буд. Балка скріплювати крокви. Заст., Кіцм. *Вже з місіць буди, як зачєли йму хату будувати, уже крокви поклали, крижбанти* (Борівці Кіцм.).

КРИЖЕВИЙ. Квадратний (про хустку, скатерть). Заст., Кіцм. *На той сків маю крижеву скатирть, бо він квадратний, а на той довгий – подовгувату* (Кострижівка Заст.). *Твоя фустка крижева, бо ади кінці сходяси* (Киселів Кіцм.).

КРИЖЄВКА. Див. **КРИЖАВКА**.

КРИЖИК, -а, ч. Ремінне перехрестя між віжками. Хот. *Зариз поїдемо, най лиш роспутаю крижики на вашках* (Долиняни Хот.).

КРИЖІВКА. Див. **КРИЖАВКА**.

КРИЖМА, -и, ж. Дарунок дитині на хрестини або звіздини. Заг. *Понесли багату крижму, з поваги, та й*

ду́же дружи́ли вес час (Ржавинці Заст.). *До мої́ сусі́ди нане́сли по́вно крижмі́в на христи́ни* (Вали Вижн.).

КРИЖУВА́ТИСИ. Робити розминку. Двоє стають спиною один до одного і, переплівшись руками, по черзі нагинаються вперед, підіймаючи один одного. Заст., Кіцм. *Гай ходи́ уже́ крижува́тиси, бо кри́жі боле́, вже ни мо́жу сапа́ти* (Борівці Кіцм.).

КРИ́ЛА, -ий, мн. 1. Дві однакові красиві хустки, що їх чіпляють до **ФО́ТИ**. Вижн. *Ти бу́диш на да́ниц вбира́ти кри́ла?* (Карапчів Вижн.). 2. Мн. від **КРИЛО́**. Заг.

КРИМИНИ́СТИЙ. Темно-сірий з чорними смужками (про голубів). Заст., Кіцм. *Є го́лубці чо́рні, чирво́ні, кримини́сті, була́ні, попили́сті* (Юрківці Заст.). *Са́нди, прода́й мині́ то́го голу́пці кримини́стого?* (Борівці Кіцм.).

КРИМІНА́Л, **КРИМІНА́Р**, -у, ч., заст. В'язниця. Заг. *Колі́с руму́ни би́ли і бра́ли до криміна́лу за то, шо говори́ли по-украї́нскі* (Звенячин Заст.). *За Риму́нії бу́ло тя́шко криміна́ри вітри́мувати* (Зеленів Кіцм.).

КРИМІНА́ЛНИК, **КРИМІНА́РНИК**, -а. Арештант, в'язень. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *А той криміна́лник вже є до́ма?* (Шишківці Кіцм.). *Іди́ ти, криміна́рнику воде́н* (Снячів Стор.).

КРИМІНА́Р. Див. **КРИМІНА́Л**.

КРИМІНА́РНИК. Див. **КРИМІНА́ЛНИК**.

КРИМІНИ́ЦА, -і, ж. Гладкий, відшліфований камінь. Стор., Глиб. *Тіка́й бо́рші дудо́му, бо шпуре́ю цев кримі́ницов* (Слобідка Глиб.).

КРИ́МКА, -и, ж. Див. **КУ́ЧМА 1**. Заст., Кіцм., Вижн. *Мій чолові́к, бува́ло, колі́с, як вбире́си в сарда́к, на го́лову во́зми кри́мку, то ду́же бу́ло фа́йно* (Веренчанка Заст.). *З мі́сішного єгне́ти ві́ди фа́йна кри́мка* (Банилів Вижн.).

КРИ́НЦАТИ. Лузати соняшникове чи гарбузове насіння. Стор. *Я лю́б'ю кри́нцати зе́рнята* (Снячів Стор.).

КРИПІ́Р. Див. **КРЕПІ́Р**.

КРИПІРУВА́ТИ. Див. **КРЕПІРУВА́ТИ**.

КРИ́СКА, -и, ж. заст. Притиск, легкий удар (щіткою під час чищення коней). Заст. *Пан ра́но пиривіре́в, чи уда́рив два́цікь штири кри́ски* (Прилипче Заст.).

КРИЦЕ́НИЙ. Зморщений, із зборками. Стор. *У си́того буга́я ши́я крице́на* (Снячів Стор.). *Я та́кож ма́ю соро́чку с крице́ними рукава́ми* (Снячів Стор.).

КРИЦИ́ТИ. Робити дрібні зборки стягуванням нитки або шнура. Стор. *Тре́ба крици́ти рукави́, бо ду́жи широ́кі* (Снячів Стор.).

КРІ́ВЛЯ, -і, ж. Покрівля. Заг. *Крі́влю уже́ м ку́пив, а ще це́глу ку́п'ю, і почне́м кла́сти ха́ту* (Дорошівці Заст.).

КРІ́ҐЕЛЬ, **КРІ́ҐЛЬ**, -ґля, ч., **КРІ́ҐЛЯ**, -і, ж., заст. Бокал. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ва́си, пішли́ на крі́ґль пи́ва* (Чорногузи Вижн.). *Зо́лото ни чолові́к, коли́ ни здиби́моси, за́ше кладе́ мині́ у буфе́ті крі́ґлю пи́ва* (Драчинці Кіцм.).

КРІ́ҐЛЯ. Див. **КРІ́ҐЕЛЬ**.

КРІ́ҐЛЬ. Див. **КРІ́ҐЕЛЬ**.

КРІ́НЬКАТИ. Див. **КРУГУ́НЬКАТИ**. Кельм. *Крі́нькайти, крі́нькайти, ві́здихали би ви!* (Козиряни Кельм.).

КРІ́ПІР. Див. **КРЕ́ПІР**.

КРІПІРУВА́ТИ. Див. **КРЕПІРУВА́ТИ**.

КРІ́СЛО, -а, с., с.г. 1. Частина валка. Стор. *Зупсува́лоси крі́сло у ва́лку́* (Стара Жадова Стор.).

КРОВ, -и, ж. ***Крови́ ни доруба́тиси (-са)**. Бути знесиленим, знекровленим. Заст., Кіцм. *Така́ м чос низда́ла,*

що в мени би крови ни дорубавси (Борівці Кіцм.).

КРОВАВНИК, **КРИВАННИК**, -а, ч., бот. Деревій. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *На жолудок добри пити гарбату с кровавника* (Чорногузи Вижн.). *Кривавник любит рости по краях дороги* (Ошихліби Кіцм.).

КРОВНИК. Див. **КРОВАВНИК**. Заст. *Кровник росте на толоці коло дороги* (Прилипче Заст.).

КРОЇТИ. 1. Різати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот., Сок. *Йди крій хліба, бо пора вже вічеряти* (Зеленів Кіцм.). *Матка приходит по тижниві, та й кроїт колачі, п'ют, гуляют лиш самі старші* (Стара Жадова Стор.). *Хліб кроя, і яблуко також кроя* (Юрківці Заст.). 2. перен., знев. Бити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Де хто видів, шоби дитину так кроїти* (Михайлівка Глиб.).

КРОКІС, **КРОКІШ**, -у, ч., бот. Нагідки. Заст., Кіцм., Стор., Хот., Кельм. *У нас у городі такий файний крокіс росте* (Хлівище Кіцм.). *Так розвівса крокіш, що прийшлоса сапою вірубувати* (Клішківці Хот.).

КРОКІШ. Див. **КРОКІС**. Хот.

КРОКНИСТИЙ. Той, хто робить великі кроки. Заст., Кіцм. *Ох ти і крокнистий, с тобов ніхто ни годин іти* (Борівці Кіцм.).

КРОМСАТИСИ. Ударятися, битися. Док. **КРОМСНУТИСИ**. Заст., Кіцм. *Так кромснуласи моя Наталька в голову, аж ґудз вібіг* (Хлівище Кіцм.).

КРОПИТИ, перен., ірон. 1. Бити. Заст., Кіцм. *Али й буди тибе мама кропити, шо ти так обмастивси* (Веренчанка Заст.). 2. Бризкати. Заг.

КРОПЛІ, -ів, мн. 1. М'ятні краплі. Заст., Кіцм., Глиб. *Купи у склепі цукерків с кроплями* (Баламутівка Заст.). 2. Краплі, рідинні ліки. Заг.

КРОПНУТИ. 1. фам. Випити, хильнути. Кіцм., Стор. *Ну я на вісілю й кропнув, що согодни ни можу до себи прийти* (Берегомет Кіцм.). 2. перен. Вдарити (батогом, прутом). Заст., Кіцм., Стор. *Як кропну пару раз цим батіжком* (Великий Кучурів Стор.).

КРОСЕНЦА, -ів, мн. 1. Пристрій для пиляння дров, козли. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Куме, позичти кросенців, най напилю дров, бо наші зломалиси* (Дорошівці Заст.). 2. Станок ручної пилки. Заст., Стор. *Кросенце столярської пилки складаюцци с плечок, шнура, поперечки, ручок, пили* (Стара Жадова Стор.). 3. Зм. до **КРОСНА 1**. Кельм., Сок. *Від жорин лиш одні кросенца є, а камінь давно розбили* (Росошани Кельм.).

КРОСНА, -ен, мн., заст. 1. Дерев'яний станок жорен. Кіцм., Сок. *Поколи вже ті кросна від жорен, нащо вони* (Романківці Сок.). 2. Ручний ткацький верстат. Заг.

КРОШКА, -и, ж. Крихта. Кельм., Сок. *Позбирай крошки с стола* (Лукачівка Кельм.).

КРУГАЙ, незм., заст. ***Кругай світа**. Світ за очі. Заст. *Прийде ми си йти від свого чоловіка кругай світа* (Бабин Заст.).

КРУГЛА, -ої, ж., субст. "Гуцулка" (назва танцю). Заст., Кіцм. *На вісілю як заграли круглої, то найкь старі данцували* (Киселів Кіцм.).

КРУГЛЄК. Див. **КРУГЛЯК**.

КРУГЛИЙ. ***Кругли слово**. Останнє, підсумкове слово. Заст., Кіцм. *Старости кажут молодому аби він вкінци сказав кругли слово, а той крикнув: "Обруч!"* (Борівці Кіцм.).

КРУГЛОВИЙ. Кільцевий. Заст., Кіцм. *Зариз має бути кругловий автобус, цим поїдим* (Кіцмань).

***Круглова́ робо́та**. Безкінечна робота. Заст. *В мени в хаті си́лно круглова́ робо́та: палю́, варю́, шию́* (Добринівці Заст.).

КРУГЛЯ́ВО, незм. Кругло, опукло. Заст., Кіцм., Глиб. *Обгимблюй ці ка́нти кругля́во, аби́ в ру́кі ни дави́ли* (Васловівці Заст.).

КРУГЛЯ́К, КРУГЛЄ́К, -а́, ч. Ділянка якоїсь поверхні, формою схожа на круг (западина, ставок, вигін). Заст., Кіцм. *На моїм кругляку́ куру́дзи ліпше ро́дя, як барабу́ля* (Драчинці Кіцм.). *Жень коро́ву на кругляк, там ліпша трава́* (Мусорівка Заст.).

КРУГУ́НЬКАТИ. Кувікати. Заст., Кіцм. *Йди дай пацє́там ї́сти, чуї́ш, як кругу́нькают* (Борівці Кіцм.).

КРУ́ЖИВО, -а, с. Мереживо. Заст., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Прийди́ подиви́си, яке́ я купи́ла файни кру́живо* (Звенячин Заст.).

КРУЖІ́ВНИЙ. Мережаний. Заст. *Я ма́ю шти́ри кружі́вних про́стини* (Звенячин Заст.).

КРУ́ЖІЛО, -а, с. Див. **КРУЖО́К 2**. Глиб. *Ко́ло кру́жіла в'є́жиси ни́тка кроїти куле́шу* (Михайлівка Глиб.).

КРУЖІЛЬНИ́ЦА, -і, ж. Частина прядки, держак, на який намотують прядиво чи вовну. Кіцм. *Уже́ намо́талам на кружільни́цу прє́діва, а воно́ всьо гу-гу-гу у ко́мині* (Кліводин Кіцм.).

КРУЖЛЯ́К, -а́, ч. Танок "Коло". Хот. *У на́шому силі́ ду́жи лю́бля гуля́ти кружляка́* (Долиняни Хот.).

КРУЖО́К, -жка́, ч. 1. Маленький круглий столик. Хот. *Ма́ємо два кружки́, оде́н ста́вимо лі́том надворі́* (Долиняни Хот.). 2. Дерев'яне кружало з ручкою, на яке викидають гарячу мамалигу. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Клади́ кружо́к на стів, бо вже куле́ша звариласи* (Брусниця Кіцм.). *Дава́й кружо́к, бо мамали́ґа пригора́є* (Лукачівка Кельм.).

КРУЖЯ́ВКА. Див. **КРИЖА́ВКА**.

КРУК, -а, ч., орн. Лелека. Хот. *Я так лю́б'ю, коли́ прилі́та́ют кру́ки* (Клішківці Хот.).

КРУМЕ́ЙЧИК. Див. **КУРМЕ́ЙЧИК**. Нов., Хот.

КРУКІ́Ж. Див. **КРУТІ́Ж**.

КРУМЦА́НҐЄЛЬ, -ґля, **КРУМЦА́НҐЕР**, -ґера, ч., ков. Криві зігнуті кліщі тримати розпечене залізо. Заст., Кіцм., Хот. *Пода́й, хло́пчі, крумца́нґель, най ві́тягну зилі́зо з вогню́* (Глиниця Кіцм.). *А бис крумца́нґера нима́ шо кова́лю роби́ти* (Малинці Хот.).

КРУМЦА́НҐЕР. Див. **КРУМЦА́НҐЕЛЬ**.

КРУ́НЬКАТИ, знев. Їсти. Кіцм., Глиб. *Ці́лий день кру́нькаїш то дрі́бне, а боршю́ і ни поку́шаїш* (Драчинці Кіцм.).

КРУ́ПКА, -и, ж. Зборка. Заст. *На ці спідни́ци цих крупо́к забага́то* (Прилипче Заст.).

КРУПНІ́СЬКИЙ. Дуже крупний. Заст., Кіцм., Стор. *Крупні́ська, крупні́ська ца мука́, до́бре нев свині́ гудува́ти* (Михальча Стор.).

КРУТАНИ́НА, -и, ж. Морока, біганина. Заст., Кіцм., Хот. *Я мав до́ста тої крутани́ни, по́кі всі спра́вки повібира́в* (Дубівці Кіцм.).

КРУТА́Р, -а́, **КРУТА́РЬ**, -я́, ч. Шахрай, нечесна людина. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Ни слу́хайти, шо вам бластама́чи він, то таки́й крута́рь, шо рі́дного та́та опкру́тит* (Новосілка Кіцм.).

КРУТА́РЬ. Див. **КРУТА́Р**.

КРУТІ́Ж, КРУКІ́Ж, -а, ч. Вир. Кіцм., Стор. *Ни пливи́ на сириди́ну, бо мо́жиш трафи́ти на круті́ж* (Глиниця Кіцм.). *С крукі́жа́ тя́шко ві́плисти* (Ясени Стор.).

КРУ́ЦИКИ, -ів, мн., бот. Сорт дрібної продовгуватої картоплі. Кельм. *Свиний нима́, то кру́циків ни сади́, хто їх бу́ди ї́сти* (Козиряни Кельм.).

КРУ́ЧА, -і. Див. **КРУТІ́Ж**. Хот. *Купа́йса, купа́йса, мо́жи попа́диш дес на кру́чу, то лиш но́ги протя́гнеш* (Бочківці Хот.).

КРУЧО́К, -чка́, ч., заст., рідк. Пляшка місткістю 0,075 л. Сок. *Було́, пі́дим у воскресе́ня, набире́м кручкі́в у карма́ни і дай бог здоро́вля* (Коболчин Сок.).

КУБА́Й, КОВБА́Й КОВБА́ЛЬ, -я, ч. Дерев'яний черпак біля польової криниці. Кельм., Сок. *У кирни́цах на по́ли нима́ вадра́, лиш куба́й* (Молодове Кельм.). *Мо́жити йти й до то́ї кирни́ці, там ковба́ль є* (Сербичани Сок.).

КУБІКО́ВКА, КУБІТО́ВКА, -и, ж. Обмірювання спиляного дерева. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ми сиго́дни закі́нчимо кубіко́вку, бо де́рива вже нибага́то* (Стара Жадова Стор.).

КУБІКУВА́ТИ, КУБІТУВА́ТИ. Обмірювати, визначати кількість спиляного дерева. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Перед ти́м, як склада́ти в ми́ґлу, де́риво кубіку́ют* (Коритне Вижн.). *Кубікува́ти то є обмі́рювати де́риво, шоби зна́ти, кі́лько кубоме́трів* (Комарівці Стор.).

КУБІ́ТА. Див. **КОБІ́ТА**. Кіцм., Нов., Хот.

КУБІТО́ВКА. Див. **КУБІКО́ВКА**.

КУБІТУВА́ТИ. Див. **КУБІКУВА́ТИ**.

КУВО́ЧИТИ. Див. **КВО́КАТИ**. Заст.

КУВШИ́НА, -и, ж. Короткий жіночий кожух. Заст., Кіцм. *Кувши́ну бі́льши но́ся жі́нки́* (Шипинці Кіцм.).

КУВШИ́НКА, -и, ж. Зм. до **КУВШИ́НА**. Заст., Кіцм. *Коли́с, як я бу́ла мала́, зроби́ли мині́ ві́шивану кувши́нку* (Борівці Кіцм.).

КУГУ́Т, КОГУ́Т, -а, ч. Півень. Заг. *Чу́єш, як наш кугу́т фа́йно пі́є?* (Репужинці Заст.). *Фа́йного когута́ лиша́ют на насі́ня* (Лукачівка Кельм.). 2. Хлопець-забіяка. Заст. *Ади́, яки́й кугу́т, уже́ би си бив* (Звенячин Заст.). 3. Недокіс. Заст., Нов., Хот., Кельм. *Полишє́в кугути́ по́пі́д поко́си* (Юрківці Заст.). 4. Верхня залізна частина люшні у возі. Кіцм., Кельм. *Ста́ньти, вуйку, бо аді́т ко́шик ві́скочив с кугута́* (Козиряни Кельм.). ***Кому́ веде́си, тому́ й кугу́т несе́си** (Крива Стор.). Щастить. Заг.

КУГУТИ́, КОГУТИ́, -ів, мн. 1. Візерунки на шибі від морозу. Заст., Кіцм. *Віде́й моро́з до́брий бу́де, бо вже кугути́ на ві́кна лі́зут* (Юрківці Заст.). 2. Мн. до **КУГУ́Т 1**. Заг.

КУГУ́ТИК, КОГУ́ТИК, -а, ч. 1. Зм. до **КУГУ́Т 1**. Заг. *Кугу́тики ще молоді́, а вже пі́ют* (Звенячин Заст.). 2. перен. Хлопчик-пустун. Заст. *Шо, кугу́тику, уже́ тє наби́ли?* (Звенячин Заст.). 3. Цукерка-леденець на паличці. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Купи́лам свої́ малі́ шти́ри кугу́тикі* (Самушин Заст.). 4. Зв. мн. **КУГУ́ТИКИ, КОГУ́ТИКИ**, -ів, бот. Ірис. Глиб. *Уже́ зацви́ли жо́вті кого́тики, уже́ ско́ро будут цвисти си́ні* (Михайлівка Глиб.). 5. Зм. до **КУГУТИ́ 1**. Заст., Кіцм. *Напали́ до́бри в ха́ті, та й кугу́тики з ві́кон втичу́т* (Прилипче Заст.). *Є моро́з, ади́, як фа́йно кугу́тики лі́зут на ві́кна* (Іванківці Кіцм.). 6. бот. Сині польові квіти. Заст. *Кугу́тики ма́ют мо́цне здибло́ і фа́йні квіточкі́* (Звенячин Заст.).

КУГУТІ́Й, КОГУТІ́Й, -я́, ч., згруб. до **КУГУ́Т 1**. Заст., Кіцм. *Ади́, на ма́їш, той кугуті́й пові́в усі́х кури́й на грі́тки́* (Бабин Заст.).

КУГУТКА́НЯ, -і, ж. Вівця з відростками на підборідді. Кіцм. *Ма́єм де́сіть ове́ц, а одна́ з них кугутка́ня* (Лужани Кіцм.).

КУГУТО́К, -тка́, ч. Див. **КОВТО́К 1**. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Де купи́ла такі́ фа́йні кугутки́?* (Топорівці Нов.). *Це я собі́ заміня́ла за плато́к кугутки́* (Ломачинці Сок.).

КУГУТЯ́ЧИЙ, КОГУТЯ́ЧИЙ. Півнячий. Заг. *Нима́ лі́пшого студи́нцу, як кугутя́чий* (Кам'яна Стор.).

КУДЕ́ЛЬКА, -і, ж., бот. Сорт винограду. Хот. *Ка́жут, шо с куде́лькі до́бри вино́ роби́ти* (Грозинці Хот.).

КУДЛА́ТИТИ. Патлати, куйовдити. Заг. *Лиши́ чу́пир, ни кудла́ть* (Кадубівці Заст.). *Типе́р ґі́вки́ кудла́тют чу́пир і хо́дє стрипиха́ті* (Михайлівка Глиб.).

КУДЛА́ТИТИСИ. Патлатись. Заст., Кіцм. *Зави́йси, бо на ві́трі чу́пир кудла́титси* (Боянчук Заст.).

КУДЛА́Ч, -а́, ч. Розпатланий, довговолосий. Заст., Кіцм. *А ти, мали́й кудла́чю, причи́шиси* (Киселів Кіцм.). *З мо́го кудлача́ ти́ждінь ши́лце́ ни мож було́ здойми́ти* (Драчинці Кіцм.).

КУДО́ВЧИТИ. Див. **КУДЛА́ТИТИ**. Заст., Кіцм. *На́шо кудо́вчиш чу́пир дити́ні?* (Берегомет Кіцм.).

КУ́ДРЯ, -і, ж. Домотканий волохатий килим. Нов., Кельм. *Ку́дря набага́то ме́нша віт ско́рци і засте́люєса на оде́н бік* (Козиряни Кельм.).

КУ́ЖІВНО, -а, с. Куделя. Кіцм. *Мота́й, ді́вко, на ку́жівно во́вну та ни сиди́ ма́рно* (Глинниця Кіцм.).

КУ́ЗА, -и, ж., бот. Бур'ян з жовтими квітками, який росте між люцерною, конюшиною. Кельм. *Ку́за поглуши́ла всю ліце́рію* (Лукачівка Кельм.).

КУ́ЗІНҐЄР, КУ́ЗИНҐІР, -у. ч., заст. Будь-яке мінеральне добриво. Кіцм. *Ви собі́ ві́пишіт на ве́сну міш́ок ку́зінґєру с колго́спу* (Валява Кіцм.).

КУ́ЗИНҐІР. Див. **КУ́ЗІНҐЄР**.

КУЗУ́ЛЯ, -і, ж., ент. Будь-який жук. Кіцм., Глиб. *Ма́мо, диві́тци, іку́ кузу́лю я найшо́в* (Старий Вовчинець Глиб.).

КУ́КА, -и, ж., заст., дит. Воша. Сок. *Поми́й го́лову, шоб ни завила́са ку́ка* (Сокиряни).

КУ́КАВИЦА, -і, ж., рідк. 1. Зозуля. Заст. *В наш сад вже і ку́кавица прилеті́ла* (Заставна). 2. перен. Бідолаха, нещасний. Заст. *От ти ку́кавица єдна́* (Заставна).

КУ́КЛА, -и, ж. Прядиво, намотане на кужіль. Кельм. *Сей раз я нави́ла на куде́лю ку́клу* (Молодове Кельм.). 2. Лялька. Заг. *А мині́ та́то приві́з з мі́ста таку́ ку́клу, що ка́же "ма́мо" і о́чи закрива́є* (Южинець Кіцм.).

КУ́КОТА, КУ́КУТА, -и, ж., бот. Бедринець (вид бур'яну). Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Адиви́са, кі́лько ку́коти росте́ по́при наш забо́р* (Малинці Хот.). *Зроби́в сопі́вку с кукути́, а вона́ ни гра́є* (Лукачівка Кельм.).

КУКУВЕ́ВКА, КОКОВЕ́ВКА, КУКУВЕ́ЙКА, -и, ж., орн. Сова. Глиб., Хот., Сок. *Кукуве́вка як сіда́є на ха́ту і кричи́т, то ка́жут, шо хтос ма́є вме́рти* (Турятка Глиб.). *Чос кокове́вка приліта́ї ко́ждого вечи́ра і кокове́вкає, здо́хла би!* (Шишківці Нов.). *Як прилиті́ла ца кукуве́вка, так і полити́т* (Рухотин Хот.).

КУКУВЕ́ВКАТИ, КОКОВЕ́ВКАТИ. Кричати (про сову). Заг. *Ко́ждого ве́чира сова́ приліта́є і кукуве́вкає на на́ші ста́йни* (Веренчанка Заст.).

КУКУ́ЛЬ, -ю, ч., бот. Волошка. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Аш си́но у пшини́ци віт кукулю́* (Горбівці Глиб.).

КУКУРУДЗЯ́НИСКО. Див. **КУРУДЗЯ́НКА 1**.

КУ́КУТА. Див. **КУ́КОТА**.

КУЛА́ЙСТРА. Див. **КУЛЯ́СТРА**. Заг.

КУЛА́К, -а́, ч. 1. Куркуль. Заг. *Типе́р самі́ ми хазяйнуєм, а ни кулаки́* (Подвірне Нов.). 2. анат. Кулак. Заг. ***Кулаки́ гри́сти**. 1. Шкодувати. *Ни слухаєти мине́, то коли́с бу́дити кулаки́ гри́сти* (Лівинці Кельм.). 2. Злитися, сердитися. Заг. *Чого́ ти кулаки́ гризе́ш? Діти є діти. Підросту́т та й нарозу́м'яса* (Рукшин Хот.).

КУЛАКУВА́ТИ. Бити кулаками. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Пиши́ фа́йно, бо бу́ду кулакува́ти* (Прилипче Заст.). *Ніхто́ ба́бу ни купує, а дід ба́бу кулакує* (з пісні, Южинець Кіцм.).

КУЛА́СТРА. Див. **КУЛЯ́СТРА**. Заг.

КУЛЕ́ША, -і, ж., кул. 1. Страва з вареного кукурудзяного борошна, мамалига. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *За́втра зварю́ куле́шу, ку́рітко в смита́ні, прихо́діт до нас на обі́д* (Репужинці Заст.). ***То ще траба не одну́ куле́шу ззісти**. То ще не так швидко буде. 2. перен., знев. Байдужа, легковажна людина, тюхтій. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Шо кі́лько гово́риш, а куле́ша лиш мовчи́т, ніч́о до неї ни дохо́дит* (Веренчанка Заст.).

КУЛЕ́ШІННИК. Див. **КОЛО́ТАЧ**. Вижн. *Дес загуби́вси куле́шінник* (Чорногузи Вижн.).

КУЛЕШІ́Р. Див. **КУЛІША́РЬ 1, 2**.

КУЛЕ́ШКА[1], -и, кул. Зм. до **КУЛЕ́ША 1**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Сві́жа куле́шка, сир с смита́нов, лі́пшого ни тра́ба* (Гаврилівці Кіцм.).

КУЛЕ́ШКА[2], -и, ж., бот. Глід. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Вся зимнє́ укрилаcи куле́шков* (Прилипче Заст.).

КУЛЄ́К, -а́, ч. Круглий камінчик. Заст. *На доро́зі валєєси по́вно кулєкі́в* (Прилипче Заст.).

КУ́ЛИК, -а, ч., заст., рідк. Одиниця ваги, п'ять пудів. Сок. *На я́рмарку купи́ла ку́лик муки́, п'ять пудо́в* (Коболчин Сок.).

КУЛИ́НКА, -и, ж., рідк. М'яч. Глиб. *Знов с кули́нков граї́си!* (Слобідка Глиб.).

КУЛІША́РЬ, -я, **КУЛЕШІ́Р**, **КУЛІШІ́Р**, -а. **КОРІШІ́ЛЬ**, -я, ч. 1. Чавун варити мамалигу. Кіцм., Стор., Глиб. *Наси́п води́ в куліша́рь і клади́ на вого́нь* (Брусниця Кіцм.). 2. Див. **КОЛО́ТАЧ**. Кіцм., Стор., Глиб. *Куліша́рь до́бри вимі́шуї куле́шу* (Снячів Стор.). *Ві́шкрипчи коріші́ль від мамали́ги* (Черепківці Глиб.).

КУЛІШИ́ННИК, -а, ч. Див. **КУЛІША́РЬ 1**. Заст. *До жилі́зного скле́пу приве́зли куліши́нникі* (Звенячин Заст.).

КУЛІШІ́Р. Див. **КУЛІША́РЬ 1, 2**.

КУ́ЛКА, -ів, мн. Чавунні кільця закривати отвори на плиті. Див. **КО́ЧАЛО 2**. Заст., Кіцм., Глиб. *Озми́ ку́лка та позакрива́й ґе́ри у шпа́ргакі* (Киселів Кіцм.).

КУ́ЛКО, -а, ч. 1. Невелике кільце (в ланцюгу, упряжі тощо). Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Пу́кло ку́лко у ланци́, коро́ва роз'ї́залаcи і по всі ста́йни хо́дит* (Василів Заст.). *Тре́ба покла́сти в ри́йку свини́ ку́лко, би ни ри́ла* (Брусниця Кіцм.). 2. Вічко в черевику, Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Зашнуру́й чиривики на всі ку́лка, ни шльо́ндрай* (Дорошівці Заст.). 3. Коло в танці. Заст., Кіцм., Глиб. *Гай, хло́пці, ста́ньмо в ку́лко та й пі́дим гайдука́* (Бабин Заст.). 4. Кільце (візерунок на тканині, папері). Глиб. *Купи́ла Лі́ді шо́вку у ку́лка на суке́нку* (Михайлівка Глиб.). ***Всі ро́блені на одно́ ку́лко**. Всі однакові. Заст., Кіцм.

КУЛКО́ВАНИЙ. Підбитий дерев'яними цвяхами. Заст., Кіцм., Глиб. *Ни хо́чу клиї́них ме́штів, ку́п'ю собі́ кулко́вані* (Звенячин Заст.).

КУЛКУВА́ТИ. Див. **КІВКУВА́ТИ**. Заст., Кіцм., Глиб.

КУ́ЛОК, зв. мн. **КУ́ЛКИ**. Див. **КІВО́К**.

КУЛУ́НКАТИ. Див. **КУ́РКАТИ**. Вижн. *Ади́, єк трюхани́ кулу́нкают* (Чорногузи Вижн.).

КУЛЦУ́Н. Див. **КОЛЦУ́Н**. Нов., Хот., Кельм.

КУ́ЛЯ[1], -і, ж. Шматок розпеченого заліза, який кидали в зільницю, щоб нагрівалася вода. Кельм. *Кида́ли ку́лю, як вона́ бу́ла черво́на* (Лукачівка Кельм.).

КУ́ЛЯ[2], -і, ж. Див. **КУ́ЛИК**. Нов. *Со́рок фу́нтів у пу́дови, п'ять пуд то ку́ля, або шти́ри читвирики́* (Шишківці Нов.).

КУЛЯ́СТРА, **КУЛА́СТРА**, **КУЛА́ЙСТРА**, -и, ж., кул. Молозиво. Заг. *І́ли куля́стру та така́ смачна́* (Рингач Нов.). *Як хо́чиш, зварю́ тобі́ кула́йстру* (Киселів Кіцм.). *Звари́ молоко́, довжна́ бу́ти до́бра кулястра* (Шилівці Хот.).

КУ́ЛЬБИТИСИ(-СА). Корчитися, щулитися. Заст., Кіцм., Хот. *Вбири́ кожу́х та й ни бу́диш ку́льбитиси* (Стрілецький Кут Кіцм.). *І той мали́й ку́льбиса ко́ло стари́х* (Клішківці Хот.).

КУЛЬКИ́, -льо́к, мн., бот. Сорт дрібних червоних продовгуватих яблук. Хот. *Ду́жи до́брі ку́льки, якшо́ тро́хи посидя* (Клішківці Хот.).

КУЛЬЦУ́Н. Див. **КОЛЦУ́Н**.

КУ́ЛЬЧИК, **КУЛЬЧІ́К**, -а, ч. 1. Сережка. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Як проко́люєси ву́ха, то тра́ба ку́льчики носи́ти, аби́ ву́ха ни гни́ли* (Кліводин Кіцм.). 2. Шпилька для волосся. Заст., Кельм. *Нида́вно купи́ла ку́льчікі й уже́ всі погуби́ла* (Зелена Кельм.).

КУ́ЛЬЧІК. Див. **КУ́ЛЬЧИК**.

КУ́МКАТИ. Настирливо, невідступно повторювати звертання "кумко", "кумо" або "куме". Заг. *Са́ндо, тобі́ ше ни надоїло кі́лько ку́мкати?* (Борівці Кіцм.). *Ни хо́кіла йти в куми́ до Магдали́ни, бо биспириста́нку бу́де ку́мкати* (Юрківці Заст.).

КУМНА́Т, -а, ч. 1. Брат дружини. Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Мій кумна́т (то є мо́ї жінки брат) ро́бит у нас бригади́ром* (Пригородок Хот.). 2. Брат чоловіка. Глиб., Нов., Хот., Кельм. *А ми жиє́мо ря́дом с кумна́том* (Шишківці Нов.). 3. Чоловік сестри. Заст., Нов., Хот., Сок. *Мо́ї систри́ рі́дної чолові́к то мині́ кумна́т* (Шилівці Хот.). 4. Чоловік жінчиної сестри. Нов., Хот. *Жі́нчина систра́ присла́ла сво́го чолові́ка, кумна́та, шо́би ми прийшли́ до них* (Білівці Нов.).

КУМНА́ТА, -и, ж. 1. Дружина брата. Нов., Хот., Сок. *Мо́го бра́та жінка то вона́ мині́ кумна́та* (Стара Жадова Стор.). *Кумна́та прийшла́ до нас, а брат до́ма диви́вса фудбо́л* (Шилівці Хот.). 2. Сестра чоловіка. Нов., Хот., Сок. *Кумна́та чос свою́ братову́ ни лю́бит* (Недобоївці Хот.). 3. Жінчина сестра. Нов., Хот., Сок. *Як чолові́к зверта́єса до жіно́чої сестри́ або жі́нка до чолові́чої сестри́, то називають їх по і́мені і на ви, а в бе́сіді про них ка́жут однако́во: кумна́та* (Сокиряни). *Та це було би файно, кумна́то, аби́ ви йшли по́при воро́та й ни повирну́ли до систри́* (Рідківці Нов.). 4. Чоловікового брата жінка. Нов., Хот., Сок. *Вчо́ра був у нас його́ брат с кумна́тов і дітьми́* (Недобоївці Хот.).

КУМПАНУВА́ТИ. Див. **КОМПАНУВА́ТИ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор.

КУ́МПИНА, -и, ж. Журавель біля криниці. Хот. *У на́ші кірни́ці ра́ньчі ку́мпиною набира́ли во́ду* (Грозинці Хот.).

КУНДО́СИТИ. 1. Кусати, бити, сіпати, рвати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Напа́ли на*

старого пси та так його кундосили, що він, сараку, аж упрів (Веренчанка Заст.). 2. ірон., знев. Прясти. Глиб., Хот., Кельм. *Баби квасяси на пичі та й кужівки кундося* (Слобідка Глиб.). 3. Патлати, куйовдити. Заст., Кіцм. *Ни кундось кілько той чупир, бо як стріха на голові* (Бабин Заст.).

КУНДУРІ. Див. **КОНДУРІ**.

КУНУК, -а, ч., бот. Акація. Нов. *То кунук, що цвите біло* (Голубівка Нов.).

КУПА, -и, ж. 1. заст., рідк. Міра об'єму, 600 $см^3$. Нов. *Двацять куп у відро йшло. Купа – це кружка бляшана на шессот грам* (Шишківці Нов.). 2. Висока жіноча зачіска. Заст. *Тобі файнішши с купов на голові* (Мусорівка Заст.). 3. Велика кількість чого-небудь скиданого, зсипаного горою. Заг.

КУПАЛЬ, КУПИЛЬ, КУПІЛЬ, -ю (-я), ч., мед. 1. Лікувальна ванна. Заст., Кіцм., Стор. *Так сми заслабла, що треба йти на купіль у Барбівці* (Драчинці Кіцм.). *По годині ня у купалю тримали* (Ясени Стор.). 2. Тепла вода для купання дитини. Заг.

КУПАНКА, -и, ж., рідк. Купання. Заст., Кіцм. *Ох, цей ниґілі була купанка, що си належит* (Старосілля Кіцм.).

КУПАНЯ, -я, с. Див. **КУПАЛЬ 1**. Сок. *Золотник собі зрушив, треба варити бурян і робити купаня, і він підходе на своє місце* (Коболчин Сок.).

КУПАТИ, заст., обр. Обливати дівчат у перший понеділок після великодня. Кіцм. *Після виликодня хлопці йдут купати дівок* (Шипинці Кіцм.).

КУПИЛО, -а, с., **КУПИЛА**, -ів, мн. Гроші. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. ***Купило си притупило.*** Немає грошей. *Ни купую нічо, бо купило си притупило* (Киселів Кіцм.).

КУПИЛЬ. Див. **КУПАЛЬ**.

КУПИНА, -и, ж., заст. Нерівна, горбиста поверхня. Кіцм., Глиб., Нов. *Де рімно, там трахтором коситиме, а де купина, то косами* (Голубівка Нов.).

КУПИР, -пра, ч. Коса, складена на потилиці калачем. Заст. *Ади, які файні кіски віросли і, що такий виликий купир роби* (Звенячин Заст.).

КУПИТИСИ. Купчитися, тиснутися. Заст., Кіцм., Стор. *Ни хочу їхати до Чирновец у базарний день, бо траба купитиси, як сідаєш в автобус, а я ни годен* (Костриживка Заст.).

КУПІЛЬ. Див. **КУПАЛЬ**.

КУПКУВАТИ. Див. **КОПКУВАТИ**.

КУПЛЯ, -і, ж. Велика металева пряжка. Кіцм., Вижн., Стор. *Брат прийшов з армії і подарував мині пасок с куплев* (Чорногузи Вижн.).

КУПУВАТИ, перен. ***Купувати молоду***, обр. Давати гроші братам молодої. Заст., Кіцм., Хот. *Молоду будут купувати дес аж по опівночи* (Киселів Кіцм.). 1. Придбавати за гроші. Заг. 2. перен. Обдурювати. Заг.

КУПЧАК. Див. **КОПЧАК**. Хот., Кельм.

КУПЧИСТИЙ. Повний, махровий (про квітку). Заст., Кіцм. *Є багато панских квіток, али купчистих мало* (Киселів Кіцм.).

КУРА, -и, ж. Курка. Заст. *Здаєси, що во тая кура буди квочити* (Звенячин Заст.).

КУРАЦИНИ, -ів, мн., рідк. **КУРАЦИНА**, -и. Чистота, порядок. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Має доньку дохторьку, то такі у них у хаті курацини, як у аптиці* (Киселів Кіцм.). *У них у хаті така курацина* (Снячів Стор.).

КУРАШКА, -и, ж., астр. 1. Волосожар. Заг. *Хлопці, ану подивітси, ни зійшла ще Курашка, бо ни мож дня дочікатиси* (Слобідка Глиб.). 2. Велика Ведмедиця. Нов., Хот. *Курашка вже високо, борзо буди день* (Юрківці Заст.).

КУРДЮ́К, -а́, ч. 1. вет. Хвороба язика коней. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот. *Купи́в коби́лу, а вона́ ма́ла курдю́к, та й ма́ло мав кісна́ з не́ї* (Дорошівці Заст.). 2. перен., знев. Живі́т. Хот. *От на́іла курдю́к, шо й зігну́тиса ни го́дна* (Малинці Хот.).

КУРЕ́НТИ, -ів, мн., бот. Сорт ранніх груш. Хот. *Нарва́ли п'ять я́щіків куре́нтів* (Грозинці Хот.).

КУ́РЄ. Див. **КУ́РЯ**. Заг.

КУ́РЄТКО, **КУ́РІТКО**. Див. **КУ́РЯТКО**. Заг.

КУ́РЄЧИЙ. Див. **КУ́РЯЧИЙ**.

КУ́РЄЧКА. Див. **КУ́РІЧКА** 1, 2. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб.

КУ́РІ. Див. **КУ́РЯ**.

КУ́РІТКО. Див. **КУ́РЯТКО**.

КУРІ́ЦМАТИСИ (-СА). Див. **КОРІ́ЗМАТИСИ (-СА)**. Хот., Кельм., Сок.

КУ́РІЧИЙ. Див. **КУ́РЯЧИЙ**.

КУ́РІЧКА, **КУ́РЄЧКА**, **КУ́РЯЧКА**, -і, ж. 1. Курячий послід. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ни сіда́й на траву́, бо там по́вно курічо́к* (Слобідка Глиб.). 2. рідк. Курка. Глиб. *Ма́ю шє дві ку́річкі, а то усі́ порі́зала* (Слобідка Глиб.).

КУРІШІ́ЛЬ, -я, ч. Див. **КОЛО́ТАЧ**. Стор. *Міша́ют куле́шу курішілем, курішіль це з де́рива ві́тисаний пати́к* (Стара Жадова Стор.).

КУРІ́ШМАТИСИ(-СА). Див. **КОРІ́ЗМАТИСИ**. Хот., Кельм., Сок.

КУ́РКАТИ. Кричати (про індиків). Хот., Кельм., Сок. *Ни мож доро́ги пири́йти чи́риз тих труханів, бо ку́ркают та й ку́ркают* (Росошани Кельм.).

КУРКУБ'Є́ТА. Див. **КУРКУБО́ТА**.

КУРКУБИ́ТА. Див. **КУРКУБО́ТА**.

КУРКУБО́ТА, -и, ж., **КУРКУБ'Є́ТА**, **КУРКУБИ́ТА**, -ит, мн., бот. Малі декоративні гарбузи, які використовуються як прикраса. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Я так люб'ю куркубо́ти* (Клішківці Хот.). *А́ли й фа́йні у вас куркуб'є́та, ма́їти да́ти мині́ насі́ні* (Киселів Кіцм.).

КУРКУДУ́ЧІ, **КУРКУДУ́ШІ**, -ів мн., **КУРКУДУ́ША**, **КУРКУДУ́ШЯ**, -і, ж., бот. 2. Див. **КУРКУБО́ТА**. Стор., Глиб., рідк. Кіцм. *Мої́ ма́ма вже давно́ зірва́ли куркуду́чі, вже й на сво́лок поскла́дали* (Борівці Кіцм.). *Покла́дь па́ру куркуду́ш у вікно́* (Ясени Стор.). 2. Сорт дрібних слив округлої форми. Стор., Глиб. *Так вроди́ли це́го ро́ку куркуду́ші, шо ни зна́ю, шо з ни́ми роби́ти, та гуду́ю свини́й ни́ми* (Банилів-Підгірний Стор.). *Куркуду́ші до́брі і до жулу́тка, як болит, али́ сухі́* (Слобідка Глиб.).

КУРКУДУ́ШІ. Див. **КУРКУДУ́ЧІ**.

КУРМЕ́ДАТИ. Куйовдити, нашвидку зачісувати волосся, як-небудь заплітати коси. Заст., Кіцм. *Мо́я ма́ла сиго́дни пізно вста́ла та й жи́во курме́дає кі́ски, а я сніда́нок гуту́ю, та всьо жи́во, жи́во, аби́ си до шко́ли ни запізни́ла* (Веренчанка Заст.).

КУРМЕ́Й, -я, ч. 1. Вірьовка. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Прини́си курме́й, най прив'є́жу той крак, шо ві́тир злома́в* (Звенячин Заст.). 2. Налигач. Стор. *Так годи́тса дава́ти курме́й с коро́вов, коли́ продає́ш* (Снячів Стор.).

КУРМЕ́ЙЧИК, **КРУМЕ́ЙЧИК**, -а, ч. Зм. до **КУРМЕ́Й 1**, **2**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Найшла́ якис курме́йчик та прив'яза́ла то те́лі, би ни бі́гало по всі ста́йни* (Великий Кучурів Стор.). *У сте́лю забива́ют кручо́к на три круме́йчики і прив'я́зують коли́ску* (Шишківці Нов.).

КУРНЯ́, -і́, ж., зб. Багато курей. Вижн. *А́ли курні́ у те́би ко́ло хати!* (Чорногузи Вижн.).

КУРСО́ВАНИЙ. Той, що закінчив курси. Хот. *На́шого присіда́тиля ни*

обманиш, він курсований (Долиняни Хот.).

КУРУЗИ. Див. **КУРУДЗИ**.

КУРУДЗЕННИЩЕ, -а, с. Див. **КУРУДЗЯНКА** 1. Заст. *Бараболі будим садити на курудзенниші* (Кострижівка Заст.).

КУРУДЗЕНКА. Див. **КУРУДЗЯНКА 1, 2**.

КУРУДЗИ, **КУРУЗИ**, мн. 1. Кукурудза. Заг. *Файні курудзи в цім році* (Ставчани Хот.). 2. Зерно кукурудзи. Заг. *Коли готуют курудзи до млина, то їх тереб'я* (Подвірне Нов.).

КУРУДЗИНЄ. Див. **КУРУДЗИНЯ**.

КУРУДЗИНЯ, **КУРУДЗИНЄ**, -і, с. Стебла кукурудзи. Заг. *Курудзиня складаїм у купу надворі* (Кам'янка Глиб.).

КУРУДЗІНИЙ. Див. **КУРУДЗЯНИЙ**.

КУРУДЗОВИЙ. Див. **КУРУДЗЯНИЙ** 1. Кіцм. *Мама уже закрасила білу пряжу на курудзову* (Неполоківці Кіцм.).

КУРУДЗЯНИЙ, **КУРУДЗІНИЙ**. 1. Жовтий, ясно-жовтий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ще маю купити курудзяних ниток, а то вже всілякі маю* (Зелений Гай Нов.). *У вас курудзіного шовку ни найдиси?* (Слобідка Глиб.). 2. Кукурудзяний. Заг.

КУРУДЗЯНИСКО, **КУКУРУДЗЯНИСКО**, -а, с. Див. **КУРУДЗЯНКА 1**. Хот., Кельм. *Курудзяниско вже віорали* (Бочківці Хот.). *Кожний день гоню пасти на кукурудзяниско* (Подвір'ївка Кельм.).

КУРУДЗЯНКА, **КУРУДЗЕНКА**, -и, ж. 1. Поле, на якому росла кукурудза, кукурудзище. Заг. *Ото кілько видите, то все курудзенка аж до гостинца* (Вікно Заст.). *Гони пасти корову на курудзянку* (Шишківці Нов.). 2. Див. **КУРУДЗИНЯ**. *Курудзенков худобу гудуют* (Борівці Кіцм.).

КУРУЗИ, -ів. Див. **КУРУДЗИ**. Заг.

КУРУНКА. Див. **КОРУНКА**.

КУРЧУГИ. Див. **КОРЧУГИ**. Заг.

КУРШАВИЙ, **КУРШЕВИЙ**. Миршавий, худий, кволий (про худобу). Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Це ягня якес таке куршаве, гей би больне було* (Малинці Хот.). *Тилє таке куршеви, і їст і ще потрохи ссе* (Бабин Заст.).

КУРШАК, **КУРШЕК**, -а, ч. Хвороблива, худа тварина. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Зачим тримати цего куршака?* (Клішківці Хот.). *Цей куршек задурно їст, а ніц си ни прави* (Слобідка Глиб.).

КУРШЕВИЙ. Див. **КУРШАВИЙ**.

КУРШЕК. Див. **КУРШАК**.

КУРЯ, **КУРЄ**, **КУРІ**, -яти(-іти), с. Курча. Заг. *За тиждень половик ухопив п'єть курят* (Брусниця Кіцм.). *Їдно куря ворона злапала* (Кельменці).

КУРЯК, -а, ч. Див. **КУРІЧКА 1**. Хот. *Я куряки вісипаю шороку на город* (Малинці Хот.).

КУРЯТКО, **КУРІТКО**, -а, с. Курчатко. Зм. до **КУРЯ**. Заг. *Йди дай курятками їсти, ни видиш, уже всі коло порога* (Пригородок Хот.). *Мамо, дайти потримати то курітко черненьке, я ни буду мучити* (Оршівці Кіцм.).

КУРЯЧИЙ, **КУРЄЧИЙ**, **КУРІЧИЙ**. ***Курячий, курічий дощ**. Дрібний короткочасний дощ в сонячний день. Заг. *Коли сонце світи і дощ крапає, то кажут курічий дощ* (Юрківці Заст.). ***Курячі нішки**, бот. Вид гриба. Вижн. *То всякі гриби ростут, а ці, шо ви назбирали, називаютси курєчі нішки* (Вашківці Вижн.).

КУРЯЧКИ, -ок, мн. Див. **КУРІЧКА 1**. Заст., Стор. *На поли вивозя попів, гній, курячки* (Юрківці Заст.). *Як курячками загноїти, то дуже файні вогирке* (Стара Жадова Стор.).

КУСАК, **КУЦАК**, -а, ч., згруб. Шмат, кусень (про сало, копчене м'ясо). Заст.,

Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Вшабатував кусак солонини, взєв пару головок чиснику і пішов у поли* (Василів Заст.). *Я тому різникови дала файний куцак сала* (Драчинці Кіцм.).

КУСИНЬ, **КУСІНЬ**, -ня, ч. Надкушений шматок (хліба, сала). Заст., Кіцм., Стор. *Ни лишай кусні, дитино, їш, шкода хліб вікідати* (Киселів Кіцм.). *Ану хто це лишив кусінь на столі, признавайтиси* (Кадубівці Заст.).

КУСІКА, -и, згруб. Зла, сварлива (жінка). Заст., Кіцм. *В него жінка така кусіка, шо бідний він з нев* (Бабин Заст.).

КУСІНЬ. Див. **КУСИНЬ**.

КУСЬКОМ, **КУЦЬКОМ**, незм. Зігнувшись. Хот., Кельм. *Він йшов куськом, аби ніхто ни видів, вітки вішов* (Новоселиця Кельм.).

КУСЬ-КУСЬ. Вигук, яким лякають маленьких дітей. Заст., Кіцм. *Най то, Цилько, бо вова кусь-кусь* (Бабин Заст.).

КУТАР, -я, ч. Великий красивий килим, яким звичайно прикрашають центральний куток хати. Нов., Хот., Кельм. *Цей кутар ще моя мама віткала* (Недобоївці Хот.). *Ми як віддавали свою старшу дочьку, то дали її файний кутарь* (Зелена Кельм.).

КУТАРИК, -а, ч. Зм. до **КУТАР**. Хот. *Мама віробила файні кутарики на лави* (Недобоївці Хот.).

КУТАС, **КУТАСЬ**, -а (-я), ч. Китиця. Заст., Глиб., Кельм. *Хто тобі такі штуци віплів с кутасами?* (Звенячин Заст.). *Кутасами прикрашают кужушину з білих овечих шкір* (Молодове Кельм.).

КУТАСЬ. Див. **КУТАС**.

КУТАТИ. Порати, годувати (худобу, птицю). Кіцм., Стор., Вижн. *Жінка має коло хати доста роботи: кутає свині, корову, кури, гуси, качки* (Нові Бросківці Стор.). *Нéню, ви кутали сти товарята?* (Замостя Вижн.).

КУТАТИСИ. Поратися по господарству. Вижн. *Зранку куталиси коло хати* (Чорногузи Вижн.).

КУТАШ, -а, ч. Місце під піччю, де тримають дрова. Вижн. *Петри, возми с куташа дров та пітклади у пічи* (Чорногузи Вижн.).

КУТЕЦ, -тца, ч. Сарай. Стор. *Кутец маємо виликий* (Банилів-Підгірний Стор.).

КУТЛЯНКА, -и, ж. Частина села. Хот. *Шос пси гавкают на ваші кутлянкі* (Грозинці Хот.).

КУТНИК, -а. Див. **КУТАР**. Хот. *Я субі файний кутник віткала* (Клішківці Хот.).

КУТОРА, **КОТОРА**, -и, ж. Клопіт, морока. Кіцм., Вижн. *С цим хлопцим лиш маю котору* (Мілієве Вижн.). ***Мати до котори**. Мати мороку, клопіт. Кіцм. *Вічно я с тобою маю до котори* (Дубівці Кіцм.).

КУТОРНИЦА, -і, ж. Див. **КОТРУЦА 1**. Кіцм., Стор., Вижн. *Вібири попів с куторниці, бо ни хочі горіти вгонь* (Глинниця Кіцм.).

КУТРУЦА. Див. **КОТРУЦА 1, 2**.

КУТРУЦИК. Див. **КОТРУЦА 1**.

КУФА, -и, ж., знев. Товстуха. Глиб., рідк. Заст., Кіцм. *Маріуца така куфа, то де вона шос живо робити годна* (Слобідка Глиб.).

КУФАЙКА, -и, ж. Ватник. Заг. *Типер люди уже у куфайках ни хоті, хіба осинив у поли до бурака ци курудзів, а то всьо у пальтах, як у міскі* (Киселів Кіцм.).

КУФЕР, **КУФИР**, -фра, ч., заст. 1. Скриня. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Як богата віддаваласи, то везла с собов повен куфер* (Прилипче Заст.). 2. рідк. Чемодан. Заст., Кіцм., Глиб. *Куда збираїсси їхати, шо куфир купив?* (Борівці Кіцм.).

КУФЕ́РОК, -рка, заст. Чемодан (частіше зроблений з дощок). Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Куфе́рок роб'я з до́шок, а чимода́н купу́ют в копирати́ві* (Брідок Заст.).

КУ́ФИР. Див. **КУ́ФЕР**.

КУ́ФЛЯ, **КУ́ХЛЯ**, -і, ж. Кухоль, чашка. Нов., Кельм., Сок. *Ку́фля була́ тріснута, а це розби́ласа* (Іванівці Кельм.).

КУФЛЯ́, -яти, с. Див. **КУ́ХЛЯ**. Кельм., Сок. *Дай то фа́рфорови куфля́, хо́чу води́ пи́ти* (Романківці Сок.).

КУ́ХЛЯ. Див. **КУ́ФЛЯ**.

КУ́ХНЄ. Див. **КУ́ХНЯ**.

КУ́ХНЯ, **КУ́ХНЄ**, -і, ж., зв. мн. **КУ́ХНІ**, -ів. 1. Плита. Заст., Кіцм. *Приве́зли це́глу, бу́димо ку́хні кла́сти* (Прилипче Заст.). 2. Кухня. Заст. *Ку́хні помасти́ла, а підло́гу ни бу́ло коли́* (Заставна).

КУЦА́К[1], -а, ч. 1. Будь-яка тварина без хвоста (свиня, собака, кіт). Заст., Кіцм. *У нас був пацю́к-куца́к, таки́й си́тий, що лиш встава́в на пире́дні но́ги* (Борівці Кіцм.). 2. Людина невеликого росту. Глиб. *Андрійчуко́ві усі́ куцаки́, а ме́нчий май висо́кий росте́* (Слобідка Глиб.). 3. Поліно довжиною в 1-2 м. Заст., Стор., Глиб. *Верьх де́рива пи́ля на куцаки́, котрі́ ма́ют ми́тир або́ два* (Юрківці Заст.). *Ходи́, най поке́гну цим куцако́м, ти що бре́шиш* (Слобідка Глиб.). *Куца́к мо́жи ма́ти і півтора ме́тра* (Банилів-Підгірний Стор.).

КУЦА́К[2]. Див. **КУСА́К**.

КУ́ЦИЙ. ***Ку́ца годи́на**. Лиха година. Заст., Кіцм., Стор. *Аби́ тобі́ була ку́ца годи́на, йкийс до́брий* (Киселів Кіцм.).

КУЦІТО́Я, -ї, ж., тесл. Струг. Хот. *Куціто́я маї́ дві ру́чкі і попере́чний ніж* (Грозинці Хот.).

КУЦІ-КУ́ЦІ, **КУЦЮ-КУ́ЦЮ**. Вигук, яким кличуть щенят. Глиб., Кельм.

КУ́ЦЯ, -і, ж., дит. Собака. Глиб. *Спит на́ша ку́ця у бу́ді* (Горбівці Глиб.).

КУЦЬКО́М, незм. Див. **КУСЬКО́М**.

КУ́ЧА, **КУ́ЧЄ**, -і, ж. Див. **КАРНИ́К**. Заг. *Зажини́ свиню́ до ку́чі, бо бу́ди дощ* (Звенячин Заст.). *Пло́тник зроби́в ку́чу на три засторо́нки, на тро́є порося́т, і всі тро́є оддє́льно* (Коболчин Сок.).

КУ́ЧЄ. Див. **КАРНИ́К**.

КУЧЕ́РКА, -і, ж., бот. Кучерява капуста. Заст. *С кучеркі ду́же до́бри сала́ту роби́ти* (Мусорівка Заст.).

КУЧЕРЯ́ВКА, **КУЧІРЄ́ВКА**, -и. Дівчина з кучерявим волоссям. Заст., Кіцм., Хот. *Ади́, йка мала́ кучі́рєвка побі́гла* (Борівці Кіцм.). *Де таку́ кучеря́вку найшо́в?* (Малинці Хот.).

КУ́ЧЄ. Див. **КАРНИ́К**.

КУЧІРЄ́ВКА. Див. **КУЧЕРЯ́ВКА**.

КУЧКУВА́ТИ, с.г. Складати в купки. Заст. *Ма́єм цего ти́жня ще йти кучкува́ти курудзе́нку* (Дорошівці Заст.).

КУ́ЧМА, -и, ж. 1. Висока шапка з овечого хутра. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Здойма́й ку́чму, як пириступа́їш порі́х ха́ти* (Неполоківці Кіцм.). *Тобі́ май пасу́є си́ва ку́чма* (Черепківці Глиб.). *Зароби́в гро́ші, купи́в ма́нту, ку́чму* (Коболчин Сок.). 2. перен. Густе і довге волосся. Глиб. *Стрижи́си, хло́пчі, ни носи́ таку́ ку́чму на голові́* (Кам'янка Глиб.).

КУЧМА́Р, -а́. ***Грати кучмара́**. Гратися шапкою, бити її ногами як м'яч. Глиб. *Ву́йку, ваш Васи́ль грав кучмара́ та гет ша́пку пі́рва́в* (Слобідка Глиб.).

КУЧУЛЯ́ДА, -и, ж. Шоколад. Заст. *О́лю, йди суда́, я тобі́ кучуля́ду купи́ла* (Звенячин Заст.).

КУ́ШАТИ, **КУ́ШІТИ**. Куштувати. Заг. *Ану́, на́ти куші́йти пови́дло, йке я*

зварила (Гаврилівці Кіцм.). *Люди кажут, шо ще не кушали губ* (Коболчин Сок.).

КУШИН. Див. **КУШІН**.

КУШІН, **КУШИН**, -а, ч. Глечик. Кельм., Сок. *Приниси у кушін води* (Ломачинці Сок.).

КУШІРЬ, -ю, ч., бот. Водяна лілія. Хот. *Дивиси, ни плини далеко, бо дес там запутаєси в кушірь та й хто тибе вітягне вітти?* (Долиняни Хот.).

КУШКА, -и, ж. 1. перен., знев. Ніс. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Ану, йди вісякай свою кушку, ни сопи* (Снячів Стор.). 2. с.г. Дерев'яна конусоподібна посудина, в якій косарі тримають гострильний брусок і воду. Заг.

КУШКАТИЙ. Товстоносий. Стор., рідк. Заст., Кіцм. *Він такий кушкатий, страшний, шо ні одна дівка з ним ни йде гуляти* (Снячів Стор.).

КУШТУР, -а, ч. Див. **КОШТУР**.

КУШТУРА, -и, ж. 1. Залізна скребачка чистити корито або підлогу. Хот., Сок. *Треба корито, куштуру, хадзєйчині руки* (Гвоздівці Сок.). 2. перен., знев. Старий. Стор. *Ади, така куштура, али гуляти ші хочі* (Снячів Стор.). 3. Рогач. Кельм., Сок. *Куштуров тягнут повні горшки с печі* (Козиряни Кельм.).

КУШУЛЯ, -і, ж. Див. **КОШУЛЯ**. Глиб.

КУШУТ, -у, ч. Тоненьке листя, що покриває качан кукурудзи. Вижн. *Наша корова не їст кушут* (Вашківці Вижн.).

КЮРКАЛО, -а, с. Свисток, сюрчок. Див. **ТЮРКАЛО**, -а, с. Кіцм., Стор.

КЮРКАТИ. Свистіти, сюрчати. Див. **ТЮРКАТИ**. Кіцм., Стор. *Я ни розуміла, на кого міліціонер кюркає* (Ясени Стор.).

Л

ЛАБА -и, ж. 1. Лапа звіра, тварини. Заг. *На снігу коло курника були сліди від лисєчих лабів* (Валява Кіцм.). 2. згруб. Нога. Заг. *Де на таку лабу шос найдиш убути?* (Карапчів Вижн.). *Забирайси с подвіря, абим тут лаби твої ни вигів* (Чортория Кіцм.). ***Відкинути лаби**. згруб. Померти. Заг. 3. згруб. Рука. Заст., Кіцм. *Ни пхай свої лаби в кишеню, бо ґістаниш!* (Прилипче Заст.). ***Братиси в лаби.** Поривається до бійки. Заст., Кіцм. *Він дужи кричєв та бравси в лаби до мене, трохи не вібив нє* (Новосілка Кіцм.). 4. Ніжка меблів. Заг. *Так той сків сували туда-суда, аж лабу відломили* (Черепківці Глиб.). 5. Залізний пристрій, розплющеним кінцем якого витягають забиті цвяхи. Заст., Кіцм., Глиб. *Тут траба лаби, бо кліцами ці цвикі ни вікігнути* (Слобідка Глиб.). 6. шев. Копил. Заст., Кіцм., Хот. *Я тубі ни прокулкую ці чирвики, бо ни маю лаби* (Верхні Станівці Кіцм.). 7. рідк. Купа (5-7 м^3) дров низької якості (вершки дерева, пеньки). Глиб. *Привезли лабу дров, то вже стане мині на цілу зиму* (Турятка Глиб.).

ЛАБАКІТА, -т, мн., дит. Ноженята. Заст., Кіцм. *Давай свої лабакіта, най накєгну на них панчошкі* (Борівці Кіцм.).

ЛАБАНАТИЙ. 1. Довгоногий. Заст., Стор., Нов., Хот. *Ти чирис пліт пирискочиш, ти лабанатий* (Ширівці Хот.). 2. Ногастий, з великою ступнею. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Али мій хлопиц віріс лабанатий, шо ни можу йому убови купити* (Дорошівці Заст.). 3. Пухнастий, лапастий. Заст., Нов., Хот. *Подивиси у вікно, який лабанатий сніг іде!* (Рукшин Хот.).

ЛАБАТИЙ. 1. Див. **ЛАБАНАТИЙ** 2. Заг. *Де на такого лабатого найдеш червики купити?* (Атаки Хот.). 2. Див.

ЛАБАНА́ТИЙ 1. Заст., Кіцм., Стор. *Іва́н таки́й лабана́тий віріс, що аш спо́дні на нім коро́ткі ста́ли* (Верхні Станівці Кіцм.). 3. Швидконогий, прудкий. Кіцм., Глиб. *Він таки́й лаба́тий, що і во́вка пириздого́ни* (Валява Кіцм.). *С таки́м лаба́тим я ни биру́си ра́зом іти́* (Горбівці Глиб.).

ЛАБА́Ч, -а, ч. 1. Див. **ЛАБАНА́ТИЙ 2**. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *На це́го лабача́ попро́буй найти́ ка́пці* (Чорнівка Нов.). 2. перен. Хустка з крупним візерунком. Глиб., Нов. *Я ни лю́б'ю лаба́ч, лю́б'ю турпа́ник з дрімне́нькими квіточка́ми* (Чорнівка Нов.).

ЛА́БИСКО, -а, с. 1. Див. **ЛА́БА 1**. Кіцм. *Кіт су́ни свої́ ла́биска на дити́ну* (Валява Кіцм.). 2. Див. **ЛА́БА 2**. Заст. *Цей чулві́к маї́ йкіс слоне́чі ла́биска* (Прилипче Заст.). 3. Див. **ЛА́БА 3**. Заст., Кіцм. *Ни кла́ди мині́ на пле́чі свої́ ла́биска* (Верхні Станівці Кіцм.).

ЛА́БИЩЕ, -а, с. Див. **ЛА́БА 2**. Кельм., Сок. *Ох і ла́бища у це́го хло́па!* (Сокиряни).

ЛА́БКА, -и, ж. 1. Зм. до **ЛА́БА 2**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Три́май, Ко́льцю, ла́бки, ма́ма нові́ чирви́чки взує́* (Заставна). 2. ірон. до **ЛА́БА 2**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Сок. *У не́го така́ ла́бка, що тра́ба ка́пці со́рок і п'є́ти ну́меро* (Киселів Кіцм.).

ЛАБУ́ДА, -и, ж. 1. Наспіх зроблене тимчасове житло. Вижн., Стор. *Склав собі́ ту лабу́ду і бу́ду жи́ти в ні, по́ки покла́ду ха́ту* (Луківці Вижн.). 2. Курінь. Вижн., Стор. *У ті лабу́ді вартівни́к начує́ від струме́нту* (Чорногузи Вижн.).

ЛАБУ́ДАНИЙ. Прикм. до **ЛАБУ́ДАТИ 1**. Заст., Кіцм. *Гіре́нько бу́ли лабу́дані тоті́ гро́ші, що за них твій дід ха́ту покла́в* (Звенячин Заст.).

ЛАБУ́ДАТИ. 1. Економити, збирати, складати. Заст., Вижн., Кіцм. *Ба́зьо лабу́даї гро́ші, ду́маї ха́ту купи́ти* (Звенячин Заст.). 2. знев. Будувати як-небудь, наспіх. Заст., Кіцм., Хот., Сок. *Тра́ба лабу́дати якус коли́бу, за́ки покла́дем нову́ ха́ту* (Митків Заст.).

ЛАБУ́ДЗ, -у, ч. Див. **ЛАБУ́З 1**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Ми дає́м коро́ві сі́чку з лабудзу́* (Чорнівка Нов.). 2. Див. **ЛАБУ́З 3**. Заст. *Лабу́дз уже́ зацвів, так що вже ско́ро бу́дут молоді́ карто́флі* (Баламутівка Заст.).

ЛАБУ́З, -у, ч., заг., **ЛАБУ́ДЗ**, -у, ч. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. 1. Кукурудзиння. Заст., Кіцм., Стор., Нов. *З лабузу́ руба́їм сі́чку, бо сами́й лабу́з коро́ва ни їст* (Дубівці Кіцм.). *Куру́дзи віломали, то типе́р лиш жа́ти лабу́з* (Зелений Гай Нов.). 2. Огудина рослин, що стеляться. Заст., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Бушта́ни роспусти́ли свій лабу́з по всіх карто́флях* (Владична Хот.). *Огирків нима́, бо лабу́з стари́й* (Вікно Заст.). 3. Картоплиння. Заст., Хот. *Най Іво́н ско́се лабу́з, бо за́втра, віди́й, бу́дим начина́ти барабу́лі копа́ти* (Юрківці Заст.).

ЛАБУЗЕ́ННИЙ, рідк. Прикм. до **ЛАБУ́З 1**. Заст., Кіцм., Вижн. *Коро́ви лі́пше їдя́ лабузе́нну сі́чку, як лабу́з* (Ошихліби Кіцм.).

ЛАБУЗИ́НА, -и, ж. Заст., Кіцм., Глиб. **ЛАБУДЗИ́НА**, -и, ж. Вижн., Стор., Нов. Стеблина кукурудзи. *Підойми́ ту лабудзи́ну і кинь коро́ві* (Чорнівка Нов.).

ЛАБУЗИ́НЄ, -я, с., Заст., Кіцм., Вижн., Стор. **ЛАБУЗИ́НІ**, **ЛАБУДЗИ́НІ**, -я (-і). Заст., Кіцм., Глиб. **ЛАБУЗИ́НЯ**, -я, Нов., Хот. Зб. до **ЛАБУ́З**, -у, ч. **1**, **2**. *Давно́ ке́шко було́ за дрова́, і лю́ди кла́ли вого́нь з лабузи́ні* (Борівці Кіцм.). *Ми напря́тали лабузи́ня і накри́ли ним карто́флю* (Білівці Хот.).

ЛАВАШКУВА́ТИ. Див. **ЛАВУШКА́ТИ 3**. Кіцм. *Черешні ще не достигли, а бахури вже лавашкуют коло них* (Новосілка Кіцм.).

ЛА́ВИЦА, -і, ж. Широка лава. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Сідай на лавицу, чо стоїш?* (Черепківці Глиб.).

ЛА́ВИЧКА, -и, ж. Зм. до **ЛА́ВИЦА**, -і, ж. Вижн. *Я виніс лавичку надвір, аби посиґіти в холоґі* (Мілієве Вижн.).

ЛАВІЧЕ́, -а, с. Див. **ЛАВІЧЕ́Р**, -а, с. Глиб. *А лавіче майти свої ци мете зичити?* (Слобідка Глиб.).

ЛАВІЧЕ́Р (-ІР), -а, ч. Вузьке рядно на лаву, налавник. Глиб. *Шо с тих лавічірів, як нима треваня?* (Турятка Глиб.).

ЛА́ВКА, -и, ж. 1. Учнівська парта. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов., Хот. *Най сидит вже в лавці і с хлопцим, аби лиш ни пустувала* (Слобідка Глиб.). *Колис ґітий богачів садили у перші лавки, а бідних ззаду* (Чорнівка Нов.). 2. Крамниця. Заст., Хот. *По дорозі зайшла в лавку подивитиси, чі нічо ни привезли* (Ставчани Хот.). 3. стол. Довгий фуганок. Кіцм., Вижн., Глиб. *Дошки вже віґімблювані, лишилоси иі лиш спустити лавков* (Верхні Станівці Кіцм.). 4. с.г. Полиця (частина плуга). Глиб. *Плуг має лавку, чіпиги, ніж* (Кам'янка Глиб.). 5. Лава, ослін. Заг.

ЛАВКУВА́ТИ. стол. Стругати. Вижн., Стор., Глиб. *Я вже вигимблював лаби, лиш траба їх лавкувати* (Мигове Вижн.).

ЛА́ВНИК, -а, ч. Налавник. Глиб. *Цеї зими віткала штири лавники, буде май більше дзестри* (Кам'янка Глиб.).

ЛА́ВОЧКА, -и, ж. 1. тк. Смуга у тканні. Заст. *Налавник віткала лавочками, клала лавочку білого, лавочку чирвоного, лавочку синого* (Задубрівка Заст.). 2. виш. Візерунок вишивки, тканини. Заст., Кіцм., Вижн. *Колис май вішивали лавочками і хрестиками, а типер навчилиси усіляких узорів* (Коритне Вижн.).

ЛАВОЧКИ́, -ок, мн., заст., рідк. Гра в крем'яхи. Кіцм. *Ану запитайти типер яку дитину, ци вона знає гратиси в лавочок, ци недомаґанки, ци талабана* (Старосілля Кіцм.).

ЛА́ВОШНИК, -а, ч. Продавець магазину. Хот. *Лавошник продавав ґас, а потому пішов на обід* (Білівці Хот.).

ЛАВУ́ТА, -и, ж., сп., згруб., рідк. Дурень. Кіцм. *Цей лавута нічо сам ни вміі зробити* (Валява Кіцм.).

ЛАВУШКА́ТИ. 1. Шукати. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Гай ідем лавушкати ягодів!* (Рашків Хот.). 2. знев. Байдикувати. Заст., Кіцм., Кельм. *З ранку до вечира дес той хлопчиско лавушкає* (Борівці Кіцм.). 3. Придивлятися, вистежувати (з метою крадіжки). Заст., Кіцм. *Хто ни хочі робити, той лавушкає і дивиси, шо можна вкрасти* (Ставчани Кіцм.).

ЛА́ГОДЖЕНИЙ. Ремонтований. Нов., Хот. *Ца машина вже скілько раз лагоджена, а всьо ще шос її ни стає* (Ставчани Хот.).

ЛА́ГОДЖІНЄ (-Я), -я, с. Приготування. Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот. *Те лагоджінє до свєт уже й так забрало богато чєсу* (Бобівці Стор.). *Траба починати лагоджіня, бо чириз нидiлю вісіля* (Пригородок Хот.).

ЛА́ГОДИТИСИ(-СА). 1. Миритися. Заст., Кіцм., Стор., Вижн. *Я би казав, щоб ви лагодилиси між собою та й ни йшли ни до якого суду* (Великий Кучурів Стор.). 2. Лаштуватися, готуватися. Заг. 3. Ремонтуватися. Заг.

ЛА́ГОДЛИВИЙ. Згідливий, зговірливий. Кіцм., Хот. *Іван був такий лагодливий, що з ним про всьо можно*

договори́тиса (Хотин). *Жаль то́го чоло́віка, таки́й був ла́годливий* (Валява Кіцм.).

ЛА́ГОДОМ, присл. 1. Лагідно. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Сок. *Тра́ба ла́годом вогори́ти, а ни крича́ти* (Дорошівці Заст.). *Як ти до не́го ла́годом, то й він до те́бе ла́годом* (Сокиряни). 2. Тихо, спокійно. Кіцм. *Сьвє́та про́йшли́ ла́годом, ни бу́ло ні бі́йки, ні сва́рки* (Южинець Кіцм.).

ЛАҐІНКА, -и, ж. Див. **ЛА́ДІНКА**.

ЛАҐО́ДНЯ, -і, ж., обр. Заручини. Глиб. *Вчо́ра бу́ла лаго́дня, а за шти́ри ниді́ли вісі́лє* (Турятка Глиб.).

ЛА́ДА, -и, ж. 1. Скриня. Глиб. *Моло́да́ ма́ла по́вну ла́ду дзе́стре* (Черепківці Глиб.). 2. Коробка дверей, вікон. Глиб. *Ла́да у две́рях зогне́ла* (Турятка Глиб.). 3. Рухома покришка, ляда. Заст., Кіцм., Вижн.

ЛАДАНИ́ТИ, заст., рідк. Курити ладаном. Кіцм. *А ми, ді́ти, нароби́ли собі́ каді́лниц і вчи́лиси ладани́ти* (Валява Кіцм.).

ЛА́ДІНКА, -и, ж., заст. Моток першосортного довгого волокна з конопель. Заст., Кіцм. *Де типе́р так си му́чі жі́нки́, як коли́с, до ста ладіно́к спріда́ли за зи́му, а ще кі́лько кло́чі!* (Борівці Кіцм.).

ЛАДІ́РКА, -и, ж. Гумка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Моя́ ладі́рка й чорни́ло стира́ї* (Старосілля Кіцм.). *Шо, як ладі́рка деше́ва, то я бу́ду ї купува́ти тобі́ шодни́ни?* (Рідківці Нов.).

ЛА́ДКАТИ, **ЛА́ТКАТИ**, обр. Співати весільних пісень. Заст., Кіцм. *Коли́с вісі́лє зачина́лося в субо́ту, збира́лиси жі́нки́, ді́вки́, ши́ли молоді́ віно́к і ла́ткали* (Прилипче Заст.). *Вісі́лє, було́ мале́, ни було́ на́вікь куму́ ла́дкати* (Южинець Кіцм.).

ЛА́ДНИЙ. 1. Добрий, смачний. Заст., Кіцм., Хот. *У на́ші кирни́ци така́ ла́дна вода́!* (Дорошівці Заст.). *Ваш борш таки́й ла́дний* (Білівці Хот.). 2. Красивий, вродливий. Хот., Кельм.

ЛАДО́ВАНЄ, -я (-і), с. 1. Вантаження. Кіцм. *Мене́ й на за́втра кли́кали до ладо́ваня, бо бу́дут вози́ти хліб аш шти́ри маши́ні* (Ревне Кіцм.). 2. Приготува́ння, лаштува́ння. Кіцм. *Ї́хав син до Льво́ва пі́сля вака́ції, та на то ладо́ванє півдни́ни пішло́* (Киселів Кіцм.).

ЛАДО́ВАНИЙ. 1. Навантажений. Кіцм., Стор., Глиб. *У них ко́ло бра́ми стоя́ла фі́ра, ладо́вана сі́ном* (Великий Кучурів Стор.). 2. Заряджений (про зброю). Кіцм. *І я міг би був стрі́лити, али моя́ рушни́ца ни бу́ла ладо́вана* (Старосілля Кіцм.).

ЛАДО́НЬКИЙ, рідк. Гладе́нький. Кіцм. *Скі́ни у ме́не у ха́ті ладо́нькі* (Борівці Кіцм.).

ЛАДО́НЬКО, присл., рідк. Гладенько. Кіцм. *Зимня́ у ха́ті бу́ла ладо́нько змаще́на* (Валява Кіцм.).

ЛАДУВА́ТИ. 1. Готувати, лаштувати. Заст., Кіцм., Нов., Глиб. *Уже́ тра́ба ладува́ти чомайда́н, бо ско́ро авто́бус віхо́ди* (Митків Заст.). 2. Вантажити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ладува́ли та й ладува́ли, коли́ вже ї́хати, а фі́ра пиривирну́ласи* (Великий Кучурів Стор.). *Сиго́дни зачина́їм бураки́ на маши́ни ладува́ти* (Черепківці Глиб.). 3. Складати. Стор., Глиб. *Ану́ ладу́й ці дрива́ на ку́пу!* (Давидівка Стор.). 4. Заряджати. Заст., Кіцм., Нов., Глиб. *Ми лиш зайшли́ в ліс, ста́ли ладува́ти рушни́ці, а за́їц віско́чив с корчі́в та й на по́ли* (Рідківці Нов.). *Є такі́ рушни́ці, шо в них тра́ба ладува́ти по дві ку́лі* (Киселів Кіцм.). 5. перен. Пожадливо їсти. Глиб. *Ви́тко до́бри зголодні́в, шо так ладу́їш* (Слобідка Глиб.).

ЛАДУВА́ТИСИ. Збиратися, лаштуватися. Кіцм., Вижн., Глиб. *Ході́м ладува́тиси, бо за́втра ї́хати* (Черепківці Глиб.).

ЛАДУ́НОК, -нку, ч. 1. Навантажування. Вижн., Стор., Глиб. *Вче́ра ладу́нок дров пройшо́в май борше, бо було́ бі́льши робі́тників* (Кам'янка Глиб.). 2. Порядок. Заст. *Уже́ ма́ю помі́ч з ді́тий, таки́й ладу́нок сиго́дни в ха́ті зроби́ли* (Юрківці Заст.). 3. Пороховий заряд. Вижн. *Я закла́в дру́гий ладу́нок і стрі́лив* (Мигове Вижн.).

ЛАЖИ́НЄ, -я, с. знев. Часте набридливе відвідування. Кіцм., Вижн. *Вже́ ми надоі́ло то лажи́нє, лиш диви́си, а він уже́ є* (Борівці Кіцм.).

ЛАЗ, -у, ч. 1. Лука, сіножать. Кіцм. *Сі́на ста́ни худо́бі на зи́му, бо ма́ю файний лаз ще ни заче́тий косо́в* (Валява Кіцм.). 2. Молодий ліс. Кіцм. *Пі́ду в лаз пошука́ти грибі́в* (Шишківці Кіцм.). 3. Молода поросль на місці вирубаного лісу. Вижн., Стор. *У тих лаза́х до́бре росту́т є́годи* (Черешенька Вижн.).

ЛА́ЗАНЄ, -я, с. 1. знев. Див. **ЛА́ЖИНЄ**. Кіцм. *Він уже́ надоі́в своі́м ла́занєм, нима́ тако́го дня, аби́ по де́сіть раз ни був у ме́ни* (Валява Кіцм.). 2. Лазіння. Заст., Кіцм.

ЛА́ЗАТИ. 1. перен., знев. Набридати частим відвідуванням. Кіцм. *Я уже́ й свари́ласи з нев, а вона́ всьо одно́ ни пиристає́ до ме́не ла́зати* (Валява Кіцм.). 2. Лазити. Заг.

ЛАЗОВИ́Й. Прикм. до **ЛАЗ 1**. Кіцм. *Худо́ба смашно ї́ла лазове́ сі́но* (Валява Кіцм.).

ЛА́ІСТИЙ. Злий, неспокійний (про пса). Вижн., Хот. *Ма́ю тако́го ла́істого пса, що ніко́му прохо́ду ни дає́* (Рашків Хот.).

ЛА́ЇСТИЙ. Сірий, сивий. Глиб. *С цеї́ ла́їстої та́то на зи́му спра́ви тубі́ кужу́х* (Слобідка Глиб.).

ЛА́ЙБЛИК, -а, ч. Див. **ЛЕ́ЙБИК 1, 2**. Вижн. *Купи́в собі́ нови́й ла́йблик з во́вни* (Іспас Вижн.).

ЛАЙДА́К, -а, ч. 1. знев. Ледар. Заг. *Де таки́й лайда́к мо́жи дес до́вго утри́матиси на робо́ті!* (Рідківці Нов.). *Лайда́к ла́комий на краді́ж, як кіт на миш* (Ставчани Кіцм.). 2. лайл. Гульвіса, волоцюга. Заст., Кіцм. *Пе́вни, скона́ю с своі́м лайдако́м* (Прилипче Заст.).

ЛАЙДА́КА, -и, ч., сп. Ледащо. Заг. *Лайда́ка від зими́ до зими́ лайдакує́* (Лукачівка Кельм.).

ЛАЙДАКО́ВАНЄ, **ЛАЙДАКУ́ВАННЯ**, -я, с. Ледарювання. Заг. *Кі́лько мо́жна терпі́ти таке́ лайдако́ванє, кі́лько?* (Старосілля Кіцм.).

ЛАЙДАКУВА́ТИ. Ледарювати, жити **ЛАЙДАКО́М**. Заг. *Бу́диш лайдакува́ти, то ніц ни бу́диш ма́ти* (Черепківці Глиб.). *Хто лайдакує́, то всю господа́рку мо́жи пусти́ти на ві́тир* (Киселів Кіцм.).

ЛАЙДАКУВА́ТИЙ. Такий, що має риси лайдака. Заг. *Як хло́пиц лайдакува́тий, то уже́ з не́го ніякого ґа́зди ни бу́ди* (Баламутівка Заст.).

ЛАЙДА́ЦКИЙ. Прикм. до **ЛАЙДА́К**. Заг. *Ни зна́єш, яка́ то лайда́цка бе́сіда, там є шо слу́хати?* (Чортория Кіцм.).

ЛАЙДА́ЦТВО, -а, с. 1. Зб. до **ЛАЙДА́К 1, 2**. Заг. *Ни хо́чу з усім тим лайда́цтвом і здиба́тиси, бо ї́м ніц до́брого ни в голові́* (Лашківка Кіцм.). 2. знев. Бешкети, хуліганство. Заг. *Ти на лайда́цтво ма́єш час, а шос до́бри зроби́ти тобі́ нима́ коли́* (Спаська Стор.).

ЛАЙДАЦЮ́ГА, -и, ч., згруб. до **ЛАЙДА́К 1, 2**. Заг. *Які́й не́ньо лайдацю́га, таки́й і він, мав у ко́го вда́тиси* (Ревне Кіцм.).

ЛАЙДАЧИ́НА, -и, ч. Знев. до **ЛАЙДА́К**. Заст., Кіцм. *Хло́пиц ду́жи*

любив горівку, от і віріс з него лайдачина (Ошихліби Кіцм.).

ЛАЙДАЧИ́ТИСИ. Див. **ЛАЙДАКУВА́ТИ**. Кіцм. *Як чулвік зачинаї лайдачитиси, траба єго ратувати, заків ни пізно* (Валява Кіцм.).

ЛАЙДА́ЧІТИ. Див. **ЛАЙДАКУВА́ТИ**. Глиб. *Тому так кешко жиє, шо привик лайдачіти* (Черепківці Глиб.).

ЛАЙДА́ЧКА, -и, ж. до **ЛАЙДА́К**. Кіцм. *Не варт дівку так пестити, бо віростилайдачка* (Южинець Кіцм.).

ЛАЙДАЧО́К, -чка, ч. През. до **ЛАЙДА́К**. Заст., Кіцм., Стор. *То добрий лайдачок, шо такий маєток пропив* (Великий Кучурів Стор.).

ЛАЙЧА́РЬ, -я, ч. рідк. Невеликий килим до лави. Стор. *Коло лавици прибивают лайчарь, аби ни шуруваласи скіна* (Бобівці Стор.).

ЛАКА́ТА, -и, ж. Будь-який замок (висячий, внутрішній дерев'яний засув). Заг. *Витко нема нікого дома, бо на дверях лаката* (Карапчів Вижн.). *Запри двері на лакату, як меш іти з дому* (Стара Жадова Стор.). *Ми приходили, али у вас двері були на лакаті* (Подвір'ївка Кельм.). ***Заперти рот на лакату**. ***Тримати рот на лакаті**. Мовчати. Заст., Стор. *Запри рот на лакату, то ліпши буде* (Великий Кучурів Стор.).

ЛАКА́ТКА[1], -и, ж. Зм. до **ЛАКА́ТА**. Заг. *Скриня була замкнена маленьков лакатков* (Вікно Заст.).

ЛАКА́ТКА[2], -и, ж., риб. Пристрій для ловлі риби, хватка. Глиб. *У мою лакатку попав пискарь* (Кам'янка Глиб.).

ЛАКА́ЦІЯ, **ЛОКА́ЦІЯ**, -і, ж., бот. Акація. Заст., Хот. *У вуйка Антона на городі самі лакації ростут* (Долиняни Хот.).

ЛА́КЄ, -я, с., буд. Див. **ЛА́ТЄ**. Кіцм. *Траба би вже покласти нове латє, та не маю коли роспилити дошки* (Валява Кіцм.).

ЛАКЄ́РКИ, -ок, мн. Хот., Кельм., **ЛИКЄ́РКИ**, -ок. Кіцм. Лакові туфлі. *Мамо, купіт мині білі лакєрки* (Хотин).

ЛА́КІТКИ, -ок, мн. заг., **ЛА́КІШКИ**, -ок. Вижн. Ласощі. *Ти ни хочіш боршу їсти, їв би все якіс лакітки* (Мусорівка Заст.).

ЛА́КОМІСТЬ, -ости, ж. Апетит. Заст., Кіцм. *Добрий їдец до всілякої їди має лакомість* (Валява Кіцм.).

ЛА́КОМО, присл. 1. Смачно, з апетитом. Заг. *Так лакомо поїли, що лиш води попиваїм* (Подвір'ївка Кельм.). ***Тяшко заробив, лакомо ззів** (Сербичани Сок.). 2. Жадібно. Хот., Кельм., Сок. *Нагрівси крепко, а напивси студеної води лакомо, та й того кашіль узявси* (Долиняни Хот.).

ЛА́КТИЦА, -і, ж., крав. Див. **ЛА́ТИЦА**, **А́ЛТИЦА**. Стор., Глиб. *Мусю ще пришити лактиці до рукавів* (Стара Жадова Стор.).

ЛА́МА, -и, ж. Лезо, частина безпечної бритви. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ни бавси ламов, бо си пальці порубаїш* (Звенячин Заст.). *Купи ламів, бо ни маю чим голитиси* (Черепківці Глиб.).

ЛА́МБА, -и, ж., заст., с.г. Залізне кріплення біля осі воза. Глиб., Хот. *Ламби тримают штильвагу у фірі* (Слобідка Глиб.). *Ставай скоро на ламбу і залази в кошик, та вважай, абис ногу в колисо ни заклав* (Долиняни Хот.).

ЛА́МКА, -и, ж. Див. **ЛА́МА**. Кіцм. *Врубала субі палиц ламков, та так болит* (Верхні Станівці Кіцм.). *Траба вже купити ламок, бо нима чим голитиси* (Южинець Кіцм.).

ЛА́МПАЧ, -у, ч., буд. Необпалена цегла в суміші землі, глини та соломи, саман. Заг. *Типер мало хто з лампачу*

кладе хату, більши с цегли (Грозинці Хот.).

ЛАМПАЧОВИЙ. Прикм. до **ЛАМПАЧ**. Нов., Хот., Кельм. *Лампачова хата може стояти і сорок год* (Білівці Хот.).

ЛАНДАНЄ, -я, с., рідк. Дія зі знач. **ЛАНДАТИ 1**. Заст., Кіцм., Глиб. *Так ми доїло твоє ланданє, що ни знаю, що й робити с тобов* (Юрківці Заст.).

ЛАНДАТИ. 1. знев. Ходити без діла, байдикувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Сядь і сиди дома, доста вже ландати вулицами!* (Мусорівка Заст.). *Де с ландала до цеї пори?* (Рідківці Нов.). 2. Повільно ходити, важко переступаючи ногами. Заст., Вижн., Стор., Хот. *Митро ледви коло хати ландаї* (Ясени Стор.).

ЛАНДИШ, рідк. **ЛАНДАШ**, -у, ч., бот. Конвалія. Заг. *Шоб натрафити на ландиш, треба йсти попри ізвор* (Сокиряни). *Хотіла бим вішити ці ландаші* (Владична Хот.).

ЛАНДУВАТИ. Див. **ЛАНДАТИ 1**. Кіцм., Сок. *Шо ти ландуїш, як неприв'єзаний пес?* (Борівці Кіцм.). *Ландував би увес год, та хліба треба* (Сокиряни).

ЛАНЕЦ, -нца, ч. Зм. до **ЛАН**. Кіцм., Хот. *Ходили на обжинки на ланец, бо там комбайн не проходе* (Чепоноси Хот.).

ЛАНТУХ, -а, ч. 1. Старий подертий одяг. Заст., Кіцм. *Це ни сорочка, а лантух, шо можна ї вікінути* (Старосілля Кіцм.). 2. перен., знев. Голодранець. Кіцм., Сок. *Такий лантух, що цурє з него виси, а він панитси* (Валява Кіцм.). 3. Великий мішок з грубої тканини. Заг.

ЛАНТУХОВАТИЙ. Неакуратний, неохайний. Кіцм. *Ци тубі ни встидно, шо ти ходиш такєй лантуховатий?* (Валява Кіцм.).

ЛАНТУШИНА, -и, ж. 1. Зм. до **ЛАНТУХ 1**. Кіцм. *Носи, сину, лантушину, бо ти бідний сиротина* (Киселів Кіцм.). 2. Зм. до **ЛАНТУХ 3**. Сок. *Пошив собі лантушину, шоб мав де тримати зерно* (Сокиряни).

ЛАНЦ, **ЛАНИЦ**, -нца, ч. 1. Ланцюг. Заг. *Та їго на ланиц прив'яжіт і то урвеси* (Подвір'їовка Кельм.). *Бири ланци в ліс, абис мав чим фіру з ріщим пирив'їзати* (Черепківці Глиб.). 2. перен. Хустка з візерунком, який нагадує ланцюг. Заст., Глиб., Нов. *Цей ланц уже п'єть років завиваю, а ще такий, як новий* (Рідківці Нов.). 3. заст., рідк. Одиниця виміру площі. Заст. *Ланц то була нива, півланца – півниви* (Заставна).

ЛАНЦИ, -ів, мн. Див. **ЛАНЦ 2**. Заст., Глиб. *Я маю всілякі фустки: павунки, хмари, шє хотіла бим ланців дес ґістати* (Кам'янка Глиб.).

ЛАНЦОК, -цка, ч. Зм. до **ЛАНЦ 1**. Кіцм., Вижн., Нов. *Пес був прив'язаний маленьким ланцком* (Топорівці Нов.).

ЛАНЦУВАТИ. Зв'язувати, прив'язувати **ЛАНЦОМ**. Вижн., Стор. *Іди ланцуй корову в стайни* (Черешенька Вижн.).

ЛАНЦЮЖКА, **ЛАНЦЮШКА**, -и, ж., вівч. Вівця з цятками іншої масті кругом шиї. Кіцм., Стор. *Іди завирни ту ланцюшку, шо відбиласи від бутею* (Стара Жадова Стор.).

ЛАПАВКА, -и, ж., риб. Ловля риби руками. Заст. *Вчара з дідом ходили на лапавку і наловили силу риби* (Баламутівка Заст.).

ЛАПАЙДУХ, -а, ч., знев. Ледащо. Кіцм., Вижн. *Шо то за лапайдух ходит там без роботи?* (Коритне Вижн.).

ЛАПАНЄ, -я (-і), с. Щупання. Кіцм. *Ади, цим лапанєм вімастили матерію*

(Верхні Станівці Кіцм.). ***Де більши лапанє, там меньчи куплинє** (Валява Кіцм.).

ЛАПАНИ́НА, -и, ж., знев. Хапання. Кіцм., Хот. *Пшиниця вродила така мала, шо ни жатя буди, а лапанина* (Рашків Хот.). *Зачінаймо лапанину на птаху, бо вже треба варити студинец* (Верхні Станівці Кіцм.).

ЛАПА́НКА, -и, ж. Квач (дитяча гра). Глиб. *Так награлиси лапанки, аж ноги болят* (Кам'янка Глиб.).

ЛАПА́ТИ, док. **ЛА́ПНУТИ**. 1. Ловити, хапати. Заг. *Лапати траба кождого злодія, аби ни крав наши добро* (Борівці Кіцм.). 2. Прилипати, приставати. Стор., Глиб. *Чос ни лапаї добри ця зилена фарба* (Черепківці Глиб.). 3. Запалювати. Глиб. *Ади, як вогонь лапає ріще* (Турятка Глиб.). 4. Торкатися руками. Заг. ***Лапати зайца возом**. Говорити (робити) дурниці, невміло хитрувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Шо лапаєш зайца возом!* (Стара Жадова Стор.). ***Горєчка лапає**. Температурить. Стор., Глиб. *Іди до дохторя, бо дитину фист горєчка лапаї* (Черепківці Глиб.). ***Серце (печінка) лапає**. Дуже болить. Заст., Кіцм. *Як пічінка лапає, то аш по скінах друси* (Борівці Кіцм.).

ЛАПА́ТИСИ (-СА). док. **ЛАПНУ́ТИСИ (-СА)**. 1. Прилипати, приставати. Заст. Кіцм., Вижн., Глиб. *До мени дужи борзо лапаїси сонце* (Черепківці Глиб.). 2. Мати стосунки, зв'язки. Заст., Кіцм. *Він побіг, а я лишивси, бо ни хотів з ним лапатиси* (Валява Кіцм.). ***Лапайси плота!** лайл. Іди до біса! Заст., Кіцм. *Ти чо вчипивси до мене? Іди лапайси плота!* (Борівці Кіцм.).

ЛАПАЦОН, -а, ч. 1. згруб. Здоровань, незграба. Заст., Глиб., Хот., Сок. *На цего лапацона лиш постоли підійдут* (Сербичани Сок.). 2. Лапастий, крупний (про листя, візерунки). Хот., Сок. *Купила субі півшалик, та ни с квітами, а з якимис лапацонами* (Пригородок Хот.).

ЛАПАЦО́НИ, -ів, мн. 1. згруб. Ножища. Хот. *Менчи талабуй тими лапачонами, ни роби слідів по хаті!* (Пригородок Хот.). 2. знев. Старе взуття. Глиб. *Взуй якіс лапацони та приниси дров* (Кам'янка Глиб.).

ЛАПУ́Х, -а, ч. 1. бот. Лопух. Заг. 2. перен., знев. Нерозторопна людина. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот. *Шо ти післав того лапуха до магазину, він поки дійде, то й забуде* (Пригородок Хот.).

ЛАПУХО́ВАТИЙ. Мовчазний, млявий. Кіцм. *Він такий лапуховатий, шо з ним дуже скушно* (Валява Кіцм.).

ЛАПУ́ШЕНКА, -и, ж. Див. **ЛАПУШИ́НА 1**. Кіцм. *Корови найліпши їдя лапушенку с курудзів* (Брусниця Кіцм.).

ЛАПУШИ́НА, -и, ж. 1. Листя на качанах кукурудзи. Заст., Кіцм., Глиб. *Заниси корові ту лапушину, шо я налупив с курудзів* (Слобідка Глиб.). 2. Листок лопуха. Заст., Кіцм. *Ади, яка лапушина віросла, шо під нев можна сховатиси, як під паразолев* (Ревне Кіцм.).

ЛАПУШИ́НЄ, -я (-і), с. 1. Зб. до **ЛАПУШИ́НА, -и, ж. 1**. Кіцм., Хот. *Де лупи-ли курудзи, лишилоси лиш лапушинє* (Верхні Станівці Кіцм.). 2. Листя, зарості лопуха. Заст., Кіцм. *Там саме лапушинє у фосі, нема доброго сіна* (Старосілля Кіцм.).

ЛА́СИЙ. 1. Покірний, слухняний. Глиб. ***Ласе телі дві матки сце** (Кам'янка Глиб.). 2. Смачний. Заг. 3. Спокусливий. Заг.

ЛА́СКА, -и, ж. ***Стояти в ласку**. Принижуватися, підкорятись. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Я нікому ни хочу стояти в ласку* (Ставчани Кіцм.).

ЛАСКАВИ́ЦА, -і, ж., зоол. Ласиця (невелика хижа тварина). Хот. *У нас під курудзиньом живе́ ласкави́ца* (Пригородок Хот.).

ЛА́СТИТИ. Приручати, пестити (про свійських тварин). Кіцм., Глиб. *Бу́диш ла́стити цего пе́сика, то він тебе ни вку́си* (Кам'янка Глиб.).

ЛА́СТИЦА, -і, ж., крав. Див. **ЛА́ТИЦА**. Хот. *Приший мині широ́ку ла́стицу, шоб рукави́ ни тисну́ли* (Атаки Хот.).

ЛАТАНИ́НА, -и, ж., знев. Латання. Заст., Кіцм., Хот. *Оде́н лах зашива́ла, а дру́гий рва́вси, і латани́на кінца́ ни ма́ла* (Валява Кіцм.).

ЛА́ТЕР, -тра, ч. Див. **ЛА́ТИР**.

ЛА́ТЄ, **ЛА́КЄ**, **ЛА́ТЯ**, -я, с., буд. Зб. до **ЛА́ТА**. Заст., Кіцм., Хот., Сок. *Са́ме лу́чче ла́тя сосно́ве* (Сокиряни). *Усьо́ подві́рє було́ обкла́джене до́вгими штахе́тами з до́брого ла́тя* (Гаврилівці Кіцм.).

ЛАТИ́НА, -и, ж., буд. Зм. до **ЛА́ТА**. Заст., Стор., Хот., Сок. *Мині́ тра́ба ще з де́сіть ла́тин* (Сторожинець). *Тут ни стає́ одно́ї лати́ни* (Сербичани Сок.).

ЛАТИ́НЄ, **ЛАТИ́НЯ**, -я (-і), с., буд. Зб. до **ЛАТИ** (довгі дошки або жердини, які прибивають упоперек кроков). Заст., Хот., Кельм. *Бу́ло лати́ня на база́рі, але́ тро́хі закоро́тке* (Лукачівка Кельм.).

ЛА́ТИР, **ЛА́ТЕР**, -тра, ч., заст., рідк. Одиниця ємкості дров, каменю (від 2 до 8 м^3). Кіцм., Вижн., Глиб., Нов. *Ла́тир дров то є митпро́ві дрива́, скла́дені ві́сім ми́трів задо́вго і оде́н ми́тир с чвертко́в завісо́ко* (Чорногузи Вижн.). *А там Василько́ камі́нь лупа́є, камі́нь лупа́є, в ла́три склада́є* (з пісні. Кам'янка Глиб.).

ЛАТИ́ТИ, буд. **ЛАТУВА́ТИ**. Кіцм., Хот., Сок. *Пло́тники ла́тя́ колхо́зний свина́рник* (Сербичани Сок.). *У нас сиго́дни лати́ли сара́й* (Білівці Хот.).

ЛАТИ́ЦА, -і, ж. Кіцм., Вижн., **ЛАКТИ́ЦА**, -і. Стор., Глиб., **ЛАСТИ́ЦА**, -і, Хот., крав. Клинок під пахвою сорочки. *Тра́ба в соро́чку вши́ти лати́цу, бо завуска́* (Шипинці Кіцм.).

ЛА́ТКА, -и, ж. 1. буд. **ЛА́ТА**. Кіцм., Вижн. *Вуйко зроби́в парка́н із стру́ганих ла́ток* (Чорногузи Вижн.). 2. Манишка чоловічої сорочки. Хот. *Ла́тка в не́го на соро́чкі ві́шита цятка́ми* (Білівці Хот.). 3. перен., знев. Пан, панич. Вижн. *Знайшла́ субі́ йкус ла́тку та й гонори́си ним* (Багна Вижн.). 4. крав. Латка. Заг.

ЛА́ТКАТИ. Див. **ЛАДКАТИ**.

ЛАТРИ́, -ів, мн. Заробітки. Кіцм. *Пі́шли́ в го́ри в латри́, заробля́ тро́хі гро́ший і де́рива* (Верхні Станівці Кіцм.).

ЛАТРІ́ВКА, -и, ж., зв. мн. **ЛАТРІ́ВКИ**, -ок, заст., рідк. Дошка довжиною один **ЛА́ТИР**. *Я поскла́дав під ха́тов латрі́вки, аби со́хли, бо хо́чу кла́сти підло́гу* (Зелений Гай Нов.).

ЛАТЮ́ГА, -и, сп., згруб. Голодранець. Вижн. *На толо́ку прийшла́ йкас латю́га та ше хочи команду́вати!* (Банилів Вижн.).

ЛА́ТЯ, -я, с., зб., буд. Дошки-лати. Хот. *Та́то роспили́ли де́рево на ла́тя* (Білівці Хот.).

ЛАХ, -а, ч., зв. мн. **ЛА́ХИ**, **ЛА́ХІ**, -ів. 1. знев. Одяг. Кіцм., Хот. *Стипе́ндія у не́го лиш на обки́дки, а на ї́ду і на ла́хі ми гро́ші дає́м* (Борівці Кіцм.). 2. знев. Непотріб, барахло. Хот., Кельм. *Накупи́в всіля́ких ла́хів і гро́ші потра́тив* (Хотин). 3. Старий драний одяг, лахміття. Заг.

ЛА́ХАВИЙ. Одягнений у лахи (див. **ЛАХ 3**). Кіцм. *Таки́й лаха́вий, та ще й фудули́тси* (Валява Кіцм.).

ЛАХМА́НЄ, -я, с., знев. Див. **ЛАХ 3**. Заст., Кіцм. *Аді́т, коли́с це лахма́нє ше би носи́ли, а типе́р віддаю́ катра́нникови* (Лужани Кіцм.).

ЛА́Я, -і, ж. рідк. 1. Зграя. Вижн., Стор. *Ади́, йка ла́я псів ві́бігла!* (Карапчів Вижн.). 2. знев. Компанія. Кіцм., Хот. *Наколи́ Міха́йло пішо́в у ту ла́ю, то з не́го вже люди́й ни бу́ди* (Верхні Станівці Кіцм.).

ЛЕБЕДИ́ЧКА, -и, ж. Лебідо́нька. Кіцм. *Дівчи́на, як лебеди́чка, фа́йна та біле́нька* (Южинець Кіцм.).

ЛЕ́ГКА, **ЛЕ́ГКЕ**, **ЛЕ́ХКЕ**, -і, зв. мн. **ЛЕ́ГКІ**, **ЛЕ́ХКИ**, **ЛЬО́ХКІ**. Леге́ня. Заг. *А наш сусі́д жиє́ без водно́ї ле́хкі* (Грозинці Хот.). *Нирі́дного та́та уже́ то́же нима́, умер, був слаби́й на льо́хкі* (Іванівці Кельм.). ***Дутиси, як лехкі в горшку**. 1. Безпідставно ображатися. Стор., Хот. *А́ди, ни зна́ю, чим я́ ї ни догоди́в, али́ ви́жу, шо ду́їси, як ле́хкі в горшку́* (Дарабани Хот.). 2. знев. Гордитися, пишатися. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *А́ди, ше й то́й різноо́кий ду́їси, як ле́хке в горшку́* (Веренчанка Заст.).

ЛЕГКУВА́ТИ. Робити собі полегшення. Вижн. *Та він лю́бит легкува́ти ко́ло робо́ти* (Мигове Вижн.).

ЛЕГО́НЬКИЙ, ірон. ***Лего́нький до роботи**. Повільний, ледачий. Кіцм., Вижн., Хот. *Чулві́к можи́ по ці́лих днях спа́ти, він дужи́ лиго́нький до робо́ти* (Банилів Вижн.).

ЛЕГО́НЬКО, присл. Повільно. Кіцм., Хот. *Вона́ ни пилу́ї, а ро́бит субі́ лиго́нько* (Білівці Хот.).

ЛЕ́ҐА, -и, ч., сп., знев. Лежень, ледащо. Кіцм. *Таки́й ле́ґа мо́жи го́ри пиривирну́ти, а він лижи́т у холодку́* (Валява Кіцм.).

ЛЕҐЕ́ЙДА, -и, ч., сп., знев. Ледащо, нероба. Заст., Кіцм. *Ро́дичі йкі́с лю́ди поре́дні, завзе́кі до робо́ти, а син леґе́йда* (Бабин Заст.).

ЛЕҐІ́НИК, -а, ч., рідк., Зм. до **ЛЕ́ҐІНЬ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Сино́чку мі́й, леґі́нику, де ти забари́вси?* (Южинець Кіцм.).

ЛЕ́ҐІНЬ, -я, ч., рідк. Парубок. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Засва́тав ї фа́йний ле́ґінь* (Вікно Заст.).

ЛЕҐОРИ́ТИ, знев. Довго лежати в ліжку після сну, вилежуватися. Глиб. *Ґівки́ леґорю́т до двана́цітої годи́ни та й ни хо́чут встава́ти* (Кам'янка Глиб.).

ЛЕД, -у, ч. Див. **ЛЕДІ́ВКА,** -и, ж. Хот. *Тре́ба сказа́ти Василе́ви, шоб прині́с сиго́дни гру́тку ле́ду коро́ві* (Пригородок Хот.).

ЛЕ́ДА, присл. Ледь-ледь. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ле́да в но́ги заме́рзну і вже ка́шляю* (Горбівці Глиб.). *Тибе́ ле́да кіни́, а ти біжи́ш ма́мі каза́ти* (Карапчів Вижн.).

ЛЕ́ДА-БІДА́, рідк. Хто-небудь, будь-хто. Кіцм. *А́ я ка́жу, ти ни ле́да-біда́, а па́ном зроби́вся* (Валява Кіцм.).

ЛЕДА́КИЙ. 1. Старий, трухлявий. Стор. *Це вже́ леда́кий пліт, тра́ба нови́й кла́сти* (Снячів Стор.). 2. рідк. Ледачий. Стор. *І в ко́го таки́й леда́кий уда́вси?* (Стара Жадова Стор.).

ЛЕ́ДА-ЯКИ́Й, рідк. Який-небудь, такий-сякий. Кіцм. *Ка́жу ї́му́, ку́пи хло́пциви ле́да-яку́ одежину, аби́ мав на ховзанку* (Ошихліби Кіцм.).

ЛЕДИ́ЦА, -і, ж. Див. **ЛЕДІ́ВКА**. Кіцм. *Худо́бі тра́ба дава́ти леди́ці лиза́ти, аби́ лі́пши па́сла* (Старосілля Кіцм.).

ЛЕДИ́ЦЬКА, присл. Ледь-ледь, трошечки. Глиб. *Чьо так леди́цька приніс води́ у пу́тни?* (Кам'янка Глиб.). *Мене́ лиш леди́цька кіну́ти, а я вже збуди́вси* (Слобідка Глиб.).

ЛЕДІ́ВКА, -и, ж. Грудка кам'яної солі. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Тра́ба діста́ти для коро́ви леді́вки* (Митків

Заст.). *Заниси́ цу ледівку коро́ві* (Слобідка Глиб.).

ЛЕДО́ВНЯ, -і, ж. 1. Льох з льодом. Кіцм., Вижн. *Влі́кі мнє́со тра́ба трима́ти в ледо́вні, би си ни зіпсува́ло* (Шишківці Кіцм.). 2. перен., знев. Холодна кімната. Кіцм., Хот. *Цу ледо́вню ніяк ни мож напали́ти, в ні і влі́ті студино́* (Киселів Кіцм.).

ЛЕЖА́, -і, ж. 1. Тяжка тривала хвороба. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Ті́фус то страшна́ лежа́, з якої рі́дко хто встає́* (Южинець Кіцм.). *Кє́шко скапа́ти мині́ з ле́жі, бо вже ни молода́* (Горбівці Глиб.). 2. Тривале лежання через хворобу. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Нічо́ ни бою́си, лиш на ста́рість ле́жі* (Чортория Кіцм.). ***Впасти в лежу**. Тяжко захворіти. Заст., Кіцм., Вижн. *Як упа́в у ле́жу, то вже ни встав* (Карапчів Вижн.). 3. Ледар. Кіцм. ***Ле́жа лежи́т, а єму́ бог до́лю де́ржит** (Брусниця Кіцм.).

ЛЕЖА́К, -а, ч. Матрац. Кіцм., Вижн., Стор. *Зроби́в лежа́к таниби́в єго́ сі́ном, аби́ мнє́ко було́ лежа́ти* (Валява Кіцм.).

ЛЕ́ЖВА, -и, ж. Див. **ЛИ́ЖВА**.

ЛЕ́ЖМА, -и, ж. Див. **ЛИ́ЖВА**.

ЛЕ́ЙБА, -и, ж., сп. 1. знев. Недоладно, неакуратно пошита одежина. Глиб. *Куда́ знов убира́їш ту ле́йбу?* (Слобідка Глиб.). 2. Ледащо. Кіцм., Глиб. *У тої ле́йби ніко́ли в ха́ті нима́ поре́тку* (Валява Кіцм.). *Вла́дзьо таки́й ле́йба, то вна всьо там врі́ткуї* (Кам'янка Глиб.).

ЛЕ́ЙБИК, **ЛА́ЙБЛИК**, -а, ч. 1. Кептар, безрукавка на овечому хутрі. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм. *О́зму ле́йбик на пле́чі, бо тя́гне студе́не* (Митків Заст.). *Як фа́йний ле́йбик, то і ді́вчині в нім фа́йно, і па́рупкови* (Долиняни Хот.). 2. Ватна безрукавка. Кіцм., Заст., Хот. *На́шо шука́ти ма́рфу і ва́ту, аби́ поши́ти ле́йбик, як гото́вий мо́жна купи́ти в магази́ні* (Верхні Станівці Кіцм.).

ЛЕ́ЙБИЧОК, -чка, ч. Зм. до **ЛЕ́ЙБИК**. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм. *Шши́лам дити́ні ле́йбичок, аби́ ни ме́рзло зимо́в* (Валява Кіцм.).

ЛЕ́ЙКА, -и, ч. Див. **ЛЕ́Я**, знев. Ледащо Стор. *Ти, ле́йко, бири́си до робо́ти, ни ходи́ заду́рно* (Великий Кучурів Стор.).

ЛЕ́ЛИ-ПОЛЕ́ЛИ, присл. Ледвеледве, дуже повільно. Заст., Кіцм. *Лайда́к ро́би так собі́, ле́ли-поле́ли, і шо затирлигає, то і пролигає* (Верхні Станівці Кіцм.).

ЛЕЛІ́КА, **ЛІЛІ́КА**, -и, ж. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., рідк. **ЛИЛІ́КА**, **ЛИЛИ́КА**, -и, Глиб. 1. Дружина брата. *Вче́ре був у нас брат з лілі́ков* (Кам'янка Глиб.). 2. Старша сестра. Кіцм., Глиб. *Ка́жу ста́рші систрі́, лили́ко, я прийшла́ в жо́рна* (Турятка Глиб.). 3. Чужа жінка старшого віку. Стор., Глиб. *Мо́я сусі́да, лелі́ка Ната́лія, мині́ плете́ кору́нки, пи́ше писанки́, ду́же фа́йно пи́ше* (Стара Жадова Стор.). 4. Форма звертання до невістки, молодої господині. Глиб. *Коли́с мині́ каза́ли „лилі́ко", бо я молода́ шє була́* (Черепківці Глиб.).

ЛЕЛІ́ЧКА, **ЛІЛІ́ЧКА**, -и, ж. Зм. до **ЛЕЛІКА**, **ЛІЛІКА**. Заст., Кіцм., Стор. Глиб. *Лелі́чка народи́ла си́на мо́му бра́тови* (Васловівці Заст.). *Лілі́чко, май прихо́діт до нас* (Великий Кучурів Стор.).

ЛЕ́ЛЯ, -і, ж., заст. Див. **ЛЕЛІ́КА 2**. Нов. *Так набі́галаси то́го ти́жня, бо в ле́лі бу́ло вісі́ля* (Чорнівка Нов.).

ЛЕ́МБАС, -а, ч., згруб. Лобуряка. Див. **ЛО́МБАС**. Заст., Кіцм., Хот. *Таки́й ле́мбас хо́ди ду́рно ко́ло ха́ти. а підмисти́ на обо́рі нима́ кому́* (Долиняни Хот.).

ЛЕ́МБАТИ, знев. 1. Базікати. Стор. *Не ле́мбай ті́ко, бири́си до робо́ти*

(Великий Кучурів Стор.). 2. Їсти (лише стосовно тварин). Стор. *Гай ле́мбайти вже, за́ра шє прине́су* (Стара Жадова Стор.).

ЛЕ́МБИРКИ, -ів, зв., мн., бот. Сорт білої подовгуватої квасолі. Кіцм. *Ле́мбирки – то білі фасу́лі, вони́ найліпши ростя́ в куру́дзах* (Валява Кіцм.).

ЛЕ́МБУР, -а, ч., знев. Базіка. Стор. *Шо то за ле́мбур, ни зна́ю, ни на мину́тку їму́ рот ни стає́* (Великий Кучурів Стор.).

ЛЕМБУРИ́СТИЙ, знев. Балакучий. Стор. *Таки́й си зроби́в лембури́стий, шо най щиза́ї!* (Стара Жадова Стор.).

ЛЕМІТИ́ЦА, -і, ж. Фата (головний убір молодої). Кельм. *Сиго́дня ве́чіром тра́ба зібра́ти леміти́цу й причі́пити хір, бо за́втра ни бу́де коли́* (Зелена Кельм.).

ЛЕ́НІЯ, -ї, ж. 1. Просіка. Кіцм., Вижн., Стор. *Лю́ди зру́бу шука́ют, а я на ле́нії назбира́в таки́х пі́тпинків, шо наси́лу додо́му доні́с* (Михальча Стор.). 2. Пряма дорога чи стежка, що проходить по колишній просіці. Кіцм., Стор., Хот. *Сме́рьклоси нам у лі́сі, то ми блуди́ли, аш по́ки на ле́нію ни ві́шли, а там ї́хала йкас маши́на, то ще й підве́злиси* (Ревне Кіцм.). 3. Межа між селами. Заст. *Ни гоні́т коро́ву за ле́нію, бо польови́й свари́ти бу́де* (Баламутівка Заст.). 4. заст., рідк. Лінійка. Заст., Вижн. *Коли́с у шко́лі фист би́ли ле́нійов* (Прилипче Заст.).

ЛЕ́ННИЩИ, **ЛЕ́НИЩЕ**, -а, с. Ділянка землі, з якої зібрано врожай льону. Кіцм., Стор., Глиб. *За меже́в є ле́нище, пото́му курудзе́нка* (Кам'янка Глиб.).

ЛЕНЬ[1], -я, ч., заст., рідк. Ледар. Заст., Кіцм. *Ле́ню, ле́ню, ві́жини ко́ні з ячме́ню, бо прийде́ та́то та бу́де би́ти* (Бабин Заст.).

ЛЕНЬ[2], -я, ч., іхт. Див. **ЛІНЬ**. Нов.

ЛЕ́ПАВИЙ, **ЛЕ́ПОВИЙ**, знев. Брудний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот. *Лі́нуїси вми́тиси, та й хо́ди лепа́вий, як льо́ха* (Валява Кіцм.). *Біжи́ до Ністра́ та ві́шуруй ка́менем свої́ ле́паві но́ги* (Пригородок Хот.).

ЛЕПО́СИЙ, **ЛИПО́СИЙ**, знев. Див. **ЛЕ́ПАВИЙ**. Стор., Глиб., Нов. *Така́ лепо́са хо́ди, тік нема́ воде́, мела́* (Турятка Глиб.). *На цих липо́сих рука́х мо́жна гре́чку сі́яти* (Чорнівка Нов.).

ЛЕ́СТИЙ, **ЛИ́СТИЙ**, **ЛЕ́ЦТИЙ**, заст. Найгірший, останній. Заст., Кіцм., Нов. *За ко́го та ді́вка бу́де віддава́тиси, як то таки́й ле́стий па́рбок* (Борівці Кіцм.).

ЛЕ́ХКА, **ЛЕ́ХКІ**, -их, мн. Див. **ЛЕ́ГКА**.

ЛЕХКОВУ́ШКА, **ЛЕХКОУ́ШКА**, -и, ж. Легкова автомашина. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Аді́, лехкоу́шка ї́ди до вас* (Слобідка Глиб.).

ЛЕ́ЩА, -ати, с., зв.мн. **ЛЕ́ЩАТА**, -ат, спорт. Лижа. Заст. *Коли́с я сам собі́ зроби́в був ле́щата з бо́чки, шо росси́палаcи* (Дорошівці Заст.).

ЛЕ́ЩИК, -а, ч., рідк., іхт. Лящ. Заст. *Мій не́ньо вче́ра їми́в п'є́ть ле́щиків* (Мусорівка Заст.).

ЛЕ́Я, -ї, ж., рідк., знев. Ледащо. Кіцм. *У ле́ї всьо лежи́т ло́ском, нема́ поре́тку ні в ха́ті, ні надвурі́* (Валява Кіцм.).

ЛЄНКА, -и. Див. **ЛЯ́НКА**.

ЛЄ́НТА, -и. Стрічка. Хот., Кельм., Сок. *Молоді́ у субо́ту уве́чір кладу́т у го́лову кві́тку з бі́лов чи голубо́в лє́нтов* (Подвір'ївка Кельм.).

ЛЄ́РВА[1], -и, ж., 1. лайл. Повія. Заст., Кіцм., Вижн., Хот. *Я ка́жу, Васи́лю, мо, ни ходи́ вже до то́ї лє́рви* (Южинець Кіцм.). 2. Козир-дівка. Заст., Кіцм. *Ста́рша май ни така́, а ца ме́нча фа́йна лє́рва, ни одно́му па́рубкови го́лву завирну́ла* (Борівці Кіцм.).

ЛЄ́РВА[2], -и, ж. Див. **ЛІ́РВА**. Кіцм., Вижн.

ЛЄРВА́Р, **ЛІРВА́Р**, -я, ч., заст., рідк. Народний співець-музикант, що акомпанує собі на **ЛЄ́РВІ (ЛІ́РВІ)**. Кіцм., Вижн. *Коли́с ко́ло це́ркви сиді́ли сліпі́ лєрварі́ і так жа́лібно співа́ли, шо всі пла́кали* (Мигове Вижн.).

ЛЄ́ТРИКА, **ЛЄ́ТИРКА**, -и, ж. 1. Кишеньковий ліхтар. Заст., Кіцм. *Си́рид но́чи пси зага́вкали, він хапну́в лє́трику і ві́біг надві́р* (Кадубівці Заст.). 2. Фарфорова деталь на електричному стовпі. Вижн., Хот. *Уже́ стовпи́ закопа́ли, позакру́чували лє́тирки, ще дріт натя́гнут, та й тогди́ сві́тла чика́ти* (Долиняни Хот.).

ЛЄЧНИ́Й. Див. **ЛЯЧНИ́Й**.

ЛЄШ, -у, ч. заст., рідк. Шлак, жужіль. Заст. *Наси́п під підло́гу ле́шу, ни бу́ди гни́ти* (Прилипче Заст.).

ЛИ́БАНЄ, **ЛИ́БАНЯ**, -я, с. Погане насіння (коли росте низька і рідка трава). Заст., Кіцм. *Пасо́виско було́ таке́, шо на нім ни па́сіня, а лиш ли́баня* (Баламутівка Заст.).

ЛИ́БАТИ, док. **ЛИБНУ́ТИ**. 1. Невміло або неохоче пастися. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Таке́ мале́ ягнє́тко, а вже ли́бає трави́чку* (Старосілля Кіцм.). *Усі коро́ви пасу́т, а мо́я лиш ли́бає* (Атаки Хот.). 2. Спроквола їсти. Кіцм. *Не́ньо ду́же лю́б'є сир с смита́нов, але́ й то ле́да либну́ли, бо зуб боли́т* (Новосілка Кіцм.).

ЛИҐ, -а. ч. Ковток. *Одни́м ли́ґом п'є сто́впчик гурі́вки* (Лукачівка Кельм.). *Така́ спе́ка надвурі́, а води́ ходжби́ оди́н лиґ ма́ти* (Сокиряни).

ЛИҐА́НЄ, **ЛИҐА́НЯ**, -я, с., рідк. Ковтання. Заг. *Мине́ го́рло боли́т на́вікь від лиґа́ня сли́ни* (Спаська Стор.).

ЛИҐА́ТИ, док. **ЛИҐНУ́ТИ**. 1. Ковтати. Заг. *Кі́сточки́ з више́нь викида́ют, а я лиґа́ю, і пілю́лю лиґа́ю* (Ленківці Кельм.). *Мовча́в, як язи́к лиґну́в* (Дарабани Хот.). 2. Таємно їсти. Стор. *Ти вже шос, ві́ді, лиґну́ла, бо чо́ з на́ми ни сіда́їш ї́сти* (Великий Кучурів Стор.).

ЛИҐО́ВИЙ, прикм. від **ЛИҐ**. Заст. *Та шо там мине́ прийма́ли, поста́вили ли́ґову по́рцію горі́вки, і то всьо* (Звенячин Заст.).

ЛИҐУ́Н, -а, ч., згруб. 1. Той, хто багато їсть, кого важко нагодувати, ненажера. Кіцм. *То таки́й лиґу́н, шо мо́жи ззісти ці́лий банє́к зу́пи* (Валява Кіцм.). 2. П'яниця. Кіцм. *Ти гада́їш, шо то́му ляґуно́ви одно́ї по́рції горі́вки до́ста?* (Брусниця Кіцм.).

ЛИҐУ́НКА, -и., ж. до **ЛИҐУ́Н** 1. Кіцм.

ЛИ́ДВА, -и, ж. Див. **ЛИ́ЖВА**. Нов. *Зра́зу я ї́хав на водні́ ли́дві, а типе́р навчи́вси на двох* (Чорнівка Нов.).

ЛИ́ДИРОК, -рка, ч. Шкіряне пальто. Кіцм. *Як уго́рниш ли́дирок, то ни чу́їш ні моро́зу, ні ві́тру* (Лашківка Кіцм.).

ЛИ́ЖВА, **ЛИ́ДВА**, **ЛЕ́ЖВА**, рідк. **ЛИ́ЖМА**, -и, ж., зв. мн. **ЛИ́ЖВИ**, **ЛИ́ДВИ**, **ЛЕ́ЖВИ**, **ЛИ́ЖМИ**, -ів. Ковзан. Заст., Кіцм.. Глиб., Нов. *Дай мині́ ли́жвів на лід* (Дорошівці Заст.).

ЛИ́ЖМА, -и, ж. Див. **ЛИ́ЖВА**. Глиб. *До́бри, шо ли́жми є, по ці́лих днях хло́пца нима́ в ха́ті* (Горбівці Глиб.).

ЛИ́ЗАНЄ, **ЛИ́ЗАНЯ**, -я, с., знев. Чепуріння. Заст., Кіцм., Хот., Сок. *Ді́вчєта в субо́ту ми́ли го́лови і зачє́на́ли до́вге ли́занє пи́рид лю́стром* (Борівці Кіцм.). *Ягби́ ни то ли́заня, то й на робо́ту ходи́ла б* (Сокиряни).

ЛИЗУ́Н, -а, ч. 1. Пестун. Кіцм. *Ге́ник у ма́ми лизу́н, а на́ми си поштурку́ют* (Старосілля Кіцм.). 2. знев. Підлабузник. Заст., Кіцм., Сок. *Бі́да, шо ча́сом слу́хают лизуні́в уся́ких, а ни*

нас (Васловівці Заст.). 3. згруб. П'яниця. Сок. *Петро́ такий лизун, що й літир вип'є* (Сокиряни).

ЛИЗУ́НЧИК, -а, ч. Зм. до **ЛИЗУ́Н** 1. Кіцм. *Цей лизу́нчик лиш ба́би трима́єси* (Новосілка Кіцм.).

ЛИ́КАВИЙ. Гнучкий, еластичний. Вижн., Стор., Глиб. *Прут таки́й лика́вий, шо ни мож вломи́ти* (Коритне Вижн.).

ЛИКЄ́РКИ, -ок, мн. Див. **ЛАКЄ́РКИ**. Кіцм.

ЛИЛИЙО́ВИЙ. Див. **ЛІЛІЯКО́ВИЙ**. Глиб. *Тра́ба цу лилийо́ву су́кню прода́ти* (Слобідка Глиб.).

ЛИЛИ́К, -а, ч., зоол. Кажан. Заг. *Лили́к ви́си голово́в вдоле́ну* (Чорториия Кіцм.). *Мо́ша каза́ли, шо до них у ха́ту лили́к заліта́в* (Грозинці Хот.).

ЛИЛИЧО́К, -чка, ч. Зм. до **ЛИЛИ́К**. Заг. *У шо́пі у нас є малі́ лиличке́* (Вікно Заст.).

ЛИЛІ́КА, -и, ж. Див. **ЛЕЛІ́КА**.

ЛИМБА́РЬ, -я, ч., вет. Ящур. Глиб. *Чу́ли, шо коро́ви ду́же слабу́ют на лимба́рь* (Слобідка Глиб.).

ЛИ́НВА, -и, ж. 1. Товста мотузка з волокон або дроту. Заг. 2. перен., знев. Ледащо. Вижн. *От ли́нва мій пес, ніц ни хо́чі га́вкати* (Чорногузи Вижн.).

ЛИНДИ́К, -а, ч. 1. анат. Язичок. Заст., Кіцм. *Так дити́ну го́рло боли́т, чирво́ни, аж линди́к від не́го почирвоні́в* (Киселів Кіцм.). 2. знев. Одежина, лахманина (стара, драна, вузька або коротка). Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ти май фа́йного ни ма́їш, шо в таки́й линди́к убра́вси?* (Дорошівці Заст.). *Ни вбира́й той линди́к, види́ш, то ни на те́бе* (Великий Кучурів Стор.). 3. Невеликий шматок. Кіцм. *Ма́ла линди́к полотна́ та хоті́ла ши́ти дити́ні соро́чку* (Валява Кіцм.). *Та кі́лько покла́деш барабу́лі на ті́м линдику́ лива́ди?* (Кам'янка Глиб.).

ЛИНДИЧО́К, -чка, ч. Зм. до **ЛИНДИ́К 3**. Кіцм. *Ма́ла м таки́й линдичо́к горо́да, шо й на грі́тки ни става́ло* (Шипинці Кіцм.).

ЛИ́НТА, -и, ж., бот. 1.Сочевиця. Заг. *Чочови́ца і ли́нта то одно́* (Недобоївці Хот.). ***Ли́нта біла.** ***Ли́нта вили́ка.** Заг. *Бі́ла ли́нта ду́жи смашна́* (Ярівка Хот.). 2. Вика. Заг. *З ма́ю вже ко́ся жи́то на па́шу, ріпа́к, а пото́му і ли́нту, луце́рню* (Старосілля Кіцм.). *Приве́зли ли́нту теля́там, тра́ба йти́ скида́ти с фі́ри* (Лукачівка Кельм.). ***Ли́нта мала́.** Заг. *З ли́нти вили́кої нам дава́ли на пози́ції ка́шу, а малу́ даю́т худо́бі* (Рингач Нов.).

ЛИ́НЧА, -і, ж., бот. Див. **ЛИ́НТА** 2. Вижн. *Тро́хі тут посі́яв ли́нчі з вівсо́м* (Карапчів Вижн.).

ЛИПІ́Х, -у, ч., бот. Очерет звичайний – Phragmiles communis Trin. Кіцм. *Давно́ хати́ пошива́ли липіхо́м* (Южинець Кіцм.).

ЛИПІ́Ш, -у, ч. Див. **ЛІПІ́Ш 2**. Кіцм. *Диви́си, яки́й липі́ш на ті́мнічку дити́ни* (Шипинці Кіцм.).

ЛИПНИ́К, -а, ч., бот. Підмаренник чіпкий – Galium aparine L. Заст., Кіцм. *Типе́р ти́ми маши́на́ми до́бре по́ле оброб'є́ют, нима́ бу́рінів, а коли́с липни́к гет пи́ндив бі́лий хліб* (Киселів Кіцм.).

ЛИСА́К, -а, ч. Горб неродючої землі. Кіцм. *На лисака́х на́віть трава́ ни росте́* (Валява Кіцм.).

ЛИСА́НЯ, -і, ж., **ЛИСУ́Н**, -а, ч. вівч. Чорна вівця з білою головою або білою плямою на голові. Кіцм. *Куди́ йдеш, лиса́ню? А щє́зла би!* (Лужани Кіцм.).

ЛИСНИ́ЦА, -і, ж., бот. Дике фруктова дерево та його плоди. Заг. ***Па́нский пес як зголоднів, то й лисни́ці їв** (Рідківці Нов.).

ЛИСУ́НЯ, -і, ж. Див. **ЛИСА́НЯ**.

ЛИ́СТИЙ. Див. **ЛЕ́СТИЙ**.

ЛИ́ТА, -и, ж., зв. мн.: **ЛИ́ТИ**, -ів, знев. Товста литка. Кіцм. *У неї такі грубі лити, як колоди* (Валява Кіцм.).

ЛИТИНЕ́, -єти, с., зм. до **ЛИ́ТКА**. Кіцм. *Дитина мала ноги с тоненькими литинєтами* (Южинець Кіцм.).

ЛИ́ТИСИ. Обливатися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Парубки бігали та лилиси з дівками водов, як малі діти* (Киселів Кіцм.).

ЛИ́ТИСКО, -а, с., згруб. до **ЛИ́ТКА**. Заст., Кіцм. *Маю такі грубі литиска, шо в чоботи ни влазяси* (Веренчанка Кіцм.).

ЛИХИ́Й. 1. Злий. Заг. 2. субст. Чорт, нечиста сила. Заг. ***Лихи́й час**. 2. мед. Епілепсія. Глиб. *Думітра фейст мучі лихий час, аш шума йде з рота* (Слобідка Глиб.).

ЛИ́ХО, присл. 1. Дуже, сильно. Кіцм., Стор. *Він був лихо богатий* (Великий Кучурів Стор.). 2. Гидко. Нов., Хот. *Лихо мині взяти жабу в руки* (Атаки Хот.). 3. Погано. Заг.

ЛИХТО́РЬКА, -и, ж. Див. **ЛЄ́ТРИКА** 1. Стор. *На дорозі хтос світив лихторьков* (Ясени Стор.).

ЛИЦА́ТИЙ, згруб. Мордатий. Кіцм., Вижн., Стор., Сок. *Такий лицатий, як хліб на ватрі* (Карапчів Вижн.).

ЛИЦЕ́, -а (-е, -є), с. 1. Обличчя. Заг. 2. Лицьовий бік матеріалу. Заг. 3. перен. Совість. Заг. *І де твоє лице?* (Атаки Хот.). ***Ма́ти лице́**. Заг. ***Ма́ти кров у лици́**. Глиб. Бути чесним, справедливим. *Рахуйте, рахуйте, я хочу мати лице* (Топорівці Нов.). *Ятби ти мав кров у лици, то бис ни робив таку джудиґанію мижи людьми* (Черепківці Глиб.). ***Бути без лица́** (-е, -є). Бути безсовісним, несправедливим. Заг. *А видиш, хто без лицє, той пхаєси перший* (Заставна). ***Пийте до денца́, як ни маєте лица́** (жарт, Киселів Кіцм.).

ЛИЦЕ́РІЯ, -ї, ж. Див. **ЛЮЦЕ́РІЯ**. Кельм., Сок. *Уже зачали сіно косити, конюшину і лицерію* (Романківці Сок.).

ЛИ́ЦТИЙ, **ЛИ́СТИЙ**. Див. **ЛЄ́СТИЙ**. Нов. *Давно їх фамілія була така лицта, а типер ади йкі люди з них си поробили* (Рідківці Нов.).

ЛИЦУВА́ТИ. 1. Білити. Хот. *Лицувала, лицувала скіни, а пішов дощ і обвив усьо* (Долиняни Хот.). 2. Обдирати верхній шар побілки на стіні. Хот. *Фотина сигодни лицує хату, а завтра буде качати* (Пригородок Хот.).

ЛИ́ЧЕ, **ЛИ́ЧІ**, -а, с. 1. Лико. Заг. *Колис дерли личі с колопень та й сукали мутуски* (Стара Жадова Стор.). 2. Мотузок з прядива. Заст. *Може того лича корова уже не урве* (Звенячин Заст.). 3. перен. Ликувате м'ясо. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Я с курки лиш шкірку їм, а личі ни люб'ю* (Бабин Заст.).

ЛИЧКО́, -а, с. Тверда шкірка на зерні кукурудзи. Кіцм., Вижн., Сок. *Курудзи вже недобрі до варіня, бо мают личко* (Бабин Заст.).

ЛИЧКО́ВАНИЙ, знев. Наряджений, причепурений. Кіцм. *Пішла така личкована дівка, що всі парубки лупали за нев очима* (Валява Кіцм.).

ЛИЧКУВА́ТИСИ, знев. Наряджатися, чепуритися. Кіцм. *Довго личкувалиси дівкє, бо мале йти на даниц* (Южинець Кіцм.).

ЛІВА́К, -а, ч. Лівша. Заг. *Мій чоловік лівак, али роби і правов руков* (Слобідка Глиб.).

ЛІВА́КА, -и, ч. Див. **ЛІВА́К**. Глиб., Кельм. *Як сей лівака може файно писати?* (Лукачівка Кельм.).

ЛІВАНТИ́НА, -и, ж., рідк., мед. Клізма. Заст. *Казала духторька зрубити малому лівантину* (Звенячин Заст.).

ЛІВАНТИ́НОВИЙ. ***Лівантинова ґума.** Гумова груша для клізми. Заст.

Траба в аптиці купити лівантинову ґуму (Звенячин Заст.).

ЛІВАРЬ, -я, ч., **ЛІВИР**, -а, ч. 1. Міцний довгий дрюк. Кіцм. *Віз с снопами пирвирнувси, траба було ліваря, аби його підоймити* (Валява Кіцм.). 2. Домкрат. Заст. *Така теньґа, шо певно траба її підоймати лівиром* (Прилипче Заст.).

ЛІВАЦУН, **ЛІВЦУН**, -а. ч. Згруб. до **ЛІВАК**. Кіцм. *Цей ліваџун заків тов лівов руков шос зроби, то всьо добри мине* (Старосілля Кіцм.).

ЛІВАЦУНКА, **ЛІВЦУНКА**, -и, ж. до **ЛІВАЦУН**, **ЛІВЦУН**. Кіцм.

ЛІВАЧКА, -и. Ж. до **ЛІВАК**. Заг. *Траба вчити дитину писати правою рукою, шоб ни була лівачка* (Атаки Хот.).

ЛІВКИЙ. Слабо скручений (про пряжу). Кіцм., Глиб., Хот., Кельм. *Шкарпетки сплела з лівкої вовни, аби добре гріли* (Шипинці Кіцм.). *Лівка пряжа добре красицца* (Лукачівка Кельм.).

ЛІВКО, присл. до **ЛІВКИЙ**. Кіцм., Глиб., Хот., Кельм. *Я пряду лівко, бо круто ни годна* (Білівці Хот.).

ЛІҐАРЬ, -я, ч., буд. Одна з дерев'яних балок, до яких прибивають дошки підлоги. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Кельм. *Як закладаєси підлогу, то траба класти грубі ліґарі під дошки, аби си ни вгинали* (Веренчанка Заст.). *Ни можу класти підлогу, бо ни стає мині пару ліґарів* (Стара Жадова Стор.).

ЛІЙКА, -и, ж. 1. с.г. Частина люшні. Стор., Хот. *Внизу люшні є жиліско таке, шо на вось накладаєси, воно у нас називаєси лійка* (Долиняни Хот.). 2. Конусоподібна металева трубка для змотування ниток. Кельм. *Лійку для грубих ниток робили з жиліза* (Лукачівка Кельм.).

ЛІЛІЙОВИЙ. Див. **ЛІЛІЯКОВИЙ**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Купила лілійових ниток, бо хотіла вішити на чорному сатіні лілійк* (Борівці Кіцм). *Я дужи хочу купити лілійовий швидир* (Стара Жадова Стор.).

ЛІЛІКА, -и, ж. Див. **ЛЕЛІКА**.

ЛІЛІЧКА, -и, ж. Зм. до **ЛІЛІКА**.

ЛІЛІЯ, -ї, ж. 1. бот. Лілія. Заг. 2. перен. Хустка з узорами лілії. Нов., Хот. *Ти чо в будин день завиласи в лілію?* (Чорнівка Нов.).

ЛІЛІЯК, -у (-а), ч., бот. Бузок. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Зацвите ліліяк, можна класти огірки* (Давидівка Стор.). *Так розрісси цей корч ліліяку!* (Турятка Глиб.).

ЛІЛІЯКОВИЙ. 1. прикм. до **ЛІЛІЯК**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Оля понесла до школи виликий ліліяковий букет* (Валява Кіцм.). 2. Такий, як колір квітки **ЛІЛІЯКУ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Моя мама дужи люби ліліяковий колір, кажи, би я купила субі костюм ліліяковий* (Великий Кучурів Стор.). *Мині ни стає махтальki ліліякового шовку* (Черепківці Глиб.).

ЛІМ, -лому, ч. Хмиз, хворост. Вижн., Стор. *Траба йти згребти той лім, шоби там трава росла* (Мигове Вижн.).

ЛІМАЙ, -ю, ч., бот. Айва. Сок. *Надворі типло, то й лімай рано цвіте* (Вітрянка Сок.).

ЛІМІНІЇ, -їв, зв., мн., заст., рідк. Вид старовинних жіночих черевиків, що застібалися з двох боків. Хот. *Колис жінки вбували лімінії* (Грозинці Хот.).

ЛІНИВКА, -и, ж., вівч. Вівця, що дуже повільно ходить. Вижн., Стор. *А лінивка кажут на ню туму, шо вона поволеньки йде позаду всіх у бутию* (Мигове Стор.).

ЛІНИТИСИ (-СА), рідк. **ЛІНИТИСИ (-СА)**. Линяти (про тварин,

птахів). Заст., Кіцм., Кельм. *Крілів нидобре бити, коли ліняси* (Драчинці Кіцм.). *Са кітка лініцца і скрізь вовною сміти* (Лукачівка Кельм.).

ЛІНКА[1], -и, ж. Лінь, лінощі. Заг. *Траба, шоб діти росли і не знали лінки* (Атаки Хот.).

ЛІНКА[2], незм. Лінь, не хочеться. Кіцм., Хот. *Чос ми лінка сигодни рано вставати* (Борівці Кіцм.).

ЛІНКЯ, -я, с. Тонкий, проношений одяг. Нов. *Ни йди у тім лінкю нікуди, бо застудисси* (Чорнівка Нов.).

ЛІНКЯЧКО, -а, с. Зм. до **ЛІНКЯ**. Нов. *Це лінкячко і коло хати ни вбиреш* (Чорнівка Нов.).

ЛІНОВИЩЕ, -а, с. Стара шкіра гадюки, яку вона скидає весною. Вижн., Стор., Глиб. *Я найшла у корчах ліновище і від страху втекла* (Коритне Вижн.).

ЛІНЮХ, -а, ч., знев. Ледащо. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Лінюх до роботи ни пилуіси* (Ясени Стор.). ***Глухмана ни добудишси, лінюха ни дошлешси** (Горбівці Глиб.).

ЛІНЬ, -я, ч. Сок., **ЛЕНЬ**, -я, Нов., іхт. Лин. *У нас є п'ять пород риб: щупак, короп, карась, плотица і лінь* (Романківці Сок.).

ЛІПАК, -а, ч. 1. Кізяк, вид палива із посліду тварин з домішкою соломи. Заг. *Колис люди ліпили ліпаки з гною, а типер хто с тим хочи гратиси, як є вуглі, дрова* (Киселів Кіцм.). 2. перен. Крупний візерунок. Заст., Кіцм. *Я ни люб'ю матерію з ліпаками, люб'ю з дрібненькими квіточками* (Киселів Кіцм.).

ЛІПАНИЦА, -і, ж. Див. **ЛІПАК 2**. Заст., Кіцм. *Типер у моді довгі спідниції з ліпаниціми* (Борівці Кіцм.).

ЛІПИСУВАТИ. Клеїти (гумове взуття) Кіцм. *Зачипив новіський ґумовий чобіт на дріт і зробив дєрку, траба ліписувати* (Валява Кіцм.).

ЛІПІШ, **ЛИПІШ**, -у, ч. 1. Зліплений жмут (волосся, вовни). Заст., Вижн., Хот. *Змила голову, чупир став ліпішем* (Малинці Хот.). 2. Струп. Заст., Кіцм., Вижн. *Ади, який ліпіш, кілько бубок прикупі!* (Вашківці Вижн.).

ЛІРВА, -и, ж. рідк. **ЛЄРВА**, -и, ж., заст. Струнний музичний інструмент. Заст., Кіцм., Вижн. *Лірва то інструмент на три струнви, має таке колісце і корбу* (Вашківці Вижн.).

ЛІСА, -и, ж. 1. Решітка, виплетена з лози, для сушіння фруктів. Кіцм., Стор. *Траба сплисти лісу з доброго прутя, аби було на чому сушити сливки* (Верхні Станівці Кіцм.). 2. с. г. Щит. Заг. *На поли роскладали ліси, шоби затримати сніг* (Шипинці Кіцм.). 3. Живопліт. Заст., Нов., Хот., Сок. *Пора би вже ту лісу постригти, би файла, кущиста росла* (Юрківці Заст.). 4. Плетені ворота, хвіртка. Заг. 5. Плетена загорода. Заг.

ЛІСКА, -и, ж. 1. Зм. до **ЛІСА** 1. Заст., Кіцм., Стор., Сок. *На лозницу кладеси ліска, аби на ні сливки, грушки сушити* (Драчинці Заст.). 2. Зм. до **ЛІСА** 3. Заст., Вижн., Нов., Хот., Сок. *Тогід тато склав нову ліску до саду, ади вже яка віросла* (Пригородок Хот.). 3. Виплетена з лози решітка, яку кладуть на гарбу, щоб не висипалася полова. Заст., Кіцм. *Як їхати за половов ци за січков, то мус брати ліски, аби си ни россипала* (Старосілля Кіцм.). 4. Дерев'яна кладка (на річці, ставку). Кіцм. *Дивиси, Митри, аби ни впав з ліскі* (Южинець Кіцм.). 5. буд. Дранка. Вижн. *Купив собі штири кубомитри ліски на хату* (Коритне Вижн.). 6. Ліщина. Вижн., Стор. *Тріси цу ліску, ади кілько на ні горіхів* (Банилів-Підгірний Стор.). 7. риб. Волосінь. Заг.

ЛІСКОВИЙ. Прикм. до **ЛІСКА 6**. Вижн., Нов., Хот. *Діти пішли в ліс за*

ліськовими горіхами (Чорнівка Нов.). *Траба ліськових тичок до фасуль* (Багна Вижн.).

ЛІСКУВА́ТИ, буд. Оббивати дранкою. Стор. *Хочу ліскувати скіни, бо маю мастити глинов* (Клинівка Стор.).

ЛІ́СТА, -и, ж. Заг. **ЛІ́СТВА**, -и, ж., заст., рідк. Вижн. Список. *У ці лістві є і ти* (Коритне Вижн.).

ЛІ́ТАВИЦА, -і, ж., мед. 1. Психічне захворювання, легка форма божевілля. Заст., Кіцм., Вижн. *Парубок дужи любив дівку, а тато не віддав за него, та він дістав літавицу. Лиш про Аничку думає, лиш про ню говорит* (Задубрівка Заст.). 2. знев. Надмірний, патологічний потяг до іншої статі. Заст., Кіцм. *Ни знаю, шо сталоси с хлопцим, чисто літавицу дістав, у кождому силі дівку має* (Дорошівці Заст.). 3. лайл. Повія. Вижн. *Ти шо, ни знаїш, то ни жінка, то літавица* (Карапчів Вижн.).

ЛІТА́ЦІЯ, -ї, ж. Див. **ЛІЦИТА́ЦІЯ**. Вижн., Стор. *Старий мав довги, і за Румунії єго хату продали на літації* (Стара Жадова Стор.).

ЛІ́ТИРКА, -и, ж. 1. Зм. до **ЛІ́ТРА 1**. Заст., Кіцм. *Ледви м упросила, би віпив літирку молока* (Борівці Кіцм.). 2. заст. Міра місткості рідини, половина **ЛІ́ТРИ 2**. 125 г. Нов. *Віпив дві літирці вина і балакаї, сам ни знаї шо* (Чорнівка Нов.).

ЛІ́ТОВИЦА, -і, ж. Пасовисько, куди виганяють худобу на все літо. Вижн., Стор. *Уже погнали корови на літовицу* (Мигове Вижн.).

ЛІ́ТРА, -и, ж. 1. Кухоль, посудина для набирання води (незалежно від розміру та матеріалу). Заг. *Дай мині літру води, бо так упрів, шо но* (Великий Кучурів Стор.). 2. заст. Міра місткості рідини, 250 г. Нов. *Типер кажут читвиртушка, а колис то була літра* (Чорнівка Нов.). 3. Літр. Заг.

ЛІТРУВА́ТИ. Міряти, визначати місткість. Глиб. *Бири літруй це вино* (Слобідка Глиб.).

ЛІ́ЦА[1], -и, ж., заст., рідк. Старша сестра. Нов. *Якщо мала старшу систру, то я ї ни казала на мня, а ліцо* (Зелений Гай Нов.).

ЛІ́ЦА[2], -ів, зв., мн. Віжки. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Сіпнув Василь ліцами, і коні побігли* (Ясени Стор.).

ЛІЦЕ́РІЯ, -ї, ж. Див. **ЛЮЦЕ́РІЯ**. Хот., Кельм., Сок. *Ліцерію май вігодніщі сіяти, як конюшину, вона більши укосів дає на рік* (Долиняни Хот.). *Від свіжої ліцерії корова може здутиса* (Лукачівка Кельм.).

ЛІЦИТА́ЦІЯ, **ЛІТА́ЦІЯ**, -ї, ж., заст. Аукціон. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Мій тато гіренько робили і сплачували всьо богачєм, бо си бояли ліцитації* (Звенячин Заст.).

ЛІЦИТУВА́ТИ (-СИ, -СА). Продавати (-ся) з аукціону. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Дід стратив розум, як учув, шо вся його господарка ліцитуїси* (Валява Кіцм.). *За Румунії, як ни віплатив хто позику, то відразу приходили всьо ліцитувати* (Звенячин Заст.).

ЛІ́ЦІЯ, -ї, ж., бот. Повій звичайний – Symphytum L. Заст., Кіцм. *Скоренько насучи ліції, би було шо дати на вечір гусіткам* (Хрещатик Заст.). *Старі люди протів Юрія* (релігійне свято – ред.) *Копали кицок, затикали ліції у кицки і клали коло порога шопи, аби ни прийшла відьма забрати від корови молоко* (Самушин Заст).

ЛІЧЕ́НИЙ. Той, хто лікується. Кіцм. ***Лічений два рази вмирає, а нелічений раз*** (Киселів Кіцм.).

ЛОВИ́ТИ. 1. Дошкуляти, щипати. Заг. *З осени мороз починає потрохи*

ловити (Ставчани Хот.). 2. Хапати. Заг. ***Ловити за очі.** 1. Впадати в зір яскравим кольором, незвичайним візерунком. Хот. *Така файна басма, аж за вочі лови* (Грозинці Хот.). 3. Смеркатися. Кіцм. *Збираймоси борзо додому, бо вже за очи ловит* (Киселів Кіцм.).

ЛОВИТИСИ (-СА). 1. Ставати густим внаслідок скисання. Заг. *Свіже молоко цідя на сітівку, а воно посидит два чи три дни і ловиси на кисле* (Ярівка Хот.). *Сметана ловицци на теплім* (Лукачівка Кельм.). 2. Фарбуватися. Глиб. *Ану ходи, як мої мітки файно лов'яси* (Слобідка Глиб.). 3. Загорятися. Заст. *Паперу бірши ни траба, вже ловиси й так* (Звенячин Заст.). ***Сонце ловиси**. Пристає загар. Заст., Глиб. *До мене махом сонце ловиси* (Кам'янка Глиб.).

ЛОГАЗА, -и, ж. 1. Ячмінна крупа. Кіцм., Глиб. *Добрий борщ зварили з логазов* (Горбівці Глиб.). 2. Каша з ячмінної крупи. Кіцм. ***Зразу їли логазу, а як запомогли, то без вичері спати легли** (Жарт. Старосілля Кіцм.).

ЛОДА, -и, ж. Див. **ЛЬОДИ**. Стор. *Як ззів зо три лоді за раз, аж горло задиривіло* (Великий Кучурів Стор.).

ЛОДВА, -и, ж. 1. буд. Тесана дошка, брус. Вижн., Стор. *Принеси зо дві лодві на підлогу* (Замістя Вижн.). 2. перен., знев. Висока, незграбна і ледача людина. Кіцм. *Той Василь то така лодва, що в двері ни входиси, а до роботи ніц ни здалий* (Верхні Станівці Кіцм.).

ЛОДВИЧКА, -и, ж. Зм. до **ЛОДВА 1**. Вижн., Стор. *Ту лодвичку я підкладу під літарь* (Вовчинець Вижн.).

ЛОЖ, -а, ч., заст. Приклад у зброї. Заст., Вижн. *Рушниця мала лигонький дерев'єнний лож* (Южинець Кіцм.).

ЛОЖИСКО, -а, с., згруб. Лігво. Кіцм. *Стрілец надибав у лісі вилики вовчи ложиско* (Валява Кіцм.).

ЛОЖИТИСИ. Битися об заклад. Заст., Кіцм., Нов. *Я с тобов ложуси, що це нипавда* (Чортория Кіцм.). *Я можу ложитиси с тобов, що ни він там наробив біди* (Чорнівка Нов.).

ЛОЗНИЦА, -і, ж., рідк. **ЛОЗНИЦА**, -і, ж. Сушарка для фруктів. Заг. *На ций лозници я пирисушела громадє голданок* (Турятка Глиб.). *Грушки ни маю де шушити, бо повна лозница сливок си шуше* (Стара Жадова Стор.).

ЛОЗНИЧКА, -и, ж. Зм. до **ЛОЗНИЦА**. Заг. *Ми повну лозничку поклали сливок* (Білівці Хот.).

ЛОЙТИР, -тра, ч., заст., рідк. Гарба. Кельм., Сок. *Я клав зо штири клані на лойтир* (Романківці Сок.).

ЛОК, -у, ч., рідк. 1. Місце. Глиб. *Біжи напиред та й захопи мині лок* (Турятка Глиб.). 2. Прийм. Глиб. *Ужинивси наш Василь та й пішов на лок, ото вже буди теіці догодювати* (Кам'янка Глиб.).

ЛОКАЦІЯ, -ї, ж. Див. **ЛАКАЦІЯ**. Хот. *Бжоли так обсіли локацію, що й цвіту ни видно* (Пригородок Хот.).

ЛОМАҐА, -и, ж. 1. Суха товста гілляка. Заг. *С цеї ломаґи буди з наруч дров* (Кам'яна Стор.). 2. перен., знев. Здоровань. Кіцм. *Ти віріс такий ломаґа, що ни мож тобі настачити кустюмів* (Южинець Кіцм.) 3. перен., згруб. Ледащо. Стор. *Цілими днями ходи цей ломаґа і нічо ни роби* (Великий Кучурів Стор.).

ЛОМАҐОВАТИЙ, знев. Великий, незграбний. Кіцм. *Був такий ломаґоватий, що ніяка одежа на нім добри ни стояла* (Валява Кіцм.).

ЛОМБАС, ЛЕМБАС, -а, ч., згруб. Лобуряка. Кіцм. *Такий виликий ломбас і ни можи субі навіть їсти зварити* (Малятинці Кіцм.).

ЛОМБАСКА, -и, ж. до **ЛОМБАС**. Кіцм.

ЛОНЧ, -і, ж., заст., рідк. Прогулянка (коней). Кіцм. *Взимі молоді коні траба віводити на лонч, аби ни позаслабали на ноги* (Валява Кіцм.).

ЛОПА́К, -а, ч. Див. **ЛІПА́К 1**. Кельм. *Занесла до шопри лопаки, бо може бути дощ* (Зелена Кельм.).

ЛО́ПАТИНЬ, -тню, ч., рідк., бот. Щавель кінський – Rumex confertus Willd. Кіцм., Глиб. *Висною можна й лопатню нарвати та наварити галушок с крупами* (Кам'янка Глиб.).

ЛОПА́ТКА, -и, ж., зв. мн. **ЛОПАТКИ́**. -ок. 1. Стручок гороху або квасолі. Заг. *Файно вродили фасулі цей год, ади по кілько лопаток виси!* (Подвір'ївка Кельм.). 2. Сорт ранньої квасолі, що її варять у стручках. Заг. *На весну посадю тех широкіх лопаток* (Турятка Глиб.). *Лопатки смашні із часноком або сметаною* (Владична Хот.). 3. Недорозвинений плід сливи. Хот. *Мої хлопчики шукали лопаток на сливкі і так пообдирали рукі, що аш кров повіскакувала* (Долиняни Хот.), 4. Совок. Кіцм., Хот., Кельм. *Збири то смітя на лопатку* (Лукачівка Кельм.). 5. анат. Лопатка. Заг.

ЛОПОТА́ЙЛО, -а, ч., згруб. Базікало, лепетун. Кіцм. *Цей лопотайло можи наговорити цілу хату дурниц* (Валява Кіцм.).

ЛО́СКІТ, -оту, ч. Луна, відгомін. Кіцм., Стор. *Луснув грім, аж лоскіт віддав у горах* (Южинець Кіцм.).

ЛО́СКОМ, присл. ***Лежати (кинути) лоском**. Лежати (кинути) безладно, хаотично. Заг. *Усьо в хаччині лежало лоском, аж мині зробилося встидно* (Лужани Кіцм.). *Ви вже попрятали, а в мене все лежит лоском* (Білівці Дот.). ***Стояти (сидіти) лоском**. Стояти (сидіти) нерухомо, бездіяльно. Заг. *Як ти сидиш лоском, ни биспокоїсси нічим, то й я ни буду* (Вартиківці Кельм.). *Уся робота стоїт лоском, а ти собі потенькуєш!* (Лужани Кіцм.).

ЛОТО́КА, -и, ж., знев. Настирлива, набридлива людина. Глиб. *Така моя мала лотока, що аж ни знаю, що з нев далі робити* (Слобідка Глиб.).

ЛОТО́ЧИТИ. Лаяти, держати. Глиб., Кельм. *Ну хвати кілько його лоточити!* (Козиряни Кельм.). ***Лоточити голову.** Журитися. Стор. *Я вже давно лоточу собі голову, що маю далі робити* (Великий Кучурів Стор.).

ЛОТО́ЧІНЄ, -я, с. Жир, яким обростають кишкии свині. Заст. *Траба ще обібрати кишки та перетопити лоточінє* (Хрещатик Заст.).

ЛОТО́ЧІТИСИ. Турбуватися. Вижн., Стор. *Тато завжди лоточіси за оранє* (Карапчів Вижн.).

ЛУБ, -а, ч. 1. шев. Задник. Заг. *Не загинай лубів, се ж нові туфлі!* (Лукачівка Кельм.). *Поцюлюю шевца в губи, шоб поклав він добрі луби* (Довжок Нов.). 2. Картон. Глиб. *Дай цей луб мині на сків* (Слобідка Глиб.).

ЛУ́Б'Є, -я, с., зб., знев. Старе поношене взуття. Заст., Кіцм. *Ти позбирай усьо луб'є та й попали* (Валява Кіцм.).

ЛУ́БКА, -и, ж. Див. **ЛУ́ПКА**. Кіцм., Вижн., Стор.

ЛУБКИ́Й. Див. **ЛУПКИ́Й**. Кіцм., Вижн., Стор.

ЛУБО́ВАТИЙ. Твердий, зашкарублий. Кіцм. *Намастив чоботи олієм, бо дуже лубоваті* (Валява Кіцм.).

ЛУБО́К[1], -бка, ч. 1. Картон, твердий папір. Кіцм., Вижн., Стор. *Добре би було це наліпити на лубок* (Чорториа Кіцм.). 2. Палітурка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Чуму ни вбереш книжки, би си лубки ни мастили?* (Ставчани Кіцм.). 3. Див. **ЛУБ 1**. Кіцм. *Ці чирвики мали моцні лубки, али в болоті гет роскисли* (Веренчанка Заст.).

ЛУБО́К[2], -бка, ч., заст., обр. Прощання з покійним, розмови та розваги увечері біля померлого. Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Чу́ли, шо вуйна Васили́на вме́рла? Тре́ба піти́ на лубо́к цего ве́чіра* (Стара Жадова Стор.). *Вча́ра ходи́в на приве́ді до Міха́йла, жінки́ бала́кали, а хло́пці так вітріскували ре́менем лубка́, шо мене́ ші й сьогодни плечі боля́* (Верхні Станівці Кіцм.).

ЛУГИ́НА, -и, ж. Див. **ЛУГОВИ́НА**. Глиб. *Луги́на росте́ на стирскім по́ли, у лу́зі* (Слобідка Глиб.).

ЛУГОВИ́НА, -и. ж. Лугова трав'яниста рослинність. Кіцм. *Ма́ю луговини тро́хи в уко́сах, файне сіно бу́ди* (Ревне Кіцм.).

ЛУҐУМІ́НИ, -ів, кул. 1. Вид солодкої страви з рису або манних крупів. Кіцм. *У нас луґумі́ни ро́бля так: ва́рют ма́нку, як вна засти́гни, зве́рьха мастя́ ма́слом і кіда́ют кілька бомбо́нів горо́шку* (Верхні Станівці Кіцм.). 2. Різноманітні страви. Стор. *На вісі́лю бу́ло і мнясо, і студине́ц, і ри́ба, і галушки́ і ще всілякі луґу́міни* (Великий Кучурів Стор.). 3. Ласощі. Заг.

ЛУ́ДИНА, -и, ж., заст. 1. Одяг. убрання. Кіцм., Глиб. *Давно́ ма́йже всі лю́ди вгорта́ли старі лу́дини, бо на нову́ оде́жу ни ма́ли гро́ший* (Южинець Кіцм.). 2. рідк. Старий одяг, лахміття. Кіцм., Глиб. *Озми́ йкус лу́дину на пле́чі, бо си́лний доц си зачи́в* (Горбівці Глиб.).

ЛУ́ДЖІНЄ, -я, с. Дія за знач. **ЛУДИ́ТИ**. Кіцм. *Дава́ла коро́ві го́лу січку, то бу́ла ни годі́вля, а лу́джінє* (Валява Кіцм.).

ЛУДИ́ТИ. Годувати грубим, некалорійним кормом. Кіцм. *Худо́ба бу́ла худа́, бо ці́лу зи́му луди́ли єї* (Валява Кіцм.).

ЛУ́ЖКО, -а, ж. 1. Ліжко. Заг. *Покла́дь варені на лу́жко та попрє́чь тро́хі в ха́ті* (Юрківці Заст.). 2. перен. Лігво. Хот. *Вохо́тник зігна́в за́йця з лу́жка* (Білівці Хот.).

ЛУК, -у, ч., бот. Цибуля ведмежа – Allium ursinum L. Заст.. *Ща лиш злі́зи сніг, а лук уже́ є* (Дорошівці Заст.).

ЛУКСО́ВИЙ. 1. Першосортний, найкращий. Заст., Кіцм. *Мій ро́вир луксо́вий, шє ні ра́зу не лома́вси* (Звенячин Заст.). 2. Легковий (про автомашину). Кіцм. *Ади́, як буксу́ї луксо́ва маши́на* (Дубівці Кіцм.).

ЛУКСО́ВО, присл. Прекрасно, чудово. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ми так луксо́во віддихну́ли в ниді́лю на Ністрі́* (Звенячин Заст.). *Типе́р лю́ди вбира́ютси шос луксо́во* (Кам'янка Глиб.).

ЛУМЕ́РО, -а, с., заст., рідк. 1. Номер. Вижн., Стор. *Я вже ни тє́м'ю, котре́ то бу́ло луме́ро* (Бобівці Стор.). 2. Буква. Вижн., Заст. *Биз окуля́рів уже́ й луме́ра ни ви́джу в кни́жці* (Юрківці Заст.).

ЛУ́НА, -и, ж. 1. Затишок, порядок. Глиб. *У ме́не в ха́ті лу́на, бо прийшла́ донька́ та й попрє́тала всьо* (Кам'янка Глиб.). 2. Чистота (після побілки). Заст. *Уже́ і в ме́не лу́на в ха́ті, лиш шє ма́ю на зимли́ всьо поскла́дати* (Юрківці Заст.).

ЛУНА́, -и, ж., рідк. Полуда. Кіцм. *Бу́ло ви́тко, шо ді́дик ско́ро умре́, бо на о́чі насу́нуласи вже луна́* (Валява Кіцм.).

ЛУ́НҐА, ім., **ЛУ́НКА**, -и, ж. Луг. Нов. *Таки́й дощ, а він пасе́ вівці на лу́нці* (Рідківці Нов.).

ЛУ́НЧИНА, -и, ж. Минулорічне сало або м'ясо. Вижн. *Ни хо́чу цего мнє́са, бо то лу́нчина* (Мілієве Вижн.).

ЛУПА́К, -а, ч. 1. Колотий неотесаний камінь. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Лупа́к продаю́т лиш дрібни́й, а те́саного ка́меню бири́ хоть і п'ять ку́бів* (Ленківці Кельм.). 2. Обрізки

дерева. Вижн., Стор. *Привезли повну машину лупаків, буди чим палити* (Стара Жадова Стор.). 3. Див. **ЛІПАК 1**. Хот. *Колис і ми клали вогонь лупаками* (Білівці Хот.). 4. перен., знев. Грубіян, неотеса. Кіцм., Стор. *Той лупак лиш п'є, гуляє та ше й кулаками розмахуїси* (Великий Кучурів Стор.).

ЛУПАНИЙ. Битий, колотий. Заст., Кіцм., Вижн. *Підмурок робили з лупаного каменю* (Бабин Заст.).

ЛУПАТИ. 1. Тупати, стукати. Стор. *Я чую, а то шос лупає попід хату* (Великий Кучурів Стор.). 2. Кліпати. Заг.

ЛУПАТИ. 1. Дуже боліти, ламати. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Дес застудивси, та й дужи його лупає голова* (Дорошівці Заст.). 2. Підмивати (берег). Заг. 3. Колупати, відлуплювати від цілого. Заг.

ЛУПИТИСИ (-СА). 1. Червоніти від сорому. Глиб. *Вчителька за тебе таке говорила, шо в мене лице лупилоси* (Кам'янка Глиб.). ***Лице лупаєси.** Стає соромно 2. Тріскаючись, відділятися маленькими частинами (про шкіру). Заг.

ЛУПІЙ, -я, ч. 1. Чоловік, що знімає шкіру з забитої чи здохлої тварини. Заст., Кіцм. *Коза здохла, і лупій здер з неї шкіру* (Кліводин Кіцм.). 3. Машина для відділення **ЛАПУШИНИ** від качана. Заст., Кіцм. *Наші ланці перші дали лупія, то ми борзо скінчимо курудзи лупити* (Киселів Кіцм.). 3. Лихвар. Заст., Кіцм., Стор. *Навіть не зачіпай, бо то такий лупій, шо с тата шкіру здер би* (Стара Жадова Стор.).

ЛУПКА, ЛУБКА, -и, ж., знев. Стара зношена шапка. Кіцм., Вижн., Стор. *Траба купити мошулови нову кучму, бо ходи на сміх у ті лупці* (Карапчів Вижн.).

ЛУПКИЙ, ЛУБКИЙ. Твердий, цупкий. Кіцм., Стор., Хот. *Цей штоф мняцкаїси і дуже лупкий* (Чортория Кіцм.).

ЛУПЛЕНЄ, -я, с. Обчищання качанів кукурудзи від **ЛАПУШИНИ**. Заст.,. Кіцм., Стор. *Курудзи вже файно вістоялиси, можна починати луплене, лиш инча робота ни дає* (Старосілля Кіцм.).

ЛУПЛІНКА, -и, ж., заст. Здирання кори із зрубаних дерев. Вижн., Стор., Глиб. *Збираймо людий на луплінку* (Мигове Вижн.).

ЛУПЛІННИК, -а, ч. Той, хто обчищає качани кукурудзи. Заст., Кіцм., Вижн. *Маю двох луплінників на завтра, буду лупити курудзи* (Верхні Станівці Кіцм.).

ЛУСКА, -и, ж. 1. Лупа. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Не знаю, що с тов лусков робити, би ї ни було на голові* (Звенячин Заст.). 2. Тверде покриття шкіри риби. Заг.

ЛУСКАНЄ (-І), -я, с. Див. **ЛУСКІТНЯ**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Нараз сирид ночі чую, а то таке лускані в двері, то я раз-два си схопив* (Великий Кучурів Стор.).

ЛУСКІТНЯ, -і, ж., рідк. **ЛУСКОТНЯ**, -і, ж. Гуркіт, стук. Заст., Кіцм., Хот. *Від цих тракторів така лускітня, що ни мож всидіти* (Рашків Хот).

ЛУСКОВАТИЙ. Прикм. до **ЛУСКА 1**. Заст., Кіцм. *Голова була лусковата, бо дужи боліла* (Валява Кіцм.).

ЛУТАВИЙ. 1. Мовчазний, похмурий. Заст., Стор., Нов. *Ни люб'ю цу дівку, вна вічно така лутава* (Стара Жадова Стор.). 2. знев. Упертий, настирливий. Глиб. *Віддаласи за такого лутавого, шо лиш по його має бути* (Кам'янка Глиб.).

ЛУТАВИТИСИ. Противитися, упиратися. Вижн. *Та кілько то можна лутавитиси?* (Банилів Вижн.).

ЛУ́ТУВАТИЙ, знев., заст. Зухвалий, дурнуватий. Заст., Кіцм. *Ни будь така́ лу́тувата, бо ті люди в зу́би о́змут* (Бабин Заст.).

ЛУ́ФКО, -а, с. Олівець. Заст., Кіцм., Стор. *Я купи́в свому́ Ва́сі файні луфка́* (Митків Заст.).

ЛУФКО́ВИЙ. Прим. до **ЛУ́ФКО**. Заст., Кіцм. *Віди́й ти поде́р луфко́ву па́чку, шо луфка́ ни маїш де злужи́ти* (Звенячин Заст.).

ЛУЧА́ТИ (-СИ, -СА), док. **ЛУЧИ́ТИ (-СИ, -СА)**. 1. Єднати (ся), сполучати (-ся). Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Тра́ба би вже лучи́ти то доку́пи, най не хо́дє так* (Банилів Вижн.). *Два ліси луча́їси ми́жи собо́в за тим вили́ким горбо́м* (Кам'янка Глиб.). 2. Траплятися. Заст., Кіцм. *Така́ чулуві́кови лучи́ласи ока́зія, та шє в доро́зі* (Валява Кіцм.).

ЛУ́ЧЧЕ, **ЛУ́ЧЧІ**, **ЛУ́ЧИ**, присл. Краще. Хот., Кельм., Сок. *Ри́ба лу́чи ло́виси в ти́ху пого́ду* (Атаки Хот.).

ЛУ́ШІНИК, -а, ч. Див. **ЛУ́ЩИК**. Глиб. *Я лі́зу на горі́х та й стрі́су́, а ти збира́й лу́шініки* (Турятка Глиб.).

ЛУ́ЩИК, -а, ч., бот. Волоський горіх у період дозрівання. Нов., Хот. *А вже прокида́ющи де-не-де́ лу́щики, ско́ро збива́ти бу́демо* (Долиняни Хот.).

ЛЮБА́, -и, ж., заст. Кохання. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. Хот. *У них така́ люба́, шо водо́в ни розли́ти* (Стара Жадова Стор.). ***І баби́ хо́чут люби́*** (Кліводии Кіцм.).

ЛЮБА́С, -а, ч. Коханець. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Люба́с па́зит ни жі́нку, а чу́жі молоди́ці* (Товтри Заст.).

ЛЮБА́СКА, -и, ж. Коханка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ни ма́ла до́брого жите́ с чолові́ком, бо мав люба́ску* (Южинець Кіцм.).

ЛЮБВА́, -и, ж. Див. **ЛЮБА́**. Кельм. *Ади́, шо любва́ ро́би з людьми!* (Лукачівка Кельм.).

ЛЮБЕ́РКО, -а, с. Див. **ЛЮ́БРИК 1**. Кіцм. *У ме́ни ни бу́ло чирво́ного любе́рка, та я й ни намалюва́в* (Верхні Станівці Кіцм.).

ЛЮБИ́Й. Будь-який. Кельм., Сок. *Бирі́т лю́бу́ сукє́нку, усі́ фа́йні* (Ленківці Кельм.).

ЛЮ́БРИК, -а, ч. 1. Кольоровий олівець. Вижн., Стор. *Нида́вно купи́в тобі́ лю́брикі і вже нима́, уже́ ростирифи́рив!* (Стара Жадова Стор.). 2. Губна помада. Вижн., Стор. *Уже́ і мої́ гі́вки́ маскя́си лю́бриком* (Ясени Стор.). 3. Дурниця, непотрібна річ. Вижн. *На лю́брикі маї́ гро́ші, а вкри́ти ха́ту ни мо́жи* (Карапчів Вижн.).

ЛЮД, -а, зв. мн. **ЛЮ́ДИ**, -ий, заст. Чоловік, мужчина. Заг. *Жі́нки́ пи́ли по два́цєть і п'є́ть грам, а лю́ди бі́льше* (Шишківці Нов.). *Ма́ла м шос купи́ти в буфе́ті, а́ли встидно бу́ло зайти́, бо там бу́ли самі́ лю́ди* (Великий Кучурів Стор.).

ЛЮ́ДНИЙ. 1. Гарний, пристойний (як у людей). Заст., Кіцм. *Возми́ ї́кус лю́дну оде́жу, аби́ с те́би ни смія́лиси* (Веренчанка Заст.). 2. Людяний, уважний. Заст., Кіцм. *Він був таки́й лю́дний, шо з ним про всьо мо́жна бу́ло повогори́ти* (Валява Кіцм.).

ЛЮ́ДНІСТЬ, -ости, ж. Населення. Заст., Кіцм., Стор. *Це шє покі́йний вуйко уповіда́в, шо там лю́дности ма́ло і село́ від села́ на дві-три ми́ли* (Старосілля Кіцм.).

ЛЮ́ЗНИЙ. 1. Вільний, незайнятий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Дис як бу́диш лю́зний від робо́ти, то приї́хай* (Карапчів Вижн.). *Якшо́ цей стів лю́зни́й, то пози́чти нам на кла́ку* (Слобідка Глиб.). 2. Запасний, резервний. Кіцм., Стор., Глиб. *Я ма́ю лю́зний ключ, то пі́ду додо́му обі́дати* (Ясени Стор.). *Як тре́ба, то скажи́, лю́зні гро́ші у нас за́вши є* (Горбівці Глиб.).

ЛЮЗУВА́ТИ. Буксувати. Кіцм., Вижн., Стор. *Надворі́ така́ ожеле́да, шо всі маши́ни люзу́ют* (Давидівка Стор.).

ЛЮМПА́К, -а, ч., знев. Негідник. Глиб. *Ніякого просвіту ни маю с то́го люмпака́* (Горбівці Глиб.).

ЛЮСТЕ́РКО, -а, с. Зм. до **ЛЮ́СТРО**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Люсте́рко розби́лоси, сім рік щіскі ни бу́ди* (Прилипче Заст.).

ЛЮ́СТРО, -а, с. Дзеркало. Заст., Кіцм., Стор. *То лі́пши, коли́ ша́фа з лю́стром* (Звенячин Заст.).

ЛЮСТРО́ВО, присл. Дуже чисто, блискуче. Кіцм. *У ха́ті було́ люстро́во, всі ме́блі си блища́ли* (Южинець Кіцм.).

ЛЮ́ТИНЬ, -тня, ч. Другий календарний місяць року, лютий. Заст., Кіцм., Стор. *Тогі́д у лю́тни було́ ду́жи студино́* (Шипинці Кіцм.).

ЛЮ́ТНО, присл. 1. Холодно. Кіцм. *Ді́ти ни йшли́ до шко́ли, бо надворі́ бу́ло ду́жи лю́тно* (Киселівв Кіцм.). 2. Сердито, люто. Кіцм. *Чо так лю́тно диви́сси?* (Іванківці Кіцм.).

ЛЮТРО́ВАНИЙ, рідк. Очищений (про самогон). Вижн., Стор. *Ца горі́вка, віди́й, ни лютро́вана, бо ниприємно па́хне* (Нові Бросківці Стор.).

ЛЮТРУВА́ТИ, рідк. Очищати (самогон). Вижн., Стор. *Горі́вку лютрува́ти тра́ба, аби́ була́ смашна́* (Коритне Вижн.).

ЛЮ́ФА, -и, ж., заст., рідк., військ. Дуло. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Я глип, а лю́фа уже́ пра́во ме́не, я тоди́ дава́й тіка́ти* (Великий Кучурів Стор.).

ЛЮФТ, -у, ч., заст. 1. Повітря. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Утво́ри ві́кно́, най сві́жий люфт і́де до ха́ти* (Митків Заст.). 2. Отвір для вентиляції. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Диви́си, як зако́пуїш барабу́лю, аби́ лиши́вси люфт* (Дубівці Кіцм.). *Чи́риз люфт на під налиќі́ли комарі́* (Прилипче Заст.). 3. Тяга в печі. Заст., Кіцм. *Тра́ба сей шпа́ргат пириси́пати, бо ґра́ткі старі́, лю́фту нима́* (Кліводин Кіцм.). 4. Кватирка. Заст. *Віткри́й тро́хи люфт, бо в ха́ті ду́шно* (Прилипче Заст.). 5. Протяг. Вижн., Стор. *Шо пороби́ли лю́фти, аш фіра́нкі літа́ют!* (Спаська Стор.). *Ади́ йки́й тут люфт, шє в вікно́ ви́нисе* (Карапчів Вижн.).

ЛЮ́ФТА, -ів, мн., заст. Димохід. Кіцм., Заст. *Вікладá́ют лю́фта чи́риз усю́ піч* (Кіцмань). *Ві́мити лю́фта, бо насі́ло ду́жи са́жі* (Дорошівці Заст.).

ЛЮФТІВНИ́К, -а, ч., рідк. Курортник. Вижн., Стор. *Влі́кі до нас приї́хают люфтівники́, машина́ми, з ді́тьми* (Мигове Вижн.).

ЛЮЦЕ́РІЯ, **ЛИЦЕ́РІЯ**, **ЛЮЦЕ́РКА**, -и, ж., бот. Люцерна. Нов., Кельм., Сок. *Накоси́в мині́ стари́й люце́рії та ли́нти* (Ленківці Кельм.).

ЛЮЦЕ́РКА, -и, ж., бот. Див. **ЛЮЦЕ́РІЯ**. Глиб. *На́їласи коро́ва люце́ркі тай румига́є* (Кам'янка Глиб.).

ЛЮШПА́К, -а, ч. Див. **ЛЮШТА́Н**. Кіцм. *Як є бубки́, то до́бре люшпако́м го́лову ми́ти* (Брусниця Кіцм.).

ЛЮШТА́Н, -у, ч., бот. Любисток. Нов. *Тогі́д пирисади́ла люшта́н ко́ло ха́ти* (Чорнівка Нов.).

ЛЯ́ДА, -и, ж. 1. заст. Міра сипучих тіл, ящик на 40 кг зерна. Глиб. *Коли́с зе́рно мі́ряли ля́дами* (Горбівці Глиб.). 2. Прилавок у крамниці. Заг.

ЛЯ́ДАЦ, -а, ч., згруб. Ледащо. Заст. *І за ко́го вона́ віддає́си, та ж то таки́й ля́дац!* (Звенячин Заст.).

ЛЯДА́ЦКИЙ. Ледачий. Заст. *Петрі́в Ко́льцьо ніц ни хо́чи роби́ти, я ни зна́ю, хто тако́го ляда́цкого зе́тя схо́чи* (Звенячин Заст.).

ЛЯЗИРКО́ВАНИЙ. Підсинений, з голубим відтінком. Заст., Кіцм. *На*

шнурі висіли лязирковані сорочки (Валява Кіцм.).

ЛЯЗУ́РОК, -рка, ч. Синька (для білизни). Заст., Кіцм. *Вона завжди додавала до білизни трохі лязурку* (Веренчанка Заст.).

ЛЯМІ́ВКА, -и, ж., крав. Вузька смужка тканини, якою підшивають внизу одежину та рукави для подовження. Глиб. *Відпустила листву та підшила лямівку, аби було довши плаття* (Слобідка Глиб.).

ЛЯМПА́К, ЛЬОМПА́К, -а, ч., згруб. П'яниця. Кіцм. *Мій старий зробивси чистий лямпак, щоднини приходи додому п'єний* (Южинець Кіцм.).

ЛЯ́МПОЧКА, -и, ж. 1. Кишеньковий ліхтар. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Возми с собов лямпочку, бо надворі темноси* (Чорнівка Нов.). 2. Електрична лампа. Заг.

ЛЯМУВА́ТИ, крав. Підшивати **ЛЯМІ́ВКУ**. Глиб. *Купи мині чорної сатіни, бо маю мамі спідницу лямувати* (Кам'янка Глиб.).

ЛЯ́НКА, ЛЄ́НКА, -и, ж. 1. Піджак, жакет, зрідка плащ. Заг. *Купив собі новий кустюм, сподні якраз, а лянка трохі завилика* (Верхні Станівці Кіцм.). *Новісінька лянка була, а він з неї за оден день зробив онучу* (Рідківці Нов.). 2. Фуфайка (на ваті). Хот. *Ади, с твої лянки вата виси* (Грозинці Хот.). 3. Сорочка з білого полотна. Заст. *Колис шили лянку лиш с свого полотна, а типер купуїмо в магазині* (Баламутівка Заст.). 4. Стара поношена одежина. Кіцм., Стор. *До цеї роботи не варт брати шос добре, возми якус лянку* (Великий Кучурів Стор.). 5. Одяг фабричного виробу. Заст., Кіцм. *Колис у лянці ходили лиш пани, а типер так усі хоє* (Прилипче Заст.). 6. перан., знев., рідк. Пан. Заст., Кіцм., Стор. *Шо той лянка знаї на сільскі роботі?* (Старосілля Кіцм.).

ЛЯ́НОЧКА, -и, ж. Блуза. Стор. *Одягни ляночку з довгими рукавами, бо студино надворі* (Спаська Стор.).

ЛЯ́ПАВКА, -и, ж. Негода, дощова погода. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Барабуля вся в болоті, бо вібирана в ляпавку* (Южинець Кіцм.). *У таку ляпавку лиш на пичи сидіти* (Шилівці Хот.).

ЛЯПА́К, -а, ч., згруб. Базікало. Кіцм. *Це такий ляпак, що нікого ни встидаїси* (Ошихліби Кіцм.).

ЛЯПАНИ́НА, -и, ж., знев. Неохайно виконана робота. Заст., Кіцм. *Це ни писанє, а ляпанина, що й прочитати ни мож* (Южинець Кіцм.).

ЛЯЧНИ́Й, ЛЄЧНИ́Й. 1. Боязливий. Заст., Кіцм., Стор. *Ни будь таким лечним, будь смілививим* (Прилипче Заст.). 2. Страшний. Заг.

ЛЬО́ДА, -и, ж. Див. **ЛЬО́ДИ**.

ЛЬО́ДИ, -ів, мн., рідк. Морозиво. Кіцм., Стор., Глиб. *Коби м поїхала до Чирновец, то вже там наїмси льодів* (Кам'янка Глиб.).

ЛЬОМПА́К, -а, ч., згруб. Див. **ЛЯМПА́К**. Стор. *Тому льомпакови їсти можиш ни давати, лиш би горівка була* (Великий Кучурів Стор.).

ЛЬОНД, -а, ч. ***Ходи́ти льо́ндом**. Нічим не займатися, байдикувати. Заст. *Шо ти з него хочиш, як він вес час ходи льондом* (Прилипче Заст.).

ЛЬО́НИК, -а, ч., с. г. Заколесник, залізний стрижень в осі колеса. Заст., Кіцм. *Закладаєси на теліжки коло, а тогди льоник, би коло ни злекіло* (Звенячин Заст.).

ЛЬО́НИСКО, -а, с., с. г. Льонище. Нов., Хот. *Пирийшли чириз льониско і пішли гостинцим* (Грозинці Хот.).

ЛЬО́НЦАНИЙ, заст., рідк. Дієприкм. до **ЛЬО́НЦАТИ**. Заст. *За панів ті гроші були кєшко льонцані* (Звенячин Заст.).

ЛЬО́НЦАТИ, заст., рідк. Тяжко заробляти. Заст. *Ніхто́ ни знаї, як я за Руму́нії льо́нцала ті гро́ші, би ді́тим купи́ти коро́ву* (Звенячин Заст.).

ЛЬО́ПА, -и. ж. 1. знев. Брудна, неохайна людина. Заст. *А та льо́па ни мо́жи ві́прати с се́би, хо́дит така́ затра́скана* (Юрківці Заст.). 2. Знев. Базіка. Глиб. *Іле́нка до́бра льо́па до дурни́ц* (Слобідка Глиб.). 3. згруб. Пліткарка. Глиб. *Ни кажі́т ті льо́пі ні́чо, бо всьо сило́ бу́де зна́ти* (Кам'янка Глиб.).

ЛЬОПА́КА, -и, ч., сп. Той, хто любить довго ку́патися, плавати. Глиб. *Ві́ліз, льопа́ку, з води́, бо си засту́диш* (Кам'янка Глиб.).

ЛЬО́ПАЛО, -а, с. Див. **ЛЬО́ПА 2**. Заст., Кіцм.

ЛЬО́ПАТИ (-СИ, -СА). Бризкати (-ся), лити (-ся). Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Іди́ пома́лу, аби́ вода́ с пу́тні ни льо́пала* (Великий Кучурів Стор.). *Ни льо́пайтиси водо́в, бо вже й так мо́крі!* (Юрківці Заст.).

ЛЬО́РБА, -и, ж., кул. Бурда, несмачна страва. Стор. *Да́ла с мині́ тако́ї льо́рби, що й пес. віді́, ни їв би* (Великий Кучурів Стор.).

ЛЬО́РҐА, -и, ж., Див. **ЛЬО́РБА**. Кіцм. *Шо с навари́ла льо́рґи, що нима́ що в рот узя́ти!* (Чортория Кіцм.).

ЛЬОС, -у, ч., рідк. Щастя, удача. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Таки́й уже́ мій льос, що ма́ла м п'є́тиро ді́тий і всі поросходи́лиси* (Звенячин Заст.). ***Льос іде́**. Щастить. Заст., Кіцм. *Єму́ до́бри йде льос, що заду́має, то ма́є* (Лашківка Кіцм.). ***Тягну́ти льос**. Заст., Кіцм., Вижн. Витягати картку (вид ворожіння). Заст., Кіцм., Вижн. *Ни хо́чу тягну́ти льос, бо шос набре́шут, а я бу́ду ду́мати* (Киселів Кіцм.).

ЛЬОСУВА́ТИ. Тягнути жеребок. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Му́сіли льосува́ти, хто піди на футбо́л, бо нас три, а діста́ли лиш два біле́ти* (Старосілля Кіцм.).

ЛЬО́ТКА[1], -и, ж. 1. знев. Пащекуха. Глиб. *Шо та До́мка за льо́тка, то най щезни!* (Слобідка Глиб.). 2. згруб. Пліткарка. Кіцм. *То така́ льо́тка, що все бі́гає та розно́си бре́хні по силі́* (Валява Кіцм.).

ЛЬОТКА[2], -и, ж., бдж. Льоток, отвір у вулику, через який літають бджоли. Заст. *Ади́, як бога́то бджіл ко́ло льо́тки літа́ї* (Звенячин Заст.).

М

МАГАЛА́, -и, ж., заст. Окраїна села. Кельм., Сок. *Бу́дую ха́ту аж на магалі́, бо в селі́ нема́ де* (Вартиківці Кельм.). 2. Передмістя. Глиб., Нов., Хот. *А Урба́н ще ни мі́сто, то лиш магала́ пирид Чернівця́ми* (Маморниця Глиб.).

МАҐАЛА́ВА, -и, ж. 1. Дрюк. Нов., Хот., Кельм., Сок. *То таки́й був стари́й, що як брав маґала́ву, то всі са розлі́тали* (Білівці Хот.). 2. Чабанська палиця. Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Хло́пці взя́ли маґала́ви і погна́ли па́сти ві́вці* (Луковиця Глиб.).

МАҐАЛА́С, -а, ч., знев. 1. Ледащо. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Не ду́май, що він бу́де роби́ти, то таки́й маґала́с, що лиш до їди́ до́брий* (Грозинці Хот.). 2. Людина аморальної поведінки. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Цей маґала́с лиш хо́ди до чужи́х молоди́ц* (Білівці Хот.).

МАҐА́Р, -а, ч., бот. Мишій. Заст., Нов., Хот. *На то́му кава́лку лиш маґа́р росте́ і бі́льше ні́чо́* (Мусорівка Заст.).

МАҐА́РЬ, -я, ч., згруб. 1. Дурень. Глиб., Стор. *Тако́го маґаря́ ще ніде́ ни ви́ків* (Старі Бросківці Стор.). 2. Хуліган, бешкетник. Глиб. *Зафри́ч сво́го*

маґаря́, шоби́ ни бі́гав мині́ по́пі́д ха́ту (Слобідка Глиб.).

МА́ҐЄР, -а, ч. 1. Перегнане на сепараторі молоко. Кіцм. *На машино́ване молоко́ у нас це ка́жут маґєр* (Борівці Кіцм.). 2. Кисле молоко, з якого знято сметану. Стор. *Ма́ґєр уже́ перестоя́вси* (Банилів-Підгірний Стор.).

МА́ҐЄРИ, -ів, мн., бот. Сорт високостеблої крупнокачанистої кукурудзи. Заст., Нов. *С тих ма́ґєрів куле́ша ни ду́же до́бра* (Рідківці Нов.)

МАҐЄ́РКА, -и, ж. бот. Ковила та прикраса головного убору з неї. Глиб. *Ади́, як у не́го на капилю́сі вібли́скує маґє́рка* (Черепківці Глиб.).

МАҐЄРЧУ́К, -а, ч. Молодий угорець. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Пото́му прийшла́ ма́ма то́го маґєрчука́ і забра́ла єго́ с собо́в* (Карапчів Вижн.).

МАҐЛАВІ́Т, -а, ч., згруб., рідк. Навіжений. Кіцм., Стор., Глиб. *Аґі! Цей маґлаві́т мо́жи ші тобі́ жикє́ вкороти́ти* (Великий Кучурів Стор.).

МАҐЛЕ́ВКА, -и, ж., знев. Голова. Стор., Глиб., Нов. *Твоя́ маґле́вка хоч і фист вили́ка, але ро́зуму в ні нибога́то* (Ясени Стор.).

МАҐЛІ́ВКА, -и, ж. Див. **МАҐЛІВНИ́ЦА**. Глиб. *Дай маґлі́вку, бо ма́ма хо́чи пра́ти сорочки́* (Слобідка Глиб.).

МАҐЛІВНИ́ЦА, -і, ж., заг., **МАҐІВНИ́ЦА**, -і, Кіцм. **МАДІВНИ́ЦА**, -і, Нов., Хот. **МАДІЛНИ́ЦА**, -і. Заст., Кіцм., Сок. 1. Рубель (для качання білизни). *Вже ві́сохло шма́тє, озми́ маґлі́вни́цу та помаґлю́й* (Вікно Заст.). 2. Пральна дошка. Заст., Кіцм., Вижн. *І́ду́ до копарати́ви купи́ти нову́ маґлі́вни́цу, бо моя́ чи́сто сте́рласи* (Вашківці Вижн.). 3. Велика палиця. Хот. *З маґівни́цов у рука́х лиш кри́кнеш на ху́добу, і вона́ зра́зу вертає́си* (Долиняни Хот.).

МАҐЛЮВА́ТИ. 1. Качати білизну **МАҐЛІВНИ́ЦЕЮ**. Див. **МАҐЛІВНИ́ЦА**[1]. Заг. *Коли́с сорочки́ лиш маґлюва́ли, бо зилі́сків ни бу́ло* (Неполоківці Кіцм.). 2. Прати на **МАҐЛІВНИ́ЦІ**. Див. **МАҐЛІВНИ́ЦА**[2]. Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Нивістка на ставу́ маґлює́ шма́кє* (Ясени Стор.).

МАҐЛЬО́ВАНИЙ. Качаний маглівницею. Див. **МАҐЛІВНИ́ЦА**[1]. Кіцм., Вижн., Стор. *Цей рушни́к уже́ маґльо́ваний* (Стрілецький Кут Кіцм.).

МА́ҐНЕС, -у, ч., заст. Магніт. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Там дес у маши́ні є ма́ґнес, шо притеґа́є зилі́зо до се́би* (Нижні Станівці Кіцм.).

МАҐНИ́ТИЙ. Кволий, хворобливий. Нов., Хот., Кельм. *Чого́с са дити́на від ра́на така́ маґни́та* (Атаки Хот.).

МАҐО́ВНЯ, **МАҐО́ВДЯ**, -і, згруб. Голова. Заст., Кіцм., Вижн., Нов., Кельм. *Мо́же би ти обстри́г свою́ маґо́вню?* (Лукачівка Кельм.).

МАҐУ́ЛА, -и, ж. **МАҐУ́ЛЯ**, -і, ж. Груба палиця з потовщеним руків'ям. Кіцм. *Трима́є в рука́х таку́ маґу́лю, шо вола́ мош уби́ти, і шє зама́хуєси на ме́не* (Лужани Кіцм.). 2. перен., знев. Незграбна людина. Кельм., Сок. *Куда́ та маґу́ла лі́зе?* (Вартиківці Кельм.).

МАҐУ́ЛИТИ. Підмовляти, переманювати на свій бік. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Петро́ маґу́лив його́ у свою́ ла́нку* (Іспас Вижн.). *Його́ форт маґу́лили бра́ти ту ді́вку* (Великий Кучурів Стор.).

МА́ҐУР, -и, ж. Власна назва гори в Карпатах. Заг. *Навесні́ в Маґу́ру жену́т па́сти ві́вці* (Луківці Вижн.).

МАҐЯ́РКА, -и, ж., заст. 1. Чоловічий головний убір, капелюх з широкими загнутими вверх полями. Вижн., Стор. *Маґя́рки носи́ли шє за*

Австрії наші ґіди, тепер уже ніхто ни носит (Мигове Вижн.). 2. Угорка. Заг.

МАДІВНИЦА, **МАДІЛНИЦА**, -і, ж. Див. **МАҐЛІВНИЦА**[1]. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Сок. *Учера мама попрали шматя, а я содні покачаю маділницов* (Братанівка Сок.).

МАДІСКА, -и, ж. Кравчиня. Нов., Хот., Кельм., Сок. *На все село у нас може є дві мадіски* (Лукачівка Кельм.).

МАДЗҐАЛАТИЙ, знев. Брудний, замурзаний. Стор. *Мой, умий ті руки мадзґалаті, бо аж гитко си дивити* (Великий Кучурів Стор.).

МАЖА, -і, ж. Див. **МАША**. Стор. *Купила і я свої ґівці мажу* (Ясени Стор.).

МАЗАК, -а, ч. 1. Грубе знаряддя (стара копистка, щітка і т.п.), яким наносять на поверхню площини фарбу, дьоготь тощо. Кіцм., Вижн., Стор. *Дай суда той мазак, най помаскю колеса шміром* (Клинівка Стор.). 2. Поганий маляр. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ни наймай того мазака малювати хату, бо він лиш зіпсує стіни* (Турятка Глиб.).

МАЗАНКА, -и, ж. Сорочка пастуха, виварена в маслі і лою, щоб не промокала. Вижн. *Мазанку носили вівчері, аби не мокнути у дощ* (Чорногузи Вижн.).

МАЗИЛІНКА, -и, ж. Вазелін. Нов., Хот., Кельм. *Як попукают руки від морозу, я маскю мазилінков* (Зелений Гай Нов.).

МАЗЛІВКА, -и, ж. Див. **МАҐЛІВНИЦА**[2]. Вижн. *Дай мині мазлівку, най віперу сорочки* (Черешенька Вижн.).

МАЗНИЦА (-Я), -і, ж. 1. Посудина для збивання масла з вершків. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов., Хот., Кельм. *Бири мазницу та бий масло* (Горошівці Заст.). 2. знев. Брудний, недомитий посуд. Кіцм. *В тебе ни миски, а йкіс мазниці на кухни* (Шипинці Кіцм.).

МАЇВКА, **МАЙОВКА**, -и, ж. бот. Сорт ранньої черешні. Заг. *Мама принесла у фартусі маївки* (Дністрівка Кельм.).

МАЇНЯ, -я, с., обр. Клечання, зелень, якою квітчають хату на зелені свята. Заст., Кіцм., Нов. *Іди принеси маїня, най замаю хату, бо свєта йдут* (Репужинці Заст.). 2. Дія за знач. **МАЇТИ**. Заст., Кіцм., Нов. *Чириз це маїня корову ни погнала на пашу, бо ни мала часу* (ПрипруттяНов.).

МАЇТИ, обр. Заквітчувати. Заст., Кіцм., Нов., Кельм., Сок. *Тра вже хату маїти зілєм* (Баламутівка Заст.).

МАЙ[1], -ю, ч. Заг. П'ятий календарний місяць року, травень. *Три дожі в маю, матимеш хліба гору* (Карапчів Вижн.).

МАЙ[2], -ю, ч., обр. Клечання, зелень. *Пішли ґіти в ліс наломити май* (Боянчук Заст.).

МАЙ[3]. Прислівник у функції розділового сполучника сурядності, здебільшого повторюваний. Вижн., Стор., Глиб. *Май шос роблю, май поговорю с кимос, май дитину попескю і лекше мині* (Клинівка Стор.).

МАЙ[4]. Підсилювальна частка, що утворює вищий ступінь порівняння прикметників та прислівників. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Іди май скорши, бо ся запізнимо на автобус* (Прилипче Заст.). 2. Частка для підсилення вищого ступеня прикметників. Вижн., Стор., Хот. *Наш лен май білший, як ваш* (Рукшин Хот.).

МАЙЗІЛЬ, -зля, ч., ков. Зубило. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Врубай цей дріт майзлем* (Нижні Станівці Кіцм.).

МА́ЙКА, -и, ж. 1. Сорт ранньої картоплі. Стор., Глиб., Нов., Хот. *Поклала ко́ло ха́ти кілька рядо́чків майки, то ста́не на ме́не одну́* (Кам'янка Глиб.). 2. Трикотажна сорочка без рукавів і коміра. Заг.

МА́ЙКОС, незм. Кілька днів тому. Нов., Хот. *Ма́йкос була́ на горі́ у свої́ мо́ші* (Грозинці Хот.).

МАЙ-МАЙ, присл. Дуже багато. Заг. *То вам прийде́цци ше май-май куле́ші ззісти, аби́ цей міх підойми́ти* (Лукавці Вижн.).

МА́ЙМУРОК, -рка, ч. Див. **МА́РМУРОК**. Вижн., Стор., Глиб. *Я найшо́в до́брий ма́ймурок до бри́тви* (Стара Жадова Стор.).

МАЙОВИ́Й. Травневий. Заг. *Майови́й мід найдоро́шший, бо то ліки від усе́го* (Коритне Вижн.).

МАЙОВИ́ТИЙ. Заможний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов., Хот. *Наш ба́тько ду́жи майови́тий, роби́в батьківщи́ни, як вісі́ля* (Атаки Хот.).

МАЙО́ВКА, -и, ж. Див. **МАЇВКА**.

МАК, -у, ч. 1. бот. (Papaver rhoaes L.). Однорічна трав'яниста рослина (Мак дикий). Заг. 2. Орнамент художньої вишивки. Заг. *Сестра́ ві́шила ма́ки на фіра́нках* (Барбівці Кіцм.). 3. Хустка з узором маків. Нов., Кельм. *Я би хотіла купи́ти мак на чо́рнім по́ли* (Чорнівка Нов.).

МАКІ́ТРИК, -а, ч. Макітра. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Дай мині́ той макі́трик, най утру́ тро́хі ма́ку до книші́в* (Замістя Вижн.).

МАКОВИ́НА, -и, ж. Бадилля маку. Вижн., Стор. *Макови́ну тра́ба пали́ти, бо як з'їст худоби́на, то слабу́є від то́го* (Клинівка Стор.).

МАКОВІ́ЙКИ, -йок, мн., бот. Сорт ранніх яблук (достигають до 1 серпня, релігійного свята Маковія). Нов. *Ца я́блуня ро́дит ра́ні я́блука, у нас на них ка́жут макові́йки* (Чорнівка Нов.).

МАКУ́Х, -у, ч. 1. Маку́ха. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Приніс тобі́ тро́хі макуху́, озми́ там у хоро́мах* (Берегомет Вижн.). 2. перен., знев. Вайлуватий, млявий, безініціативний чоловік. Заг. *Та то таки́й мали́й маку́х, шо єк не ска́жеш, то сам нічо́ не зро́бит* (Іспас Вижн.).

МАКУХИ́, -ів, мн., буд. Саман, саморобна цегла з глини і соломи. Глиб. *Ха́та з макухі́в бо́рзо осіда́є і перехиля́єцци на оде́н бік* (Горбівці Глиб.).

МАЛА́-МАЛА́, незм. Вигук, яким прикликають корів. Заст., Кіцм., Стор. *На мала́-мала́, ходи́ ста* (Снячів Стор.).

МАЛА́Й[1], -я (-ю). Вид хліба з кукурудзяного борошна. Заг. *Коли́с білий хліб пикли́ лиш богачі́, а бі́дні ї́ли мала́й* (Долиняни Хот.). **Уда́вси, як мала́й на при́спі* (Борівці Кіцм.).

МАЛА́Й[2], -ю, бот. (Crataegus oxyacantha L.). Глід. Заст., Кіцм., Стор., Нов. *Як мала́й си́вно цві́те́, то лі́то бу́де холо́дне* (Старі Бросківці Стор.). *Мала́й до́брий тому́, в ко́го се́рце боли́т* (Дорошівці Заст.).

МАЛА́ЄК, **МАЛА́ЄЦ**, -йцу, бот. Див. **МАЛАЙ**[2]. *Мала́єц то до́брий лік слабо́му на се́рце* (Великий Кучурів Стор.).

МАЛА́ЙКА, -и, ж., бот. Сорт дрібних червоних яблук. Кіцм. *У горо́ді ко́ло ха́ти в нас росте́ мала́йка, я́блука з неї до́брі аш пі́сля моро́зів* (Драчинці Кіцм.).

МАЛА́ЙЧИК, -а, ч. кул. 1. Бісквіт. Кельм., Сок. *Для мала́йчика тра́ба ма́ти муку́ с куру́дзів* (Подвір'ївка Кельм.). 2. Тістечко з кукурудзяного борошна. Кельм., Сок. *На свя́та пичу́т мала́йчики* (Лукачівка Кельм.).

МАЛА́НКА, -и, ж., обр., етн. 1. Вечір напередодні Нового року. Кіцм.

Дочекаєм до маланки, я повезу тебе до тітки (Неполоківці Кіцм.). 2. Новорічний обряд з традиційним переодяганням у тварин і фольклорних персонажів. Вижн., Стор. *Приходіт до нас, си подивити нашу маланку* (Коритне Вижн.). 3. Учасник обряду маланки. Заст., Кіцм. *Одна маланка сховаласи за грушу* (Дубівці Кіцм.). *Чути вже йдут маланки, траба світити світло у вилику хаті* (Карапчів Вижн.). 4. Обрядова пісня, яку виконують учасники маланки. Вижн., Стор. Глиб. *Я вже захрип від тих маланок, шо співали цілу ніч* (Киселів Кіцм.).

МАЛАНКОВАНЄ, **МАЛАНКУВАНЯ**, -я, с. Дія за знач. **МАЛАНКУВАТИ**. Заг. *Тамтого року в нас було файне маланкуваня* (Топорівці Нов.).

МАЛАНКУВАТИ, обр. Виконувати новорічний обряд маланки, співати новорічні пісні. Заг. *Колис і старші люди ходили маланкувати, а типер лиш хлопці* (Лукачівка Кельм.).

МАЛАЦКАТИ. Див. **МАЛЯЦКАТИ**. Кіцм. *Вона навмисне малацнула його фарбою по носі* (Дубівці Кіцм.).

МАЛИННИК, -а, ч. Сироп з малини. Вижн., Стор. *Малинник дуже добре тримати в хаті, бо то, кажут, помогає слабому від горєчки, від простуди* (Мілієве Вижн.).

МАЛИНОВКА, -и, ж., бот. Сорт яблук, що мають запах малини. Глиб. *Малиновки то дуже смашні яблука, лиш борзо псуюцци* (Черепківці Глиб.).

МАЛИНЯК, -а, ч. Див. **МАЛИННИК**. Заст., Кіцм., Нов. *Мамця вже варя малиняк* (Нижні Станівці Кіцм.).

МАЛИСНИК, -а, ч., кул. 1. Здобний корж або булка з кукурудзяної муки. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Як привезут мливо, напечу малисників* (Братанівка Сок.). 2. Пиріг з вишнями, який печуть на зеленому листку. Заст. *Коби мині достигли вишні, та й я буду пічи малисники* (Дорошівці Заст.).

МАЛИШТЕВКА, -и, ж. Див. **МЕЛИШТЕВКА**. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Озми малиштевку та помішай мамалигу* (Рукшин Хот.).

МАЛЯГАТИ, **МАЛЯҐАТИ**. Невміло, неоковирно писати. Нов., Кельм., Сок. *Ти так маляґаїш, шо ни мош прочитати* (Ломачинці Сок.).

МАЛЯЦАТИ, **МАЛАЦКАТИ**, док. **МАЛЯЦНУТИ**, **МАЛАЦНУТИ**. Невміло фарбувати, мазати. Кіцм. *Доста маляцкати ту піч, ходи ста* (Шипинці Кіцм).

МАЛЬОВАНКА, -и, ж. Джерело, струмок. Заст. *Ади, які квітки росцвили коло мальованки* (Звенячин Заст.).

МАЛЬОВИДЛО, -а, с. Губна помада. Нов., Кельм., Сок. *Купила сигодни в місті перламутрове мальовидло та й усе* (Лукачівка Кельм.).

МАЛЬОНА, -и, ж. Диня. Нов., Хот. *У нас мальони ростя малі, бо мало сонца* (Білівці Хот.).

МАМАЛИЖНИК, -а, ч. 1. Посуд, у якому варять мамалигу. Нов., Сок. *Траба, як будиш у міскі, купити новий мамалижник, бо цей уже тріснув* (Ломачинці Сок.), 2. кул. Мамалига, спечена з сиром. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Варицца мамалига, кладеса на ню бриндзі, це кладеса у піч, тогди натираєси маслом, от і мамалижник* (Козиряни Кельм.). 3. перен. Зневажлива кличка румунського жандарма в часи окупації Буковини румунськими боярами. Вижн., Стор. *Ану ховайте все с стола, бо йдут два мамалижники, зараз усе зметут до кришки* (Мілієве Вижн.).

МАМЛІ́Й, -я, ч., знев. Вайлувата, ледача людина. Заст., Кіцм. *З него́ вже такий мамлій, шо нема́ як сказа́ти* (Звенячин Заст.).

МА́МЛЄТИ, **МА́МЛЯТИ**, знев. 1. Неохоче, повільно їсти. Заст., Нов., Кельм., Сок. *Ти, віде́й, бу́диш до ве́чира ма́млєти ту барабу́лю!* (Звенячин Заст.). 2. Невиразно, незрозуміло говорити. Кельм., Сок. *Ни ма́мляй ті́ко, а вогори́, як було́* (Ломачинці Сок.).

МА́МЛЯТИ. Див. **МА́МЛЄТИ**.

МА́МРАТИ. Їсти повільно, з трудом. Нов., Хот. *Тя́шко беззу́бому, шос во́зми в рот та й ма́мраї так до́вго, шо молоди́й уже́ наїсци за той час* (Долиняни Хот.).

МАНАЖЕ́РІЯ, -і, ж., рідк. Цирк. Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Манаже́рія пока́зує різні ди́вні і смішні шту́ки* (Рукшин Хот.).

МАНА́ТИСИ (-СА), **МИНА́ТИСИ (-СА)**. Бути подібним (до когось чи до чогось). Нов., Хот., Кельм., Сок. *Уни́ хоть і близни́ці, али́ зусі́м ни мана́юіци одна́ на о́дну* (Рідківці Нов.).

МАНА́Ш, -у, ч. Їжа, яку беруть на роботу або в дорогу. Стор., Глиб. *Зачипи́ цей мана́ш дес на сук, аби́ пси не закє́гли куда́с* (Старий Вовчинець Глиб.).

МАНГО́ЛІЇ, -їв, заст. Примхи. Заст., Нов., Хот. *Я ни го́дин слу́хати всі тво́ї манго́лії, в ме́ни ще й робо́та дес є* (Горошівці Заст.).

МАНГОЛІ́СТ, -а, ч. заст. Примхлива людина. Нов. *Я си бо́ю йти в доро́гу с таки́м манголі́стом, там і без него́ бу́де нелє́гко нам усі́м* (Топорівці Нов.).

МАНДАБУРИ́НЄ, **МАНДИБУРИ́НЯ**, -я, с. Картоплиння. Кіцм., Заст., Нов. *Коли́ мандабури́нє ві́схне, його́ па́ля* (Рингач Нов.).

МАНДАБУРИ́НКА. Див. **МАНДАБУРЯ́НКА**.

МАНДАБУ́РКА, **МАНДИБУ́РКА**, -и, ж. 1. Картопля. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Фа́йна мандабу́рка вроди́ласи цего ро́ку* (Ставчани Кіцм.). 2. Сорт картоплі з червонуватою шкіркою. Хот. *У ме́не тогі́д ду́жи вроди́ла мандабу́рка* (Клішківці Хот.).

МАНДАБУРЯ́НКА, **МАНДАБУРИ́НКА**, -и, бот. Сорт кущової цибулі. Заст., Нов. *У мандабуря́нці ду́жи до́вго пі́ря трима́єси зиле́ни і ціле́ лі́то мож боршь закри́шувати* (Рідківці Нов.).

МАНДИБУРИ́НКА, -и, ж. Див. **МАНДИБУРИ́ЩЕ**. Заст., Нов., Хот. *Цу мандибури́нку тра́ба віорати і на дру́гий рік конюшину сі́яти* (Товтри Заст.).

МАНДИБУРИ́ННИК, -а, ч. кул. Млинець з тертої картоплі та муки, картопляник. Заст., Нов., Хот. *Мандибури́нники до́брі, лиш тра́ба до них олі́ю* (Дорошівці Заст.).

МАНДИБУРИ́НЯ. Див. **МАНДАБУРИ́НЄ**.

МАНДИБУРИ́ЩЕ, -а, с. Поле, з якого зібрано врожай картоплі. Заст., Кіцм., Нов. *Тра погна́ти па́сти телицю на мандибури́ще* (Заставна).

МАНДИБУ́РКА, -и, ж. Див. **МАНДАБУ́РКА** 1.

МАНДИЛЬ, -для, ч., заст. 15 горсток конопель або льону. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Ма́ю намо́чених у ставу́ двана́цікь ма́ндлів конопе́ль* (Грозинці Хот.).

МАНИ́СТВО, -а, с. Намисто. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Колис ко́жда молода́ ма́ла на шиє мани́ство* (Дорошівці Заст.).

МАНІЙО́ВИЙ. Темно-фіолетовий. Хот. *Купи́ла сиго́дні на барахло́вці манійо́ву спідни́цу* (Грозинці Хот.).

МАНІ́ШКА, -и, ж. Велика квітка, яку вишивають на матерії, а потім прикріплюють до одягу. Заст., Нов. *Хто тебе навчив так вішивати манішки?* (Рідківці Нов.).

МА́НКА, -и, ж. 1. рідк. Нестача при ревізії. Заст., Кіцм., Нов. *Я вже десікь рік продаю в склепі, але ше є м не мав манки ні разу* (Звенячин Заст.). 2. Манна крупа. Заг.

МАНТА́, -и, ж. 1. Бурка, довга і широка верхня одежина. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Манта довга, чала на плечах ковпак, робили с такого сукна, як і чугай* (Романківці Сок.). *Манту завше вгортав, як був діжурний* (Задубрівка Заст.). 2. Пальто. Стор., Глиб., Нов. *Купила м свої донці нову манту за сто і двацікь рублів* (Старий Вовчинець Глиб.). 3. Шинель. Заст., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Офіцир був у довгі манті* (Кам'янка Глиб.).

МАНТА́Р, -я, ч. Шахрай, крутій. Вижн. *То такий мантар, шо світ ше такого ни витів* (Іспас Вижн.).

МАНТИ́ЛО, -а, ч. Той, що постійно виманює в людей потрібні йому речі. Заст., Вижн., Стор. *З него був добрий мантило: у бика молока дістане* (Звенячин Заст.).

МАНТИ́ТИ. Видурювати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Робити ни хочі, лиш коби мантити де шо ліпше* (Коритне Вижн.). *Циганка мантила в мене курку, але я ни даласи одурити* (Маморниця Глиб.).

МАНТІ́ЙСТВО, -а, с. Ошуканство. Вижн. *Мантійство коли-тогди, а таки до добра ни доведе* (Банилів Вижн.).

МА́НТЛЯ, -і, ж. 1. Пальто. Заст., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ліпши би була купила собі зимову мантлю, а ни таку тонку* (Рідківці Нов.). 2. заст. Плащ. Заст., Нов. *Убири мантлю, бо, витко, буде дощ* (Прилипче Заст.). 3. заст. Шинель. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Маю цу мантлю ще з воська, але тримаєси добре* (Валява Кіцм.).

МАНЯ́К, -а, ч. згруб. Дурень. Кельм., Сок. *Маняк маняком, а ти хочиш від него чогос розумного* (Лукачівка Кельм.).

МАНЬО́РКА, -и, ж., вівч. Одиниця виміру молока, кухоль місткістю 100 $см^3$. Нов. *Від ваших овец я сигодни надоїв двацікь маньорок молока* (Чорнівка Нов.).

МАРАМУ́ХА, -и, ж. Див. **МАРЕ́МУХА**. Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ади, замість грибів, назбирав у лісі самих марамухів* (Турятка Глиб.).

МАРҐИЛЕ́ВА, -и, ж. Чабанська палиця. Хот. *Ти сховай то і ни показуй, бо я твою марґилеву тобі на плечах поломаю* (Долиняни Хот.).

МАРҐО́ЛА, -и, сп. 1. Нечепура. Глиб. *Завивайси єк траба, чого ходиш, єк марґола?* (Горбівці Глиб.). 2. знев. Стара жінка. Глиб. *Шо то за марґола йде дорогов?* (Черепківці Глиб.).

МАРДІЯ́Н, -у, ч. бот. Бузок. Нов., Кельм., Сок. *Як зацвіте мардіян, то перет хатою так файно, а запахи які!* (Ленківці Кельм.).

МАРДІЯ́НОВИЙ. Бузковий (про колір). Нов., Кельм., Сок. *Я купила сигодни мардіянову матерію на сукєнку* (Нелипівці Кельм.).

МАРЕ́МУХА, **МАРА́МУХА**, -и, ж., бот. Мухомор (червоний та сірий їстівний). Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Тої ниділи пішов Іван до лісу, али ж він на губах ніц ни розуміїси, то й назбирав половину маремухів* (Звенячин Заст.). *Маремухі добре жарити на пательні, як рибу* (Чорнівка Нов.).

МАРЕ́МУХИ, -ів, мн., знев. Теревені. Стор. *Не прова́дь маре́мухи, а пилу́й робо́ту* (Великий Кучурів Стор.).

МА́РЕЦ, -рца, ч. Див. **МА́РОТ**. Заст., Кіцм. *Тогі́д ма́рец був теплі́ший, як цего ро́ку* (Звенячин Заст.).

МАРЖИ́НА, -и, ж. Худоба. Вижн., Стор., Глиб. *Це́ї о́сени маржи́на на я́рмарку має бу́ти деше́ва, бо лі́то врожа́йне* (Турятка Глиб.). ***Лісова маржина**. Дикі тварини (крім хижих). Вижн., Стор., Глиб. *До́бри то́му лісникови, бо він має ще й лісову́ ма́ржину* (Мигове Вижн.).

МАРЖИ́НКА, -и, ж. Зм. до **МАРЖИ́НА**. Вижн., Стор., Глиб. *Лю́б'ю, єк маржи́нка ко́ло ха́ти пасе́ і вібрикує* (Давидівка Стор.).

МАРИКА́НКА, -и, ж., бот. Сорт ранньої картоплі з червонуватою шкіркою. Заг. *У нас це́го ро́ку марика́нка до́бре вро́дила* (Старий Вовчинець Глиб.).

МАРИ́МУХ, -а, ч. Див. **МАРЕ́МУХА**. Заст., Кіцм., Нов. *У на́ші ха́щі са́мі кропи́ви, лиш дес ча́сом мари́мух мо́жно ви́діти* (Дорошівці Заст.)

МАРИ́НКА[1], -и, ж. бот. Сироїжка червона – Russula rosacea Fr. Стор., Глиб., Нов. *Я не лю́блю тих мари́нків, бо вони́ перче́ні* (Бобівці Стор.).

МАРИ́НКА[2], -и, ж. Вовняна клітчаста хустка. Кельм., Сок. *Мари́нка пасу́є май молоди́м, а з ме́не до́ста вже, шо ма́ю бари́ш* (Ломачинці Сок.).

МАРИНУ́ХА, -и, ж., бот. Мухомор сірий їстівний – Amanita spissa. Заст. *Якшо́ найшо́в одну́ мариню́ху, то диви́си, там ше́ має бу́ти* (Юрківці Заст.).

МАРИТУ́РИ, -ів, мн., кул. Заквашена або законсервована суміш овочів (моркви, квасолі в стручках, нарізаної цибулі). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Мариту́ри му́сиш у́міти роби́ти, вони́ лю́б'я псува́тиси* (Клинівка Стор.).

МАРІ́ЙКА, -и, ж. Невелика клітчаста хустка. Кельм. *Пока́жи́ мені́ марі́йку, шо ти купи́ла в мі́сті* (Братанівка Кельм.).

МАРКИ́Й. Світлий. Хот., Кельм., Сок. *Сіго́ні не́бо таке́ марке́, шо лю́бо на него́ диви́тиса, аж до ха́ти ни хо́чицца йти* (Сербичани Сок.).

МАРКИРА́НТ, -а, ч., заст. 1. Симулянт. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *То таки́й маркира́нт, шо ні́чо ни ро́бе, а до́бре жиє́* (Мигове Вижн.). 2. Крутій, шахрай. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *У не́го неста́чі не бу́де, бо то до́брий маркира́нт* (Старий Вовчинець Глиб.).

МАРКИРА́ЦІЯ, -ї, ж. 1. Симуляція. Кіцм., Вижн., Стор. *То ни сла́біськ у него, то маркира́ція* (Стара Жадова Стор.). 2. Шахрайство. Кіцм., Вижн., Стор. *Там така́ маркира́ція, шо ти ні́чо ни дока́жеш, там тра́ба розумні́ших* (Луківці Вижн.).

МАРКИРУВА́ТИ. 1. Симулювати. Кіцм., Вижн., Стор. *Помога́ти нам не прийшо́в, а дес маркиру́є собі́* (Комарівці Стор.). 2. Шахраювати. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Нашо́ робо́та тако́му, шо вмі́є маркирува́ти?* (Турятка Глиб.).

МАРКО́ВАНЄ, -я, с., с.г. Дія за знач. **МАРКУВА́ТИ**. Заст., Кіцм. *По марко́ваню у нас тра́ба бу́ди побі́гти мату́ші помочи́* (Боянчук Заст.).

МАРКО́ВАНИЙ. Дієприкм. до **МАРКУВА́ТИ**. Заст. *Горо́д уже́ марко́ваний, пора́ би роби́ти край робо́ті* (Вербівці Заст.).

МАРКУВА́ТИ, с.г. 1. Маркірувати, робити борозенки **МАРКОМ**. Заст., Кіцм. *По обі́ді та́то пі́дут маркува́ти горо́д* (Баламутівка Заст.). 2. Саджати під **МАРОК**. Заст. *Це́ї висни́ ни буди*

маркувати барабулі, бо зимня дуже суха, ліпше класти під сапу (Юрківці Заст.).

МАРМУРКА, -и, ж. Фарфорова чашка. Заст., Нов., Хот. *Ади, яку файну мармурку я маю* (Грозинці Хот.).

МАРМУРОК, МАЙМУРОК, -рка. Брусок з мармуру, на якому точать різальний сталевий інструмент. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Хочу оес дістати добрий мармурок, аби було на чім острити зиліско від гимбля* (Кам'янка Глиб.).

МАРНИЙ. 1. Худий, безсилий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Василько чогос став марний, аби ни заслаб* (Боравці Кіцм.). 2. Блідий. Вижн., Стор. *Файна і здорова молодица, али чого така марна лицем?* (Комарівці Стор.).

МАРОК, -рка, с.г. Маркер. Заг. *Перет тим, як класти барабулю, поле маркуєси марком* (Звенячин Заст.). *Марок має дерев'єну раму і довгі зуби на півметра оден від одного* (Атаки Хот.).

МАРОТ, -рта, ч. Третій календарний місяць року, березень. Заг. *У марті вже бриндуші цвитут* (Горбівці Глиб.).

МАРОТ, -а, ч., заст., рідк. Поранений. Вижн., Стор., Глиб. *Маротів ми возили до шпиталю* (Кам'янка Глиб.).

МАРТАК, -а, ч., буд. Сволок. Кельм. *Траба дес купити дерева на мартаки* (Лукачівка Кельм.).

МАРТИТИСИ (-СА). Бути в період злучки, парування (про тварин). Заст., Кіцм. *Коти почали мартитиси, не дают спати по ночах* (Суховерхів Кіцм.).

МАРТІВКА, -и, ж. 1. Сорт дуже ранньої картоплі, яку садять у березні. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ца барабуля мартівка, вона приходит дуже рано, али садити її траба зразу після снігу, в марті* (Луківці Вижн.). 2. знев. Дівчина, яка дуже рано почала знатися з чоловіками. Вижн., Стор. *Це гівка мартівка, і ходити з нев устидно* (Стара Жадова Стор.).

МАРТОВИЙ. Березневий. Вижн., Стор., Глиб. *Мартовий дожь ни дужи добрий, бо від него стає ожиледица і ходити кєшко* (Банилів-Підгірний Стор.).

МАРУДНИЙ. 1. Неохайний. Заст. *Али марудну дитину маю!* (Юрківці Заст.). 2. Гидкий, противний. Глиб. *Марудний ти чоловік на цім світі* (Кам'янка Глиб.).

МАРФА, -и, ж., заст. 1. Товар, крам. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *До купаратіви привезли богато всілякої марфи* (Черепківці Глиб.). 2. Тканина фабричного виробництва. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *У лавку привезли файну марфу, куплю фіні на сукєнку* (Білівці Хот.). 3. згруб. Пліткарка. Заст. *Куди то та марфа потелепала* (Юрківці Заст.). 4. Ледарка. Заст. *Ади, тота марфа лиш то роби, шо си фойдає з одного краю сила на другий* (Юрківці Заст.).

МАРФОВИЙ. Прикм. до **МАРФА** 2. Вижн., Стор. *Тогди марфові сподні ше рідко у кого були* (Старі Бросківці Стор.).

МУСКАТ, -у, ч., рідк. Чорна тканина, подібна до атласу. Кельм., Сок. *Колис з мускату шили бурмузи* (Новоселиця Кельм.).

МАСЛЄНКА, -и. Див. **МАСЛЯНКА**.

МАСЛОВИЙ. ***Маслові фасулі**. Квасоля звичайна. Заст., Кіцм., Стор. *Маслові фасулі добре колотити і їсти з вогірками і капустов* (Дорошівці Заст.).

МАСЛЯНИЦА, -і, ж. Посудина для зберігання масла, масельничка. Заст.,

МА́ТКОВИЙ, -ого, субст., рідк. Чоловік матки. Див. **МАТКА** 2. Хот. *Фіни просили до себе в гості матку і маткового* (Ширівці Хот.).

МАТКУВА́ТИ. Бути маткою на звіздинах або весіллі. Заг. *Я цего року ни можу маткувати, бо моя бапка нидавно умерли* (Атаки Хот.).

МА́ТОВИЙ, текст. Шерстяний. Кельм. *У Валі файна матова фустка* (Зелена Кельм.).

МАТОВИ́НЯ, -я, с. Жом, відходи після переробки цукрових буряків. Хот. *Привезли машину матовиня, буде чим худобу годувати* (Долиняни Хот.).

МАТОРЖАНИК, **МАТОРЖЕНИК**, -а, ч., кул. 1. Корж із маком. Заст. *На вечерю напечу маторжаників* (Добринівці Заст.). 2. знев. Недоброякісне печиво, корж. Глиб. *Шо за маторжеників напекла, що їсти ни можна?* (Кам'янка Глиб.).

МАТОРЖЕ́НИК, -а. Див. **МАТОРЖА́НИК**.

МАТРИҐА́Н, -у. Див. **МАТРИҐУ́НА**.

МАТРИҐУ́НА, **МАТРИҐУ́ЛА**, -и, ж., бот. 1. Беладонна звичайна – Atropa belladonna L. Заг. *Матриґуна – це дуже велике трійло* (Шипинці Кіцм.). *У лісі є файна чічька – матриґула* (Ожеве Сок.). 2. перен. Чари. Стор., Хот. *Ти чого такий скажений, тибе шо матриґунами напоїли?* (Грозинці Хот.).

МАТРИҐУ́НОВИЙ. Прикм. до **МАТРИҐУ́НА**. Кіцм., Вижн., Стор. *Матриґуновий корінь добре класти в горівку, али єк хтос нап'єси, то починає буянити* (Іспас Вижн.).

МАТУ́ША, -і, ж. 1. Тітка, сестра батька або матері. Стор., Глиб., Нов. *До мене прийшла моя матуша, мамина сестра* (Голубівка Нов.). *Прийшов непіт і каже, матушо, я піду в школу* (Топорівці Нов.). 2. Будь-яка жінка старшого віку. Стор., Глиб., Нов., Хот. *Матуша стара, вже ни годна, мусимо помогти копати барабулю* (Банилів-Підгірний Стор.). 3. знев. Стара баба. Хот., Кельм. *Шо завиласи, як та матуша* (Великий Кучурів Стор.).

МАТУ́ШИН. Тітчин. Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Матушина хата стара вже, траба було би трохи полагодити, али стара ни хочи, шкодує гроші* (Рідківці Нов.).

МАТУ́ШКА, -и, ж. Див. **МАТУ́ША** 1. Кельм., Сок. *Чи ни сварилиси ви, мамо, з матушков* (Козиряни Кельм.).

МА́ТЧИН. Прикм. до **МА́ТКА** 1, 2. Заг. *Куда ти понесла матчин кожух? Поклади на місце* (Стрілецький Кут Кіцм.).

МА́ХЕР, -а. Див. **МА́ХИР**.

МА́ХИР, **МАХЕР**, **МА́ХІР**, -а, ч. 1. Шахрай. Заг. *С тим махиром ни шукай собі нічо, бо він тебе обдурит* (Нижні Станівці Кіцм.). 2. Маклер. Заг. *Три рази приходив до мене той махир закупити горіхи, али я ни продав* (Баламутівка Заст.).

МАХИРА́НТ, -а, ч. Див. **МА́ХИР** 1. Вижн., Стор. *С тим махирантом великої голови траба, аби виграти* (Черешенька Вижн.).

МАХИРА́ЦІЯ, -ї, ж. Обман, обдурювання. Вижн., Стор. *Махирація до добра ше нікого ни привила, а біди вже ни оден зазнав за це* (Клинівка Стор.).

МАХИРУВА́ТИ. Обдурювати. Вижн., Стор. *І молодий уже навчивси махирувати від свого старого* (Стара Жадова Стор.).

МА́ХІР, -а. Див. **МА́ХИР**.

МАХЛЯ́РИТИ. Див. **МАХИРУВА́ТИ**.

МАХЛЬО́ВАНИЙ. 1. Придбаний обманом. Вижн., тор.,1либ. *Та цегла в*

Кіцм., Стор., Нов., Кельм. *Чи є ще масло в малі масляниці?* (Ленківці Кельм.).

МАСЛЯНКА, **МАСЛЄНКА**, -и, ж. Масничка, посудина для збивання масла з вершків або сметани. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Дай суда маслянку, най зіб'ю масло* (Зарожани Хот.).

МАСНИЙ. Соромітницький. Вижн., Стор., Глиб. *Цей чоловік без масних слів днини не прожив* (Стара Жадова Стор.). ***Масне зіля**. Квасениця прямостояча – Oxalis stricta L. Кіцм., Стор. *Я хочу пересадити масного зіля в город* (Шипинці Кіцм.). *Масне зіля берут для ворожіня* (Старі Бросківці Стор.).

МАСНИЦА, -і, ж. Див. **МАСЛЯНИЦА**. Вижн. *У масници масло ни смітицци і ни псуєцци так борзо, єк у папери* (Застя Вижн.).

МАСНОЯЗИКИЙ. Підлесливий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ти її ни слухай, бо вона в очі масноязика, али шо поза очі скаже* (Добринівці Заст.).

МАСТІЛНИК, **МАСТІННИК**, -а. Штукатур. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Штири мастілники за тиждень цу хату помастя, аби лиш було веремнє* (Драчинці Кіцм.). *Хочу наймити мастілника помастити стайню* (Брідок Заст.).

МАСТІЛНИЦА, **МАСТІННИЦА**, -і, ж. до **МАСТІЛНИК**, **МАСТІННИК**. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм. *Присідатиль післав мастілниц на ферму* (Новоселиця Кельм.). *Тут були три мастілниці, кінчили мастити стелю і пішли додому* (Дорошівці Заст.).

МАСТІННИК, -а, ч. Див. **МАСТІЛНИК**.

МАСТІННИЦА, -і, ж. Див. **МАСТІЛНИЦА**.

МАСТЬ, **МАСКЬ**, -і, ж. 1. Будь-який жир. Заг. *До барабулі додаєси богато масти* (Стара Жадова Стор.). *Маскь роби їду густовнов* (Валява Кіцм.). *Свинска маскь довго стоїт на холоді, а в теплі борзо топицца і псуєцца* (Атаки Хот.). 2. Забарвлення волосяного покриву тварин. Заг.

МАТ, -а, ч., текст. Крамна тканина. Хот. *Набрав сигодни у кумпаративі файний мат зилений жінці на сукєнку* (Чепоноси Хот.).

МАТАВУС, **МАТЕВУС**, **МАТЕУС**, -а, ч., бот. Багаторічна культурна трава, що становить суміш конюшини і тимофіївки. Стор., Глиб. *Від матеусу коні файно поправляюцци* (Черепківці Глиб.).

МАТЕРИЗОВАНИЙ. Нагноєний. Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Кельм. *Нога в него материзована, мусіли везти до шпиталю* (Нові Бросківці Стор.).

МАТЕРИЗУВАТИ. Гноїтися. Заг. *Штири місьці материзувала мині рана* (Горбівці Глиб.).

МАТИЦА, -і, ж., риб. Центральна частина волока, в якій збирається риба. Кельм., Сок. *Нима як йисти на рибу, бо у волоку матица пірвана* (Новоселиця Кельм.).

МАТІРНИЦА, -і, ж., бот. Матірка. Коноплі, що дають насіння і грубе прядиво. Заст., Кіцм., Нов., Кельм., Сок. *Ми давно вже свою матірницу вібрали* (Клішківці Хот.).

МАТКА, -и, ж. 1. Хрещена мати. Заг. *Це моя матка, бо вна мине християла* (Іспас Вижн.). 2. Весільна мати. Заг. *За матку я возму собі знатну ланкову* (Новоселиця Кельм.). *Світи місяц в городах, наша матка в гонорах* (Весільна пісня, Горбівці Глиб.). 3. Матка бджіл 4. Анат. Внутрішній статевий орган жінки, самиці тварини. Заг.

його махльована відкис (Михайлівка Глиб.). 2. Обдурений. Кіцм., Вижн., Стор. *Ци раз уже він був махльований, али борзо все забуває* (Верхні Станівці Кіцм.).

МАХНУ́ТИ. 1. фам. Украсти. Заг. *Як би хто не махнув цей склецок муки* (Козиряни Кельм.). 2. Швидко побігти. Заг. *Махни до сусіда за пилов* (Старі Бросківці Стор.).

МАХТА́ЛИК, -а, ч. Зм. до **МАХТА́ЛЬ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Сестра принесла з міста кілька махталиків ниток* (Рідківці Нов).

МАХТА́ЛЬ, -я, ч. Моток ниток. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Маю два махталі ниток з вовни і хочу віплисти панчохи на зиму* (Стара Жадова Стор.).

МАХТУ́ЛЬКА, **МАФТУ́ЛЬКА**, -и, ж. Зм. до **МАХТА́ЛЬ**. Заст., Нов., Хот., Кельм. *Найшла в шухляді ще махтульку муліне* (Зелена Кельм.).

МА́ЦАТИ. 1. Доторкатися руками, щупати. Заг. 2. перен. Красти. Хот. *Нипоганий хлопиц, али любит мацати, шо лехко лежит* (Дарабани Хот.).

МАЦАТИ́КА, -и, ж, знев. Надто повільна робота. Хот. *Шо кілько мацаїш той бур'ян? Ни люб'ю ту мацатику, роби май скоро!* (Грозинці Хот.).

МАЦІПОНЬКИЙ, **МАЦЮ́ПОНЬКИЙ**. Див. **МАЦЮ́НЬКИЙ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Ці квіточки дуже маціпонькі, такі, шо здалеку ни витко* (Дорошівці Заст.).

МА́ЦІЦЯ, -і, ж., анат. Матка, внутрішній статевий орган жінки та самиці тварин. Вижн. *Заслабла на запаліне маціці, типер лежит у шпитали у Вашківцях* (Замістя Вижн.).

МАЦІЦЬКИЙ. Див. **МАЦЮ́НЬКИЙ**. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *У нас є таке телітко маціцьке, шо раз* (Суховерхів Кіцм.).

МА́ЦКАНИЙ. Забруднений. Заг. *Цей папір такий мацканий, шо хто буде писати на нему?* (Малинці Хот.).

МА́ЦКАТИ. 1. Бруднити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Сок. *Дивиси, ни мацкай фустку коло корови* (Дорошівці Заст.). 2. Невміло виконувати якусь роботу. Заст., Вижн., Нов., Кельм., Сок. *Чого мацкаєш ту рафу, накєгай на колисо!* (Банилів Вижн.). *Лиши то, ни мацкай, я сам зроблю* (Вітрянка Сок.).

МАЦКАЦЕ́ЛА, **МАШКАЦЕ́ЛА**, -и, ж. 1. Прикраса. Заст. *Нашо тобі так богато тих мацкацелів накуповувати, до весіля ще дилеко, будут вітак май файніші* (Кадубівці Заст.). 2. Узор, вишитий бісером і лелітками. Заст. *Ци ни забогато тих мацкацелів на рукавах?* (Васловівці Заст.).

МАЦЮ́НЬКИЙ, **МАЦЬО́НЬКИЙ**. Малесенький, дрібненький. Кіцм., Вижн., Стор. *Така мацюнька барабуля добра лиш свиням* (Костинці Стор.).

МАЦЮ́ПІНЬКИЙ. Див. **МАЦЮ́НЬКИЙ**. Заст., Кіцм., Нов. *Їш, бо ни будиш рости, будиш мацюпінький* (Прилипче Заст.).

МАЦЮПО́НЬКИЙ. Див. **МАЦЮ́НЬКИЙ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Відкис мій хлопиц приніс мацюпонького песика та й граїси з ним цалий день* (Заставна).

МАЦЮО́ПОСЬКИЙ, **МАЦЮ́ПОЦЬКИЙ**. Див. **МАЦЮ́НЬКИЙ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Купила м цітки такі мацюпоські, як мак* (Дорошівці Заст.).

МАЦЮ́СІНЬКИЙ. Див. **МАЦЮ́НЬКИЙ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Учара увечирі пішов теплий дощ, а сигодни рано уже є манюсінькі огірки* (Товтри Заст.).

МАЦЬКУ́РА, -и, ж., знев. Нечепура. Хот. *То така́ гитка́ мацьку́ра, що встидно ни то шо йти з нев, але й диви́тиса* (Керстенці Хот.).

МА́ЦЬОК, -цька, ч., анат. Шлунок тварини. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ма́цьок миют і ро́бля сальцисо́н, а́ли то ще тра́ба бога́то до то́го дода́ти* (Новоселиця Кельм.).

МАЦЬО́НЬКИЙ. Див. **МАЦЮ́НЬКИЙ**. Стор., Нов., Хот. *Ростя́ у нас чире́шні мацьо́нькі, шо ми посади́ли ко́ло шко́ли мину́лої весни́* (Зелений Гай Нов.).

МАЦЬО́РНИК, -а, ч., згруб. 1. Злодій. Глиб. *Лиши́ласи моя́ кіше́ня у мацьо́рника* (Горбівці Глиб.). 2. Хуліган, бешкетник. Стор., Глиб. *Я ші тако́го мацьо́рника ни ви́діла, ніц ни має всти́ду* (Великий Кучурів Стор.).

МАЧА́ЛНИК, **МАЧА́НИК**, -а, ч., кул. Невеликий шматочок коржа, присипаний тертим маком з цукром. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Спекла́ три коржі́ та маю цілу́ макі́тру мача́лників* (Ломачинці Сок.).

МАЧА́НИК, -а, ч. Див. **МАЧА́ЛНИК**. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Мача́ники такі́ до́брі, коли́ мак с цу́кром* (Зелена Кельм.).

МА́ЧАНКА, -и, ж., кул. Вид коржа, що подається до м'ясних страв. *На вісі́лю дава́ли до́бру ма́чанку* (Шилівці Хот.).

МА́ЧКА, -и, ж. Солома, яка не порізалась у січкарні. Глиб. *Затупи́лиси но́жі у січка́рни і сама́ ма́чка йде* (Горбівці Глиб.).

МА́ЧКОВИЙ. Фіолетовий. Заст., Нов., Хот.. Кельм., Сок. *Марі́чка купи́ла мені́ коди́нки, ма́чкову і си́ну, та й буде мині́ про свє́та* (Шилівці Хот.).

МАЧУ́ҐА, -и, ж. 1. вівч. Герлига. Стор., Глиб. *Загуби́ли дес ґі́ти ґі́дову мачу́ґу, і му́сит роби́ти собі́ дру́гу, бо ко́ло ове́ц бис то́го ни мо́жна* (Турятка Глиб.). 2. Опудало. Стор., Хот. *Ади́, зроби́в мачу́ґу та й покла́в на горо́ді, аби́ воро́ни зе́рно ни віпо́рпали* (Великий Кучурів Стор.). 3. знев. Висока жіноча зачіска. Стор., Хот. *Таку́ мачу́ґу віклала на голові́, що ни мина́ласи на се́би* (Рашків Хот.).

МАЧУ́ЛА, -и, ж., знев. 1. Неохайно запнута хустка. Глиб. *Скинь ту мачу́лу та бири́ дру́гу фу́стку* (Слобідка Глиб.). 2. Розкуйовджене волосся. Глиб. *Зачі́шиси май тро́хі по-лю́цькі, що таку́ мачу́лу зроби́ла!* (Слобідка Глиб.).

МА́ША, **МА́ЖА**, -і, ж., рідк. Бант, стрічка. Заст., Кіцм., Нов. *Хто це тобі́ позав'я́зував такі́ фа́йні ма́ші?* (Рідківці Нов.).

МАШЕ́ТА, -и, ж. Манжет. Глиб. *Лиши́лоси шє приши́ти до соро́чки маше́ту і вже мо́жно бу́де вбира́ти* (Глибока).

МАШИ́НА, -и, ж. 1. Сепаратор. Вижн., Стор., Нов. *Ма́є шє коро́ву здої́ти і молоко́ до маши́ни відне́сти* (Топорівці Нов.). 2. Паровоз. Заг. 3. Молотарка. Заг.

МАШИ́НҐВЕР, -а, ч. Заст., Вижн., Стор., Глиб., Нов., **МАШІ́НЬҐВЕР**, -а. Кіцм., заст., рідк. Кулемет. *Ти маши́нґвер лиш у кіні́ ви́дів, а я з ним воюва́в* (Рідківці Нов.).

МАШИ́НКА, -и, ж. 1. Металева частина гасової лампи, яка тримає фітіль. Заг. *Це скло́ від ла́мпи завелике і не захо́дит у маши́нку* (Долиняни Хот.). 2. Прялка. Глиб. *Тої́ зими́ на маши́нці напре́ла м трицікь валови́ц* (Слобідка Глиб.). 3. Швейна машина. Заг.

МАШИНО́ВАНИЙ. Перегнаний через сепаратор (про молоко та виготовлений з нього сир). Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *З машино́ваного молока́ ро́биши сир* (Клинівка Стор.). *Цей сир пісни́й, бо машино́ваний* (Мілієве Вижн.).

МАШИНО́ВИЙ. Див. **МАШИНО́ВАНИЙ**. Заг. *Я свиням даю́ машино́ве молоко́, а то кладу́, аби́ лови́лоси* (Борівці Кіцм.).

МАШИНУВА́ТИ. Відділяти вершки молока сепаратором. Заг. *Молоко́ машину́ют на маши́ні, би ма́ти свіжу смита́ну* (Топорівці Нов.).

МАШИНЯ́, -я, с. 1. Автомашина. Хот. *Сів на машиня́ і поїхав у Чо́рнівку* (Чепоноси Хот.). 2. зб. Велика кількість машин. Кельм. *На база́р з'їха́лоси тако́го машиня́!* (Кельменці).

МА́ШИНЬКА, -и, ж. Січкарня. Заст. *Як ма́шинька до́бра, то мо́же дрі́бно руба́ти соло́му, а як пога́на, то лиш мне всьо* (Чуньків Заст.).

МАШІ́НЬҐВЕР, -а, ч. Див. **МАШИ́НҐВЕР**. Кіцм.

МАШІ́Р, заст. Вигук, яким відганяють собак. Кіцм., Вижн., Стор. *Маші́р до бу́ди, не га́вкай тут кі́лько!* (Старосілля Кіцм.).

МА́ШКА, -и, ж. Див. **МА́ША**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ді́вчинці тра́ба зроби́ти на голові́, на кі́соцці ма́шку* (Дорошівці Заст.).

МАШКАРА́, -и, ж., знев. Сварка. Глиб. *Така́ машкара́ зачи́ласи в ха́ті та й ни зна́ти с чо́го* (Кам'янка Глиб.).

МАШКАРЕ́НИЙ. Прилюдно лаяний. Заг. *Че́рез тебе, шибенику, я машкаре́на ма́ю бу́ти?* (Чорепківці Глиб.). *Ти вже, пе́вно, був машкаре́ний від ті́тки, шо пла́чиш?* (Звенячин Заст.).

МАШКАРИ́ТИ (-СИ, -СА). Сварити (-ся), лаяти (-ся). Заг. *Вна лиш зна́ї ниві́стку машкари́ти і всьо* (Нові Драчинці Кіцм.). *Так і машкари́лиси обі́ ці́лу́ дни́ну* (Іспас Вижн.).

МАШКА́РНИЙ. Сварливий. Вижн., Стор. *Тако́го машка́рного чолові́ка ше́ сми ніко́ли ніде́ ни ви́дів і ни чув* (Замостя Вижн.).

МАШКАРОДИ́ТИСИ (-СА). Див. **МОШКОРОДИ́ТИСИ (-СА)**. Кіцм., Вижн., Стор. *Шо ти кі́лько машкоро́ди́сси і ще с ни зроби́ла* (Борівці Кіцм.).

МАШКАТЕ́ЛЬКА, -и, ж, бот. Герань. Стор., Глиб. *Цу машкате́льку несла м аж із мі́ста* (Ясени Стор.).

МАШКА́ТИЙ. 1. Великий, крупний. Глиб., Нов., Хот. *Сли́вка така́ машка́та, шо ззіш одну́ і бі́льше ни хо́чиш* (Грозинці Хот.). 2. Пишний. Стор., Глиб. *Ану́ злові́т мині́ то́го машка́того куґу́тика* (Черепківці Глиб.). 3. Повнолиций. *Петро́ гет май машка́тий від ме́не* (Слобідка Глиб.).

МАШКА́ТНИЙ. Див. **МАШКА́ТИЙ** 1, 2.

МАШКАЦЕ́ЛА, -и, ж. Див. **МАЦКАЦЕ́ЛА** 2. Заст., Нов., Хот. *Я коли́с ма́ла п'єкь сорочо́к з машкаце́лами* (Дорошівці Заст.).

МАШТА́РКА, -и, ж. Відділення в конюшні для зберігання упряжі. Заст., Кіцм. *Усю́ у́пряж до ко́ний у па́на трима́ли коли́с у машта́рці* (Прилипче Заст.).

МАШТА́РНЯ, -і, ж. 1. заст. Манеж. Кіцм., Вижн., Стор. *Па́нска машта́рня згорі́ла у во́йну* (Брусниця Кіцм.). 2. перен. Велике незатишне і холодне приміщення. Заг. *То ни хати́, то йкіс машта́рні* (Вікно Заст.).

МАШТИГА́НИТИСИ (-СА), згруб. Товктися, вертітися. Вижн., Стор., Сок. *Не маштига́ньси ко́ло ме́не, бо я хо́чу відпочи́ти* (Давидівці Стор).

МА́ЩЕНЯ (-Є), -я, с. Штукатурення, побілка. Заг. *Масти́ти вапно́м тра́ба у ве́римня, аби́ схло, а це шо за ма́щеня у доҷ?* (Дорошівці Заст.).

МАЩІ́ЛНИК, МАЩІ́ННИК, -а, ч. Див. **МАСТІ́ЛНИК**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Шти́ри*

мащілники за день можут зробити цу роботу лехко (Старосілля Кіцм.).

МАЩІЛНИЦА, **МАЩІННИЦА**, -і, ж. Див. **МАСТІЛНИЦА**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Сьогодни мастили хату лиш дві мащінниці* (Кам'янка Глиб.).

МАЮВАТИ. Заквітчувати приміщення зеленню. Хот. *Літом і шонииділі можна маювати хату мняткою, любистком, квітками* (Каплівка Хот.).

МЕГЕЦУВАТИ, згруб. Роздумувати, міркувати. Заст. *Шо тут довго мегецувати, траба роботу робити* (Горошівці Заст.).

МЕДВЕДИК, -а, ч., ент. Вовчок – Gryllotalpa vulgaris. Стор., Сок. *Медведик під'їдає корінє барабулі і вна жовкне і всихає* (Балилів-Підгірний Стор.).

МЕДВЕЖЄК, -а, ч. Екскременти ведмедя. Вижн. *Пастухи найшли в лісі свіжий медвежєк і перепудилиси, і погнали вівці блище до стаї* (Черешенька Вижн.).

МЕДІВКА, -и, ж., зв. мн. **МЕДІВКИ**, -ок, бот. Сорт солодких груш. Заст., Кіцм., Стор. *До компоту з медівок цукру ніц ни траба давати, вони дуже солодкі* (Прилипче Заст.).

МЕДОВНИК, -а, ч., бот. Медунка темна – Pulmonaria obscura Dumort. Заст., Нов. *Медовник файно пахне і бжьоли дужи люб'є на него літати* (Чорнівка Нов.). *Медовник то є женский лік, али забула м від чого* (Прилипче Заст.).

МЕДУНИЦА (-Я), **МИДУНИЦА (-Я)**, -і, ж., бот. Шавлія клейка – Salvia glutinosa L. Заг. *Шоби було богато меду, вулики добре віносити в ліс, де є медуниці* (Ошихліби Кіцм.). *Шоб медуница не почорніла, баба хокіла вісушити її за одну днину* (Верхні Станівці Кіцм.).

МЕДУШКА, -и, ж. Див. **МЕДОВНИК**. Кіцм. *Медушка саманає на божі пальчики, лиш у неї квітки рожеві і сині* (Шипинці Кіцм.).

МЕЙ, виг. Егей. Заст. *Мей, ходи ста!* (Брідок Заст.).

МЕЖАК, -а, ч. Камінь на межі двох чи кількох ділянок землі. Глиб. *Вітколи памнятаю, то цей межак стоїт на цім місці* (Кам'янка Глиб.).

МЕЛДОВАНИЙ. Оскаржений, той, на кого заявили. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Мелдований у часи окупації я був, али мав щєскі, в криміналі ни сидів* (Черепківці Глиб.).

МЕЛДУВАТИ, **МИЛДУВАТИ**, заст. 1. Доносити, оскаржувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Єго корова залізла в чужий город, наробила шкоди, і за це їго милдували* (Драчинці Кіцм.). 2. Повідомляти. Заст., Вижн. *Милдую, що я вже вирнувси* (Багна Вижн.).

МЕЛДУНОК, -нка, ч., заст. 1. Донос. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Через той мелдунок шандарі єго забрали, і сидів в арешті за комуністичну агітацію* (Снячів Стор.). 2. Рапорт. Вижн., Стор., Глиб. *Капітан зробив мелдунок і вернувси до нас* (Замістя Вижн.). 3. Повідомлення. Вижн. *Прийшов той мелдунок з міста, і вна побігла відознати, шо с чоловіком* (Горошівці Заст.).

МЕЛИШТЕВКА, **МИЛИШТЕВКА**, -и, ж. Заст., Кіцм., Нов., **МАЛИШТЕВКА**, -и. Нов., Хот., Кельм., Сок. Копистка для вимішування мамалиги. *Озми мелиштевку та помішай мамалигу* (Топорівці Нов.).

МЕЛЬНИЧКА, -и, ж. Дружина мельника. Заг. *Коли мельник слабував, то мельничка сама пускала млин, молола, брала мірку* (Недобоївці Хот.).

МЕМРАВИЙ. Той, хто постійно невиразно говорить. Вижн., Стор.,

Хот. *Єго́ бу́диш до́вго слу́хати, бо він ме́мравий* (Бочківці Хот.).

МЕНДУ́ЛИК, -а, ч., заст., рідк. Зм. до **МЕНДУ́Л (-Ь)**. Заст., Кіцм., Вижн. *Колис давно́, єк тут були руму́ни, нажорни́в муки́ в миндулик і додо́му, бо ни було шо ї́сти* (Валява Кіцм.).

МЕНДУ́Л (-Ь), **МИНДУ́Л (-Ь)**, -я, ч. Заст., **МІНДЮ́Л**, -а, Кіцм., заст., рідк. Клунок, торба. *Ма́ю ще менду́ль гре́чки* (Горошівці Заст.).

МЕНТРО́ЖИТИ (-СИ, -СА), **МИНТРО́ЖИТИ (-СИ, -СА)**. 1. Псувати (-ся), нищити(-ся). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Цей хло́пец ментро́жит усе́, шо в ру́ки о́зме* (Замостя Вижн.). *Ментро́житси шос у маши́ні водно́* (Глинниця Кіцм.). 2. Тривожити(-ся). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *То вісі́лє ментро́жит мене́ ду́же* (Вашківці Вижн.). *Нашо́ так ментро́житиси за пусте́?* (Неполоківці Кіцм.). 3. Полохати(-ся). Кіцм. *Ни йди до ку́ріт, нашо́ їх ментро́жити?* (Стрілецький Кут Кіцм.).

МЕНТРО́ЖНИК, **МИНТРО́ЖНИК**, -а, ч. Той, хто все нищить і псує. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ма́ю тако́го ментро́жника, шо бо́юси само́го в хаті лиши́ти* (Коритне Вижн.). *До маши́ни ментро́жникам ключа́ ни дам* (Зеленів Кіцм.).

МЕНТУ́З, -а, ч., іхт. Минь, миньок. Заст., Нов., Хот. *Менту́з до́бре ло́вици на ву́тку у Ністрі́ ра́нком до схо́ду со́нца* (Дорошівці Заст.).

МЕ́РВА, -и, ж. 1. Дрібна пріла, гнила солома, сіно, трава тощо. Заг. *То ни соло́ма, то гнила́ ме́рва* (Черепківці Глиб.). 2. Переїдки грубих кормів. Заг. *Ві́бири ме́рву з я́сел і дай коро́ві ко́юшини* (Ломачинці Сок.). 3. Відходи сіна, соломи. Заст., Вижн. *Здойми́ ме́рви та й постили́ під те́лє* (Дорошвці Заст.). 4. Сіно кількарічної давності. Вижн. *Коро́ва це сі́но не бу́де ї́сти, бо вно вже ме́рва* (Коритне Вижн.). *Старе́ сі́но назива́ют ме́рва, його мож лиш під худо́бу стели́ти* (Іспас Вижн.).

МЕРВИ́СТИЙ. 1. Прілий, гнилий, потертий (про сіно, солому). Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Соло́ма ста́ла йкас мерви́ста* (Старі Бросківці Стор.). 2. Змішаний з мервою. Заст., Кіцм. *А шо ма́ю роби́ти, мерви́стий гній кла́сти?* (Задубрівка Заст.).

МЕРВИ́ТИСИ (-СА). Гнити, пріти, втрачати кормові якості. Заст., Кіцм. *Цего ро́ку були́ доці́, як ішла́ кі́шня́, і сі́но трохи мерви́лоси, ни ду́же фа́йне* (Іванківці Кіцм.).

МЕРВИ́ЧКА, -и, ж. Див. **МЕ́РВА**. Вижн. *Постели́ під худо́бу тро́хи мерви́чки, бо студино́ від підло́ги* (Іспас Вижн.).

МЕРВІ́ТИ. Дрімати. Вижн., Стор., Глиб. *Лиш недавно встав і знов мерві́їш?* (Горбівці Глиб.).

МЕ́РВІТИ. Див. **МЕРВИ́ТИСИ (-СА)**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Сі́но у валка́х почє́ло ме́рвіти* (Багна Вижн.).

МЕРЖАНИ́, -ів, мн. Шматок вишитого полотна, який вставляється в сорочку на грудях. *Коли́с і в ме́не була́ соро́чка з мержана́ми* (Лукачівка Кельм.).

МЕРЗА́, **МИРЗА́**, -и, ж., лайл. Мерзотник, негідник. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Шо, ва́ри, та мерза́ хочи від ме́ни?* (Слобідка Глиб.).

МЕРЗЕНИ́ТИ. Див. **МЕРЗИ́ТИ**. Хот., Кельм. *Я ни чув, аби́ хтос так мерзени́в сво́го рі́дного бра́та, як він* (Ленківці Кельм.).

МЕРЗЕНИ́ТИСИ (-СА). Ставати мерзенним у чиїйсь уяві. Вижн., Стор., Нов., Кельм. *Так мож мерзени́тиси кому́ хоч* (Комарівці Стор.).

МЕРЗЄ́ТИНА, **МИРЗЄ́ТИНА**, -и, ж., згруб. Див. **МЕРЗА́**. Кіцм., Глиб. *А та мерзєтина чо с тебе хочі?* (Черепківці Глиб.).

МЕРЗИ́ТИ, **МИРЗИ́ТИ**. Лаяти, паплюжити. Заг. *А вона як почала, як почала, то мерзила сусіду, як свиня боштан* (Нові Драчинці Кіцм.). *Я ни хочу, аби мине хтос задурно мирзив* (Дорошівці Заст.).

МЕРЗЛИ́ВИЙ. Мерзлякуватий. Вижн., Стор., Кельм., Сок. *Цей хлопиц менший якийс дуже мерзливий, без рукавиц на мороз ні та й усе* (Дністрівка Кельм.).

МЕ́РИВО, незм. Стан погоди, який передвіщає дощ. Вижн., Стор. *Коли збираєцци на дожь, цілий день йкос мєриво* (Старі Бросківці Стор.).

МЕРИ́НДЯ, -і, ж. Харчі на дорогу. Глиб., Нов. *А де наша мериндя, шо дала систра?* (Черепківці Глиб.).

МЕРТВИ́ЦА, -і, ж. Земля, глина з глибини. Кіцм. *Мертвицу траба кидати на спід у єму, бо на ні трава ни буди рости* (Валява Кіцм.).

МЕРЧИ́ТИ, **МИРЧИ́ТИ**, **МИРЧЄ́ТИ**. Мрячити. Заг. *Борзо складаймо сіно, бо вже мерчит дожь* (Ясени Стор.).

МЕ́РША, **МЕ́РШЯ**, -і, ж. Здохла тварина, падло. Заг. *Мершу траба зразу закопати, бо то нидобре, шо так стоїт* (Данківці Хот.).

МЕ́СНИЙ. Місцевий. Нов., Хот. *Він месний чи приїхав звідкис?* (Топорівці Нов.).

МЕ́СТО, -а, с. Місце. Нов., Хот., Кельм. *Іди на своє место, чого став тут?* (Комарів Кельм.).

МЕ́ТАВКА, -и, ж. Див. **МЕ́ТАНКА**. Вижн. *Нашо роскидаїш камінє, я зарас спалю твою метавку* (Іспас Вижн.).

МЕ́ТАНКА, -и, ж. Палиця для метання камінців з розколиною на одному кінці. Вижн. *Забири в дітий ці метанки, бо очі можут повібівати оден одному* (Черешенька Вижн.).

МЕТА́ЧКА, -и, ж. Див. **МЕ́ТАНКА**. Стор., Нов. *Та метачка зараз буди в печи, єк ти ше раз направиш її на Петрика* (Давидівка Стор.).

МЕТІ́ЛЬ, -і, ж. Метелиця. Заг. *Надворі сніх паде і метіль віє така, шо світа ни витко* (Борівці Кіцм.).

МЕТО́ШИТИ. 1. Нівечити. Вижн., Стор. *Кури порпают і гет матоша грєтки, і цибулю, і моркву, все на свікі* (Чорногузи Вижн.). 2. Толочити, м'яти. Стор. *Не метош своїми чобітьми хоч ті квіти* (Стара Жадова Стор.).

МЕШТЕРЄ́ТИСИ. Старатися. Стор., Глиб., Нов. *На роботі мусиш добре мештерєтиси, аби тебе любили і поважали там* (Михайлівка Глиб.).

МЕ́ШТИ, -ів, мн., заст., рідк. Туфлі. Заст., Вижн., Стор., Хот. *Купила м мешти на віском обцасах* (Прилипче Заст.).

МИ́ГОМ, незм. Дуже швидко. Заг. *Мигом до склепу і назад, бо в нас є гості* (Черешенька Вижн.).

МИ́ҐЛА, -и, ж. Штабель деревини. Вижн. *Дериво привозют на стацію, складают у миґли, а вітак с тих миґлів ладуют на вагони* (Чорногузи Вижн.).

МИҐЛА́Ш, -я, ч. Чоловік, який складає дерево в **МИ́ҐЛИ**. Вижн. *Миґлаші сиділи коло ватри і гріли руки* (Багна Вижн.).

МИГЛО́ВАНИЙ. Складений у **МИ́ҐЛИ**. Вижн. *Всьо дериво миґловане і може так стоєти і схнути ціле літо* (Черешенька Вижн.).

МИҐЛО́ВАНКА, -и, ж. Дія за знач. **МИҐЛУВА́ТИ**. Вижн. *До миґлованки траба здорових і дужих людий* (Іспас Вижн.).

МИҐЛУВА́ТИ. Складати дерево в **МИ́ҐЛИ**. Вижн. *То дериво ми согоїни*

будемо митлувати до самого вечіра (Чорногузи Вижн.).

МИДАРКА, -и, ж. Посуд, у якому зберігають мед. Кіцм. *Мід відавлюют у мидарку* (Борівці Кіцм.). *Мидарка мусит накривати́си кругом* (Глинниця Кіцм.).

МИДЕЛКО, -а, с. Туалетне мило. Заст., Нов. *Колис ніхто навіть ни чув за миделко, а типер диви яке пахнюче купила м* (Звенячин Заст.).

МИДНИЦА, -і, ж. Емальований таз. Заст., Нов., Хот. *Озми шос инче, бо в мидници я рощинила на пампушки* (Прилипче Заст.).

МИДУНИЦЯ (-ЦА). Див. **МЕДУНИЦЯ (-ЦА)**. Заг.

МИЙКА, -и, ж. 1. Ганчірка для миття посуду. Заг. 2. перен. Пліткарка. Кельм. *От вона мийка: має всьо узнати, піти в село росказати, ще й прибрешии* (Бузовиця Кельм.).

МИКАНКА, -и, ж. Клоччя. Заст., Нов., Хот., Кельм., Сок. *У повісмі предиво було чисте, як кіска, а миканки то коротке предиво* (Звенячин Заст.). *Напряду с цеї миканки собі на палавники* (Козиряни Кельм.).

МИКИТИТИ. 1. Хитрувати. Кіцм. *Він добре знає микитити, би всьо задурно дістати* (Нові Драчинці Кіцм.). 2. Псувати справу. Заст. *Так добре всьо йшло, а тибе принесло микитити* (Дорошівці Заст.).

МИКІЛЬ, -ю, ч. Див. **МИТИЛЬ**. Заст., Кіцм. *Іди мий голову, бо микіль стине* (Брусниця Кіцм.). *Помацай руков, аби ни був дужи горечий микіль, та й клади сорочки* (Бабин Заст.).

МИЛДУВАТИ. Див. **МЕЛДУВАТИ**.

МИЛИНЄ -і, -я, с. Мильна піна. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Мий добри голову, аби милині у волосю ни лишилоси* (Глинниця Кіцм).

МИЛИТИ (-СИ, -СА). Помилятися. Заг. *Ти ни годин читати, би ни милити?* (Старосілля Кіцм.). *З рахунками у склепі ни можна милитиси* (Брідок Заст.).

МИЛИШТЕВКА, -и, ж. Див. **МЕЛИШТЕВКА**. Заст., Кіцм., Нов. *Дай скоро милиштевку, бо мамалига збігає* (Шишківці Нов.).

МИЛНИЦА, -і, ж. Миска для прання. Заст., Нов., Кельм. *Вилика милница повна шматя, а малу иржа проїла* (Веренчанка Заст.).

МИМКА, -и, ж., вівч. Див. **МИНКА** 2. Хот. *Нашо нам цеї мимки, як вона лиш на оден дійок доїси* (Рашків Хот.).

МИНАТИСИ (-СА)[1]. Див. **МАНАТИСИ (-СА)**. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ца вже трохі минаїси до свого неня* (Зелений Гай Нов.).

МИНАТИСИ (-СА)[2]. 1. Помирати, гинути. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Біжи за дохторьом, бо минеси дитина* (Чорнівка Нов.). *Вчера у кітки минуласи корова* (Черепківці Глиб.). 2. Відходити в сезоні. Заст., Кіцм. *Чо ви борше не прийшли, поки не були минулиси вишні?* (Лужани Кіцм.).

МИНДРИЙ. 1. Чепурний. Заст., Нов., Хот. *Славко такий миндрий, як дівка* (Прилипче Заст.). 2. Ж. субст. Чепуруха. Нов., Хот. *Ото ще миндра найшласа!* (Грозинці Хот.).

МИНДРИТИСИ (-СА). 1. Чепуритися, наряджатися. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Даруся вже миндрицци на данці* (Припруття Нов.). 2. Гордитися, пишатися. Стор., Глиб. *Марія дуже миндрицци своїм убранєм* (Старі Бросківці Стор.).

МИНДУЛ (-Ь), **МИНДЮЛ**. Див. **МЕНДУЛ (-Ь)**.

МИНКА, -и, ж., вівч. 1. Вівця, яка не доїться. Нов., Хот. *Най буде, шо*

минка, али має добру вовну (Долиняни Хот.). 2. Вівця, що доїться на одну дійку. Глиб. *Моя минка дає май богато молока від усіх овец* (Слобідка Глиб.).

МИНТИ́ТИ. Божеволіти. Вижн., Стор., Глиб. *Чисто минтит ґівка чирис того парупка, лиш за ним очима водит скріз* (Черепківці Глиб.).

МИНТРО́ЖЕНИЙ. Поламаний, зіпсований. Вижн., Стор., Глиб. *Ни ківай то колисо, бо воно минтрожене, али тато ще тото ни виґів* (Старий Вовчинець Глиб.).

МИНТРО́ЖИТИ (-СИ, -СА). Див. **МЕНТРО́ЖИТИ (-СИ, -СА)**.

МИНТРО́ЖНИК, -а, ч. Див. **МЕНТРО́ЖНИК**. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *То такий минтрожник, що ніщит усе, що в руки вхопит, аби яке було моцне* (Коритне Вижн.).

МИНТЯ́НКА, -и, ж. Див. **МІНТЄ́Н**. Кіцм. *Ца минтянка в мене ще від покойної мами* (Неполоківці Кіцм.).

МИНУ́ТА, -и, ж. Див. **МІНУ́ТА**.

МИНУ́ТНИЙ. Див. **МІНУ́ТНИЙ**.

МИ́НЮ-МИ́НЮ. Вигук, яким кличуть корів. Нов., Хот. *Біланочка, миню-миню, я тобі бурачків дам, ходи суда* (Клішківці Хот.).

МИ́НЯ, **МІ́НЯ**, -і, ж. Корова, теля. Заг. *Іди мою пити, що тобі миня дала* (Звенячин Заст.).

МИ́НЬКА, -и, ж., дит. Див. **МІНЬКА**.

МИРЗА́, -и, сп. Див. **МЕРЗА́**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Так погано вогорити про людий може лише мирза* (Стара Жадова Стор.).

МИРЗЄ́ТИНА, -и, ж. Див. **МЕРЗА́**. Кіцм., Глиб. *Що за мерзєтина! Видиш, що він зробив зо мнов?* (Лужани Кіцм.).

МИРЗИ́ТИ. Див. **МЕРЗИ́ТИ**.

МИРСКИ́Й. ***Мирскі кури**. Порода дрібних курей. Заст., Нов., Хот. *Мирскі кури нисут маленькі яйця, али вони добрі тим, що ни пиристают нестиси і взимі* (Білівці Хот.).

МИ́РЯВО, присл. Мляво, неохоче. Нов. *Чос так миряво їст це тиля, що но* (Чорнівка Нов.).

МИСКА́РЬ, -я, ч. 1. Майстер виготовляти дерев'яні миски. Вижн., Глиб. *Піду до мискаря купити дерев'єнку, би було де товкти чіснок* (Старий Вовчинець Глиб.). 2. Гончар. Вижн. *Мискарі навезли такого начіня на єрмарок, що було що брати, лиш коби гроші* (Іспас Вижн.).

МИТЕЛИ́ШНИК, -а, ч., бот. Див. **МОТИЛИ́ЦА** 2. Кіцм., Вижн., Стор. *Як худоба спасе мителишник, то молоко і мнясо її дуже погано пахне* (Шипинці Кіцм.).

МИТИ́ЛЬ, **МИКІ́ЛЬ**, -ю, ч. Настій попелу на гарячій воді, що вживається для прання, миття тощо. Заст., Кіцм., Нов. *Добрий митиль з букового попелу, али трохи класти, би очі ни віїло* (Дорошівці Заст.).

МИ́ЦЯ, -і, сп., дит. Кішечка, котик, Заг. *Їш май борзо, бо прийде миця і ззіст* (Брусниця Кіцм.).

МИ́ЦЬ-МИ́ЦЬ, **МІ́ЦЬ-МІ́ЦЬ**, незм. Вигук, яким кличуть кота. Заг. *Миць-миць, іди їсти молока* (Драчинці Кіцм.).

МИ́ЦЬКА, **МІ́ЦЬКА**, -и, ж. Зм. до **МИ́ЦЯ**. Заг. *Де пішла наша мицька?* (Коритне Вижн.).

МИ́ЦЬКАТИ, **МІ́ЦЬКАТИ**. Повторювати вигук **МИ́ЦЬ-МИ́ЦЬ**, **МІ́ЦЬ-МІ́ЦЬ**. Заг. *Я вже від перше водно мицькаю на кота, би заперти єго в пивници ловити миши, али він ни показуєси* (Банилів Вижн.).

МИ́ЦЬКА, -и, ж. 1. бот. Лісова трава, з якої роблять щітки для побілки стін вапном. Заст., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Хочу пісти нарвати мички і зробити*

щітку (Ченоноси Хот.). 2. Жмут трави, скільки можна захопити рукою. Хот. *Урви зо скілька мичок трави кроликам* (Долиняни Хот.). 3. Пропуск при косінні. Заст., Кіцм. *Шос косарка дужи полишала мички* (Дорошівці Заст.).

МИША́ЧКА, **МИШІ́ЧКА**, -и, ж. Мишачий послід. Заг. *Там на полиці в коморі с мишачки, видко миши завелиса* (Клішківці Хот.).

МИША́ЧНИК, -а, ч., бот. Подорожник середній – Plantago media L. Кіцм. *Мишачник добрий від слабости* (Нижні Станівці Кіцм.).

МИ́ШИ, -ів, мн., вет. Нарив на шкірі у коней. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Миши віґолюют у коней* (Дорошівці Заст.).

МИШИ́НИ, -ів, мн., заст. Зимові чоловічі штани з овечого хутра. Заг. *Мишини це штани з овечої шкіри вовною всередину* (Рингач Нов.).

МИШИ́НИКИ -ів, мн., зм., дит. Товсті дитячі ніжки. Хот. *А це чиї мишиники?* (Грозинці Хот.).

МИ́ШИЧИЙ. ***Мишичий горошок**, бот. Вика – Vicia sativa L. Кіцм. *Мишичій горошок дуже добрий для худоби на зиму* (Нижні Станівці Кіцм.). ***Мишичий фіст**, бот., рідк. Див. **МИША́ЧНИК** -а, ч. Заст., Кіцм., Вижн. *Мишичий фіст дуже добре класти до рани, аби борше загоїласи* (Мілієве Вижн.).

МИШІ́ЧКА, -и, ж. Див. **МИША́ЧКА**. Вижн., Стор. *У муці є мишічки, то ї мож давати лиш свиням* (Коритне Вижн.).

МИШКУВА́ТИ. 1. Полювати на мишей. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ми захопили були колис на стерни лисицу, шо мишкувала* (Старосілля Кіцм.). 2. Відшукувати, розшукувати. Стор. *Лиши то мишкувати, бо однако ни найдиш, лиш чес задурно тратиш на то* (Банилів-Підгірний Стор.).

МІҐЛЮВА́ТИ. Кепкувати. Стор. *Ни хочиш віддатиси за него, то ни міґлюй, дай парупкови покі* (Банилів-Підгірний Стор.).

МІ́ДИЦА, -і, ж., зоол. 1. Польова руда миша. Вижн., Стор. *А тих мідиц повіводилоси доста на полях, так шо будут шкоду робити* (Карапчів Вижн.). 2. Змія мідянка. Глиб. *Йой, хто то злапав мідицу і ни боявси, шо вкусит* (Горбівцц Глиб.).

МІ́ДНИК, -а, ч., бот. Див. **МЕДО́ВНИК**. Стор. *У корчах уже зацвили мідники, добре було би бжьоли повівозити, аби збирали мід* (Ясени Стор.).

МІ́ДНИЦА, -і, ж., знев. Рудоволоса жінка або дівчина. Стор., Глиб. *Чо та мідница приходила до тебе?* (Костинці Стор.).

МІЗҐА́, -и, ж. Камбій. Заг. *Брали колис мізгу з вільхи і дуба і так дубили шкіри на постоли, бо купити не було де* (Коритне Вижн.).

МІЗЕРА́К, -а, ч. Бідняк. Вижн., Стор., Глиб., Нов. *То був мізерак, бо зимні ніц ни мав, а дітий аж шестиро* (Комарівці Стор.).

МІЗЕРІ́Я, -ї, ж. 1. Овочевий салат. Кіцм. *Аби зробити мізерію, треба мати огірки, помідори, цибулю і сметану* (Верхні Станівці Кіцм.). 2. перен. Невелика зростом худа людина. Заст. *Він узєв собі таку мізерію, але добре жиют* (Звенячин Заст.). 3. Бідність. *У них така мізерія у хаті, шо й нима нічого на зуб узєти* (Іспас Вижн.).

МІ́НҐА, -и, ж. Див. **МІ́НДЖЯ**. Стор., Глиб.

МІ́НДЖЯ, -і, **МІ́НҐА**, -и, ж., заст., рідк. М'яч. Стор., Глиб., Нов., Хот. *Ади який гандрабатий побіг за мінджою* (Слобідка Глиб.).

МІНДУ́Л, **МІНДЮ́Л**, -а, ч. Див. **МЕНДУ́Л (-Ь)**. Заст. *Маю три міндули з насінім* (Дорошівці Заст.).

МІНДУ́ЛИК, **МІНДЮ́ЛИК**, -а, ч. 1. Торбинка. Заст., Стор., Глиб., Нов. *А подивиси, що в си́ному мінду́лику* (Стара Жадова Стор.). 2. Гаманець у вигляді маленької торбинки. Стор., Глиб., Нов. *Міндулик кла́ли на ши́ю під убра́нє, би ніхто́ ни вкрав гро́ші* (Горбівці Глиб.).

МІНДЮ́Л, -а, ч. Див. **МЕНДУ́Л (-Ь)**. Кіцм.

МІНДЮ́ЛИК, -а, ч. Див. **МІНДУ́ЛИК**. Кіцм.

МІНИ́ТИ. Обіцяти. Заг. *Ни міни́, як зна́їш, що ни зро́биш* (Горбівці Глиб.). *Пара́ска міни́ла да́ти мині́ фу́стку* (Драчинці Кіцм.).

МІ́НТА, -и, ж., рідк., знев., перен. Клепка. Нов., Хот. *У не́го що, з голови́ мі́нта віско́чила, що плете́ тако́ї* (Долиняни Хот.).

МІНТЄ́Н, **МІНТЯ́Н**, **МУНТЯ́Н**, -а, ч. Безрукавий кожушок, оздоблений хутром і вишивкою. Заст., Глиб., Хот. *Зла́годили фа́йний мінте́н та й пальто́ нове́ купи́ли* (Вікно Заст.).

МІНТИ́ТИ. Втрачати розум. Стор., Глиб. *Стари́й знов мінти́т, тра́ба його́ ве́сти до шпита́лю* (Слобідка Глиб.).

МІНТЯ́Н, -а, ч. Див. **МІНТЄ́Н**. Заст., Кіцм.

МІНТЯ́НКА, **МИНТЯ́НКА**, -и, ж. Див. **МІНТЄ́Н**. Кіцм. *Я ма́ю фа́йну мінтя́нку, то від мої ма́ми віно* (Валява Кіцм.).

МІНУ́ТА, **МИНУ́ТА**, -и, ж. Хвилина. Заг. *Скажи́, що я бу́ду до́ма чи́риз де́сікь міну́т* (Недобоївці Хот.).

МІНУ́ТНИЙ, **МИНУ́ТНИЙ**. Хвилинний. Заг. *То був міну́тний відпочи́нок, а по́тім побі́гли впере́д, і капіта́н біг ра́зом з на́ми* (Рідківці Нов.).

МІНУТО́ВИЙ. Див. **МІНУ́ТНИЙ**. Заг. *Там тра́ба, аби́ був то́чний мінуто́вий раху́нок, бо инакше всьо мо́жна зіпсува́ти* (Костинці Стор.).

МІНЮ́ХА, -и, ж., іхт. Минь. Стор. *Злови́в учера мінюху таку́, що заважи́ла більше кили́* (Ясени Стор.).

МІ́НЯ, -і, ж. Див. **МИ́НЯ**. Заг. *Мі́ня ри́че в стайни, вже хо́че, аби́ її вели́ на па́шу* (Дорошівці Заст.).

МІНЯ́ЙЛИК, -а, ч. рідк. Ганчірник. Вижн., Нов. *Міня́йлик привози́в си́нку для біліня, по́таш за йкес ру́б'я, старі́ сорочки́* (Чорнівка Нов.)

МІ́НЬКА, **МИ́НЬКА**, -и, ж. Зм. до **МІ́НЯ**, **МИ́НЯ**. Заг. *За́раз здоїмо́ мі́ньку і ма́ма даст тобі́ молочка́* (Добринівці Заст.).

МІ́РНИЙ. Помірний. Хот. *Со́дні мі́рний ві́тир і те́плий* (Рукшин Хот.).

МІ́СІЧКА, -и, ж., мед. Менструація. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. Хот. *Мі́січка зачина́єси в шісна́цікь ро́ків* (Заставна).

МІ́СІЧНИК, -а, ч. Лунатик. Кіцм., Вижн., Стор. *Ка́жут, що мі́січник, преч би си каза́ло, мо́же ходи́ти ноча́ми по даха́х, по паркана́х* (Барбівці Кіцм.).

МІ́СТО, -а, с. 1. заст., рідк. Базар. Глиб. *Пога́ни сиго́дни було́ мі́сто, бо дощ ішо́в ці́лий час, а купці́в було́ мало, та й продава́ти мало хто вііишов* (Горбівці Глиб.). 2. Адміністративний, промисловий і культурний центр. Заг.

МІ́СЦЬ, **МІ́СЬ**, незм. Замість. Заст., Кіцм. *Мі́сць води́ напи́тися, да́ли ва́ру с сушини́ц* (Глинниця Кіцм.). *Мі́сь то́го, би піти́ на кіно́, він си́дит і чита́є* (Звенячин Заст.).

МІ́СЯЦЬ, -я, ч. 1. зв. мн., бот. Айстра. Вижн. *Ко́ло шко́ли за́вжди увосині́ цвиту́т мі́сіці* (Карапчів Вижн.). 2. астр. Найближчий до Землі супутник. Заг. 3. Проміжок часу (28-31 день). Заг.

МІ́ТКИ, -ів, мн. Неприємності. Кельм. *Агі́й, ще які́с мі́тки бу́ду ма́ти, це́го ще мині́ ни става́ло на мою́ го́лову* (Лукачівка Кельм.).

МІТЛА́, -и, ж. 1. астр. Комета. Нов. *На не́бі си́льна мітла́ була у во́йну штирна́цітого ро́ку* (Зелений Гай Нов.). 2. Віник із пруття. Заг.

МІХОВИ́НА, -и, ж. 1. Тканина для мішків, мішковина. Вижн., Стор., Глиб. *Ві́ткала м собі міхови́ни, бу́ду ма́ти і на мі́шки і на опа́лубки* (Іспас Вижн.). 2. знев. Грубе полотно. Вижн., Стор. *Чо це в те́бе соро́чка з міхови́ни, а ни с полотна́, все шкоду́єш?* (Мигове Вижн.).

МІХУ́РЬ, -я, ч. 1. Пухир. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Чи́риз ці міхурі́ нічо́го роби́ти ни мо́жу на ру́ку* (Прилипче Заст.). 2. Сечовий, жовчний міхур. Заг.

МІЦІЯ, -ї, ж. Гонор, пиха. Хот. *Там бі́льши мі́ції, як ро́зуму* (Атаки Хот.). **Бага́то мі́ції, та ма́ло муні́ції* (Дарабани Хот.).

МІЦКА, -и, ж. Вовна з ягняти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Мату́ша да́ли мині́ тро́хі міцкі на рукави́ці* (Горошівці Заст.).

МІЦКОВИЙ. Зроблений з **МІЦКИ**. Кіцм., Вижн., Глиб. *Че́рез зи́му я собі́ ві́плила мі́цковий сви́дер* (Борівці Кіцм.).

МІЦКУВА́ТИ. Стригти вовну (з ягнят). Сок. *Час уже́ мі́цкува́ти ягня́та, бо як спізни́тиса, то під зи́му ї́м бу́де студено́* (Ломачинці Сок).

МІЦЬ-МІЦЬ. Див. **МИЦЬ-МИ́ЦЬ**. Вижн., Стор., Глиб. *Мі́ць-мі́ць, ходи́, ки́цю, ї́сти* (Слобідка Глиб.).

МІЦЬКА, -и, ж., дит. Див. **МИ́ЦЬКА**. Вижн., Стор., Глиб. *Дай мі́цьці па́пати* (Горбівці Глиб.).

МІ́ЦЬКАТИ. Див. **МИ́ЦЬКАТИ**. Заг.

МІШЄНЄ, -я, с., вівч. Збірна отара овець різних господарів, яку пасуть у літній період. Вижн., Стор., Глиб. *Ді́ди погна́ли мі́шєнє на па́шу* (Луківці Вижн.).

МІШЄНКА, -и, ж., вівч. Див. **МІШЄНЄ**. Вижн., Стор. *У четве́рь на то́му ти́жни бу́ду гони́ти вівці в мі́шєнку* (Багна Вижн.).

МІШЄННИК, -а, ч., вівч. Кожен із господарів, який віддає свої вівці в **МІШЄНЄ**. Вижн. *Аді́, вже оде́н мі́шєнник пігна́в сво́ї ві́вці в па́шу* (Чорногузи Вижн.).

МІШЄ́ТИ, вівч. Зганяти вівці різних господарів у **МІШЄНЄ**. Вижн., Стор. *Трава́ вже підросла́, вже бо́рзо бу́демо мішє́ти ві́вці, тогди́ ти вже ни бу́диш па́сти* (Іспас Вижн.).

МІШІҐІН, -а, ч., згруб. Дурень. Вижн., Стор. *Уби́ти пса так заду́рно міг лише́ йкис мішіґін* (Ясени Стор.).

МІШІҐІННИЙ, згруб. Дурний, божевільний. Вижн., Стор. *Ти мішіґінний, шо ни ди́виссі, куда́ йдеш* (Багна Вижн.).

МІШТУҐА́НИТИ (-СИ, -СА). Товкти(-ся). Кіцм., Вижн. *Шо ти кі́лько міштуґа́ниш ту барабу́лю?* (Валява Кіцм.). *Кі́лько меш тут міштуґа́нитиси, іди́ лі́пше додо́му, на те́бе ма́ма чіка́є* (Мигове Вижн.).

МІШТУЧИ́ТИ (-СИ, -СА). Топтати(-ся). Заст., Кіцм. *Переста́нь міштучи́ти ту цибу́лю, бо вона́ не зі́йде* (Зеленів Кіцм.). *До́ста вже там міштучи́тиси, дава́й ті куру́дзи суда́* (Брусниця Кіцм.).

МІЩУ́К, -а, ч. Житель міста. Кіцм., Вижн. *А той міщу́к ні сапа́ти ні коси́ти ни зна́є* (Зеленів Кіцм.).

МІЩУ́Л, -а, ч. 1. Полотняна торбинка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Насуши́ла м ці́лий міщу́л грибів на зи́му* (Луківці Вижн.). 2. Целофановий мішок. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Бо́чка текла́, то я всу́нула туда́ міщу́л* (Заставна).

МІЩУ́ЛИК, -а, ч. Зм. до **МІЩУ́Л** 1, 2. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб.

Хочу попрати ці міцулики під фасуль (Старосілля Кіцм.). *Купи мині міцулик, що для крупів добрий* (Юрківці Заст.).

МЛАВИЙ. ***Млава кров**, вет. Хвороба великої рогатої худоби. Кіцм., Вижн. *Наша корова тамтого року слабувала на млаву кров* (Карапчів Вижн.).

МЛАД, -а, ч. Пагін, паросток. Глиб. *Верхну частину деревца зрізают і в щілину втикают однорічний млад* (Черепківці Глиб.).

МЛАДА, -и, ж. Молодий ліс. Глиб. *Там нима шо шукати на дрива, бо то сама млада* (Кам'янка Глиб.).

МЛАДИК, -а, ч. Зм. до **МЛАД**. Глиб. *Відчимхни мині той младик, бо я також хочу мати мушкательку* (Кам'янка Глиб.).

МЛАКА, -и, ж. 1. Заболочена низина. Заг. *Тепер млаки повісушували і повіорювали* (Чорнівка Нов.). 2. Пасовище біля річки, ставка. Заст. *Ни жини пасти на толоку, жини на млаку* (Звенячин Заст.). 3. Мочар, трясовина. Заст., Кіцм. *Ни йди сам у ліс, бо всунишси в млаку* (Брусниця Кіцм.).

МЛАКОВИНА, -и, ж. Трава, що росте на млаці (див. **МЛАКА 1**). Заг. *Хочу накосити млаковини на підстілку худобі* (Ясени Стор.).

МЛИНАРЬ, -я, ч. Мірошник. Глиб. *Наш мошул вже роки робит млинарем* (Горбівці Глиб.).

МЛИНІВКА, -и, ж. 1. Канал, яким вода з річки тече до млина. Заг. *Цу млинівку час уже чистити, бо вода замулила* (Рашків Хот.). 2. Район річки, де стоїть млин. Заст. *На млинівці завши весело, бо є люди* (Дорошівці Заст.). 3. Глибоке місце в ставку. Кельм. *Дивиси, ни ліз далеко від берега, бо в млинівку попадеш* (Лукачівка Кельм.). 4. Струмок. Заст. *От видиш, маму ни слухав, типер як кашляїш, а я тобі казала, би в млинівці ноги ни мив, бо ще зимно* (Звенячин Заст.).

МЛИНСКИЙ. Млиновий. Заг. *Млинске колисо робиси з дуба* (Брідок Заст.).

МЛО, присл. Млосно. Нов., Хот. *Так мині сигодни стає мло, шо траба йти до дохторьки* (Білівці Хот.).

МЛОТ, -а, ч., ков. Великий молот. Глиб., Нов., Хот. *Зилізо в кузні оброб-ляют млотом* (Черепківці Глиб.).

МЛЬОВКА, -и, ж., зоол. Гадюка. Вижн., Стор. *Будеш косити, то важай, аби тибе ни вкусила мльовка, бо пропадиш, єк би й ни був* (Банилів-Підгірний Стор.).

МНЄ, **МНЯ**, -я, с. Ім'я. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм., Сок. *А йке дівчинці мнє дали?* (Слобідка Глиб.).

МНЄДЛИТИ. Тіпати. Заст., Нов. *Як я була молода, то цілий день мнєдлила м колопні чи лен без віддиху* (Звенячин Заст.).

МНЄДЛИЦА, -і, ж. Станок для первинної обробки льону, конопель, бительня. Заст. *Спочатку колопні об-роб'єєси на мнєдлиці, а вітак береси на терлицу* (Звенячин Заст.).

МНЄКУХ, -а, ч. М'якуш. Заст., Вижн. *Дай мині мнєкух, бо ни маю зубів* (Коритне Вижн.).

МНЄСАРНЯ, -і, ж. Бойня. Вижн. *Траба піти на мнєсарню, може бим свіжої печінки купила* (Вовчинець Вижн.).

МНЄТКА, **МНЯТКА**, -и, ж., бот. М'ята. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Я не вікідаю с квіток мнєтку, бо дуже люб'ю, єк файно пахне* (Дорошівці Заст.).

МНЄЦКАНИЙ, **МНЯЦКАНИЙ**. М'ятий. Кіцм.. Вижн., Стор., Глиб. *Чо то твоя сукєнка така мнєцкана, шо, сама не знаєш прасувати?* (Іванківці Кіцм.).

МНЄ́ЦКАТИ, **МНЯ́ЦКАТИ**. 1. М'яти. Заг. *Не сідаю, аби не мнєцкати сподні* (Старий Вовчинець Глиб.). *Барабуля звариласи, лиш відцідити і мнєцкати* (Горбівці Глиб.). 2. перен. Дуже повільно виконувати якусь роботу. Заст., Кіцм. *Мнєцкає і мнєцкає ті дрива, їх давно вже можна скласти* (Борівці Кіцм.). 3. Повільно їсти. Кельм. *Та кілько мош мнєцкати той боршь?* (Новоселиця Кельм.). 4. Повільно і невиразно говорити. Заст., Кіцм. *Шо ти мнєцкаїш? Говори, де був!* (Киселів Кіцм.).

МНЯ, -я, с. Див. **МНЄ**. Нов., Хот., Кельм. *В одної мами п'ять синів, я забула, як її мня* (Недобоївці Хот.).

МНЯ́ТКА, -и, ж., бот. Див. **МНЄ́ТКА**. Стор., Глиб., Нов. *Мнятка файно пахне, її кладут молоді у купель пирид весілєм* (Нові Бросківці Стор.).

МНЯ́ЦКАНИЙ. Див. **МНЄ́ЦКАНИЙ**. Кіцм., Стор., Глиб. *Всі сукєнки у неї мняцкані, нема шо в село вбрати ци піти дес* (Неполоківці Кіцм.).

МНЯ́ЦКАТИ. Див. **МНЄ́ЦКАТИ**. Кіцм., Стор., Глиб. *Ни мняцкай фусточку, склади файно* (Стара Жадова Стор.).

МНЯ́ЧІТИ (-СИ, -СА). М'яти (-ся). Кіцм., Нов. *Так ни хочу мнячіти в чимодані цей костюм* (Глинниця Кіцм.). *Це файна сукєночка, лиш дужи мнячіси* (Рідківці Нов.).

МО, виг. Агов. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Мо, ходи ста борзо!* (Банилів Вижн.). *Мо, ти шо, ни чуїш, шо я ти кличу* (Звенячин Заст.).

МОВ, виг. Див. **МО**. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Мов, Іване, де йдеш?* (Горбівці Глиб.).

МОГИ́ЛА, -и, ж. 1. Купа. Вижн. *Ціла могила сливок назбираласи в саду* (Багна Вижн.). 2. Місце поховання і насип на ньому. Заг. 3. перен. Дуже багато, сила-силенна. Вижн., Стор. *В него могила гроший, ни знає, шо робити з ними* (Іспас Вижн.).

МОГИЛЯ́НКА, -и, ж., бот. Сорт крупної смачної картоплі. Хот. *У тебе нима могилянкі на насіня, бо в мене пиривиласа чогос уся гет* (Грозинці Хот.).

МОЖ, незм. Можна. Заг. *Збивают кошик, а в долоні закладают дві півкруглі лаби, аби мож було колисати* (Боянчук Заст.).

МОЗО́ЛА, -и, сп. Набридлива людина. Кельм. *Іди з очей, мозоло, вже надоїв ти мені за ці два роки гірше від редьки* (Лукачівка Кельм.).

МОЙ[1], виг. Див. **МО**, **МОВ**. Вижн. *Мой, Іва, ци чуєш мене?* (Іспас Вижн.).

МОЙ[2], част. Гей. Кіцм., Глиб. *Мой, яка весела челідь!* (Михайлівка Глиб.). *Мой-мой, як ти замастив сподні!* (Брусниця Кіцм.).

МОКА́Н, -а, ч., знев. 1. Мовчун. Глиб. *Ти такий мокан, шо я скріз мусю за тебе обзиватиси* (Слобідка Глиб.). 2. Повільний, незграбний чоловік. Хот. *Агі на твою голову, який ти мокан!* (Грозинці Хот.).

МОКРИ́НЕЦ, -нца, ч. 1. бот. Див. **МОКРІ́Й**. Кіцм. *Той мокринец на городі то чиста біда, так борзо росте!* (Кліводин Кіцм.). 2. вет. Хвороба коней, рана біля копита. Заст., Кіцм. *Кінь захромав на ногу, бо має мокринец* (Киселів Кіцм.).

МОКРІВНИ́К, -а, ч., бот. Див. **МОКРІ́Й**. *Мокрівник цвите ціле літо* (Шипинці Кіцм.).

МОКРІ́ЄЦ, -йца, ч., бот. Зм. до **МОКРІ́Й**. Кіцм. *Цей мокрієц гет збив бураки* (Неполоківці Кіцм.).

МОКРІ́Й, -ю, ч., бот. Зірочник середній – Stellaria media L. Кіцм. *Барабулинє посохло, а мокрій так укрив землю, шо аж ни витко, де корчі барабулі* (Старосілля Кіцм.).

МОКРЯ́К, -а, ч. Шматок дерева, викинутий на берег водою в час поводі. Вижн. *То мокряки́, з них ватру бо́рзо ни роскладе́ш* (Мигове Вижн.).

МОЛДОВА́НКА, -и, ж. 1. Смушева чоловіча шапка. Нов., Хот. *Колис усі́ чулувіки́ ходи́ли в молдова́нках* (Грозинці Хот.). 2. Жінка молдавської національності. Заг.

МОЛИТВАНКА, -и, ж., заст., рідк. Жінка, яка вперше після пологів слухала в церкві молитву. Хот., Кельм., Сок.

МОЛОДИ́ЧНЯ, -і, ж., зб. Молоді жінки, молодиці. Вижн. *Бува́ло, єк молодичня́ збирє́си на весі́лє, то співа́ют цілу́ ніч аж до ра́нку, і не вкі́мнє́лоси їм* (Черешенька Вижн.).

МОЛОЧА́ЙНИК, -а, ч., бот. див. **МО́ЛОЧЬ**. Вижн., Стор. *Піди́ нарви́ в горо́ді молоча́йника та кинь коро́ві в є́сла* (Замостя Вижн.).

МОЛОЧА́К, -а, ч., бот. Див. **МО́ЛОЧЬ**. Заст., Кіцм. *Молочако́м до́бре масти́ти мозилі́, і він виго́ює, а́ли на горо́ді молоча́к пога́ний* (Шипинці Кіцм.).

МОЛОЧІ́НЬ, -ю. ч., бот. Див. **МО́ЛОЧЬ**. Заст., Нов., Хот., Кельм. *У на́ші барабу́лі таки́й молочінь, шо а́ж ї ни ви́тко, за́втра му́сю йти сапа́ти* (Дорошівці Заст.).

МОЛОЧКО́, -а, с., бот. Латук – Latuc scarriola L. Кіцм., Вижн., Стор. *Молочко́ шко́дит на о́чі, єк лови́тиси рука́ми за той бурє́н, а віта́к за о́чі* (Замостя Вижн.).

МОЛО́ЧНИЦА, -і, ж. Корова, яка дає багато молока. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *То коро́ва бу́ла моло́чниця, тако́ї вже ни бу́ду ма́ти ніко́ли* (Нові Бросківці Стор.).

МО́ЛОЧЬ, -ю, ч., бот. Молочай мигдалевидний – Euphorbia amygdaloides L. Заг. *Від моло́чю ру́ки ду́же чорні́ют* (Черепківці Глиб.).

МОЛО́ШНИК, -а, ч. Комора, погріб для зберігання молочних продуктів. Заст., Нов. *Принеси́ з моло́шника квасно́го молока́* (Чорнівка Нов.).

МО́ЛЬФА, -и, ж., заст., рідк. Чаклування, чари. Вижн. *Єк ді́вка ни хо́чі хло́пца, то і мольфи́ ни помо́жут, хоть він фа́йний і бога́тий* (Черешенька Вижн.).

МОЛЬФА́Р, -а, ч., заст. Чаклун. Вижн., Стор., Глиб. *Ади́, молоди́й хло́пиц, а запусти́в собі́ ву́са, бо́роду і хо́ди, як мольфа́р* (Коритне Внжн.).

МОЛЬФА́РИТИ, заст. Чаклувати. Вижн., Стор., Глиб. *Бу́де вже мольфа́рити, сама́ ви́диш, то то всьо пусте́* (Черешенька Вижн.).

МОЛЬФА́РКА, -и, ж., заст. Чаклунка. Вижн., Стор., Глиб. *Стара́ хо́дит, як мольфа́рка, во́дно шука́є зі́лі по поля́х, по зарі́нках* (Клинівка Стор.).

МО́МА, -и, ж., дит., рідк. Молоко. Заст. *Пий тепле́ньку мо́му, пий, то го́рло ни бу́ди болі́ти* (Звенячин Заст.).

МОМЕ́НТОМ, присл. Моментально. Заг. *Я трап туди́ і моме́нтом верта́юси додо́му* (Бабин Заст.).

МОНДЗІ́ЛЬ, -я, **МОНДЗІ́Р**, -а, ч., заст. 1. Великий пістолет. Вижн., Стор. *Коли́с давно́, як ішли́ вінчи́тиси, то стрілє́ли по доро́зі з монзі́рів* (Стара Жадова Стор.). 2. Бронзова або мідна ступка, в якій товчуть перець, кофе тощо. Глиб. *Цей мондзі́ль я діста́ла ще від свої́ ма́ми* (Горбівці Глиб.).

МОНДИ́ТИ. Возитися, вовтузитися. Вижн. *Шо там ті́лько монди́ш?* (Карапчів Вижн.).

МОНТЕ́РКА, -и, ж. Див. **МУТЕ́РКА**. Нов. *Ца монте́рка недо́бра, бо вже иржа́ва* (Слобода Нов.).

МО́НЧИК, **МОНЧУ́К**, -а, ч., рідк. Азотне хімічне добриво. Заст. *До нас у колго́сп учо́ра приве́зли мо́нчик* (Брідок Заст.).

МОРАТУ́РІ, -ів, мн. Див. **МАРИТУ́РИ**. Заст., Кіцм., Стор. *Нала́годь мо́ркви, фасу́ль та й бу́дим класти морату́рі* (Великий Кучурів Стор.).

МО́РВА, -и, ж., бот. Шовковиця – Morus nigra, alba L. Заг. *Мо́рву до́бре сади́ти пи́рид ха́тов, аби́ ку́ри ма́ли що ї́сти* (Самушин Заст.). *У Ржа́винцах мо́рвов году́ют тру́хі* (Чорнівка Нов.).

МОРВ'Є́НИЙ. Прикм. до **МО́РВА**. Заст. *Хоті́ла бим спро́бувати, ци до́брий компо́т морв'є́ний* (Звенячин Заст.).

МОРҐ, -а, ч., заст. Міра землі, що дорівнювала 0,56 га. Заст., Нов. *У нас на мо́рґи ни мі́ряли, то в Галичи́ні морґ мав со́рок і шти́ри пражи́ні* (Задубрівка Заст.). *Оде́н бога́ч ка́же: у ме́не дві доньці́. За молодшо́ю даю́ два́ціть мо́рґів, за ста́ршою три́ціть. А сват пита́є, ци не ма́єте ще ста́ршої?* (Прилипче Заст.).

МОРІЖНИЧО́К, -чка, ч. Невелика ділянка землі, поросла травою. Кіцм. *Моріжничо́к мо́же бу́ти зиле́ний ці́лий рік, як нима́ моро́зів* (Шипинці Кіцм.).

МОРКВА́СИТИ, знев. Надто повільно виконувати якусь "мокру" роботу (прати, фарбувати). Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм. *До́ки ти бу́диш моркв́асити ті сорочки́?* (Дорошівці Заст.).

МОРКО́ВЦЯ, -і, ж., бот. Морківник звичайний – Silaum silaus L. Кіцм. *Морко́вця росте́ на межи́ і ду́же самана́є на мо́ркву* (Шипинці Кіцм.).

МОРО́З, -у, ч. 1. Низька температура. Заг. 2. перен., рідк. Сивина. Заст., Кіцм. *Хоть на голові́ в ме́не моро́з, али́ в души́ петрі́вка* (Прилипче Заст.).

МО́РШІНА, -и, ж. Змо́ршка на сорочці біля шиї і на рукавах. Вижн. *Тепе́р сорочки́ з мо́ршінами вийшли з мо́ди* (Багна Вижн.).

МОРШІНЄ, **МОРШІНІ**, -я, с. Зб. до **МОРШІНА**. Вижн., Стор., Глиб. *Соро́чка з мо́ршінєм те́шко пере́тси, мо́ршінє лю́бит роспуска́тиси ко́ло ши́ї* (Черешенька Вижн.).

МО́РЩІНКА, **МО́РШІНКА**, -и, ж. 1. крав. Верхня жіноча полотняна сорочка, густо зібрана в зморшки коло шиї. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Ца мо́рщінка ни фа́йна, з гру́бого полотна́* (Топорівці Нов.). 2. Різьбярський орнамент у вигляді рядків трикутників, направлених гострими кутами один до одного. Вижн. *У нас на ра́мцях ви́різблина мо́ршінка* (Чорногузи Вижн.).

МО́СІНДЗ, -у, ч. Бронза та виріб з неї. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Де ти найшо́в цей мо́сіндз?* (Прилипче Заст.).

МОСІНДЗО́ВИЙ. Бронзовий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Я ма́ю мосіндзо́вий метальо́н* (Ясени Стор.).

МОСКВІ́ЧКА, -и, ж. 1. Верхня чоловіча сорочка з поясом, спереду на "блискавці". Заст., Хот., Кельм. *Диви́си, фа́йну москві́чку я купи́ла?* (Прилипче Заст.). *У селі́ у нас ду́же мо́дні москві́чки* (Клішківці Хот.). 2. Мешканка Москви. Заг.

МОТА́РЬ, -я, ч., згруб. Крутій, шахрай. Нов., Кельм. *Ни йди́ до не́го, бо то таки́й мота́рь, що з ним всьо програ́єш* (Зелена Кельм.).

МОТА́ТИСИ (-СА). 1. Запинатися, закутуватися. Хот. *Ці дівки́ так мота́юцца в хустки́, як старі́ баби́* (Данківці Хот.). 2. Бігати, заклопотано метушитися. Заг.

МОТЕ́ЛИКИ, -ів, мн., виш. Орнамент вишивки, що нагадує метеликів. Вижн. *Повіши́ва́ла собі́ на рукава́х у соро́цці мете́лики* (Мілієве Вижн.).

МОТЕЛИ́ЦА, -і, ж. Див. **МОТИЛИ́ЦА** 1, 2. Заг.

МОТЕЛИ́ШНИЙ. Див. **МОТИЛИ́ШНИЙ**. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Шо ти з не́го хо́чиш, він їки́йс мотели́шний* (Ставчани Кіцм.).

МОТЕЛИ́ШНИК, -а, ч. Див. **МОТИЛИ́ЦА** 1. Заг. *Коли́ віва́ напасе́ици мотили́шника, то засла́бне на мотили́цу* (Старі Бросківці Стор.),

МОТИЛИ́ЦА, МОТЕЛИ́ЦА, -і, ж. 1. бот. Мітлиця біла – Agrostis alba L. Вижн., Стор. *Як худо́ба з'їст мотили́цу, то мо́же слабува́ти* (Коритне Вижн.). 2. вет. Овечий вертіж (хвороба овець, кіз). Заг. *Се́го ро́ку ві́вці і ко́зи слабува́ли на мотили́цу* (Черепківці Глиб.).

МОТИЛИ́ШНИЙ, МОТЕЛИ́ШНИЙ. 1. Заражений мотилицею (див. **МОТИЛИЦА 2**). Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *А та віва́, віди́й, уже́ мотили́шна* (Нижні Станівці Кіцм.). 2. перен., знев. Придуркуватий. Заст., Кіцм., Глиб. *Та́ гет мотили́шний, хло́пчи, як по де́сікь раз пита́їш то саме́* (Горбівці Глиб.).

МОТИ́ЛЬ, -я, ч., ент. Метелик. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Моти́лі є рі́зні, є й такі́, єк кві́тка* (Боянчук Заст.). *Ка́жут, що пе́рший раз нависні́ до́бре ви́ґіти чірво́ного мотиля́ і бу́диш ца́лий рік здоро́в* (Рідківці Нов.).

МОТИЛЬКА́ТИ. 1. Ворушити. Вижн., Стор., Глиб. *Чо́го ті́лько мотилька́єш губа́ми* (Турятка Глиб.). 2. Мигтіти, мелькати. Вижн., Стор. *Так утіка́ла, лиш п'є́ти мотилька́ли* (Іспас Вижн.).

МОТІ́ЛИК, -а, ч. 1. ент. Див. **МОТИ́ЛЬ**. Заст., Нов. 2. бот. Насінина (клена). Кіцм. *Восини́ з мотіли́шні віхо́ди мотілик кле́на* (Нижні Станівці Кіцм.).

МОТОВИ́ЛНИК, -а, ч., тк. Міра довжини. Заст., Нов., Хот. *Оде́н мотови́лник тканя́ мав ко́ло шти́ри ме́три* (Рідківці Нов.). *Віткала три мотови́лники тира́вників* (Білівці Хот.).

МОТО́Р, -а, ч., рідк. Глиб. *Ті мото́ри так жену́т, що аж стра́шно доро́гов іти́* (Слобідка Глиб.). *До міста с колго́спу поїхав мото́р* (Черепківці Глиб.).

МОТОРІ́ВКА, -и, ж. Мотопед. Стор. *То таки́й пусти́й, що лиш на моторі́вці* (Ясени Стор.).

МОТОРІ́НА, -и, ж. Солярка. Кіцм., Стор., Глиб. *Тра́ба са́пу моторі́нов помасти́ти, би ни иржаві́ла* (Брусниця Кіцм.). *Озми́ тої моторі́ни та підпали́ ва́тру* (Михайлівка Глиб.).

МОТО́РКА, -и, ж. Мотоцикл. Заст., Вижн. *Тите́р ко́жний дру́гий мото́рков їде* (Юрківці Заст.). *Хо́чу купи́ти Міськови мото́рку, аби́ мав чим їхати на робо́ту* (Черешенька Вижн.).

МОТУ́ЗИТИСИ (-СА). Вовтузитися. Хот. *Чьо там кілько моту́зисса?* (Грозинці Хот.).

МОХ, -у, ч. Пух. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Лебеде́чий мох таки́й бі́лий-бі́лий, як сніг* (Брідок Заст.). *Я вже наску́бла моху на шти́ри поду́сці* (Рашків Хот.).

МОХНА, -и, ж., бот. Перстач повзучий – Potentilla reptans L. Кіцм. *У мене́ шос зроби́лоси на язи́ці, то я поло́чу мо́хнов, мо́же помо́же хокь тро́хі* (Шипинці Кіцм.).

МОХНА́ТОЧКА, -и, ж., бот. Росичка круглолиста – Drosera rotundifolia L. *Мохна́точка ро́сте́ в тра́вах і до́бра від сла́бости* (Нижні Станівці Кіцм.).

МОХНЯЧО́К, -чка, ч., бот. Моховик (їстівний гриб) – Boletus subtomentosus (L.), Fr. Заст., Кіцм. *Ко́ло стари́х пнів росло́ бога́то мохнячкі́в* (Драчинці Кіцм.).

МОЦ, присл. Дуже. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Возми́*

горнешник до того баняка, бо він моц горячий (Чорнівка Нов.). *Не пискуй до старших, бо то моц ни файно* (Неполоківці Кіцм.).

МОЦАК, -а, ч. Силач. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *То був хлопец моцак, однов руков перевертав фіру з дривами* (Черешенька Вижн.).

МОЦАРЬ, -я, ч. Див. **МОЦАК** Глиб. *Шо тут ми за моцарь найшовси?* (Горбівці Глиб.).

МОЦНИЙ. 1. Міцний. Заг. *Сорочка в него була моцна, з домашного полотна* (Клинівка Стор.). 2. Сильний, дужий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Він моцний чоловік, може робити за двох, а їст за штирьох* (Михайлівка Глиб.).

МОЦУВАТИСИ (-СА), МУЦУВАТИСИ(-СА). Напружуватися, силкуватися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Іван уже моцувавси коло цего ковбка, али ни міг расколоти, бо він дужи ґудзоватий* (Старосілля Кіцм.). *Таке мале, а вже моцуїси на ногах триматиси* (Великий Кучурів Стор.).

МОЧАРА, -и, ж. 1. Багно. Хот. *На городі зробиласи така мочара, шо нічо нема як садити* (Рашків Хот.). 2. Драговина, трясовина. Заст. *Ни гони туди худобу, бо там мочара, може загрязнути* (Баламутівка Заст.).

МОЧАРИСТИЙ. 1. Надмірно вологий. Заг. *На мочаристі зимні нічо ни сіют, бо там усьо вімокає* (Брідок Заст.). 2. Грузький, багнистий. Хот. *Ни їдь на ту мочаристу земню, бо як застрягнеш, то і не виїдеш* (Рашків Хот.).

МОЧЕВИЙ. Мокрий, дощовий. Кельм., Сок. *Це літо було мочеве, і картопля погнила в зимни* (Комарів Кельм.).

МОЧИРО, -а, с. Мочар. Заст., Кіцм., Стор. *Там колис було мочиро, а колгосп осушив, то вода вже не стоїт* (Старосілля Кіцм.).

МОЧІВКА, -и, ж. Рідка гноївка. Заст. *Курудзи траба мочівков підливати у сапані, би добре росли* (Кадубівці Заст.).

МОЧІРЛО, -а, с. Див. **МОЧУЛО** 1. Вижн., Стор. *Мочірло добре, як вода тепла, чиста і проточна* (Вовчинець Вижн.).

МОЧІРУВАТИЙ. Див. **МОЧАРИСТИЙ** 1. Кіцм. *Було кавалок полі та й то мочіруватого, шо нічо ни родило* (Борівці Кіцм.).

МОЧКА, -и, ж., кул. Рідка страва (борщ, суп). Кіцм. *Дай мині якоїс мочки, бо м дуже голодний* (Ставчани Кіцм.).

МОЧУЛА, -и, ж. 1. Див. **МОЧУЛО** 1. Кіцм. *Збирутси жінки коло мочули та й вогоря, вогоря і про чоловіків і про нивісток* (Ставчани Кіцм.). 2. Див. **МОЧУЛО** 2. Кіцм. *Мочула травов заросла, а типер там товаріта стрягнут* (Верхні Станівці Кіцм.).

МОЧУЛО, -а, с. 1. Місце при березі річки, озера або ставка, де вимочують коноплі та льон. Кіцм., Вижн., Стор. *До мочула ни мож худобу пускати, бо всьо віталабує* (Киселів Кіцм.). 2. Трясовина. Вижн., Стор., Нов. *Коні були застрягли в мочулі* (Ясени Стор.). 3. Невеликий ставок (переважно штучний). Кіцм., Стор., Нов., Хот. *У тебе в городі є мочуло?* (Клішківці Хот.). *Був колис файний ставок, а типер зробилоси мочуло, там жінки мочут колопні* (Верхні Станівці Кіцм.).

МОША, -і, ж. 1. заст. Баба-повитуха. Заг. *Колис до породілі кликали мошу, бабу Одокію* (Романківці Сок.). 2. Акушерка. Заг. *Моша прийшла до мене, аби я йшла на візіту* (Шипинці

Кіцм.). 3. рідк. Рідна баба, мати батька або матері. Кіцм., Нов., Хот. *Була у нас моша, взяла с притули цебер* (Шилівці Хот.). 4. рідк. Прабаба. Заст., Кіцм. *Моя моша по татови шє жиє, а баба вже вмерла* (Верхні Станівці Кіцм.). 5. обр., рідк. Жінка або дівчина, яка тримала дитину під час обряду хрещення (не кума). Стор. *Сусіда мала дівчинку та й просила мене бути за мошу* (Великий Кучурів Стор.).

МОШЕНКА, -и, ж. Гаманець. Заст., Кіцм., Стор., Нов. *Ти ж сам видів, як я поклав у мошенку* (Топорівці Нов.). **Добре в Городенці, як є шо в мошенці* (Шипинці Кіцм.).

МОШІЯ, **МУШІЯ**, -ї, ж., заст. Панський маєток з великим наділом землі. Стор., Глиб., Нов. *Там колис пан був, він потому продав свою мошію* (Ясени Стор.).

МОШКАТИСИ (-СА). Див. **МОШКОРОДИТИСИ (-СА)**. Заст., Кіцм. *Цілий день мошкаюси коло хати і нічо ни витко* (Дорошівці Заст.).

МОШКОРОДИТИСИ (-СА), **МАШКОРОДИТИСИ (-СА)**. Возитися. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Кілько будиш коло тих банєків мошкородитиси, іди вже до пацет!* (Борівці Кіцм.).

МОШУЛ, -а, ч., рідк. Рідний дід, батько матері або батька. Стор., Глиб., Нов., Хот. *Колис мошул уповідав нам ці байки* (Горбівці Глиб.).

МОШУЛИНЯ (-Є), -я, с. Див. **МУШУЛИНЯ**. Хот.

МРІҐАТИ, **МРУҐАТИ**. Моргати. Заст., Стор., Нов., Хот. *Шо ти мріґаїш до мене, нічо тобі ни поможе* (Великий Кучурів Стор.).

МРУҐАТИ. Див. **МРІҐАТИ**. Заст. *Нашо мруґаєш до Василя, я і так усе бачу* (Репужинці Заст.).

МУДА, **МУД**, мн., анат. Яйця (самця). Вижн., Стор., Глиб., Нов.

МУДАК, -а, ч., згруб. 1. Волоцюга. Вижн., Стор. *Таких має мудаків, шо молодицам проходу нима* (Черешенька Вижн.). 2. Дурень. Кіцм., Вижн., Стор. *Такого мудака ще ни було в нашому товаристві, шоби ни розумів, шо робит* (Брусниця Кіцм.).

МУДЕРІЯ, -ї, ж. Гонор, пиха. Кіцм. *Сусіди так си розбудували, шо тепер ни приступиш, така мудерія* (Верхні Станівці Кіцм.).

МУДОСИТИСИ (-СА). Див. **МУДОХАТИСИ (-СА)**. Хот. *Траба ще довго мудоситиса, аби їх перездоґнати* (Долинний Хот.).

МУДОХАТИСИ (-СА). Возитися, топтатися. Заст., Кіцм., Стор. *Мудохалиси цілий день коло тої роботи і кінца ї ни видко* (Великий Кучурів Стор.).

МУДРАГЕЙЛИК, -а, ч. Див. **МУДРАК**. Кіцм., Вижн. *Та це собі мудрагейлик добрий* (Карапчів Вижн.).

МУДРАК, -а, ч., знев. Хитрун. Стор., Глиб. *Гадаєш, такого мудрака, як ти, шє м не виділа?* (Кам'яна Стор.).

МУДРИЙ. 1. знев. Зарозумілий, пихатий. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Убраласи в нову фустку та й така мудра зробиласи, шо ні на кого ни дивици* (Драчинці Кіцм.). 2. перен. Смачний. Заст., Кіцм., Нов. *С того мнєса зупа ни дужи мудра* (Рідківці Нов.). 3. Розумний. Заг.

МУДРИГЕЛИК, **МУДРАГЕЙЛИК**, -а, ч. Див. **МУДРАК**. Кіцм., Вижн. *Той роботи ни шукає, то такий мудригелик, лиш аби лехко жити* (Багна Вижн.).

МУДРІВНИК, -а, ч. Жартівник. Вижн., Стор. *То був мудрівник на все сило, тепер нима вже таких* (Старі Бросківці Стор.).

МУДРІШКИ, -ів, мн. Вигадки, дурниці. Заст., Кіцм. *Ни росказуй*

всілякі мудрішки! (Брусниця Кіцм.). ***Брати на мудрішки**. Кепкувати. Вижн. *Ці хлопці лиш би когос на мудрішки взєти* (Чорногузи Вижн.).

МУДРОВАНИЙ. Обдурений. Вижн., Стор., Глиб. *Я вже ни раз був мудрований від него* (Турятка Глиб.).

МУДРУВАТИ. Обманювати (для жарту). Вижн., Стор. *Цей чоловік дуже любит мудрувати, ни вірте єму!* (Мілієве Вижн.).

МУДИЛО, -а, ч., знев. Тупий, туповолений. Хот. *Той мудило зовсім до науки низдалий* (Рашків Хот.).

МУДЬО, -я, ч., знев. Дурень. Кіцм. *Ти, мудьо, ніц ни знаїш про свого діда, ким він був, як жив* (Ставчани Кіцм.).

МУКСІСА, -и, ж., бот. Адокса мускусна – Adoxa moschatellina L. *У нас муксіса росте на межах* (Нижні Станівці Кіцм.).

МУЛА, -и, ж., зоол. Мул. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *У мули виликі вуха, али він дужий!* (Дорошівці Заст.).

МУМА, -и, ж., дит. Корова. Нов. *Як, Іванку, мума каже, як, ану скажи* (Зелений Гай Нов.).

МУНКИ, -ів, мн., заст., рідк. Черевики з грубого матеріалу. Кельм. *Була м у Кельменцях і купила м собі на зиму мунки* (Братанівка Кельм.).

МУНТЯН, -а, ч., заст., рідк. 1. Див. **МІНТЄН**. Заст., Глиб., Хот. *Зари мунтяни вже вішли з моди, ніхто ни носи* (Баламутівка Заст.). 2. знев. Нерозторопна, некмітлива людина. Сок. *Ти з ним не говори богато, бо то мунтян* (Ломачинці Сок.).

МУНЯ, -і, ж., зм. Бабуся. Кельм. *Чи прийде до нас наша муня?* (Зелена Кельм.).

МУР, -у, ч. 1. Будинок з цегли. Вижн. *Єго тато мав у місті свої мури* (Чорногузи Вижн.). 2. Огорожа з каменю. Заг.

МУРАВА, -и, ж., бот. Мох. Нов. *Шо то так дуже файно, що ти наклала тої мурави у вікна?* (Рідківці Нов.).

МУРАВЕЛЬ, -вля, ч., ент. Мурашка. Заст., Нов. *Муравлі помогают від ерматизму* (Кострижівка Заст.).

МУРАВІЧ, -а, ч., ент. Див. **МУРАВЕЛЬ**. Хот. *Муравічів дуже багато в лісі* (Хотин).

МУРАВКА, -и, ж., бот. Див. **МУРАВА**. Заст., Хот. *Солома на хаті вже стара і чисто обросла муравков* (Баламутівка Заст.).

МУРГА, МУРҐА, -и, сп., знев. Настирлива, уперта людина. Кіцм. *То така мурга, що нічого єму не докажеш* (Валява Кіцм.). 2. Невдячна людина. Кіцм. *Той мурґа забув, що я їму дитину вібавила, а він мої мішки на фіру ни взєв* (Борівці Кіцм.). 3. Нечепура. Заст. *Ни будь таков мурґов, бо тибе ніхто ни схоче* (Юрківці Заст.).

МУРЗА, -и, сп. Див. **МУРГА** 3. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Іди, дитино, вмийса та не ходи таков мурзов* (Дорошівці Заст.).

МУРОВАНКА, -и, ж. 1. Мурована криниця. Стор. *З мурованки вода май студена* (Банилів-Підгірний Стор.). 2. Шосе. Сок. *Звернете на мурованку і підите просто аж до зупинки* (Волошкове Сок.). 3. Процес мурування. Заг. *Мурованка то дужи тяшка робота* (Коболчин Сок.).

МУС[1], -у, ч., заст. Обов'язок. Заст. *Колис діти, що вчилиси в школі, всі ходили до церкви, бо то був мус* (Звенячин Заст.).

МУС[2], незм. Обов'язково, неодмінно. Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Заким складе кросна, мус бути напоготові* (Чорнівка Нов.).

МУСАЙ, незм. Див. **МУС**[2]. Глиб., Нов. *Нову стаєньку мусай класти, бо ца валиции* (Черепківці Глиб.).

МУСІНДЗО́ВИЙ. Мідний, латунний. Глиб. *Ду́же файно дзво́ні мусін-дзо́ві дзво́ни* (Кам'янка Глиб.).

МУСО́ВО, незм. Див. **МУС**[2]. Заст. *Як ді́вка віддає́си, то мусо́во, би вона́ дари́ купи́ла* (Звенячин Заст.).

МУСТ, -у, ч. 1. Свіжий виноградний сік. Нов., Хот. *Дай ві́пити лі́тирку му́сту* (Білівці Хот.). 2. Квас. Кіцм., Глиб. *То там муст із я́блук ки́сне* (Кам'янка Глиб.). 3. Вино. Сок. *З виногра́ду ро́бля муст і кладу́т устоя́тиса* (Сербичани Сок.). 4. Гноївка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Му́стом полива́ємо грядки́, а та́кож даємо́ під бураки́* (Вікно Заст.). 5. Різновид рідкого хімічного добрива. Вижн., Глиб. *Та шко́да му́сту, аби́ да́ром пропада́в* (Карапчів Вижн.). 6. Вид палива з висушеного овечого гною. Хот. *І я коли́с кла́ла вого́нь му́стом* (Білівці Хот.). 7. Мул (на дні ставка, криниці). Заст., Кіцм., Хот. *Тра́ба ві́чистити кирни́цу бо во́ду чу́ти му́стом* (Рашків Хот.).

МУТЕ́РКА, -и, ж. Заст., Кіцм., **МОНТЕ́РКА**, -и, рідк. Нов. Гайка. *Аби́ суда́ нову́ муте́рку, бо в ці ґвінт урва́вси* (Старосілля Кіцм.).

МУ́ХА, -и, ж., ент. 1. Бджола. Стор., Сок. *Му́ха ві́бралаеи з ву́лія і сі́ла на чі́чку* (Ясени Стор.). 2. Сім'я бджіл. Заст., Кіцм. *Я пі́йма́в му́ху, шо ві́лекіла бу́ла з ву́лика* (Юрківці Заст.). 2. Комаха. Хот., Сок. *Там ко́ло гно́ю по́вно мух* (Волошкове Сок.). 4. Муха. Заг. ***Мати мухі**. Бути вередливим, примхливим. Кіцм., Стор. *Ти з ним не чі́пайси, бо він ма́є му́хі, то пото́му від не́го ли́ха не обберє́сси* (Верхні Станівці Кіцм.).

МУХАРИ́ЦА (-Я), -і, ж., ент. 1. Мурашка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Я вже бі́лши ни бу́ду кла́сти торби́ну с хлі́бом на ме́жу, бо полі́зут мухари́ці* (Ошихліби Кіцм.). 2. Велика муха. Стор. *Ади́, влиті́ла на ґа́нок яка́с мухари́ца та так дзвини́т, якби́ де́сіть* (Великий Кучурів Стор.).

МУХАРИ́ШНИК, -а, ч. 1. Мурашник. Вижн., Стор. *Му́шу на той мухари́шник окро́пу наси́пати, би мухари́ці поздиха́ли* (Іспас Вижн.). 2. бот. Перестріч польовий – Melampyrum arvensc L. Кіцм., Вижн. *Мухари́шник пога́но па́хне* (Нижні Станівці Кіцм.).

МУХОМО́РКА, -и, ж., бот. Мухомор – Amanita muscaria (L.), Fr. *Мухомо́рка то отру́йний гриб, від не́ї му́хи здиха́ют* (Іванківці Кіцм).

МУЦ, -а, ч. Здоровий, сильний, дужий чоловік. Заст. *Прийшо́в Васи́лько ву́йків з во́йська таки́й собі́ муц, шо но!* (Звенячин Заст.).

МУ́ЦКАТИ, знев. Бруднити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Ни му́цкай ту суке́нку, бо ни бу́деш ма́ти, шо дру́гий раз убра́ти* (Великий Кучурів Стор.).

МУЦУВА́ТИСИ (-СА). Див. **МОЦУВА́ТИСИ (-СА)**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Іди́ помо́жи му віті́гнути, ви́диш, як си му́цує* (Звенячин Заст.). *Шо ти муцу́єси ко́ло то́го мішка́, як іс ни го́ден зру́шити* (Борівці Кіцм.).

МУ́ЧІНИЙ. Тяжко зароблений. Кіцм., Глиб. *У ме́не коли́с ко́жда копі́йка бу́ла му́чіна, пі́зно ліг, ра́но встав* (Турятка Глиб.).

МУ́ШІЛЬ, -ю, ч., бот. Мишій. Стор. *Накоси́ мушілю́ та й кинь худоби́ні, най їст* (Великий Кучурів Стор.).

МУШІ́Я, -ї, ж. Див. **МОШІ́Я**. Стор., Глиб., Нов. *Тут коли́с па́ня бу́ла, ма́ла муші́ю вили́ку* (Зелений Гай Нов.).

МУШКАТЕ́ЛЬКА, -и, ж., бот. 1. Сорт ранніх груш. Заст., Кіцм., Нов. *Сего ро́ку фист си́вні мушкате́льки* (Добринівці Заст.). 2. Пеларгонія (кімнатна квітка). Кіцм. *Мушкате́льку*

поливаю кождої днини, і вона хоче цвисти (Шипинці Кіцм.).

МУШТАРЬ, -ю, ч., кул. Вид їжі з варених буряків, сирого хріну та оцту. Стор., Глиб. *Озмимо з ями бураків, хріну і зробимо муштарю* (Горбівці Глиб.).

МУШТЕР, -тру, ч. Муштра. Стор., Глиб. *Той чоловік має від свої жінки виликий муштер, а тому не п'є* (Давидівка Стор.).

МУШТУҐАНИТИ (-СИ, -СА). Див. **МІШТУҐАНИТИ (-СИ, -СА).** Стор., Нов., Хот. *Лиш я с тою дитиною муштуґанюса* (Грозинці Хот.). 2. Вимішувати(ся). Стор. *Добре муштуґань кулешу, би ни була сира* (Великий Кучурів Стор.).

МУШТРУНОК, -нка, ч. Див. **МУШТЕР**. Стор.

МУШУЛИНЯ, **МОШУЛИНЯ (-Є)**, -я, с., заст., рідк. Спадщина від **МОШУЛА**. Хот. *А що іму, він на мушулині розбагатів* (Шилівці Хот.).

МУЩИНСКИЙ. Чоловічий. Вижн. *Мущинский гонор ни позволяє, аби жінка робила тяшко* (Вовчинець Вижн.).

МШИТИ. Забивати сухим мохом отвори і щілини нової будівлі. Вижн. *Стайню ше ни мож мастити, бо сире дериво, али мус мшити на зиму, аби корова ни мерзла* (Мигове Вижн.).

М'ЮХ, -а, ч., іхт. Вугор. Нов. *Рибаки наловили у ставі м'юхів* (Рідківці Нов.).

М'ЯКОТА, -и, ж. М'який грунт. Вижн. *Тут така м'якота, що любо сапати* (Банилів Вижн.).

М'ЯСНО, незм. ***Їсти м'ясно**. Споживати багато м'ясних страв. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Люб'ю їсти м'ясно, бо то смашно* (Карапчів Вижн.).

Н

НА[1], прийм. 1. З род. в. зрідка виражає просторові відношення, позначаючи предмет, на який спрямована дія. Стор. *І далі я пішла. Потому я приходжу на кінця ліса* (Михальча Стор.). 2. Із знах. в. вживається зрідка у значенні **до, у, (в)** і виражає просторові відношення, вказуючи на кінцеву точку руху або проникнення всередину об'єкта (простору). Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Маю піти вчитиси на технікум* (Кіцмань). *Домка наша пішла на сільраду* (Перебиківці Хот.). *Прийшов я там на Драчинці* (Банилів-Підгірний Стор.). 3. Зрідка із знах. в. після дієслів руху вживається у значенні **по** для вираження мети. Заг. *Ми собі пішли на ягоди* (Клинівка Стор.). 4. З місц. в. вживається у значенні **у (в)** для вираження просторових відношень із вказівкою на локалізацію дії. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *У сьвета на селі коло каплички парубки робили даниц* (Дорошівці Заст.). *Пішли турки і всіх вірубали на силі – лишиласи одна дівчина, що сховаласи в каглу* (Подвір'ївка Кельм.). *Я з вашим Василем навіть на фронті був на Венграх* (Южинець Кіцм.). 5. Зрідка вживається з місц. в. у значенні **серед, посеред** для вираження просторових відношень і локалізації дії в центрі простору. Стор., Глиб. *Іван борзо зібравси з лушка, став на хаті і зачєв голосно так кричєти на жінку* (Великий Кучурів Стор.). 6. З місцевим відмінком вживається у значенні **серед** і разом з іменником часової семантики виражає часові відношення, вказуючи, що дія відбувається протягом певного проміжку часу (періоду). Стор., Глиб. *Цей Николай Баран, що він є в Канаді, на тижни був в гостях* (Великий Кучурів Стор.). *Дес так на тижни стало му лекши* (Глибока Глиб.).

НА², част., рідк. 1. Питальна підсилювальна частка, вживається на початку питального речення, частіше в репліках діалогічного мовлення. Заг. *А він сміє́цца та й ка́жи: "На, а ви були́ б прийшли́ со́дня, шоб я був сказав, що біло́вано в ха́ті?"* (Білоусівка Сок.). Див. ще **НАА¹**, **НОА¹**. 2. Модальна частка, вживається на початку розповідного речення для підкреслення зв'язку у послідовності подій, викладі думок. Заг. *Не́ньо сказа́ли, що даю́т мині́ ше шнур по́ля. На, тогоди́ Петрів та́то вітповів ї́м, що вісіле́ ни бу́ди, бо єму́ траф'є́єси шос лі́пши* (Ясени Стор.). Див. ще **НАА²**, **НОА²**.

НАА́, част. 1. Див. **НА¹**. Кіцм., Хот., Кельм., Сок. – *Та ви шо, їх (варе́ники) їсте́? – "Наа́ ти шо, ци́гане, шє ніко́ли ї́в?"* (Лукачівка Кельм.). Дев. ще **НОА¹**. 2. Див. **НА²**. Кіцм., Хот., Кельм., Сок. *Наа́, а коли́ вже збиру́т бра́му, две́рі, зро́б'є затички́, тоди́ свашки́ заво́дєси за стів і забав'є́ютси* (Новосілка Кіцм.). Див. ще **НОА́²**.

НААЛЯ́РМ, **НААЛЯ́РОМ**, незм. Поспішно, швидко. Заст., Кіцм., Нов. *Ти му́сиш це роби́ти нааля́ром?! Зро́биш за́втра* (Рідківці Нов.). *Нааля́ром збира́їси дити́на до шко́ли, бо ми си заспа́ли* (Іванківці Кіцм.).

НААШО́Ж, **НАШО́Ж**, **НАШО́Ш**. Частка. Уживається для ствердження якої-небудь думки, авжеж, аякже. Заг. *Наашо́ж, то фа́йна в них ді́вка* (Клішківці Хот.). *Нашо́ж! Я бу́ду до́ма сиді́ти, а ти бу́диш вігу́лювати?!* (Дорошівці Заст.). Див. ще **НОАШО́**.

НАБАКІРУВА́ТИСИ, док. Нагулятися, нарозважатися (про парубка). Стор., Глиб. *Фийст набакірува́вси зза́молоду: єк бу́ду вмира́ти, то ни бу́ду банува́ти* (Кам'янка Глиб.).

НАБЕЗПЕ́ШНЕ, **НАБЕЗПЕ́ШНО**, незм., рідк. 1. Напевне, дуже ймовірно, найімовірніше. Заст., Вижн., Стор., Хот. *Він це набезпе́шне зро́бит, бо то чолові́к сло́ва* (Банилів Вижн.). *Набезпе́шне, ти спізнишси на авто́бус* (Стара Жадова Стор.). 2. Упевнено, безпечно. Заст., Хот. *Я возму́ чо́боти та й набезпе́шно тоди́ перейду́ поті́к* (Рашків Хот.). 3. Слово честі, далебі. Заст., Хот. *Набезпе́шне мо́є, шо він суда́ бі́льши ни прийди. Пра́вду ка́жу* (Кулівці Заст.).

НАБЕ́КЕР, **НАБЕ́КИР**, **НАБЕ́КІР**, незм. Зсунувши головний убір на одне вухо, набакир. Заст., Кіцм., Глиб. *Хло́пцем я носи́в ша́пку набе́кер* (Юрківці Заст.). *Коли́с лиш ваш Ся́ндик носи́в капілю́х набе́кір* (Черепківці Глиб.). Див. ще **БЕКЕ́РОМ**.

НАБИВА́ТИ, док. **НАБИ́ТИ**. 1. Відгодовувати домашню птицю, зокрема качок і гусей, насильно напихаючи їх кормом. Заст., Нов., Хот., Кельм. *Я сно́чи зача́ла набива́ти ка́чку* (Білівці Хот.). 2. буд. Робити стіни з глини, щільно утрамбовуючи її. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Коли́с, як кла́ли ха́ту, то роби́ли кла́ку і скі́ни набива́ли гли́нов* (Кліводин Кіцм.). 3. тк. У спеціальному пристрої збивати домоткане сукно, роблячи його густішим і рівнішим. Кіцм., Стор., Глиб. *У кі́вах на воді́ набива́ют віткани сукно́* (Горбівці Глиб.).

НА́БИВКА, **НА́БІВКА**, -и, ж., тк. Частина кросен, у якій закріплене бердо. Зв. мн. **НА́БИВКИ**, **НА́БІВКІ**. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Заклади́ бе́рдо в на́бівку* (Снячів Стор.). *Так змори́ласа, шо ни мо́жу на́бівку трима́ти в рука́х* (Подвір'ївка Кельм.). *На́бівок до́брих нима́ і бе́рдо рунта́їси* (Горбівці Глиб.). *До́бри тка́ти, як набивки́ тяжкі́: рас уда́риш – і бі́льши ни тра́ба* (Долиняни Хот.). *Шоб фа́йни було тканя́, тра́ба ті́сно би́ти на́бівками* (Лукачівка Кельм.).

НАБИЗЛА́Д, незм. Безладно. Хот., Кельм. *Вуйко вже набизлад вогори сигодни, аж лишни* (Білівці Хот.).

НАБИ́ЛЮВАТИ, **НАБИЛЯ́ТИ**, док. **НАБИЛИ́ТИ**, знев. 1. Натякати, нагадувати. Заг. *Вона шос набилила, али точно ни хотіла сказати* (Чепоноси Хот.). 2. Наговорювати, обмовляти. Заг. *Та шос сусіда таке набілювала вчора на ту дівку* (Великий Кучурів Стор.). 3. Говорити дурниці. Заг. *Такого тут набилила!* (Атаки Хот.).

НАБИЛЯ́ТИ, рідк. Див. **НАБИ́ЛЮВАТИ**. Заст., Кіцм., Стор.

НАБИРА́ТИ, док. **НАБРА́ТИ**. 1. тк. Просилювати нитки основи в нити і бердо. Заг. *Сампиред основу звиваємо з воротила і набираємо в нити. Кончим набирати в нити – набираємо в бердо* (Чепоноси Хот.). 2. Навантажувати, наповнювати що-небудь. Заг. *Ади, набрав гною, що коні ледви кєгнут* (Борівці Кіцм.).

НАБИРА́ТИСИ (-СА), док. **НАБРА́ТИСИ (-СА)**, знев., перен., рідк. Завагітніти. Стор., Глиб. *Боже, боже! Та Іленка знов набраласи: ходи вже як бочка* (Слобідка Глиб.).

НА́БІВКА, -и, ж., зв. мн. **НАБІВКИ́**, **НАБІВКІ́**. Див. **НА́БИВКА**.

НАБІ́Г, -у, мед. Нарив, гнійник, абсцес. Заст., Нов., Хот. *Приклади до набігу бабку, вона вібири увес гній* (Прилипче Заст.). Див. ще **НАБІ́Й 1**.

НАБІДИ́ТИСИ, док. Зазнати багато лиха чи поневірянь; набідуватися, нагорюватися. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Лишиласи з двома дівчатами. Ой, божи! Як я си набідила!* (Хлівище Кіцм.).

НАБІДО́ВАНИЙ. Такий, що зазнав багато лиха чи поневірянь; згорьований. Заст., Кіцм., Стор.., Глиб., Хот. *Хочу дуже ще жити, бо я така набідована, шо хочь най типер пожию* (Вителівка, Кіцм.).

НАБІЖЕ́НИЦ, -нца, ч., зв. мн. **НАБІЖЕ́НЦІ**, -нців, рідк. Біженець, утікач від лінії фронту або якогось стихійного лиха. Заст., Нов., Хот. *У войну набіженці не всі мали шо їсти, і люди ни мали чим помочи* (Ржавинці Заст.).

НАБІ́Й, -ою, ч. 1. мед. Нарив, гнійник, абсцес. Стор., Глиб. *А тогди на нозі болів мине набій* (Старі Бросківці Стор.). Див. ще **НАБІ́Г**. 2. зоол. Чорна гусінь. Стор., Глиб. *Варуй ноги, бо, ади, набій лізи* (Черепківці Глиб.).

НА́БІЛ, -у, ч., рідк. Молоко, молочні продукти. Заст., Нов., Хот. *Набіл зимою май дороций* (Чепоноси Хот.).

НАБО́РЗІ, незм. Нашвидку. Нов., Хот., Кельм. *Наборзі ніколи нічо не роби, старайси добри всьо робити* (Чепоноси Хот.).

НАБРЕСКА́ТИ, **НАБРЕ́СКУВАТИ**, док. **НАБРЕ́СКНУТИ**, мед. Набрякати, пухнути. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот. *Шос мині нога набрескла* (Дорошівці Заст.).

НАБРЕ́СКЛИЙ, **НАБРЯ́СКЛИЙ**, мед. Набряклий, опухлий. Заст., Кіцм., Хот. *Мусіли єго вже ховати, бо був дужи набресклий* (Дорошівці Заст.). *Зуби боля, і тому лице набряскле* (Нові Драчинці Кіцм.).

НАБРИ́НЮВАТИ, зв. док. **НАБРИНІ́ТИ**. Розбухати, пускаючи парості. Хот., Кельм. *Фасулі вже набриніли: можна класти* (Новоселиця Кельм.).

НАБРЯ́СКЛИЙ. Набряклий. Кіцм., Стор. Див. **НАБРЕ́СКЛИЙ**.

НАБУВА́ТИСИ (-СА), док **НАБУ́ТИСИ (-СА)**. 1. Гостювати, приємно проводити час у гостях. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ми набувалиси у свата аж три дни* (Снячів Стор.). *Мій син був з нивістков, так*

субі файно набулиси та й поїхали (Слобідка Глиб.). 2. Жити в достатку, безтурботно. Стор., Глиб. *Так бих хотіла набуватиси, висилитиси, а то вже ни мож: рокє минули, та й стара я гет* (Горбівці Глиб.).

НАБУНДЮЖИНИЙ, НАБУНДЮЧІНИЙ, знев. Насуплений, непривітний, сердитий. Заг. *Витко, шо на души в нього шос є, бо вже тиждень, як ходи набундюжиний* (Доліняни Хот.). *Ходи набундюжиний, як трухан* (Грозинці Хот.). *Шо сидиш такий набундючіний?* (Подвір'ївка Кельм.).

НАБУНДЮЖУВАТИСА (-СИ), док. **НАБУНДЮЖИТИСА (-СИ)**, знев. Сердитися, гніватися. Заг. *Ади, набундюжиласи та й ни знаю, чіго* (Великий Кучурів Стор.). *Набундюжився, як вош на морозі* (Грозинці Хот.).

НАБУРҐАНЮВАТИ. Див. **НАБУРКАНЮВАТИ**. Хот., Кельм., Сок.

НАБУРҐАНЮВАТИСИ (-СА). Див. **НАБУРКАНЮВАТИСИ (-СА)**. Хот., Кельм., Сок.

НАБУРКАНЮВАТИ, НАБУРҐАНЮВАТИ, док. **НАБУРКАНИТИ, НАБУРҐАНИТИ**, знев. Багато, без міри наливати рідини у що-небудь. Кіцм., Стор., Глиб., Хот., Кельм., Сок. *Ни набурканюй кілько води на чай!* (Кам'яна Стор.). *Ти мині кілько сметани набурканила!?* (Черепківка Глиб.). *Набурґанив води повни корито* (Доліняни Хот.).

НАБУРКАНЮВАТИСИ (-СА), НАБУРҐАНЮВАТИСИ (-СА), док. **НАБУРКАНИТИСИ (-СА), НАБУРҐАНИТИСИ (-СА)**, знев., згруб. Напиватися без міри. Кіцм., Стор., Глиб., Хот., Кельм., Сок. *Набурґанивса сирої води, то того і чериво болит* (Доліняни Хот.). *Ни набурканюйси, чоловічи, так тої гидоти, бо я не зможу тибе додому завести* (Драчинці Кіцм.).

НАБУРКУВАТИ, док. **НАБУРКАТИ**. 1. Див. **НАБУРКАНЮВАТИ**. Кіцм., Вижн., Стор. *Ни набуркуй кілко молока, бо не віп'ю* (Глинниця Кіцм.). *Ади, вона знов набуркала повни корито води!* (Бобівці Стор.). 2. знев., перен. Бити, давати стусанів. Стор., Глиб. *Заків пригнала-м свою Маруську ш школи, то дорогов фист набуркалам ї* (Грушівка Глиб.). *Ше май малими, як гралиси з хлопцями, то так набуркувалим одне одного, шо с того всьо нас боліло* (Ясени Стор.).

НАБУРКУВАТИСИ, док. **НАБУРКАТИСИ**. Наштовхатися, надавати стусанів один одному. Стор., Глиб. *Ми сигодни с Цільов так набуркалиси в снігу* (Кам'янка Глиб.).

НАБУЧАВІЛИЙ. Набухлий, набубнявілий. Хот., Кельм. *Набучавіли зерно скоро проростає* (Лукачівка Кельм.).

НАБУЧАВЛЮВАТИ, док. **НАБУЧАВІТИ**. Набухнути, набубнявіти. Хот., Кельм. *Сей год висна рана: на дереві вже набучав'юют бруньки* (Лукачівка Кельм.).

НА В, складений прийм. Уживається із знах. в. після дієслів руху, виражаючи разом з іменником або займенником кінцеву межу проникнення в простір чи всередину об'єкта. Заст., Стор., Глиб., Хот. *Той австріяка ни бив на в мени, він бив на страх* (Ржавинці Заст.). *Піду на в лісничество, можи дістану дров* (Перебиківці Хот.).

НАВАРҐУЛЮВАТИ, док. **НАВАРҐУЛИТИ**, згруб. Недбало, неакуратно робити що-небудь. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Нашо кілько наварґулювати на ту дитину лахів, шо вно аж ни можи дихати* (Бабин Заст.). *Так наварґулила, шо сором людим показувати зошит* (Великий Кучурів Стор.).

НАВВИХА́ТИСИ, док. Натомитися, набігатися, швидко працюючи. Заст., Кіцм., Стор. *Наввихаїшси за день, шо увечір падеш з ніг* (Брусниця Кіцм.).

НАВЕРТА́ТИ, НАВИРТА́ТИ, док. **НАВЕРНУ́ТИ, НАВИРНУ́ТИ**. Радити, підказувати. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Навирни мині доброго купца, я вже готовий продати цу хату* (Стрілецький Кут Кіцм.). *Ми навиртали Татарчукового сина, али ґівчина ни схокіла, бо застарий* (Тарашани Глиб.).

НА́ВЕРХ, НА́ВИРИХ, прийм. Поверх. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Пітпирізуют сорочьку баюрком, а наверх горботки упирізуют крайку с торічьками* (Боянчук Заст.). *Вгортаю свидир зверхи, а навирих того ше й кужух, та ни боюси морозу, би йкий тріскучий був* (Старосілля Кіцм.).

НАВЕ́СНИК, -а, ч. Коротка занавіска на вікна. Стор., Глиб. *Курункові навесникі літом кладемо на вікна* (Горбівці Глиб.).

НА́ВЗБІЧ, незм. Убік, стороною. Кіцм., Стор., Глиб. *Ішов дорогов, а вітак навзбіч* (Лужани Кіцм.).

НАВЗДО́ВЖ, НАЗДО́ВЖ, незм. 1. Прийм. з род. в. Уздовж. Заст., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Дорога тєгниси навздовж яру* (Дорошівці Заст.). 2. Присл. Уподовж. Заст., Хот., Кельм., Сок. *Розділіт нам город наздовж* (Сербичани Сок.).

НА́ВИҐІТИ (СИ), НА́ВІҐІТИ (СИ). Див. **НА́ВИДІТИ (СИ)**.

НА́ВИДІТИ, НА́ВИҐІТИ, НА́ВІҐІТИ, рідк. 1. Кохати, любити, поважати когось. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Цилик так мине навидит, як я єго* (Лужани Кіцм.). *Такого чулувіка всі будут навидіти* (Кіцмань). 2. *Любити щонебудь, смакувати, їсти.* Заст., Кіцм. *А давно то таки був простий боршик: зварили та й навидят* (Южинець Кіцм.).

НА́ВИДІТИСИ, НА́ВИҐІТИСИ[1], рідк. Кохатися, любитися, жити в дружбі. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Вони аж занадто навидяси мижи собою, коби лиш так далі було* (Великий Кучурів Стор.). *З першої кляси навидюцци наші хлопці* (Горбівці Глиб.). *Добре би було, аби люди навиґілиси, а ни сварилиси* (Онут Заст.).

НАВИ́ДІТИСИ, НАВИ́ҐІТИСИ[2], док. Надивитися, багато побачити. Заст., Нов., Хот. *Я віт шішнаціть літ знаю першу войну: навидівси всєкого* (Ржавинці Заст.).

НАВИКА́ТИ, док. **НАВИ́КНУТИ**, рідк. Набувати навичок до чого-небудь, привчатися що-небудь робити; звикати. Заст., Кіцм., Хот. *На шо бик навик, на то й ричи* (Атаки, Хот.).

НАВІ́ҐЛІ, НАВІ́ДЛІ, незм. 1. Навідліг, рухом правої руки вправо чи лівої вліво; про удар ще – різко тильним боком долоні. Заг. *То мині навіґлі незручно було брати* (Старосілля Кіцм.). *Вступиса, бо як даст тубі навіґлі, то й зубів ни позбираєш* (Лукачівка Кельм.). 2. Невміло або всупереч звичаю чи нормам виконувати будь-яку роботу. Заг. *Чіму навіґлі биреш? Шо, ни годна аначі?* (Горбівці Глиб.). 3. Лівою рукою. Заг. *Моя мама шиют навіґлі* (Юрківці Заст.). 4. Наперекір, всупереч розпорядженню, проханню. Заг. *Наша невістка любит зробити навіґлі* (Шубранець Заст.). *Робиш шос як навідлі: тубі вогориш одно, а ти субі други* (Козиряни Кельм.).

НАВІ́РНИК, -а, ч. Чоловік, який вступив у подружнє життя без громадянського шлюбу, на віру. Хот., Кельм., Сок. *Ади, Іван став як навірник: лишив законну жінку та й жиє з Єленов нирописаний* (Каплівка Хот.).

НАВІ́РНИКИ, -ів, мн. Подружжя, яке живе без громадянського шлюбу,

на віру. Хот., Кельм., Сок. *То й у нас є навірники: зійшлиса чоловік і жінка та й сидят на віру, без сьлюбу* (Дністрівка Кельм.).

НАВІРНИЦА, -і, ж. до **НАВІРНИК**. Хот., Кельм., Сок. *А та навірница приворожила Варчиного хлопца та й сидя вже другий год без сьлюбу* (Коболчин Сок.).

НАВІРНЯК, -а, ч. Дитина **НАВІРНИКІВ**. Хот., Кельм., Сок. *Миколині і Лідині навірняки всі вийшли в люди* (Дністрівка Кельм.).

НАВКИДЬКИ, незм. Кидькома; кидаючи що-небудь. Заст., Кіцм., Стор. *Діти гралиси навкидьки гавков та й побилиси* (Дорошівці Заст.).

НАВКИМ'ЯТИСИ, **НАВКИМ'ЄТИСИ**, **НАВКІМ'ЄТИСИ**, **НАВТІМ'ЯТИСИ**, **НАВТІМ'ЄТИСИ**, док. **НАВКЯМИТИСИ**, **НАВКЄМИТИСИ**, **НАВКИМИТИСИ**, **НАВТЯМИТИСИ**, **НАВТЄМИТИСИ**. Викликати нудьгу, набридати, надокучати. Заг. *Я люб'ю свою роботу, і вона мині ни навким'яєси* (Васловівці Заст.). *Ніколи ни навкимитси с тобов жити* (Стрілецький Кут Кіцм.). *Мині навтємилоси сидіти дома, хочиси йти до роботи* (Дорошівці Заст.). *Так ми навтємилоси на теби чєкати* (Валява Кіцм.). *Аж навтямилоси мині сидіти самі в хаті* (Білівці Хот.).

НАВКІРКИ, **НАВКІРКІ**, **НАОКІРКІ**, незм. Наперекір, всупереч чиїсь волі. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Ти ни вчиси робити навкіркі* (Брусниця Кіцм.). *Віддамси навкірки людим* (Ясени Стор.). *Таке мале, а вже вміє робити наокіркі* (Турятка Глиб.).

НАВКУЧЯТИ, док. **НАВКУЧИТИ**, **НАВКУЧІТИ**. Набридати, надокучати. Хот., Кельм., Сок. *Навкучяє їдну роботу робити* (Лукачівка Кельм.). *Мамо, вам ці діти ни навкучіли?* (Подвір'ївка Кельм.).

НАВОГОРЮВАТИ, **НАВУГОРЮВАТИ**, док. **НАВОГОРИТИ**, **НАВУГОРИТИ**, рідк. 1. Багато розповідати. Заг. *Буна так багато люби навогорювати, шо ни мож кіко запамнітати* (Бочківці Хот.). 2. Зводити наклеп. Заг. *Марія шос зле навогорила Штифанови, та й він ни пускає бірши Надьку до клюбу* (Клинівка Стор.).

НАВОСНИК, -а, ч. Дерев'яна деталь воза – перекладина, до якої кріпиться вісь. Заст., Нов., Хот. *Майстир зробив нові навосники* (Білівці Хот.).

НАВПОВІДАТИ (СИ), док. Нарозповідати, задовольнитися розповідями. Стор., Глиб. *Вчера Аница приходила та ни могла си навповідати, шо вна виґіла в Чернівцех* (Ясени Стор.).

НАВПРАВЦІ, незм. Кельм. Див. **НАПРАВЦІ**.

НАВПРАШКИ, незм. Навпростець. Хот., Кельм., Сок. *Йдем навпрашки, так близшчи* (Лукачівка Кельм.).

НАВПРИКРЮВАТИСИ, док. **НАВПРИКРИТИСИ**, зв. безос. Набридати, надокучати. Заст., Кіцм., Стор. *Вже ми си навприкрило кавалєрувати* (Шипинці Кіцм.).

НАВРА, -и, ж. Дуже мокра, дощова погода. Глиб., Нов. *Вбувай ґумаки, бо надворі така навра* (Кам'янка Глиб.).

НАВРИТЮВАТИСИ (-СА), док. **НАВРИТИТИСИ (-СА)**. Набридати, надокучати. Заст., Кіцм., Хот. *Ти мині навритивси вже* (Заставна Заст.). *Ніколи ни навритиса така робота* (Малинці Хот.).

НАВСКОСА, **НАВСКОСИ**, незм. Навскіс. Заст., Кіцм., Хот., Кельм., Сок. *А я не виґіла-м, шо врубала вереню навскоса* (Ошихліби Кіцм.). *Шо ти ту лату прибив навскоси?* (Сербичани Сок.).

НАВСКОСЯ́К, **НАУСКОСЯ́К**, незм. Навскіс. Хот., Кельм., Сок. *Провиди́ ї́дну́ лі́нію навскося́к, то бу́ди до́бри* (Кельменці Кельм.). Див. ще **НАВСКОСА́**.

НАВТЕ́РАЧ, **НАВТИ́РАЧ**, -а (-є), ч. Рушник. Заг. *Ві́три навти́рачьом ру́ки дити́ні* (Юрківці Заст.). *В цей навти́рачь ру́ки не втира́йти* (Козиряни Кельм.). *Попра́ла-м сорочки́ і навте́рачі* (Недобоїівці Хот.).

НАВУГО́РЮВАТИ. Див. **НАВОГО́РЮВАТИ**. Заст., Хот.

НАВЦІ́ЛЬ, незм., військ. Прицільно, прицілюючись. ***Навці́ль би́ти**. Вести прицільний вогонь. Заст., Хот. *Ну, якби́ той́ австрія́ка був по мині́ віткри́в вого́нь навці́ль, він би був мине́ вбив. А́ли він ни бив навці́ль* (Ржавинці Заст.).

НАГАЙЦО́ВУВАТИ, **НАГІЩО́ВУВАТИ**, док. **НАГАЙЦУВА́ТИ**, **НАГІЦУВА́ТИ**. Розкласти сильний вогонь у печі, сильно натоплювати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Агі, так нагайцува́ла, аж гру́бка потрі́скала* (Великий Кучурів Стор.). *Ви шо так нагіцува́ли в ха́ті?* (Валява Кіцм.).

НАГИ́БУВАТИ, зв. док. **НАГИ́БАТИ**. Знаходити, спіткати. Заг. *Аби́ тибе́ вже болячки́ наги́бали, як ти мене́ му́чиш!* (Киселів Кіцм.). *І де я су бі́ду́ наги́бала, сама́ не зна́ю?* (Лукачівка Кельм.).

НАГИЛЕ́НИЙ. Той, кого порекомендували, **нагили́ли**. Стор. Глиб. *Це той нагиле́ний бире́ ва́шу ґі́вку?* (Кам'янка Глиб.).

НАГИ́ЛЮВАТИ, **НАГИЛЯ́ТИ**, док. **НАГИЛИ́ТИ**. Радити, рекомендувати, пропонувати. Заг. *Прийшо́в я з во́ська, а мині́ вже нагиля́ют ді́вку з ґру́нтом, а́ли-м стри́мавси* (Юрківці Заст.). *Я ма́ла кі́тку за Пру́том, і вона́ мині́ нагили́ла хло́пца* (Лашківка Кіцм.). *Наги́лювали мині́ коро́ву в Топорі́вцях – жі́нка ни схоті́ла* (Чорнівка Нов.).

НАГИРЦУВА́ТИСИ, док. Досхочу набігатися, награтися. Нов., Хот. *Ґі́ти до́бри бу́дут спа́ти вночи́, шо так нагирцува́лиси* (Чорнівка Нов.).

НАГІРКУВА́ТИСИ, док. Зазнати багато горя, поневірянь, набідуватися. Нов., Хот. *Я так нагіркува́ласи, най бог боро́нит!* (Топорівці Нов.).

НАГІЩО́ВУВАТИ, док. **НАГІЩУВА́ТИ**. Див. **НАГАЙЦО́ВУВАТИ**. Заст., Кіцм.

НАГЛУ́М, незм. Підряд, без розбору. Нов., Хот, Кельм. *В нас такі́ сви́ні, шо всьо ї́дя́ наглу́м* (Чепоноси Хот.).

НАГЛЯ́БИСТИЙ. Сутулий. Заст., Кіцм. Див. **НАХЛЯ́БИСТИЙ**.

НАҐНЬО́ТОК, рідше **НАҐНЬО́ТИК**, **НАНЬО́ТИК**, -тка, ч. Мозоль від тісного взуття. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Мо́я ґі́вка купу́є малу́ о́бuву та й, ади́, ма́є на па́льцах наґньо́тки* (Зруб-Комарівський Стор.). *Таки́й наґньо́тик надави́ла-м, шо ходи́ти ни мож* (Ставчани Кіцм.). *В ме́ни на нозі́ зроби́вси наньо́тик* (Ясени Стор.).

НАГОЛІКА́ТИ, **НАГУЛІКА́ТИ**, **НАГУЛЬОКА́ТИ**, док. Накричати, нагримати на когось, накинутися з лайкою. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Він на ме́ни накричя́в, наголіка́в, я си спу́дела* (Ржавинці Заст.). *На Митра́ нагульока́ли, а він типер сам ни знаї́, шо ро́би* (Слобідка Глиб.).

НА́ГОЛОВОК, -вка, ч. Дитячий чепчик. Заст. *Убира́й дити́ну у на́головок, аби́ си ни застуди́ла* (Дорошівці Заст.).

НАГО́ПАТИСИ, док. Напрацюватися, важко б'ючи довбнею або іншим знаряддям. Стор. *Так-им наго́павси со́киров тих дров, шо рук си ни чую і голова́ си розва́лює* (Слобода-Комарівці Стор.).

НАГРИЗА́ТИ, док. **НАГРИ́ЗТИ**, **НАГРИ́СТИ**. 1. Натирати, намулювати (ногу). Заг. *Ті чо́боти нагри́зли мині́ міхурі́* (Прилипче Заст.). 2. перен. Дошкуляти, допікати лайкою, моралізаторством. Глиб. *Ви зна́йти лиш до́бри нагри́сти, а потому́ добрі́іти* (Черепківці Глиб.). 3. перен. Завдавати багато клопоту, турбот. Глиб. *Так мине́ ті ґіти́ска нагри́зли, що рас!* (Кам'янка Глиб.).

НАГРИ́ЗТИСИ, док. Турбуючись про кого-небудь, багато пережити, перехвилюватись. Заг. *Як пішли́ мо́ї вби́два сини́ на во́йну, що ми вже з стари́м нагри́злиси, по́ків вирну́лиси додо́му* (Чорнівка Нов.).

НАГРУ́ДНИК, -а, ч. 1. Безрукавий кожушок, оздоблений хутром. Заст., Глиб., Хот. *Давно́ вбира́лиси в сорочки́, а зве́рху вбира́ли нагру́дники з ове́чої шкі́ри.* 2. Орнаментальна вишивка на грудній частині сорочки. Заст. *Мо́ї ма́ма вишили мині́ до соро́чки ду́жи фа́йні нагру́дники* (Брідок Заст.). 3. Основна частина кінської збруї. Заг.

НАГУЛІКА́ТИ, НАГУЛЮКА́ТИ. Накричати, нагримати на когось, накинутися з лайкою. Глиб. Див. **НАГОЛІКА́ТИ**.

НАГУ́ЛЮВАТИСИ (-СА), зв. док. **НАГУЛЯ́ТИСИ (-СА)**. Багато досхочу потанцювати, натанцюватися. Заг. *Так нагуля́вси, що аж но́ги боля́* (Чорнівка Нов.).

НАГУ́ЦАТИСИ (-СА), док. Багато, досхочу нагойдатися. Нов., Хот. *Ді́ти від ра́ня уже́ до́ста нагу́цалиси* (Рідківці, Нов.).

НАГУШПА́НИТИ, док., знев. Побити кулаками, відлупцювати. Заст., Хот. *Нагушпа́нив ту дити́ну, що вна аш пищит* (Юрківці Заст.).

НАҐЛЬОҐА́НИТИСИ (-СА), док., згруб. Жадібно, великими дозами напитися. Нов., Хот., Кельм. *Наґльо-ґа́нивси, що ни зна́є, в які́ две́рі йти* (Ставчани Хот.). Див. ще **ЖЛЬОҐА́НИТИ**.

НАҐНЬО́ТИК, рідк. Мозоль від тісного взуття. Кіцм. Див. **НАГНЬО́ТОК**.

НАДАВА́ТИ, док. **НАДА́ТИ**. 1. Відправляти, посилати. Заст., Кіцм., Стор. *Той робу́чий батальо́н нада́в мине́ в Сня́тин* (Неполоківці Кіцм.). 2. Постановляти, розпоряджатися. Кіцм., Стор. *Я пішла́ була́ в Гільчу руба́ти, як то в нас було́ завидино́, бо так сільра́да надава́ла* (Банилів-Підгірний Стор.). 3. Оформляти, видавати (документ). Стор., Глиб. *Та й надава́ла ма́ма пас (па́спорт) за то́го хло́пца, шоб го пусти́ли до та́та туда́* (Великий Кучурів Стор.).

НАДА́ЛИКУ, незм. Віддалік, на певній відстані. Див. **НАДЕ́ЛИКУ**.

НАДВИГА́НЮВАТИСИ (-СА), док. **НАДВИГА́НИТИСИ (-СА)**. Натомлюватися, переносячи важкі предмети. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Щодни́ни я так надвига́нююса то́го камі́ння, що як прийди ниді́ля, то лиш сп'ю* (Дністрівка Кельм.). *Надвига́нивси мішкі́в, що й світ мині́ ни ми́лий* (Долиняни Хот.).

НАДВИ́ГАТИСИ (-СА), док. Див. **НАДВИГА́НЮВАТИСИ (-СА)**. Заг. *Кре́пко ми надви́галиса, як носи́ли ті мішки́* (Козиряни Кельм.).

НАДВІРНЯ́К, -а, ч. Порося, яке ще не поставлене на відгодівлю. Хот., Кельм., Сок. *Трима́ємо два надвірняки́, мо́жи по́тім ви́гудуємо на заріз* (Атаки Хот.).

НАДГОРО́ДА, -и, заст., рідк. Нагорода. Заст., Кіцм., Стор. *Та царі́вна дава́ла надгоро́ду то́му, хто слабо́го привезе́* (Кіцмань Кіцм.).

НАДГОРО́ДЖУВАТИ, док. **НАДГОРОДИ́ТИ**, заст., рідк. Нагороджувати.

Заст., Кіцм., Стор. *Голова кажи: "Знаси що? Траба цу бабку надгородити кимос вилким подарком". А бабка кажи: "Ви надгородіт того, хто це зробив"* (Новосілка Кіцм.).

НАДЕЛИКУ, **НАДАЛИКУ**, незм. Віддалік, здалеку, на певній відстані. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Йой, чую, а то кричит хтос надалику: "Маріє Николаївно! До данцу!"* (Шипинці Кіцм.). *Та й приходє старости, а брат ще надалику махає руками, шо йдут до хати* (Заболоття Стор.).

НАДЖЮНДЖЮРИТИ, док., знев. Настовбурчити волосся, головний убір тощо. Заг. *Ти шапку наджюнджюрила, як кугут гребінь* (Атаки Хот.).

НАДЖЮНДЖЮРИТИСИ (-СА), **НАДЖУНДЖУРИТИСИ (-СА)**, **НАДЖИНДЖУРИТИСИ (-СА)**, **НАДЖЬОНДЖЬОРИТИСИ (-СА)**, док., знев. 1. Піднімати догори пір'я, шерсть чи щетину від страху або зла, наїжачуватися, настовбурчуватися. Заст., Кіцм. *Сидимо ми так в засідці, аж раптом мій пес чогос наджинджуривси: витко, зачув, шо хтось іде* (Валява Кіцм.). 2. ірон. Прибрати зарозумілого, чванливого вигляду, гороїжитися. Заг. *Нати, чо він наджунджуривси?* (Борівці, Кіцм.). *Ти чьо наджьонджьоривси, як кугут на морозі?* (Подвір'ївка Кельм.). *Подивиса, як Маруся наджєнджюриласа!* (Чепоноси Хот.).

НАДЖЬОРКАНЮВАТИ, док. **НАДЖЬОРКАНИТИ**, згруб. Наливати. Хот., Кельм. *Наджьорканила повний бітончик квасу* (Подвір'ївка Кельм.).

НАДИЛИБАТИ, док., рідк. Зустріти. Хот., Кельм., Сок. *Вийшов з дому сам, а по дорозі надилибав сусіда* (Долиняни Хот.). *Який їхав, таку здибав, такий таку надилибав* (Атаки Хот.).

НАДІЙМАТИСИ (-СА), док. **НАДІЙМИТИСИ (-СА)**. Стишуватися, припинятися. Нов., Кельм., Хот. *Сигодни дощ вже май надіймаєси, бо ни так си темно* (Чепоноси Хот.). *Кобі надіймилоса курити с печі* (Ленківці Кельм.).

НАДІЛЮВАТИ, док. **НАДІЛИТИ**. Наділяти. Заст., Кіцм., Стор. *Ти й там ділили, наділювали землі* (Новосілка Кіцм.).

НАДІЯ, -ї, ж. Сподівання. Заг. ***При надії бути**. Бути вагітною. Заг. *Василева Дарка сами при надії була тогди* (Снячів Стор.).

НАДОГОРЮВАТИ, док. **НАДОГОРИТИ**. Набридати, надокучати. Стор., Глиб. *Ти нам усім надогорев* (Турятка Глиб.).

НАДОЛИНІ, незм. Внизу. Заст., Кіцм. *Наш кум колис тримав той город, шо надолині* (Задубрівка Заст.).

НАДОЛИНУ, незм. Вниз. Заг. *Ану, сподні надолину, най я тобі дам зо два, бис знав, як мами не слухатиси* (Слобідка Глиб.).

НАДРІБНО, незм. Дрібними шматками, дрібно. Кіцм., Стор., Глиб. *Я завши кришу барабулю надрібно, то борши варитси* (Старосілля Кіцм.).

НАДРЯГНУТИ, **НАДРЯГТИ**, док. Перебуваючи довго на холоді, сильно змерзнути; намерзнутися. Вижн., Стор. *Клади борзо вогонь, бо я так надряг сигодни в поли, шо аж коліна ни згинаютси* (Коритне Вижн.).

НАДСАДА, -и, мед. Грижа. *Дістав надсаду від тої роботи коло ковбків* (Вашківці Вижн.).

НАДУВАТИСИ (-СА), док. **НАДУТИСИ (-СА)**. Набрякати. Хот., Кельм., Сок. *У хаті рами надулиса, шо й вікна ни мож заперти* (Білівці Хот.).

НАДУШАЛА, -и, ж., **НАДУШАЛО**, -а, с., мед. Задуха. Стор., Глиб.

Каилаї як літо, так і зима, бо маї надушалу (Горбівці Глиб.).

НАЗАДГУ́ЗЬ, незм. Задом, задки. Заст., Кіцм., Стор. *А вона́ пома́ло наза́дгузь, назадгу́зь до двири́й і втікла́* (Прилипче Заст.).

НАЗБИТКУВА́ТИСИ, док. Скривдити, обдурити; назнущатися. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ходи́в да́лі два ро́ки, назбиткува́вси над дівчинов, а тепе́р до дру́гої хо́дит* (Товтри Заст.). *Щес ни назбиткува́вси над худо́бов?* (Брусниця Кіцм.).

НАЗВИ́Ш, незм., рідк. Більше. Заст., Хот. *Наколи́ ми ту муку́ розгіли́ли і зва́жили, то в мо́їм мішку́ бу́ло дві килі́ назви́ш: му́сів'єм вітсипа́ти* (Репужинці Заст.).

НАЗДО́ВЖ, незм. Впродовж. Хот., Кельм., Сок. Див. **НАВЗДО́ВЖ**.

НАЗЗІДА́ТИСИ, док. Неодноразово зазнавати великих переживань. Заст., Кіцм., Стор. *Кі́лько я з дітьми́ наму́чиласи, наззіда́ласи, за́ків повіроста́ли. Пра́вда, тепе́р мине́ ни забува́ют* (Кам'яна Стор.).

НАЙ[1]. 1. част. Хай, нехай. Використовується для утворення наказового способу дієслів. Заг. *Най поро́би хло́пиц за ме́ни тро́хі, а я тимча́сом вам допомо́жу прашува́ти* (Зелена Кельм.). 2. част. Гаразд, добре, нехай. Використо-вується для вираження згоди. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ну, най! Роби́, як зна́єш!* (Черепківка Глиб.). 3. част. Нехай. У сполученні з **ану́** і дієсловами І-ої ос. теперішнього і майбутнього часу вживається для вираження побажань, готовності, прагнення до чого-небудь. Заг. *Ану́ най ви́жу, шо то за така́ муде́рна ку́ртка* (Старосілля Кіцм.). *Ану́ най прочита́ю, від кого це письмо́* (Вартиківці Кельм.). 4. част. Входить до складу словосполучень, що виражають різноманітні значення. Заг. ***Най тобі́ бу́ди!*** *Ану́ тебе́! А шоб тобі́ добро́!* Заг. *Най тубі́ бу́ди, як ти мине́ напу́див!* (Брусниця Кіцм.). ***Най го (ї) ві́рве!***, згруб., лайл. *Хай він (вона́) пропа́де!* Заст., Кіцм., Вижн. *Най ї ві́рве, яка́ вона́ до́бра!* (Южинець Кіцм.). ***Най на цім си кя́кни (тя́кни)***! Хай на цьому скінчиться! Хай цим обмежиться! Заг. *Угибла свиня́. І шкода́, а́ли на цім най си тя́кни!* (Карапчів Вижн.). ***Най си причь ка́же!*** Краще не говорити (не згадувати)! Не про нас кажучи. Заг. *Най си причь ка́жи, яке́ їму́ вкла́доси на ши́ї!* (Чепоноси Хот.).

НАЙ[2], дит., част. спонукальна. Уживається в значенні, близькому до **не бери́, не руш, обли́ш, не чіпа́й**. Заг. *Васи́льку, най то, бо впіче́сси!* (Юрківці Заст.). *Ану́ най ту кни́шку, бо О́ля бу́ди свари́тиси* (Атаки Хот.).

НАЙ[3]. 1. спол. Допустовий. Нехай, хоч. Заг. *Най він кому́с бу́ди і неми́лий, а я єго́ лю́б'ю!* (Клинівка Стор.). *Най би вона́ була калі́ка на́ти яка́, я ї не ле́шу ні́г'ди* (Корчівці Глиб.). 2. спол. Мети. *Неха́й вітсу́ну вокріп набі́к, най уже́ ни кі́пит* (Топорівці Нов.).

НАЙБО́РЗО, незм. Дуже швидко, найшвидше. Заст., Кіцм. *Ми то́го ни хоті́ли, а́ли брат ні́би здурі́в і напосі́вси, аби́ вона́ бу́ла єго́ жі́нков і то найбо́рзо* (Нижні Станівці Кіцм.).

НАЙБО́РШИ, незм. Найшвидше. Заг. *Я найбо́рши ві́сапала свій горо́диц* (Чепоноси Хот.). Див. ще **НАЙБО́РЗО**.

НАЙКЬ, част. видільно-підсилювальна. Навіть. Заст., Кіцм., *Ти дес бі́гаєш, а мині́ найкь олію нима́ куму́ прине́сти* (Брідок Заст.).

НА́ЙКО, -а, ч. Людина, схильна відкладати роботу на пізніший час. Кіцм. *До робо́ти лі́пший га́йко, як на́йко, бо га́йко уже́ всьо ро́бит, а*

найко на потому вітккладає (Старосілля Кіцм.).

НАЙМАЛИЙ, Дуже малий, найменший. Глиб., Нов. *Тот наймалий був Михайлик* (Топорівці Нов.).

НАЙТЕ, НАЙТИ, дит., частка спонукальна. Уживається в значенні **не беріть, не руште, не чіпайте, облиште** при звертанні до кількох дітей або як форма пошанної множини при звертанні дітей до старших. Заг. *Найте тарелі, бо поб'єте* (Васловівці Заст.). *Найти, мамко, найти, ни сварі́т її: вона це мала* (Вікно Заст.). Див. ще **НАЙ**[2].

НАЙФАЙНІШИЙ. Найкрасивіший. Заг. *Наша хата найфайніша на всьо село!* (Зарожани Хот.).

НАКАЖЄТИ, недок. Мучитися, бідувати. Стор., Глиб. *Дужи Аксинія накажєї з тими гітьми* (Слобідка Глиб.).

НАКАЗУВАТИ, док. **НАКАЗАТИ**. Наговорювати, обмовляти, зводити наклеп на когось. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ни ходи мині с тим Вонцьом, бо він нифайни наказує поза вочи на теби і на нас* (Мусорівка Заст.).

НАКАЛАФУЦЬКУВАТИ, док. **НАКАЛАФУЦЬКАТИ**, знев. Змішувати які-небудь рідини. Кіцм., Стор. *Накалафуцькала всіляких фарбів, а то вішло, шо йкес сиви* (Брусниця Кіцм.).

НАКАПАРЮВАТИ, док. **НАКАПАРИТИ**, Насмічувати, неохайно робити щось. Заг. *Забирайси гет, ни накапарюй мині на столі* (Колінківці Хот.). *Божи, як ти, хлопчи, накапарив у хакі!* (Чорнівка Нов).

НАКИРИНЮВАТИ, НАКІРИНЮВАТИ, док. **НАКИРИНИТИ, НАКІРИНИТИ**. Набруднювати, насмічувати, **робити кирину**. Заг. *Ці діти лиш накиринювати знают, а ти претай та й претай за ними* (Великий Кучурів Стор.). *Ади, як накіринили кругом, а за собов нічо ни запрятали* (Подвір'ївка Кельм.).

НАКИТЮВАТИСА, док. **НАКИТИТИСА**. Наряджатися. Хот., Кельм. *Куда це так дівки накитюютса?* (Клішківці Хот.). *Дівки як накитяса, як вберутса всі в сятошни, то ни мож налюбуватиса* (Атаки Хот.).

НАКІНЕЦ, незм. Нарешті, зрештою. Кіцм., Стор. *Діти єго просє, хоця йти, де той шаниц, і він накінец позволив* (Новосілка Кіцм.).

НАКІРИНЮВАТИ. Див. **НАКИРИНЮВАТИ**.

НАКЛАДАТИ, док. **НАКЛАСТИ**. 1. Вишивати бісером, пришиваючи його до тканини; оздоблювати одяг художньою аплікацією. Заст., Кіцм. *Навчи мене накладати ціткамі сорочку* (Прилипче Заст.). 2. рідк. Виконувати арифметичну дію додавання. Глиб. *Ади, малий мій пиши й чітаї, а накладати рас ни годин* (Слобідка Глиб.). 3. рідк. Будувати. Вижн., Стор. *Адіт, які файні хати наклали собі люди на ці вулици* (Карапчів Вижн.). 4. Одягати на себе багато всякого одягу. Заст., Кіцм. *Але наклалас на себе!* (Погорілівка Заст.). 5. Багато наскладати, заготовляти чого-небудь. Хот., Кельм., Сок. *Треба дров нарубати та й накласти на зиму* (Білоусівка Сок.).

НАКЛЬОВУВАТИ, док. **НАКЛЮВАТИ**. 1. Відкладати яйця (про комах). Заст. *Йди до пивниці та подивиси, чи муха ни наклювала мнєсо* (Кулівці Заст.). 2. Клювати (про рибу). Глиб. *Після доцу дуже добре накльовує* (Черепківці Глиб.).

НАКО, част. наказово-спонукальна. Уживається із значенням **візьми-но, візьми-бо**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Нако, Юрчику, попробуй бабиної начинки* (Неполоківці Кіцм.). Див. ще **НА**[2].

НАКО́ВТАЧ, -а (-є), орн. Дятел. Глиб. *Ади́, на я́блуню сів нако́втач* (Кам'янка Глиб.).

НАКО́Л, -а, мед., рідк. Ін'єкція. Кельм., Сок. *Вче́ра в шко́лі ді́тим кла́ли нако́ли* (Сокиряни Сок.).

НАКОЛИ́[1]. 1. спол. Як тільки, тільки-но. Заг. *Типе́р, наколи́ жі́нка засла́бла, забира́ют до болни́ці. А це давно́ ни бу́ло так* (Южинець Кіцм.). *Наколи́ то́ си звари́ло, зра́зу насипа́ют у таре́лі, аби́ си лови́в студине́ц* (Мигове Вижн.). 2. спол. Коли, якщо. Заг. *Наколи́ коло́пні вже сухі́, ї́х відво́зя дудо́му* (Рідківці Нов.). 3. Перша частина складеного парного спол. **Наколи́... то**. Якщо... то. Заг. *Наколи́ сніг роста́вси, то ми вже у ха́ті не сидимо́* (Киселів Кіцм.).

НАКОЛИ́[2], присл. Раптом, аж тут. Заст., Кіцм., Стор. *Наколи́ уна́ чу́є, а то вже му́зика гра́є* (Новосілка Кіцм.).

НАКО́РОТКО, незм. 1. Коротко. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Шос цу спідни́цу пусти́ли ду́жи нако́ротко* (Дорошівці Заст.). 2. Стисло, коротко. Кіцм., Стор., Глиб. *Ти мині́ май нако́ротко це всьо роскажи́* (Слобідка Глиб.).

НАЛА́ГОДЖУВАТИ, НАЛА́ГОЖУВАТИ, НАЛА́ГОДЮВАТИ, док. **НАЛА́ГОДИТИ**. Наготовляти, наварювати, напікати. Заг. *Йой, я ті́ко нала́година, а ку́ми ни прийшли́* (Банилів Вижн.). *Ну, ро́бля вни вбід, збира́юцца, нала́годили, навари́ли* (Білоусівка Сок.). *Тра́ба нала́годжувати бага́то, бо, мо́жи, свати́ прийдут* (Лівинці Кельм.).

НАЛА́ГОДЖУВАТИСИ (-СА), НАЛА́ГОЖУВАТИСИ (-СА), НАЛА́ГОДЮВАТИСИ (-СА), док. **НАЛА́ГОДИТИСИ (-СА)**. Приготуватися до прийому гостей. Заг. Був храм. *Ми так нала́годилиса, а з роди́ни ніхто́ ни прийшо́в, бо си́лни мочи́в дощ* (Грозинці Хот.). *Чика́лим бага́то го́стий та й си нала́годили страшне́ бага́то* (Кулівці Заст.).

НАЛАДО́ВАНИЙ. 1. Навантажений, щільно наповнений. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Фі́ра наладо́вана, лиш ї́хати* (Кострижівка Заст.). 2. Заряджений (про зброю). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ни пха́йси, бо рушни́ца наладо́вана* (Слобідка Глиб.).

НАЛАДО́ВУВАТИ, док. **НАЛАДУВАТИ**. 1. Навантажувати, щільно наповнювати вантажем що-небудь. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ни наладо́вуй таку́ по́вну фі́ру сі́на, бо ті нибоже́та ни вікє́гнут на гору́* (Корчівці Глиб.). *Так биса́ги налаДува́ла, шо аж си ві́гнула під ни́ми* (Рідківці Нов.). 2. Заряджати зброєю. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Наладува́ти кано́ну ни ко́ждий зна́ї* (Турятка Глиб.).

НАЛАДО́ВУВАТИСИ (-СА), док. **НАЛАДУВА́ТИСИ (-СА)**. 1. Заряджатися (про зброю). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *В гвер наладо́вуї́си п'є́ть куль, а в рушни́цу – лиш оде́н а́бо два патро́ни* (Михальча Стор.). 2. знев. Сильно наїдатися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ни наладо́вуйси так, дити́но, ти́ми фасу́лями, бо че́риво трі́сни* (Снячів Стор.).

НАЛАЗЄ́ТИ, НАЛА́ЗИТИ, НАЛІЗА́ТИ, док. **НАЛІ́СТИ**. 1. Нападатися на кого-небудь, погрожувати. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Шо ви на ме́ни нала́зити?* (Дорошівці Заст.). *Ни тра́ба налазє́ти на не́го, то й ма́ма єго́ ни бу́ди з на́ми свари́тиси* (Маморниця Глиб.). 2. Приходити, набиватися. Заг. *Васи́ль фурт нала́зи до сусі́цкої ді́вки, а́ли с то́го ніц ни бу́ди, бо старі́ го ни хотя́* (Великий Кучурів Стор.).

НАЛЕ́ЖАЧИ, НАЛЕ́ЖАЧІ, НАЛЕ́ЖІЧКИ, незм. Лігма, лежачи. Заг.

Не читай належачі, бо збавиш очи! (Брусниця Кіцм.). *Довго читав належічки, потому заснув* (Рідківці Нов.).

НАЛЕ́ЖНИЙ. Повинен, повинний. Заст., Кіцм., Стор. *Робелам у колгоспі, шем належна була рік робити до пенції* (Киселів Кіцм.).

НАЛИ́СНИК, -а, ч., кул. 1. Корж, пиріг або кукурудзяний хліб, замішаний на кислому молоці та яйцях і спечений на капустяному листку. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Мої налисники шос пригоріли* (Клішківці Хот.). 2. Млинець, у який загорнута начинка з сиру, повидла тощо. Заг.

НАЛІ́Г, -у, ч. Схильність, пристрасть до чого-небудь. Кіцм. *Чоловік мій так добрий, али маї трохи наліг до горівки* (Валява Кіцм.).

НАМАҐУ́ЛЮВАТИ, док. **НАМАҐУ́ЛИТИ**, знев. 1. Багато й неакуратно намотувати щось. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ни намаґулюй тіко тих онучів, бо нога ни піди в чобіт* (Карапчів Вижн.). 2. перен. Намовляти. Кіцм., Стор. *Наші буна намаґулили Ольку ни йти за Василя* (Іванківці Кіцм.).

НАМА́ХУВАТИСИ, док. **НАМАХНУ́ТИСИ**. Замахуватися. Заст., Кіцм. *Узяв він сокиру, намахнувси і хочі рака зарізати, а рак говори чоловічим голосом* (Новосілка Кіцм.).

НАМАШКАРИ́ТИ, док. до **МАШКАРИ́ТИ**. Облаяти, висварити когось. Заг. *Ти ї намашкари, шоби вна туда більши ногов ни ступила* (Рідківці Нов.).

НАМИ́СНИК, -а, ч. Мисник. Хот., Кельм., Сок. *Як помиєш миски, то ни клади їх зразу в намисник, най випред просохнут* (Долиняни Хот.).

НА́МИЧЬКИ, незм. Пошепки, по секрету. Кіцм., Стор. *Памнєтаю, шо прийшов він до нас і шос намичьки нам уповідав* (Южинець Кіцм.).

НА́МІСТЬ, прийм. Замість. Вижн., Стор. *Тато обіцяв купити фустку, а намість фустки купив мині файні капці* (Карапчів Вижн.).

НАМІХРЕ́, **НАМИХРЕ́**, незм. Їйбогу правда! Нов., Хот., Кельм., Сок. *Намихре, шо ни подарую я сего тому катюзі!* (Рідківці Нов.). *Наміхре, шо виділам це своєми очима!* (Білівці Хот.).

НАМОЦО́ВУВАТИСИ (-СА), **НАМУЦО́ВУВАТИСИ (-СА)**, док. **НАМОЦУВА́ТИСИ (-СА)**, **НАМУЦУВА́ТИСИ (-СА)**. 1. Напрацюватися, до втоми натруджуватися. Заг. *Давно, як копали бураки або картофлі, то так си намоцуєш за цілий день, шо ни мож вночи ногами кінути, а типер більши всьо машинами роб'я* (Ставчани Кіцм.). 2. Настоюватись, робитись міцнішим (про настій, спиртні напої). Заг. *В боцці ще намоцовуїси сигорішни вино, ще пихтит* (Малинівка Нов.). *Слив'янка в виликім бутили вже доста намуцуваласа* (Недобоївці Хот.).

НАМОШКОРО́ДИТИСИ (-СА), док. Навозитися, навовтузитися коло чого-небудь. Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот. *Намошкородивси коло того города, а вода всьо замулила* (Великий Кучурів Стор.).

НАМУ́ЦКУВАТИ, **НАМУ́ЦЬКУВАТИ**, док. **НАМУ́ЦКАТИ**, **НАМУ́ЦЬКАТИ**, знев. 1. Неакуратно, абияк покривати що-небудь фарбою, намазувати чимсь. Заст., Кіцм., Стор. *Агій, намуцкалаєс земню так, як ни собі!* (Валява Кіцм.). 2. Несмачно, абияк приготовляти їжу. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Шос таке, жінко, ти мині намуцькала, шо їсти ни мож* (Слобода Нов.).

НАМУЦО́ВУВАТИСИ (-СА), **НАМУЦУВА́ТИСИ (-СА)**. Див. **НАМОЦО́ВУВАТИСИ (-СА)**.

НА-НА́! НА-НА-НА́!, виг. Уживається для підкликання тварин, зокрема корів, коней, рідше собак. Заг. *На-на́, мале́нька, на* (Дорошівці Заст.). Див. ще **НЯ-НЯ́**.

НАНА́ШКА, -и (-і), рідк. 1. Хрещена мати, свідок при реєстрації народження дитини. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *На́ша нана́шка ду́жи ма́ласи в го́норі на звізди́нах* (Юрківці Заст.). 2. Весільна мати. Заг. *У нас на ма́тку ка́жут нана́шка* (Лукачівка Кельм.). Пор. ще **МА́ТКА**.

НАНА́ШКО, -а, ч., рідк. 1. Хрещений батько. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *До́рцин дід – то був мій нана́шко* (Рідківці Нов.). 2. Весільний батько. Заг. *У по́вницу нана́шко дав п'ідісе́кь рублі́в* (Горбівці Глиб.).

НАНА́ШУЛ, -а, ч. Хрещений або весільний батько. Хот., Кельм., Сок. *Манта́ ще є у нана́шула* (Коболчин Сок.). *Молоді́ віхо́дя с клу́бу, йдут собі́ додо́му до нана́шула і там їх прийма́ют* (Хотин).

НА́ОБЗІР, НАО́БЗІР, незм. Навмання, не вибираючи дороги. Заст. *Солда́ти ішли́ нао́бзір, бо доро́ги в сило́ ніхто́ ни знав* (Юрківці Заст.).

НАНО́СЮВАТИСИ, НАНО́ШУВАТИСИ, док. **НАНОСИ́ТИСИ**. Довго носити одяг, взуття. Заст., Кіцм. *Мо́я ма́ма наноси́ласи тих чобі́т два́кціть і п'єк ро́ків і я ще ді́вчинов доно́сювала їх* (Костріжівка Заст.).

НАНЬО́ТИК, -а, ч. Сухий мозоль. Стор., Глиб. Див. **НАҐНЬО́ТОК**.

НА́ПА, -и, ж., заст., рідк. Географічна карта. Стор. *Я до́бри коли́с знав на́пу* (Великий Кучурів Стор.). Див. ще **МА́ПА**.

НАПАКО́ВАНИЙ, знев., згруб., перен. Нагодований, ситий. Кіцм., Стор. *Коро́ва вже така́ напако́вана, що аж ле́дви ди́хаї* (Ясени Стор.).

НАПА́ЛЬОК, -лька, ч. Відділення для великого або кожного пальця в рукавиці. Нов., Хот., Кельм. *Уже́ конча́ю плести́ доло́ню, уплету́ напа́льок – і рукави́ця гото́ва* (Зелена Кельм.).

НАПАМНЯТА́ТИ, док. Пригадувати, згадати. Заст., Хот. *Я вам ни го́дин напам'ята́ти, що тут ра́нчи було́* (Ржавинці Заст.).

НАПА́ПУВАТИСИ, док. **НАПА́ПАТИСИ**, дит. Наїдатися хліба. Глиб. *До́ця ма́мина! Ти вже напа́паласи?* (Черепківці Глиб.).

НАПАРДЖЬО́ЛЮВАТИ, НАПАРЖЬО́ЛЮВАТИ, док. **НАПАРДЖЬО́ЛИТИ, НАПАРЖЬО́ЛИТИ**, знев., ірон. Абияк наготовляти багато всякої їжі. Нов., Хот., Кельм. *Ни тра́ба так бага́то напарджьо́лювати, бо ни всі го́скі бу́дут* (Довжок Нов.).

НАПАРФУ́НЕНИЙ, НАПИРФУ́НЕНИЙ. Напахчений парфумами. Стор., Глиб. *Митро́ прийшо́в сиго́дни до нас таки́й напирфу́нений, що но* (Ясени Стор.).

НАПАРФУ́НЮВАТИ (-СИ, -СА), НАПИРФУ́НЮВАТИ (-СИ, -СА), док. **НАПАРФУ́НИТИ (-СИ, -СА), НАПИРФУ́НИТИ (-СИ, -СА)**. Напрахчувати (ся) парфумами. Заг. *Ану́ най тибе́ раз напарфу́ню, би па́хло від те́би* (Великий Кучурів Стор.). *Сого́дни йду Йва́нови за ста́росту, то са би зда́ло напирфу́нити* (Грозинці Хот.).

НА́ПАСНИЙ, НАПА́СНИЙ. Набридливий, нав'язливий, причіпливий. Заг. *Ни будь таки́й напа́сний, відчи́писи від ме́ни!* (Дорошівці Заст.). *Мій син як вожини́вси, то став таки́й напа́сний, що ни мо́жна жи́ти з ним* (Нові Драчинці Кіцм.).

НАПАСТУВА́ТИ, недок. Безпідставно звинувачувати когось, нападати на кого-небудь. Заг. *Вона́ заду́рно*

напастуї мине, що ніби я шос у неї взяла (Нові Драчинці Кіцм.). *Ни напастуй мине кілько, бо будиш гріх мати* (Грозинці Хот.).

НАПАЦИТИСИ(-СА), док. Багато зазнати лиха, натерпітися. Заг. *А ми за своє жикє всего си напацили* (Новосілка Кіцм.).

НАПАТКА, -и, ж., риб. Рибальське знаряддя, хватка. Заст., Кіцм., Нов. *Лиш покладь напатку – і вікігниш рибу* (Погорілівка Заст.). *Напатков ловити рибу ни позволяют* (Брусниця Кіцм.).

НАПИВАТИ, док. **НАПИТИ**. 1. Випивати спиртного на певну суму грошей. Заг. *Чьоловіче мій, я в корчьмі була: ни багато я напела, лишень на вола* (Южинець, Кіцм.). 2. Пити в борг. Заст., Кіцм., Стор. *С Проця сміются, що він за тиждінь напиває по буфетах на місічну зарплату, а як зафасує, то лиш розносит, що винен* (Старосілля Кіцм.).

НАПИВАТИСИ (-СА), док. **НАПИТИСИ (-СА)**. Звертатися з тостом до кого-небудь і випивати за його здоров'я. Заг. *Батько напивси до фінів і поблагословив їх, аби вони дружно і щєсливо жили* (Нові Бросківці Стор.).

НАПИРАТИ, док. **НАПЕРТИ**, зв. бесос. Дуже забагати чогось, мати невідкладну потребу в чомусь. Заг. *От тибе наперло їти в таку погоду на ярмарок* (Грозинці Хот.).

НАПИРИБИСА, НАПИРИБИСАГ, незм. Через плече. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Зв'яжи сумки докупи і возми напирибисаг: так лекши нестя* (Чорнівка Нов.). *Я в руках це ни донесу, лиш напирибиса треба брати* (Атаки Хот.).

НАПИРФУНЕНИЙ. Напахчений парфумами. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Див. **НАПАРФУНЕНИЙ**.

НАПИХАТИ, док. **НАПХАТИ**. 1. Відгодовувати домашню птицю, насильно напихаючи кормом. Заг. *Мама цей год напихала качок* (Білівці Хот.). Див. ще **НАБИВАТИ**. 2. згруб., перен. Насильно годувати дитину. Заг. *Кіл'ко вже можна напихати дитину, аді, знов плачи!* (Кіцмань).

НАПІМНУТИ. Док. до **НАПОМИНАТИ**.

НАПЛЕКАТИ, НАПЛЯКАТИ, док. до **ПЛЕКАТИ, ПЛЯКАТИ**. 1. Нагодувати немовля материним молоком. Заг. *Йой, біжу додому скоро, бо маю дитину наплекати!* (Кулівці Заст.). *Ти йди вперед дитину наплякай, а тоди будиш сливки перебирати* (Грозинці Хот.). 2. Нагодувати маля молоком чи спеціальною сумішшю з соски. Заст. *Налий малому молока у флящину та й наплякай* (Ржавинці Заст.). 3. Нагодувати будь-яку маленьку домашню тварину молоком матері. Заг. *Траба піти наплякати ягня, бо вівця його не підпускає* (Грозинці Хот.). *Наплякай ягня, бо голодне від ранку* (Новоселиця Кельм.).

НАПОВІДАТИ, док. **НАПОВІСТИ**. Наказувати, напучувати, повчати. Заг. *Мині тато наповідав, би я виртавси борзо додому* (Валява Кіцм.). *Мама мині наповіла, аби я ни ходила вулицами* (Сокиряни).

НАПОВІДАТИСИ (-СА), док. **НАПОВІСТИСИ (-СА)**. Багато і захоплено розповідати, насититися розповідями. Нов., Хот., Кельм. *Та баба ни годна си наповісти, бо бачєла, як по Хотіни бігав офтонибіль* (Грозинці Хот.). Див. ще **НАВПОВІДАТИСИ**.

НАПОЛОВИНІ, незм. За половину (робити); навпіл (ділити). Заг. *Давно беззимельні люди робили в пана наполовині – за половину хліба* (Ширівці Хот.).

НАПОЛУДНЕ, НАПУЛУДНЕ, незм. Опівдні. Заг. *Наполудне овад дуже кусає*

худобу (Погорілівка Заст.). *А напулудне уже діти ідут на обід* (Новосілка Кіцм.).

НАПОМИНАТИ, док. **НАПІМНУТИ**. 1. Нагадувати. Заг. *Дерехторь рас напімнув, і того доста: хлопиц як ни той став* (Гаврилівці Кіцм.). *Ти мині віддай гроші, а то сором тілко напоминати* (Долиняни Хот.). 2. Докоряти, дорікати. Кіцм., Стор. *Орест напоминав мине, що я рітко приїхаю до мами* (Старосілля Кіцм.).

НАПОПЕРЕК, незм. Упоперек. Вижн., Стор. *Він сідає на сивого коня, їхає диржавов наздовж і напоперек* (Банилів-Підгірний Стор.).

НАПРАВДУ, **НАПРАВДІ**, незм. Справді. Заг. *Я направду не маю коло себи ні копійки* (Брусниця Кіцм.). *Хлопці подумали, що направді голка є в полотні, і дали мині полотно* (Комарівці Стор.).

НАПРАВ'ЄТИ, **НАПРАВ'ЯТИ** і **НАПРАВЛЄТИ**, **НАПРАВЛЯТИ**, док. **НАПРАВИТИ**. 1. Розгинати, робити рівним, випрямляти. Заг. *Направ листок і не загинай, бо книжка псуєси* (Васловівці Заст.). *Я думав, що то нові цвєки, а то старі та ще й направ'єти траба* (Ревне Кіцм.). 2. Лагодити, ремонтувати. Заг. 3. Спрямовувати, скеровувати. Заг. 4. Посилати, давати призначення. Заг.

НАПРАВ'ЄТИСИ (-СА), **НАПРАВ'ЯТИСИ (-СА)** і **НАПРАВЛЄТИСИ (-СА)**, **НАПРАВЛЯТИСИ (-СА)**, док. **НАПРАВИТИСИ (-СА)**. 1. Розгинатися, вирівнюватися, випрямлятися. Заг. *Цей дріт ни направ'єєси, він, відий, стальовий* (Новосілка Кіцм.). *Зігнуло мине так, що і до смерти ни зможу направитиси* (Михальча Стор.). 2. Ремонтуватися. Заг. *То був такий добрий майстир, що в него всьо борзо направ'єлоси: і замки, і завіси, і всьо* (Михальча Стор.). 3. Поліпшуватися, іти на лад. Заг. 4. Іти в якомусь напрямку. Заг.

НАПРАВЦІ, **НАВПРАВЦІ**, незм. Навпростець. Заг. *Ми ідем направці, туда скорше* (Прилипче Заст.). *Ходімо навправці, май скоро будимо дома* (Подвір'ївка Кельм.).

НАПРАЖУВАТИ, док. **НАПРАЖИТИ**, кул. Насмажувати, нажарювати. Заг. *Напражилам дітим їєц, а вони ни хотя їсти* (Великий Кучурів Стор.). *Ни напражуй так багато картофлів, бо ни ззідє* (Корчівці Глиб.).

НАПРАСНИЙ. 1. Надокучливий, нав'язливий. Хот., Кельм., Сок. *От напрасний: як насядиса, то ни даст тобі спочити* (Грозинці Хот.). *Ну такий напрасний хлопиц, що ни вітчеписа* (Сербичани Сок.). 2. Наполегливий, настирливий, завзятий. Хот., Кельм. *Чоловік такий напрасний до роботи, що я з ним ни можу вітримати* (Пашківці Хот.). 3. Раптовий, несподіваний. Заг. *І в одинацєкім році Прут був силенно зіграв, али повінь ни була така напрасна, як типер* (Старосілля Кіцм.). 4. рідк., нов. Безрезультатний, даремний. Заг. *То напрасні заходи, бо з того ніц ни буди* (Коритне Вижн.).

НАПРАСНО, незм. 1. Несподівано, раптово. Заг. *Де я тобі так напрасно озму такі гроші?* (Валява Кіцм.). 2. рідк., нов. Даремно. Заг. *Напрасно ти віриш Оксані* (Волошкове Сок.).

НАПРЄТУВАТИ, **НАПРЯТУВАТИ**, док. **НАПРЄТАТИ**, **НАПРЯТАТИ**. 1. Назбирувати, заготовляти. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Ади, від ранку до вобіду напряталим два кошики козарів* (Рідківці Нов.). *У Савети має бути і падиволос: вона завши напрятує усілякого зілі* (Тарашани Глиб.). 2. Тільки док. Сховати певну

кількість чого-небудь у багатьох місцях, наховати. Заг. *Хлопці напрєтали куль у пошівлю, а як стодола ймиласи і зачела палати, то з усіх боків стрілело, шо ніхто си ни відважував іти гасити* (Старосілля Кіцм.).

НАПРИМІР, незм. Наприклад. Заст., Кіцм., Стор. *Пан, напримір, убив зайца, то не лишаї* (Михальча Стор.).

НАПРОДУВАТИСИ, док. **НАПРОДАВАТИСИ, НАПРОДАТИСИ**. Тривалий час та у великій кількості продавати що-небудь. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Напродаваламси і полотен, і сорочок, коли мама слабували* (Кліводин Кіцм.). *У склепі то як є: напродуїси товар місіць, напродуїси другий, а тут раз – і ривізор* (Банилів-Підгірний Стор.).

НАПРОСТОВУВАТИ, док. **НАПРОСТУВАТИ**. Випрямляти. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Напростуй ноги та й ни будут боліти* (Дорошівці Заст.). *Ти бири напростовуй цвахи, а я буду забивати в дошки, то скорши буди* (Клинівка Стор.).

НАПРОТІВ[1], **НАПРОКІВ, НАПРОТЮ**, незм. 1. Напроти, навпроти. Заг. *Хата нашого Міхайлика генди напротів* (Стрілецький Кут Кіцм.). 2. Навпаки, всупереч. Заг. *Та напрасна дівка: я шо ни скажу, вна форт всьо роби напроків* (Слобода-Комарівці Стор.).

НАПРОТІВ[2], **НАПРОКІВ, НАПРОТЮ**, прийм. з род. в. 1. Навпроти, напроти. Заг. *Напроків нас жили люди с сусідного сила* (Рідківці Нов.). 2. Назустріч. Заг. *На ворокях напроків молодої віхотя тато й мама с хлібом і сільов* (Чорнівка Нов.). *Вийшов брат на станцію напротю нас, зробили крик, голоса* (Ломачинці Сок.).

НАПРОТІВКУ, прийм. з род. в. Напроти, навпроти. Нов., Хот. *Їх стара хата була напротівку школи* (Рідківці Нов.). Пор. ще **НАПРОТІВ**[2].

НАПРОТІЧ, прийм., рідк. Напроти, навпроти. Кіцм. *Дівчета замастє піч, а ми йдем за хату, якраз напротіч печі дучьку проб'єм і чікаєм, коли вни ту начєнку будут вікєгати* (Ставчани Кіцм.).

НАПРОТЮ, прийм. Напроти, навпроти. Сок. Див. **НАПРОТІВ**[2].

НАПРУДЮВАТИ, док. **НАПРУДИТИ**. 1. Надавати великого розгону чому-небудь, змушувати рухатись за інерцією. Кіцм., Стор., Глиб. *Хлопиц як напрудив сани з горба, на сиду велику спер* (Стрілецький Кут Кіцм.). 2. Наношувати. Кіцм., Стор., Глиб. *Вода напрудила суда такого каміня, аж гребля зробиласи* (Лужани Кіцм.). 3. рідк. Напружувати м'язи. Хот. *Так накидавси каминю, шо аж жили напрудив* (Рашків Хот.). Див. ще **НАПРУТЮВАТИ 1**.

НАПРУТЮВАТИ, док. **НАПРУТИТИ**. 1. Напружувати, натягувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Колис як професорь хоків мине вдерити, то я ни напрутював руку* (Черепківці Глиб.). *Ану, чоловіче, напрути мині цей дріт на сорочки* (Баламутівка Заст.). 2. Набрякати, розпухати. Глиб. *У корови так вімнє напрутило, шо аж ни можи ходити* (Слобідка Глиб.).

НАПРУТЮВАТИСИ, док. **НАПРУТИТИСИ**. Напружуватися від набухання, переповнення чимось. Вижн. *В нашої Красулі так вімнє напрутилоси, шо вна си місце ни находи* (Банилів Вижн.).

НАПРЯМУ, незм. Одверто, прямо. Заст., Хот. *Я вам скажу напряму, шоби ви ни гнівалиси за правду* (Ржавинці Заст.).

НАПРЯТУВАТИ. Див. **НАПРЄТУВАТИ**. Заст., Нов., Хот.

НАПУБЛІ́ЧИТИ, НАПОБЛІ́ЧИТИ, док., рідк., знев. Прилюдно обізвати, облаяти, нагрубіянити; напакостити. Заст., Вижн., Стор., Глиб. *Ото́ оста́тний, так напоблі́чив до́брим лю́дим* (Горбівці Глиб.). *А диви́си, шо то за ді́ти! Прийшли́, напублі́чили та й пішли́* (Кулівці Заст.).

НАПУБЛІ́ЧИТИСИ, НАПОБЛІ́ЧИТИСИ, док., рідк., знев. 1. Прилюдно взаємно облаяти, нагрубіянити, напакостити один одному. Заст., Вижн., Стор., Глиб. *Відтоди́, як До́мка з Васили́нов напублі́чилиси вже піврі́ку ни бала́кают* (Черепківці Глиб.). 2. рідк. Збиратися, нагромаджуватися у великій кількості (про людей). Заст. *У клу́бі напублі́чилоси кілко люди́й, шо ни мож дихну́ти* (Кулівці Заст.).

НАПУ́ДЖЄНИЙ, НАПУ́ЖЄНИЙ, НАПУ́ЖІНИЙ. Наляканий. Заг. *Ти вигля́даєш ге́йби напу́джєний* (Козиряни Кельм.). *Чос ду́жи напу́жіні прибі́гли хло́пці з лі́са* (Черепківці Глиб.).

НАПУ́ДИТИ[1] (-СИ, -СА), док. до **ПУ́ЖІТИ**. Злякати (ся), налякати (ся). Заг. *Я став за ву́гол і хоті́в напу́дити ді́вки́, али то ни вда́ло ми са* (Пашківці Хот.). *Ми всі так напу́дилиси вночи́ на чітве́ртого ма́рта, як зимнє трі́сла́си* (Кадубівці Заст.).

НАПУДИ́ТИ[2], док. до **ПУДИ́ТИ**. 1. Відігнати, прогнати, енергійно переслідуючи кого-небудь. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ми тих мамаї́вских бахурі́в напуди́ти аж за ґота́рь, а вни знов прийшли́* (Лужани Кіцм.). 2. Енергійно, результативно працювати, за короткий проміжок часу виконати великий об'єм певної роботи. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Доста, ти напуди́в мені́ кілько це́гли, шо ни́ма́ ку́да́ й пу́тню з роство́ром покла́сти* (Коритне Вижн.).

НАПУ́ЖІНИЙ. Наляканий. Стор., Глиб. Див. **НАПУ́ДЖЄНИЙ**.

НАПУ́КУВАТИ, док. **НАПУ́КАТИ**. Видаляти кісточки із плодів абрикосів, вишень, слив тощо. Заг. *Напу́кай више́нь до пирогі́в* (Прилипче Заст.).

НАПУ́СТИ, док. Злякати, налякати. Хот. *Мо́жи це дя́дя хоті́в мине́ напу́сти* (Грозинці Хот.). Див. ще **НАПУ́ДИТИ[1] (-СИ, -СА)**.

НАПУХТІ́ТИ, НАПИХТІ́ТИ, док., кул. Збільшуватися в об'ємі, зійти (про тісто). Заг. *Зроби́лам замі́с, кі́сто ше май тро́шки напухті́ло, і ві́робилам хліб* (Звенячин Заст.). *Рощє́нка, шо я собі́ зроби́ла, ві́града, ві́кисла, напихті́ла* (Вашківці Вижн.).

НАПУЦО́ВУВАТИ, док. **НАПУЦУВА́ТИ**. Начищувати до блиску. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Напуцува́в чирвикі́, шо аж блиця́* (Великий Кучурів Стор.).

НАРА́ВИТИ, недок. Почувати сердечну прихильність до кого-небудь, любити кого- чи що-небудь. Кельм., Сок. *Я тогди́ ду́жи нара́вив собі́ ту Марію з дру́гого кута́* (Зелена Кельм.).

НАРАЗУ́, незм. 1. Спочатку, в першу чергу, насамперед. Заг. *У Кострижі́вці бу́ла жінра́да, і я наразу́ бу́ла голово́ю жінра́ди* (Кострижівка Заст.). *Май наразу́ він ни зле вчи́вси* (Рідківці Нов.). 2. Відразу, негайно. Заг. *Якби́ бу́ли Іво́нка наразу́ ве́зли до шпита́лю, то це́го би ни бу́ло* (Валява Кіцм.). *Ми наразу́ ті́кі відне́сли костю́мчік у магазі́н, бо був завили́кий на хло́пца* (Підвір'ївка Кельм.).

НА́РВА, -и, ж. Дерев'яна кругла балка, яка обрамлює жолоб з боку тварин. Нов. *Ланц, шо присилю́вати коро́ву, крі́писи до на́рви* (Чорнівка Нов.).

НАРЕ́В, -у, ч. Норов, удача, характер. Глиб. *Ти свій наре́в поки́нь, бо бу́ди пога́но* (Турятка Глиб.).

НАРЕСНИ́ЦА, -і, ж. Дрібна мілководна риба. Вижн. Див. **НЕРЕСНИ́ЦА**.

НАРИСО́ВАНИЙ, етн. Зібраний у зборки, прямолінійні або хвилясті складки (про полотно чи ін. матеріал). Заст., Кіцм. *Типерˊ пішла́ мо́да носи́ти спідни́цу дрібо́нько нарисо́вану, коли́с і чолові́ки ходи́ли у ґатках нарисо́ваних* (Дорошівці Заст.).

НАРИСУВА́ТИ, док. до **РИСУВА́ТИ**, етн. Зібрати полотно або сукно в прямолінійні чи хвилясті складки – **ри́си**. Заг. *Ца кривчи́ні ду́жи фа́йно нарисува́ла на́ші Єле́нци си́ну спідни́цу* (Рідківці Нов.).

НАРІ́ВНЮВАТИСИ, док. **НАРІВНЯ́ТИСИ**. Випрямлятися. Нов. *Ану́ нарівня́йси тро́хі, ни го́рбси так* (Рідківці Нов.).

НА́РІК, незм. Наступного року. Заг. *Ми ду́маєм на́рік кла́сти ха́ту* (Малятинці Кіцм.).

НАРОЗУ́М'ЮВАТИ, НАРОЗУ́МНЮВАТИ, док. **НАРОЗУ́МИТИ**. Навчати розуму, наводити на розум, напоумляти. Заг. *І хто мо́го чолові́ка нарозу́мит, шо єму́ ни тра пха́тиси туда́, де б'ю́тси* (Нові Драчинці Кіцм.). *Та то тра́ба ґітий нарозу́м'ювати, би зна́ли зась, шо мо́жна, а шо нє* (Корчівці Глиб.).

НАРОЗУ́М'ЮВАТИСИ (-СА), НАРОЗУ́МНЮВАТИСИ (-СА), док. **НАРОЗУ́МИТИСИ (-СА)**. Набиратися розуму, розумнішати. Заг. *Ужéс вили́ка, а ше си ни нарозу́мила* (Брусниця Кіцм.). *Я ду́мала, шо чолові́к нарозу́миццa тро́хі та вже бу́дем жи́ти* (Білоусівка Кельм.). *Ну, та він уже́ став нарозу́мнюватиса: ни п'є гурі́вку* (Сербичани Сок.).

НАРО́ШНЕ, НАРО́ШНО, незм. 1. Навмисно. Заг. *То́дир наро́шно відруба́в па́лиц, аби́ ни йти до руму́нского во́ська* (Валява Кіцм.). 2. Жартома. Заг. *Він ї наро́шне сказа́в, шо візива́ют в сільсове́т, а вона́ взя́ла і пішла́* (Долиняни Хот.).

НА́РОШНО, незм. Зручно, вигідно. Стор. *Як пиритха́та вили́ка, то на́рошно й фі́ру завбирну́ти* (Снячів Стор.).

НАРУ́БАНИЙ. 1. Нарізаний (скибками, шматками, полінами). Заг. *Покла́ди на сків нару́баний хліб* (Юрківці Заст.). 2. Нарізаний, набитий (про птицю, дрібних тварин). Заг. *На за́втра ма́ю нару́баних п'еть кугу́ччиків мали́х, то для мо́єх го́стий бу́ди до́ста* (Самушин Заст.).

НАРУ́БУВАТИ, док. **НАРУБА́ТИ**. 1. Нарізувати дрібними шматками, сікти. Заг. *За́ків ді́вчина нару́бує хліб, я бо́рзо кида́ю кі́сто на вокріп, на ту́ ю́шку, шо кугу́ччик вари́вси* (Юрківці Заст.). 2. Багато навбивати (птиці, тварин). Заг. *Ма́ма наруба́ли качьо́к та й ду́мают за́втра ї́хати до Чирнове́ц продава́ти* (Неполоківці Кіцм.). 3. Зрубувати яку-небудь кількість чогось. Заг.

НАРУ́БУВАТИСИ (-СА), док. **НАРУБА́ТИСИ (-СА)**, перен., згруб. Без міри наїдатися, нажиратися. Заг. *Наруба́вси до́ста і на́чинкі, і пі́тпиньків, і капу́сти ту́шиної, ше й ві́пив* (Слобода Комарівці Стор.).

НАРУҐО́ВАНИЙ, НАРУКО́ВАНИЙ. Зі штучними кучерями, накручений (про волосся). Вижн., Стор., Глиб. *В молодо́ї спиреду воло́сє му́сіло бу́ти наруґо́вани дрібне́нько-дрібне́нько* (Карапчів Вижн.). *У на́шого Йва́нка чу́пир таки́й кучеря́вий, як наруґо́ваний* (Кам'яна Стор.).

НАРУҐО́ВУВАТИ (-СИ), НАРУКО́ВУВАТИ (-СИ), док. **НАРУҐУВА́ТИ (-СИ), НАРУКУВА́ТИ (-СИ)**. Робити собі штучні кучері, перманент, накручувати (собі) волосся. Заст.,

Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ни нарýговуй так сúльно чýпир* (Банилів-Підгірний Стор.). *Марýська була в Чернівцéх, то так фáйно нарýґували: зáвтра бýди на вісілю́ за дрýшку* (Клинівка Стор.). *Дівкú нарýґували чýпир, бо йдут на дáниц* (Борівці Кіцм.). Див. ще **НАРУРКÓВУВАТИ 2**.

НАРУРКÓВУВАТИ, док. **НАРУРКУВÁТИ**, заст. 1. Надавати холошам **гачей** чи **портяниць** трубчастої форми, роблячи прямі чи хвилясті складки. Заст., Кіцм. *Давнó на нáшім кутí ні одéн пáрубок ни міг так собí нарурковáти гáчі, як наш Івáн* (Бабин Заст.). 2. Робити штучні кучері, накручувати волосся. Кіцм., Вижн. *Кілко ти бýдеш то волóсє нарурковувати? І бис тóго файнас* (Банилів Вижн.).

НÁРУЧ, -а. Така кількість чогось однорідного, яку можна взяти на одну руку. Заг. *Абú нагріласи хáта, трáба спалúти дóбрий нáруч дров* (Михайлівка Глиб.).

НАРУ́ЧНИЙ, рідк. Зручний, вигідний. Хот. *Той тракторец дýжи нарýчний до робóти на горóді і в садý* (Атаки Хот.).

НАСАДЖÁТИСИ, НАСÁДЖУВАТИСИ, док. **НАСАДИ́ТИСИ**, знев., згруб. Напиватися до оп'яніння. Заст., Кіцм. *Насадúвси, шо очéй му ни вúтко* (Ставчани Кіцм.).

НАСЕРЕДИ́НІ, НАСИРИДИ́НІ, незм. Посередині. Кіцм. *Грéбля прíрвана насерединí і дýжи дáвна* (Кіцмань Кіцм.).

НАСИ́ДЯЧИ, НАСИ́ДІЧИ, НАСИ́ДІЧЄ, незм. Сидячи. Заг. *В автóбусі бýло мáло людий та й всі їхали насúдячи* (Заставна Заст.). *Це такá робóта, шо мóжна робúти й насúдічи* (Валява Кіцм.).

НÁСИЛКА, -и, ж. 1. Вишивання бісером. Заст., Вижн., Глиб. *Ца нáсилка забирáї моц багáто чáсу, затó узóр май фáйний буди, нє?* (Черепківці Глиб.). 2. Нанизування грибів або фруктів для сушіння. Вижн., Глиб. *Рóбимо нáсилку грибíв і груш на нúтку ци дріт і сýшимо* (Кам'янка Глиб.). 3. Вишитий бісером візерунок, аплікаційна оздоба одягу. Заст., Вижн., Глиб. *Огó, якá у тéби файна нáсилка на сорóцці* (Банилів Вижн.). *Кушнєрь ушúв мині кожушóк і зробúв нáсилку ш чирвóного і зилéного саф'яншу* (Прилипче Заст.).

НАСИЛКÓВУВАТИ, док. **НАСИЛКУВÁТИ**. Вишивати бісером. Заст., Вижн. *Я ужé насилкувáла піврукавá на сорóцці* (Кулівці Заст.).

НÁСІДОК, -дка, ч. Покладені під квочку яйця для виведення курчат. Глиб. *Кýрка вже сидúт на нáсідку три неділі* (Глибока Глиб.).

НАСÍЛНИК, НАСÍЛЬНИК, -а, ч. 1. зоол. Самець, від якого народжується потомство тварин і птахів, плідник. Заг. *Лишíт тóго чирвóного кугутá, бýди насíлник, адíт, якúй він фáйний* (Самушин Заст.). *С тóго цапкá був би фáйний насíлник* (Чортория Кіцм.). 2. бот. Рослина або її плід, відібрані для насіння. Заг. *Сі вогíрки лишúлиса на насíлники* (Новоселиця Кельм.). *Кóли лýпля курýзи, то насíльники віткидáют набíк* (Снячів Стор.). 3. Перезрілий овоч, який вже не годиться для використання в їжу (огірок, диня тощо). Заг. *Та ці огирки немá що квáсити, то самí насíлники* (Новосілка Кіцм.).

НАСКÍЛЬКО, НАСКÍЛКО, незм. Трохи, деякий час. Кіцм. *Ну, я у них наскíлько був, як робúв, і там минí дóбри бýло* (Киселів Кіцм.).

НАСКОҐОТÁТИ, док. до **СКОҐОТÁТИ**. Налоскотати. Хот. *Як прийди*

мій брат, то діти біжа до него, щоб він наскоґотав їх (Хотин).

НАСЛІПО, незм. Наосліп. Хот., Кельм. *Він шо, дивиси під ноги? Він насліпо йде* (Пашківці Хот.).

НАСНОВУВАТИСИ (-СА), док. **НАСНУВАТИСИ (-СА)**, тк. Зворотне до **насновувати**. Заст., Кіцм., Хот. *Поків матуша насновували, – а то насновуєси ни так борзо, – то ми ше вспіли поїхати до сина і якраз чирис два дни вирнулиси на готови* (Прилипче Заст.).

НАСОВІТУВАТИ, док. Порадити. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ти слухай Надьку! Вона тибе добри насовітуї!* (Подвір'ївка Кельм.).

НАСПІТКУ, незм. Насподі. Заг. *І зверьха мокре, і наспітку мокре* (Мусорівка Заст.).

НАСПРАВШКИ, незм. Насправді, дійсно. Стор., Глиб., Нов., Хот. *Маріка казала, шо була в школі, али насправшки то вони з моєв дівчинов ґралиси* (Слобода-Комарівці Стор.). Пор. ще **НАПРАВДУ**.

НАСТАРАНО, незм. Надбано. Заг. *У мої матки страшни всєчино настарано в хаті* (Кам'янка Глиб.).

НАСТАРУВАТИ, **НАСТАРЮВАТИ**, док. **НАСТАРАТИ**. 1. Дбайливо працюючи, припасати, роздобувати що-небудь у потрібній кількості. Заг. *Домка моц взєласи всего настарувати, бо старша дівчина вже на відданя, а за нев ше й друга є* (Брідок Заст.). *Ми лиш два роки пожили, а всиго настарали до хати* (Чепоноси Хот.). *На зиму угля треба настарати* (Новоселиця Кельм.). 2. Вторгувати, наскладати грошей. Заг. *Багато гроший настаралас с поросєт?* (Кам'янка Глиб.).

НАСТОЛОЧУВАТИ, док. **НАСТОЛОЧИТИ**. Розтоптувати, наступати ногою. Заг. *Сиди тихо, не настолочуй мині ноги* (Грозинці Хот.). *Уважно ходи по хакі, бо настолочиш гусє* (Дорошівці Заст.).

НАСТОЯЧИ, **НАСТОЇЧИ**, **НАСТОЯЧІ**, незм. Заг. *Наш малий як забагни спати, то можи й настоїчи спати* (Вителівка Кіцм.). *Ану сядь, бо ца робота настоячі ни робиса* (Грозинці Хот.).

НАСТОЯЩИЙ. Справжній. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ці пластмасові квітки чисто як настоящі* (Чорнівка Нов.). *Заґляґани молоко – кисляк – висипают у ворочок, шоб воно стікло, і аж тоді робиса настоящий будз* (Атаки Хот.). ***Настоящий гриб**, бот. Справжній гриб, боровик білий (Boletus edulis, Fr. Ex Bull). Нов., Кельм., Сок.

НАСУТУРАТИ, док. **НАСУТУРИТИ**. Задовольняти, насичувати. Стор., Глиб. *Сагодни я тибе насутураю* (Турятка Глиб.).

НАТАЛЬОВУВАТИ, док. **НАТАЛЮВАТИ**. Визначати, направляти, розподіляти. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Завтра нас мали наталювати по раґіментах. Но, і я пішов до Чірновец, а відтів нас уже наталювали у реґіменти* (Прилипче Заст.). *Цілий день завферми і ззотехнік натальовували худобу, а сигодни вітправ'єют на бойню* (Кіцмань).

НАТАРАПОМ, незм., згруб. Грубо, нахабно, насильно. Хот. *Міша натарапом відобрав дівчину у Льоні* (Чепоноси Хот.). Пор. ще **НАТОРОПОМ**.

НАТЕВКАТИ, док. до **ТЕВКАТИ**. 1. згруб. Енергійно, різкими рухами багато накидати чогось. Заг. *Нашо ти натевкав цего колодє на стежку?* (Старосілля Кіцм.). 2. Задати болю, натовкти (при перевезенні пасажирів по бездоріжжю). Заг. *Так ні натевкала машина за цих сорок кілометрів, шо ми ще дуще заслаб* (Михальча Стор.).

НАТЕ́ВКУВАТИСИ (-СА), зв. док. **НАТЕ́ВКАТИСИ (-СА)**, знев., згруб. 1. Падати багато разів. Заг. *Дорога як скло, а поким зайшов до вас, то так натевкавси, аж у серединi болит* (Васловiвцi Заст.). 2. Зазнавати болю, натовктися пiд час їзди по бездорiжжю. Заг. *Так натевкаласа на тi фiрi, що всi кости чую* (Черепкiвцi Глиб.). 3. Накидатися якихось вантажiв. Заг. *Натевкав'ємси мiшкiв, чiкай, най трохи вiддихаюси* (Тарашани Глиб.). 4. Наїдатися важкої страви (голубцiв, вареникiв тощо). Заг. *Хлопиц так натевкавси голубцiв, що, адi, вже ледви ходи* (Михальча Стор.).

НАТЕПЕ́Р, НАТИПЕ́Р, незм. Тепер, зараз. Заст., Кiцм., Стор. *Натепер Марiя ни дужи добра з Їлихов* (Новосiлка Кiцм.). *Натепер я маю дваціть і п'єть рублів пенцію* (Слобода-Комарiвцi Стор.).

НАТЕРЕ́Б'ЮВАТИ, НАТЕРЕ́БЛЮВАТИ, док. **НАТЕРЕБИ́ТИ**. 1. Налущувати певну кiлькiсть зерна кукурудзи, маку, квасолi тощо. Заг. *Здойми з поду шулькiв та натереби курим* (Клiшкiвцi Хот.). *Ни натереблюй багато горошку, супчик буди густий* (Клинiвка Стор.). 2. Переважно док., перен., знев. Наговорювати зайвого, непотрiбного, пустого. Заг. *Такого минi натеребила, що й ни розбиреш* (Заставна Заст.).

НА́ТИ, безос. Не знати. Заст., Кiцм., Стор. *Нати, чо вiн наджунджуривси? Хтос го видiв!* (Борiвцi Кiцм.).

НАТИ́НА, НАТЕ́НА, -и, ж. 1. бот. Лобода бiла (Cheporodium album L.), лобода мiська (Cheporodium urbicum L.). Заг. *Кобе було сонци, би натена ни приймеласи по сапаню* (Турятка Глиб.). *Натина вiросла по пояс* (Юркiвцi Заст.). 2. кул. Рiдка страва з молодої лободи i кукурудзяних крупiв. Заг. *Мама зварили сигодни натини* (Бiлiвцi Хот.). 3. кул. Каша iз дрiбно насiченого молодого листя буряка чи щавлю та пшона або кукурудзяних крупiв. Заст., Кiцм, Хот., Кельм., Сок. *Файнi вже молодi бурачки, можна зварити натину* (Прилипче Заст.). *Ми давно ни варили натину, бо ни було щавнику* (Подвiр'ївка Кельм.).

НАТИРХА́ТИ, док. **НАТИ́РХАТИ, НАТИРХНУ́ТИ**, рiдк. Накласти чогонебудь, навантажити. Заст., Вижн., Стор., Глиб. *Ти там таке натирхала, як кiт наплакав* (Баламутiвка Заст.). *Уже натирхав вiз дров* (Черепкiвцi Глиб.).

НАТКУ́Т, -а, ч. Невеличка нiша мiж горном та пригорновою стiною, в якiй зберiгають хатнiй посуд, кухонне начиння тощо. Заст., Кiцм. *Подивиси в наткут, можи там є великий тарiль* (Ржавинцi Заст.).

НА́ТО, НА́ТТО, незм. Навмисно, спецiально. Кiцм., Вижн., Нов. *Це як нато йде дощ тогди, коли я збираюси в лiс йти* (Чорнiвка Нов.).

НАТОКМИ́ТИ, док. Роз'яснити, уточнити щось. Стор., Глиб. *Натокми минi, що це таке* (Черепкiвцi Глиб.).

НА́ТОРОПОМ, НАТОРО́ПАМИ, НАТАРА́ПОМ, незм. Швидко, поспiхом. Кiцм., Глиб., Нов., Хот. *Бiгла натропом, аж упрiла* (Лужани Кiцм.). *Натороп мусiли збиратиси, бо пiзно було* (Горбiвцi Глиб.).

НА́ТРА, -и, ж., заст., тк. Основа тканини, виготовлена iз саморобних конопляних чи лляних ниток, яку перед тканням **натирають** розчином житнього i кукурудзяного борошна та мила. Заг. *Натру спорiдила, лиш ткати* (Слобiдка Глиб.). *Намастила натру тирбою, щоб ни сунулиса нитки* (Бiлiвцi Хот.).

НАТРА́В'ЮВАТИ, НАТРА́ВЛЮВАТИ, док. **НАТРАВИ́ТИ**, рідк. Нацьковувати, підбурювати. Хот., Кельм., Сок. Див. **НАТРО́ВЛЮВАТИ**.

НАТРА́П, незм. Нашвидку, поспіхом. Заст., Кіцм., Стор *Зварила натра́п ї́сти та й знов до робо́ти* (Ржавинці Заст.). *Ходь би натра́п ле́да йку шо́пку збили, бо зима́ настигає, а коро́ву нима́ куди́ загна́ти* (Старосілля Кіцм.).

НАТРА́ЩУВАТИ, док. **НАТРАЩИ́ТИ**. 1. Наламувати. Кіцм., Стор., Глиб. *Ми з Василе́м ско́ро натращи́ли сухи́х дров, крачків, скла́ли то на ку́пу і пітпалили, а самі́ посіда́ли ко́ло вогню́ грі́тиси* (Слобода-Комарівці Стор.). 2. Недбало, абияк що-небудь скидати у купу. Кіцм., Стор., Глиб. *Но, як прийди на току́ лу́плинє куру́дзів, то дівки́ круго́м таке натращиют лушпині і шульків, що ни мож приступи́ти* (Старі Бросківці Стор.). 3. Вщерть наповнювати, багато набирати чого-небудь у посудину (мішок). Хот., Кельм. *Натращи́в по́вний мішок карто́флі, щоб ни ходи́ти два рази за не́ю, а типе́р вже ка́юса, бо ни го́дин зне́сти дудо́му* (Долиняни Хот.).

НАТРІ́ЧУВАТИ, док. **НАТРІ́ТИТИ**. Натрапляти (на когось чи щось), знаходити, зустрічати. Хот. *Я лише́нь приї́хав і зра́зу натрі́тив єго́* (Гордівці Хот.).

НАТРО́В'ЮВАТИ, НАТРО́ВЛЮВАТИ, НАТРА́В'ЮВАТИ, НАТРА́ВЛЮВАТИ, док. **НАТРОВИ́ТИ, НАТРАВИ́ТИ**. 1. Нацьковувати (собак на когось, щось). Заг. *То ви розу́мні, що натро́в'юєте пса на дити́ну* (Васловівці Заст.). 2. перен. Підбурювати, сіяти ворожнечу. Заг. *Як натрави́ла невістка си́на, то з мі́сяць не говори́в до ме́ни* (Сокиряни Сок.). *Та нехлю́я лиш натрави́т мо́го чолові́ка, а він прихо́ди дудо́му та й б'є мине́* (Баламутівка Заст.).

НАТРО́ЮВАТИ, док. **НАТРОЇ́ТИ**. Обробляти отрутохімікатами (рослини, насіння). Заст, Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ці́лий день натро́ював помі́дори від жукі́в* (Кулівці Заст.). *Тре́ба нам натроїти насі́ння* (Черепківці Глиб.).

НАТРОЮ́ДЮВАТИ, НАТРОЮ́ДЖУВАТИ, док. **НАТРОЮ́ДИТИ**. Намовляти, підбурювати, під'юджувати. Заг. *Кума́ лиш зна́ї натрою́дити мині́ дити́ну* (Юрківці Заст.). *На́шо натрою́дила дити́ну та й вона́ бі́льши до ме́ни ни йде* (Кулівці Заст.). пор. ще **НАТРО́В'ЮВАТИ 2**.

НАТРУМФУВА́ТИ, док. Розгнівати, розсердити. Нов., Хот. *Вже до́бре ї натрумфува́ли, що вона́ хо́ди така́ лиха́* (Чорнівка Нов.).

НАУПЕРЕ́Д, прийм., з род. в. 1. Спереду, попереду. Заст., Кіцм. *Сестри́чька науперe̓д не́го іде́* (Кострижівка Заст.). 2. Назустріч. Заст., Кіцм. *Не́ньо бо́рзо ві́шли наупере́д Йва́на аж на край сила́* (Южинець Кіцм.).

НАУРИ́ТЮВАТИСИ, док. **НАУРИ́ТИТИСИ**. Надокучати, набридати. Кіцм., Стор. *Це ді́ло мині́ вже нау́ри́тилоси* (Снячів Стор.).

НАУ́ЧЮВАТИСИ, док. **НАУЧЕ́ТИСИ**. Навчатися. Заст., Кіцм., Стор. За *А́встрії до чітве́ртої кля́си ді́ти ле́дви нау́чювалиси чіта́ти і рахува́ти* (Валява Кіцм.).

НАФАБУ́ЛЮВАТИ, док. **НАФАБУ́ЛИТИ**, рідк. 1. Чарувати, ворожити (з поганими або добрими намірами, на шкоду або на користь комусь). Хот., Кельм., Сок. *Ади́, як ї нафабу́лили, то ще й типе́р не віддана* (Новоселиця Кельм.). 2. Наговорювати, зводити наклеп (на когось), обмовляти. Заст.

Мо, це ти нафабу́лила на Саве́ту, шо чолові́к типе́р с ха́ти хо́чи ї нагане́ти (Кулівці Заст.).

НА́ФТА, -и, ж., заст. Гас. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *На́фта у ля́мпі гори́т, і угóнь нев пітпа́люїм* (Горбівці Глиб.).

НАФУДУ́ЛИТИСИ, док. Загордитися. Стор., Глиб. *А дру́гого дня ра́нком вона́ вже си нафуду́лила і не пішла́ до шко́ли* (Корчівці Глиб.).

НАФУТРО́ВУВАТИ, док. **НАФУТРУВА́ТИ**. Годувати вволю (коней). Кіцм., Вижн., Стор. *Ра́но я нафутро́вую до́бри ко́ні, то вони́ ни так змо́ряси в робо́ті* (Банилів-Підгірний Стор.).

НАХАЛАВА́НЮВАТИСИ, док. **НАХАЛАВА́НИТИСИ**, знев., згруб. Поспіхом наїдатися. Стор. *Так мали́й нахалава́нивси, шо бо́юси, би бугу́н ни тріс* (Великий Кучурів Стор.).

НАХКА́СЛИК. Нічний столик; тумбочка. Глиб. Див. **НАХТКА́СЛИК**.

НАХЛЯ́БИСТИЙ, НАГЛЯ́БИСТИЙ. Сутулий. Заст., Кіцм., Хот., Кельм., Сок. *Тро́хи нахля́бистий у Га́ні хло́пиц* (Лукачівка Кельм.).

НАХОДИ́ТИ, док. **НАЙТИ́**. Визнати, встановити. Стор. *Ду́жи, ду́жи мине́ найшли́ дохто́рі сла́бу* (Слобода-Комарівці Стор.).

НАХТКА́СЛИК, НАХКА́СЛИК, -а, ч., заст., рідк. Нічний столик, тумбочка. Кіцм., Стор., Глиб. *Нам би зда́вси ко́ло лу́шка нахтка́слик* (Брусниця Кіцм.). *Ві́ниси нахка́слик, бо забри́цкаїш вапно́м* (Слобідка Глиб.).

НАЦІ́ДЖУВАТИСИ (-СА), док. **НАЦІДИ́ТИСИ (-СА)**, перен., знев. Напиватися, багато випивати. Нов., Хот. *О́лин чолові́к так націди́вси, шо ни мо́жи додо́му прийти́* (Клішківці Хот.).

НА́ЧИНКА, -и, ж. Страва. Заст., Кіцм., Хот. Див. **НА́ЧІНКА**.

НАЧИНЯ́ТИ, НАЧІНЕ́ТИ, док. **НАЧИНИ́ТИ**. 1. Готувати, намотувати кужіль прядива з вовни. Кіцм. *Начини́ла кожі́вку во́вни та бу́ду пря́сти ці́лий ти́ждінь* (Глинниця Кіцм.). 2. Наповнювати фаршем чи крупами з м'ясом кишки, робити ковбаси. Заг.

НАЧИРА́ТИ, НАЧЕРА́ТИ, НАЧІРА́ТИ, док. **НАЧИРНУ́ТИ, НАЧЕРНУ́ТИ, НАЧІРНУ́ТИ**. Набирати, зачерпувати (рідини). Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Мої́ малі́ начіра́ют води́, али я їх бо́юси піска́ти до кірни́ці* (Слобідка Глиб.). *Озми́ горне́ та начирни́ собі́ води́ с пу́тні* (Борівці Кіцм.).

НА́ЧІНКА, НА́ЧИНКА, и, ж., кул. 1. Солодка страва з кукурудзяного борошна, кукурудзяних або манних крупів, локшини, масла, цукру та різних при-прав. Заг. *Ма́ма замасти́ла на за́втра на́чінку в пі́чи* (Бобівці Стор.). *На вили́ких тра́бах у нас да́ют на́чінку, зави́ванці, го́лубці, борш, студи́нец і горі́вку* (Черепківці Глиб.). 2. рідк. Кульки з тіста (клецки), зварені в м'ясному бульйоні. Хот., Кельм. *На цей раз зварю́ мня́со з на́чинков* (Долиняни Хот.).

НАЧІРА́ТИ, док. **НАЧІРНУ́ТИ**. Зачерпувати. Вижн., Глиб. Див. **НАЧИРА́ТИ**.

НАЧУСТРИ́ТИ, НАЧІСТРИ́ТИ, док. до **ЧУСТРИ́ТИ**. Обробити прядиво, вовну, розчесати спеціальним гребенем. Кіцм., Нов., Хот. *За́ків ма́ємо час, тра́ба начустри́ти пря́дива* (Малинівка Нов.).

НАШАБАТО́ВУВАТИ, док. **НАШАБА́ТУВАТИ**. Нарізувати великими шматками. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Нашаба́тував то́го хлі́ба, ни зна́ти, хто бу́ди го ї́сти* (Юрківці Заст.).

НАШЕ́ВКУВАТИЙ, знев. Нахабний. Стор. *То наше́вкуватий хло́пиц: лі́зи, де го ни про́сє* (Снячів Стор.).

НАШПАНО́ВАНИЙ. Сильно натягнутий. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Цей шпага́т ду́жи нашпано́ваний, мо́жи си урва́ти* (Чорнівка Нов.).

НАШПАНО́ВАНО, незм. Туго натягнуто. Кіцм., Вижно., Стор., Глиб., Нов. *Чо це так нашпано́вано? Хоч, би урва́лоси?* (Рідківці Нов.).

НАШПАНО́ВУВАТИ, док. **НАШПАНУВА́ТИ**. 1. Туго натягувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Нашпану́й до́бри мутузо́к, бо тра́ба суши́ти шма́ті* (Кам'янка Глиб.). 2. Напружувати мускули. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Сядь полю́цки, ни нашпано́вуй так но́ги!* (Лужани Кіцм.). 3. перен. Ставити в скрутне становище. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Цей римо́нт так нас нашпанува́в, шо ми вже й ни ра́ді, шо зачина́ли* (Михальча Стор.).

НАШПАНО́ВУВАТИСИ, док. **НАШПАНУВА́ТИСИ**. 1. Натягуватися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ду́жи до́бри нашпано́вуїси стальо́вий дріт* (Клинівка Стор.). 2. Напружуватися, виструнчуватися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Та́то мині́ шепну́в на ву́хо, шо як бу́ди риму́н би́ти, то ни нашпано́вуїси: пото́му ни так боли́т* (Банилів-Підгірний Стор.). *Коли́с вахмістр як дав кома́нду, то жовнє́ри в слі́ді нашпанува́лиси, як стру́нви* (Кам'янка Глиб.). 3. перен. Зазнавати господарських витрат, витрачатися. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Як бу́диш ма́ти ско́ро вісіля́, то це ни так нашпану́єсси* (Чорнівка Нов.).

НАШТУДИРО́ВУВАТИ, док. **НАШТУДИРУВА́ТИ**. Роздобувати, збирати що-небудь. Нов., Хот. *За два ро́ки Іва́н наштудирува́в гро́ший і хо́чі роби́ти ха́ту* (Білівці Хот.).

НА́ШШЄ, незм. Натще. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Див. **НА́ЩЕ**.

НА́ЩЕ, НА́ЩИ, НА́ШШЄ, незм. Натще. Заг. *Я ща сиго́дни на́щи* (Дорошівці Заст.). *Те́та Ма́рцє на́шшє пішла́ до до́хторє* (Южинець Кіцм.).

НАЩЕ́ПЛЮВАТИ, док. **НАЩЕПИ́ТИ**, сад. Прищеплювати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Є в мо́го не́ня бага́то фа́йних щеп, шо нащепи́в той сторо́нский чолові́к* (Валява Кіцм.).

НАЮ́ДЖУВАТИ, НАЮ́ДЮВАТИ, док. **НАЮ́ДИТИ**. Підбурювати, підмовляти (на зле). Заг. *Якби́ його́ роди́на ни наю́джувала, то ми би жи́ли ду́жи до́бре* (Грозинці Хот.). *Стара́ форт наю́дювала Марі́ку, али́ я їм бо́рзо ро́ги позагина́в, то вже сидя́ ти́хо* (Слобода-Комарівці Стор.).

НЕ, част. Ні. Хот., Кельм., Сок. *Руму́ни трима́ли кре́пко дисциплі́ну, не на шаг не пуска́ли ніко́го від се́би* (Зелена Кельм.). Пор. ще **НЕ**[3] **2**.

НЕБА́ВОМ, НЕБА́ВКОМ, НИБА́ВОМ, НИБА́ВКОМ, незм. Незабаром, скоро, без затримки. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Гай, вже за́рис такі́ ниба́вом та й верну́ласи* (Кулівці Заст.). *Верта́йси неба́вком, бо ше ма́ємо куда́с іти с тобо́в* (Черепківці Глиб.).

НЕБО́ВИЙ. Голубий, світло-голубий, кольору неба. Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Бі́лий шви́дир я да́ла пирикраси́ти на небо́вий* (Горбівці Глиб.). *Ві́кна у неї пофарбо́вані небо́вов фа́рбов* (Ставчани Хот.).

НЕВГА́ВАЛЬ, НИВГА́ВАЛЬ, незм. Анітрохи, зовсім. Кіцм. *Типе́р вже стара́, слаба́, ни го́днам невга́валь кі́лько роби́ти* (Южинець Кіцм.).

НЕВГА́ДНО, НИВГА́ДНО, незм. Невідомо; важко сказати; важко знати. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Невга́дно, ци він сказа́в пра́вду* (Кулівці Заст.).

Весна файна, али невгадно, що ще буди далі (Дорошівці Заст.). *Невгадно, яка буди погода* (Снячів Стор.).

НЕВДО́БІЯ, -ї. Неродюча, непридатна для обробітку земля. Хот. *У нас пушті половина города невдобія* (Грозинці Хот.).

НЕВДО́БНО, НИВДО́БНО, незм. 1. Соромно. Заст., Кіцм., Хот. *А син татови хочи росказувати, та й гей єму невдобно сказати* (Добринівці Заст.). 2. Незручно, невигідно. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Аж якос нивдобно вас будити, али ми спішимо дудому* (Атаки Хот.).

НЕВІ́ЛЬНО, незм. Не можна, заборонено. Заст, Нов. Див. **НЕВО́ЛНО**.

НЕ́ВІР, -а, ч., рідк., знев. 1. Недовірлива, маловірна людина, скептик. Заг. *Я ни знаю, як ти с таким невіром думаєш жити* (Дорошівці Заст.). 2. Людина, що не заслуговує довір'я, негідник. Заг. *Як такий невір можи жити мижи людьми, я ни розумію* (Подвір'ївка Кельм.).

НЕ́ВІРЬ, -и, ж., рідк. Див. **НЕ́ВІР 1**. Хот., Кельм.

НЕВІТРИ́МНИЙ. Такий, що завдає багато турбот, надокучливий, нестерпний. Заст., Кіцм., Стор. *Така та дитина невітримна, шо господи!* (Южинець Кіцм.). ***Невітримна голова**. Великий клопіт, лихо, біда. *Невітримна голова з цев дитинов* (Брусниця Кіцм.).

НЕВІ́ЯНКА, -и, ж. Невіяне, не очищене від полови зерно. Хот., Кельм. *О, ще с цев невіянков мусим порядок зробити* (Атаки Хот.).

НЕВО́ЛНО, НЕВІ́ЛЬНО, незм. Не можна, заборонено. Заг. *Не вільно йти до річки, мама буди сваритиси* (Рідківці Нов.). *С того боку шанцу не волно пасти корову* (Турятка Глиб.).

НЕВО́ЛЯ, НИВО́ЛЯ, -і, ж., рідк. Потреба, настійна необхідність. Стор., Глиб. *Йди сама, бо у мени нима неволі туда йти* (Снячів Стор.).

НЕГОДНИЙ. Нездатний, непридатний. Стор., Глиб. *Мій Мігай рас вчитиси негодний* (Слобідка Глиб.).

НЕДБА́ЙЛИЦА, НИДБА́ЙЛИЦА, -і, ж. 1. Ж. до **недбайло**. Заст., Кіцм., Стор. *Жінка недбайлица, то й того ходи такий обдертий* (Вербівці Заст.). 2. Байдужа до всього людина. Заст. *Город ниораний, хату мус перекрити, а той недбайлица лиш буфета пантрує, ніц му не в голові* (Заволока Стор.). 3. бот., у загадці. Будяк. Заст., Кіцм., Стор. *Росте в поли недбайлица: биреш в руки – кусаєси* (Лашківка Кіцм.).

НЕДВИ́ЖНО, незм. Нерухомо. Хот., Кельм., Сок. *Вона, наверно, помре, бо недвижно лежит уже три дни* (Пашківці Хот.).

НЕДОВИЖА́ТИ, НЕДОВИДЖА́ТИ, НЕДОВИЖЄ́ТИ, док. **НЕДОВИ́ДІТИ**. 1. Недобачати. Заг. *Чоловік догадавси, що єго жінка недовижає* (Ржавинці Заст.). *Мій чолвік трохі недовижеї на ліви око* (Михальча Стор.). 2. Не бачити, не помічати, не зауважувати. Кіцм., Стор., Глиб. *Трактористий їхав як биз памніти, недовидів тої ями, що на сілос, та й таки в ню і заперси с трахтором* (Великий Кучурів Стор.).

НЕДОВІ́РЧИВИЙ. Недовірливий. Хот., Кельм. *Як ти такий недовірчивий, що не віриш, то йди сам спитайси* (Пашківці Хот.).

НЕДОВІ́РЧИВО, незм. Недовірливо. Хот., Кельм. *Тітка так недовірчиво подивиласа на мени* (Козиряни Кельм.).

НЕДОГЛІ́ГЛИВІСТЬ, НИДОГЛІ́ГЛИВІСТЬ, -вости, ж., рідк. Журба. Заст. *А що в теби за недоглігливість, браччику?* (Веренчанка Заст.).

НЕДОГО́Н, **НИДОГО́Н**, -у, ч. Недоброякісний спирт. Хот., Кельм., Сок. *Він тілко випив того недогону, що згорів* (Козиряни Кельм.).

НЕДОКІ́С, **НЕДОКО́С**, **НИДОКІ́С**, **НИДОКО́С**, -у, ч., с.г. Пропуск при косінні, високо скошена стерня, огріх. Кіцм., Стор., Хот., Кельм. *Місцями такий високий недокіс, що навікь колос стирчит* (Ошихліби Кіцм.). *Мій чоловік ніколи ни роби нидокосів* (Клішківці Хот.).

НЕДОСІ́В, **НИДОСІ́В**, -у, ч., с.г. Пропуск під час сівби, огріх. Кіцм., Хот., Кельм., Сок. *Аби ни було недосіву, то попри дорогу спеціально пускают агрегат* (Ревне Кіцм.).

НЕЗАБА́ВКИ, **НЕЗАБА́ВКІ**, **НИЗАБА́ВКИ**, **НИЗАБА́ВКІ**, незм. Незабаром. Заг. *Незабавки вже будим робити жнива* (Дорошівці Заст.). *Чікаймо ші трохі, низабавкі прийди пасіжєрка* (Кам'янка, Глиб.).

НЕЗАВА́ЖНО, незм. Непомітно. Кіцм., Стор. *Наколи шандарі прийшли на подвірі, Даруся незаважно сховаласи за хатов, а вітак пішла в город* (Клинівка Стор.).

НЕЗАМІ́ТНО, незм. Непомітно. Нов., Хот., Кельм. *Хоть нєньо наказували, що йти до хлопца на вулицу – то встид, али я ни могла вітримати, і було, шом незамітно тікала на йкус хвильку до свого Николая* (Рідківці Нов.).

НЕЗАСІ́В, **НИЗАСІ́В**, -у, ч., с.г. Незасіяна частина оброленої земельної площі, огріх. Хот., Кельм., Сок. *Де на поли робила наша бригада, там ни було незасівів* (Ставчани Хот.). Пор. ще **НЕДОСІ́В**.

НЕЗГІДНИ́Й. Нещасний. Хот. **В кого є дівок сім, то й є долі усім. А в мени одна, та й та незгідна* (Атаки Хот.).

НЕЗҐРА́ДНИЙ, **НИЗҐРА́ДНИЙ**, знев. 1. Незручний. Заст., Кіцм., Стор. *Шос ці гралі низградні* (Юрківці Заст.). 2. Незграбний, неповороткий. Заст., Кіцм., Стор. *Незградний твій парубок, дівко* (Дорошівці Заст.). 3. Нездібний, ні до чого не здатний. Заст., Кіцм., Стор. *Він лиш стави с себи, а як траба, то ні до чого низградний* (Валява Кіцм.). Пор. ще **НЕЗҐРАМАТИ́ЧНИЙ**.

НЕЗҐРАМАТИ́ЧНИЙ, **НИЗҐРАМАТИ́ЧНИЙ**, знев. 1. Незграбний, некрасивий. Хот., Кельм., Сок. *Якас вона незграматична, така вісока, як солдат стоїт* (Зарожани Хот.). 2. Неохайний. Хот., Кельм., Сок. *І як тобі ни яковісно: ходиш такий низграматичний* (Козиряни Кельм.). 3. Нерозумний, некмітливий. Хот., Кельм., Сок. *То такий незграматичний чоловік* (Клішківці Хот.). Пор. ще **НЕЗҐРА́ДНИЙ**.

НЕЗДА́ЛИЙ, **НИЗДА́ЛИЙ**. 1. Нездібний, нездатний, невмілий, ледачий. Заг. *Цей Николай нездалий ні до якої роботи* (Кадубівці Заст.). 2. Поганий, недоброякісний, непридатний для використання чи споживання. Заг. *Це яблуко йкес нездали* (Малятинці Кіцм.). *Я задурно ни хочу такой низдалой роботи* (Подвірне Нов.). 3. Нездоровий, хворобливий, кволий. Заст., Кіцм., Стор. *Такам чос низдала, що в мени би крови ни дорубавси* (Борівці Кіцм.).

НЕЗДА́ЛО, **НИЗДА́ЛО**, незм. Погано, недобре, недоброякісно. Заг. *У хакі файно помалювали, а в кухни дужи нездало* (Лужани Кіцм.).

НЕЗІ́ХИР, **НЕЗІ́ХІР**, ірон. Недоумкуватий, непевний. Заст., Кіцм. *Цей хлопиц, відий, якийс незіхір* (Брусниця Кіцм.).

НЕКОНТЕ́ТНИЙ, **НИКОНТЕ́ТНИЙ**. Невдоволений. Заг. *Ти чьо з*

вісіля́ ідеш такий неконте́тний? (Брусниця Кіцм.).

НЕ́ЛІПКА, рідк. **НЕ́ЛЮПКА**, **НЕ́ЛЯПКА**, -и, ж. Молода корова-первістка. Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Наша не́ліпка сеї но́чи вположи́ласа* (Новоселиця Кельм.). *Нелю́пка ма́є тели́чьку* (Ставчани Хот.). *Вче́ра на ярмарку купи́в неля́пку* (Сокиряни Сок.).

НЕЛІЧЕ́НИЙ. Нелікований. Заг. *Нелічені вмира́ют оде́н раз, а ліче́ні – два або́ й три* (Хливище Кіцм.).

НЕ́ЛЮПКА, -и, ж. Молода корова-первістка. Хот., Кельм. Див. **НЕ́ЛІПКА**.

НЕЛЯ́ПКА, -и, ж. Молода корова-первістка. Сок. Див. **НЕ́ЛІПКА**.

НЕМО́Ж, **НЕМО́Ш**, **НИМО́Ш**, незм. Неможливо. Заг. *По́тім прийшли́ риму́ни та й таке́ роби́лоси, що с ха́ти немо́ж ві́йти було́* (Звенячин Заст.). *Надворі́ моро́з – плі́сати немо́ж* (Южинець Кіцм.).

НЕМО́ЖНИЙ, рідк. Хворий. Заст., Нов., Хот. Див. **НЕ́МОШНИЙ**.

НЕ́МОШНИЙ, **НЕ́МОЩНИЙ**, **НЕ́МУШНИЙ**, рідк. **НЕМО́ЖНИЙ**. Безсилий, немічний, хворий. Заст., Нов., Кельм., Сок. *Я чос зроби́ласа така́ не́мошна, що ле́да но́ги мине́ но́ся* (Сокиряни). *Чолові́к не́мушний, що ни го́дин ні́чо роби́ти* (Білівці Хот.). *Мо́я стара́ ста́ла фест немо́жна, віди́й, вже бу́ди від нас си забира́ти* (Вікно Заст.).

НЕ́НДЗА, **НЕ́НЗА**, -и, ж. 1. зб. Нужа, воші. Заг. *А типе́р на́вікь ни чу́ти, аби́ дес по лю́дих була́ не́ндза* (Новосілка Кіцм.). *На австри́йскім фро́нті не́ндза доїда́ла солда́тів* (Карапчів Вижн.). 2. Гусінь та інші шкідники с.г. Заг. *Яка́сь не́ндза поїла гет бураки́* (Карапчів Вижн.). *Шо це, вари, за не́нза така́ да́ла на капу́сту?* (Рідківці Нов.). 3. зб., знев. Домашня птиця і тварини взагалі. Заг. *Розвила́м і гуси́й, і качо́к, і кури́й є, а ца не́ндза так хо́чі бага́то ї́сти, що немо́ш нагу́дува́ти* (Слобідка Глиб.). 4. перен., знев. Дріб'язкова, набридлива, нав'язлива, непорядна людина. Заг. *То є фи́йст гитка́ не́ндза той чолові́к* (Юрківці Заст.). *Як то така́ не́нза, то ліпши єго́ обмина́ти* (Валява Кіцм.). 5. згруб. Злидні, клопіт, хвороба. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ми ззамо́лоду таки́ моц бі́дува́ли, шом ду́мала, що ніко́ли з не́ндзи ни ві́лізим* (Лужани Кіцм.). *Ану́ вгорни́си, ни ходи́ розго́рниний, бо ше собі́ йкоїс не́ндзи нагиба́єш* (Кам'яна Стор.).

НЕ́НДЗНИЙ, рідк., знев., згруб. Бідолашний, нужденний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *То такий не́ндзний хлопчи́ско, що аж сум бире́ на не́го диви́тиси* (Борівці Кіцм.).

НЕ́НЕВИЙ. Див. **НЕ́НІВ**.

НЕ́НІВ, **НЕ́НЕВИЙ**, **НЕ́НЬОВИЙ**, **НЕ́НИВИЙ**. Батьків. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ти не ви́дів, де не́нів ре́мінь?* (Онут Заст.). *Фамі́лія є гурт не́невих і ма́мених браті́в, се́стрів пе́рвих і всі кре́вні* (Берегомет Кіцм.). *Бери́ не́ньову куфа́йку* (Михальча Стор.).

НЕ́НЬО, -я, ч. Батько (рідний і нерідний). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *У ме́ни да́вно вже вме́рли не́ньо й ма́ма* (Брідок Заст.). *Мій не́ньо такі́ бу́ли, що наповіда́ли: наколи́ ве́чір, шоб ти була́ до́ма* (Кліводин Кіцм.). *Коли́с ді́ти назива́ли та́та не́ньом* (Ставчани Хот.). *Тіпе́р він єму́ не́ньо, хоть і нері́дний* (Хот.).

НЕОБХА́МРАНИЙ, **НИОБХА́МРАНИЙ**. Неохайний, нечепурний. Заст. *Мой, а́ли ти необха́мраний* (Дорошівці Заст.).

НЕОБЧУ́ХАНИЙ, **НИОБЧУ́ХАНИЙ**, знев. Недоглянутий, неохайний.

Заст., Кіцм. *Та дитина ходи така необчухана, шо ніби мами не має* (Ставчани Кіцм.).

НЕПАРЕНИЙ, **НИПАРЕНИЙ**, перен. Безпутний, непутящий. Заст., Кіцм., Нов. *Ни говори такої нипареної, говори шос добри* (Борівці Кіцм.). ***Крутити непареної**. Говорити нісенітниці. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Дід Левонтій крути такої непареної, шо нимож вітримати: кажи, шо в першу войну він був в Босни і навікь в Гиографії був* (Ржавинці Заст.).

НЕПАРЕНО, **НИПАРЕНО**, незм. Не до ладу, погано. Заст., Кіцм., Нов. *А чо це він так непарено іде?* (Чорнівка Нов.).

НЕПЕВНИЙ, **НИПЕВНИЙ**. 1. Неслухняний, пустотливий. Заг. *Малі хлопці, али моц нипевні* (Подвір'ївка Кельм.). 2. знев. Придуркуватий, непутящий. Кіцм., Стор., Глиб. *Йванко файний, али йкейс трохі непевний* (Слобідка Глиб.).

НЕПІТ, **НИПІТ**, **НЕПОТ**, -ота, ч. 1. Племінник, син рідного брата чи сестри. Заг. *У мої систри є три сини, це мої нипоти* (Кам'янка Глиб.). *Бригадір – то непіт мого чоловіка: його тато – перший брат чоловікови* (Голубівка Нов.). 2. рідк. Внук. Заг. *Я маю трьох непотів від старошої доньки і двох від сина* (Старосілля Кіцм.).

НЕПОМНИТИСА, **НИПОМНИТИСА**, недок. Нетямитися. Хот., Кельм., Сок. *Я не знаю, чого це вона аж непомниса* (Клішківці Хот.).

НЕПОСЛУХ, **НИПОСЛУХ**, -а, сп. Пустун, неслухняний. Заст., Кіцм. *Али той пастух великий непослух!* (Дорошівці Заст.).

НЕПОСЛУШНИЙ, **НИПОСЛУШНИЙ**. Неслухняний, пустотливий. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Ти як будиш непослушний, то я нічо тобі не куп'ю* (Валява Кіцм.). *Дужи твої діти нипослушні* (Атаки Хот.).

НЕПОТА, **НИПОТА**, -и, сп. 1. Племінниця. Заг. *Гітий нема у нас, то ми возмили за свою нипоту, братову гівчину* (Кам'янка Глиб.). 2. рідк. Онука, внучка. Заг. *Непота дужи саманає на зетя* (Чортория Кіцм.). 3. рідк., ч. племінник. Заг. *У нас був непота* (Ставчани Хот.). *Мої систрі хлопиц приходи мині нипота* (Козиряни Кельм.).

НЕПОТРІБНИЙ, **НИПОТРІБНИЙ**. 1. знев., лайл. Ледачий, неслухняний, поганий. Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Він такий зробивси непотрібний, шо лиш тройкі приноси зі школи* (Слобідка Глиб.). *То такий нипотрібний хлопиц* (Клішківці Хот.). 2. субст., знев., лайл. Гультяй. Хот., Кельм., Сок. *Не віддам свою Вольку за Грішку, бо він непотрібний* (Сербичани Сок.).

НЕПРАВЕДНО, **НИПРАВИДНО**, незм., рідк., заст. Несправедливо, неправильно. Заст., Кіцм., Хот. *Це неправедно, шо ми тут нароб'єємоси, а богачі всі дома сидє* (Ржавинці Заст.).

НЕПРАНКА, -и, ж. Брудна сорочка. Заст., Вижн., Стор. *Ти шо, жінки ни маєш, шо в непранці ходиш?* (Кулівці Заст.).

НЕПРИВИЧЬКА, **НИПРИВИЧЬКА**, -и (-і), ж. Незвичка. Заст., Кіцм., Стор. *Я колов учяра дрова, то цілу ніч плечі боліли від неприничькі* (Годилів Стор.).

НЕПРИКЛАДНО, **НИПРИКЛАДНО**, незм. Недоладно, абияк, некрасиво. Хот., Кельм., Сок. *Вна нічо са ни старає, роби неприкладно, то й ніхто і ни хочі брати* (Каплівка Хот.).

НЕПРИМІ́ННО, НИПРИМІ́ННО, незм. Неодмінно, обов'язково. Хот., Кельм., Сок. *Га́нька сказа́ла, що непримі́нно зайди́ до нас* (Клішківці Хот.). *Непримі́нно піді́т до бо́лниці* (Подвір'ївка Кельм.).

НЕПРИТО́МНИЙ, НИПРИТО́МНИЙ. Непричетний, неналежний. Стор., Глиб., Нов. *Я неприто́мний до ва́шої кумпа́нії* (Ясени Стор.).

НЕПРИ́ЧЬКОМ, НИПРИ́ЧЬКОМ, незм. 1. Приміром, наприклад. Заст., Кіцм., Вижно., Стор., Глиб., Нов. *Він був таки́й вісо́кий, непри́чьком, як ви* (Снячів Стор.). 2. Часом, бува. Заст., Кіцм., Вижн. *Ти, непри́чьком, не зна́єш, як то си ро́бит?* (Брусниця Кіцм.). 3. Випадково, ненароком. Вижн. *Я єго́ непри́чьком зачепи́ла, а він як роскричи́тси!* (Банилів Вижн.).

НЕ́РВИ, -ів, мн., мед. Нервозність, нестриманість. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ци́льо пішо́в на кі́но, а ба́ба як си взло́стила – і чи́риз дві годи́ні ві́бух кро́ви: з не́рвів* (Новосілка Кіцм.).

НЕ́РВИ ДІСТА́ТИ. Стати дуже дратівливим; захворіти душевно. Заст., Кіцм. *Пан лиши́вси удове́ц і діста́в не́рви ду́же вилики́* (Южинець Кіцм.). ***Не́рви ма́ти**. Бути нервово хворим. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Я слаби́й на го́лову, ма́ю не́рви: і плачь прихо́ди і жалі́* (Великий Кучурів Стор.).

НЕРВО́СИЙ, НИРВО́СИЙ, рідк. Нервовий. Глиб. *Та дете́на нерво́са, ади́, ік б'є нога́ми* (Турятка Глиб.).

НЕРЕСНИ́ЦА, НАРИСНИ́ЦА, -і, ж., іхт. Дрібна мілководна риба. Вижн., Стор. *Я сього́дни п'єть нересни́ц імив* (Банилів Вижн.).

НЕРЕ́ХТ, НАРИ́ХТ, незм. Не до вподоби. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Мали́й лежи́т, як пан, на пудушка́х та ще йму нере́хт* (Слобідка Глиб.).

НЕ́РІСТЬ, -сти, ж., іхт. Дрібна (сміттєва) риба. Стор., Глиб. *Тако́ї не́рісти у ставку́ роспло́дилоси* (Турятка Глиб.).

НЕРОЗІ́БРАНИЙ, НИРОЗІ́БРАНИЙ. 1. Нероздягнутий, одягнений. Заст., Кіцм., Вижн., стор., Глиб., Нов. *Шо ти, заме́рз чи шо, шо так і сиди́ш у ха́ті нерозі́браний?* (Рідківці Нов.). 2. знев., згруб. Неврівноважений, нерозумний. Нов., Хот. *Ти що, яки́йс нерозі́браний, що ті́лко га́вкаєш на чолові́ка?!* (Пашківці Хот.).

НЕСОГІ́РШЕ, незм. Непогано, в цілому добре. Заг. *Як на свої́ роки́, то ва́ша ма́ма несогі́рше вігляда́ют* (Мусорівка Заст.).

НЕСОГІ́РШИЙ, НИСОГІ́РШИЙ, НИСУГІ́РШИЙ. Непоганий, не гірший від інших. Заг. *То несогі́рший чолові́к ї взєв* (Рідківці Нов.). *Я нисогі́ршу ха́ту покла́в* (Пашківці Хот.).

НЕТЕ́ФЕРНИЙ, НИТЕ́ФИРНИЙ, НЕТЕ́ФІРНИЙ, НЕТЯ́ФИРНИЙ, НИТЕ́ФИРНИЙ, НИТЕФЕ́РНИЙ, НИТЯФИ́РНИЙ. 1. Нещасний, хворобливий. Стор. *Чим мав таки́й ни-тя́фирний бу́ти, лі́пши був би си ни вроди́в* (Великий Кучурів Стор.). 2. Нерозторопний, некмітливий. Стор., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ти така́ ните́фирна жі́нка в ме́ни* (Білівці Хот.). *Яки́й ти нетефе́рний! Нічо́ ни розумі́єш!* (Грозинці Хот.).

НЕ́ТІЛЬ, -я, ч. Теля річного віку. Хот., Кельм., Сок. *Ві́жени то́го не́тіля на толо́ку, най пасе́* (Подвір'ївка Кельм.).

НЕ́ТРІБ, -у, ч. 1. знев. Неслухняна дитина (людина), ледащо. Заст., Вижн., Стор., Глиб. *Цей не́тріб нічьо́ ни ро́би, а лиш ба́йдики б'є* (Баламутівка Заст.). 2. знев. Різний дріб'язок, непотрібні речі. Нов., Хот. *На́що ти не́тріб трима́єш на поду́* (Хотин).

НЕТРІ́БНИЙ, НИТРІ́БНИЙ, знев. Неслухняний, ледачий. Стор., Глиб. *Біда́ з нетрі́бними ґітьми!* (Ясени Стор.). *Ду́жи нетрі́бний цей хло́пиц* (Кам'янка Глиб.).

НЕТЯ́ФИРНИЙ. Нещасний, хворобливий. Стор., Глиб. Див. **НЕТЕ́ФЕРНИЙ**.

НЕФА́ЙНИЙ, НИФА́ЙНИЙ. Негарний, некрасивий; непристойний, образливий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Сара́ка пла́чи, шо в неї бу́ди нефа́йний чолові́к, рє́бий* (Ревасківці Кіцм.). *Як хтос би на то́го зло́дія сказа́в, шо він укра́в шос у ко́гос або́ якби́ на не́го сказа́в нефа́йне сло́во, то вже ни мав би чє́го до́брого чика́ти* (Новосілка Кіцм.).

НЕФА́ЙНО, НИФА́ЙНО, незм. Негарно, некрасиво, негоже, соромно. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ходи́ли на та́нці, а́ли ми бу́ли нифа́йно вбра́ні про́ків па́нских дівчє́т і встида́лиси йти́ гуля́ти* (Клинівка Стор.). *Диві́ци, та́ту, би́сти ни вітказа́ли парубка́м, бо то нефа́йно* (Хлівище Кіцм.).

НЕХ-НЕХ-НЕ́Х! Вигук, яким кличуть коней. Стор., Глиб. *Нех-нех-не́х, ка́рий, нех-не́х! Іди́ до ме́ни, не бі́йси. Нех-нех-не́х!* (Михайлівка Глиб.).

НЕХАРАПУ́ТНИЙ, НИХАРАПУ́ТНИЙ, знев. 1. Брудний, неохайний, нечепурний. Заг. *Але́ ти таки́й, чолові́че, нехарапу́тний: на́віть не заче́шисси* (Баламутівка Заст.). *Ді́вко! Тобі́ ни всти́дно ходи́ти тако́ю нехарапу́тною?* (Грозинці Хот.). *Таке́ нихарапу́тни, ше й ста́вит з се́би хто зна́є шо!* (Сербичани Сок.). 2. Незграбний, неповороткий, неспритний. Заг. *Таки́й се хло́пиц нихарапу́тний, шо трохи ми о́ко ни виби́в ви́лами* (Лукачівка Кельм.). 3. Непутящий, нерозсудливий. Заг. *Хі́ба цей нехарапу́тний шос зро́бит до́бре?* (Заставна Заст.). *Мой, яки́й ти нехарапу́тний! Таки́й лісопе́д влама́в!* (Новоселиця Кельм.). 4. Некрасивий, непривабливий, незручний (про предмети). Заг. *Цей стів якис нихарапу́тний* (Ясени Стор.).

НЕХА́РАПУТНО, НИХАРАПУ́ТНО, незм., знев. Неакуратно, недбало, неохайно. Заг. *Шо так нихарапу́тно пи́шеш, ді́вчи, мо!* (Карапчів Вижн.).

НЕХА́РМАНИЙ, НИХА́РМАНИЙ, рідк., знев. Брудний, неохайний. Хот., Кельм. *Ди́висса за цев дити́нов, а воно́ таке́ неха́рмани* (Атаки Хот.).

НЕХА́РНИЙ, НИХА́РНИЙ, знев. 1. Неохайний, неакуратний. Заг. *Мо́й, диви́си за собо́в, ни ходи́ таки́й неха́рний, бо, ади́, лю́ди ка́жут, шо то я ви́нна* (Великий Кучурів Стор.). *Ти шо, ни мо́жиш уми́ти дити́ну, ви́диш, шо він хо́дит неха́рний?!* (Владична Хот.). 2. Брудний, нечистий (про предмети). Заг. *Шо то такі́ неха́рні горшьки́ в те́би?* (Черепківці Глиб.).

НЕХА́РНИК, НИХА́РНИК, -а, знев., згруб. Неакуратний, неохайний чоловік чи хлопець. Заг. *То́му неха́рникови ни варт купи́ти шос нове́: враз зафо́йдаї* (Кам'янка Глиб.). *Ти ни го́дин поми́тиси, шо хо́диш таки́й ниха́рник?* (Чепоноси Хот.). Див. ще **НЕ́ХАРЬ 2**.

НЕХА́РНИЦА (-Я), НИХА́РНИЦА (-Я), -і, ж., знев., згруб. Нечепура, неохайна, неакуратна жінка. Заг. *От неха́рница водна́! На́вікь миски́ не поме́ла!* (Снячів Стор.). *Таку́ ниха́рницу ніхто́ ни о́зми, бу́диш сиві́ти так* (Черепківці Глиб.). Див. ще **НЕ́ХАРЬКА**.

НЕХА́РНО, НИХА́РНО, незм., знев. Брудно, неохайно. Заг. *Там в ха́кі так неха́рно, аж не хокі́лоси ї́сти* (Великий Кучурів Стор.). *Ото неха́рно розма́цькав, гі́рши нима́ як* (Чортория Кіцм.).

НЕ́ХАРЬ, -и, ж., знев. 1. Тварини, комахи, черв'яки, що викликають огиду. Заг. *А мало́в О́ля ни боя́ласи ніко́ї не́хари: і хруці́ бра́ла в ру́ки, і черваки́, і жа́би* (Старосілля Кіцм.). *Йкас не́харь завила́си в нові́ ха́кі* (Черепківці Глиб.). 2. сп., згруб. Брудна, неохайна людина. Заг. *Шо за не́харь! Ни розумі́ю, чо типе́р таки́м ходи́ти!* (Чепоноси Хот.). Див. ще **НЕХА́РНИК**. 3. ж., зб. Бруд, сміття, пташиний послід і т.п. Заг. *Сніг ростопи́вси, і, ади́, йко́й не́хари зібра́лоси на по́двірю за зи́му* (Топорівці Нов.). *Узимі́ ку́ри всю не́харь лиша́ют на при́спі або́ й на поро́зі* (Коритне Вижн.).

НЕ́ХАРЬКА, -и, знев. Нечепура, неохайна жінка. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Са́ми гі́рши, як ма́єш жі́нку не́харьку а́бо брехи́нку* (Рукшин Хот.). Див. ще **НЕХА́РНИЦА**.

НЕ́ХЛЮЙ, -я, ч., знев., згруб. Неохайний, нечепурний чоловік. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. Сок. *Ади́ які́й не́хлюй: неми́тий, нистри́жиний* (Новоселиця Кельм.).

НЕХЛЮ́ЙНИК, **НИХЛЮ́ЙНИК**, -а, ч. Див. **НЕ́ХЛЮЙ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Вбири́ хоть чи́сту соро́чьку, нихлю́йнику!* (Кам'янка Глиб.). Див. ще **НЕХА́РНИК**.

НЕХЛЮ́ЙНИЦА (-Я), **НИХЛЮ́ЙНИЦА (-Я)**, -і, ж., рідк., знев. Неохайна, неакуратна, нечепурна жінка. Заг. *Хоть би ґі́тий обми́ла та не́хлю́йница* (Черепківці Глиб.). Див. ще **НЕХЛЮ́Я**.

НЕХЛЮ́Я, **НИХЛЮ́Я**, -ї, знев. Неохайна, неакуратна, нечепурна жінка. Заг. *Ца не́хлю́я хо́ди та́ лиш язи́ком ме́ле, а в ха́ті нема́ кому́ шо зроби́ти* (Баламутівка Заст.). *Ма́єш таку́ ни́хлюю, шо ніко́ли поря́тку ни зна́ла* (Лукачівка Кельм.).

НЕЧА́ЙНО, **НИЧА́ЙНО**, незм. Випадково, ненароком, ненавмисне. Хот., Кельм., Сок. *Хло́пиц неча́йно розби́в той гладу́ц* (Клішківці Хот.). *Я не хоті́в, я неча́йно тибе́ зачепи́в* (Сербичани Сок.).

НЕЧИСНИ́Й, **НИЧИСНИ́Й**, -ого, ак. Недоношений (про дитину). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Пе́рша дити́на в не́ї вме́рла, бо нечисна́ вроди́ласи* (Дорошівці Заст.).

НЕЧИ́СТЕ, **НИЧИ́СТИ**, -ого, с., субст. Бруд, нечисть. Заст., Кіцм. *Типе́р до́бри пра́ти в "Ло́тосови" а́бо "Ча́йці", бо ці́ порошки́ бо́рзо від'ї-да́ют всьо нечи́сте* (Южинець Кіцм.).

НЕ́ШТА, -и, ж., заст., згруб. Повія. Стор., Глиб. *Мой, мо́й! Ади́, та не́шта знов покє́гла́ до се́би йко́гос п'є́ницу* (Бобівці Стор.). *Куда́ їс бі́гала, не́што? Вару́йси тро́хи тих парубкі́в!* (Турятка Глиб.).

НЕШУШНА́ВИЙ, **НИШУШНА́ВИЙ**, знев. Кволий, слабосилий. Заст., Кіцм. *Агі́т, той нешушна́вий наби́в так хло́пцє мо́го, шо гет си́ний* (Борівці Кіцм.).

НЕШУ́ШНИЙ. Дрібний, кволий, фізично недорозвинутий. Кіцм., Стор., Глиб. *Ти таки́й нешу́шний, як би ці́лий рік ні́чо́ ни ї́в* (Черепківці Глиб.). Див. ще **НЕШУШНА́ВИЙ**.

НЄ[1], **НІ**, **НЯ**, займ. Знах. в. одн. займ. **я – мене**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Я тро́хи ле́жу спа́ти, а ти ни буди́ нє, аж по́ки ма́ма ни при́йди з робо́ти* (Ревне Кіцм.).

НЄ[2]. 1. Підсилювальна частка, що вказує на велику інтенсивність дії. Так. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *А ми йдем та нє кричимо́, нє кричимо́, бо ду́мали, шо заблу́дим у хаци́* (Коритне Вижн.). *А хло́пці йдут з да́нців і нє співа́ют!* (Клинівка Стор.). 2. Питальна частка переважно в реченнях, коли за ситуацією сподіваного є ствердна відповідь. Чи не так? Заст.,

Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Мині пасує цей турпан, нє?* (Брусниця Кіцм.). 3. Заперечна частка. Ні. Заг. *Кобильохи сего року дужи рісні, а черкуші нє* (Погорілівка Заст.). *Нє, куме, я такого вам не говорив* (Білоусівка Сок.). 4. Зрідка фонетичний варіант частки **не**. Заг. *Я вже дід! І нє лиш дід, али і прадід, бо маю вже правнука* (Лашківка Кіцм.). *Та ж то можна було піти та сказати другому майстрови, а нє Гоцьови* (Млинки Хот.).

НЄ́А, част. Ні. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. – *Ти будиш їсти?* – *"Нєа!"* (Бабин Заст.). – *Ці світла мают так горіти?* – *"Нєа!"* (Михальча Стор.).

НЄ́З, -у, ч., рідк. Ядро горіха. Стор., Глиб. *Давайти детені лищ нєз, ни шкаралупу* (Турятка Глиб.).

НИА́Г-НИА́Г-НИА́Г! Спонкуальний вигук, яким кличуть коней. Стор., Глиб. *Ниаг-ниаг-ниаг! Іди до мени, буланий, ниаг-ниаг-ниаг!* (Кам'янка Глиб.).

НИ́ВА, -и, ж., заст. Ділянка поля в 50 арів. Заст., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Як казали нива, то був ланц, а як казали пlivниви – то півланц* (Добринівці Заст.). *А старий дає доцці ниву поля, о!* (Подвір'ївка Кельм.).

НИҐЗЯ́, **НИКЗЯ́**, незм. Не можна. Хот., Кельм., Сок. Див. **НІҐЗЯ́**.

НИКІДУ́ЦА, -и, ч., міф., рідк. Чорт. Сок., Глиб. *А Гнида продав свою хату, бо там никідуца його мучів* (Слобідка Глиб.).

НИКОНТЕ́ТНИЙ. Див. **НЕКОНТЕ́ТНИЙ**.

НИКУРА́ТИЙ, -ого, ч., міф., заст. Нечиста сила, нечистий, чорт. Стор., Глиб. *Колис страхали, шо ни ходи ночями, бо здибиш никуратого* (Луковиця Глиб.).

НИЛА́ВНИК, -а, ч. Вузька килимова тканина, якою покривають лави, налавник. Хот., Кельм. *Дала я сватам у заліг нилавник, бо боялиса, щоби я за другого ни втікла* (Клішківці Хот.).

НИМОЖТИ́. Нездужати, хворіти. Хот., Кельм., Сок. *То я би хотіла неможти? Али якас бола до мени причіпиласа* (Чепоноси Хот.).

НИ-НИ-НИ́![1], **НИ-НИ-НИ́!** Наказово-спонукальний виг., екв. Годі, досить. Кіцм., Стор., Глиб. *Ни-ни-ни! Вже мішьок повний, вже й россипаєси. Ни сипте!* (Слобода-Комарівці Стор.).

НИ-НИ-НИ́![2] Спонукальний вигук, яким підкликають корів. Кельм., Сок. *Ни-ни-ни, лиса, ни-ни! Йди суда!* (Новоселиця Кельм.).

НИ́НЬКИ, **НИ́НЬКІ**, незм., рідк. 1. Тепер, зараз. Заст., Хот., Кельм., Сок. *Маю ниньки урльоп* (Юрківці Заст.). *Ниньки ліпши жити, як колис* (Горбівці Глиб.). 2. Сьогодні. Заст., Кіцм., Хот., Кельм., Сок. *Ниньки я йду на клаку до родини* (Ленківці Кельм.).

НИНИЦЕ́ЛА, -и, ж., зв. мн. **НИНИЦЕ́ЛИ**, бот. Айстра, айстри. Заст. *В мене в городі дужи багато ниницел росте* (Веренчанка Заст.).

НИ́ПАТИ. Ходити, шукати щось. Кіцм., Стор. *Чоо Марцє знов нипає в городі* (Ошихліби Кіцм.). *Не нипай по кутках, як злодій, бо то в гостях нифайно* (Клинівка Стор.).

НИПУ́Н, -а, ч., знев. Той, хто нипає, ходить, шукаючи щось. Кіцм., Стор. *То добрий нипун, вічно шос нипає та й нипає всюда* (Михальча Стор.). *Нипун – то чоловік, що нипає, шос шукає* (Клинівка Стор.).

НИРЦУВА́ТИ, **НУРЦУВА́ТИ**. Працювати навколішки, зігнувшись. Заст., Хот., Кельм. *А як ми єдинкували бурак, то цілими днями нирцували* (Прилипче Заст.).

НИСУГІ́РШИЙ. Непоганий. Хот., Кельм. Див. **НЕСОГІ́РШИЙ**.

НИ́ТА, -и, ж., зв. мн. **НИ́ТИ**, -ів (-ий), тк. Начиння, частина ткацького верстата у вигляді нитяних рукавів, що використовуються для зміни положення верхнього і нижнього шару основи в процесі ткання. Заг. *Позичти мині́ ни́тий, бо я не ма́ю до́брих* (Кліводин Кіцм.). *А вирині́ тчут у шти́ри ни́ті* (Карапчів Вижн.). *Впире́д пряжу набераєси в ни́ти, а посля́ – в бе́дро* (Чепоноси Хот.).

НИТЛЕ́ННИЙ. Ненаситний. Заст. *А́ли ти нетле́нний, ни мо́жиш си наї́сти* (Дорошівці Заст.).

НИ́ЦЮ-НИ́ЦЮ! (Заг.). **НИЦЬ-НИ́ЦЬ!** (Хот., Кельм., Сок.), **НИ́ЦЬО-НИ́ЦЬО!** (Кельм., Сок.). Вигуки для підкликання овець. Заг. *Іди́, Галю, до ове́чки, кажи́ ї: "Ницю-Ницю!", – то вона́ прийде до те́бе* (Юрківці Заст.). *Ниць-ниць, біле́нька, до ме́ни!* (Ставчани Хот.). *А ву́йко чу́є, що в ло́зах вівця́ бле́є, то він до неї "Ницьо-ницьо, ницьо-ницьо!"* (Білоусівка Сок.).

НИ́ЦЯ, -і, ж., дит. Вівця, ягня. Заг. *А чуй, Окса́нко, як ни́ця пла́чи* (Долиняни Хот.) *На дай ниці сіна, бо вона́ мале́нька, ї́сточки хо́чи* (Малятинці Кіцм.).

НИЦЬ-НИ́ЦЬ! Вигук для підкликання овець. Хот., Кельм., Сок. Див. **НИ́ЦЮ-НИ́ЦЮ!**

НИ́ЦЬКУ-НИ́ЦЬКУ! Вигук для підкликання кіз і овець. Нов., Хот. *А кум Йван до то́го ця́па ти́хо піт*кра́вся *та й до не́го ка́же: "Ницьку-ницьку!" – і суди́ до се́би прикли́кав* (Недобоївці Хот.). Див. ще **НИ́ЧЬКУ-НИ́ЧЬКУ!**

НИ́ЦЬО-НИ́ЦЬО! Вигук для підкликання овець. Кельм., Сок., Див. **НИ́ЦЮ-НИ́ЦЮ!**

НИЧУ́ТЬ, незм. Зовсім, анітрохи. Хот., Кельм., Сок. *Я ни зна́ю, що типе́р за діти: ничу́ть ни шану́ют сибе́* (Млинки Хот.).

НИ́ЧЬКУ-НИ́ЧЬКУ і НІ́ЧЬКУ-НІ́ЧЬКУ! Вигук для підкликання овець. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ни́чьку-ни́чьку, не́гра, іди́ суда́, моя́ хоро́ша!* (Подвір'ївка Кельм.). Див ще **НИЦЬ-НИ́ЦЬ!**

НІ, займ. 1. Знах. відм. одн. займ. **я – мене**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Як при́йди чоловік додо́му, бу́ди ні свари́ти* (Южинець Кіцм.). *А я носи́ла та сама́ завдава́ла куру́дзи та й так ні попід гру́ди боліло, шо раз* (Новосілка Кіцм.). Див. ще **НЄ, НЯ**. 2. Дав. відм. одн. займ. **вона – їй**. Заст., Кіцм., Вижн. *Вíходи д' ні не́нько її* (Юрківці Заст.). 3. Місц. відм. одн. займ. **вона – ній**. Заг. *Він розв'яза́в фу́сточку, а в ні бу́ли гро́ші* (Онут Заст.). *Міця прихо́ди с Чирнове́ц убра́на, як профе́сорька: шо на ні кустю́м, шо на ні пальто́, а шо ка́пці!* (Ставчани Кіцм.).

НІ́БИ[1], **НІ́БО**, спол., рідк. Тобто. Заг. *А вона́ сказа́ла, шоби́ ві́гнали ту, ні́би на́ймичьку* (Южинець Кіцм.). *Та й бере́ його́ вже ца, ні́би Арсе́нійова ма́ма, до се́би на мушíю* (Грозинці Хот.).

НІ́БИ[2], **НІ́БО**. 1. част. означальна. Саме, якраз. Заг. *І вже як ві́видут молоди́х ні́бо надвір, то не́ньо їх благослови́т* (Южинець Кіцм.). *А кітка та, шо мине́ взя́ла за свою́, ні́би тут у Міха́льчю, та вона́ в больни́ци ра́кові* (Михальча Стор.). 2. част. питальна. Невже, хіба, чи. Заг. *Ні́би ти не чув, шо дити́на пла́че?* (Вартиківці Кельм.).

НІ́БО, рідк., спол., част. Див. **НІ́БИ**.

НІВІ́ДКИ, НІВІ́ДКІ, незм. Нізвідки, нівідкіля. Заг. *Надворі́ ти́хо-ти́хо, ніві́дкі нічо́ не чу́ти* (Слобода-Комарівці Стор.). – *Ти ві́дки йде́ш?* – *"Ніві́дки!"* (Пашківці Хот.).

НІВІ́ДКІВ, незм. Нізвідки, нізвідкіля. Заст., Кіцм., Вижн., стор., Глиб. *Стара́м, слаба́, з усі́х бо́ків хоро́ба нала́зи, а здоро́в'я ніві́дків нема́* (Новосілка Кіцм.).

НІВКИ́Й. Мілкий, неглибокий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Вліті наш по́тік ста́є ду́жи нівки́й, що мо́жна на́віть убу́тому перейти́* (Баламутівка Заст.).

НІ́ВКО, незм. Мілко, неглибоко. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ни намочи́лам ни́ньки коло́пні, бо вода́ спа́ла і ду́жи зроби́лоси нівко* (Драчинці Кіцм.). *У пото́ці ду́жи нівко, що нема́ де скупа́тиса* (Баламутівка Заст.). Див. ще **МІ́ВКО**.

НІ́ВОРОТОМ, незм. 1. Безладно, безплідно, марно. Заг. *Чи́риз те́щу всьо жите́ пішло́ ніворотом, ма́рни* (Кам'янка Глиб.). 2. Безцільно, даремно. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Чого́ хо́диш ніворотом, до́ма кілько робо́ти* (Коритне Вижн.).

НІГДЕ́ (Засти., Кіцм., Вижн., Стор.), **НИГДЕ́** (Сок.), **НІҐДЕ́** (заг.), **НІДЕ́** (Заст., Кіцм., Стор.), незм. 1. присл. Нікуди. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Не йди, Ціко, нігде́, бо бу́дим віче́ріти* (Киселів Кіцм.). *Ніґде́ ни ходи́лам, бо та́то був ду́жи стро́гий* (Слобода-Комарівці Стор.). 2. присл. Ніде́. Заг. *Абисти зна́ли, що типе́р ніґде́ ни зна́йдиш ново́ї хати піт соло́мою* (Сербичани Сок.).

НІ́ГОЛОВ, незм. Стрімголов. Глиб. *Він як почу́в, що дают соло́му, то на тік біг ні́голов* (Черепківці Глиб.).

НІҐДЕГІ́ЧЬ, незм. Ніде. Хот. *Але ніґдегічь не ви́тко ніко́го, лиш ко́ло клу́ба стої́т жме́нька людий* (Ширівці Хот.). Див ще **НІГДЕ́**.

НІҐЗЯ́, НИҐЗЯ́, НИКЗЯ́, незм. Не можна. Хот., Кельм., Сок. *Ниґзя́ прозива́тиси, гра́йтиси до́бри* (Чепоноси Хот.). *Никзя́ це́го роби́ти* (Новоселиця Кельм.).

НІЖ, -а, ч.р. 1. бот. Ірис (Iris). Нов. *Нависні́ я собі́ пирисагю́ ножі́в* (Чорнівка Нов.). 2. с.-г. Чересло. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Ніж ріже впире́д, а лемі́ш відверта́є* (Задубрівка Заст.). 3. Ніж, знаряддя для різання, що складається з леза і ручки. Заг.

НІКОГОГІ́ЧЬ, займ. заперечений. Анікогісінько. Хот. *Коли́ ми до́світа прийшли́ на авто́бусну, то там нікогогі́чь ще не було́* (Недобоївці Хот.).

НІМ, спол. часу. Поки. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Нім вер-ну́ламси до хати, молоко́ гет збі́гло на шпарга́ті* (Рідківці Нов.).

НІМИНА́, -и, ж. Тварина. Заг. *Ни бий коро́ву, бо що та німина́ ви́нна* (Брусниця Кіцм.). *Ні́мина́ всьо розу́міє, лиш то, що ни мо́жи гувори́ти* (Слобідка Глиб.).

НІМИ́ЦА, -і, ж., бот. Блекота чорна (Hyoscyamus niger). Заг. *Насуши́ на зи́му німи́ці, то до́бри від зубі́в* (Прилипче Заст.).

НІСТРИ́ЦЯ, -і, ж., зв. мн. **НІСТРИ́ЦІ**, -иц (-иць). Сорт яблук. Заст., Глиб. *Се́ред усі́х я́блук ністри́ца вроди́ла найбі́льше* (Баламутівка Заст.).

НІТ, -а, ч. Заклепка. Глиб., Нов. *На таку́ ди́рку ми накла́димо ніт* (Горбівці Глиб.). Див. ще **НЮТ**.

НІТО́ВАНИЙ. Скріплений заклепками. Глиб., Нов. *Тримаї́ горне́ц до́бре, хоть ніто́ваний* (Горбівці Глиб.). Див. ще **НЮТО́ВАНИЙ**.

НІТУВА́ТИ. Ставити **НІТ**, запаювати дірку в посудині. Глиб., Нов. *Мі́й мо́шул знаї́ нітува́ти на́чині* (Чорнівка Нов.).

НІХТОЛИ́ЦЯ, -і, ж. 1. знев., лайл. Нікчема, ледащо. Заг. *Мой, ківа́йси тро́хі, ніхтоли́це!* (Черепківці Глиб.).

2. згруб. Повія. Глиб. *Параска як та ніхтолиця: сигодни з одни́м, а завтра з другим* (Кам'янка Глиб.).

НІЦ[1], займ. 1. Ніщо. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Де заправ'єли трахтори горючім, там ніц ни росте* (Клинівка Стор.). 2. Нічого. Заг. *Ніц ни купив, задурно їхав до Чірновец* (Прилипче Заст.).

НІЦ[2], присл. Зовсім, абсолютно. Заг. *Тобі не пасує ца шапка ніц* (Кадубівці Заст.). *Ти, чоловічи, ніц нічо ни радиш* (Новоселиця Кельм.).

НІЧКУ-НІЧКУ! Вигук для підкликання овець. Хот., Кельм., Сок. *Ой нічку-нічку, мої маленькі, ходіт до мене, вівці сивенькі* (Волошкове Сок.). Див. ще **НИЦЬКУ-НИЦЬКУ!**

НІЧЬКУВА́ТИ. Працювати ночами, вночі. Стор., Глиб. *Знаю прєсти і шию, лиш біда, що треба нічькувати на це, а як удень наробесси, та й ввечер уже хочеси спочєти* (Великий Кучурів Стор.).

НІЧЛЯГА́Н, -а, ч. Нічліжани, нічліжник. Хот., Кельм. *Ади, маєти ше одного нічлягана!* (Лукачівка Кельм.).

НІЧО́[1], **НІЧЬО́**, **НІШЬО́**, **НИЧЬО́**, займ. 1. Вживається у значенні відмінкових форм заперечного займенника **ніщо**. а) Наз. відм. **ніщо**. Заг. *Нічо так ні ни кішит, як унуки* (Лашківка Кіцм.). *Я собі сигодни здорова, нічо мине не болит* (Слобода-Комарівці Стор.). б) Род. відм. **нічого**. Заг. *Нє, нічо я не хочу, я тобі зайца так даю* (Клинівка Стор.). *Вже полудни, а я ше нічо в роті ни мала* (Ставчани Хот.). Пор. ще **НІЦ**[1]. в) рідк. Знах. відм. **ні за що**. Заг. *Двох синів Ілениних румуни за нічо побили* (Подвір'ївка Кельм.). 2. Вживається в значенні питально-відносного займ. **що** та неозначеного **щось**. Заг. *Подивиси добри до воза, ци нічо ни загубилим по дорозі* (Лашківка Кіцм.). *Приїхали вже наші с Чірновец, біжи запитай, чи нічо там ни купили* (Перебиківці Хот.).

НІЧО́[2], **НІЧЬО́**, незм. 1. Нічого, байдуже. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Нічо, тату, шо мій чоловік бідний: будимо жити, будимо робити – і буди в нас всьо* (Кострижівка Заст.). *Два хліви з воламиі худоби, а се, шо стара, то нічо* (Клинівка Стор.). 2. Зовсім, абсолютно. Заг. *Я не боюси за теби, чоловічи, нічо. Бійси ти сам за себи* (Ржавинці Заст.). *Слабувалам, али до болниці ни ходилам нічьо* (Грозинці Хот.). Пор. ще **НІЦ**[2].

НІЧО́[3], **НІЧЬО́**. У значенні прикм. **гарний**, **непоганий**, **можливий**, **прийнятний**. Заг. *То й є луччі пляжі, али цей тожи нічо – може бути* (Орестівка Хот.). *Хата так нічо, можи бути, али я ще подумаю, порадюси ж жінков* (Новосілка Кіцм.).

НІЧО[4], **НІЧЬО́**, част. Вживається у значенні часток **гаразд**, **нехай** для вираження згоди, заспокоєння. Заг. *Нічо, ми ще здибимси, то май поговоримо* (Великий Кучурів Стор.). *Та нічо, нічо, я і настоячи поїм* (Сербичани Сок.).

НІЧОГІСЬКО, займ. Нічогісінько. Заг. *Мої діти всі армію вітслужили, і оден ни був ні больний, і ніколи нічогісько з ними не малам такого* (Грозинці Хот.). Див. ще **НІЧОГІ́Ч**.

НІЧОГІ́Ч, **НІЧОГІ́ЧЬ**, займ. Нічогісінько. Хот., Кельм. – *Ти взяла с собов гроші? – "Нічогіч!"* (Пашківці Хот.). *З того цапа він шкуру так мішком стєгнув, ни розрубував нічогічь* (Недобоївці Хот.).

НІШЬО́, займ. Ніщо. Кіцм., Вижн. Див. **НІЧО́**[1].

НІЯ́К, присл. Марно, без користі. Стор. *І той єго маєток всьо розійшлоси ніяк, нічьо с того він ни звів* (Банилів-Підгірний Стор.).

НІЯ́КИЙ. 1. Брудний, неохайний. Заст., Кіцм., Вижн. *Цей Мано́лій таки́й вже ні́який ходи, шо страх оде́н* (Юрківці Заст.). *Я не піду таки́й ні́який у сило́* (Кам'яна Стор.). 2. Байдужий, ледачий, нікчемний, кволий. Заг. *Йой, то таке́ ні́яке, шо на не́го нимо́ж надіятиси* (Борівці Кіцм.). *Якийс ні́який став после́ то́го слу́чаю* (Лукачівка Кельм.). 3. Негарний, некрасивий, непоказний, поганий. Заг. *Ста́рший ще сяк-та́к, а цей таки́ ду́жи ні́який* (Василовівці Заст.). *До́ста мо́ї ні́які чо́боти, а то ше гірші* (Коритне Вижн.).

НО[1], част. 1. Питально-спонукальна, вжив. на початку речення. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Но, то ти йдеш на авто́буз ци поїздом по́їдиш?* (Южинець Кіцм.). *Но, то бу́дим купа́тиси?* (Новосілка Кіцм.). 2. Модальна, вживається для вираження підсумку. Ну. Заг. *Но, а тут бу́ла грани́ца у на́шім силі́* (Онут Заст.). *Люби́в я свою́ Саве́тку. Но, та й пішо́в я її свата́ти* (Горбівці Глиб.). 3. Підсилювальна, вживається у кінці речення у сполуці ***Шо но**. Дуже. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Давно́ як ішо́в рикру́т до во́ська, то так наро́д пла́кав, шо но, а ма́ма то вже чи́сто ги́нула* (Самушин Заст.). *Я йду с товаришка́ми, а му́зика так фа́йно гра́є, шо но* (Новосілка Кіцм.). Див. ше **НУ**[1] (3). 4. Стверджувальна. Так. Заг. – *Ти вже вівчив урокі? – "Но!"* (Брусниця Кіцм.). – *Лівіці письмо́ зане́слас? – "Но!"* (Слобідка Глиб.). 5. рідк. Обмежувально-видільна. Тільки, лише. Заг.

НО[2], спол. протиставний. Але, та. Заг. *Чу́ю, шо хтос гово́ри в хаті, но не ве́джу хто* (Ржавинці Заст.). *Дівчина рузу́мна, робітна і га́рна, но ше ни знає пово́дитиси с хло́пцим* (Чорнівка Нов.). Див. ще **НУ**[2].

НОВЕ́МБИР, -бра, ч., рідк., заст. Листопад. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Уже́ нове́мбир, скоро зима́* (Банилів-Підгірний Стор.). *Це́го ро́ку нове́мбир ду́жи студе́ний* (Горбівці Глиб.).

НОВІ́СЬКИЙ, НОВІ́СКИЙ. Зовсім новий, новісінький. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Нов. *Ади́, мав нові́ські буксо́ві чо́боти і прода́в за півду́рно* (Рідківці Нов.).

НОГА́, -и, ж. Холоша. Кіцм. *Портя́ниці ма́ют но́ги, дно, вучку́р, ро́ширку* (Неполоківці Кіцм.). Див. ще **НОГАВИЦА** 1.

НОГАВИ́ЦА, -і, ж. 1. Холоша. Вижн., Стор., Глиб. *Ваш мали́й упа́в у боло́то та гет замасти́в ногави́цу* (Слобідка Глиб.). Див. ще **НОГА**. 2. зв. мн., рідк. Панчохи. Заст. *Коли́с каза́ли на панчо́хи ногави́ці* (Дорошівці Заст.).

НО́МЕР, НО́МИР, НО́МИРЬ, -а (-я), ч. 1. Селянський двір, садиба, господарство. Заг. *Хто ціка́вивси, де в Кіцмани пе́рший но́мир був?* (Кіцмань). 2. заст. Наділ землі близько в три десятини. Нов., Хот., Кельм., Сок. *В хадзяйстві ми ма́ли три дисятині – то це но́мирь назива́вса* (Каплівка Хот.).

НО-НО́!, НО-НО-НО́! 1. Вигук, яким відганяють коней. Заг. *Но-но́, була́ний, но! Іди́ гет від ме́ни* (Ставчани Кіцм.). *Но-но-но́, гніду́лько, не ліз суда́!* (Маморница Глиб.). Див. ще **НЬО-НЬО-НЬО́!** 2. Вигук докору, застереження, спонукання до стриманості. Заг. *Но-но́, ти не ду́жи ка́пай на чолові́ка!* (Вікно Заст.). *Но-но-но́, на́й то, там ґава* (Подвірне Нов.).

НОРА́, -и, ж. 1. Відкрите джерело, вода з якого витікає на поверхню землі. Заг. *Ади́, як вода́ б'є з но́ри* (Задубрівка Заст.). *Вода́ з но́ри че́ста-че́ста ті́че* (Подвір'ївка Кельм.). Див. ще **НО́РО**. 2. Підземне джерело, вода якого живить

криницю. Заг. *У ці керници добра нора* (Карапчів Вижн.). *Копали у Фирцулі у двох місцах кірницу, а нори не могли трафити* (Слобідка Глиб.). *Та кірница має дві норі* (Атаки Хот.). 3. зв. мн. **НОРИ**, -ів, мн. Молочна залоза. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Це має бути добра корова: ади, які маї файни великі нори* (Карапчів Вижн.). 4. Заглиблення в землі, вирите тваринами як житло, підземні переходи. Заг. 5. перен. Темне, тісне приміщення, житло. Заг.

НОРИСТИЙ. Місцевість з джерелами. Заг. *То нористисти ґирло має аж дві норі, мош добру кірнецу вікопати* (Горбівці Глиб.). *В Кадубі нор багато, то дужи нористи місце* (Ближщадь Хот.).

НОРО, -а, с. Джерело. Сок. *Я знаю там-о норо та принесу вам води вітти* (Білоусівка Сок.). *Ца кірнеца була глібока, лиш всунуласа та стала міленька, а норо всьо ровно є – воду з неї ни годин ніхто вилляти* (Шебутинці Сок.). Див. ще **НОРА**.

НОРОВИ, -ів, мн. Капризи, примхи, неврівноважена поведінка. Заст., Кіцм. *Ади, як Василина роскричєласи: знов показує Ількови свої норови* (Прилипче Заст.). *Агі на теби! Чо кричиш? Чоловічє, сприч свої норови* (Малятинці Кіцм.). Див. ще **НЯРВИ**.

НОРОВИСТИЙ. Капризний, неврівноважений, примхливий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Мо, ти чо такий норовистий? Ану перестань!* (Дорошівці Заст.). *З Іваном тєшко буди жити, бо в него дужи норовистий характир* (Банилів Вижн.). *Но, це норовистий кінь, нічо не хочі стояти на місци* (Горбівці Глиб.).

НОТА, -и, ж., заст. Оцінка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Він ходи до школи, али мині ни показує, які ноти дістає* (Слобідка Глиб.).

НОТАНКА, -и, ж. Молода однорічна вівця-первістка. Хот. Див. **НОТИНКА**.

НОТАРЬ, -я (-є), ч., заст. 1. Секретар сільської, волосної управи, зрідка секретар сільради. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Піду до нотарє, най даст мині справку* (Прилипче Заст.). *Петро був нотарем за Римунії* (Южинець Кіцм.). 2. Нотаріус. Заг. *Мусю йти до нотаря копію робити з митрики* (Черепківці Глиб.). *Неньо покойні, як мали вмирати, то закликали нотирє і половина ґрунту записали на Аницу* (Слобода-Комарівці Стор.).

НОТИНКА, **НОТАНКА**, -и, ж., вівч. Молода однорічна вівця-первістка. Заг. *Нотинка зробила файну сиву ягничьку* (Новоселиця Кельм.).

НОТИНОЧКА, -и, ж., зм. до **НОТИНКА**. Заг. *Ца нотиночка сама як ягнє, а має таке файни ягнєтко* (Старосілля Кіцм.).

НОЧИВ, **НОЧОВ** (Заст., Кіцм., Стор., Сок.), **НОЧЄЮ**, **НОЧОЮ** (Стор., Хот., Кельм., Сок.), незм. Вночі, уночі. *Часто ночив мині снитси, шо я на войні* (Новосілка Кіцм.). *Млинкували всьо вручну, то й ночою рука сама махаласи* (Білоусівка Сок.). *І приходи він одного разу додому тожи ночєю* (Грозинці Хот.).

НОША, -і, ж. 1. Одяг. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Колис дівчєта були у вішитих сорочках, у фокі, а з двох боків – фустки. То ноша файна була* (Брідок Заст.). *Давно була ни така ноша, як типер* (Снячів Стор.). 2. Спосіб одягатися, мода. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Типер знов виртаїси стара ноша – знов ходя в довгому* (Михальча Стор.). 3. Речі, призначені для перенесення. Заг.

НОЯБИР, **НОЯБР**, -я, ч., рідк. Листопад. Заст., Кіцм., Стор., Хот.,

Кельм., Сок. *Був ноябир, коли я ранений вирнувса дудому* (Ставчани Хот.). *У ноябрі цего року вже началаса зима* (Гвіздівці Сок.).

НУ[1], част. 1. Стверджувальна. Так. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. – *Ти на роботу завтра ідеш? – "Ну!"* (Ставчани Кіцм.). Див. ще **НО**[1] (4). 2. Підсилювальна частка у сполуці ***НУ АШОЖ**. Авжеж. Хот., Кельм., Сок. *Ну ашож, будим робити, Маруся, будим помагати мамі!* (Білоусівка Сок.). 3. Підсилювальна у сполуці ***Шо ну**. Дуже, аж. Вживається у кінці речення. Дуже. Заг. *Крепкий був тогди мороз, то ми з Іваном так замерзли шо ну* (Грушівці Кельм.). Див. ще **НО**[1] (3).

НУ[2], спол. протиставний, рідк. Але, та. Заст., Хот., Сок. *Най він там і пропаде, ну щоб дудому не виртавса вже* (Білоусівка Сок.). Див. ще **НО**[2].

НУДЬ, -и, ж. Нудьга. Хот., Кельм., Сок. *Так того поїзда довго нима, шо нудь бире, сорочку хочу рвати* (Ломачинці Сок.).

НУДКИЙ, **НУТКИЙ**. Дуже солодкий, нудотний. Хот., Кельм., Сок. *Се яблуко нудке* (Лукачівка Кельм.). *Сливки твої такі нуткі, шо нимож їсти* (Білівці Хот.).

НУДКО, **НУТКО**, незм. Нудно. Хот., Кельм., Сок. *Наїласа меду, аж нудко стало* (Бузовиця Кельм.).

НУКО. Вигук спонукальний. Ну, нубо, нумо. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Нуко попробуй мої баби, ци добра ми си вдала* (Лашківка Кіцм.).

НУМАЙДИКИТ, **НУМАЙДІКИТ**, незм., рідк. Обов'язково. Глиб. *Скажіт ї, аби нумайдикит повирнула до мени* (Турятка Глиб.). *Думніка бураки уже вікопала, а мині нумайдікит траба йти в поли* (Слобідка Глиб.).

НУМИР (Нов.). Див. **НОМЕР**.

НУМИРО, -а, с. 1. заст. Селянський двір, садиба, господарство. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *За Римунії кожди нумиро платило податок* (Луковиця Глиб.). 2. Номер будинку, комунальної квартири. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Я так знаю, де вни жиют, али йке там нумиро, я шос ни брав само* (Рідківці Нов.). 3. Розмір (номер) взуття, одягу. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Чоботи я завши купую на нумиро більши* (Чорнівка Нов.). 4. Цифра. Глиб., Нов. *Наш Василько ще до школи ни ходи, а вже файно пиши нумиро "штири"* (Годинівка Глиб.).

НУРЄТИСИ. Поневірятися. Стор., Глиб. *Колис мій тато поїхав до Канади і нурєвси там до смерти* (Кам'янка Глиб.).

НУРЦУВАТИ. Працювати, зігнувшись навколішки. Хот., Кельм. Див. **НИРЦУВАТИ**.

НУТЕР, **НЮТЕР**, -тра, ч. Самець (напр., кінь, кабан), у якого одне або обидва сім'яні ядра знаходяться в черевній порожнині, нутрець. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Колис як Михайло впріже свого нутра у віз, то він кєгнув за двох коний, такий силний був* (Іванківці Кіцм.). *Нутер нездалий на триманє, бо з него ни буди солонини* (Берегомет Кіцм.).

НУТРАК, **НУТРЯК**, -а, ч. Внутрішнє сало, здір. Заг. *Нутрак я перетоплю і ссиплю в слоїкі* (Новоселиця Кельм.).

НУТРИНИЙ. Нутряний, внутрішній. Заг. *Топлени нутрини сало добри їсти с хлібом і страву приготовляти* (Долиняни Хот.).

НУТРИНОСТЬ, -и, ж. Внутрішні органи, нутрощі. Хот., Кельм., Сок. *Чогос болит мине вся нутриность* (Михайлівка Кельм.).

НУТРЯ́К. Внутрішнє сало, здір. Кельм., Сок. Див. **НУТРА́К**.

НУ́ЧІ, -ів, мн. Онучі. Заст., Кіцм. *Здойми́ ну́чі с пе́чи, вже ві́сохли* (Погорілівка Заст.).

НЮ, займ., ж. Знах. відм. займ. **вона**. Заг. *Жіно́ча ма́ма пішла́ обхо́дити вуйка, а я роби́в за ню на по́ли* (Хлівище Кіцм.). *Я́ма си обвали́ла, і А́нна впа́ла в ню* (Карапчів Вижн.).

НЮ́НЯ[1], -і, ж., дит. Корова. Стор., Глиб. *Скажи́, Богда́нчику, як нюня ка́жи, коли́ і́сти хо́чі* (Горбівці Хот.). Див ще **НЯ́НЯ**.

НЮ́НЯ[2], -і, сп. 1. знев. Повільна, флегматична людина. Заг. *За́ки ца ню́ня припасу́ї фу́стку, та завиєси, та подиви́тци в дзе́рькало, та вiпозіваєси, то я зро́б'ю дві ходки бураків* (Стрілецький Кут Кіцм.). 2. Людина з мовними вадами, невиразною артикуляцією звуків. Заг. *А в цего ню́ні шос віпита́єш як си нале́жи?* (Мусорівка Заст.). 3. Плакса. Заг. *Ади́, яки́й ню́ня! Пла́чи та й пла́чи* (Новоселиця Кельм.). *Ой, яка́ ню́ня! А ше мужи́к назива́єцца* (Гвіздівці Сок.).

НЮНЯ́РА, -и, ж., згруб. Ніс. Хот., Кельм., Сок. *Лиш всади́ в ту нюня́ру, шоб аж кров обілля́ла, тоди́ буди зна́ти, як та́та шанува́ти* (Козиряни Кельм.).

НЮ́НЯТИ. 1. Говорити повільно, невиразно, мляво, як мала дитина. Заст., Кіцм., Вижн. *Та́жи гувори́, як ма́єш гуворити, не ню́няй, як мала́ ди́тина* (Васловівці Заст.). 2. знев. Без причини постійно плакати, рюмсати. Заг. *Ню́няє с само́го ра́нку, ніє́к ни заспоко́їтси* (Банилів Вижн.). *А він ню́няє, ню́няє і за ма́мою лиш бі́гає* (Гвіздівці Сок.).

НЮ́НЬКАТИ див. **НЮ́НЯТИ**. Заст., Хот. *Не ню́нькай, бо мені́ це вже надоїло!* (Кулівці Заст.).

НЮ́НЬКО див. **НЮ́НЬО**.

НЮ́НЬО, -я і **НЮ́НЬКО**, -а, ч., знев. 1. Повільна, флегматична, безхарактерна людина. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Мой, ану́ ма́й кива́йси! Шо ти сту́ливси, як оста́тний ню́нько?* (Валява Кіцм.). 2. Плаксій. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ну й ню́ньо ти! З са́мого ра́нку пла́чиш!* (Банилів Вижн.).

НЮ́РҐАТИ. Невиразно говорити, нечемно відповідати. Заст., Кіцм. Див. **НЬО́РКАТИ**.

НЮТ, -а, ч. 1. Заклепка. Заг. *На́ цу ри́нку ше мо́жна покла́сти нюти́, і йкис час ще послу́жит* (Форосна Нов.). Див. ще **Ніт**. 2. рідк. Дерев'яний або металевий стержень, кілок, нагель, що використовується для скріплювання частин дерев'яних конструкцій. Хот. *До о́бода, шоб він ни коло́вси, пушті́ ко́ло ко́ждої шпи́ці забива́ют нют* (Долиняни Хот.).

НЮ́ТЕР. Нутрець. Кіцм. Див. **НУ́ТЕР**.

НЮТУВА́ТИ. Ставити **нют**, заклепувати або запаювати дірку в посуді. Заг. *Як нютува́ти таки́й дранти́вий бане́к, вуйночко, то лі́пши нови́й ку́пити* (Черепківці Глиб.). Див. ще **НІТУВА́ТИ**.

НЮХ, -а, ч., іхт. Минь, миньок; сом. Глиб. *Слободя́н налови́в ню́хів та поні́с с.Котівціє додо́му* (Слобідка Глиб.). *Ню́хі лю́б'є сиді́ти в наму́лі* (Черепківці Глиб.).

НЯ[1], займ., рідк. Знах. відм. одн. займ. **я – мене**. Заг. *Ла́ндалам лі́сом до полу́дня, аж по́кі не зболі́ли ня но́ги* (Ясени Стор.).

НЯ[2], рідк. Вигук, яким окликають осіб жіночої статі. Кіцм. *Куда́ йдеш, ня, до мі́ста?* (Старосілля Кіцм.).

НЯ́А! Вигук для підкликання собак. Хот., Кельм., Сок. *Няа, Мухта́р, ня́а!* (Грозинці Хот.).

НЯ́ВКА, -и, ж. 1. міф. Мавка. Заг. *Коли́с були і ві́гьми, і ня́вки, і опирі́, а тепе́р нима́ то́ї нечи́стой си́ли – усьо́ машини та мотоци́клі порозгони́ли* (Лашківка Кіцм.). 2. перен. Дуже худа, бліда жінка. Кіцм., Хот., Кельм. *Петро́ва жі́нка після болни́ці хо́ди як та ня́вка* (Ставчани Кіцм.).

НЯМ. Вигук звуконаслідувальний. Заг. *Кі́лько мо́жна ня́мкати?! "Ням" та й "ням"!* (Банилів Вижн.). *Шо ти, куда́ хо́диш, то всьо "ням" і "ням!" То пога́на звичка!* (Гвіздівці Сок.).

НЯ́МКАЛО, -а, сп., знев., згруб. Людина, яка під час їди плямкає губами. Вижн., Стор., Глиб. *Ех ти, ня́мкало! Пора́ уже́ файно навчи́тиси ї́сти* (Банилів Вижн.).

НЯ́МКАТИ, знев. 1. Їсти щось повільно, супроводжуючи процес мимовільним **ням**, **ням**. Заг. *Ї́ж ти́хо, полю́цки, ни ня́мкай мині́!* (Зелена Кельм.). 2. Невиразно, повльно говорити. Заг. *Чо ти ня́мкаєш? Кажи́, як було́, і всьо!* (Ленківці Кельм.).

НЯ́МЛО, -а, сп., знев. 1. Людина, яка невиразно говорить, незрозуміло, плутано виражає свої думки. Хот., Кельм., Сок. *І чого́ то ня́мло рве́са гувори́ти, як ни зна́є дві сло́ві з'єза́ти?* (Недобоївці Хот.). 2. Нерозторопна, нерозсудлива людина, скиглій. Хот., Кельм., Сок. *Не чолові́к, а настоя́щи тобі́ ня́мло: зароби́в ма́ло, і то пропи́в з дружка́ми та ще його́ налу́пили, а тепе́р хо́чи пра́вди шука́ти* (Вартиківці Кельм.).

НЯ́МРАТИ. Неохоче, повільно їсти. Заг. *Ни хо́чь ї́сти, то покла́дь ло́шку і ни ня́мрай* (Прилипче Заст.). *Чого́ ти ня́мраїш? Подиви́си, як Юрко́ фа́йно ї́сть!* (Довжок Нов.).

НЯ́НЯ, -і, ж., дит. Корова. Глиб. *Ни плачь, ня́ня хо́чі йти па́сти* (Кам'янка Глиб.). Див. ще **НЮ́НЯ 1**.

НЯ-НЯ-НЯ́! Вигук, яким кличуть різних тварин. Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ня-ня-ня́, Рекс, іди ї́сти!* (Южинець Кіцм.). *Ня-ня-ня́, гні́дий, ходи́ суди́, дід даст води́!* (Великий Кучурів Стор.).

НЯ-НЯ-НЯ́-КУТЮ́! Вигук, яким підкликають собак, зрідка (Глиб.) корів. Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ня-ня-ня́-кутю́, мала́, ходи́ до ме́ни! Ня-ня-ня́-кутю́! Ня-ня́!* (Горбівці Глиб.). *Де ти, Ці́ган? Ня-ня-ня́-кутю́! Пора́ вже ї́сти* (Зелена Кельм.).

НЯ́РВИ, -ів, мн. Нерви, нервозність. Хот., Кельм. *Ви шо, не мо́жити тро́хі стри́мати ті ня́рви?* (Козиряни Кельм.). Див. ще **НЕ́РВИ**.

НЯ́РКАТИ. Скиглити, просити. Кіцм. *Сиди́ ти́хо, ни ня́ркай, як той кіт* (Борівці Кіцм.). Див. ще **НЬО́РКАТИ 2**.

НЬО-НЬО-НЬО́! Вигук, яким відганяють коней. Хот., Кельм., Сок. *Ньо-ньо-ньо́! Не пха́йса до не́го, ї́ж, шо ма́їш!* (Грушівці Кельм.). *Ньо-ньо́, тарка́та, ньо! Ни куса́йса!* (Білоусівка Сок.). Див. ще **НО-НО-НО́!**

НЬО́РҐАТИ (Заст., Кіцм.). Див. **НЬО́РКАТИ**.

НЬО́РКАЛО, -а, с., знев., згруб. Дитина, зрідка доросла людина, яка постійно плаче, скаржиться, нарікає на все; скиглій. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот. *Ще цего ньо́ркала мині́ тут ни хвата́ло!* (Грозинці Хот.).

НЬО́РКАТИ (заг.), **НЬО́РҐАТИ**, **НЮ́РҐАТИ**, **НЯ́РКАТИ**, док. **НЬО́РКНУТИ**, **НЬО́РҐНУТИ**, **НЮ́РҐНУТИ**, **НЯ́РКНУТИ**, знев., переважно про дітей. 1. Бубоніти, невиразно, надокучливо говорити. Заг. *Шо ти ньо́ркаїш там під ні́с?* (Снячів Стор.). *Мой, Васи́лю, ни ньо́ркай ті́лько!* (Сокиряни Сок.). *Ни хо́чь ї́сти, то ни ї́ж, а́ли пиристáнь ньо́рґати* (Прилипче

Заст.). 2. Постійно скиглити, набридливо просити про щось. Заг. *Гай, ни ньоркай кілько, лиш бириси борзенько до роботи* (Рідківці Нов.). 3. Нечемно відповідати. Заст., Кіцм. *Не ньоркай старшим!* (Ржавинці Заст.). *Коли вже ти не будиш ньорґати, хотіла би я знати?* (Товтри Заст.).

О

ОБА. Обидва. Вижн., Пут., Кіцм., Заст. *Ви з кумом оба куди ідите* (Стебник Вижн.). *Шито на оба боки однако. Як на оба боки шито однако, то загліне називайеси* (Яблуниця Пут.).

ОБАД, -а, ч., техн. Металевий обідок колеса. Заст., Сок. *Заїхавши в мочір, трахтарь зарнув по самі обада* (Веренчанка Заст.).

ОБАЛАМУТИТИ. Ввести в оману. Заг. *Обаламутив мине тай повіявси дес світами* (Шепіт Вижн.).

ОБАМБУРИТИ, **ОББАМБУРИТИ**. 1. Побити. Заг. *Ви чули, іго так обамбурили, шо не видко лица* (Путила). 2. перен. Обікрасти. *Івана уночи так обамбурили – усе з хати повіносили* (Долішний Шепіт Пут.).

ОБАРГОВІТИ. Дуже посиніти. *Гет чисто обагровів від морозу* (Берегомет Вижн.).

ОБАРИНОК, **ОБАРІНОК**, **ОБАРЯНОК**, -нка, ч., заст., рідк. Бублик. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *А я купела дітим кілу обаринків* (Турятка Глиб.). *Ззілам два обарінки аж як з міста їхала* (Ошихліби Кіцм.). *Накупив обарянків та й їдя діти* (Пригородок Хот.).

ОБОРЯНСЬК, -а, ч. Бублик. Заст., Кельм., Нов., Хот. *Кілько коштуйут кілограм оборянськів?* (Рукшин Хот.).

ОБАРІНКОВИЙ, рідк. Бубликовий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ий, жінко, уставай, цеї ночи йшов обарінковий дощ* (Вікно Заст.).

ОБАЧІНЯ, **ОБАЧІНЄ**, **ОБАЧІНІ**, -я, (-є, -і), с. 1. Повага. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Добри, як у дітий є обачіня до старших* (Ясени Стор.). *І вам буди обачіні на старість від дітий* (Горбівці Глиб.). 2. Сумління. Заг. *Він до чого би ни бравси, всьо роби з обачінім* (Великий Кучурів Стор.). * **Мати обачіні.** Бути уважним, сумлінним, людяним. Заг. *Май обачіні на своїх родичів, бо вони багато для теби зробили* (Прилипче Заст.). *Май обачіні до людий, тогди і люди тибе будут шанувати* (Великий Кучурів Стор.).

ОББАБРАТИ. Забруднити. Кіцм., Заст. *Треба файно ходити по нашій дорозі, аби не оббабрати спідницю* (Корчівці Глиб.).

ОББАБРАТИСИ. Забруднитися. Глиб., Заст., Кіцм. *Де ти так оббабравси?* (Корчівці Глиб.).

ОББАДАТИ. Обстежити хворого. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Виклич врачиху до хати най оббадає Аничку, бо вона щос кашлає* (Мигове Вижн.).

ОББАЙЦУВАТИ. Протруїти зерно вручну. Заг. *Оббайцував всю пшеницю тай маю вже спокій, шо головні ни буди* (Горівці Глиб.).

ОББАМБУЛИТИ. Див. **ОББАМБУРИТИ**. *Вони так оббамбулили один одного, що скора їх обох забрала до лікарні* (Берегомет Вижн.).

ОББАМБУРЮВАТИ, док. **ОББАМБУРИТИ**, згруб. Завдавати болючих ударів по всьому тілу, дубасити, лупцювати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Ходив дес ночами, та го оббамбурили добри, аж спух* (Борівці Кіцм.).

ОББАНДАЖОВУВАТИ, док. **ОББАНДАЖУВАТИ**. Забинтовувати. Заст.,

Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Пíслі рипирáції Миколі груди оббандажували раз у раз* (Дорошівці Заст.).

ОББАНДАЖОВУВАТИСИ (-СА), док. **ОББАНДАЖУВАТИСИ (-СА)**. 1. Самостійно робити перев'язку, забинтовуватися. Заст., Кіцм., Стор. *А я й самá мóжу оббандажувáтиси, аби лиш бандáжа булá* (Банилів-Підгірний Стор.). 2. Щільно запинатися, обв'язуватися. Заст. *Ни оббандажóвуйси так фýстков, бо упрієш* (Прилипче Заст.).

ОББАНУВАТИСИ, див. **БАНУВАТИ**. Засумувати, стужитися. Глиб., Вижн. *Я так за ним оббанувáласси, шо мáло не заслáбла* (Берегомет Вижн.).

ОББАТУВАТИ. Пообрізати з усіх боків великими шматками. Хот., Кельм., Сок. *Нáшо так хліб оббатувáв?* (Коболчин Сок.).

ОББЕБЕХАТИ. Побити сильно. Заст., Вижн. *Оббебéхали менé, шо відлéжувавси дві неділі* (Лопушна Вижн.).

ОББЕВКАТИ, знев. Обмовити. Вижн. *Оббéвкала минé Парáска, шо дóвго мáли про шо в сúлі язикáми перемéлювати* (Д.Шепіт Вижн.).

ОББИВАНЕЦ, -нца, ч., зв. мн. **ОББИВАНЦІ**, -ів. Пілка, килимок, який прибивають над лавою, ліжком. Вижн. *Кілько мáют ліктів вáші оббúванці* (Карапчів Вижн.).

ОББОМКАТИ. Повідомити всім, рознести новину. Заг. *Всім сусíдам оббóмкав, шо бýна приїди на храм* (Горбівці Глиб.).

ОББУБНИТИ. Розповсюджувати чутки, розголошувати таємницю. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Мýсила оббýбнити всім про Любчиного любáса?* (Берегомет Вижн.).

ОББУРЕНИЙ. Розкудланий (про волосся). Стор., Кіцм., Пут. *Не ходú з оббýреним вóлосом. Шо, не мóжиш розчисáти фáйно?* (Ростоки Пут.).

ОББУЧКУВАТИ. Побити палицею, бучком. Кіцм., Вижн., Стор. *Оббучкувáла менé мáмка сигóдни, шо не мош сíсти* (Берегомет Вижн.).

ОБВ'ЯЗЬ, -у, ч. Перевесло із соломи чи трави. Заст., Вижн. *Робíм мóцний óбв'язь, аби вітер не перевернýв копúцю* (Берегомет Вижн.). *Петрó узєв óбв'язь і поробúв снопи з лабузý* (Веренчанка Заст.).

ОБВ'ЯНУТИ. 1. Зів'янути (про рослину). Вижн. *Вдáрив пéрший морóз і обв'янули мої квíти* (Вижниця). 2. Знесилитися. Вижн. *Я так сигóдни наробíласи, шо рýки обв'янули* (Вижниця).

ОБВАЛЯТИСИ. Забруднитися. Заг. *Де ти так обвалявси?* (Ставчани Хот.). *Дíти бíгали на горóді і обвалялиси у болóті* (Веренчанка Заст.).

ОБВАРГУЛИТИ. Обмовити. Глиб. *Олéна так лю́бит когóс обваргýлити, а тогдú посміятиси над ним* (Корчівці Глиб.).

ОБВЕСНУВАТИСИ. Завершити весняні польові роботи. Заст., Стор., Вижн., Стор., Нов. *Цегíд обвеснувáласи до пáски* (Мигове Вижн.).

ОБВИВАНКА, -и, ж., виш. Вижн., Пут. Різновид мережки, у якій прутинки обкручувалися (обвивалися), утворюючи орнамент. *Іку ти фáйну зробúла обвивáнку, лю́бо си подивúти* (Лопушна Вижн.).

ОБВИВАТИ, виш. Вижн., Стор., Пут. 1.Скріплювати, зміцнювати краї виробу чи отвори у ньому. *Обвúто крайóм, аби не торочúлоси* (Путила). 2. Виділяти контури орнаменту. *Мої, то лиш трéба фáйно оббивáти ці качýрики і бýди люксóво виглідáти* (Банилів-Підгірний Стор.).

ОБВИВКА, -и, ж., виш. Шов для скріплювання краю виробу. Вижн. *Ти спочáтку зробú обвúвку крайóм, а потóму меш вішивáти* (Банилів Вижн.).

ОБГАДКУВАТИ. Обміркувати. Заг. *Трéба дóбре все напéред обгадкувáти, а потóму вже робúти* (Сокиряни).

ОБГАКЛЮВА́ТИ, виш. Обметати. Вижн. *Як край обгакльо́вуют, то на ігл́у накида́ют ни́тку* (Лукавці Вижн.).

ОБГАНДЛЮВА́ТИ, **ОБГИНДЛЮВА́ТИ**. Заг. Обрахувати. *Як я купува́ла цибу́лю, мене́ ба́ба обгиндлюва́ла на 25 копійо́к* (Путила).

ОБГАРАТА́ТИ. 1. Оббити. Заст., Кіцм. *Мій вуйко обгарата́в сті́ни вирітка́ми* (Веренчанка Заст.). 2. Побити. *Хто тебе́ так обгарата́в, шо вес в синца́х* (Борівці Кіцм.).

ОБГАФТУВА́ТИ. Вижн. Обплести край тоненьким гачком. *Обгафтува́ла хусти́нку і подару́ю ма́мі* (Лопушна Вижн).

ОБГЕ́ПАТИ. Дуже побити. Заг. *Його́ так обге́пали, шо за два дні вмер* (Берегомет Вижн.).

ОБГИМБЛЬО́ВУВАТИ, док. **ОБГИМБЛЮВА́ТИ**, **ОБГІМБЛЮВА́ТИ**. Обробляти рубанком, обстругувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Ці дошки́ тре́ба обгимблюва́ти, аби́ бу́ли май гладкі́* (Великий Кучурів Стор.).

ОБГОРО́ДА, -и, ж. 1. Загін для худоби. Заст., Кіцм., Глиб. *Та́то зроби́в таку́ фа́йну обгоро́ду для ти́лєт* (Корчівці Глиб). 2. Огорожа, пліт. *Ко́жної висни́ ми на по́лі ро́бимо обгоро́ду, шоби ни забіга́ла у горо́д худо́ба* (Веренчанка Заст). *Зроби́ полю́цки обгоро́ду круго́м ха́ти* (Ошихліби Кіцм).

ОБГО́РТКА, -и, ж. 1. Вид поясного жіночого одягу з одного незшитого полотнища (переважно з бавовняної тканини). Вижн., Пут. Див. **ГО́РБОТКА**. *Тре́ба до свят купи́ти нову́ обго́ртку* (Путила). *Іка́ фа́йна у те́би обго́ртка, вся вишита ціткáми* (Берегомет Вижн.). 2. Обкладинка для зошита чи книжки. *Купи́ на база́ри дити́ні обго́рток до зо́шитів* (Берегомет Вижн.).

ОБГРІ́БКИ, -ів, мн. Останній день косовиці, частування з цієї нагоди. Вижн., Пут. *За́втра послі́дний день косови́ці, фа́йні ма́ют бу́ти обгрі́бки* (Берегомет Вижн.).

ОБҐЄМА́ХТ, -у, ч. Порядок, лад. Вижн. *У неї́ у ха́ті обґєма́хт: йєк у апте́ці усе́ блисти́т* (Берегомет Вижн.).

ОБҐО́ЛЬҐАТИСИ, знев., заг. Випити чогось понад міру. *Я так у ку́ма обґо́льґаласи вино́м, шо ле́два ді́йшла́ до ха́ти* (Сторожинець).

ОБҐРЕМПУВА́ТИ, **ОГРЕМПУВА́ТИ**. Окувати віз. Кіцм. *Тре́ба огремпува́ти віз, бо ду́же стари́й і скрипи́т* (Южинець Кіцм.).

ОБҐУЛИ́ТИ. Обманути. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ста́рші ді́ти обгули́ли в шко́лі мо́ю до́нечку* (Лукавці Вижн.).

ОБҐУ́ТАТИСИ, знев. Обпитися (квапливо ковтати). Вижн., Кельм., Хот. *Бу́лькає мені́ в животі́, бо обґу́таласи ра́но ча́єм, як бі́гла на авто́бус* (Берегомет Вижн.).

ОБҐУ́ШКАТИ, **ОБГУ́ШПАТИ**, **ОБГУШПА́НИТИ**, док. **ГУ́ШКАТИ**, **ГУ́ШПАТИ**, **ГУШПА́НИТИ**, знев. Вижн., Глиб. *Хло́пці з Лука́вців обгушпа́нили міліївських, і ті більши не пока́зуютси* (Лопушна Вижн.).

ОБҐЮ́ГАТИ, **ОБДЮ́ГАТИ**. Обколоти (когось, щось). Пут. *Обдю́гав пле́чі, шо аж до типе́р не схо́дят синці́* (Путила).

ОБДЕ́РЬҐАТИ, док. до **ДЕ́РЬҐАТИ**. Заг. Обчесати конопляне волокно на **ДЕ́РҐАВЦІ**. *Мус до́бре обде́ргати, а́би лиши́лоси чи́сте волокно́, без кло́ча* (Путила).

ОБДЕ́ЯНИЙ, знев. Занедбаний, запущений. Заст. *Така́ хо́ди обде́яна, шо стра́шно диви́тиси* (Дорошівці Заст.).

ОБДЕ́ЯТИ, **ОБДИ́ЇТИ**, знев. 1. Забризкати, забруднити. Заст. *Шо, ни міг'єс іти́ сте́жков, ади́, як обде́яв*

чоботи (Товтри Заст.). 2. Обчесати, пригладити. Вижн. *Треба обдиїти то сіно, аби ни висіли пласти* (Чорногузи Вижн.).

ОБДЕЯТИСИ. Забризкатися, забруднитися. Заст. *Де була, що так обдеяласи?* (Дорошівці Заст.).

ОБДЖЮРКАНИТИСИ, (згруб.). 1. Див. **ДЖЮРКАНИТИ** 2. Дудлити, багато пити. Заст., Кіцм., Кельм. *Обджюрканивси тої горівки, що не видит на очі* (Путила).

ОБДЗЕРКАТИ док. до **ДЗЕРКАТИ**. Оббризкати тонкою цівкою. Кельм., Сок., Вижн. *Обдзеркала собі спідницю, мусю перебратиси* (Мигове Вижн.).

ОБДИМАТИ, бдж. Обкурювати бджіл. Вижн., Стор. *Треба обдимати бджоли, аби не кусали коло вуликів, як берут рамці* (Черешенька Вижн.).

ОБДИЯНО, незм. Прибрано. Стор. *Коло нашого клубу завши обдияно* (Ясени Стор.).

ОБДІЖУРИТИ. Обікрасти. Хот. *У войну якас банда обдіжурила єго, лиш голі скіни лишилиси* (Долиняни Хот.).

ОБДІЛНИЙ. Щирий, щедрий. Заст. *Траба бути з людьми обділним* (Дорошівці Заст.).

ОБДРОТОВАНИЙ. 1. Обплетений дротом (про глиняний посуд). Заст., Кіцм. *Вуйно, лехко биріт той горнец, бо він обдротований* (Веренчанка Заст.). 2. Огороджений. Заст. *Нифайно вже, що у нас город обдротований, здало би си покласти штахета* (Товтри Заст.). 3. Скріплений дротом. Заг.

ОБДРОТОВУВАТИ, док. **ОБДРОТУВАТИ**. 1. Обплітати дротом (про глиняний посуд). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Мама кажут, абим вікінула той горнец, бо він пук, та купила другий, а він такий здібний, що ми го шкода, ше обдротую та буди служити* (Бабин Заст.). 2. Обгородити. Заст. *Най Штифан обдротує обістє, аби ни лізла худоба* (Дорошівці Заст.). 3. Скріплювати дротом. Заг.

ОБДУЦКАТИ, док. до **ДУЦКАТИ**. Кельм. *Як теля ссе, то обдуцкує корову* (Михайлівка Сок.).

ОБЕЗВІЧЕНИЙ 1. Покалічений. Вижн. *Божи, йек іго обезвічели: си лишив каліков до смерті* (Стебник Вижн.). 2. Знеславлений. *Цю дівку обезвічели, а уна ше така молода* (Віженка Вижн.).

ОБЕЗВІЧИТИ. 1. Убити, вкоротити віку. Заст., Кіцм., Хот. *Чекай, каже, я тибе обезвічу* (Борівці Кіцм.). 2. Покалічити. Заст., Кіцм. *Я ту брехунку обезвічу, як вона ше буди своїм язиком молоти* (Репужинці Заст.). 3. Вилаяти. Заст., Кіцм., Глиб. *Галина мине вже обезвічі за Василя* (Слобідка Глиб.).

ОБЕРКА, ОБІРКА, -и, ж. Знак на вусі у вівці. Вижн., Пут. *Подивиси у вівці на вусі, чи є оберка* (Яблуниця Пут.).

ОБЕРЛІХТ, ОБИРЛІХТ, ОБЕРЛІФТ, ОБЕРЛЮФТ, -а, ч. 1. Кватирка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *У сиредному вікні вітир розбив рамці від оберліхта, траба нові робити* (Шипинці Кіцм.). *Утвори обирліхт, бо душно у хаті* (Черепківці Глиб.). *Поробили мині вилик і вікна з оберлюфтами, а я цілий вік звікувала з малими* (Дорошівці Заст.). 2. Віконце над дверима в сінях чи в сараї. Вижн., Стор., Глиб. *Ключі покладиш на оберліхт* (Черепківці Глиб.). 3. Скляні двері. Заст. *Старі двері здоймили та поклали оберлюфт* (Юрківці Заст.).

ОБЕРНЕНИЙ. Кастрований. Хот. *У Питра є пара обернених волів* (Пригородок Хот.).

ОБЕРОК, -рка, ч., заст. Чоловіче півпальто. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Уже постуденіло, то убирай*

оберок (Кам'янка Глиб.). *Цей оберок у мени вже шестий рік* (Карапчів Вижн.).

ОБЕРТАТИ[1], док. **ОБЕРНУТИ**. Перекидати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Поліг з одного боку вже просох, то можиш вже обертати* (Берегомет Вижн.).

ОБЕРТАТИ[2], док. **ОБЕРНУТИ**, рідк. Каструвати. Хот. *У нас був воден старий, що ходив підсвинки обертати* (Пригородок Хот.).

·**ОБЕРТИН**, -а, ч., бот. (Tragopon L.) Рід багаторічної трав'янистої рослини складноцвітних, козелець. Вижн. *Там є й обертин, можна нарвати* (Чорногузи Вижн.).

ОБЕРФЛЄК, **ОБЕРФЛИК**, -а, ч., зв. мн. **ОБЕРФЛИКИ**, -ів, заст., рідк. Нашивки на коліна у брюках-галіфе. Заст., Кіцм., Стор. *Биз оберфликів ти би вже давно попротирав дирке на колінах* (Брусниця Кіцм.).

ОБ'ЄВИТИ. Оголосити. Заг. *Ви чули: об'євили лишень шо по радію, шо завтра ме йти сніх* (Берегомет Вижн.).

ОБ'ЄКЧИК, -а, ч., спец. Лісничий. Глиб. *Об'єкчик облазив весь ліс і не знайшов ніякого пенька* (Корчівці Глиб).

ОБЖЕБРАТИ, перен., знев. Позичати. Вижн. *Обжебрав усіх сусідів, а віддавати не має з чого* (Лопушна Вижн.).

ОБЖИНОК, -а, ч. Ряд високої стерні з правого боку прокошеної смуги. Заг. *Йди попри обжинок і дійдеш до лісу* (Чорногузи Вижн.).

ОБЖІЛЦУВАТИ, рідк. Обтесати гострі краї зрізаної деревини. Вижн. *Цей ковбок треба обжілцувати, бо тешко буди волочити* (Луківці Вижн.).

ОБЖЛЬОГАНИТИСИ, **ОБЖЛЬОГАТИСИ**, знев. Випити понад міру. *Дивиси, на весілю не обжльогайси горівки, бо не годна тибе нести до хати* (Лукавці Вижн.).

ОБЖУЛЕНИЙ. 1. Наголо обстрижений. Заг. *Нічо, шо ти типер обжулений, до осени відросте* (Михайлівка Глиб.). 2. Подряпаний, обдертий. Вижн., Глиб., Нов. *Прийшов мій хлопиц з вулиці увес обжулений* (Карапчів Глиб.). 3. Окрадений, обшахрований. Заг. *С циганами зв'яжиси, то і обжуленим можиш піти* (Берегомет Вижн.).

ОБЖУЛЮВАТИ, док. **ОБЖУЛИТИ**. 1. Наголо обстригти. Заг. *Мине так цирулик обжулив, шо с півроку стригтиси ни буди треба* (Берегомет Вижн.). 2. Подряпати, обдерти. Глиб., Нов. *Упав наш малий на порозі і обжулив ліхті чисто* (Рідківці Нов.). 3. Обкрадати, обшахровувати, оббирати. Заг. *Добри її обжулили, як ту липку* (Слобода Нов.).

ОБЗЕЛЕНКУВАТИЙ. Недостиглий (переважно про злакові). Кіцм., Вижн. *Овес ще скоро косити, він ще обзеленкуватий* (Замостя Вижн.).

ОБЗИВАТИ. Давати комусь прізвисько, прозивати; висміювати когось. Заг. *Шо ти мине обзиваїш такими поганими словами* (Мигове Вижн.).

ОБЗИВАТИСИ. Відгукуватися. Заг. *То не обзивайси, як тато ме кричіти на теби* (Берегомет Вижн.).

ОБЗИРАТИСИ. 1. Роздивлятися навколо. Заст., Вижн., Стор. *Додому верталиси сночі. Коли йшли попри цвинтарь, тогди дужи обзиралиси* (Веренчанка Заст). 2. Оглядатися. *Не обзирайси назад, то поганий знак* (Берегомет Вижн.).

ОБЗІБРОВАНИЙ. Облущений, обшеретований (про зерно). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *З обзіброваного ячменю ни біла мука, али аш така, як бавна* (Киселів Кіцм.).

ОБЗІБРОВУВАТИ, док. **ОБЗІБРУВАТИ**. Обшеретувати, обдерти лузгу із зерна проса, ячменю, пшениці тощо. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Як обзібруїш пшеницу, то й з неї мука*

буди багато біліша, як з незіброваної (Борівці Кіцм.).

ОБЗОРИ, -ів, мн., обр. Оглядини. Стор. *Ми йдимо на обзори си дивити, єк уни жиют* (В. Кучурів Стор.).

ОБЗОРИНИ, -ів (-рин), обр. Оглядини. Заг. *Наша мама йде завтра на обзорини до молодого* (Дорошівці Заст.). *Як дівчину бире хлопиц з другого сила, то до него йдут на обзорини* (Зелений Гай Нов.). *На обзорини бирут лиш найблищу родину* (Чепоноси Хот.).

ОБИВ, **ОБУВ**, **ОБУВА**, -и, ж. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. Взуття. *Віпуцуй свою обив, бо зара нікуди не підиш* (Ожеве Сок.). *Траба йти до міста купити йкус обуву дитині* (Берегомет Вижн.).

ОБИКЛАСТИ, **ОБКЛАСТИ**. Обгородити. Заг. *Треба город обикласти, а то мут люди ходити, стешки робити* (Лукавці Вижн.).

ОБИМЛІТИ. Втратити свідомість, знепритомніти. Заг. *Вна єк учує про це, то можи зразу обимліти* (Берегомет Вижн.).

ОБИРОК, -а, ч. Див. **ОБЕРОК**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб.

ОБИРШВІНДИР, незм. Назад. Заст. *Ану додому всі обиршвіндир!* (Прилипче Заст.).

ОБІЗДРУВАТИСИ (-СА), док. **ОБІЗДРИТИСИ (-СА)**, **ОБІЗДРІТИСИ (-СА)**. Оглядатися, озиратися. Заг. *Йду рано у поли та й шос думаю, нарешті обіздриласи, а то такий теньґий пес* (Борівці Кіцм.). *Ни устигла обіздритиси, а хлопчиско уже тут* (Брусниця Кіцм.).

ОБІЙМИТИ. Обняти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Коля приїхав в отпуск, то мама його обіймила і цулувала, аш плакала* (Клішківці Хот.).

ОБІЙМИТИСИ (-СА). Обнятися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Вони обіймилиси обої і пішли* (Нові Драчинці Кіцм.)

ОБІЙНИК, -а, ч. Хуліган, убивця. Кіцм., Стор. *Обійники порізали жінці лице* (Ясени Стор.). Див. **УБІЙНИК**.

ОБІЙЦІ, -ів, мн. Вузький килимок, пілка, прибита на стіну вздовж лави. Хот. *В мої хаті обійці під вікнами ще мамині, а своїх я ще ни приробила* (Долиняни Хот.). Див. ще **ОББИВАНЕЦ**.

ОБІКЛАЖА, -і, ж. Огорожа. Кіцм. *Наша обікладжа вже гет погнила, траба класти нову* (Брусниця Кіцм.).

ОБІРКА, -и, ж., виш. Різновид мережки з маленькими отворами-дірочками. Вижн. *Цирка-обірка, бо одна дірочка ніби пробив хто, а ще тому, що маленька* (Стебник Вижн.).

ОБІРНИК, -а, ч. Пристрій, з допомогою якого роблять дірки в постолах для (просування) шнурів. Вижн. *Цей обірник робит завиликі дирки, ще буди болото лізти в постоли* (Іспас Вижн.).

ОБІРЧИНА, -и, ж., зм. до **ОБОРА**. Хот. *Зажини корову в обірчину, бо дощ накрапає* (Атаки Хот.).

ОБІСТЯ, **ОБІСТЄ**, **ОБІСКЄ**, -я, с. 1. Двір, подвір'я. Заг. *Траба добри загородити обістє, би ни мали як кури віходити на ливаду* (Глинниця Кіцм.). 2. Садиба, город. Нов. *У мени обістя двацять сотків* (Зелений Гай Нов.).

ОБІСЬКАТИ, заст., розм. Перебирати волосся, шукаючи вошей. Вижн. *Тибе треба обіськати, можи маїш воші, шо так си чухаїш?* (Берегомет Вижн.).

ОБІСЬКАТИСИ (-СА), заст., розм. 1. Ськатися. Заг. *Колис як була нендза по людих, то обіськалиси, а типер ніхто це ни робит, бо нима чого* (Михальча Стор.). 2. перен. Повільно щось робити (збиратися). Хот. *Шо ти скілько обіськаєсса?!* (Клішківці Хот.).

ОБІЦА, -ів, мн. Див. **ОББИ́ВАНЕЦ**. Глиб., Кельм. *Тра́ба приби́ти обіца у вили́кі ха́ті* (Лукачівка Кельм.).

О́БІЧ, **О́БО́ЧИ**, ж. Обочина. Кіцм. *Він зійшо́в з доро́ги на о́біч і вже так добра́вси до сила́* (Верхні Станівці Кіцм.). *О́біч доро́ги заросла́ бур'яна́ми* (Валява Кіцм.).

ОБКАВУ́ЛИТИ, згруб. Побити. Хот. *Васи́ль так обкаву́лив Петра́, шо той бі́дний не го́ден ходи́ти* (Корчівці Глиб.).

ОБКАНТО́ВУВАТИ, док. **ОБКАНТУВА́ТИ**. 1. Обтісувати дерево чи камінь, надаючи йому певної форми. Заг. *Той слу́пок ле́да обкантува́ли, типе́р тра́ба ше обгимблюва́ти* (Старосілля Кіцм.). 2. згруб., перен. Ду́же побити, налупцювати. Заг. *Як ймили то́го зло́дія, то так обкантува́ли, шо більши уже́ нічо́ ни хоті́в* (Великий Кучурів Стор.). 3. Оточувати вузькою смугою що-небудь у вигляді канта; обрамлювати. Заг.

ОБКАНТУВА́ТИ. Обстригти. Глиб. *Га́нка вміє обкантува́ти фа́йно во́лос, мо́жеш йти до не́ї* (Корчівці Глиб.).

ОБКАРБУВА́ТИ. Погано, нерівно стригти. Глиб. *Обкарбува́ла так мені́ во́лос, шо вести́дно на лю́ди віи́ти* (Корчівці Глиб.).

ОБКАРУ́ЧИТИ. Обклеїти. Глиб. *Обкару́чила стіну́ над лу́шком нефа́йними фодогра́фиями, шо аш фа́ца лупа́єтси* (Корчівці Глиб.).

ОБКИ́ДАНКА, див. **ОБМІ́ТКА**, и, ж. виш. Вижн., Кельм. Різновид вишивальної техніки для завершення краю виробу. *Чи навчи́ласи ти вже ши́ти обки́данку* (Мигове Вижн.).

ОБКИ́ДА́ТИ, крав. Скріплювати, зміцнювати краї виробу чи отворів у ньому. Вижн., Кельм., Сок., Пут. *Обкида́ют, аби́ не вістря́пувалося* (Луківці Вижн.). *Обкида́ти – то рідко увива́ти* (Коритне Вижн.).

ОБКИ́ДКА, -и., ж., виш. Див. **ОБКИ́ДАНКА**. Хот., Кельм. *Обки́дку ши́ют на рубця́х, скате́рках, щоби не торочи́лоси* (Топорівці Хот.).

ОБКИ́ДОК[1], -у, ч. Суміш для мазання хати перший раз. Вижн., Кельм. *Загусти́й ти обки́док, Га́ню, замісила, ви́диш – обвали́лоси* (Іспас Вижн.).

ОБКИ́ДОК[2], -у, ч. Гроші для дрібних господарських витрат. Заг. *Му́сю йти устара́ти гро́ший, аби́ на обки́док було* (Стрілецький Кут Кіцм.). *Цих гро́ший ви́стачит на обки́док* (Новоселиця Кельм.).

ОБКІ́СКИ, -ів тільки мн. Останній день косовиці, частування з цієї нагоди. Вижн. *Добре, що відбули косови́цю за погоди. Мой, ікі фа́йні бу́ли учи́ра обкіски, було шо ї́сти і пи́ти* (Мигове Вижн.).

О́БКЛАД[1], -у, ч. 1. Будь-яка загорожа. Кіцм. *Як ко́ло ха́ти нима́ о́бкладу, то сиди́ш, як си́рид доро́ги, і чужі́ пси бі́гают* (Борівці Кіцм.). 2. Гроші для дрібних господарських витрат Кіцм. *Дав чолові́к со́рок рублі́в, бу́ ма́ти на о́бклад* (Шипинці Кіцм.).

О́БКЛАД[2], -у, виш. Половина орнаменту, яка розташована над власне уставкою і становить її завершення. Вижн. *Ти ще не скінчи́ла о́бклад, а бере́шси до у́ставки* (Мигове Вижн.).

ОБКЛАДА́ТИ, док. **ОБКЛА́СТИ**. 1. Ставити огорожу, огороджувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Сусі́д обкла́в собі́ горо́д, аби́ чужа́ худо́ба ни лі́зла* (Луківці Вижн.). 2. безос. Запухнути (про дихальні шляхи). Хот. *Так мине́ ті́лки обкла́ли, шо ди́хати ни дає́* (Клішківці Хот.). 3. Покривати чимось усю поверхню чого-небудь; обличковувати. Заг. 4. Обсадити. Глиб. *Хо́чу обкла́сти квітка́ми ха́ту, аби́ було фа́йно* (Корчівці Глиб.).

ОБКЛАДА́ТИСИ (-СА), док. **ОБКЛА́СТИСИ (-СА)**. 1. Огороджувати

своє господарство. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Ади, як обклавси парканами, шо нічо ни витко* (Дорошівці Заст.). 2. Розкладати що-небудь навколо себе, біля себе у великій кількості. Заг.

ОБКЛАДНЯ́, -і, ж. Огорожа. Заст., Кіцм., Стор., Нов. *За це літо треба роздобути дошок на обкладню* (Рідківці Нов.).

ОБЛАДУВА́ТИ. Обкладати. Кіцм., Вижн., Стор., Кельм. *Він обладував гет панелями кухню* (Берегомет Вижн.).

О́БЛАЗ, -у, ч. Гола стрімка скеля, круча. Вижн. *Дивиси ни віходи на облаз* (Берегомет Вижн.).

ОБЛА́НДУВАТИ, док. **ОБЛА́НДАТИ**, знев. Обходити багато об'єктів, навідавшись до кожного із них. Кіцм., Стор., Кельм. *На Новий рік мій малий обландав всьо сило з новими щедрівками* (Борівці Кіцм.). *Ше обландаємо цих пару хатів, то на завтра менши буди* (Дубове Стор.).

ОБЛЕ́СНИЙ, **ОБЛІ́СНИЙ**. Який виявляє лестощі; схильний до лестощів. Кіцм., Кельм. *Ця дитина була дуже облесна* (Южинець Кіцм.).

ОБЛЕ́СНО. Присл. до **ОБЛЕ́СНИЙ**. Хот., Вижн., Кіцм., Кельм. *В очи говори так облесно, а поза очи...* (Бочківці Хот.).

ОБЛИША́ТИСИ (-СА), док. **ОБЛИШИ́ТИСИ (-СА)**. 1. Відставати. Заст., Кіцм. *Шо ти так облишаїсси, іди май борши!* (Товтри Заст.). *Зачинала ходити до школи зо мнов, али десь пирипала і облишиласи* (Ревне Кіцм.). 2. Залишатися в дівках (в парубках), незаміжньою (нежонатим). Заст., Кіцм. *Йленка Гордеява як облишиласи, та так і дотипер не віддана* (Борівці Кіцм.). 3. Залишатися. Заг.

ОБЛІ́Г, -логу, ч. Тимчасова загорода на пасовиську, куди виганяють овець після доїння. Вижн. *Треба перекласти цей обліг, а то пустимо скоро вівці пасти, а уни си поросходя* (Стебник Вижн.). 2. Неоране поле, переліг. Заг.

ОБЛІГУВА́ТИ, **ОБЛОГУВА́ТИ**. Лежати облогом (про поле). Пут. *Цего року поле під лісом облогувало, а на той рік посіємо там овес* (Путила).

ОБЛІ́Н, рідк. **ОБЛО́Н**, -а, ч. Віконниця. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Нов. *Облони заперті, али чирис шпари витко, шо ше горит світло* (Старосілля Кіцм.). *Запирали на ніч облони, би з ливади ніхто ни зайшов до хати* (Кам'янка Глиб.).

ОБЛІ́НЮВАТИСИ (-СА), док. **ОБЛІНИ́ТИСИ (-СА)**. 1. Линяти, втрачати колір. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Як сполокала спідницу, а вона і облініласи* (Чепоноси Хот.). 2. Облазити, губити пір'я, вовну тощо. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Старі кури гет облінилиси, тому й ни нисутси* (Прилипче Заст.).

ОБЛІТА́ТИСИ (-СА). Швидко заспокоюватися після гніву. Кіцм. *Е, він чоловік так нипоганий, як живо розлоститси, так само живо і облітаєси* (Борівці Кіцм.). 2. перен. Швидко оббігати, об'їздити що-небудь. Заг. 3. Пристосовуватись до літання (про бджіл). Заг.

ОБЛОГОВИ́НА, -и, ж. Рослинність з облогу. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ни годуй корову самов облоговинов, бо приїсси і уменшит молока* (Рідківці Нов.).

ОБЛО́ЖИНА, и, ж. 1. бот. (Hypericum perforatum). Звіробій. Глиб. *Я назбирала у літі обложини на чай* (Кам'янка Глиб.). 2. див. **ОБЛІ́Г 2**. Заг. *Діти бігают по обложині за м'ячем.* (Новосілка Кіцм.) .

ОБЛО́ЖКА, -и, ж. Віконна рама. Кельм. *Файні обложки поробили до вікон* (Новоселиця Кельм.).

ОБЛО́Н, **ОБЛІ́Н**, -у, ч. **ОБЛО́НИ**, -ів, мн. Зовнішня віконниця. Кіцм., Стор., Глиб. *На ніч закривают облони* (Старий Вовчинець Глиб.).

ОБЛО́ПАТИСИ (-СА), згруб. Див. **ОБПАКУВА́ТИСИ**. Об'їстися. Кіцм., Хот. *Обло́павса зилинцу́ та й йо́йкаєш типе́р* (Долиняни Хот.).

ОБЛОТО́ЧИТИ, перен. Облаяти. Вижн. *Во́на мене́ на все село́ облото́чила, що ніхто́ не хо́че мене́ зна́ти* (Берегомет Вижн.).

ОБЛУ́Г, -у, ч. Переліг. Заст., Вижн. *Тре́ба віорати облу́г, бо там уже́ пйить ро́ків не о́рано* (Берегомет Вижн.).

ОБЛУ́ДИТИ. Перегодувати грубим, некалорійним кормом. Вижн. *Ти облу́дила коро́ву і вона́ уду́ласи* (Лукавці Вижн.).

ОБЛУ́ПАНИЙ. Обдертий. Вижн., Сок., Стор., Хот. *Цей малю́нок таки́й облу́паний, що тре́ба іго́ помалюва́ти* (Стара Жадова Стор.). *Ма́ю тинкува́ти прива́лок, бо ду́же облу́паний* (Ярівка Хот.).

ОБЛУПА́ТИ. Побити, дати стусанів. Кельм., Глиб. *Аби́ він слу́хавси, тре́ба його не раз облупа́ти* (Корчівці Глиб.).

ОБЛУ́ПУВАТИ, док. **ОБЛУПА́ТИ**. Оббивати, обдирати. Заг. *Дощ ко́ждий раз облу́пує стіни* (Лукачівка Кельм.). *Уже́ лиши́лоси облупа́ти лиш причі́лну́ стіну́* (Шубранець Заст.).

ОБЛУ́ПУВАТИСИ. Відпадати, лущитися. Кельм., Сок., Хот. *Ца ха́та пло́хо помаце́на, вона́ бу́де облу́пуватиси* (Пашківці Хот.).

ОБЛЮРТУВА́ТИ. Очищати (самогон). Вижн. *Треба облюртува́ти горі́вку, аби́ не бу́ла мутна́* (Лотрина Вижн.).

ОБЛЬО́ПАТИ, згруб. Побити. Вижн., Стор. *Я тебе́ за́раз так обльо́паю, шо ду́шно ста́не* (Стара Жадова Стор.).

ОБМА́ЄНИЙ. Заквітчаний зеленню, квітами. Заг. *А кірница чо лиши́ласи ниобма́єна?* (Киселів Кіцм.).

ОБМАЇ́ТИ. Див. **ОБМА́ЮВАТИ**.

ОБМА́НКА, -и, ж. 1. спец. Металева блискуча рибка (пластинка) з гачком, яку використовують як приманку для риби. Вижн., Кельм., Сок. *Ї́м водно́: ло́виш ти обма́нков ри́бу, чи бере́ш де́коли і черва́ків* (Берегомет Вижн.). 2. Соска. Кельм. *Дай дити́ні обма́нку у рот, най ни вирищи́т кі́лко* (Подвір'ївка Кельм.).

ОБМАСЛУВА́ТИ. Побити. Заст., Кельм. *А́ли їго́ обмаслува́ли, що ле́дви дудо́му зайшо́в* (Кадубівці Заст.).

О́БМАХ[1], -у, ч. Помилка, промах. Нов. *Лиш ни роби́ о́бмаху і бу́ди всьо до́бри* (Зелений Гай Нов.).

О́БМАХ[2], у, ч. Окружність. Кельм., Сок., Хот. *У тебе таки́й вели́кий о́бмах груде́й, шо тре́ба шити блюзу з двох кава́лків* (Рукшин Хот.).

О́БМАХ[3], у, ч. Хвіст. Кіцм. *У цеї коро́ви таки́й грє́зний о́бмах, тре́ба його поми́ти* (Зеленів Кіцм.).

ОБМАХЛЮВА́ТИ, згруб. Обдурити. Вижн., Кельм., Глиб. *А переку́пка й мине́ обмахлюва́ла на со́рок оде́н лий* (Карапчів Вижн.).

ОБМАШКАРИ́ТИ, знев. Вилаяти. Заст., Кіцм., Вижн., Кельм., Стор., Глиб., Нов. *Обмашкари́ла мине́ жінка ні за шо* (Берегомет Вижн.).

ОБМА́ЮВАТИ, док. **ОБМАЇ́ТИ**, обр. Прикрашати маєм (зеленим віттям). Заг. *Старі́ так файно обма́їли ха́ту, шо ну* (Лужани Кіцм.).

ОБМЕГЕ́ЛИТИ, знев. Побити. Вижн., Сок. *Я тебе́ так обмеге́лю, шо тебе́ рі́дна ма́ти не впізна́є* (Стебник Вижн.).

ОБМЕ́ЖНИК, -а, ч. Вузька польова дорога; межа між кінцями нив. Сок. *Як бу́деш ора́ти, то не забу́дь лиши́ти на обме́жник, аби́ бу́ло де заї́хати* (Гвіздівці Сок.).

ОБМЕ́ТИЦІ, -ів, мн. 1. Рештки зерна на току. Хот. *Зерно́ з то́ку уже́ забра́ли, залиши́лося убра́ти обме́тиці*

(Бочківці Хот.). 2. Залишки соломи під час жнив. Хот. *Обметиці треба відділити від полови, бо худоба не хоче їх їсти* (Долиняни Хот.).

ОБМИВАТИСИ, док. **ОБМИТИСИ**. ***В чисті воді ни обмитиси**. Бути неспроможним повернути добре ім'я, авторитет. Заст., Кіцм., Вижн., Кельм., Стор., Глиб. *Ти вже так сибе прославила, шо й у чисті воді ни обмиїсси* (Шипинці Кіцм.).

ОБМИКИТИТИ. Обхитрити. Заст., Вижн., Кельм. *Обмикитили мене на базарі, а дійшло до мене аш дома, та вже пізно було вертатися* (Стебник Вижн.).

ОБМИЛЯТИСИ (-СА), док. **ОБМИЛИТИСИ (-СА)**. Помилятися. Вижн., Кельм. *Вишивати хрестиком не так легко, єк багато думают. Тут треба уміти рахувати, бо мош обмилитиси і не зійдеси озір* (Коритне Вижн.). *Щітав так довго, а піт кінец обмиливса* (Лукачівка Кельм.).

ОБМИНУТИ. Пропустити, помилившись. Глиб., Кельм. *Як плела, то обминула нитку і мушу си вертати* (Корчівці Глиб.).

ОБМІЖ, ОБНІЖ, ОБНІШ, -у, ч., бджол. Пилок (який збирають бджоли). Пут. *Майовий мед з обніжу дуже запашний* (Путила).

ОБМІЛКИ. Те саме, що **ОБМІТКИ**, ів. Борошняний пил, що осідає у млині після помолу. Хот., Кельм., Нов. *З цего млина мош позмітати цілий мішок обмілків* (Рукшин Хот.).

ОБМІНЕНИЙ. Сам не свій. Ккельм., Сок., Стор. *Як уздрів нас, став обмінений чисто* (Стара Жадова Стор.).

ОБМІННИК, -а, ч., заст., міфол. Вередлива, плаксива дитина, яку, за повір'ями, підкинула матері нечиста сила, забравши в неї її власну. Вижн. *Часом мені здаєси, шо то ни моя дитина, а якийс обмінник* (Іспас Вижн.).

ОБМІНЧИВИЙ. З певними відхиленнями від нормального фізичного або психічного розвитку. Кіцм. *Наші гіти разом си вродили, али твоя файна, а моя йкас обмінчива* (Верхні Станівці Кіцм.)

ОБМІТКА, -и, ж. Див. **ОБКИДАНКА**, виш. Вижн., Кельм., Пут. *Обмітку кладут крайом, аби си не торочило* (Лопушна Вижн.).

ОБМІТКИ, -ів, мн. Див. **ОБМІЛКИ**. Вижн. *Вітріси мішок, най не буде порошний від обмітків* (Берегомет Вижн.).

ОБМНЄКАТИ, док. **ОБМНЄКНУТИ**. 1. Тепліти. Кіцм., Вижн. *Були силенні морози, али пересілиси і трохи обмнєкло* (Коритне Вижн.). *Зима трохи обмнєкла, а то були такі морози, шо раз* (Старосілля Кіцм.). 2. Ставати м'яким, втрачати первісну твердість, пружність. Заг. 3. Ставати млявим, розслабленим. Заг. 4. перен. Ставати лагіднішим, поблажливішим; втрачати попередню суворість, лагідніти. Заг.

ОБМНЄЦКУВАТИ, док. **ОБМНЄЦКАТИ**. Пом'яти довкола, з усіх боків. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ти так обмнєцкав цу квітку, шо нима на шо дивитиси* (Берегомет Вижн.).

ОБМОЛОТИ, -ів, тільки мн. Попередні (пробні) оберти щойнокованих каменів. Хот. *Мельник зробив обмолоти перед тим, як засипати зерно, аби попробувати, чи добрі камені* (Бочківці Хот.).

ОБМУЦЬКАНИЙ. Заплямлений, забруднений. Заст., Кіцм., Глиб., Хот., Кельм. *Лиш умив дитину, дивиси, а вона знов обмуцькана* (Дорошівці Заст.). *Шо ти їв, шо такий обмуцьканий коло писка* (Подвір'ївка Кельм.).

ОБМУ́ЦЬКУВАТИ, док. **ОБМУ́ЦЬКАТИ**. Забруднювати через дотик з чимось вологим, жирним тощо. Заст., Кіцм., Глиб., Хот., Кельм. *Обму́цькав ці штани́ вже гет* (Грозинці Хот.). *Хто тибе́ так обму́цькав, дити́но* (Лукачівка Кельм.).

ОБМУ́ЦЬКУВАТИСИ (-СА), док. **ОБМУ́ЦЬКАТИСИ (-СА)**. Забруднитися. Заст., Кіцм., Глиб. *Мала́ гет чи́сто обму́цькаласи* (Товтри Заст.).

ОБНІ́ЖЖЯ, -я, с. Каркас стола. Кіцм. *Обні́жжя стола́ було моц гру́бе* (Берегомет Кіцм.).

ОБНО́СИ́ТИ, док. **ОБНЕ́СТИ**. 1. Обминати. Хот. *Я́кос нас обне́сло, ні́би всі лиши́лиси живі́ і здоро́ві* (Долиняни Хот.). 2. Проносити кого- чи що-небудь по колу або кругом когось. Заг. 3. Обходячи всіх, пригощати чим-небудь. Заг. 4. Обривати, оббивати що-небудь (плоди, овочі тощо). Заг.

ОБНОЧУВА́ТИСИ. Заночувати в когось. Вижн. *По святі моя́ сестра́ лиши́ласи обночува́тиси у ме́ни* (Берегомет Вижн.).

ОБОВ'ЯЗА́ТИСИ. Зобов'язатися. Вижн., Кельм. *Обов'яза́ласи відшити Ани́чці цей о́зір до Вели́кодня* (Іспас Вижн.).

О́БОД, -у, ч. Обід сита, решета. Заст., Вижн., Кельм. *Шо ти роби́в з решето́м, шо о́бод тріс* (Берегомет Вижн.).

ОБО́РА, -и, ж. 1. Подвір'я. Кіцм., Хот., Кельм. *Коли́с обо́ри бу́ли такі́ вили́кі, шо бу́ло де і тік зроби́ти, і трава́ росла́, шо мо́жна бу́ло полотно́ біли́ти. А типе́р обо́ри ро́бля мале́нькі* (Пригородок Хот.). 2. Відгороджена частина подвір'я з приміщеннями для худоби. Заг. 2. Загорода, загін. Заг.

ОБОРІ́Г, -а, ч. Повітка на чотирьох стовпах для сіна, збіжжя, соломи. Кіцм. *На оборо́зі ду́же бага́то сі́на. Ста́не на зи́му* (Южинець Кіцм.).

ОБО́РНА, УБО́РНА, -и, ж. Туалет. Заст., Вижн., Кельм., Сок. *Я так сми схоті́в, шо ле́дви добі́г до обо́рни* (Лопушна Вижн.).

ОБОРО́НЬ, -я, ч. Ремінець, яким зав'язують постоли та обв'язують онучі. Вижн., Кельм. *Ти гозми́ фа́йний оборо́нь і по-людськи зав'є́жи посто́ли* (Іванівці Кельм.).

ОБОРО́ТЬКА, -и, ж. Широка ремінна петля, яка входить до упряжі. Вижн., Стор., Кельм. *Тре́ба купи́ти нову́ оборо́тьку коне́ви, бо стара́ пі́рва́ласи* (Іванівці Кельм.).

ОБО́ЧА, -і, ж., **ОБО́ЧЕ**, -а, с. 1. Схил гори, горба. Заст., Хот. *На обо́чах мо́жна бу́де й коси́ти траву́* (Чепоноси Хот.). 2. Обочина дороги. Заг. *На обо́чі па́сли ді́ти худо́бу* (Чорний Потік Заст.).

ОБПАКУВА́ТИСИ, згруб. Див. **ОБЛО́ПАТИСИ**. Заст., Кіцм. *Обпакува́вси галушка́ми, шо ле́две встав* (Задубрівка Заст.).

ОБПА́ЦЬКУВАТИ, док. **ОБПА́ЦЬКАТИ**. Забруднюватися. Кіцм., Хот. *Не зна́ти де жи́ром обпа́цькав костю́мчік* (Долиняни Хот.).

ОБПІСКУВА́ТИ, док. **ПІСКУВА́ТИ**. Натерти піском стіни під час мазання. Заст., Кіцм., Кельм. *Тре́ба обпі́скува́ти сті́ни, аби́ рі́вні бу́ли, а пото́му побіли́ти* (Лопушна Вижн.).

ОБПОЛІ́КУВАТИ, ОБПОЛО́КУВАТИ, док. **ОБПОЛОКА́ТИ**. 1. Обпирати. Кіцм., Хот. *Ну, а я шо го́дна їх усіх обполока́ти?* (Грозинці Хот.). 2. перен. Мити Заг. *Як масти́тси, то тра́ба ру́ки фурт обполікувати, бо повіїдає вапно́* (Дорошівці Заст.).

ОБПО́РАТИСИ, док. до **ПО́РАТИСЯ**. Вижн., Кельм., Хот. *Ні́як не го́нна я обпо́ратиси* (Ярівка Хот.).

ОБПРА́ЖИТИ, док. **ПРА́ЖИТИ**. Обсмажити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор.,

Глиб., Кельм., Пут. *Добре обпраж мнєсо, аби не було сире* (Путила).

ОБПРАШУВАТИ, док. до **ПРАШУВАТИ**. Обсапати. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Лишилося обпрашувати десєть корчиків мандибурки, а сили вже нема* (Бояни Нов.)

ОБПУЦОВУВАТИ, док. **ОБПУЦУВАТИ**. Добре, старанно, аж до блиску очищати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Траба вже ці баніки від сажі обпуцувати* (Прилипче Заст.).

ОБРАБОВАНИЙ. Пограбований. Хот., Вижн. *Колись у голод не одна бідна людина була обрабована москалями* (Ярівка Хот.).

ОБРАБУВАТИ. Пограбувати. Заг. *Колис ше роскязував мій дід, як єго обрабували* (Лукачівка Кельм.).

ОБРАДИТИСИ. Порадитися. Хот., Вижн. *Ми с кумом обрадилиси ина відей такі підим завтра на ярмарок* (Ярівка Хот.).

ОБРАМКА, -и, ж., виш. Те саме, що **ОБЛЯМІВКА.** Заст. *Обрамка на твої сорочці май файна, як Одарчина* (Веренчанка Заст.).

ОБРАННЯ, мн. Одяг. Стор., Вижн., Сок. *Треба на Великдень купити дитині нове обрання, бо з сего вже повиростала* (Нові Бросківці Стор.).

ОБРАТ, -у, ч. Молочні відвійки, перегнане через сепаратор молоко, перегін. Заст., Кіцм., Хот. *До молочарні жінки зносят молоко, а за це дістают гроші і обрат для поросят* (Нижні Станівці Кіцм.).

ОБРАХУВАТИ. 1. Продумати. Заст., Кельм. *Треба обрахувати місце, шоби класти хату* (Веренчанка Заст.). 2. Обдурити. Глиб., Вижн., Кельм. *Вона його обрахувала на двадцять п'ять гривнів* (Берегомет Вижн.).

ОБРАЦАР, -а, ч., рідк. Манжета, обшлаг. Глиб. *Сховай обрацари під пальто, бо ни файно, як витко* (Михайлівка Глиб.). Див. **БРАЦАР**.

ОБРЕДКІ, -ів, мн., заст. Звичаї, порядки. Заст. *У вас такі обредкі, а я до них ни призвичаїласи* (Репужинці Заст.).

ОБРЕШЕТКА, -и, ж., спец., буд. Основа, на яку накладають дранку, шифер. Глиб., Кельм. *Василю, треба сигодни зробити обрешетку, бо завтра прийдут майстри* (Корчівці Глиб.).

ОБРИПІЖИТИ див. **ОБРІХТУВАТИ**. Побити (сильно). Вижн. *Його на танцях так обрипіжили, що забрали до больниці* (Берегомет Вижн.).

ОБРІБЛЕНИЙ. Оброблений. Заст., Глиб., Пут. *За дві неділі мої грядки були файно обріблені* (Яблуниця Пут.).

ОБРІДНИЙ. Рідкий. Пут., Вижн., Кельм. *Зварила обрідну кулешу* (Чорногузи Вижн.).

ОБРІДНО, незм. Рідко. Кіцм., Хот., Кельм. *Цего року овес дуже обрідний* (Южинець Кіцм.).

ОБРІХТОВАНИЙ. 1. Підготовлений. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Уже до весіля обріхтована обора, столи поклали, али роботи ше є багато* (Товтри Заст.). 2. перен. Зіпсований, замучений. Заст., Кіцм., Вижн. *Рвавси до роботи, як дурний до суду, а типер обріхтований, має кили* (Бабин Заст.).

ОБРІХТОВУВАТИ, док. **ОБРІХТУВАТИ**, **ОБРИХТУВАТИ**. 1. Всебічно підготовляти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Василь хоче веснов класти нову хату, уже місце обріхтував, і навіть привіз цеглу* (Дорошівці Заст.). 2. Ремонтувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Цукерня робила до нового року, а типер вже ни робит, типер обріхтовуєм машинерію – законсервували до нового сизону* (Топорівці Нов.). 3. перен. Зіпсувати, знищити. Заст., Кіцм. *Ни давай свої коні на чужі рукі, бо гет*

обріхтує (Киселів Кіцм.). 4. перен. Обдурити, ошукати, обікрасти. Заст. *Вони його так обріхтували, що довго буди пам'ятати* (Боянчук Заст.).

ОБРІХТУ́НОК, ОБРИХТУ́НОК, -у, ч., заст. Початкова військова підготовка перед службою в армії і в перші дні служби. Заст., Кіцм. *Упиред ми мали дві нитіли обріхтунку, а потому нас росталовали по ретіментах* (Старосілля Кіцм.). *Василь типер на. обрихтунку, скоро буди йти до воська* (Бабин Заст.).

ОБРУКЕ́НКА, ОБРУТЯ́НКА, -и, ж. 1. Прив'язь. Хот. *У мени корова у шопі на обрутянці* (Пригородок Хот.). 2. Оброть, шкіряний намордничок з набитими на передній частині цвяхами, який надівають на теля, щоб корова не підпускала його до вимені. Заст., *Ни забудь на тилє обрукєнку закласти, бо вісце всьо молоко, та ни буди шо доїти* (Бабин Заст.).

ОБРУ́МСАНИЙ, знев. Заплаканий. Кіцм., Кельм. *Са дитина кожин день обрумсана* (Новоселиця Кельм.). *Шо такий обрумсаний ходиш?* (Верхні Станівці Кіцм.).

ОБРУ́МСУВАТИСИ (-СА), док. **ОБРУМСА́ТИСИ (-СА)**. Заплакатися. Кіцм., Хот., Кельм. *Шо с тобов, чо так обрумсаласи* (Клішківці Хот.).

ОБРУНА́ВІТИ. Стати брунавим; достигнути (про злакові). Кіцм., Глиб. *Колос обрунавів, уже мош жати* (Чорногузи Вижн.).

О́БРУС, -а, ч., заст. 1. Скатерть. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ни росипай молоко, бо на столі новий обрус* (Карапчів Вижн.). 2. Покривало. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Купилам дитині на лушко обрус, а він замалий* (Прилипче Заст.).

ОБРУСО́К, -ска, ч., змен. до **О́БРУС**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *І я би хотіла собі на столик обрусок такий файний* (Шубранець Заст.).

О́БРУЧКА, -и, ж. Металеве кільце для скріплення коси з кіссям. Вижн., Кіцм. *Зроби на косу нову обручку, бо ця пукла* (Шепіт Вижн.).

ОБСА́ДЖУВАТИСИ (-СА), док. **ОБСАДИ́ТИСИ (-СА)**, згруб. Об'їдатися, обпиватися. Заг. *Обсадивси недоварених фасулів, а типер йойкаєш* (Долиняни Хот.). *Хотів би я бачити, що то буди, як ти обсадишси недовареного чаю* (Киселів Кіцм.).

О́БСІВКИ, -ок, тільки мн. Лушпиння від змеленого зерна. Кіцм., Кельм., Сок. *Куме, з цих курузів багато є обсівок* (Мамаївці Кіцм.).

ОБСМУ́ШУВАТИ, док. **ОБСМУШИ́ТИ**. 1. Білувати, знімати шкіру. Хот. *Ягня зарубав, а обсмушувати ни тямлю* (Чепоноси Хот.). 2. Обривати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Мала залізла до вазонків та гет обсмушила з них ліскі* (Кадубівці Заст.). 3. Коротко і нерівно обстригати (про волосся). Вижн. *Більше не піду до цемї фризиєрки, бо так мине обсмушила, що боюси показатиси на люди* (Лопушне Вижн.).

ОБСОТА́ТИ, крав. Обкидати. Глиб., Кельм. *Шоб не вістріпалоси, то треба обсотати* (Корчівці Глиб.).

ОБСТРАМИ́ТИ. Осоромити. Кіцм. *Тобі нічо ни вартуї обстраміти людину* (Верхні Станівці Кіцм.).

ОБСТРАМИ́ТИСИ (-СА). Осоромитися. Кіцм., Хот., Кельм. *Обстрамиласи так, шо ни можи мижи люди війти* (Подвір'ївка Кельм.).

ОБСТРЯ́ПАНИЙ. Поношений, рваний по краях (про одяг). Заг. *Блюзка така обстряпана, шо аж устидно убирати* (Неполоківці Кіцм.). *Цей жакет уже гет обстряпаний* (Вашківці Сок.).

ОБСТРЯ́ПУВАТИ, док. **ОБСТРЯ́ПАТИ**. Тривалим, невмілим або недбалим носінням рвати одяг по краях. Заг. *Шо ти так обстряпав ці сподні?* (Рідківці Нов.).

ОБСТРЯ́ПУВАТИСИ (-СА), док. **ОБСТРЯ́ПАТИСИ (-СА)**. Торочитися, рватися по краях. Заг. *Ца матері́я так обстря́пуєцца, шо ни мо́жна ши́ти* (Новоселиця Кельм.).

ОБСУ́ДА, -и, сп. Пліткар, пліткарка. Заг. Див. ще **ОСУ́ДА**.

ОБТАЛА́ПАНИЙ. Заболочений, забруднений. Вижн., Глиб., Заст., Сок. *Де ти був, шо прийшо́в таки́й обтала́паний* (Стебник Вижн.).

ОБТАЛА́ПАТИСИ. Заляпатися болотом, забруднитися. Кіцм., Заст., Вижн., Сок. *Чого́ ти лізиш в боло́то, хо́чеш обтала́патиси* (Стебник Вижн.).

ОБТА́СКУВАТИ, док. **ОБТАСКА́ТИ**, згруб. Обносити, обривати (плоди, овочі тощо). Заг. *Ра́ну чире́шню ді́ти пушті́ обтаска́ли і цу вже обта́скуют* (Чепоноси Хот.).

ОБТЕ́ВКУВАТИ, док. **ОБТЕ́ВКАТИ**. 1. Оббивати, пошкоджувати поверхню або краї чого-небудь. Кіцм. *Ни бири́ поли́вани горне́, бири́ лумі́нови, бо ти пу́стиш, тий обте́вкаєш по́ливо* (Новосілка Кіцм.). 2. перен. Дуже побити. Заст. *Ши́беники так обте́вкали му го́лову, шо аж кров пішла́* (Шубранець Заст.).

ОБТЕРЕ́Б'ЮВАТИ, **ОБТЕРІ́Б'ЮВАТИ**, **ОБТЕРІ́БЛЮВАТИ**, док. **ОБТЕРЕБИ́ТИ**. Облущувати (про качани кукурудзи, колоски, стручки, соняшники). Заг. *Це́го лі́та горобці́ так обтереби́ли со́няшник, шо нима́ нічо́* (Лівинці Кельм.).

ОБТЕРЕБЛЕ́НИЙ, **ОБТИРЕБЛЕ́НИЙ**. Без зерна (про качани кукурудзи, колоски, стручки бобових тощо). Заг. *Ві́сипав шульки́ на під, подиви́вси, а вони́ гет обтиребле́ні* (Дорошівці Заст.). *Обтеребле́ний – то каче́н, а ни обтеребле́ний – шу́льок* (Вікно Заст.).

ОБТИКА́ТИ, док. **ОБІТКА́ТИ**. 1. Забезпечувати тканими виробами багатьох. Заг. *Ра́я, як бу́ла май молода́, то обтика́ла і кове́рцами, і торби́нами, і пояса́ми ма́йже півсела́* (Старосілля Кіцм.). 2. Утикати що-небудь навколо чогось. Заг. 3. Утикати щось по поверхні чого-небудь. Заг.

ОБТИКА́ТИСИ (-СА), док. **ОБІТКА́ТИСИ (-СА)**. 1. Закінчувати ткати все, в чому була потреба. Кіцм., Нов. *Таки́х було́ зака́зів, шо ле́ди обітка́ласи за зи́му* (Рідківці Нов.). 2. Обтикати себе чим-небудь. Заг. 3. Прикрашати собі голову квітами. Заг.

ОБТРА́СКАНИЙ. Забризканий брудом. Заг. *Привала́ндавси гет уночи́ уве́с обтра́сканий* (Михайлівка Глиб.). *Боло́та нима́, а ти таки́й обтра́сканий* (Новоселиця Кельм.).

ОБТРА́СКУВАТИ, док. **ОБТРА́СКАТИ**. 1. Оббризкувати. Заг. *Ни обтра́скуй стіни боло́том* (Борівці Кіцм.). 2. зв. док., перен. Побити. Глиб. *Заду́рно-пу́сто обтра́скла хло́пца* (Турятка Глиб.).

ОБТРА́СКУВАТИСИ (-СА), док. **ОБТРА́СКАТИСИ (-СА)**. Оббризкатися. Заг. *Як ти обтра́скаласа зза́ду!* (Клішківці Хот.).

ОБТУЛЕ́НИЙ. Обгорнутий. Хот., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Розв'яжи́ тро́хи дити́ну, бо вона́ упріла, шо так обтуле́на* ((Ярівка Хот.).

ОБТУ́ЛЮВАТИ, док. Обтулити. 1. Обгорнути, закутати. Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Шо ти так обтули́ла дити́ну, шо вона́ аж ди́хати ни мо́жи?* (Горбівці Глиб.). 2. Утеплити. Кіцм., Глиб. *Обтули́в ха́ту лабузо́м, те́пло бу́ди взимі́* (Нижні Станівці Кіцм.).

ОБТУ́ЛЮВАТИСИ (-СА), док. **ОБТУЛИ́ТИСИ (-СА)**. Обкутуватися. Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Му́сів ці́лу доро́гу обту́люватиса, шоби́ ни замерзнути* (Лукачівка Кельм.).

ОБТУ́МАНИТИ. Одурити. Пут., Хот., Заст. *Я його уже́ раз обту́манив, тепе́р він уже́ соко́тиси* (Пашківці Хот.).

ОБУВА́ТИ(-СИ). Взувати(-ся). Сок., Пут. *Обува́йси бо́рзо, бо ми си запі́знюємо* (Ростоки Пут.).

ОБУ́ШНИК, -а, ч. Отвір в обусі сокири, в який вставляється топорище. Хот. *Тре́ба завари́ти обу́шник, бо трі́снув* (Рукшин Хот.).

ОБФАСТРИҐО́ВУВАТИ, док. **ОБФАСТРИҐУВА́ТИ**. Обметувати, прошивати по краях стібками. Кіцм., Вижн. *Упире́д обфастриґу́й спідни́цу, а пото́му мо́жиш підру́блювати її́* (Берегомет Вижн.).

ОБФЛЯ́ЦКАНИЙ, згруб. Забруднений. Вижн., Сок. *Таки́й обфля́цканий від боло́та і лі́зеш на лі́жко* (Луківці Вижн.).

ОБФЛЯ́ЦКАТИСИ, згруб. Забруднитися. Вижн., Сок. *Ти за їдо́в так обфля́цкавси, як свиня́* (Берегомет Вижн.).

ОБФО́ЙДАНИЙ, згруб. Брудний, занедбаний. Заст., Сок. *Хо́диш таки́й обфо́йданий, як би ти ма́ма вме́рла* (Товтри Заст.).

ОБФУ́ШКУВАТИ. Обдувати. Пут. *Обфу́шкай по́рох з ше́пки, та йди гра́йси* (Путила).

ОБХА́МРУВАТИ, док. **ОБХА́МРАТИ**, знев., згруб. Причепурювати, Заст. *Му́сю трохи ґіти́й обха́мрати, бо вже йдут до шко́ли* (Шубранець Заст.).

ОБХА́МРУВАТИСИ (-СА), док. **ОБХА́МРАТИСИ (-СА)**, знев., згруб. Причепурюватися. Заст. *Як ідеш в сило́, то обха́мрайси, ни йди єк-небу́дь* (Дорошівці Заст.). *Га́ня Штефано́ва ста́ла фа́йна, як тро́хі обха́мраласи* (Товтри Заст.).

ОБХА́ЮВАТИ, док. **ОБХА́ЯТИ**. Очищати, прибирати, чепурити. Заг. *Цу ха́ту вже зда́ло би си обха́яти* (Шипинці Кіцм.).

ОБХА́ЮВАТИСИ (-СА), док. **ОБХАЇТИСИ (-СА)**. 1. Закінчувати всі роботи, оброблятися. Глиб. *Ше бара́булю в півни́цу зане́сти, і вже обха́їлиси на лива́ді* (Кам'янка Глиб.). 2. Умиватися, переодягатися, споряджатися. Кіцм. *Зда́ло би ми си тро́хи обха́ятиси, бо пі́сля то́го ма́цiня така́м страшна́, шо раз* (Ошихліби Кіцм.).

ОБХА́ЯНИЙ. Очищений, причепурений. Заг. *Обха́яна уже́ тро́хи тупе́р ха́та в ме́ни* (Горбівці Глиб.).

ОБХОДИ́ТИ, док. **ОБІЙТИ́**, розм. 1. Доглядати за ким-небудь, турбуватися про когось. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *А хто мату́шу обхо́ди, як вона́ така́ сла́ба?* (Грозинці Хот.). *Кі́лко мав ґіти́й, а нима́ кому́ на ста́ріс́ть обійти́* (Дорошівці Заст.). 2. Бути облесливим. Нов. *Вона́ його́ так обхо́ди, як лиси́чка* (Рідківці Нов.). 3. Іти, рухатися навколо кого-, чого-небудь. Заг. 4. У різних напрямах проходити який-небудь простір, відвідуючи багато місць (з метою ознайомлення, перевірки). Заг. 5. Проходити стороною, обминаючи кого-, що-небудь; обминати. Заг.

ОБЦА́С, -а, ч. Підбор, каблук. Заг. *Ма́ю ка́пці на обца́сах, то трима́ю їх лиш на све́та* (Домачинці Сок.). *У цих половинка́х ке́шко ходи́ти, бо вони́ на віс́оких обца́сах* (Прилипче Заст.).

ОБЦЕ́НЬГИ, **ОБЦЬО́НГІ**, **ОПЦЕ́НЬГИ**, **ОПЦЕ́НГЛІ**, **ОПЦО́НГЛІ**, -ів. Обценьки. Заст., Кіцм., Стор., Пут. *Цей цвик витяга́й обцьо́нгами, а́би не поде́ртиси* (Снячів Стор.).

ОБЦЕ́РЬКАНИЙ. Облитий тонким струменем рідини. Вижн., Хот., Пут. *Нім здої́в коро́ву, то колі́на бу́ли гет обце́рькані молоко́м* (Коритне Вижн.).

ОБЦИГА́НЮВАТИ, док. **ОБЦИГА́НИТИ**. Обдурювати. Заст., Кіцм., Хот., Сок. *Аш тогди́ пан зрозумі́в, шо ци́ган його́ обцига́нив* (Василів Заст.).

ОБЦИ́РКУВАТИ, ОБЦИ́РКАТИ док. до **ЦИ́РКАТИ**. Обливати тонким струменем молока. Кіцм., Заст., Вижн. *Доїла коро́ву та й гет спідни́цу обци́ркала* (Мамаївці Кіцм.).

ОБЦЮ́КАТИ. 1. Обсапати ділянку з твердим грунтом. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *По́ки обцю́кала цю грє́дку, то стемні́лоси* (Черешенька Вижн.). 2. Обрубувати гілочки на стовбурі. Кіцм., Заст. *Обцю́кай ці сухі́ крачки́ барди́чков* (Мамаївці Кіцм.)

ОБЧИКРИ́ЖИТИ, ОБЧІХРИ́ЖИТИ. Обрізати щось (волосся) Заг. *Вона́ мене́ так обчикри́жила, шо стра́шно диви́тиси* (Берегомет Вижн.).

ОБЧІ́ВКУВАТИ. Обмолотити ціпом. Вижн. *Тре́ба ціпом обчі́вкувати фасу́лю* (Іспас Вижн.).

ОБЧІ́МХАНИЙ. Обдертий. Вижн., Стор., Глиб. *Ти шо, впав, шо лице́ обчі́мхани?* (Кам'янка Глиб.).

ОБЧІ́МХУВАТИ, ОБЧИ́МХУВАТИ, док. **ОБЧІ́МХАТИ, ОБЧИ́МХАТИ**. 1. Обдирати (про кору дерева, частини тіла). Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Відтоди́, як обчі́мхали гру́шку, вона́ ста́ла со́хнути* (Долиняни Хот.). *Упа́в с ко́лиса і обчи́мхав ру́ку* (Кам'янка Глиб.). 2. Обривати листя, зрізувати гілля. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Гет обчі́мхала со́нішник, лиши́вси биз ли́скі* (Киселів Кіцм.). *Обчі́мхуєм краки́, а путо́му бу́дим пили́ти на дрива́* (Горбівці Глиб.).

ОБЧУ́СТРИТИ, ОБЧІ́СТРИТИ. Розчесати конопляне волокно на дергівці. Кіцм., Вижн., Стор., Пут. *Єк обчу́стриш прє́диво, то меш тогди́ прє́сти* (Путила).

ОБША́РОК, -а, ч. Інструмент для округлення заліза. Заст. *Як тра́ба аби́ жилі́зо бу́ло кру́гли, то ми обробє́єм го обша́рком* (Дорошівці Заст.).

ОБШКРУМІ́ТИ, док. до **ШКРУМІ́ТИ**. Обгоріти, обсмалитися. Заг. *У те́би так обшкруму́ла барабу́ля, шо ї́сти ни го́дин* (Берегомет Вижн.). *Во́гонь як бу́хнув, то аж ми бро́ви обшкрумі́ли* (Владична Хот.).

ОБШКРУМЛЕ́НИЙ. Обгорілий, обсмалений. Кіцм., Вижн. *Та по́душка, шо на печи́, гет обшкрумле́на* (Верхні Станівці Кіцм.). *Воло́ся на со́нци зроби́лоси, як обшкрумле́ни* (Кулівці Заст.).

ОБШМІРУВА́ТИ. Покрити мастилом. Вижн., Кіцм, Заст. *Ци́льо вча́ра обшмі́рував парка́н, шоб ни гни́ли дошки́* (Мамаївці Кіцм.).

ОБШМІРУВА́ТИСИ. Забруднитися. Заг. *Обшмірува́вси так, шо лиш о́чі ви́дко* (Коритне Вижн.).

ОБШМО́РГАНИЙ. Забруднений, неохайний, поношений. Вижн., Кельм., Кіцм., Сок. *Ти ви́неси цей обшмо́рганий о́дяг на смітя́, най з тебе́ лю́ди не сміются* (Лопушна Вижн.).

ОБШМО́РГУВАТИ, ОБШМО́РКУВАТИ. Забруднювати. Вижн., Кельм. *Ти так обшмо́ргав спо́дні, шо не мож віджмака́ти* (Іспас Вижн.).

ОБШТАЛЬО́ВАНИЙ. Забезпечений. Вижн., Стор. *Лазаре́нко з роди́ною, пе́вно, гет обштальо́вані до кінця́ житя́* (Стара Жадова Стор.).

ОБШТАЛЬО́ВУВАТИ, док. **ОБШТАЛЮВА́ТИ**. Передплачувати, купувати накладною платнею. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Я вже обшталюва́ла собі́ насі́ні помі́до́рів* (Дорошівці Заст.).

ОБШТО́К, -а, ч. Нижня частина воза. Заст. *Тре́ба залі́зти під фі́ру, тай поди́витиси на обшто́к, бо шос там си ста́ло* (Дорошівці Заст.).

ОБШУ́РҐАНИЙ, знев. Обшарпаний, витертий, поношений. Заг. *Прийшли*

госкі, а я в такім обшурґанім кустюмі (Васловівці Заст.).

ОБШУ́РҐУВАТИ, док. **ОБШУ́РҐАТИ**. 1. знев. Абияк, невміло, недбало обтерти, почистити. Заг. *Бири́ щітку і обшу́рґай сво́ї спо́дні* (Кам'янка Глиб.). 2. знев. Понівечити невмілим використанням. Заг. *Так обшу́рґав цу куфайку, шо нима́ ніц з неї* (Новоселиця Кельм.).

ОБШУ́СТАНИЙ. 1. Обірваний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот. *У мени́ біб вже обшу́станий* (Білівці Хот.). *Така́ вже гру́шка обшу́стана ти́ми дітлаха́ми, шо нічо́ ни лиши́лоси* (Товтри Заст.). 2. Поношений, витертий. Заст., Хот. *Блюска ше до́бра, а рукави́ вже тро́хи обшу́стані* (Шубранець Заст.). 3. Обчищений. Заст., Кельм. *Поли обшу́стані від боло́та, ше щітков почи́стю, та й бу́ди пальто́ чи́сти* (Вартиківці Кельм.).

ОБШУ́СТАТИ. 1. Обрізати, обірвати. Заг. *На́шо ти обшу́став горо́х?* (Грозинці Хот.). 2. перен. Обходити, оббігати. Кіцм., Хот., Кельм. *Ти, Га́лю, вже обшу́стала всі кутки́?* (Старосілля Кіцм.). 3. Обчищати від засохлого бруду. Кіцм., Хот., Кельм. *Обшу́стай своє паліто́* (Росошани Кельм.).

О́ВАД, О́ВІД, -а, ч. Ґедзь. Глиб., Кіцм., Вижн., Кельм., Хот. *Тили́чку укуси́в о́вад і вона́ зби́цкалася* (Южинець Кіцм.).

О́ВАРТ, **О́ВЕРТ**, -а, ч., рідк. Висока тарілка, ваза, в якій подають хліб, печиво, фрукти до столу. Кіцм., Вижн. *Набери́ в о́верт кістечків, заванца та й покла́дь на стів* (Верхні Станівці Кіцм.).

ОВЕ́ЧА ЗА́НОВІДЬ, -и, ж., бот. (Hypericum perforatum). Звіробій. Заст., Кіцм. *Назбира́лам собі́ овечої за́новіди та бу́ду ма́ти на лік* (Ставчани Кіцм.).

ОВСЮ́Г, **ОВСЮ́Х**, -а, ч. **ОВСЮ́ГА**, -и, ж, бот. (Arena tatua). Вівсюг, подібний до вівса бур'ян, дикий овес. Вижн., Кельм., Стор. *Тре́ба провіяти пшени́цю від овсю́гів* (Стебник Вижн.).

ОВСЯНИ́ЦЯ, -і, ж. Вівсяна солома. Кіцм., Вижн., Нов. *На по́лі лиши́лиси сти́рти з овсяни́ці, бу́де колго́зним коро́вам* (Клокічка Кіцм.).

ОВЧЕНЯ́, -ти, с. Ягня. Хот., Вижн. *На́ша вівця́ ма́ла сей раз лише́ двох овченя́т* (Берегомет Вижн.).

ОГА́РОК, **ОҐА́РОК**, -а, ч. 1. Недогорілий шматок свічки. Заг. *Лє́трика загаси́ласи і нима́ на́віть ога́рка* (Дорошівці Заст.). 2. рідк. Недокурок. Вижн., Хот., Вижн., Глиб. *Вже ві́шло ку́риво, ще ма́в'єм йкийс ога́рок і той скури́в* (Карапчів Вижн.).

ОГІ́ДНИЙ. 1. Працьовитий. Кіцм., Вижн., Стор. *Мару́ся моц огі́дна – всьо в рука́х у неї гори́т* (Ясени Стор.). *Вона́ така́ огі́дна, все поробила борзо* (Берегомет Віжн.). 2. ірон. Про людину ліниву, ненадійну, ні до чого не здатну. Кіцм., Вижн. *Таки́й огі́дний, як пес тогі́дний* (Карапчів Вижн.). *Огі́дний, як куле́ша недова́рена* (Стара Жадова Стор.).

ОГІ́ДНИК, -а, ч. Погана, капосна людина. Глиб. *То таки́й огі́дник, шо з ним лі́пши ни зв'є́зуйси* (Горбівці Глиб.).

ОГІРО́ЧОК, -а, ч., [illegible]т. (Anemonoides nemorosa). Анемона дібровна. Хот. *Нима́ тако́го мі́сця в на́шому лісі, шоб там ни бу́ло огіро́чка* (Клішківці Хот.).

О́ГНИВО, -а, с. Вогонь. Вижн., Садг. *Тре́ба розкла́сти о́гниво в печі, бо хліб уже́ підкиса́є* (Коритне Вижн.).

ОГНО́БЛЯ, -і, ж. Голобля. Вижн., Кіцм. *Коби́ла вломи́ла огно́блю і тре́ба зроби́ти нову́* (Берегомет Вижн.).

ОГОЛІ́ТИ. 1. Зубожіти. Заст., Кіцм., Вижн., Нов., Хот. *За руму́на не оде́н оголі́в чи́рис пода́тки* (Брусниця Кіцм.). 2. Опустіти. Заст., Вижн. *Ха́та*

гет оголіла, як забралиси мама (Дорошівці Заст.).

ОГОНЬ, ОГЕНЬ, -ю, ч. Висока температура. Сок., Вижн. *Цілу ніч не спала, бо дитина мала огонь до сорока* (Романківці Сок.).

ОГОРОШНИК, -а, ч., бот. (Sanquisorba officinalis). Родовик лікарський. Стор. *Коріня огорошника копают в пору коло Богородиці* (Великий Кучурів Стор.).

ОГОРТАТИСИ. Одягатися. Кіцм., Сок., Нов. *Файно огорнувси і пішов на танці* (Валява Кіцм.).

ОГОСТИТИ. Пригостити. Вижн., Глиб. *Вона огостила мене смачним борщем* (Берегомет Вижн.).

ОГРИЗИ, ОГРИЗКИ, -ів, тільки мн. Залишки грубих кормів, які не доїли тварини. Кіцм., Вижн., Кельм. *Збери огризи з-під жолоба у кошик* (Бережниця Вижн.).

ОГРИЗОК, -зка, ч., зв. мн. **ОГРИЗКИ**, -ів, мн. 1. Переїди стебел кукурудзи. Кіцм., Вижн., Кельм., Глиб., Нов. *Колис топили огризками, ляпками. З огризків багато пилу* (Кліводин Кіцм.). 2. Надкушене яблуко чи груша, осередок. Заг. *Наші гіти вже наситилиси яблук і грушок, бо, ади, кілько огризків* (Вербівці Заст.). ***Огризок щастя**, ірон., знев. Про поганого чоловіка, жінку. Вижн. *То вже мині огризок щастя попавси!* (Чорногузи Вижн.).

ОГРІВОК, -а, ч. Південний схил гори. Кіцм. *На цім огрівку швидше зацвітуть квітки, бо там дужче гріло* (Мамаївці Кіцм.).

ОГРУБІТИ. 1. Завагітніти. Вижн., Кельм. *За сім років вона ледве огрубіла, ме скоро родити* (Берегомет Вижн.). 2. Стати товстим. *Після родів вона гет огрубіла, ні в одну сукенку не влазится* (Стебник Вижн.).

ОГРУБНУТИ. Втратити витонченість. Заст., Кельм. *Місіць у свекрухи пожила і вже як вона огрубла* (Веренчанка Заст.).

ОГРУДОК, -а, ч. Підвищення на дні річки з гравію. Кіцм. *Вода на огрудку спала і можна перейти на той берег* (Мамаївці Кіцм.).

ОГУЗОК, -зка, ч. Мішок, до половини наповнений чимось, клунок. Заг. *Завдай мині огузок на плечі, я піду помало додому* (Брусниця Кіцм.).

ОҐАЛЬОН, -а, ч. виш. 1. Галун (вузька тасьма, вишита срібними нитками). *Скатерка ще файна, лиш огальон полиняв. Треба до свят заміняти* (Коритне Вижн.). 2. Сухозолоть, парчеві нитки. Вижн. *Давні сорочки шили огальоном* (Берегомет Вижн.).

ОҐАР, -а, **ОҐАРЬ**, -я, ч. Жеребець. Кіцм., Заст., Вижн., Стор. *Генди оґар вірвавси з обори* (Брусниця Кіцм.).

ОҐЄЛЕВАТІТИ. Стати череватим. Вижн. *Як ти на старість оґєлеватів, а замолоду був такий фігуровий* (Берегомет Вижн.).

ОҐІР, ОҐОР, -у, ч. 1. Невелике поле, ділянка землі. Глиб. *На цім оґорі слаба барабуля вродиласи* (Горбівці Глиб.). 2. Баштан. Кельм. *На оґорі ще є гарбузи* (Кельменці Кельм.).

ОҐЛІНДА, -и, ж., рідк., ірон.-знев. Дзеркало. Стор., Глиб., Нов. *Нічьо ни роби, лиш в оґлінду си диви* (Великий Кучурів Стор.).

ОҐОРИ, -ів, мн. Баштан. Стор., Кельм., Сок. *Ідем, хлопці, на оґори та упросимо в сторожа гарбузів* (Новоселиця Кельм.). Див. ще **ОҐІР 2**.

ОҐРАДА, ВОҐРАДА, -и, ж. 1. Подвір'я. Стор., Глиб., Нов., Хот. *Заїхай машинов на оґраду, лиш уважий, ни зачипи вінкіль хати* (Кам'янка Глиб.). 2. Огорожа. Стор., Хот. *Поклав собі файну хату, типер старає матріял на оґраду* (Борівці Кіцм.).

ОҐРАДКА, -и, ж. 1. Зм. до **ОҐРАДА 2.** 2. Металева решітка, якою огороджують могили. Нов. Кельм. *Умерла бабка, і*

ми заказали оґрадку на могилу (Зелений Гай Нов.).

ÓҐРОД, -а (-у), ч., 1. Парк. Заст., Кіцм., Нов. *Доокола памнєтника має бути файний óґрод* (Дорошівці Заст.). 2. Сад. Кіцм. *В óґроді ростут райскі яблука* (Шипинці Кіцм.).

ОҐРÓДНИК, -а, ч. 1. Людина, що доглядає **ОҐРÓД**; садівник. Вжин., Кіцм., Стор. *Согодни оґрóдник щепив ружі* (Ясени Стор.). *Іван дóбрий оґрóдник: тримає сад в порєтку* (Шипинці Кіцм.). 2. рідк. Людина, що очолює садово-городню ланку чи бригаду. Кіцм. *Оґрóдник сказав, що завтра всі йдут вибирати огірки* (Глинниця Кіцм.).

ОҐЯЛ, -а, ч., рідк. Ковдра, одіяло. Заст., Стор. *Хотіла купити оґял, бо вже скóро зимá, али ніде ни найду такий, як я хочу* (Ясени Стор.).

ОДÁЙ, -я, ч., **ОДÁЯ**, -ї, ж. 1. Хутір. Заст. *Мама пішла до тітки на одáй* (Митків Заст.). 2. Кімната. Глиб. *Молода ще була в одаї, як прийшóв молодий* (Димка Глиб.).

ОДАЛІК, незм., рідк. Віддалік. Вижн., стор. *Сідай одалік від мени* (Луківці Вижн.).

ОДÁЯ, -ї, ж. 1. Гурт, отара овець. Кіцм. *Типер у колгóзі є май вилика одáя овец, то гоня їх пасти на мочáри* (Шипинці Кіцм.). 2. Загорожа для овець на полі. Кіцм. *Пора вже загонити вівці до одаї* (Брусниця Кіцм.).

ÓДВІР, -а, ч. Одвірок. Кіцм. *Як ти красила двері, не моглá й óдвір покрасити* (Клокічка Кіцм.).

ÓДДИХ, у, ч. рідк. Відпочинок, перепочинок. Вижн., Нов., Хот. *На óддих з нашого сила поїхали два чоловіки* (Ставчани Хот.). *Маєм три дни óд-диху, а тогди знов до роботи* (Подвірне Нов.).

ОДЕНКУВÁТИ[1]. Складати сіно в **ОДЕНОК**. Кіцм., Глиб. *Сіно вже сухе, здáло би си єгó оденкувáти* (Шипинці Кіцм.).

ОДЕНКУВÁТИ[2], **ОДИНКУВÁТИ**, рідк. Проривати, прополювати, залишаючи по одній рослині. Заст., Кіцм., Глиб., Стор., Нов. *Зáвтра маємо іти бураки оденкувáти, бо пропáдут* (Шипинці Кіцм.). *Чіму чирвóні бураки ни одинкуїш: віростут дрімненькі* (Слобідка Глиб.).

ОДÉНОК, -а, ч. 1. Стіжок сіна. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Я склав сіно в одéнки, бо ни маю оборóга* (Дорошівці Заст.). 2. Спеціальна підстилка (з соломи, хмизу) під великими кладками снопів, сіна. Кіцм., Стор., Глиб., Заст. *Одéнок був дуже поганий, аж снопи всідалися* (Валява Кіцм.). 3. Нижня дошка у возі. Глиб. *Трéба прибити новий одéнок, бо цей розколóвси* (Тарашки Глиб.).

ОДЕРЗНУ́ТИ, **ОДИРЗНУ́ТИ**. Поправитися, одужати. Кіцм., Нов., Хот. *На силу велику одерзнула трóхі після тих робіт* (Грозинці Хот.). *Вонá дóбри віглєдаї: одирзнула від тої слáбости* (Шипинці Кіцм.).

ОДИ́, незм., рідк. Ось. Кіцм. *Оди Мамаївці, і вже є ружниця – там кажут поросє. Як май більш, то вже піцвинок* (Шипинці Кіцм.).

ОДИНÁДЦЯТКА, -и, ж. Бердо на одинадцять пасем. Заг. *Бéрдо одинáдцятка, а чогóс ни захóди в нáбивки* (Долиняни Хот.).

ОДИ́НКА, -и, ж. 1. заст. Одиниця (оцінка). Кіцм., Заст. *Колис одинка була найліпша оцінка, так як типер п'єть* (Прилипче Заст.). 2. Перший номер маршруту. Кіцм., Глиб. *Одинка ни їди на главну автобузну стáцію?* (Чагор Глиб.).

ОДИРЗНУ́ТИСИ, тільки док. Повернутися до свідомості, опритомніти.

Кіцм., Заст., Нов. *Зачєли ї водов відливати та й вона си одирзнула* (Кострижівка Заст.).

ОДИЧАВІТИ, рідк., док. до **ДИЧАВІТИ**. Кіцм., Вижн. *Ужєм гет одичавіла, бо давно була на людих* (Борівці Кіцм.).

ОДІВАЧКА, -и, ж. Одежа. Пут. *В тебе повні руки одівачки, аж не знаєш, шо вбрати* (Путила).

ОДМАЛА, незм. Змалку, з дитинства. Кіцм. *Одмала я любив гратиси у піску* (Южинець Кіцм.).

ОДНАКИЙ. Такий самий, однаковий. Заг. *Петро такий до науки, шо єму однака оцінка шо два, а шо п'ять* (Пашківці Хот.).

ОДНАКІСЬКИЙ. Абсолютно однаковий, однаковісінький. Заг. *Син з татом однакіські: не пропускают ні оден футбол* (Михальча Стор.).

ОДНАКІСЬКО, незм. Абсолютно однаково, однаковісінько. Заг. *Однакісько так робит, як тато: лиш з вудочками ходи* (Ревне Кіцм.).

ОДНАКО, незм. 1. Так само, однаково. Заг. *Цего разу ми з тобов однако получили за бураки* (Лашківка Кіцм.). 2. Все одно, однаково. Заг. *Лягай спати, бо вже однако с теби нима роботи* (Брусниця Кіцм.). *Поверхне шитє, бо нитка йде однако як зналиця, так і знавиворітку* (Яблуниця Пут.). 3. Байдуже. Заст., Кіцм. *Мині однако, шо за него говорі, а я його люб'ю та й фертик* (Кадубівці Заст.).

ОДНІСЬКИЙ. Виключно один, єдиний, однісінький. Заг. *Я за це літо одніський рас скупаласа і той вітслабувала* (Волошкове Сок.).

ОДНОГОДОК, -а, ч., рідк., нов. Ровесник. Глиб., Хот. *Наші хлопці – одногодки, разом підут і до армії* (Пашківці Хот.).

ОДНОПАЛЬКИ, ж, мн. Рукавиці з відділеним великим пальцем. Кіцм., Нов. *Ліпше купувати однопальки, бо вони тепліші* (Кіцмань).

ОДНОСІВНИЙ. 1. Однорідний. Кіцм. *Тут кавалок односівного букового лісу, лиш коло дороги де-не-де росте граб і кленица* (Стрілецький Кут Кіцм.). 2. Суцільний, ненадточений. Кіцм., Вижн. *Чоловікам шили односівні сорочки, а жіноча сорочка мала станок і піттичку* (Старосілля Кіцм.).

ОДНОЦІЛЬНИЙ. Суцільний. Хот. *Це одноцільний кусок матерії* (Лашківці Хот.).

ОДНОЦІПОК, -а, ч., тк. Недолік на полотні, зумовлений тим, що одна нитка основи помилково заведена в дві ничельниці, два начиння. Кіцм., Вижн., Сок. *Ти дивиласа на це полотно, скільки в нім одноціпків, воно нікуди не годица* (Гвіздівці Сок.).

ОДОВА, -и, ж. Вдова. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Марії давно хату колгосп поклав, бо вона си лишила одова воєнна* (Хлівище Кіцм.).

ОДОВЕЦ, **ОДІВЕЦ**, -а, ч. Вдівець. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Аді, коло мени у сусіцтві жиє одовец з двома дітьми* (Берегомет Вижн.).

ОДОВИЦА, -і, ж. Вдова. Заст., Кіцм., Вижн., Кельм., Стор., *Катріна лишиласи одовица ше ззамолоду, али ни віддаваласи, а пазила дітий* (Киселів Кіцм.).

ОДОВИЧИТИ, рідк. Вдовувати, жити **одовицею**. Заст., Кіцм., *Одинацікь років одовичила, а на дванацікім си віддала* (Борівці Кіцм.).

ОДОЛЯН, **ОДИЛЯН**, -у, ч., бот. Рослина валеріани (Valeriana officinalis). Сок. *У нас і в городі росте одолян* (Ломачинці Сок.).

ОДОРА, -и, ж. Недоорані подовжні кінці ниви, які наприкінці оранки обробляються упоперек. Сок. *Бери роскаль і йди поправ одори, шоб мож було там садити* (Сокиряни).

ОДПОВІДА́ТИ[1], док. **ОДПОВІ́СТИ**, рідк. Розривати угоду, порушувати домовленість, відмовляти кому-небудь у чомусь. Кіцм., Вижн. *Мине́ кли́кали на вісіле́, а я одпові́ла* (Нові Драчинці Кіцм.).

ОДПОВІДА́ТИ[2], зв. док. **ОДПОВІ́СТИ.** Заповідати, залишати в спадщину. Вижн. *Перед сме́ртю та́то одповів сина́м три мо́рги по́ля* (Іспас Вижн.).

ОДРО́БИНА, -и, ж., рідк. Невелика кількість, частина, крихта, крапля. Кельм. *Прийшло́саodда́ти і ту одро́бину зимлі́, що так тя́шко діста́ласа мині́* (Перківці Кельм.).

ОЖЕ́ВКА, -и, ж., рідк. 1. Гнучка лозина, хворостина. Глиб., Нов., Хот. *Ану́ чіка́й, най я о́зму оже́вку, то бу́диш зна́ти* (Турятка Глиб.). 2 Вірьовка з лози. Кіцм., Хот. *Не́сла обере́мок дров і оже́вка урва́ласи* (Чепоноси Хот.). Див. ще **ВУЖЕ́ВКА**.

ОЖЕЛЕ́ДА, **ОЖИЛЕ́ДА**, **ВОЖИЛЕ́ДА**, -и, ж. Ожеледь. Заг. *Сого́дни ду́жи ожеле́да, диви́си ни впадь* (Лашківка Кіцм.).

ОЖИ́ЩЕ, **ОЖИ́ЩІ**, -а, с., с.г. Вірьовка для прив'язування рубля на возі з снопами або сіном. Глиб. *Бирі́т рубе́ль і ожи́щі, бо то сі́на бага́то* (Слобідка Глиб.). Див. ще **ВУЖИ́ЩЕ**.

ОЗВІ́РЕНИЙ. 1. З зовнішнім виявом люті, з гнівним поглядом. Вижн., Глиб. *Ти таки́ми озві́реними очи́ма на ме́ни ни диви́си, бо я ни ду́жи си бо́ю* (Берегомет Вижн.). Див. ще **ЗАВІ́РЕНИЙ**. 2. Розгніваний, розсерджений, озвірілий. Заг. *Йой, він таки́й озві́рений, що мо́же всіх повбива́ти* (Верхні Станівці Кіцм.).

ОЗВІ́РИТИСИ, зв. док. 1. Стати зовні подібним до лютого звіра. Вижн. *Ти чого́ на ме́ни озві́ривси, єк на во́рога сво́го?* (Луківці Вижн.). 2. Визвіритися, кричати на кого-небудь або відповідати комусь із роздратуванням, злістю. Кіцм., Глиб. *Шо я тобі́ ви́нен, що ти на ме́ни озві́ривси?* (Верхні Станівці Кіцм.).

О́ЗДИ, **ГО́ЗДИ**, незм., рідк. Ось тут, осьде. Заг. *Клади́ о́зди каза́н з водо́ю* (Кельменці Кельм.). *Ади́, пу́тні є го́зди, а ти шука́їш* (Бабин Заст.).

О́ЗДУХ, -у, рідк. Повітря. Вижн., Глиб. *Йду тро́хи на о́здух, бо тут ду́шно* (Карапчів Вижн.). Див ще **ВО́ЗДУХ**.

ОЗІ́Р, -у, виш., тк. Взірець. Заг. *Цей озі́р май бі́льше па́сує до мої́ соро́чки, бо має бага́то зеле́ного* (Прилипче Заст.).

ОЗМИ́ТИ, рідк. Взяти. Заст., Кіцм., Вижн. *Я ще о́зму па́чку ва́флів свої́ ма́лі* (Чортория Кіцм.). *Озми́ з котє́ва води́ та поми́й на́чинє від молока́* (Брідок Заст.).

ОКАПРА́ВІТИ, док. до **КАПРА́ВІТИ**, рідк. Захворіти на **КА́ПРІ** – запалення слизової оболонки ока. Заст. *Мину́ло ми шісдисе́кь, я окапра́вів і типе́р без плати́нки си не обхо́джу* (Веренчанка Заст.). Див. **КА́ПРІ**.

ОКА́РИТИ, рідше **ВОКА́РИТИ**. Дуже сварити, ганьбити, обзивати. Заг. *Ба́бо, за шо мене́ так ока́рите?* (Борівці Кіцм.). *Її ма́ма так вока́рила, шо вона́ прийшла́ пі́зно* (Клішківці Хот.).

О́КИДЬ, **О́КИТЬ**, **О́КІТЬ**, -я. Легкий, пухкий сніг, що осідає на дереві в тиху погоду; іній. Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Че́рез вокно́ заглядáли дере́ва в о́киді* (Берегомет Вижн.).

ОКИ́ЛАВІТИ, док. до **КИ́ЛАВІТИ**, мед. Надірватися, захворіти на грижу. Заст., Кіцм., Вижн. *Роби́в ко́ло ко́вбків, по́ки не оки́лавів* (Луківці Вижн.).

ОКІ́Л, **ОКИ́Л**, **ОКІ́В**, -у, ч. Загорожа для худоби. Заст., Глиб., Кельм., Сок. *Я мі́сіць дижу́рив ко́ло тилє́т, як стоя́ли в око́лі* (Дорошівці

Заст.). *Тилє́та на полу́дни заго́ні в оки́л* (Турятка, Глиб.).

ОКІНА́ФТ, незм., рідк. Моментально. Глиб. *Лиш пішо́в і окіна́фт вирну́вси* (Кам'янка Глиб.).

ОКІЯ́НА, -и, ж., рідк. Бінокль. Нов. *Шоби́ диле́ко шос ви́діти, тра́ба диви́тиси в окія́ну* (Рідківці Нов.). Див. ще **ОКЯ́НА**.

ОКЛА́ДНИК, -а, ч., бот. (Melilotus officinalis). Буркун лікарський. Кіцм., Заст. *Окла́дник рихту́ют за́годі для паху́чості тютю́ну́, горі́вки* (Неполоківці Кіцм.).

ОКЛЕЦКУВА́ТИЙ. Товстий, присадкуватий. Вижн., Хот. *Іва́н таки́й оклецкува́тий, а си́ли ніц ни ма́є* (Чепоноси Хот.).

О́КО, -а, с. Орган зору. Заг. ***НА МЛІ О́КА**. Миттю, вмить. Заст., Кельм. *Ошука́ла мине́ на млі о́ка* (Дорошівці Заст.).

ОКОБИ́ВКА, -и, ж., тк. Недолік на полотні, зумовлений тим, що одна нитка основи помилково заведена в дві ничельниці, два начиння. Кіцм. *Як учи́ласи тка́ти, то не рас бу́ла би́та за то́ті окоби́вки* (Валява Кіцм.).

ОКОДВА́ЦІТЬ, вигук. Вираз схвалення. Стор. *Ді́вка – окодва́ціть!* (Стара Жадова Стор.).

ОКО́Л[1], -а, ч., мед. Укол. Сок., Вижн. *Я ита́к це́го око́ла бою́си, бо до́кторка зле дає́* (Берегомет Вижн.).

ОКО́Л[2], див. **ОКІЛ**.

ОКОЛЯ́ДНИЙ. Проклятий, з поганим характером. Заст. *Я пе́рший раз у жи́зні зди́бала таку́ околя́дну люди́ну* (Ржавинці Заст.).

ОКОЛЯРИ́СТА. Назва вівці, у якої навколо очей контрастна (біла або чорна) вовна. Глиб., Нов. *Цу чо́рну околяри́сту ва́рта до́їти* (Слобідка Глиб.).

ОКО́МАН, ОКО́МОН, -а, ч. 1. рідк. Бригадир. Кіцм. *Око́мон заказа́в на за́втра йти до бура́ків* (Брусниця Кіцм.). 2. заст. Економ. Заст., Стор. *Цей пан, що на Юзефі́вці, мав до́брого око́мана* (Прилипче Заст.).

ОКО́МАЧ, -а, ч., заст. Панський наглядач. Заст. *Око́мач ві́йшов на по́ле тай диви́вся, як сапа́ли* (Кадубівці Заст.).

ОКО́ПИСКО, -а, с. Місце, де закопують загиблу худобу. Заг. *Закопа́й то́го пацюка́ на око́писку* (Новоселиця Кельм.).

ОКО́РОК, -а, ч., рідк. Підбор. Глиб. *Ма́єш ка́пці на око́рках, того́ кру́тиш нога́ми* (Турятка Глиб.).

ОКО́СІ, -их, мн. Сорт слив (угорка). Кельм. *Це́го ро́ку уроди́ли око́сі сливки́* (Комарів Кельм.).

ОКО́СТА, -и, ж. Окіст, частина туші тварини – стегно або лопатка. Кельм. *З око́сти ва́рять ду́же смачни́й холоде́ц* (Іванівка Кельм.).

ОКОЧУ́РИТИСИ, згруб. Померти. Заст. *Ра́но на цви́нтари хова́ли вуйка, шо че́рез горі́вку окочу́ривси* (Заставна).

ОКРА́ЙКА, ОКРЕ́ЙКА, ОКРИ́ВКА, -и, ж., етн. Домотканий пояс з кольорової шерсті. Кіцм., Глиб. *Тре́ба підпереза́ти спо́дні окри́вкою* (Валява Кіцм.).

ОКРА́ЙОК, -йка. 1. зв. мн. **ОКРА́ЙКИ**, -ів. Лід вздовж берега річки. Хот. *Вже стоя́т по берега́х окрайки* (Атаки Хот.). 2. Окраєць (хліба). Заг.

ОКРИВА́ВНИК, -а, ч., бот. Звіробій (Hypericum perforatum). Вижн. *Шос засла́бла на жолу́док, ка́жут, шо до́бри пи́ти гарба́ту з окрова́вника* (Берегомет Вижн.).

ОКРІ́ВЛЯ, -і, ж., рідк. Покрівля переважно з соломи або очерету. Кіцм., Вижн., Кельм. *Сніпки́ на окрі́влю ро́б'я з де́рьґаних жи́тних около́тів або́ с тро́щі* (Ошихліби Кіцм.).

ОКРУ́Г, ОКРУ́Х, -а, ч. Шматок (хліба). Стор., Кельм. *Лиши́ той сухи́й окру́х, відрі́ж май м'я́ко́го хліба* (Спаське Стор.).

ОКРУ́ШОК, -шка, зв. мн. **ОКРУ́ШКИ**, -ів. Залишки нарізаного скибками хліба, крихти. Заг. *Прийді́т, ку́мо, та забирі́т свини́ окру́шки* (Дорошівці Заст.). *З вісілля́ полиша́лоси так бага́то окру́шків, шо я їх розмо́чую і даю́ коро́ві до пі́йла* (Ясени Стор.).

ОКТО́МБЕР, -а, ч., заст. Жовтень. Стор. *В окто́мбри вже ни те́пло* (Великий Кучурів Стор.).

ОКТЯ́БИРЬ, -бря, ч. Жовтень. Кельм. *Це́го го́ду в октябри́ пішли́ кре́пкі доці́* (Подвір'ївка Кельм.).

ОКУ́ЛОК, -лка, ч. Конфорка. Глиб., Вижн. *Позакру́чуй до́бре ру́чки від плити́, щоб з оку́лок не вихо́див газ* (Берегомет Вижн.).

ОКУ́ЧУВАТИ. Підгортати, обробляти просапані культури. Стор. *Наста́в час оку́чувати барабу́лю* (Банилів-Підгірний Сторож.).

ОКЮ́Р, -а, ч. Випускна, оката яєчня, у якій жовток не змішаний з білком. Глиб. *Бири́ три іци́ і справ́ж окю́р* (Кам'янка Глиб.).

ОКЯ́Н, див. **ОКЯ́НА**.

ОКЯ́НА, -и, ж. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., рідк. **ОКІЯ́НА**, **ОТЯ́НА**, **ВОКЯ́НА**, -и, ж., **ОКЯ́Н**, -а, ч., **ОКЯ́НО**, -а, с., заст. Бінокль. Заг. *Коли́с у во́йну ко́ждий офіци́р мав окя́ну, аби́ дале́ко ви́діти* (Борівці Кіцм.). *Ади́, як ди́виси за ґівка́ми у окя́н* (Брусниця Кіцм.). *Хоч диле́ко ви́діти, то купи́ собі́ вокя́ну* (Топорівці Нов.). *Дай, най поди́в'юси в отя́ну, шо там ви́тко* (Карапчів Вижн.). *У окя́но ду́жи дале́ко ви́тко* (Дорошівці Заст.).

ОКЯ́НО, див. **ОКЯ́НА**.

ОЛА́МОК, -мка, ч. 1. перен., знев. Тюхтій. Вижн. *Він ла́ндає, як ола́мок* (Банилів Вижн.). 2. Уламок, брила. Заг.

ОЛҐА́Н, -а, зв. мн. **ОЛҐАНИ́**, -ів. Сорт кукурудзи, шо має великі качани і крупне зерно. Заст., Кіцм., Кельм. *Олґани́ фа́йні си ро́ґі, а́ли куле́ша з них ни смашна́, вони́ до́брі лиш сви́ням* (Киселів Кіцм.).

ОЛЕ́ЙКА, -и, зв. мн. **ОЛЕ́ЙКИ**, -йок, бот. Маслюк (Boletus luteus). Хот. *Я зна́ю мі́сце в лі́сі, де є оле́йки* (Чепоноси Хот.).

ОЛИ́ВА, -и, ж. 1. Оливкова олія. Заг. *Купи́лам собі́ оли́ви бля́хи до хліба помасти́ти* (Чорногузи Вижн.). 2. Рафінована олія. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Шала́ту лі́пши помасти́ти оли́вов, а ни смита́нов* (Черепківці Глиб.). 3. Технічне мастило, машинне масло. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Помасти́ шру́пки оли́вов, як хочь, би маши́нка ле́хко ши́ла* (Южинець Кіцм.).

ОЛИНТИ́РЬ, -я (-є), ч., згруб. Здоровило. Заст., Кіцм. *Та́то ни́ский, а син таки́й олинти́рь* (Борівці Кіцм.).

ОЛІ́Й, -ю, ч. Олія. Заст., Кельм., Сок. *До магази́ну приве́зли олі́й по рубе́ль шістдисе́к* (Прилипче Заст.).

ОЛІ́ЙНИЦА, -і, ж. 1. Ступа, у якій б'ють олію. Вижн., Кельм., Стор., Глиб. *У старо́го в по́ли ше й типе́р є олі́йница з ду́ба* (Багна Вижн.). 2. Олійниця, олійня. Заг.

ОЛІ́ТИ. Воліти, вважати за краще. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Олі́ла похова́ти тибе́ мало́го, чим ма́ю типе́р таке́ чу́ти* (Турятка Глиб.).

ОЛІ́ЧКА, -и, ж. Вищий сорт шерсті. Вижн. *Ба́бин кове́риц з само́ї олі́чки* (Виженка Вижн.).

ОЛУ́ВКО, **ОЛУ́ФКО**, -а, с. **ОЛУ́ВОК**, **ОЛУ́ФОК**, -а, ч. Олівець. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ади́, лиш передча́ра купи́лам дівчині́ олу́фка, а вона́ сого́дни вже загуби́ла* (Великий Кучурів Стор.).

ОМАШКАРИ́ТИ. див. **ОБМАШКАРИ́ТИ**. Вижн., Стор.

ОМЕ́ЛЬХА, -и, ж. **ОМЕЛЬО́Х**, -а, ч., орн. Жайворонок. Стор. *Як сиго́дни здо́світку косив, чув, як співа́в омельо́х* (Михальча Стор.).

ОМИ́ТИ. 1. ***Оми́ти ру́ки.** Скинути з себе відповідальність, можливу неприємність. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Він уже́ оми́в ру́ки від це́го кло́поту* (Нижні Станівці Кіцм.). 2. ***Оми́ти лице́.** Подбати про свою честь, репутацію. Вижн., Кельм., Глиб. *То вна гово́ри так, оми́ла собі́ лице́* (Коритне Вижн.).

О́МКНО, незм. Неприємно, прикро. Див. **О́МПНО**.

О́МПИТИ, О́МПИТИСИ (-СА). Бути скривдженим, ображатися. Заг. *Вона́ ни ма́є чо о́мпитиси, шо ї за ма́тку ни бра́ли, бо є бли́ща роди́на від не́ї* (Берегомет Кіцм.). *Він собі́ о́мпит, шо сусі́д ни поклика́в їго́ на вісіле́* (Шипинці Кіцм.).

О́МПНО, О́МКНО, незм. Прикро, неприємно. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Так ми на души́ стало о́мпно, як уздрі́ла розби́ти а́вто* (Великий Кучурів Стор.). *Мині́ так о́мкно си зроби́ло, як учу́лам, шо та́то засла́бли* (Брусниця Кіцм.).

ОМРА́ЗА, -и, ж., лайл. 1. Гидота; все, що викликає огиду. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ці колора́цькі жуки́ – то така́ омраза, шо ни мо́ж їх збу́тиси* (Шипинці Кіцм.). 2. перен. Негідник. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *А той, мої жінки брат, то така́ омра́за був, шо ни одну́ ґівку з ро́зуму звів* (Черепківці Глиб.). 3. Образа. Вижн., Стор. *Ни мо́жу прости́ти омра́зи від не́ї* (Банилів Вижн.).

ОМРАЗЕ́ННИК, -а, ч. (Заст., Кіцм., Вижн.), **ВОМРАЗЕ́ННИК**, -а (Стор., Нов., Хот.), лайл. Негідник. *Ти, омразе́ннику оде́н, гада́їш, шо на те́би нима́ упра́ви* (Малий Кучурів Заст.). *Це вомразе́нник оде́н, бо лиш пльо́тки во́ди* (Снячів Стор.).

ОМРАЗИ́ТИ, док. до **МРАЗИ́ТИ**. 1. Зганьбити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Нов. *Омрази́в ні сусі́д на свински кори́то задурно-запусто* (Драчинці Кіцм.). 2. Знеславити. Кіцм. *Іва́н по всему силі́ омрази́в мине́* (Брусниця Кіцм.).

ОМРА́ЗНИЙ. Огидний, бридкий. Заст., Кіцм. *То ду́жи омра́зна жінка, та ще й язи́к має, як пра́ник* (Товтри Заст.).

ОМРА́ЗНИК, -а, ч. Бешкетник. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Сядь ти́хо, ти, омра́знику, чо бі́гаєш?!* (Шипинці Кіцм.).

О́МУЛ, -а, ч. Дурень. Заст., Кіцм. *Ни могла́ си найти́ йко́гос поре́дного хло́пці, а з'їзаласи з йки́мос о́мулом* (Репужинці Заст.). *Ни бу́ду віддава́тиси за то́го о́мула, бо з не́го всі лю́ди смію́тси* (Кіцмань).

ОНДУЛЯ́ЦІЯ, -ї, ж. Завивка, укладка волосся. Кіцм. *Му́сю роби́ти ондуля́цію, бо йду до бра́та на звіз-дини* (Брусниця Кіцм.).

ОПА́ВКА, -и, ж. Див. **ОПА́ЛКА.**

О́ПАД, -у, ч., зв. мн. **О́ПАДИ**, -ів. Окремі проміжки часу, окремі моменти, протягом яких щось відбувається. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Кельм. *Уче́ра аж трьома́ о́падами світло гаси́лоси, така́ була бу́ря страшна́* (Шипинці Кіцм.). *То́ї ночи у два о́пади пиходи́ли во́ська чи́риз на́ши сило́* (Веренчанка Заст.).

ОПА́ЇЦ, -йца, ч., рідк., заст. Каганець. Глиб. *Жінки́ кла́ли опа́їц на опецок та й пре́ли так* (Слобідка Глиб.).

ОПА́ЛА, -и, ж. 1. Див. **ОПАЛКА.** 2. перен. Про запальну жінку. Вижн. *Як він з то́ю опа́лою жиє: вона́ водно́ кричи́т, все їй не у рихт* (Берегомет Вижн.).

ОПАЛИ́СТИЙ. Запальний. Глиб., Заст. *Ото́ дурни́й бала́, всьо пропи́в, промайнува́в, бо опали́стий* (Звенячин Заст.).

ОПА́ЛКА, **ОПА́ВКА**, **ОПО́ЛКА**, -и, ж. Дорожня годівниця для коней, торба для годівлі одного коня. Заг. *Ни забу́дь взяти на віз опа́лку з обро́ком* (Шипинці Кіцм.).

ОПАРКА́НЕНИЙ. Огороджений парканом. Заст., Кіцм., Кельм. *У них пи́рит ха́тов горо́ччик опарка́нений, а, які́ хо́чиш, квітки́ там росту́т* (Брідок Заст.).

ОПАРКА́НЮВАТИ, док. **ОПАРКА́НИТИ**. Огороджувати парканом. Заст., Кіцм., Кельм. *Мій брат це́го літа ха́ту покла́в, обо́ру опарка́нив і ше ма́є коло кірни́ці опарка́нювати* (Ставчани Кіцм.).

О́ПАРЬ, -я (-є), ч., зв. мн. **О́ПАРІ**, -ів. Хвороба коней, сап. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ни пи́йти с це́ї пу́тні води́, бо пив кінь, а у не́го є о́парі, та ше набире́тиси* (Бабин Заст.).

О́ПАХ, -а, ч. Край кожної з половин пальта, шинелі. Вижн., Хот., Стор. *О́пах розде́рли пси, шо му́сив викида́ти* (Клішківці Хот.).

ОПЕРЕ́Д, незм. Спочатку. Глиб. *Опере́д мо́вив, тоді сів* (Глибока).

ОПЕ́ЦОК, -а, ч., заст. Опічок. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот., Кельм., Сок. *Стара́ сіла на опе́цок та й засну́ла* (Василів Заст.).

ОПЕ́ЧИНА, -и, ж. Пічна перегоріла глина. Заст., Стор., Кельм. *Віниси надві́р опе́чину* (Бросківці Стор.).

ОПЕ́ЧКА, -и, ж. Бічна ніша біля отвору печі, куди вигрібають попіл і жар. Кельм., Сок. *Пора́ з опе́чки вибрати жар, бо вже по́вна* (Сокиряни).

ОПІ́ВКА, -и, ж. Див. **ОПІ́ВОК**. Глиб.

ОПІ́ВОК, **ОПИ́ВОК**, -а, ч., **ОПІ́ВКА**, **ОПИ́ВКА**, -и, ж., **ОПІ́ВКИ**, -ів., зв. мн. Дошка з крайньої зовнішньої частини колоди, обапіл. Заг. *З опі́вків хо́чу зроби́ти сте́лю у ґра́жді* (Горбівці Глиб.).

ОПЛАВО́М, незм. Суцільною масою. Заст., Кіцм. *Бу́ли вили́кі доші́, і сти́рта соло́ми пішла́ оплаво́м* (Борівці Кіцм.).

ОПЛЕ́Н, -а, ч., зв. мн. **ОПЛЕ́НИ**, **ОПЛЯ́НИ**, -ів. Частина саней, оплінь. Кіцм., Хот., Глиб., Сок. *Вже мо́жна би їхати саньми́, та опле́ни полама́лиси* (Недобоївці Хот.).

ОПЛЕ́НЯ, **ОПЛЕ́НЄ**, -я (-є, -і), с., зб. до **ОПЛЕ́Н**. Кіцм. *Шука́ю до́брого матеріа́лу на опле́нє, а то все лучиєси а́бо коро́тки, а́бо дри́хлови* (Старосілля Кіцм.).

ОПЛІ́ТКА, -и, ж. Край саморобного светра, на якому пришиваються ґудзики і робляться петлі. Заст., Кіцм. *Вже сплила́ рукави́, пиридки́, лиш оплі́тку оплиту – і швидир гото́вий* (Киселів Кіцм.).

ОПЛІ́ЧЯ, -я, с., етн. Жіноча полотняна сорочка. Вижн., Кельм., Сок. *Коли́сь жінки́ оплі́чя самі́ собі́ ши́ли* (Берегомет Вижн.).

ОПЛОШІ́ТИ, док., рідк. Стати тихим, смирним. Заст., Кіцм., Кельм. *Відко́ли мо́я Гану́ська засла́бла, то гет оплошіла, як ни та дити́на* (Прилипче Заст.).

ОПО́ЛКА, -и, ж. Див. **ОПА́ЛКА**.

ОПРИ́ЩУВАТИ, **ВОПРИ́ЩУВАТИ**, док. **ОПРИ́ЩИТИ**, **ВОПРИ́ЩИТИ**. Обсипати прищами. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Так за ні́ч дити́ну оприщило, шо бу́бка в бу́бку по ті́лі* (Козиряни Кельм.).

ОПРІТО́РИ, -ів, зв. мн. Ошийники у дишловій упряжі з хомутом, широкий ремінь або ланцюг, що з'єднує хомут з переднім кінцем дишла. Заст. *Му́сів купи́ти нові́ опріто́ри, бо старі́ не трима́ли до́бре хому́т* (Заставна).

О́ПРУД, -а, ч. Обруч на краю бочки, діжки. Вижн., Глиб. *Понатєгай ті о́пруди, бо розлізитси бо́чка* (Берегомет Вижн.).

О́ПУД, -а, ч., рідк. 1. Опудало. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Кельм. *Типе́р вже горобці́ і воро́ни ни боєси о́пудів* (Борівці Кіцм.). 2. перен. Без смаку одягнена людина. Кіцм. *Не люди́на, а о́пуд, лиш на коло́пні кла́сти* (Киселів Кіцм.).

ОПУ́ЛЬОК, -а, ч., орн., зм. Індиченя. Вижн. *Мо́я трю́ха має бага́то опу́льків, і всі сі́рі* (Чорногузи Вижн.).

О́ПУХОЛЬ, -і, ж., мед. Пухлина, хворобливий набряк тканини тіла. Кельм., Сок. *У то́го чолові́ка неда́вно дохто́рі найшли́ о́пухоль* (Гвіздівці Сок.).

ОРАНИ́НА, -и, ж. 1. Зоране поле. Глиб., Кельм. *Вже до́бри тралюва́ти орани́ну* (Горбівці Глиб.). 2. Процес орання, оранка. *Зачи́лисмо вівози́ти гній, зра́зу розкида́ємо і дес за ти́ждинь бу́димо роби́ти орани́ну* (Старосілля Кіцм.).

ОРДАНТИ́НА, -и, ж. Марля. Кіцм. *Я зроби́ла з ордантини ціди́лок для молока́* (Нижні Станівці Кіцм.).

ОРДИНА́НЦ, -а, ч.і 1. військ., заст. Ординарець. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Мій дід ше за А́встрії, як бу́ла во́йна, служи́в ордина́нцом в одно́го капіта́на* (Веренчанка Заст.). 2. перен. Прислужник, наймит. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ца жінка сама́ всьо зро́би, ї ни тра́ба ордина́нца* (Лужани Кіцм.).

ОРДУ́НОК, -нку, ч., заст. 1. Порядок. Вижн., Стор., Глиб. *Ніко́ли нима́ орду́нку у цих на́ших сусі́дів* (Горбівці Глиб.). 2. Розпорядження. Глиб. *Яки́й ма́єм на сиго́дни орду́нок?* (Слобідка Глиб.).

ОРЖІ́ВНО, -а, с. Держак коцюби. Кіцм. *Ти покла́ла коцю́бу на шпа́ргат і нагрі́лоси оржі́вно* (Неполоківці Кіцм.).

ОРИВПА́Н, -у, ч., мед. Настій валеріани. Хот. *Дай мені́ оривпа́н, бо я знервува́ласи* (Шилівці Хот.).

ОРИ́З, -у, ч. Рис. Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Нічо́ так ни нава́рюєса, як ори́з* (Козиряни Кельм.).

ОРИ́ЗОВИЙ. Рисовий. Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Пе́тя ду́жи лю́бит ори́зову ка́шу з ме́дом* (Коболчин Сок.).

ОРИ́НЄ, -я, с., рідк. Вориння, огорожа. Заст. *Тра́ба закла́сти нове́ ори́нє, бо то вже поломи́лоси* (Дорошівці Заст.).

ОРИ́НОК, -нка, ч. Дитячий горщик. Заст. *Принеси́ до ха́ти на ніч ори́нок, бо мали́й бо́їтси йти надві́р* (Прилипче Заст.).

ОРІХОВИ́НЯ, -я, с., бот. (inglans regia). Зовнішня м'ясиста оболонка грецького горіха. Заг. *Позамі́тай оріхви́ня, най не бу́де смі́тє на обі́стю* (Путила).

ОРІ́ШНИК, -а, ч., бот. (Corylus arellana). Ліщина звичайна. Заст., Глиб. *У лі́сі зайшла́ в орі́шник і нарва́ла тро́хи орі́хів до до́му* (Глибока).

ОРІ́ШОК, -а, ч., бот. (trifolium repens). Конюшина повзуча. Вижн. *Нарви́ кріля́м цего орі́шку, а́би було́ і на ра́но* (Іспас Вижн.).

ОРОПЛЯ́Н, -а, ч., заст. Літак. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Оропля́н типе́р сіє до́брива на поля́х* (Горбівці Глиб.).

ОСАДНИ́ТИ. Здерти шкіру на спині коня під сідлом невмілою їздою. Вижн., Стор., Глиб. *Та́рницу тра́ба кла́сти на пі́тсти́лку, а́би ни осадни́ти коня́* (Чорногузи Вижн.).

ОСАМО́ЧІНИЙ. Самотній, одинокий. Вижн., Стор. *Я типе́р осамо́чіни й ни ма́ю ніко́го, хто мине́ розра́див би* (Ясени Стор.).

ОСЕ́ЛНИЦЯ, -і, ж. Див. **ОСІ́ЛНИЦА**.

ОСЕ́НИЦЯ, -і, ж. Див. **ОСІ́ЛНИЦЯ**.

ОСЕ́Т, -у, ч. Див. **ОСЕ́ТІЙ**. .

ОСЕ́ТІЙ, ОСЕ́ТИЙ, -ю, **ОСЕ́Т**, -у, ч. бот. Осот (Cardnus nutans). Заст.,

Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Поли так заросло осетієм і пирієм, шо приступати до него дужи гірко* (Онут Заст.). *Найбільши осетию було у ячмени* (Новосілка Кіцм.).

ОСИ́НА, -и, ж., бот. (Populus tremuba). Осика. Глиб., Кельм. *У лісі росте дуже файна осина, хоть вітру нема, а листочок на ній тріпоче* (Корчівці Глиб.).

ОСИ́НКА, -и, ж. Дерть, борошно грубого млива для годівлі худоби. Вижн. *Я з осинки варю лиш свиням* (Чорногузи Вижн.).

ОСИ́ТІТИ. Ожиріти, розтовстіти. Вижн., Кельм. *Кури оситіли і ніц ни нисуцци* (Луківці Вижн.).

ОСІ́ЛНИЦА, **ОСЕ́ЛНИЦЯ**, **ОСЕ́НИЦЯ**, -і, ж., рідк. Гусениця. Заст., Кіцм., Вижн., Кельм., Сок. *У нас осілница чисто капусту ззіла* (Борівці Кіцм.).

ОСІННІЙ ГРИБ, -а, ч., бот. (Boletus erythrobus). Боровик жовтий. Стор., Кельм. *Я позакривала багато осінніх грибів, бо вони не вистрілюют* (Стара Жадова Стор.).

ОСІННІЙ СИНЯ́К, -а, ч., бот. Дубовик. Стор., Вижн. *Вони назбирали повний кошіль осінних синяків* (Берегомет Вижн.).

О́СКАРТ, -а, ч. Молоток для насічки млинових каменів. Кіцм. *Оскартом у нас насічуют млинові камені* (Южинец Кіцм).

ОСКО́МИНА, -и, ж. Оскома. Заг. *Наївси зелипуг, аж оскомину дістав* (Берегомет Вижн.).

ОСЛІ́Н, -лону, ч. Південний схил гори, добре освітлюване сонцем місце. Стор., Хот., Вижн. *На ослоні найборше розквітают квітки* (Берегомет Вижн.).

ОСЛОБО́ЖУВАТИ, зв. док. **ОСЛОБОДИ́ТИ**. 1. Звільнити. Заг. *За то, шо пив дужи, ослободили з роботи* (Подвір'ївка Кельм.). 2. Визволяти. Заг. *Наши сило ослободили аж у сорок читвертім році* (Карапчів Вижн.).

ОСЛОБО́ЖУВАТИСИ (-СА), зв. док. **ОСЛОБОДИ́ТИСИ (-СА)**. Звільнятися; визволятися. Заг. *Я ніби на світ вродиласи, єк ослободиласи від цего оцизника* (Черешенька Вижн.).

О́СНИЦІ, **О́СНИЦ**, мн. Частина воза, до якої кріпиться вісь. Заст., Кіцм., Вижн. *Коні спудилиси машини і вломили дишіль попри самі осниці* (Верхні Станівці Кіцм.). ***Задні осниці**. * **Передні осниці**. Кіцм., Вижн.

ОСНО́ВОК, -вка, ч. Підмурок, фундамент. Кіцм., Кельм. *Єк хочиш, шоби корова добри си доїла, а вівці давали вовну, на різдво обілляй молоком основок, а на свіцці спали жмит вовни* (Кліводин Кіцм.).

ОСО́БИЙ. Особливий. Хот., Кельм. *Шо вона у тебе якас особа, шо ти робиш їй поблажку* (Пашківці Хот.).

ОСОВІ́ТИ. Стати сонним, розслабленим. Вижн., Стор. *Грав на забаві цілу ніч, то й осовів на рано* (Костинці Стор.).

ОСО́КА, -и, ж., мед. Сукровиця. Кіцм. *З рани йде лиш сама осока* (Валява Кіцм.).

ОСОКОТИ́ТИ, **ВСОКОТИ́ТИ (-СИ, -СА)**. Встерегти (ся). Вижн. *Аді, маю такого пастуха, шо ни міг осокотити худобу від шкоди* (Мигове Вижн.). *Ни умів осокотитиси, то типер і маєш біду* (Берегомет Вижн.).

ОСОРУ́ЖНО, **ОСУРУ́ЖНО**, незм. Страшно, моторошно. Кіцм., Вижн., Стор., Кельм. *Йкос осоружно йти вночи лісом* (Нижні Станівці Кіцм.). *Мині від єго розповіді стало аж осуружно* (Ясени Стор.).

ОСТ, -а, ч. і **О́СТА**, -ів, мн. Риболовецьке знаряддя, остень. Заг. *Того тижня у Сиреті я набив остами зо десіть щук* (Комарівці Стор.).

ОСТАВИ́ШНИЙ, заст., рідк. Постійний. Кіцм., Вижн. *Брат на цім місци оставишний робітник* (Берегомет Вижн.).

ОСТАВИ́ШНО, незм., рідк Постійно. Кіцм., Вижн. *Марійка оставишно є у купаративі* (Карапчів Вижн.).

ОСТА́ТНИЙ. 1. згруб. Найгірший. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Шє й такий остатний минні буди вказувати* (Борівці Кіцм.). 2. Останній. Заг.

ОСТА́НОВКА, -и, ж. 1. Автобусна зупинка. Заст., Кіцм., Стор. *На остановці траба бути вже у семій годині* (Митків Заст.). 2. Зупинка в роботі, перепочинок. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Ми вже помучилиси, траба зробити остановку* (Брідок Заст.).

ОСТЕ́КЛИЙ. 1. Хворий на сказ. Заг. *Цей пес остеклий, бо, дивиси, єкі в него очі чирвоні* (Луківці Вижн.). 2. перен. Навіжений, роздратований, розлючений. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ти, чоловіче, йкийс остеклий согодни, шо місци собі ни найдиш* (Нова Жадова Стор.).

ОСТИВА́ТИ, док. **ОСТИ́ТИ, ОСТИ́НУТИ**. 1. Холонути. Заг. *Молоко уже остило, то траба знов підогрівати* (Карапчів Вижн.). 2. Завмирати. Вижн. *У мени аж серци остило віт страху* (Чорногузи Вижн.). 3. Вгамовуватися, заспокоюватися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Остинь, Василю, та послухай мине* (Онут Заст.). 4. Помирати. Вижн. *Ви так і чікаїти, аби старий уже остив* (Мигове Вижн.).

ОСТИГА́ТИ. Набридати. Сок., Заст. *Ти мені починаєш остигати свойов балаканиною* (Гвоздівці Сок.).

ОСТИ́НА, -и, ж. 1. Дрібні відходи з уламків стебел і колосків під час молотьби. Кіцм., Глиб. *Після молотіння лишилоси багато остини* (Южинець Кіцм.). 2. Остюк. Кіцм., Глиб. *На житі довга остина, а на пшениці коротша* (Берегомет Вижн.).

О́СТИЦЬ, -я, ч., мед. Ревматизм. Кельм. *Мене так ймив остиць, шо не годна кивнутиси* (Берегомет Вижн.).

ОСТИЧЕ́НИЙ, ОСТІЧЕ́НИЙ. 1. Хворий на сказ. Заг. *Хлопиц типер, коли вчує за остиченого пса, то дужи бойси* (Вашківці Вижн.). 2. перен. Розлючений. Заг. *Шос такий остичений сигодни?* (Рідківці Нов.).

ОСТІКА́ТИ, док. **ОСТИЧИ́, ОСТІКТИ́, ОСТЕКТИ́**. 1. Хворіти на сказ. Заг. *Люб'ю псів, али вни в мени чогос остікают* (Верхні Станівці Кіцм.). 2. перен. Впадати в лють. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ти за дурницу остікаєш, а він с того смієтси* (Комарівці Стор.).

ОСТІКА́ТИСИ (-СА), док. **ОСТИЧИ́СИ (-СА), ОСТЕКТИ́СИ (-СА), ОСТІЧИ́СИ (-СА)**. 1. Хворіти на сказ. Заг. *У сусіда ни знати чого вже другий пес остікси* (Снячів Стор.). 2. Розлютуватися. Кіцм., Вижн., Стор. *Ни мав би роботи остікатиси чириз пусте* (Брусниця Кіцм.).

ОСТІКТИ́СИ, мед. Захворіти на сказ. Глиб. *Пса треба вбити, бо він уже остікси* (Луковиця Глиб.).

ОСТОРОПІ́ТИ. Розгубитися. Вижн. *Як учула Аниця про Михайлову любаску, то аж осторопіла* (Виженка Вижн.).

О́СТРИЙ. 1. Гострий. Заг. 2. Різкий (про характер). Заг. ***О́стрим сло́вом**. Дотепне, влучне слово. Заст., Вижн. *Вона мене так уколола острим словом, шо мене аж затіпало* (Берегомет Вижн.).

ОСТРИВА́, ОСТРЕВА́, -и, ж. 1. Верх чи тонкий стовбур дерева із залишками гостро зрізаних гілок, що використовується для складання сіна в копицю. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Я у саду накосив тіко сіна, шо ледви увійшлоси на шість остривів* (Банилів-Підгірний Стор.). 2. Стіжок кукурудзиння (Заст., Кіцм.), сіна (Вижн., Стор.). *Купив собі ші десіть остривів сіна, аби на зиму стало гудувати корівчину* (Берегомет Вижн.).

ОСТРІ́В, -а, ч. Стіжок кукурудзиння. Заст., Кіцм. Див. **ОСТРИВА́, ОСТРЕВА́ 2.**

ОСТРІВЦЯ́, -і, ж., тк. Візерунок тканини, який нагадує ялинку. Вижн. *Колис рушники і скатерті ткали в острівцу або у вічко* (Берегомет Вижн.).

ОСТРІ́Г, -а, ч. Стіжок кукурудзиння. Кіцм., Стор. Див. **ОСТРИВА́, ОСТРЕВА́ 2**.

ОСТРІ́ШИНА, -и, ж. Дошка, якою зашальовують **ОСТРІ́ШОК (2)**. Кіцм. *Помию острішини, а потому вже буду білити* (Старосілля Кіцм.).

ОСТРІ́ШОК, -а., ч. 1. Край стріхи (даху) над стелею. Кіцм. *Віліз на під та подивиси, там піт острішком є писані фасулі і набири миску* (Шипинці Кіцм.). 2. Зовнішній виступ стелі між стріхою (дахом) і стіною. Кіцм. *Вже хотів би й острішок зашалювати, та ни стає дошок – траба докупити* (Стрілецький Кут Кіцм.). 3. Нижній край солом'яної стріхи або очеретяної покрівлі, що нависає над стіною; стріха. Заг. 4. заст. Солом'яний дашок на загаті, над тином і т. ін. Заг. 5. перен. Навислі краї (густих брів, вусів, волосся). Заг.

О́СТРО, незм. 1. Швидко. Заг. *Чего йдеш так остро?* (Давидівка Стор.). 2. Сердито, суворо. Заг. *Ни дивиси так остро на мени, бо я си ни бою* (Іспас Вижн.).

ОСТРО́ГА́, -и, ж. Стіжок кукурудзиння. Стор. Див. **ОСТРИВА́, ОСТРЕВА́ 2**.

ОСТРЯ́, -я, с. Лезо сокири. Вижн., Сок. *Треба виострити остря, бо затупилоси* (Берегомет Вижн.).

ОСТУ́ГА, ОСТУ́ГВА, -и, ж. 1. Вузенька смужка шкіри, яка використовується для різних цілей. Заг. *Ото дістав новеньких остугів і віплів собі кісочку до батога* (Стрілецький Кут Кіцм.). *Купив собі нові остугви до постолів* (Мигове Вижн.). 2. Ремінь для підперізування штанів. Стор. *Я зарис єк скину цу остугу, то вам так дам, шо ни будити більши у чужє лізти* (Великий Кучурів Стор.).

ОСТУ́ДА, -и, ж., мед. 1. Прищі від простуди. Заг. *Така остуда вікінула на лици, шо на люди встидно показатиси* (Луківці Вижн.). 2. Невеликий горбочок на шкірі, що виникає внаслідок закупорення сальної залози; вугор. Заг. *У мени ніколи остудів ни було, і я їх ни відушувала* (Лашківка Кіцм.).

ОСТУ́ДАВИЙ. Покритий **ОСТУ́ДАМИ**. Заг. *Таке лице має остудави, шо аж страх* (Шубранець Заст.).

ОСТУ́ДОВАТИЙ. Густо покритий **ОСТУ́ДАМИ**. Кіцм., Вижн. *На вроду вна дівка файна, лиш то ї лице остудовате пакалит* (Мілієве Вижн.).

ОСТУ́ЖКА, -и, ж., зм. до **ОСТУ́ГА 1**. Заг. *Чим мнєкші остужки, тим батіг ліпший* (Берегомет Вижн.).

ОСТЮ́К, ОСТЮ́Х, -а, ч. **О́СТЯ**, -і, ж., бот. (Hordeum vulgare). Ячмінь. Глиб., Вижн. *У мого сусіда такий файний остюк зійшов, буде мати шо давати худобі* (Тарашани Глиб.).

ОСТЮ́ЧКА, -и, ж., бот. (triticum durum). Пшениця звичайна. Хот., Вижн., Глиб. *Я вже посіяла озимину остючку, коби лиш зійшла* (Берегомет Вижн.).

О́СТЯ, -і, ж. Див. **ОСТЮ́К**.

ОСТЯ́К, -а, ч. Див. **ОСТЮ́К**.

ОСУ́ГА, -и, ж. 1. Плівка, яка утворюється на розсолі квашених огірків, капусти та ін. Заг. *Витко, шо капуста вже уквасилаcи, бо осуга вже сплила* (Майдан Вижн.). 2. Наліт на квашених огірках, капусті та ін., залишених на день-два без розсолу. Заг. *Та нє, огирки ші ни зіпсувалиси, то лиш осуга на них вішла* (Комарівці Стор.). 3. Масні або іржаві плями на воді, рідині. Заг. 4. Наліт на спраглих устах. Заг.

ОСУ́ДА, -и, ж. 1. Пліткарка, рідше – пліткар. Заг. *Ни чіпляй ту осуду, бо ни*

оббиресса бріхнів (Лукачівка Кельм.). 2. Поговір. Заг. *На мою голову ші лиш цеї осуди бракує* (Берегомет Вижн.). 3. рідк. Осуд, присуд. Заг.

ОСУДА, незм. Ось сюди, осюди, сюди. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов., Хот., Кельм. *Я тобі кілько казав, шо осуда траба йти* (Брусниця Кіцм.).

ОТАКО, незм. Ось так. Заг. *Кідай сіно отако, єк я* (Комарівці Стор.).

ОТАМО, незм. Он там. Заг. *Я сижу отамо, за тим горбом* (Онут Заст.).

ОТВОДОК, -дка, ч., бдж. Новий рій. Хот. *Пасічник зробив два вулики для нових отводок* (Ярівка Хот.).

ОТВОРЕНИЙ. Відчинений. Заг. *Двері і вікна були отворені нароствір, і мине цуґ імив* (Зелений Гай Нов.).

ОТВОРЄТИ, **ОТВОРЯТИ**, док. **ОТВОРИТИ**. Відчиняти. Заг. *Дєдю, я отворєю двері, бо в хаті дужи душно* (Мілієве Вижн.).

ОТЕЦ, -я, ч. **ОТЦЯ**, рідк., уроч. Батько. Кельм., Сок. *Ше мій отец клав цу хату* (Вітрянка Сок.).

ОТЄМЛЮВАТИСИ, док. **ОТЄМИТИСИ**. Набридати. Вижн. *Мині вже отємилоси тибе так довго чикати* (Карапчів Вижн.).

ОТИРАВНИК, -а, ч., рідк. Рушник. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Дес подів отиравник, нима чим руки втерти* (Ясени Стор.).

ОТІК, спол. Ніби, неначе. Вижн. *Мині здалоси, отік ти вже був у нас* (Майдан Вижн.).

ОТІЛЬКО[1], незм. Стільки. Вижн., Стор., Нов. *Я отілько грибів давно ни приносив* (Банилів-Підгірний Стор.).

ОТІЛЬКО[2], спол. Бо, оскільки. Кіцм., Вижн. *Я говорю вам за це, отільки це мине болит* (Нові Драчинці Кіцм.).

ОТІПКИ, -пок, тк. Найгірший гатунок конопляного чи лляного полотна; залишок. Заст., Кіцм., Хот., Сок. *Ти вже мені ті отіпки не показуй, бо з них уже нічого не зробиш* (Пригородок Хот.).

ОТКИДАЧ, -а, ч. Ворочок, торбинка із скошеною нижньою частиною для віддавлювання сиру. Хот., Вижн. *Треба вижмакати откидач, бо маю цідити* сир (Берегомет Вижн.).

ОТКЛАДОК, -дка, ч., спец. Дерев'яний обід навколо каменів у млині. *Зроби откладок навколо каменя, аби не лізли дітлахи і нічо собі не заподіяли* (Замостя Вижн.).

ОТЛІВ, -а, ч., буд. Широка дошка, прибита до кінців лат двосхилого даху з фронтонами. Сок., Вижн. *Прибий грубий отлів на даху, аби вітер не зривав шифер* (Берегомет Вижн.).

ОТОГДИ, незм. Отоді. Заг. *Скоро у сусіда вісілє, отогди вже погуляю* (Берегомет Вижн.).

ОТОКА, -и, ж. Острів, ділянка суші. Вижн., Кельм. *Вода так розлиласи, шо лишиласи лиш отока коло бабиної хати* (Берегомет Вижн.).

ОТОКИ, -ів, **ОТОЧИНА**, -и, ж., мед. Брижа, складка очеревини, прикріплена до хребця, яка охоплює і підтримує тонкі кишки. Хот. *Отока звисла в худоби, бо вона лишень вположиласи* (Клішківці Хот.).

ОТОРИ, -ів, зв. мн., спец. Пази на краю клепок бочки, в які вставляється дно. Кіцм. *Як бочкар добре робе отори, то дно довго тримаєси* (Южинець Кіцм.).

ОТОЧИНА. Див. **ОТОКИ**.

ОТПУСК, -а (-у), ч. Відпустка. Заг. *На цей отпуск ми поїдим до моря* (Подвір'ївка Кельм.). Див. ще **УРЛЬОП**.

ОТРАВА, -и, ж. Отрута. Заг. *Типер лекши ж жуками боротиси, бо є отрава до них* (Бабин Заст.).

ОТРОЙОК, -а, ч., бджіл. Див. **ОТВОДОК**.

ÓТРУБИ, -ів, тільки мн. Відходи при сіянні муки через сито; висівки. Вижн. *У муці з нидостиглого зирна багато отрубів* (Луківці Вижн.).

ОТРУЙКА, -и, ж., мед. Розлад травлення в кишечнику малої дитини. Кіцм. *Напала на дитину отруйка, бо смачно з'їла грибів* (Мамаївці Кіцм.).

ОТРЬ, -я, ч. Кінь. Глиб. *Запряжи отря тай поїдемо на базар купувати свині* (Глибока).

ОТУДА, незм. Ось туди, отуди. Заг. *Отуда тобі й дорога* (Рідківці Нов.).

ОТУТО, незм. Отут ось. Заг. *Отуто була хата, а типер і сліду від неї нима* (Снячів Стор.).

ОТЦІВЩИНА, -и, ж. Спадщина після батька. Кіцм. *Вуйко лишив йому багато отцівщини* (Верхні Станівці Кіцм.).

ОТЯНА, -и, ж. Бінокль. Вижн., Стор., Глиб. Див. **ОКЯМА**.

ОФАТ, -у, ч, вет. Хвороба коня, при якій здувається живіт і опухають ноги. Заг. *Мій кінь об'ївси зерна і дістав, відій, офат, бо ніц ни хочі їсти і стогни* (Берегомет Вижн.).

ОФЕРМА, -и, сп., знев.-згруб. Мерзотник (мерзотниця), негідник (негідниця). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *То така оферма, я з нев ни хочу говорити* (Глинниця Кіцм.).

ОФЛИС, -а, ч., рідк. Дошка з крайньої зовнішньої частини колоди, розпиляної вздовж; обапіл. Вижн., Стор., Хот. *Дошки сховаймо від дощу, а офлиси можут і на дворі сидіти* (Долиняни Хот.).

ОФТАТИ. Ойкати, стогнати. Глиб., Нов. *Робити ни можу, лиш офтаю* (Турятка Глиб.).

ОФТІКА, -і, ж., мед. Сухоти. Глиб., Нов. *Давно слабість на лехки називали офтіка* (Зелений Гай Нов.).

ОФУКНУТИСИ. Обуритися. Вижн., Стор., Нов. *Старий можи офукнутиси, єк ни послухаймо* (Чорногузи Вижн.).

ОХАБЛЕНИЙ. Потворний, негарний. Вижн., Стор., Глиб. *За такого охабленого парубка котра схочі віддаватиси?* (Книнівка Стор.).

ОХІТНИЙ, **ОХОТНИЙ**. Охочий до чогось. Заг. *Василь є охотний до всілякої роботи змалку* (Топорівці Нов.).

ОХІТНО, незм. Охоче. Вижн., Стор., Хот. *Аби ви до роботи бралиси так охітно, єк до данців, то було би дужи добри* (Багна Вижн.).

ОХІТЬ, род. в. **ОХОТИ**, ж. Бажання. Вижн. *Єк учув музику, то мине взєла така охіть гуляти, шо ни міг вітримати* (Берегомет Вижн.).

ОХЛЯП, незм. Їхати верхи без сідла. Вижн., Стор. *Мусив їхати конем охляп, бо пропив сідло* (Берегомет Вижн.).

ОХЛЯПЛИЙ. Знесилений, виснажений. Нов., Заст. *Цей дід такий вже охляплий, шо ледве ногами перебирає* (Баламутівка Заст.).

ОХМАТИСИ, док. **ЗОХМАТИСИ**. Несподівано виявити настирливе бажання чи прагнення вирішувати щось. Заст., Кіцм. *Уже і менший хлопиц охмаїси жинитиси, а старший і гадки ни має* (Шубранець Заст.).

ОХНАЛЬ, -я, ч. Цвях, яким прикріплюється підкова до копита коня, ухналь. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *У мени скінчилиси охналі, то нима чим і коня пітковати* (Дорошівці Заст.).

ОХОРОНЦІ, -ів, зв. мн., бджіл. Частина бджолиної сім'ї, яка виконує у вулику господарські функції. Кіцм. *У кожному вулику є свої охоронці, шоб не пускати чужих бджіл* (Зеленів Кіцм.).

ОХРАНА, -и, ж., бджол. Див. **ОХОРОНЦІ**.

ОХРІВКА, -и, ж., бот. Підсніжник. Вижн. *Лиш сніг ледви прогиб, а на багні зацвили охрівки* (Черешенька Вижн.).

ОЦИГАНИТИ. Обдурити. Вижн., Стор., Глиб. *Оциганив старого, і той*

дав-таки трохи гроший (Стара Жадова Стор.).

ОЦИЛЬ, -ю, ч. Сталь. Кіцм. *У печи оциль перепалили, шоби легше було зігнути* (Валява Кіцм.).

ОЦИПИНІТИ. Змерзнути. Стор. *Я так оципиніла, що ледве дійшла додому* (Стара Жадова Стор.).

ОЦУПІТИ, перен. Втратити бажання рухатись, задубіти. Заст., Хот. *Ужє чисто оцупів, аж на сон клонило, али нагадав, шо так можна замерзнути, і ни ляг* (Долиняни Хот.).

ОЧЕП, -а, ч. Соха, на якій утримується журавель біля колодязя. Глиб., Вижн., Сок. *Треба зробити новий очеп, бо нема чим зачерпати води з кирниці* (Берегомет Вижн.).

ОЧЕРІДЬ, **ОЧЕРЕДЬ**, -и, ж. Черга. Заг. *Мій Іван став в очирідь на машину* (Іванівці Кельм.).

ОЧИМ, -а, ч. Вітчим. Сок. *В мене дуже добрий очим* (Романківці Сок.)

ОЧІПІТИ, перен. Застигнути, завмирати з переляку. Вижн. *Я єк уздрів сусіда такого побитого, то аж очіпів* (Мигове Вижн.).

ОЧКО, -а, с. 1. Лампочка кишенькового ліхтаря. Нов. *Відий, очко пиригоріло, шо батерія ни горит* (Рідківці Нов.). 2. зменш.-пестл. до **ОКО**. Заг. 3. Невеличке віконце в чому-небудь для спостереження. Заг. 4. Кільце плетива в сітці, у в'язанні і т. ін. Заг. 5. Отвір для бджіл у вулику; взагалі невеличкий отвір у чому-небудь. Заг. 6. Значок на картах, доміно тощо, який визначає їх вартість у грі. Заг. 7. Брунька, яку зрізують для щеплення; невеличке заглиблення з брунькою на поверхні бульби картоплі. 8. Вічко картоплі, невеличке заглиблення з брунькою. Стор. *Мандибурку треба садити очками до низу* (Нові Бросківці Стор.). ***Волове очко**. Вижн. 1. Узір у вишивці за подібністю до ока вола. Вижн. *До цеї вуставки пасували би волові очка, а ни зірнички* (Вашківці Вижн.).; 2. Найменший розміром співочий птах, який водиться на Україні. Заг.; 3. Польова айстра, бот. (Aster amellus). Заг.

ОЧУТИТИСИ (-СА). Дати про себе знати, відгукнутися. Хот. *От він і очутивси, а ви думали, що пропав* (Долиняни Хот.).

ОШИЙНО, незм. Спільно, об'єднано. Заст., Кіцм., Вижн. *Як будим робити ошийно, то чогос си доробимо* (Дорошівці Заст.).

ОШКІРЮВАТИСИ (-СА), док. **ОШКІРИТИСИ (-СА)**, знев. Усміхатися. Заст., Вижн., Стор., Нов. *Ти чого ошкіриласи до него?* (Вовчинець Вижн.).

ОШКОРД, -а, ч., спец. Молоток для насічки млинових каменів. Вижн. *Озми ошкорд і наклепай млинові камені* (Бережниця Вижн.).

ОШТИПОК, -пка, ч. 1. Пеньок куща, молодого деревця чи іншої рослини, який виступає над землею. Кіцм., Вижн. *Малий бігав по обложині та й пробив ногу на оштипок* (Новосілка Кіцм.). 2. Тріска, скалка, скіпка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Йду назбираю оштипків та буду палити у шпаргаті* (Борівці Кіцм.). 3. перен. Малий, низькорослий. *Де я за такого оштипка хочу йти?* (Горбівці Глиб.).

ОЩЕП, -у, ч. Брус, колода для зведення стін дерев'яних будівель. Хот.. *Від старої кучі лишилиса ще добрі ощепи* (Клішківці Хот.).

ОЩИЗНИК, -а, ч. 1. міф. Злий дух, чорт. Вижн. *Нима на теби ощизника, брихунко!* (Черешенька Вижн.). 2. перен. Про людину буйної вдачі. Вижн. *Віт цего ощизника я в хаті спокою ни маю ніколи* (Берегомет Вижн.).

ОЩІНКА, -и, ж., етн. Зав'язка з ниток біля коміра сорочки. Заст., Вижн. *Приший мені другу ощінку, бо ца си урвала* (Коритне Вижн.).

П

ПА, невідм., дит. Падати. Кельм. *Дивúса, бо па* (Іванківці Кельм.).

ПА, невідм., дит. 1. Прощальний помах руки. Кіцм. *Помахáй бáбі па, помахáй* (Ревне Кіцм.). 2. Привітальна подача руки. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Дай цьóці па, а цьóця тобі шос даст* (Кіцмань).

ПÁВОДЬ, -і, ж. Повінь. Кельм. *Тóго гóду велúка пáводь булá* (Лукачівка Кельм.).

ПАВÓНІЯ, -ї, ж., бот. Півонія. Хот. *Мáю лиш чирвóну і рóзову павóнію, а ще м хотіла бíлої* (Рашків Хот.). Див. ще **ПАВÚНІЯ**.

ПАВУЛАНКÁРТА, -и, ж., заст., рідк. Повістка. Заст. *Минí колúс як дáли павуланкáрту, то я знав, шо мáю йти до вóська* (Прилипле Заст.).

ПАВÚН, -а, ч. 1. орн. Павич. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Кельм. *У Чернівцéх у ліскý такí файні павунú бíгают* (Борівці Кіцм.). 2. Зв. мн. **ПАВУНÚ**, -ів, мн. Оздоба, пір'їна із хвоста павича. Заст., Кіцм. *Молодúй фáйно вбрáний, на капилюсі павунú* (Брідок Заст.). 3. перен. Велика барвиста хустка з візерунками, що нагадують пір'я павича. Заст., Кіцм., Нов. *Мої дíвці ужé двацятúй рік пішóв, а я ше ніяк ни збирýса купúти павýн* (Ржавинці Заст.). Див. ще **ПАВÝНКА** 2.

ПАВУНІВ. Прикм. до **ПАВÝН**. 1. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Павунóве пір'є лиш на фостí такé фáйне, а то сивéньке* (Ревна Кіцм.).

ПАВÝНІЯ, -ї, ж., бот. Півонія. Хот. *Діти пообривáли всю павýнію на букéти* (Атаки Хот.). Див. ще **ПАВÓНІЯ**.

ПАВÝНКА, -и, ж., 1. орн. Самка павича. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Кельм. *Павýн пропáв, а павýнка цíлúй день піщúт* (Стара Жадова Стор.). 2. Перен. Велика барвиста хустка з візерунками, що нагадують пір'я павича. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов., Хот. *Я мáю два турпанú, алú ще би хтіла павýнкі с хíром* (Рідківці Нов.).

ПАВУРÚТА, **ПАВУРЄ́ТА**, **ПАВРЄ́ТА**, -ів, мн. Бакенбарди. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Шо лишúв єс такí дóвгі павурúта, аж ни фáйно* (В.Кучурів Стор.). *Головá гóла, як бýбен, а павурєта аж з бородóв зрослúси* (Шубранець Заст.). *Ти як комéдія с цúми паврєтами* (Горбівці Глиб.).

ПÁВУС, -а, ч. Довга жердина, якою зверху притискають сіно чи снопи на возі, рубель. Заст. *Ше íдý взєти пáвус, а віттáк поїдý по соломý* (Звенячин Заст.).

ПАВУТÚНКА, -и, ж. 1. Тонка і прозора газова, капронова чи нейлонова хустка. Заг. *Твоя павутúнка мáї більши голубóго і май фáйна* (Зелена Кельм.). 2. В'язана хустка з ажурними мереживними візерунками. Заст., Кіцм., Стор. *Типéр зáмість пуховúх фустóк взяли́си носúти павутинкú* (Стара Жадова Стор.). 3. Зменш.-пестл. до **ПАВУТИНА**. Заг.

ПАВУТÚЦА, -і, ж., бот. 1. Декоративна витка рослина, ранкова зірка. Нов. *Уздóвж плóта насіяла павутúці, най цвитé* (Чорнівка Нов.). 2. Багаторічна бур'янова витка рослина; березка, повійка. Заг.

ПАВУТÚЧКА, -и, ж. 1. бот. Декоративна кімнатна рослина – тродесканція. Заст., Кіцм., Нов. *Ца павутúчка люби, би ї згýста поливáти* (Рідківці Нов.). 2. бот. Настурція. Нов., Хот. *Дивúса, як павутúчка повúласа по плóті і так фáйно цвитé* (Клішківці Хот.). 3. Ткацький чи вишивальний узір, в якому чергуються листочки і квіти. Кельм. *Ужé віткала у рушникý павутúчку* (Лукачівка Кельм.). 4. бот., зменш.-пестл. до **ПАВУТÚЦА**. Березка, повійка, Заст., Кіцм., Хот.

ПАВУЧКÚ, -ів, мн. Ткацький чи вишивальний узір. Заст., Кіцм. *Зробіт*

мині налавники з павучками (Прилипче Заст.). Див. ще **ПАВУЧОК** 2.

ПАВУЧОК, -а, ч. 1. бот. Плющ звичайний. Глиб. *Ади єк павучок повивси по дериві* (Кам'янка Глиб.). 2. Вид вишивки. Хот. *Робили павучок кругом пазухи і коло рукавів жовтим і синим шовком* (Недобоївці Хот.). 3. Зменш.-пестл. до **ПАВУК**. Заг.

ПАГАРЬ, -я, ч. Склянка. Стор., Глиб. *Віпив рано лиш пагарь молока і пішов на роботу* (Турятка Глиб.). Див. ще **ПУГАРЬ**.

ПАГАРЬЧИК, -а, ч. Стограмова склянка, чарка. Стор., Глиб. *Пагарьчик за пагарьчиком і так набравси, як бідний у суботу* (Горбівці Глиб.). Див. ще **ПУГАРЬ, ПУГАРЬЧИК**.

ПАГАЯ, -ї, ж. Безцеремонна жінка чи дівчина. Кіцм., Стор., Глиб. *Та Аница така пагая, що нічо ни боїцци* (Хливище Кіцм.).

ПАГУБА, -и, ж., заст., рідк. Збитки, шкода. Глиб. *Подивиси сама, якої пагуби наробили твої гуси* (Горбівці Глиб.).

ПАДАТИ, ***Падати с тіла**. Худнути. Кіцм., Нов., Хот. *Слабий наш дід, нічо ни їст та й того падає с тіла, вслабає* (Ярівка Хот.).

ПАДИВОЛОС, -у, ч., бот. Хвощ польовий. Заст., Кіцм.. Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Де є на городі падиволос, то там уже траба гноїти або кидати вапно* (Рашків Хот.).

ПАДКАТИ. Клопотатися, піклуватися. Хот., Кельм., Сок. *Що ви, мамо, падкаєти коло него, як коло розбитого яйца* (Лукачівка Кельм.).

ПАДЛАДЖАНА, -и, ж., зв. мн., -ів, бот. Помідор. Хот., Кельм. *Відей тоди, як той мороз потиснув, то вбив цвіт на падладжанах, бо ади, як пов'явали* (Долиняни Хот.). Див. ще **ПАКЛАЖАНА**.

ПАДОЛИСТ, -а, ч., заст., рідк. Одинадцятий місяць року, листопад. Заг. *Уже минув падолист, а снігу ще нима* (Ясени Стор.). 2. Опадання листу. Заг. *Падолист зачинаєси з горіха і ясеня* (Старосілля Кіцм.).

ПАДУРИЦА, -і, ж., зв. мн. **ПАДУРИЦІ**, -иц. Плід, що впав з дерева. Стор., Глиб. *Назбирай у путню падуриц та й дай свини їсти* (Стара Жадова Стор.).

ПАЖЕРА, -и, ж. 1. Орел. Вижн. *Пажера над толоков літає, бо там вівці з малими єгнєтами пасут* (Бережниця Вижн.). 2. знев. Ненажера. Вижн., Стор., Глиб. *На цих пажерів ніхто ніколи не настачит* (Ст. Вовчинець Глиб.).

ПАЖОРА, -и, сп. Ненажера. Кельм. *Ото пажора, навіть дитині не лишив торта* (Ленківці Кельм.).

ПАЖОРИСТИЙ. Ненажерливий. Заст., Кельм. *Такого бахура маї пажористого, що водної мамалигі йиму мало* (Ржавинці Заст.).

ПАЗДЕРИ, -ів, мн. Костриця, терміття. Заст. *Паздери відлітают з конопель, як мнєдлитси їх* (Звенячин Заст.).

ПАЗИНИЙ. Доглянутий. Заг. *У мени файні віросли поросятка, бо вони добре пазині* (Пригородок Хот.).

ПАЗИТИ. 1. Доглядати. Заг. *Мусю пазити корову, бо річиниц минув, дес має положитиси* (Горбівці Глиб.). 2. Охороняти, стерегти. Заг. *Добри пазь куріта, би їх половик ни віносив* (Чорнівка Нов.). *А хто вночи буде пазити ці ящики?* (Баламутівка Заст.). 3. Наглядати, стежити, слідкувати за кимось. Заг. *Доста вже мине пазити, дивіцци на себи, які сти файні!* (Ст. Жадова Стор.). **Ни пазь чуже під лісом, а пазь свої під носом!* (Кам'янка Глиб.). 4.Зосереджено займатися якоюсь справою, пильнувати щось. Заг. *У*

нас кождий пазит свої - чоловік на фермі день у день, я у ланці, то мала сама мусит пазити науку в школі (Валява Кіцм.).

ПАЗИТИСИ (-СА). Остерігатися, бути уважним. Заг. *Їдиш, хлопчи, на тім лісопеді, та пазьси, аби хто на тя ни наїхав* (Ярівка Хот.). *Як пічінка болит, то мусиш, дитино, сама пазитиси з їдов* (Михальча Стор.).

ПАЗІВНИК, -а, ч., рідк. Стор., Нов. *Твій пес добрий пазівник коло хати* (Чорнівка Нов.).

ПАЗНИК, -а, ч., Глиб., **ПАЗНИК**. -а, ч. Нов., Стор. *Пазник старей, бічи ни можи* (Турятка Глиб.). *І житарь, і пазник, і побережник – то сторож, али житарь – сторож від поля, побережник – від лісу і сіножєєт, а пазник – від ферми, комори і чиго инчого* (Кам'яна Стор.).

ПАЗНІТ, -а, ч., знев. Ніготь. Заст. *Такі вилику пазніти уже знов повіростали* (Звенячин Заст.).

ПАЗОРИК, -а, ч., зменш.-пестл. до **ПАЗОРЬ**. Пазурець. Заст. *Ади, як кіт пазорики розпустив, зарис драпне* (Прилипче Заст.).

ПАЗОРЬ, -я, ч., зв. мн. **ПАЗОРІ**, -ів. 1. Знев. Нігті. Заг. *Учитиси нема кому, а пазорі фарбувати є* (Коритне Вижн.). 2. Руки, перен., знев. *Ни сунь свої пазорі, бо дістанеш* (Хлівище Кіцм.). 3. Кігті.

ПАЗУШНИК, -а, ч. 1. заст. Чоловіча зйомна вишивка, якою тимчасово оздоблювали на вихідний день чи на свято буденну сорочку. Заст., Кіцм. *Шо за файний пазушник у Василя!* (Дубівці Кіцм.). 2. Вишита смужка полотна, яка нашивається на святкову сорочку. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Вішила файний пазушник, лиш лишилоса пошити сорочку* (Малинці Хот.). 3. Святкова чоловіча чи жіноча сорочка а оздобленим вишивкою пазушним розрізом. Заст. *Типер уже ни в моді жіночі пазушники* (Боянчук Заст.).

ПАКА, -и, ж., заст. І. Великий дерев'яний ящик в віком і кількома відділеннями для зберігання зерна чи борошна і крупи. Заг. *Кури і качки за зиму ззіли мало ни паку зерна* (Рідківці Нов.). 2. Ящик у млині, в який сиплеться мука з-під жорен. Заст. *Мука падає жолобком у паку, а відти вібирают у міхи* (Василів Заст.). 3. рідк., заст. Примітивно оформлена скриня. Заст., Кіцм., Стор. *Річі я колис тримала у паці, а типер змоглаcи на шафу* (Ст.Жадова Стор.). 4. Ящик дитячої колиски. Кіцм. *Колиска має вгорі паку, де лежит дитина, і вдолині - кружки* (Старосілля Кіцм.). 5. Велика кількість зв'язаних однорідних предметів. Заг.

ПАКАЛА, -и, ж., заст. Насмішка, наговір, обман. Кіцм., Вижн., Глиб. *За шо на мени така пакала впала* (Верхні Станівці Кіцм.). 2. Насмішник, дурисвіт, ошуканець. Глиб. *Той пакала уже шос нагувурив на нас* (Кам'янка Глиб.). *Ото вже пакала віт світа* (Черепківка Глиб.).

ПАКАЛЕНИЙ. Висміюваний, присоромлюваний. Глиб. *А шо, був фист пакалений за то, шо спізнивси?* (Черепківка Глиб.).

ПАКАЛИТИ. І. Виставляти насміх, висміювати. Стор., Глиб., Нов., Вижн., Кіцм. *Такий робітник, шо на кождих зборах їго пакаля* (Ст. Жадова Стор.). *Ни пакали ї так, най ни плачи* (Черепківка Глиб.). 3. перен. Дуже швидко йти. Заст. *Так пакалиш, шо ледви тибе наздогонив* (Прилипче Заст.).

ПАКАТИ[1], док. **ПАКНУТИ**. 1. Палити цигарку чи люльку, робити неглибоке, але голосне всмоктування диму. Заст., Кіцм,, Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Я пакаю-пакаю, а дзиґар уже не горит* (Стрілецький Кут Кіцм.).

Па́кай, па́кай цига́рку, аби́ вона́ ни загаси́ласи (Долиняни Хот.). *Кинь той оку́рок, ни па́кай уже́ кілько* (Онут Заст.). 2. Зв. док. **ПА́КНУТИ**. Глибоко затягнутися димом. Заст., Кіцм., Вижн., Хот. *Шо ти кілько ку́риш, дай най я хоть раз па́кну* (Ржавинці Заст.).

ПА́КАТИ², зв. док. **ПА́КНУТИ**. 1. Бити, вдарити, викликаючи відляск. Заст., Кіцм., Вижн., Хот. *Я чув, як шос па́кнуло, якби́ мишоло́вка закри́ласи* (Клинівка Стор.). 2. Стріляти. Заг. *Мисли́вці па́кают у поли, а́ли ци шо уполюва́ли?* (Валява Кіцм.). *Раз па́кну і ма́ю за́йця* (Баламутівка Заст.).

ПА́КВАГОН, -а, ч., заст., рідк. Багажний вагон. Заст., Кіцм. *Вели́кі рі́чі визу́т у па́квагоні* (Брусниця Кіцм.).

ПА́КІРИТИ, знев. Бити, лупити. Глиб. *Йшов уве́чір до ґі́вки, а шандарі́ мине́ йми́ли та так па́кірили, шо па́кірили* (Кам'янка Глиб.).

ПА́КІРИНИЙ, знев. Побитий, відлупцьований. Глиб. *А́ли шос був па́кіриний від та́та* (Кам'янка Глиб.).

ПАКЛАЖА́НА, ПАКЛАЖЕ́НА, ПАКЛАДЖА́НА, ПАКЛАДЖЕ́НА, -и, ж. 1. Бот. Помідор. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ми сиго́дни сади́ли пакладжа́ни* (Білівці Хот.). 2. Плід помідора. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Лиши́лоси бага́то зеле́них паклажа́нів, а чирво́ні закри́ли у ба́нки* (Пригородок Хот.) Див. ще **ПАТЛАДЖА́Р**.

ПА́КОРА, -и, ж. Мазут, дьоготь, колісна мазь. Кельм. *Змасти́ та́чку па́курою, най ни скрипи́т* (Новоселиця Кельм.). Див. ще **ПА́КУРА**.

ПА́КОРНИК, -а, ч., заст. Продавець, пакори. Стор., Глиб. *Давно́ ще по селі́ їхав па́корник і продава́в па́кору* (Михайлівка Глиб.). 2. знев. Замазура, нечепура. Стор., Глиб. *Ану́, вми́йси, па́корнику, ни ходи́ таки́й!* (В.Кучурів Стор.). Див. ще **ПА́КУРНИК**.

ПА́КОРНИЦА, ПА́КУРНИЦА, -і, ж. Бляшана посудина для дьогтю, мазниця. Стор. *До во́за чі́пляли па́корницу, щоб підма́щувати ві́сі у доро́зі* (Снячів Стор.). 2. Замазура, неохайна жінка. Стор. *Це така́ па́курница, шо най щеза́ї з нев іти́ ра́зом* (В.Кучурів Стор.).

ПАКУВА́ТИ. 1. Апетитно, пожадливо, швидко їсти. Заг. *Син паку́ї шо попа́ло, того́ таки́й мо́цний* (Ст. Жадова Стор.). *Як си вчіпи́в до ми́ски, то так пакува́в, аж си задиха́в* (Онут Заст.). 2. Відгодовувати, давати багато їсти. Заг. *Ви́тко, кре́пко паку́їти сво́го мало́го, шо таки́й, як пампу́шічка росте́* (Подвір'ївка Кельм.). *Ни до́бре так пакува́ти худо́бу* (Новоселиця Кельм.). 4. Укладати валізу, ув'язувати речі в пакунок. Заг.

ПАКУВА́ТИСИ (-СА). 1. знев. Сильно наїдатися. Хот., Кельм. *Встава́йте з-за стола́, бо ви би лиш пакува́лиси, а робо́ти з вас ніц* (Пригородок Хот.). 2. Збиратися в дорогу, упаковувати свої речі. Заг.

ПАКУ́НОК, -нка, ч. Поштова посилка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Пішо́в стари́й на по́шту паку́нок від бра́та вібра́ти* (Черепківці Глиб.). *Моя донька́ присла́ла сиго́дни паку́нок* (Южинець Кіцм.). 2. Купка зв'язаних предметів, що-небудь загорнуте в папір. Заг.

ПАКУ́НОЧОК, -чка, ч. Невеличка посилка, бандероль. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Хо́чу Кали́ні паку́ночок післа́ти – купи́лам колго́ти на день народже́ння* (Стрілецький Кут Кіцм.). 2. Згорточок, вузлик. Заг.

ПА́КУРА, -и, ж. Мазут, дьоготь, колісна мазь. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Дрова́ сирі́ - ни хо́чут горіти, хі́ба па́куров поли́ти, би йми́лиси* (Кам'яна Стор.).

ПА́КУРНИК, -а, ч. 1. заст. Продавець дьогтю, колісної мазі. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Па́куру купува́ли на я́рмарку ко́ло дров, ци на торго́вищи або́ па́курник по се́лах вози́в* (Клинівка Стор.). 2. знев. Замазура, нечупара. Стор., Глиб., Нов. *Шо механіза́тор, то за́виш па́курник – пізна́єш на́віть по ново́му костю́мі* (Рідківці Нов.).

ПАЛАДІ́Я, -ї, ж. 1. перен., знев. Неурівноважена, недоумкувата жінка. Кіцм. *С тов паладі́йов ніхто́ ни го́дин прийти́ до па́мніти* (Хлівише Кіцм.). 2. Жіноче ім'я. Заг.

ПАЛАМАНТИ́Р, -я, ч., знев., рідк. Брехун, крутій. Кіцм. *Це субі́ до́брий паламантир, цес ваш сусі́д* (Чорториявя Кіцм.).

ПАЛАНИ́ЦА, **ПАЛАНИ́ЦЄ**, -і, ж. 1. Корж із прісного тіста, спечний на плиті. Заст., Кіцм. *На ра́но ни бу́ло хлі́ба, то я спикла́ пала́ниц* (В.Станівці Кіцм.). 2. заст. Солодкі коржики; печиво як гостинець дітям. Хот. *Ва́йльо, ва́йльо, ма́мо, як бага́то пала́ниців прине́сли!* (Грозинці Хот.). 3. бот. Лугова суниця. Хот. *Коли́с на ї́маши́ росли́ пала́ниці, а типе́р нима́, бо гет постовка́ли худо́бов* (Ярівка Хот.). 4. ***Палани́ца з па́лцами**. перен. Ляпас. Заст., Кіцм., Глиб. *Як дам тобі́ пала́ницу з па́лцами, то бі́лши ні́чо ни схо́чиш!* (Давидівці Кіцм.).

ПАЛАНИ́ЧКА, -и, ж., зв. мн. **ПАЛАНИЧКИ́**, -о́к. 1. зменш.-пестл. до **ПАЛАНИ́ЦА** 1-2. Заст., Кіцм., Нов. *Шо мині́ цих двох палани́чок, хіба́ на оде́н раз* (Ревне Кіцм.). *Ма́мо, я пі́ду у магази́н і ку́п'ю собі́ палани́чок* (Чорнівка Нов.). 2. Скибки спеченої на плиті картоплі. Кіцм. *До́ки бу́ди віче́ря, то спі́чу́ собі́ палани́чок з бара́бу́лі* (Старопілля Кіцм.). 3. заст. Корж з меду і маку, яким знахарка лікує хвороби шлунка. Заст. *Ба́ба знов кладе́ палани́чку на пуп, мине́ так руба́ї в че́риві, шо пропада́ю* (Онут Заст.).

ПАЛАПУ́НДИК, -а, ч., кул. Пончик. Заст. *Ма́ма напра́жили палапу́ндиків на ві́че́рю* (Онут Заст.).

ПАЛАРІ́Я, -ї, ж. заст., рідк., ірон. Капелюх. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Кельм. *Син купи́в старо́му яку́с зеле́ну пала́рію* (Ст. Жадова Стор.).

ПАЛАТА́РЬ, -я́, ч., зв. мн. **ПАЛАТАРІ́**, -і́в. Домотканий барвистий килимок шириною до метра, що його прибивають на стіну вздовж лавок чи ліжок, щоб захистити її від пошкодження. Стор., Глиб., Хот., Нов., Кельм., Сок. *Палатарі́ прибива́юци на сті́ни по́під ві́кнами у ха́ті вили́кі* (Козиряни Кельм.). *Такі́ фа́йні палатарі́ до ко́йкі ві́ткала це́ї зими́* (Горбівці Глиб.).

ПАЛА́ТИ. 1. Провіювати зерно пшениці чи кукурудзи, підкидаючи його в кориті чи мисці. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ни ма́ли млинка́, аби́ ві́млинкув ту пши́ницу, то і му́сіла пала́ти в кори́ті і ві́яти на ві́трі* (Онут Заст.). 2. Перемішувати вареники чи картоплю з приправою, енергійно підкидаючи в макітрі чи в іншій посудині. Кіцм., Вижн. *Васи́ли, ти пала́ла пиро́ги?* (Чорногузи Вижн.). 3. Розгойдувати, тріпати. Заст. *Дити́но, здойми́ соро́чки́ з дро́ту, бо так ни́ми ві́тир пала́є* (Ржавинці Заст.). 4. Горіти сильним полум'ям. Заг. 5. перен. Випромінювати яскраве світло, світитися. Заг. 6. перен. Червоніти від сильного почуття, сорому. Заг.

ПАЛЕ́НИЙ. 1. Жовтогарячий. Вижн., Стор. *Набра́лам собі́ пале́ного на суке́нку* (Ст.Жадова Стор.). 2. Горілий, підданий обпалюванню. Заг.

ПА́ЛЕЦ, -а, ч., зв. мн. **ПА́ЛЦІ**, -ів. 1. Вигин чи ребро в бляшаній формі для випікання хліба. Заст. *Я спикла́ ба́бку у бле́шці с па́лцями* (Звенячин Заст.). 2. анат. Палець. Заг.

ПАЛИК, -а, ч. Зменш.-пестл. до **ПАЛЬ**. Кілок. Заг. *Уже зробили розмітку паликами під гараж* (Вартиківці Кельм.).

ПАЛІВОДИТИ. Бешкетувати. Заст. Хот. *Али цей хлопчик цілий день паліводи* (Дорошівці Заст.).

ПАЛІВОДНИК, -а, ч., згруб. Бешкетник. Заст., Хот. *Уже мій паліводник дес политів* (Атаки Хот.).

ПАЛІРУВАТИ ірон. Швидко і цілеспрямовано йти, прямувати. Заст., Кіцм., Стор. *Куда ти сночі палірував попри нас?* (Чортория Кіцм.). *Ти видиш: вона ші як дівка паліруї* (В.Кучурів Стор.).

ПАЛІТИ. Достигати, рум'яніти, червоніти. Заг. *Наші грушки уже паліют* (Юрківці Заст.). *Капшуни, шо у холоді, лиш паліют, а ці на сонци вже кінчаюцци* (Чорнівка Нов.).

ПАЛІТО, -а, с. Пальто. Нов., Хот., Кельм. *Файною була дівкою, а паліта ни мала* (Недобоївці Хот.).

ПАЛТОН, -а, ч. Пальто. Глиб. *А дес так кочевси, шьо палтон повалєв?* (Турятка Глиб.).

ПАЛУБА, -и, ж, заст., рідк. Велика дерев'яна миска для вареників. Кельм., Сок. *У мої куми є палуба – миска дерев'яна, має сто років* (Романківці Сок.). *Колис мама як накидає вареників у палубу, то аж троскіт ішов, так їли* (Макарівка Кельм.).

ПАЛЦАТ, -а, ч., зв. мн. **ПАЛЦАТИ**, -ів. Молоток, яким б'ють по струнах цимбалів, видобуваючи звук. Кіцм. *Я незвичний до цих палцатів – вони залехкі* (Старосілля Кіцм.).

ПАЛЦАТИЙ. 1. З довгими пальцями, довгопалий. Заст., Кіцм. *У Йвана руки як руки, а брат його був палцатий* (Ставчани Кіцм.). 2. перен. Злодійкуватий. Заст., Кіцм. *Кажу, що як будиш такий палцатий, то буди вилика біда* (Южинець Кіцм.).

ПАЛЬ -я, ч. 1. Кіл. Заг. *Слуп підгнив, здало би си палем підперти штахета* (Лужани Кіцм.). 2. Загострений з одного кінця стовп, який забивають у землю, як опору моста та інших споруд. Заг. *Як робили міст, то палі бабов забивали* (Старосілля Кіцм.).

ПАЛЬГУВАТИ, згруб. Швидко йти, поспішати. Заст. *Ни пальгуй так, бо мусю бічи за тобов* (Прилипче Заст.). Див. ще **ПАЛЮВАТА**.

ПАЛЬНУТИ, перен. Вдарити. Заг. *Ти за що го так пальнув бичем?* (Ярівка Хот.). 2. Вистрелити. Заг.

ПАЛЬОК, -лька, ч. Палець рукавиці. Заст., Стор., Кіцм., Кельм. *Рукавиці мают пальки і долоню* (Мамаївці Кіцм.). *Рукавиці плитут на оден пальок, два пальки і п'ять пальків* (Козиряни Кельм.).

ПАЛЬОК, -лька, ч. Кілок. Хот. *На вигоні припнеш на пальок тилицу, а сам можиш іти гратиси* (Долиняни Хот.).

ПАЛЬЦАТКИ, -ів, мн. Клавіші для правої руки баяна. Глиб. *У баяні під одну руку є кнопки, а під другу пальцатки* (Слобідка Глиб.). Див. ще **ПАЛЦАТ**.

ПАЛЬЧИК[1], -а, ч. Деталь орнаменту по краях квітчастої вовняної чи шовкової хустки. Нов., Хот. *Дуже люб'ю віночок с пальчиків, хоть і цей файний* (Рашків Хот.). 2. Невелика квітчаста бовняна чи шовкова хустка з орнаментом пальчиків по краях. Нов. *Ни завивай сигодни пальчик, бо надворі дужи студений вітир* (Чорнівка Нов.). 3. анат. Зм. до палець. Заг.

ПАЛЬЧИК[2], -а, ч., зв. мн. **ПАЛЬЧИКИ**, -ів. ***Божі пальчики**, бот. Первоцвіт звичайний. Вижи., Стор. *Єк болит серце, то вари гарбату з божих пальчиків* (Чорногузи Вижн.).

ПАЛЮВАТИ. Швидко йти, поспішати. Хот., Кельм. *Куди так палюїш?* (Лукачівка Кельм).

ПАЛЮ́Х, -а, ч. рідк. 1. Обгоріла ганчірка, яку кухарка використовує біля плити чи печі. Заст. *На хоть цей палю́х, бо кастру́ля ру́ки обпіче́* (Баламутівка Заст.). 2. Шматок ганчірки, який запалює пасічник, коли йде відкривати вулик. Заст. *Ни йди до бджо́лів биз палюха́, бо так тя обкуса́ют, що аж спу́хниш* (Онут Заст.).

ПА́МНІТКА, -и, ж. Пам'ятка. Кіцм. ***Вібитися на памнітку**. Сфотографуватися. Кіцм. *Йду до Са́вки, хо́чу вібитиси на па́мнітку* (Киселів Кіцм.).

ПАМНІТА́ТИ, ПАМНЯТА́ТИ. Приводити когось до пам'яті, нагадувати про що́сь, остерігати. Кіцм., Вижн. *Ти тро́хі памнята́й си́на, най ніку́да ни іди́* (Хлівище Кіцм.). 2. Зберігати в пам'яті, не забувати. Заг.

ПА́МОРОКА, -и, ж. 1. Близький до непритомності стан людини. Стор. *Якас мене́ па́морока напа́ла, аж зроби́лоси горі́че* (Кам'яна Стор.). 2. Туман, імла. Заст., Кіцм. *Ці́ли́й день си́годни па́морока, що нічо́ ни ви́тко* (Ржавинці Заст.).

ПАМПУ́ЛА, -и, ж., знев. зв. мн. **ПАМПУ́ЛИ**, -ів. Щоки. Кіцм., Заст. *Як ма́єш говори́ти, то говори́. Чьо наду́в пампу́ли?* (Валява Кіцм.).

ПАМПУЛИ́СТИЙ. 1. Повновидий, з опасистим обличчям. Кіцм., Стор., Хот. *Ади́, який ваш мали́й пампули́стий, а мій марни́й-марни́й* (Ст.Жадова Стор.). 2. знев. Пикатий. Кіцм., Стор. *Ти собі́ ади́, йкий пампули́стий, а роби́ти ни ду́жи хо́чіш, бо́їсси, бис ни схуд* (В.Кучурів Стор.). Див. ще **ПАПУЛАТИЙ, ПАПУЛИСТИЙ**.

ПАМПУ́Х, -а, ч. 1. бот. Порхавка. Хот., Кельм. *Зірва́в пампухів, попро́бую присипа́ти ра́ну, ка́жут, що кров зупиня́є* (Комарово Кельм.). 2. Висока пухка булка, хлібина. Заг. *Не бо́ханец, а пампу́х - їж і хо́чиси* (Шубранець Заст.).

ПАМПУШИ́СТИЙ. І. Пухкий, м'який. Кіцм., Хот. *Це́го ра́зу колачі́ і ме́дівники вда́лиси пампушисті* (Ставчани Кіцм.). 2. Повний, то́встий. Кіцм. *Вона́ така́ собі́ пампуши́ста ді́вка* (Киселів Кіцм.).

ПАМПУ́ШКА, -и, ж., зв. мн. **ПАМПУШКИ́**, -шо́к, -і, -ів, кул. 1. Невеличка пухка булочка. Заг. *Мині́ ча́шки бульо́ну і двох таки́х пампушо́к нима́ що ви́діти, а це таке́ сніда́ня* (Вартиківці Кельм.). 2. Печиво із солодкого тіста з прянно́щами. Заст., Кіцм., Стор. *С тако́го кі́ста пампушки́ даю́т лиш на соло́дке або́ до ча́ю* (Старосілля Кіцм.). 3. Піріжок з мармеладом, джемом чи повидлом, спечений у киплячій олії. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Пампушки́ так пічу́т, як по́нчики, але́ по́нчики поро́жні, а пампушки́ ма́ют у сириди́ні пови́дло або́ мармуля́ду* (Спаська Стор.). 4. Страва з розламаних свіжих булочок чи коржів, приправлених тертим маком або ж товченим часником. Хот., Кельм., Сок. *Корж ше на де́ці нако́люют ви́лкою, а як спікса, то кри́шут і переме́шуют с салама́хою - це пампушкі с чисноко́м* (Ленківці Кельм.). 5. перен. Повна дитина, пишна дівчина чи жінка.

ПА́НА-БА́БА, -и, ж., кул. Вид домашнього печива, кекс. Хот. *Коли́ пиче́ш па́ну-ба́бу, то тре́ба тро́шки горі́вки да́ти у ті́сто* (Пригородок Хот.).

ПА́НИН. Прикм., до **ПА́НЯ** чи **ПА́НІ**. Заг. *Син залі́з у па́нин горо́д, а па́ня його́ пізна́ла* (Онут Заст.).

ПАНИ́ТИ. Бути корисним, сприятливим для здоров'я. Заст., Кіцм. *Кавуни́ мині́ ду́ще паня́, як трускаве́цка вода́* (Лужани Кіцм.).

ПАНИ́Ч, -а, ч., зв.мн. **ПАНИЧІ́**, -ів. бот. 1. Квіти майори. Кіцм. *У Пара́ски під ві́кном ду́жи фа́йно зацви́ли*

купчисті паничі (Хлівище Кіцм.). 2.Айстра. Заст. *Даш мині цего року насіня з своїх паничів?* (Ржавинці Заст.). 3. заст. Молодий неодружений син пана, пані. Заг.

ПАНІВНА, -и, ж., заст. Панянка, пані. Заст. *Вона собі жиє у роскошах, як панівна* (Онут Заст.).

ПАНІМАТКА, -и, ж., обр. Весільна мати. Заст. *Просимо вас, паніматко, ходіт за стів* (Онут Заст.).

ПАНІСТЬ, -я, ч. Ніготь. Кельм. *У Івана такі здорові паністі на руках* (Новоселиця Кельм.). Див. ще **ПАЗНІТ**.

ПАНСЕЛА, -и, ж., бот. Братки. Глиб. *Пансели дужи файно цвитут* (Турятка Глиб.).

ПАНСКИЙ. У сполученні з іменником позначає різні місцеві назви рослин. ***Панскі вуши**, бот. Череда трироздільна. Заст. *Ади набрила сми у панскі вуши* (Боянчук Заст.). ***Панскі гриби**, бот. Лисички. Сок. *Петрик назбирав панских грибів* (Шебутинці Сок.). ***Панскі квітки**, бот. 1.Айстри. Заст., Кіцм., Кельм. *Люблю, як цвитут панскі квітки* (Лукачівка Кельм.). 2. Майори. Хот. *Насіяла панских квіток, бо дужи їх люб'ю* (Ставчани Хот.). ***Панскі чічки**, бот. Гвоздика. Нов. *Ці панскі чічки мают сильно файний запах* (Рідківці Нов.). ***Панскі фасулі**, бот. Сорт дрібної квасолі бруднувато-білого кольору. Нов. *Маю ще трохи панских фасуль, али тримаю їх на насіння* (Чорнівка Нов.).

ПАНТАЛОНИ, -ів, мн., заст. 1. рідк. Кальсони. Заст. *Так студино, а мій хлопиц ни хочи панталонів вбирати* (Ржавинці Заст.). 2. Рідк. Верхні штани. Глиб., Кельм. *Підкасай панталони і давай гуляти* (Новоселиця Кельм.).

ПАНТАРКА, ПАНТАРЬКА, -и, ж. 1. Свійський птах ряду курячих родини фазанових, цесарка. Заг. *Я собі купила дві пантарці, бо вони дужи файні* (Дорошівці Заст.). *Пантарька то шо файна, а мняса з неї мало* (Козиряни Кельм.). 2. перен. Хустка зі своєрідним візерунком, що нагадує пір'я цесарки. Хот., Кельм. *Завила цу пантарьку, а вона тонка і у вуха віє вітир* (Чепоноси Хот.).

ПАНТОФИ, -ів, мн., заст. Туфлі, пантофлі. Хот. *Мама взула пантофи і пішла до куми* (Білівці Хот.).

ПАНТРЕНИЙ. Пильнований. Заст., Кіцм. *Вовк і пантрене краде* (Юрківці Заст.).

ПАНТРИТИ. Пильнувати, доглядати, пантрувати. Заст. *Я його ни годин уже кілько пантрити* (Онут Заст.).

ПАНУНЦЯ, -і, ж., заст., рідк. Зменш.-пестл. до **ПАННА**. Заст., Кіцм. *У неї руки такі білі, як у панунці якої* (Онут Заст.).

ПАНУШИНА, -и, ж. Оболонка кукурудзяного початка. Стор., Глиб., Нов. *Гай, ми будим лупити курудзи, а ти будиш носити панушину на купу* (В.Кучурів Стор.).

ПАНЧИТИСИ (-СА). Удавати з себе пана. Заст. *Він си панчи і встидаїси свої ноші* (Онут Заст.).

ПАНЧОХА, -и, ж., зв. мн. **ПАНЧОХИ**, - ів. Шкарпетка (переважно саморобна). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Вігаклювалам свому старому теплі панчохи* (Горбівці Глиб.). 2. Виріб машинного або ручного в'язання, що одягається на ногу за коліна. Заг.

ПАНЧОШНИЦА, -і, знев. Жінка, яка зберігає свої заощадження вдома - в "панчохах". Сок. *У цеї панчошниці ужє миші, наверно, водяцца* (Романківці Сок.).

ПАНЬКА, -и, ж. Пестл. до **ПАНЯ**, Кіцм. *Так мині та панька подобаєси, така вона біленька* (Кіцмань).

ПАНЬКИ, -ів, мн., бот. 1. Айстри Хот. *Файні паньки ростут у городі*

(Грозинці Хот.). 2. Польові квіти, дзвіночки. Вижн. *У поли ростут браччики, паньки* (Банилів Вижн.). 3. Сорт груш. Хот.

ПАНЬТЯ, -і, ж., зоол. Велика зелена жаба. Глиб. *Ни біси, паньтя ни кусаї* (Турятка Глиб.).

ПАПА, -и, ж., дит. 1. Будь-яка їжа. Стор., Глиб. *Чікай, мама тобі папу підогріє, а вітак підеш* (Слобідка Глиб.). 2. Хліб. Заг.

ПАПАТИ, дит. Їсти. Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Гай папай трошки з мамов* (Верхні Станівці Кіцм.).

ПА-ПА, незм., дит. До побачення. Заг. *Наталочко, дай вуйкови па-па, бо вуйко скоро ни прийде* (Гаврилівці Кіцм.).

ПАПЕНДЕКА, -и, ж., і **ПАПЕНДЕК**, -у, ч., заст., буд. Толь. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Буда накрита папендеков* (Ревне Кіцм.). *Чос ни привозі папендек до магазину і у місті нема* (Задубрівка Заст.). Див. ще **ПАПИНДЕКА, ПАПИНДЕК**.

ПАПЕРІВКА, ПАПИРІВКА, -и, ж., бот. Сорт ранніх тонкошкірих рум'янобоких яблук. Заг. *Цего року фист вродила паперівка* (Боянчук Заст.). *Дужи люб'ю компот с папирівки* (Давидівка Стор.). Див. ще **ПАПЕРОВКА, ПЕПИРІВКА**.

ПАПЕРОВИЙ, ПАПИРОВИЙ, ПАПІРОВИЙ. 1. Тонкошкірий (про горіхи, яблука). Заг. *Ви ж видите, шо це паперові горіхи, а не кам'яні* (Задубрівка Заст.). *Папірові яблука цего року вродилиси рісні* (Прилипче Заст.). 2. Голубий, зеленувато-голубий. Кельм. *Ца краска гий схожа на папірову* (Козиряни Кельм.). *Я хтіла би підвисти припічки папіровою краскою* (Лукачівка Кельм.). *Небо папирови, коли на нім нима й хмаринки* (Крутеньки Хот.). 3. Зроблений з паперу. Заг.

ПАПЕРОВКА, -и, ж. Сорт ранніх тонкошкірих рум'янобоких яблук і яблук білий налив. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ще жатя ни починалоса, а паперовка вже здріла* (Малинці Хот.). *Тогідь паперовка ни вродила, туча збила цвіт* (Недобоївці Хот.). Див. ще **ПАПЕРІВКА, ПАПИРІВКА**.

ПАПЕРУША, -і, ж. Рослина і плід солодкого перцю. Кіцм., Вижн. *Паперуша добра на салат, на галушки* (Дубівці Кіцм.).

ПАПЕРУШКА, -и, ж., зв.мн. **ПАПЕРУШКІ**, -ів, бот. Сорт літніх тонкошкірих рум'янобоких яблук. Глиб. *Уже незабавки і паперушки будут постигати* (Тарашани Глиб.). Див. ще **ПАПЕРІВКА**.

ПАПИНДЕКА, -и, ж. **ПАПИНДЕК**, у.ч. Толь. Заст., Вижн., Стор., Глиб. *Траба папиндеки укрити дошки* (В.Кучурів Стор.). *Укриєм стайню папиндеком та й ни буди тичи* (Мілієве Вижн.).

ПАПИРІВКА, -и, ж. Сорт ранніх тонкошкірих рум'янобоких яблук. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Папирівка довго ни стоїт, най аж два тижні* (Лашківка Кіцм.). Див. ще **ПАПЕРІВКА, ПАПЕРОВКА**.

ПАПЕРКА, -и, ж. 1. Овочева напівкущова рослина та її плоди, перець. Стор. *Паперка добра і маринована, і пражина* (Великий Кучурів Стор.). Див. **ПАПИРКА**. 2. Приправа з молотих сухих плодів солодкого і гіркого перцю. Стор., Глиб. *Кинь трохи папирки у борщь* (Снячів Стор.).

ПАПІР, -еру, ч. 1. Паперові шпалери. Хот. *У лавці є файний папір до скіни* (Білівці Хот.). 2. Заг.

ПАПІРОВКА, -и, ж., Сорт яблук. Див. ще **ПАПЕРІВКА, ПАПЕРОВКА, ПАПЕРЛИКА**. Кіцм., Вижн., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Вітир оббив*

усю папіровку на земню (Подвір'ївка Кельм.).

ПАПІРОК, -рка, ч. Цигарковий папір. Заст., Стор., Глиб., Нов. *Дзиґарів багато, і с папірками ніхто ни хочі гратиси* (Горбівці Глиб.). *Маю таку тоненьку фустку, як папірок* (Митків Заст.). ***Дай тютюну, як маїш папірки, бо я кресало забув дома*** (Онут Заст.).

ПАПКА, -и, ж., зв. мн. **ПАПКИ**, **ПАПКЄ**. Ядро насіння соняшника, плодів горіха. Хот., Кельм. *Неньо приніс з олійні трайсту папок* (Зелена Кельм.). *Я їв папки від горіха* (Білівці Хот.).

ПАПЛЯ, -і, ж., вульг., лайл. Жінка легкої поведінки. Глиб. *Ту паплю ніколи ни мош дома застати* (Черепківці Глиб.). *Ти мині с цев папльов ни колєгуй* (Горбівці Глиб.).

ПАПОРА, -и, ж., бот. 1. Рогіз широколистий Заг. *На папорі ростя котики* (Козиряни Кельм.). *С папори робили мати на парники* (Чорнівка Нов.). *Цей кошик с папори* (Романківці Сок.). 2. Аїр, лепеха. Кіцм., Стор. *Траба пити чай с корінчиків папори, та буди смакувати їсти* (Хлівище Кіцм.). 3. Папороть, щитник чоловічий, папороть чоловіча. Заг. *До букита поклади пару листків папори* (Чорнівка Нов.). *Кажут старі люди, шо папора цвите на Івана Купала у дванаціть часов ночи* (Рашків Хот.). 4. перен. Узір вишивки чи плетива. Заст., Кіцм., Хот. *Маю колос, мак, ще хочу нашити собі папору* (Боянчук Заст.).

ПАПОРОТОК, -тка, ч., зв.мн. **ПАПОРОТКИ**, -ів. 1. Зовнішні залози курей чи індиків, відвислі під дзьобом сережки. Заст., Кіцм. *Надворі такий мороз, шо кугутови обмерзли папоротки і гребінь* (Онут Заст.). 2. перен. Підборіддя. Кіцм., Кельм., Сок. *Ади, який папороток відпустив!* (Новоселиця Кельм.).

ПАПРИКА, -и, ж. 1. бот. Овочева напівкущова рослина та її плоди, перець. Заст., Кіцм., Стор. *Теща насадила громади паприки* (Ясени Стор.). ***Дати паприки**. Дати прочухана, покарати. Заг. *Траба тобі, хлопчі, дати паприки, бо ти ніц ни слухаєш!* (Кам'янка Глиб.). ***Дістати паприки**. Дістати прочухана, зазнати покарання. Заг. *А шо, ґістав паприкі від старого?* (Черепківці Глиб.). *Ґістав добри паприки – за два дни прогулу маї догану* (Неполоківці Кіцм.). 2. Приправа до м'ясних продуктів із молотих сухих плодів солодкого чи гіркого перцю. Заг. *Паприку роб'я с солодкої і гиркої пирчиці* (Бобівці Стор.).

ПАПРИКУВАТИ. 1.Обробляти паприкою сало, м'ясо. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Вуйко паприкуют солонину* (Онут Заст.). 2. Приправляти паприкою страву. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Власіїха паприкувала томатну пасту і робила с того підливку до салату* (Михальча Стор.).

ПАПУЛАТИЙ. Повновидий. Глиб., Нов. *Бідно жиют, али діти файні папулаті, лиш нівроку*. Див. ще **ПАМПУЛИСТИЙ, ПАПУЛИСТИЙ**.

ПАПУЛИСТИЙ. Повновидий, товстолиций. Кіцм. *Витко, шо твоя дитина фист має апитит до їди, бо ади йка файна, папулиста* (Хлівище Кіцм.). Див. ще **ПАПУЛАТИЙ**, **ПАМПУЛИСТИЙ**.

ПАПУРІ, -ів, мн. Зовні відвислі залози у курей під дзьобом, сережки. Стор., Глиб. *Кугут як побуди на морозі, то папурі йму аш синіют* (Стара Жадова Стор.). Див. ще **ПАПОРОТОК**.

ПАПУЧА, -і, ж., зв.мн. **ПАПУЧІ**, -уч/-ів, заст., рідк. 1.Кімнатні тапки, часом вив'язані з вовняної чи конопляної пряжі, виплетені з рогозу чи пошиті з овечої або козячої шкіри вовною досередини. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Колис папучі плили з вовняних ниток і підшивали голицев або сукном і так ходили по хаті* (Боянчук Заст.).

Папучі плили с папори і вони були похожі на теперішні шльопанці (Недобоївці Хот.). 2. Легкі суконні черевики. Заст. *Узимі в папучах тепло в ноги, али папучі борзо промокают* (Прилипче Заст.).

ПАПУ́ША, -і, ж. 1. Пачка з 5 – 20 мотків білих бавовняних ниток. Кельм. 2. В'язка тютюнового листя. Заг.

ПАРАДА́ЙКА, -и, ж., зменш.-пестл. до **ПАРАДА́Я**. Помідор. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Шос мині парадайки попід'їдало* (Шубринець Заст.). *У мене дужи чирвоніют парадайки* (Черепківці Глиб.). *Люб'ю салат с парадайок і огирків* (Рідківці Нов.).

ПАРАДА́Я, -ї, ж. Рослина і плід помідора. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Маю грядку парадаїв – мині доста* (Старі Драчинці Кіцм.). *Я на зиму наквасила парадаїв* (Стара Жадова Стор.).

ПАРАЗО́ЛЯ, -і, ж. Парасоля. Заг. *Купила паразолю, а мій син відсіяв* (Клішківці Хот.).

ПАРАЗО́ЛЬКА, -и, ж. 1. Зменш.-пестл. до **ПАРАЗО́ЛЯ**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Я би й собі хотіла такої паразольки* (Ревне Кіцм.). 2. Суцвіття деревію та ін. рослин. Кіцм., Стор. *Вісадки петрушки вже повікидали паразольки* (Чортория Кіцм.). 3. Бот. Рядовка темно-сіра (вид їстівного гриба) (Стара Жадова Стор.).

ПАРАСТА́С, -у, ч. 1. Похоронна церковна відправа. Заг. 2. Поминальна кутя, калачі, перепічки, які готують для церковної відправи і поминального обіду. Заг. *Парастас лагодити кухарьку наймают* (Старосілля Кіцм.). 3. Поминальний обід, на який може прийти будь-хто. Заг. *Парастас пісний, бо піст, али файно налагодили, як си належи* (Михальча, Стор.). 4. перен. Безладдя, безпорядок. Заг. *Вітколи маєм маіціння, то такий парастас у хаті, аж ну* (Козиряни Кельм.). *Хоч трохи попряч у хаті, бо такий парастас* (Рашків Хот.). 5. перен. Речі, що створюють безпорядок, безладдя. *Порослкадала свій парастас по всій хаті* (Ярівка Хот.).

ПАРАСТА́СНИК, -а, ч. 1. Учасник похоронної процесії та поминального обіду. Заст., Кіцм., Стор. *Но, а як буди на одного парастасника меньчи, то шо ни поховаємо?* (Чортория Кіцм.). 2. Знев. Бідна чи непрацездатна людина, що частіше інших буває на поминальних обідах, жебрак. Заг. *Траба шос дати парастасникам за помяну* (Дубівці Кіцм.). *Я ваш зять, а не якийс парастасник, я від вас помани ни просю* (Ленківці Кельм.).

ПАРАСТА́СНИЦА -і, ж. до. **ПАРАСТА́СНИК** 1-2. Заг. *Яка з мени парастасница, як я ни можу ходити на похорон* (Коритне Вижн.). *Такі маєтки мала, а ходила вбрана гірши парастасниці* (Шубранець Заст.).

ПАРАШУ́ТИК, -а, ч. 1. Кул. Вид печива зі збитого білка та цукру. Кіцм. *А мама напикли нам парашутиків* (Борівці Кіцм.). 2. Насіння кульбаби, молочаю, що летить у повітрі. Заг. *Дивиси, кілько парашутиків литит* (Кам'яна Стор.). 3. Зменш.-пестл. до **ПАРАШУ́Т**.

ПАРДИ́ГА, -и, ж. Згруб. до **ПАРТИ́КА**. Великий шмат. Кіцм. *Ади яку пардигу хліба с собов узєв* (Валява Кіцм.).

ПАРДИНУВА́ТИ. Зважати на когось чи щось. Вжив. переважно з **не**. Глиб, Заст., Кіцм., Стор. *Діти ніц ни пардинуют на то, шо я слаба* (Валява Кіцм.). *Така язиката ґівка, шо ни пардинує на старших* (Васловівці Заст.).

ПАРДЖО́ЛИТИ, **ПАРЖО́ЛИТИ**. 1. Варити, пекти, готувати їжу. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Кельм. *У ниді́лю*

паржо́лила ці́лий день (Грозинці Хот.). *На сніда́нок парджо́лю барабу́ль* (Стара Жадова Стор.). *Мо́я нивістка зна́ї до́бри парджо́лити всьо* (Подвір'ївка Кельм.). 2. Перен. Довго палити (у грубі, печі). Хот. *Ни паржо́ль до́вго у гру́бі, бо й так ду́шно* (Малинці Хот.). 3. Перен. згруб. Іти геть, забиратися. Кіцм. *Обходи́си файно, бо бу́диш паржо́лити відси піша* (Верхні Станівці Кіцм.).

ПАРДЖО́ЛИТИСИ, **ПАРЖО́ЛИТИСИ (-СА)**. Возитися, бути зайнятим приготуванням ї́жі. Заст., Кіцм. *Я так багато паржо́лиласи, а вони́ ни хотя́ ї́сти* (Верхні Станівці Кіцм.).

ПА́РЕНИЙ, **ПА́РИНИЙ**. 1. знев. Битий, лупцьований. Заг. *Ни ліз до очи́й, бо бу́диш па́риний* (Чорногузи Вижн.). 2. Підданий дії пари. Заг.

ПАРИНА́, -и́, ж. Літня оранка землі, пар. Заст., Кіцм. *На зяб о́риси пі́знов о́синив, а на парину́ пі́сля убо́рочної* (Прилипче Заст.). *Двана́ціть гекта́рів заплано́вано зора́ти типе́р на парині́* (Ржавинці Заст.). Див. ще **ПАРИНИ́НА**, **ПА́РИНКА**, **ПАРИНІ́ВКА**, **ПАРНІ́ВКА**.

ПАРИНИ́НА, -и, ж. Літня оранка землі, пар. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *До́бри би бу́ло віорати на паринину́* (Давидівці Кіцм.). Див. ще **ПАРИНА́**, **ПА́РИНКА**, **ПАРИНІ́ВКА**.

ПА́РИНКА, -и, ж. 1. Літня оранка землі, пар. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Лиш змолоти́ли пшиницу і вже о́ря на па́ринку* (Рідківці Нов.). Див. ще **ПАРИНА́**, **ПАРИНИ́НА**, **ПАРИНІ́ВКА**. 2. Корм для худоби із суміші січки і парених висівок, гороху, вівса тощо. Заг. *Там є горо́х ме́линий, ґріс, озме́ш тро́хи, загрі́єш окрі́п та й зробиш па́ринку* (Рашків Хот.).

ПАРИНІ́ВКА, -и, ж. Літня оранка землі, пар. Стор. *Барабу́лю до́бре кла́сти на парині́вці* (Ясени Стор.). Див. ще **ПАРИНА́**, **ПАРИНИ́НА**, **ПА́РИНКА** 1.

ПАРИНКО́ВАНЯ, -я, с. Дія за значенням паринкувати, орання стерні на пар. Заст., Кіцм., Стор. *Я вже закі́нчив паринко́ваня і биру́си молоти́ти* (Шубранець Заст.). Див. ще **ПАРИНО́ВАНЯ**.

ПАРИНКУВА́ТИ. Орати стерню на пар. Глиб., Нов. Хот. *За́втра поі́ду паринкува́ти житня́нку* (Атаки Хот.). Див. ще **ПАРИНУВА́ТИ**.

ПАРИНО́ВАНЯ, **ПАРИНО́ВАНІ**, -я, с. Іменник від дієслова паринувати. Орання стерні на пар. Заг. *Парино́вані зра́зу почина́їм, як лиш збиру́т хліб і соло́му* (Бабин Заст.).

ПАРИНУВА́ТИ. Орати стерню на пар. Заст., Вижн., Кіцм., Стор., Глиб. *Уже́ зача́ли паринува́ти сте́рні* (Нові Драчинці Кіцм.). *Як подаро́вано типе́р, шо восини́ паринува́ли* (Горбівці Глиб.).

ПАРИ́СТИЙ, зв.мн. **ПАРИ́СТІ**. 1. Подібний, дуже схожий. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Хот. *Шо за фа́йні хло́пці, пари́сті, як від одно́ї ма́ми* (Долиняни Хот.). 2. Гарні в парі, підходять один одному. Вижн., Хот. *На віс́ілю усі́ го́сті нам каза́ли, шо ми пари́сті* (Чорногузи Вижн.).

ПАРИТА́РЬ, -я, ч. Домотканий барвистий килимок, що його прибивають на стіну вздовж лавок чи ліжок, щоб захистити її від пошкодження Кельм. *А круго́м уздо́вж лаво́к прибива́ют паритарі́* (Подвір'ївка Кельм.). Див. ще **ПАЛАТА́РЬ**

ПА́РИТИ[1], док. **ПАРНУ́ТИ**. 1. Бити, лупцювати. Заг. *Ти така́ пуста́, шо тибе́ на ко́ждім кро́ці пари́ти тра́ба* (Верхні Станівці Кіцм.). *Іди́, ни ї́ж мою го́лову, бо як ті парну́, то бу́диш зна́ти* (Шишківці Кіцм.). 2. Знев. Ходити, вештатися. Заг. *А я то так собі́ по́під хати́ па́рю, аби́ лиш до́ма*

ни сидіти (Васловівці Заст.). 3. Тільки док. Украсти. Заст., Кіцм. *То і з ланки парнули шос три ящики сливок* (Баламутівка Заст.).

ПАРИТИ[2]. рідк. Гасити (вапно). Вижн., Глиб. *Як ідеш парити вапно, то мусиш руки беречи* (Чорногузи Вижн.). *Вапно траба парити, а поможе нима кому* (Слобідка Глиб). 2. Обробляти парою, кип'ятком. Заг.

ПАРКА, -и, ж., заст. Прикраса у вигляді срібної монети, намисто. Заст., Кельм. *У молодої парка прикрашала чоло, а жінки носили її на шиї* (Подвір'ївка Кельм.). *Були парки такі, як гроші, до чола приставали* (Задубрівка Заст.).

ПАРКАЛЕВИЙ. Ситцевий. Стор., Глиб. *Хочу купити собі паркалеву фусточку, аби була на поли до бураків* (Тисівці Стор.). Див. ще **ПАРКАЛЬОВИЙ**.

ПАРКАЛЬ, -ю, ч., текст. Тонка бавовняна тканина, перкаль, ситець. Стор., Глиб., Нов. *Паркаль куштував колис дорого і ни скрізь можна було ді-стати* (Слобідка Глиб.).

ПАРКАЛЬОВИЙ. Перкалевий, ситцевий. Стор., Глиб., Нов. *Сорочки білі, паркальові* (Нові Бросківці Стор.).

ПАРКАНОСИЙ. 1. З плямою білої масті на носі (про тварин). Заст., Кіцм. *Цей песик такий файний, парканосий, ади, йку має цяточку на носі* (Юрківці Заст.). 2. рідк. Кирпатий. Стор. *Парканоса дівка чудна така* (Снячів Стор.). Див. ще **ПЕРКОНОСИЙ**, **ПИРКОНОСИЙ** 2.

ПАРКЬ, -и, ж. Частина. Заст., Кіцм., Кельм. *То тритинник лиш роботу свою докладав, а за то брав трету паркь барабулі ци курудзів* (Мусорівка Заст.). Див. ще **ПАРТЬ**.

ПАРНИК, -а, ч. 1. бот. Парило звичайне. Заст. *Коли втомивси, попарь ноги у парнику, станиш зразу свіжий* (Прилипче Заст.). 2. Засклене приміщення для вирощування ранньої розсади, ранніх овочів. Заг.

ПАРНИКИ, -ів, мн. Духова сушарки. Хот. *Сливки с парників май вкусні, як з лозниці* (Малинці Хот.).

ПАРНІВКА, -и, ж. Літня оранка землі, пар. Стор., Глиб. *На парнівці будим сіяти курудзи і фасулі* (Горбівці Глиб.). Див. ще **ПАРИНІВКА**, **ПАРИНА**, **ПАРИНКА**.

ПАРНЯ, -і, ж., заст. 1. У водяному млині тимчасова прибудова для захисту млинового колеса від намерзання. Заст. *Мелник навозив курузиня і робит парню, аби ни замерзло колисо* (Онут Заст.). 2. Приміщення в майстерні, де парять і гнуть дерево для обіддя. Заг. 3. Спека з надмірною вологістю. Заг.

ПАРОВЕЦ, -вца, ч., зв. мн. **ПАРІВЦІ**, -ів. Один із двох зв'язаних докупи сніпків, якими вкривали будівлю. Кіцм. *Типер ніхто вже парівцами не вкриває будинки* (Кіцмань). Див. ще **ПАРОВИЦА**.

ПАРОВИЙ. Запряжений парою коней, парокінний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ми уже купили файну парову фіру сіна* (Михальча Стор.).

ПАРОВИЦА, -і, ж., зв. мн. **ПАРОВИЦІ**, -ц. Один із двох зв'язаних докупи сніпків, якими вкривали будівлю. Заст., Кіцм., Стор. *Пошивач робит паровиці і обтинає їх* (Кіцмань). Див. ще **ПАРОВЕЦ**.

ПАРОХ, -а, ч. Парафіяльний священик. Заг. *А тут був дім нашого пароха* (Вартиківці Кельм.).

ПАРПЛІ, -ів, мн. Захворювання шкіри на голові, лупа. Заст. *Такі маю парплі на голові, що ни знаю, шо робити* (Звенячин Заст.).

ПАРСОНА, -и, ж. Обличчя. Заст., Кіцм., Стор. *На парсону файна дівчина,*

али хто знаї, йка в неї натура (Стара Жадова Стор.).

ПАРСО́НКА, -и, ж., заст. Пасажирський поїзд. Заст., Кіцм., Вижн, Стор., Глиб. *Парсонков поїхали, бо автобусом глота була* (Горбівці Глиб.).

ПАРТАМЕ́НТ, -а, ч. Міська багатокімнатна квартира. Заст. Кіцм., Стор., Глиб. *Типер по селах такі хати будуют, шо най си сховают міські партаменти* (Кам'яна Стор.).

ПАРТАСІ́В, **ПАРДЕСІ́В**, -а, ч., заст. Довгий жіночий жакет, плащ, літнє пальто. Кельм. *Партасів такий, як жакет від кустюма, али довгий, рімний с спідницов* (Козиряни Кельм.). *Пардесів шиют на підкладці* (Ленківці Кельм.).

ПАРТИ́КА, -и (-і), ж. 1. Частина, частка. Глиб. *Ви свої бураки сапайти, а мою партику лишіт* (Горбівці Глиб.). Див. Ще **ПАРКЬ, ПАРТЬ**. 2. Пайка, частина майна. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Як я вженивси, то тато дав мині мою партику поля* (Кам'янка Глиб.). 3. Щастя, удача. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Я шос ни маю партики на худобу* (В.Станівці Кіцм.).

ПА́РТИЯ, **ПА́РТІЯ**, -ї, ж. 1. Бригада, що здійснює ремонт залізничного полотна. Заст., Кіцм., Вижн. *Драйсина повезла партию на Лашківку* (Лужани Кіцм.). 2. Політична організація. Заг. 3. Певна кількість предметів. Заг.

ПАРТІЯ́Н, -а, ч., заст. Робітник, що працює на ремонті залізничного полотна. Заст., Кіцм. *Партіяни вже прийшли з Штефанівки, а ми ще сидимо* (Прилипче Заст.).

ПАРТЬ, -и, ж. 1. Частина від цілого. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Ми скопали зо трету парть, а дві парти й лишилоси* (Шипинці Кіцм.). 2. Пайка, спадщина. Заг. *Тато відділили мині мою парть і сказали: ґаздуй сам* (Слобідка Глиб.). 3. Щастя, доля, удача. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Така ї парть була, шо у світах мала вмерти* (Кам'янка Глиб.). *Донька маї парть на добру худобу* (Ст. Жадова Стор.). *Дай вам, Боже, парть с цеі корови* (Глибока).

ПАРУБІ́Й, -я, заст. Підліток. Заст., Кіцм. *Прифричити собі свого парубія, най ни лізи мині в город* (Заставна). Див. ще **ПАРУ́БОК**.

ПА́РУБОК, -бка, ч. 1. Дитина чоловічої статі. Заг. *Відлучи свого парубка, шо кілько пликаїш його* (Слобідка Глиб.). 2. Молодий нежонатий чоловік. Заг.

ПАРУБО́ЧОК, -чка, ч., бот. Нарцис. Стор. *У нас у городі вже розцвили парубочкі* (Клинівка Стор.).

ПАРУБО́ЧИТИ. Парубкувати. Заг. *Ще ти замалий, шоби парубочити* (Сокиряни).

ПАРУ́Н, -а, ч., рідк. Удар рукою, різкою. Заст. *Я тобі дам паруна, лиш прийдиш мині додому* (Онут Заст.). Пор. **ПА́РИТИ**, **ПАРНУ́ТИ**.

ПАРФУНЕ́НИЙ. Надушений парфумами. Заст., Кіцм. *Цей парубок фист парфунений* (В.Станівці Кіцм.).

ПАРФУ́НИ, -ів, мн. Духи, одеколон-парфуми. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Коли купували парфуни?* (Черепківці Глиб.). *У неї є які хоч парфуни* (Борівці Кіцм.). Див. ще **ПЕРФУ́НИ**, **ПИРФУ́НИ**,

ПАРФУ́НИТИ. Обприскувати, напахчувати парфумами. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Мала стала коло люстра і парфунит голову* (Стара Жадова Стор.). Див. ще **ПАРФУНУВА́ТИ**

ПАРФУ́НИТИСИ. Обприскуватися, напахчуватися парфумами. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Сок. *Йде на баль, то парфунитси найліпшими*

парфунами (Кам'янка Глиб.). Див. ще **ПАРФУНУВА́ТИСИ (-СА)**.

ПАРФУНУВА́ТИ. Обприскувати, напахчувати парфунами. Сок. *На́що то дити́ну парфунува́ти?* (Молодове Сок.).

ПАРФУНУВА́ТИСИ (-СА). Хот., Кельм., Сок. *Я ни лю́б'ю парфунува́тиси, ни лю́б'ю, як то від ме́ни чу́ти* (Пашківці Хот.). *Типе́р ко́жда ді́вка парфуну́їса* (Волошкове Сок.).

ПАРФУ́НЧІК, -а, ч., бот. Матіола. Глиб. *Цеї висни́ насіялам бага́то парфу́нчіків* (Горбівці Глиб.).

ПАРХАТИ́НЄ, -я, с. 1. Гнійні рубці, струпи. Кіцм., Стор. *То ще́ня бу́ло всьо у пархати́ню, а Ште́фка віходила, вігоїла, ади́ яки́й псиско* (Лужани Кіцм.). 2. Вибраковані тварини, відходи зерна тощо. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Віда́й, с це́го пархати́ня ніко́ли ни бу́ди свині́* (Шубранець Заст.). *Шо мині́ с то́го зирна́, як то саме́ пархати́ня?* (Коритне Вижн.).

ПА́РХИ, -ів, мн. 1. перен. Борги. Заст., Кіцм., Нов. *Ні́як ни мо́жимо ві́ти с цих па́рхів* (Хливище Кіцм.). 2. Заразне захворювання шкіри. Заг.

ПАРЦИ́ЛЯ, -і, ж. Ділянка землі, наділ, що з'явився внаслідок парцеляції великого земельного масиву. Заст., Кіцм. *Як ти пас коро́ву, шо вона́ наробила шко́ди у парци́лях?* (Старосілля Кіцм.).

ПАРШИ́ВКА, -и, ж. 1. Хвора пархами, квола, непоказна тварина (вівця, коза). Кіцм., Глиб. *Я с цеї парши́вки ні́би ма́ю йкийс профі́т, як з неї вся во́вна облізла?* (Слобідка Глиб.). 2. лайл. Гидка, погана людина. Заг.

ПАРШИ́К, ПАРШЕ́К, -а, ч., згруб. 1. Хвора пархами, квола, непоказна тварина. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *То ни ло́шє, а йкийс парше́к гидки́й* (Старосілля Кіцм.). Див. ще **ПАРШИ́ВКА**. 2. лайл. Поганець, негідник. Заст., Кіцм. *Ото́ ни люди́на, а йкийс парши́к* (Онут Заст.).

ПАРШУ́К, -а́, ч. 1. Лайл. Поганець, негідник. Заст., Кіцм. – *Куди́ преш, паршу́ку? – ка́жу я до кривдника* (Гаврилівці Кіцм.). 2. Хвора на пархи тварина. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Я ни дав би за тако́го паршука́ і де́сіть рублів, ни то шо со́рок* (Михальча Стор.). Див. ще **ПАРШИ́К**.

ПА́РЯНКА, ПА́РЄНКА, ПА́РИНКА, -и, ж. 1. Корм для худоби із суміші січки і парених висівків чи комбікорму. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Ві́ниси цебе́р с па́рянков корові* (Бобівці Стор.). 2.Рідка кукурудзяна каша. Стор. *Ану́, звари́ па́рянки псо́ви* (В.Кучурів Стор.).

ПАС[1], -а, ч., заст., рідк. Паспорт. Заст., Кіцм., Глиб. *Сіка пас уже́ вібрала ї́хати до си́на* (Слобідка Глиб.). *С Кана́ди коли́ хто виртавси до кра́ю, то каза́ли пас* (Товтри Заст.).

ПАС[2], -а, ч. 1. Смуга (у тканині). Глиб., Нов., Хот. *На зубо́н бра́ли мате́рію с па́сами* (Чорнівка Нов.).2. Ремінь, пояс. Заг.

ПАСАЖЕ́РКА, -и, ж., заст. Глиб. Пасажирський поїзд. *Ході́м май бо́рші, аби́ пасаже́рку не впізни́ти* (Черепківці Глиб.).

ПАСИМКУВА́ТИ. Видаляти бічні пагони, пасинкувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Сиго́дни хо́чу куру́дзи пасимкува́ти і в грідка́х да́ти ряд* (Заволока Стор.). *Коли́ дру́гий раз сапа́ю куру́зи, то й па́симки рубаю - пасимку́ю* (Снячів Стор.).

ПАСИНКУВА́ТИ. 1. Зміцнювати надломлену балку, тріснутий дерев'яний брусок. Заг. *Одну́ ла́ту мо́жна пасинкува́ти, аби́ моцні́ша бу́ла і ни гра́ла* (Юрківці Заст.). 2. Нарощувати дерев'яний стовп іншим матеріалом, щоб запобігти його гниттю. Заг. *А шо,*

пасинкувати слуп, то така велика робота? Прикрутив пасинок і всьо (Камя'на Стор.).

ПАСИНОК, -нка, ч. 1. перен. Шматок дерева для з'єднування і скріплення двох кінців переламаного стовпа чи балки. Заст., Кіцм. *Вломивси журавель коло криниці – мусю шукати пасинок, аби сточити його* (Онут Заст.). 2. Дерев'яний брус; залізобетонна балка, сталева рейка або швелер, що ним нарощують нижню частину дерев'яного стовпа, призначену для закопування в землю. Заг. *До дерев'яних стовпів від світла, шоб вони ни гнили, прикручуют пасинки і аш тогди закопуют у землю* (Долиняни Хот.). 3. Нерідний син. Заг. 4. Бічний паросток. Заг.

ПАСІЙОННИЙ. Гарячий, неврівноважений, гнівливий. Кельм., Хот., Сок. *Хіба ти ни знаїш, який він пасійонний?* (Рукшин Хот.).

ПАСІРШАЙН, -а, ч. **ПАСІРШАНЬ**, -я, ч., заст., рідк. Паспорт. Заст., Кіцм. *А мині, старому, конче вібирати пасіршань, що я кудас їду?* (Валява Кіцм.). Див. ще **ПАС**[1].

ПАСІЯ, -ї, ж. Гнів. Лють. Заст., Кіцм., Хот., Кельм., Сок. *Такої пасії було, шо ни знати, шо був би зробив* (Комарове Кельм.). *Най на теби ни находит пасія* (Митків Заст.).

ПАСКАРЬ, -я, ч. 1. орн. Річкова чайка. Стор., Глиб. *Паскарь робит гніздо на острівцах, де ніхто ни ходит* (Клинівка Стор.). 2. заст., рідк. Легкий одномісний човен, який використовують тільки для ловлі риби. Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Човен великий, а паскарь лиш на одного рибака* (Глинниця Кіцм.). 3. заст. Рибалка. Кіцм., Нов. *Два паскарі пливут рядом на двох чобаках за водов і обидва тримают у воді ту саму сіть – оден лівов руков, а другий – правов* (Біла Кіцм.).

ПАСКАРИК, -а, ч. Рідше **ПАСКАРЬ**, -я, ч. 1. Легкий одномісний човен, який використовують тільки для ловлі риби. Кіцм., Нов. *Паскарик – то чобака лиш на одного паскаря, а другий паскарь пливе у другі чобаці* (Дубівці Кіцм.). 2. зменш.-пестл. до **ПАСКАРЬ**. Рибалка. *Паскарик за три-штири кіломитри, що йде за водов, можи ни раз та й ни два скупатиси* (Лужани Кіцм.).

ПАСКІВНИК, -а, ч. Пасовище. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Наші худоба пасе на пасківнику* (Борівці Кіцм.).

ПАСКІНЬ, -я, ч. Дерев'яний клин, яким коса в наперстку кріпиться до кісся. Хот. *Можи, того коса хляпає, шо паскінь лехко забитий* (Долиняни Хот.). Див. ще **ПАСКЛИН**.

ПАСКЛИН, -а, ч. Дерев'яний клин, яким коса в наперстку кріпиться до кісся. Заст., Кіцм., Нов., Кельм., Хот., Сок. *Пасклин у наперстку притискає п'єтку коси до кісє* (Дорошівці Заст.). *Робив пасклин, а він розколовса* (Коболчин Сок.). Див. ще **КЛИНПАС**, **ПАСКІНЬ**.

ПАСМАТИЙ. Смугастий. Заст., Кіцм. *Цеї зими віткалам пасмату верeню* (Онут Заст.).

ПАСТАЙКА, -и, ж., зв. мн. **ПАСТАЙКИ**, -йок. 1. бот. Сорт квасолі, яку споживають переважно молодою – в стручках; стручки такої квасолі. Заг. *Пастайки добри ростут на тичині* (Владична Хот.) 2. Страва з такої квасолі. Заст. Хот., Кельм. *У робітний день варя борщ, барабулю, пастайки* (Боянчук Заст.). Див. ще **ЛОПАТКИ**.

ПАСТАРЬКА, -и, ж., бот. 1.Сорт квасолі, яку споживають переважно молодою – в стручках; стручки такої квасолі. Хот. *Пастарьки добри варити, поки ни мают лича* (Малинці Хот.). 2. Страва з такої квасолі. Хот. *Пастарьки*

у смитані або с часником ідут як друга страва (Дністрівка Хот.). Див. ще **ПАСТАЙКИ, ЛОПАТКИ**.

ПАСТАЯ, -ї, ж. 1. бот. Сорт квасолі, яку споживають переважно молодою – в стручках. Вижн., Стор. *Приниси тичиня до пастай* (Бобівці Стор.). 2. Страва з такої квасолі. Вижн., Стор. *Фаліт пастаї, як хочіте, я їх ни дужи люб'ю*. Див. ще **ПАСТАЙКА, ЛОПАТКИ**.

ПАСТЕЛІМОН, -а, ч., зв.мн. **ПАСТЕЛІМОНИ**, -ів, бот. Айстри. Хот. *Нарви пастелімонів до хати* (Перебиківці Хот.).

ПАСТЕЛА, -и, ж., мед. Таблетка. Глиб. *Вже всєких пастелів пила, а голова ни пиристає боліти* (Турятка Глиб.).

ПАСТИ. Пастися. Заг. *Моя корова пасе ціле літо на млаці* (Заставна).

ПАСТІВНИЙ. Придатний для випасання худоби. Кіцм., Вижн. *Мало лишилоси пастівного зарінку, бо одно пішло під кар'єр, а друге вода замулила* (Іспас Вижн.).

ПАСТІВНИК, -а, ч. Пасовисько. Заст., Кіцм., Стор. *Вліті худобу пускаєм на пастівник, аби лиш ни стояла у стайни* (Нові Бросківці Стор.).

ПАСТУШКА, -и, ж., орн. Вид птаха, пастушок. Глиб., Нов. *Пастушка завши крутиси коло худоби* (Слобідка Глиб.).

ПАТА, -и, ж., рідк. Пляма. Кіцм., Глиб. *Ни годна відопрати пату на спідници* (Брусниця Кіцм.). *Чо в теби такі пати по лицу?* (Кам'янка Глиб).

ПАТАТИЙ. 1. Який має на собі плями, плямистий. *Нова сорочка, а вже патата* (Брусниця Кіцм.). 2. Рябий. Глиб. *Аді, йка патата стала у лице* (Черепківці Глиб).

ПАТАШКИ, -ів, мн. Пристрій до воза, рама з дрючків, яку накладають зверху на кошик, щоб більше взяти сіна, соломи тощо. Хот., Кельм. *Ни буди паташків, ви ни пиривезете ці снопи й за день* (Козиряни Кельм.).

ПАТЕЛЬКА, -и, ж. Сковорода. Стор., Глиб., Хот. *Чорна пателька май добра, бо в ні так ни пригораї барабуля* (Давидівка Стор.). Див. ще **ПАТЕЛЯ, ПАТЕЛЬНЯ, ПАТЕРНЯ**.

ПАТЕЛЬНЯ, -і, ж. 1. Сковорода. Заг. *У пательни я роб'ю с солонини с цибульов запрашку до зупи* (Давидівка Стор.). 2. Бляшана форма, лист для випікання хліба, пирогів. Заст., Хот., Кельм. *У пательнех підійшов хліб, траба вже саджєти в піч* (Прилипче Заст.). Див. ще **ПАТЕЛЬКА, ПАТЕЛЯ, ПАТЕРНЯ**.

ПАТЕЛЯ, -і, ж. Сковорода. Стор., Глиб. *Клади барабулю у пателю, най пражиси* (Черепківці Глиб.). Див. ще **ПАТЕЛЬНЯ, ПАТЕЛЬКА, ПАТЕРНЯ**.

ПАТЕНТ, -а, ч. Кнопка (до одягу, білизни).Вижн. *Чогос ці патенти ни тримают ніц* (Карапчів Вижн.).

ПАТЕРНЯ, -і, ж. Сковорода. Стор. *Возьми патерню та й спраж скілка їєц* (Великий Кучурів Стор.). Див. ще **ПАТЕЛЯ, ПАТЕЛЬНЯ. ПАТЕЛЬКА**.

ПАТИК, -а, ч. Різка, хворостина. Заг. *Бери який патик у руки і віжини гуси на Ростоку* (Старосілля Кіцм).

ПАТИМА, -и, ж. мед. Епілепсія. Глиб. *Сирота, до того ші патиму маї* (Турятка Глиб).

ПАТИНА,-и, ж., зв.мн. **ПАТИНИ**, -ів, заст., рідк. Ковзани. Стор., Глиб. *Коли то було, а він ші дотепер памнітаї, як ховзавси на патинах і впав* (Нові Бросківці Стор.).

ПАТИНОК, -нка, ч., зв. мн. **ПАТИНКИ**, -ів. Тапок. Глиб. *Купилам нові патинки, в хаті ходжу у патинках* (Кам'янка Глиб.).

ПАТИЧОК, -чка, ч. 1. зменш. до **ПАТИК**. Хворостинка. Заг. *Хоть би пару сухих патичків, аби на роспал було* (Михальча Стор.). ***Брати когос на**

патички. Глузувати з когось, насміхатися над кимсь. Заг. *Ти хочиш мине такого старого на патички брати* (Чортория Кіцм.).

ПАТИЧЯ, -я, с., зб. 1. зб. до **ПАТИК**, хворост. Заг. *Цему патичю нима місця, шо воно тут?* (Козиряни Кельм.). 2. Сухе бадиля бур'янів. Заст., Кіцм. *Піди візбирай по городі патичя, бо треба копати* (Онут Заст.).

ПАТІНИ, -ів, мн. Ковзани. Глиб. *Типер хлопці на патінах їдут, на лижах – усьо мают* (Горбівці Глиб.). Див. ще **ПАТИНА**.

ПАТІЧКА, -и, ж., орн. Вид дрібних рябих курей. Хот. *У Хутіні на ярмарку виділам патічки* (Білівці Хот.).

ПАТЛАДЖАН, -а, ч. бот., рідк. Помідор (рослина і плід). Хот., *Сей год на патладжанах кинулиси йкіс чорні плями* (Ярівка Хот.). Див. ще **ПАТЛАДЖАНА, ПАТЛАДЖАР, ПАТЛАДЖЕРА, ПАТЛАДЖЕЛА, ПАТЛАЖАН, ПАТЛАЖАН, ПАТЛАЖЕЛА**.

ПАТЛАДЖАНА, -и, ж., бот. Помідор (рослина і плід). Хот. *Взяла росади патладжанів та й дурно, бо шос їх поїло* (Рашків Хот.). Див. ще **ПАТЛАДЖАН, ПАТЛАДЖАР, ПАТЛАДЖЕРА, ПАТЛАДЖЕЛА, ПАТЛАЖАН, ПАТЛАЖАН, ПАТЛАЖАНА, ПАТЛАЖЕЛА**.

ПАТЛАДЖАР, -а, ч., бот. Помідор (рослина і плід). Кіцм., Глиб., Стор. *Ти любиш свіжі патладжари?* (Снячів Стор.). Див. ще **ПАТЛАДЖАНА, ПАТЛАДЖЕРА, ПАТЛАДЖЕЛА, ПАТЛАЖЕЛА**.

ПАТЛАДЖЕРА, ПАТЛАДЖЕЛА, -и, ж., бот. Помідор (рослина і плід). Глиб. *Скоро достигнут патладжели* (Кам'янка Глиб.). *Маю с собов дві патладжери і кавалок хліба* (Турятка Глиб.).

ПАТЛАЖАН, -а, ч., бот. Помідор (рослина і плід). Кельм. *Наквасила цілу бочку чірвоних патлажанів на зиму* (Комарова Кельм.). Див. ще **ПАТЛАДЖАН, ПАТЛАДЖАР, ПАТЛАДЖАНА, ПАТЛАДЖЕРА, ПАТЛАДЖЕЛА, ПАТЛАЖЕЛА**.

ПАТЛАЖАНА, -и, ч., бот. Помідор (рослина і плід). Хот. *Посадила триціть корчів патлажанів* (Грозинці Хот.). Див. ще **ПАТЛАДЖАН, ПАТЛАДЖАНА, ПАТЛАДЖАР, ПАТЛАДЖЕРА, ПАТЛАЖЕЛА**.

ПАТЛАЖЕЛА, -и, ж., бот. Помідор. Глиб. *Сего року погнили патлажели* (Турятка Глиб.). Див. ще **ПАТЛАДЖАН, ПАТЛАДЖАНА, ПАТЛАДЖАР, ПАТЛАДЖЕНА, ПАТЛАДЖЕРА, ПАТЛАЖАЛА**.

ПАТОРІЧ, ПАТОРОЧ, -и, ж. 1. Неприємна пригода. Заст., Кіцм., Вижн. *За свої житє мав лиш одну паторочь* (Карапчів Вижн.). *У дорозі траф'яїси усіляка паторіч* (Дубівці Кіцм.). 2. Клопіт, неприємність. Заст., Кіцм. *Вилику малам паторочь з дитинов* (Хлівище Кіцм.). 3. Сварка, ворожнеча. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Маю вилику паторочь с своїм сусідом за межу* (Борівці Кіцм.).

ПАТРАВКА, -и, ж., кул. Підлива з пережареної пшеничної муки, кип'яченої сметани. Вижн., Стор. *Зарізала кугута, то буди зупа, а до мняса зроб'ю потравку* (Карапчів Вижн.). *Я ни хочу цих котлетів с патравков* (Стара Жадова Стор.).

ПАТРОН, -а, ч. і мн. **ПАТРОНИ**, -ів. 1. Святий, що вважається покровителем людини, яка носить його ім'я. Заг. ***Робити патрона**. Справляти іменини. Заг. *Сусід на Василє такого патрона робив, шо ну!* (Борівці Кіцм.). *Він Петро, і патрона робили на Петра* (Снячів Стор.). 2. Іменини. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Треба купити дарунок, бо маю іти на патрони* (Товтри Заст.).

ПАТРО́НА, -и, ж. З'єднані в одне ціле гільза з пороховим зарядом та капсуль із запальником і куля чи дріб, набій, патрон. Заст., Кіцм., Стор. *Хло́пці найшли́ німе́цку патро́ну і хо́чут стріля́ти* (Михальча Стор.).

ПАТРОНУВА́ТИ. 1. Гуляти на іменинах. Заст., Стор., Глиб. *Ми йдимо́ патронува́ти, а ви тут поглідайте за ха́тов* (Черепківці Глиб.). 2. Здійснювати опікунство над сиротою. Заг.

ПА́УЗА, -и, ж., заст. Перерва між уроками в школі. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Як лиш па́уза настає́, так ді́ти всі з мняче́м* (Стара Жадова Стор.). *На па́узі прибіжи́ додо́му* (Карапчів Вижн.).

ПА́УКА, -и, ж., орн., заст., рідк. Сова. Хот. *На сову́ то каза́ли па́ука, молоді́ ка́жут сова́* (Атаки Хот.).

ПАУ́НКА, -и, ж. Велика барвиста хустка з візерунками, що нагадують пір'я павича і блискучою ниткою та бахромою. Кіцм., Вижн., Глиб. *Як жени́лам си́на, то діста́ла в дар пау́нку* (Горбівці Глиб.). Див. ще **ПАВУ́НКА**[2].

ПАУРЄ́ТА, -и, мн. Бакенбарди. Заст., Кіцм., Глиб. *Васи́ль запусти́в паурє́та і ходи як опу́дало* (Валява Кіцм.). Див. ще **ПАВУРЄ́ТА**, **ПАВУРИ́ТА**.

ПАХА́, -и, ж., анат. Пахва. Заст., Кіцм., Вижн., Хот. *Купи́в чоловік костю́м, та віде́й, бу́ди відпро́дувати, бо ти́сни піджак під па́хами* (Ярівка Хот.).

ПА́ХАНЯ, -я, с. Нюхання. Заст., Кіцм. *Нарву́ квіто́к для па́ханя* (Онут Заст.).

ПА́ХАТИ. Нюхати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Я би раз у раз па́хала білу піво́нію, так си́льно лю́б'ю!* (Ревне Кіцм.).

ПА́ХКАТИ, док. **ПА́ХНУТИ**. 1. Стріляти, застрелити. Заст., Кіцм., Глиб. *Це́ї зими́ хтос па́хнув старо́го зу́бра* (Горбівці Глиб.). *Кум ча́сом па́хкає за́йці з сво́ї вира́нди* (Тарашани Глиб.). 2. Бити, стукати, вдаряти. Кіцм., Глиб. *Я скрути́в казе́ту у тру́бку і па́хнув по суму́ці* (Ставчани Кіцм.).

ПАХНОТА́, -и, ж. Сильний приємний запах, аромат. Заст. *Покла́лам у ха́ті любистку, а від не́го така́ пахнота́, аж затягаї* (Онут Заст.).

ПАХНЮ́ЧИЙ. Пахучий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Цвіт я́блуні ду́жи пахню́чий* (Атаки Хот.). Див. ще **ПАХНЮ́ЩИЙ**.

ПАХНЮ́ЩИЙ. Пахучий. Заст., Кіцм., Глиб., Кельм. *Майови́й мід май пахню́щий* (Дорошівці Заст.).Див. ще **ПАХНЮ́ЧИЙ**.

ПА́ХМУРНИЙ. Хмарний. Хот., Кельм., Сок. *Уче́ра було так файно, а со́дня похму́рний день* (Комарове Кельм.).

ПА́ХТОРИТИ. 1. Доглядати, пильнувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *За цев мало́в тра́ба па́хторити, би дес ни впа́ла* (Кам'янка Глиб.). 2. Слідкувати, стежити. Кіцм., Вижн., Стиор., Глиб., Нов. *Я давно́ па́хторю за таки́ми ку́ртками* (Карапчів Вижн.). 3. Вистежувати, підстерігати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ади́, як кіт па́хторит за горобця́ми* (Ревне Кіцм.).

ПАХТУВА́ТИ, арх. Арендувати. Глиб. *Пан пахтува́в субі́ зе́мню у ста́ті* (Слобідка Глиб.).

ПАЦЕ́НИЙ. 1. Який, мав неприємність, зазнав прикрощів, пережив горе. Заг. *Я с чужи́ми грі́шьми уже́ паце́ний – гро́ші тра́ба переда́вати при сві́дках* (Ошихліби Кіцм.). *Свати́ від вогню́ паце́ні, вони́ ни змо́жут помощи́* (Коритне Вижн.). 2. Який знає життя, бувалий. Заг. *Паце́ний чоловік то́го би ни зроби́в* (Турятка Глиб.). **Ни пита́й уче́ного, а пита́й паце́ного* (Кам'янка Глиб.).

ПАЦЄ́, -єти, с. 1. Порося. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Пацє́ до́бри трима́ти, бо воно́ їст шо попа́ло* (Киселів Кіцм.). *Ми кажемо лоше́, пацє́, а*

підіт у Брідок – там лоша, паця (Заставна). 2. Перен., жарт. Дитя, дитина. Заг. *А ти чо си смієш, мамине паце?* (Звенячин Заст.).

ПАЦИТИ, рідше **ПАЦИТИ**, док. **ПОПАЦИТИ**. Зазнавати лиха, переживати неприємні пригоди, страждати. Заг. *Левонтій того року попацив був каліцтво у Гільчу* (Старосілля Кіцм.). *Шо колис люди пацили всего у ту война!* (Ржавинці Заст.). *С цими ранами він водно паци біду* (Стара Жадова Стор.). ***Хто сам пацив, той другим ни віри*** (Рідківці Нов.). ***Ни будиш пацити, ни меш знати*** (Юрківці Заст.). 2. Терпіти, страждати. Заг.

ПАЦИК, -у, ч. Коло чи предмет, біля якого жмурить "ловець", переважно при грі в піжмурки, і після дотику до яких втікач звільняється від переслідування. Заг. *Колис годна була бігати, перша добігала до пацику, і ніхто мине не міг наздогнати* (Пригородок Хот.).

ПАЦИКАНКА, -и, ж. Піжмурки (дит. гра). Кельм. *Гай будим гратиса в пациканки* (Лукачівка Кельм.).

ПАЦИКАТИСИ (**-СА**), док. **ПАЦИКНУТИСИ** (**-СА**). Забігати в коло, торкатися рукою пацику і цим звільнятися від переслідування "ловця". Заг. *То оден ловит, а всі решта біжут до пацику пацикатиси* (Старосілля Кіцм.).

ПАЦЮКОВАТИЙ. Безсоромний, безчесний. Заст., Кіцм. *Він таки добри пацюковатий, бо як позичів у мени ще тогід гроший, то й согодни ни віддає* (Хлівище Кіцм.).

ПАЦЯТИ, дит. Спати. Заст., Кіцм. *Гай, пацяй, бо прийди баба і забере тибе в торбу* (Киселів Кіцм.). *Паці, синку, паці* (Мусорівка Заст.).

ПАЦЬОРКА, -и, ж., зв. мн. **ПАЦЬОРКИ**, -ок/-ів. 1. Намисто з бісеру. Заг. *Люб'ю, як на шиї файні пацьорки* (Малинці Хот.). 2. Торочки. Заг. *Хочу купити скатерть з пацьорками, али ніяк ни збируси* (Кам'янка Глиб.). 3. Обірвані краї одягу, нитки з тканин і трикотажних виробів. Заг. *Так повічовгувала рукави на ліктях, аж пацьорки вися* (Шипинці Кіцм.). 4. Перен. Жаб'яча ікра. Кельм. *С цих пацьорків скоро будут пуголовки* (Братанівка Кельм.).

ПАЦЬОРКОВИЙ. Зроблений з бісеру. Заст. *Колис кавалєри ходили у пацьоркових краватках* (Звенячин Заст.).

ПАЧА, -і, ж., зв. мн. **ПАЧІ**, -ів. Легке літнє взуття, виплетене з вовняних ниток чи валу. Заст., Кіцм., Стор. *Колис носили люди пачі, а типер такі красні тапочки віроб'єют, шо варта гроші* (Хлівище Кіцм.). *Я вплила бабці пачі, буди легше ходити* (Стара Жадова Стор.).

ПАЧКА, -и, ж. 1. Невеликий дерев'яний ящик, скринька. Заг. *Віпарю пачку від сала* (Заставна). 2. Коробка. Заг. *Дай мині пачку сирників* (Перебиківці Хот.). 3. Кладка з рубаних колод. Глиб. *Ми тралювали згори бутуки, а вдолині складали пачки* (Горбівці Глиб.).4. Невеликий пакет чого-небудь. Заг.

ПАЧКУВАТИ. Складати колоди у пачки. Заст., Глиб. *Кінчеймо трулювати, а вітак пачкувати будимо* (Горбівці Глиб.).

ПАЧУСКИ, -сок, мн. Другосортне прядиво, пачіски. Заг. *Коли ручайку кидати на дерьгавку, то здерьгуютса пачуски* (Козиряни Кельм.).

ПАША, -і, ж. 1. Сухі корми для худоби – сіно, солома, стебла кукурудзи. Заг. *Маю паші доста, думаю, шо на цу зиму стане* (Стара Жадова Стор.). 2. Трава на пасовищі, саме пасовище. Заг.

ПАШІРШАЙН, -а, ч., заст., рідк. Паспорт. Глиб. *Як їхали у чужий край,*

то траба було вібирати паширшайн (Слобідка Глиб.). Див. ще **ПАС, ПАСІРШАЙН**.

ПАШНИЙ. 1. Зарослий травою, придатний для паші. Заг. *Цего року стерні май пашні, як вторік* (Чепоноси Хот.) 2. Багатий вмістом сухих трав, повживних для тварин. *Про околоти кажут, шо вони пашні, про солому, як у хлібах було багато трав* (Васловівці Заст.).

ПАШНИСТИЙ. Багатий вмістом сухих трав, поживних для тварин. Заст. *Ячмінка така пашниста, шо можна кидати корові в ясла* (Онут Заст.).

ПАЮХ, -у, ч. Лист, в якому росте качан кукурудзи. Стор., Вижн. *Дай корові паюхів їсти* (Мілієве Вижн.).

ПАЮШИНІ, -я, с. Листя, в якому ростуть качани кукурудзи. Стор. *Ми злупили курузи, а то паюшині даємо товарітам* (Стара Жадова Стор.).

ПЕЙСА, -ів, мн. Бакенбарди, пейси. Кіцм., Хот., Кельм. *Чо запустив такі здорові пейса, як рабін?* (Білівці Хот.).

ПЕЙСАК, -а, ч., рідк. Єврей. *Я виділа її чоловіка – файний пейсак* (Заволока Стор.).

ПЕЙСАЧ, -а, ч. Чоловік з великими пейсами, якими він виділяється з-поміж інших. Заг. *Як кажут бородач, носач, пейсач, плехач, то це вже не дужи файно* (Тарашани Глиб.).

ПЕКЛЬОВИЙ. Який має відношення до питлю. Нов. *Муку сіют пекльовимситом* (Шишківці Нов.). Див. ще **ПИТЛЬОВИЙ**.

ПЕЛЕНКА, -и, ж. Пелюшка. Заг. *На цу дитину пеленок ни настачити* (Лукачівка Кельм.). *Пелінки уже вісохли* (Волошкове Сок.). Див. ще **ПЕЛІНКА, ПИЛИНКА, ПИЛІНКА**.

ПЕЛЕНКУВАТИ. Загортати в пеленки, пеленати. Заг. *Кожда дівка має знати пеленкувати дитину* (Владична Хот.).

ПЕЛЕХИ, -ів, мн. Довге неохайне волосся. Заг. *Шос роби с своїми пелехами, таже ти дівчина* (Шипинці Кіцм.).

ПЕЛЕХАЧ, -а, ч. Чоловік з довгим скуйовдженим неохайним волоссям. Заг. *А ви мині скажіт, шо ліпши – пелехач ци лисий?* (Шубранець Заст.).

ПЕЛІНКА, -и, ж. Пелюшка. Глиб. *Як учара Ноця в пелінках була* (Горбівці Глиб.). Див. ще **ПЕЛЕНКА, ПИЛИНКА, ПЕЛІНКА**.

ПЕЛНИК, -а, ч. Напилок. Глиб. *Навіть пелника нима коло цеї хати* (Турятка Глиб.). Див. ще **ПИЛНИК**.

ПЕЛЮСТКА, -и, ж. 1. Одна з тонких мотузок, з яких плетуть товсту вірьовку. Заст., Кіцм. *Уплів постоaccess ронок у три пелюстці* (Борівці Кіцм.). 2. Валок тіста, з якого сплітають вінок на калач. Заст., Кіцм., Хот. *Дай мині кусочок пелюстки, най покушаю, шо то за колач* (Долиняни Хот.). 3. Пасмо волосся, пучок осоки чи соломи або іншого матеріалу, з якого плетуть косу. Заг. *Дівчєта, як звикле, плитут кіски у три пелюстці* (Старосілля Кіцм.). 4. Окремий листок квітки. Заг. Див. ще **ПИЛЮСТКА**.

ПЕНД, -у, ч. Ляк. Глиб. ***Дати пенду**. Налякати. Глиб. *Хотіла іти туди, та нима як, бо кума дала би пенду мині добри* (Черепківці Глиб.).

ПЕНДИТИ. 1. Швидко гнати (переважно худобу, домашню птицю) Заг. *Ни пинди корову, бо ші скине телє* (Старосілля Кіцм.). 2. Гнатися, переслідувати. Заг. *Сторож шомага пендив за тими шибениками аж до гостинцу* (Васловівці Заст.). Див. ще **ПИНДИТИ**.

ПЕНЬГАТИ. Ходити по-старечому, пересилюючи втому. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Мама ще*

пеньгают коло хати, а неньо гет ослабли (Стрілецький Кут Кіцм.).

ПЕНТА, П'ЄНТА –ів, мн. П'яти. Кіцм. *Так ударив, шо лиш пента було видко* (В.Станівці Кіцм.). ***Збити п'єнта. *Ударити в п'єнта**. Пропасти, загинути. *Шос кнюсів цей кінь та ударив у п'єнта* (Верхні Станівці Кіцм.). Див. ще **ПИНТИ, ПІНТА**.

ПЕНДЮР, -а, ч., заст. 1. Свинячий сечовий міхур. Заст. *Вирізували пендюр і давали дітим, а діти надували і грали ним як м'ячем* (Баламутівка Заст.). 2. Капшук для тютюну із висушеного свинячого міхура. Заст. *Загубивим пендюр с тютюном і гину курити* (Онут Заст.). 3. Перен. Огрядна людина. Заст. *Я с тим пендюром і говорити не хочу* (Юрківці Заст.).

ПЕНДЮРИК, -а, ч., перен., жарт. Товстенький хлопчик. Заст. *Ади, йкий малий пендюрик бігає по надворю* (Онут Заст.).

ПЕНЬКАТИ, док. **ПЕНЬКНУТИ**. Бити, вдарити, штовхати, штурхати ногою. Заг. *Діти пенькают хліб, а стара ніби ни видит то* (Чорториия Кіцм.). *Це телі пенькнуло, то дитина политіла аш під скіну* (Клинівка Стор.).

ПЕПИНА, -и, ж., бот. Сорт яблук, пепінка. Заг. *Пепина довго стоїт і аромат стійкий має* (Чорногузи Вижн.).

ПЕПНИТИ. Возитися, вовтузитися. Глиб. *Чем маїш пепнити коло шитя, ліпши купи собі готове* (Турятка Глиб.).

ПЕРВИЙ. 1. Двоюрідний. Заг. *Іленка і Кольцьо приходя собі перві, бо мами їх рідні сестри* (Рідківці Нов.). *Маминого брата син то є мій первий брат, а донька – перва сестра* (Кам'янка Глиб.). 2. Перший. Нов., Хот., Сок., Кельм. *На первий раз прощаю тобі вину* (Лукачівка Кельм.).

ПЕРВИРЦИ, незм. ***Йти первирци**. Бігати, пустувати, ходити перевертом. Заст., Кіцм. *Цілий день ці діти йдут первирци* (Хлівище Кіцм.). Див. ще **ПЕРЕВЕРЦИ**.

ПЕРВІНКА, -и, ж. Корова з першим телям, первістка. Кіцм. *Первінка моя корова, то дає не багато молока* (Шипинці Кіцм.).

ПЕРВОЛІТКА, -и, ж. Первістка. Заст. *Корова з першим телям називаїси перволітка* (Онут Заст.). Див. ще **ПЕРВІНКА**

ПЕРЕАНАЧЕНИЙ, дієприкм. до **ПЕРЕАНАЧИТИ**. Змінений. Кіцм., Стор. *А вовк переаначеним голосом кличи козенєта* (Стрілецький Кут Кіцм.).

ПЕРЕАНАЧУВАТИ, док. **ПЕРЕАНАЧИТИ**. Змінювати, переінакшувати. Кіцм. *Я переаначила той узір, шо є у Домни на втиравнику* (Нові Драчинці Кіцм.). Див. ще **ПЕРЕІНАЧУВАТИ**.

ПЕРЕБАБРУВАТИ, док. **ПЕРЕБАБРАТИ**. Заг. 1. Нівечити, робити непридатним. Заг. *Ви ни перебабруйти ягоди, бо хто після вас їх купит* (Біла Кіцм.). *Юлько, чо перебабрала студінец та й ни їш?* (Ярівка Хот.). 2. Неакуратно, недбало виконати якусь роботу. Заг. *Перебабрав леда як-нибуть і кажи, шо вже вісапав* (Горбівці Глиб.).

ПЕРЕБАКЕРЮВАТИ, док. **ПЕРЕБЕКЕРИТИ**. 1. Одягати головний убір на один бік голови, набакир. Заг. *Малий, то малий, але ади як перебекерив капилюшину* (Старі Драчинці Кіцм.). *Хлопці перебакерили шапки і йдут на вісіля* (Атаки Хот.). 2. ірон. *Невдало скласти котицю чи стіг, перехилити верх*. Заг. *Мой, ни перебакерюй так верьх, бо острова впади* (Шубранець Заст.).

ПЕРЕБАКЕРЮВАТИСИ, док. **ПЕРЕБАКЕРИТИСИ**. Перехилятися, пересуватися, заношуватися (про взуття)

на один бік. Кіцм., Хот. *Чос копиця перебакериласи, коби ни впала* (Хлівище Кіцм.).

ПЕРЕБАКИРУВА́ТИ, док. до **БАКИРУВА́ТИ**. Перебайдикувати. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Він літо перебакирував, а типер най кладе зуби на полицу* (Онут Заст.).

ПЕРЕБАНДАЖО́ВАНИЙ, ПИРИБАНДАЖО́ВАНИЙ. Перебинтований. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Стор., Нов. *Вайльо, яка в него голова пирибанджована, аш страшно* (Великий Кучурів Стор.).

ПЕРЕБАНДАЖО́ВУВАТИ, док. **ПЕРЕБАНДАЖУВА́ТИ**. Перебинтовувати, перебинтувати. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Стор., Нов. *Перебандажуй мині руку, бо дужи болит* (Звенячин Заст.).

ПЕРЕБАНУВА́ТИ, ПИРИБАНУВА́ТИ, док. до **БАНУВА́ТИ**. Заспокоїтись, переживши горе, біду, сум. Заг. *Банував за першов жінков, банував та й перебанував* (Онут Заст.). *Відий, я це ни годна пирибанувати* (Кам'янка Глиб.).

ПЕРЕБАСАЛИ́ДЖЕНИЙ, ПИРИБАСАЛИ́ДЖИНИЙ. Скривлений, зігнутий. Стор. *Що ти пацив, шо такий пирибасалиджиний ходиш?* (В.Кучурів Стор.).

ПЕРЕБЕКЄ́РИНИЙ, ПИРИБЕКЄ́РИНИЙ, знев. Кривий, перекошений, скривлений. Кіцм. *Василь маї моц перебокєрені плечі* (Неполоківці Кіцм.).

ПЕРЕБЕРА́ТИ, док. **ПЕРЕБРА́ТИ**. 1. Переодягати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Перебири костюм, де у светошному йти до худоби* (Дубівці Кіцм.). 2. Переглядати одну за одною річ. Заг.

ПЕРЕБЕ́РІЯ, -ї, ж. 1. Маскарадний костюм, одяг учасників новорічного свята Маланки. Вижн., Стор. *На Новий рік ми водно рихтуїмо собі переберію* (Ст.Жадова Стор.). 2. Переодягнуті учасники новорічного свята. Вижн., Стор. *Походиш трохи с переберієв та й вертайси додому* (Коритне Вижн.). 3. Святкова програма учасників переберії. Вижн. *На переберію треба день потратити, аби всьо видіти* (Вашківці Вижн.).

ПЕРЕБИРА́ТИСИ, док. **ПЕРЕБРА́ТИСИ**. Переодягатися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Я у цім комбінзоні ни піду до сільради. Мусю перебиратиси* (Кам'яна Стор.).

ПЕРЕБИКЄРЮВА́ТИСИ. Перехилятися, перекошуватися. Заст., Кіцм. *Сядь, як люди, чьос перебикєривси, як у коршмі?!* (Онут Заст.).

ПЕРЕБІ́Й, ПИРИБІ́Й, -ю, ч., спец. Вид бочки з нещільно підігнаними кленками. Бочка. Кіцм. *Пирибій є з на півкорцями кориц. У пирибої тримают фасулі, біб, а в бочках квасє капусту, огирки, тримают вино* (Старосілля Кіцм.).

ПЕРЕБО́ЇНА, -и, ж. Зйомна, пересувна стінка у засіках. Заст. *Хтос вітягнув у гамбари перебоїну і змішав жито с пшеницев* (Онут Заст.).

ПЕРЕБУ́РКУВАТИ, док. **ПЕРЕБУ́РКАТИ**. Перебовтувати, переливати, перемішувати. Заст., Кіцм. *Поросята ни їли, лиш пирибуркали* (Онут Заст.).

ПЕРЕБУФТІ́ТИ, ПЕРЕБУХТІ́ТИ, ПИРИБУФТІ́ТИ, док. до **БУФТІ́ТИ, БУХТІ́ТИ**. Перекиснути, перебродити, випустивши гази. Заг. *Кислєк перебухтів, і типер лишивси самий дзер* (Ревна Кіцм.). *Роцину ни можна класти на горячи, бо вона зарис тикі пирибуфтит* (Подвір'ївка Кельм.).

ПЕРЕБУ́ШАНИЙ, ПЕРЕБУ́ШЄНИЙ, дієприкм. до **ПЕРЕБУША́ТИ, ПЕРЕБУШЄ́ТИ**. Недбало, наспіх перекиданий, зім'ятий, перетовчений.

Заст., Кіцм., Нов., Глиб. *Це пирибушани сіно ми зрубаїм на січку* (Чорнівка Нов.). *Шо ви шукали в коморі, шо усьо так перебушане: на жердці і у скрини?* (Тарашани Глиб.).

ПЕРЕБУША́ТИ, ПЕРЕБУШЄ́ТИ, док. **БУША́ТИ, БУШЄ́ТИ**. Недбало, наспіх перекидати, зім'яти, перетовкти. Заст., Кіцм., Нов. *Перебушаєм сіно, аби лиш на поді, а я потому сам зроб'ю порядок* (Лужани Кіцм.). *Буря так перебушєла жито, шо ни знаю, як будим косити* (Заставна).

ПЕРЕВАЛЕ́НИЙ, дієприкм. до **ПЕРЕВАЛИ́ТИ**. Який має порушену координацію рухів, з пошкодженим хребтом. Заг. *Шо мині маєтки, як він сам йкийс перевалений* (Клинівка Стор.). *Буду рубати курку, бо перевалена та й дужи тяшко ходи* (Ярівка Хот.).

ПЕРЕВАЛИ́ТИ. Пошкодити хребет, перебити, переламати сильним ударом. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Ну али й сусіда маю, перевалив таку файну гуску* (Ст.Жадова Стор.). 2. док. до **ПЕРЕВА́ЛЮВАТИ**. Заг.

ПЕРЕВЕРТА́НИК, -а, ч., кул. Вид печеного у бляшаній формі хліба з борошна та вареної картоплі. Стор. *Якби ти спикла перевертаник, то це ші можи би їв* (Стара Жадова Стор.).

ПЕРЕ́ВЕРЦИ, незм. Перевертом, перекидом, шкереберть. Заст., Кіцм. *Уважай, бис ни политів с поду переверци* (Брусниця Кіцм.). ***Іти переверци**. Іти перевертом. Заст., Кіцм. Див. ще **ПЕ́РВИ́РЦИ**.

ПЕРЕВИ́ДІТИ, док. до **ВИ́ДІТИ**. Дуже багато і всього бачити, перебачити. Заг. *Я вже всяке видів і перевидів на своїм віку* (Великий Кучурів Стор.).

ПЕРЕВИТИ́ТИ. Перевершити, обігнати ростом. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Мала, мала, а вже й маму перевитила* (Юрківці Заст.).

ПЕРЕВІ́ДАТИ. 1. Провідати. Заг. *Хокіли бим перевідати і знакомих, али нима коли* (Старий Вовчинець Глиб.). 2. Розвідати, додатково перевірити, перепитати. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Здавна хокіла перевідати, ци то так, як люди кажут* (Борівці Кіцм.).

ПЕРЕВІДУ́НКИ, -ів, мн. Вивідування, розвідини. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Пішла на перевідунки, уже принесе новин* (Пригородок Хот.).

ПЕРЕВО́ЖЧИК, -а, ч. Хто працює на перевозці, перевізник. Хот., Кельм. *Коло Ністра є перевожчик, він вас пиривезе* (Комарів Кельм.).

ПЕРЕВОКА́РИТИ., док. до **ОКА́РИТИ**, знев. Вилаяти всіх підряд. Хот. *Тодоска задурно-запусто перевокарила продавців у магазині, витко ни вгодили* (Ярівка Хот.).

ПЕРВОРКОТІ́ТИ, док. до **ВОРКОТІ́ТИ**. Закінчити бурчати, пересердились. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Ади, переворкотіла і вже смієси* (Онут Заст.).

ПЕРЕГАЛИ́ТИ, ПЕРЕГИЛИ́ТИ. Перехвалити. Стор. *Ти мині чисто цу корову перегалила* (Стара Жадова Стор.).

ПЕРЕГЕМБЛЬО́ВУВАТИ, док. **ПЕРЕГЕМБЛЮВАТИ**. Стругати вдруге, заново. Заст., Кіцм. *Ці рамці докончи траба перегиблювати* (Юрківці Заст.). 2. Постругати все у повному обсязі. Заст., Кіцм., Стор. *Маю перегемблювати дошки на підлогу* (Онут Заст.).

ПЕРЕГИ́НКА, -и, ж. кушн. Верхня передня та задня частина кожуха до пояса. Заст. *Ужем скроїв перегинку, лишилоси ще тил і поли* (Прилипче Заст.). *Зразу помірів перегинку, а вітак разом задну частину і пиридки* (Прилипче Заст.).

ПЕРЕГЛА́ДИТИ. Повторно, поіншому поштукатурити чи перетерти

штукатурку, тиньк. Заг. *Му́сю цу сті́ну́ перегла́дили, бо аді́т як попу́кала* (Недобоївці Хот.).

ПЕРЕГНІ́ЧУВАТИ. Перетримувати хліб у печі, перепікати. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Таки́м перегні́тила кола́чі́, аж підгорі́ли* (Онут Заст.).

ПЕРЕГО́ДЖУВАТИ, док. **ПЕРЕГОДИ́ТИ**. Заново погоджувати ціну, встановлювати іншу ціну. Заст., Кіцм. *Я́ким раз згоди́в, то вже ни перего́джую* (Онут Заст.). *Я вам ни прода́м свиню́, бо вже перегоди́в за бі́льшу ці́ну* (Юрківці Заст.).

ПЕРЕГО́ДЖУВАТИСИ (-СА), док. **ПЕРЕГОДИ́ТИСИ (-СА)**. Заново домовлятися про ціну. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Я хо́чу з ва́ми перего́джуватиси, бо ви́жу, шом ошука́вси* (Киселів Кіцм.). *Перего́джуватиси – то уже́ кра́йни ді́ло* (Клішківці Хот.).

ПЕРЕГОРТА́ТИСИ (-СА), док. **ПЕРЕГОРНУ́ТИСИ (-СА)** Перевдягатися в інший верхній одяг. Заст., Кіцм. *Перегорни́си с ко́жуха в ку́ртку, бо надворі́ шос мрачи́т* (Заставна).

ПЕРЕГРИЗА́ТИСИ (-СА), док. **ПЕРЕГРИ́ЗТИСИ (-СА)**. Втрачати душевний спокій, переживати, журитися, сумувати. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Сват ду́жи перегриза́їси сво́їм це́хом* (Товтри Заст.). *Вона́ би ни бу́ла засла́бла, якби́ ни пиригри́злаєи за си́на* (Стара Жадова Стор.). 2. Сваритися, сперечатися. Заг.

ПЕРЕГУ́ЛЮВАТИ, док. **ПЕРЕГУЛЯ́ТИ**. 1. Перемагати витривалістю у танці. Заг. *Я і ни збира́юси тибе́ перегу́лювати* (Клинівка Стор.). ***ПЕРЕГУ́ЛЮВАТИ ВІНО́К**, обр. Танцювати у вінку молодої, передаючи від одної до іншої дружки. Заст., Хот., Кельм. *Дружки́ перегу́люють віно́к і на сім весіля́ кінча́єса* (Лукачівка Кельм.).

ПЕРЕГУ́РКА, -и, ж., знев. Сварка. Заст. *Ади́, шо за чо́ловік, жі́нка ше пла́кати ни пириста́ла, а він зачина́є нову́ перегу́рку* (Звенячин Заст.).

ПЕРЕГУ́РКУВАТИ, док. **ПЕРЕГУ́РКАТИ**. Грюкати, стукати багато разів дверима. Кіцм., Заст., Стор. *Я перегу́ркав усі́ две́рі, і ніхто́ си ни обі́звав* (Заставна).

ПЕРЕДЕ́РЬГУВАТИ, док. **ПЕРЕДЕ́РЬГАТИ**. Перечісувати певну кількість прядива на **ДЕРЬГІ́ВЦІ**. Заг. *Ни вспі́ла переде́рьгати пря́диво за сиго́дни, щі ма́ю тро́хи на за́втра* (Ярівка Хот.).

ПЕРЕДИБА́ТИ, док. **ПЕРЕДИ́БАТИ**. Перестрівати, перетинати комусь дорогу з поганою метою. Кельм. *Диви́са, бо як переди́баю дес, то бі́дний бу́диш* (Комарове Кельм.).

ПЕРЕ́ДИНКА, -и, ж. Передня частина кошика воза. Заст., Кіцм., Глиб., Кельм. *Зечипи́ вашки́ на пере́динку, та й ходи́ до ха́ти* (Дорошівці Заст.). *Пере́динку укріплю́ют до́бре, а задинку ле́да причеп'є́ют* (Вікно Заст.).

ПЕРЕДІВО́ЧИТИ. Передівувати, прожити дівочий вік. Заг. *Я на́віть приду́мати ни го́дна, як я в одни́х чо́ботах передіво́чила* (Онут Заст.).

ПЕРЕ́ДНИЙ. 1. Передовий. Заст., Кіцм. *Вона́ у нас до́ярка пере́дна, її́ зна́є уве́с райо́н* (Гаврилівці Кіцм.). 2. Передній, який міститься попереду інших. Заг.

ПЕРЕДНИ́К, -а, ч. Фартух. Глиб., Хот. *Під пере́дником ни так масти́тси спідни́ца* (Глибока).

ПЕРЕДНІ́ЩИЙ. 1. Передовіший. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Він уве́с час передні́щий як з жнива́ми, так і з сі́яням* (Юрківці Заст.). 2. Важливіший, більш невідкладний, терміновий. Заст. *Я ма́ю передні́щу робо́ту, та й тип́ер ни мо́жу вам нічо́ зроби́ти* (Дорошівці Заст.).

ПЕРЕДО́М, незм. Давніше, раніше. Кіцм. *Я проси́ла передо́м свою́ сусі́дку, аби́ мині́ лиши́ла вапна́* (Н.Драчинці Кіцм.).

ПЕРЕДРЯГА́ТИ, док. **ПЕРЕДРЯ́Г-НУТИ**. Перемерзати. Кіцм. *Так передря́г, по́ків дочіка́вси авто́буса* (Брусниця Кіцм.).

ПЕРЕДСНО́ЧИ, ПЕРЕТСНО́ЧИ, ПЕРЕТСНО́ЧІ, ПИРИТСНО́ЧИ, незм. Позавчора увечері. Заг. *Пиридсно́чи я ходи́в до клю́бу на кі́но* (Чорнівка Нов.). *Пиритсно́чи си́лний ві́тир звіявса був* (Козиряни Кельм.).

ПЕРЕДТОГІ́Д, ПИРИТТОГІ́Д, ПИРИТТУГІ́Д, незм. Позаторік. Заг. *Систра́ ще передтогі́д перейшла́ до нової́ ха́ти* (Борівці Кіцм.). *Ма́ю му́ку щі від пириттугі́д, віді́, уже́ ста́ла калі́ка* (В.Кучурів Стор.).

ПЕРЕДТОГІ́ДНИЙ, ПИРИТТО-ГІ́ДНИЙ, ПИРИТТУГІ́ДНИЙ. Позаторішній. Заг. *Я ма́ю ще передтогі́дне насі́ні куру́дзів* (Прилипче Заст.). *Пириттогі́дне лі́то було́ фа́йне* (Чорнівка Нов.). *Потрі́бний він мині́, як передтогі́дний сніг* (Шишківці Кіцм.).

ПЕРЕДТОРІ́К, ПИРИТТОРІ́К, незм. Позаторік. Хот. *На́дя передторі́к відда́ласа, уже́ си́на ма́є* (Недобоївці Хот).

ПЕРЕДХА́ТА, ПИРИТХА́ТА, -и, ж. 1. Подвір'я перед хатою. Заст. *Малі́ на́ші ба́в'юци на передха́ті* (Мусорівка Заст.). *У нас на пиритха́ті така́ фа́йна трави́чка росте́, що аж гріх ходи́ти по ні* (Великий Кучурів Стор.). 2. Подвір'я. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *У них ду́жи фа́йна пиридха́та, так там рі́вно, як на доло́ни* (Рідківці Нов.).

ПЕРЕЖМАКА́ТИ, док. до **ЖМА-КА́ТИ**. Повторно прати, полоскати. Заст. *Га́нька му́сит усьо́ пережмака́ти, бо ві́тир поскида́в сорочки́ у боло́то* (Звенячин Заст.).

ПЕРЕЖНЯ́КАНИЙ, ПЕРЕЖНЄ́-КАНИЙ. Пережований. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Ти чо ни їш, Пе́тю, що пирижня́каного хо́чиш?* (Ярівка Хот.).

ПЕРЕЖНЯКА́ТИ, ПЕРЕЖНЄ-КА́ТИ, док. до **ЖНЯКА́ТИ, ЖНЄ-КА́ТИ** Пережувати. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Наса́мперед, дити́но, до́бри пережняка́й, а пото́му лига́й* (Онут Заст.). *О́ля ни впа́зила і коро́ва пирижняка́ла фу́стку* (Ярівка Хот.).

ПЕРЕЗБУВА́НЄ, -я, с. Суперечка, сварка. Заст. *Як зичи́ли своє́ перезбува́нє, то нія́к ни мо́жут скінчи́ти* (Звенячин Заст.).

ПЕРЕЗБУВА́ТИСИ, рідк. Сперечатися. Заст. *Ни пиризбува́йси зо мнов, бо щес ни дорі́с до це́го* (Звенячин Заст.).

ПЕРЕЗДОГОНЯ́ТИ, ПЕРЕЗДО-ГОНЄ́ТИ док. **ПЕРЕЗДОГОНИ́ТИ**. Переганяти, випередити. Кіцм. *Маши́на перездогони́ла нас аж на фе́рмі* (Новосілка Кіцм.). *Хло́пиц пиріздогонєє мине́ ро́стом* (Ревне Кіцм.).

ПЕРЕЗИРА́ТИ. Переглядати, обдивлятися. Заст., Кіцм. *Ці ді́ти, як зайду́т до ха́ти, то перезира́ют, де там шо є* (Прилипче Заст.).

ПЕРЕІНА́ЧУВАТИ, док. **ПЕРЕ-ІНА́ЧИТИ**. Змінювати, переінакшувати. Заст. Хот. *Я нічо́го не переіна́чувала: на перебудо́ву тра́ба гро́ший* (Шубранець Заст.) *Пиріна́ч і масти́ дру́гою кра́скою* (Білівці Хот.).

ПЕРЕІНА́ЧУВАТИСИ (-СА). Змінюватися. Заст., Кіцм., Хот. *Цей чолові́к зовсі́м переіна́чивси – поси́вів, схуд* (Онут Заст.). *Як ти ни пиріна́чишса, то бу́ди ду́жи пога́но* (Рукшин Хот.).

ПЕРЕЇ́ТКИ, -ів, мн. Об'їдені тваринами стебла кукурудзи, залишки корму, переїди. Заст., Хот., Кельм. *Тра́ба забра́ти переї́тки від коро́ви та й спали́ти* (Пригородок Хот.). Див. ще **ПЕРЕ́ЙТКИ**.

ПЕРЕЇХА́ТИ. Переїжджати, переселятися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *А куда́ ви ма́їти пириї́хати?* (Великий Кучурів Стор.).

ПЕРЕ́ЙКА, -и, ж., бот. Пирій. Сок. *Вес горо́д засіяла густа́ пере́йка* (Сокиряни). Див. ще **ПИРІ́ЙКА**.

ПЕРЕЙМИ́ТИ. Перейняти, навчитися. Заст., Кіцм., Нов. *Я цу пісню переймила від студе́нтів* (Валява Кіцм.).

ПЕРЕЙТИ́, док. до **ПЕРЕХОДИ́ТИ**, І. Перестрівати, перехоплювати. Заст., Кіцм., Стор. *Як ти меш дити́ну пу́жіти, то я тебе́ дес перейду́ і ву́ха повідрива́ю* (Ревна Кіцм.).

ПЕРЕ́ЙТКИ, -ів, мн. Об'їдені тваринами стебла кукурудзи, залишки корму, переїди. Заст., Кіцм. *Пов'ї́жи пере́йтки у снопи́, бу́димо ни́ми пали́ли* (Прилипче Заст.). Див. ще **ПЕРЕ́ЇТКИ**.

ПЕРЕКА́ЗЕНИЙ. Змінений від переляку, переляканий. Стор. *Шо с тобо́ю си ста́ло, шо таки́й єс перека́зений?* (В.Кучурів Стор.).

ПЕРЕКАЛА́ТАТИ. Пережити якнебудь, перебитися. Заг. *Мо́жи йкос перекала́таймо до висни́, за́кім тепло́ ста́ни* (Стара Жадова Стор.). *Я сиго́дни пререкала́таю день на ці гро́ші, а зава́ра бу́ди ви́тко* (Веренчанка Заст.).

ПЕРЕКАЛАФУ́ЦЬКАТИ, знев. Перемішати. Кіцм., Вижн., Стор., Нов, *Перекалафу́цькала па́ру раз ту́ рощи́ну та й лиши́ла, а вона́ зіграла й вілізла з ми́ски* (Ст.Жадова Стор.).

ПЕРЕКАПАРИ́ТИ, док. до **КАПАРИ́ТИ**. Перебідувати, перемучитись. Заг. *Сини́ пропа́ли на во́йні, а ми с старо́в так і перекапари́ли ре́шту ві́ку* (Ст.Вовчинець Глиб.).

ПЕРЕКВО́ЧИТИ, док. до **КВО́ЧИТИ**. Перестати бути квочкою. Заст. *Ще одна́ ку́рка зачи́ла кво́чити. Коби́ хоть ни перекво́чила, по́ки підсип'ю ї* (Заставна).

ПЕРЕКІЦКА́ТИСИ (-СА), Перекидатися через голову. Заг. *Ади́ як ді́ти перекіцка́юци в соло́мі* (Борівці Кіцм.). *Не перекіцка́йса, бо го́лову ви́вернеш* (Лукчівка Кельм.).

ПЕРЕКЛА́ДКА, -и, ж. Невелика кімната, шо знаходиться поруч з кухнею. Кельм. *До ма́я тра́ба побі́лити в перекла́дці, бо ді́ти прии́дут* (Кельменці).

ПЕРЕКРЬО́СТОК, -тка, ч. Перехрестя, роздоріжжя. Заст., Хот., Кельм., Сок. *Син жиє за тим перекрьо́стком* (Звенячин Заст.).

ПЕРЕЛАДУВА́ТИ, док до **ЛАДУВА́ТИ**. 1. Перевантажити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов., Хот. *По́ки ми пириладува́ли всьо з маши́ни у ваго́н, то до́бри наробили́си* (Глибока). 2. Перезарядити зброю. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Аби́ я міг був бо́рше переладува́ти рушни́цу, то мо́жи взяв би був ца́па* (Клинівка Стор.).

ПЕРЕЛЕ́ТА, -и, ж. 1. знев., фам. Непосида. Нов. *Та переле́та сього́дни вже і в Чернівце́х бу́ла, і в Садиґу́рі і всіх сусі́дів обійшла́* (Чорнівка Нов.). 2. Закляте, нечисте місце. Заст. *Ни клади́ там худо́бу, бо там переле́та* (Онут Заст.).

ПЕРЕЛІТОВУ́ВАТИ, док. **ПЕРЕЛІТУВА́ТИ**. Перепаювати, впаяти заново. Заст. *Ти так файно залітува́в пу́тно, шо тре́ба переліто́вувати* (Прилипче Заст.). Див. ще **ПЕРЕНЮТУВА́ТИ**.

ПЕРЕЛО́ЖИНА, -и, ж. 1. Рослинність, сіно з перелогу. Заст., Кіцм. *Накоси́в зо дві копици пирило́жини, али́ то ніяки сіно* (Шубранець Заст.). 2. бот. Звіробій. Заст. *Перело́жина по́магає від всіля́ких хворо́б* (Звенячин Заст.).

ПЕРЕЛУПИ́ТИ, док. до **ЛУПИ́ТИ**. 2. Перечистити, відділити від шкірки, шкарлупи. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Ужем віжєли курудзи, а типер, коби їх ще пирилупити та віносити до кошниці* (Онут Заст.).

ПЕРЕЛЯМУВА́ТИ. Переробити, замінити лямівку. Кіцм., Стор. *Мусю перелямувати коц, бо стара лямівка вже вістряпуєси* (Кам'яна Стор.).

ПЕРЕМАРКІРУ́ВАТИ[1], док. **МАРКІРУВА́ТИ**[1]. Поновити або зробити маркером нові борозенки на ріллі. Стор. *Ходім у город та перемаркіруймо, бо дощ гет заплискав ті знаки, що ми робили* (Стара Жадова Стор.).

ПЕРЕМАРКІРУВА́ТИ[2], док. до **МАРКІРУВА́ТИ**[2]. Схитрувати, ухилитись від виконання своїх обов'язків. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Усю войну перемаркірував – ні одної днини ни був на фронті* (Біла Кіцм.).

ПЕРЕМЕ́РВИТИ, док. до **МЕ́РВИТИ**. Перетворити сіно чи солому в мерву. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Сіно перемервили, а типер худоба ни хочи їсти* (Дорошівці Заст.). *Моя корова курудзиня ни їст, лиш перемерви і лишає* (Ярівка Хот.).

ПЕРЕМІНЕ́НИЙ. Змарнілий. Кіцм. *Митро такий перемінений прийшов з болниці* (В.Станівці Кіцм.).

ПЕРЕМОЦО́ВУВАТИСИ (-СА), док. **ПЕРЕМОЦУВА́ТИСИ (-СА)**. Перевтомлюватися, силкуючись перенапружуватися. Заг. *Ти сигодни коло мішків аж пиримоцувавси* (Клинівка Стор.). *Сам ни бири, нашо перемоцовуватиса – все одно сам ни піднімиш* (Ленківці Кельм.).

ПЕРЕМОЦУВА́ТИ, ПЕРЕМУЦУВА́ТИ, док. до **МОЦУВА́ТИ** чи **МУЦУВА́ТИ**, рідше до **ПЕРЕМОЦО́ВУВАТИ** і **ПЕРЕМУЦО́ВУВАТИ**. Перевтомити, перенапружити. Заг. *Я руки перемуцувала ще як робила доярков* (Старосілля Кіцм.). *Ни пиримуцовуй ту шрупку, бо ґвінт си урве* (Юрківці Заст.).

ПЕРЕНО́СЯ, -я, с. 1. Частина вуздечки, що знаходиться на переніссі. Хот. *Це витко, що на зло хтос пирирубав пиринося коло головиці* (Долиняни Хот.). 2. анат. Перенісся. Заг.

ПЕРЕНЮ́ХУВАТИ, док. **ПЕРЕНЮ́ХАТИ**, перен., знев. Розвідувати, вивідувати. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Завгосп усюди питав, уже скрізь пиринюхав за дошками і ни годин нігде найти* (Онут Заст.). 2.Нюхати все або багато чого-небудь. Заг.

ПЕРЕПАРУБО́ЧИТИ. Парубкувати довше ровесників. Нов., Хот. *Ти шо, мусиш усіх хлопців перепарубочити? Жиниси вже* (Малинці Хот.).

ПЕРЕПАСИНКО́ВУВАТИ, док. **ПЕРЕПАСИНКУВА́ТИ**. Повторно пасинкувати. Заг. *Ужем перепасинкував помідори, ще мусю перепасинковувати увес виноград* (Онут Заст.).

ПЕРЕПАДА́ТИ, док. **ПЕРЕПА́СТИ**. 1. Припускатися помилки під час гри. Кіцм. *Ми гралиси у класики, і Оля перепала* (Старосілля Кіцм.). 2. заст., рідк. Залишитися повторно у тому ж класі. Заст., Кіцм., Вижн. *Нас було шестеро, ніхто ни перепадав, кілько вчилиси* (Шубранець Заст.).

ПЕРЕПАЦИ́ТИ. Багатократно пацити, зазнати лиха, пережити неприємності, пригоди. Заг. *Шє малом прожив, али багато перепацив* (Біла Кіцм.).

ПЕРЕПЕЛИ́ЦА, -і, ж., зв. мн. Пропуск у косінні. Кельм. *Ото косарь, що полишав перепелиці по усі стерни* (Вартиківці Кельм.).

ПЕРЕ́ПІЧКА, -и, ж., кул. Ватрушка. Заг. *Їк ми були малі, довбали сер с перепічок* (Турятка Глиб.).

ПЕРЕПЛЕКА́ТИ. Надміру нагодувати (дитину, теля) материним молоком. Заг. *Ти, віде́й, переплека́ла малу́, що вона́ яка́с кво́ла* (Слобідка Нов.).

ПЕРЕПЛУЖКОВУВА́ТИ, док. **ПЕРЕПЛУЖКУВА́ТИ**. Повторно підгорнути плужном землю під коріння рослини. Заг. *Пириплужку́й мині́ куру́зи, бо пішо́в дощ і пириби́в усьо́* (Онут Заст.). *Барабу́лю ни ко́нчи переплужко́вувати* (Чортория Кіцм.)

ПЕРЕПОЛІ́КУВАТИ, док. **ПЕРЕПОЛОКА́ТИ**. 1. Переполіскувати. Заг. *Впа́ла пішва в боло́то і му́сю її́ пириполі́кувати ще раз* (Чорнівка Нов). 2. перен. док. Помити, перемити. Заг. *Пириполочи́ гу́би ще зо два ра́зи би ни бу́ло в них ли́стя* (Рідківці Нов.). 3. перен. док. Попрати. Заг. *Сиго́дни ще зда́ло би си пириполока́ти шви́дир* (Лужани Кіцм.).

ПЕРЕПОРОЖНЯ́ТИ, док. **ПЕРЕПОРОЖНИ́ТИ**. Звільняти посудину, мішок, перекладаючи (пересипаючи, переливаючи) її вміст у щось інше. Хот. *Мари́на перепорожни́ла куру́дзи у свій мішо́к, а чужи́й відда́ли* (Ярівка Хот.).

ПЕРЕПО́РПАНИЙ, дієприкм. до **ПЕРЕПО́РПАТИ**. Заг. *Горо́д перепо́рпаний, це всьо мині́ сусі́цкі ку́ри поробі́ли* (Ярівка Хот.). *Ї́да́ на мі́сци, лиш перепо́рпана та переба́брана* (Коритне Вижн.).

ПЕРЕПО́РПУВАТИ, док. **ПЕРЕПО́РПАТИ**. 1. Нищити посіви, псувати грядки, розгрібати їх. Заг. *Ни ма́ю сей рік у горо́ді ні питру́шки, ні ці́бу́лі: усьо́ ку́ри перепо́рпали* (Ярівка Хот.). 2. перен. Недбало перекладати які-небудь речі, порушуючи звичний порядок. Заг. *Ни зна́ю, хто мині́ тут перепо́рпує щі́тки́* (Шипинці Кіцм.).

ПЕРЕПРА́ЖЕНИЙ, дієприкм. до **ПЕРЕПРА́ЖИТИ**. 1. Занадто засмажений або зіпсований надмірним смаженням. Заст., Стор. *Ца ці́бу́ля така́ перепра́жина, аж гирка́* (В.Кучурів Стор.). 2. Посмажене все або багато чогось. Заст., Стор. *То са́ло вже всьо перепра́жине* (Юрківці Заст.).

ПЕРЕПРА́ЖУВАТИ, док. **ПЕРЕПРА́ЖИТИ**. Занадто засмажувати або зіпсувати надмірним смаженням. Заст., Кіцм., Глиб. *Віде́й, я перепра́жила за́пражку, аж борщ став чо́рний* (Товтри Заст.). 2. Посмажити все або багато чогось. Заст. *Ще цибу́лю перепра́жу, і ца робо́та бу́ди гото́ва* (Митків Заст.).

ПЕРЕПРАШО́ВУВАТИ, док. **ПЕРЕПРАШУВА́ТИ**. 1. Сапати ще раз, пересапувати. Заст., Стор., Глиб., Нов. *Мала́ прашува́ла, а я му́сіла перепрашу́вати* (Чорнівка Нов.). 2. Послідовно сапати окремі ділянки, сапати все підряд. *Перепрашува́ла і свою́ діля́нку, і доньчи́ну* (Тарашани Глиб.). *Таку́ ма́ю сусі́дку – взя́ла та й перепрашува́ла мижу́* (Малинці Хот.).

ПЕРЕПРЯ́ТУВАТИ, док. **ПЕРЕПРЯ́ТАТИ**. Ховати в інше місце. Заст., Хот., Кельм., Сок. *А ти перепря́ч куди́с та й бу́диш ма́ти спокі́й* (Митків Заст.) 2. Повторно прибирати. Заст. *За ним то й роби́, що перепря́туй* (Боянчук Заст.).

ПЕРЕПУ́Д, -у, ч. Переляк. Хот. *Від пирипу́ду у не́го аж язи́к відобра́ло* (Долиняни Хот.).

ПЕРЕПУ́ДА, -и, сп. Боягуз. Заст., Кіцм., Хот. *Та́жи ни будь тако́в пирипу́дов – нічо́ ти ни бу́ди за то* (Дорошівці Заст.).

ПЕРЕПУ́ДЖЕНИЙ, ПЕРЕПУ́ЖЕНИЙ, ПЕРЕПУ́ЖІНИЙ, дієприкм. до **ПЕРЕПУ́ДИТИ**. Переляканий. Заг. *Ти чо таки́й перепу́джений?* (Снячів Стор.). *Васи́ль перепу́жений, що рипи́тує на всю ха́ту* (Ярівка Хот.). *Ку́ри*

перепу́жіні і розлеті́лиси по подві́рю (Ревне Кіцм.).

ПЕРЕПУ́ДИТИ, док. до **ПУ́ЖІТИ**. Перелякати. Заг. *Мене́ чи́сто перепу́дила маши́на, як заї́хала у слуп* (Ст.Жадова Стор.). *Кричу́т, як дурні́, ще дити́ну мині́ пирипу́дя* (Хлівище Кіцм.).

ПЕРЕПУ́ДИТИСИ (-**СА**), **ПЕРЕПУ́ЖІТИСИ**. Перелякатися. Заг. *Ді́ти так перепу́дилиса, шо розлиті́лиса, як горо́бці́* (Снячів Стор.). *Ми всі так перепу́жілиси вночи́, як земля́ тріс-ла́си* (Боянчук Заст.). *Чо перепу́ди-лася?* (Лукачівка Кельм.).

ПЕРЕПУ́ТУВАТИ, док **ПЕРЕПУ́ТАТИ**. 1. Переплутати, сплутувати. Заг. *Коби́ хоть ни перепу́тати, кому́ яка́ пирида́ча* (Клинівка Стор.). 2. Повторно накладати путо. Заг. *Піди́ перпу́тай коня́, бо попусти́лоси пу́то* (Онут Заст.).

ПЕРЕПУЦО́ВУВАТИ, док. **ПЕРЕПУЦУВА́ТИ**. Чистити повторно, вдруге. Стор., Глиб. *Возми́ та й перепуцу́й та́тови чиривикі́* (Стара Жадова Стор.). 2. Почистити все, багато чого. Стор., Глиб., Нов. *Тре́ба бу́ди в субо́ту перепуцува́ти всі горшки́ тим порошко́м, шо ти купи́ла* (Рідківці Нов.). *Та я коли́ це всьо перепуцу́ю?* (Чорнівка Нов.).

ПЕРЕРУ́ШИТИСИ (-**СА**). Перекиснути. Заст. *Пішла́с і за всьо забу́ла, а кі́сто переру́шилоси* (Звенячин Заст.).

ПЕРЕСА́ДА, -и, ж. Страх, переляк. Стор. *Я си́джу в переса́ді, бо злодії ходя́ ко́ло нас* (Снячів Стор.).

ПЕРЕСКАРЖА́ТИ. Перешкоджати, забороняти. Нов. *Я тобі́ ни пере-скаржа́ю, роби́, шо зна́їш* (Чорнівка Нов.).

ПЕРЕСНО́ЧИ, незм. Позавчора увечері. *Пересно́чи ми ни диви́лиси тилві́зор, бо у нас світло си ві́ключило* (Рідківці Нов.). Див. ще **ПЕРЕДСНО́ЧИ**.

ПЕРЕСПРИСО́ВУВАТИ, док. **ПЕРЕСПРИСУВА́ТИ**. Міняти підлогу (спрису). Заст. *Цей ріг у ха́ті тре́ба пересприсо́вувати* (Онут Заст.).

ПЕРЕСТЕЖКУВА́ТИ, док. до **СТЕЖКУВА́ТИ**. Висапати проміжки між рядками посіву буряків. Заг. *Одну́ ділянку бураків уже́ перестежкува́ла, а ще одну́ ма́ю* (Ярівка Хот.).

ПЕРЕСТИҐНУВА́ТИ, док. до **СТИҐНУВА́ТИ**. Шити строчкою, перестрочувати на швейній машині. Заст., Кіцм. *Я каза́в, що ма́ю перестиґно́вувати ще дві па́рі споде́нь* (Онут Заст.).

ПЕРЕСТІ́НОК, -нка, ч. Другорядна стіна будівлі, простінок. Хот. *Коли́ лампа́ч ві́сохни, тоди́ два або́ три лю́ди мурую́т скі́ни й перестінки* (Чепоноси Хот.).

ПЕРЕСТРИ́ЩИ, док. до **СТРИ́ЩИ**. 1. Постригти всіх або багатьох. Заст., Кіцм., Стор. *Тра́ба уже́ всі на́ші ві́вці стри́щи, али́ за день я ни перестрижу́* (Юрківці Заст.). 2. Постригти вдруге.

ПЕРЕ́СТУПНИЙ. ***Пере́ступний рік**. Високосний рік. Заст., Кіцм., Нов. *Це пере́ступний рік, цего ро́ку до́бре сади́ти садови́ну* (Онут Заст.).

ПЕРЕСУ́КУВАТИ, док. **ПЕРЕСУКА́ТИ**. 1. Прати перший раз білизну. Заст., Кіцм. *Ади́, маю ці́лу ку́пу, цілий цебе́р сорочо́к пересу́кувати* (Брідок Заст.). 2. Прати повторно, вдруге. Заст.

ПЕРЕТАРАБА́НИТИ, знев. Говорити більше когось, взяти верх; переговорити. Хот. *Хва́ти, тебе́ ні́хто ни го́ден перетараба́нити* (Малинці Хот.).

ПЕРЕТА́ЧУВАТИ, док. **ПЕРЕТАЧА́ТИ**. 1. Заново качати білизну на та́чівці. Заст., Кіцм. *Так нидобри*

потачала мені сорочки, шо буду перетачувати (Васловівці Заст.). 2. Качати на тачівці багато або все. Заст., Кіцм. *Сорочки вже вісохли, траба їх перетачати* (Брідок Заст.).

ПЕРЕТЕРЕБ'ЮВАТИ, док. **ПЕРЕТЕРЕБИТИ**. 1. Тереблячи, відділяти насіння від кожного зокрема качана кукурудзи, стручка квасолі. Заг. *Здало би са пиритеребити курузи, та завести до млина* (Ярівка Хот.). 2. перен. Обмовляти, пускати плітки. Хот. *Шос перетеребили тим дівчатам кости, якби мала свої діти, то мовчали би* (Малинці Хот.).

ПЕРЕТИКАТИ, док. **ПЕРЕТКАТИ**. Ткати утком різнокольорових ниток. Заг. *Ади, як ткалі файно переткала верену* (Борівці Кіцм.). *Як жінка сама собі тче, то як хочі, так і перетикає* (Лашківка Кіцм.).

ПЕРЕТРІСКАТИСИ (**-СА**). Перекидатися через голову. Хот. *Діти цілий день перетріскалиси на імаші* (Білівці Хот.). Див. ще **ПЕРЕКІЦКАТИСИ** (**-СА**).

ПЕРЕТРАЩИТИ. Переламати. Заст., Кіцм. *Обертав віз на місци і якос перетращив розвору* (Онут Заст.).

ПЕРЕТРОПАТИ, док. до **ТРОПАТИ**. Тупотіти протягом якогось часу. Заст. *Я так був змерз у ноги, що цілий день перетропав* (Прилипче Заст.)

ПЕРЕТРОЮДИТИ, док. до **ТРОЮДИТИ**. Підмовоти, під'юдити, пересварити. Заг. *Мачуха перетроюдила пасинків, що й повмирают ворогами* (Вартиківці Кельм.).

ПЕРЕТРУБІТИ, док. до **ТРУБІТИ**. Закінчити добувати звук з труби. Заст., Кіцм. *Вівчарь перитрубів і пігнав вівці в поли* (Юрківці Заст.).

ПЕРЕТРУБАЦІЯ, -ї, ж. Зміна усталеного порядку, перестановка, перетурбація. Заг. *У колгоспі відбуласи перетрубація, замінили бригадиря, касиря* (Карапчів Вижн.).

ПЕРЕТЯКАТИСА. Розмовляти, перемовлятися. Хот. *Стояли та й перетякалиса з нею коло кирниці* (Грозинці Хот.).

ПЕРЕФАКУТИНИЙ. Змінений, сердитий. Стор. *Прийшов такий перефакутиний, шо я аж ни пізнала їго* (В.Кучурів Стор.).

ПЕРЕФАКУТИТИ, рідк. Відговорити. Стор. *Мав брати нашу дівчину, али старі їго перефакутили* (В.Кучурів Стор.).

ПЕРЕФОЦЬКАТИ, док. до **ФОЦЬКАТИ**. Неакуратно поносити новий одяг, взуття, понівечити їх, зробити непривабливими. Заг. *Хто ведів, за літо перефоцькала три пари капців* (Турятка Глиб.).

ПЕРЕФУРИТИ. Рвучко з силою жбурнути щось поза якийсь предмет. Заст., Кіцм., Глиб., Кельм. *Я можу цей камінь перефурити аж на той беріг* (Новосілка Кіцм.). *Типер такі хати, шо чоботом ни кожду хату перефуриш, абис як хокіла* (Баламутівка Заст.).

ПЕРЕХОДИНИ, -ів, мн. Новосілля, святковий перхід зі старого житла в нове. Заст., Кіцм., Нов. *Банно мині, шо я ни була на переходинах* (Чорнівка Нов.). *Ще вхідні двері пофарбуєм, і можем за який день робити переходини* (Витилівка Кіцм.)

ПЕРЕХОДИТИ. 1. Проходити. Заст. *Як переходив попри школу, здибав голову сільради* (Кострижівка Заст.). 2. Носити в утробі плід довше, ніж належить. Заст., Кіцм., Стор. *Я з Альонов переходила три дни, а цей солдат віскочив день у день* (Кам'яна Стор.).

ПЕРЕЦИРКОВУВАТИ, док. **ПЕРЕЦИРКУВАТИ**. Змінити узір **ЦИРКИ**, запозичати узір **ЦИРКИ**. Заг. *Рая мінила мині дати сорочки*

перециркувати (Онут Заст.). *Ше лишилоса рукави перецирковувати* (Ленківці Кельм.).

ПЕРЕЦІЛІНДРОВУВАТИ, док. **ПЕРЕЦІЛІНДРУВАТИ**. Вдруге, повторно перепустити зерно через **ЦІЛІНДР** (трієр). Нов., Хот. *Сночи діти циліндрували їчмінь, а сигодни нас заставили перециліндровувати* (Малинці Хот.).

ПЕРЕЦІНОВУВАТИ, док. **ПЕРЕЦІНУВАТИ**. Вдруге, заново паяти. Заст., Кіцм., Хот. *Ту путню ліпши вікину, як другий раз перецiновувати: вона однако довго не послужит* (Василів Заст.).

ПЕРЕЧИТИСИ (**-СА**). Сперечатися. Заст., Кіцм., Хот., Кельм., Сок. *Шос мої молоді перечилиси, шо нивістка аш плакала* (Рашків Хот.). *І нащо кілько перечитиса дурної?* (Лукачівка Кельм.).

ПЕРЕЧІВКУВАТИ, док. до **ЧІВКУВАТИ**. Вибити зерно з колосків, обмолоти ціпом **ЧІВКУ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Перечівкувала жито, а типеркі околоти складаю* (Горбівці Глиб.).

ПЕРЕЧУСТРИТИ, док. до **ЧУСТРИТИ**. Перечесати прядиво чи вовну на гребені. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Чустрила вовну, коли всю ни перечустрила – ни встигла* (Малинці Хот.).

ПЕРЕШАБАТУВАТИ, док. до **ШАБАТУВАТИ**. Згруб. Розрізати, пошматувати. Заст., Кіцм. *Нашо ти казету перешабатувала і кинула під ноги?* (Біла Кіцм.).

ПЕРЕШВАЙЦУВАТИ, док. до **ШВАЙЦУВАТИ**. Зварити метал більш доброякісно, повторно чи в іншому місці. Заст., Кіцм. *Цу рафу траба перешвайцувати, бо спадає з колеса* (Шипинці Кіцм.).

ПЕРЕШАРИТИ, док. до **ШАРИТИ**. Передивитися, наполегливо перешукати скрізь. Заг. *Я вже перешарив усю хату, а ножа нима* (Кельменці).

ПЕРЕШИВАНИЦ, -нца, ч. 1. Повторно використаний снiпок при покритті будівлі. Кіцм. *На курник шкода нових стінників; на курник підут і перешиванці* (Старосілля Кіцм.). 2. Перешите взуття. Заст., Хот. *Чоботи як чоботи, хто чужий скаже, що то перешиванці* (Баламутівка Заст.). 3. Нечесна людина, перевертень. Заст., Кіцм. *То перешиваниц, ни вірти їму, люди* (Юрківці Заст.). 4. знев. Голодранець. Заст., Кіцм. *Ни йди за того перешиванца, бо будиш бідувати* (Хливище Кіцм.).

ПЕРЕШКВАРИТИ, док. до **ШКВАРИТИ**. Смажити довше, ніж треба, пересмажувати. Заг. *Шкварки так си пришкварили, що стали твирді, як кісточки* (Онут Заст.). 2. Пересмажувати все або велику кількість чого-небудь. Заг. *Ади, мині ше кілько свіжини пришкварити траба* (Брусниця Кіцм.).

ПЕРЕШТРИКНУТИ. Перестрибнути. Заст., Кіцм., Стор. *Лехко приштрикнув шанец, як коза!* (Шишківці Кіцм.).

ПЕРЕШТУДИРУВАТИ, док. до **ШТУДИРУВАТИ**. Передумати, обміркувати, зметикувати. Стор. *Траба йкос перештудирувати, аби ти завтра лишиласи дома* (Ст.Жадова Стор.).

ПЕРЕШУЛЯТИ, док. до **ШУЛЯТИ**. 1. Промацати якийсь об'єкт чи недоступне місце гострим предметом. Кіцм., Стор. *Я перешуляв ґанчов усьо дно кирниці, али путні там нима* (Ревне Кіцм.). 2. Багатократно пройняти, пронизати гострим болем. Кіцм., Нов., Хот. *Кожда кісточка перешуляла, так боліло* (Малинці Хот).

ПЕРЕЩИ́БУВАТИ. Додатково, вдруге збивати. Хот. *Уча́ра щиба́в-щиба́в горі́хи, так усі́ й ни віщибав, сиго́дни бу́ду перещи́бувати* (Малинці Хот.).

ПЕ́РІЯ, -ї, ж. Ряд будинків по один бік вулиці. Заг. *Коли́с ко́ло толо́ки ціла́ пе́рія згорі́ла* (Борівці Кіцм.).

ПЕРКАНО́СИЙ. Кирпатий. Заст., Кіцм., Глиб. *Це чий перкано́сий бахур?* (Слобідка Глиб.). Див. ще **ПАРКАНО́СИЙ**[2], **ПИРКОНО́СИЙ**[1].

ПЕ́РЛИК, -а, ч. 1. Окрема намистина в разку. Хот. *Мала́ загуби́ла пе́рлик, а типе́р пла́чи* (Рашків Хот.). 2. перен. Про дитину. Заст. *Ходи́, ходи́ до мени, мій пе́рлику дороги́й* (Юрківці Заст.). 3. зв. мн. Пе́рлики, -ів, мн. Намисто. *Той лайда́к пірва́в мої́ пе́рлики* (Онут Заст.).

ПЕ́РЛО, -а, с. зв.мн. **ПЕ́РЛА**, -ів. Намисто. Заст., Глиб., Хот. *Замфірка купи́ла собі́ два шнурки́ пе́рлів* (Слобідка Глиб.).

ПЕРПЕЛИ́ЦА, -і, ж. 1. орн. Перепілка. Заст., Кіцм., Глиб. *Я коси́в пшени́цу, а то віле́тіло аш дві перпели́ци* (Кам'янка Глиб.). 2. перен. Жвава, метка жінка. Заг.

ПЕРСКЬ, ПЕРЬСТЬ, -и, ж. заст. Пухка розсипчаста земля. Заст., Кіцм., Нов. *Як посади́ла цібу́лю, то возьми́ тро́хи пе́рсти й поси́п по гря́дці* (Чорнівка Нов.). *Кирти́на так бага́то пе́рсти нари́ла* (Брусниця Кіцм.).

ПЕРСТЕНИ́НА, -и, ж. Маленький перстень. Заст. *Загуби́ла сво́ю перстени́ну і пла́чи* (Онут Заст.).

ПЕ́РСТЕНЬ, ПЕ́РСТИНЬ, ПЕ́РСТІНЬ, -сня, ч. 1. Залізне кільце, що з'єднує п'ятку коси з кіссям, наперсток. Хот., Кельм., Сок. *Піді́т до ковалля́, то він пе́рстень зро́бит* (Коболчин Сок.). *У косі́ заширо́кий пе́рстінь та й му́сю міня́ти на́склин* (Шилівці Хот.). 2. обр. **ПЕ́РСТЕНЬ**. Заг.

ПЕРСТИНЕ́Ц, -нца́, ч., бот. Павутиця. Заст., Кіцм. *Піди́ обкопа́й перстине́ц, най си ни розхо́ди по колюши́ні* (Онут Заст.).

ПЕРФУ́НИ, ПИРФУ́НИ, -ів, мн. Духи, одеколон, парфуми. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *На пу́дер і пирфу́ни є гро́ші, а на біли́т нима́* (Стрілецький Кут). Див. ще **ПАРФУ́НИ**.

ПЕ́РХНУТИ, ПЕ́РЬХНУТИ. 1. Швидко, невимушено побігти, впоратись з якоюсь роботою. Хот. *Молоде́нька, то й пе́рхнула до магази́ну та й уже́ до́ма* (Пригородок Хот.). 2. Пурхнути, кинутися врозтіч. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ку́ріта як узд́ріли половика́, то пе́рьхнули куда́ ко́тре* (Старосілля Кіцм.).

ПЕРЦЮ́ГА, ПИРЦЮ́ГА, -и, ж., бот. Гіркий перець. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *С перцу́гою борш: у рот ни мо́жна взя́ти* (Малинці Хот.). *Сиго́дни зібра́ла пирцю́гу* (Тарашани Глиб.).

ПЕРЧА́ТА, ПИРЧА́ТА, -ів, мн. Рукавиці. Хот. *У те́би такі́ фа́йні пирча́та* (Білівці Хот.).

ПЕРЧЕ́НИЙ. Гіркий. Кіцм., Стор. *Пирчи́ца є соло́дка, а є перче́на* (Лужани Кіцм.). ***Перче́на голубінка**. Сироїжка блювотна (вид неїстівного гриба). Стор.

ПЕ́РЧИК, -а, ч. 1. бот. Горець живородящий. Вижн. *Цей пе́рчик таки́й як спра́вжній пе́рчик* (Чорногузи Вижн.). 2. Горошок (візерунок на тканині). Кельм. *Купи́ла собі́ ко́фточку у пе́рчик* (Новоселиця Кельм.). 3. Родимка. Стор. *Ви́тко ти бу́диш щасли́ва, бо всьо ті́ло у пе́рчиках* (Стара Жадова Стор.).

ПЕРЧИ́ЧКА, -и, ж. 1. Зменш.-пестл. до **ПЕРЧИ́ЦА**. Заг. *Дай нам поїсти перчички* (Білівці Хот.). 2.

Водяний перець, гірчак. Хот. *Цеї перчички повно в лісі, али худоба ни пасе, бо вона гірка* (Рашків Хот.).

ПЕРЧІТИСИ (**-СА**), знев. Гордитися, чванитися. Глиб. *Стара Діщучка ще й перчіси, вітколи Домочку відвідала* (Слобідка Глиб.)

ПЕРЧУН, -а, ч., бот. Перець, ротунда. Стор. *Купила перчунів, добрі такі* (Давидівка Стор.)

ПЕРШ, -і, ж. Пил, порох. Кельм. *Вочи запорошила перш* (Лівінці Кельм.).

ПЕРШАК[1], -а, ч., стол. Рубанок. Кельм. *Зразу стругаїси першаком* (Козиряни Кельм.).

ПЕРШАК[2], -а, ч. Першокласник. Кіцм. *На вичірні танці першаків і на поріг не пускают* (Берегомет Кіцм.).

ПЕРШЕ, **ПЕРШИ**, незм. 1. Недавно, тільки-но, тільки-що. Заг. *Вона перше лиш вішла від нас* (Рукшин Хот.). *Її зіхір ни буди вдома, бо перши виділам, шо вна дес пішла на долину* (Рідківці Нов.). 2. Раніше. Заг.

ПЕРШИВО, незм. Тільки-тільки, кілька хвилин тому. Заг. *Першиво за тобов дівчата повертали* (Грозинці Хот.). Див. ще **ПЕРШЕ**, **ПЕРШИ**.

ПЕРШИЙ, **ПЕРШИЙ РАЗ**. Перш, спочатку. Заг. *Перший раз подают зупу, а путому мнєсо* (Горбівці Глиб.).

ПЕРШІВКА, -и, ж. 1. Корова з першим телям, первістка. Заст., Кіцм., Стор. *У мени корова ші молода, ші першівка* (Кострижівка Заст.). 2. Самогон, горілка першого вигону. Стор., Нов. *Це, відий, ти мині пиршівки дала, що така моцна* (В.Кучурів Стор.).

ПЕС, пса, ч. Собака. ***На пса**. Навіщо, нащо. Заст. *Иди від мени, на пса ти мині здавси!* (Звенячин Заст.). ***Піти на пси, пуститиси на пси**. Занепасти піти нанівець, стати на шлях легкої поведінки. Заг. *Хто ї типер схочи, як вона пустиласи на пси* (Звенячин Заст.).

ПЕСИК, -а, ч. 1. бот. Льонок звичайний. Нов. *Після дітий і вони тобі нарвут песиків* (Чорнівка Нов.). 2. бот. Пікульник гарний. Хот. *Песики мают форму морди псів* (Рашків Хот.). 3. Деталь ткацького верстата, гальмо для верхнього навою. Кельм. *Песик тримаї у варстаті верхний навій* (Лукачівка Кельм.). 4. зоол. ***Земляний песик**. Землерийка. Стор. *Як увидиш земляного песика, ни чіпай його* (В.Кучурів Стор.). 5. Зменш.-пестл. до **ПЕС**. Заг.

ПЕСІЙ. Собачий. Кіцм., Стор. *А одна курка несеси у песій будці* (Ревне Кіцм.). ***У песій голос**. Пізно. *Покив ми зібралиси, то приїхали у песій голос* (Шубранець Заст.). ***Шкода сала в песій бурдюг**. Справа не варта заходу. *Порада ніби й добра, али як добри подумати, то шкода сала в песій бурдюг* (Старосілля Кіцм.).

ПЕСТЬОХА, -и, ж. Пещена дитина. Заст., Кіцм. *Це така мамина пестьоха, шо куда* (Прилипче Заст.). Див. ще **ПИСТЬОХА**.

ПЕТРІВКИ, -ок, мн. 1. Сорт ранніх груш. Заст., Кіцм., Стор. *Я би собі хотів нащипити петрівок, бо вони дужи добрі і в липни вже доходя* (Заставна). 2. Сорт ранньої квасолі. Заст., Кіцм., Стор., Сок. *А фасулі-петрівки дужи прудко достигают* (Дорошівці Заст.). 3. Піст перед Петровим днем. Заг.

ПЕТРІВНИЙ. Який по часу припадає на Петрівку, петрівчаний. Заст., Кіцм. *Це дужи ранні лопатки, петрівні* (Прилипче Заст.). *Грушки є дулі, петрівні, бабки* (Старосілля Кіцм.).

ПЕЧЕНИЙ. Жовтогарячий. Заст., Кіцм., Глиб. *Я купила печеного на сукню, а типер ни люб'ю* (Слобідка Глиб.).

ПЕЧЕ́РА, -и, ж. Заглибина у підводній частині берега річки. Заст., Кіцм., Стор., Нов. *У нидíлю ми ходи́ли до рíчки у пичéрах рáків лови́ти* (Рідківці Нов.).

ПЕЧЕРИ́ЦА, -і, ж, зв. мн. **ПЕЧЕРИ́ЦІ**, -ц. 1. Будь-який гриб. Заст., Кіцм., Вижн., Хор., Глиб., Хот., Кельм. *Усí рáзом то печири́ці, а то є пíтпиньки, гриби́, коровки́* (Кельменці). *У нáшім лíсі є коровки́, лисички́, ковпаки́, пíтпиньки, синяки́, яєчники, порхавки́, чирвінки́, а є і гадячі печири́ці, що людина від них дурíє* (Крутеньки Хот.). 2. перен. Дуже низька ростом дівчина або жінка. Глиб. *Дзíна хóчи Аурéла, а вна печери́ца шóдо нéго* (Слобідка Глиб.). 3. Печериця, шампіньйон. Заг.

ПЕЧІ́НКА, -и, ж. М'ясна страва, печеня. Кельм., Сок. *Печíнку варя́ з мня́са з картóплею або́ з ри́сом* (Волошкове Сок.). *Зарíзала кугутá та й бу́ду вари́ти печíнку* (Ломачинці Сок.). 2. анат. Печінка. Заг.

П'ЄДЬ, -и, ж., заст. Лінійна міра, п'ядь. Заг. *Мої́ мотови́ло на дванáдцять п'є́дий* (Горбівці Глиб.).

П'ЄДИСЕ́ТКА, -и, ж. 1. Дошка товщиною 50 мм, п'ятдесятка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Як на скрині́ до вікóн, трáба п'єдисéтку шукáти, бо це затонкá дóшка* (Ревне Кіцм.). 2. Цифра і число 50. Заг. 3. Монета або купюра вартістю в п'ятдесят одиниць. Заг. 4. П'ятдесятиріччя. Заг.

П'ЄЛ, -а, ч. кушн. П'яльця, дві рамки, на яких розтягують і вибілюють шкіру. Заст. *П'єл тримáй рíвно, нáй шкíра ни мóрщитси* (Прилипче Заст.).

П'Є́НИЙ. 1. Кислий. ***П'є́ні грушки́***. Кислі груші. Заст., Кіцм. *Від п'є́них грушóк аж затéрпло мині́ в рóті* (Бабин Заст.). 2. Захмелілий, п'яний. Заг.

П'Є́ТКА, П'Я́ТКА[1], -и, ж. 1. Назва цифри і числа. Заг. *Ти, бáбо, ни вмíєш п'є́тку писáти* (Стрілецький Кут Кіцм.). 2. Шкільна оцінка, п'ятірка. Заг. *На п'є́тку май трáба вчи́тиси* (Дубівці Кіцм.). 3. Грошовий знак або сума в п'ять гривень. Заг. *За сукéнку Нáді дáлам п'є́тку, ади́, фáйна?* (Брідок Заст.). 4. С.г. Кладка з п'яти снопів. Заг. *Снопи́ склáдают у п'єтки́, півклані́, клані́* (Старосілля Кіцм.).

П'Є́ТКА, П'Я́ТКА[2], -и, ж. 1. Частина коси, плуга. Заг. Пасклин тримає п'ятку коси (Коритне Вижн.). *П'є́тка у плу́зі нахóдиси за чири́слом – кóло полиці́* (Суховерхів Кіцм.). 2. Зменш.-пестл. до п'ята. Заг.

П'ЄЦ, -а/-у,ч. 1. Заст. Піч. Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Ляг стари́й на п'єц та й грíє кри́жі* (Ясени Стор.). 2. заст. Паровоз. Кіцм. *До мíста п'єц іде́ і кíлька товáрних вагóнів* (Брусниця Кіцм.).

ПИ́ВКА, рідше **ПИ́ЛКА**, -и, ж. М'яч. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Вчéра тут пи́вки би́ли і нам плíт збáвили* (Заставна). *Вáйльо, ше таке́ трíстя на дорóзі, а дíти́ска вже лу́п'я тої́ пи́лки* (Долиняни Хот.).

ПИВНИ́ЦА, ПІВНИ́ЦА, ПІВНИ́ЦІ, -і, ж. 1. Підвал, льох для зберігання овочів і фруктів. Заст., Кіцм., Стор., Нов. *Трáба взя́ти огíрків з пивни́ці* (Митків Заст.). 2. Погріб. Нов., Хот. *Нову́ хáту поклáли і пивни́цу вíмурували окрóми* (Слобідка Нов.).

ПИЛИ́НЄ, ПИЛИ́НЯ, ПИЛИ́НІ, -я, с. Опилки, тирса. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Ви шо, пили́ли дровá, шо пóвно пили́ня на убóрі?* (Грозинці Хот.).

ПИЛИ́НКА, ПИЛІ́НКА, -и, ж. Пелюшка. Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Ни́ма де рас суши́ти пилíнки́* (Карапчів Вижн.). Див. ще **ПЕЛЕ́НКА, ПЕЛІ́НКА**.

ПИ́ЛНИК, -а, ч. Напилок. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Дес пи́лник задівси, що на́віть нима́ чим са́пу востри́ти* (Рідківці Нов.).

ПИЛО́ВАНИЙ. Терміновий, поспішний. Заст., Кіцм., Глиб. *Му́сити да́ти гі́цу, бо ца робо́та пило́вана* (Горбівці Глиб.).

ПИЛО́ВАНЦІ, -ів, мн., кул. Голубці, приготовлені нашвидку. Заст., Кіцм. *Наробила́м пило́ванців, та бу́дут ма́ти шо ї́сти* (Борівці Кіцм.).

ПИЛО́ВАНЯ, **ПИЛО́ВАНЄ**, -я, с. Поспіх. Заг. *Мині́ вже надоі́ло це пило́ваня: ніко́ли по-лю́цки ни пі́диш з до́му* (Ярівка Хот.).

ПИЛУВА́ТИ. Поспішати. Заг. *Взимі́ бу́дим відпочива́ти, а лі́том тре́ба пилува́ти робо́ту робити* (Коболчин Сок.).

ПИЛУВА́ТИСИ (-СА). Спішитися, поспішати. Заг. *Лиши́ хло́пца: він пилу́їси до шко́ли* (Дубівці Кіцм.). *Ми пилува́лиса в кіно́* (Малинці Хот.).

ПИЛЮ́СТКА, -и, ж. Пасмо волосся, з якого плетуть кіску (косу). Хот. *Ді́вчина хо́чи кі́ски, а тут не то шо на три пилю́стці нема́ чу́пру, то й на одну́ нема́* (Атаки Хот.).

ПИ́НДА, -и, ж. Засада. Глиб. *А там і пи́нди ніякої ни бу́ло* (Кам'янка Глиб).

ПИНДИ́ГА, -и, ж., кул., знев. Рідкий суп. Вижн. *Похлебта́в тро́хи там тої́ пинди́ги та й пішо́в на робо́ту* (Вашківці Вижн.).

ПИНДИ́ТИ. 1. Швидко гнати. Заг. *Так пинди́в кі́ньми, шо аш шу́ма на них ві́шла* (Горбівці Глиб.). *Ану́ пинди́ ї́го́ з ха́ти* (Валява Кіцм.). 2. Переслідувати. Заг. *Пинди́ли і пинди́ли нас, пока́ ми в ліс ни забі́гли* (Долиняни Хот.). Див. ще **ПЕНДИ́ТИ**.

ПИНДИЛИ́ЧИТИ. Згруб. Швидко гнати перед собою. Хот. *Як лиш поча́ло нарива́тиси на дощ, а ми ві́вці напере́д се́бе і пиндили́чили ї́х аж до то́ку, шоб ско́рше схова́тиса* (Долиняни Хот.). Див. ще **ПЕНДИ́ТИ, ПИНДИТИ**.

ПИНДЮ́РКА, -и, ж. бот. Ентолома сіра отруйна (вид гриба). Нов. *То є́нчими рока́ми так ни бу́ло цих пиндю́рок, як це́го ро́ку* (Рідківці Нов.).

ПИ́НТИ, -нт, мн. П'яти. ***У пи́нти витина́ти**. Витанцьовувати. Кіцм. *Ади́, як у пи́нти витина́є* (Нижні Станівці Кіцм.). Див. ще **ПІ́НТА, ПЕ́НТА**.

ПИ́НІВИЙ. Повільний, неквапливий. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *До́брий ма́йстер, фа́йно шиє́, али́, ду́жи пи́нівий* (Біла Кіцм.). *І робо́та пи́ніва, і пла́та мала́* (Клинівка Стор.).Див. ще **ПИ́НЯВИЙ**.

ПИ́НІВО, незм. Повільно. *Змурува́ли скі́ни, накри́ли да́хом, а да́лі робо́та пи́ніво пішла́* (Ревна Кіцм.) Див. ще **ПИ́НЯВО**.

ПИНТОНО́ГИЙ, **ПИНТИНО́ГИЙ**. З ногами іншої масті, ніж тулуб, білоногий, плямистоногий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов., Хот. *Лю́б'ю пинтоно́гих ко́ний, вони́ як у бі́лих шкарпе́тках* (Кам'янка Глиб). *А о́та пинтоно́га так і ди́виса, аби́ дес ско́чити у горо́д* (Долиняни Хот.).

ПИНЦА́К, -у, ч. Ячмінна крупа. Кіцм., Вижн. *Як ро́биш галушки́, то додава́й до ри́жу тро́хи пинцаку́* (Хлівище Кіцм.).

ПИНЦЕ́ТА, -и, ж. Пінцет. Нов. *До це́го сліпака́, віда́й, тра́ба бра́ти пінце́ту* (Чорнівка Нов.).

ПИ́НЯВИЙ. Повільний, неквапливий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Цей хло́пиц лиш у робо́ті пи́нявий* (Онут Заст.).

ПИ́НЯВО, незм. Повільно, неквапливо. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Наш горі́х пи́ніво росте́, а гру́шка йде нівро́ку* (Біла Кіцм.). Див. ще **ПИ́НІВО**.

ПИ́ПКА, -и, ж. Сосок на грудній залозі. Заст. *Пипки́ болят мене́, так дити́на натєгну́ла* (Звенячин Заст.). 2. Соска. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Мало́му я вже даю́ молока́ з пи́пки, му́сю підгодо́вувати* (Кам'яна Стор.).

ПИРЗІЯ́Н, -у, ч. Оздоба до кожухів, кептарів з овечого хутра. Глиб. *Тра́ба помінє́ти пирзія́н ко́ло кожу́ха* (Ґурятка Глиб.).

ПИРИБО́Й, -я, ч. Фонова частина орнамента килима. Хот. *Пирибо́й ле́гко би́ти, бо там ме́нши кра́сок є, а бі́льши чо́рного*

ПИРІ́Г, -ога́, ч., зв. мн. **ПИРОГИ́**, -ів. 1. Вареник. Заг. *Навари́ла миску пирогі́в, а ніхто́ ни їст* (Хлівище Кіцм.). 2. Пиріг. Заг.

ПИРІ́ЙКА, -и, ж. бот. Пирій. Хот. *Ка́жут, шо пирі́йка – то лікарська росли́на, не́ю лі́чут жилудок* (Пригородок Хот.). Див. ще **ПЕРЕ́ЙКА**.

ПИРІ́СТИЙ. З латками іншої масті, чорно-білий, сіро-білий. Заст., Кіцм., Глиб. *У ці турмі́ бі́рши пирі́стих ове́ц* (Горбівці Глиб.).

ПИРКАЛЕ́ВИЙ, **ПИРКАЛЬО́ВИЙ**, текст. Ситцевий. Глиб. *Здає́си, шо то шовко́ва, а ни пиркальо́ва фусти́на* (Горбівці Глиб.). Див. ще **ПАРКАЛЕ́ВИЙ**, **ПАРКАЛЬО́ВИЙ**.

ПИРКОНО́СИЙ. 1. Кирпатий. Заст., Кіцм., Стор. *На́ша сусі́да маї́ моц фа́йного пирконо́сого хло́пчика* (Неполоківці Кіцм.). 2. Такий, що має білу цяточку на носі. Заст., Кіцм. *Це́го ро́ку в нас природи́лоси двоє ягня́т пирконо́сих* (Хлівище Кіцм.). Див. ще **ПЕ́РКОНОСИЙ**, **ПАРКАНО́СИЙ** 1-2.

ПИРОЖИ́НЄ, **ПИРОЖИ́НЯ**, -я, с. Вода, в якій варилися пироги (вареники). Заст., Хот. *Ві́сип пирожи́ня у це́брик, розба́в приго́рщу муки́ і дай коро́ві ві́пити* (Долиняни Хот.).

ПИРОЖИ́ТИСИ, знев. Гордитися, пишатися, бундючитись. Заст., Кіцм. *Ду́ня уже́ так пи́шнитси, так пиро́житси, аж ни ви́дит собі́ рі́вних* (Глиниця Кіцм.). *Як єс ни пиріг, то ни пирожи́си* (Старосілля Кіцм.).

ПИ́РСКАВКА, -и, ж, знев. Нестримана, гарячкувата жінка або дівчина. Заст., Кіцм. *Бі́йси бо́га, трима́й сибе́ тро́хи в рука́х, ни будь тако́в пи́рскавков* (Хлівище Кіцм.).

ПИ́РСКАТИ. 1. Говорити нестримано, запально. Хот. *Шо то тибе́ хтос у ши́ю б'є, шо ни мо́жна май пома́ло говори́ти, а то пи́рскаєш так, шо аж на чоловіка ли́тит* (Долиняни Хот.). 2. Бризкати водою або ще якоюсь рідиною. Заг.

ПИ́РСКАТИСИ (-СА), знев. Виявляти нестриманість, гарячкуватість. Заст., Кіцм. *Ти так бо́рзо пи́рскаєсси, шо ни дай Бо́же шос сказа́ти* (Хлівище Кіцм.).

ПИ́РХАВКА, -и, ж. Нервова, некомунікабельна жінка, дівчина. Глиб., Хот., Кельм. *Ці пи́рхавці такі́ ніц ни мо́жна сказа́ти, бо си зби́цкаї* (Кам'янка Глиб.). *Така́ вона́ пи́рхавка, шо лу́ччи ни чіпа́й* (Новоселиця Кельм.). Див. ще **ПИ́РСКАВКА**.

ПИ́СА, -и, ж., знев. Крупне жирне обличчя. Заст. *А́ли ж він уже́ пи́су ві́пас!* (Звенячин Заст.).

ПИ́САНЄ, **ПИ́САНІ**, -я, с. Почерк. Заст., Кіцм. *Хоть бага́то вчи́вси, але́ пи́сані пога́не ма́ї* (Дорошівці Заст.).

ПИ́САНИЙ. ***Пи́сані фасу́лі**. Сорт квасолі з кольоровим візерунком на шкірці. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Сусі́да навесні́ да́ла мині́ на на́сіні пи́саних фасу́ль* (Заставна). *Я покла́ла пи́сані фасу́лі в куру́дзах, бо вони́ в'ю́цци* (Чорнівка Нов.).

ПИ́САНЯ, -я, с., обр. Реєстрація шлюбу. Хот. *Пи́рид пи́саням у молодо́ї*

і в молодого дружки, дружби і ватажели вбирают деревце (Рашків Хот.).

ПИСА́ТИСИ (**-СА**). Обр. 1. Реєструвати шлюб. Хот., Кельм. *А в неділю молоді йдут писатиси до клубу* (Рашків Хот.). *Пішли вже молоді писатиса* (Комарів Кельм.). 2. прав. Мати прізвище. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Як ти си пишиш?* (Волока Вижн.).

ПИСКА́ТИЙ, згруб. Пащекуватий, нечемний у розмові. Заг. *Ни будь, дівко, така писката, бо ніхто тя ни схочи* (Ярівка Хот.).

ПИСКО́ВАНЄ, -я, с. Груба, нечемна розмова. Заст., Кіцм. *Ти ни думай, шо хтос тобі буди тирпіти писковане так, як я* (Васловівці Заст.).

ПИ́СКОРЬ, **ПИ́СКУРЬ**, -я, ч., іхт. Пічкур. Заг. *Пискорь верткий, їго тяшко ймити і утримати руками* (Слобода Нов.). *Пискурь є, али цего мало на юшку* (Ярівка Хот.). Див. ще **ПИ́ШКУРЬ**.

ПИСКУВА́ТИ. Грубо, нечемно відповідати, пащекувати. Заг. *Тибе хто вчив так пискувати до старших?* (Грозинці Хот.). *Встидав би си! Хіба можна до тата так пискувати?* (В.Кучурів Стор.).

ПИ́СЛА, -и, ж., рідк., заст. Рядно, різновид вовняної ковдри. Кельм. *Колис таких ковдрів як типер ни було, укривалиса пислою* (Лукачівка Кельм.). Див. ще **ПИ́СЛО**.

ПИ́СЛО, -а, с. Рядно, ковдра. Стор. *Траба писло зробити на тапчан* (Снячів Стор.). Див. ще **ПИ́СЛА**.

ПИ́СОК[1], **ПЕ́СОК**, -ска, ч. 1. Рот. Заг. *Подивиси, ти замастив лице коло писка* (Кам'янка Глиб.). *Хлопиц так пилував їсти, шо напхав повний писок і мало си ни вдавив* (Шипинці Кіцм.). ***Мати писок**. Бути сварливим, пащекуватим. Заг. *Абис така ґаздиня була, який писок маїш* (Горбівці Глиб.). ***Утворити писок**. Почати сварку. *Боже, як вона утворила писок до мени* (Ясени Стор.). ***Заперти писок**. згруб. Замовкнути. Заг. *Запри писок, бо будиш битий!* (Валява Кіцм.). ***Попасти, потрафити комус у писок** Стати предметом чиєїсь розмови, пліток. Заг. *Якис попала у той писок, то вже про теби віттак ніхто добри слово ни скажи* (Звенячин Заст). 2. Губи, уста. Заг. *До мого писка шє помаду ни зробили* (Кам'яна Стор.). *Вітри писок, бо видко, шо молоко пив* (Слобода Нов.).

ПИ́СОК[2], -ска, ч., зв. мн. **ПИ́СКИ**, -сків. Носок, передня частина взуття. Заг. *Де вже так обжулив писки в нових капцах?* (Рідківці Нов.). *Шос твої туфлі писки задерли, шо завеликі?* (Зеленів Кіцм.)

ПИ́СОЧКИ, -ів, бот. Квіти ірису (півників). Кіцм. *Дужи файно-файно зацвили писочки* (Хлівище Кіцм.).

ПИСТЬО́ХА, -и, сп. Пещена дитина; дитина, що любит пестощі. Стор. *Обоє поки були малі, такі були пистьохи, а май потому Світлана відчужиласи* (Кам'яна Стор.).

ПИ́СЯ, -і, ж., дит. Рот, губа. Заг. *Дай писю, най мама повтирає* (Борівці Кіцм.).

ПИСЬО́ШНИЙ. Ніжний. Кіцм. *То такий письошний хлопиц, шо де!* (Хлівище Кіцм.).

ПИТЕ́ЛЬНЯ, -і., ж. 1. Сковорода. Кельм. *Пожарь смажинину на пительни* (Новоселиця Кельм.). 2. Бляшана форма, лист для випікання хліба, пирогів. Заст., Хот., Кельм. *Коли кісто підійшло у кориті, відкладаїм на пительні* (Ярівка Хот.). Див. ще **ПАТЕ́ЛЬНЯ**.

ПИТЛЬО́ВИЙ. Який має відношення до питлю. ***Питльове сито**.

Дуже густе сито. Хот., Кельм. *На дуже густе сито кажут питльове, бо коли просієш ним муку, то мука така мняка-мняка, чисто як питльована* (Долиняни Хот.).

ПИТОМИЙ. Спадковий. Кіцм. *Це наш питомий сад* (Брусниця Кіцм.).

ПИШКАРЬ, -я, іхт. Пічкур. Хот. *У нас на болоті багато пишкарів* (Пригородок Хот.). Див. ще **ПИСКОРЬ, ПИСКУРЬ**.

ПИШНИТИСИ (**-СА**). 1. Неприродно, манірно стуляти губи, намагатися приховати беззубість чи інші вади. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Боря пишнитси, бо устидаєси, шо зуб віпав* (Клинівка Стор.). 2. Привертати до себе увагу манірною розмовою, поведінкою. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Ади, то є її донька, та, шо до хлопців пишнитси* (Звенячин Заст.).

ПИШНЬОХА, -и, ж. Манірна дівчина, жінка. Глиб. *Василіка субі привів таку пишньоху, шо у нашім силі такої навіть нима* (Слобідка Глиб.).

ПИШО, незм. Вигук, яким відганяють собак. Хот., Кельм., Сок. *Ану, пишо, чого розгавкавса* (Клішківці Хот.).

ПИШОК, -ка, ч., зв. мн. **ПИШКИ**, -ів. Дрібна, молода пір'їна, пух. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Голубинєта уже зачєли піритиси, уже мают на крилах пишки* (Глибока). *Мама зарубали качку, обскубли і оббирают пишки* (Онут Заст.). ***ВБРАТИСИ В ПИШКИ**. Подорослішати, стати самостійним; мати владу. *Малому сповнилоси лиш вісім років, а він уже убравси трохи в пишки, став сміливим* (Борівці Кіцм.).

ПИЩИК, ПІЩИК, -а, ч. 1. Графіт, писальний стрижень олівця. Глиб. *Вломивси пищик з луфка, бири підтеши* (Горбівці Глиб). 2. Свисток. Заг.

ПИЯТИКА, -и, ж. 1. Алкогольні напої. Глиб. *Типеркі на вісілю пиятики кілко хоч* (Горбівці Глиб.). 2. Пияцтво. Заг.

ПІ-ПІ, незм. Вигук, яким кличуть індиків. Заст. *Пі-пі, трушки, додому* (Дорошівці Заст.).

ПІБГАНИЙ. Погнутий, пом'ятий, безформний. Стор. *Цей банячок такий пібганий, шо здалоби си його вікінути* (Ст.Жадова Стор.). *Пібгані колачі, аж устидно подавати до столу* (Кам'яна Стор.).

ПІБГАТИ. Погнути, пом'яти. Стор. *Корова стала на путню і пібгала ї в прах* (Ст.Жадова Стор.).

ПІВБАНДЬОЛЬКА, -и, ж. Сорт білої квасолі. Хот. *Кумо, у вас півбандьольки посходили?* (Грозинці Хот.).

ПІВДИВ'ЄТА. Вісім з половиною. Заст. *Старий Гладій півдив'єта року був за границев колис, то вже набувси там* (Звенячин Заст.).

ПІВДИСЄТА. Дев'ять з половиною. Заст., Кіцм. *Моя Галка вже півдисєта років має* (Зеленів Кіцм.).

ПІВҐАРЕЦ, -рца, ч. Міра сипучих тіл (4л). Заст. *Далам вівчареви півгарец пшиниці* (Онут Заст.).

ПІВЗИНЄ, ПІВЗИНЯ, -я, с. Попарно зв'язані чи збиті докупи важкі дубові гіляки, якими прикладається, пригнічуються на гребенях покрівель, осока, очерет чи солома. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Треба пороскладати наверьх півзині, би вітир ни скинув гребінь: ни рошшив хату* (Южинець Кіцм). *Ми ни встигли обікласти півзиням верьх, то як звіяласи буря, то увес гребінь поколошматило* (Долиняни Хот.).

ПІВКА, -и, ж. 1. Примітивний саморобний килимок або двометровий шматок фабричної тканини. Заст., Кіцм., Вижн., Кельм. *Півку прибивают коло лушка* (Лукачівка Кельм.).

Типер уже ни в моді прибивати півку в хаті (Валява Кіцм.). 2. Фартух. Заст., Кельм. *Вбири півку, щоб ни замастила спідницу* (Козиряни Кельм.). *Траба мині коло печі маленької півки* (Дорошівці Заст.). 3. Шматок полотна, ганчірка. Хот. *А я насіня с пирчиці і гарбуза в одну півку зав'язала* (Долиняни Хот.). 4. Пілка.

ПІВКАБЛУКА, -и, ж. Частина печі-челюстів. Заст. *Вітак мурують с цегли піч, де пічут хліб. Челюсти мают ліву і праву півкаблуку* (Боянчук Заст.).

ПІВКАЛО, -а, с. 1. Свисток. Глиб. *То півкалом граіси наш Міцьо* (Горбівці Глиб.). 2. Гумова надувна кулька зі свистком. Хот. *Мама дала мині гроші на півкало* (Грозинці Хот.).

ПІВКАТИ. Видавати пискливі звуки (про молодих птахів). Заг. *Куріта голодні півкают, гусіта також* (Стрілецький Кут Кіцм.). 2. Пищати. Заг.

ПІВКИЛА, -и, ж., заст. 1. Півкілограма, 500 гр. Заг. *Півкила масла пішла за тиждень, як ни було* (Коритне Вижн.). 2. Півцентнера (при зважуванні сіна чи соломи, рідше – зерна). Заг. *Є сіно, три клани лабудзу, а соломи і півкили нима* (Шубранець Заст.).

ПІВКІПТАРЬ, -я, ч. Вид короткого кожушка без рукавів та оздоби. Заст. *І півкіптарь без рукавів, али не довгий, а кіптарь довший і май вішитий* (Задубрівка Заст.).

ПІВКЛАНЯ, -і, ж. Кладка з 15-ти снопів. Заг. *Вчара носили снопи пшиниці, лишилоса ще дві півклани* (Ширівці Хот.). *Снопи складают у півклані, а рахуют на клані* (Вікно Заст.). 2. заст. Одиниця лічби, 15 штук. Заг. *Раніше купували яйце на клані, півклані, а типер на дисятки* (Коболчин Сок.).

ПІВКОРЦОВИЙ. Такий, що містить половину корца, п'ятдесятикілограмовий. Заст., Кім., Вижн., Стор., Глиб. *Купив на базари півкорцовий цибер* (Чорногузи Вижн.). *Траба докупити півкорцевих мішків* (Борівці Кіцм.).

ПІВЛІТО, -а, с. Середина літа. Хот. *Коли вже посіяли колопні, то чикают аж до півліта, і тоди починают дивитиси до них* (Чепоноси Хот.).

ПІВЛІТИРКА, -и, ж., заст. Одиниця виміру місткості. Хот. *Півоко мало дві сороківки, а сороківка мала дві півлітирки* (Ширівці Хот).

ПІВМОТОВИЛНИКА, незм., заст. Міра довжини основи і полотна, яка дорівнює приблизно 3-3,5 м. Заг. *Раз намотуют з одного боку через мотовило і кладут знак, то це буде півмотовилника, а як з двох боків, то – мотовилник* (Ширівці Хот.).

ПІВНИЦА, ПІВНИЦІ, -і, ж. 1. Підвал, льох для зберігання овочів і фруктів. Заст., Кім., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Цего року буду мати повну півницу бараболі* (Дорошівні Заст.). 2. Погріб. Заг. Див. ще **ПИВНИЦА**.

ПІВОКО, -а, с., заст. Давня міра ваги 630-645 грамів. Заг. *Півоко мало вісім четвертушок, а читивиртушка приблизно сімдисять п'ять грам* (Ширівці Хот.). *Моя мала п'є зараз півоко молока* (Черепківці Глиб.). 2. Новіше сприймання міри ваги 500 грамів. Заг. *То лиш старі люди знали, кілько колис значило півоко, а типер – це вміст півлітрової банки* (Стрілецький Кут Кіцм.)

ПІВОКОВИЙ. Який містить половину ока, тобто 0,5л. Заг. *Були окові й півокові, то я взяв півоковий слоїк на смитану* (Горбівці Глиб.)

ПІВОРИНЯ, -я, с. Плач, лемент, жалібний писк. Заст., Кіцм. *Мине вже вуха боля від її півориня* (Онут Заст.).

ПІВОРИТИ, рідк. **ПІВУРИТИ**. 1. Пищати, видавати пискливі звуки. Заг. *Трухи я ни дужи люб'ю, бо вони дужи піворя* (Дорошівні Заст.) 2. Плакати, верещати. Заст. *Так піворит та дитина, що слухати ни мож* (Товтри Заст.). *Ти ща довго будиш піворити* (Киселів Кіцм.).

ПІВОСМА, **ПІВОСЬМА**, рідк., числ. Сім з половиною. Заст., Кіцм., Глиб. *Півосма корца пшиниці заробила* (Звенячин Заст.). *Мала пішла до школи, як уже мала півосьма* (Старий Вовчинець Глиб.).

ПІВОЧКА, -и, ж. Невелика ганчірка. Заст. *Чикай, най збиру на півочку мнікє* (Прилипче Заст.).

ПІВПАВУН, -а, ч. Хустка розміром менша під **ПАВУНА**. Нов. *Буна подарувала молоді півпавун* (Чорнівка Нов.).

ПІВПАЛІТО, -а, с., заст. Зимовий жакет із сукна домашнього виробу із смушевим коміром, куртка. Нов., Хот. *Півпаліто типер рідко хто шиє* (Недобоївці Хот.). *Паліто довге, а жінки носят півпаліта, май короткі* (Атаки Хот.).

ПІВПОМІРОК, -рка, ч., заст. Половина стандартного для певної місцевості наділу землі. Кіцм. *Помірок мав шісдисєть пражин, півпомірок – триціть. А в нас у силі давали на аграрни трохи менши як півпомірка* (Ставчани Кіцм.).

ПІВПРАЖИНА, -и, ж., заст. Половина **ПРАЖИНИ**. Близько півтора. Заг. *Того подвіря, може, з півпражини або й ще меньче* (Біла Кіцм.). *Півпражина мала дваціть фармаків, а фармак то шість вершків* (Ширівці Хот.). Див. ще **ПРАЖИНА**.

ПІВП'ЯТА, **ПІВП'ЄТА**, **ПІВП'ІТА**, числ., заст., рідк. Чотири з половиною. Заст., Кіцм., Глиб. *Півп'єта рублє дала за стончки* (Звенячин Заст.). *Нав'язалим півп'ята клані снопів* (Киселів Кіцм.).

ПІВРУКАВКА, -и, ж. Літня чоловіча сорочка з коротким рукавом. Хот. *Колис ми ни носили таких піврукавок, бо то ніхто ни знав, що то добре до роботи* (Недобоївці Хот.).

ПІВСЕМА, **ПІВСИМА**, числ., заст., рідк. Шість з половиною. Заст., Кіцм., Глиб. *Мині ші траба з півсема мітка чорної вовни, аби вішло два скорцарі* (Кам'янка Глиб.). *Наша корова вже півсима місєцє як тівна* (Звенячин Заст.).

ПІВТОРАЧКИ, -ок, мн., рідк., заст. Півторааршинові поліна дров. Сок. *Завтра нам дают машину, будем возити півторачки до школи* (Коболчин Сок.).

ПІВТРЕТА, **ПІВТРИТА**, **ПІВТРИКІ**, числ., заст. Два з половиною. Заст., Кіцм., Глиб. *Купила півтрита кіли чиришень* (Хлівище Кіцм.). *Я взєв півтрикі корці пшиниці на трудодні* (Чуньків Заст.).

ПІВУРИТИ. Пищати, плакати. Заст., Кіцм., Глиб. *Гай, тихо, доста тобі вже півурити* (Верхні Станівці Кіцм.). Див. ще **ПІВОРИТИ**.

ПІВФАЛЧА, **ПІВФАЛЬЧА**, -і, ж., заст. Площа угідь від 50 до 70 арів. Заг. *А були май бідні дівки, що мали по півфальчі приданого* (Ширівці Хот.). Див. ще **ФАЛЧА**.

ПІВЧВЕРТА, числ., заст., рідк. Три з полвиною. Заст., Кіцм., Глиб. *У путні лишилоси з півчверта ока молока* (Брусниця Кіцм.).

ПІВЧЕРВИК, **ПІВЧЕРЕВИК** -а, ч., зв. мн. **ПІВЧЕРВИКИ**, **ПІВЧЕРЕВИКИ**, -ів. Туфля. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ці півчервики якраз на мени* (Тарашани Глиб.). *Колис казали півчервики, а типер кажут туфлі* (Гаврилівці Кіцм.).

ПІВЧЕТВЕРИК, -а, ч. заст., рідк. 1. Одиниця виміру місткості. Хот. *Казьонний четверик мав сорок фунтів, а півчетверик – двацiть* (Ширівці Хот.). 2. Дерев'яна посудина на 8 кілограмів зерна. Кельм. *Четверик – це така мірка на один пуд, а півчетверик – на півпуда* (Ленківці Кельм.).

ПІВШАЛИК, -а, ч. Невелика шерстяна або напівшерстяна хустка з квітами. Хот. *Типер усі носят чорні півшалики* (Атаки Хот.).

ПІВШЕСТА, **ПІВШИСТА**, числ., заст., рідк. П'ять з половиною. Заст., Кіцм., Глиб. *До сусідного села буди з півшеста кілометра* (Кам'янка Глиб.).

ПІВШОВК, -у, ч., текст. Муліне. Кіцм. *Траба купити півшовку, бо хочу вішити блюску* (Ставчани Кіцм.).

ПІВШОРОК, -рка, ч. Вид легкої упряжі. Заст., Кіцм. *Приниси півшорки, будим коні запрігати* (Звенячин Заст.).

ПІВШНУР -а, ч., заст., рідк. Площа угідь від 20 до 28 арів. Заст. *Бабка заантибілювали мині півшнура поля* (Онут Заст.). Див. ще **ШНУР**.

ПІҐУЛОК, -а, ч., заст. Таблетки. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Дай мині піґулків від голови* (Кам'янка Глиб.). *То вже маєш дохторя доброго, дав мині два піґулки – і відразу голова стала боліти* (Звенячин Заст.).

ПІД, -оду, ч. Горище. Заг. *Курудзи ссипают на поду ци у коишницу* (Боянчук Заст.). *Віниси горіхи сушити на під* (Кам'янка Глиб.).

ПІДБАТЬКО, -а, обр. Помічник весільного батька. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм. *Підбатько за столами порідкує коло гостий* (Прилипче Заст.). *Батьків бирут с фамілії, с фамілії бирут і підбатька, і підматку* (Зелений Гай Нов.).

ПІДБАТЬКОВИЙ, -ого, і **ПІДБАТЬКОВА**, -ої, субст. **ПІДБАТЬКО** і **ПІДМАТКА**. Помічники весільних батьків. Хот., Кельм. *Батько тоже приймає молодіж і своїх підбатькових, тоди всі разом ідут до молодого чи молодої* (Лукачівка Кельм.). Див. ще **ПІДМАТКА**.

ПІДБИРКАНИЙ. Забризканий брудом. Заст., Кіцм. *У тебе шо такі сподні підбиркані болотом* (Борівці Кіцм.).

ПІДБИТЄ, **ПІДБИТЯ**, -я, с. Підйом (ноги). Заст., Кіцм., Нов. *Купив бим ці чоботи, але в них якєс дужи припадисти підбитя* (Онут Заст.). *На мою ногу з високим підбитям тяжко найти туфлі* (Чорнівка Нов.).

ПІДБИЧОВУВАТИ. 1. Піддавати, висаджувати на плече (міх, торбу, в'язку дрів). Заст., Кіцм. *Підбичуй мині цей мішок, бо сама ни годна* (Ржавинці Заст.). 2. Підпрягати коня, вола до воза, щоб витягти якийсь вантаж нагору. Заг.

ПІДБІГ, -у, ч., зоол. Велика гусінь. Кельм. *Підбіг дужи жалит* (Лукачівка Кельм.).

ПІДБІЙ, -ою, ч. 1. бот. Підбіл, мати-й-мачуха. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Цвіт підбою дужи помогає від кашлю* (Хлівище Кіцм.). *У нас з підбою крутя зелені галушки* (Стара Жадова Стор.). 2. бот. Довга тягуча водяна рослина. Нов. *Штефанів хлопиц навитягав з води цілий клубок підбою* (Слобода Нов.). 3. Нарив. Заст. *Мині зробивси такий підбій на п'яті, шом ни спав цілу ніч* (Бабин Заст.). 4. Підкладка, хутро шапки. Заст. *Траба найти шкірку з козиняти на підбій до кучми* (Вікно Заст.).

ПІДБУВАТИ, док. **ПІДБУТИ**. 1. Рости, підростати. Заст., Кіцм., Нов., Глиб. *Діти мині підбули, а я подавси*

(Слобідка Нов.). *Після сего дощу адіт, як усе файно зеленіє і підбуває* (Лукачівка Кельм.). 2. Збільшуватися в об'ємі. Заг. *Як дати доста дріщів до рощини, то кісто скоро підбуває* (Дорошівці Заст.). *Пали в пічи, бо хліб у корити підбуваї* (Киселів Кіцм.). 3. Прибувати (про воду). Заст., Кіцм., Глиб. *Такі були дощі, аж вода у кирници підбула* (Онут Заст.).

ПІДВАЗОННИК, -а, ч. Глиняна чи пластмасова тарілка для вазона, в яку стікає поливна вода. Хот. *Як ни було підвазонників, то ті шурмиї води тикли не лише по вікнах, а й по скінах* (Малинці Хот.).

ПІДВЕЗТИСИ. Під'їхати. Кіцм. *Іхала йкас машина, то ми ще й підвезлиси* (Ревна Кіцм.).

ПІДВИВАТИ (-СИ, -СА), док. **ПІДВИТИ (-СИ, -СА)**. Запинати (-ся). Кіцм., Хот. *Фустку завивают, а коли хочут си підвити, то підвивают якус файну або май теплу під спід, аби було трохи видко* (Мамаївці Кіцм.). *Підвивайтиси добри, бо надворі вітир* (Атаки Хот.).

ПІДВИГАНИЙ. Хворобливий, з надірваним здоров'ям (з грижею). Заст., Хот. *Вася підвиганий, він ни піде грушчиком* (Баламутівка Заст.). Див. ще **ПІДДВИГАНИЙ**.

ПІДВІД, -у, ч. 1. Синє чи голубе зафарбування нижньої частини зовнішніх і внутрішніх стін буковинської хати. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Підвід дужи зблякував, то траба буди наново підвисти* (Хлівище Кіцм.). *Щітка ни добра була, і мій підвід нирівний війшов* (Долиняни Хот.). 2. Масляні панелі. Заст. *Підвід на кухни робиси ни синков, а маслянов фарбов на оліфі і вище* (Шубранець Заст.).

ПІДВІЯНИЙ. 1. Дуже легкий. Стор. *Такий підвіяний став, як пірі* (Стара Жадова Стор.). 2. Хворобливий. Стор. *Це є якийс підвіяний чоловік, а ни нормальний* (Стара Жадова Стор.).

ПІДВОЛОКА -и, ж., заст. Жердина, яку підставляють під вісь замість зламаного колеса і яка служить полозом при переміщенні воза. Заст., Кіцм. *Розпалоси колисо, шо мусів робити підволоку, аби було як додому доіхати* (Борівці Кіцм.).

ПІДГАЛЬ, незм. Підряд. Кельм. *Візбирай яблука всі підгаль* (Новоселиця Кельм.).

ПІДГИМБЛЬОВУВАТИ, док. **ПІДГИМБЛЮВАТИ**. Додатково стругати, підчищати, виправити огріхи. Заг. *Підгимблюй мині ці латочки, бо шос ни пристают добри* (Клинівка Стор.).

ПІДГІЦОВУВАТИ, док. **ПІДГІЦУВАТИ**. Підкидати дров, давати більше вогню. Кіцм. *Підгіцовуй май трохи у шпаргаті, най скипит окріп* (Хлівище Кіцм.).

ПІДГОРЛИЦА, -і, ж. Нижня частина ярма. Заст., Сок., Кельм. *Ярмо має поверхницу, підгорлицу і заніски* (Волошкове Сок.). *Підгорлица гризе у шию вола, ади як упирає* (Долиняни Хот.).

ПІДҐАНЧА, -а, **ПІДҐАНЧЯ**, -я, с. Прибудова до ґанку, вхід на ґанок. Хот., Кельм. *Потепліло надворі, аш с підганча капає* (Лукачівка Кельм.). *Хату знадвору уже вігладили другий раз, ще треба підганчя шалювали* (Ярівка Хот.).

ПІДҐАРЛЯ, **ПІДҐАРЛЄ**, **ПІДҐАРЛІ**, -я, с. 1. анат. Підгорля, нижня частина шиї великої рогатої худоби, рідше у свиней. Заст., Кіцм., Хот. *Я нашї корові чешу підґарлі, а вона аш шию накягаї, так любит, аби ї чісати* (Лужани Кіцм.). *Ади, йке жирне підґарля в пацєти* (Брідок Заст.). 2.

анат., знев. Ожиріле підборіддя людини. Заг. *Ого́, ото́ підґа́рлі – ни зна́ти, де шия́, а де дру́га борода́* (Бузовиця Кельм.).

ПІДДВИ́ГАНИЙ. Хворобливий, з підірваним здоров'ям (з грижею). Глиб., Нов., Хот. *Ба́ба піддви́гана, али ро́би ще мо́цно* (Слобідка Глиб.). Див. ще **ПІДВИ́ГАНИЙ**.

ПІДДВИ́ГАТИСИ, **ПІДДВИ́ГАТИСА**. Підривати сили, втрачати здоров'я, підірватися. Кіцм., Глиб., Нов., Хот. *Чі́кай, я тубі́ завда́м, ато́ ще піддвига́їсси с таки́м мішко́м* (Грозинці Хот.).

ПІДДРУ́ЖБА, -и, ч., обр. Молодший весільний дружба. Заст. *То ни ти був у Мано́лія піддру́жбов?* (Онут Заст.).

ПІДДРУ́ЖКА, -и, ж., обр. Молодша весільна дружка. Заст. *Я фист си нагуля́в з піддру́жков* (Брідок Заст.).

ПІДДУВА́ЙЛО, -а, с. 1. Отвір під топкою, піддувало. Заг. *До́чка вигорнула із піддува́йла по́піл* (Шебутинці Сок.). 2. перен., згруб. Рот. Кельм. *Закри́й піддува́йло, бо полу́чиш* (Лукачівка Кельм.).

ПІДДУ́ПОК, -пка, ч., с.г. Частина збруї. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Пі́ддупок як би си урва́в, то фі́ра біжи́т згори на ко́ні* (Дорошівці Заст.). *Як горби́ста місце́вість, то лі́пше, аби́ у́пряж ма́ла підду́пок – ко́ням ле́кши трима́ти віз з горба́* (Слобода Нов.).

ПІДЗОЛЬО́ВУВАТИ, зв. док. **ПІДЗОЛЮВА́ТИ**. Підбивати **ЗОЛІ** (підметки). Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Мо́ї чирвики вже тра́ба підзо́лювати, бо ві́ходиласи підо́шва* (Борівці Кіцм.).

ПІДІСЯ́ТКА, -и, ж., буд. Дошка товщиною 50 мм. Заг. *Підіся́тка до́бра до підло́ги* (Снячів Стор.).

ПІДІ́СОК, -ока, ч. Кочерга або залізний гачок у вигляді кочерги. Кельм. *Пода́й піді́сок, най ви́тягну баня́к с пе́чі* (Новоселиця Кельм.).

ПІД'ЇХА́ТИ. Під'їжджати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Кажи́ шо́фирови, най під'їха́ї бли́щі* (Великий Кучурів Стор.).

ПІДКАПТУШИ́НІ, -я, с. Підкладка до одягу. Кіцм. *Заши́й підкаптуши́ні ко́ло ма́нтлі* (Дубівці Кіцм.).

ПІДКА́САНИЙ. Підтиканий. Заг. *Іди́ вже та ви́рви ту кві́тку у воді́, ти ма́єш суке́нку підка́сану* (Звенячин Заст.).

ПІДКА́СУВАТИ (-СИ, -СА), док. **ПІДКАСА́ТИ (-СИ, -СА)**. Підтикати (плаття, сорочку, спідницю), підтикатися. Заг. *Шос так підкаса́ла ту спідни́чку?* (Рідківці Нов.). *Як бу́диш пра́ти, то підкаса́йси, бо замочи́сси* (Дорошівці Заст.).

ПІДКИДА́ТИ, док. **ПІДКИ́НУТИ**, с.г. Доглядати за просапними культурами – підгортати розпушену землю до кореня чи стебла рослини. Заст., Кіцм., Вижн. *Барабу́ля чи́ста по пе́ршому са́паню, то мо́жна підки́нути з дру́гого плужко́м* (Шубранець Заст.). **Підки́нути за драби́ну**. Перекусити. Заг. *Дай мині́ шос підки́нути за драби́ну, бом таки́й голо́дний, як вовк* (Прилипче Заст.). 2. Різко кидати вгору і т.п. Заг.

ПІДКІП'Є, -єти, зв.мн. **ПІДКІП'Є́ТА**. Осіннє курча. Заст. *Підкіп'є́та ду́жи до́бри нису́тси* (Дорошівці Заст.).

ПІДКРИВА́ТИ (-СИ, -СА). 1. обр., рідк. Накидати молодій хустку на голову. Кіцм., Стор. *Пе́рший брат підкри́в молоду́* (Снячів Стор.). 2. Запинатися хусткою так, що її кінці зав'язуються на потилиці. Кіцм., Стор. *Мо́жна завива́тиси під бо́роду або*

підкритиси (Нові Бросківці Стор.). Див. ще **ПОКРИВА́ТИ**, **ПОКРИВА́ТИСИ** (**-СА**).

ПІДКЬО́ПАТИСИ (**-СА**), **ПІТКЬО́ПУВАТИСИ** (**-СА**). Забруднювати собі взуття, нижню частину одягу, забрьохуватися. Заст., Кіцм. *Я йшла с клюбу та так підкьо́паласи, бо було вили́ке боло́то* (Борівці Кіцм.).

ПІДКРУП'Я́НКА, -и, ж. Висівки з-під круп. Заст. *О́зму підкруп'я́нки і запа́рю до хліба* (Онут Заст.)

ПІДКО́ТЮВАТИ, док. **ПІДКОТИ́ТИ**. крав. Підгортаючи краї, робити коротшим, підкачували. Глиб., Хот., Кельм. *Підкоти́ ту суке́нку і підший, бо то задо́вга* (Черепківці Глиб.). *Ни підко́тюй балахо́на, він і так коро́ткий* (Новоселиця Кельм.).

ПІДКОЛІ́ННИКИ, **ПІДКУЛІ́ННИКИ**, -ів., мн. Гольфи. Кельм. *Хо́чу купи́ти сво́ї ді́вчині підколі́нники, бо ма́ї виступа́ти* (Зелена Кельм.). *Ду́же мині́ подо́баїса, як мала́ дити́на у підку-лінниках біле́ньких, у санда́ликах* (Ленківці Кельм.).

ПІДКУЛКУВА́ТИ. Підбити дерев'яними цвяхами підошви, підметки. Заст., Кіцм. *Коли́с дава́ли до шевца́, аби́ чо́боти підкулкува́в або ла́тку прилата́в, а типе́р і колків нима́* (Вікно Заст.).

ПІДЛА́ТКА, -и, ж. Латка. Заст. *Купи́вим мате́рії на підлатки до сподень* (Онут Заст.).

ПІДЛА́ТОК, -а, ч. Шматки дерева, якими підбивать полози саней у місцях заносу. Кельм. *Вже сходи́лиса по́лози і підла́тки сте́рлиса, тре́ба підби́ти нові́* (Комарове Кельм.).

ПІДЛИЙ. Малий, низькорослий. Нов. *Це́го ро́ку підла пшени́ца та й жи́то ни ліпше* (Топорівці Нов.).

ПІДЛИ́ТНИК, -а, ч. Нижня частина галіфе. Заст. *Зачіпи́вим ра́йтками за дріт і розде́р підли́тник* (Онут Заст.).

ПІДЛУ́БНІ, -ів., мн. Сани для виїзду. Заст. *Запряжи́ коня́ в підлу́бні і поїдим у го́сті* (Самушин Заст.).

ПІДЛЯМО́ВАНИЙ. Оздоблений, підшитий по нижньому краю лямівкою. Глиб. *Ці рукави́ підлямо́вані штучни́м сму́шком* (Кам'янка Глиб.).

ПІДЛЯМО́ВУВАТИ, док. **ПІДЛЯМУВА́ТИ**. Оздоблювати, підшивати лямівкою. Глиб. *Купи́ мині́ чо́рної саті́ни, бо я ма́ю підлямува́ти спідни́цу* (Кам'янка Глиб.).

ПІДМАҐУ́ЛЮВАТИ, **ПІДМАҐУ́ЛИТИ** док. Підмовляти, підбурювати. Кіцм., Стор. *Аді́т, підмаґу́лив ї та й поїхала з ним на́віть ни роспи́сана* (Хлівище Кіцм.). *Хоків мине́ підмаґу́лити, аби́ я свари́вси з ма́мов* (Верхні Станівці Кіцм.).

ПІДМА́ТКА, -и, ж., обр. Помічниця весільної матки. Заст., Хот., Нов., Кельм. *Підма́тці прине́сли пи́ти во́ду на лопа́ті* (Прилипче Заст.). *Підма́тка ко́ло ха́ти помога́є, заклада́є столи́* (Зелений Гай Нов.).

ПІДМЕ́Т, -а, ч. Грядка під посіви конопель, коноплище. Нов., Хот., Кельм., Сок. *У ме́не не бува́є підме́т два-три го́ди на одно́му мі́сці* (Романківці Сок.). *Люди вже поча́ли сі́яти підме́ти* (Селище Сок.).

ПІДМИ́КАНИЙ. 1. Підсмиканий, підскубаний. Кіцм. *Та сти́рта соло́ми підми́кана чи́сто, аж перехили́ласи* (Борівці Кіцм.). 2. Вирваний у корені (про рослини). Заг. *Буряки́ підми́кані, лиши́лоси лиш зне́сти на ку́пи* (Тарашани Глиб.). 3. Одягнутий у незвичайно короткий одяг. Заг. *Ади́, ші і той підми́каний су́ни сво́го но́са суда́* (Баламутівка Заст.).

ПІДМИКА́ТИ, док. **ПІДМИ́КАТИ**. Підсмикувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор.,

Глиб. *З оборогів підмикаємо сіно руками або ключков* (Чорногузи Вижн.). 2. Виривати в корені. Заг. *Як треба молодої цибулі, то я собі підмикаю з грядки тілько, кілько хочу* (Васловівці Заст.). *Ворони дуже підмикают сходи курудзів* (Владична Хот.).

ПІДНАВІС, **ПІДНАВЄС**, -у, ч. Піддашя з трьома стінами або й без стін чи прибудова до іншої будівлі (у колгоспі). Хот., Кельм. *Вила, лопату і граблі заниси у під навіс або в комору* (Кельменці).

ПІДНИКАТИ, док. **ПІДНИКНУТИ**. Підростати. Хот., Вижн., Кіцм. *Зразу було тяшко, як лишиласи сама з дітьми, а типер діти підникли та й лекши стало* (Долиняни Хот.).

ПІДОЙМА, -и, ж. Частнина спиць, яка пересувається під розворою й утримує дишель на потрібній висоті. Заг. *Підойма зверху укована, аби ни так скоро вітираласа* (Долиняни Хот.).

ПІДОЙМАТИСИ (**-СА**), док. **ПІДОЙМИТИСИ** (**-СА**). Прокидатися, підводитися, вставати. Заг. *Гай, підоймиси, доста вже спати* (Хливище Кіцм.). 2. Зводилися. Заг.

ПІДОК, -дка. зм. до **ПІД**. Невелике горище (на сарайчику, курнику). *Поліз на підок та й здойми яйці: кури дес там несутса* (Рашків Хот.).

ПІДОШВА, -и, ж. 1. Нижня щастина печі. Заг. *Піч має підошву, челюста і горн* (Юрківці Заст.). 2. Нижня поверхня сапи. Заг. 3. Нижня частина взутя. Заг.

ПІДПАЗЕНИЙ. Викритий на чомусь несхвальному, який чимось викрив себе. Заг. *Бо цей кіт уже підпазений не раз* (Задубрівка Заст.).

ПІДПАЗИТИ. Підстерегти, виявити, вистежити. Заг. *Я такі підпазила, хто це заходи в сад* (Чорнівка Нов.). *Наш Іван підпазив такі злодія* (Волошкове Сок.).

ПІДПАЛОК, -лка, ч. Невеличкий буханець, спечений під час напалювання печі. Заг. *Заків хліб буду саджєти, то най хоть підпалок спічєси* (Слобідка Глиб.). *Тетка дали вакарьови у торбу цілий підпалок і шматок сала* (Братанівка Кельм.).

ПІДПАЛОЧОК, -чка, ч., зм. до **ПІДПАЛОК**. Заст., Кіцм., Глиб., Сок. *Цего підпалочка не стане і раз поїсти* (Ломачинці Сок.).

ПІДПАШНИК, -а, ч. 1. Невеличкий квадратний клинець під рукавом чоловічої й жіночої сорочки. Кіцм. 2. Шматок тканини, який пришивають зсередини рукава, щоб запобігти псуванню одягу потом, підпаховник. Заст., Кіцм. *Траба підшити підпашники, бо дужи потію та псуєси швидир* (Прилипче Заст.).

ПІДПИНЬКА, -и, ж., **ПІДПЕНЬОК**, -нька. ч., зв.мн. **ПІДПИНЬКИ** -ів. Опеньок. Заг. *Тогід були такі підпиньки, шо люди мішками носили* (Рідківці Нов.). Пішли дощі. *Та так багато підпиньків у лісі, як мухариц* (Киселів Кіцм.). *Підпеньки – то найліпші губи* (Ржавинці Заст.).

ПІДПІЛІТЬ, **ПІДПІЛІЧ**. Незм. Вигук, який повторює крик перепілки. Заст., Кіцм. *Пирипилица кажи підпіліть, підпіліч* (Онут Заст.).

ПІДПІЛІЧКАТИ. Повторювати вигук перепілки **ПІДПІЛІЧ**. Кіцм., Заст.

ПІДПЛАТА, -и, ж. Хабар. Заг. *Кілько усего пішло на підплату, на адуката, а кінец оден* (Біла Кіцм.).

ПІДПЛАТЮВАТИ, док. **ПІДПЛАТИТИ**. Давати хабаря. Заг. *Шоб шос дістати, траба було файно підплатити* (Лукачівка Кельм.).

ПІДПЛІКУВАТИ, док. **ПІДПЛЕКАТИ**. Підгодовувати, підгодувати

материнським молоком чи різними замінниками. Заг. *Підплекай малу та клади спати* (Стара Жадова Стор.).

ПІДПЛУЖЖКУВАТИ, док. до **ПЛУЖЖКУВАТИ**. Заст., Кіцм. *Прийдь до мени с плужком і підплужжкуй картопфлі* (Онут Заст.).

ПІДПОЛОЧ, -и, ж. Заглиблення в підмитому водою березі. Заст., Нов., Хот. *Вода вімила вилику підполоч* (Баламутівка Заст.). *Ти видиш, яку вода підполоч вібила, шо й чоловікови є де сховатиса* (Долиняни Хот.).

ПІДПОЛУДНИ, ПІДПОЛУННИ, незм. Час перед обідом і вечерею. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Дес підполудни пригнав корову с полі і кудас побіг* (Лужани Кіцм.). *Сонце вже підполунни – можна йти обід варити* (Ярівка Хот.).

ПІДПОЛУДНУВАТИ. Їсти перед обідом. Кіцм., Хот., Кельм. *Гай ходім шос підполуднувати, бо рано вкусили шо ни вкусили, та й їсти хочиса* (Рашків Хот.).

ПІДПРАЖИТИ. Додатково підсмажити. Заг. *Як хоч, аби печеня була смашна, то підпраж ще цібулі* (Чортория Кіцм.).

ПІДПУКУВАТИ, док. **ПІДПУКАТИ, ПІДПУКНУТИ**. 1. Давати тріщину нижче чогось. Заст., Кіцм., Хот. *Стеля підпукує по кутках, уже і марлев затикали щілини, але все одно* (Спаська Стор.). *Хліб ни вікис, шкірка підпукла* (Білівці Хот.). 2. Додатково очистити від кісточок певну кількість слив. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Я до тої аличі ще підпукала зо дві килі сливок справидливих* (Старосілля Кіцм.).

ПІДРАНИЙ. Подертий, обірваний. Заст., Кіцм. *Дитина ходит така підрана, шо аж встидно* (Кострижівка Заст.). *Шо ходиш у такі підрані блюзі?* (Хлівище Кіцм.).

ПІДРІЖНИЦА, -і, ж., буд. Бічна кроква даху. Заст. *Березові підріжниці поточила чирваточина* (Онут Заст.).

ПІДРУБУВАТИ. 1. Підстригати. Заг. *Ни підрубуй такий файний чупир, бо шкода* (Зелена Кельм.). 2. Прирубувати знизу, підсікати. Заг.

ПІДСАДОК, -ка, ч., зв.мн. **ПІДСАДКИ**, -ів. Вид гриба, підвишень. Заг. *Старий приніс учара цілу миску підсадків* (Чорнівка Нов.). Див. ще **ПІЦАДОК**.

ПІДСАПУВАТИ, док. **ПІДСАПАТИ**. Допомагати комусь сапати, щоб не відстав від інших. Заст., Кіцм. *З него такий сапалник, шо їго вічно траба підсапувати* (Онут Заст.).

ПІДСИЛЮВАТИСИ (**-СА**), док. **ПІДСИЛИТИСИ** (**-СА**), знев. Привертати до себе, входити в довір'я обманом. Заст. *То до часу їму вдаєса так підсилюватиси до всіх* (Баламутівка Заст.). *Ца дівка так підсилилася до парубка, шо він з нев мусів оженитиси* (Онут Заст.).

ПІДСІНЯ, -я, с., заст. Заїжджий двір. Заст. *Колис неньо у місті начували разом з кіньми на підсіню* (Онут Заст.).

ПІДСЛИЗЮВАТИ, док. **ПІДСЛИЗИТИ**. 1. Змочивши, зробити слизьким. Хот. *Дощем так підслизило дорогу, шо машини ни йшли* (Атаки Хот.). 2. У кушнірстві, шевстві: протягувати нитку чи дратву через мило чи віск, щоб вона легше протягувалася через шкіру. Кіцм., Стор. *Дратву підслизюют воском або милом, аби ни туго протягати* (Лужани Кіцм.).

ПІДСЛИЗАТИСИ, док. до **ПІДСЛИЗНУТИСИ**. Посковзнутися. Кіцм., Стор. *Я на рівнім підслизнувси і так тєшко впав, шо заледве встав* (Ревне Кіцм.).

ПІДСОБІТКА, ПІДСУБІТКА, -и, ж. Дошка під стріхою зовні, за стіною,

що продовжує стелю. Заст., Кіцм. *Помалюй цу підсубітку, бо я високо лізти ни можу* (Прилипче Заст.). Див. ще **ПІДСУФІТОК, ОСТРІШИНА**.

ПІДСОЛЮВАТИ, док. **ПІДСОЛИТИ**, перен. знев. Завдавати прикрощів. Кельм. *Хватаї мині і бис теби, ще ти чос підсолюєш* (Комарове Кельм.). 2. Солити додатково. Заг.

ПІДСПРИСОВУВАТИ, док. **ПІДСПРИСУВАТИ**. Підняти, підперти вертикальною підпорою. Заст. *Ти цу стелину мусиш підсприсувати, бо ади присіла* (Бабин Заст.).

ПІДСТАНДАРЯ, -я, с., заст. Заглибина під припічком (для дрібних речей). Стор. *Поклади пуліно у підстандарі* (Снячів Стор.).

ПІДТЕСАНИЙ. Підструганий, підточений. Заг. *Нима ні одного підтесаного луфка* (Юрківці Заст.).

ПІДТІСУВАТИ, док. **ПІДТЕСАТИ**. 1. Підстругувати, підточувати. Заг. *Ни сиди задурно, а підтісуй ці луфка!* (Товтри Заст.). 2. Тесати, трохи стісувати. Заг.

ПІДТОПІЛНИК, -а, ч., бот. Їстівний гриб ж коричнево-червоною шапочкою, підосичник. Заст., Кіцм., Вижн. Стор., Хот. *Підтопілники ростя під топольою* (Грозинці Хот.). *Повний кошик підтопілників напрятав мій Цильо* (Боянчук Заст.).

ПІДТРОЮДЖУВАТИ, ПІДТРОЮДЮВАТИ, ПІДТРОЮДИТИ. Підбурювати, намовляти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ни слухай кума, бо він люби підтроюджувати* (Тарашани Глиб.). *Іван як іго подтроюдив, то Василь мало ни вбив мине* (Вителівка Кіцм.).

ПІДТРУЧУВАТИ, ПІДТРУТИТИ. Підштовхувати, підпихати. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *До цего горба фіру траба підтручувати* (Онут Заст.). *Підтрутьмо трохі далі, а з горба машина сама заведеси* (Кам'янка Глиб.).

ПІДТЬОПУВАТИСИ, (**-СА**), **ПІДТЬОПАТИСИ**, (**-СА**), док. Забруднити взуття чи одяг. Заг. *То нема як іти у туфликах, бо підтьопаєсса, убувай ґумові чоботи* (Вартиківці Кельм.). Див. **ПІДКЬОПУВАТИСИ** (**-СА**). Заг.

ПІДУПОК, -пка, ч. Частина збруї. Заст. *Би підупок си урвав, то фіра біжит згори на коні* (Дорошівці Заст.).

ПІДУСТВА, -и, ж., іхт. Вид річкової риби, підуст звичайний. Заст. *Я злапав одну підуству і білши нічо* (Дорошівці Заст.). *Сигодни підуства ловиси добри* (Дубівці Кіцм.).

ПІДФАЛДОВУВАТИ, док. **ПІДФАЛДУВАТИ**. Підгинати, укорочувати одяг. Заст. *Підфалдуй цу спідницу, ни ходи, як цундра* (Прилипче Заст.).

ПІДФОСТИНА, -и, ж. 1. Присохлий до хвоста тваринний гній. Заст., Хот., Кіцм. *Мусілам вістричи підфостину, аби ни мастила козу* (Шубранець Заст.). 2. Хвіст. *Ни волочиси за мноу, як підфостина* (Онут Заст.).

ПІДЦЬОРПУВАТИ, док. **ПІДЦЬОРПАТИ**. Обшарпувати, обривати одяг знизу. Заст., Кіцм., Хот. *Сподні підцьорпав ззаду аж цуря висит* (Біла Кіцм.).

ПІДЦЬОРПАНИЙ, знев. Обтрьопаний знизу одяг (спідниця, штани). Кіцм. *Шо ходиш у такому підцьорпаному? Тобі ни встидно?* (Хливище Кіцм.).

ПІДШАЛЬОВУВАТИ, док. **ПІДШАЛЮВАТИ**. Підбивати дошками стелю, зовнішні стіни будівлі тощо. Заг. *Купив'єм дошок і хочу підшалювати під стріхов – зробити острішини* (Стрілецький Кут Кіцм.).

ПІДШКРЕБОК, -бка, ч., кул. Хлібина із залишків тіста. Кельм. *Витяг-*

ни підшкребок і подивиси, чи ще не спікса (Лукачівка Кельм.).

ПІДШПОТУВАТИ, док. **ПІДШПОТАТИ**. Підставляти комусь ногу, щоб той спіткнувся чи упав. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Мине хтос як підшпотав, том так упав, що но* (Дорошівці Заст.). *Дівка бігла, а я її підшпотав і так познакомилиса* (Білівці Хот.).

ПІНДЮР, -а, ч. Маленька торбинка. Кельм. *Возьми в піндюр сімня і пониси буні* (Лівинці Кельм.). Див. ще **ПЕНДЮР**.

ПІНЕЗ, **ПІНИЗ**, -а, ч. Канцелярська кнопка. Глиб. *Куда ти ліпиш ріжевий пінез?* (Турятка Глиб.). *А цей паперовий скоцарь прибий пінизіми* (Кам'янка Глиб.).

ПІНТА, мн. П'яти. ***Бити в пінта**. Під час танцю бити пальцями чи долонями об задники взуття (п'яти). Глиб. *Митро, шо май файно з усіх парубків данцував, а ше бив у пінта* (Черепківці Глиб.). Див ще **ПЕНТА, ПИНТА**.

ПІНЬЗЯ, і, ж., знев. 1. Низькоросла людина, карлик. Глиб. *Така піньзя погана і ше мудра робиси* (Горбівці Глиб.). 2. знев., перен. Невихована дівчина-підліток. Стор. *Ти маєш свою таку піньзу, шо усім цяпкає – ні старому, ні малому не змовчит* (Кам'яна Стор.).

ПІП, -опа, ч. 1. Триніжка, стовп, деталь самотоки. Заст., Нов. *Ти бельца здоймив, а чого попа ни приніс?* (Зелений Гай Нов.). 2. Кладка з 5-7 снопів жита чи пшениці. Кіцм., Вижн. *Земля мокра, то ми не складали в клані, а поскладали у попи, аби ни так змокла пшениця* (Коритне Вижн.). 3. Духовне звання у православних. Заг.

ПІПИЦ, -пца, ч. Наріст на кінчику язика у птахів, пипоть. ***Дістати піпиц**. Захворіти від великого бажання щось з'їсти. Глиб. *Дай і йому кавальчик, бо ше дістане піпиц* (Горбівці Глиб).

ПІПІНЬКА, -и, ж., бот. Див. ще **ПІДПИНЬКА**. Опеньки. Стор., Глиб., Хот. *Найбільши піпіньок у жовтни* (Кам'янка Глиб.).

ПІПІНЬОК, -нька, ч., зв. мн. **ПІПІНЬКИ**, -ньків. Опеньки. Заст. *Назбирала повну сумку піпіньків* (Прилипче Заст.). Див ще **ПІДПИНЬКА**.

ПІРВАНИЙ. Рваний, порваний, подертий. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Куди вбираїш цу сукню, видиш, що пірвана?* (Великий Кучурів Стор.). ***Іти, як у пірваний мішок**. Не щастить. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов. *Ніц нам не видеси, усьо йде як у пірваний мішок* (Ясени Стор.).

ПІРВАТИ. Порвати. Заг. *Дивиси книжку, али ни пірви ї* (Рідківці Нов.). 2. Поламати. Кіцм., Нов. *А Цилик пірвав мині циркуль* (Лужани Кіцм.). *То неспокійна свиня, ади як пірвала поміст* (Клинівка Стор.).

ПІРВАТИСИ (**-СА**). Енергійно, різко, нерозважливо взятися виконувати якесь діло. Напружуватися, силкуватися. Заг. *Такий малий пірвавси міх здоймити* (Турятка Глиб.). *Лиш віпив пару порцій горівки і пірвавса битиса* (Клішківці Хот.).

ПІРИТИСИ (**-СА**). 1. Покриватися пір'ям. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Уже наші гусіта зачінают піритиси* (Хлівище Кіцм.). 2. Перен. Набиратися сили. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ще лиш зачєв піритиси і вже ніц не слухає, шо буде, як май підросте* (Шубранець Заст.). 3. перен. Збагачуватиси, багатіти. Заст., Кіцм. *Віткоди зачяв трохи піритиси, то нікого нізащо ни має* (Хлівище Кіцм.). 4. перен. Ображатися. Хот. *Нічо ни ґовори, бо він піриси дуже скоро* (Чепоноси Хот.).

ПІРНИК, -а, ч. Напірник. Заст., Кіцм., Вижн., Хот., Кельм. *Пірники густі і моцні мусят бути, бо пірі буди вілазєти* (Горбівці Глиб.). *Чос нима в магазинах нічо на пірники* (Лукачівка Кельм.). *У мене всі чирвоні пірники* (Карапчів Вижн.). Див. ще **ПІРНИЦА**.

ПІРНИЦА, -и, ж. Напірник. Кельм. *Така стара і вже зношена пірница, аш піря вилазит* (Комарів Кельм.). Див. ще **ПІРНИК**.

ПІРЄ, ПІР'Я, -я, с. 1. Стебла цибулі або часнику. Заст., Кіцм. *Ми з осини кладем цибулю, аби нависні було зелене пірє на салат* (Кіцмань). 2. Сукупність пір'їн на шкірі птахів. Заг.

ПІСЄ, -єти, с. Песеня, маля пса. Заст., Кіцм. *Двоє пісєт лишилоси, а двоє уже забрали люди* (Дорошівні Заст.). Див. ще **ПІСЯ**.

ПІСЄТКО, -а, с. Зм. до **ПІСЄ**. Заст., Кіцм. *Колю, дай мині пісєтко* (Вікно Заст.).

ПІС-ПІС-ПІС, ПІСЬ-ПІСТЬ-ПІСЬ, ПІСЬКУ-ПІСЬ-ПІСЬ. 1. Вигук, яким кличуть котів. *Пісь-пісь-пісь, на молочка трошки* (Турятка Глиб.). 2. Вигук, яким кличуть собак. Заст., Кіцм., Вижн., Кельм. *Пісь-пісь, Бубій, ни гавкай* (Дорошівні Заст.).

ПІСКІТ, -оту, ч. Писк, крик. Заст. *Шо то си робит, шо такий піскіт у хаті?* (Звенячин Заст.).

ПІСКОВАНИЙ, буд. 1. Перетертий вапном, у якому велика кількість піску. Заст., Кіцм. *Усі скіни вже піскові, лишень білити* (Юрківці Заст.). 2. Митий піском. Заст., Кіцм. *Як лавниці піскувані і файно пополоскані, то є своя краса* (Прилипче Заст.).

ПІСКУВАТИ. 1. Перетирати, білити стіни розчином вапна, в якому багато вапна, піску. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот., Кельм. *Піскувати стіни тяще, ніж білити* (Юрківці Заст.). *Потинькую стіни, а як вісохнут, почну тоди другий раз піскувати* (Чепоноси Хот.). 2. Терти. Чистити піском, мити плиту, посуд, нелаковані меблі, нефарбовану підлогу тощо. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ца лавка така запуцована, шо конче її піскувати* (Онут Заст.). *Як будеш хоть коли-небудь піскувати горшки, то будиш хазяйкою* (Подвір'ївка Кельм.).

ПІСЛИВКА, -и, ж., зв. мн. **ПІСЛИВКІ**, -ів. Вид ранніх їстівних грибів, що ростуть переважно під сливами, підсливок. Кельм. *Назбирав хлопиц у городі повний кашкет післивків* (Комарів Кельм.). Див. ще **ПІДСАДОК**.

ПІСНИЙ. 1. Блідий, виснажений. Заст. *Ади який став пісний, вітколи слабий* (Дорошівці Заст.). 2. Невеселий, ображений. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Як маєш там пісна увес вечир сигіти, то якой примхи йти у госкі* (Зеленів Кіцм.). 3. Без м'яса, тваринного жиру. Заг. 4. Бідний на поживні речовини, неродючий. Заг.

ПІСНИЦІ, -ів, мн., кул., рідк. Страва, пісне жарене у печі м'ясо. Глиб. *Пісниців колис на храм робили* (Слобідка Глиб.).

ПІСНІВКА, -и, ж., **ПІСНІВОК**, -вка, ч., зв. мн. **ПІСНІВКИ**. Нижня чи верхня барвиста смужка горботки завширшки в 4-5 см. Заг. *Моя забагла горботкі с чірвоними пісніввками* (Черепківці Глиб.). *У горботці є пісніввки, перетички* (Ревна Кіцм.).

ПІСНІТИ. І. Бліднути, хворіти. Кіцм., Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ти піснієш шо леда день* (Брусниця Кіцм.). 2. Бліднути, мінятися на обличчі від люті. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Чо ти піснієш, шо я не маю права ні з ким загуворити?* (Старий Вовчинець Глиб.).

ПІСТИ́. Піти. Кельм., Сок. *Тре́ба мині́ пісти́ дес у сило́ до їдної жінки* (Комарів Кельм.).

ПІСТЕЛКА, -и, ж., **ПІСТИ́ЛКА**. Фартух. Глиб. *Напре́ч у пісте́лку голдано́к* (Турятка Глиб.). 2. Підстилка. Заг. *Соло́ма змерви́ласи, зіпріла, а́ле́ на пістілку ще бу́де* (Слобода Нов.).

ПІСТРЯ́К, -а, ч. 1. Прищ. Стор., Хот. *Гет скинуло ши́ю в пістряки́ від просту́ди* (Пригородок Хот.). *Коро́ва ма́є на вімню пістряки́ і ни даєси здої́ти* (Стара Жадова Стор.). 2. бот. Сірувато-жовтий їстівний гриб, що росте здебільшого на пошкодженому стовбурі дерева, глива. Глиб., Хот. *Таки́й вели́кий пістря́к урва́ла на горісі, шо як насма́жила гу́бів, то всі наї́лиса* (Малинці Хот.).

ПІСЬКО, -а, с. пестл. Звертання до дітей, малих тварин. Вижн., Стор., Глиб. *Ходи́, піську, до ба́би, ходи́* (Слобідка Глиб.). Див. ще **ПІЦЬКА**.

ПІСЬМО́, -а, с. Лист, письмова звістка, письмове повідомлення. Заг. *А мині́ нима́ пісьма́?* (Грозинці Хот.). *Я діста́в письмо́ з по́шти, аби́ йти гро́ші бра́ти* (Мілієво Вижн.).

ПІСЯ, -яти, с. Песеня, маля пса, цуценя, щеня. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Прив'їжи́ піся́, бо вку́си кого́с* (Борівці Кіцм.). Див ще **ПІСЄ**.

ПІТЕЛА, -и, ж., рідк. Прикраса до вінка молодої. Глиб. *Такої пітели ни одна́ молода́ ни ма́ла* (Турятка Глиб.).

ПІТРОП, -а, ч., церк., обр. Член двадцятки. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *То шо и́нчий пітроп, шо и́нчий палама́рь. Пітропів вібира́ют, а паламаре́ найма́ют* (Чортория Кіцм.).

ПІТРОПІП, -опа, ч., церк., обр. Церковний староста. Глиб. *То́диркови до́бри вело́си, коли він був пітропо́пом* (Слобідка Глиб.).

ПІХАНИЙ. 1. Очищений від лузги, товчений у ступі (про пшеницю, просо). Заг. *Піхана пшени́ца май до́бра на кутю́ і бо́рши си вари́т* (Оршівці Кіцм.). 2. Валяний, битий (про сукно). Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *З піханого сукна́ шили сардаки́, сардачини, ма́нти, га́чі...* (Тарашани Глиб). *Як було до́бре, убира́ют піхане сукно́, то й вітер не пропуска́ло* (Чорнівка Нов.). 3. перен., знев. Підбурений, намовлений. Хот. *Як прийде від свої ма́ми, то вже ви́жу, шо піханий, бо все йму ни так* (Малинці Хот.). 4. перен. ***Шука́ти піханого, *пита́ти піханого**. Вибагати, зазнаватися. Заг. *Мав до́бру робо́ту, а́ли шука́в піханого...* (Бабин Заст.). *Сва́тали файні хло́пці, аби́ була ни пита́ла піханого, то уже́ би давно́ відда́ласи. Шо ти ще піханого шука́єш* (Давидівка Стор.).

ПІХАНКА, -и, ж. Велика вовняна суконна хустка фабричного виробництва. Стор. *Моя́ ма́ма согони у місті купи́ли піханку* (Бобівці Стор.).

ПІХА́ТИ. 1. Очищати від лузги, товкти в ступі пшеницю, ячмінь, просо. Заст., Стор., Кіцм., Вижн., Глиб. *Тре́ба йти піха́ти ячмінь на крупи́* (Борівці Кіцм.). *Ще дале́ко пирид Різдво́м, а ба́ба вже піхає пшиницу* (Великий Кучурів Стор.). 2. Дерти крупу у млині. Заст., Кіцм., Стор. *У Магалі́ і пшени́цу питлюва́ли, і ячмінь піха́ли – перло́вка лукс* (Кам'яна Стор.). 3. Далеко йти чи швидко, на велику відстань. Кіцм., Глиб. *Бо не бли́зка доро́га щодни́ни піха́ти туда́ й вітти, і в дощ, і в спе́ку* (Хлівище Кіцм.). *Так піха́ла с по́ля додому, гаш чу́пир мо́крий на голові́* (Кам'янка Глиб.). 4. Валяти сукно. Заг. *У нас лю́ди ткали сукно́, а піха́ти вози́ли дес. Аж у го́ри* (Лужани Кіцм.).

ПІХКАТИ (**-СИ, -СА**), док. до **ПІХНУ́ТИ** (**-СИ, -СА**). Бити (-ся), штовхатися ногами. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Шо стари́й, а шо мали́й, то оде́н ро́зум – оби́два піхка́ютси, оби́два піхкают коро́бку від сірникі́в* (Ревна Кіцм.).

ПІХУ́Р, -а, ч. Пухир. Хот. *Від то́го ко́паня всі ру́ки в піху́рах* (Атаки Хот.).

ПІ́ЦАДОК, -а, ч., зв. мн. **ПІ́ЦАТКИ**, -ів, бот. Вид ранніх їстівних грибів, що ростуть весною переважно у садках. Стор., Хот. *Пі́цатки самі́ ра́нні гу́би* (Грозинці Хот.). *У нас у тра́вни по́вно пі́цатків ме́жи дрива́ми* (Клішківці Хот.). Див. ще **ПІДСАДОК**.

ПІЦІҐО́РНИЙ. Цікавий, симпатичний, підтягнутий, жвавий. Кіцм. *То таки́й піцігорний па́рубок, що дівки́ за ним щазают* (Хлівище Кіцм.).

ПІ́ЦЬКА, -и, ж., дит. Дитя мале. Глиб. *Ни плач, піцьку, ни плач* (Черепківці Глиб.). Див. ще **ПІСЬКО**.

ПІЧАРИ́ЧНИК, -а, ч. Той, хто збирає печериці, торгує ними. Вижн., Стор., Глиб. *Тра́ба пита́ти піча́риц у цих пічари́чників, у Корни́ля Ку́зя* (Мілієве Вижн.).

ПІЧЕ́НЯ, -і, ж., кул. М'ясна страва, печеня. Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Во́зьму в ларкови́ м'я́са та зро́бимо пече́ню з вори́зом* (Вартиківці Кельм.).

ПІЧЕНЯ́ЧКО, -а, с., кул. Жарене м'ясо з підливою, печеня. Заг. *Ва́рю на обі́д піченя́чко з ю́шкою* (Ярівка Хот.).

ПІЧИ́. Пекти. Заг. *Ще ма́ю водну́ піч колачів пічи́* (Грозинці Хот.).

ПІЧИРИ́ЦА, ПІЧІРИ́ЦА, -і, ж. **ПІЧІРИ́ЩЕ**, зв. мн. **ПІЧИРИ́ЦІ, ПІЧІРИ́ЦІ**, -ів. 1. Загальна назва для всякого гриба (пластинкового). Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Ади́ й ґезди роскя́йкіс печери́ці, али я на них си не розумі́ю* (Суховерхів Кіцм.). *Пішли́ в ліс, мо́жи, назбира́ют пічіри́ців* (Онут Заст.). *Глубінки́, лисички́, ри́жки – то усьо́ пичіри́ці, а білий, єшник, підосичник – то уже́ до грибі́в нале́жут* (Лопушна Вижн.). 2. перен., знев. Нерухлива людина, флегматик. Заг. *С тако́в пічіри́цов і віґулятиси не го́ден як си нале́жит* (Горбівці Глиб.). 3. Печериця. Заг. Див. ще **ПЕЧЕРИ́ЦА, ГУБА́**.

ПІ́ЧКА, -и, ж. 1. Електрична плита. Глиб. *Уключи́ пічку, най молоко́ гріїси дитині* (Горбівці Глиб.).

ПІША́К[1], -а, ч., заст., рідк. Одиниця площі, близько 25 ар. Кіцм. *Е, шо то говорити, мав мій тато піша́к по́лі, та й будь, та й жий* (Давидівці Кіцм.).

ПІША́К[2], -а, ч., рідк. Пішохід. Кіцм. *Пішаки́ – не піша́ки, а ми бо́рши були до́ма, як ви, бо ми пішли́ направці* (Чортория Кіцм.). 2. Пішак (у шахах). Заг.

ПІ́ШВА, -и, ж. 1. Наволочка, пошивка. Заг. *Я убра́ла подушки́ у нові́ пі́шви с куру́нками* (Каплівка Хот.). 2. Невеликий полотняний мішок (часом і стара пішва). Заг. *Ві́сип муку́ с кульків у пі́шву і захова́й у па́ку, аби́ миш ни проїла* (Михальча Стор.).

ПІ́ШЕ, ПІ́ШІ, ПІ́ША, незм. Пішки. Заст., Кіцм., Стор. *Зра́зу ми ходи́ли пі́ше, а пото́му до сила́ пусти́ли авто́бус* (Ревна Кіцм.).

ПІ́ШИВКА, -и, ж. 1. Зм. до **ПІШВА**. Невеличка наволочка. *Хотіла бим переши́ти від вас узір пі́шивки на я́сик* (Старий Вовчинець Глиб.). 2. Невеличкий полотняний мішечок. Заг. *Там на поли́ци є пі́шивка с фасу́лями, внеси́ на ку́хню* (Баламутівка Заст.). Див. **ПІШВА**.

ПІ́ШИЙ. ***Пі́ші фасу́лі**. Сорт квасолі, що не в'ється. Нов., Хот. *Ми́жи барабу́льов я посади́ла пі́ші фасу́лі, а*

тичні посадила в кукурузах (Чорнівка Нов.).

ПІШКОТИ, -ів, мн. Сорт печива. Кіцм., Стор., Глиб. *Колідникам, як меньчі, то давали пішкоти, медівники, кістечка, а старшим – гроші* (Валява Кіцм.).

ПІЩАВКА, -и, ж., рідк. Сопілка. Хот. *Так файно грают хлопці на піщавках* (Пригородок Хот.).

ПІЯРИ, -ів, мн., заст. Лікарня для душевно хворих. Заст., Кіцм., Стор. *Колис мама казали, що ти мине, дитино, до піярів допровадиш* (Біла Кіцм.).

ПІЯРНИК, -а, ч., рідк, знев. Душевно хвора людина – чоловік. Стор. *Ади с того чуда та жалю зробивси піярником* (Великий Кучурів Стор.).

ПІЯРСКИЙ. Піярский шпиталь. Неврологічна лікарня. Заст., Стор. *Старша пару раз лічиласи у піярскому шпиталі* (Шубранець Заст.).

ПІЯТИ. 1. ірон. Співати. Заг. *Аж позахрипали, так піялим учара* (Чепоноси Хот.). 2. Піяти, кукурікати. Заг.

П'ЄЦ, -а, ч., заст., рідк. 1. Локомотив з паровим двигуном, паровоз. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *До міста п'єц їди і по три-штири вагони кягни за собов* (Брусниця Кіцм.). 2. заст., рідк. Кухонна піч. Кіцм. *У нас у хатчині був такий п'єц, що так спале там три хлопці* (Лужани Кіцм.).

ПІОН, -а, ч., буд. Пристрій для визначення вертикалі, висок. Глиб., Хот. *Муруй стіну за піоном, бо прийдут двері криво* (Слобідка Глиб.).

ПЛАВАК, -а, ч. Плавець. Кіцм., Стор. *Як уже такі плаваки топ'яси, та мині хоть і не купайси* (Кам'яна Стор.).

ПЛАВАЧКА. 1. -и, ж. Жінка чи дівчина, що добре плаває. *Ото плавачка – нормативи борши здавала, як хлопці* (Стрілецький Кут Стор.). 2. Течія, спричинена проривом греблі чи дамби. Заст. *Тут не зіприш ні дикої плавачки, ані повени, що усьо рве і несе хто знає куди* (Онут Заст.).

ПЛАВИНЄ, ПЛАВИНІ, -я, с., зб. Різні предмети, що пливуть по течії річки під час повені. Заст. *Вода дуже прибуває та й несе плавині* (Дорошівці Заст.).

ПЛАВУН, -а, ч. 1. Підземний потік. Нов. *У наші кирници вода, відай ни з нори, а від плавуна, бо завши прибуває, як ідут дощі* (Рідківці Нов.). 2. Перенасичена водою рихла порода, пливун. Заг.

ПЛАЗ, -а, ч., стол. Плоска поверхня дошки. Заст. *У дошці є кант і плаз* (Онут Заст.).

ПЛАЗІВКА, -и, ж. Тимчасова будівля, збита з дошок. Кіцм. *На літо зробим собі плазівку, покладим піч і будим там варити, нім долагодим хату* (Дубівці Кіцм.).

ПЛАЗОМ, незм. ***Впасти плазом**. Впасти, простягнувшись на весь зріст. Заст. *Яким упав плазом, то аж болото порозліталося* (Баламутівка Заст.).

ПЛАЙ, -ю, ч. 1. заст., рідк. Стежка в горах. Вижн., Стор. *Дужи давно казали плай, але типер уже рідко кажут на стежку плай* (Шепіт Вижн.). 2. Галявина в лісі. Вижн., Стор. *Дужи файні ягоди є на плаю* (Стара Жадова Стор.).

ПЛАКАЖ, -у, ч. Фанера. Глиб. *Шафа с плакажу раз нидобра, ади шо від мокрого кута зробилоси* (Слобідка Глиб.).

ПЛАН, -у, ч. 1. заст. Документ на ділянку землі під будівництво хати. Сок. *На панскому нам дали план, ми вже й підмурок забили* (Коболчин Сок.). 2. Задум, проект. Заг.

ПЛАНЕ́ТА, -и, ж. 1. міф. Нечиста сила. Заст., Кіцм. *Сно́чи на ме́ни на́йшла́ якась плане́та і я заблуди́ла* (Прилипче Заст.). 2. Привид якийсь. Заст., Кіцм., Глиб. *Там на пору́чу по́казуїси плане́та – молода́ у вінку́* (Задубрівка Заст.).

ПЛАНЕ́ТНИЙ. Примхливий, неурівноважений. Сок. *У неї й брат, та́ки́й плане́тний, усьо йому́ ни так* (Романківці Сок.).

ПЛАНО́К, -а, ч. Смуга незасіяної землі, шо відділяє поля з різними культурами. Хот. *Цим планко́м і за́йдеш аж до кирни́ці* (Шилівці Хот.).

ПЛА́СКА[1], -и, ж. Мишоловка. Хот. *У ме́не є ро́блена пла́ска, та май лу́чче ло́ви ми́ши* (Пригородок Хот.). *Покла́ла на ніч пла́ску* (Клішківці Хот.).

ПЛА́СКА[2], -и, ж. Палиця із свіжозрубаної гілки верби, граба, бука чи будь-якої іншої деревини, яку літи, ударяючи, тоншим кінцем об землю, пускають плазом. Хот., Кельм. *С це́ї гілля́чки мо́же бу́ти до́бра пла́ска* (Вартиківці Кельм.). 2. Вид дитячої гри спеціальною палицею із свіжозрубаної деревини. Хот., Кельм. *Ді́ти вча́ра гра́лиси у пла́ски аж до ве́чера* (Білівці Хот.).

ПЛА́СКИ, -ів, мн., заст. Маленькі парно зв'язані сніпки соломи чи очерету, якими крили хати та господарські будівлі. Кельм. *Ро́блять сні́пки́ мале́нькі, вони́ називаю́цца пла́ски і ни́ми покрива́ют сара́й* (Ленківці Кельм.). Див. ше **ПЛАСКІВЦІ́**.

ПЛАСТІВЦІ́, -ів, мн., заст. Маленькі парно зв'язані сніпки саломи чи очерету, якими крили хати та господарські будівлі. Глиб. *Ду́жи файне жи́то уросло́ в соло́му, так шо бу́де ш чо́го роби́ти пласківці́* (Черепківці Глиб.). Див. ще **ПЛА́СКИ**.

ПЛАСТАМА́ЧИТИ, рідк., згруб. Безвідповідально говорити щось, патякати. Хот. *До́бри вмі́є пластама́чити, аби́ ще так роби́в до́бри* (Білівці Хот.).

ПЛАСТІ́НКА, ПЛАСКІ́НКА, -и, ж., с.г. Невисока плоска копичка (сіна). Вижн. *Не скида́й сіно у пласкі́нки: доц збира́їси йти* (Мілієво Вижн.).

ПЛАСТОВЕ́Ц, -вцу, ч. Густий лапатий сніг. Заг. *Моро́з пересі́вси і пі́шо́в таки́й пластове́ц, шо до ве́чира було уколі́но снігу* (Клинівка Стор.).

ПЛАТИ́НА, -и, ж. 1. заст. Тонка біла літня хустка. Заг. *Зави́й на го́лову плати́ну, єк сапа́єш, би со́нци ни при́пикло́* (Кам'янка Глиб.). 2. заст. Шматок білого полотна, яким обгортали хліб та інші продукти, йдучи в поле. Заг. *Зави́лам хліб і до хліба в плати́ну, кладу́ у торби́ну і вже віхо́жу, зачіка́й* (Тарашани Глиб.). 3. заст. Шматок полотна, який служив носовою хустиною, носовик. Заст., Кіцм., Хот., Глиб. *На, клади́ собі́ плати́ну до кише́ні, бис мав, чим уте́ртиси* (Брусниця Кіцм.). Див. ще **ПЛАТО́К**.

ПЛАТИ́НКА, -и, ж. 1. Невелика біла хустина, зм. до **ПЛАТИ́НА**. Заст., Кіцм. *Бири́ у по́ли плати́нку від со́нца* (Валява Кіцм.). 2. Невеликий шматок білого полотна, в який загортають продукти, ідучи в поле. Заг. *Мо́жеш зави́ти в плати́нку, ра́зом бу́де і хліб, і бу́де до́брий сніп* (Біла Кіцм.). 3. Невеличкий шматок полотна, що служить носовою хустиною, чи носовик фабричного виробництва. Заг. *Плати́нку ма́єш у кіше́ни?* (Рідківці Нов.). 4. Шматок білого полотна чи марлі, який використовують як бинт чи для компресу. Заст., Кіцм., Глиб. *Намочи́ плати́нку горі́вков та й клади́ на чоло́, мо́же, переста́не болі́ти* (Турятка Глиб.).

ПЛАТИ́ТИСИ, (-СА). Бути у великому попиті, продаватися по високій ціні. Стор., Глиб. *Це́ї неді́лі на я́рмарку плати́лиси пацята* (Ясени Стор.). *Це́го ти́жня пітпіньки май плати́лиси, а типе́р люди нанесли́, то впа́ли у ціні́* (Чорногузи Вижн.).

ПЛА́ТІЯ, -ї. ж., кул. Відварений рис з м'ясом. Сок. *Вуйна уже́ дава́ла поку́шати пла́тію ори́зову, така́ сма́шна́* (Коболчин Сок.).

ПЛАТО́К, -тка, ч. 1. Клапоть полотна. Заст., 1. Кіцм., Стор., Глиб. *С цих платкі́в бири́ ший лялька́м сорочки́* (Горбівці Глиб.). 2. Чиста ганчірка для витирання стола, посуду. Заст., Кіцм., Стор. *Бери́ плато́к та вітри кри́шки с стола́* (Драчинці Кіцм.). *Плато́к бі́лий, чисти́й, а катра́н зафо́йданий* (Борівці Кіцм.).

ПЛАТО́ЧОК, -а, ч. Клаптик, утинок тканини. Заст. *Дай ті плато́чки, най гра́юцци ді́ти* (Прилипче Заст.). Див. **ПЛАТО́К**.

ПЛАТЯ́НОЧКА, -и, ж. Хустина для покриття голови в сонячну погоду. Кельм. *Платя́ночка – це фусти́на до но́синя на по́ли* (Козиряни Кельм.).

ПЛА́ХА, -и, ж. Шматок обапола або розколотої навпіл колоди. Заст., Кіцм., Хот. *Поклади́ сте́лю пла́хами та й бу́дим масти́ти гли́ною* (Малинці Хот.).

ПЛА́ХТА, -и, ж. 1. Брезент. Нов. *Плахта – то брезе́нт вели́кий, зерно́ вкрива́ти* (Слобода Нов.). 2. перен. Пласт улежаного гною. Заст., Кіцм. *Гній си вле́жав і бире́си пла́хтами* (Онут Заст.). 3. Плоский шматок деревини або штукатурки, що відколовся від дерева чи відвалився від стелі або стіни. Заст., Кіцм., Нов.., Хот., Кельм. *Від сте́лі відвали́ласи пла́хта штукату́рки* (Кельменці).

ПЛА́ЧА, -і, ж. Мокрий сніг. Заст., Стор., Глиб. *Шо хо́диш як тибе́ пла́ча зби́ла?* (Боянчук Заст.).

ПЛАЧІ́НДА, ПЛЕЧІ́НТА, -и, ж. 1. кул. Печиво, коржик. Хот. *Я со́дня від ра́нку до полу́дня пикла́ якіс плачі́нди* (Шилівці Хот.).

ПЛАШЬ, ПЛАЩ, -а, ч. 1. рідк. Демісезонне пальто. Глиб., Хот. *За́ри у нас мо́дні плю́шові плащі́* (Горбівці Глиб.). 2. Легке пальто з водонепроникної тканини. Заг.

ПЛЕКА́ТИ, ПЛИКА́ТИ, ПЛЯКА́ТИ. 1. Годувати материним молоком немовля чи маля тварин. Стор., Хот., Нов. *Донька́ ни ма́є ча́су йти, бо дити́ну плека́ї* (Звенячин Заст.). *Ста́ршого хло́пца плика́ла рік і полови́ну* (Горбівці Глиб.). *Тили́чку лишим собі́ на насі́нє, то мус плика́ти хоть до двох мі́сіців* (Зеленів Кіцм.). 2. З любов'ю вирощувати. Заг.

ПЛЕКАТО́РА, -и, ж. **ПЛЯКАТО́РА**. Дійна вівця. Кельм. *Мої́ шти́ри плекато́ри і єдна́ я́рка* (Новоселиця Кельм.).

ПЛЕН, ПЛИН, ПЛЄН, -у, ч. Полон. Заг. *Два ра́зи був ране́ний, попа́в у плин* (Глибока). *Був у плє́ну́ зо ти́ждинь, а пото́му втік з-під конво́ю* (Васловівці Заст.).

ПЛЕНДИ́ЧИТИ, ПЛИНДИ́ЧТИ, знев. Говорити щось мало ймовірне, теревенити. Кіцм., Стор., Заст. *Плинди́чіт усіля́кі дурни́ці, шо нима́ шо слу́хати* (Кострижівка Заст.).

ПЛЕНЕЧИ́ТИ, ПЛИНЕЧИ́ТИ. 1. Говорити щось мало ймовірне, теревенити. Див. ще **ПЛЕНДИЧИ́ТИ**. Кіцм., Стор. *Гай не плене́ч, а бири́си до робо́ти* (Великий Кучурів Стор.). 2. Говорити щось незрозуміле, натякати на щось. Заст., Кіцм., Стор. *Кума́ запита́ла, ци Петро́ же́ниси, а пото́му зачи́ла шос плинечи́ти про*

йкус богату сусідку (Шубранець Заст.).

ПЛЕСКАТИ. 1. Відбивати молотком, клепати, вирівнювати вістря сапи перед гострінням. Вижн., Глиб. *Сапу плещут на шині клевцем, а вітак острє пилником* (Вашківці Вижн.). 2. перен. Поширювати чутки, плітки, брехню, пересуди. Заг. *Люди плещут, шо хокє про неї* (Киселів Кіцм.). 3. Аплодувати. Заг.

ПЛЕСКАЧ, -а, ч. **ПЛИСКАЧ**. Невеликий спеціально підготовлений сніп соломи для покриття будівлі. Глиб., Нов. *Плескачі готові, лиш пошивати ни знаїм, кого кликати* (Слобідка Глиб.). *Уже поробили плискачі і типер будим пошивати хату* (Чорнівка Нов.).

ПЛЕСКАЧ, ПЛИСКАЧ, ПЛЕШКАЧ, -а, ч. 1. Круглий подовий плескатий хліб, паляниця. Заст., Кіцм. *Мамо, спичіт плискачів, у них спідна шкірка дужи смачна* (Бабино Заст.). 2. Низький глевкий хліб. Стор., Глиб., Нов. *Дріщі були старі, то хліб зовсім ни підійшов, ади які плискачі вішли* (Спаська Стор.). 3. Приплюснутий на кінці качан кукурудзи. Кіцм. *Файні шульки, али багато плешкачів, їх нидобри тирибити* (Біла Кіцм.).

ПЛЕСО, -а, с. 1. Озеро. Стор. *У тому плесі є багато риби* (Ясени Стовр.). 2. Поле між лісами. Глиб. *На цему плесови тогід було жито* (Горбівці Глиб.). 3. анат. Заглиблення на підошві ноги. Заст. *Пробилам у нозі плесо і ни можу ходити* (Онут Заст.).

ПЛЕТЕНЄ, ПЛЕТІНЄ, -я і -є, с. Солом'яне плетиво на бриль. Заг. *Мині стани плетіня на капелюх, лиш нема добрих ниток шити* (Бабин Заст.). Див. ще **ПЛЕЧІНІ**. 2. Дія за значенням плести. Заг.

ПЛЕТЬ, -и, ж. Мереживо. Кельм. *Пришилам плеть до простині, дужи файно* (Лукачівка Кельм.).

ПЛЕТЬОНКА, -и, ж. 1. В'язана кофта. Кельм. *Купила субі нову плетьонку* (Лукачівка Кельм.). 2. Скляний бутель, обплетений лозою. Кельм. *Вляй собі вина с плетьонки* (Братанівка Кельм.).

ПЛЕЧЕ, ПЛИЧЕ, -а, с. 1. Частина осі воза, частина важеля. Заг. *Вломила ми си вісь попри саме плече* (Берегомет-Підгірний Стор.). *Підсунь важель дущи, аби більшим пличе, бо колода сповзне* (Брусниця Кіцм.). 2. Частина коси, що з'єднується з кіссям. Хот. 3. анат. Частина тулуба. Заг.

ПЛЕЧІНІ, -я, с. Солом'яне плетиво на бриль. Глиб. *Биру плечіні йду до сусіди на вичирниці* (Кам'янка Глиб.). Див. ще **ПЛЕТЕНЄ**.

ПЛЕЧКАРЬ, -я, ч. Людина з дужими плечима. Глиб. *Хоть плечкарь, а наносив дров на цілу зиму* (Кам'янка Глиб.).

ПЛЕЧКО, -а, с., зв. мн. **ПЛЕЧКИ, ПЛЕЧИКИ**, -ів. 1. Верхня вишита частина рукава жіночої сорочки. Заг. *Я плечко одно вішила, а други ще шию* (Слобідка Глиб.). 2. крав. Підплічник. Заг. *Як ни кажи, а костюм бис плечків такі ни стоїт на чоловікови так, як би хотілоси* (Долиняни Хот.). 3. Прикраса на стіну у вигляді вишитої кишені. Глиб. *Чо повісила плечко таке змнєцкане? Здойми гет!* (Слобідка Глиб.).

ПЛИСКАЇЦА, -и, ж., бот. Мокрець. Стор. *Той бур'ян називаїси плискаїца, бо він дуже грядки заплескуї* (Великий Кучувів Стор.).

ПЛИН, -у, ч. Полон. Заг. *Хто ни був у плину, той ни знає, шо то таке* (Неполоківці Кіцм.). Див ще **ПЛЕН**.

ПЛИННИЙ. Полонений. Заг. *Німці с плинними так си обходили, як с худобов, шє гірши* (Киселів Кіцм.).

ПЛИ́СКАНКА, -и, ж., зв. мн. **ПЛИСКАНКИ́**, -нок. Маленькі парнозв'язані сніпки для покривання будівлі. Кіцм. *Тато подавав плисканки, а син пошивав хату* (Гаврилівці Кіцм.).

ПЛИТКИ́Й, заст. Мілкий, неглибокий. Заст., Кіцм., Нов. *Ністер у цім місци дужи плиткий, а уліті як вода спадає ще дужи* (Прилипче Заст.). *Купи мимі плитких тарелів* (Кам'янка Глиб.).

ПЛІСИРО́ВКА, -и, ж., крав. Плісирована спідниця. Заст., Кіцм. *Плісировку траба трохи притяти, бо задовга* (Боянчук Заст.).

ПЛІ́СКІ, -ів, мн., бот. Дика вишня. Глиб. *Пліскі менчі від вишень, чорніші і гіркі* (Кам'яна Глиб.).

ПЛІ́СНИЛО, -а, с., заст., рідк. Очкур до гачів. Заст. *Плініснило – це шос таке, як вучкур з кочілцем, ним гачі були підв'язані* (Ржавинці Заст.).

ПЛІ́СНЯДЬ, -і, ж. Зіпсована, плеснява вода. Хот. *Коло сахарного заводу страшенно воняє пліснядь* (Пригородок Хот.).

ПЛІСУВА́ТИ, гонч. Перетирати долонею до столу глину, вилучаючи з неї камінці, коріння тощо. Хот. *Треба добри глину плісувати, бо інакши горшки полопают* (Малинці Хот.).

ПЛІТЬ, -и, ж. Солом'яне плетиво для бриля. Заст. *На соломняний капилюх траба навібирати пшинишних стрівочок, віплисти пліть, а с пліти капилюх шити* (Онут Заст.).

ПЛІШ, -у, ч., текст. 1. Бархат, вельвет, плюш. Глиб. *Купила старі синого плішу на кафтан* (Слобідка Глиб.). 2. перен. Бруд. *На тих Домнічіних хлопцах сорочки – один пліш* (Слобідка Глиб.).

ПЛІШ, -у, ч., зв. мн., заст. Пропуск у сівбі. Стор. *Вітир заноси зерно наперед і лишаютси пліші* (Нові Бросківці Стор.).

ПЛІ́ШЕВИЙ, ПЛІ́ШОВИЙ. Зроблений з плішу. Глиб. *Мама мині подарувала чорну плішову фустку* (Слобідка Глиб.).

ПЛО́СКА, -и, ж. Мишоловка. Нов. *Поклади плоску до великої хати, бо там є миш* (Чорнівка Нов.). Див. ще **ПЛА́СКА**.

ПЛО́ТНИК, -а, ч. Тесляр. Хот., Нов., Кельм., Сок. *Це приходив бригадир плотників, вони зараз на постройках* (Рингач Нов.). *Плотник хату кладе, а столяр вікна, двері робит* (Недобоївці Хот.).

ПЛО́ТНИЧИЙ, ПЛО́ТНІЧИЙ. Теслярський. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Барда – то плотнічий топор с кривою ручкою* (Романківці Сок.).

ПЛО́ЩИК, -а, ч., заст. Маленькі парно зв'язані сніпки соломи чи очерету, якими крили господарські будівлі, хати. Хот. *Колис хати укривали площиками з житної соломи або трощі, а типер усьо шіфером і чирипицов* (Ярівка Хот.). Див. ще **ПЛА́СКИ, ПЛАСКІ́ВЦІ**.

ПЛУШКУВА́ТИ. Підгортати, підсипати плужком розпушену землю до коріння рослин. Заг. *Типер картофлі ни підгортают сапов, а плушкуют* (Лукачівка Кельм.). *Я сигодни плушкую собі мандибурку, а завтра піду до сестри* (Борівці Кіцм.).

ПЛУЖО́К, -жка, ч. Двополичний кінний культиватор, яким підгортають картоплю, буряк. Заг. *Плужком цей город за годину підгорним, а сапами роботи є на два дни* (Берегомет Кіцм.).

ПЛЮ́НДИР, -дра, ч., згруб. Той, хто знищує, руйнує, плюндрує. Нов. *Від цего плюндра нічо добри са ни сховало* (Слобода Нов.).

ПЛЮ́НДРА, -и, ж., до **ПЛЮ́НДИР**. Нов. *За оден рік ца плюндра всьо пустила за вітром* (Чорнівка Нов.).

ПЛЮ́ХА, -и, ж., згруб. Ляпас. Хот. *Мой, сиди́ ти́хо, бо дам ти плюху, то бу́диш зна́ти* (Клішківці Хот.). Див. ще **ПЛЯВУ́ХА**.

ПЛЮ́ШКА, -и, ж. Плюшевий зимовий жіночий жакет або куртка. Кельм., Сок. *Тра́ба купи́ти нову́ плю́шку про свя́та* (Лукачівка Кельм.).

ПЛЯВДУВА́ТИ. Бути до смаку, йти на користь. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ади́, як йму плявду́ют гриби́ в смита́ні* (Стара Жадова Стор.). *Ва́ри шо її так плявду́ї, шо вона́ така́ по́вна?* (Кам'янка Глиб.).

ПЛЯВУ́ХА, -и, ж. Ляпас. Заст. *Як дам тебі́ йну плявуху, то більши ни схо́чиш* (Онут Заст.). Див. ще **ПЛЮ́ХА**.

ПЛЯ́ЙСТЕР, -у, ч. Прополіс. Заст. *Бджола́ ма́є свій пля́йстир* (Заставна).

ПЛЯ́ЙСТИР, -тру, ч., част. Корж з меду і маку, який прикладають до нариву, саморобний пластир. Заст., Хот. *Як прикла́ли мині́ до ноги́ пля́йстир, то відра́зу тота́ бу́пка прорва́ла* (Рашків Хот.).

ПЛЯКА́ТИ. 1. Годувати материним молоком немовля чи маля тварини. Стор., Хот., Нов. *Два ді́йки у коро́ви до́ю, а два лиша́ю, шоб вона́ ма́ла чим тиля́ пляка́ти* (Долиняни Хот.). ***Пляка́ти з пи́пки**. Штучно годувати маля чужим молоком. Стор. *Тре́ба я́гні пляка́ти с пи́пки* (Снячів Стор.). Див. ще **ПЛЕКА́ТИ**.

ПЛЯСА́ТИ, ПЛІСА́ТИ. Танцювати. Хот., Кельм., Сок. *У ха́ті гра́є гармо́шка, усі́ ж Маланки́ почина́ют пляса́ти і биру́т у да́ниц ді́вку* (Ярівка Хот.). *Пусті́т до ха́ти, бу́дим плісати: надво́рі моро́з – пліса́ти не мож* (Ревна Кіцм.).

ПЛЯЦ, -у, ч. 1. Місце. Заг. *Прийдиси ще зачі́кати на дру́гий авто́бус, бо в цім нима́ вже пля́цу* (Рідківці Нов.). Робити пляц. Готувати, звільняти місце. Заг. *Пара́ско, роби́ пляц, бо ще йдут го́скі* (Стара Жадова Стор.). 2. Наділ землі під забудову. Заг. *Ко́ло нас, таки́ на на́шім горо́ді, є пляц на ха́ту* (Ясени Стор.). *Кладе́м ха́ту на тім пляцу́, шо нам да́ли тогі́д* (Слобідка Глиб.). 3. Площа, місце для танців у селі. Хот., Кельм., Сок. *Ко́жди свя́то всі йдут на пляц, водні́ гуля́ют, а дру́гі ди́вляси* (Малинці Хот.). 4. Базар. Заг. *Ма́ма пішли́ на пляц продава́ти ско́ром* (Карапчів Вижн.).

ПЛЯ́ЦКАТИ. Злегка плескати рукою. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ни пля́цкай мине́ вже кілько по пле́чах, бо то боли́т* (Онут Заст.).

ПЛЯ́ЦКОМ, незм. Нерухомо. Заг. Кіцм., Заст. *Сиди́ пля́цком, не ри́пайси* (Брідок Заст.).

ПЛЯ́ЦОК[1], -ка, ч., кул. 1. Картопляник. Кіцм., Вижн., Стов., Глиб. *Як хоч, то бири́ лупи́ барабу́лю та й за́рис напіче́м пля́цків* (Рідківці Нов.). 2. Млинець з тіста, замішаного на вареній картоплі. Заст., Кіцм., Глиб. *Со́ня не купи́ла уча́ра хлі́ба, то до ча́ю спічу́ пля́цок* (Лужани Кіцм.). 3. Пиріг з начинкою. Стор. *Ма́ма на свя́та напіче́ пля́цків в горі́хами, с пови́длом* (Стара Жадова Стор.). 4. Погано випечений хліб (з домішкою картоплі). Нов. *Пекла́ хліб, а спекла́ пля́цок, то у духо́вці ни віхо́дит* (Рідківці Нов.).

ПЛЯ́ЦОК[2], -цка, ч. Вид палива з суміші гною та соломи. Кельм., Сок. *Коли́с усі́ топи́ли пля́цками, а типе́р за них і забу́ли* (Новоселиця Кельм.).

ПЛЯ́ЦОК[3], -цку, ч. 1. Зм. до **ПЛЯЦ** 2-4. Заг. *То файний пля́цок на горби́чку, лиш аби́ вам бог помі́г кінчи́ти* (Васловівці Заст.). *На тім пля́ці ко́ло Міха́йла, на Бойчуко́ві скіні́ пока́зували кі́но* (Старосілля Кіцм.). *На тім пляцку́ лю́ди уже́ давно́ продаю́т, хто шо ма́є...* (Молодія Глиб.).

ПЛЬО́НТИР, -тра, ч., заст. Поверх. Заст., Кіцм., Стор., Нов. *Покі́в вілізу на тре́тий пльо́нтир, се́рце чи́сто віска́кує* (Брусниця Кіцм.).

ПЛЬО́ТКА, -и, ж., зв.мн. **ПЛЬО́ТКИ**, -отків. Не підтве́рджені фактами чутки, плітки. *З тако́го ма́йстра на пльо́тки, як ва́ша сусідка, то ще пошука́ти* (Зеленів Кіцм.).

ПЛЬОТКА́РИТИ. Пускати чутки, розповсюджувати плітки. Заст., Кіцм., Вижн. Стор., Глиб. *До́ків ти бу́диш пльотка́рити? Спамніта́йси, жінко* (Коритне Вижн.).

ПЛЬОТКА́РНИЦА, -і, ж. Жінка, яка зводить плітки.

ПОБА́БРАТИ, док. до **БА́БРАТИ**. 1. Поколотити, переколотити щось рідке, зробити його непривабливим. Заст., Кіцм., Стор., Вижн., Пут. *Да́лам єму́ студі́нец, а він поба́брав, поба́брав ло́шков та й лиши́в* (Онут Заст.). 2. Забруднити. Заст., Кіцм., Ви́жн., Глиб. *Поба́брав ру́ки чужо́в кро́вов* (Старий Вовчинець Глиб.). 3. Здійснити статевий акт. Заст., Кіцм., Гли́б., Стор., Нов., Вижн., Пут. *А коли́ ти мене́ поба́брав, що назива́єш ба́бов?* (Черешенька Вижн.).

ПОБАЛА́КАТИ, док. до **ПОБАЛА́КАТИ**. 1. Поговорити. Заст., Кіцм., Нов., Стор., Глиб., Вижн., Пут. *Гівки́ лю́бят побала́кати про убра́нє* (Борівці Кіцм.). 2. Погроза із значенням провчити. Заст., Кіцм., Нов., Глиб., Стор., Вижн., Пут. *Як ве́рнуси до ха́ти, то побала́каю з тобо́в березо́вим пру́том* (Іспас Вижн.). 3. Поговорити якийсь час. Заг. *Побала́кали ми з не́в так, що усьо́ в ку́хни на шпарга́ті згоріло* (Стрілецький Кут Кіцм.).

ПОБАЛЮВА́ТИ, ПОБАЮВА́ТИ. 1. Побенкетувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Го́скі побалюва́ли і розіш́ли́си* (Онут Заст.). 2. Пого́стювати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Храмівники́ побаюва́ли у нас, кілко самі́ хокі́ли* (Банилів Вижн.).

ПОБИ́ВАНЄ, -а, с. Покриття будівлі гонтою або бляхою. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Блє́ха є і на поби́ванє ма́єм гро́ші* (Мамаївці Кіцм.).

ПОБИВА́ТИ, док. **ПОБИ́ТИ**. 1. Покрити дах будівлі гонтою або бляхою. Кіцм., Заст., Нов., Вижн., Стор., Глиб. *Як ста́не до́бра пого́да, бу́демо побива́ти ха́ту блє́хов* (Стара Жадова Стор.). *Стайна́ була під бля́хов, а ха́та поби́та драни́цами* (Зеленів Кіцм.). 2. Поправляти сокиру, молоток, натягуючи металеву частину постукуванням держака об щось тверде. Кіцм., Заст., Нов., Вижн., Глиб., Стор. *Ви́сохло топори́ще, то му́сів єм побива́ти єго́ до ка́миня, аби́ ни скигла́си соки́ра* (Васловівці Заст.). 3. Завдавати поразки, перемогти когось. *Опри́шки умі́ли побива́ти своїх ворогів* (Банилів Вижн.).

ПОБІ́ГАЙКО, -а, ч. Людина, що виконує різні дрібні доручення керівника. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Я ни побі́гайко, шоби́ єго́ слу́хати* (Михальча Стор.).

ПОБІДЖЕ́ННЯ, дієприкметник дієсл. **ПОБІДИ́ТИ**. Переможений. Заст., Кіцм. *Ти мині́ скажи́, чо побі́джені ні́мці?* (Михайлівка Глиб.).

ПОБІДИ́ВШИ, незм. Сяк-так, можливо. *З бурака́ми уже́ побіди́вши, а з городнини́ нічо́го ни надійшло́ до ка́си* (Шипинці Кіцм.).

ПОБІДИ́ТЕЛЬ, -я, ч. Переможець. Заст., Кіцм., Стор., Вижн. *Упере́д мов би згада́ти тих, шо си ни вирну́ли з во́йни, а віта́к назива́ти побіди́телів* (Банилів Вижн.).

ПОБІ́Й, -ою, ч. Дах будинку з гонти чи з бляхи. Кіцм., Заст., Нов., Вижн., Стор. *Побі́й з дра́нки мasти́ли ти́ром, аби́ ни гнив* (Іспас Вижн.).

ПОБЛИ́ЗКО, незм. Близько, поблизу. Заст., Кіцм. *Хто був побли́зко, то прибіга́ли до ха́ти* (Коритне Вижн.).

ПОБЛИ́КУВАТИ док. **ПОБЛИ́КАТИ**. 1. Світити мляво, з перервами, поблискувати. Заг. *Ля́мпочка побли́кає тро́хи і га́сне* (Брідок Заст.). 2. Поглядати сердито, з осудом. *Як ми ворогу́єм, ма́ма побли́кувала на нас, але мовча́ла* (Тарашани Хот.). *Ни побли́куй на ме́ни, бо я ні в чо́му не ви́нна* (Ленківці Кельм.).

ПОБЛІ́КА, -и, ж. 1. знев. Жінка легкої поведінки. Заст., Кіцм., Глиб., Вижн., Нов., Стор. *То така́ по́бліка, як ті́лько чолові́к коло не́ї трима́єтси* (Бобівці Стор.). *С тако́в побліко́в усти́дно ста́ти до бе́сіди* (Стара Жадова Стор.). 2. знев. Непорядна, підступна людина. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *То й він така́ по́бліка, що лі́пше обі́йти десє́тов доро́гов* (Турятка Глиб.).

ПОБЛІ́ЧИТИ. 1. Прилюдно соромити. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Вижн., Пут. *Пара́ска так поблі́чила сво́ю неві́стку, що та ни зна́ла, де схова́тиси від со́рому* (Бабино Заст.). 2. Зводити наклеп, оббріхувати, пускати плітки про когось. *Я тобі́ ни позво́лю мо́ю систру́ побліч́ити* (Слобідка Нов.).

ПОБЛІ́ЧНИЙ. Безстидний, аморальний. Кіцм., Заст., Нов. *Така́ поблі́чна молоди́ца, що ніц всти́ду ни зна́є* (Борівці Кіцм.).

ПОБО́МКАТИ, згруб. 1. Погратися дзвоном чи іншим металевим предметом, що видає сильний звук при ударі. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Кельм. *Ба́хури ві́лізли на дзві́ницу, аби́ побо́мкати в дзво́ни* (Онут Заст.). 2. Побайдикувати, змарнувати час. Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот. *До полу́дня побо́мкали під мага́зином, а тепе́р іде́мо до ха́ти* (Рашків Хот.).

ПОБО́МКУВАНЄ, -я, с., згруб. 1. Повторювані звуки, викликані ударами в якийсь звучний предмет. Кіцм., Вижн., Глиб. *Від дзвіни́ці ви́разно чу́ти побо́мкуваня трі́снутого дзво́на* (Турятка Глиб.). 2. Непевні чутки. Вижн., Пут. *Побо́мкуванє, що ско́ро у мага́зині бу́де сві́же пи́во, то лиш побо́мкуванє* (Виженка Вижн.).

ПОБРІХА́Ч, -а, ч. 1. Людина веселої вдачі, схильна розповідати всякі небилиці. Заст., Кіцм. *У то́му ваго́ні ї́хав ї́кис побріха́ч, що усі́х весели́в* (Неполоківці Кіцм.). 2. ірон. Один із старостів, в обов'язки якого входить належним чином підтримати розмову чи повернути її в потрібне русло. Заст., Кіцм., Стор. *За пе́ршого ста́росту йшов хтос із фамі́лії, а за побріхача́ бра́ли тако́го, аби́ знав що коли́ сказа́ти* (Кам'яна Стор.).

ПО́БУТ, -у, ч. 1. Місце постійного проживання. Заст., Кіцм., Нов. *По сме́рти мо́го та́та я перейшла́ на по́бут до ба́бки* (Заставна). 2. Перебування. Заст., Кіцм., Стор. *Мене́ за дворі́чний по́бут у во́ську ні ра́зу на ву́рльоп не пусти́ли* (Суховерхів Кіцм.).

ПОБУРЄ́ННИК, ПОБУРЯ́ННИК, -а, ч. 1. Позашлюбна дитина чоловічої статі. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Жі́нка ма́ла двох хло́пців, і оби́два побурє́нники, але́ такі́ що газді́вські най си схова́ют* (Старий Вовчинець Глиб.). 2. Зневажлива назва молодика з негідною поведінкою. Заст., Кіцм. *Я не хо́чу аби́ той побуря́нник на́вік дививси у твій бік, ни то що ходи́в с тобо́в* (Васловівці Заст.).

ПОБУРЄ́ННИЦА, ПОБУРЯ́ННИЦА, -і, ж. Позашлюбна дитина жіночої статі. Заст., Кіцм., Стор., Нов. *Аби́ бу́ла лиши́ласи в селі́, то бу́ла би й поси́віла побурє́нницев, а то ще фа́йну до́лю найшла́* (Клинівка Стор.).

ПОВА́ЛКА, -и, ж. Місце в лісі, де бурею повалено дерева. Бурелом. Заст., Кіцм., Нов. *Брат пішо́в у ліс роскєга́ти пова́лку на дрива́* (Добрівці Заст.).

ПОВА́ЛЄНИЙ, ПОВА́ЛЯНИЙ. Заг. Забруднений. *Пі́сля то́ї доро́ги штани́ і паліто́ пова́ляні боло́том до по́їса* (Вартиківці Кельм.).

ПОВЕРТА́ТИ, док. **ПОВЕРНУ́ТИ**. 1. Маючи основний інший маршрут, принагідно заходити до когось чи кудись. Заст., Кіцм., Вижн., Пут., Стор., Глиб. *Мо́же меш ма́ти чєс, то пове́рни до Ори́сі і перекажи́, шо ба́ба ду́же слабі́* (Мамаївці Кіцм.). *Чє́сом повертаю до них, як іду́ з робо́ти* (Чорнівка Нов.). 2. Інше значення є загальним.

ПОВЕ́РХНИЦЯ, -і, ж. 1. Важка довга жердина, якою притискують верх солом'яного даху. Кіцм., Заст. *Коли́ укрива́ли ха́ту, то для пове́рхниці шука́ли гру́бі дубо́ві краки́* (Мамаївці Кіцм.). 2. Горстка, якою накривали зверху коноплі під час вимочування і на яку накладали каміння. Заст., Кіцм., Глиб., Стор., Нов. *Ці до́вгі го́рстки бу́дут до́брі на пове́рхниці* (Шубранець Заст.). 3. Частина светра, що прилягає до тіла біля рукавів, шиї. Заст., Кіцм., Глиб. *Му́сю перепусти́ти пове́рхницу, бо ду́же си обстря́пала* (Онут Заст.).

ПОВЕРТЛЮ́ЖИТИ, док. Скручувати вертллюгом канат із прядива, товстий мотуз. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Ма́ю повертлю́жити ку́пу ли́ча, бу́дут волово́ди* (Товтри Заст.). *Я упере́д повертлю́жу ли́че, а пото́му вже плету́ волові́д* (Стрілецький Кут Кіцм.).

ПОВЕ́РЬХА, незм. Зверху. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Стор., Нов. *Пара́ска прибра́ла у ха́кі пове́рьха* (Шипинці Кіцм.).

ПОВЕСНУВА́ТИ, док. до **ВЕСНУВА́ТИ**. Виконати весняні польові роботи. Заст., Кіцм., Вижн., Пут., Глиб., Стор., Нов. *Ми повеснува́ли ще до вели́кодня* (Чорногузи Вижн.).

ПО́ВЗАНКА, -и, -ок, ж. Місце, пристрій для повзання дітей. Заст., Кіцм., Глиб., Вижн., Нов. *Ті ба́хури гет поде́рли спо́дні на по́взанці* (Кадубівці Заст.).

ПОВЗДОГОНЯ́ТИ. Наздогнати всіх або багатьох. Заст., Нов. *Повздоганя́й ті вівці і зжени́ доку́пи* (Прилипче Заст.).

ПОВИ́ҐІТИ, док. 1. Побачити, подивитися. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Іди́ пови́ґь ци не йде бу́нця* (Зелений Гай Нов.). 2. Відчути, зауважити, зробити висновок. Заг. *З одни́м поговори́в, з дру́гим побу́в на збо́рах і пови́ґів, шо та робо́та не для ме́не* (Клішківці Хот.).

ПОВО́ЛЕНЬКИ, присл. 1. Повільно, не швидко. Заст., Кіцм., Нов., Вижн., Глиб., Стор. *Як так пово́леньки бу́демо йти, то до ве́чера не бу́демо до́ма* (Борівці Кіцм.). 2. Тихо. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Говори́ до ме́не пово́леньки, бо я не глуха́* (Мілієве Вижн.).

ПО́ВНИЦЯ, -і, ж. Обряд обдаровування молодих на весіллі. Заст., Кіцм., Нов., Стор., Вижн., Глиб. *Сват дав файні гро́ші у по́вницу* (Стара Жадова Стор.). *По́вница уда́ласи файна, бо по весі́лю́ купи́ли моло́ґі маши́ну* (Горошівці Заст.).

ПОВСІ́ДЛАТИ. Осідлати. Кіцм., Заст., Нов. *Уже́ усі ко́ні повсі́длали* (Онут Заст.).

ПОВСІ́ҐДИ, незм. Завжди. Кельм. *Він повсі́ґди хво́рий* (Романківці Сок.).

ПО́ВХКАТИ док. **ПО́ВХНУТИ**. 1. Стріляти. Вижн., Глиб., Заст., Кіцм., Нов. *Хло́пці діста́ли яку́с біду́ до рук, і по́вхкают* (Чорногузи Вижн.). *Солда́т, як по́вхнув з пістоле́та, а ра́кета*

засвітила (Прилипче Заст.). 2. Вибухнути. Вижн., Заст., Кіцм., Нов. *Наклалам терміти на вогонь, а вона як повхнула* (Киселів Кіцм.). 3. Вдарити. Вижн., Кіцм., Заст., Стор. *Мой, як ті повхну, то заплачеш* (Комарівці Стор.).

ПОГАМАТИ, дит. Поїсти. Заг. *Бери хоть трошки погамай* (Киселів Кіцм.).

ПОГАНИТИ. 1. Вказувати на недоліки і недогляди, знецінювати когось чи щось. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Він мені гет поганив усю роботу* (Чорнівка Нов.). 2. Позбавляти дівчину невинності. Вижн., Глиб., Стор. *Цей лайдак любит поганити ґівок* (Чорногузи Вижн.).

ПОГАРЬ, -у,ч. Місце, де згорів ліс. *На погарі літом родит малина, а восени опеньки* (Дихтинець Пут.).

ПОГИЛИТИ. Порекомендувати. Вижн., Кіцм., Стор. *Вуйко погилив мені ту ґівчину* (Коритне Вижн.).

ПОГИМБЛЮВАТИ. 1. Вистругати рубанком. Вижн., Глиб., Заст., Кіцм., Стор., Нов., Кельм. *Мусю погимблювати ці дошьки на підлогу* (Ставчани Кіцм.). 2. Торгувати, перепродувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Уна гимблювала стружаками* (Южинець Кіцм.).

ПОГИРКАТИ. Посварити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Мусю трохи погиркати на ню, бо не слухає бабку* (Коритне Вижн.).

ПОГИРКАТИСИ. Посваритись. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ми з нев погиркалиси, а обернемси і добрі* (Горошівці Заст.).

ПОГЛИПАТИ. Подивлятись. Заст., Глиб., Вижн., Кіцм., Нов., Стор. *Ти поглипай до молока, аби не збігло* (Замістя Вижн.).

ПОГИЦАТИ. 1. Покепкувати. Заст., Кіцм., Нов. *Отой парубок уміє погицати, як би так добре робив* (Онут Заст.).

ПОГІДНО, присл. Добра погода. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов., Стор. *Согодне так погідно, шо любо робити* (Михайлівка Глиб.).

ПОГИРКИЙ. Гіркуватий. Заст., Кіцм. *Огирки цего року шос погиркі* (Дорошівці Заст.).

ПОГОЛОМШИТИ, док. до **ГОЛОМШИТИ**. 1. Бити. Кіцм., Заст. *Єк розсердивси, то усіх поголомшив* (Зеленів Кіцм.). 2. Побити, порозбивати. Заст., Кіцм., Стор. *Прийшов додому п'яний і поголомшив усі миски і тарелі* (Стара Жадова Стор.).

ПОГОРЕНЯ, -я, с. 1. Руйнування майна вогнем. Глиб., Нов., Стор. *Дайте на погореня, бо нічого не лишилоси* (Кам'янка Глиб.).

ПОГОСТИТИ. 1. Натерти часником хвору людину. Нов., Хот. *Від простуди добре погостити все тіло і стане легше* (Рукшин Хот.).

ПОГОВКА, -и, -ок, ж. 1. Згадка. Заст., Кіцм., Нов., Стор. *За вовка поговка, а він шелесть у хату* (Кліводин Кіцм.).

ПОГРИЖАТИ, ПОГРИЖІТИ. 1. Доглянути – дати їсти, напоїти. Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Ще маю худобу погрижіти* (Стрілецький Кут Кіцм.). 2. Дати притулок, пригостити. *Подорожного траба погрижати, бо й сам будиш на єго місци* (Суховерхів Кіцм.).

ПОГРІБ, -у, ч. Похорон. *Учара привезли тіло, а согодни буде погріб* (Дорошівці Заст.).

ПОГРИЗТИСЯ. Пожуритися. Заст., Кіцм., Нов., Вижн., Стор., Глиб. *Ну й погризламси, поки не дістала від него письмо* (Ставчани Кіцм.).

ПОГРІБАЧ[1], -а, ч. Коцюба. Заст., Кіцм., Стор. *Під припічьком був погрібач і лопата* (Гаврилівці Кіцм.).

ПОГРІБА́Ч[2], -а, ч. Гробокопач. Нов., Хот. *Погріба́ч копа́в ями́ рискале́м* (Зелений Гай Нов.).

ПОГУ́РКАТИ. Погрюкати. Заст., Кіцм., Нов., Вижн., Стор., Глиб. *Він погу́ркав у две́рі та й пішо́в* (Онут Заст.).

ПОГУ́ЦКАТИ. Похитати, поколисати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Зліз з то́го крака́, бо як тя погу́цкаю, то запла́чіш* (Онут Заст.).

ПОҐАЗДУВА́ТИ. Погосподарювати. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Син єк погаздува́в на тім до́брі, то ма́ло що лиши́лоси* (Кліводин Кіцм.).

ПОҐЕДЗҐА́ТИ. Погелготати. Заст., Нов. *Гу́си поґедзґа́ли і пішли́ на во́ду* (Онут Заст.).

ПОҐРАСУВА́ТИ. Потолочити, поробити сліди. Заст., Кіцм., Нов. *По дощі́ коро́ва як ві́шла на тік, то так поґрасува́ла, що молоти́ти не ма́ю де* (Кострижівка Заст.).

ПОҐРАТУЛЮВА́ТИ, заст. 1. Привітати. *Іду́т до слю́бу і кі, і тоті́ дру́гі, хо́чу їх поґратулюва́ти* (Кострижівка Заст.). 2. Віддати честь. Заст., Нов. *Жовне́ри поґратулюва́ли офіци́ра* (Товтри Заст.).

ПОҐУ́ДЗАТИ. Потикати. Заст., Кіцм., Нов. *Поґу́дзай патико́м по́під парка́н, най протече́ вода́* (Южинець Кіцм.).

ПОДА́ЛЕКИ. Здалека. *Я лиш пода́леки виґів во́вка* (Дорошівці Заст.).

ПОДАНЦУВА́ТИ. 1. Потупцювати. Заст., Кіцм., Вижн. *Тра́ба поданцува́ти на моро́зі, по́ки дочека́єшси свої́ че́рги* (Шипинці Кіцм.).

ПОДВАЦЄ́ТНИК, -а, ч., заст. Ткацька міра – міток, уякому двадцять пасем. *На ткане́ тра́ба сім подвацє́тників* (Старий Вовчинець Глиб.).

ПОДВИ́ГАТИСИ. 1. Підірватися, надсадитися. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Не бери́ сама́ ті мішки́, бо подви́гаїсси* (Киселів Кіцм.).

ПОДЕ́ЛКО, -а, с. Коробка з паперу, картону. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Набра́ла я́блук по́вне поде́лко* (Колінівці Кіцм.). Див. ще **ПУДЕ́ЛКО**.

ПОДЕ́НЄ, **ПОДЕ́НЯ**, -я, с. Вимощене місце для складання сіна в стіг. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Роби́ до́бре поде́ня, аби́ сі́но не підгнива́ло* (Онут Заст.).

ПОДЗВІ́НЄ, -я, с. Заупокійний дзвін. Заст., Нов. *Заплати́лам паламаре́ви два́цікь рублі́в за подзвінє, бо вмер нана́шко* (Онут Заст.).

ПОДИ́МАТИ. Роздувати ковальський міх. Кіцм., Заст., Нов. *Кова́ль проси́в, аби́ єму́ тро́хи поди́мати міх* (Василів Заст.).

ПО́ДЛУК, незм. 1. Проти. Заст., Кіцм., Нов., Вижн., Стор., Глиб. *Віби́ра́й, па́рубче, ґі́вку по́длук се́бе* (Коропчів Вижн.). 2. Порівняно. Вижн., Глиб., Кіцм., Заст. *Га́ня найлі́пша ґазди́ня по́длук з і́нших се́стрів* (Старі Бросківці Стор.).

ПОДО́КИ, незм. Поки. Нов., Хот., Кельм. *Дити́на заснула, подо́ки я коро́ву доі́ла* (Зелена Кельм.).

ПОДОКРО́ЮВАТИ. Закінчити крій одягу. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Подокро́юю сорочки́ і ля́жу спа́ти* (Ошихліби Кіцм.).

ПОДОЛУ́ПЛЬОВАТИ. 1. Закінчити очищати початки кукурудзи. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Сього́дни ро́б'ю кла́ку, хо́чу подолу́пльовати куру́дзи, бо мо́жут запари́тиси на ку́пі* (Мигове Вижн.).

ПОДОМА́ЩУВАТИ. Зробити побілку стін вапном або крейдою. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Му́сю тоті́ скі́ни подома́щувати вапно́м* (Стрілецький Кут Кіцм.).

ПОДОРОЖІ́ТИ. Подорожчати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов.

Худоба на єрмарку подорожіла (Топорівці Нов.).

ПОДОСУ́КУВАТИ. 1. Закінчити процес зсукування кількох ниток в одну мотузку. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ма́їш сого́дни усі́ мотузки́ подосу́кувати* (Костриживка Заст.). 2. Викрутити білизну в процесі прання. Кіцм., Заст., Стор., Нов. *Подосу́куй ті сорочки́ і неси́ суши́ти* (Боянчук Заст.).

ПО́ДРЯ, -и, ж. Горище над господарськими будівлями, рідше над хатою. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Тра ви́кинути сіно на по́дрю від ста́йні* (Старі Драчинці Кіцм.). *На по́дри в старі́ хакі трима́ємо куру́дзи* (Топорівці Нов).

ПОДРА́ПАТИ, знев. Погано пописати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ти ду́маєш мош це прочіта́ти, він тут таке́ подра́пав, що ні́чо не розумі́ю* (Вашківці Вижн.).

ПОДРИ́ҐАТИ, **ПОДРУҐА́ТИ**. Повертіти веретеном у процесі прядіння. Заст., Кіцм., Нов. *Ни ле́хко верете́ном цілий ве́чір подриґа́ти* (Прилипче Заст.).

ПОДРОЧИ́ТИ. Подражнити. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Ба́хур подрочи́в пса, а той єк си урва́в, то ма́ло го не покуса́в* (Чортория Кіцм.).

ПОДУРА́Р, -я, ч. Лісник. Глиб. *Руба́ти де́рево в лісі не мо́жна без до́зволу подура́ря* (Турятка Глиб.).

ПОДУФА́ЛЬНИЙ. Гордовитий. Вижн., Глиб., Стор. *Нови́й дире́ктор шко́ли ду́же подуфа́льний* (Слобідка Глиб.).

ПОДУ́ХА, -и, ж. Духота. Заст. *В ха́кі така́ поду́ха, що вмира́ю* (Онут Заст.).

ПО́ДУШКА, -и, ж. Частина колісниці від плуга. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Ора́вим у горо́ґі і уломи́вим по́душку від колісниці* (Васловівці Заст.).

ПОДЮ́ҐАТИ. Попорпати. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Хо́чу подю́ґати тим копаче́м зе́млю, най вода́ стікає в окі́п* (Брідок Заст.). Див. **ПОГУ́ЗАТИ**.

ПОЖА́РИСТИЙ. Вогненної масті. *Стари́й лис був пожа́ристий* (Ширівці Заст.).

ПОЖИ́ЧКИ, -ів, мн. Див. **ПОЗИ́ЧКИ**.

ПОЖНЯ́КАТИ. Пожувати. Заст., Кіцм. *Коро́ва пожня́кала мені́ фу́стку* (Киселів Кіцм.).

ПОЗАГЛА́, -и, ж, виш. Вид шва, при якому нитку закидають поза голку, щоб шов був міцнішим. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Роби́ шов у позаглу́, так бу́де міцні́ше трима́ти* (Василів Заст.).

ПОЗАГРИЗА́ТИСИ. 1. Зажуритися. Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот. *Вони́ всі позагриза́лиси, що засла́бла коро́ва* (Южинець Кіцм.). 2. Посваритися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Марія з усіма́ сусідами позагриза́ласи* (Кадубівці Заст.).

ПОЗАГРОМА́ДЖУВАТИ. 1. Завершити згрібання сіна, соломи, листя і т.п. Позагрібати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ма́ю позагрома́джувати пе́ред ха́тов битиги́* (Давидівці Кіцм.).

ПОЗАГРУ́ЖУВАТИ. Завантажити. *Ми позагру́жували помідо́рами три машині* (Бабино Заст.).

ПОЗАДРА́ПУВАТИ. Позамазувати тріщини, щілини в штукатурці на стінах, стелі. Заст., Нов., Хот. *По́ків позадра́пував ту сте́лю, то ши́я заболіла* (Рідківці Нов.).

ПОЗАЗБИ́РУВАТИ. Повизбирувати. Заст., Кіцм. *Діти чи́сто позазби́рували трісочки́ на дривітни* (Неполоківці Кіцм.)

ПОЗАЗНАВА́ТИ. Пережити, перенести. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ми кіко усє́кої біди́ позазнава́ли* (Замістя Вижн.).

ПОЗАКИРИ́НЮВАТИ. Забруднити, захламити. Вижн., Глиб., Заст., Кіцм.,

Стор. *Не позичу вам бляшок, бо ви їх мені гет позакиринювали* (Кам'яна Стор.).

ПОЗАЛІТОВУВАТИ, ПОЗАЛЮТОВУВАТИ. Запаяти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Бляхарь уже позалітовував усі путні* (Снячів Стор.).

ПОЗАМУРҐУВАТИ. Замурзати, вимазати. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Такі ті ґіти позамурґувала коло гною, як поросята* (Кадубівці Заст.).

ПОЗАМУРҐУВАНИЙ. Брудний, замурзаний. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Мої ґіти позамурґувані, бо чистили коло корови* (Боянчук Заст.).

ПОЗАЩІНКУВАТИ. 1. Позав'язувати защінки – кінці шнурків, якими стягується розріз сорочки на грудях. Вижн., Глиб., Заст., Кіцм., Стор. *Позащінкуйте сорочки, аби не простудитиси* (Іспас Вижн.).

ПОЗАНАРІК, незм. Через два роки. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Хлопец піде до школи аж позанарік* (Коровія Глиб.).

ПОЗАПУДЖУВАТИ. Позалякувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Петро позапуджував свої ґіти* (Погорилівка Заст.).

ПОЗАПОТАРАЙКУВАТИ. Порозтринькувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Той Андрі усе позапотарайкував, а тепер руб руба в'яже* (Вербівці Заст.).

ПОЗАПУТУВАТИ. Позаплутувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ти тоті мітки позапутувала, що кінца не найдеш* (Котелеве Нов.).

ПОЗАПУТУВАТИСИ. 1. Позаплутуватися. Вижн., Глиб., Заст., Стор., Нов. *Так позапутувавси з тими довгами, що до криміналу недалеко* (Клинівка Стор.). 2. Позапутатися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Вівці так позапутувалиси в колючий дріт, що ледве їх уратували* (Багна Вижн.).

ПОЗАСКАЛЮВАТИ. Заскалити. Заст., Кіцм., Нов. *Позаскалювала собі пальці і тепер бідую, бо не можу ніц робити* (Лашківка Кіцм.).

ПОЗАСЛАБАТИ. Захворіти. Вижн., Глиб., Заст., Кіцм., Стор., Нов. *У нас усі кури позаслабали* (Подвірне Нов.).

ПОЗАСТИГНОВУВАТИ. Позашивати на швейній машинці. Заст., Глиб., Нов., Хот. *Позастигновуй мені сподні, бо попоролиси* (Валя Козмін Глиб.).

ПОЗАСУВАТИ. 1. Зачинити усі двері на засув. Кіцм., Вижн., Заст., Стор., Нов. *Не забудь позасувати наніч двері до хати* (Горбівці Глиб.). 2. Загребти яму, рів, окіп. *Ці фоси попід мур траба позасувати* (Лашківка Кіцм.).

ПОЗАСУКУВАТИ. Засукати усі тороки. Заст., Кіцм., Нов. *Мама позасукувала тороки на скатерті* (Біла Кіцм.).

ПОЗАТИКАТИ. 1. Уквітчати. Вижн., Глиб., Заст., Кіцм., Стор., Нов. *Позатикала собі голову мушкательками* (Михальча Стор.). 2. Закрити діри. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Хочу позатикати дірки у паркані, аби кури не ходили в грядки* (Банилів-Підгірний Стор.).

ПОЗАТРАСКУВАТИ. Забризкати весь одяг в багатьох місцях. Кіцм. *Най го хороба озми, як машина мені позатраскувала болотом горботку* (Суховерхів Кіцм.).

ПОЗАВДАВАТИ. 1. Допомогти багатьом підняти вантаж із землі на плечі. Вижн., Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Позавдавав їм ті мішки на плечі (Лужани Кіцм.). 2. Навіяти. Вижн., Стор., Кіцм. *Вуйко позавдавав нам усім великого страху* (Стара Жадова Стор.).

ПОЗАУШ, незм. Поза вухом. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Уночи хтос єго ударив позауш* (Борівці Кіцм.).

ПОЗАУ́ШНИК, -а, ч. Заст., Кіцм. Удар поза вухом. Див. **ПОЗА́УШ**.

ПОЗАЦИРКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш., -уют. Помережати краї сорочки. Вижн., Стор., Кіцм., Заст. *Позацирко́вуй мені́ рукави́* (Великий Кучурів Стор.).

ПОЗАШАЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, -уют. Оббити дошками зовнішні стіни будівлі. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Васи́ль позашальо́вував стайню навру́г* (Міліїве Вижн.).

ПОЗВІ́ЛЬНО, незмін. Дозволено. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Не усі́м позві́льно туди́ заходи́ти, бо там збо́ри* (Брідок Заст.).

ПОЗВОЛІ́НЯ, -я, с. Ліцензія, дозвіл. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Стор., Нов. *Аби́ полюва́ти на зві́рів, то тра ма́ти позволі́ня з о́бласти* (Юрківці Заст.).

ПОЗГИМБЛЬОВУВА́ТИ. Постругати усі дошки чи щось на них. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Позгимбльо́вуй ці́ дошьки́, бо вони́ не приста́ют до́бре* (Червона Діброва Глиб.).

ПОЗДИБА́ТИ. Зустріти багатьох чи неодноразово. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Ми позди́бали одні́ го́скі на гости́нци, а дру́гі на ста́ції* (Черепківці Глиб.).

ПОЗИМУВА́ТИ. Прожити частину зими чи багаторазово провести зиму. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Позимува́в я там у бутині́ не оди́н раз* (Чорногузи Вижн.).

ПО́ЗИЧКИ, -ів, мн. Порічки. Заг. *По́зички такі́, як сморо́дина, а́ле я́годи в них черво́ні* (Старі Брусківці Стор.).

ПО́ЗІВ, -а, ч. Позіхання. Заст., Нов., Хот. *Шо тибе́ по́зіви напа́ли?* (Бабино Заст.).

ПО́ЗІР, -у, ч. 1. Зір. 2. Погляд. Стор. *У не́го ду́же лю́тий по́зір* (Стара Жадова Стор.).

ПОЗІПА́ТИ. Погорлати, посварити. Заст., Нов., Хот. *Чолові́к тро́хи позіпа́в на ме́не* (Кадубівці Заст.).

ПОЗЛІ́ТКА, -и, ж. 1. Тонка фольга. Пут. *Чоколя́да заго́рнута у позлі́тку* (Розтоки Пут.). 2. Позолота. Стор., Пут. *Віно́к у молодо́ї покри́тий позлі́тков* (Стара Жадова Стор.).

ПОЗЛІ́ТКА, -и, ж. 1. Тонка золотиста фольга. Заг. *Чоколя́да заго́рнута у позлі́тку* (Розтоки Пут.). 2. Позолота. Заг. *Віно́к у молодо́ї покри́тий позлі́тков* (Стара Жадова Стор.).

ПОЗЛО́СТИТИ. Посердити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Хо́чу його́ на жарт тро́хи позло́стити* (Борівці Кіцм.).

ПОЗЛО́СТИТИСИ. Посердитися певний час. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Позло́стивси на ме́не, а́ле по́тім пом'як* (Нові Брусківці Стор.).

ПОЗМИ́ЛЮВАТИ. Помилитися, неодноразово припуститися помилки, відступити від чогось усталеного. Стор. *Не позми́люй у зо́шиті, бо бу́де вчи́тилька гніватиси* (Стара Жадова Стор.).

ПОКА́Й, -ю, ч. Дуже погана справа. Стор. *То́ня таке́ наро́била, шо чи́сто пока́й* (Стара Жадова Стор.).

ПОКЕГА́ЧЬ, -а, ч. Деталь ткацького верстата у вигляді півтораметрової палиці. Кіцм., Вижн., Глиб. *Мовчи́, бо єк о́зму цей покєга́чь, то бу́деш пла́кати* (Карапчів Вижн.).

ПОК'Є́МИТИ. 1. Зрозуміти. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов., Стор. *Я пок'є́мила, чого́ він хо́че* (Банилів Вижн.). 2. Запам'ятати. Глиб. *Ґі́ти покє́мили, шо голова́ ї́м помі́нив* (Михайлівка Глиб.).

ПОКЄРМУВА́ТИ. Покерувати дорабою чи сплавом на воді. Вижн., Кіцм. *Хо́чиси покермува́ти дора́бов,*

али то дуже небезпешно (Рівне Вижн.). *Дай і мині покермувати* (Слобода Вижн.).

ПОКИ, -є, с., зоол. Мала пташка, пташеня. Вижн., Пут. *Покі пітскакує собі коло курок і не боїтси* (Розтоки Пут.).

ПОКІТКО, -а, с., зоол. Зм. до **ПОКИ**. Вижн., Вижн. *У хату через вікно залекіло пок'єтко* (Виженка Пут.).

ПОКЛАДОК, -дка, ч. Яйце, яке стоїть постійно у гнізді курей, щоб заохотити їх нестися в цьому місці. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Без покладка курка ни дужи хоче нестиси у порожнім гнізді* (Стара Жадова Стор.).

ПОКЛАСТИ, док. до **КЛАСТИ**. 1. Побудувати. Заг. *Син хочи покласти собі нову хату* (Клинівка Стор.). 2. Виставити оцінку. Заг. *Учителька поклала мині штири на уроці* (Зеленів Кіцм.). 3. Вити гніздо. Стор. *Ворона поклала гніздо на груші* (Стара Жадова Стор.). 4. Вставити зуби. Заг. *Поклав собі золокі зуби* (Стара Жадова Стор.). 5. Призначити. Стор. *Кого поклали директором школи* (Васловівка Заст.). 6. Повісити. Заг. *Поклала плащ на клинок* (Стара Жадова Стор.). 7. Прищепити. Заг. *Малі поклали учера віспу, і вона усю нічь ни спала* (Кам'янка Глиб.). 8. Посадити. Заг. *Учера віорали город і ми зразу поклали барабулю* (Стрілецький Кут Кіцм.).

ПОКОБІКУВАТИ, док. до **КОБІКУВАТИ**. Визначати кубатуру будівельних матеріалів. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Хочу покобікувати то дерево, шо на пилорамі* (Стара Жадова Стор.).

ПОКОВТАЧЬ, -а, ч., орн. Дятел. Стор., Кельм. *Чути, як у саду поковтачь ковтаї* (Стара Жадова Стор.).

ПОКОКАТИ. Поквоктати. Кіцм., Вижн., Глиб. *Йди нажени ту курку, бо вже кокає коло грядок* (Горбівці Глиб.).

ПОКОНЕЧЄ, ПОКОНЕЧІ -а, с. Край поля, ниви городу, який не засівається. Заст., Кіцм., Вижн., Нов., Стор. *Ми на тім поконечі нічо ни сіели* (Стара Жадова Стор.).

ПОКОНТЕТУВАТИСИ. Побувати в гостях за столом, пригощатися, задовольнитися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Дай єму ще поконтетуватиси тими коропцями* (Подвірне Нов.).

ПОКОРОТКИЙ. Коротковатий. Вижн., Глиб., Заст., Стор., Нов. *Минтян у Марії трохи покороткий* (Митків Заст.).

ПОКРАДОМ, незм. Крадькома. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Підійшов до нас покрадом і напудив* (Вікно Заст.).

ПОКРИВАТИ, згруб. Піти, налягаючи на ногу, покульгати. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Курітко довго кривало ніжков, вітак виздоровіло* (Котелеве Нов.).

ПОКРИВАТИ (-СИ). Пов'язати хустину під коси. Заст., Кіцм., Нов. *Як літо, то дівки покриваютци, аби сонце не пекло в голову* (Шишківці Кіцм.).

ПОКРИШКА, -и, ж. Кільце, яким закривають отвір на плиті. Хот., Кельм., Сок. *Накрий плиту покришкою, най не димит* (Грозинці Хот.).

ПОКРОПИВНИК, -а, ч. Знев. 1. позашлюбний хлопець. Глиб., Нов., Хот. *Така дівчина, а пішла за покропивника* (Малинці Хот.). 2. Лайливе. Заг. *Цей покропивник усе відносит від хати* (Слобідка Глиб.).

ПОКУВІКУВАТИ. Кувікати. Заст., Кіцм., Нов. *На возах покувікуют, свині, поросята* (Шебутинці Сок.).

ПОКУНДОСИТИ. Помучити. Заст., Кіцм., Вижн., Нов. *Пси так*

покундосили курку, що ледве жива (Онут Заст.).

ПОКУТАТИ, док. до **КУТАТИ**. Доглянути. Стор. *Я вже покутала худобу* (Стара Жадова Стор.).

ПОКУТЯНИН, -а, ч. Людина, яка живе на тому ж кутку села, що і мовець. Заст., Нов., Хот. *Манолій мій покутянин* (Звенячин Заст.).

ПОКУШАТИ, **ПОКУШІТИ**. Покуштувати. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов. *Покушій боршь, чи не тра солити* (Котелеве Нов.).

ПОЛА, -и, ж. Місце в хліві, де скидають полову, після обмолоту. Глиб., Стор. *Пола в колешні вже давно пустує* (Горбівці Глиб.).

ПОЛАГОДИТИСИ. Помиритися. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Стор., Нов. *Вони вже мижи собов полагодилиси і більше не сварютси* (Онут Заст.).

ПОЛИБАТИ. Їсти без апетиту. Заст., Нов., Хот., Кельм. *Ти не можеш їсти, як си належит, але с полибав трохи і лишив* (Рингач Нов.).

ПОЛИВА[1], -и, ж. Розчин, яким покривають гончарний посуд для надання йому блиску і міцності. Заг. *Не клади горшок на вогонь без води, бо потріскає полива* (Малятинці Кіцм.).

ПОЛИВА[2], -и, ж., кул. Підлива, соус для гарніру. Вижн., Глиб., Стор., Хот. *Дай трохи поливи до цеї барабулі* (Чорногузи Вижн.).

ПОЛИВАНИЙ. Емальований, полив'яний. Заст., Стор. *Купилам собі поливану ринку* (Стара Жадова Стор.).

ПОЛІГ, -ога, ч. Скошена трава, яка лежить у покосах, покіс. Вижн., Стор. *Трава лежит у пологах, а дошь ни перестає* (Стара Жадова Стор.).

ПОЛІНГВІЦА, -и, ж, кул. М'ясо із живота і боковини свині, почеревина. Вижн. *Полінгвіцу тримаю для сина* (Чорногузи Вижн.).

ПОЛИШНИК, -а, ч. Ляпас, удар в обличчя. Заг. *Прийшов до хати п'яний і дістав полишника від мами* (Берегомет-Підгірний Стор.).

ПОЛИВАЧКА, -и, -ок, ж. Поливалка. Заст., Кіцм., Нов. *Ми грітки поливаємо з поливачки* (Суховерхів Кіцм.).

ПОЛІБИЧОК, -а, -ів, ч. Низька бочка для зберігання зерна. Заст., Кіцм., Нов., Вижн., Стор., Глиб. *Насипав повний полібичок пшениці на насіні* (Мигове Вижн.).

ПОЛІЖНИЦА, -і, ж. Породіля. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Стор., Хот. *Її не можна тяжко робити, бо вона поліжница* (Слобода Нов.).

ПОЛІТЕРОВАНИЙ. Покритий спиртовим лаком, полакований. Заст., Нов., Стор. *Цей стів так файно політерований, що світитси, як зеркало* (Кулівці Заст.).

ПОЛІНЬ, -і, ж. Внутрішня частина печі. Глиб., Нов., Хот. *Полінь у печі мусит бути з найтвердішої цегли* (Черепківці Глиб.).

ПОЛІТОК, -у, ч. Урожайність певної с.г. культури протягом одного року. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Цего року був файний політок на барабулю* (Кадубівці Заст.).

ПОЛІВКА, -и, ж., зм. Здрібніла назва до слова полова. Заст., Кіцм., Хот., Стор., Нов. *Додай ще трошки полівки до цеї глини* (Неполоківці Кіцм.).

ПОЛІВНИК, -а, ч. Місце, де зберігають полову. Глиб., Стор., Нов. *Наш полівник траба знов накрити, али бляхою* (Кам'яна Стор.).

ПОЛИЧКУВАТИ. Бити рукою по обличчю. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *За що шандарь поличкував тибе?* (Киселів Кіцм.).

ПОЛЬКА, -и, ж. Довгий кожух без рукавів. Заст., Хот. *Купилам собі нову польку* (Вербівці Заст.).

ПОЛОВИ́К, -а, ч., орн. Яструб. Стор. *Тра́ба сокоти́ти ку́ри від половика́* (Стара Жадова Стор.). Глиб., Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот. *Полови́к ухопи́в ку́ря і так мені́ шко́да* (Ярівка Хот.).

ПОЛОВИНКИ́, -ок, зв. мн. Туфлі. Заст., Кіцм., Вижн., Нов. *Хо́джу у своїх половинка́х уже́ рік і ще не пірва́в* (Вали Вижн.).

ПОЛОВИ́ННИК, -а, ч. Людина, яка обробляла чуже поле за половину врожаю. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Як брав па́нове по́ле, клав своє́ зе́рно, роби́в на нім, то брав полови́ну врожа́ю* (Зеленів Кіцм.).

ПОЛОВНИ́К, -а, ч., **ПОЛО́ННИК**, а, ч. Ополоник. Вижн., Глиб., Заст., Кіцм., Нов., Стор., Хот. *Коли́с поло́вник був із де́рева* (Топорівці Нов.). *Начерпа́й поло́нником борщю́ з ри́нки* (Чортория Кіцм.).

ПОЛО́Г, -а, ч. Килим. Нов., Хот., Кельм. *Ма́ма віткала мені́ фа́йний поло́г* (Грушівці Кельм.).

ПОЛОДЖЬО́Г, -а, ч., зм. Див. **ПОЛО́Г**.

ПОЛОЖИ́ТИСИ. Телитися. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов., Стор. *На фе́рмі коро́ви заче́ли положи́тиси* (Кліводин Кіцм.).

ПОЛО́КАНЯ, -а, с. Прання. Нов., Хот. *Розікла́ламси з поло́каням* (Рідківці Нов.).

ПОЛОКА́ТИ, док. **ПОПОЛОКА́ТИ**. Полоскати. Заг. *Наноси́ мені́ води́, бо за́втра ма́ю бага́то полока́ти* (Рингач Нов.).

ПОЛО́М, у, ч. Бурелом. Хот., Кельм., Сок. *Таки́й поло́м у лі́сі наро́била бу́ря, то стра́шно* (Данківці Хот.).

ПОЛОТЕ́НЦЕ, -а, с. Обшивка біля пазухи. Кельм., Сок. *Ще приши́ю поло́те́нце, і соро́чка гото́ва* (Бузовиця Кельм.).

ПОЛОТНЯНКИ́, -ок, мн. Паручинові туфлі. Заг. *Полотнянки́ ду́же ле́гкі на но́ги* (Романківці Сок.). *На лі́то полотне́нки на́віть лі́пши* (Біла Кіцм.).

ПОЛОТНО́, -а, с. 1. Робоча площа коси від леза до рубця, пилки. Заст., Кіцм., Хот., Нов., Кельм. *До́бре аби́ полотно́ в коси́ було тонки́м і міцни́м* (Ленківці Кельм.). 2. Вид риболовниї снасті, різновид волоки. Заст., Кіцм., Стор., Нов., Кельм., Хот., Сок. *Полотно́м до́бре лови́ти ри́бу, але́ тра́ба вміти* (Василів Заст.).

ПОЛОСАЧО́К, -а, ч. Жакет. Хот., Кельм., Сок. *Поши́ла собі́ нови́й полосачо́к* (Ломачинці Сок.).

ПОЛШУ́БОК, -а, ч. Коротка хутряна шуба. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Сестра́ уши́ла нови́й полшу́бок* (Комарів Кельм.).

ПОЛЯ́НА, -и, ж. Пропуск при сівбі колоскових. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Хтось не вмів сі́яти до́бре, і нароби́в поля́ни* (Вітрянка Сок.).

ПОПАДЯ́, -і, ж. Сорт дрібної цибулі. Заст., Нов. *Пози́чьте мені́ пома́г на насі́ні* (Лівинці Кельм.).

ПОМА́НА, -и, ж. Поминки. Вижн., Глиб., Заст, Кіцм., Стор., Нов., Хот. *Петри́ха вче́ра роби́ла пома́ну за сво́го чолові́ка* (Киселів Кіцм.).

ПОМАНДЖА́ТИ, ірон. Піти. Кіцм., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Дес ті ґівча́та оби́дві поманджа́ли* (Шишківці Нов.).

ПОМАРА́ЙКО, -а, ч. Гончар. Заст., Нов., Хот. *У нас у селі́ нема́ сво́го помара́йка, тра йти у Хоти́н* (Вікно Заст.).

ПОМАСТИ́ТИ. 1. Заправити страву. Вижн., Кіцм., Заст., Нов. *Хо́чу ще помасти́ти борщь і даю́ ї́сти* (Годилів Стор.). 2. Дати хабара. Вижн.,

Кіцм., Стор., заст. *Той голова́ так не підпише спра́вку на ліс, му́сиш помасти́ти* (Тисівці Стор.).

ПОМЕ́КУВАТИ, док. **ПОМЕ́КАТИ**. Подавати голос (про козу). Заст., Кіцм., Вижн., Нов., Стор. *Коза́ залі́зла на вербу́, об'їдає ли́стя і лиш поме́кує* (Подвірне Нов.).

ПОМЕ́ТИНЄ, а, с. 1. Сміття. Вижн., Стор. *Ві́ниси це поме́тинє надві́р* (Стара Жадова Стор.). 2. знев. Людина з поганою репутацією. Вижн., Стор. *То поме́тині, а не жінка* (Стара Жадова Стор.).

ПОМИ́ЙНИЦА, -і, ж. 1. Посудина для зливання води на кухні. Заг. *Ви́лий во́ду у поми́йницу* (Стара Жадова Стор.). 2 Неохайна жінка. Заг. *Взяв собі́ за жінку таку́ поми́йницу, всти́дно з нев іти́ доро́гов* (Луковиця Глиб.).

ПОМИКОТІ́ТИ. Промайнути. Стор. *Хтос помикоті́в пе́ред ві́кнами* (Стара Жадова Стор.).

ПОМЕННИ́К, -а, ч., церк. Помиальник. Заст., Кіцм., Вижн., Нов., Стор., Глиб. *Хо́чу Са́нду записа́ти в поменни́к* (Турятка Глиб.).

ПОМІНИ́ТИ, док. до **МІНИ́ТИ**. Заг. *Та́то поміни́в, шо ку́пит мині́ ко́лесо* (Клинівка Стор.).

ПО́МІР, -у, ч. Вимирання. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Після чорно́бильської ава́рії у на́шому селі́ зачи́в си по́мір* (Киселів Кіцм.).

ПОМІ́РКИ, -ів, мн. Поле, яке віддавали в аренду. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Коли́с лю́ди бра́ли по́ле на помі́рки, як не ма́ли сво́го* (Кам'янка Глиб.). *Помі́рками називали по́ле тому́, що воно́ було́ помі́рене і поді́лене на ґіля́нки* (Стара Жадова Стор.).

ПОМІ́Т, -у, ч. Спосіб укладання снопів зернових для кращого висихання. Заст., Нов., Хот., Кельм. *Коли́ тра́ба, аби́ снопи́ до́бре ві́схли, то склада́ют їх у помі́т* (Задубрівка Заст.).

ПОМОГА́Ч, -а, ч. Помічник. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ви ма́єте до́брого помогача́, а тому́ робо́та йде до́бре* (Слобідка Глиб.).

ПОМО́СТЯ, -а, ч. Поміст. Заст., Нов., Хот., Кельм. *Ма́ю зроби́ти в ста́йни помо́стя, аби́ коро́ва не зале́жуваласи* (Добринівці Заст.).

ПОМО́СТИНА, -и, ж. Дошка, яка з'єднує передню і задню частини воза, настил у полудробках. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Зда́ло би си зроби́ти нову́ помо́стину до во́за, бо та стара́ ло́мици* (Реваківці Кіцм.).

ПОМОТУ́ЗИТИСИ. Поховтузитися. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Помоту́зивси по́ки уздрі́в ко́ло ха́ти той ко́вбок* (Веренчанка Заст.).

ПОМОЦУВА́ТИ. Перевірити міцність. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов., Хот., Кельм. *Му́сю помоцува́ти ті ворота́, бо свиня́ їх підкида́є* (Коритне Вижн.).

ПОМОЦУВА́ТИСИ, док. до **МОЦУВА́ТИСИ**. Посилкуватися, натужитися. *Тра́ба тро́хи помоцува́тиса, аби́ перене́сти цу па́ку* (Лужани Кіцм.).

ПОМ'Я́КНУТИ. Потеплішати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ви́тко, надворі́ пом'я́кло, бо ка́пає із стрі́хи* (Драчинці Кіцм.).

ПОМНЯ́ЦКАТИ. Пом'яти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Хо́чу помня́цкати ту барабу́лю свини́* (Мусорівка Заст.).

ПОНАБІ́ЛЮВАТИ. Заготувати овечі шкіри, побіливши їх. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Понесу́ шкі́ри аби́ понабі́лював* (Прилипче Заст.).

ПОНАДИРА́ТИ. Багаторазово надирати. Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот. *Понадира́ли ли́ча з колопе́нь і кру́тило, з не́го мотузки́* (Щербинці Нов.).

ПОНАДМИКА́ТИ. Понадривати в корені. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Воро́ни понадмика́ли курузки́ і вони́ пропа́ли* (Тарашани Глиб.).

ПОНАДРА́ПУВАТИ. Неакуратно писати. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Писа́в мені́ письмо́ та й понадра́пував, як ку́рка ла́бов* (Черепківці Глиб.).

ПОНАСИ́ЛЮВАТИ. Насиляти кілька разків. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Донька́ понаси́лювала грибі́в на нитки́* (Черешенька Вижн.).

ПОНАРИХТО́ВУВАТИ. Приготувати багато. Вижн., Глиб., Заст., Кіцм., Стор., Нов. *Сусі́ди всього́ понарихто́вували на ті христи́ни* (Кам'яна Стор.).

ПОНАСІКА́ТИ. Насікати велику кількість. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Тра́ба понасіка́ти коро́ві гарбузі́в, аби́ було́ і на сьви́та* (Михайлівка Глиб.).

ПОНАСКЛИКА́ТИ. Понакликати багатьох. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Понасклика́ла жіно́к, аби́ помогли́ вісапати бура́к* (Веренчанка Заст.).

ПОНАСТА́ЧУВАТИ. Настачувати усім і кожному зокрема. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Не мо́же понаста́чувати тим ба́хурам о́буви* (Бобівці Стор.).

ПОНАСУ́КУВАТИ. Насукувати багато. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Понасу́кував мотузкі́в для усі́х мішкі́в* (Костинці Стор.).

ПОНАХА́РКУВАТИ. Понапльовувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Понаха́ркував мені́ на зе́млю тай пішо́в* (Молодія Глиб.).

ПРИПИ́НКИ, -ок, мн. Холошні від колін до низу. Заст., Нов., Хот. *Припи́нки колис́ носили, типе́р то́го нема́* (Дорошівці Заст.).

ПРИТУ́ЛА, -и, ж. Господарська прибудова до основної будівлі. Заг. *Приту́ла служи́ла нам за комо́ру, а де́хто і коро́ву трима́в у приту́лі* (Старосілля Кіцм.).

ПРИТУ́ЛОВИСКО, -а, ч. Притулок. Кельм., Сок., Хот. *Са дити́на не го́дна найти́ собі́ приту́ловиска* (Долиняни Хот.).

ПРИ́ХАПЦІ, незм. Похапцем. Кельм., Сок., Хот. *Не роби́ при́хапці, бо бу́деш переробля́ти* (Гвіздівці Сок.).

ПРИЯ́НИСТИЙ, -а, -е. Рябий, білий з червоними плямами. Вижн., Стор., Глиб. *Ото́й прия́нистий бичо́к лю́бит рога́ми бу́хкати* (Карапчів Вижн.).

ПРІ́РВА, -и, ж. Грижа (хвороба). Вижн., Стор., Глиб. *Він слаби́й на прі́рву, і нічо́го не підойма́є* (Горбівці Глиб.).

ПРІСЛИ́ЦА, -і, ж. Дощечка, в яку вставляють кожілку. Глиб., Стор. *Ца прісли́ца ше від мо́ї бабу́ні* (Горбівці Глиб.).

ПРИКЛІКА́ТИ. Ставати на коліна. Вижн., Глиб., Заст., Кіцм., Стор., Пут. *Ву́йна Марі́я приклє́кла на колі́на у це́ркві пе́ред о́бразом Никола́я* (Старий Вовчинець Глиб.).

ПРИ́КОЛІНЬ, -ня, ч. Кілок, залізний стрижень, що використовується для припинання тварин на пасовищі. Вижн., Глиб., Заст., Кіцм., Стор. *Заби́в при́колінь у зе́млю, аби́ коза́ не пішла́ куди́с* (Коритне Вижн.).

ПРИМА́РЬ, -я, ч. Колись – сільський староста, а тепер – зрідка

голова сільради. Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Пішо́в до примаря́ проси́ти до́зволу будува́ти ха́ту* (Маморниця Глиб.).

ПРИСИЛИ́ТИ. Прив'язати. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Стор. *Ни забу́дь присили́ти коро́ву до я́сел* (Замістя Вижн.).

ПРИ́ЧКА, -и, ж. Небажана, прикра пригода. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *З бра́том ста́ласи при́чка, упа́в з фіри і уломи́в ру́ку* (Банилів Вижн.).

ПРІ́ЧА, -і, ж. Ліжко типу нарів з нестружених дошок. Вижн., Стор., Глиб. *Старі́ спа́ли в стодо́ли на прі́чах* (Кам'яна Стор.).

ПРОБАЛА́МКАТИ. Продзвеніти. Заст., Кіцм., Глиб. *У шко́лі уже́ пробала́мкав дзвіно́к на пере́рву* (Турятка Глиб.).

ПРОГЛОТИ́ТИСИ. Розійтися, кількісно зменшитися (про натовп). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *На Підса́ті уже́ тро́хи проглоти́лоси, ви́дко піп кінчив ка́зані* (Вашківці Вижн.).

ПРОМЕНА́ДА, -и, ж. Прогулянка. Глиб., Стор., Нов. *Хло́пці з ґівка́ми пішли́ на промена́ду до лі́су* (Старий Вовчинець Глиб.).

ПРОПІ́Й, -ою, ч., обр. Етап весілля, коли гості обдаровують молодят. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов., Хот., Кельм. *Сусі́д дав два́цік рублі́в на пропі́й* (Стара Жадова Стор.).

ПРО́ТІВ, незм. Навпроти, проти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Та́то сиді́в про́ти вікна́* (Кострижівка Заст.).

ПРОШИ́БНУТИ. З'явитися несподівано, пройняти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Ра́птом мене́ проши́бнула здога́дка, що це обма́н* (Ошихліби Кіцм.).

ПРУ́НЯ, -і, ж. Чорнослив. Кіцм. *Ця пру́ня не до́бра на пови́дло, бо ду́же квасна́* (Чорториядя Кіцм.).

ПРУ́НЬКА, -и, ж. 1. Маленьке дерево чорнослива. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов., Хот., Кельм. *Посади́ цу пру́ньку, а віта́к наще́пиш* (Котелеве Нов.). 2. Один плід – одна ягода пруні. Заст., Вижн., Стор., Кіцм., Нов., Хот. *Ці пру́ньки не відста́ют від кі́стки* (Василів Заст.).

ПРЯ́ДИВИСКО, -а, с. Коноплище. Хот., Кельм., Сок. *На пря́дивиску сі́ют кукуру́зу на сі́лус для худо́би* (Лукачівка Кельм.).

ПУБЛІ́КА, -и, ж. Жінка легкої поведінки. Кельм. *Як від ко́гос учу́ю, що ти знов був у тої публі́ки, то уже́ не відбре́шишса* (Вартиківці Кельм.). Див. ще **ПОБЛІ́КА**.

ПУДЕ́ЛКО, -а, с. Коробка з паперу. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Стор. *Там у пуде́лку є нитки́* (Вікно Заст.).

ПУД, -у, ч. Страх. Заг. ***Да́ти пуду.** Налякати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Тако́го дав мені́ пу́ду, що ніко́ли не забу́ду* (Репуженці Заст.).

ПУ́ДИТИ. Гнати, переслідувати. Заг. *Нашо ти пу́диш ку́ри на ву́лицу?* (Старосілля Кіцм.). *Сусі́ди пу́дили то́го зло́дія, аж під ліс, а да́лі побоя́лиса* (Волошкове Сок.).

ПУ́ДЛО, -а, с. Нерозвинене курча. Глиб., Стор., Нов. *Яке́с пу́дло приби́лоси до на́ших ку́ріт* (Горбівці Глиб.).

ПУ́ДНО, незм. Страшно. Вижн., Кіцм., Стор. *Мені́ ду́же пу́дно самі́й іти́ вночі́* (Задубрівка Заст.).

ПУ́ЖІТИ. Лякати. Заг. *Ни пу́жій мине́, бо я ни бою́си* (Шубранець Кіцм.).

ПУ́ЖІНИЙ. Ляканий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Ти таки́й сміли́вий, бо ще не пу́жіний* (Вашківці Вижн.).

ПУ́ЖПА, -и, ж. Пустотлива дівчина. Глиб., Стор. *Куда вже йде та пу́жпа, то сміху му́сит наробити* (Горбівці Стор.).

ПУК, -а, ч. Великий сніп житньої соломи, здерганої і готової до використання на покриття будівлі. Заст., Кіцм., Нов. *Дай ще з оде́н пук, або́ два пу́ки, бо сніпків тра́ба бага́то, аби́ підшити стріху* (Чортория Кіцм.).

ПУ́КАНЕЦ, -нца, ч. Кнопочний вмикач. Глиб., Стор., Нов. *Зіпсува́вси пу́канец від насо́са, а нови́й купи́ти нема́ де* (Горбівці Глиб.).

ПУ́КЛИЙ. Тріснутий. Вижн., Заст., Кіцм., Стор., Нов. *Цей горне́ц уже́ пу́клий, бери́ єго́ ува́жно* (Клинівка Стор.).

ПУ́ЛЬКА, -и, ж. Каченя. Заст., Нов. *Ади́ одна́ пу́лька відста́ла від гу́рту, і не зна́є куда́ бі́гти* (Дорошівці Заст.).

ПУ́ЛЬКИ, -льок, мн., згруб. Очі. Глиб., Стор., Нов. *Чего́ витріщив свої́ пу́льки, жінки не ви́дів, ци шо?* (Горбівці Глиб.).

ПУЛЯ́РИЦ, -рца, ч. Гаманець. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Поклади́ гро́ші в пуля́риц* (Лужани Кіцм.).

ПУ́ПИЦЯ, -і, ж. Маленька булочка. Нов., Кельм., Сок.

ПУ́РКАТИ. Торохтіти. Кельм., Хот., Сок. *А́да буде мені́ пу́ркати тим патико́м по штахе́тах, до́ки єму́ не надоі́ст* (Зелена Кельм.).

ПУ́РКАЛО, -а, с., насм., ірон. Мотоцикл. Кельм., Нов., Хот., Сок. *Ніко́ли ще не ї́хала тим пу́ркалом* (Лукачівка Кельм.).

ПУ́РСЛІ, -ів, зв. мн. Порода голубів. Заст., Нов., Хот. *Ці два пу́рслі я купи́в у неділю на база́рі у Хотині́* (Бочківці Хот.).

ПУ́ТНЯ, -і, ж. Відро. Заг. *Принеси́ пу́тню води́ до ха́ти* (Іспас Вижн.).

ПУТЕ́РНИЙ. 1. Путний. Кельм., Сок. *Купи́ собі́ путе́рні чо́боти* (Білоусівка Сок.). 2. Сильний, потужний, такий, що в силі щось зробити. Вижн., Стор., Глиб. *Жигу́ль ма́є май путе́рний мото́р* (Турятка Глиб.). *Він путе́рний і сам прине́сти цей міх додо́му* (Мигове Вижн.). *Утра́тив свою́ путе́рю по тяжки́х робо́тах* (Старий Вовчинець Глиб.).

ПУТЕРЮВА́ТИ. Могти, здужати. Вижн., Стор., Глиб. *Я ще путерю́ю роби́ти в лісі* (Банилів-Підгірний Стор.).

ПУТО́РЯ, -і, ж. Ледача людина. Глиб., Стор., Нов. *Нє, та путо́ря не пі́де до бураків, хокь би шо* (Зелений Гай Нов.).

ПУ́ХЛО, -а, с. Шлунок птахів. Глиб., Стор., Нов. *Ку́річе пу́хло до́бре і слабо́му на пічі́нку* (Горбівці Глиб.).

ПУЦ - ПУЦ - ПУЦ, незм. Вигук, яким нацьковують собак. Вижн., Глиб., Стор. *Ану́, Рябий пуц - пуц - пуц єго́* (Карапчів Вижн.).

ПУЦА́К, -а, ч., згруб. Добре розвинутий парубок. Пут. *Ма́ю, хло, тако́го пуцака́, шо ду́шчий усі́х* (Розтоки Пут.).

ПУ́ЦЬО, -а, ч. Ласкаве просторічне звертання до хлопчиків. Вижн., Глиб., Стор. *Іди́, пу́цю, до ма́ми* (Горбівці Глиб.).

ПУ́ШКА, -и, ж. 1. Пучка. Вижн., Кіцм., Заст., Нов., Стор. *Проколо́в єм пу́шку на вели́кому па́льци, і там боли́т, шо немо́ш роби́ти* (Лашківка Кіцм.). 2. Рушниця. Вижн., Стор. *Узє́в пу́шку і пішо́в на за́йців* (Ясени Стор.).

ПУЦУВА́ТИ, -ю, -єш. Чистити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Гай пуцу́ймо свої́ чо́боти* (Калинівці Стор.).

ПУ́ШЕЧКА, -и, ж. Дрібка. Вижн., Глиб., Заст., Кіцм., Стор., Нов. *Дай мені́ пу́шечку со́ли* (Білівці Хот.).

Р

РАБА́РБУР, -у, ч. Рівень тангутський. (Reum tataricum L.). Заг. *Ікий до́брий компо́т з раба́рбуру* (Кіцмань).

РАБА́РТА, -и, ж. Ревінь тангутський, татарський (Стор.). *Вча́ра ходи́ла назбира́ти раба́рти* (Ясени Стор.).

РАБІВНИ́К, -а, ч. 1. Грабіжник, злодій. Заг. *Це́му рабівнико́ви давно́ тра́ба в тюрмі́ сиді́ти, ни оде́н на не́го пла́чи* (Кисилів Кіцм.). 2. Зневажл. Здирник. Заг. *Цей рабівни́к до́рого хо́чі за дошки́* (Снячів Стор.).

РАБІЗО́Н, -а, ч., заст. Два плуги на одній рамі. Заст. *На́ші діди́ ора́ли у пані́в рабізо́нами* (Дорошівці Заст.).

РАБІУНИ́ЦА, -і, ж. Бджола-крадійка. Заг. *У ву́лик залиті́ла рабіуни́ца і покра́ла мед* (Берегомет Кіцм.).

РАБО́ВАНИЙ. Грабований. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Рабо́ване майно́ ніко́ли ни гріє* (Чуньків Заст.).

РАБУВА́НЯ, **РАБОВА́НЄ**, -а, с. Грабування. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Хло́пці росли́ биз та́та, роспусти́лиси чи́сто та й жи́ли рабува́нєм* (Звенячин Заст.).

РАБУВА́ТИ. Грабувати. Заг. *Є лю́ди, які́ роби́ти ни хотя́, а хо́дя грабува́ти* (Веренчанка Заст.).

РАБУ́НОК, -нку, ч. Грабунок, пограбування. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Від брихи́нку до рабу́нку недиле́ко* (Борівці Кіцм.). *Про той рабу́нок ше до́вго говори́ли в силі́, бо вили́кі тисі́чі забра́ли* (Бабин Заст.).

РА́ВЛИКИ, -ів, мн., бот. Настурція (Nasturtium R. Br.). Хот. *Так фа́йно пови́лиси ра́влики ко́ло кирни́ці* (Шилівці Хот.).

РА́ВЛИЧКИ, -ів, мн. Зменш. до **РАВЛИКИ**. *Посі́ю більши ра́вличків, они́ так фа́йно па́хнут* (Шилівці Хот.).

РА́ДА, -и, ж., одн. Розмова, домовленість. Заст., Кіцм., Глиб. *Я ни хо́чу бу́ти при ті ра́ді* (Чагор Глиб.). *У них сиго́дни ра́да про вісі́лє* (Борівці Кіцм.).

РАДИ́ТИ. Навивати на задній навій основу, готуючи ткацький верстат для ткання. Кіцм., Заст., Вижн., Стор.

- Ти уже́ ради́ла?

- Та́жи мій вирста́т зужи́тий! (Зеленів Кіцм.).

РА́ДІЙО. Заг. Див. **РА́ДІЯ.**

РА́ДІУС, -а, ч. Один з чотирьох брусів, що сполучають обід водяного колеса з валом. Заг. *Ади́, зломи́уси ра́діус, тепе́р млин ста́ни* (Ширівці Хот.).

РА́ДІЯ, -ї, ж., заст. Радіо. Заг. *Ми сно́чи слу́хали ра́дію. А ва́ша ра́дія ше си ни зба́вила?* (Лашківка Кіцм.).

РАДНИ́Й. Заст. Щирий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. ***Від радно́ї душі́.** Щиро. *Я, ку́мо, це зро́б'ю вам від радно́ї душі́, ми ж які́с свої́* (Веренчанка Заст.).

РА́ДШЕ, присл. Охочіше, радо. Заст., Кіцм., Глиб. *Ра́дше дам жебра́кови, ніш тако́му тру́тневи гнило́му* (Прилипче Заст.).

РА́ДШИЛЬ, -я, ч. Шевський напилок, яким загладжують краї підошви. Кіцм., Сок. *Дай мині́ ра́дшиль, бо ми по́ри цвик* (Кіцмань).

РАЖ, -у, ч. Жар. Заст., Кіцм. Вда́рити в раж – розхвилюватися, почервоніти. *Як учу́ла, що ма́ма в ліка́рни, то мине́ зра́зу вда́рило в раж* (Лашківка Кіцм).

РАЗДВА́, незм. Швидко, поспішаючи щось робити. Заг. *Зро́бим це раз-два́, бо му́сю відне́сти сва́сі молоко́ вечі́рни* (Кіцмань).

РАЗДВЕ́НЬКО, незм. Швиденько. Заст. *Ходи́ раздве́нько, бо я ни ма́ю коли́* (Дорошівці Заст.).

РАЗНИЙ, заст. 1. Болючий, хворий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Ни мацай мине за палиц, бо ші дужи разний* (Клішківці Хот.). 2. Вразливий. Заг. *Чо'с така разна, шо і слова тобі ни скажи* (Чуньків Заст.).

РАЗНОВОКИЙ. Косоокий. Кіцм., Стор., Хот. *Ций хлопиц разновокий – куда дивитси, ни вгадаїш* (Снячів Стор.).

РАЗНОЦВІТИ, -ів, мн. Гвоздика різноколірна. (Dianthus L.). Хот. *В неї коло хати такі разноцвіти поросцвиталиса, шо аж очі зривают* (Клішківці Хот.).

РАЙБУВАТИ. Ретельно, енергійно терти, чистити. Заг. *Мусю райбувати піском ту ринку, бо дужи ничиста* (Василів Заст.).

РАЙБУВАТИ, заст. Штукатурити. Стор., Вижн. *Порайбували хату, маєм спокій* (Луківці Вижн.).

РАЙВАХ, -у, ч. Гамір, метушня. Глиб. Гіди! *Шо ви такий райвах здоймили, мині уже голова роспукуєси* (Слобідка Глиб.).

РАЙГОЗИ, -ів, мн. Рейтузи. Кіцм., Заст. *Убири райгози, бис ни змерзла* (Ленківці Кіцм.).

РАЙГОЗНА, -ів (або -ен), мн.. Див. **РАЙГОЗИ**. Вижн., Глиб. *Тажи твої райгозна вже си протерли на колінах,. Як убиреш?* (Чорногузи Вижн.).

РАЙЛІВНИЦА, -и, ж. Роївня, для пересадки рою в інший вулик. Новос. *Бери борзо райліуницу і біжимо йиммо рій* (Топорівці Нов.).

РАЙОВИК, -а, ч. Сітка, на рамці особливої форми з перехресних ниток, що одягається на голову для захисту обличчя від укусів бджіл. Сок. *І райовик ни поможи, як бджоли си збурят* (Сокиряни).

РАЙТКИ (I), -ів, мн. Штани галіфе. Заг. *Ушийти для мени голубі райткі* (Чорногузи Вижн.). *Убравси у райтки, взяв палицу у руки та й пошкандибау* (Валява Кіцм.). *Райтки убирают лиш до чобіт* (Неполоківці Кіцм.).

РАЙТАК, -а, ч. Рідке сито. Заг. *Позич райтака, най просію соняшник* (Давидівці Кіцм.).

РАЙТИРУВАТИ. Блукати, швендяти. Вижн. *Робити ни хочи, лиш би райтирував по силі* (Карапчів Вижн.).

РАЙЦВІТ, -у, ч., бот. Пижмо звичайне (Tanacetum vulgare L. Chrysanthemum tanacetum vis.) Вижн. *Настої з квіток райцвіту п'ют єк протиглисний засіб і від поносу* (Мілієво Вижн.).

РАЙЦУВАТИ, рідк. Гальмувати. Заст., Кіцм. *Райцуй, бо скотимси у яму* (Ставчани Кіцм.). *Мус райцувати, коли фіра повна снопів, биз райцу коні самі ни спрут фіру згори* (Заставна).

РАЙШУРА -и, ж., рідк. Метушня. Глиб. *Шо у вас за райшура така була сночі?* (Слобідка Глиб.).

РАЙЄ, -я, с. Гальмо, пристрій для сповільнення руху або зупинки воза. Заст. *Та тото райє ни поможи – скотилимси з горба разом з возом* (Заставна).

РАК[1], -а, ч. Ковзан. Заст., Кіцм. *Я прив'язав рак до чобота мотузком, той пішов човгатиси на Дністер* (Василів Заст.).

РАК[2], -а, ч. Прилад з кількома гачками, яким витягають затонулі відра з дна криниці. Заг. *Я тогди трап додому, тай вікігнула путню раком* (Подвірне Нов.).

РАКВА, -и, ж. Невеличка дерев'яна посудина для зберігання масла, бринзи. Вижн. *Раква вуже поуна, шо робити з рештов бриндзі?* (Вижниця).

РАЛИТИ. Розпушувати (ґрунт), орати ралом упоперек ріллі. Заг. *Мус*

ралити тогди, коли є вилика груда (Бабин Заст.).

РАКЛЯ, -і, ж. Засторонок, відгороджене місце в стодолі, де складають що-небудь. Нов. *Принеси з раклі муку, най зварю кулешу* (Топорівці Новос.).

РАМЕНО, -а, с. Спец. Один з чотирьох брусів, що сполучають обід водяного колеса з валом (віссю). Заст., Кіцм., Вижн., Сок. *Ади, зломилоси рамено... Тра до діда Василя за новим іти* (Лашківка Кіцм.).

РАМАТИС, **РАМАТИЦ**, -у, ч. Ревматизм (захворювання). Заг. *Сараку, такий молодий, а маї вуже на ноги раматис* (Бабин Заст.). *Раматиц поклав го в лежу ненадоуго* (Борівці Кіцм.)

РАМКА[1], -и, ж. Рамковий вулик. Заг. *Хочу купити шче одну рамку, бо маю новий рій* (Банилів-Підгірний Стор.).

РАМКА[2], -и, ж. Шлагбаум. Вижн. *Трохи мусим зачикати, бо заперта рамка* (Виженка Вижн.).

РАМОВИК (лежак-рамовик). Рамковий вулик. Хот. *Рамовик-лежак ще й сегодни можна видіти у віддалених селах.* (Бочківці Хот.).

РАМОВИК, -а, ч. Рамковий вулик. Заг. *Столяр зробиу рамовик, але ни такий, як я мау* (Старий Вовчинець Глиб).

РАМОВКА, -и, ж. Рамковий вулик. Глиб. *Купиу собі дві рамоуці* (Горбівці Глиб.).

РАМОЧНИЙ. Рамковий. Заг. *У мени є один рамочний вулик, а брат дає рій* (Великий Кучурів Стор.).

РАМОЧКА, -и, ж. Рамковий вулик. Вижн. *Поклау рамочки за садом, ближче до лісу* (Чорногузи Вижн.).

РАМЦІ, -ів, мн. Рамки. Заг. *Купила'м нові рамці до образів. Такі файні!* (Кадубівці Заст.).

РАМЧАК, -а, ч. Рамковий вулик. Сок. *У тому старому рамчакови бджоли вимерзли* (Сокиряни).

РАМ'Є, -я, с., заст. Плече. Стор. *Болит мине рам'є від тої торби* (Нові Бросківці Стор.).

РАНЕТА, -и, ж. 1. Сорт яблунь (літ.ранет). Заг. *Ранета цего року ніц ни вродила* (Чуньків Заст.). 2. Плід цього дерева. Заг. *Ми напрєтали в саду багато ранет, а йона ни вродила* (Білівці Нов.).

РАНИЦА, -и, ж. Мисливська торба, мішок (літ.ранець). Заст., Хот. *У раници колис ми носили зайців, а типер нима шо* (Дорошівці Заст.).

РАННИК, -у, ч., бот. Подорожник (Plantago L.). Кіцм. *Приклади мині раннику до голови, бо моц болит* (Неполоківці Кіцм.).

РАНТУХ, -а ч. 1. Біле тонке полотно. Кіцм., Заст., Глиб., Вижн. *Купила-сми старому рантуху на сорочку* (Карапчів Вижн.). 2. Зношена, благенька сорочка. *Ни убирай цей рантух, устидайси* (Слобідка Глиб.).

РАНЬЧИ, присл.. Раніше, колись. Новос., Хот., Кельм., Сок. *Раньчи було так багато чорногузів по хатах, а типер лиш дес* (Ломачинці Сок.).

РАПА, -и, ж. 1. Леп, бруд. Заст., Кіцм. *Твої діти таку мают рапу на шиї* (Веренчанка Заст.). 2. Захворювання свиней. Заст. *Від рапи свині вігоюютси* (Дорошівці Заст.).

РАПАВИЙ. 1. Шорсткий, не гладкий. Заг. *Али ти маєш рапаві руки, аш коляси* (Киселів Кіцм.). *Ходив по стерни босий, аш ноги стали рапаві* (Суховерхів Кіцм.). 2. Груші з шорсткою шкіркою. Глиб., Стор. *Наші рапаві ни вродили* (Черепківці Глиб.). *Рапаві грушки покришили на сушаниці* (Ломачинці Стор.).

РАПА́К, -а, ч., зоол. Деркач. Стор. *Рапа́к сіу на де́рево тай туркочи* (Нові Бросківці Стор.).

РА́ПАУКА, -и, ж., зоол. Жаба велика. Заг. *Не бери́ ра́пауку до рук, бо меш ма́ти бородауки́* (Чорногузи Вижн.). *Йа так бо́йуюса ра́пауки шо но* (Великий Кучурів Стор.).

РАПОВА́ТИЙ. Шершавий, шорсткий. Заг. *У ме́ни від ві́тру руки ста́ли такі́ ра́поваті від вітру* (Суховерхів Кіцм.).

РАПА́ТА, -ої. Сорт картоплі з ямочками. Заг. *Я ду́же люб'ю рапа́ту барабу́лю, бо вона́ фа́йно ро́дит* (Заставна).

РАПТА́К, -а́, ч. Раптовий, несподіваний дощ. Кельм. *Дауно́ вже ни бу́ло тако́го раптака́, як сиго́дни ра́но пішо́у* (Зелене Кельм.).

РАПТОВЕ́Ц, -вца́, ч. Див. **РАПТА́К**. Глиб. *Таки́й фа́йний раптове́ц пішо́в, що аж усьо́ ожи́ло* (Турятка Глиб.).

РАПУХА́ТИЙ, згруб. Товстий, одутлий. Заг. *Ста́у таки́й рапуха́тий – уже́ у шкі́ру си ни ула́зиш* (Топорівці Нов.).

РА́ТА, -и, ж., заст. Квартал, відрізок часу. Заст., Кіцм. *За пе́ршу ра́ту я заплати́ла, а за дру́гу й тре́ту ще нє* (Борівці Кіцм.).

РА́ТИЦА, -і, ж. 1. згруб. Рука. Заг. *Шо ти свої́ ра́тиці роспуска́єш до дити́ни?* (Топорівці Нов.). 2. згруб. Нога. Заг. *Поми́й свої́ ра́тиці – ни ліз у шкарпи́тки* (Стара Жадова Стор.).

РАТУВА́ТИ. Допомагати, виручати. Заг. *Колис вони́ бу́ли ду́жи бі́дні, али їх сусі́ди ратува́ли всьо уре́мня* (Клішківці Хот.).

РА́УБИР, -а, ч. Злодій, грабіжник. Стор. *Росте́ до́брий ра́убир, у ко́го хоч відбире́* (Стара Жадова Стор.).

РА́ФА[1], -и, ж. Обід колеса у воза. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ти підтриму́й вого́нь, а я бу́ду швайцува́ти ра́фу* (Борівці Кіцм.).

РА́ФА[2], -и, ж. Ковальський пристрій, на якому набивають шини на колесо. Заг. *Мо́я ра́фа тро́хи завуска́ до це́го ко́лиса* (Чорногузи Вижн.).

РА́ФА[3], - и, ж. Одна з двох поперечних планок у бороні, що сполучають поздовжні бруски з зубами. Заг. *Зломи́ласи ра́фа, ни бу́дим сиго́дни боронува́ти* (Неполоківці Кіцм.).

РА́ФА[4], -и, ж., спец. Решето з великими дірками. Заст., Кельм., Сок. *Просі́яла'м фасу́лі че́рез ра́фу та такі́ чисте́нькі ста́ли* (Чуньків Заст.).

РА́ФКА, -и, ж. Залізні вила з густими на кінцях ріжками для сіна. Стор., Вижн. *Дай мині́ ра́фку, най сі́но обе́рну* (Михальча Стор.).

РАХУ́НОК, -у, ч. Вигода. Заг. ***Ма́ти раху́нок**. Мати вигоду. *Я ни ма́ю раху́нку ї́хати так дале́ко на робо́ту* (Киселів Заст.). ***Не ма́ти раху́нку**. 1. Бу́ти нерозсу́дливим. *Ти ніц ни ма́їш раху́нку у свої́' голові́* (Борівці Кіцм.). 2. Не обліковувати. Заг. *Він ніко́ли не ма́є раху́нку ні у чім: ні у гро́шах, ні у това́рі* (Василів Заст.)

РАХУ́НКІ, -ів, мн., заст. Математика. Заг. *Мій Ві́кцьо чіта́ї до́бри, а раху́нкі рас ни мо́же, і фе́ртик* (Чагор Глиб.).

РАЦ, -у, ч. Гальма.. Див. **РАЙЦ**. Кіцм. *Маши́на ма́ї до́брий рац, ни стра́шно з це́го горба́ ї́хати* (Ставчани Кіцм.).

РАЦУВА́ТИ. Див. **РАЙЦУВА́ТИ**. Кіцм. *Рацува́ти з горба́ му́сиш, бо впа́диш* (Ставчани Кіцм.).

РА́ЧКИ, присл. Спираючись на обидві долоні, обидва коліна, плазувати назад. Заг. *Диви́си, бис ра́чки ни ліз від не́ї* (Сербичани Сок.).

РАЧО́К, -чка́, ч. Пеньок зрізаної кукурудзи. Заст., Кіцм. *Рачки́ і кови́ньки*

збираю́т, су́ші, а взи́мі ни́ми то́п'ї. Ра́чки – то с кукуру́дзів, а кови́ньки с со́нішнику (Борівці Кіцм.). ***Сиді́ти до бі́лих рачкі́в.** Сидіти до білого дня, до світанку. Кіцм. *Сиді́ли на вісілю́ до бі́лих рачкі́в, шо уже́ на ходу́ спа́ли* (Киселів Кіцм.).

РАЧИ́ЦЯ, -і, ж. Пристрій для витягання затонулих речей (відер). Кельм. *Шука́ли пу́тню рачи́цеу, та нима́* (Іванівці Кельм.).

РА́ШКА[1], -и. ж. 1. Сковорода. Хот. *Дай мині́ ра́шки сма́жити насі́нє* (Шилівці Хот.). 2. Помийниця – низька дерев'яна широка діжка з двома вухами, в яку зливають помиї, і дають пійло худобі. Хот. *Дай коро́ві ра́шку з пі́йлом* (Клішківці Хот.). 3. Миска. Хот. *Всип псо́ви води́ в ра́шку* (Клішківці Хот.).

РА́ШТОК, -тка, ч., спец. Ковальський пристрій, на якому набивають шини на колесо. Кіцм. *Ра́шток стоє́у у кутку́* (Южинець Кіцм.).

РА́ЯТИ, рідк. Радити, рекомендувати. Заст., Кіцм., Сок. *Бо́юси си́нови ра́яти, на кім би міг жини́тиси, аби́'м ни бу́ла ви́нна пото́му* (Ломачинці Сок.).

РЕБЕ́ЛЬЦА, -ів, мн., бот. Дриоптерис чоловічий (Dryopteris filix – mas. L.). Хот. *Фа́йними ку́пками розросли́са ребе́льца* (Зарожани Хот.).

РЕБРО́, -а, с. Верхній потовщений край полотна коси. Заг. *Ребро́м мо́жна зби́ти старі́ бодяки́, би косу́ ни затупи́ти* (Перебиківці Хот.).

РЕ́ВАНЄ, -я, с. згруб. Рев, плач. Заст., Кіцм. *Ану́ ни плач, бо я уже́ ни мо́жу слуха́ти це ре́ванє* (Чуньків Кіцм.).

РЕ́ВАТИ, згруб. Плакати. Заг. *Та дити́на ві́чно ре́ває ме́жи лю́дьми́, ше ска́жут, шо яка́с дурна́* (Южинець Кіцм.).

РЕВЕ́РА, -ів, мн., заст. Відкладний комір. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Й́кі вам ревера до блюскі робити?* (Слобідка Глиб.).

РЕВІДУВА́ТИ. Перевіряти, обшукувати. Хот. *Міліція ревідува́ла усьо́ ко́ло ха́ти* (Клішківці Хот.).

РЕ́ВКАТИ, згруб. Сильно кричати, рявкати. Заст., Кіцм., Стор. *Са́ндо як ре́укнув, то всі замо́укли, пириста́ли свари́тиси* (Киселів Кіцм.).

РЕ́ВНИЙ, рідк. Відданий, вірний комусь. Кіцм., Заст., Стор. *У неї ду́жи ре́вний чолові́к, так файно жию́т* (Лашківка Кіцм.).

РЕ́ВНО, незм. Сильно, дуже. Заст., Кіцм., Стор. *А вона́ за ним так ре́вно пла́кала, шо аж ни мож бу́ло слухати* (Борівці Кіцм.).

РЕҐІЗО́К, -зка́, ч. Змійка (деталь одягу). Глиб. *У ме́не у спо́днях поло́мауси реґізо́к* (Кам'янка Глиб.).

РЕҐІЛЬМА́НТЛЯ, -і, ж., рідк. Плащ-дощовик. Заст., Кіцм., Глиб. *Бу́ди дошч, о́зьму реґільма́нтлю* (Слобідка Глиб.).

РЕГОТА́ТИСИ (-СА). Голосно, заливисто сміятися. Заг. *Так регота́лиси то́го ве́чира, аж по́пі́д гру́ди болі́ло* (Южинець Кіцм.).

РЕЗИ́НА, РИЗИ́НА, -и, ж. Гума. Заг. *Ни взува́й ті чо́боти – ни жирту́й з ризи́ноу* (Стрілецький Кут Кіцм.).

РЕЗИ́НОВИЙ, РИЗИ́НОВИЙ. Гумовий. Заг. *Купи́у міні́ Васи́ль ризи́нові чо́боти в Черні́уця́х* (Клішківці Хот.).

РЕ́ЙВАХ, РА́ЙВАХ, -у, ж. 1. Гамір, крик, метушня. Заст., Кіцм., Вижн., Сок. *Шо тут за ре́йвах? Шо си ста́ло? Ану́ ста́ньти пла́кати обо́є ра́зом!* (Шишківці Кіцм.). 2. Непорядок, розгардіяш. Сок., Кельм. *У не́ї у ха́ті таки́й ре́йвах, аж ги́тко* (Ломачинці Сок.).

РЕКО́РЯ, -і, ж., заст. Повітря. Глиб. *Ході́м тро́хі на сві́жу рекорю* (Слобідка Глиб.).

РЕ́ЛЯ, -і, ж. Колиска, гойдалка. Сок. *Вона́ до сиго́дни лю́бит спа́ти у ре́лі* (Ломачинці Сок.).

РЕ́МАР, -а, ч. Лимар, майстер, який виготовляє ремінну збрую. Заст., Кіцм. *У нас у силі́ нима́ ре́мара* (Зеленів Кіцм.).

РЕМЕ́НО, -а, ч. Один з чотирьох брусів, який сполучає обід водяного колеса з валом (віссю). Заст., Кіцм. *То́то реме́но уже́ гниле́ – розло́миси і млин ста́не* (Зеленів Кіцм.).

РЕ́НДА, -и, ж. Вередлива дитина, вередун. Глиб. *Зу́би у неї росту́т, та ста́ла така́ ре́нда* (Тарашани Глиб.).

РЕ́НДЗА, РИ́НДЗА, -и, ж. Див. **РЕ́НДА**. Заст., Кіцм., Глиб. *То така́ ри́нза, шо з ні́чого пла́чи* (Біла Кіцм.).

РЕ́НДЗАТИ. Плакати, рюмсати. Заг. *Дити́на цілу́ дни́ну ре́ндзаї, аш спу́хла* (Слобідка Глиб.).

РЕ́НДЗАТИСИ, РЕ́НДЗИТИСИ. Див. **РЕ́НДЗАТИ**. Заг. *Ри́ндзитси сиго́дни ці́лий день – ни мош з рук спусти́ти* (Біла Кіцм.).

РЕПЕРА́ЦІЯ, РИПИРА́ЦІЯ, -ї, ж. Операція. Заг. *Марі́ю пове́зли у шпиталь до Заста́вни на рипира́цію* (Веренчанка Заст.).

РЕПЕРУВА́ТИ, РИПИРУВА́ТИ. Оперувати. Заг. *Він ші фист слаби́й, бо їго́ нида́уно рипирува́ли* (Брусниця Кіцм.).

РЕПЕТУВА́ТИ[1], **РИПИТУВА́ТИ**. рідк. Залишатись на повторний курс. Вижн. *Іва́н мі́й рипитува́в то́го ро́ку в шко́лі – дру́гий рік сиді́ув у тре́ті кля́сі* (Карапчів Вижн.).

РЕПЕТУВА́ТИ[2], згруб. Кричати, лементувати. Заг. *Чьо рипиту́їш, аш ву́ха закла́даї ко́ло те́би?* (Лашківка Кіцм.).

РЕПЕТУ́Н, -а, ч. Криклива дитина, людина; крикун. Заг. *Цей репету́н не дає́ сло́ва сказа́ти, лиш їго́ чу́ти* (Тарашани Глиб.).

РЕПЕТУ́ХА, -и, ж. Криклива дитина (дівчинка). Глиб. *Лиш одна́ дити́на у ха́ті, а́ли така́ репету́ха* (Тарашани Глиб.).

РЕПЛЯ́К, -а, ч. Лопух великий (Arcfium L.). Заг. *Накопа́й корі́ня репляка́ та поми́й го́лову, аби́ чу́пир ни віпада́в* (Клішківці Хот.).

РЕ́ПУХ, -а, ч. 1. Товста, неповоротка людина. Заст., Кіцм. *Таки́й ре́пух, шо в санки́ ни вла́зитси* (Киселів Кіцм.). 2. Згруб. Великий живі́т. Вижн., Глиб. *Мі́лько до́брий відкла́у ре́пух – вже й соро́чка ни обстає́* (Слобідка Глиб.).

РЕПУ́Х, -а, ч. Бешкетник (перен.). Стор. *Ті репухи́ кіда́ют камі́нім у гру́шку* (Снячів Стор.).

РЕПУХА́ТИЙ, РИПУХА́ТИЙ, згруб. Товстий. Заст., Кіцм., Стор., Вижн. *Вона́ така́ репуха́та, шо аш ги́тко диви́тиси* (Неполоківці Кіцм.).

РЕП'ЯХ СОБА́ЧИЙ. Череда трироздільна (Biolens triportita L.) *Пообби́рай-но ззаді на штана́х ті соба́чі реп'яхи́* (Кельменці).

РЕТЕ́ЛЬНИЙ, РИТЕ́ЛЬНИЙ. Порядний, культурний. Глиб. *Він у вас ду́жи рете́льний, стари́х уважа́ї* (Черепківка Глиб.).

РЕТЕ́РНИЙ, РИТЕ́РНИЙ. Див. **РЕТЕ́ЛЬНИЙ**. Заст. *Стари́й голова́ бу́вв ду́жи рите́рний чолові́к, ніхто́ на не́го ни бану́ї* (Заставна).

РЕТЕ́РНО, незм. Правдиво, порядно. Заст. *Вона́ ду́же рете́рно розсу́джувала, тому́ увсі́ ї' ві́рили* (Самушин Заст.).

РЕ́ТІЗ, -а, ч. Див. **РЕҐІ́ЗОК**. Заст. *Лиш неда́уно купи́ла кальо́ші, а уже́ ре́тіз зба́вивси* (Ржавинці Заст.).

РЕШІ́ТКА, РИШІ́ТКА, -и, ж. Тюль. Нов., Хот. *У ме́ни такі́ фа́йні ришітки́ на ві́кнах* (Клішківці Хот.).

РЕШИТИ́НА, **РИШИТИ́НА**, -и, ж. Хвороба свиней (коли їм спухає шия). Заст., Кіцм., Стор., Хот., Кельм. *І шпильки́ дава́ли свини́, бо бу́ла слаба́ на ришити́ну, і нічьо́ ни помогло́* (Киселів Кіцм.).

РЕШТО́ВАНЄ, -я, с. Довгий віз з широкодрабинчастим верхом. Хот. *Де їди то решто́ванє з соло́моу* (Бочківці Хот.).

РЕШТУ́НОК, -нку, ч. Мундир. Вижн. *Діста́у решту́нок за годи́ну, та уже́'м го убрав* (Чорногузи Вижн.).

РЖАВЕ́Ц, -ца, ч. Руда́, іржаве багно, болото. Сок. *Ни купа́йси у то́му ржа́уци́, бо діста́неш бубки́* (Сокиряни).

РИБА́К, -а, ч. Крячок річковий – водяний птах, у якого спина і крила сірі, черевце і хвіст білі, дзьоб червоний з чорним кінчиком, ноги червоні, шапочка чорна. Заст., Кіцм. *У нас цего ро́ку рибакі́у ни ви́тко – чи не ві́мирзли узимі́* (Шубранець Заст.).

РИБА́РА, -и, ж., бот. (Rheum L.) Ревінь лікарський. Заст. *З ли́сті риба́ри ду́же смашні́ галушки́* (Малий Кучурів Заст.).

РИБЕ́РЛА, -и, ж. Поребрина, передня частина туші з ребрами, м'ясо з ребрами. Ви̏жн. *Почо́му продаєси рибе́рла, ба́бко?* (Замостя Вижн.).

РИБЕ́Ц, **РЕБЕ́Ц**, -бца, ч. Риба. Лящ. Заст., Глиб. *Нависні́ рибці́ ду́жи си пло́дя* (Дорошівці Заст.).

РИБОЛОВЕ́Ц, -вца, ч. Річкова чайка. Заст. *Риболове́ц літа́ї по́над Дністе́р і ло́ви ри́бу* (Ржавинці Заст.).

РИБОЛО́ВЕЦ, **РИБОЛО́ВИЦ**, -вца, ч. Рибалка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *В ниді́лю на Пру́ті си збира́ї по́уно риболо́вців* (Вашківці Вижн.).

РИБЛО́, **РЕБЛО́**, -а, с. Ребро. Заг. *Він упа́у ду́жи кре́пко і злома́у су́бі ри́бло́* (Білівці Нов.).

РИДЕ́ЛКО, -а, ж. Інструмент, що робить зубці на краях підошви. Стор. *Це ту́пе риде́лко, дай дру́ге, бо підо́шва твирда́* (Стара Жадова Стор.).

РИДИҐА́ТИ. 1. Тяжко працювати. Заст., Кіцм. *Усьо́ жикє́ ридиґа́в мій дід і жибрако́м уме́р* (Борівці Кіцм.). 2. Важко носити. Заст., Кіцм. *Як ти мо́жиш ридиґа́ти таки́й міх?* (Ошихліби Кіцм.). *Ці́лий день ридига́в ту гли́ну на замі́с, шо аш кри́жі бол*є́ (Митків Заст.).

РИДИКЮ́ЛЬ, **РЕДИКЮ́ЛЬ**, -я, ч. Заст. Жіноча мала сумка. Заст., Кіцм., Стор. *Яка́ би с те́би па́ні бу́ла, я́кби ти ридикю́ль забу́ла?* (Борівці Кіцм.).

РИДІ́МЕНТ, -у, ч., заст. Полк, військовий підрозділ. Заст., Кіцм., Стор., Вижн. *Приказа́ли усі́м хло́пцім зі́йтиси з аме́нту і пове́зли їх усі́х аж до риді́ме́нту* (Бабин Заст.).

РИ́ЄЧКА, **РИ́ЇЧКА**, -и, ж. Зменш. до рийка. Заг. *У мали́х паце́ток такі́ мале́нькі ри́єчки, руже́ві, файні́, бо здоро́ві* (Киселів Кіцм.).

РИЖ, -у, ч. Рис. Заг. *Коли́с риж був ду́жи дороги́й, ни ко́ждий міг його купи́ти* (Лашківка Кіцм.).

РИ́ЖКИ, -ів, мн. Сорт грибів, ри́жики. Вижн., Глиб. *Ади́, ходила́сми вче́ра по ри́жки, назбира́ла їх по́вуний коші́ль* (Виженка Вижн.).

РИ́ЖОВИЙ, **РИ́ЖЕВИЙ**. Рисовий. Заг. *Сиго́дни звари́ ри́жову зу́пу, бо борщ уже приї́уси* (Біла Кіцм.).

РИ́ЗА[1], -и, ж. Жоліб, по якому спускають з гори зрізане дерево (деревину). Вижн. *Йван ни одну́ ри́зу зро́бив, аби́ де́рво спуска́ти в доли́ну* (Банилів Вижн.).

РИ́ЗА[2], -и, ж., заст. Земельна площа в 3 га. Кіцм. *За горо́дами пан мав сім риз я́рої пшини́ці* (Ошихліби Кіцм.).

РИЙКА, -и, ж. 1. П'ятачок у свині. Заг. *Свині позамащували рийки болотом, бо цілий день лиш коло калабатини сидє* (Борівці Кіцм.). 2. Зневажл. Рот. *Ни кричи, ліпши повтирай рийку, бо ади як заїуси* (Киселів Кіцм.). * **пхати рийку** – втручатися. *Не пхай рийку в це темни діло* (Кліводин Заст.).

РИКАТИ. 1. Грубо кричати. Заг. *Ни рикай на мени, бо я ни винна, ши ти удеривси* (Малий Кучурів Заст.). 2. Плакати. Заст., Кіцм. *Ади, такий великий, а так рикає за мамоу* (Хлівище Кіцм.).

РИКІЗОК, -а, ж. Застібка, блискавка. Заст. *Купи до платя рекізок* (Ржавинці Заст.).

РИКОШЕТ, -у, ч. Повний склад, всі. Заст., Кіцм. *Ми до діда й баби йдем усім рикошетом – ми обоє і вусі наші діти* (Борівці Кіцм.).

РИЛЬЧАК, -а, ч. Довгоносик буряковий. Кельм. *Нима цего року рильчаку, Богу дякувати* (Іванівці Кельм.).

РИМАРЬ, -я, ч., рідк. Майстер, який шиє збрую. Заст., Кіцм. *Траба дати римареви, аби сшиу шлию* (Дорошівці Заст.).

РИНА, -и, ж. Грубий пісок. Хот. *Мині, тра ринуи, а неи такого дрібного піску* (Перебиківці Хот.).

РИНДА, -и, ж. Плакса. Заст., Кіцм. *То така ринда, шо сльози завши наверхі* (Киселів Кіцм.).

РИНДЗА, -и, ж., згруб. Див. **РЕНДЗА**. Заг. *Він така риндза, шкода, шо хлопиц* (Білівці Нов.).

РИНДЗАТИЙ. Плаксивий, нервовий. Стор., Нов., Хот. *Малий дужи риндзатий, нічим ни мож го вгамувати* (Снячів Стор.).

РИНДИТИСИ, (**-СА**). Сердитись, капризувати. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Божи, як ца дитина риндитси, поки убиреш* (Киселів Кіцм.). *Діуко, бири то, шо дают, і ни риндьса* (Клішківці Хот.). *Ни зачіпай його, най сидит, бо зариз зачне риндитиси* (Гаврилівці Кіцм.).

РИНДІЛЬ, -для, ч. Заст. Пристрій, яким розпушують землю. Заст. *Як засієм, а є груддя, то пускаєм ринділь* (Дорошівці Заст.).

РИНДЛЮВАТИ, заст. Розбивати грудки, розпушувати землю. Заст., Кіцм. *Траба риндлювати, як шча ни дужи сухо* (Дорошівці Заст.).

РИНЗИЛЬ, -зля, ч. Чемодан. Глиб. *Мусю купити ринзиль, бо їду заутра до вуйка* (Глибока).

РИНКА, -и, ж. 1. Кастрюля (невисока). Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ади, пів ринки борщчу вісипала псови* (Неполоківці Кіцм.). 2. Невеликий глиняний горщик. Новос., Сок., Хот. *Я у ринці засувала мнясо у піч* (Білівці Новос.). 3. Сковорода. Глиб., Хот. *Засмаж мнясо у ринці* (Шилівці Хот.).

РИНОЧКА, -и, ж. Здрібн. до **РИНКА.** Заг. *У ці риночці лиш дітим кашу варю* (Борівці Кіцм.).

РИПА, -и, ж. Схил, вибоїна. Стор. *Віуці пасут на рипах і ни падают* (Снячів Стор.).

РИПАТИСИ. 1. Багато ходити туди-сюди, відчиняючи раз у раз двері, вештатись. Заг. *Ни рипайси, бо вістудиш хату* (Чуньків Заст.). 2. Пориватись, намагатися кудись піти або зробити що-небудь. Заг. *Сиди й ни рипайси, бо туда тобі двері закриті* (Шишківці Кіцм.). 3. Мати змогу, силу. Заст., Кіцм. *Сиджу сама, без дітий, поки ще рипаюси* (Веренчанка Заст.).

РИПІТИ, зневажл. Плакати. Заст., Кіцм. *Ше доуго будиш рипіти коло*

мої голови, бо зариз ше дістанеш пару буків (Киселів Кіцм.).

РИСТВАК, -а, ч. Ровесник, одноліток. Стор. *Він мій риствак, разом з ним училиси в одні клясі* (Снячів Стор.).

РИТІЗОК, -зка, ч. Див. **РИКІЗОК**. *Купи субі рикізок і ни мучса з тими ґудзиками* (Клішківці Хот.).

РИХТ, -у, ч. 1. Право. Вижн., Глиб. *Ти фист дістау великий рихт типер від голови* (Черепківка Глиб.). 2. ***Мати рихт = мати рацію**. Заст., Кіцм., Вижн. *Мудрі слова від теби чую, маєш рихт* (Бабин Заст.). 3. ***Не в рихт.** Недовподоби. Заг. *Як тобі ни в рихт у нас, то можиш собі іти* (Кіцмань).

РИХТИК, **РІХТІК**, незм. Застар. Справді, точно. Заст., Кіцм., Стор., Вижн. *Рихтик, я виділа їго* (Снячів Стор.). *Ріхтік, шо буду у теби увечір* (Кіцмань).

РИХТУВАТИ, **РІХТУВАТИ**[1]. 1. Ремонтувати. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Мусю хату ріхтувати, бо уже дах тиче* (Веренчанка Заст.). 2. Готувати страву. Заг. *Ріхтуй, жінко, уже вичерю, бо я йду до хати* (Боянчук Заст.). 3. Ладнати, готувати. Кельм., Сок. *Ріхтую кошиль та й піду у гриби* (Ломачинці Сок.).

РИХТУВАТИ[2]. Гарантувати. Заст., Кіцм. *Я вам рихтую, шо про це ніхто ни буди знати* (Веренчанка Заст.).

РИЦЕПІС, **РИЦИПІС**, -у, ч. Застар. Рецепт. Заст., Кіцм. *Дохторь прийшов, збадав, а вітак віписав рицепіс і післав до аптики* (Лашківка Кіцм.).

РИЧИНИЦ, -у, ч. Строк, термін. Заг. *Мої корові уже вішов ричиниц, а тилєти шча нима* (Стара Жадова Стор.).

РІВЕЦ, -вца, ч. 1. Заглибина на поверхні. Заг. *Між грідками роби рівці, аби видко було, де морква, а де питрушка.* 2. Зморшки на обличчі. Заг. *Видко, що уже старий, бо такі рівці по лици має* (Борівці Кіцм.).

РІВЧИК, -а, ч. Пестливо-зменш. форма до слова **РІВ**. Заст., Кіцм. *Вода від снігу розмила землю і так багато ріувчиків наробилоси* (Киселів Кіцм.).

РІҐАТИ, **РИҐАТИ**. Важко носити. Глиб. *Шо ти ріґаїш ті дрова, ті коупки?* (Черепківка Глиб.).

РІҐЛІ, -ів, мн. Дерев'яні балки, до яких прибивають дошки (підлогу). Заст., Кіцм., Стор. *Уже зріхтуваў ріґлі, скоро буду підлогу класти* (Борівці Кіцм.).

РІДЕНЬТЄ, -я, с. 1. Фата. Нов. *Я принесла з Нисвої дужи файни ріденьтє для молодої* (Подвірне Нов.). 2. Тюль. Нов. *Тої нидилі купила у лауці на вікна ріденьтє* (Подвір'ївка Нов.). 3. Мереживо. Нов. *Віплила до сорочок ріденьтє* (Подвір'ївка Нов.).

РІДИТИ. Проривати. Заг. *Вари, чи сигодни я зможу скінчити рідити бураки* (Черепківка Глиб.).

РІДЗОХА, **РІЗОХА**, -и, ж. Вид великої продовгуватої і дуже соковитої сливи, яка не відстає від кісточки. Хот. *У него уже рідзохи посиніли* (Клішківці Хот.).

РІЖЕНЬ, -жня, ч. Палиця в санях, до якої прикріплюється кіш. Заг. *Сани мают штири ріжні* (Дорошівці Заст.). *Ріжні закладают, би ни спали дошки у санах* (Слобідка Глиб.).

РІЖНИЙ. Різний, всякий. Кіцм., Заст. *Колис там буу склеп і там продавали ріжні книшки* (Новосілка Кіцм.).

РІЖНИЦА, -і, ж. Різниця. Заст., Кіцм. *Колис у нашім силі ни було ріжниці: ци то поляк, ци то жид, ци то україниц – усі файно сходилиси* (Бабин Заст.).

РІЖКИ́, -ів, мн., зм. до **РОГИ**. ***Ріжки́ кла́сти.** Багато, красиво, вишукано одягатися. Заст. Кіцм. *Ма́є одну́ до́ньку та уже́ ріжки́ кладе́ ї на го́лову* (Борівці Кіцм.).

РІЖО́К, -а, ч. Косинка. Заст. *З цего мо́жи бу́ти фу́стка або́ два рішки́* (Чуньків Заст.).

РІЗАНИ́ЦА, -і, ж. Різня, бійка з кровопролиттям. Заст., Кіцм. *У само́му розга́рі данцу́ на толо́ці зачє́ласи різани́ца, тогди́ уби́ли ка́лфу з Ланціу* (Борівці Кіцм.).

РІЗНИ́ЧКА, -и, ж. Дружина різника. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Нидале́ко від нас сиди́т різни́чка, піду до неї* (Борівці Кіцм.).

РІЙНИ́ЧЬКА, -и, ж. Скринька для збирання рою бджіл. Заг. *То́го лі́та дві рійни́чьки бджіл зібра́ли* (Топорівці Нов.).

РІ́КЛЯ, **РИ́КЛЯ**, -і, ж., заст. Вид старовинної спідниці, переважно квітчастої, для нареченої. Кіцм. *Рі́клі бу́ли чо́рні а́бо черво́ні, а на них квітки́ і їх убира́ли лиш княги́ні* (Шишківці Кіцм.).

РІ́МНИЙ. Рівний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Би́ри цу до́шку, бо вона́ ади́ яка́ рі́мна* (Веренчанка Заст.).

РІМНЕ́НЬКИЙ. Рівненький. Заст., Кіцм., Стор., Вижн. *Ріве́ц роби́ рімне́нький, а́би рідо́чки тако́ш бу́ли рімне́нькі* (Борівці Кіцм.).

РІМНЕ́НЬКО, незм. Рівненько. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Іва́нко пиши́ букви́ рімне́нько, фа́йно, учи́си у не́го* (Прилипче Заст.).

РІМНИ́ЦА, -и, ж. Рівнина. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *У не́го по́ле всьо на рімни́ци* (Киселів Кіцм.).

РІ́МНО, незм. Рівно. Заст., Кіцм., Стор. *Аби́с зна́у, Ште́фку, шо кла́сти чириви́ки тра́ба рі́мно оде́н з о́дним* (Борівці Кіцм.).

РІМНЯ́ТИ. Рівняти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *А лабудзи́ня тра́ба рімня́ти, бо тогди́ його ле́гко склада́ти в ста́йню* (Веренчанка Заст.).

РІ́НДЛІ, -ів, мн. Див. **РИ́НДІЛЬ**. Заст. *Рі́ндлями гру́ду розбива́ли на по́ли, а у силі́ бу́ло їх лиш шти́ри* (Василів Заст.).

РІНЄ́К, **РІНЯ́К**, -а́, ч. Галька. Заг. *Стала'м йкос на рі́нєк та й до сиго́дни п'єта́ боли́т* (Киселів Кіцм.).

РІПА́К, -а, ч. Суріпиця звичайна. (Bartarea vulgaris). Глиб., Хот., Сок. *Ріпа́к россі́єуси в пшини́ци* (Турятка Глиб.). *Уве́с горо́д зарі́с ріпака́ми* (Коболчин Сок.). *Ріпа́к лю́би рости́ у сирі́ зимли́* (Владична Хот.).

РІ́ПИЦА, **РІ́ПИЦЄ**, -і, ж., бот. Суріпиця (Barbarea Beckm). Кіцм., Заст. *У жи́ті бага́то рі́пиці – вся ни́ва від неї жо́ута* (Борівці Кіцм.).

РІ́ПИЦА, -і, ж. Бруд на шкірі, у вухах. Заг. *Уми́йси, бо гет рі́пицеу обросла́'с* (Веренчанка Заст.).

РІ́ПИЦА, -и, ж., бот. (Rapistrum Cranta). Ріпа, коренеплід з їстивним солодкуватим на смак коренем. Заг. *Рі́пица соло́дка на смак* (Бочківці Хот.).

РІП'Є́К, -а, ч., бот. 1. Лопух великий. Заг. (Arcticum lappa). *Шоби чу́пир бу́у густи́м і мо́цним, тра́ба ми́ти час від ча́су корі́нім ріп'є́ка* (Неполоківці Кіцм.). 2. Сухоцвіт реп'яха. *У лісі начі́п'єла до се́би ріп'є́кіу* (Турятка Глиб.).

РІПЛЯ́К, **РІПЛЄ́К**, -а, ч. Див.. **РІП'Є́К**. Заг. *Шо'с вчі́пиуси ні, як ріпле́к до кожу́ха* (Кисилів Кіцм.).

РІСО́ВАНИЙ. Зібраний у складки, гофре. Заст., Кіцм. *Коли́с ду́жи мо́дними бу́ли рісо́вані спідниці́, типе́рки уже́ зно́у вони́ вхо́дя в мо́ду* (Веренчанка Заст.).

РІСУВА́ТИ[1]. Робити складки у спідниці, платті; гофре. Заст., Кіцм. *Ма́ю сиго́дни бага́то робо́ти, ше бу́ду піу́ки рісува́ти до спідни́ці* (Киселів Кіцм.).

РІСУВА́ТИ[2]. Домислювати, навіювати собі щось. Заг. Заст. *Ни тра́ба*

наперед плакати, можи, то всьо так, а ти собі рісуїш (Боянчук Заст.).

РІЧИНИЦ, -нцу, ч. Див. **РИЧИНИЦ**. Заг. *Вже прийшоу річиниц, а корова ни воложиласи* (Малинці Хот.).

РІШКАТИЙ. Рогатий. Хот. *У нас є дві рішкаті віуци* (Клішківці Хот.).

РІШНЯК, -а, ч. Річне теля. Сок. *Лоша маї год, то стригун, а теля – то рішняк* (Романківці Сок.).

РІШТАК, -а, ч. Палиця, якою крутять камінь жорен. Заст. *Наші жорна траба добри крутити за ріштак* (Дорошівці Заст.).

РІШЧІ, **РІШЧЕ**, **РІШЧЄ**, **РІШЧА**, **РІШША**, -а, с. Хмиз. Заг. *Назбирали цілу купу рішчі* (Борівці Кіцм.). *Рішче сухе, та ади, як файно горит* (Банилів Вижн.). *У лісі файни рішча попадало від вітру, піду збирати* (Атаки Хот.).

РОБАК, -а, ч. Людина, яка багато й охоче працює, трудяга. Кіцм., Заст. *Добри, шо він такий робак сам, али й коло него ни спочини ніхто* (Суховерхів Кіцм.).

РОБАКА, -и, ж. Див. **РОБАК**. Кіцм., Заст. *Такого робаки пошукати траба, як ї 'Йван* (Киселів Кіцм.).

РОБІТНИЙ. ***Робітна днина**. Будень, робочий день. Заг. *Сигодни робітна днина, то в автобус легко мош буди сісти, бо мало людий* (Глибока).

РОБЛЕНЕ МОЛОКО. Гуслянка, ряжанка. Кіцм., Заст. *Я люб'ю їсти роблени молоко з кулешиу або з начинкоу* (Дубівці Кіцм.).

РОВЕР, -а, ч. Велосипед. Заст., Кіцм. *Так литит на тому ровирі, шо дес лусниси* (Веренчанка Заст.).

РОВЕРО, -а, с. Див. **РОВЕР**. Заг. *Купили'м Питрови нове роверо, а він таки сигодни й'го розтрощиу* (Клокічка, Чернівці).

РОГАЧКА, -и, ж. Капуста хріновидна. *У кінци літа жоутим цвітом файно цвите рогачка, дехто роби з неї смашні салати* (Орестівка Хот.).

РОГІЗ, -озу, ч. Див. **РУҐУДЗ**. Сок. *Рогіз рукоу тяшко зломити – траба ножа* (Сербичани Сок.).

РОГОЖА, -і, ж. Доріжка на підлогу, виготовлена з матеріалу рослинного походження. Заст. *Купила собі рогожу до кухні, буди тепло під ногами* (Заставна).

РОГОЗОЧКА, -и, ж. Вид цупкої тканини, букля. Сок., Кельм. *Привезли до магазину файну рогозочку, йду та возьму собі на юпку* (Сербичани Сок.).

РОГОЛЬКА, -и, ж. Див. **РОҐАЛИКИ**. Глиб., Хот. *Роголька добра і ни розварюїси, як варити* (Шилівці Хот.).

РОҐАЛИКИ, -ів, мн., бот. Сорт скоростиглої картоплі, формою подібною до роґаликів. Заст., Кіцм. *Хочу трохи роґаликів посадити, бо вони скоро доході і дужи добри з них салату робити* (Борівці Кіцм.).

РОҐЛІ, -ів, мн. Дитячі санчата. Заст., Вижн., Стор. *Купила роґлі дитині та буди мати на чому їхати згори* (Карапчів Вижн.).

РОДИНИ, -ів, мн. Святкування (обряд) з нагоди народження дитини. Заг. *Родини ни є такі голосні, як христини: на родинах музики нима, сходиси рідня, пообідают тай розходяси* (Валява Кіцм.). *Васильковї родини святкували на саму Богородицу* (Товтри Заст.).

РОДИЧІ, -ів, мн. Батьки (батько і мати). Заг. *Мої родичі ни роб'я – уже на пенсії* (Шипинці Кіцм.).

РОДЛІ, -ів, мн. Див. **РОҐЛІ**. Заг. *Мої родлі ни умістя нас обох* (Стрілецький Кут Кіцм.).

РОДЛЮВАТИСИ, заст. Спускатися на санчатах. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Хлопці пішли родлюватиси, бо на горі файно снігу намило* (Заставна).

РОЖА, -і, ж. Захворювання свиней, при якому спостерігається почервоніння шкіри. Заг. *Як свиня заслабни на рожу, то маї горячку і стає чирвона* (Дорошівці Заст.).

РОЗБАБРАТИ. Перемішати, розкидати (про страву). Заг. *Лиш розбабрала той студінец, а їсти ни їла* (Бабин Заст.).

РОЗБАКІРУВАТИСИ. Розволочитися, розбеститись. Заг. *Ни тра, аби коло тещі він розбакірувауси, а потому попробуй його узяти у руки* (Рідківці Нов.).

РОЗБАНДАЖОВАНИЙ. Розбинтований. Заг. *Дохтор уже позволиу носити палиц розбандажований* (Рідківці Нов.).

РОЗБАНДАЖУВАТИ. Розбинтувати, розмотати. Заг. *Розбандажуй мині руку, бо шос дуже пече* (Хлівище Кіцм.).

РОЗБАТУВАТИ, розм. Розрізати на шматки, порції. Заст., Кіцм. *Чо розбатувала це мнєсо на такі великі кавалки* (Бабин Заст.).

РОЗБЕЗПЕЧУВАТИСИ. Почувати себе вільним, безпечним. Заст. *Колис була така, шо з неї слова ніхто не вікєг, а типер гет розбезпечиласи* (Дорошівці Заст.).

РОЗБИРАТИ[1]. Проривати, прополювати. Кельм., Сок. *Другий раз бурак розбирают, лишают їго від буряну* (Коболчин Кельм.).

РОЗБИРАТИ[2] **(-СИ, -СА)**. 1. Роздягатися. Заг. *Розбириси, бо зіпрієш, тут фист душно* (Митків Заст.). *Гай йди живенько розбирайси тай спати, бо рано ни заможиш устати* (Суховерхів Кіцм.). 2. Розходитись (про гурт людей). Нов., Хот. *Ми обгорнули дві ділянки картофель і розібралиса* (Подвірне Нов.).

РОЗБИТНИЙ. Який уміє вдало, швидко, за будь-яких обставин усього добиватися, спритний, моторний. Кіцм., Заст., Стор. *У неї чоловік розбитний, легко вона з ним жиє* (Гаврилівці Кіцм.).

РОЗБОВТАТИ. Виказати, розголосити, розбовтати таємницю. Заг. *Ше й до хати ни дійшла, як уже усьому силови розбоутала, шо від мени чула про то вісілє* (Чуньків Заст.).

РОЗБОЙ, -ю, ч., заст. Розбійник. Заст. *Дай ні, моя мамко, за ремісниченька, бо розбой той молодий розбивати буди, а римісник молоденький ґаздувати буди* (Василів Заст.).

РОЗБОЛТАНИЙ. Розгнузданий, недисциплінований. Нов., Хот., Сок., Кельм. *Цей хлопиц такий розболтаний, шо на него ни мож сподіватиси* (Білівці Нов.).

РОЗБРИКАТИСИ. Розбрестись (про худобу). Заг. *Віуці розбрикалиси, йди збирай їх докупи* (Гаврилівці Кіцм.).

РОЗБУБНИТИ. Розголосити. Заст., Кіцм. *Та Марія уже усім розбубнила, шо мій син у воську вжиниуси* (Южинець Кіцм.).

РОЗБУВАТИ (-СИ). Роззувати (-ся). Заст., Кіцм. *Розбуй живо чирвики, бо ноги мокрі та застудисси* (Киселів Кіцм.). *Він ше маленький, сам ни годен розбуватиси* (Веренчанка Заст.).

РОЗБУРКАНИЙ. Розкиданий. *Чо гній розбурканий по усі оборі* (Борівці Кіцм.).

РОЗБУРКАТИ, РОЗБУРКУВАТИ. 1. Розігнати. Заст., Кіцм. *Я див'юси, а вони б'ютси. Я тогди розбуркав їх усіх, вспокоїв тай пішоу собі* (Бабин Заст.). 2. Скаламутити. Заст., Кіцм. *Розбуркали хлопчиска в саджіуці воду, то стала ничиста, як калабатина* (Южинець Кіцм.). 3. Розкидати. Заст., Кіцм. *Розбуркала в стодолі усю солому, покіу найшла ціп* (Борівці Кіцм.).

РОЗБУТИЙ. Роззутий. Заст., Кіцм. *Куда вібіг розбутий, хоч простудитиси?* (Лашківка Кіцм.).

РОЗВЕ́ДНИК. Чоловік, що розлучився з жінкою. Хот. *Ни хо́чут діуки́ го, бо уже́ розве́дник* (Бочківці Хот.).

РОЗВЕЗЕ́НИЙ. Який часто плаче, ремствує і т. ін. Заг. *Чого́ ти таки́й розвезе́ний?* (Бочківці Хот.).

РОЗБУТИЙ. Роззутий. Заст., Кіцм. *Куда вібіг розбутий, хоч простудитиси* (Лашківка Кіцм.).

РОЗВИВА́ТИ (-СИ). Знімати хустку з чиєїсь і зі своєї голови. Заг. *Розвива́тиси варт, бо сиди́ш, як ба́ба* (Дорошівці Заст.). *Розви́й дити́ну, бо спа́риси голова́* (Киселів Кіцм.).

РОЗВИ́ДНИТИСИ. Розсвісти (про світанок). Заг. *Сиго́дни шос ско́ро розви́днилоси, бу́ди ве́римнє* (Дорошівці Заст.).

РОЗВИДНЯТИСИ (-СА). Світати, зоріти. Заг. *Надворі́ уже розви́днилоси зовсі́м* (Білівці Нов.).

РОЗВІ́Д, -оду, ч. Розлучення. Заг. *Вони́ уже́ ма́ют розві́д, а́ли він сиди́т у до́мі* (Іванківці Кіцм.).

РОЗВІ́ДНИК, -а, ч. Чоловік, який розлучився з дружиною. Заг. *Ни йди, ді́учино, за розві́дника, шука́й собі́ хло́пца* (Кіцмань.).

РОЗВІ́ДНИЦЯ (-А), -і, ж. Жінка, яка розлучилася з чоловіком. Заг. *Ой ни ходи́, си́ну, та до розвідни́ці, бо вони́, як за́уши, страшні́ чаріуни́ці* (Клі-водин Кіцм.). *То не ді́ука, а розві́дница* (Клішківці Хот.).

РОЗВІСТИ́ТИ. Розказати, повідомити. Нов., Хот. *Побала́кали ми, а вона́ розві́стила усьо́му сило́ви* (Білівці Нов.).

РОЗВОРИ́ТИ. Розтягнути віз. Заст., Кіцм. *Розвори́ у'єм во́за, а ві́н і далі шос ни ї́ди до́бри* (Василів Заст.).

РОЗГІ́Н, -ону, ч. Ділянка поля, на якій завершувалося кожне коло оранки. Заг. *Посереди́ні ві́вораного по́ля зро-би́уси широ́кій розгі́н* (Бочківці Хот.).

РОЗГОВІ́Р, -о́ру, ч. Розмова, бесіда. Заст., Кіцм. *О, тай завели́ розгові́р про тоті́ страхи́* (Онут Заст.).

РОЗГОВО́Р, -у, ч. Див. **РОЗГОВІ́Р**. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Був розгово́р про ново́го го́лову* (Білівці Нов.).

РОЗГОВОРИ́ТИ. Відговорити, відмовити від чого-небудь. Заст., Кіцм., Сок. *Розговори́у Га́ню, то вона́ уже́ ни ї́ди на я́рмарок* (Кадубівці Заст.). 2. Розважити, заспокоїти, розраяти. Заст., Кіцм., Стор. *Ми до́уго собі́ поси́діли, побала́кали, тай розговори́ла мене́ ма́ма, ле́кши ста́ло на души́* (Стрілецький Кут Кіцм.).

РОЗГОРНЕ́НИЙ. Роздягнений. Заг. *Ни ходи́ розгорне́ний, бо засту́дишси* (Подвірне Нов.). *Чо ти пішо́у розгорне́ний надвір, як то так хо́лодно?* (Бабин Заст.).

РОЗГОРТА́ТИ (-СИ). Роздягати верхній одяг. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Озми́ та розгорни́ дити́ну, бо ї тя́шко в шу́пці* (Великий Кучурів Стор.). *Гай, розгорта́йси та й йдем до ха́ти* (Митків Заст.).

РОЗГРА́БАТИ. Розгортати, розкидати що-небудь руками, лопатою, граблями, лапками. Заг *Ади́, як ті кури́ розгра́бали мині́ грі́тки, ни пізнати́, шо'м грома́дила* (Валява Кіцм.).

РОЗГУ́РКАТИСИ. 1. Почати сильно грюкати. Заг. *Шо'с розгу́ркауси, як тибе́ найми́ло, аж голова́ від те́би боли́т* (Дорошівці Заст.). 2. Гриміти (про грім) тривалий час. Заг. *Шос со́нни розгу́ркалоси, а́ли дощу́ нима́* (Стрілецький Кут Кіцм.).

РОЗҐАЗДУВА́ТИСИ. Розгосподарюватися, заходитися веденням господарства. Заг. *Розґаздува́уси наш Васи́ль на ста́рости, а передні́ши ни допро́сисси його до робо́ти* (Атаки Хот.).

РОЗҐЕ́ЦКАНИЙ, РОЗҐЯ́ЦКАНИЙ. Розхристаний. Заст., Кіцм. *Він за́уши*

ходит такий розґецканий, али си ни застуджуї (Митків Заст.). *Ади, який розґяцканий, як волоцюга* (Брідок Заст.).

РОЗҐЕЙДАНИЙ. Розхристаний, розщеплений. Заст., Кіцм. *Чого стоїш на морозі такий розґейданий? Защіписи!* (Васловівці Заст.).

РОЗҐЕЙДАТИСИ. Розхристатися. Заст., Кіцм. *Надворі такий вітир, а він розґейдавси, шо аж душа гола* (Киселів Кіцм.).

РОЗҐЕЙДЗАНИЙ. Див. **РОЗҐЕЙДАНИЙ**. Заст., Кіцм., Глиб. *Він фурт ходи розґейдзаний, гейби ґудзіків ни маї* (Слобідка Глиб.).

РОЗҐЕЙДЗАТИСИ. Див. **РОЗҐЕЙДАТИСИ**. Заст., Кіцм., Глиб. *Манолій розґейдзауси і ходи так помижи люди* (Чуньків Заст.).

РОЗДАРУВАТИСИ. Захопитися даруванням. Заг. *Ади, роздаруауси, ніби має так багато тих зошетіу* (Нові Бросківці Стор.).

РОЗДЕРТИЙ, згруб. Плаксивий. Глиб. *Цему роздертому шо – зноу шос нидобри? Він зауши рує* (Слобідка Глиб.).

РОЗДЕРТИТИ. Зробити дерть, грубо змолоти. Заст., Кіцм., Стор. *Йду до млина, бо траба ячмінь роздертити для свиний* (Киселів Кіцм.).

РОЗДЗЯВЛЯТИСА (-СА). 1. Широко відкривати рот. Заг. *Ни роздзяуляйса так дужи, коли їш* (Малинці Хот.). 2. згруб. Зазіхати на щось. Заг. *Як роздзявлятиси на чуже добро, то ніґди у світі свого ни будиш мати* (Сокиряни).

РОЗДІБЕНДЮВАТИ, знев. Балакати, базікати. Стор. *Дві баби уже шос роздібендюют, комус кости миют* (Снячів Стор.).

РОЗДОБЕНДИ, -ів, мн. Пошуки чогось (напр., продуктів харчування), когось. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Пішоу дес у роздобенди, шукаї добрих майстріу хату класти* (Ставчани Кіцм.).

РОЗДРОЧИТИ. Роздратувати, дражнити. Заг. *Лиш роздрочиу дитину тоу пиукоу, а ни дау погратиси* (Валява Кіцм.).

РОЗДРОЧУВАТИ. Роздратовувати, дражнити. Заг. *Ади, роздрочуют діти пса, тай гаукає, тай гаукає* (Прилипче Заст.).

РОЗДРОЧИТИСИ. Розохотитися (до чогось). Заг. *Я лиш роздрочиуси тими слиуками, а ни наїуси* (Заставна).

РОЗДРОЧЕНИЙ. Роздратований, знервований. Заг. *Ади, скачи до мене, як пес роздрочений* (Валява Кіцм.).

РОЗДРЮХАТИ. Розворушити. Заст., Нов., Хот., Вижн. *Чо'с роздрюхала мурашник, ади – типер спасу нима від тих мурахіу* (Білівці Нов.).

РОЗДРЮХАТИСИ (-СА). Прокинутись, остаточно відійти від сну. Кіцм., Заст., Вижн., Сок. *Ну, ти вже роздрюхавси, то вставай борзенько снідати* (Дорошівці Заст.).

РОЗЗИРАТИ (-СИ, -СА). Розглядати (ся), роздивляти (ся). Поглядати навколо. Заг. *Чьо роззираїсси, ніби перший раз у міскі* (Лашківка Кіцм.). *Стоїт баба сирид вулиці та й роззираєси кругом* (Кам'яна Стор.).

РОЗЗЯВ'ЄТИСИ. 1. Широко відкривати рот. Кіцм., Заст. *Мале пташинє роззяв'єєси, гадає, шо пташка дає йму чирвака* (Веренчанка Заст.). 2. згруб. Зазіхати на щось. Заст., Кіцм. *Шо роззяв'єєсси на ту хату – тажи жиє ше дес його первий брат* (Чуньків Заст.).

РОЗІБРАТИ. Дозволяти собі щось надмір, розходитися (в розмові, жестах і т. ін.). Хот., Кельм., Сок. *Дужи розібрау наш прісідатель на собранії – кричау, аж гуло* (Малинці Хот.). *Ти шос дужи субі розібрау – варт тебе в шори вбрати* (Рукшин Хот.).

РОЗ'ЇСТИСИ (-СА). 1. Розізлитися, розсердитися. Заг. *Вона́ так на не́го роз'їласи, шо ну* (Клішківці Хот.). 2. Посваритися. *Ми́тро так роз'ї́уси з свої́м си́ном, шо аж засла́б* (Бабин Заст.).

РО́ЗКАЗ, -у, ч. Наказ, повчання, порада. Заст., Кіцм. *Ма́ю свій ро́зум, обі́йду́си биз тво́го ро́зказу* (Суховерхів Кіцм.). *Ти мині́ ни до ро́зказу – роб'ю шо хо́чу* (Товтри Заст.).

РОЗКИДА́ТИСИ. Марно витрачати, розтринькувати щось. Заг. *Чьо роскида́їсси грі́шми, як поло́воу* (Кадубівці Заст.).

РОЗКОЛУ́БИНА, -и, ж. Щілина, розколина. Заст. *У сво́локах у розколу́бинах люб'я пло́дитиси блошиці* (Дорошівці Заст.).

РОЗКРА́ЧАТИ, згруб. Розчесати, зачесати. Нов., Хот., Сок. *Вона́ мине́ так розкра́чала, шо я сво́ю го́луву ни пізна́ю* (Білівці Нов.).

РОЗКРІЛЕ́НИЙ. Розчепірений, розгалужений. Заст., Кіцм. *Цей корч пози́чкіу таки́й розкріле́ний, шо піву горо́дчика займи́у* (Борівці Кіцм.).

РОЗКРІЛИТИ (-СИ). Розчепірити (ся). Широко розкласти ноги. Згруб. Заст., Кіцм. *Чо розкрі́лила но́ги, сядь файно* (Шипинці Кіцм.).

РОЗКУНДО́СИТИ. Розповити, розшарпати. Кіцм., Заст. *Шо'с роскундо́сила ту дити́ну, шо аж пови́вач ссу́нувси* (Суховерхів Кіцм.).

РОЗЛУ́КА, -и, ж. Жовтець звичайний (Ranunculus L.) Заст. *Ка́жуть лю́ди, шо розлу́ку ни мо́жна рва́ти, бо, як зірве́ш, то бу́дут у сім'ї лиш нещастя та горе* (Шубранець Заст.).

РОЗЛУПИ́ТИ. Розділити, розрізати. Кіцм., Заст. *Розлупи́ то я́блуко та й дай кава́лок Васи́леви* (Гаврилівці Кіцм.).

РОЗМАЇТНО, незм. Розлого, рости розкошуючи. Стор. *Розмаїтно ро́сте́ свирби́вус ко́ло кирни́ці* (Нові Бросківці Стор.).

РОЗМИНТРО́ЖИТИ. Розтривожити. Заст., Кіцм. *Розминтро́жили дити́ну тай пішли́, а вона́ пла́чи, аж си захо́ди* (Дорошівці Кіцм.).

РОЗМНЯ́ЦКАТИ. 1. Роздробити, потовкти. Заг. *Розмня́цкала'м ку́рим тро́хи барабу́лі* (Коболчин Сок.). 2. Розчавити. Заг. *Хтос розмня́цкау чирвака́* (Дорошівці Заст.).

РОЗНОО́КИЙ. Див. **РАЗНОВО́КИЙ**. Заст., Кіцм. *Та дитина́ уда́ласи розноо́ка, а́ли то ви́дко, лиш коли́ вна пла́чи* (Шипинці Кіцм.).

РОЗПАДА́ТИСИ. Надмірно запобігливо ставитись до когось, дбати. Заг. *А Васи́ль ни роспада́їси ко́ло то́ї дити́ни* (Іванківці Кіцм.).

РОЗПАЛАНИ́ЧИТИ (-СИ, -СА). Розплюснути (ся), розбити (ся). Сок. *Упау сир на пол і гет розпалани́чиуси* (Сербичани Сок.). *Він гет роспалани́чиу субі́ ніс* (Ломачинці Сок.).

РОЗПАЛІ́НІ, -я, с., рідк. Запалення. Глиб. Мій *Мі́рцьо бу́у діста́у на ле́хкі роспалі́ні* (Слобідка Глиб.).

РОЗПАСКУ́ДИТИСИ. Розпуститися, розбеститися. Заст., Кіцм., Вижн., Хот., Сок. *Гет роспаску́диуси мі́й хло́пиц – до́ма ни нучу́є, у шко́лу ни йде, дес воло́читси* (Борівці Кіцм.).

РОЗПЕ́ЦЬКАТИ. Розпестити, розпустити. Заст., Кіцм. *Розпе́цькала ба́ба дити́ну, шо ра́ди типе́р ни мо́жу з не́у да́ти* (Борівці Кіцм.).

РОЗПИ́РСКАТИСИ. Почати капризувати, каверзувати, сердитись. Заг. *Ади́, як розпирскауси, ні́би йму ни́правду сказа́ли* (Чорногузи Вижн.).

РОЗПЛЯ́ЦКАТИ (-СИ). Зробити пляцком, розплюснути(-ся). Заг. *Розпля́цкау ніс до одві́рка, шо но* (Чернівці). *Пес розпля́цкауси се́рид обори – ни обі́йдиш 'го* (Кіцмань).

РОЗПЛЯЦУВА́ТИ. Розмістити, розташувати. Стор. *Му́шу роспляцува́ти*

мішки на машині, бо скотяси (Снячів Стор.).

РОЗПОСОЧИТИ, знев. Розбити. Стор. *Він гет роспосочиу хлопцеви твар* (Снячів Стор.).

РОЗПРАВА, -и, ж. Розлучення. Заст., Кіцм. *Посиділи зо три місіці, тай дали на росправу* (Дорошівці Заст.). *Він ни хотіу давати на росправу, бо діти моц любиу* (Южинець Кіцм.).

РОЗПРАВЛЯТИ. Розрівнювати, поправляти. Заст. *Розпрау ту фіранку, бо шос си закотила* (Чуньків Заст.).

РОЗПРАВЛЯТИСЯ (-СИ). Розлучатися. Заст., Кіцм. *Він уже розправиуси з свойоу жінкоу, типер жиє у мами* (Звенячин Заст.).

РОЗПРІСТЕРТИ. Розвішати (про випрані речі). Заст., Кіцм. *На поді вона розпрістерла сорочки і рушники, бо дощ паде* (Дорошівці Заст.).

РОЗПРІСТЕРТИСИ. 1. Розлягтися. Заст., Кіцм. *Пес роспрістерси на сонци ніби здох* (Чуньків Заст.). 2. Поширитися. Вижн. *Село роспрістерлоси попід гори аж до Розтік* (Розтоки Вижн.).

РОЗПУДИТИ. Лякаючи, розігнати когось. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Влитіу на подвірі, як дурний до суду, тай гет роспудив мині кури* (Валява Заст.).

РОЗПУДЖУВАТИ. Відлякувати. Заг. *То опудало такі роспуджує горобціу* (Васловівці Заст.).

РОЗПУДЖЕНИЙ. Розігнаний. Заст., Кіцм. *Роспуджені кури дес си позабивали в закуткі, шо й ни найдеш їх типер* (Чуньків Заст.).

РОЗПУРАТИСИ, згруб. Розсердитися, розгніватися. Нов. *Маня на мени чьос роспураласи і ни говори* (Подвірне Нов.).

РОЗПУКАТИ (-СИ), РОЗПУКУВАТИСИ. Розпускатися. Заст., Кіцм., Стор. *Уже теплієє надворі, бузник розпукає* (Борівці Кіцм.). *Уже дерева розпускаютси, скоро листочки зазилиніют* (Ставчани Кіцм.). *Дивиси, яка файна квітка роспукласи (роспукнуласи) на тім кактусі* (Чорногузи Вижн.).

РОЗРЕПЕТУВАТИСИ., згруб. Розкричатиси. Заг. *Чого'с розрипитуваласси? Шо тобі хібує?* (Митків Заст.).

РОЗРИВКА, -и, ж. Розвага, відпочинок, дозвілля. Заг. *Най іде хоть до клубу, усе якас розриука* (Дорошівці Заст.).

РОЗРУНТАТИ. 1. Розхитати. Заст., Кіцм., Вижн., Сок. *Розрунтав ту суху ябліночку, бо хочу ї вімикати* (Кліводин Кіцм.). 2. Розмішати (про жар). Заст., Кіцм., Стор. *Йди розрунтай грань у пічи, аби загасла* (Нові Станівці Кіцм.).

РОЗСАДИТИ, згруб. Розбити (про нанесення фізичного удару). Заст., Кіцм., Вижн., Хот., Сок. *Так борюкалиси ті байстрюки, шо розсадили оден одному голови* (Стрілецький Кут Кіцм.).

РОЗСТАРАТИСИ. Дістати, придбати що-небудь. Заст., Кіцм., Вижн. *Розстарауси мині Василь на збанок козячого молока, бо у нас у силі на него трудно* (Виженка Вижн.).

РОЗСТИГНЕНИЙ. Розхристаний, з розщепленими ґудзиками. Стор. *Він ходи такий розстигнений і ни змирзаї* (Снячів Стор.).

РОЗТАЛАБОВАНИЙ. Стоптаний, пом'ятий. Заг. *То сіно таке росталабоване, шо ни мош дати корові* (Чуньків Заст.).

РОЗТАЛАБУВАТИ. Розтолочити, затоптати. Заст., Кіцм. *Стала на помідору і чисто росталабувала ї* (Кадубівці Заст.). *Корови зайшли у жито та гет росталабували го* (Кліводин Заст.).

РОЗТАЛЮВАТИ. Розподілити, посортувати. Заст., Кіцм. *Росталюю*

ше ці тарелі – окроми малі й вилики – тай піду (Неполоківці Кіцм.).

РОЗТАРАБАНИТИ, згруб. Розголосити, розкрити таємницю. Заг. *Я лиш ї одні сказала, а вона уже розтарабанила по усім силі* (Веренчанка Заст.).

РОЗТАРАБАНИТИСИ (-СА), згруб. Розговоритися, говорити голосно, безупинно. Заг. *Розтарабаниуси, як пустий млин, аж голова зболіла від него* (Новоселиця Кельм.). *Стара Іваниха ростарабаниласи на цілий аутобус* (Кліводин Кіцм.).

РОЗТВОРЮВАТИ (-СИ). 1. Відчинятися. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Як ростворя склепи, то підем тай шос купим солодки* (Білівці Нов.). *Ади, самі двері розстворилиси* (Чуньків Заст.). 2. Розкриватися (про бруньки, квіти). Заст., Кіцм. *Уже без розтворивси* (Товтри Заст.).

РОЗТЕЛЕПАНИЙ, згруб. Розкуйовджений, розхристаний. Заг. *Вона вічно ходи така розтелепана, ніби ї пси кусали* (Дорошівці Заст.).

РОЗТЕЛЕПАТИ (-СИ), РОЗТЕЛІПАТИ (-СИ). Розкуйовдитися, розхристатися. Заг. *Ни розтеліпайси, мой, бо як підиш до фотографії* (Мілієве Вижн.).

РОЗТИКАТИ. Розквітчувати, знімати квіти. Заст., Кіцм. *Учера молоду затикали, а сигодни розтикали* (Кострижівка Заст.).

РОЗТІЧКА, -и, ж. Штучні відгалуження річки, яким підводять воду до млина або лісопилки. Заг. *Піди привиди гусий з розтічки коло Штифана* (Чорногузи Вижн.).

РОЗТОКИ -ів, мн. 1. Розворений віз для перевезення довгих колод, дошок. Заг. *Согодни їду до лісу розтокоу за жердами* (Топорівці Нов.). 2. Лотоки, жолоби, по яких підводиться вода до колеса млина. Заг. *Розтоки до колеса заросли бурінами, бо млин не роби* (Замостя Вижн.).

РОЗТОРОЧИТИ (-СИ). Розпустити (ся), розплестися (про тканину, ткану або плетену з ниток річ). Заг. *Розторочилам той швидир, бо збігси, тай сплиту шос малі свої* (Товтри Заст.).

РОЗТОРОЧЕНИЙ. Розпущений, розплетений. Заг. *Дауно сидит та кофта розторочена, а плисти нима коли* (Клішківці Хот.).

РОЗТРАЧУВАТИ. Розпилити колоду на лісопилні. Заг. *Траба розтрачувати колоду на дошки* (Шубранець Заст.).

РОЗТРИНЬКУВАТИ. Легковажно, марно витрачати що-небудь (час, гроші). Заг. *Чого'с розтринькав усі гроші за оден день?* (Стрілецький Кут Кіцм.).

РОЗТРІПАТИСИ. Розсердитись, втратити самовладання. Заст., Кіцм., Нов. *Ади як розтріпаласи, ніби я ниправду кажу* (Борівці Кіцм.). *Задурно-запусто ростріпауси на мени чоловік* (Заставна).

РОЗТРІСКАТИСА. Див. **РОЗТРІПАТИСИ**. Хот., Кельм., Сок. *І чого вона так розтріскаласа на того чоловіка?* (Клішківці Хот.).

РОЗТРУБІТИ. Розголосити. Заг. *Вуйна Маґдилина розтрубіла на усьо сило, шо ї син женитси на вчитильці* (Киселів Кіцм.).

РОЗТРУБЛЮВАТИ. Розголошувати. Заг. *Чьо'с розтрублювала усему силові, шо'с виділа то всьо?* (Подвірне Нов.).

РОЗТРУТИТИ[1]. Розштовхати. Заг. *Рострутив овец тай перейшоу на другий бік дороги* (Хливище Кіцм.). *Він рострручау людий і став коло мами* (Самушин Заст.).

РОЗТРУТИТИ[2]. Впоратись, вийти зі скрутного становища. Заг. *Мусю*

якос рострутити це вісілє, хоть і гроший назичу (Малий Кучурів Заст.).

РОЗТРУТИТИ[3]. Розпродати, із зусиллями роздати. Заг. *Ледви'м розтрутила тоту ридиску, шос ни бирут* (Ревна, Кіцм.).

РОЗФАЦИКАТИСИ. Розбрикатися, розгойдатися (ногами). Заг. *Шо, ни можиш сидіти тихо? Так розфацикаласи, шо аж* (Ставчани Хот.).

РОЗФАЛАТУВАТИ. Роздерти, пошматувати. Заст., Кіцм. *Зачіпила на цвик сукєнку та й гет розфалатувала* (Веренчанка Заст.).

РОЗФИРКУВАТИ. Розкидати. Заг. *Не росфиркуй так ляльки, дитино* (Стара Жадова Стор.). *Росфиркау як нибуть смітє віником і кажи – порядок* (Кіцмань).

РОЗФІВКАНИЙ. Розкиданий. Заст., Кіцм. *Ч'ос увес бурян розфіуканий по городі* (Хливище Кіцм.).

РОЗФІВКАТИСИ. 1. Різко розкидати речі. Заг. *Нашо ти так розфіукаласи тими подушками? Шо я тобі винна?* 2. Розмахувати руками в сильному роздратуванні. Заг. *В'на розфіукаласи хот'ь ї ніхто ни спирау* (Товтри Заст.).

РОЗФЛЯКАТИ. Див. **РОЗФЛЯЦКАТИ**. Заст., Кіцм., Стор., Вижн. *Несла'м у сітці помідори, тай гет їх росфлякала* (Малятинці Кіцм.).

РОЗФЛЯЦКАТИ (-СИ)[1]. Розчавити (ся). Зробити фляки з чогось. Заст., Кіцм., Стор., Вижн. *Упау гарбуз з воза тай гет си росфляцкау* (Бурдей Кіцм.).

РОЗФЛЯЦКАТИ(-СИ)[2]. Неохайно щось розпочати (білити, прати, готувати страву тощо) і не завершити. Заст., Кіцм., Стор. *Ни добілила, лиш росфляцкала* (Чернівці). *Не з'їу, али розфляцкау по столі* (Стрілецький Кут Кіцм.).

РОЗХАРЛАНИЙ, заст., згруб. Неохайний, розхристаний. Заст. *Хочь би трохи прибраласи і ни ходила така розхарлана* (Дорошівці Заст.).

РОЗХІДНИК, -а, ч. Див. **РОЗВІДНИК**. Заг. *Цей розхідник чудний, ни хочи більши на жінок си дивити* (Снячів Стор.).

РОЗХІДНИЦА, -і, ж. Див. **РОЗВІДНИЦА**. Заг. *Ни йди до тої розхідниці, бо вона пуста* (Станівці Кіцм.).

РОЗЦВИЛИЙ. Розквітлий. Заг. *Але файна та розцвила яблінка* (Бабин Заст.).

РОЗЧИНАТИ, док. **РОЗЧЄТИ**. Розпочати. Заст., Кіцм., Вижн., Сок. *Таке розчела'м коло тої хати, шо ни знаю, чи до смерти скінчу* (Заставна).

РОЗЧІ(М)ХАТИ (-СИ), **РОЗЧІ(М)ХНУТИ (-СИ)**. Розламати (ся), розламуватися. Заг. *Розчімхау гет цей пень, най ни заважєє тут* (Борівці Кіцм.). *Хто, вари, зноу ту яблінку росчімхау?* (Слобідка Глиб.). *Зноу той дуб розчімхауси* (Чернівці).

РОЗЧІМХАНИЙ. Розламаний, розколений. Заст., Кіцм., Стор. *Забери віцци цу розчімхану колоду* (Киселів Кіцм.).

РОЗЧІНКАНИЙ. Розстібнутий. Заст., Кіцм. *Шо ходиш такий розчінканий, на дворі студино* (Товтри Заст.).

РОЗЧІХНЕНИЙ. Розчахнутий, розколений. Заст., Кіцм., Стор., Вижн., Глиб. *На городі стояла розчіхнена надвоє грушка* (Стара Жадова Стор.).

РОЗЧУТИ. Довідатися. Заг. *Ану, йди розчуй, куда йти на роботу сигодни* (Клішківці Хот.).

РОЗШАСТАТИ. 1. Обтрясти. Стор., Хот. *Вітир гет розшастав яблука* (Снячів Стор.). 2. Розхитати. Стор., Хот. *Вітир гет розшастав яблінку* (Снячів Стор.).

РОЗШАТАНИЙ. Розхитаний. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Коло воріт крепко колик є розшатаний* (Білівці Нов.).

РОЗШМА́ЛЮВАТИ. Розпалювати. Заст. *Ле́дви розшмали́лам у пичи́* (Товтри Заст.).

РОЗЩЕБА́ТИ (-СИ, -СА), РОЗШЕБНУ́ТИ (-СИ, -СА) [1]. Розбитися. Заг. *Упа́у з гру́шкі й розше́бнууси* (Карапчів Вижн.). *Ку́рка злиті́ла з висо́кого пло́ту і розшибну́ласи* (Малинці Хот.).

РОЗЩИБА́ТИСИ[2]. Піклуватися, турбуватися про когось. Заг. *Вона́ ни рощєба́єси за ти́ми гітми, а вони́ ніц ни слу́хают* (Малятинці Кіцм.).

РОЗЩІ́БАТИ. Бити, прискіпуватися. Глиб. *Чо та Марія так розшчіба́ї ті ґіти* (Слобідка Глиб.).

РОЗЩІ́НКУВАТИ (-СИ). Розв'язувати (ся) (про зав'язки в чоловічих і жіночих сорочках). Кіцм., Заст., Стор., Вижн. *Коли́с діуки́ защі́нкувалиси так, а́би ніц ни бу́ло ви́дко го́лого кі́ла, а типе́р розчі́нкуютси, аби́ уся́ па́зуха бу́ла го́ла, бо це, ка́жут, „“мо́дно”* (Васловівці Заст.).

РОЗ'Ю́РҐАТИ (-СИ). Розхитати(ся). Заст., Кіцм., Стор. *Уже так роз'йуюрґали ці стільці́, шо нима́ на шо сі́сти* (Стара Жадова Стор.). *Роз'ю́рґауси цес сті́у чи́сто* (Товтри Заст.).

РОЙБА́[1], -и, ж. Роїння, утворення рою, виділення нового рою. Заст., Кіцм. *Ройба́ літа́ла під лі́сом* (Южинець Кіцм.).

РО́ЙБА[2], -и, ж, згруб. Дитина, що часто мочиться. Заг. *Трима́й сами́й цу ро́йбу – зно́у мо́кра* (Слобідка Глиб.).

РО́ЙБА[3], -и, ж. Кінь світло-сірої масті. Глиб. *У не́го ро́йба, а у ме́ни гніди́й* (Слобідка Глиб.).

РОЙБА́НИТИ, згруб. Часто, багато мочитися. Заст., Кіцм., Глиб. *Як нап'є́си води́, то лиш ройба́нит* (Киселів Кіцм.).

РОЙОВИ́ЦЯ (-А), -і, ж. 1. Роїння, скупчення навколо матки, утворення рою, виділення нового рою. Заст., Вижн., Сок. *У лісови́х бджіл типе́р якра́з ройови́ца* (Сокиряни). 2. Новоутворений рій бджіл. Вижн., Сок. *Йа ни ма́ю куда́ узя́ти таку́ вили́ку ройови́цю* (Шубранець Заст.).

РО́КОВ, -а, ч. Широкий залізний обідок на тоншому кінці маточини колеса. Вижн. *Ади́, зно́у той ро́коу спада́йе* (Чорногузи Вижн.).

РОКОВИ́К, -а, ч. Річний бичок. Стор. *Та́жи рокови́к ни плати́тси до́бре у Сторожи́нци* (Великий Кучурів Стор.).

РО́ЛЬКА[1], -и, ж. Мопед. Кіцм. *Типе́р пішла́ мо́да на ро́льках ї́хати* (Борівці Кіцм.).

РО́ЛЬКА[2], -и, ж. Коліщатко, по якому рахується канат чи ланцюг при підйомі будь-якого тягара (блочок). Заг. *Ко́ло сти́рти зроби́ли ро́льку, а́би бу́ло ле́гко підойма́ти соло́му на верьх* (Киселів Кіцм.).

РОМАНЕ́Ц, -у, ч. Див. **РУМНЯ́НЕЦ**. Ромашка лікарська. (Matricaria recutita). Нов., Хот. *Те́тка нарва́ла бага́то романцу́* (Білівці Нов.).

РОМАНЕ́ЧКА, -и, ж. (Matricaoria recutitoa). Ромашка лікарська. Глиб. *Ми назбира́ли по́уну то́рбу романе́чки* (Корчівці Глиб.).

РОМА́ТІЗ, -у, ч. Див. **РАМА́ТИС**. Кіцм., Заст. *Той рома́тіз так мине́ зму́чив, шо ну* (Біла Кіцм.).

РОМАШИ́ЦА, -і, ж. 1. Рештки, решта. Вижн., Глиб. *Уже з мнясом у ме́ни ромаши́ца* (Слобідка Глиб.). 2. Остання дитина. Стор. *Це у них уже́, пе́уни, ромаши́ца – пе́ред не́у ма́ли трої́ ґіти́й* (Снячів Стор.).

РО́НДИЛЬ, -для, ч. Велика каструля, казан. Заг. *Пози́ч мині́ сво́го ро́ндля на студі́нец, бо ро́б'ю вили́кі христи́ни* (Бабин Заст.). *У ро́ндли варя́ ї́сти свиня́м* (Малинці Хот.).

РО́НДЛИК, -а, ч. Здрібн. до **РО́НДЕЛЬ**. Заг. *Так лю́б'ю свій си́ний ро́ндлик, лиш молоко́ у нім варю́* (Кадубівці Заст.).

РО́НЯ, -і, ж. Тритон, земноводна тварина. Кельм. *Це́го літа роніу йа шче не ви́діу* (Іванівці Кельм.).

РОПОТА́ЙКА, -и, ж. Мотоцикл. Глиб. *Васи́ль купиу собі ропота́йку, бо йму дале́ко до робо́ти* (Слобідка Глиб.).

РОПОТИ́ЛО, -а, с. Див. **РОПОТА́ЙКА**. Глиб. *Куда́ жине́ш на сво́му ропоти́лі?* (Слобідка Глиб.).

РОПУ́ХА, -и, ж., згруб. Товста жінка. Заст., Кіцм. *Ще молода́, а уже́ така́ ропу́ха, шо у две́рі ни мо́жи умісти́тиси* (Шишківці Кіцм.).

РОПУХА́ТИЙ. 1. Товстий (про людину). Заст., Кіцм., Вижн. *А́ли ропуха́тий цей хлоп – ле́дви хо́ди* (Товтри Заст.). 2. Людина, з одутлим, віспяним обличчям. Заст., Кіцм., Вижн. *Зна́ю я його – ма́ї ропуха́ти лице́* (Кліводин Кіцм.).

РО́ПША, -і, ж., згруб. Див. **РОПУ́ХА**. Заст., Кіцм. *На ста́рість ста́ла така́ ро́пша, шо скіле́ц під не́у гне́си* (Киселів Кіцм.).

РОСІ́В, -олу, ч. 1. Бульйон. Кіцм. *Росі́у ни до́брий, бо ку́рка була стара́* (Хлівище Кіцм.). 2. Росіл – рідина квашених або консервованих овочів. Заг. *А́ли квасни́й цей росі́у з огиркі́у!* (Чернівці).

РОСІ́Ш, -у, ч. Межиріччя. Кельм. *У росі́шу ца ри́ба ни живе́* (Іванівці Кельм.).

РОСКА́ЛЬ, РИСКА́ЛЬ, РУСКА́ЛЬ, -я́, ч. Заступ. Заг. *Цей роска́ль зробиу мій чолові́к, ще як ми си лиш побра́ли* (Василів Заст.). *А́ли твій риска́ль низда́лий – ніц ни копа́ї* (Романківці Сок.). *Биз руска́ля нима́ шо роби́ти в горо́ді* (Ленківці Кіцм.).

РОСКА́ЛИК[1], -а, ч. Здрібн. від **РОСКА́ЛЬ**. Заг. *Мині́ до́брий цей роска́лик до робо́ти в горо́ді ко́ло квіто́к* (Товтри Заст.).

РОСКА́ЛИК[2], -а, ч., заст. Віночок з паперових квітів. Заст. *Ґіуча́та колись ходи́ли на да́ниц у роска́ликах, а лиш ма́ї си віддава́ти, то би́ре́ кві́тку на го́лову* (Дорошівці Заст.).

РОСКАЛИ́СКО, -а, с. Держак роскаля. Нов., Хот. *Уломи́лоси то роскали́ско, шо купиу мині́ чоловік на база́рі* (Клішківці Хот.).

РОСКА́ЛИВНО, -а, с. Див. **РОСКАЛИ́СКО**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Та́то зроби́ву роскали́уно, а́ли воно́ тро́хи загру́би* (Борівці Заст.).

РОСКУРМЕ́ДАТИ. Розкуйовдити. Заст., Кіцм. *А́ди, то мале́ гет мині́ роскурме́дало чу́пир* (Южинець Кіцм.).

РОСО́ЛЬНИК, -а, ч., спец. Насінник, переспілий огірок, залишений на насіння. Сок. *Збери́ росо́льники, бо бу́дут до́шші́* (Гвіздівці Сок.).

РОСОХІ́Р, -ора, ч. Стовп з росохами, на яких сушать глечики, горшки. Кіцм. *Так збільши́ласи вода́, шо накри́ла росохі́р, нима́ де покла́сти горшо́к* (Малятинці Кіцм.).

РОСОХНА́ТИЙ. Розложистий, гіллястий. Заст., Кіцм. *Нида́уно цу ви́шню посади́ли, а вона́ уже́ така́ росохна́та, шо й від дощу́ під не́у мо́жна схова́тиси* (Борівці Кіцм.).

РОСПУСКИ́ -ів, мн., спец. Розворений віз, подовжений розворою для перевезення довгих колод, дошок і т.д. Сок. *Зла́годь роспуски́, поїдим у ліс* (Гвоздівці Сок.).

РОСТВО́Р, -у, ч. Розчин цементний. Заг. *Міша́ю роство́р, бо ма́ю замасти́ти ду́чі круго́м ха́ти* (Топорівці Нов.).

РОСТИКА́ТИ. Прикрашати квітами і обрядовими прикрасами. Заг. *Мо-*

лодо́го кладу́т на стіле́ц і ростика́ют (Кисилів Кіцм.).

РОСУ́ХА, -и, ж. З природної розсохи дерев'яні вила з двома ріжками для сіна. Глиб. *Дай росу́хи – сіно обирну́ти* (Горбівці Глиб.).

РОСЯ́НКА, -и, ж., бот. Росичка круглолиста (Drosera rotundifolia). Заг. *Рося́нкоу мо́жна виво́дити боро́дауки* (Великий Кучурів Стор.).

РОТА́ТИЙ. 1. З великим ротом (про людину). Заг. *Фа́йний хло́пиц, а́ли чос ду́жи рота́тий уда́уси* (Бабин Заст.). 2. Крикливий, галасливий, надмір балакучий. Заг. *То така́ рота́та ба́ба, що Бо́жи борони́, аби́ кого́с си учипи́ла* (Стрілецький Кут Кіцм.).

РОТА́РЬ, -я́, ч. Людина, яка робить колеса. Глиб. *У нас у силі́ нема́ ротаря́* (Глибока Глиб.).

РО́ТИК, -а, ч., бот. Настурція. (Nasturtium R.Br.) Кіцм., Нов. *Насади́ла ро́тиків по́під саму́ ха́ту, а вони́ аж по скіні́ пови́лиси* (Зеленів Кіцм.).

РО́ТІЯ, -ї, ж., заст. Плаття, сукня. Кіцм., Заст., Нов., Сок. *Поміня́й дити́ні ро́тію, бо уже́ замаще́на* (Зеленів Кіцм.).

РО́ФІЯ, -ї, ж., мед. Діатез. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Филіцина мала́ діста́ла від гарбуза́ ро́фію* (Слобідка Глиб.).

РО́ХІЯ, -ї, ж., мед. Золотуха. Стор. *Від ро́хії до́бри помагаї гарба́та з мня́ти* (Снячів Стор.).

РО́ХКАЛО, -а, с. Евфемізм до слова свиня. Заг. *Тото́ моє ро́хкало усі́ дошки́ підри́ло* (Мамаївці Кіцм.).

РОШЧИ́НА, -и, ж. 1. Закваска для тіста. Заг. *Клади́ ско́ро вого́нь у пічи́, бо рошчи́на с кори́та уже віпадаї* (Клішківці Хот.). 2. Рідке болото на дорозі. *А́ли й рошчи́на сиго́дни на доро́зі по доще́ви* (Снячів Стор.).

РОШЧИНЕ́НИЙ. Заквашений (про хліб). Заг. *У ме́ни уже рошчине́ний хліб, зра́ня спичу́* (Василів Заст.).

РОШЧИНЯ́ТИ. Готувати тісто до викисання. Заг. *Ма́ма сиго́дни рошчинєют на колачі́, бо хліби́ вони́ уже спикли́* (Ошихліби Кіцм.).

РУБ[1], -а, ч. Ганчірка. Стор. *Пода́й мені́ з кли́нка руб* (Банилів-Підгірний Стор.).

РУБ[2], -а, ч. 1. Шов на тканині. Стор., Кельм., Сок. *Таки́й руб у руба́сці твирдий, шо аж ті́ло нате́р* (Сербичани Кельм.). 2. Рубець на рубці, латка на латці. Стор., Кельм., Сок. *Та у цих спо́днях руб на ру́бі. Як ти но́сиш їх?* (Коболчин Сок.).

РУБА́ТИ[1]. 1. Різати. Заг. *Че́рис тиждень ба́тько колачі́ руба́ї* (Лашківка Кіцм.). 2. Стригти, підрізати. Заг. *Не руба́й таки́й фа́йний чу́пир, бо шкода́* (Нові Бросківці Стор.). 3. Зрізати дерево, кущ. Заг. *Тра́ба зруба́ти ту стару́ вербу́* (Чернівці).

РУБА́ТИ[2]. 1. Колоти дрова. Заг. *Наруба́й дро́у, бо ма́ю хліб печи́* (Товтри Заст.).

РУБА́ТИ[3]. Пекти, колоти (про болі в животі). Заг. *Чого́с так у че́рві руба́ї, аж горяче́ си ро́би* (Валява Кіцм).

РУБА́ТИ[4]. Різко й відверто говорити. Заг. *Він руба́є всьо в о́чи, биз розбо́ру, ни ди́витси, ци то нача́льник, ци про́стий* (Борівці Кіцм.). ***Руба́ти фраєра**. Хизуватись, гоноритись. Заг. *Ни ру́бай фраєра, бо зіб'ю́т тибе́ коли́с па́рубки* (Чуньків Заст.).

РУБА́ШКА, -и, ж. 1. Сорочка (спідня) жіноча. Нов., Хот., Сок., Кельм. *Ві́дьма пришла́ розви́та і росплече́на і в одні́' руба́шці* (Малинці Хот.). 2. Верхня чоловіча сорочка. Нов., Хот., Сок., Кельм. *Му́шу шче сорочки́ покача́ти і руба́шку погла́дити* (Вашківці Сок.).

РУБЕ́ЛЬ, рубля́, ч. Карбованець. Заг. *Віддау́ рубе́ль за ті помідо́ри, а вони́ гиркі́, як поли́н* (Василів Заст.).

РУБЕ́Ц[1], -бца, ч. Окантування (переважно дерев'яне) біля горну печі. Заг. *Я сиго́дни роби́ла рубці́ ко́ло го́рну, бо Васи́ль ни ма́у коли́* (Білівці Нов.).

РУБЕ́Ц[2], -бца, ч. Верхній потовщений край коси. Заг. *Збий бурі́ни рубце́м, не зату́плюй косу́* (Атаки Хот.).

РУБСТО́ЙКА, -и, ж. Ліс, призначений для вирубки. Стор. *У рубсто́йці зачина́ймо ліс руба́ти* (Стара Жадова Стор.).

РУ́БЦАК, **РУ́ПЦАК**, -а, ч. Рюкзак. Заг. *Пози́ч сво́го ру́пцака, бо і́ду до систри́, тай хо́чу озьми́ти ї' я́блук* (Южинець Кіцм.).

РУҐУВА́ТИ, заст. Робити кучері розпеченим дротом. Кіцм., Заст. *Ді́уки руґу́ют, бо йдут на да́ниц* (Борівці Кіцм.).

РУҐУДЗ, -у, ч., бот. Рогоза. (Tupha L.) Заст., Кіцм. *У нас на боло́ті по́уно руґудзу́ ро́сте́* (Борівці Кіцм.).

РУДА́[1], -и, ж. 1. Захворювання злакових рослин, народне "ржа на пшениці". Заст., Кіцм. *Руда́ ча́сом упада́ї на пшини́цу, то шко́ди хлі́бови* (Вікно Заст.).

РУДА́[2], -и, ж. Іржаве багно, болото. Заст., Кіцм. *Та руда́ за сило́м уже́ зароста́ї, а́ле ші до́ста ї там є* (Хлівище Кіцм.).

РУ́ДКА, **РУ́ТКА[1]**, -и, ж. Луговина, видолина, в якій ґрунтові води вкриваються рудою, тобто іржавіють. Заст., Кіцм. *Ми за́уши люби́ли гони́ти па́сти на Погаче́ву ру́тку, бо вна вили́ка і пашна́* (Борівці Кіцм.).

РУ́ДКА[2], -и, ж. Відвійки гречки. Стор. *Най ру́дка си до́бре упа́рит, тогди́ даш козі́* (Михальча Стор.).

РУДЯ́К, -а, ч. Вільшанка, родини дроздових. Кельм. *Рудяки́ гет ове́с видзьо́бують* (Іванівці Кельм.).

РУ́ЖА[1], -і, ж. 1. Квітка. Заг. *Зацвила ру́жа трояка́, ма́ла я му́жа пияка́* (Нар. пісня) (Кадубівці Заст.). 2. бот. Мальва. Заст., Кіцм. *Мо́я ба́бка шоро́ку сії усякі ру́жі* (Василів Заст.). 3. бот. Троянда, роза (Rosa L.). Хот., Сок., Кельм. *У них ко́ло ха́ти такі́ ру́жі росцви́ли!* (Малинці Хот.).

РУ́ЖА[2], -і, ж. Див. **РО́ЖА**, спец. Рожисте запалення шкіри. Кіцм., Глиб. *У неї уже́ дру́гий раз тота́ ру́жа на нозі́* (Ставчани Кіцм.).

РУЖА́НА, -и, ж. Корова червоної масті, кличка такої корови. Заг. *Ву́йно! Ваша ружа́на столочи́ла мині́ куру́дзи* (Слобідка Глиб.).

РУЖА́РНЯ, -і, ж. Парник. Кіцм. *Ти уже́ засіяла сво́ю ружа́рню?* (Малятинці Кіцм.).

РУЖИ́ЦІЯ, -і, ж. Див. **РУ́ЖА**. Вижн., Кельм. *Така́ горя́чка від то́ї ружи́ці.* (Чорногузи Вижн.)

РУ́ЖНИЙ. Див. **РІ́ЖНИЙ**, **РІ́ЗНИЙ**, **ВСЯ́КИЙ**. Стор. Глиб. *Я ви́діла ру́жні чі́чки, а́ли тако́ї – ші ніде́ ни ви́діла'м* (Снячів Стор.).

РУЖНИ́ТИСИ. Відрізнятися, різнитись. Заст., Кіцм. *Та́жи ца фу́стка ружни́тси від мо́ї* (Борівці Кіцм.)

РУЖНИ́ЦА, -і, ж. Див. **РІЖНИ́ЦЯ**, **РІЗНИ́ЦЯ**. Заст., Кіцм., Стор. *Ме́жи на́ми ма́ло ружни́ці у рока́х – два а́льбо три ро́ки* (Снячів Стор.).

РУЖО́, -а, с. Гвинтівка, зброя взагалі. Нов., Хот. *Коли́с бога́ті лю́ди ма́ли при собі ру́жжа* (Подвірне Нов.).

РУЖО́ВИЙ, **РУЖЕ́ВИЙ**. 1. Рожевий (колір). Заг. *Руже́ву фу́стку лиш ді́учинци убира́ют* (Дорошівці Заст.). 2. Ружовий синяк, бот. Чортів гриб. Вид отруйного гриба. Стор. *Ни руш, та́жи то ружо́вий синя́к* (Стара Жадова Стор.).

РУКАВ'Я́НКА, -и, ж. Вишита сорочка, сорочка з вишитими рукавами. Вижн. *Ви́шила мині́ ма́ма фа́йну рукау'я́нку, я ї вубира́ю лиш на вили́кдень до це́ркви* (Виженка Вижн.).

РУКА́ТИЙ. 1. З великими, довгими руками. Заг. *Мо́цний па́рубок, рука́тий, як йме́, то ни ско́ро ві́рвишси* (Кіцмань). 2. Злодійкуватий. Заг. *У ко́го він таки́й рука́тий уда́уси? Усьо тя́гни, де шо види́т* (Сербичани Сок.).

РУКУВА́ТИ. Швидко прямувати дорогою, стежкою. Кіцм. *Ади́, як Васи́ль руку́є до ауто́буса* (Борівці Кіцм.).

РУ́ЛА[1], -и, ж. Духовка. Глиб. Див. **РУ́РА**. *У на́ші ру́лі ни мош ніч́о пі́чи* (Слобідка Глиб.).

РУЛА[2], -и, ж. Труба. Кіцм., Стор. *По ру́лах від дзюркача́ тиче́ вода́ до фе́рми* (Берегомет Кіцм.).

РУЛИ́ТИ. Кермувати (про санчата, машину). Заст., Кіцм. *Іва́нку, сіда́й ти спире́ду на санки́, бо ти умі́їш до́бри рули́ти* (Валява Кіцм.).

РУМНІНЕ́Ц, -нцу́, ч., бот. Пуповка, пуповник. (Matricaria L.). Заст., Кіцм. *Румніне́ц поді́бний до рома́шки, лиш квіточки́ ни ма́ют пилюсто́к, як рома́шка* (Борівці Кіцм.).

РУМНЄ́НЕЦ, -нцу, ч. Рум'янець на обличчі. Заг. *Ді́учина як квітка: сама́ бі́ла, а на ли́чку румнє́нец* (Юрківці Заст.).

РУМНЄ́НОК, -нку, ч., бот. Ромашка лікарська. (Matricaria recutita) Заст., Кіцм. *З румнє́нку гарба́та ду́жи па́хни* (Біла Кіцм.).

РУМ'ЯНЕ́ЦЬ, -нцу, ч., бот. Ромашка. (Matricaria L.). Стор., Глиб. *Як у вас бага́то рум'я́нцу ко́ло ха́ти!* (Волока Глиб.).

РУМ'Я́НКА, -и, ж. Червонощока, рум'яна дівчина. Кельм. *Як ви́росла його ді́учина, така́ рум'я́нка ста́ла* (Подвір'ївка Кельм.).

РУ́МБАТИ, згруб. Плакати. Глиб. Див. **РУ́МСАТИ**. *Чо ру́мбаїш, шо ни стає́ тобі́?* (Слобідка Глиб.).

РУМИҐА́ТИ. 1. Жувати (про худобу), ремигати. Заг. *На́ша коро́ва ля́гла́ та й руми́ґає* (Нові Бросківці Стор.). 2. Знев. Постійно їсти, жувати щось. Заг. *Лише руми́ґаї той хлопчи́ско ці́лий день, де хо́ди* (Бабин Заст.).

РУ́МСАТИ, згруб. Плакати. Заг. *Як ї́ї чолові́к у а́рмію йшо́у, вона́ ду́жи ру́мсала* (Клішківці Хот.).

РУМУ́НИ, -ів. Бот. Нагідки лікарські. (Calendula officinalis L.) Стор. *Руму́нів насади́ла фист бага́то, уже́ цвиту́т котрі́с-не-котрі́с* (Ясени Стор.).

РУМУ́НКІ, -ів, мн., заст. Вид жіночого теплого взуття. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ма́ма купи́ли мині́ бу́ли руму́нкі на зи́му* (Стрілецький Кут Кіцм.).

РУ́НДЄ, -я, с. Лахміття. Заст., Кіцм. *Мині́ уже́ ни тре́ба фа́йно убира́тиси, яке́-таке́ ру́ндє, тай бу́де* (Дорошівці Заст.).

РУ́НДЗІ, -ів. Лахміття, подерті, пошарпані краї тканини. Глиб. *Попідру́буй ті ру́ндзі, бо хо́диш, як старчи́ха* (Слобідка Глиб.).

РУ́НКА, -и, ж. Вухо лопати. Кіцм., Вижн., Глиб. *Ади́, пу́кла мі́ні ру́нка у нові́м рискали́* (Мамаївці Кіцм.).

РУ́НТАТИ. 1. Ворушити щось, перевертати. Заг. *Ни варт ру́нтати дрова́ у шпа́рґаті, бо ни схо́тє горі́ти* (Борівці Кіцм.). *Бу́диш сиді́ти ко́ло шпа́рґати і ру́нтати дрова́, а́би до́бри горі́ли* (Лашківка Кіцм.). 2. Торкати, зачіпати. Заг. *Ни рунта́й цу ру́ку, бо ду́жи боли́т* (Бабин Заст.).

РУ́НТАТИСИ. Ворушитися, вертітися. Заст., Кіцм. *Ни ру́нтайси, бо пириве́рниш миску з ї́доу псо́ви* (Чернівці). *Поколиши́ дити́ну, ади́, уже ру́нтаєси* (Ставчани Кіцм.).

РУ́РА[1], -и, ж. Духовка. Див. **РУЛА**. Кіцм., Заст., Стор., Глиб. Див. **РУ́ЛА**. *Вікіну гет стару́ ру́ру, бо вже ніц ни пиче́* (Бобівці Стор.).

РУ́РА[2], -и, ж. Труба. Кіцм., Заст., Стор., Глиб. *У цу ру́ру вода́ ни підеи* (Черепківка Глиб.).

РУ́РКА, -и, ж. 1. Здрібн. від **РУ́РА**[2]. Кіцм., Заст., Стор., Глиб. Труба малого діаметру. *То́у ру́ркоу молоко́ ни потиче́ – вона́ завуска́* (Чернівці). 2. анат. Дихальне горло, бронхи. Заст., Кіцм., Хот. *Я напи́уси студе́ної води́ тай застуди́у собі ру́рку* (Дорошівці Заст.). 3. Коротка бляшана трубка, за допомогою якої роблять ковбаси. Заг. *Де ру́рка від коуба́сіву, йку я пози́чиу у Митра До́угого?* (Товтри Заст.).

РУ́СКИЙ. Русинський, український. Заг. *Коли́с за Руму́нії ни позволе́ли говори́ти по-ру́скі, а типе́ркі мо́жна по усє́кому* (Бабин заст.).

РУСТИ́. 1. Ревти. Заг. *Чого́ та коро́ва так руе́ сиго́дни?* (Ленківці Кіцм.). 2. Вити (про собак, вовків і т.ін.). Заг. *Наш пес шос ду́жи руе́* (Зелений Гай Нов.). 3. Згруб. Сильно плакати. Заг. *Чос руе́ ці́лий день та Со́ня, ни просиха́ют о́чи* (Веренчанка Заст.).

РУСТИКА́ЛЬНИЙ, заст. Селянський, громадський. Заг. *Мій ді́до ма́у гро́ші в рустика́льнім ба́нку ше за А́встрії, так вони́ і пропа́ли* (Молодія Глиб.).

РУ́ТА, -и, ж., бот. Гармала звичайна (Lus ophuyllaceae L.). Кіцм. *З ру́ти ро́бя насто́й і натира́ют ру́ки і ноги в суглобах, коли́ боля́т* (Неполоківці Кіцм.).

РУТО́ВКА, -и, ж., бот. Козлятник лікарський. (Walega afficinolis). Стор., Глиб. *Надзе́мну части́ну руто́уки тра́ба збира́ти до цві́ту, бо пото́му вона́ стає́ неприда́тною* (Великий Кучурів Стор.).

РУ́ХЛЯ, -і, ж., знев. Товста, незграбна людина. Заг. *Та ру́хля ни можи уже́ на́віть підойми́тиси* (Клішківці Хот.).

РУЧА́ЙКА, -и, ж. 1. Одиниця виміру, що дорівнює двом горсткам тіпаних конопель. Глиб., Хот. *Пря́ли за ніч жінки́ по дві руча́йки* (Пригородок Хот.). 2. Пучок очищених від терміття (пеньки) конопель, який можна навити на руку. Глиб., Сок. *С трох руча́йок ча́сом віхо́ди де́сіть па́сим* (Ломачинці Сок.).

РУЧАКИ́, -ів. Відвійки гречки. Глиб. *Запа́рь ручаки́ свини́* (Горбівці Глиб.).

РУЧИ́ЦІ[1], -иц. Один із задовбаних на кінцях переднього і заднього насадів саней, щоб підтримувати з боків кузов, дошки, драбини, або розсипчастий вантаж. Стор. *Ручи́ці підтри́мують візо́к* (Нові Бросківці Стор.).

РУЧИ́ЦІ[2], **РУЧИ́Ц**, мн. Деталь плуга, що сполучає грядінь з палицею та чепігами. Вижн. *Папра́у ручи́ці, бо повіпада́ют* (Мілієво Вижн.).

РУЧИ́ЦЯ, -і, ж. р. Ручка на кіссі. Стор., Глиб., Хот. *Ади́, я́кис замасти́у ручи́цу зимле́у* (Перебиківці Хот.).

РУ́ЧКА[1], -и, ж. Один із отворів у перегородці, через яку проходить вогонь обпалюваний посуд. Кіцм. *Ру́чка си покри́ла са́жеу* (Зеленів Кіцм.).

РУЧКА[2], -и, ж., спец. Дірка посередині верхнього каменя жорен млина. Вижн. *Я в тоту́ ру́чку ніц ни мо́жу усипати* (Замостя Вижн.).

РУША́ТИ, **РУШЄ́ТИ**. 1. Чіпати, займати. Кіцм., Заст., Глиб. *Як бу́диш руше́ти яли́чку, то усі ку́лі поперебива́їш* (Звенячин Заст.). 2. Брати що-небудь без дозволу, красти. *Хтос руша́ї на́ши сіно с по́ля* (Слобідка Глиб.).

РУШНИ́К, -а, ч., заст. 1. Жіночий головний убір. Заст., Кіцм., Глиб.

Рушником завивают жінки голову. Є прості і забирані рушники. Простий рушник є білий, а забираний – з вітканими квітками (Борівці Кіцм.).

РУШНИЧЬОК, -чка, ч. Шарф. Нов. *Міні до свят купили білий рушничьок на шию* (Подвірне Нов.).

РУШКА, -и, ж., бот. Рожа рожева. (Alcea L.) Кіцм. *У мени нима напередхаті рушки* (Мамаївці Кіцм.).

РУШТА, -ів. Залізна решітка в печі, золотник. Заг. *Ни забуть покласти рушта у шпаргаті* (Банилів Підгірний Вижн.).

РУШТЄ, -я, с., заст. Обід плити. Заст. *Почиск' рушт'є, аби си блішчило* (Дорошівці Заст.).

РЯБІНКА, -и, ж. Пижмо звичайне. (Tanacetum vulgare L.). Сок. *Міта була укрита жоутими квітками рябінки* (Білоусівка Сок.).

РЯБКА, -и, ж. Веснянкувата дівчина. Кельм. *Али та рябка таки файна!* (Іванівці Кельм.).

РЯБКИ, -ів, мн. Веснянки. Кельм. *Ади, уже твої рябки повіходили* (Іванівці Кельм.).

РЯД, -у, ч. Порядок. Заг. *Він не має ряду ні у чім* (Стара Жадова Стор.).

РЯНДЯ, -я, с. Старий одяг. Див. **РУНДЄ** *Ходит баба у такім ряндi, ніби ни майе шо убрати* (Зеленів Кіцм.).

РЯСИЦЯ, -і, ж. Болото, заросле ряскою. Кельм. *У нас ни стау, а сама рясиця* (Перебиківці Кельм.).

РЯСНУВАТИ. Викидати цвіт (про кукурудзу). Заст. *Цего року скоро зачєли ряснувати курудзи* (Кадубівці Заст.).

РЯПА, -и, ж. Бруд, що вкриває спітніле, довго не мите тіло. Хот. Див. **РАПА**, **РІПИЦА**. *Такий брудний, шо можна сукати ряпу* (Рукшин Хот.).

С

СА[1], незм. Препозитивна і постпозитивна дієслівна частка, відповідає постфіксові -ся. Хот., Кельм., Сок. *Чьо са вітріщив, як баран на нові ворота?* (Грозинці Хот.). *Агі на теби, як са спудила!* (Ленківці Кельм.). *Ще той са ни вродив, шоб усім догодив* (Білоусівка Сок.). Див. **СИ**, **СІ**.

СА[2], займ. Форма ж.р. вказівного займенника **СЕЙ**. Хот., Кельм., Сок. *Гай ідіт до сеї пані. Са пані добра* (Недобоївці Хот.). *Са плита дужи кури, бо нима до неї всіх камфорок* (Братанівка Кельм.).

САБАНИТИСИ, знев. Підніматися, лізти вгору. Кіцм., Глиб. *Якого лиха сабанисси так вісоко, хочіш упасти?* (Хлівище Кіцм.). *Ни сабаньси на браму, бо йду бити!* (Слобідка Глиб.). Див. **ЦАБАНИТИ**.

САБАНТУЙ, -я, ч. Святкове гуляння з випивкою. Заг. *На Восьме Марта ми робили нивиликий сабантуй* (Ярівка Хот.)

САБАШ, -а, ч., заст. 1. Тур танцю. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Моя дівка усі сабаші гуляла* (Горбівці Глиб.). *Ще два сабаші погуляймо і йдем додому* (Чорнівка Нов.). 2. Швидкий танець. Заст., Кіцм., Стор. *А він кличи мине у даниц. Відгуляли сабаш такий довгий, що ужем ни могла* (Новосілка Кіцм.). 3. Урочистий танок. Кіцм. *На храму сабаш розводи калфа* (Брусниця Кіцм.). 4. Танок на замовлення. Глиб. *За сабаш траба заплатити гроші* (Кам'янка Глиб.). ***Давати на сабаш**. Платно замовляти мелодію до танцю. Заст., Кіцм. ***Давати/платити за сабаш**. Платити після танцю за спеціально замовлену мелодію чи вдале оркестрове виконання. Заст. *Як мині файно грают на вісілю, то я даю на сабаш* (Дорошівці Заст.).

САБАШІ́ВКА[1], -и, ж. Горілка. Кіцм. *Колис найліпша була горівка сабашівка, то вісілє ни вісілє, як сабашівки на нім ни було* (Новосілка Кіцм.).

САБАШІ́ВКА[2], -и, ж. Головний убір, який використовували євреї під час **САБАШУ**. Заст.

САБЛУ́КА, -и, ж. Дика яблуня і кислиця. Кельм. *На саблуках яблунка вися аж до зими* (Новоселиця Кельм.).

САБУР, -у, ч. бот. Алое деревовидне (Aloe arborescens mill). Стор. *Свіже листі сабуру та сік з нього використовуюоси при опіках, наривах, лишаях і при туберкульозі* (Великий Кучурів Стор.).

САГА́, -и, ж. 1. Грязюка (після дощу). Кіцм. *Надворі така сага, шо мало ни по коліна* (Хлівище Кіцм.). 2. Болотиста місцевість поблизу річки, ставка. Заст. *Чоловіки пішли у сагу та й наловили багато риби* (Дорошівці Заст.).

САГА́Н[1], -а, ч. Глибока тарілка. Заст., Хот. *Вилики сагани добрі лиш для борщу і для студинцу* (Ярівка Хот.).

САГА́Н[2], -а́, ч. Кремезний, високого росту чоловік. Стор. *Той саган як заходи до хати, то аж головов у одвірок зачіпаї* (Стара Жадова Стор.).

САГА́НИК, -а, ч., **САГА́НЧИК**, -а. Зм. до **САГА́Н**. Заст., Хот. *Росклади на столі сагáники, будим зараз обідати* (Добринівці Заст.).

САГА́НИТИ, знев. Пити. Кіцм. *Саганит тої горіуки биз ряду, а вітак ни можи дудому дійти* (Хлівище Кіцм.).

СА́ДЖА, **СА́ДЖЯ**. Сажа. Кельм. *У комині уже зібралоси багато саджі* (Новоселиця Кельм.).

САДЖА́ТА, -и, ж. Стріла. *Ми пригнулиси, а то лиш саджута свешшут* (Турятка Глиб.). ***Побігла як саджата** – швидко помчалась.

СА́ДЖІВКА, **СА́ЖІВКА**, -и, ж. Сажалка. Кельм., Нов. *У ці саджівці колопні можна мочити* (Козиряни Кельм.). *У вограті була файна саджівка, а типер і замулило* (Чорнівка Нов.).

САДЖІТА́ТИ. Колоти, шпичати. Глиб. *Так мине саджітаї в уха* (Турятка Глиб.).

САДИ́ТИ, згруб. 1. Пити. Заст., Кіцм. *Доста вже садити тої горівкі* (Дорошівці Заст.). 2. Нести. Кіцм. *Вона садит такий міх буряну, шо аж мині страшно* (Хлівище Кіцм.). 3. перен. Бити. Глиб. *Ни сади хлопца в голуву, бо то шкоди* (Кам'янка Глиб.). 4. згруб. Пхатися, пертися. Заст. *Куди садиш, як сліпий?* (Прилипче Заст.). 5. згруб. Стелитися (про дим). Заст., Кіцм. *Дим садит такий, шо но* (Звенячин Заст.).

САДОВЕ́НА, -и, ж. Плоди садових дерев; фрукти. Глиб. *Сего року у кожного є садовена* (Турятка Глиб.).

СА́ЖА, -і, ж., перен. Головня на кукурудзі. Кіцм., Кельм., Хот. *На мої пайці так багато сажі на кукурудзах* (Клішківці Хот.).

СА́ЖАНКА, -и, ж. Цибуля, яку весною висаджують у ґрунт. Сок. *Шос сажанка рідко зійшла в мени сего року* (Сокиряни). *Се цибуля – сіянка, а се – сажанка* (Рідківці Стор).

СА́ЖЕНЦІ, -ів, мн. Насінні пагони цибулі. Стор. *На городі дозріли саженці на цибулі* (Банилів-Підгірний Стор.).

СА́ЖЕНЬ, **СА́ЖИНЬ**, **СА́ЖІНЬ**, -я, ч. Давня лінійна міра (дорівнює 3 аршинам або 2,134 м). Заст., Нов., Сок. *Третина – се сорок квадратних саженей* (Василівці Сок.). *Ліс кладут у сажні* (Романківці Сок.). *Моя кирниця маї сім сажнів глібини* (Ширівці Хот.).

СА́ЖИНЬ, -жня, ч. Див. **СА́ЖЕНЬ**.

СА́ЖІВКА, -и, ж. 1. Невелике штучне водоймище для розведення риби. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот. *Я собі*

вікопав сажівку та й буду мати свою рибу (Дорошівці Заст.). 2. Викопана яма з водою (копанка) неподалік від хати. Глиб. *У мої сажівці мош було сорочки прати* (Слобідка Глиб.). 3. Невеликий викопаний ставок. Глиб., Нов. *Гони качки до сажівки, най там субі самі будут* (Михайлівка Глиб.). *У діда є сажівка в городі* (Білівці Нов.).

САЖІНЬ, -жня, ч. Див. **САЖЕНЬ**.

САКЕЗ, -у. Див. **САКИЗ**.

САКИЗ, **САКЕЗ**, **САКІЗ**, -у, ч. 1. тк. Фабричні білі нитки для ткання. Нов., Кельм. *Полотно, роблени на сакизі, файне* (Новоселиця Кельм.). 2. Ірисові нитки. Кельм. *Сакіз продавали на папуші* (Лукачівка Кельм.).

САКІЗ, -у, ч. Див. **САКИЗ**.

САКІЗОВИЙ. Зроблений із сакизу (див. **САКИЗ**). Нов., Кельм. *Мама дала нам сакізове полотно на рушники* (Білівці Нов.). *Пошила три грибінних і дві сакізових сорочки* (Кельменці).

САКРАМЕНСКИЙ, **САКРАМІНСКИЙ**, лайл. 1. Заклятий. Заст., Стор. *Сакрамінска твоя була, я кіко маю ззідатиси (си гризти) з тобов?* (Кучурів Стор.). 2. Ненажерливий. *Сакрамінска жінка – вічно ї усего мало* (Прилипче Заст.).

САКРАМІНСКИЙ. Див. **САКРАМЕНСКИЙ**.

САЛА, -и, ж., заст. 1. Зал. Кіцм., Вижн., Глиб. *Як файно вімалювали салю в клубі* (Валява Кіцм.). *Даниц маї бути у салі, бо дощ* (Горівці Глиб.). 2. Кімната. Заст. *Там у другі салі він пирибравси і став царем* (Веренчанка Заст.).

САЛАГОРИ, -ів, мн. Колективне відкидання снігу. Заст. *Такі сніги віпали цего року, що вже всі були на салагорах* (Брідок Заст).

САЛАМАХА, -и, ж., кул., заст. Заг. 1. Приправа з товченого часнику і розсолу. Глиб., Кельм. *Смашно поїв бохアньців з саламахою* (Новоселиця). 2. кул. Приправа з потовченого часнику з сіллю та олією. Заст., Хот. *У мени молоденька картофля а саламаха – то перша їда* (Долиняни Хот.). 3. Часник, товчений з сіллю. Глиб. *Мой, до губів натовчи саламахи* (Кам'янка Глиб.). 4. перен. Переварена чи розварена їжа. Кіцм. *Це ни юшка, а саламаха* (Киселів Кіцм.). ***Зробити саламаху** (перен.). Заг. Розправитися з кимось, покарати когось. *Як ни буди слухати, то зроблю з него саламаху* (Ставчани Кіцм.).

САЛАМУРА, -и, ж. 1. Ропа, розсіл. Глиб. *Огирки вібрала в буркане, а в гілетці сама саламура* (Турятка Глиб.). 2. Осад з олії. Заст. *У склєнці лишиласи сама саламура* (Дорошівці Заст.).

САЛАТА, -и, ж., кул. Те саме, що салат (холодна страва з дрібно нарізаних сирих або варених овочів). Кіцм., Нов. *Зроби салату з парадайок* (Валява Кіцм.). *Будиш робити і хорохуву салату тожи?* (Рідківці Нов.).

САЛАТУРА, -и, ж. 1. Солончаковий ґрунт. Хот., Кельм., Сок. *Тут на долині нічо ни приймаїси, бо салатура* (Долиняни Хот.). *На салатурі лиш трава й росте* (Козиряни Кельм.). 2. Неродючий грунт. *У мени ни земля, а салатура йкас* (Романківці Сок.).

САЛАФАН, -а, ч. Целофан. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Загорни квітки у салафан* (Юрківці Заст.).

САЛАФАНОВИЙ. Прикм. до **САЛАФАН**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Мука у салафанових мішечках продаєси* (Юрківці Заст.).

САЛБА, -и, ж. 1. Монета, яку нанизували на намисто. Заст., Стор. *На моїм мамисті є багато салб* (Снячів Стор., Дорошівці Заст.). 2. Намисто з монет (золотих чи будь-яких металевих). Глиб., Нов. *Дзюркаїт тов салбов, як вівця*

(Черепківці Глиб.). *Колис ґівки на шиї са́лбу носили* (Кам'янка Глиб.).

САЛБИ́, -ів, мн. Вид жіночої прикраси з дорогих металевих монет, нашитих на полотні. Кіцм., Стор., Хот. *То колис будь-котра ґівка салбів ни мала, лиш мали багачьки* (Рідківці Нов.). *Салби вбирали лиш на виликі свята* (Чорнівка Нов.). *Типер салби ни нося* (Снячів Стор.).

СА́ЛБОЧКА, -и, ж. Зм. до **СА́ЛБА**.

САЛІТА́РИК, -а, ч. Див. **САЛТА́РЬ**. Шухляда в столі. Вижн. *Покладь гроші на салітарик* (Карапчів Вижн.).

САЛКИ́М, -у, ч., бот. Акація (Robinia pseudacacia L.). Глиб. *Вже цвитут салкими* (Турятка Глиб.).

САЛКИ́МОВИЙ. Прикм. до **САЛКИ́М**. Глиб. *Салкимовий чай помагаї від кашлю* (Турятка Глиб.).

САЛНИ́К, -а, ч. Внутрішнє сало у свині (те саме, що здір). Заг. *Салник ми пиритоп'юїм та й маїм чим мастити* (Дорошівці Заст.).

СА́ЛО, -а, с. Смалець (перетоплене сало). Заг. *Я тобі дам і слоїк сала, і кавалок солонини* (Вікно Заст.).

САЛТА́РЬ, -я, ч. Шухляда. Глиб. *Ни можу найти тот карнет у салтарі* (Турятка Глиб.).

САЛТЕ́ВА, -и, ж. Матрац. Глиб. *Траба другої салтеви на цу постиль* (Турятка Глиб.).

САЛТІСО́Н, САЛЦІСО́Н, САЛЦИСО́Н, -у. Сальтисон. Кельм., Хот., Сок. *Я дужи люб'ю сальтісон* (Кельменці).

СА́ЛЯ, -і, ж. Те саме, що **СА́ЛА**. Стор. *Повна саля народу* (Ясени Стор.).

СА́ЛЬВА, -и, ж. Салют пострілами. Заст. *Коло потоку дали сальву* (Прилипче Заст.).

САЛЬЦІСО́Н, -у, ч. Сальтисон (очищений, промитий і проварений свинячий шлунок, начинений шматочками м'яса, печінки і т.п.). Глиб. *А сальцісон вам робити?* (Слобідка Глиб.).

СА́МА, -и, ж. Авторитет, шана. *В нех віра дужи у самі* (Турятка Глиб.). ***Мати в самі**. Поважати. Глиб. *В школі його мают у самі* (Глибока). ***Брати саму**. Бути уважним. *Бери саму, де ходиш* (Слобідка. Глиб.).

САМАНА́ТИ. Бути схожим на когось (комусь). Заг. *Він моц саманаї на свого неня* (Нові Драчинці Кіцм.). *Ти дужи саманаїш на одну ґівчіну* (Михайлівка Глиб.). *Ти увес ненькови саманаїш* (Грозинці Хот.).

САМИ́Й, -а, -е, -і, частка. Лише, тільки. Кіцм., Глиб. *Пий саме молоко, як ни хоч нічо більш* (Михайлівка Глиб.). *У мени цвитут самі чирвоні тульпи* (Брусниця Кіцм.). ***Ни сама**. Вагітна. Глиб. *Відий ваша нивісточка ни сама, бо так шос поширшала у крижах* (Горбівці Глиб.).

САМБУ́К, -у, ч., бот. Бузина чорна (Sambucus nigru). *Ягоди самбуку суша в печи* (Великий Кучурів Стор.).

САМИ́НЦА, САМУ́НЦА, -и, ж. Порода. Глиб. *Корова наша доброї саминци* (Турятка Глиб.).

САМИ́Т (САМІ́Т), -у, ч. Оксамит. Нов. *Я хочу, би ковдря була обшита самітом* (Чорнівка Нов.).

СА́МО, БРА́ТИ СА́МО. 1. Звертати увагу, помічати. Нов. *Я шос ни дужи брала само на неї, можи типер би й ни пізнала ї* (Рідківці Нов.). *Я шос ни взєла само, чим укрита хата* (Припруття Нов.) 2. Мати за звичку. Нов. *Малий узєв само читати пирид сном* (Чорнівка Нов.).

САМОБРА́ЙКА, -и, ж. Лезо. Кельм. *Дививи, ни врубайси, бо самобрайка дужи гостра* (Лукачівка Кельм.).

САМОВ'Я́З, -а, ч. Галстук (будь-який). Нов., Хот. *Парубок купив собі самов'яз* (Білівці Нов.). *Куди такому старому самов'яз?!* (Долиняни Хот.).

САМОКА́ТКА, -и, ж., заст. Велосипед. Нов., Хот. *Вуйко лишив самокатку, а сам пішов до мами* (Недобоївці Хот.).

САМОЛЬО́Т, -а, ч. Літак. Глиб., Кельм., Хот., Сок. *Самольотом набагато скоріші доберешси, чим поїздом* (Подвір'ївка Кельм.).

САМОРІ́ДНИЙ. Зроблений з грубого полотна. Кельм. *Саморідна сорочка довго носица* (Братанівка Кельм.).

САМОСВО́Я, -ї, ж. Сорочка з домотканого полотна. Стор. *Маю одну сорочку куплену, решта – самосвої* (Бросківці Стор.).

САМО́СТЯННИЙ. Минулорічний, такий, що виріс сам; самосів (про часник, цибулю). Хот. *У нас в городі зійшов дужи файний самостянний часнок* (Ярівка Хот.).

САМОТА́ШКА, -і, ж. Вид саней. Хот. *Я до млина самоташков відвезла* (Грозинці Хот.).

САМОТЕ́ЧИЙ, **САМОТЕ́ЧІЙ**, знев. Навіжений, дурний. Кіцм., Хот. *Ти з ним не зачіпайси, бо він самотечій* (Хлівише Кіцм.). *Ади, той самотечий шо роби* (Долиняни Хот.).

САМОТІ́ЧКА, -и, ж. Див. **САМОТО́КА**, заст. пристрій для змотування ниток (міток) на клубки Нов., Кельм., Хот. *Вона сночи взєла в мени самотічку* (Біловці Нов.). *Самотічка маї штири стрибки, на які ростягуїси мішок* (Владична Хот.).

САМОТО́КА, -и, ж., заст. Пристрій для змотування ниток у мітки, на клубки. Заг. *Помасти самотоку воливоу, най ни скрипит так* (Прилипче Заст.). *Баба сиділа на бамбетли і змотувала нитки на самотоци* (Кисилів Кіцм.). *Мітки на клубки мотаїмо на самотоці* (Долиняни Хот.). *Самотокоу скручуют прєжу у мітки* (Михайлівка Глиб.).

САМОТО́ХА, -и, ж. Паніка. *В черезі зробилася самотоха* (Садгора).

САМОХІ́ТЬ, незм. Одразу. Кіцм. *Треба було самохіть палиц обмотати, би кров ни йшла* (Брусниця Кіцм.).

САМОХО́ДКА, -и, ж. Велосипед. Хот. *Біля клубу стояло багато самоходок* (Недобоївці Хот.).

САМПЕРЕ́Д, **САМПИРЕ́Д**, незм. Насамперед, спочатку. Хот. *Молода самперед вінок з барвінку убираї, а тоді восковий* (Недобоївці Хот.). *Самперед траба садити мандабурку, а пізніщчі кукурузи* (Ярівка Хот.).

САМСО́Н, -у, ч., бот. Нагідки (Calendula L.). Стор. *Лішаї лічут соком з листя самсону* (Ясени Стор.).

САМУВА́ТИ. Жити одиноким, самотнім. Глиб. *Як моя жінка вмерла, то я цалий рік самував з гітми* (Кам'янка Глиб.).

САНАТУ́РА, -и, ж. Трясовина. Хот. *У санатури вічно всьо топит і застрягаї* (Атаки Хот.).

САНДАЛЄ́ТА, -лет, мн., зм. від **САНДА́ЛИ**. Босоніжки. Глиб. *Кіца Маркова купила собі лакові сандалєта* (Кам'янка Глиб.).

САНДА́ЛИ, **САНДА́ЛІ**, -лів, мн. 1. Жіночі туфлі на низькому каблуці. Заст., Кіцм. *Жінки нося сандали* (Вовчинець Заст.). 2. Босоніжки. Глиб. *Люб'ю сандалі на опцасах* (Чорнівка Глиб.).

САНІ́ВОРИ, мн. Сани, що складаються з двох пар саней, з'єднаних між собою з метою перевезення великого вантажу. *Як віпади файний сніг, то вуйко привезе нам одні санівори дров* (Брідок Заст.).

САНІТЕ́Т, -а, ч., заст. Лікар. Заст., Кіцм. (у мові старшого покоління). *Я ше памнітаю, який то добрий був у нас колис санітет* (Шипинці Кіцм.).

САНІТЕ́ТКА, **САНІТИ́ТКА**, **САНІТА́ТКА**, -и, ж., заст. Медпрацівниця (лікарка, медсестра). Заст., Кіцм. *Озми у санітетки пігулок* (Юрківці Заст.).

СА́НКА, -і, ж. Полозок. Глиб. *Ца са́нка май гла́тка, тому́ май ле́хко і́ди по снігови* (Слобідка Глиб.).

САНТІ́М, -а, ч. Сантиметр. Кельм., Сок. *Ла́тя пови́но бу́ти на шти́ри санті́ми і ни гру́бши* (Новоселиця).

СА́ПАЛНИК, -а, ч. Той, хто сапою підпушує ґрунт, виполює бур'ян. Заст., Кіцм., Кельм. *Я найму́ пару са́пальникіу та й вони́ помо́жут віса-пати бураки́* (Дорошівці Заст.).

СА́ПАНЄ, -я, с. Див. **СА́ПАНЯ**. Сезон сапання. Вижн., Кіцм. *Пе́рши са́панє пройшло́ биз дощу́* (Борівці Кіцм.).

СА́ПАНКА, -и, ж., збірн. Час і процес сапання. Хот. *Мой, ві́востри сапи́, бо ско́ро са́панка зачіна́їси* (Клішківці Хот.).

СА́ПАНЯ, -я, зб. Час (сезон) обробітку просапаних культур. Кіцм., Глиб., Хот., Кельм. *У са́пані дни́на до́вша, як у жнива́* (Ленківці Кельм.).

САПИ́ВНО, -а, с. Держак сапи, сапилно. Кіцм., Стор., Нов. *Йду́ до сусі́да, аби́ дру́ги сапи́вно заби́в, бо се вломало́си* (Кисилів Кіцм.).

СА́ПИСКО, -а, с. Те саме, що **САПИ́ВНО**. Кельм. *Ади́, сапи́ско зло-ма́лоса* (Ленківці Кельм.).

СА́ПІВНО, -а, с. Те саме, що **САПИ́ВНО**. Заст., Стор. *Мині́ зроби́ли у штільмаха́рни фа́йни са́півно* (Дорошівці Заст.).

САПОГИ́, мн. Чоботи. Глиб., Нов., Кельм., Сок. *За те, що отлічно я вчи́вси, то дістав матер'ял на костю́м і сапоги́* (Глибока).

САПО́ЖНІК, -а, ч. Швець. Глиб., Нов., Кельм., Сок. *Мині́ тра́ба зайти́ в майсте́рню до сапо́жніка* (Недобоївці Хот.).

САПО́ЖОК, -жка, ч. Чобіт. Глиб., Нов., Кельм., Сок. *Типе́р сапо́жки на платфо́рмі но́ся* (Подвір'ївка Кельм.). *У ме́ни пірва́вси оден сапо́жок* (Романківці Сок.).

САПО́ШКИ, -ів, мн. Жіночі чоботи. Глиб., Нов., Кельм., Сок. *Коли́с убира́ли сапо́шки у свєто* (Біловці Нов.).

САРА́КА, -и, сп. Бідолаха, нещасна людина. Заг. *Сара́ка цей хло́пиц, лиши́вси сироту́* (Лукачівка Кельм.). *Сара́ка та Кі́ца: му́чиласи з чоловіком, а типе́р пла́чі від зе́тя* (Кам'янка Глиб.). *Сара́ка Марі́чка, так біду́вала, за́ків гі́ти віросли* (Горівці Глиб.). *Ле́дви хо́дит сара́ка* (Валява Кіцм.).

САРА́КИЙ. Прикм. від **САРА́КА**. Бідолашний. Заг. *Він сара́кий лиши́вси оде́н* (Нові Драчинці Кіцм.).

САРА́КУ, незм., сп. Те саме, що **САРА́КА**. Заг. *Ни відгане́й його́ від ха́ти, він і так сара́ку* (про собаку) (Новоселиця). *Шо він сара́ку бу́ди биз ма́ми роби́ти?* (Великий Кучурів Стор.). *Він сара́ку зна́ї шо то сла́-бість* (Брусниця Кіцм.).

САРДА́К, -а, ч., заст. 1. Рід теплого верхнього жіночого та чоловічого одягу з грубого домотканного сукна. Заг. *Гі́тько би узя́в це́го пса: ухопи́у зуба́ми за сарда́к і пірва́у* (Михайлівка Глиб.). *Ніхто́ типе́р у си́лі в сардака́х ни хо́ди, лю́ди ма́нтлі ма́ют* (Горбівці Глиб.). *Я ви́діла сарда́к у музе́ї* (Валява Кіцм.). 2. Верхній святковий одяг з домотканого сукна, оздоблений різнокольоровими шнурками чи вишивкою. Заг. *Я як віддава́ласи, то ма́ла лиш оде́н сарда́к і то ма́мин* (Карапчів Вижн.). *Сарда́к ма́ла піханий, з ві́шивков* (Горбівці Глиб.). *Пішо́в би я гопака́, та ни ма́ю сардака́* (Долиняни Хот.). 3. Верхній одяг (куртка) з домотканого сукна без рукавів з вовняним начосом. Заст., Стор. *Сардаки́ коли́с носи́ли у свєта, а типе́р пастухи́ но́ся* (Брідок Заст.). 4. перен., знев. Заг. Пальто. *Биру́ цей свій сарда́к та й іду́ гет* (Брусниця Кіцм.).

САРДАЧИ́НА, -и, ж., заст. Зменш. до **САРДА́К**. Заг. *Ти в ма́мки ходи́ла в си́ві сардачи́ні, в нас бу́диш ходи́ти в си́ві кармази́ні* (Василів Заст.). *Ни ма́ла гро́ший на́віть на сяку́-таку́ сардачину* (Козиряни Кельм.).

САРДАЧО́К, -чка, ч., заст. Зменш.-пестл. до **САРДА́К**. Заг. *Усьо́ ма́ї наш мали́й, на́вік сардачо́к* (Юрківці Заст.).

СА́РЖА, -і, ж. Старшина, старший (на роботі чи у війську). Глиб. *У вас усі хо́чут са́ржов бу́ти, а робо́ти ніхто́ ни хо́чі* (Слобідка Глиб.).

САРІ́ЙКА (САРІ́КА), -и, ж., заст. Вид верхнього (переважно робочого) одягу з домотканого сукна (типу свита, куртка). Нов., Хот., Кельм., Сок. *Коли́с па́літ ніхто́ ни носи́в, а носи́ли сардаки́, сарі́йки* (Ярівка Хот.). *Сарі́йку убира́ли в по́ли на бураки́* (Василівці Сок.).

САРІ́КА, -и, ж., заст. Те саме, що **САРІ́ЙКА**. Хот., Сок. *Чоловіки́ сарі́ку підпирі́зуют* (Ломачинці Сок.). *Сарі́ка ма́ла воротні́к мале́нький, була́ рі́мна і ви́шита шнурка́ми* (Грозинці Хот.).

САРАЧІ́Я, -ї, ж. Бідність. Заст., Кіцм., Глиб. *Давно́ була́ сарачі́я, а типе́р лиш би жи́ти* (Турятка Глиб.). *Біда́-сарачі́я, та ни зна́ти чі́я* (Киселів Кіцм.).

САРАЧЯ́, САРАЧЄ́, -ати, с. Зм. форма від **САРА́КА**. “Бідолашне дитя”. Заг. *Сарачє́ моє́, як напла́калоси* (Слобідка Глиб.).

САРАЧЯ́ТКО, **САРАЧЄ́ТКО**, -тка, с. Зменш.-пестл. форма від **САРА́КА**. Заг. *Сарачє́тко ма́мине, лиши́ли дити́ну* (Грозинці Хот.). *Ма́мине дитє́тко, моє́ сарачє́тко* (Борівці Кіцм.).

СА́ХАРЬ, -ю(у), ч. Цукор. Кіцм., Хот. *Усі́м да́ли тало́ни на са́харь* (Чепоноси Хот.). *Ма́ли то́го ро́ку по сім ко́рців пшини́ці і по ко́рцеви са́хару* (Южинець Кіцм.).

СА́ХАРНИЙ. Цукровий. Кіцм., Стор., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ми пращува́ли сиго́нни са́харний бура́к* (Ярівка Хот.). *Він уже́ ро́би на са́харнім заво́ді* (Чорнівка Нов.). *Гру́шки є са́харні, ду́лі, ди́чки, пришче́пи* (Ставчани Кіцм.).

САЧЕВИ́ЦА, -і.

САЧЬ, -і, ж. Гноївка.

САЧО́К, **САЧЬО́К**, -а, ч. заст. 1. Жіноче півпальто вільного крою. Кельм., Хот. *Вши́ла мині́ ву́йна сачьо́к, а́ли з ду́жи гру́бого сукна́* (Атаки Хот.). 2. Жіночий шерстяний жакет на підкладці. Кельм., Хот. *Цей сачьо́к ше мо́я Га́ня носи́ла, та ти ж ма́ла ви́гіти* (Недобоївці Хот.). *Убира́й сачьо́к, бо вже студино́* (Подвір’ївка Кельм.). 3. Шита або плетена кофта поверх спідниці. Хот. *Сачо́к ши́ли з любо́ї я́сної мате́рії або́ в’яза́ли з шерстє́них ниток* (Чепоноси Хот.).

САША́, -і, ж. Шосе. Кельм. *В на́шуму силі́ вже то́жи сашу́ покла́ли* (Новоселиця Кельм.).

САШО́Н, -а, -и, -ів, заст. Вид чоловічого та жіночого зимового взуття з сукна. Хот. *Сашо́ни ни ду́жи те́плі, але́ віго́дні на носі́ні* (Недобоївці Хот.).

СВА́БСЬКИЙ, **СВА́БШКИЙ**. 1. Виготовлений з фабричного білого полотна. Хот., Кельм. *Зять купи́в та́тови сва́бську соро́чку* (Кельменці). 2. **СВА́БСЬКЕ**. Біле тонке домоткане полотно. Хот., Сок. *Стано́к ши́ли з сва́бшкого полотна́, а пі́дтичку – з згрі́бного* (Василівні Сок.).

СВА́БШЧИНА, -и, ж. Фабричне біле полотно. Кельм. *Со́дні я набра́ла сва́бшчини на пі́шивки́* (Братьянівка Кельм.). *Те́та ши́ют фіра́нки з бі́лої сва́бшчини* (Вартиківці Кельм.).

СВА́ДЬБА, **СВА́ТЬБА**, -и, ж. Весілля. Хот., Кельм., Сок. *У ме́ни ско́ро вже сва́дьба* (Недобоївці Хот.). *Ма́ю йти в ниді́лю на сва́дьбу до свої́ сестри́* (Сербичани Сок.).

СВА́РКА, -и, ж., бот. Фіалка запашна (Vida odorata L.). Кіцм. *Ни ниси́ то́ї сва́рки до ха́ти, бо бу́димо свари́тися* (Хлівище Кіцм.).

СВА́РНИК, -а, ч. Польові квіти, що цвітуть голубим цвітом. Кіцм.

СВА́ТО, -а, с. Свято. Нов., Кельм. *Ско́ро у нас бу́ди сва́то* (Біловці Нов.).

СВАТО́ШНИЙ. Святковий. Кельм. *На́шос убра́ла цу свато́шну суке́нку?* (Новоселиця Кельм.).

СВАШКУВА́ТИ 1. Бути свашкою на весіллі. Хот. *Мо́я мату́ша ду́жи фа́йно свашку́ї* (Грозинці Хот.). 2. Співати спеціальних весільних пісень. Хот. *Як Ма́руся віддава́лася, то на сва́дьбі ду́жи фа́йно свашкува́ли* (Долиняни Хот.).

СВЕ́ДИР, -дра, ч. (див. **ШВЕ́ДИР**). Кофта ручної роботи з шерстяних ниток. Вижн., Хот. *Як бу́лам мало́у, то ни ма́лам ні одно́го све́дра* (Луківці Вижн.).

СВЕ́КЛА. -и, ж., бот. 1. Червоний столовий буряк (Beta vulgaris L.). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Покла́ла гря́тку све́кли, би бу́ло уліті до бурщю́* (Брусниця Кіцм.). *У борщ обов'язко́во кри́шут све́клу* (Банилів-Підгірний Стор.). 2. Кормовий буряк. Вижн., Глиб. *Свиний гуду́ют бурачи́нєм, све́клоу, моркови́нєм і барабули́нєм* (Чорногузи Вижн.). *Я прине́сла свиня́м све́кли* (Берегомет Вижн.).

СВЕРБИ́ВУСКА, **СВЕРБИ́УСКА**, -и, ж. бот. Шипшина собача (Rosa canina L.). Вижн. *Гі́вка єк си віддає́, то гада́ї, їло в зо́лото вбира́їси, а вна ни зна́ї, що кладе́ го́лову у сверби́вуску* (Банилів Вижн.).

СВЕРБИ́ГУЗКА, -и, ж. 1. бот. Рід багаторічних трав'янистих рослин родини хрестоцвітих, листки яких вживають у їжу (Bunias L.). Вижн. 2. Те саме, що **СВЕРБИ́ВУСКА**. Вижн.

СВЕРБИ́УС (Див. **СВЕРБИ́ВУСКА**), -у, ч., бот. Шипшина. Глиб., Кельм., Заст., Кіцм. *Вар із свербиусу до́бри пити слаби́м на пічі́нку* (Михайлівка Глиб.).

СВЕРБИ́УСКА, -и, ж. Те саме, що **СВЕРБИ́ВУСКА**.

СВЕ́РДЕЛЬ, **СВЕ́РДИЛЬ**, **СВЕ́РДІЛ**, -я, ч. Свердел. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Кельм., Сок. *У ме́ни све́рдель був грубе́льший* (Василівці Сок.).

СВЕ́РДИЛЬ. Див. **СВЕ́РДЕЛЬ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Кельм., Сок. *Си́нку, принеси́ від ву́йка све́рдиль* (Ошихліби Кіцм.).

СВЕ́РДІЛ, **СВЕ́РДІВ**. Див. **СВЕ́РДЕЛЬ**. Заст., Кіцм., Вижн. *Цей све́рділ до́брий до де́рева* (Старі Драчинці Кіцм.). *Я ма́ю о́стрий све́рдів* (Мигове Вижн.).

СВЕ́РЛИК. -а, ч. Зменш.-пестл. від **СВЕ́РДЕЛЬ**. Заст., Кіцм., Нов. *Ве́ртя у нас све́рликом* (Голубівка Нов.). *Биз све́рлика ніє́ку ди́рку ни просве́рлити* (Киселів Кіцм.).

СВЄТ, -а, ч. Електрика. Хот., Сок., Кельм. *Нам тра́ба свєт провисти́ в по́гріб* (Подвір'ївка Кельм.).

СВЄ́ТО, -а, с. Свято. Заст., Кіцм. *Ни роби́, бо сиго́дни свє́то* (Неполоківці Кіцм.).

СВИДА́, -и, ж. Час збирання неперестиглого жита. Сок. *Жи́то росте́, цвите́, відцви́ло, виповнє́єца, здрії. Як ви́жнеш у свиду́, то жито файни, важке́, а перести́гле легке́* (Коболчин Сок.).

СВИ́ДИР, -дра, ч. Те саме, що **СВЕ́ДИР**. Заст., Вижн., Нов. *Та́то купи́в мині́ сви́дир на ґу́дзиках* (Чорнівка Нов.).

СВИДОВИ́Й. Не перестиглий, трохи недозрілий (про зерно). Заст., Сок. *Пшини́ца сама́ до́бра, свидова́* (Вітрянка Сок.). *Із свидово́го жи́та хліб смачні́ший* (Волошкове Сок.).

СВИДУВА́ТИЙ. Недостиглий, зеленуватий. Заст. *Як жито свидува́те ві́жати, то всиха́ї, тра́ба день-два зачі́кати* (Юрківіці Заст.).

СВИ́НКА[1], -і, ж. 1. М'яч. Заст., Глиб. *Василь забив свинку у ворота* (Вікно Заст.). 2. Гольник. Нов. *Ни лишай голку, тяшко забити ї у свинку?* (Чорнівка Нов.). ***Бити свинкі.** Рід гри (загнати м'яч у ямку). Глиб. *Ходім бити свинкі* (Черенківці Глиб.).

СВИ́НКА[2], -и, ж. Мед.

СВИ́НСКИЙ. Прикметник до **СВИНЯ**. Заг. *Я ни їм свинского мнєса* (Кіцмань).

СВИНУВА́ТИЙ. Той, хто чинить по-свинськи. Заст., Кіцм., Хот. *То є свинуватий чоловік* (Дарабани Хот.).

СВИНУ́ШНИК, -а, ч., рідк. Свинарник. Хот. *У колхозі построїли новий свинушник* (Атаки Хот.).

СВИНЧА́, -ати, с. Порося. Хот. *Дужи стали чось дорогі свинчата* (Атаки Хот.).

СВИНЧА́ТКО, -а, с. Поросятко. Нов. *Купилам собі двоє мацьоньких свинчаток* (Зелений Гай Нов.).

СВИНЮ́Х, -а, ч. Свинар. Кіцм. *Ни хочиш учитиси, то підиш у свинюхи* (Берегомет Кіцм.).

СВИРБЕ́УС, -у, ч. бот. Те саме, що **СВЕРБИ́УС**. Глиб. *Кіла свирбеусу – дванаціть копійок* (Турятка Глиб.).

СВИ́РБИВКА, -и, ж. бот. Шипшина собача (Rosa canina L.). Стор. *Свирбивка колица* (Старі Бросківці Стор.).

СВИРБИ́УС, **СВИРБИ́ГУЗ**, **СВИРБИ́ВОС**, **СВИРБИ́ВУС**, **СВИРБИ́ВУСКА**. Див. **СВЕРБИ́УС**. Шипшина. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ми варимо чай лиш з липи і свирбиусу* (Новоселиця). *Свербивос від кашлю помогаї* (Добринівці Заст.). *С свербивуски добра гарбата* (Карапчів Вижн.).

СВИРБИ́ЦА, -и, ж., бот. Дикоросту̀ча трава. Свербига східна (Bunias orientalis L.). Хот. *Назбирай мині листочків свирбици* (Грозинці Хот.).

СВИРІ́ПИЙ. Сердитий. Хот. *Ни йди надвір, там такий свиріпий вітер* (Атаки Хот.).

СВИРШО́К, **СВИРЧО́К**, -а, ч. Цвіркун. Кельм. *Свиршок так файно виспівує в траві, що аж но* (Іванківці Кельм.).

СВИ́ТЕР, -тра, ч. Светр. Глиб. *Віплила свитер синови, а ще мусю віплисти зєтиви* (Слобідка Глиб.).

СВІЖИНИ́НА, -и, ж. Свіже м'ясо. Глиб. *Принесла з базарю свіжинини та й буду борщ варити* (Глибока).

СВІТИ́ВКА, -и, ж., обряд. 1. Старша дівчина на весіллі з боку жениха (молодша сестра або близька родичка). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Кельм., Нов., Сок. *Цієї нииділі я буду за світивку* (Ломачинці Сок.). *Ца світивка дужи похожа на молодого* (Атаки Хот.). 2. Дружка у молодого. Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот., Кельм. *Таке було багато світивок у молодого* (Біловці Нов.). *У нас світивки видут молодого до слюбу* (Подвір'ївка Кельм.). 3. Дівчина-підліток, яка підтримує кінці фати молодої на весіллі. Глиб. *Світивки цілу днину муся ходити за молодов і тримати велін* (Горбівці Глиб.).

СВІТИ́ВОЧКА, -и, ж. Зменш.-пестл. до **СВІТИ́ВКА**.

СВІ́ТИЧ, -а, ч., заст. Світильник. Стор. *Світичі до покійника понесли* (Ясени Стор.).

СВІТЛИ́ЦА, -і, ж. Найкраща кімната, в якій приймають гостей. Кіцм. *Ми у світлици ни жиємо, лиш гостий там приймаїмо* (Хотин). *До Василя прийшли старости, їх приймают у світлици* (Лашківка Кіцм.).

СВІ́ТЛО, -а, с. 1. Гас, керосин. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Далеко ми іти за світлом* (Юрківці Заст.). *Всип світла, бо лямпа горіти пиристала* (Горбівці Глиб.). 2. Рентген. Заст.,

Стор., Глиб. *Вібрали направлені на світло* (Слобідка Глиб.) 3. Електрика. Заг. *Ще до нової хати світло не поклали* (Кам'янка Глиб.).

СВІТОВИЙ. Чужий, прибулий з іншої місцевості. Глиб., Хот. *Якис світовий він, али в нас ожинивси та й жіє* (Долиняни Хот.). *То тубі йти за того світового?! А як у него є жінка?* (Слобідка Глиб.).

СВІТОШНИЙ, **СВЄТОШНИЙ**, **СЬВАТОШНИЙ**, **СВЯТОШНИЙ**. Святковий. Глиб. *Ни масти світошний анцуг* (Черепківці Глиб.). *Моя гівчина маї три ріди свєтошного убраня* (Кам'янка Глиб.).

СВІЦЦЕ, -я, с. Присвяток, невелике свято. Вижн. *Йкес свіцце і ни робила нічо* (Карапчів Вижн.).

СВОБІДНИЙ. 1. Вільний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Зайди, як будиш свобідна* (Товтри Заст.). 2. Нежонатий. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Кельм. *Можиш мати надію, він чулвік свобідний та й ти свобідна* (Дністрівка Кельм.).

СВОБІДНО, незм. Вільно, просторо. Заст., Кіцм., Глиб. *Я хочу, аби мині свобідно стояв кабат* (Дорошівці Заст.).

СВОЄК, -а, ч. Те саме, що свояк, родич. Заст., Кіцм., Глиб. *У него повно своєків. Єк посходєси, то в хаті нима де посадити* (Шипинці Кіцм.)

СВОРІНЬ, -іня, ч. 1. Заст. Болт. Стор. *Мігалина загубив сворінь від воза* (Ясени Стор.). 2. Прикіл. Кельм. *Дес пропав сворінь, нима на чім корову прив'єзати* (Лукачівка Кельм.). 3. Металевий стрижень, який закладають у колеса. Вижн., Хот. *Позакладай нові сворінi у воза* (Атаки Хот.). 4. Частина валка (для розтирання грудок). Кіцм.

СВУЛОК, -а, ч. Польова дорога. *Іди прямо, та й вийдиш на свулок* (Сокиряни).

СВЯТОШНИЙ. Див. **СВІТОШНИЙ**. Кельм., Сок. *Це у мени святошна спідниця* (Ломачинці Сок.).

СВЯТОШНО, незм. Святково. Кельм., Сок. *Куди так святошно убравси?* (Лукачівка Кельм.).

СЕ. 1. арх. Вказівний займенник середнього роду. Заст., Кіцм. *Зроби се, дужи тибе просю* (Зеленів Кіцм.). 2. Вказівна частка. Кельм. *Валовина – се пряжа третього сорту* (Братанівка Кельм.). 3. Частка **СЯ**. Кіцм., Стор. *Без нієких причин се сварите* (Калинівка Стор.). *Куди ви так се вібриндили* (Суховерхів Кіцм.).

СЕВНО, незм. Див. **СИВНО**. Рясно. Глиб. *Севно зародили голданки у цему році* (Турятка Глиб.).

СЕГОДНИ, **СЕГОДНІ**, **СЕГОНИ**, незм. Сьогодні. Кіцм., Нов. *Я сегодни заскородив усі грєдки* (Шишківці Нов.). *Хочіш – прийди сигони до мени* (Ревне Кіцм.).

СЕЗОН, -у, ч. Сезонні роботи. Хот. *Мої сего року були на сезоні* (Клішківці Хот.).

СЕЙ. арх. Форма займенника **ЦЕЙ**. Хот., Кельм. *Сей год білюхи рєсно вродили* (Лукачівка Кельм.). *Дьордій поклав сего літа файну хату* (Атаки Хот.).

СЕЛІНКА, -і, ж. Низка. Глиб. *Ти вже віднесла селінку пацьорок з дому* (Турятка Глиб.).

СЕЛИСКО, -а, с. Місце, на якому колись було село. Кельм. *Та частина сила – то є селиско* (Гурбиці Кельм.).

СЕЛО (СИЛО), -а, с. Центральна частина села. Глиб. *Клуб у нас на силі і школа там* (Черепівці Глиб.).

СЕЛЬРАДА, -и, ж. Сільрада. Нов. *Молоді слюб бирут у сельраді* (Шишківці Нов.).

СЕМАК, -а, ч. Семимісячна дитина. Глиб. *Сінцін хлопиц семак, али моцний* (Слобідка Глиб.).

СЕ́МНИЙ. Відважний. Стор. *Микита до усього був се́мний* (Ясени Стор.).

СЕНДЗЯ́, -і, ч. **СЕНДЗЬО́**. Суддя. Заст., Вижн., Стор. *Ході́м до сендзі́, най нас россу́ди* (Брусниця Кіцм.). *Мі́й ву́йко колис робив се́ндзьом* (Бабин Заст.).

СЕ́РГУС, незм., заст. 1. Вигук "Здоров!", "Привіт!". Стор., Глиб. *Се́ргус, коле́го!* (Черепківці Глиб.). 2. ***Дати се́ргус**. Подати руку при привітанні чи прощанні. Заст., Глиб. *Дай се́ргус, бо йду* (Слобідка Глиб.).

СЕРЕДИ́НА, -и, ж. Шлунок. Заст., Кіцм. *Мій чулві́к шос засла́б на середи́ну* (Товтри Заст.). *Від середи́ни до́бри пити гарба́ту з румнє́нку* (Южинець Кіцм.).

СЕРЕ́ТА. Див. **ЦЕРЕ́ТА**. Клейонка. Заст., Кіцм. *Купи́лам таку́ файну сере́ту* (Кліводин Кіцм.).

СЕРПНИ́К, -а, одн., ч., бот. Дикий цикорій (Cichorium intybus L.). Стор. *Серпни́к цвите́ улі́кі* (Ясени Стор.).

СЕ́РЦЕ, **СЕ́РЦИ**, -я, с. Стрижень олівця. Глиб. *З інтраменто́вого се́рца мош роби́ти чорни́ло* (Горбівці Глиб.).

СЕРЦОВИ́НА, -и, ж. Середина розрізаного овоча чи фрукта. Стор. *Серцеви́на гарбуза́ солодка і смачна́* (Банилів-Підгірний Стор.).

СЕСА́, **СЕСЕ́**, **СЕСІ́**. Займ., вказ., арх. Кельм., Сок. "*За́втра старости́ прийдут*", – *сеса́ ду́мка ни дава́ла Марії спо́кою цілу́ ніч* (Сербичани Сок.). *І тамту́ ше гівчину, кажи; ни за́бу́в, і сесю́ любит* (Новоселиця Кельм.).

СЕСТРЕ́НИЦА, **СЕСТРИ́НИЦА**, **СЕСТРІ́НИЦА**, -і, ж. Племінниця, дочка сестри. Глиб. Ву́йко *Ната́лчин пробу́в цілий місяць у свої сестрі́нці і її мужа* (О.Кобилянська. Людина. Царівна. – К., 1969, с.349).

СЕСТРИ́НЕЦЬ, **СЕСТРІ́НЕЦЬ**, -я, ч. Племінник, син сестри.

СЕСТРИ́НИЦА, -і, ж. Див. **СЕСТРЕ́НИЦА**.

СЕСТРИ́НИЧ, -а, ч. Див. **СЕСТРИ́НЕЦЬ**.

СЕ́СТРИЧ, -а, ч. Племінник, син сестри.

СЕСТРІ́НЕЦЬ, -нця, ч. Див. **СЕСТРИ́НЕЦЬ**.

СЕСТРІ́НИЦА, -і, ж. Див. **СЕСТРЕ́НИЦА**.

СЕ́ЯНКА, -и, ж. Цибуля-сіянка (вживані як насіння невеликі цибулинки, що виросли з висіяних зерен цибулі). Стор. *Ма́ю ще тро́хі се́янки сади́ти* (Банилів-Підгірний Стор.).

СИ. Частка **СЯ** (давальний відмінок зворотного займенника в енклітичній формі, що стоїть як після дієслова, так і перед ним). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ни бу́ду жури́тиси, бо від жури́ здоро́в'є си псує́* (П'ядиківці Кіцм.). *А́ли зато́ мої гі́ти си повіу́чували* (Лашківка Кіцм.). *Ла́годьтиси між собо́в, гі́ти, про́сю вас* (Великий Кучурів Стор.). *Вна лиш знаї гра́тиси ла́панкі* (квача) (Кам'янка Глиб.).

СИБІ́РКА, -и, ж. Шапка-вушанка. Глиб. *Типе́р но́ся бага́то шапку-вуша́нку а́бо сибі́рку* (Маморниця Глиб.).

СИБІРКО́ВИЙ. Сірий. Глиб. *Прикла́ла сибірко́вий гу́лір до палто́на* (Турятка Глиб.).

СИБІ́РСКИЙ. Сорт винограду. Кіцм.

СИВА́К, -а, ч. 1. Сорт осінніх яблук. Нов., Хот. *Цей сива́к до́ків дозрії, то уве́с на зимни́ бу́ди* (Грозинці Хот.). *Сиваки́ – восінні я́блука, вони ду́жи до́вго трима́ютци на де́риві* (Зелений Гай Нов.). 2. Сорт грибів, що ростуть на корі дерев і мають сивий колір. Нов. *На гурі́хови росте́ сиваки* (Білівці Нов.).

СИВДИРЯ́ТИ. Подобатися одне одному. Стор. *Вони́ ду́жи сивдиря́ют*

одне́ дру́гому, як би рі́дні (Великий Кучурів Стор.).

СИ́ВИЙ. 1. Голубий. Заст., Кіцм., Стор. *Такі́ фа́йні си́ві о́чі у до́хторя* (Неполоківці Кіцм.). 2. Сиве молоко. Рідке, нежирне молоко. Сок.

СИ ВІДДАВА́ТИ, док. **СИ ВІД-ДА́ТИ**. Див. **ВІДДАВА́ТИСИ**. Виходити заміж. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Стор. *Роби́ собі́ ско́царь, аби́с ма́ла з чим си відда́ти* (Старий Вовчинець Глиб.). *Та молоди́ца нида́вно си від-да́ла* (Банилів Вижн.).

СИ ВКІ́ВНИТИ. Див. **ВКІ́ВНИ-ТИСИ**. Отелитися. Заст., Кіцм., Вижн. *Ялі́вка та́кож ни дає́ молока́ і шче ни мо́жи си вкі́внити* (Васловівці Заст.).

СИВНИ́Й. Рясний. Заг. *Таки́й ма-ли́й горі́шок, а таки́й сивни́й* (Рідківці Нов.). *Ду́жи сивна́ є́блінка, би ни вло-ми́ласи* (Кам'янка Глиб.). *Сивни́й цвіт, лиш би ві́тир ни обби́в* (Брусниця Кіцм.).

СИ́ВНО, незм. 1. Рясно. Заг. *Си́вно зацви́ли це́го ро́ку ве́шні* (Камянка Глиб.). 2. У значенні предикатива. Глиб. *Це́го ро́ку скрі́зь си́вно више́нь* (Черепківці Глиб.).

СИВО́НЬКИЙ. Зменш.-пестл. від **СИ́ВИЙ**. Стор. *Купи́лам субі́ сиво́нь-кий шви́дир* (Великий Кучурів Стор.).

СИВУ́ЛЯ, -и, ж., бот. Сіра сироїжка. Хот., Кельм., Сок. *Прині́с Іва́н з лі́су каза́н сами́х сиву́лів* (Новоселиця Кельм.).

СИВУ́ЛЬКА, -и, ж. Зменш.-пестл. від **СИВУ́ЛЯ**. Хот., Кельм., Сок. *Вили́кі сиву́льки ни збира́й, бо вони чирви́ві* (Романківці Сок.).

СИВУ́ШКА, -и, ж. Кличка коня. Заст. *Мо́я сиву́шка вже заче́ла ху́днути* (Дорошівці Заст.).

СИГІ́ТИ. І. Те саме, що **СИДІ́ТИ**. Стояти. Заст., Кіцм., Стор., Нов. *Йди, бо авто́буз ни бу́ди до́вго сигі́ти* (Ясени Стор.). 2. Жити, бути в шлюбі. Стор., Нов. *Ми́тро вже сиди́т з Виро-ні́ков* (Чорнівка Нов.).

СИГО́ДНИ, СЕГО́ДНИ, СЕГО́-НИ, СОГО́ДНІ, СО/ДНІ/, СО/ДНЯ/, СОГО́ННИ, незм. Сьогодні. Кельм. *Сиго́дни зора́в, а за́втра тра́ба боро-нува́ти* (Подвір'ївка Кельм.). *Сого́нни до те́би ни при́йду* (Малинці Хот.). *Сиго́ня я рошчини́ла хліб у ми́сці* (Братьянівка Кельм.).

СИГО́РІШНИЙ, СИГО́РІШНІЙ. Цьогорічний. Заст., Кіцм., Нов.,Хот. *Сиго́рішні кукуру́зи наве́рно ни ді́йдут, бо висна́ пі́зна* (Ярівка Хот.). *Сиго́риш-нє мли́во бу́ло до́бре* (Топорівці Нов.).

СИДІ́ТИ, див. **СИГІ́ТИ**. 1. Проживати, мешкати. Заст., Кельм., Нов., Глиб., Хот., Вижн., Кіцм. *Ви сиди́те́ з стари́ми?* (Слобідка Кіцм.). *Ти дале́ко сиди́ш від ста́нції?* (Черепківці Глиб.). 2. Зберігатися. Кіцм., Глиб., Кельм., Сок. *У ме́ни пові́дло сиді́ло від во́сени аж дотепе́р* (Сербичани Сок.). *Са́ло сиди́т у комо́рі, бо там студино́* (Братьянівка Кельм.). 3. Знаходитися, бути, перебувати. Вижн., Глиб., Нов., Кельм., Сок. *Вода́ сиди́т у каза́нови* (Ленківці Кельм.). * **Сиді́ти до нови́х ві́ників**. Довго чекати. Заст., Кіцм., Нов. *Ми на ці авто́бусні бу́дим чика́-ти до нови́х ві́ників, бо стра́шно при-сли́зло і авто́буси ни ходя́* (Рідківці Нов.). *Іди́ ви́веди коро́ву на со́нци, най вона́ ни сиди́т у то́му хліві́* (Сербичани Сок.). 4. Лежати. Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Заби́ри́ дри́ва, най ни сиде́ під нога́ми* (Нижні Станівці Кіцм.). *Ма́мині турпани́ сидя́ у скри́ни* (Рідківці Нов.). 5. Стояти. Кпім., Стор., Кельм. *Маши́на до́вго сиді́ла на доро́зі* (Слобідка Кіцм.). *Поїзд сиди́т у Кучу-ро́ві три хвили́ни* (Великий Кучурів Стор.). 6. Бути у шлюбі, жити разом. Заст. *Васи́ль був лиши́в Марі́ю, а типе́р*

знов сидит з нев (Неполоківці Заст.). 7. Висіти. Кіцм. *Твоя мантля сидит на клинку* (Слобідка Кіцм.). 8. Личити (про одяг, взуття, головний убір). Кіцм., Сок. *От файно сидит на тобі цей кустюм* (Сербичани Сок.). ***Сидіти в комірне**. Наймати квартиру. Кіцм. *Наш учитель уже роками сидит у комірне* (Брусниця Кіцм.). ***Сидіти маком**. Сидіти непорушно. Заст., Кіцм., Глиб., Кельм. *Ану сядь маком, ни фошкайси* (Самушин Заст.).

СИДИТИСИ, зв. док. **СИДЕЦЦИ**. Личити (про одяг, взуття, головний убір). Глиб. *Ану скажіт, ци мині сидецци у цій фустці* (Турятка Глиб.).

(СИ)ДОГОВОРЮВАТИ. Домовлятися. Глиб. *Орист си договорюї з Йовріков ци поїдут до Черновец* (Горбівці Глиб.).

СИДУШКА, -и (і), ж. Цідилка. Кельм. *Та ни на рушник, а на сидушку ціди молоко* (Новоселиця Кельм.).

(СИ)ЖЕНИТИ, **(СИ)ЖИНИТИ**. Те саме, що женитися. Глиб. *Милий буди си жинити, а я ни сумую* (Турятка Глиб.).

(СИ)ЗАВИТИ. Те саме, що завитися. Заст., Кіцм., Глиб. *Дівчина сизавила в платок* (Черепківці Глиб.). *Мале саме вже си завиваї* (Борівці Кіцм.).

(СИ)ЗБИРАТИ, **(СИ)ЗБЕРАТИ**. Одягатися. Заст., Кіцм., Глиб. *Сизберу та й іду дати корові їсти* (Черепківці Глиб.).

(СИ)ЗБУВАТИ, Док. **(СИ)ЗБУТИ**. Позбутися. Глиб. *Єк принисут сікірацію голєкам, то ми ни могли їх си збути* (Корчівці Глиб.).

(СИ)ЗДИБАТИ. Зустрічатися. Заст., Глиб. *Най я з нев си здибаю!* (Старий Вовчинець Глиб.). *Як си здибали з кумом, то ни могли си розійти* (Заставна).

СИКАВКА, -и, ж. 1. Маленька рибка з роду в'юнів. Те саме, що сікавиця. Див. словник Б.Грінченка. III (25). Щипівка. Кіцм., Кельм., Глиб. *Сикавка чіплєїси за пальці* (Южинець Кіцм.). *Зловив лиш три сикавки, а то всьо ковблики* (Лукачівка Кельм.). *Я за пів-години зловила півзбанка сикавок чималом* (Зеленів Кіцм.). 2. Дитяча іграшка чи цівка з бузини або верби з малим діаметром отвору, якими всмоктується вода, а потім видувається струменем. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Кельм., Сок. *Діти наробили сикавок та й грают* (Біловці Нов.). 3. Насос. Заст. *Узєв сикавку, набираї води та й сикаєси* (Дорошівці Заст.). 4. перен. Зла, нервова, сварлива жінка. Кельм., Сок. *От уже їдка, як сикавка* (Грушівці Кельм.). *Має жінку добру сикавку і слова ни годин сказати проти̇в* (Вашківці Вижн.). 5. перен. Про рухливу людину. Глиб. *Шо ти в'єси, сикавко йкас* (Слобідка Глиб.).

СИКАНИЙ, субст. Однобокий килим із забираним тканням. Глиб. *Ти свій сиканий нігде ни прибиваїш?* (Слобідка Глиб.).

СИКАТИ. 1. Витікати тонким струменем. Заст., Кіцм.. Нов. *З бирези сикаї солоткий сік* (Нові Драчинці Кіцм.). 2. Прискати. Заст., Кіцм., Нов. *Діти поробили сикавки та й сикают одне на одного* (Дорошівці Заст.).

СИКІРАЦІЯ, -і, ж. Страхування. Заст., Кіцм., Глиб. *Я вібрав купу гроший за сикірацію* (Черепківці Глиб.). *Согодни приходив чоловік від сикірації* (Брусниця Кіцм.).

СИКІРОВАНИЙ. Застрахований. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов. *Наша корова сикірована з року в рік* (Рідківці Нов.).

СИКІРУВАТИ. 1. Страхувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *То добри худобину сикірувати, бо всіляко можи статиси* (Рідківці Нов.). *Треба всьо сикірувати, щоб ни думав, шо*

можи трафитиси (Великий Кучурів Стор.). 2. перен. Мучити, муштрувати. *Вни вбої стару дужи сикірували* (Черепківці Глиб.). 3. перен. Командувати. Глиб. *Шо маїш мнов сикірувати?* (Слобідка Глиб.).

СИКЛИВИЙ. Салатовий колір. Кіцм., Вижн. *Сикливого ші треба купити до баюрка* (Нові Драчинці Кіцм.).

СИКЛИНИ, -ів, мн. Сечовина. Заст., Кіцм., Стор., Вижн., Глиб. *Моя гівчіна слаба на нирки і маї чирвонуваті сиклини* (Горбівці Глиб.).

СИКУНДА, -и, ж. Хвилина. Кельм.

СИКУНДАРЬ, -я, ч. заст. Шпала під вузькоколійку. Нов. *Я на сикундарях білши заробив, як на швилях* (Чорнівка Нов.).

СИЛА, -и. Багато, велика кількість. Кіцм. *У Сандика на вісілю було сила людий* (Хлівище Кіцм.). *На твої ліки вітрачино силу гроший* (Ошихліби Кіцм.).

СИЛЄТИ. 1. Прив'язувати. Глиб. *Пускай корову слобідно, ни силєй на багні* (Турятка Глиб.). 2. Те саме, що **СИЛЯТИ**.

СИЛНЕ, незм. Дуже. Сок. *Силне сигодни наробиласи* (Сокиряни).

СИЛНО, незм. Дуже багато, рясно. Заст. *Цего року силно вродили яблука* (Баламутівка Заст.).

СИЛУВАТИ, неперех. Робити над собою зусилля. Хот. *Так силувала, щоб вас догнати* (Грозинці Хот.).

СИЛЯНКА, -и, ж. 1. Разок намиста. Кіцм. *Файну силянку купила вчара в Чернівцех* (Хлівище Кіцм.). 2. Що-небудь, нанизане на шнурок, нитку. Глиб. *Мю дві сілянці цибулі і одну чосноку* (Горбівці Глиб.).

СИЛЯНИЙ. Нанизаний, нанизуваний. Хот. *Добри, коли цятки силяні на тоненьку жилку, бо вона крепка* (Ярівка Хот.).

СИЛЄТИ. 1. Низати, нанизувати. Заст., Кіцм., Сок. *Вона цілу зиму пазиля силєти цятки* (Хлівище Кіцм.). 2. Затягувати нитку в голку. Заст., Кіцм., Сок. *Я вже ни бачу силєти нитку* (Сербичани Сок.).

СИЛЬВІЯ, -і, ж., бот. Шавлія (Salvia). Заст. *По горі, по горі Марія ходила, сильвію садила* (Кулівці Заст.).

СИЛЬНИЙ. 1. Великий. *Сніги сильні були тогід* (Баламутівка Заст.). 2. Дуже гарний. Хот. *Це сильна матерія* (Атаки Хот.). 3. Рясний. Заст. *Сильні вишні в нас цего року* (Товтри Заст.). ***Сильна вода**. Велика вода. Хот. *Сильна вода в Дністрови* (Рукшин Хот.).

СИМБОЛЬКА, -и, ж. Кличка тварини (Старі Бросківці Стор.).

СИМБРА, -і, ж., заст. Робота. Вижн., Стор., Нов. *Ми ворали у симбрі* (Снячів Стор.).

СИМБРАШ, -а, ч. Один із супряги. Вижн., Стор., Нов. *Мій симбраш запізнивса* (Снячів Стор.). *Ткач з Філипом-симбраші, бо вони дали своїх коний до пари* (Чорнівка Нов.).

СИМБРУВАТИ. Спрягати коней двох господарів для роботи (симбри). Вижн., Стор., Нов. *Василь симбрує з Додиком* (Чорнівка Нов.).

СИМБРУВАТИСИ. Працювати в супрязі. Вижн., Стор., Нов. *Будим симбруватиси* (Карапчів Вижн.).

СИНДЖАПА, -и, ж., заст. Одиниця місткості (125 г). Стор. *У корчмі горівку колис синджапами давали* (Великий Кучурів Стор.).

СИМИРІЧКА, -и(і), ж. Гвоздика багаторічна. Нов. *Клади ше ці симирічки докупи* (Чорнівка Нов.).

СИМІРКА, -и, ж., заст. Полотно, ткане у сім пасом. Кіцм., Хот. *Колис бідний лиш з симірки мав сорочки, а зари всі в нейлонових* (Атаки Хот.).

СИМУ́НЦА, -и, ж., заст. Порода. Глиб. *До́брої симу́нци на́ші свині́* (Горбівці Глиб.).

СИ́НА, -ої, ж., субст. Сорт картоплі. Вижн. *Ми вже си́ну віса́дили* (Вашківці Вижн.).

СИНА́ВИЙ. Те саме, що голубий. Кіцм. *Я лю́б'ю ту ва́шу сина́ву суке́нку* (Дубівці Кіцм.).

СИНА́ПКА, -і, ж. Сорт яблук. Хот. *Сина́пки – це такі́ соло́ткі збанко́ваті я́блука* (Грозинці Хот.).

(СИ)НАПУ́ДИТИ. Див. **НАПУ́ДИТИ(СИ)**. Налякатись. Вижн., Стор. *Я вча́ра так синапу́див* (Банилів-Підгірний Стор.).

СИНЕ́ЛА, -и, ж. Синька. Глиб. *Купе́ мині́ сине́ла за рубля́, бо ця пуста́* (Турятка Глиб.).

СИ́НИЙ. 1. Блакитний, голубий. Заст., Глиб., Кіцм., Хот., Кельм., Сок. *Не́бо ста́ло си́не-си́не* (Нижні Станівці Кіцм.). *Заду́жи си́ний турпа́ник* (Дорошівці Заст.). 2. Бот., субст. Баклажан. Кіцм., Глиб., Нов. *А з си́них зроби́ли ікру́* (Чорнівка Нов.). *Ше є си́ні в ларку́?* (Брусниця Кіцм.). *Си́них ни купу́ю, бо ни зна́ю, як їх рихтува́ти* (Горбівці Глиб.).***Сині батоги**, -іх -ів, бот. Цикорій звичайний (Cichorium intybus). *Ко́рені си́ніх батогі́в гіркі́ на смак і не ма́ют за́паху* (Великий Кучурів Стор.).

СИ́НКУ. Ласкаве звертання старших до багато молодших за себе (дівчини чи хлопця, чоловіка чи жінки). Заст., Кіцм. *Я прийшла́, а ба́пка ка́жут: "Е, си́нку, ці цибри́ зробли́ні з вили́кої бо́чки"* (Дорошівці Заст.).

СИНОВА́, -ої, ж., субст. Невістка. Вижн. *Лиши́ла си́на і синову́ в ха́ті, а сама́ до те́би прибі́гла* (Вашківці Вижн.).

СИНОГЛА́ЗКА, -і, ж., перен. Велика квітчаста хустка з узорами незабудок. Заст. *Типе́р синогла́зка ду́жи в мо́ді* (Юрківці Заст.).

СИНОКО́РЕНІ, мн., бот. Вид грибів. Кельм.

СИ́НО-НЕБЕ́СНИЙ. Блакитний колір. Вижн. *Ми помалюва́ли ві́кна си́нонебе́снов фа́рбов* (Вовчинець Вижн.).

СИНО́ЦВІТ, -у, ч., бот. Волошка синя (Centaurea cyanus L.). Кіцм., Хот., Кельм. *Ду́жи файно зацви́в в жи́ті сино́цві́т* (Хлівище Кіцм.).

СИНТЕРУ́НОК, -нку, ч. Див. **СИНТИРУ́НОК**. Кіцм., Вижн., Стор.

СИНТИРУВА́ТИ, заст. 1.Розподіляти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Колис у во́ську воякі́в синтирува́ли, хто куди́ маї йти* (Прилипче Заст.). 2. Служити у війську. Заст., Кіцм., Ви́жн., Стор. *Ї́хала цісарівна одної нидилі та й каза́ла: "Синтиру́йти, хло́пці молодії"* (Коритне Вижн.).

СИНТИРУ́НОК, **СИНТЕРУ́НОК**, заст. 1. Військкомат. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Кли́чут мо́го си́на до синтиру́нку, віди́й забиру́т до во́йська* (Кам'янка Глиб.). 2. Мобілізація. Вижн. *За руму́нів я та́кож попа́в під синтиру́нок* (Карапчів Вижн.). 3. Допризивна комісія. Глиб., Нов. *Чи про́йшо́в ваш син вже синтиру́нок?* (Черепківці Глиб.). 4. Призивний пункт. Заст. *На ше́сту годи́ну му́сів бу́ти на синтиру́нку* (Прилипче Заст.).

СИНТЯ́БИР, **СИНЦЯ́БИР**, -а, ч. Вересень. Заст., Хот., Кельм. *Мій ста́рший син у синтябри́ са́ми поги́б на фро́нті* (Ярівка Хот.). *На́зва мі́сяця – синтя́бр* (Боянчук Заст.).

СИНЦЯ́ТИР, -а, ч. Див. **СИНТЯ́БИР**.

СИНЯ́ВИЙ. Див. **СИНА́ВИЙ**. Голубий. Кіцм. *Лю́б'ю синя́вий ко́лір* (Валява Кіцм.).

СИНЯ́К, -а, ч. 1. Вид грибів. "Чортів гриб". Стор., Хот., Кельм. *Синяки*

тоже добрі губи, їх можно жарити і сушити (Баламутівка Заст.). *Синяк синії на тому місці, де взяв єго руками* (В.Кучурів Стор.). 2. бот. Вид помідорів. Нов. *Синяки дужи тяжко приймаютси* (Слобода Нов.).

СИПАТИ (ві-, на-). Лити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Насип води у баняк* (Снячів Стор.). *Абис ни сипала то молоко свиням, бо ші добри їсти* (Веренчанка Заст.). *Іванку, сип собі молока в горнє і пий* (Борівці Кіцм.). ***Сипати як з коновки**. *Лити як з відра* (Кам'янка Глиб.).

СИНЮШКИ, -ок, мн., бот. Живокліт польовий (Consolida orvensis). *Синюшки траба збирати вліті без коріня* (Великий Кучурів Стор.).

СИПІТИ. І. Шуміти, густи. Заст. *У хакі сипів рій мух* (Дорошівці Заст.). 2. Тримати зло. Заст., Кіцм. *Вони здавна сип'є на нивістку* (Ворівці Кіцм.).

(СИ)СХОДИТИ. 1. Зустрічатися. Кіцм., Вижн., Глиб., Заст. *Вони в нас си сходили і йшли до клубу* (Кам'янка Глиб.). 2. Дружити, симпатизувати одне одному. Глиб. *Я з нев си сходю* (Горбівці Глиб.). *Молоді си сходили, то й ми познайомилися* (Глибока).

СИРБАН, -а, ч. Див. **СИРБИН**. Танець. Хот., Кельм. *Ми як пішли у сирбан, то аш зимля гуділа під ногами* (Зелена Кельм.).

СИРБИН, -а, ч. Див. **СИРБАН**. Танець. Хот. *А на вечір парупки вили сирбина гівок аж на шлях і там грали вже марш* (Недобоївці Хот.).

СИРБУШКА, -и, одн., ж. 1. Сироватка. Стор. *Вісип сирбушку в банєк* (Нові Бросківці Стор.). 2. заст., кул. Вид страви з кукурудзяної муки, звареної на сироватці. (Нов., Кельм). *Колис сирбушку згуста варили* (Чорнівка Нов.). *Я варила на пулудни сирбушку* (Біловці Нов.).

СИРВІЧЬ, -у, ч. Місце роботи. Глиб. *Ти маїш добрий сирвічь* (Турятка Глиб.).

СИРЕТА, -и, ж. Див. **СЕРЕТА**. Клейонка. Заст., Кіцм. *У склепі є дужи файна сирета, то траба буди взєти на столи* (Хлівище Кіцм.).

СИРИБУХА, -и, ж., знев. Воркотлива жінка. Кіцм. *Шос ти така сирибуха зробиласи* (Хлівище Кіцм.).

СИРИДИНА, -и, ж. Див. **СЕРЕДИНА**. Заст.

СИРІВКА, -и, ж., буд. Саман. Заст., Кіцм. *То хата з сирівки, а він купу гроший хочи за неї* (Шипинці Кіцм.). *Ми сирівки сушимо на гороті* (Прилипче Заст.)

СИРМА, -и, ж. Резинка. Кіцм. *Засили сирму в спортивку* (Малятинці Кіцм).

СИРОВИЦА, -і, ж. Невідбілене полотно. Хот., Кельм. *Маю ше багато сировиці* (Атаки Хот.).

СИРОЇД, -а, ч., мн., бот. Див. **СИРОЇДА**. 1. Вид грибів. Нов., Кельм. *Цеї осини дужи багато підпеньків і сироїдів* (Кельменці). *Ці сироїди наш мошул колис їв так сирі з хлібом і солив* (Рідківці Нов.). 2. Кавун. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Ций сироїд йкийс ни дужи солоткий* (Вікно Заст.).

СИРОЇДА, -и, ж., бот. 1. Сироїжка. Глиб. *Люб'ю їсти сироїду, як її спикти на шпаргаті* (Горбівці Глиб.). 2. Хрящ-молочник червоно-коричневий. Нов. *Сироїда подібна на голубінку, али маї молочко* (Чорнівка Нов.). 3. Кавун. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *У колгозі вродили ни дужи файні сироїди* (Дорошівці Заст.).

СИРОТА, -и, ж. 1. іхт. Бистрянка (вид риби). Заст. *Сирота дужи добра риба, али її мало є і вона рітко ловиси* (Дорошівці Заст.). 2. мн., бот. **СИРОТИ**. Фіалка триколірна. Кіцм.

Сироти дужи лічут від кашлю (Зеленів Кіцм.).

СИРОТЄ, -яти, с. Дитина-сирота. Глиб. *Бідне сиротє, само си лишило* (Михайлівка Глиб.).

СИРОТЄТКО, -тка, с. Зменш.-пестл. від **СИРОТЄ**.

СИРОТИСКО, -а, сп. Про бідну, нещасну людину. Кіцм. *Колис був такий сиротиско, а типер диви – на агронома вівчивси* (Ставчани Кіцм.).

СИРПНИК, -а, ч., бот. Див. **СЕРПНИК**. Цикорій дикий (Cichorium intybus L.). Нов. *Ти ни знаїш, де мож нарвати сирпника?* (Рідківці Нов.). *Сирпник я збираю на ліки* (Чорнівка Нов.).

СИСТРІНКА, -і, ж., **(СЕСТРІНКА)**. Двоюрідна сестра. Хот. *Як нима рідної систри, то буди систрінка світивкою* (Грозинці Хот.) *У мої систрінкі вісілє* (Недобоївці Хот.).

СИТА, -и, ж., одн., заст. Вода з цукром, яку за старим народним віруванням залишають на вечерю для душі покійника. Кіцм. *На вікно кладут горнє з ситов* (Новосілка Кіцм.).

СИТИЙ, 1. Жирний (про м'ясо). Кіцм., Кельм. *Ни хочу такого ситого мняса, дай мині лича* (Новоселиця Кельм.). *Я ни люб'ю їсти сите мнєсо, а лиш худе* (Борівці Кіцм.). *Ца юшка дужи сита, я таку ни люб'ю* (Кисилів Кіцм.). 2. Відгодований (про тварин). Стор. *У бугая шия сита* (Снячів Стор.). 3. Товстий (про людину). Заст., Кіцм. *Той хлопиц такий ситий, шо аж ни файно* (Дорошівці Заст.).

СИТИНКО, -нка, ч. Густе сито невеликого розміру. Кельм. *Я сію муку на вареники на ситинко, а на мамалигу – на сито* (Братьянівка Кельм.).

СИТІШКА, -и, ж. Цідилко з металевою сіточкою. Заст., Нов., Хот. *Ситішка вігодніша від цідила* (Владична Хот.). *Ми молоко на ситішку цідимо* (Біловці Нов.).

СИТНИЙ, перен. Задоволений. Стор. *Я вже вами отако ситний* (Снячів Стор.).

СИТНО, незм. Прислівник від **СИТНИЙ**, **СИТИЙ**. Добре, зі смаком. Хот. *Я на обід так ситно поїв* (Долиняни Хот.).

СИТУРЧИТИ(СИ), **СИТУРЧІТИ(СИ)**. Зазнаватися. Глиб. *Ца Марія ші така молода, а ситурчи гірши, єк старі гівки* (Кам'янка Глиб.). *Ти чо так ситурчіш?* (Черепківка Глиб.).

СІ, Див. **СЕЙ**, **СЕ**, **СЯ**. Арх. форма вказівного займ. цей у множині. Кельм. *Таке сих борозняків після дошчу повилазило* (Лукачівка Кельм.).

СІБІРАК, -а, ч., бот. Вид бур'яну. Карагана кущова (Caragana fritex). Нов. *Нидавно сапала, а вже знов увес город заріс сібіраком* (Слобода Нов.).

СІБІРКА, -и, ж., мед. Сибірська язва (гостра інфекційна хвороба тварин (корів, коней). Хот., Кельм. *Моя корова заболіла сібірков і пропала* (Долиняни Хот.).

СІВА, -и, ж., заст. Козуб, мішок, з якого висівали вручну зерно. Заст., Кіцм., Стор. *Оден син пішов воли поганяти, другий – за плугом, третий – з сівою, а читвертий за тими з бороною* (Василів Заст.). *Ми сіяли з сіви руками, то так руки боліли у замках* (Прилипче Заст.).

СІВАК, -а, ч. (Див. **СІВАЛЬНИЧИК**). Сівач. Хот. *Висною всьо поли було у сіваках* (Атаки Хот.).

СІВАЛЬНИЧИК, -а, ч. Те саме, що **СІВАК**. Стор. *Сівальничик висіває насіння в грунт* (Банилів-Підгірний Стор.).

СІВАРКА[1], -и, ж. Сівалка. Вижн. *Висною я робив на сіварці* (Вашківці Вижн.).

СІВА́РКА[2], -и, ж., бот. Сорт білої квасолі (Phaseolus). Кіцм. *Я купила цілу путню сіварок* (Кисилів Кіцм.).

СІВА́ЧКА, -и, мн. Сорт дрібної квасолі. Заст., Глиб. *Сівачки сієси поміжи курудзи по фасульці* (Дорошівці Заст.).

СІВКИ́Й. Сипучий (про зерно). Хот. *Се зирно сівке, як мак* (Атаки Хот.).

СІГО́ДНЯ, незм. Див. **СИГО́ДНІ**, **СИГО́ДНИ**, **СИГО́ДНЯ** (Зелена Кельм.).

СІ́ДАВКА, -і (и), ж. 1. Дошка для сидіння на возі. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Сідай там коло діда на сідавку і тримайси, бис ни впала* (Рідківці Нов.). *Сідавка робиси з широкої грубої дошки* (Горбівці Глиб.). 2. Частина ткацького верстата (сидіння). Хот., Нов. *Всьо маю до кросин, лиш сідавки ни маю* (Грозинці Хот.). 3. Дерев'яний стілець. Глиб., Нов. *Сідай покимшо на сідавку* (Кам'янка Глиб.).

СІ́ДАТИСИ. Тріскатись, репатись (про шкіру на руках, ногах), заст. Кіцм. *У мени від вітру руки сідаютси* (Борівці Кіцм.).

СІДУ́ХА, -и, ж. Торговка, перекупка. Хот. *Базарь вже розійшовси, лиш сідухи сидя* (Атаки Хот.).

СІЇ́НКА, -і, ж. Сходи озимини. Глиб. *Ади, іка красна сіінка сходит* (Турятка Глиб.).

СІКАВНИ́ЦА, -і, ж. **СІКІВНИ́ЦА**. Шатківниця. Заст., Кіцм., Стор. *Траба позичити сікавниці та й посічи капусту* (Дорошівці Заст.). *Він сам зробив сікавницу* (Снячів Стор.).

СІ́КАНКА, -и, ж. Січена капуста. Хот. *Нидосолила сіканку цей раз* (Атаки Хот.).

СІКА́РНЯ, -і, ж. Те саме, що **СІЧКАРНЯ**. Нов. *У нас дома є своя сікарня* (Біловці Нов.).

СІКІВНИ́ЦА, -і, ж. Те саме, що **СІКАВНИЦА**. *Сіківницу нису від вуйка, бо маю квасити капусту* (В.Кучурів Стор.).

СІКІРА́ЦІЯ, -і, ж. 1. Страховка. Заст., Кіцм., Глиб. *За мене тато вже віплатили сікірацію* (Ставчани Кіцм.). 2. Сільськогосподарський податок. Заст., Кіцм., Глиб. *Єк принисут, було, сікірацію голєкам, то ледви могли збути її* (Ст.Вовчинець Глиб.).

СІКІРО́ВАНИЙ. Застрахований. Заст., Кіцм., Глиб. *С сікірованим добром нічо ни станиси* (Горбівці Глиб.).

СІКІРУВА́ТИ (за-, по-). Страхувати. Заст., Кіцм., Глиб. *По новім році засікіруймо корову та й вівці* (Кам'янка Глиб.).

СІ́КОРИТИ. Лаяти. Кельм., Сок. *Прийду пізно – мама будут сікорити* (Бузовий Кельм.).

СІЛНИ́ЦА, **СІЛЬНИ́ЦА**, -і, ж. Солянка. Заст., Кіцм., Хот., Кельм., Сок. *Насип у сілницу соли* (Вартиківці Кельм.).

СІЛЯ́ТИ, **СІЛЄ́ТИ**. Див. **СИЛЯ́ТИ**. 1. Нанизувати. Заст., Кіцм., Кельм., Нов., Сок. *Завтра підимо сілєти тютюн* (Новоселиця Кельм.). *Цятки сіляют на нитку і убирают у свєта* (Слобода Нов.). 2. Затягати нитку в голку. Заст., Кіцм., Нов., Кельм. *Сілєю-сілєю нитку і ни годна попасти у вушко* (Ломачинці Сок.).

СІЛЬНИ́ЦА. Див. **СІЛНИ́ЦА**. Заст., Кіцм., Хот., Кельм., Нов., Сок.

СІМІ́СТВО, -а, с. Сім'я. Кельм. *Зібралоси все сімі́ство в ниділю* (Новоселиця Кельм.).

СІ́МНЄ, **СІ́МНІ**, **СІ́МНЯ**, -я, с. Насіння конопель. Заст., Кіцм., Стор., Кельм., Сок. *Як файно зійшли коноплі, коли ми ни пошкудували сімня* (Глинниця Кіцм.). *Якраз пора сімнє сіяти* (Митків Заст.).

СІ́МНЯ, -і, ж. Сім'я. Сок. *Люб'ю, як сімнє вилике* (Вітрянка Сок.).

СІНА́Ж, -у, ч. Сінокіс. Кіцм. *В силі всі, хто від роботи вільний, пішли на сінаж* (Киселів Кіцм.).

СІНДЖА́ПА, -и, ж. Див. **СИНДЖА́ПА**, заст. Бляшана мірка для рідини (восьма частина ока) Див. **ВО́КО**. Стор. *Молоко у стині міряют на вока і сінджапи* (Снячів Стор.). *Від штирьох вовец ми задоїли воко і дві сінджапі молока* (Ясени Стор.).

СІНТЯ́БИРЬ, -а, ч. Див. **СИНТЯ́БР**. Вересень (місяць). Нов., Хот., Кельм. *Первого сінтября діти йдут до школи* (Подвір'ївка Кельм.). *Цего року сінцябрь був сьотавий* (Іванчинець Нов.).

СІ́ПАТИСИ. 1. Тягатися. Вижн. *Чьо сіпаїсси з ним, як ни хочі, най іде* (Карапчів Вижн.). 2. Нервуватися. Заст., Кіцм. *Ти винин, то мовчи і ни сіпайси* (Киселів Кіцм.).

СІРА́ТА, -и, ж. Клейонка. Глиб., Нов. *Нову сірату купилам собі на стів до кухні* (Маморниця Глиб.).

СІРЕ́НЬ, -і, ч. Бузок. Кельм. *Як поклали нову хату, посадила я сірень* (Кельменці).

СІРЕ́НЬКА, -і, ж., бот. Айстра степова (Aster amellus L.). Хот. *Посію отам грудочку сіренькіх* (Долиняни Хот.).

СІРЕ́НЬОВИЙ. Прикм. від **СІРЕ́НЬ**. Бузковий (колір). Кельм. *Хлопці покупували однак і сіреньові сорочки* (Подвір'ївка).

СІРКО́ВИЙ. Жовтий (колір). Заст. *Пані стала чисто сіркова, як то вчула* (Прилипче Заст.). *Після хвороби він такий сірковий, як з христа здоймлений* (Самушин Заст.).

СІ́СТИ, док. від **СІДА́ТИ**. Ставати густим внаслідок охолодження. Глиб. *Коли ца зупа сєди, тогди студинец готовий* (Горбівці Глиб.).

СІ́ТИ, -ів, мн. Риболовна снасть. Заст., Кіцм. *Колис до риби самі люди сіти робили, а типер повно сітів у магазині* (Ставчани Кіцм.).

СІТІВНЕ́ЦА, -і, ж. Велика тертка. Глиб. *Йой, їк я покалічила руку на сітівнеци* (Турятка Глиб.).

СІТІ́ШКА, -і, ж. Бляшане цідило для молока. Стор. *Проціди молоко на сітішці* (Снячів Стор.).

СІТУ́ШКА, -і, ж. Те саме, що **СІТІ́ШКА**. Вижн., Кельм.

СІ́ТУВАТИ. Сіпати. Глиб. *Лише ни сітуй його тілько* (Турятка Глиб.).

СІТКА́РНЯ. Січкарня. Заст. *Принеси з сіткарні січьки* (Дорошівці Заст.).

СІ́ЯНКА, -и (-і), ж. 1. Озимина. Кельм. *Пройшов дощ і поправились сіянки* (Новоселиця Кельм.). 2. Сходи жита, пшениці, ячменю. *Густо зійшла сіянка* (Грушівці Кельм.). 3. бот. Цибуля, що росте з насіння. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Окрім сіянкі, я вже маю всьо насіні на весну* (Рідківці Нов.). *Я цего року маю багато сіянкі* (Іванківці Кіцм.).

СКАБЗУВА́ТИ. Знеславити, сплюжити. Заст., Кіцм. *Вона так намучиласи, а чоловік гет скабзував ї роботу* (Хлівище Кіцм.).

СКАБУ́ЛЬЧИНИЙ. Зігнутий. Заст., Стор., Кіцм. *Такий молодий, а ходиш скабульчиний* (В.Кучурів Стор.).

СКАБУ́ЛЬЧІТИ, **СКАБУ́ЛЬЧИТИ**. Зігнути, загнути. Заст., Кіцм., Стор. *Коли ти вже встиг скабульчити нові капці?* (Брусниця Кіцм.).

СКАВУ́ЛЕНИЙ. Згорблений, зігнутий. Заст., Кіцм. *Ни сиди скавулений, бо будиш кривий* (Брусниця Кіцм.).

СКАЗ, -у, ч. Пропуск, огріх при оранці, сіянні чи косінні. Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Буває,*

що при сіянні пропускают сказ (Банилів-Підгірний Стор.). *Дужи зле цього року віорано, ади, йкі сказі мині полишав* (Рідківці Нов.). *Як війди плуг з борозни, то робиси сказ* (Вітрянка Сок.). *Як косив, то зробив сказ* (Борівці Кіцм.). *У поганого орача сказів багато* (Ст.Жадова Стор.). *Кілько ни ворав, то сказів ни робив* (Новоселиця Кельм.).

СКАЗА, -и, ж. Те саме, що **СКАЗ**. Заст. *У сказах родитси пирій* (Кадубівці Заст.).

СКАЗИТИ. Розбити. Стор. *Сказила так багато ієц, а вжи ни жадні єшниці* (В.Кучурів Стор.).

СКАЗИТИСИ. 1. Розбитися. Стор. *Адиво, сказиласи виза* (Давидівка Стор.). 2. Зіпсуватися (про річ, страву). Заст., Стор. *Стояв борщ на шпаргаті та й сказивси* (Кам'яна Стор.). *Шос замок наш сказивси* (Дорошівці Заст.).

СКАЗЄКА, -и (-і), ж. Те саме, що **СКАЗ**. Нов. *На ниві дужи багато сказєк* (Шишківці Нов.).

СКАЗЄХА, -и, ж. 1. Те саме, що сказ. Стор. *Ворали та й лишили сказєху* (Крива Стор.). 2. перен. Зла людина. *То така сказєха, шо ліпши ни чіплєти з нев* (В.Кучурів Стор.).

СКАЗЬ, -у, ч. Те саме, що сказ. Сок.

СКАКІРК, -і, ч., рідк. Скатертина. Кіцм. *Ни маю файної скакірки* (Н.Станівці Кіцм.).

СКАЛКА, -и, ж. 1. Тонка, гостра трісочка, гострий уламок металу, що застрягли в тілі, у шкірі. Заг. *Ходила по березі боса та й забила скалку в ногу* (Атаки Хот.). 2. Більмо на оці. Хот. *Мій брат мав скалку в оці* (Долиняни Хот.). 3. Плями жиру в рідкій страві. Заст., Кіцм. *Шо це за юшка, як у ні нима ніц скалок, ни масна* (Борівці Кіцм.).

СКАЛУБИНА, -и, ж. 1. Те саме, що скалка. Глиб. *Ходи, вікігни мині скалубину з палца* (Турятка Глиб.). 2. Тріщина. Хот. *Поле траба завалкувати, шоб затерти скалубини і розбити груддє, то лехши буди косити* (Зарожани Хот.).

СКАЛУБИЦА. Те саме, що **СКАЛКА**, **СКАЛУБИНА**. Заст., Кіцм., Глиб. *Али ти загатила цу скалубицу, аж до кінца ніхтя* (Слобідка Глиб.).

СКАМУЗИТИ. Зіпсувати. Вижн. *Скамузила кравчиня цу сукенку гет* (Карапчів Вижн.).

СКАНІРУВАТИ. Потурбувати. Вижн. *Сканірували їх сирид ночи* (Чорногузи Вижн.).

СКАНТИРУВАТИСИ, знев. Збожеволіти. Заст., Кіцм. *Ти шо, скантирував, чи шо с тобов є?* (Прилипче Заст.).

СКАП, -у, ч. Місце, куди стікає вода зі стріхи. Заст., Кіцм., Вижн., Нов., Стор. *Би була май широка стріха, то й скап би був дальші від скіни* (Чорнівка Нов.). *Кажут, що дужи ни добри будувати на скапі ні хату, ні стайню, бо слабість биреси* (Борівці Кіцм.).

СКАПАРАТИСИ. Пропасти, зникнути, вмерти. Заст., Кіцм. *Вродиси та вдайси, а як маїш таке бути, такі скапарайси* (Бабин Заст.).

СКАПАРИТИ, док. до **КАПАРИТИ**. Знев. Хот., Кельм. *Баба скапарила сяку-таку вечерю* (Клішківці Хот.).

СКАПАТИ. 1. Позбутися чогось чи когось неприємного, звільнятися від когось, чогось. Заг. *Таки скапалам від напасти* (Горбівці Глиб.). *Мої гіти вже вилики, то мош сказати, шо я тапер з біди скапала* (Черепківці Глиб.). *Скапав від одного лиха, то на тобі други* (Сербичани Сок.). *Аш так я*

скапала від такої нивісточкі (Горбівці Глиб.). 2. Звільнитися від якоїсь роботи. Нов. *Ледви скапала від пращованя, в вже треба підгортати* (Чорнівка Нов.). 3. Втратити. Кельм. *Чуть поїзда ни скапали* (Подвір'ївка Кельм.). 4. Утекти. Стор., Нов., Хот. *Заїц скапав на цей раз від пса* (Снячів Стор.). *Заледви скапала від того п'яниці, бо ловив бити* (Ярівка Хот.). 5.Упустити. Глиб. *Зі страху таріль з рук скапалам* (Горбівці Глиб.). *Помалу ниси, бис ни скапав горнє* (Вовчинець Глиб.)

СКАПИЛЮШИТИСИ, знев. Розсердитися. Кіцм. *Ади, мій чоловік сночи скапилюшивси, то мусилам у доньки ночувати* (Киселів Кіцм.).

СКАПРАВІТИ. Загноїтися (про очі), недобачати. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Міхело трохі скаправів, али на роботі роби* (Чепоноси Хот.). *Від тої роботи в него очі скаправіли* (Киселів Кіцм.).

СКАРА, -и, ж. 1. Драбина. Стор., Кельм. *На під вілізли по скарі* (Снячів Стор.). 2. Частина воза, до якої приєднується ламба (див.). Нов. *У візку зламаласи скара* (Біловці Нов.). 3. Віз для перевезення снопів. Глиб. *Снопи перевозили на скарах* (Турятка Глиб.).

СКАРАДА, -и, ж. Озимина. Кіцм. *Скарада виглядала добра* (Южинець Кіцм.).

СКАРАЛУЩА, -і, ж. Шкаралупа. Заст., Кіцм. *Така твирда скаралуща на цих гуріхах* (Юркввці Заст.). *Набилам яєц до паски та ади кілько скаралущі набралоси* (Борівці Кіцм.).

СКАРАСКАТИСИ. 1. Звільнятися від когось, чогось; позбутися когось чи чогось неприємного. Заг. *Ледви скараскаласи і хати* (Кам'янка Глиб.). 2. Відчепитися від когось неприємного. Вижн., Хот., Кельм., Сок. *Аничка, шоби скараскатиси борши того гостя, покликала гітий до хати* (Багна Вижн.).

СКАРБІВНИК, -а, ч., заст. Наймит у пана. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Якшо робив у богача, то був наймит, а якшо в пана, то скарбівник, бо на панскому скарбі* (Вікно Заст.).

СКАРБЛЯК, -а, ч. Див. **СКАРБІВНИК**. Заст. *Шо ти хочиш від скарбляка, він віріс у скарбови* (Дорошівці Заст.).

СКАРБЕЧИТИСИ. Скотитися. Знев. *Ади, зашпортавси і скарбечивси аж удолину* (Прилипче Заст.).

СКАРГА, -и, ж. Дерев'яне коліно під кошиком воза. Хот. *Як скаргу поломиш, то ніякої їзди ни буди* (Недобоївці Хот.).

СКАРИ, -ів, мн. Сходи. Глиб. *Вна помалу спускаїси по скарах у долину* (Турятка Глиб.).

СКАРІОТСКИЙ, заст., субст. Нечиста сила. Заст., Кіцм., Глиб. *Шо вас тут за скаріотский зібрав?* (Слобідка Глиб.).

СКАРІОЦКИЙ, -ого. Див. **СКАРІОТСКИЙ**. Заст., Кіцм. *Скаріоцкий знаї, де він ходит* (Борівці Кіцм.).

СКАРУЧЕНИЙ. Склеєний. Стор., Глиб. *Леда шо витко, де скаручений блат на столі* (Горбівці Глиб.). *Стів давно скарученний* (Ясени Стор.).

СКАС, -у, ч. Див. **СКАЗ**. Вижн. *Василь косив і лишив скаси* (Чорногузи Вижн.).

СКАТИРКЬ, **СКАТЕРТЬ**, **СКАТИРТЬ**, -і, ж. Скатертина. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Я хотіла би знати, хто цу скатиркь поляпав чорнилом* (Ошихліби Кіцм.). *Скатерть тчут у нас із бамбаку* (Вашківці Вижн.). *На сьвита я застелюю стів обрусом, а в будний день – скатиртов або циретов* (Чорногузи Вижн.).

СКВАПЛИВО, незм. Поволі. Вижн. *Ни йди так скваспливо, бо запізнишси* (Банилів-Підгірний Стор.).

СКВЕРЩО́К, -щка. Цвіркун. Вижн.

СКЕЛЬТО́ВАНИЙ. Від **СКЕЛЬТУВА́ТИ**. Витрачений. Глиб. *На це вісі́лє скельто́вано грома́да гро́ший* (Горбівці Глиб.).

СКЕЛЬТУВА́ТИ. Витрачати. Глиб. *Мій беце́ва́н уче́ра скельтува́в усі зафасо́вані гро́ші* (Торбівці Глиб.).

СКИДА́ТИ. ***Скида́ти дари́**. Обдарувати молодих на весіллі. Заст., Кіцм., Стор. *Ба́тько мус об'яви́ти, кі́лько гро́ший, кі́лько дарів ски́нули* (Юрківці Заст.).

СКИДА́ТИСИ. Каятися, шкодувати. Хот. *Він по́сля скида́вси, що до́рого́ заплати́в* (Чепоноси Хот.).

СКИМІ́ТИ. 1. Боліти, щеміти (про зуби). Заст. *Шос так скимит пере́дний зуб* (Юрківці Заст.). 2. Скиглити. Заг. *Чо скими́ш, як щінє́* (Вашківці Вижн.).

СКІВ, -а, ч. Те саме́, що стіл. Заст., Кіцм., Вижн. ***Класти за сків**. Запрошувати до столу. Хот. *Молода́ кладе́ госків за скiв, а сама́ йде гуля́ти* (Недобоївці Хот.).

СКІ́ВОРА., -и, зв.мн. **СКІ́ВОРИ** (див. **СКІ́ВОРА**, **СКІ́ВУРА**). Лижа. Заст. *Так хо́чу сківорів, аж мині́ снєси* (Прилипче Заст.).

СКІ́ВРА, -и, зв.мн. **СКІ́ВРИ**, -ів (див. **СКІ́ВОРА**, **СКІ́ВУРА**). Лижа. Нов. *Го́рцо лиш вча́ра купи́в йи́му ті скі́ври, а він уже́ сиго́дни одну́ скі́вру улома́в* (Рідківці Нов.).

СКІ́ВУРА, -и, ж., заст., рідко. Див. **СКІ́ВОРА**, **СКІ́ВУРА**. Лижа. Глиб. *Вже наспуска́вси на скі́вурах?* (Черепківці Глиб.). *Бири́ й мині́ скі́вури, разо́м бу́дем спуска́тиси* (Кам'янка Глиб.).

СКІГОТА́ТИ (по-, за-). Див. **СКОБОТА́ТИ**, **СКОГОТА́ТИ**. Лоскотати. Хот. *Ни скігочи́ іго́, то нидо́бри* (Ставчани Хот.).

СКІЖО́К, -жка, ч. Те саме, що **СТІЖО́К**. Нов.

СКІЗ, -у, ч. Клин, пропуск у косінні, Кельм. *Єк коси́в, то скізів наро́би́в повно́* (Подвір'ївка Кельм.).

СКІЇ, мн. Лижі. Глиб. *Мині́ та́то купи́в нові́ скії* (Глибока).

СКІЛЕ́Ц, -льца, ч. 1. Те саме, що **СТІЛЕ́ЦЬ**. Глиб., Кельм. *Ба́тько з ма́тков кладу́т скіле́ц се́ред ха́ти* (Ленківці Кельм.). 2. Укріплення між платвами і кроквами. Заст., Кіцм., Глиб. *Йди до ка́зні за клумбра́ми, бо тра́ба скіле́ц на ха́ті звіза́ти* (Слобідка Глиб.).

СКІЛТУВА́ТИ. Витратити. Стор. *Скілтува́ла грома́да ті́лко гро́ший сього́дни та й шос нігде́ не ви́дко* (В.Кучурів Стор.).

СКІ́ЛЬКА, незм. Декілька. Заст., Кіцм. *Нима́ шче так губів бага́то, я лиш скі́лька віпрєтала* (Баламутівка Заст.). *Пода́й мині́ скі́лька цви́чків* (Борівці Кіцм.).

СКІЛЬКО́РО, незм. Те саме, що **СКІ́ЛЬКА**. Заст., Кіцм. *Ма́лам скілько́ро єц, то зроби́ла майоне́з* (Неполоківці Кіцм.).

СКІНА́, -и, ж. Те саме, що **СТІНА́**. Заст., Кіцм., Стор., Вижн. *Скі́ни файно потинькува́ла ву́йна* (Банилів Вижн.). ***Скіна́ в за́кид**. буд. Стіна, збудована із розколених впродовж колод, які вкладаються горизонтально у заглибини, видовбані у стовпах. Кіцм. ***Скіна́ у зруб**, буд. Стіна, збудована із стовпів і кілків, які ставляться вертикально. Заст.

СКІНТА́РИТИ. Зважити. Глиб. *Скінтари́ цу тили́цу, кі́лько ко́рців вона́ маї́* (Кам'янка Глиб.).

СКІПА́ТИ. Нити, боліти. Кіцм., Вижн., Стор. *Так мине́ скіпа́є рука́* (Брусниця Кіцм.). *Шос ня нога́ скіпа́ї* (Ясени Стор.).

СКІ́ПКА, -и, ж. Заноза. Стор. *Рва́лам лупаків та й заби́лам у палиц скіпку* (Ясени Стор.).

СКІСНА́, субст. Сорочка, рукави якої вишиті узором навскоси. Заст. *Я коли́с ма́ла файні скісні́* (Дорошівці Заст.).

СКІ́СНЕ. Вишите навскіс. Заст., Глиб. *Скісне пле́чко ду́жи файни віхо́ди* (Дорошівці Заст.).

СКІ́СНИЙ (про рукав). Рукав з узором навскоси. Заст. *Коли́с лиш скісні рукави́ були́ в мо́ді* (Прилипче Заст.).

СКІ́ЦИ, -ів, мн. Ковзани. Заст. *Чи́риз ці скіци вломи́в ру́ку* (Веренчанка Заст.).

СКІЦКА́ТИ. Стягати на купу (гній, грязюку). Хот. *Озми́ са́пу та хоть тро́хи скіцка́й гній ко́ло коро́ви* (Клішківці Хот.).

СКІ́ЧИ, -ів, мн. Лижі. Стор. *Му́сю купи́ти хло́пциви скічи* (Ясени Стор.).

СКІШНЯ́, -і, ж. Зграя собак. Стор. *На пасо́виско си збі́гла скішня́* (Михальча Стор.).

СКЛАД, -у, ч. 1. Смуга землі між скибами ораного поля. Кіцм., Глиб. *До́бри віоралоси, бо скла́дів нима́* (Горбівці Глиб.). 2. ***У склад, до скла́ду**. Спосіб орання землі, при якому поле обходять з плугом кругом. Заст., Кіцм., Вижн., Кельм., Хот. *Тра́ба сказа́ти хло́пцим, аби́ ора́ли в склад, бо це тогі́д о́рано в розгі́н* (Ошихліби Кіцм.). *Іде́н год о́ресе в розгін, а дру́гий – до скла́ду* (Росошани Кельм.).

СКЛАДОВЩИ́К, -а, ч. Комірник. Нов. *До́ків пішла́ у канто́ру підписа́ти цей папі́р, а складовщика́ вже нима́* (Рідківці Нов.). *Дро́бко пішо́в роби́ти складовщико́м* (Чорнівка Нов.).

СКЛА́ТКА, -и, ж. Продаж (м'яса) людям, що заздалегідь погодились купити його частину. Заст. *Це поросє́ у нас піде́ на скла́дку* (Прилипче Заст.).

СКЛЄ́НКА, -и, ж. (див. **СКЛЯ́НКА**). Пляшка. Заст., Кіцм., Глиб. *Купи́ склє́нку столо́вого вина́* (Слобідка Глиб.). *Поро́жні склєнки́ відниси́ до купаратіва* (Турятка Глиб.).

СКЛЄ́НОЧКА, -а, ж. Зменш. від **СКЛЄ́НКА**. Заг.

СКЛЕП, -у, ч. 1. Крамниця. Заст., Кіцм., Глиб., Стор. *Піди́ до скле́пу та й купи́ собі́ бомбо́нів* (Дорошівці Заст.). *До скле́пу заве́зли бага́то ма́рфи* (Ясени Стор.). *Сиго́дни у скле́пі вихідни́й* (Валява Кіцм.). 2. Льох. Заст., Хот. *До́бре ма́ти склеп, бо все мо́жно трима́ти в нім* (Долиняни Хот.).

СКЛЕПА́РЬ, -я, ч. (див. **СКЛИПА́РЬ**). Продавець. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *У на́шому силі́ аж два склепарі́ на оде́н склеп* (Снячів Стор.).

СКЛЕПЛІ́НЯ, -я, с. Те саме, що **СКЛЕПІ́ННЯ** (печі). Стор. *А від земні́ кладе́м сиру́ це́глу до склепліня* (Банилів-Підгірний Стор.).

СКЛЕЦКУВА́ТИЙ. Див. **ГУЦКОВА́ТИЙ**.

СКЛЕ́ЦОК, -цка, ч. 1. Клунок. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Най мі́й скле́цок побу́ди у вас* (Чепоноси Хот.). 2. Невеликий мішок чи неповний мішок (переважно із зерном). Заст., Нов.. Кельм. *Мой, завда́й мині́ цей скле́цок, бо йду до млина́* (Заставна). *Я приніс скле́цок зирна́ від не́ня* (Біловці Нов.).

СКЛИНИ́ЦА, -і, ж, (див. **СКЛІНЕ́ЦА, СКЛІНИ́ЦА**). Склянка (200 гр.). Заст., Кіцм. *Я ві́пив лиш склини́цу вина́ і бі́рши нічо́ в ро́кі ни мав* (Дорошівці Заст.).

СКЛИПА́РЬ, -я, ч., заст., рідк. Власник невеликої крамниці. Кіцм. *Склипа́рь давно́ вмер, лиш лиши́лиси до́ньки* (Хлівище Кіцм.). 2. Продавець. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Чого́с склепа́рь ни йде отворє́ти склеп* (Ставчани Кіцм.).

СКЛИПА́РЬКА, -и, ж. 1. заст., рідк. Дружина власника невеликої крамниці. Кіцм. *Той чоловік жив нидалеко коло склипарьки* (Хлівище Кіцм.). 2. Продавщиця в магазині. Заст., Кіцм., Глиб., Стор. *Моя Ніна робе склепарьков у Сторожинці* (Ст.Бросківці Стор.).

СКЛІНЕ́ЦА, -і, ж. Див. **СКЛИНИ́ЦА, СКЛІНИ́ЦА**. Склянка. *І як я випустила з рук склініцу з молоком, сама ни знаю* (Чернівці).

СКЛІНИ́Й. Те саме, що **СКЛЯНИ́Й**. Заст., Кіцм., Глиб.

СКЛІНИ́ЦА, -і, ж. Те саме, що **СКЛИНИ́ЦА**. Заг. *Пиво пили склініцами, бо кріглів ни було* (Горбівці Глиб.).

СКЛІННИ́ЦА, -і, ж. Див. **СКЛИНИ́ЦА, СКЛІНЕ́ЦА, СКЛІНИ́ЦА**. Заст. *Позичь склінницу цукру* (Прилипче Заст.).

СКЛІНТА́ТИ, знев. Щось виготовити з решток, зліпити. Заст., Кіцм., Стор. *Заледви склінтав хаччину, а здоров'я нима* (Хлівище Кіцм.).

СКЛІПИ́ТИ, знев. Пошити як-небудь. Хот. *Питаїсси, хто пошив спідницу, а ніхто, сама йкос скліпила* (Рукшин Хот.).

СКЛЯНИ́ЦА, -і, ж. Див. **СКЛИНИ́ЦА, СКЛІНЕ́ЦА, СКЛІНИ́ЦА**. Заг.

СКЛЯ́НКА, -и, ж. Див. **СКЛЄ́НКА**. Пляшка. Заст., Кіцм., Глиб., Хот., Кельм. *Я насипала в літрову склянку вулію* (Біловці Нов.). *Неньо наш п'є мінеральну, то склянок повно у хаті* (Долиняни Хот.). *Дитина вже п'є молоко з склянки* (Подвір'ївка Кельм.).

СКО́БА, -и, ж., перен. Вівця, яка погано поправляється. Глиб. *Ца скоба лиш пічінки мої їст* (Слобідка Глиб.).

СКОБОТА́ТИ. Див. **СКУБОТА́ТИ, СКІГОТА́ТИ, СКОГОТА́ТИ**. 1. Лоскотати. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Маленьку дитину ни добри скоботати, бо можи заслабнути* (Атаки Хот.). *Хто вигів так дитину скоботати!* (Горбівці Глиб.). 2. перен., знев. Турбувати. *Най тибе ни скобочи, шо моя донька ни віддана, ліпши пазь сибе* (Хлівище Кіцм.).

СКОБОТА́ТИСИ. Див. **СКУБОТА́ТИСИ, СКІГОТА́ТИСИ, СКОГОТА́ТИСИ**. Лоскотатися, боятися лоскоту. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Ни мацай мине за шию, бо я скобочуси* (Слобідка Глиб.). *Я ни знав, шо ти так дужи скобочисси* (Карапчів Вижн.).

СКО́БОТИ, -ів, мн. Див. **СКО́ГОТИ**. Лоскіт. Заст., Кіцм., Хот. *Я маю дужи скоботи* (Дорошівці Заст.). *У мої дитини скоботи лиш на ношках* (Атаки Хот.).

СКОГІТЛИ́ВИЙ. Див. **СКОГОТЛИ́ВИЙ**. Хот., Кельм.

СКОГОТА́ТИ. Те саме, що **СКОБОТА́ТИ, СКУБОТА́ТИ**. Нов., Хот., Кельм. *Він мине так сильно скоготав* (Біловці Нов.). *Пиристань скоготати, бо це нидобри* (Козиряни Кельм.). *Дітей ни можно кріпко скоготати, бо будут загикатиса* (Ярівка Хот.).

СКО́ГОТИ, -ів, мн. Те саме, що **СКО́БОТИ**. Нов., Хот., Кельм. *До нього ни можно доторкатиси, бо він маї крепкі скоготи* (Долиняни Хот.). *Ти, бачу, ни маїш ніц скоготів* (Чепоноси Хот.).

СКОГОТЛИ́ВИЙ. Див. **СКОГІТЛИ́ВИЙ**. Лоскітливий. Нов., Хот., Кельм. *Такий Вітька скоготливий, шо но!* (Чепоноси Хот.).

СКО́ІКА, -и, ж., назва риби. Заст.

СКОКОЇ́ЖУВАТИСИ. Скорчитися. Кіцм. *Він так скокоїживси, витко, шо змерз* (Хлівище Кіцм.).

СКОКОШИ́ТИСИ. Здутися (про стіну, долівку, стелю). Заст., Кіцм., Нов. *У мени у хачині зимня скокошиласи* (Біловці Нов.).

СКОЛИ́СТИЙ. Скелястий. Хот. *Оди́н бе́ріг у Ністрі́ уве́с сколи́стий* (Атаки Хот.).

СКО́ЛЬКИ, мн. Хвороба коней. Заст. *Ко́ні згу́ста хорі́ют на ско́льки* (Вікно Заст.).

СКОМІСУВА́ТИ. Забракувати. Заст., Кіцм., Хот. *Ну, що ви на це ска́жити, скомісува́ли мо́го хло́пца і ни пі́ди до во́йска* (Рукшин Хот.).

СКОМПАНО́ВАНИЙ, знев. Такий, що знаходиться з кимось у компанії, приятелюванні. Хот., Кіцм., Заст. *Він скомпано́ваний с тим Мафти́євим Питро́м та таке́ віроблє́ют, що м ві́тримати ни го́нна* (Ярівка Хот.).

СКОМПАНУВА́ТИСЯ. Див. **СКУМПАНУВА́ТИСЯ**. Знев. Заприятелюватися. Хот., Кельм. *Скомпанува́лися субі́ вба і лиш п'ют горі́вку* (Зелена Кельм.).

СКОНІРУВА́ТИ. Док. до **КОНІРУВА́ТИ**. Потурбувати, потривожити. Стор. *Сконірува́ли мине́ ші до дни́ни та й ни міг уже́ заспа́ти* (В.Кучурів Стор.).

СКОНТІЄВИЙ. Див. **СКУМПІЄВИЙ**. Ясночервоний (колір). Заст. *У не́ї сконті́євий штоф, але́ ї ни до лица́* (Ржавинці Заст.).

СКОНСУМУВА́ТИ. Спожити, використати. *Раз ка́же, що лише́ той має ва́ртість, що сконсумува́в таку́ і таку́ си́лу книжо́к* (О.Кобилянська. Людина. Царівна. – К., 1969. – С. 257).

СКОНФУ́ЗИТИСИ, знев. Док. до **КОНФУ́ЗИТИСИ**. Розсердитися. Заст., Кіцм. *Він як сконфу́зивси, то всі розліта́лиси від ха́ти* (Хлівище Кіцм.).

СКОПЕ́Ц, **СКОПЕ́ЦЬ**, -пца, ч. 1. Дійниця. Сок. *Озьми́ скопе́ць і йди подо́їти коро́ву* (Романківці Сок.). 2. Кошик із дощечок. Вижн., Кельм. *Скопе́ц або копе́ць ро́блять на по́лі* (Ленківці Кельм.). 3. Кастрована тварина (кінь, кабан). Кельм. *Лі́пши трима́ти скопца́* (Романківці Кельм.). 4. Малий сніп сіна. Глиб. *Ма́ю лише́ скопе́ц сі́на, це ду́жи зама́ло* (Черепківці Глиб.).

СКО́РИЦА, -і, ж. Див. **СКО́РЦА**. Домотканий вовняний килим. Заст. *Файні ско́риці роби́ли турі́к* (Юрківці Заст.).

СКО́РОДА, -и, ж., бот. Лісова трава. Підмеренник запашний (Galium odoratum L.). Сок. (Сербичани Сок.).

СКОРНЄ́ТИ, **СКОРНЯ́ТИ**. 1. Розбудити, перервати сон. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Я лиш лі́гла, а вна мині́ скоряє́ла* (Турятка Глиб.). 2. Потурбувати, потривожити. *Ско́рнєш мине́ заду́рно, бо я й так ніч́о ни зна́ю* (Суховерхів Кіцм.). 3. Розпочати, дати привід чомусь. Глиб. *Ка́жут, що там нивістка скорнє́ла бата́лю* (Турятка Глиб.).

СКОРНЯ́ТИ. Див. **СКОРНЄ́ТИ**. Вижн. *Ві́вці лижа́ли, а ти скорня́в їх* (Карапчів Вижн.).

СКО́РО. 1. Сполучник умовний, часовий (як тільки, коли тільки). Заст., Кіцм., Нов., Глиб. *Ско́ро при́йди ма́ма, то розбу́діт мине́* (Чорнівка Нов.). *Ско́ро тільки́ прийшо́в на світ, за́раз зазна́чив своє́ опозиці́йне стано́вище пискли́вим пла́чем* (О.Маковей. Твори, т. 2, 1990. – С. 11). 2. незм. Незабаром. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Кельм. *Ско́ро сімдисе́кь п'є́кь ро́ків, як я живу́ у ці́м силі́* (Лашківка Кіцм.).

СКО́РОМ, -у, ч., одн., зб. 1. М'ясна або молочна їжа, заборонена церковними правилами для вживання у пісні дні. Заг. 2. Молочні продукти. Стор. *Ходи́лам з ско́ромом до мі́ста* (Ясени Стор.).

СКОРОМНИ́НА, -и, ж. Скоромне, скоромина. Заст., Кіцм. *Попи́ напові́дали, шоб ни ї́сти скоромни́ни у піст* (Валява Кіцм.).

СКОРОПА́ДНИЙ. Скороспілий (про дерево-скороспілку). Хот. *Ца*

яблінка скоропадна, з неї нима пользи (Атаки Хот.).

СКОРУХ, -а, ч., бот. Горобина звичайна (Sorbus aucuparia L.). Вижн. *То червоніє скорух в лісі* (Чорногузи Вижн.).

СКОРЦА, -и, ж., тк. 1. Великий вовняний килим домашнього виробу. Заст., Кіцм., Нов., Глиб., Хот., Кельм. *Скорцу віткала доньці на три квіцці* (Подвір'ївка Кельм.). *Цу скорцу мама тче мині* (Біловці Нов.). *Віниси скорцу, най си пролюхтує* (Валява Кіцм.). *Думала сама ткати скорцу, али ни вдам таких кіток* (Долиняни Хот.). *Міль упхаласи до скорци* (Ясени Стор.). *Я собі віткала файну скорцу* (Дорошівці Заст.). 2. Невеликий килимок, домоткане покривало. Заст. *Лушко застелене файнов скорцов* (Снячів Стор.). *Маю дві скорці і мині доста* (Чорнівка Нов.).

СКОРЦА, -и, ч., тк. Верета, невеликий килим. Стор. *Лавиці застелюют скорцем* (Ст.Бросківці Стор.).

СКОРЦАР, -а, ч., **СКОРЦАРЬ**, -я. Килим. Глиб. *Дала три соткі за скорцарь* (Слобідка Глиб.).

СКОРЦАРЬ. 1. Килим. *Аж май весело стало у хаті, вітколи перебили до скіни скорцарь* (Горбівці Глиб.). 2. Верета. *Шо, вуйно, свої гівці скорцарь тчети?* (Черепківці Глиб.).

СКОРЦОВИЙ (папір). Шпалера. Заст., Кіцм. *Я ледви найшла в однім склепу скорцовий папір на скіну* (Борівці Кіцм.).

СКОСЕНИЙ. Те саме, що перекошений. Вижн. *Цей сків скосений на оден бік* (Бережниця Вижн.).

СКОТНІК, -а, ч. Те саме, що **СКОТАР**. Хот., Кельм. *Досвіта скотніки йдут на ферму до коров с фонарями* (Братьянівка Кельм.).

СКОЦ, -а, ч. Те саме, що **СКОРЦ**. Кельм. *Мині сусіда віткала файний скоц* (Ленківці Кельм.).

СКОЦУБИТИСИ, **СКОЦЮБИТИСИ**. Скоцюрбитися, скорчитися. Док. до **КОЦЮРБИТИСИ**. Стор. *Аж скоцюбивси від морозу* (В.Кучурів Стор.).

СКРАБНИК, -а, ч. Приміщення, де тримають свиней. Кіцм. *Лиш би свині, а скрабник готовий* (Кліводин Кіцм.). *Поможи загнати свині до скрабника* (Малятинці Кіцм.). *Поломивси ми скрабник – свиня замирзає, ба, закличу я сусіда, може, полатає* (Малятинці Кіцм.).

СКРИБІНКА, -и, ж. Пристрій для чесання повісма. Хот. *Почіши це прядиво шче на скрибінку* (Грозинці Хот.).

СКРИГА, -и, ж. Жаль, біда. Глиб. *Вилика скрига у Василини: двої людий пішло з хати зараз* (Горбівці Глиб.).

СКРИГІНЦАТИ. Скреготати. Хот. *Аж зубами скригінцає – такий голодний* (Долиняни Хот.).

СКРИНЯ, -і, ж. Рама (коробка) вікна, дверей. Кіцм. *Помалювалам скриню синою фарбою, а рамці і футрини – чирвоною* (Кліводин Кіцм.).

СКРИНЬКА, -і (-и), ж. 1. Зм. до **СКРИНЯ** – коробка вікна, дверей. Стор., Глиб. *Скриньки вже готові, лиш закласти на місци їх лишилоси* (Банилів-Підгірний Стор.). 2. Ящик. Заст. *Поклади склінки у скриньку, вітаг відниси до склепу* (Прилипче Заст.). 3. Вулик. Кельм. *Маю дві скриньці бджолів* (Бабино Кельм.).

СКРИПЕЙ, -я, ч. 1. знев. Плаксій. Глиб. *Ой ти, скрипею розлізлий!* (Слобідка Глиб.). 2. Старе, надломлене дерево. Глиб. *Чос того срипія ни зрубав?* (Слобідка Глиб.).

СКРИПИ́ЦА, -і, ж. 1. Блок у ткацькому верстаті. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Я ма́ю кро́сна, лиш тра́ба дес пози́чити скри́пиців* (Клішківці Хот.). *Скрипи́ці ду́жи рипля́* (Брідок Заст.). *Прив'яжи́ скрипи́ці до ни́тий* (Біловці Нов.). *Здойми́ с по́ду скрипи́ці* (Слобідка Глиб.). 2. Дерев'яний гак, яким прикріплюють рубель при перевезенні сіна, соломи тощо. Заст., Глиб. *На скрипи́цу та й утисни́ сі́но* (Дорошівці Заст.). *Поїхав за снопа́ми і му́сів вирта́тиси, бо забу́в скрипи́цу* (Вовчинець Глиб.).

СКРИПІ́Й, -я, ч. Гриб, схожий на груздя, тільки ширші пластинки, неїстівний. Вижн. *Диви́сь, ни назбира́й скрипі́їв* (Коритне Вижн.).

СКРИ́ПКА, -и, ж. Музики, оркестр під час різдвяних свят. Нов. *Дві скри́пкі бу́ли в ме́ни заря́ня, а водна́ аж пи́рид ра́нком* (Чорнівка Нов.).

СКРИ́ПНИК, -а, ч. 1. Музикант. Кіцм., Нов, Хот. *На до́нци гра́ли скрипники́* (Біловці Нов.). 2. Скрипаль. Заг. *У ме́ни на вісілю́ ма́є гра́ти скри́пник і цимбалі́ст* (Дорошівці Заст.). 3. Жук. Заст., Нов. *Налови́в скри́пників, бо йду на ри́бу* (Слобода Нов.). *Скри́пника як узі́ти до ву́ха, то ду́жи гра́є* (скрипить) (Дорошівці Заст.).

СКРИПНИЧКИ́, мн. Зменш. Музиканти. *Скрипнички́ грают, гівки́ гуля́ют, а мине́ ни прийма́ют* (Новосілка Кіцм.).

СКРИПУ́ЛЯ, -і, ж. Стара, самітня жінка. Хот. *Як ті скрипу́лі самі́ тяшко* (Атаки Хот.).

СКРІЧА́ТИ, СКРІЧЕ́ТИ. Док. до **КРІЧА́ТИ**. Кіцм. *Не́ньо ві́шли надві́р, скрі́чели і вже бі́рши ніхто́ ни ко́втав* (Новосілка Кіцм.).

СКРІКЛЮВА́ТИ. Тісно зв'язати. Нов. *Так скріклюва́ли бика́, шо він ни го́дин і му́хі убі́гна́ти* (Чорнівка Нов.).

СКРІКЛЬО́ВАНИЙ. Дієпр. від **СКРІКЛЮВА́ТИ**. Нов. *А до́шки ва́ші скрікльо́вані?* (Чорнівка Нов.). *Як ми тобі́ дамо́ цей ко́вбук, як усьо́ де́риво скрікльо́вано?* (Слобідка Нов.).

СКРІ́СНИЙ. Подібний. Стор. *Мі́й ме́ньчій на мо́го та́та скрі́сний* (В.Кучурів Стор.).

СКРУТ, -а, ч. 1. Прилад для сукання ниток. Хот. *Скру́том ду́жи ско́ро насука́єш ни́ток* (Долиняни Хот.). 2. Частина воза для перевезення снопів. Заст. *Тра́ба зроби́ти скрут, бо ними́ чим снопи́ вози́ти* (Дорошівці Заст.). 3.Поворот.

СКРУ́ТИЛЬ, -тля, ч. Віхоть. Заст., Кіцм. *Бири́ до́брий скру́тиль та й так мий коро́ву* (Вікно Заст.).

СКРУ́ТЛІ, -ів, мн. 1. кул. Тісто, варене на олії. Сок. 2. Те саме, що струдлі. Кельм. *Скру́тлі до́брі с пові́длом* (Братьянівка Кельм.).

СКУБА́РНЯ, -і, ж. 1. Місце, де скубли вовну. Сок. *Давно́ у нас бу́ли скуба́рні* (Волошків Сок.). 2. заст. Пристрій, яким скубли і розчісували вовну.

СКУБОТА́ТИ. Те саме, що **СКОБОТА́ТИ, СКІГОТА́ТИ, СКОГОТА́ТИ**. Кіцм. *Ни скубочи́ дити́ну, то ни мо́жно* (Брусниця Кіцм.). *Йой, я ни мо́жу вітри́мати, як мине́ хто ску-бо́че* (Борівці Кіцм.).

СКУБОТА́ТИСИ. Те саме, що **СКОБОТА́ТИСИ, СКІГОТА́ТИСИ, СКОГОТА́ТИСИ**. Заст., Кіцм.

СКУ́ЛИ, -ів, мн. 1. стол. Інструмент. Глиб. *Я би зла́година две́рі, али́ ску́ли забу́в* (Вовчинець Глиб.). 2. Мотки ниток. Глиб. *Позе́ч мині́ ске́лька ску́лів чірле́ної за́полочі* (Турятка Глиб.).

СКУ́ЛИТИ. 1. Вити (про вовка). *Ці́лу ніч шос ску́лило в лі́сі, мо́жи, вовк*

(Кельменці). 2. Мружити (про очі). Кельм. *Ни скуль вочі, бо нифайно* (Новоселиця Кельм.).

СКУМПАНУВА́ТИСИ. Див. **СКОМПАНУВА́ТИСИ**. Заприятелювати, потоваришувати. Кельм. *Мій Ваня скумпанувавси з сусіцким хлопчиком, та так, як два братя нирозлушні* (Ярівка Хот.).

СКУМПІЄВИЙ. Див. **СКУМПІЙО́ВИЙ, СКУНПИЄВИЙ, СКУНТІЙО́ВИЙ, СКОНТІЄВИЙ**. Жовтогарячий (колір). Нов., Хот. *Ни завивай ту скумпієву фустку, тобі погано* (Атаки Хот.). *У мени мітки скумпієві* (Біловці Нов.).

СКУМПІЙО́ВИЙ. Див. **СКУМПІЄВИЙ, СКУНТИЄВИЙ, СКУНТИЙО́ВИЙ, СКОНТІЄ́ВИЙ**. Оранжевий. Хот., Кельм., Сок. *Чирвоні мітки вже покрасила, шче маю красити скумпійові та небові* (Ярівка Хот.).

СКУМПІ́Я, -ї, ж. Оранжева фарба. Хот., Кельм. *Траба купити скумпії на мітки* (Ленківці Кельм.).

СКУНТИЙО́ВИЙ. Те саме, що **СКУМПІЙО́ВИЙ**. Хот. *Тобі скунтийова фустка до лица* (Недобоївці Хот.).

СКУПИ́НДА, -и, ж. **СКУПИ́НДРА, СКУПІ́НДА**, Скупа людина, Заст., Кіцм., Глиб. *Я ни знав, шо він такий скупинда* (Южинець Кіцм.).

СКУПИ́НДРА, -и, ж. Те саме, що **СКУПИ́НДА**. Заг.

СКУПІ́НДРА, -и, ж. Те саме, що **СКУПИ́НДРА**. Глиб.

СКУПУ́Н, -а, ч. Скупа людина. Кіцм. *Ну й скупун ти, Йване* (Лашківка Кіцм.).

СКУ́РТА, -и, ж. 1. Теплий чоловічий і жіночий одяг з сукна, обшитий смушком. Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Скурту з смушком зробилам субі, али ні разу ни вгорнула* (Подвір'ївка Кельм.). *Вшила субі скурту на ваті в Балківцах* (Ярівка Хот.). 2. Куртка, півпальто. Див. **СКУ́РТКА**. Сок. *Скуртки носют і чоловіки і жінки* (Горбівці Глиб.).

СКУ́РТКА, -и, ж. Куртка. Нов., Хот. *Вбири скуртку, бо студино* (Клішківці Хот.).

СКУ́РТОЧКА, -и, ж. Зменш. до **СКУ́РТКА, СКУ́РТА**. Нов. *Мама пошили субі скурточку* (Біловці Нов.).

СКУ́СА, -и, ж. 1. заст. Гадюка. Заст., Кіцм. *У наші хашчі були колис скуси* (Давидівці Кіцм.). 2. перен. Зла жінка. Заст., Кіцм. *О, в него скуса, а ни жінка* (Давидівці Кіцм.).

СКУ́СЯ, -і, ж. Див. **СКУ́СА**. Зла, в'їдлива жінка. Стор. *Мой, шо то за скуся, ї лиш варувати треба* (В.Кучурів Стор.).

СКУ́ТЕК, -а, ч., заст. Одіяло. Кельм.

СЛАБИ́Й. Неврожайний. Заст., Кіцм., Стор. *Цего року слаба барабуля* (Ясени Стор.).

СЛАБІНЕ́ЧІ, СЛАБІНЕ́ЧЄ, -а, с. Горілка слабої міцності. Глиб. *Забири це слабінечі і дай май моцної* (Горбівці Глиб.). *Пий цего слабінечі кілко хоч* (Кам'янка Глиб.). *Ни кладіт того слабінеча на стів* (Черепківці Глиб.).

СЛА́БІСТЬ, -ости, ж. Хвороба. Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот., Вижн. *Мій брат після слабости дужи благий* (Рідківці Нов.).

СЛА́БО, незм. Тихо. Хот. *Якос слабо він балакає* (Рукшин Хот.).

СЛА́ТИНА, -и, ж. Соляний розчин. Стор., Глиб. *Солонину мочут у слатині, а путому кладут бужити* (Горбівці Глиб.). *Покладь солонину в слатину, аби ни зупсуваласи* (Кам'янка Глиб.). *Корову натерли слатиною* (Ясени Стор.).

СЛЕВ'Я́НКА, -і, ж. Напій із слив. Глиб. *Я кожного року роб'ю слев'янку* (Турятка Глиб.)

СЛЄЖ, **СЛИЖ** -а, ч. Риба породи паскаря. Вижн. (Чорногузи).

СЛИВНЯ́К, -а, ч. Наливка із слив. Хот. *Від сливняка́ фист сп'яніти мо́жна* (Владична Хот.).

СЛИВОВІ́ЦА, -и, ж. Настойка, горілка із слив. Заст., Кіцм. *Фа́йні сливки́ са вроди́ли, бу́де на зи́му вар і сливові́ца* (Валява Кіцм.). *Наробили́м бо́чку сливові́ци та й бу́ди на вісілє* (Дорошівці Заст.).

СЛИЗ[1], -а, ч. Рід риби. див. **СЛИЖ**. Стор.

СЛИЗ[2], -у, ч. 1. бот. Трава спориш звичайний (Polygonum aviculare L.). Нов. *Все подві́р'я заросло́ сли́зом* (Слобода Нов.). 2. Бур'ян. Заст., Кельм., Кіцм. *Слиз ви́єси по земли́, як павути́ца, а́ росте́ скрі́зь: при доро́зі, під му́ром, на обо́рі* (Киселів Кіцм.).

СЛИЗА́К, -а, ч. Різновид риби із слизистого поверхнею. Глиб., Кельм. *У руці́ слизака́ кє́шко утри́мати* (Порубне Глиб.).

СЛИ́ЗИ, -ів, мн. Див. **СЛІ́ЗИ**. Ковзани. Кіцм. *Ні́як мала́ ни мо́жи взя́тиси ї́хати на сли́зах* (Хлівище Кіцм.).

СЛИЗІ́НКА, -и, ж. Селезінка. Заст., Кіцм., Стор., Вижн. *Відбери́ з нутрошчів бугу́н і слизі́нку* (Ст. Драчинці Вижн.).

СЛИЗІ́ТИ. Сочитися. Заст., Кіцм., Глиб. *З мої́ бо́чкі росі́яв слизі́в, а вода́ стоя́ла* (Слобідка Глиб.).

СЛИШ, -а, ч. Див. **СЛИЗ**. Різновид риби. Стор.

СЛИ́НИТИСА, знев. Плакати. Хот. *До́бри, шо ти хоть сли́нитиса зна́їш* (Грозинці Хот.).

СЛІ́ЗИ, -ів, мн. Ковзани. Нов. *Я би купи́в йму ті слі́зи, а́ли де він бу́ди в силі́ на них ї́хати* (Рідківці Нов.).

СЛІЗІ́НКИ, **СЛІЗІ́НЬКИ**, -ок, мн. Нарости на вербових пнях. Нов. *Восени́ росту́т на пнях від верби́ слізі́нки* (Зелений Гай Нов.).

СЛІЗУ́РИ, -ів, мн. Див. **СЛІ́ЗИ**. Ковзани. Кіцм. *Ма́ю нові́ слізу́ри* (Ставчани Кіцм.).

СЛІПА́К[1], -а, ч., мед. Фурункул. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Са́ми на поти́лици зроби́вси сліпа́к у мої́ мало́ї* (Черепківці Глиб.). *До сліпака́ тре́ба ці́бу́льки спекти́* (Ломачинці Сок.).

СЛІПА́К[2], -а, ч., бот. Кульбаба лікарська (Taraxacum officinale Wigg.). Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот. *Ади́, як сліпаки́ ко́ло доро́ги зацви́ли жо́втим* (Малятинці Кіцм.). *Сліпаки́ лиш на дни́ну розцвита́ют* (Чорнівка Нов.). *Крілі́ на́віть сліпаки́ їде́* (Черепківці Глиб.).

СЛІПА́К[3], -а, ч. Вуж. Стор. *Ни бі́си, це сліпа́к, вин ни куса́ї* (Турятка Глиб.). *Ґі́ти дес ї́ми́ли сліпака́* (Ясени Стор.).

СЛІПАЧИ́ЦА, -і, ж. Чиряк з кількома стрижнями. Нов. *Це сліпачи́ца, бо ма́ї аж п'єкь стри́жнів* (Чорнівка Нов.).

СЛІПАЧО́К, -чка, ч. Зменш.-пестл. до **СЛІПА́К**. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *У ме́ни на лице́ви зроби́вси сліпачо́к* (Біловці Нов.).

СЛІ́ПНИ, -ів, мн. Полуда на очах у коней. Сок. *Кінь з тяжко́ї робо́ти дістає́ слі́пни* (Василівці Сок.).

СЛОБОДИ́ТИ. Звільнити. Див. **СЛОБОНИ́ТИ**. Глиб. *За пиятику́ його з робо́ти слободи́ли* (Горбівці Глиб.).

СЛОБО́ДНИЙ. 1. Вільний. Стор., Нов., Хот. *Ти слобо́дний ни́ні від робо́ти?* (Снячів Стор.). *Я сиго́дни була́ слобо́дна ці́лий день* (Біловці Нов.). 2. Вихідний. Хот. *У ме́ни на робо́ті за́втра слобо́дний день* (Ярівка Хот.).

СЛО́ВО, -а, с. Домовленість між батьками молодих перед весіллям (про день весілля, придане, дари). Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Сло́во було цего читвирга́, а вісі́лє ма́ї*

бу́ти за дві ниді́лі (Слобідка Глиб.). *На сло́ві поміни́ли, що даду́т корову́ с тилє́м* (Вовчинець Глиб.). *Ми вчара бу́ли в молодо́ї на сло́ві* (Біловці Нов.). *Існу́є ще сло́во-могорич, але́ це вже після слова* (Баламутівка Заст.). ***Да́ти сло́во**. Домовитися про весілля. Заст. *Давно́ вже дав сло́во, а не зна́ти, коли́ бу́де весілля* (Заставна). ***Добити сло́во**. Проводити заручини. Кіцм., Глиб., Нов., Кельм. *Гай, догуворилиси на нигілю роби́ти сло́во* (Рідківці Нов.). *У Мі́ті Миха́йлового сло́во роби́ли в ниді́лю* (Подвір'ївка Кельм.). ***Пи́ти сло́во**. Домовлятися про весілля. Заст. *У О́лі в нидiлю п'ют сло́во. Це́ї ниді́лі вже сло́во, ско́ро буди вісіле́* (Кадубівці Заст.). ***Ма́ти сло́во**. Дотримуватися слова. Заст., Кіцм., Стор. *Поре́дний чоловік за́вши ма́ї сло́во* (Борівці Кіцм.). *Мовчи́, Міха́йле, я зна́ю, що ти сло́ва ни ма́їш* (Бабин Заст.).

СЛОЗА́, -и, ж. Сльоза. Заст., Кіцм., Стор., Вижн. *У ме́ни з о́ка вес час чому́с біжи́т слоза́* (Карапчів Вижн.). ***Лиши́ти сло́зи**. Мало. Заст., Кіцм., Стор.

СЛО́ЄК, СЛО́ЙОК, -а, ч. Скляна банка. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов. *Коро́ва да́ла лиш літро́вий сло́єк молока́* (Біловці Нов.). *Мині́ так би си зда́ло па́ру сло́єків, що но* (Дорошівці Заст.).

СЛО́ЄЧОК, -чка, ч. Зменш.-пестл. від **СЛО́ЄК**. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов. *Дай мині́ с кутка́ сло́єчок на молоко́* (Карапчів Вижн.).

СЛО́ЙОК, -йка, -єка, ч. Див. **СЛО́ЄК**. Кіцм., Стор., Вижн. *Та́то приніс сло́йок ме́ду* (Ясени Стор.). *Маю коро́ву, то тре́ба купи́ти бага́то гладунів і сло́йків на молоко́* (Карапчів Вижн.). *Молоко́ сип'я у горшо́к, а смита́ну у сло́йок* (Неполоківці Кіцм.).

СЛОТА́, -и, ж. 1. Непогода, затяжні дощі, слякоть. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *За цим ве́римнєм бу́ди слота́* (Лашківка Кіцм.). *Така́ слота́ надво́рі, що си ни хо́чі с ха́ти віходи́ти* (Горбівці Глиб.). *Надво́рі дві нигілі слота́* (Дорошівці Заст.). 2. перен., знев. (переважно про дітей). *Ни ліз, слото́, у боло́то, бо обмасти́сси* (Ярівка Хот.).

СЛО́ТАВИЙ, СЛО́ТОВИЙ. Дощовий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Кельм. *Це літо бу́ло таке́ сло́таве, що й пшени́це в кла́нєх зросла́си* (Борівці Кіцм.).

СЛО́ТОВИЙ. Див. **СЛО́ТАВИЙ**. Заст. *Це літо ма́є бу́ти сло́тове* (Дорошівці Заст.).

СЛУ́ДВАН, -а, ч., знев. Дурень, неотеса, упертий чоловік. Заст., Кіцм. *А цей слу́дван пре, як німи́й до пра́ва* (Хливище Кіцм.). *Али́ то слудва́н, ніко́ли ни обізви́си і ни послу́хаї ніко́го* (Дорошівці Заст.).

СЛУ́ЖБА, -и, одн., ж. 1. заст. Найми. Заст., Вижн., Стор., Глиб. *Я ма́ла де́сік ро́ків, коли́ ня да́ли в слу́жбу* (Ясени Стор.). *Усі́ молоді́ роки́ мину́ли у слу́жбі* (Карапчів Вижн.). 2. Професія, робота. Нов., Хот. *Як ма́ти слу́жбу до́бру, то й жи́ти до́бре* (Чепоноси Хот.). *Він у вас на до́брі слу́жбі* (Біловці Нов.). 3. Богослужіння. Заст., Вижн., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. ***Найми́ти (винайми́ти) слу́жбу**. Замовити богослужіння в церкві. Заг. *Тра́ба слу́жбу за ма́му найми́ти* (Киселів Кіцм.).

СЛУ́ЖЕБКА, -и, ж. 1. Зменш.-пестл. до **СЛУ́ЖБА 3**. Заг. *Ой, коби́ я зна́ла, що я повдовію, бу́ла би си винаймила слу́жебку в неді́лю* (Лашківка Кіцм.). 2. Дарунок по померлому у вигляді гілки, на яку нанизується різне печиво, сушені фрукти. Кіцм. *Ба́ба прине́сла слу́жебку с по́хорону* (Драчинці Кіцм.).

СЛУ́ЖНЕЦ, -я, ч. Те саме, що **СЛУГА́, СЛУ́ЖКА**. Вижн.

СЛУП, -а, ч. Стовп. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Хто цей слуп від радії вікришив* (Слобідка Глиб.). *У силі закопали слупи для лєтрики* (Біловці Нов.). *В кождого коло воріт є слупи с каминю або с цименту* (Дорошівці Заст.). *Тешут платви поперешні і подовжні слупи* (Виженка Вижн.). 2. перен., знев. Дурень. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Та ви що смієтеси, би я за цего слупа ішла?* (Горбівці Глиб.).

СЛУПОК, -пка, -пки, ч. Зменш.-пестл. до **СЛУП**. Заг. *Тато поїхав у ліс за слупками* (Чорнівка Нов.).

СЛУТВАК, -а, ч. Знев. Дурень. Кіцм. *Ходи по хаті, як слутвак* (Валява Кіцм.).

СЛУТИЙ. Безрогий. Глиб. *По борішці Брандушка (корова) си лишила слута* (Горбівці Глиб.).

СЛУТІКИ, -ів. Костилі. Вижн. Знев. *Пленди́чіли ногами, єк слутіками* (Мілієве Вижн.).

СЛУХЛЯНИЙ. Те саме, що **СЛУХНЯНИЙ**. Сок. *От слухляний хлопчик* (Романківці Сок.).

СЛУШНИЙ. Те саме, що **СЛУХНЯНИЙ**. Заст., Хот. *Петрик слушний і того іму всьо купуют* (Ярівка Хот.). *Як помашкарений (про хлопчика), то тогди слушний* (Юрківці Заст.).

СЛЮБ, -у, ч. 1.Шлюб. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Збирали ми довго молоду до слюбу* (Чорнівка Нов.). *Колись ми ходили до слюбу в церкву, а типер ідут до клубу* (Ярівка Хот.). ***Брати слюб**. Одружуватися, вінчатися. Заг. *У сільраді слюб бирут* (Шишківці Нов.). *Йдут усім вісілєм до клубу брати слюб* (Новосілка Кіцм.). 2. Комин, димар, димохід (Заставна).

СЛЮСАК, -а, ч. Гак, що тримає двері в саморобних завісах. Глиб. *Слюсаки забив, али ци двері будут триматиси на них* (Слобідка Глиб.).

СЛЮСАЧОК, -чка, ч. Ручка дверей, куди впадає клямка. Кіцм.

СЛЯКА, -и, ж. Дощова погода. Кіцм. *Надворі така сляка* (Новосілка Кіцм.).

СЛЬОЗИК, -а, ч., заст., рідк. Конвалія. Заст. *Нарви мині сльозика* (Прилипче Заст.).

СМАЖИНИЦА, -і, ж., кул. 1. Яєчня. Кіцм., Хот., Кельм., Сок. *Пожар смажиницу на вбід* (Новоселиця Кельм.). *Смажиница щос ни вдаласи мині сигодни* (Долиняни Хот.). 2. Страва з вишень, яблук, слив (див. **СМАЖНИЦА**). Заст. *Нарви сливок, най я зварю смажиницу* (Брідок Заст.).

СМАЖНИЦА, -і, ж. Джем, повидло. Заст. *Добра смажница з яблук або з сливок* (Дорошівці Заст.).

СМАЖОНКА, -и, ж. Підлива, заправлена засмаженою мукою. Заст., Кіцм. *Мама зварила дужи добру смажонку* (Борівці Кіцм.).

СМАКУВАТИ, перен. Подобатися. Нов. *Хочі буксових чобіт, йму кірзаки ни смакуют* (Рідківці Нов.).

СМАРКАЧІ, -ів, мн. Гриби. Сок.

СМАСТЬ, -і. Віз для перевезення снопів. Глиб. *Кождий господар колис мав смасть лиш до снопів* (Турятка Глиб.).

СМАШКА, -и, ж., кул. 1. Страва з оселедців, сушених грибів, заправлених засмаженою мукою. Заст., Кіцм. *На святий вечір варе у нас пшиницу і смашку* (Борівці Кіцм.). 2. Повидло. Стор. *Наварилам смашки з яблук* (Ясени Стор.).

СМАШНИЙ. Те саме, що **СМАЧНИЙ**. Заг. *З голупців смашне мнясо, дужи добри* (Шишківці Нов.).

СМАШНО, незм. Смачно. Заг. *Бабця вміє готувати кулешу дужи смашно* (Баламутівка Заст.).

СМЕ́РА, -и, ж., бот. Малина (Rubus idaeus L.) Глиб. *Сме́ра ду́жи розрослáси, мáю рубáти* (Турятка Глиб.).

СМЕРДЮ́Х, **СМИРДЮ́Х**, -а, ч., ент. Жук з неприємним запахом. Нов., Кельм., Сок. *Ви́брали з я́ми бабару́лю, а на дні – ціла́ купа́ смердюхі́в* (Слобода Нов.). *Смердю́х люби ла́зити по шовко́виці* (Волошкове Сок.).

СМЕРДЯ́ЧИЙ, **СМИРДЮ́ЧИЙ**, перен., знев. Лінивий. Кіцм. *Він таки́й смердю́чий, що лиш спит* (Нові Драчинці Кіцм.).

СМЕРКЬ, -і, ж. Те саме, що **СМЕРТЬ**. Заст., Кіцм. *Цеї но́чи мині́ приви́гіласи смеркь* (Лашківка Кіцм.).

СМЕРЬКО́М, незм. Після заходу сонця; коли смеркає. Кіцм., Вижн., Хот. *Мій чоловік додо́му прийшо́в уже́ смерько́м* (Недобоївці Хот.).

СМИ. 1. Залишок дієслова **БУТИ** в І ос. одн. Вижн. *Роби́в сми файно, бо то длі держáви* (Чорногузи Вижн). *Коли́ сми ві́шов з хáти, пішо́в сми до сусі́да* (Бережниця Вижн.). *Така́ сми слаба́, що вже ни біру́ю дійти́ до поро́га* (Н.Станівці Кіцм.). 2. Залишок дієслова **БУТИ** в І ос. мн. Вижн. *Ходи́ли сми до Черно́вец на ві́ставку* (Бережниця Вижн.).

СМИРДЮ́Х. Див. **СМЕРДЮ́Х**.

СМИРДЯ́ЧИЙ. Див. **СМЕРДЯ́ЧИЙ**. Кіцм. *Коли́с ми роби́ли на смердю́чого пана* (П'ядиківці Кіцм.).

СМИРДЯ́ЧКА, -і, ж., ент. Комаха з неприємним запахом; те саме, що **СМЕРДЮХ**. Заст., Вижн., Глиб., Нов., Хот. *Ни бири́ в ру́ки смирдя́чку, бо вона́ смирди́т* (Біловці Нов.). *Смирдя́чка лáзи по я́годах і їст їх* (Ярівка Хот.).

СМИЧО́К, -чка, ч. Частина бительні. Хот. *Зломáвса смичо́к та й ни мо́жу тіпáти коло́пні* (Недобоївці Хот.).

СМІЇ́НИ, -ів, мн., обр. Гостина в домі молодої через тиждень після весілля. Кіцм. *У Го́рца смііни на цу нидíлю* (Новосілка Кіцм.).

СМІКЯ́РКА, -і, ж. Див. **СМІТЯ́РКА**. Нов. *Збири́ це скло на смітя́рку і ві́ниси с хáти* (Чорнівка Нов.). 1. Те саме, що сміття. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Іди́ грабля́ми загáрбай смітє́* (Черепківці Глиб.). 2. перен., лайл. Негідник. *Ах ти, смітє́ водне́* (Біловці Нов.).

СМІТЮ́ШНИК, -а, ч. Смітник. Хот. *У хáті як у яко́му смітю́шнику* (Долиняни Хот.).

СМІТЯ́РКА, **СМІКЯ́РКА**, -і, ж. Совок для сміття. Вижн., Нов. *Де ти смітя́рку заді́ла, що нимá на мі́сци?* (Берегомет Вижн.).

СМІШИ́ТИ. Ганьбити. Стор., Глиб. *Те́ща сміши́ла мине́ пе́ред сусі́дами* (Снячів Стор.). *Ни смішíт заду́рно гі́тий, вони́ ни ви́нні* (Слобідка Глиб.).

СМІШИ́ТИСИ. 1. Сміятися. Стор. *Вона́ смішúласи с паробкáми* (Снячів Стор.). 2. Осоромитися, ганьбитися. Хот. *Ни сміши́си, до́чко, ни ріж тако́ї файної кі́скі* (Ярівка Хот.).

СМО. Залишок дієслова бути в 1 ос.одн. і мн. Заст. *Так смо ві́машкарила її́, що ме до́вго ня памнятáти* (Юрківці Заст.).

СМОЛИ́ТИ. Багато курити. Вижн. *Ти так багáто смо́лиш, що скіни чо́рні стáли* (Карапчів Вижн.).

СМОЛЯ́НКА, -і, ж. Клейонка. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Стів застеля́ют скáтеркою або смоля́нкою* (Волошків Сок.). *Простили́ смоля́нку на стів* (Козиряни Кельм.). *На стів купу́ют смоля́нки́* (Шишківці Нов.).

СМОРЖА́К, -а, ч., бот. Те саме, що сморж (їстівний гриб родини сморшкових із звивисто-складчатою шапкою). Глиб. *Сморжаки́ – сáмі рáнні гриби́* (Горбівці Глиб.).

СМОТОЛО́КА, -и, ж. 1. Нежить. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Кельм.

Гет змучила ця смотолока (Веренчанка Заст.). *Говори у ніс, як би смотолоку дістала* (Горбівці Глиб.). *Донька була горєча та напиласи води, типер маї смотолоку і кашлеє* (Южинець Кіцм.). 2. перен., знев. Вередун. *Я ни знаю вже, чього ца смотолока з мени хочі* (Хлівище Кіцм.). 3. перен., знев. Розмазня. *Ходи по силі, як та смотолока* (Слобода Нов.).

СМУШ, -у, ч. Каракулевий комір. Нов. *Неньо поклали новий смуш до скурти* (Біловці Нов.).

СНИГАТИ. Знев. Ходити, шкандибати. Хот. *Шча й вона, така стара кавуля, снигає до клубу* (Чепоноси Хот.).

СНИГІТИ. Нудитись. Глиб. *Чос дома сидите, снигіїте, ідіт дес троха* (Горбівці Глиб.).

СНИЦА, -і, ж. 1. Частина воза (дерев'яні бруски, до яких прикріплюється вісь і дишель). Заст., Глиб., Хот., Кельм., Сок. *Праву сницу я нидавно зміняв, бо ни тримавси дишіль* (Черепківці Глиб.). *Траба у возі сниці поміняти* (Атаки Хот.). *Ни буди добрих сниців, то і дишло ни буди добри триматиси* (Козиряни Кельм.). 2. перен. **КРИВУЛЯ**. Хот. *У теби ноги, як сниці* (Чепоноси Хот.).

СНІГОВИЦА, -і, ж. Див. **СНІЖЕНИЦА, СНІЖИНИЦА, СНІЖОВИЦА**. Мокрий сніг. Глиб. *Угорни плащ, бо надворі сніговица* (Слобідка Глиб.).

СНІГОВЦІ, -ів, мн., заст., рідко. Боти. Кіцм. *Убири сніговці, бо надворі нигода* (Хлівище Кіцм.).

СНІГУРКА, -і, ж., перен. Вівця з яскравою білою вовною. Глиб. *Я цу снігурку лиш за красу тримаю* (Слобідка Глиб.).

СНІЖЕНИЦА, -і, ж. Мокрий сніг. Кельм. *Ох і сніженица почаласа!* (Ленківці Кельм.).

СНІЖОВИЦА, -і, ж. Мокрий сніг. Глиб. *Ни йди нікуди, бо надворі така сніжовица, шо но* (Слобідка Глиб.). *Ни йди, бо намочіси віт сніжовиці* (Горбівці Глиб.).

СНІЗКА, -і, ж. Разок намиста. Стор. *Три снізкі цяток купилам собі* (В.Кучурів Стор.).

СНІЗОЧКА, -и, ж. Зменш. до **СНІЗКА**. *Дес загубила одну снізочку* (Снячів Стор.).

СНІСЬКИЙ. Дуже подібний, точний (точнісінький). Заст., Кіцм., Вижн. *Місьо – ніський тато* (Карапчів Вижн.). *Митрик до роботи – сніський тато* (Брусниця Кіцм.).

СНІСЬКО, незм. Точно, точнісінько. Кіцм., Вижн. *Вона сніська така, як і мама* (Валява Кіцм.). *Ти сніська вдавси в свого тата* (Мілієве Вижн.).

СНІТ, -у, ч. Поліно, довжиною до 0,5 м. Вижн.

СНІШНИЙ. 1. Прикм. від сночи (вчора/ввечері), вчорашній. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *У мени снішну їду рано ніхто ни їст* (Кам'янка Глиб.). *Ни хочу яшници, вона снішна* (Чорнівка Нов.). 2. Вечірній. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Снішни молоко постав, най ловиси* (Черепківці Глиб.). *Ни вари снішне молоко, бо си звурде* (Брусниця Кіцм.).

СНОВАВКА, -і, ж., **СНУВАВКА**. 1. Прилад для снування основи килима. Стор. *Сновавка поволи крутиси* (Снячів Стор.). 2. Пристрій для намотування ниток. Заст. *Ця сновавка поломиласи* (Вікно Заст.).

СНОЧИ, СНОЧІ, незм. Учора звечора. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Вижн. *Шче сночи ланкова заказувала йти в поли* (Борівці Кіцм.). *Сночи ми ходили на кіно* (Біловці Нов.). *Сночи було похожо на дощ, а сигодни який файний день*

(Дорошівці Заст.). *У Мафти фист сночи крики були* (Новосілка Кіцм.).

СНОЧІ, незм. Див. **СНОЧИ**. Вчора ввечері. Заст., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Сночі був силний вітир* (Горбівці Глиб.).

СНОЧНИЙ. Вчорашній. Див. **СНІШНИЙ**. Глиб. *Сночний борщ уже збавивси* (Горбівці Глиб.).

СНУВАВКА, -і, ж. Див. **СНОВАВКА**. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ни маю свої снувавки, позичаю* (Кисилів Кіцм.). *Прибий снувавку, бо йду полотно снувати* (Слобідка Глиб.). *Снувавку в шопі поклали; шоб вснувати, бо в хаті вона ни влазиса* (Владична Хот.).

СПІВНИЦА, -і, ж. Те саме, що **СНУВАВКА**. Сок.

СОБА, -и, ж. Грубка. Глиб. *Типер усі роб'є собу без шпаргату* (Турятка Глиб.).

СОБІЙСТЯ, -я, с. Подвір'я. Сок. *Зажини корову на собійстя* (Романківці Сок.).

СОВ, **СОВ-СОВ**, незм. Вигук, яким кличуть коней (Атаки Хот.).

СОВГА, -и, ж. Совок. Сок. *У кутику лежит совга, йди, приниси мині* (Вітрянка Сок.).

СОВГАТИСИ. Кататися на лижах, санках. Глиб. *Хто з гітий ни любит совгатиси?* (Горбівці Глиб.).

СОВНУХ, -а, ч., бот. Соняшник звичайний (Helianthus annuus). Стор. *Ми любимо садити совнух коло хати* (Банилів-Підгірний Вижн.).

СОГОДНИ, **СОГОДНІ**, **СОДНІ**, **СОДНЯ**. Див. **СЕГОДНИ**, **СИГОДНЯ**. Сьогодні. *Тату, поштарька вам тирмін согодни принесла?* (Неполоківці Кіцм.).

СОГОДНІ, незм. Див. **СОГОДНИ**. Кіцм. *Согодні друляєш по хатах, ніби свєто на теби* (Лашківка Кіцм.).

СОГОРІШНИЙ. По цей день. Заст., Кіцм. *Вона мині ше ни віддала гроші по согорішний день* (Новосілка Кіцм.).

СОДНІ, незм. Див. **СОГОДНИ**. Кельм. *Содні я ни йду на роботу* (Братьянівка Кельм.).

СОДНЯ, незм. Див. **СОГОДНИ**. Сок. *Содня в нас субота* (Ломачинці Сок.).

СОДОВЕЦ, -вца, ч. Удовець. Сок. *Содовец узяв нарешті собі жінку* (Романківці Сок.).

СОЙКА, -и, ж., перен., знев. Пліткарка. Заст. *Та сойка вже мині дихати ни дає* (Прилипче Заст.).

СОКЕРА, -и, ж. Сокира. Вижн., Сок. *Сокера є, а топориска ни найду* (Вітрянка Сок.).

СОКИРИСКО, -а, с. Ручка сокири, топорище. Кельм. *Поміняй сокириско, бо це гет розтріскалоса* (Кельменці).

СОКИРКИ, -ок, мн. Фіалка триколірна (Viola tricolor). *Із сокирок варют відвари і приймают всередину* (Великий Кучурів Стор.).

СОКИРНИК, -а, ч., перен., знев. Поганий майстер. Хот. *То хіба майстир, сокирник якийс* (Атаки Хот.).

СОКИРНИЦА, -і, ж. Частина колісні. Заст. *Пирикладн ключницу на сокирници, аби ліпшу борозну брала* (Кадубівці Заст.).

СОКОТЕЛА, -и, ж. Рахунок. Глиб. *Я биру кожну копейку до сокотели* (Турятка Глиб.).

СОКОТИТИ, **СОКОТЕТИ**. Доглядати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот., Глиб. *Баба сокотила ті куріта, поки сама ни ростолочила* (Кадубівці Заст.). *Сокотіт, гіти, вівці, би ни бігали по чужих городах* (Горбівці Глиб.). *Сокоти дитину, би ни впала з колиски* (Неполоківці Кіцм.). 2. Охороняти, стерегти. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Хто типер сокотит колгозний сад?* (Брусниця

Кіцм.). *У мени пес добри сокотит хату* (Дорошівці Заст.). *Мій ньо сокоти склеп* (Н.Драчинці Кіцм.). *Сокоти торбу, я білє вібиру* (Слобідка Глиб.).

СОКОТИТИСИ. Остерігатися, берегтися. Заст., Кіцм., Вижн. *Як ни сокотивси, а біда мине ни минула* (Виженка Вижн.). *Видиш, шо слаба, то сокотиси типер* (Слобідка Глиб.). *Сокотиси, як їдиш, шоб ни впав* (Карапчів Вижн.).

СОКОТІТИ. Див. **СОКОТИТИ**. Хот. *Наш дідо колис сокотів дрова на бериці* (Атаки Хот.).

СОКРІП, -опу, ч. Те саме, що окріп, кип'яток. Сок. *Мама нихотячи виляла на мени сокріп* (Ломачинці Сок.).

СОЛЕНА (вода), субст. Мінеральна вода. Заст. *Хто слабує на жолудок, то добре солену воду пити* (Баламутівка Заст.).

СОЛІМКА[1], -и, ж. Святкова шерстяна спідниця у дрібні складочки. Хот. *Вирнуласи колисішна мода, бо знов солімки убирают* (Недобоївці Хот.).

СОЛІМКА[2], -и, ж., бот. Безсмертники однорічні (Xeranthemum annuum L.). Заст., Кіцм. *Як сонци пригріє, то солімка пахни на всю обору* (Борівці Кіцм.).

СОЛНИЦА, -і, ж. Сільниця. Хот. *Приниси солницу зо стола* (Ярівка Хот.).

СОЛНИЧКА, -и, ж. Зменш.-пестл. від **СОЛНИЦА**. Хот. *Я сіль тримаю усігда в стікляні солничці* (Клішківці Хот.).

СОЛОВІЙ, -ія, ч. Див. **СОЛОВІНЬ**. Соловейко. Нов. *У садочку соловій співає, він мині смуток розганяє* (Слобода Нов.).

СОЛОВІНЬ, -вня, ч. Те саме, що **СОЛОВІЙ**. Глиб. *Ади, як файно віспівує соловінь* (Турятка Глиб.).

СОЛОДАНЧИКИ, -ів, мн., бот. Настурція лікарська (Nasturtium officinale R. Br.). Хот. *Солоданчики цвитут аж до заморозків* (Владична Хот.).

***Солодка кров**. мед. Діабет. Кіцм. *Так мучиси мій хлопиц, бо має "солодку кров"* (Новосілка Кіцм.).

СОЛОДКЄ, субст., кул. Тістечка. Заст., Кіцм., Нов., Глиб. *Ни пичи скіко солодкого, хто то годин поїсти* (Чорнівка Нов.).

СОЛОМНЄНКА, -і, **СОЛОМНІНКА**, **СОЛОМНЯНКА**, **СОЛОМ'ЯНКА**. 1. Бриль. Заст. *У поли колис чоловіки косили лиш у соломнєнках* (Добринівці Заст.). 2. бот. Див. **СОЛІМКА**. Заст., Глиб. *Соломнєнка лікуї багато слабостей* (Горбівці Глиб.).

СОЛОМНІНКА, -і, ж. 1. Те саме, що **СОЛОМНЄНКА 2**. Заст. *Соломнінки у букіті можут стояти цілу зиму* (Прилипче Заст.). 2. Плетена корзина з соломи, хлібна форма. Глиб. *У соломінках віроб'єют хліб* (Горбівці Глиб.). 3. заст. Взуття, виплетене з соломи, підбите дощечкою. Заст., Кіцм. *Я маю ще бабчині соломнінки* (Ставчани Кіцм.). *Мині колис дідик були віплили соломнінки та й мала на ховзанку* (Дорошівці Заст.).

СОЛОМНЯНКА, -і, (-и), ж. Див. **СОЛОМНЄНКА**, **СОЛОМНІНКА**. Нов. 1. бот. Безсмертники однорічні (Xeranthemum annuum L.). *Та це соломнянки, лиш пофарбовані у марганцовку* (Рідківці Нов.). *Соломнянки вже можна сіяти* (Чорнівка Нов.). 2. Солом'яне взуття. *Ньо сплили самі мині соломнянки* (Біловці Нов.).

СОЛОМ'ЯНКА, -і, ж. Див. **СОЛОМНЄНКА, СОЛОМНІНКА, СОЛОМ'ЯНКА**, бот. Безсмертник. Вижн. *Солом'янки зараз добри збирати, якраз росцвили* (Вашківці Вижн.).

СОЛОНИ́НА, -и, ж. Сало. Заг. *Ми тро́хі солони́ни стопи́ли, а тро́хі збуди́ли* (Брусниця Кіцм.). *Ва́ри на́ша льо́ха маї́ гру́бу солони́ну* (Слобідка Глиб.). *Я ззі́ла грі́нку солони́ни с часноко́м та й ни голо́дна* (Дорошівці Заст.). *Я за́вше трима́ю солони́ну у комо́рі* (Снячів Стор.).

СО́ЛСКІ, субст., мн., бот. Сорт груш, плоди яких знімають у вересні, їх повна зрілість наступає днів через 8-10 після зняття. Глиб.

СОЛУДИ́ВИЙ. Те саме, що **ШОЛУДИ́ВИЙ** (про пса). Кіцм. *Цей пес яки́йс солуди́вий* (Валява Кіцм.).

СОЛЯ́РКА, -і, ж. Солонка. Кельм., Сок. *Сіль у ме́ни сиди́т за́вши в Соля́рці на столі́* (Новоселиця Кельм.). *Солярка сиди́т ге́нди на столі́* (Ломачинці Сок.).

СОЛЬНИ́ЦА, -і, ж. Солонка. Кельм. *Наси́п со́ли у сольни́цу* (Подвір'ївка Кельм.).

СОЛЬО́НКА, -і, ж. Солонка. Кельм. *Приниси́ міні́ з стола́ ло́жки й ніж та ни забу́дь взя́ти сольо́нку* (Зелене Кельм.).

СОМИРЕ́ННИЙ. Заспокоєний. Заст. *Ади́, сиди́т уже́ сомире́нний* (Юрківці Заст.).

СОМНІ́НІ, -я, с. Почуття жалю. Нов. *Я чьос сомніні на ті ґі́ти, що вни такі́ мале́нькі полиша́лиси си́ротами* (Рідківці Нов.).

СО́МПІЛЬ, -пля, ч. Бурульки з намерзлої стікаючої води. Нов. *Тра́ба позбива́ти ті со́мплі з стрі́хі, бо шче впаду́т кому́с на го́лову* (Рідківці Нов.).

СОН, **СО́НУ**, ч., бот. Підсніжник звичайний (Galanthus nivalis L.). Кіцм., Нов. *Це́го ро́ку ра́но з-під сні́гу показа́вси сон* (Слобода Нов.).

СО́НЕНЬКО, -а, с. Сонечко. Пестл. до **СО́НЦЕ**. Кіцм. *Диви́, яке́ со́ненько кра́сне* (Вителівка Кіцм.).

СО́НЕЧКО, -а, с., бот. Маргаритка. Сокротки багаторічні (Bellis perennis L.). Хот. *Як со́нечка на со́нци ростя́, то цвиту́т усьо́ лі́то* (Владична Хот.).

СО́НЄШНИНА, -и, ж. Місце, з якого зібрано соняшник. Вижн.

СО́НІШНИК, -а, ч., бот. Соняшник звичайний (Helianthus annuus). Заст., Стор., Нов. *Со́нішник ми на то і трима́їм* (Снячів Стор.).

СОНІШНИЧИ́НЄ, -я, с. Поле, на якому ріс соняшник. Заст., Кіцм., Вижн. *Тра́ктор ві́слали ора́ти сонішничи́нє* (Суховерхів Кіцм.).

СО́ННИЙ. Див. **СО́НОВИЙ**. Фіолетовий (колір). Нов. *Я лю́б'ю со́нний ко́лір* (Шишківці Нов.) .

СО́ННИК, -а. бот. Беладонна звичайна (Backmannia eruciformis). Стор., Сок. (Atropa belladonna). *В лі́сі ді́ти збира́ли со́нники на лі́ки* (Ломачинці Стор.). *Со́нник ду́жи отру́йний.* (Великий Кучурів Стор.).

СО́НОВИЙ. Те саме, що **СО́ННИЙ** (колір). Кельм. *У ме́ни є со́нова спідни́ца* (Молодово Кельм.).

СО́НЦІ, -ів, мн. Хвороба свиней. Вижн.

СОНЯШНИ́НЯ, -я, с. Стебла соняшника. Вижн., Нов. *Вого́нь кладу́т сонішни́ням і соло́мов* (Подвірне Нов.).

СОНЯШНИ́СКО. Див. **СОНЯШНИЧИ́СКО**. Хот., Кельм., Сок.

СОНЯШНИ́ЦІ, -ц, мн., мед. Катар шлунка. Сок. *Як боли́т попі́д гру́ди, то, мо́же бу́ти соняшни́ці* (Коболчин Сок.).

СОНЯШНИЧА́НКА, -і, ж. Поле, з якого зібрали соняшник (див. **СОНЯШНИЧИ́НЄ**, **СОНЯШНИЧИ́СКО**). Хот., Кельм. *Со́дні ходи́ли вора́ти соняшнича́нку* (Ярівка Хот.). *Ковінько́к назбира́ли на соняшнича́нці* (Козиряни Кельм.).

СОНЯШНИЧИ́СКО, -а, с. (див. **СОНЯШНИ́СКО**). Поле, з якого зібрали соняшник. Кельм.

СОНЯШНЯ́НКА, -і, ж. Те саме, що **СОНЯШНИЧА́НКА**, **СОНЯШНИЧИ́СКО**. Сок.

СОПІ́ВКА, -и, ж. Сопілка. Нов. *Я з бзини́ зроби́в сопівку* (Шишківці Нов.).

СОПОКІ́ЙНИЙ. Те саме, що **СПОКІ́ЙНИЙ**. Нов. *Ни бу́дим ма́ти одної́ днини сопокі́йної че́рез цьо́го зя́тя* (Рідківці Нов.).

СОПУ́Х, -а, ч. 1. Затхле повітря. Кіцм., Кельм. *Роствори́ вікна, най вийди цей сопу́х с ха́ти* (Новосілка Кіцм.). 2. Неприємний запах, сморід. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Від чо́го то таки́й сопу́х у ха́ті?* (Горбівці Глиб.). *Домніка моя́ гет тіка́є, як чу́є які́йс сопу́х* (Карапчів Вижн.).

СОРОЇ́Д, -а, ч. (див. **СИРОЇ́Д**). Кавун. Нов. *Сороїди чирво́ні їде́, а зилені ква́щут* (Подвірне Нов.).

СОРОКА́ТИЙ, знев., лайл. Проклятий, злий. Стор. *Ти, сорока́тий, кіко маїш мині́ пічінки́ ї́сти?* (В.Кучурів Стор.).

СОРОКІВЕ́ЦЬ, -вця, ч., заст. Дрібна розмінна монета вартістю двадцять копійок або сорок крейцерів. Кіцм. *Пане молоди́й, до́брого вітця́, дайте нам, молоди́й, хоть сорокі́вця́* (Новосілка Кіцм.).

СОРОКІ́ВКА, -і, ж. Дошка товщиною 40 мм. Заст., Кіцм., Стор. *Сорокі́вці до́брі до підло́ги* (Снячів Стор.).

СОРОКО́ВКА, -і, ж. Пляшка, що вміщає четверту частину літра. Заст., Стор., Хот., Кельм. *Приниси́ від ма-ту́ші сороко́вку* (Зелена Кельм.). *Маю лиш сороко́вку оли́ви* (Ширівці Хот.).

СОРОКОЗУ́Б[1], -а, ч.,бот. Папороть чоловіча (Dryopteris filix-mas.). Кіцм. *Мині́ сорокозу́б вілічив ожолу́док* (Хлівище Кіцм.).

СОРОКОЗУ́Б[2], -а, ч., бот. Буковиця лікарська (Betonica efficinalis). *Траву́ сорокозу́ба збира́ют під час цві́ту, а ко́ріні восени́* (Великий Кучурів Стор.).

СОРОКОПУ́ДА, -и, ж. Невеликий хижий птах роду горобцеподібних із загнутим дзьобом і кігтями. *Сорокопу́да як зана́дитси, то всю чере́шню об'ї́ст* (Борівці Кіцм.).

СОРО́ЧКА[1], -и, одн., ж. Масть корови. Стор. *Якої́ соро́чки твоя́ коро́ва?* (Ясени Стор.).

СОРО́ЧКА[2], **СОРО́ЧЬКА**, -и, ж. Жіночий чи чоловічий натільний одяг, який одягають поверх білизни. ***Соро́чка буде́вна**. Сорочка на кожен день. Сок. *Ма́ю соро́чку буде́вну і свято́шну* (Василівці Сок.). ***Соро́чка зага́лна**. Кіцм. Сорочка, яку одягають до горботки. ***Соро́чка з заплі́чками**. Біла полотняна сорочка в вишивкою через плечі. Хот. *Вішива́ли соро́чку з заплі́чками хре́стиком і ра́зними нитка́ми чи цєтка́ми, а по края́х циркува́ли жо́втими нитка́ми або́ роби́ли мире́шку* (Недобоївці Хот.). ***Соро́чка свято́шна**. Нарядна, багато вишита сорочка. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов., Стор., Хот., Кельм. *Я маю ві́шити свої́ до́ці фа́йну свято́шну соро́чку* (Малятинці Кіцм.). ***Соро́чка спі́дна**. Натільна сорочка. Нов. *Шоби́ соро́чки́ спі́дні бу́ли бі́лі, то ї́х зо́ля в зі́лници* (Подвірне Нов.). ***Соро́чка стовпо́м**. Сорочка з вишитими рукавами. Хот. *Я ві́шила мої́ ма́мі соро́чку стовпо́м, а вони́ подарува́ли свої́ сестрі́ на слободу́* (Недобоївці Хот.).

СОС, -у, ч. 1. М'ясний бульйон. Вижн. *Нали́й со́су горе́чого, я пої́м с хлі́бом* (Карапчів Вижн.). 2. Соус. Глиб. *Підки́нь май тро́хи со́су до гуля́шу, бо суха́ барабу́ля* (Слобідка Глиб.). 3. Маринад. Стор., Глиб. *Пук слої́ок з гу́бами (гриба́ми) і уве́с сос ві́тік* (Ясени Стор.). 4. Сік. Вижн. *До́бри пи́ти сос з мали́н* (Карапчів Вижн.).

СОСЄ́ТИ, -ів, мн. Шкарпетки. Глиб. *Ма́ма купи́ла нам трьом сосє́ти* (Турятка Глиб.).

СОСЛІ́Н, -а, ч. Ослін. Сок. *Забрали сослін на весілю* (Романківці Сок.).

СОСНЯ́К, -а, ч., бот. Див. **СОСНЯ́НКА**. 1. Маслюк звичайний. Заст. *По дощеви віросла ціла купа сосняків* (Прилипче Заст.). 2. Білий гриб. Заст.

СОСНЯ́НКА, -і, ж., бот. Див. **СОСНЯ́К**. Маслюк звичайний. Нов. *Соснянки траба лупити, тогди вони файні, білі* (Чорнівка Нов.).

СОТА́ТИ, перен. Пліткувати. Заст. *Станиш сотати, скажу чоловікови* (Прилипче Заст.).

СО́ТКА, -і, ж. 1. Цвях, що має 100 мм. Заст., Кіцм., Хот. *Прибивати латя добри лиш сотками* (Ярівка Хот.). 2. Те саме, що сотня. Заст. *За сподні заплатив аж три сотці* (Кліводин Кіцм.).

СО́ФА, -и, ж. 1. Саморобна кушетка. Заст., Кіцм., Кельм. *Застили софу виреткою* (Новоселиця Кельм.). 2. Диван. Вижн., Глиб. *До виликої хати нову софу траба* (Глибока).

СО́ФКА, -и, ж. 1. Зменш.-пестл. від со́фа. Кельм. 2. Бомбетль. Нов., Кельм., Хот., Сок. *У софці держут одежу, а зверху можно сідати або спати* (Подвірне Нов.).

СОФІРЕ́ТИ. Див. **СУФІРЯ́ТИ**.

СОФІРЯ́ТИ, **СОФІРЕ́ТИ**, **СУФІРЯ́ТИ**. З часткою не. Не поважати, не любити, не терпіти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Як ни софіряют мине, то най кажут наразі* (В.Кучурів Стор.). *Так ни софіряю п'єного* (Карапчів Вижн.).

СО́ФІТ, -у, ч., буд. Див. **СУ́ФІТ**. 1. Мазана вапном стеля (на відміну від стелі з дощок). Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Ми у хатчині будим бити стелю, а у виликі хаті буди софіт* (Рідківці Нов.). 2. Стеля без сволоків. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Упуцували софіт, а він через тиждень пукнув* (Брусниця Кіцм.). *Софіти роб'ют типер у нових хатах, а ни стелі* (Горбівці Глиб.).

СОФІЯ́Н, -у, ч. Те саме, що **САП'Я́Н**, кольорова шкіра. Заст. *Коло рукава у кужусі є зупчики с софіяну* (Кадубівці Заст.).

СОФІЯ́НТ, -у, ч. Див. **СОФІЯ́Н**. Заст. *З чирвоного і зиленого софіянту бисте зробили мині ружі* (Прилипче Заст.).

СОХА́, -и, ж., буд. 1. Дерево, для будівництва будинків (із сосни, дуба і тощо). Заст., Кіцм., Кельм., Сок. *Треба трицеть п'єть – трицєть вісім сохів на хату* (Вартиківці Кельм.). 2. Чотирикантні стояки (стовпи), які ставлять на фундамент будівель. Заст., Кіцм., Нов., Кельм., Сок. *Хата дильована, то у сохи кладеца диලі* (Романківці Сок.). *Наша хата покладжена на сохах* (Біловці Нов.). 3. Дерев'яний плуг. Заг. 4. Стовп-опора біля колодязя-журавля. Сок. *На соху кріпиться стріла до колодязя* (Романківці Сок.). 5. Розгалуження від гілки дерева. Стор.

СОХРА́ННО, незм. 1. Таємно. Заст., Кіцм., Нов. *Дивиси, кумо, я тобі сказала, али то є сохранно* (Слобода Нов.). *Колис ми читали сохранно комуністичні газети* (Слобода Нов.). 2. Обережно. Нов., Чернівці. *Бири цу шафу сохранно-сохранно, бо можи упасти люстро* (Чернівці).

СОЦІРУВА́ТИ. Посміхатися, ухмилятися. Глиб. *Я біжу, а вна соціруї* (Турятка Глиб.).

СОЧАВА́НКА, -і, ж. Кептар з овечого хутра. Нов. *Убири сочаванку під куфайку, бо надвурі дужи студино* (Чорнівка Нов.).

СОЧИВИ́ЦЯ, -і, ж. Вижн. *На миску та набири в коморі сочивиці* (Нижні Лукавці Вижн.).

СО́ША, -і, ж. Див. **СА́ЩА**. Шосейна дорога. Сок. *До міста вже давно сошу проклали* (Коболчин Сок.).

СОШО́Н, -а, ч., звич. мн. **СОШО́НИ**. Боти. Нов. *Вбиру́ сиго́дни на да́ниц сошо́ни* (Біловці Нов.).

СОШО́НИК, -а, ч., звич. мн. **СОШО́НИКИ**. Зменш.-пестл. від **СОШО́Н**. *Марі́йка купи́ла на я́рмарку фа́йні сошо́ники* (Біловці Нов.).

СО́Я, -ї, ж., орн. Сойка. Стор. *Со́я виї́дає куру́дзи* (Банилів-Підгірний Стор.).

СПАЗ, -у, ч. Корч (різкий біль). Кельм. *Спаз – коли́ си́лно боли́т нога́* (Зелена Кельм.).

СПАКАЛЕ́НИЙ. Дієприкм. від **СПАКАЛИ́ТИ**. Стор., Глиб., Нов. *За що ти був спакале́ний, ти хо́ть зна́їш?* (Горбівці Глиб.).

СПАКАЛИ́ТИ. 1. Зганьбити. Стор., Глиб., Нов. *За що вони́, ва́ри, так спакали́ли жі́нку, що вна так голоси́ла?* (Рідківці Нов.). *Спакали́ла мине́ заду́рно* (Горбівці Глиб.). 2. Док. до **ПАКАЛИ́ТИ**. Стор.

СПАКУВА́ТИ. 1. Док. до **ПАКУВА́ТИ**. 2. перен., знев. З'їсти все похапцем, нічого не залишити. Кіцм. *Спакува́в усьо́, бизсо́вісний, ни лиши́в ні́ц* (Борівці Кіцм.).

СПАЛАХКУТІ́ТИ. Швидко згоріти. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Кельм., Сок. *Ни вмети́ла, коли́ ті дро́ва спалахкуті́ли* (Сербичани Сок.). *Ки́нула ті гро́ші с папе́рами у шпарга́т, а то лиш спалахкуті́ло* (Слобідка Глиб.).

СПАМНІТА́ТИ, **СПАМНЯТА́ТИ**. Привести до розуму, застерегти від якогось поганого вчинку. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Вижн., Нов., Кельм., Сок. *Як ти їму́ ма́ма, то спамніта́й іго́* (Зелена Кельм.). *То́го Ме́тра лиш Пара́ска мо́же спамніта́ти* (Слобідка Глиб.).

СПАМНІТА́ТИСИ(СА). Заспокоїтися, прийти до пам'яті. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Кельм., Сок. *Так напу́диласа, що ни мо́жу спамнята́тиса* (Сербичани Сок.)

СПАНЄ́, -я, с. Сон. Заст., Кіцм., Вижн. *Я лєг спа́ти, а спанє́ ни прихо́ди* (Дорошівці Заст.).

СПАРНО́ТА, -и, ж. Спека. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *На́дворі така́ спарно́та, що нима́ чим ди́хати* (Хлівище Кіцм.).

СПАРТО́ЖИТИ, знев. див. **СПАРТО́ЛИТИ**. Приготувати (про їжу). Заст., Кіцм. *Тра́ба спарто́жити шос на віча́рю* (Хлівище Кіцм.).

СПАРТО́ЛИТИ. Те саме, що **СПАРТО́ЖИТИ**. Заст., Кіцм. *Спарто́лила яко́гос борщу́ та й бири́ їж* (Борівці Кіцм.).

СПАС, -у, ч. 1. Порятунок. ***Нима́ спа́су**. Нема порятунку. Заст., Кіцм., Вижн. *Він таки́й слаби́й, що йму вже нима́ спа́су* (Дорошівці Заст.). *Від мух тих спа́су нима́* (Вителівка Кіцм.). 2. Жарт. Кіцм. *Тра́ба зна́ти, де яки́й спас сказа́ти* (Брусниця Кіцм.).

СПА́СІВНІ[1], -их, субст., бот. Сорт яблук, що достигають до спаса (релігійне свято). Кельм. *Нису́ продава́ти спа́сівні* (Ленківці Кельм.).

СПА́СІВНІ[2], -их, мн. Набридливий, в'їдливий. Заст., Кіцм. *Ти в'ї́дливий, як спа́сівні му́хи* (Киселів Кіцм.).

СПА́СКА, -і, ж. Частина воза. Нов. *Ко́ло сере́дної спа́ски підтоки скріпля́ют віз* (Іванчинець Нов.).

СПАСУВА́ТИ. Жартувати. Кіцм. *Коби́ ти роби́в так, як спасу́їш* (Брусниця Кіцм.).

СПАТА́РЬ, -а, ч. Спинка стільця. Глиб. *Чоловік ви́вирнувси собі́ на спата́рь та й чита́ї* (Турятка Глиб.).

СПАТРИТУВА́ТИ. Сфотографувати. Глиб. *Спатрита́ймо дити́ну як сама́ ме стоя́ти* (Горбівці Глиб.).

СПА́ЦІР, -у, ч. Прогулянка. Заст., Кіцм., Стор., Вижн., Глиб. *Ходи́ли тро́хі на спа́цір* (Ясени Стор.). *Го́скі пішли́ на*

спацір (Хлівище Кіцм.). *Коля з Домкою собі загадали їхати на спацір* (Заст.).

СПАЦІРУВАТИ. Прогулюватися. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Молоді по дорозі в нидилю спацірують* (Михайлівка Глиб.). *Вона нічо ни роби, лиш спацірує по дорозі* (Глинниця Кіцм.). *Ади, як файно собі гівки спацірують* (Товтри Заст.).

СПЕНДИТИ, знев. 1. Догнати. Глиб. *Узєв ровер і тих бахурів спендив* (Кам'янка Глиб.). 2. Витратити (про гроші). Кіцм. *Всі гроші спендив* (Валява Кіцм.). 3. Тяжко прожити. *Отек спендилам увес свій вік* (Хлівище Кідм.).

СПЕНЗАРЬ, -я, ч., арх. Див. **СПИНДЗАРЬ**. Кожух. Вижн. *Мой, шо то за файний спензарь у Міхайла* (Мигове Вижн.).

СПЕНЦЕР, -я, ч. Одяг на зразок жилетки. *Раду не відповів нічого, але замість того розірвав свій спенцер на грудях і зняв тут з шиї малий мішечок* (О.Кобилянська. У неділю рано...).

СПЕРШЕ, незм. Спочатку. Глиб. *Сперше він женивси, путому до восська пішов* (Горбівці Глиб.).

СПЕРКХНУТИ. Сполошитись. Вижн. *Подивиси, чьо кури сперкхнули?* (Карапчів Вижн.).

СПИРХНУТИСИ. Розсердитись. Заст., Кіцм. *Сказав ї праву, а вона спирхнуласи ни знати чого* (Борівці Кіцм.).

СПИНЯТИ. Вираховувати. Заст., Кіцм., Хот. *Сей місяць міні спинили гроші за два дни* (Атаки Хот.).

СПИРАТИ, СПЕРТИ. 1. Зупиняти. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Спри дзигарок, най ни пилує* (Дорошівці Заст.). *Як ни встигниш на поїзд, то спреш машину* (Драчинці Кіцм.). 2. Забороняти. Стор., Глиб., Нов. *Я тобі ни спираю, бири котру хочіш* (Турятка Глиб.). *Чи я спираю, як люби ї, то най бире* (Рідківці Нов.). 3. Затримати, не дати. Кіцм. *Мала сперти му гроші, али най бире* (Валява Кіцм.). 4. Стримувати. Глиб. *Ливонтівна його й спирала, али ни помогло* (Слобідка Глиб.). ***Сприси! (хлопче)**. Перестати щось робити, заспокоїтися (Глибока). 5. Відбирати. Заст. *Як я си забирала від чоловіка, то він мині спер половину майна* (Дорошівці Заст.). 6. Красти. Заст., Кіцм., Глиб. *Ігі, шо за люди, уже сперли туфлю* (Горбівці Глиб.). ***Спирати (сперти) вину на кого**. Звалювати вину на когось. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Кельм., Хот. *Ти ни спирай на мени, бо і ти винин* (Чепоноси Хот.). ***Спирати дорогу**. Не дозволяти йти чи їхати. Заст., Кіцм., Вижн. *За що ти дорогу мині спираїш?* (Виженка Вижн.).

СПИС, -у, ч. ЗАГС.***Іти до спису**. Те саме, що йти до ЗАГСу. Заст., Кіцм. *Хочу вигіти, як молоді будут іти до спису* (Киселів Кіцм.).

СПИСУВАТИ, СПИСАТИ. Реєструвати шлюб. Заст., Кіцм. *Молодих списують у клубі* (Кліводин Кіцм.). *Розійшласи з першим чоловіком і списаласи з другим* (Южинець Кіцм.).

СПІВАННИК, -а, ч. Пісенник. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Узєла з біблатекі файний співанник* (Горбівці Глиб.). *Я гістав новий співанник* (Ясени Стор.).

СПІВКА[1], -и, ж. 1. Спільна робота двох людей. Заст., Кіцм. *Вони обидва у співці роб'я* (Лашківка Кіцм.). 2. Обробіток чужої землі за половину врожаю. Заст., Кіцм. *Квасніцкий колис вічно брав землю у співку* (Горбівці Кіцм.).

СПІВКА[2], -и, ж. 1. Той, що складається з двох рівних частин. Заст., Кіцм. *У нас хата співна, половина моя, а половина – братова* (Киселів Кіцм.). 2. Загальний. Заст., Кіцм. *У нас сигодни співний обід* (Горівці Кіцм.).

СПІ́ВНИЙ. Виготовлений з двох матеріалів (про полотно: з конопляного волокна і фабричних білих ниток). Заст., Кіцм. *Миниі жінка шиила сорочку на нидилю с співного полотна* (Прилипче Заст.).

СПІ́ВНИК, -а, ч, заст. Селянин, що обробляв землю за половину врожаю. Заст., Кіцм. *Той, шо мав земню, міг нічо ни робити, тільки восини половину врожаю забере, а другу половину – співник, той, шо робив* (Репужинці Заст.).

СПІ́ВОРИТИ, **СПІ́ВУРИТИ**. Заверещати. Кіцм. *Али я си ни спамнєтала, як ти співорила* (Брусниця Кіцм.).

СПІ́ВУРИТИ. Див. **СПІ́ВОРИТИ**. Глиб. *То в хаті дитина співурила* (Кам'янка Глиб.).

СПІД, **СПО́ДУ**, ч. 1. Устілка до підошви взуття. Заст., Кіцм. *Підошви вже маю, але шче треба споди купити, то мож буди нести робити чиривики до шивца* (Киселів Кіцм.). 2. Підкладка торби. Глиб. *Спід маї бути з моцної марфи* (Горбівці Глиб.).

СПІДНЯ́К, -а, ч. Нижній камінь у жорнах. Заст., Сок. *Спідняк ше за діді тріс і так сидит, бо ніхто типер ни жорнит* (Романківці Сок.).

СПІЖ, -у, ч. 1. Чавун (метал). Заст., Кіцм. *Це видий спіж, шо так дзвоне* (Брусниця Кіцм.). 2. Великий чавун. Заст. *Озми каші, там стоїт у спіжеви* (Прилипче Заст.).

СПІЖА́К, -а, ж. Те саме, що **СПІЖ**. Глиб. *У спіжаку барабуля дужи борзо варитси* (Горбівці Глиб.).

СПІЖА́РНЯ, -і, ж. Комора для сушіння, сушарня. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *У спіжарни сушилоси зирно* (Валява Кіцм.). *Кіт поліз до спіжарні, знов до сала добираєца* (м.Хотин).

СПІЖЕ́ВИЙ. Металевий, чавунний. Заст., Кіцм., Стор. *Маю два спіжеві баняки на замашчінє* (Брусниця Кіцм.). *Шпаргат роб'я спіжевий, а рамино з заліза* (Юрківці Заст.). *Спіжевий шпаргат борзо пукає* (Ясени Стор.)

СПІЛ, ч., с. г, заст. ***Брати на спіл**. Обробляти землю за половину врожаю. Кельм., Нов. *Взєли город на спіл з кумом* (Голубівка Нов.).

СПІ́ЛКА, -і, ж., с. г. Див. **СПІ́ВКА**. Сок. *Він свого поля ни мав, по більше робив спілками* (Романківці Сок.).

СПІ́НЬКА, -и, ж. Защіпка. Стор. *Коло куфайки нема спіньки* (Снячів Стор.).

СПІР, -ору, ч. Сила, швидкість. Хот. *Вона має спір у руках* (Чепоноси Хот.).

СПІ́РНИЙ. Працьовитий. Кельм. *У нашого вуйка всі діти спірні* (Новоселиця Кельм.).

СПІ́РНО, незм. Швидко, завзято. Сок. *Робили спірно, аж упріли* (Коболчин Сок.).

СПІСНІ́ЛИЙ. Виснажений. Заст. *Витко, він дужи спіснів усиридині, бо хочі усиго добри машченого* (Гаврилівці Кіцм.). 2. Збліднути. Заст., Кіцм. *Як взєв то таке нишчістє, то аж спіснів* (Валява Кіцм.).

СПІТЯ́ЗА, -и, ж. Частина воза (кілок, до якого прибивають дошки кошика воза). Хот. *Коло воза є по шість спітяз з одного й другого боку* (Грозинці Хот.).

СПІЧА́СТИЙ. Гострий. Заст., Кіцм. *Цей чистик такий спічастий, ним дужи добри чистити сажу* (Ставчни Кіцм.).

СПЛАВ[1], -у, ч. Предмети, захоплені повінню. Глиб. *Сплав у нас рітко коли й був, бо хати ни на самому беризі* (Слобідка Глиб.).

СПЛАВ[2], -у, ч, мед. Кровотеча. Глиб. *У Дзіновії вже третий день сплав* (Слобідка Глиб.).

СПЛАСА́ТИ, **СПЛА́СТИ**. Зменшуватися в об'ємі, стухати. Заст., Кіцм.

Глиб. *Корова вдуласи, али від горівки трохи спласла* (Прилипче Заст.). 2. Худнути. Заст., Кіцм., Глиб. *Чос Мар'янка ваша спласла* (Дорошівці Заст.).

СПЛИСКОВАТИЙ. Плоский. Заст., Кіцм. *Добри, що с стрімкої зробили дорогу плисковату* (Суховерхів Кіцм.).

СПЛОШНИЙ. Суцільний, цілий. Хот. *Нам привезли сплошний дуб на дрова* (Ярівка Хот.).

СПЛЯВДУВАТИ[1]. Зірватися. Вижн. *Бомба сплявдувала у осьмі годині.*

СПЛЯВДУВАТИ[2]. Піти на користь. Заст., Кіцм. *Віткоти віддаласи, то так і сплявдувала, ади, як поправилася* (Киселів Кіцм.).

СПЛЬОТНИК, -а, ч. Пліткар. Кельм. *Бабі-спльотниці шче простітельно, али ти мужик і спльотник* (Подвір'ївка Кельм.).

СПЛЬОТНИЦЯ, -і, ж. Пліткарка. Кельм. *Таку маю тешчу спльотницю, шо світ ни бачив* (Подвір'ївка Кельм.).

СПЛЬОТНІ, -ів, мн. Брехня, плітки. Хот., Кельм. *Ни розводь спльотнів по силу* (Новоселиця Кельм.). *Я ні пличима, ні очима, а мині такі спльотні склали* (Чепоноси Хот.).

СПОДА, -и, ж. Див. **СПІД 1.** Нижня частина черевика. Заст. *Як добрі споди, то моцні чиривики* (Кадубівці Заст.).

СПОДИНЬКИ, -ів, мн. Зм.-пестл. до **СПОДНІ**. *Купила малому такі файні споденьки в склепі* (Юрківці Заст.).

СПОДІЯТИСА. Сподіватися. Сок. *Я сподівався, шо ти виручиш мине – позичиш гроші* (Романківці Сок.).

СПОДНІ, -ень, мн. Верхні штани (брюки). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Кельм. *На нім були чорні сподні* (Снячів Стор.). *Новіскі сподні пропалив зиліском* (Рідківці Нов.). *Гачі вже ни нося, купуют у склепах ватні сподні* (Брідок Заст.). *Іван ушив собі сподні с плющу* (Горбівці Глиб.). *Колис козаки носили широкі сподні* (Ясени Стор.). *Дві пари споде́нь пірвав малий за літо* (Чорнівка Нов.). *Мій парубок забаг уже нових сподень* (Брусниця Кіцм.).

СПОДНЯКИ, -ів, мн. Спідні штани. Хот. *Колис сподняки з гребінні шили (з грубого полотна)* (Ярівка Хот.).

СПОДОВИНІ, -я, с. Нижня чоловіче білизна. Глиб. *Я сподовині ростилила в саді* (Горбівці Глиб.).

СПОЗИЧКИ, -ок (-ів), мн. Смородина. Заст. *Твій хлопиц заліз у мої спозички* (Заставна).

СПОІТИ. Сумістити, поєднати. *Він має бути дуже талановитий, а я не можу такі прикмети споіти з поняттям консерватизму* (О.Кобилянська. Людина. Царівна. – К., 1969. – С. 254).

СПОКОЙНО. незм. Спокійно. Заст., Кіцм. *Сиди собі спокойно на пичі, бо виликий мороз на дворі* (Южинець Кіцм.).

СПОЛОКОНЕ, субст. Випрана білизна (див. **СПОЛОКАНИЙ**). Глиб. *Приниси знадвору сполоконе й віпрасуй* (Горбівці Глиб.).

СПОЛОКАНИЙ. Дієприкметник від **СПОЛОКАТИ**. Глиб., Хот., Заст., Кіцм. *Навіть ни витко, шо це сполокана сорочка* (Брусниця Кіцм.). *Ни ходи зафльоцкана, убири сполоканий балахон* (Кам'янка Глиб.). *Сполоканий свидир став коротший* (Чепоноси Хот.).

СПОЛОКАТИ. Док. до **ПОЛОКАТИ**. 1. Випрати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Маю сполокати шче твій плашч* (Новоселиця Кельм.). *Це з дітий треба сполокати, би мала в шо їх завтра пирибирати* (Рідківці Нов.). *Сполочи фіранки та й сукінчину дитині* (Кам'янка Глиб.). 2. Помити. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот. *Сполочи барабулю і клади варити* (Чорнівка Нов.).

СПОЛУ́ДНИ, незм. Після обіду. Заст., Кіцм., Хот., Сок. *Майстри́ при́йшли роби́ти сполу́дни* (Нові Драчинці Кіцм.). *Та й запла́чеш, моя ма́мко, в ниді́лю сполу́дні, бо всі хло́пці на гуля́ню, лиш мине́ не бу́де* (Кулівці Заст.).

СПОНАРА́ВИТИ(СИ). Полюбити, сподобати. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Так цей па́рубок мині си спонара́вив* (Біловці Нов.). *Спонара́вив собі́ сторо́нску* (Сокиряни). *Спонара́вив дівчину на мнє Марі́я* (Зелена Кельм.). *Спонара́вилаєи ї лялька і гвавт купи́ти* (Ярівка Хот.).

СПОР, -у, ч. Ворожнеча. Хот. *Віт-ко́ли Риго́рій ожини́вси, то чос всьо вре́мня в спо́рі з рі́днов ма́мов* (Ярівка Хот.).

СПОРИ́Щ, -у, ч., бот. Спориш звичайний (Polygonum aviculare L.). Заст., Кіцм. *Спори́щ лю́би рости́ на твирдо́му* (Кліводин Кіцм.).

СПОРІДИ́ТИ. Див. **СПОРЯДИ́ТИ**. Привести в порядок, дати лад чомусь. Заст., Кіцм., Глиб. *Ма́ю йти в по́ли, али́ му́сю ше спорі́ди́ти огі́рки́* (Слобідка Глиб.). *Ше му́сю я́кос то вісіля́ спорі́ди́ти* (Веренчанка Заст.).

СПОРНЄ́ТИСИ. Вирватися, виходити з дому. Глиб. *Спорнє́ймоси бо́рши з до́му, а то сбира́їси на дожь* (Турятка Глиб.).

СПОРО́ТИ, знев. Зробити якусь дурницю. Кіцм. *Но він і споро́в, най і́му́ бу́ди* (Хлівище Кіцм.).

СПОРЯДИ́ТИ. Підготувати. Сок. *Споряди́ли ї ду́жи файний вісільний наря́д* (Лом ачинціСок.).

СПОСІ́БНИЙ. Зручний. Заст., Кіцм. *Це є фист спосі́бний сирпо́к* (Юрківці Заст.)..

СПОСІ́БНО, незм. Зручно. Заст., Кіцм. *Воно́ ни ке́шко, лиш ни спосі́бно* (Заставна).

СПОТЛАГА́РИТИ. Зіпсувати. Кіцм. *Ти мині́ спотлага́рила всьо вапно́* (Валява Кіцм.).

СПОХО́ВАТИЙ. Див. **СПОХО́ВАСТИЙ**. Горбкуватий. Кіцм. *Горо́д наш тро́хи спохо́ватий* (Валява Кіцм.).

СПОХО́ВАСТИЙ. Те саме, що **СПОХО́ВАТИЙ**.

СПОЧИ́ВОК. Відпочинок. Стор. *Нима́ мині́ ніколи спочи́вку* (Костинці Стор.).

СПРАВЕДЛИ́ВИЙ, СПРАВИДЛИ́ВИЙ. 1. Справжній. Заст., Кіцм., Глиб., *Так-таки́ справедли́ва зима́ бу́ла* (Новосілка Кіцм.). 2. Доброго сорту. ***Справедливі сливи** – сортові сливи. Заст., Кіцм., Глиб. *На компо́т до́брі лиш справедли́ві сли́ви* (Слобідка Глиб.). *Справедли́ві сли́ви до́брі на конфіту́ри* (Прилипче Заст.).

СПРАВУВА́ТИСА[1]. Сперечатися, сваритися. Хот., Сок. *Справ'я́юцца як пси* (Вітрянка Сок.). *Кажи́ пра́вду – бо бу́ду справува́тиси* (Атаки Хот.).

СПРАВУВА́ТИСИ[2]. Добре поводитись. Заст., Кіцм. *А се віно ні прода́ти, а́ні проміняти. Тільки тре́ба у ці́саря до́бри справува́тись* (Шипинці Кіцм.).

СПРА́ЖЕНИЙ, СПРА́ЖИНИЙ. Засмажений. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Люб'ю спра́жені карто́флі* (Новоселиця Кельм.). *Пома́сти́ і́му́ марино́вку спра́женою цибу́лею* (Чепоноси Хот.).

СПРА́ЖИТИ. Підсмажити. Заст., Кіцм., Глиб., Хот., Кельм. *Чіка́й, я ду́хом (швидко) спра́жу гу́би* (гриби́) (Турятка Глиб.). *Тра́ба нам шче спра́жити смета́ну до карто́флів* (Баламутівка Заст.). *Са́ло тра́ба спра́жити, тоди́ кла́сти в го́лубці* (Новоселиця Кельм.).

СПРЕ́ЖДА, незм., арх. Здавна, з давніх-давен. Глиб. *Рі́жні обіча́ї люди нажи́ли спре́жда* (Слобідка Глиб.).

СПРЄ́ТАТИ. Див. **СПРЯ́ТАТИ**. 1. Заховати. Заст., Кіцм., Глиб., Нов.

Спрєч світо́шну соро́чку в скри́ню (Турятка Глиб.). 2. Зібрати певну частину чогось, скласти. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Спрє́чім єєц і пі́дим на бици́рок продава́ти* (Горбівці Глиб.). 3. Визбирати. Глиб. *Люди май ра́но спрє́тали гу́би* (Турятка Глиб.). 4.*Спрєтати хавку. Лайл. Замовчати. Стор. *Спрєч сво́ю ха́вку* (Снячів Стор.).

СПРЄ́ТОК, -тку, ч. Див. **СПРИ́ТОК**, **СПРЯ́ТОК**. Заст., Кіцм., Глиб. 1. Порядок. *Книжки́ трима́й у спрє́тку* (Кам'янка Глиб.). 2. Місце схову. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Мої гро́ші у спрє́тку* (Снячів Стор.).

СПРИ́КІШНИЙ. Див. **СПРИ́ТИШНИЙ**. 1. Акуратний. Глиб. *Хло́пиц таки́й спри́кішний, як ді́вчина* (Кам'янка Глиб.). 2. Зручний. Стор. *Тво́я ба́рдичка май спри́кішна* (Ясени Стор.). 3. Повороткий. Вижн. *Ти спри́кішний до цеї робо́ти, як видмі́дь* (Карапчів Вижн.).

СПРИ́КІШНО. Прислівник від **СПРИ́КІШНИЙ**. Вижн. *Там спри́кішно перехо́дити* (Берегомет Вижн.).

СПРИ́НТИНИЙ. Зібраний, підтягнутий. Стор. *Таки́й спри́нтиний хло́пец, що аж лю́бо диви́тись* (В.Кучурів Стор.).

СПРИ́ТИШНИЙ. Те саме, що **СПРИ́КІШНИЙ**. Вижн.

СПРИ́ТОК, -тку, ч. (див. **СПРЄ́ТОК**). Порядок. Кіцм. *Чому́ ни трима́їш свої ре́чі у спри́тку?* (Брусниця Кіцм.).

СПРИ́ХА, -и, ж. Частина ткацького верстата. (металевий стрижень, що приводить у рух заднє воротило). Хот. *Ни́ма́ стри́хи, та й ни мо́жу тка́ти* (Недобоївці Хот.).

СПРИ́ЩИТИСИ (СА), знев. Розгніватися, розкричатися, образитися. Заст., Кіцм., Хот. *Ти чьо спри́щивса до ме́ни* (Грозинці Хот.). *Скажи́, чьо вона́ спри́щиласи, як це всьо пра́вда* (Борівці Кіцм.).

СПРОТИ́ВИТИ (СИ). 1. Наривати, гноїтися (про рани, нариви). Заст., Кіцм., Глиб. *А це шо у те́би так нога́ спроти́виласи?* (Валява Кіцм.). *Уваже́й аби́с ни спроти́вила но́гу, бо вона́ шче ни заго́їласи* (Борівці Кіцм.). *Ни чу́хай, бо знов спроти́виси* (Слобідка Глиб.). 2. Вразити не цілком здорову частину тіла. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот. *Чи́мос собі́ спроти́вив жолу́док та й мине́ боли́т* (Дорошівці Заст.). *Тим борше́м спроти́вив собі́ жолу́док* (Біловці Нов.). 3. Зненавидіти. Заст., Кіцм., Стор., Кельм., Сок. *Так спроти́вила його, що ни го́дна на не́го білши диви́тиси* (Новоселиця Кельм.). 4. З часткою **-ся**. Образитися. Заст., Кіцм. *Її нима́ шо каза́ти ні зле, ні до́бре, бо вона́ спроти́витси та й кі́нец бе́сіді* (Южинець Кіцм.).

СПРОТИ́ВЛЕНИЙ. Дієприкм. від **СПРОТИ́ВИТИ**. Нездоровий, вражений хворобою. Заст., Кіцм. *Жулу́док у ме́ни вже спроти́влений, то згу́ста боли́т* (Брідок Заст.).

СПРУ́ДИТИ. Набрякати (про вим'я корови). Заст., Кіцм. *Завчє́су ни здо́їла коро́ву, та ади́, як ві́мні спру́дилоси* (Борівці Кіцм.).

СПРУЖИ́НА, -и, ж. Пружина. Глиб. *Купи́лам собі́ спружа́к на спружи́нах* (Горбівці Глиб.).

СПРЯГА́ТИСА(СИ). Гуртуватися. Заст., Кіцм., Стор., Кельм., Сок. *Колис спряга́лиса кі́лька га́здів на поїздку* (Романівці Сок.). *Са́ндро спрі́гаїси з Іва́ном, бо в то́го оде́н кінь і в дру́гого* (Борівці Кіцм.).

СПРЯ́ТАНИЙ, Див. **СПРЄ́ТАНИЙ**. Кіцм. *Він спря́таний у надійнім мі́сці, так шо я си ни бо́ю* (Хлівище Кіцм.).

СПРЯ́ТАТИ. Див. **СПРЄ́ТАТИ**. 1. Зібрати. Заст., Кіцм., Сок. *Ми сей год*

ско́ро спря́тали фасу́лі з горо́да, бо тогі́д зогни́ли (Ярівка Хот.). 2. Прибрати. Кіцм. *Тра́ба спря́тати ці тріски́, бо за́ри бу́ди дожь* (Хлівище Кіцм.). 3. Скласти, заготувати. Хот. *На зи́му тра́ба хоч тро́хі бри́ндзі спря́тати* (Чепоноси Хот.). 4. Заховати. Кіцм., Заст., Сок. *Шо ни мо́жиш сірники́ від діте́й спря́тати* (Сербичани Сок.). 5. Позбавити життя, омертвити. Заст., Кіцм. *Му́читси так, сара́ка, аби́ вже ї бог спре́тав* (Борівці Кіцм.).

СПРЯ́ТОК, -тку, ч. Див. **СПРЄ́ТОК**. Місце зберігання чогось. Кіцм., Вижн., Стор., Хот., Кельм., Сок. *Зда́ло би си найти́ спря́ток на ці я́блука* (Хлівище Кіцм.). 2. Порядок. Заст., Кіцм., Хот., Сок. *Вона́ ши́ти, вишива́ти і в люсте́рко загляда́ти, спря́тку не зна́є жа́дного* (Шипинці Кіцм.). 3. Запас, збереження. Нов. *Шо ти все їш від коро́ви, а спря́тку ніякого ни ма́їш* (Біловці Нов.).

СПУБИРА́ТИ. Збиратися. Глиб.

СПУБЛІ́ЧАНИЙ, **СПУБЛІ́ЧИНИЙ**. Дієприкм. від **СПУБЛІ́ЧИТИ**. Заст., Кіцм., Стор., Хот.

СПУБЛІ́ЧИТИ. Прилюдно осоромити. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Зло́дія лиш тре́ба спублі́чити* (м. Хотин).

СПУ́ДЖЕНИЙ, **СПУ́ДЖИНИЙ**. Зляканий. Глиб., Хот. *Ку́ри, спу́джені псом, тіка́ли хто куди́* (Ярівка Хот.).

СПУ́ДЖИНИЙ. Див. **СПУ́ДЖЕНИЙ**.

СПУ́ДИТИ, недок. **СПУ́ЖУВАТИ**. Злякати, лякати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Пома́ло йди, аби́с квочку з єц ни спу́див* (Брідок Заст.). *Пес спу́див мині́ кури́й* (Кам'янка Глиб.). *Було мине́ ни спу́жувати, коли́ хотів, аби́ я до те́би файно говори́ла* (Шишківці Нов.).

СПУ́ДИТИСИ. Налякатися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Па́нство вздріло це і ду́жи си спу́дило* (Онут Заст.). *Хло́пиц спу́дивса і ни втвори́в двири́й* (Недобоївці Хот.).

СПУ́ЗА, -и, ж. 1. Попіл з соломи, паперу, різного бадилля, який легко піднімається вгору, а потім осідає. Заст., Кіцм. *Коли́ в вого́нь кла́ли соло́му, то було бага́то спу́зи* (Киселів Кіцм.). *Ни пали́ в печи́ соло́му, бо спу́зи напа́даї в горшки́* (Луківці Заст.). 2. Попіл. Кіцм. *Ві́брала спу́зу з шпа́ргату, бо тра́ба вого́нь класти* (Хлівище Кіцм.). *Ланкові́ зака́зувала збира́ти спу́зу* (Валява Кіцм.). 3. Сажа. Заст., Кіцм., Вижн. *Тако́ї спу́зи навіяла с пе́чії* (Брусниця Кіцм.). *Цеї спу́зи скрізь по́вно* (Карапчів Вижн.). *У ко́мині насіло бага́то спу́зи* (Дорошівці Заст.). 4. Осад якоїсь рідини /олії, вина, тощо/. Стор. *У фля́шці лиш спу́за лиши́ласи* (Ст.Жадова Стор.). 5. перен. Дрібнота. Глиб. *Ни бара́бу́ля вроди́ласи, а сама́ спу́за, ни го́дна візбирати* (Кам'янка Глиб.).

СПУЗА́Р, -я, ч. Пастух, в обов'язки якого входить підтримувати вогонь, заготовляти дрова, носити воду. Вижн. *Вдень його́ (вого́нь) підтри́мує ватаг, а вночі́ спеціа́льний хло́пець, яко́го так і називають спуза́р, бо він, ма́ючи ді́ло з вогне́м, вічно ви́мазаний у спу́зі, а вмива́тися не ма́є коли́* (Г.Хоткевич. Довбуш, 1965, с. 100).

СПУ́КАТИ. Док. до **ПУ́КАТИ**. Очистити кісточкові ягоди від кісточок. Заст., Кіцм., Стор., Вижн., Глиб. *Дві ми́ски сливо́к спу́кала на дульчи́ци* (Горбівці Глиб.).

СПУЛУ́ДНЯ. Див. **СПОЛУ́ДНЯ**. Заст., Нов., Кельм. *Спулу́дня він прийшо́в помогти́ пра́шува́ти* (Біловці Нов.). *Спулу́дня піде́м в кіно́* (Новоселиця Кельм.).

СПУ́СКАНКА, -і, ж. Гірка, з якої спускаються на санках. Заст., Кіцм. *Ни йди бі́льши на спу́сканку, бо си*

застудиш (Дорошівці Заст.). *На спусканці таких дітий, шо нима де глу опустити* (Хливище Кіцм.).

СПУСКАТИ. Вирівнювати боки драниці спеціальним ножем. Глиб., Хот. *Перший раз драниці стругают, а путому спускают* (Горбівці Глиб.).

СПУСКАЧ, -а, ч. Вид довгого рубанка. Глиб., Хот. *Цей гимбіль називаєса спускачом* (Грозинці Хот.).

СПУСКОВАТИЙ. Пологий, похилий. Кіцм., Хот. *Ти ни йди головнов дорогов, а направці, чириз той спусковатий горб* (Борівці Кіцм.). *Там таки берих річки дужи спусковатий* (Рукшин Хот.). *У нас багато спусковатої зимлі* (Атаки Хот.).

СПУТАНИЙ, знев.,перен. Неповороткий. Кіцм. *Шос він такий спутаний, ніц ни киваїси* (Хливище Кіцм.).

СП'ЮХ, -а, ч., знев. Те саме, що **СПЛЮХ**. Глиб. *То є такий сп'юх, шо страшне* (Кам'янка Глиб.).

СРАМНО, незм. Соромно. Заст. *Та то срамно в такій короткій юпці ходити, аби люди сміялиси* (Баламутівка Заст.).

СТА, присл. Сюди. Заст., Кіцм., Глиб. *Іванку, ходи ста до тата* (Черешківці Глиб.). *Ану, йди ста, най си подив'ю, який ти красний* (Брусниця Кіцм.).

СТАВАТИ. ***Ставати в лаби**. Боротися, змагатися. Заст., Кіцм. *Ади, таке мале, а воно с парубком в лаби стає* (Киселів Кіцм.).

СТАВИСКО, -а, ч., одн. 1. Став. Кельм. *У цему ставискови ни буди риби* (Дніпрівка Кельм.). 2. Пасовисько навколо ставу. *Лиш на стависку є трава* (Козиряни Кельм.).

СТАВИТИ. 1. Класти, ложити. Заст., Кіцм., Глиб. *Постав руки на парту* (Слобідка Глиб.). *Купив цвєхів та поставив у торбу* (Кліводин Кіцм.). 2. Вішати. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Постав пальто на вішак* (Баламутівка Заст.). *Поставила рушник на цьвах* (Атаки Хот.). 3. ***Ставити з себи**. Хизуватися. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Він аж забагато ставит з себи* (Сербичани Сок.).

СТАВИТИСА(СИ). Задаватися. Заст., Кіцм., Стор., Нов. *Ця дівка так стависа, шо ни підійти до неї* (Біловці Нов.). *Шо він ставитси, як ни знати хто* (Борівці Кіцм.).

СТАДАРЬ, -я, ч. Пастух. Вижн.

СТАДАРНЯ, -і, ж. Конюшня. Вижн.

СТАДЯ, -і, ж. Худоба; велика рогата худоба. Стор.

СТАЛЬНИЦІ, -ів, мн. Лижі. Заст., Кіцм. *Така файна зима в цім році, а я ни маю стальниців* (Борівці Кіцм.).

СТАКНУТИ. Позмагатися. Нов. *Говорит так змудра, шо з ним ни стакнеш* (Слобода Нов.)

СТАН, -у, ч., крав. Верхня частина жіночої сорочки від плечей до пояса. Див. **СТАНИК**, **СТАНОК**. Заст., Кіцм., Глиб., Хот., Кельм., Сок. *Сорочка має стан, рукави, внизу підтичка* (Волошкове Сок.). *С тонкого полотна шию стан, а з грубшого підтичку* (Борівці Кіцм.).

СТАНДАР, -а, ч. Заглиблення під піччю. Кіцм. *Піч мала колис каглу, котев, братруру, шпаргат, гор, стандари, припічок і кухню* (Киселів Кіцм.).

СТАНДАРИ, -ів, мн. 1. Дерев'яна поличка під піччю. Глиб. *На стандарах тримали сіль, кавуш з грісом, а насподі – дрива* (Горбівці Глиб.). 2. Припічок; лежанка біля печі чи над постіллю нарівні з піччю. Заст. *Я буду спати на стандарах, а ви на печі* (Дорошівці Заст.). 3. Підпіччя. Кіцм. *У нас миски під стандарами* (Валява Кіцм.). *Вже зачинаюцци морози, то*

траба барабулю занести до стандарів (Хлівище Кіцм.).

СТАНДАРИК, -а, ч. Зменш.-пестл. до **СТАНДАРИ 2**. Заст. *Коло печі стандарик поломивси і нима як на піч вілізти* (Юрківці Заст.).

СТАНИК, -а, ч. див. **СТАНОК**[1]. Нов. *Я пришила станик до сорочки* (Біловці Нов.).

СТАНОК[1], -нка, ч. Те саме, що стан. Крав. Верхня частина жіночої сорочки від плечей до пояса. Заст., Кіцм., Глиб. Хот. *Скроїла вже й станок до сорочки, лиш докупи шшити.* (Хлівище Кіцм.). *Це станок звеца, а низом – то пітачка* (Долиняни Хот.). *Підтичку пришивают до стану* (Черепківці Глиб.). *Ми усідда шили станок с свапского полотна, а підтичку – з згрібного* (Недобоївці Хот.).

СТАНОК[2], -нка, ч. Частина січкарні (дерев'яна), до якої кріпляться ножі. Хот. *Росхитавси станок у січкарні, ни мож січки рубати* (Недобоївці Хот.).

СТАНОЧОК, -чка, ч. Зменш.-пестл. до **СТАНОК**[1]. *Приший станочок до сорочки* (Брусниця Кіцм.).

СТАНЦІЯ, -ї, ж. 1. заст. Кімната, Заст., Вижн., Стор. *У нас хата на дві станції: велика – світлиця і мала – кухня* (Чернівці). *Сват поклав хату на штири станції* (Ясени Стор.). 2. Квартира, найнята кімната. Кіцм., Стор., Вижн. *Ти у кого на станції?* (Коритне Вижн.). *Приїхали до Черновец, наймили собі станцію* (Брусниця Кіцм.).

СТАНЯ, -і, ж. Див. **СТАЯ**. Хот. *Як хороший урожай, то багато станів накладав* (Недобоївці Хот.).

СТАРА, -ої, субст. Свекруха, тéща. Див. **СТАРИЙ**. Заг. *Стара то лиха, али мусіла тирпіти, бо нима віходу* (Заставна). *С таков старов багато вкупі ни прожиєш* (Турятка Глиб.). *Тесть мій люби віпити, а стара їму ни дає* (Подвірне Нов.).

СТАРАТИ. 1. Добувати, придбавати. Заг. *Траба старати постиль дівчині, бо ніврóку росте, як на дріщчєх* (Хлівище Кіцм.). *Треба з літа старати валянки* (Атаки Хот.). 2. Накопичувати, складати (**на-**, **при-**, **у-**). *Шоб класти хату, траба упиред гроший трохи старати* (Горбівці Глиб.). *Ни купуйти нічо, старайти на хату* (Турятка Глиб.).

СТАРАТИСА(СИ). Залицятися, сватагися. *До неї мав старатися якийсь заможний купець, але вона про нього й чути не хотіла* (О.Кобилянська. Людина. Царівна. – К., 1969. – С. 102).

СТАРАТЛИВИЙ. Старанний. Хот. *Син у них такий старатливий* (Чепоноси Хот.).

СТАРЕЧЧИНА, -и, ж. Заст., Кіцм. Убогість. *Там у хаті така стареччина, шо діти куска хліба жадні* (Хлівище Кіцм.).

СТАРИЙ, **СТАРЕЙ**, -ого, субст. Свекор, тесть. Див. **СТАРА**. Заст. *Старей у мени дужи добрий.*(Турятка Глиб.). *Наші старий з старою від ранку кудас си збирают* (Новосілк Кіцм.).

СТАРИГАН, -а, ч., знев., згруб. Дуже старий дід. Заст., Кіцм., Нов. *А той стагриган лиш мішає молодим жити* (Стрілецький Кут Кіцм.). *Ади, цей стариган ше гулєти хоче* (Біловці Нов.).

СТАРИНЯ, -і, ж. Старі батьки. Вижн., Глиб. *Ни знаю, хто лишиси коло старині* (Чорногузи Вижн.). *Стариня ще тримаїси помало* (Корчівці Глиб.).

СТАРИЦ, -я, ч. Жебрак. Заст., Кіцм., Стор., Кельм., Нов., Сок. *Шо ти зібравси, як той старич* (Волошків Сок.).

СТАРИ́ЦЯ, -і, ж. Жебрачка.

СТАРІВНИ́К, -а, ч., бот. Оман високий (Inula helenium L.). Кіцм., Стор. *Старівнико́м до́бри лічи́тиси, хто слабу́є на ожолу́док* (Хлівище Кіцм.).

СТА́РКА, -и, ж. Пінка, плівка на кип'яченому молоці. Заст., Кельм. *Така́ гру́ба ста́рка ста́ла на молоці́* (Прилипче Заст.).

СТАРЛАКА́ТИСА, знев. Здружитися, подружитися. Хот. *Старлака́вса с тим п'яни́цою й сам таки́м став* (Грозинці Хот.).

СТАРНИ́ЧА, **СТАРНИ́ЧЕ**, **СТАРНИ́ЧИ**, -і, знев., сп. роду. Стара людина. Нов., Хот. *Таке́ старни́ча, а убра́лоси як молоде́* (Атаки Хот.). *А цей старни́ча ніку́ди не йде, а сиди́т у ме́ни* (Рингач Нов.).

СТАРНИ́ЧЕ, **СТАРНИ́ЧИ**, -і. Див. **СТАРНИ́ЧА**. Кіцм. *Та ба́ба вже таке́ старни́чи, а шче хо́ди сама́ до скле́пу* (Брусниця Кіцм.).

СТАРОДА́ВНИЙ. Дуже давній, старий. Глиб. *Дочіка́вси і Дорофте́й Ми́тро то́го чісу́, коли́ завали́в старода́вну піч з го́рном і покла́в собі́ німе́цку* (Черепківці Глиб.).

СТАРОДУ́Б, -у, ч., бот. Рутвиця орликолиста (Thalictrum aquilegifolium L.). Кельм.

СТА́РОШЕНЄ, **СТА́РОШЕНІ**, -я, с., обр., рідко. Зустріч родичів молодої із старостами від молодого, Вижн. *Тут си ла́годє на ста́рошені* (Виженка Вижн.).

СТАРУ́НОК, -у, ч. Прожиток, збереження. Заст., Кіцм., Хот. *Мо́я господа́рка – то ї стару́нок, і пожиткува́нє* (Брідок Заст.). *Вже тро́хи стару́нку ма́їм* (Атаки Хот.).

СТАРЦУ́Н, -а, ч., згруб. Жебрак, голодранець. Кіцм., Хот. *Ни йди за то́го старцуна́, бо бу́диш бідува́ти* (Шипинці Кіцм.).

СТА́РЧИТИ. Жебрати, випрошувати. Хот. *Шо ти ста́рчиш, як старцу́н, хіба́ до́ма нима́, шо ї́сти* (Ярівка. Хот.).

СТАСКА́ТИ, згруб. І. Зносити (про одяг, взуття). Хот. *Стаска́в за лі́то дві па́рі ту́флів, а на о́сінь шче не купи́в* (Дарабани Хот.). 2. З'їсти. Хот. *Ца коро́ва така́ глібо́ка, шо за день п'є́ть снопі́в сі́на стаска́є і голо́нна бу́ди* (Ярівка Хот.).

СТАТ, -у, ч., рідк. Держава, Стор., Глиб. *Даю́ пода́ток до ста́ту* (Снячів Стор.). *Ше тра́ба молоко́ й до ста́ту да́ти* (Слобідка Глиб.).

СТА́ТВА, СТАТИ́ВА, -и, ж. Частина ткацького верстата. Заст. *У верста́ті по бока́х є дві ста́тві.*(Дорошівці Заст.).

СТАТИ́ВА, -и, ж. Див. **СТА́ТВА**.

СТА́ТИ (Див. **СТАВА́ТИ**). 1.Вистачати. Заг. *Вона́ пали́т тизило́м, бо ни ста́ло дров* (Братьянівка Кельм.). 2. Чекати. Глиб. *Стань на ме́ни, пі́дим ра́зом* (Слобідка Глиб.).

СТА́ТКОМ, незм. Заст., Кіцм., Нов., Глиб. Достатньо, у достатку. *На вісілю́ му́си всьо́го бу́ти ста́тком* (Чорнівка Нов.). *Твої́ старі́ да́ти ста́тком спа́ти, то вона́ фест спасе́си* (Слобідка Глиб.).

СТАТКУВА́ТИ. Господарювати. Заст., Кіцм., Нов. *Молоді́ до́бри статку́ют на ново́му господа́рстві* (Брусниця Кіцм.). *Мій зєть так статкує ко́ло ха́ти* (Чорнівка Нов.).

СТА́ТНИЙ. 1. Вільний, об'ємний (про одяг). Заст., Кіцм., Глиб. *Шийти мині́ а́нцуг ста́тний, аби́ я міг під не́го ше шос бра́ти* (Слобідка Глиб.). 2. Довгий, не короткий. Нов., Хот. *Цей сви́дір на ме́ни ста́тний, а ті всі заüко́роткі* (Чепоноси Хот.). *Сви́дир ста́тний на ме́ни, а́ли ни є завиликий* (Чорнівка Нов.).

СТАТОВИЙ. Прикм. до **СТАТ**, рідко. Стор., Глиб. *У него хата статова* (Снячів Стор.).

СТАЦІЯ, -ї, ж. Станція. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *На станцію прішли ласицугі з вуглєм* (Горбівці Глиб.). *На стацію я приїхала колійою, а з стації додому машиною* (Дорошівці Заст.).

СТАЧ, ч., мн. – **СТАЧІ**. Пень від кукурудзяного стовбура. Кельм. *На городі лиш стачі від курудзів лишилиси* (Молодово Кельм.).

СТАЯ, -ї, ж. 1. Житло пастухів на полонинах. Вижн. *У стаї так пахло глицев* (Мілієве Вижн.). 2. Місце, де знаходяться вівці. Вижн. *Пора вже гнати вівці до стаї* (Виженка Вижн.). 3. Ряд клань. Заст., Кіцм., Стор., Вижн., Хот., Сок. *Курудзи в стаї посклали* (Ставчани Кіцм.). *За силом по полю по три-п'єть клань у стаї* (Романківці Сок.). *Той год нічого ни вродило, від стаї до стаї далеко* (Атаки Хот.). 4. Стадо або отара овець. Стор. *Вівчар пігнав пасти стаю* (Банилів-Підгірний Стор.).

СТЕ, незм. Залишок від **ЄСТЕ**. Заст., Кіцм., Вижн. *Коли сте захотіли води, то пийти* (Карапчів Вижн.). *У книжках сте си начітали усего доброго* (Бережниця Вижн.).

СТЕБНИКИ, -ів, мн. Передгір'я. Заст. *Колис на стебниках румуни жили* (Прилипче Заст.).

СТЕВКАТИ. знев., док. до **ТЕВКАТИ**. Заст., Кіцм. З'їсти. *Який бизсовісний, усьо стевкав* (Кадубівці Заст.).

СТЕГНО, -а, ж. 1. Ніжка у ткацькому верстаті. Заст., Глиб. *Ниси стегна до хати, бо йдем навивати основу* (Слобідка Глиб.). *Вирстат складаєси з стегон, поножів* (Васловівці Заст.). 2. у мн. Частина воза. Глиб., Нов., Хот. *Дишиль уставлєеца в стегна* (Слобідка Глиб.). *Нові стегна до кошика зробив майстир* (Біловці Нов.).

СТЕЖКУВАТИ, СТЕШКУВАТИ, СТИЖКУВАТИ. Обробляти міжряддя просапних культур (перший раз просапувати). Заст., Кіцм., Вижн., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Завтра йдем стежкувати буряки* (Залява Кіцм.). *Сьогодні підим стешкувти свою картофлю* (Рукшин Хот.).

СТЕКНУТИ, СТІКАТИ. Вистачити (про мотузку тощо). Вижн., Глиб. *Дивиси, можи, ни стекне, то озьми довший шнурок* (Іспас Вижн.). *Коби мині стекла ца швара на всу ограду* (Турятка Глиб.).

СТЕКТИСИ, див. **СТІКАТИСИ**.

СТЕЛЕНИЙ. Вишитий гладдю. Хот. *Стелений узор вішиваєса скоро* (Чепоноси Хот.).

СТЕЛИВО, -а, с. Підстилка худобі. Нов. *Привезли з ліса фіру лискя та й маєм стеливо корові* (Чорнівка Нов.).

СТЕЛЬКА, -и, ж. Піддашня. Кельм. *Склади сіно під стельку, би ни змокало* (Братьянівка Кельм.).

СТЕМНИТИСИ. Стемніти. Заг. *Так скоро стемнилоси* (Рідківці Нов.).

СТЕПЕНИТИ[1]. Берегти, стягувати все до хати. Стор., Кельм., Сок. *Старий небощик все степенив, складав, би сини шос мали* (Сербичани Сок.).

СТЕПЕНИТИ[2]. Заспокоювати. Заст., Кіцм. *Доків стара жила, то все сина степенила, то молоді жили, а як вмерла, відразу розійшлиси* (Киселів Кіцм.).

СТЕРВА, -и, ж. Див. **СТЕРВО**. М'ясо. Глиб. *Маї файну стерву ца свіня* (Горбівці Глиб.).

СТЕРВО, -а, с. 1. М'ясо. Стор. *Аби кости, а стерво буди.* (Ясени Стор.). 2. Жир, зайва повнота. Заст., Кіцм., Стор. *Ти така худа, взєла б мого трохи стерва.* (Прилипче Стор.).

фист ца дівка стерво має. (Кліводин, Кіцм.). 3. Труп тварини, падаль. Заг. *За силом пси стерво ростєгали.* (Іванківці Кельм.).

СТЕРЕБЛЕ́НИЙ. Див. **СТИРИБЛЕ́НИЙ**. Дієприкм. від **СТЕРЕБИ́ТИ**. Заст., Кіцм. *Стереблені курудзи завтра провію і повизу до млина.* (Нижні Станівці Кіцм.).

СТЕРЕМКОТІ́ТИ, знев. Накричати. Заст., Кіцм., Глиб. "*Отже коли я теремкочу на нього, як мені забагато дзявкотить, а не я!*" (О.Кобилянська. Некультурна, с. 86). *Як стеремкотів на мени аж-ім скидаласи* (Борівці Кіцм.).

СТЕРІ́ВНИК, -у, ч., бот. Оман високий (Inula helenium L.). Стор. *Шоб у корови було молоко, дайте стерівник* (Старі Бросківці Стор.).

СТЕ́РКА, -и, ж. Див. **СТИ́РКА**. Ґумка. Заст., Кіцм., *На, вітри клєксу стерков* (Юрківці Заст.).

СТЕ́РНА, -и, ж. Поле, з якого зрізані хлібні рослини й залишилися, зрізані біля кореня, їх стебла. Вижн. *Корови пасут на стерни.* (Чорногузи Вижн.).

СТЕРНЄ́НКА, -и, ж. 1.Те саме, що **СТЕ́РНЯ**. Кіцм. *Одні діти гнали пасти корову на стернєнку, а другі на кукурудзєнку* (Киселів Кіцм.). 2. перев. у мн., бот. Дрібні дикі сливи. Глиб. *Коли стернєнки цвитут, тоді добри класти курудзи* (Слобідка Глиб.).

СТЕ́РТА, -и, ж. Див. **СТИ́РТА**. Вижн. Скирта. *Склав солому в стерту* (Луківці Вижн.).

СТЕШКУВА́ТИ. Див. **СТЕЖКУВА́ТИ**.

СТИ́ГНА, -и, ж. Див. **СТИ́НА**. Гурт овець, який ціле літо пасе один пастух. Сок. *Дід Яків погнав стигну пасти* (Ломачинці Сок.).

СТИГНУВА́ТИ. Шити на швейній машині. Заст. Кіцм. *Пішви стигнують на машині, а як ні, то шиют руками.* (Кадубівці Заст.).

СТИДЛИ́ВИЙ. Соромливий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Дівчина у мени дужи стидлива.* (Біловці Нов.). *То хлопиц ни з стидливих.* (Ставчани Хот.).

СТИЖКУВА́ТИ, СТИШКУВА́ТИ. Те саме, що **СТЕЖКУВА́ТИ**. Нов., Хот. *Я сигодні стижкувала в полі бураки* (Біловці Нов.). *Нарешті кончили стишкувати бураки.* (Долиняни Хот.).

СТИЛИ́НЯ, -я, зб., с. Дерев'яна основа горища. Нов. *Ми вчора вкладали стилиня у сараєві.* (Біловці Нов.).

СТИЛЬНИ́ЦА, -і, ж. Корито для вимішування тіста. Вижн. *У стильниці ми замісили кісто* (Чорногузи Вижн.).

СТИМЛЕ́ВИТИ. 1. Стовкти, побити. Заст., Кіцм., Нов. *Тилє вже чисто корову стимлевило* (Чорнівка Нов.). 2. Знев. З'їсти. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Махом стимлевили миску капусти ці пияки* (Рідківці Нов.). *Василь стимлевив аж два сагони борщу, бо був дужи голонний* (Ярівка Хот.).

СТИМНУВА́ТИ. Метати. Глиб. *Я вже зачєла стимнувати вашу блуску* (Слобідка Глиб.).

СТИ́НА, -и, ж. 1. Загорожа в полі, де влітку тримають овець. Хот. *Траба робити нову стину, бо та вже повалиласа* (Атаки Хот.). 2. Літній табір для овець у полі, де перебувають вівці, де пастухи роблять бринзу. Стор., Нов., Глиб., Хот., Кельм. *Стина була серед самої толоки* (Снячів Стор.). *Дали вівці до стини та й ни маїм клопоту ціле літо* (Зелена Кельм.). 3. Гурт овець. Див. **СТИ́ГНА**. Глиб. *Чимос годувати треба таку стигну овец* (Горбівці Глиб.). *Гай, гонім уже вівці у стигну* (Черепківці Глиб.).

СТИНЬКО́ВАНИЙ. Змащений глиною (про долівку). Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Зимня* (земля – уп) *в хаті*

була гладенько стинькована і застелина виринями (Ярівка Хот.).

СТИНЬКУВАТИ. Змащувати глиною (про долівку). Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Я вже в коморі стинькувала землю, а в хатах у мени підлога* (Киселів Кіцм.).

СТИПИНИТИ. 1. Стерегти, доглядати. Заст., Кіцм. *Ади, ті дітиска ніц ни хочут стипинити худобу, лиш граюцци* (Хливище Кіцм.). 2. Берегти, охайно зберігати. Кіцм. *Вона всьо люби стипинити* (Нові Драчинці Кіцм.). 3. Див. **СТЕПЕНИТИ[2]**.

СТИР, -а, ч., заст. Міра довжини – один квадратний метр. Хот. *Ни чув-ис почому продают стир дров у Поленскім лісі?* (Долиняни Хот.).

СТИРАТИ[1], рідко. Прати. Глиб. *Файна днина согодни, то я стираю* (Слобідка Глиб.).

СТИРАТИ[2]. Див. **СТИРЯТИ**. ***Стирати дитину**. Мати викидень, зробити аборт. Нов. *Відколи я стирала дитину, мині все гірши й гірши* (Подвірне Нов.). *Ца дівка у свата стирала дитину* (Біловці Нов.).

СТИРЕБЛИНИЙ. Див. **СТЕРЕБЛЕНИЙ**. Хот. *І мак, і фасулі у мени вже стиреблені* (Ярівка Хот.).

СТИРКА, -і, ж. Див. **СТЕРКА**. Ґумка. Заст., Кіцм., Нов. *Носи собі стирку у тащці* (Брусниця Кіцм.). *У зошикі нічо ни можно терти стирков* (Чорнівка Нов.). *Ади, стирков трохи підотри і навікь нічьо ни буди витко* (Хливище Кіцм.).

СТИРНЄНКА, -і, ж. Стерня. Заст. *Траба брати пантофлі, бо стирнєнка дужи коли* (Дорошівці Заст.).

СТИРНЄНКА, -и, ж., бот. Вид грибів.

СТИРОК, -а, ч. Змилений шматок мила. Хот. *Купилам мила, бо лиш стирки в хаті* (Атаки Хот.).

СТИРТА, -и, ж. Див. **СТЕРТА**. Скирта. Заг. *Як жито вісохло, то складают у стирти або стирточки* (Дорошівці Заст.). *На зиму траба хоч стирту соломи для корови* (Подвір'ївка Кельм.).

СТИРТИНА, -и, ж. Невелика скирта сіна, соломи. Хот. *Мав бідний чоловік скиртину сіна та й та згоріла* (Ярівка Хот.).

СТИРТОВАНИЙ. Дієпр. від **СТИРТУВАТИ**. Заг. *У совхозі віпісуют людим стиртовану солому* (Шилівці Хот.).

СТИРТОВКА, -и, ж. Скиртування. Хот. *В сило приїхали якіс люди з Одеської області вирбувати чоловіків на стиртовку* (Ярівка Хот.).

СТИРТОЧКА. Зменш.-пестл. до **СТИРТА**. Заг.

СТИРТУВАТИ. Те саме, що скирдувати. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Є сей год що стиртувати, файна пшиница віросла* (Киселів Кіцм.).

СТИРЄТИ. Див. **СТИРАТИ**. *стиряти дитину. Втратити, передчасно народити. Хот., Кельм., Сок.

СТИХЕТА, -ів, мн. Дерев'яні дощечки для загорожі. Вижн. *Стихета вже погнили, траба нові класти* (Вашківці Вижн.).

СТИШКОВАНИЙ. Див. **СТЕЖКОВАНИЙ**. Хот. *Цібуля стишкована, ще чоснок траба стишкувати* (Ярівка Хот.).

СТИШКУВАТИ. Див. **СТЕЖКУВАТИ**. Глиб., Нов., Хот. *Як борзо бораки стишкувати, то ліпши рости будут* (Горбівці Глиб.). *Маю ше ланку курузів стишкувати* (Ярівка Хот.).

СТІВ, **СТОЛА**, ч. Стіл. Заг. *Ненько купив новий стів* (Біловці Нов.). *Пусти свиню під стів, а вона лізе на стів* (Карапчів Вижн.). *Посідали ми за стів та й сидимо* (Добринівці Заст.).

СТІ́ВРА, -і, ж., зв. мн. **СТІ́ВРІ**, -ів. Лижа. Глиб. *Мину́ла зима́, а на стіврях ді́ти не ходе́ли* (Турятка Глиб.).

СТІЇ, -ів, мн. (Див. **СКІЇ**). Глиб. *Бу́диш че́мний, то ма́ма стії ку́пит* (Глибока).

СТІКА́ТИ, Див. **СТЕ́КНУТИ**.

СТІКА́ТИСИ, **СТЕ́КТИСИ**. Сказитися (про тварин). Глиб. *Стікси мій пес й му́сю заби́ти іго́* (Горбівці Глиб.).

СТІКО́ВИСКО, -а, с., знев. 1. Збрід, збіговисько, зборище. Глиб. *Вітколи́ Заро́фина ма́ма вішла с тої ха́ти, то у неї стіко́виско зроби́лоси в ха́ті і ко́ло ха́ти* (Слобідка Глиб.), 2. "Собаче весілля". Заст., Кіцм. *Нависні́ скрізь ви́дим стіко́виска псів* (Киселів Кіцм.).

СТІЛНИ́ЦА, -і, ж. Дошка, на якій розкачують тісто. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Пода́й мині́ стілни́цу, то бу́диш бо́рши пирогі́в ї́сти* (Слобідка Глиб.).

СТІНА́, -и, ж. Рамка вулика. Кельм.

СТІ́НКА, -и, ж. Крутий берег річки, порослий лісом.

СТО́БА, -и, ж. Те саме, що стовба (частина плуга, що з'єднує чепігу з граділем). Стор. *Сто́ба була́ о́строю* (Банилів-Підгірний Стор.). *Поли́ца на сто́бі прикріпле́єца* (Комарівці Стор.).

СТОБІ́РКА, -и, ж., бот. Стовбур редьки, тверде стебло не редьці. Стор. *Стобі́рка йде на корм для худо́би* (Ясени Стор.).

СТОБУРЄ́НКА, -и, ж., бот. Ріпа, коренеплід з їстівним солодкуватим коренем, що має біле, жовте, червоне або фіолетове забарвлення. Стор. *Ко́рінь стобурє́нки соло́дкий* (Банилів-Підгірний Стор.).

СТО́ВБИР, -а, ч. Те саме, що **СТО́ВБУР**. Вижн. *Бора́к пішо́в у сто́вбир* (Вовчинець Вижн.). *Сто́вбир гет зогни́в усереди́ні* (Мигове Вижн.).

СТОВП, -а, ч. 1. Вишита бісером сорочка, Нов. *Кожуши́на в неї фа́йна, а стовп ни ду́жи* (Рідківці Нов.). *У нигі́лю гі́вки́ в стовпи́ убира́ютси* (Чорнівка Нов.). 2. Вишивка вздовж довгого рукава сорочки. Нов. *Оде́н стовп скінчи́ла вішива́ти, ше дру́гий і соро́чка бу́ди гото́ва* (Шишківці Нов.). 3. Вишита сорочка, рукави якої суцільно вишиті квітками. Заст. *Тра́ба мині́ прода́ти стовп, бо ма́ю аж три* (Дорошівці Заст.).

СТО́ЙКА, -и, ж. Чергування. ***Стояти ні стойці**. Чергувати. Хот. *Я в неді́лю стоя́в на сто́йці в сельсове́ті* (Недобоївці Хот.).

СТО́ЙЧИК, -а, ч. Черговий, посильний при сільраді. Хот. *Пока́ сто́йчик ве́рниса с сила́, а тут таки́ за́риз тре́ба присіда́тиля* (Долиняни Хот.).

СТОКОЛО́С, -у, ч., одн., бот. Тонконіг лучний (Рса pratensis L.). Стор. *Стоколо́с сам засіва́їси на по́ли* (Ясени Стор.).

СТО́ЛБА, -и, ж. Те саме, що **СТО́ВБА**. Див. **СТО́БА**. Кельм. (Подвір'ївка Кельм.).

СТОЛЕ́Ц, -льця, ч. Стілець. Заг. *Пода́й-ко мині́ тойво́ столе́ц, бо ни мо́жу тілько на ного́х стоє́ти* (Берегомет Кіцм.).

СТОЛЄ́ТКА, -и, ж., іхт. Вид риби. Сок.

СТОЛЄ́ТНИК, -а, ч. Хустина в клітинку. (Сокиряни).

СТОЛИ́ТКА, -и, ж., бот. Алое деревовидне, столітник. Хот. *Столи́тка цвите́ лиш раз у сто ро́ків* (Долиняни Хот.).

СТО́ЛИЧОК, -чка, ч. Вишивка. Кельм.

СТОМА́К, -а, ч. Шлунок. Глиб. *Ни їш втимп, бо зба́виш стома́к* (Турятка Глиб.).

СТО́НЖКА, -и, ж., **СТОНО́ШКА**, **СТО́НЧКА**, **СТО́НШКА**, **СТЬО́НЖКА**. Стрічка. Заст., Кіцм., Стор. *Ти ма́їш таку́ фа́йну сто́нжку* (Ставчани Кіцм.).

Де ти ту стонжку поклав? (Ясени Стор.). *А віткі тих стонжок ви так багато набрали всі?* (Борівці Кіцм.).

СТОНОШКА, -і, ж. Див. **СТОНЖКА**. Кіцм. *Моя мала люби стоношку на голові* (Брусниця Кіцм.).

СТОНЧКА, -і, ж. Див. **СТОНЖКА**. Заст., Стор., Глиб. *Мама купила у Чирнівцех мині стончки* (Кадубівці Заст.). *А ще молоду вбирали у вішиту сорочку, шільнову спідницу і стончки* (Глибока).

СТОНШКА, -и, ж. Див. **СТОНЖКА**. Кіцм., Глиб. *Такі красні тобі стоншки покупувала, а ти ни вбираїш* (Хлівище Кіцм.).

СТОПУШ, -а, ч. Затичка, корок. Глиб. *Де стопуш вид цеї склєнки?* (Турятка Глиб.).

СТОРІЯ, -ї, ж. Те саме, що **ІСТОРІЯ**, розповідь. Вижн. *Сторія, сину, коротка* (Містя Вижн.).

СТОРОЖОВКА, -и, ж. Частина бджолиної сім'ї, яка виконує у вулику господарські функції. Стор. *Стороджовки главні у вулику* (Банилів-Підгірний Стор.).

СТОРОНСКИЙ. Чужий, нетутешній, з іншого села. Заг. *Сторонского парубка зразу витко* (Новоселиця Кельм.). *Перший раз вна була віддана за якимос сторонским* (Рідківці Нов.) *За сторонску дівку треба вадрове давати* (Снячів Стор.). *Сторонского чути по бесіді* (Горбівці Глиб.). *На цім вісілю було багато сторонских гостий* (Дорошівці Заст.). *Сторонскі хлопці були на балю в нас* (Карапчів Вижн.). *На храму сторонскі муся класти сільским могарич* (Брусниця Кіцм.).

СТОРЦ, незм. Див. **СТОРЦА**, **СТОРЦОМ**. Заст., Кіцм., Вижн. Рівно. *Стань сторц, ни горьбси, як стара баба* (Кадубівці Заст.).

СТОРЦА, незм. Рівно, вертикально. Заст., Кіцм., Кельм., Сок. *Постав околоти сторца під шопу* (Новоселиця Кельм.). *Вес день протримала дитину сторца* (Сербичани Сок.). *Припер дошки сторца до стіни, а вони попадали* (Брусниця Кіцм.).

СТОРЦОВАНИЙ. Прикметник від **СТОРЦА**. Кельм. *Сторцовані снопи борши вісихают* (Новоселиця Кельм.).

СТОРЦОВИЙ. 1. Стоячий. Кіцм., Вижн., Сок. *Цеї нигіли на Іванови була дужи файна сорочька: вішита, ковнір сторцовий* (Неполоківці Кіцм.). *Ти ни вікідай ті мішки, шо стоє лежма, а сторцові* (Борівці Кіцм.). *Хочу кофти із сторцовим ковніром* (Сербичани Сокю). 2. ***Сторцова пила**. Пила для розпилювання дощок. Заст., Сок., Вижн., Стор. *Озми сторцової пили і роспілим бериста на сани* (Кадубівці Заст.). 3. ***Сторцовий (буряк)**. Кормовий буряк. Заст., *Хапаймо сторцові буряки, бо вдари мороз.* (Кадубівці Заст.). *Посіяла багато сторцових буряків, корові на зиму* (Онут Заст.).

СТОРЦОМ, незм., присл. (Див. **СТОРЦ**, **СТОРЦА**). Вертикально. Заст, Кіцм., Вижн. *До слупів б'ют довгі латя, а тогди б'єси штахета сторцом* (Кліводин Кіцм.). *Тримай дитину сторцом* (Дорошівці Заст.). *Траба класти мішок сторцом* (Хлівище Кіцм.).

СТОРЦУВАТИ, **СТУРЦУВАТИ**. Тримати вертикально. Кіцм., Нов., Кельм., Сок. *Ни сторцуй дитину так рано* (Новоселиця Кельм.). 2. Складати вертикально. Кіцм., Глиб. *Виртайси живо, бо траба сторцувати курудзи* (Неполоківці Кіцм.). *Стурцуй снопи, най схнут* (Слобідка Глиб.). 3. Ставити вертикально, на ноги (про дітей). *Я свою малу бояласи стурцувати* (Корчівці Глиб.). 4. Гарно одягати. Глиб. *Сильвіка малу свою так файно сторцує, так уже вісторцовує, шо но* (Слобідка Глиб).

СТОРЦУВА́ТИСИ. 1. Ставати струнко. Заст. *Сторцуйтиси, молодий іде!* (Кадубівці Заст.). 2. знев. Стовбичити, маячити перед кимось. Кіцм. *Шо сторцуєсси пиридо мнов, тажи ти ни склянна* (Хлівище Кіцм.). 3. перен., знев. Гордитися, гоноруватися. Заст. *І чо він так сторцуєси* (Добринівці Заст.).

СТО́ЧОК, -чка, ч. 1. Частина доби (вечір і ніч) після погребіння покійника. Кіцм. *На сточок кличут когос старого, шо ни боїси мирця* (Новосілка Кіцм.). 2. Скручена кільцем саморобна свічка (воскова), що відповідає за довжиною росту покійника. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Поклатіт сточок мирцеві на груди* (Чорнівка Нов.). 3. Свічка на грудях покійника. Кіцм., Стор. *На грудех у покійника горів сточок* (Ясени Стор.). 4. Свічка, яку ставлять біля спеціального горщика з ситою (див. **СИ́ТА**), до якого нібито має прилетіти душа покійника у першу ніч після похорону. Кіцм. *Запаліт сточок, най горит* (Новосілка Кіцм.).

СТО́ЯТИ. 1. Тривалий час бавити (дитину). Глиб. *Я їм штири роки стояла з дитинов* (Кам'янка Глиб.). 2. "Лежати" (про одяг). Глиб., Вижн., Кіцм. *Люкс стоїт на тобі цей анцуг* (Горбівці Глиб.). 3. Лежати, знаходитися. Заст., Глиб. *Мої гівоцкі пацюркі стоя у скрини* (Маморниця Глиб.). 4. Перебувати., Заст. *На пічи стоїт дека, дай суда* (Дорошівці Заст.). *Стояла дома, а мало шо зробила* (Михайлівка Глиб.). *А шо ми будимо до штирьох часов стояти в школі?* (Біловці Нов.). 5. Дорожити кимось, заступатися за когось. Заст., Кіцм., Стор. *Ненько певни шо стоїт за доньков* (Неполоківці Кіцм.). 6. Висіти. Заст. *Шо то на скіні за фордиґрафія стоїт?* (Кадубівці Заст.). 7. ***Добре стояти**. Бути впевненим у собі, добре почуватися. *Де тобі до него, він добри стоїт* (Кадубівці Заст.).

СТУРЦУВА́ТИ. Див. **СТОРЦУВА́ТИ**.

СТРА́БИТИСИ. Мати потребу в чомусь. *Шо борше страбитиси, клади наверхь* (Кам'яна Стор.).

СТРАГОВИ́ЦА, -і. Див. **СТРІГОВИ́ЦА**, **СТРЯГОВИ́ЦА**. Трясовина. Глиб. *Така страговица була під горбом, шо страшне* (Карапчів Глиб.).

СТРАЖА́РЬ, -я, ч., заст. Людина, що стоїть на посту.

СТРА́ЖНИК, -а, ч. Дорожний майстер. Кіцм. *Запитайси у стражника, доки вни будут лагодити ту дорогу* (Ставчани Кіцм.).

СТРАКАТО́РА, -и, ж., вівч. Ворок. Кельм. *Ляй ґляґанку на стракатору, най віціжсуїси будз* (Новоселиця Кельм.).

СТРАМАТУ́РА[1], -и, ж., згруб. Сором, ганьба. Хот., Кельм. *Страматура одна: до рідного брата ни піті на весіля* (Ярівка Хот.).

СТРАМАТУ́РА[2], -и, одн., ж. Шерстяні нитки для вишивання. Глиб. *Ясики вішивают бумбаком і страматуров* (Горбівці Глиб.).

СТРАНСУ́РА, -и, ж. Див. **СТРИНСУ́РА**. Масові гуляння молоді в день храму. Глиб. *Яка сигодни буди странсура, як зраня іде дошч?* (Горбівці Глиб.).

СТРАПА́К[1], -а, ч., перев. мн. **СТРАПАКИ́**. Пироги. Нов. *Напикли страпаків та й їдя* (Чорнівка Нов.).

СТРАПА́К[2], -а, перев. мн. **СТРАПА́КИ**. Тороки. Заст., Кіцм. *Ади, які з сукєнки страпаки вися* (Дубівці Кіцм.).

СТРАПА́ТИЙ, див. **СТРІПА́ТИЙ**. 1. Розтріпаний, неакуратний, Заст., Кіцм., Нов. *Чос така страпата, ни причєсана?* (Гаврилівці Кіцм.). *Чо у теби сноші такі страпаті?* (Новоселиця Кельм.). 2. Обірваний. Нов. *Ходиш такий страпатий, шо мині страмно*

(Біловці Нов.). 3. Накошублений. Хот., Кельм. *Так не люблю ці страпаті кури* (Долиняни Хот.).

СТРА́ПЦІ, -ів, мн. Див. **СТРА́П'Я**, **СТРА́ПКИ**. Ганчір'я, лахміття. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *С костю́ма вже лиш стра́пці лиши́лиса* (Долиняни Хот.).

СТРА́П'Я, одн., с., зб. Лахміття. Нов., Сок. *Іде́, а с спідни́ці лиш стра́п'я* (Біловці Нов.).

СТРЯ́ПКИ, -ок, мн. Лахміття. Сок. *А са́ма ме́нча ді́вчинка, диви́юса, лижи́т у стря́пках, уже́ си́на від хо́лоду* (Сербичани Сок.).

СТРАТИ́ТИ. Ганьбити. Кельм.

СТРА́ТИТИ. 1. Втратити. Заст., Кіцм., Стор. *Я стра́тив ро́дичів, як мині́ бу́ло одина́цікь рік* (Заставна). "*Я на́віть не розумі́ю, з якої́ причи́ни стра́тила я свою́ пе́вність*" (О.Кобилянська. Людина. Царівна. – 1969. – С. 242). 2. Потратити. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Ми стра́тили туди́ дни́ну* (Рідківці Нов.). 3. Згубити, втратити. Хот. *Стра́тила я за тобо́ю свій вік* (Атаки Хот.).

СТРАХОПОЛО́Х, -а, ч., бот. Нетреба колюча (Xantium Spinosum). Стор. *Страхополо́хом мо́жна лічи́ти кропив'є́нку, зоб та і́нчі форо́би* (Великий Кучурів Стор.).

СТРА́ЧА, -я, с. Забава. Хот. *От стра́чя мале́!* (Грозинці Хот.).

СТРАШІ́ДА, -и, ж., кул., рідко. Ізюм. Глиб. *Ма́їш до́ста кі́ли страші́ди на козано́к* (Турятка Глиб.).

СТРАШКО́, -а, ч. і с. Боягуз. Стор., Хот. *У доро́зі з страшко́м ду́жи тя́щко* (Атаки Хот.). *Ти, хло́пчи, ба́чу, вили́кий страшко́* (Ясени Стор.).

СТРАШНЕ́, **СТРА́ШНИ**, незм. Дуже, надто. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *У не́ї стра́шни паску́дний по́зір* (Кам'янка Глиб.). *Так дале́ко туда́ йти, що страшне́* (Клинівка Стор.).

СТРА́ШНИ. Див. **СТРА́ШНЕ**.

СТРЕ́ГНУТИ, док. Вистрілити. Нов. *Та як стре́гнут, а ми лиш смієсмо́са* (Шликівці Нов.).

СТРЕП, -у, ч. Див. **СТРІП**. 1. Ку́па (про зошити, книги). Нов. *Коли́ спи́шиш таки́й стреп зо́шиків?* (Рідківці Нов.). 2. Купа (про дрова). Стор. *Ма́ю зо два стро́пи дров* (В.Кучурів Стор.).

СТРЕ́П'Я. Те саме, що **СТРА́П'Я**. Сок.

СТРИБО́К, -бка, ч. "Ястру́бок". Заст., Кіцм., Стор. *А на полу́дне при́йшли́ стрибки́, я тогди́ спа́ла у шо́пи* (Задубрівка Заст.). *По во́йні стрибки́ бу́ли у ко́ждім силі́* (Снячів Стор.).

СТРИ́ВКА, -и, ж. Див. **СТРІ́ВКА** (3). ***Стривку пускає**. Цві́те (про жито, пшеницю). Стор. *Ади́, вже жи́то стри́вку пуска́є* (Давидівка Стор.).

СТРИГА́ЙКА, -і, ж. Відьма. Хот. *Хо́ди така́ ляшна́, як стрига́йка* (Грозинці Хот.).

СТРИГА́ТИ. Бігати, стрибати. Глиб., Хот. *Стрига́в, стрига́в босяко́м, пока́ ни заби́в шпа́торь у но́гу* (Долиняни Хот.). *Молоди́й так стрига́є, як стригу́н* (Михайлівка Глиб.).

СТРИГІ́ЦНУТИ. Скочити зненацька. Хот. *Пес так і стригі́цнув аж на пле́чі* (Долиняни Хот.).

СТРИҐО́Я, -ї, ж. Див. **СТРІҐО́Й**. Знев. Вертихвістка, безтолкова жінка. Заст. *Ну і стриґо́ю він субі́ взяв* (Юрківці Заст.).

СТРИЙ, -я, ч. 1. Дядько по батькові, брат батька та чоловік батькової сестри. Вижн., Стор., Хот. *За́втра йду до стрия́ в го́сті* (Снячів Стор.). *Стрий ни може вже роби́ти* (Луківці Вижн.). *Ма́мині бра́ття то мині́ вуйки́, а в Кам'янци та́тів брат стрий* (Недобоївці Хот.). 2. Старший чоловік, дідусь.

Вижн. *Йкийс стрий прийшов до мого неня і взєв китюгу нашу* (Берегомет Вижн.). *Пасічний стрий сидів весь чєс у пасіці* (Долішній Шепіт Вижн.).

СТРИЙКО, -а, ч. Пестл. до **СТРИЙ**. Заст., Вижн., Стор., Хот. *Чув, шо на рідного брата неня кажут стрийко* (Долиняни Хот.). *"А на стрийка зовсім не надієтесь? – спитала я."* (О.Кобилянська. Людина. Царівна. – К., 1969. – с. 127).

СТРИЙНА, -и, ж. Тітка, сестра батька або дружина батькового брата. Вижн., Стор. *Стрийна жиє нидалеко, то часто приходи до нас* (Іспас Вижн.).

СТРИКАТИ. Колоти (про біль). Заст., Кіцм., Сок. *Так у вусі стрикає, шо ни можу тирпіти* (Сербичани Сок.).

СТРИНСУРА, -и, ж., обр. Див. **СТРАНСУРА**. Масові гуляння в день храму, куди сходяться люди і з інших сіл. Глиб. *Май давно стринсура зачіналаси вид пулудня* (Турятка Глиб.). *Гай, дівки, на стринсуру!* (Слобідка Глиб.).

СТРИПИХАТИЙ. Розпатланий, скуйовджений (про волосся). Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Дівчи, ти чьо така стрипихата?* (Шишківці Кіцм.).

СТРИПІТИ, знев. 1. Стриміти, стовбичити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Чого той бакір там стрипит?* (Ясени Стор.). 2. Довго перебувати. *Ни стрипи на морозі, йди до хати* (Карапчів Вижн.). *Та ти, нибого, цілу днину стрипіла на вісілю, типер робиш потемки* (Слобідка Глиб.). 3. ***Стрипіти над душев**. Набридати. Заст., Кіцм. *Ни стрипи над душев, бо однако нікуди ни пущу* (Брусниця Кіцм.).

СТРИТАР, -а, ч., заст. Поліцай. Нов. *Приїхали в сило стритарі та й взєли того хлопца* (Біловці Нов.).

СТРИХ, -у, ч. Див. **СТРІХ**. Горище. Заст., Кіцм., Вижн., Нов. *У клубі росказували ни тримати солому на стриху* (Валява Кіцм.). *На стриху в стайни ми тримаємо сіно* (Топорівці Нов.). *Я завши сорочки сушу на стриху* (Слобідка Глиб.).

СТРИЧИСИ. Те саме, що **СТРИГТИСЯ**. Заст., Кіцм., Глиб. *Хлопче, тобі вже пора стричиси* (Горбівці Глиб.).

СТРИШТИ. Див. **СТРИЩИ**. Те саме, що **СТРИГТИ**. Нов. *Мине мама знає добри стришти* (Біловці Нов.).

СТРИЩИ. див. **СТРИШТИ**. Те саме, що **СТРИГТИ**. Заст.,Кіцм. *Ніхті траба частіше стрищи* (Глинниця Кіцм.).

СТРІВКА, -и, ч. 1. Бурулька. Нов. *Позбивай стрівки з стріхі, би на голву комус ни впали* (Чорнівка Нов.). 2. Перше зелене перо цибулі, часнику. Заст., Кіцм., Стор., Кельм. *З'їв би зарис стрівку чуснокү* (Козиряни Кельм.). 3. Цвіт пшениці, жита. Заст., Кіцм., Вижн., Нов., Кельм. *Жито росте в стрівки, вікідає колос* (Валява Кіцм.). *Пшиница вже пускає стрівки* (Біловці Нов.). *Жито пускає стрівку* (Старі Бросківці Стор.). 4. Стебло соломи Заст. *Траба навібирати пшинійших стрівок на капилюх* (Кадубівці Заст.).

СТРІГОВИЦА, -і, ж. Див. **СТРАГОВИЦА**, **СТРЯГОВИЦА**. Трясовина. Глиб., Нов., Хот. *В стріговици утопиласи Куделькова корова* (Слобідка Глиб.). *Дивиси, би товарята ни йшли блиско до стріговиці* (Рідківці Нов.).

СТРІҐОЙ, -я, ч., знев. Безтолковий чоловік. Глиб. *Ни дивуйтеси з него, це такий стріґой!* (Слобідка Глиб.).

СТРІЙ, -ою, ч. 1. Стан, постава людини. Заст. *Цей парубок має файний стрій* (Дорошівці Заст.). 2. Фасон (про одяг). Заст., Кіцм. *Я люб'ю цей нагрудник, бо він має файний стрій* (Товтри Заст.).

СТРІЙНО, присл. Струнко, рівно. Заст., Стор. *Ходи стрійно, ни горбси* (В.Кучурів Стор.).

СТРІЛА́, -и, ж. Поперечина, частина журавля біля колодязя. Сок. *На стрілу́ тра́ба до́вгий друк* (Романківці Сок.).

СТРІЛЕ́ЦЬ, -льця, ч. Мисливець. Заст., Вижн., Нов. *У на́шім силі́ є по́над трице́ть стрільці́в.* (Дорошівці Заст.). *Ходи́в собі́ стріле́ць із звірино́ю лісом.* (Карапчів Вижн.).

СТРІЛИ́ЦА, -и, ж., заст., рідк. (у старших людей). Гвинтівка. Хот. *Як ба́хнув з стріли́ци, то той і впав зра́зу* (Недобоївці Хот.).

СТРІЛЄ́ТИ. Цвісти (про жито, пшеницю), ***Пускати стрілку** (стривку, стрівку). Нов. *Жи́то вже поча́ло стрілє́ти* (Рингач Нов.).

СТРІЛЬБА́, -и, ж. Рушниця, Вижн. *Він зняв стрільбу́ з скіни́ і куди́с пішо́в* (Ст.Драчинці Вижн.).

СТРІП, **СТРО́ПУ**, ч. 1. Настил покрівлі із спеціальних снопів. Кіцм. *Пола́годь стріп, аби ни россу́нувси* (Валява Кіцм.). 2. Купа (про зошити, книжки.). Див. **СТРЕП**. Заст., Кіцм., Нов. *На́шо той ці́лий стріп зоше́тів?* (Шипинці Кіцм.). 3. Ряд. Кіцм. *Ма́ма вже зла́годила доньці́ на віддане́ два стропи́ подушо́к* (Хливище Кіцм.). 4. Пучок. Кіцм. *Ко́жда ді́вка не́сла в руці́ стріп тюльпа́нів* (Валява Кіцм.).

СТРІПА́ТИЙ. Див. **СТРАПА́ТИЙ**. 1. Розпатланий, розкуйовджений. Заст., Кіцм. *Ти шо, ни чиса́ласи ніц, шо така́ стріпа́та?* (Борівці Кіцм.). 2. Пишний, накошублений. Кіцм. *У нас в горо́дчику зацвіла стріпа́та ґьорґі́я* (Киселів Кіцм.).

СТРІХ, -у, ч. Те саме, що **СТРИХ**. Кіцм. *Повіноси́ блєхі на стріх* (Брусниця Кіцм.).

СТРІ́ХА, -и, ж. Пропуск при косінні. Глиб. *Ади́, яку́ стріху лиши́в* (Горбівці Глиб.).

СТРІХА́ЧЬ, -а, ч. Сніпок для обшивання (пошивання) стріхи. Заст., Кельм. *Стріхачі́ ро́б'я для стрі́хи* (Кадубівці Заст.). *А сами́м кра́йом кладу́т май бі́льші снопи́, то назива́ютса стріхачі́* (Ленківці Кельм.).

СТРО́ГИЙ. Лякливий. Стор. *Ярки́ ду́жи стро́гі* (Снячів Стор.).

СТРОЄ́НИЙ. Дієпр. пас. мин. ч. до **СТРОЇ́ТИ**. Глиб., Нов. *Цей па́рубок віди́й чи́мос строє́ний* (Біловці Нов.). "*Був (Іво́ніка) нена́че строє́ний*" (О.Кобилянська, II, 1956, с. 108).

СТРО́ЙКА, -и, ж. Будівництво. Заст., Кіцм., Глиб., Стор., Хот., Кельм., Сок. *Це́ї висни́ ду́маю вже стро́йку поча́ти* (Баламутівка Заст.). *Сусі́д мій ро́би на стро́йкі* (В.Кучурів Стор.).

СТРО́ЙНИЙ. Рівний, стрункий. Нов. *Фа́йний хло́пиц, стро́йний таки́й* (Біловці Нов.).

СТРО́ЙНО. Присл. від стро́йний. Нов. *Ву́йкова ді́вка хо́ди стро́йно* (Біловці Нов.).

СТРОЇ́ТИ. Будувати. Стор., Глиб. *Тип́ер стро́я ду́жи вили́кі хати́, бо є ш чо́го* (В.Кучурів Стор.).

СТРОЇ́ТИ. Див. **СТРО́ЮВАТИ**.

СТРОЇ́ТИСИ. Будуватися. Глиб. *Де у не́го є типе́ркі гро́ші, як він стро́їси* (Торбівці Глиб.).

СТРО́ЮВАТИ, СТРОЇ́ТИ. Отруювати. Нов. *І хто б його́ міг строї́ти?* (про собаку) (Голубівка Нов.).

СТРУГ[1], -а, ч. Див. **СТРУХ**. Форель, Вижн., Стор. *Шо за струги́ в пото́ці!* (Мілієве Вижн.).

СТРУГ[2], -е, ч. Пристрій для чищення кінських копит. Заст., Кіцм. *Стру́гом чи́стимо копи́ти, а віта́к куєм ко́ний* (Дорошівці Заст.).

СТРУҐ, -а, ч. Китиця винограду. Глиб. *З доро́ги ве́дко, як по́ма звиса́ струґа́ми* (Турятка Глиб.).

СТРУГА́ТИ. Знімати шкірку з овочів ножем. Заст., Кіцм. *За́ри бу́д)*

стругати мандабурку й бурак на боршьч (Южинець Кіцм.).

СТРУЖАК, -а, ч. Матрац. Стор., Глиб. *Стружак віт ришіткі гет заіржєвів* (Слобідка Глиб.). *Виниси стружак, най си пролюфтує* (Ясени Стор.).

СТРУК[1], -м, ч. Необчищений качан кукурудзи. Стор., Хот., Кельм. *Того року були файні струки на курудзах* (Новоселиця Кельм.).

СТРУК[2], -а, ч. Мовчазна, неговірка людина. Заст., Кіцм. *Мама його жінку по всякому обзиває, а він струк струком, мовчит собі і лиш дивиции* (Борівці Кіцм.).

СТРУНВА, -и, ж. Струна. Заст., Кіцм., Вижн. *Нерви вже мої, як струнви* (Чорногузи Вижн.). *Урваласи струнва на скрипці* (Валява Кіцм.).

СТРУНҐА, -и, ж. Див. **СТРУНКА**, -и. Вузький прохід (отвір) у загорожі, через який пропускають овець для доїння. Стор., Глиб. *Гай, заганяй овец чирис струнгу та й зачнем їх циркати* (Горбівці Глиб.). 2. Загорожа для овець у стині (див. стина), де доять овець. Кельм. *Цу вівцу до струнґи ни гони, вона ни доїса* (Козиряни Кельм.). 3. перен. Щілина між передніми зубами. Див. **СТРУННА**, -и. Глиб. *У Новікі такі струнґі мижи зубами, а в ґівчини густі зуби* (Слобідка Глиб.).

СТРУНҐАРЬ, -я, ч. 1. Пастух, що жене вівці на струнгу (місце для доїння овець). Кельм. *Мой, струнґарю, чом вівці ни гониш?* (Козиряни Кельм.). 2. Помічник пастуха, який пропускає овець через струнґу (див. **СТРУНҐА**). Глиб. *Цего літа я був струнґарем на стині* (Горбівці Глиб.).

СТРУНКА, -и, ж. 1. Відгороджене місце в кошарі, хліві для доїння овець. Кіцм., Нов. *Траба роскласти струнку, бо вже зачинаємо доїти вівці* (Хлівище Кіцм.). 2. перен. Щілина між передніми зубами. Кіцм., Нов. *У нашого Питра дужи вилика струнка напереді* (Біловці Нов.).

СТРУПІШІТИ, **СТРУПІШЧІТИ**. Трухлявіти, гнити. Заст., Нов., Вижн., Глиб., Кельм. *Дрива, шо були в стайни, за літо всі струпішіли* (Карапчів Вижн.).

СТРУПІШНІТИ. Див. **СТРУПІШІТИ**. Заст., Кіцм. *Посіяла курудзи заборзо, то ше холодно, то вони гет струпішіли, ни зійшли* (Борівці Кіцм.).

СТРУПІШЧІТИ. Те саме, що **СТРУПІШІТИ**. Заст., Кіцм., Глиб. *Ці слупи гет струпішчіли* (Слобідка Глиб.).

СТРУПШЕНИЙ. Сточений шашелем (про дерево). Стор. *Ці сволоки гет струпшині* (Снячів Стор.).

СТРУПШИТИ. Сточити (про дерево). Стор. *Карь гет струпшила слуп* (Комарівці Стор.).

СТРУТИЛЬ, -тля, ч. Пиріг, зроблений з коржа, змазаного начинкою й скрученого трубкою. Хот. *Струтлі добри пичи з яблуками* (Атаки Хот.).

СТРУТИТИ. Див. **СТРУТЮВАТИ, СТРУЧУВАТИ**.

СТРУТЮВАТИ, док. **СТРУТИТИ**. 1. Струшувати (про росу). Глиб. *Отара овец як пройшла, то гет струтила росу с трави* (Слобідка Глиб.). 2. Скидати вниз. Кіцм. *Ни струть горшка с печі* (Брусниця Кіцм.).

СТРУХ, -а, ч., іхт. Те саме, що **СТРУГ**. Вижн. *Я струха зловив* (Берегомет Вижн.).

СТРУЦ, -а, ч., обр. Невелика весільна квітка, яку чіпляють гостям. Глиб. *Ґівчєта, причипіт і мині струц* (Горбівці Глиб.).

СТРУЦІЛЬ, -цля, ч. Батон. Заст., Кіцм., Вижн. *Купи в місті і мині струцлів* (Карапчів Вижн.). *У склепі є струцлі* (Валява Кіцм.).

СТРУЧО́К, -чка, ч. Сосулька з намерзлої стікаючої стріхи. Заст. *Стручка́ ни мо́жно шиба́ти, бо улі́кі будиш шиба́ти па́лці* (Дорошівці Заст.).

СТРУ́ЧОК[1], -а, ч., бот. Ластовень лікарський (Vincetoxicum rossicum) Кіцм. *У Наді́ї Мафте́івої такі́ фа́йні стру́чки поцвіли́ у горо́ччику, аж любо диви́тиси* (Горбівці Кіцм.).

СТРУ́ЧОК[2], -а, ч., бот., заст. Кіцм. *Я фасу́лі ніко́ли ни ми́чу, лиш обрива́ю стру́чки* (Борівці Кіцм.).

СТРУ́ЧУВАТИ. Док. **СТРУ́ТИТИ**. 1. Скидати вниз. Заст., Кіцм. *Диви́си, аби́ ни стру́тили Іваська́ в доли́ну* (Валява Кіцм.). 2. Скочувати. Заст., Кіцм. *З гори́ ле́хко стру́чувати та́чку, а на го́ру тя́жко* (Баламутівка Заст.). 3. Струшувати (цвіт, росу). Заст., Кіцм. *Ни стру́чуй цвіт з є́блінки* (Дорошівці Заст.).

СТРУЯ́, -ї, ж. Струмінь. Глиб. *Кров вали́ла стру́йою з ра́ни* (Слобідка Глиб.).

СТРЯ́ВКА, -и, ж. Насінний пагін часнику. Стор. *Діста́лам стря́вки на насі́нє* (Банилів-Підгірний Стор.).

СТРЯГОВИ́ЦА, -і, ж. Див. **СТРАГОВИ́ЦА**, **СТРІГОВИ́ЦА**. Болотиста місцевість із стоячою водою. Хот. *Біля Мі́ська така́ стряговиц́а, що ни пире́йдиш.* (Грозинці Хот.).

СТРЯПА́К[1], -а, -и, ж., заст., кул. Вид коржа з пареної муки, запеченого в капустяному листі. Нов. *Стряпаки́ пикли́ в пе́рший ти́ждень по́сту* (Чорнівка Нов.).

СТРЯПА́К[2], -а, ч. Рядно, виткане з невеличких клаптиків матерії. Глиб. *Кравче́ня з усі́х кава́льчеків мате́рії ма́є собі́ стряпаки́* (Тлибока).

СТРЯПА́ТИЙ. Див. **СТРАПА́ТИЙ**. 1. Розкуйовджений. Заст., Кіцм., Нов., Глиб. *Чьо чу́пир таки́й стряпа́тий, як у вівци́, в те́би?* (Кам'янка Глиб.). 2. Неохайний. *Сама́ така́ за́вши вібріджена хо́ди, а ті́ти ади́ які́ стряпа́ті, як з шатра́* (Рідківці Нов.). 3. перен. Жоржини з довгими скрученими пелюстками. Нов., Глиб. *Типе́р і я вже ма́ю страпа́кі ґорґі́їни* (Чорнівка Нов.).

СТРЯПКИ́. Див. **СТРЄПО́К**, **СТРЕПКИ́**, **СТРЄПЦІ́**, **СТРЯП'Я́**. Лахміття. Хот., Кельм., Сок. *С цеї́ ко́фти лиш стряпки́ висє́* (Атаки Хот.). *Ни соро́чка, а оде́н стряпо́к* (Зелена Кельм.).

СТРЯ́ПЦІ, -ів, мн. 1. Те саме, що **СТРЯ́ПКИ**. Хот., Кельм., Сок. *Шо, ни маї́ш дру́гої куфа́йки, ади́, з цеї́ вже стря́пці ви́ся* (Ярівка Хот.). 2. Ганчір'я. Хот. *Я сво́ю ко́фту на стря́пці поруба́ла* (Клішківці Хот.).

СТРЯ́П'Я, -я, с. Лахміття. Хот., Кельм., Сок. *Яке́с стря́п'я надігну́ла на се́би* (Сербичани Сок.).

СТРЯХОВИ́ЦА, -і, ж. Рідке болото, грязюка. Хот. *Ни йди, до́чко, навпрошки́, бо там така́ стряхови́ца, шо мо́жно чо́боти лиши́ти* (Ярівка Хот.).

СГУҐІНЕ́Ц, **СТУДЕНЕ́Ц**, -нцу, ч., кул. Див. Холодець. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Навари́ла стуґі́нцу с кугу́та на свє́та* (Ставчани Кіцм.).

СТУ́ҐІНЬ, -іни, ж. Див. **СТУ́ДИНЬ**, **СТУ́ДІНЬ**. Хот., Кельм. *Вчо́ра така́ сту́ґінь була́* (Ставчани Хот.).

СТУДЕНЕ́Ц, **СТУДИНЕ́Ц СТУДІНЕ́Ц**, -нцу, кул. Холодець. Заст., Вижн., Глиб., Стор., Нов., Хот. *Навари́ла студи́нцю́, най їдя́* (Ясени Стор.). *У нас ма́ма ва́рят ду́жи смашни́й борщ і студине́ц* (Василівці Сок.). *З голови́ і ніх свіне́чих кі́тка навари́ла студі́нцу* (Корчівці Глиб.).

СТУ́ДЕНЬ, **СТУ́ДИНЬ**, -дня, ч. 1. Холодний вітер. Глиб. *Ігі́, таки́й сту́день си заче́в* (Горбівці Глиб.). 2. Холод, холоднеча. Вижн., Кіцм., Глиб., Нов., Кельм. *Таки́й сту́дінь, шо стра́шно йти куда́с* (Слобідка Глиб.).

СТУДИНЕ́Ц, -нцу, ч., кул. Див. **СТУДЕНЕ́Ц**.

СТУДИНО́, незм. Холодно. Нов., Хот., Кельм. *Так у ха́ті студино́, що пес ни вде́ржиси* (Слобідка Нов.). *Ади, в ма́ркі (у бе́резні – уп.) було́ те́пло, а в цві́тни студино́* (Дорошівці Заст.).

СТУ́ДИНЬ, **СТУ́ДІНЬ**, -ини, ж. **СТУ́ҐІНЬ**. Див. **СТУ́ДЕНЬ**. Холод, холоднеча. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Кельм. *Биру́ кожу́х, бо бо́юси сту́дини* (Горбівці Глиб.). *Така́ сту́динь надвурі́* (Снячів Стор.). *І в вилі́кі моро́зи ни ска́рживси на сту́дінь* (Брідок Заст.).

СТУ́ДІНЬ, -ини, ж. Див. **СТУ́ДИНЬ, СТУ́ҐІНЬ**.

СТУ́ДНЯ, -і, ж. Криниця. Заст. *У сусі́да в сту́дні вода́ фі́ст глібо́ко* (Ржавинці Заст.).

СТУДО́ЛА, -и, ж. Те саме, що **СТОДО́ЛА**. Кельм., Сок.

СТУКОТІ́ТИ. Сварити. Сок. *Тра́ба стукоті́ти на не́го ко́ждий ра́з, шоб ішо́в с коро́вою* (Романківці Сок.).

СТУЛЕ́НИЙ. 1. Несміливий. Заст., Кіцм. *Він нічьо́ ни годи́н доби́тиси бо ду́жи стуле́ний* (Хлівище Кіцм.). 2. перен.,знев. ледачий. Заст., Кіцм. *Ану́, ни будь таки́й стуле́ний до робо́ти!* (Бабин Заст.).

СТУ́ЛО, -а, с. Стілець, крісло. Хот., Сок. *Ві́ниси сту́ло надві́р, най ба́бця ся́дут* (Ставчани Хот.).

СТУПА́, -и, ж. П'ята, п'ятка у шкарпетках, панчохах. Хот. *На панчо́хах сту́пи порва́лиса* (Долиняни Хот.).

СТУ́ПКА, -и, ж. Солянка, видовбана з дерева (дерев'яна сільничка).Хот. *У Хоті́ни́ на ваза́рю ше й за́ри сту́пки продаю́т* (Атаки Хот.). *Дай сту́пку, най во́зму со́ли* (Новоселиця Кельм.).

СТУПО́М, присл. Кроком, стопою. Хот. *Ступо́м, ступо́м і до захо́ду со́ньца бу́дим до́ма* (Долиняни Хот.).

СТУРЕ́ТИСИ, СТУРЯ́ТИСИ. знев. Сахатися. Вижн. *Він таки́й рузу́мний, шо від не́го лю́ди стуре́юци* (Виженка Вижн.).

СТУРЛУКА́ТИСИ. 1. Об'єднатися, з'єднатися. Глиб. *На́ші ві́вці стурлука́лиси з лю́цкіми* (Турятка Глиб.). 2. Попаруватися. Глиб. *Диви́си, іке́ то парубо́цтво стурлука́лоси* (Турятка Глиб.).

СТУРЦУВА́ТИ. Див. **СТОРЦУВА́ТИ**. Ставити на ноги. Кіцм. *Ни стурцу́й дити́ну, бо вона́ ни мо́же ше трима́тиси на нога́х* (Неполоківці Кіцм.).

СТУРЧИ́ТИСИ. Док. до **ТУРЧИ́ТИСИ**. Забідкатися, заметушитися. Заст., Кіцм. *Стурчи́ласи та й ни зна́є вже До́ця шо й роби́ти* (Кадубівці Заст.).

СТУ́ХЛИЙ. Затхлий. Заст., Кіцм. *Цей сту́ґінец вже сту́хлий, низда́лий* (Борівці Кіцм.).

СТЯГ. ***Дати (давати) стягу**. Притягувати до дисципліни. Хот. *Зма́лку ді́тям тре́ба дава́ти стя́гу* (Чепоноси Хот.).

СТЯ́ГЕЛЬ, -глю, ч. Частина ярма (полудрабка). Заст. *Полудра́бок ма́є дві стя́ги* (Кадубівці Заст.).

СТЯКА́ТИ, СТЯКНУ́ТИ. Пірнати, пірнути.Нов., Хот. *На пру́ткі́ воді́ стра́шно стяка́ти* (Чепоноси Хот.).

СТЬОЗ, -а, ч., рідко. Прибудова до хати, сарая, де знаходиться сільськогосподарський реманент, худоба. Хот. *Візьми́ граблі́ в стьо́зі* (Клішківці Хот.).

СТЬО́НЖКА, -і, ж. (див. **СТО́НЖКА**). Стрічка. Кіцм. *Фа́йна в те́би стьо́нжка чирво́на* (Берегомет Вижн.).

СУБІЄ́ТКА, -і, ж., заст., рідк. Офіціантка. Кіцм. *Прихо́ди субіє́тка і пита́ї, шо ми хо́чімо обі́дати* (Хлівище Кіцм.).

СУ́ГОЛОВКА, -і, ж. у мн. **СУ́ГОЛОВКИ**. Вузька дорога між полями.

Заст., Кіцм., Хот., Сок. *В тім поли дужи вуска суголовка* (Клішківці Хот.). *Суголовками йшли три жінці з вадрами* (Кліводин Кіцм.).

СУВАТИ. Те саме, що **СОВАТИ**. *Ни сувай руку у кишеню* (Висловівці Заст.).

СУДА, Див. **СУДАВО**, **СУДИВО**, **СУДИ**, **СУДАВОО**, **СТА**, **СТАВО**, **СТАВОО**, незм. Сюди. Заст., Кіцм., Вижн., Нов. *Я кликла її, би йшла суда, а вна ни хокіла* (Чорногузи Вижн.).

СУДАВО, незм. Сюди. Заст., Кіцм., Стор. *Він лиш типерки поїхав судаво попри нас* (Іванківці Кіцм.).

СУДАВОО, незм. Сюди. Кіцм. *Ставай судавоо і скій* (Шипинці Кіцм.).

СУДИ, незм. Сюди. Нов. *Ходи суди, дівчино* (Біловці Нов.).

СУДОМОРА, -и, ж. Безладдя. Кіцм. *У хаті чисто тобі судомора* (Валява Кіцм.).

СУДУН, -и,ч. Судак. Кельм.

СУКАЛО, -а, ч. Пристрій для намотування ниток на цівки у ткацькому верстаті. Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Злаготь сукало, бо ни мош цівки сукати* (Снячів Стор.).

СУКАНИЦЯ, -і, ж., кул. Рідка замішка з пшеничного борошна. Кіцм. *На вечєрю согодни лиш варила суканицю і спражила єшницу* (Валява Кіцм.).

СУКАТИ[1], **ССУКАТИ**. Виробляти калачі. Заст., Кіцм. *Я вже колачі ссукала, а шче маю віроб'єти пампушки* (Борівці Кіцм.).

СУКАТИ[2]. 1. Прати без мила. Заст., Кіцм., Вижн. *У цибри клали маглівницу і там сукали сорочки* (Ст.Драчинці Вижн.). 2. Відіпрати (шурувати) в білизні забруднені місця. Заст., Кіцм. *Сучи добри, бо ці сорочки чорні, як кагла* (Киселів Кіцм.).

СУКАТИ[3]. Сварити когось. Кельм., Сок. *Мусить мама тебе сукати, би ни йшов на річку* (Непоротово Сок.).

СУКЄНКА, **СУКИНКА**, **СУКІНКА**, -і, ж. 1. Плаття, сукня. Заст., Кіцм., Глиб., Вижн. *Перший раз убрала сукєнку і повалєла* (Горбівці Глиб.). *Олька має вже висільну сукинку* (Ставчани Кіцм.). 2. Вид спідниці. Вижн., Глиб. *Сукєнки нося жінки і дівчата* (Костинці Стор.).

СУКИНКА, -і, ж. Див. **СУКЄНКА**.

СУКНЄНКА, -і, ж. Тепла хустка. Глиб. *Согодні так студино, шо траба сукнєнкі* (Турятка Глиб.).

СУКНЄНКИ, -ок. Див. **СУКНЯНКИ**.

СУКНЯ, -і, ж. Вид святкової спідниці. Стор. *Файна ца блуска і чирлена сукня* (Снячів Стор.).

СУКНЯНКИ, **СУКНЄНКИ**, -ок, мн. Вид взуття, нижня частина якого гумова, верхня – з сукна. Заст., Кіцм., Вижн. *Маю нові сукнянки купити, бо старі пірвалиси* (Багна Вижн.).

СУКРИТИЙ, **СУКРИСТИЙ**. 1. Прискіпливий, сварливий. Вижн., Стор., Глиб. *Моя теща моц сукрита до мени* (Ясени Стор.). 2. Нервовий, злий. *Чос дужи вона стала сукрита.* (Карапчів Вижн.).

СУКРИСТИЙ. Див. **СУКРИТИЙ**. Вижн. *Тато такий сукристий став, шо рас* (Виженка Вижн.).

СУКРИТО, незм. Присл. до **СУКРИТИЙ**. Вижн., Стор., Глиб. *Я до него, як до рідного, а він до мени сукрито* (Ст.Жадова Стор.).

СУКРОВИЦА, -і, ж. Жовтувата рідина, що витікає разом з кров'ю з уражених тканин тіла, сочиться з гнійних ран. Заст., Кіцм., Хот., Кельм., Сок. *Вітри платочком сукровицу, ни буди рвати* (Долиняни Хот.).

СУЛОКИ, **СУЛУКИ**, мн. Те саме, що **СУГОЛОВКИ**. Заст., Хот., Кельм.

Жини́ коро́ву на су́локи, там вили́ка трава́ (Атаки Хот.). *Між тим і цим по́лим були́ су́луки і там їхали фіри* (Заставна).

СУЛЄ́ТИ, СУЛЯ́ТИ. Див. **ШУЛЄ́ТИ, ШУЛЯ́ТИ**. 1. Штовхати. Сок. *Сулє́й у во́ду мало́го, хай купа́єца* (Сокиряни). 2. перен. Колоти, шпигати. Сок. *Уста́ти я ше ни го́дна, ду́жи суля́ї в кри́жах* (Романківці Сок.).

СУЛЄ́ТИСИ, СУЛЯ́ТИСИ. Штовхатися. Сок. *Чого́ ти сулє́єшса, як сліпи́й?* (Сербичани Сок.).

СУЛТА́НЧИКИ, -ів. мн., бот. Гірчак зміїний (Polygonum bistorta). *Відва́ром султа́нчиків поло́щу го́рло.* (В.Кучурів Стор.).

СУМА́, -у, ч. Вовняний одяг. Стор. *Вча́ра було́ так студино́, шо я си вбрав в сума́* (Михальча Стор.).

СУ́МЕЖОК, -жка, ч. Межа між двома городами. Вижн. *Така́ груз на су́межку, шо го́ді пройти́* (Берегомет Вижн.).

СУМЕ́ЖНИЙ. Суміжний. *Мій горо́д суме́жний с ку́мовим* (Чорногузи Вижн.).

СУ́МЕРКИ, -ів, мн. Заст., Кіцм. *Піди́м до ста́ву купа́тиси, як наста́нут су́мерки* (Горівці Кіцм.).

СУМНИ́Й. 1. Сірий, невиразний (про колір). Стор., Хот., Кельм., Сок. *Шос тако́го сумно́го на су́кню набра́ла* (В.Кучурів Стор.). 2. Темний. *Се яки́с сумни́й цвєт, я люб'ю чирво́ний* (Рукшин Хот.).

СУ́МНО. незм. Темно, не видно. Хот. *Шо так су́мно у ваші хатчи́ні, надворі́ же со́нце* (Рукшин Хот.).

СУ́МОРОК, СУ́МРАК, -у, ч. Присмерк. Хот. *Су́мраком прийшо́в дудо́му* (Атаки Хот.). *Коли́ вирну́вса, вже був су́морок* (Клішківці Хот.).

СУНДУ́К, -а, ч. Дерев'яна валіза. Заст., Кіцм., Нов., Хот. *Зла́годила Василе́ви сунду́к у доро́гу* (Долиняни Хот.).

СУНЕ́ЦЬ, -нця, ч. Короткий оцупок.

СУПАРА́ТИСА, СУПІРА́ТИСА (СИ). 1. Турбуватися, журитися Кіцм., Глиб., Нов., Хот. *Ти вже заду́жи ни́м супара́їса* (Біловці Глиб.).

СУПАРА́ТНИЙ. Зажурений. Кіцм., Глиб., Нов., Стор. *Питро́ хо́ди таки́й супара́тний* (Кам'янка Глиб.).

СУПИРА́ТИ́СА (СИ). Див. **СУПАРА́ТИСА (СИ)**. Кіцм., Глиб. *Вона́ їго́ гризо́тою у ха́ті супира́їси* (Валява Кіцм.). *Ни супира́йтиси, кумо́* (Горбівці Глиб.).

СУПЛУ́ЖНИК, -а, ч. Див. **СУПРУ́ЖНИК**. Один із супряги. Заст., Кіцм. *У ме́ни плуг, у не́го кінь і борона́, то ми суплу́жники* (Горошівці Заст.).

СУПОЧИ́НОК, -нку, ч. Спочинок. Заст., Кіцм., Нов. *Сеї но́чі я оста́нуся ще ко́ло ва́шої ма́тері, а ви йді́ть до супочи́нку* (О.Кобилянська, III, 1956, с.216).

СУПРОТИ́ВНО, присл. Навпроти. Заст., Стор. *Ти ни йди супроти́вно, бо бу́ди зле* (Клинівка Стор.).

СУПРЯ́ГА, СУПРУ́ГА. Заст., Кіцм. ***Бути у супрязі**. Бути у спілці при виконанні сільськогосподарських робіт. Заст., Кіцм. *Ми ма́ли лоши́цу та й сусі́д мав, то бу́лим у супру́зі* (Дорошівці Заст.). *Ора́ти му́сів з сусі́дом у супру́зі, бо ко́нє купи́ти ни міг* (Прилипче Заст.). *Лі́пши барабу́лі копа́ти у супря́зі, ніж само́му* (Киселів Кіцм.).

СУПРЯ́ЖНИК, -а, ч. Спільник в обробітку землі та в ін. роботах. Хот. *Взяв собі́ в супря́жники сусі́да* (Атаки Хот.). *Супряжники трима́ют на двох коро́ву* (Долиняни Хот.).

СУРДУ́К, СУРДУ́Т, -а, ч. Жакет, трохи коротший за сардак. Кіцм., Стор., Глиб. *Дес ти поплями́в сурду́к* (Бобівці Стор.).

СУРДУ́Т, -а, ч. Див. **СУРДУ́К**. Кіцм., Стор., Глиб. *Сурду́т валє́їси на ла́ві, як нипотрі́бний* (Валява Кіцм.).

СУРГА́НИТИСИ. Важно йти чи їхати.

СУ́РИЙ. Сивий (про масть коня). Хот. *Су́рий, наза́д!* (Грозинці Хот.).

СУ́РКА, -и, ж. Лісова трава. Стор.

СУ́РЛО, -а, с. Губна гармошка. Заст., Кіцм., Глиб. *Коли́с ні́мці на су́рлі гра́ли.* (Кам'янка Глиб.). *Як заграї на су́рло, аж душа́ си ра́дує.* (Хлівище Кіцм.).

СУ́СЛИК, -а, ч. Ховрах. Сок. *У по́ли бага́то су́сликів і польови́х миши́й* (Василивці Сок.).

СУ́ТИНЬ, -и, ж. Тісний прохід між двома будівлями, тинами (Атаки Хот.).

СУ́ТИНЬ, -и, ж. Сутінь, сутінки. Заст., Кіцм., Хот. *Така́ су́тинь надворі́* (Біловці Хот.).

СУ́ТИЧЬ, -ю, ч. 1. Вузенька стежка. Заст., Хот. *Су́тичь – се вуска́ доро́га, куди́ ни мо́жно ї́хати фі́ров, а лиш ходи́ти* (Кадубівці Заст.). 2. Яр, куди вивозять сміття. Заст. *Залі́зла в су́тичі, шо ни ви́лізу* (Прилипче Заст.).

СУТКИ́, -ок, мн. Вузькі невеличкі вулиці. Кіцм., Вижн. *Піду поди́влюси на сутки́, ці мо́жно ві́ти на гости́ниц* (Чорногузи Вижн.). *Я живу́ ко́ло шко́ли, в сутка́х* (Малятинці Кіцм.).

СУТОЧКИ́, -ок, мн. Зм.-пестл. від **СУТКИ́**. Кіцм., Вижн. *Я сама́ бо́юси уве́чір суточка́ми йти* (Валява Кіцм.).

СУФІРЄ́ТИ, СУФІРЯ́ТИ, СУФИРЄ́ТИ, СУФИРЯ́ТИ. 1. Любити, поважати. Нов. *Я так суфірє́ю цего па́рупка сторо́нского* (Біловці Нов.). 2. Перев. з часткою **не** – ненавидіти, не любити, не поважати. Кіцм., Заст. *Він пога́но з нев жиє, бо ду́жи ї не суфі́реї* (Хлівище Кіцм.). 3. Перев. з часткою **не** – Терепіти, зносити, Заст., Кіцм. *Я так ни суфірє́ю кіри́ню у ха́ті* (Брусниця Кіцм.). *Я ни суфирє́ю ні́кому* (Дорошівці Заст.). *Я ни суфирє́ю цей за́пах* (Кам'янка Глиб.). *Я вже чьос це ни суфірє́ю* (Юрківці Заст.).

СУХЕ́НЬКА, -і, перев. бот., мн. Безсмертки однорічні (Xeranthemum annum L.). Хот. *Сухе́нькі ці́лу зи́му і биз води́ як живі́ стоя́т* (Владична Хот.).

СУХОЗЛО́ТИЦЯ, -і, ж., бот. Сухоцвіт драговинний (Inaphalium uliginosum). *Сухозло́тницю тра́ба збира́ти, коли́ вона́ зачне́ в'я́нути.* (В.Кучурів Стор.).

СУХОЛА́БКИ, -ів, мн., бот. Часничник дрібний (гриб). Стор. *Сухола́бки то є дрібні́ жовте́нькі пі́піньки* (В. Кучурів Стор.).

СУХО́ТА, -и. перев. мн., мед., заст. Запалення легенів. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот., Кельм., Сок. *Дити́на мо́я ка́шлаї, бо слаба́ на сухо́ти.* (Банилів-Підгірний Стор.).

СУХО́ТНИК, -а, ч., бот. Вовчуг колючий (Ononis spinosa L.). Заст. *Сухо́тник до́бри ни́рки лі́чит.* (Прилипче Заст.).

СУЧ, -і, ж., збірн. Сукані нитки. Хот., Кельм. *Приши́й мині́ су́чю, шоб до́бри трима́лоса* (Атаки Хот.).

СУ́ЧЧИНЕ (молочко). – Чистотіл бородавник.

СУШ, -і, ж., бдж. Основа, стільника, соти, в яких немає меду.

СУШЕНИ́ЦА, -і, ж. 1. Те саме, що **СУШИНИЦІ́**. Див. **СУШНИ́ЦА**. 2. перен. у порівн. Про худу людину. Кіцм. *Ади́, яка́ суха́ ста́ла, ві́сохла, як сушени́ца.* (Валява Кіцм.).

СУШЕНИ́ЦІ, -иць (-ів). Див. **СУШИНИ́ЦІ, СУШНИ́ЦІ**. 1. Сушені фрукти, ягоди. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Кельм., Нов. *Тра́ба покла́сти сушени́ц у каструлю на за́втра* (Дорошівці Заст.). *Я насуши́ла бага́то сушини́ців* (Біловці Нов.). 2. Компот із сухофруктів. Хот. *Звари́лам сушини́ц, малі́ дуже лю́б'я* (Атаки Хот.).

СУШО́НИ, -ів, мн. Див. **СОШО́НИ**. 1. Боти. Глиб., Нов., Хот. *Купи*

собі нові сушони, бо ці вже старі (Слобідка Глиб.). 2. Чоловіче і жіноче взуття з сукна. Хот. *Я сшила субі нові сушони* (Недобоївці Хот.).

СФЛЄЧІНИЙ, **СФЛЯЧІНИЙ**. 1. Зогнилий. Заст., Кіцм., Глиб. *У ямі було повно сфлечіної барабулі* (Горбівці Глиб.). 2. Роздавлений. Хот. *Ці помідори ни цілі, а сфлєчіні* (Грозинці Хот.).

СФЛЄЧІТИСИ, **СФЛЯЧІТИСИ**. Зогнити. Глиб. *Від морозу барабуля гет сфлєчіласи в пивниці* (Черепківці Глиб.).

СФЛЯЧІТИ. Роздавити, пом'яти. Хот. *Хто це, вари, мині капилюх сфлячів?* (Владична. Хот.).

СФЛЯЧІТИСА. Див. **СФЛЄЧІТИСИ**. Хот., Кельм. *Падані яблука гет сфлячилиса* (Сербичани Сок.).

СФОШКАТИ. Понівечити, неакуратно зносити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *За рік всі фустки сфошкала* (Чепоноси Хот.). *За одну осінь Маруся чисто плащик сфошкала* (Рідківці Нов.).

СФРЄЧІТИ. Закликати до порядку. Глиб. *Я свойого хлопца лиш раз сфрєчіла і ґата* (Турятка Глиб.).

СФУЗАНИТИСИ. Розсердитися. Стор. *Ади, ни знаю чіго сфузанивси та й пішов до холєри* (В.Кучурів Стор.).

СФУЗАТИСИ. Див. **СФУЗАНИТИСИ**. Заст., Кіцм. *Чо ти сфузавси, ніц правди ни любиш* (Борівці Кіцм.).

СФУЛЕЇТИСИ. Розгулятися, розволочитися. Глиб. *Чоловік так сфулеївси, шо додому зрідка навертаї* (Турятка Глиб.).

СФУЦЬКАТИ. Забруднити. Заст., Кіцм. *Де ти так спідницу сфуцькала?* (Валява Кіцм.).

СХАБ, -у, ч. Шматок свинини чи баранини з ребрової частини туші.

СХАЛАВАНИТИ. Док. до **ХАЛАВАНИТИ**. знев. З'їсти. Стор. *За минутку усьо схалаванив* (В.Кучурів Стор.).

СХІД, **СХОДУ**, ч., обр. Масові гуляння молоді в день храму. Глиб. *На схід си збирают ґівки і парубки с сусідних сіл* (Горбівці Глиб.).

СХОД, -у, ч. Збори. Кельм. *У сільсавєті казали, шоби ви йшли на сход* (Новоселиця Кельм.).

СХОДИНИ, -ин, мн. Зустріч, побачення. Заст., Кіцм., Стор. *Я тогди мав сходини зі свою милою за річкою* (Брідок Заст.).

СХОДИТИСИ(СА). Дружити. Заст., Кіцм., Стор., Вижн., Глиб., Нов., Кельм. *Нам варт сходитиса* (Новоселиця Кельм.).

СЦЕРКУВАТИ, **СЦИРКУВАТИ**. Див. **СЦЯПАТИ**. Здоювати. Заст., Кіцм., Глиб. *Траба тилицу напиред сцеркувати, аби вімнє ни спрудило* (Дорошівці Заст.). *Сцеркуй май потрохі груди, аби ни так боліли* (Черепківці Глиб.).

СЦІЖУВАТИ, **СЦІДЖУВАТИ**. Нов. *Дзер сціжуют* (Шишківці Нов.).

СЦЯПАТИ, знев. Здоїти. Сок. *Я ше заранє сцяпала корову* (Сербичани Сок.).

СЮДА, незм. Сюди. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов. *Сюда можна й кіньми проїхати, а туда лиш пішки пройдещ* (Слобода Нов.).

СЮСЯ, -і, ж., дит. Гуска. Заст., Кіцм. *Гони сюсю на водичку* (Брусниця Кіцм.).

СЯ. Див. **СА**, **СИ**, **СІ**. Уживається при дієсловах 3-ої особи. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ни кивай ї, вона ся встидаї* (Горбівці Глиб.). *Літа мої молодії, де ви ся поділи* (Киселів Кіцм.).

СЯДАТИ, **СЯСТИ**. Сідати, сісти. Нов., Хот., Кельм. (Атаки Хот.). *Діти сяли на траву* (Біловці Нов.). *Можи хочиш трошки сясти?* (Братьянівка Кельм.).

СЯ́ТО, -а, ж. Див. **СВЄ́ТО**. Свято. Заст. *Сиго́дни ся́то у тої До́мки, шо гне бо́мки* (Юрківці Заст.).

СЯТО́ШНИЙ. Див. **СВЄТО́ШНИЙ, СВІТО́ШНИЙ, СЬВЯТО́ШНИЙ**. Святковий. Вижн., Стор., Нов., Глиб., Кельм. *Коли́с сято́шни вбранє́ трима́ли у скри́ни, а типе́р у шафа́х* (Рідківці Нов.). *Лиш сято́шні сорочки́ ро́бля на саки́зі* (Новоселиця Кельм.).

СЬВАТО́ШНИЙ. Див. **СВЄТО́ШНИЙ, СВІТО́ШНИЙ, СЯТО́ШНИЙ, СЬВЯТО́ШНИЙ**. Глиб. *Я зачи́ла ши́ти типі́рко свато́шну соро́чку* (Михайлівка Глиб.).

СЬВЯТО́ШНИЙ. Див. **СВЄТО́ШНИЙ, СВІТО́ШНИЙ, СЯТО́ШНИЙ, СЬВАТО́ШНИЙ**. Хот., Сок. *Це сьвято́шна соро́чка* (Коболчин Сок.).

Т

ТАБА́ШНИЦА, -і., рідк. Табакерка. Кельм. *Дай і мині́ закури́ти, бо я свою́ таба́шницу до́ма забу́в* (Новоселиця, Кельм.). Див. ще **ПУ́ШКА**.

ТА́БЛА, -и, ж. 1. рідк. Бляха. Глиб. *Кирни́цу бу́ду вкрива́ти та́блов* (Турятка Глиб.). 2. Класна дошка. Стор., Глиб., Нов., Хот. *А мене́ сого́дни в шко́лі ві́кликали до та́бли писа́ти раху́нки* (Чорнівка Нов.). Див. ще **ТАБЛИ́ЦА**.

ТАБЛИ́ЦА, ТАБЛИ́ЦЯ, -і, ж., заст. Класна дошка. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Ти, Во́нцю, у шко́лі ни роззира́й по бока́х, а пазь то, шо вчи́телька на табли́ці пи́ше, і слу́хай до́бре, шо ка́же* (Лужани Кіцм.).

ТАБОЛТО́К, -а, ч. Невеликий мішок з домотканого полотна місткістю до 50кг. Глиб. *Цей таболто́к ні́би й невели́кий, але́ його тя́жко завдава́ти на пле́чі* (Михайлівка Глиб.).

ТАБО́РИК, -а, ч. Табурет. Кіцм., Вижн. *Мій ста́рший хло́пец вчи́тси від не́ня столярува́ти – ади́ цей табо́рик він вже сам зроби́в* (Ревно Кіцм.).

ТАВА́, -и, ж. 1. Велика полив'яна або алюмінієва миска, в якій місять тісто на вареники, роблять розчину на хліб, умиваються, перуть дрібні речі. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *З то́го ті́ста, що в кори́ті, бу́димо віробля́ти колачі́, а з цего́, що в таві́, – зави́ванці* (Чуньків Заст.). *Я йду́ внести до ха́ти таву́, бо хо́чу вми́ти дити́ну* (Чорнівка Нов.). Див. ще **МИЛНИ́ЦА**. 2. Форма для випікання хліба. Глиб. *Шо то за ґазди́ня, шо таві́в своі́х не маі́. Ко́ждий раз, як пі́че хліб, іде́ зи́чити* (Турятка Глиб.). Див. ще **ТА́СА**.

ТОВА́РІТА, ТОВА́РЬТА, -и, збірн. Худоба. Кіцм., Стор., Глиб. *Ми ма́лими коли́с ці́лий рік това́ріту па́сли, лише́нь узимі́ нас ма́ма до шко́ли пуска́ла* (Іванківці Кіцм.). *Трава́ на со́нци так віго́ріла, що това́рьта вже ни ма́я де па́сти* (Великий Кучурів Стор.).

ТАВИ́ЦА, -і, ж. Велика миска, полив'яна або алюмінієва, в якій місять тісто на вареники, роблять розчину на хліб, умиваються, перуть дрібні речі, пестл. до **ТАВА́**. Кіцм., Стор.,Глиб. *Йду до магази́ну купи́ти нову́ тави́цу, а стару́ озму́ до полока́ння* (Слобідка Глиб.). Див. ще **МИЛНИ́ЦА**.

ТАВИ́ЧКА, -и, ж. Зменшено-пестливе до **ТАВИ́ЦА**. Кіцм., Глиб., Нов. *Я в те́бе ще ни ви́діла цеї́ тави́чки, шо на пироги́* (Чорнівка Нов.).

ТАЖИ, незм. 1. Також. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Як бу́дете йти до мі́ста, то поверні́т за мнов, я та́жи піду́* (Юрківці Заст.). 2. Адже. Заст., Кіцм. *Та́жи він божи́вси пе́ред нев, і сусі́ди ка́жут, шо не ви́нен, а жінка не ві́ри* (Глинниця Кіцм.).

ТА́ЙНИЙ, -а, -е. Скритий. Заст., Кіцм. *Ори́сіна сестра́ така́ та́йна, шо*

від неї ніколи правди не довідаєсси (Борівці Кіцм.).

ТАЙСТЕРКА, -и, ж. Зм. до **ТАЙСТРА**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Як ще дитинов була, то найдужче любилам іти колядувати до матки, бо вона надавувала повну тайстерку дарунків* (Вашківці Вижн.).

ТАЙСТРА, -и, ж. Велика торба, пошита із спеціально витканої пілки або полотна, що її носять за спиною на широкому тканому баюрку. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Колис ходили скрізь з тайстрами, а типер з ташками* (Хливище Кіцм.). *Штефаниха завдала тайстру з яблуками на плечі і понесла до Вижниці продавати* (Чорногузи Вижн.). Див. ще **ТРАЙСТА**.

ТАКІМ, ТАКІС, ТАКІСТЕ. Прислівник **так**, нарощений залишками особових форм допоміжного дієслова **бути** в теперішньому часі. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Такім змучиласи цеї осени з тими роботами, що ледви дихаю* (Борівці Кіцм.). *Такіс крепко хропів уночи, що ни могла заснути* (Данківці Хот.). *Вуйку, станьте, бо такісте скоро пішли, що ми за вами не встигаємо* (Малий Кучурів Заст.).

ТАКО, ТАКОВО, присл. Ось так. Заст., Кіцм., Вижн., Хот. *Вжем показував тобі, що то робиси тако* (Баламутівка Заст.). *Тепер лівов руков потримай основу, а в праву бери човник і просувай таково* (Мамаївці Кіцм.)

ТАКОГО, присл. Так багато, стільки. Заст., Кіцм., Вижн. *Такого народу зібралоси в клюбі, що ни було де сісти* (Брусниця Кіцм.)

ТАЛАБОВАНИЙ. Пас. дієприкм. до дієслова **ТАЛАБУВАТИ**. Заст., Кіцм., Вижн. *Той єчмінь вже ни раз був талабований, так що ни багато зерна збиреш* (Замостя Вижн).

ТАЛАБУВАТИ. 1. Топтати, нівечити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *То вари чиї коні зайшли в жито і так його талабуют?* (Кам'янка Глиб.). 2. знев. Ступати, не зважаючи, куди. Кіцм. *Ади він ніц не вважає на нові чирвики – талабує, де найбірше болото* (Мамаївці Кіцм.).

ТАЛАЛАЙСТВО, -а, с. Безпорядок. Кельм. *У цему талалайстві ніхто ни може нічого найти* (Козиряни Кельм.).

ТАЛАНКА, ТАЛАНЬКА, -и, ж. Дзвінок. Глиб., Хот., Кельм. *Таланка вже є, аби ще риміньчик, то можна вчіпити вівци на шию* (Долиняни Хот.).

ТАЛАПАВКА, -и, ж. 1. Грязюка. Заг. *На нашій вулиці після дощу така талапавка, що лиш краєм можна пройти* (Гвіздівці Сок.). 2. знев. Некалорійна, несмачна рідка страва. Заст., Кіцм. *Вуйна зварила якоїс талапавки, аж у роті квасно* (Ржавинці Заст.).

ТАЛАПАТИ. Бруднити чимось рідким. Заст., Кіцм., Хот. *Ни талапай воду в балії, бо я там маю полокати* (Ярівка Хот.).

ТАЛАПАТИСИ (-СА). Бруднитися чимось рідким. Заст., Кіцм., Хот. *Діти, як качки, люб'я у воді талапатиси* (Валява Кіцм.). **Руки талапати*. Бити. *Я би показав йому, як до старших пискувати, али ни хочу руки з ним талапати* (Репужинці Заст.).

ТАЛАТАЙ, -я, ч., знев. Балакун. Кельм. *З нашим сусідом ни скушно, він такий талатай, що часом аж надоїдає* (Іванівці Кельм.).

ТАЛАХМАННИК, -а, ч. Людина, яка займається купівлею-продажем. Кіцм. *Він трохи талахманник, все базарь пази, та й добри йї си жиє коло него* (Хливище Кіцм.). Див. ще **ТЕРЕФЕРНИК**.

ТАЛІҐРА́Ф, -а, ч. Телеграф. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Післа́лам си́нови гро́ші по талі́ґра́фу, та й ни зна́ю: ци вже діста́в, ци нє* (Веренчанка Заст.).

ТАЛІҐРАФУВА́ТИ. Телеграфувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Донька́ талі́ґрафува́ла, шо у вівто́рок прии́ди, а сиго́дни вже читве́рь, а її нима́, я так гризу́си, шо мі́сца собі́ ни нахо́жу, коби́ в доро́зі шос ни ста́лоси* (Слобода-Банилів Вижн.).

ТА́ЛПА, -и, ж. 1. Підошва. Глиб. *У черевику та́лпа си відлі́пи́ла, а він собі́ шльо́ндрає* (Черенківці Глиб.). 2. Нижня частина полоза у санях. Хот. *У моїх са́нах та́лпи постира́лиса, шо не вишико́вані аж до копелі́в* (Долиняни Хот.).

ТАЛЮВА́ТИ, док. **СТАЛЮВА́ТИ**, **ПОТАЛЮВА́ТИ**. Попередньо визначати, розподіляти за якимись ознаками. Заст., Кіцм., Нов. *За́ри, як приробі́мси, бу́дим талюва́ти перепі́чки: котрі́ дамо́ за пома́ну у це́ркві, котрі́ на цви́нтари, а котрі́ до́ма лишимо* (Шипинці Кіцм.).

ТАЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас., мин. ч. до **ТАЛЮВА́ТИ**. Заст., Кіцм., Нов. *Ті таре́лі, шо на столі́, вже ми́ті, лиш ни тальо́вані* (Чорнівка Нов.).

ТА́МИЧКИ, присл. Там. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Та́мички мине́ зва́жили на вазі́* (Прилипче Заст.).

ТА́МКА, **ТА́МКИ**, присл. Там. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Та́мка в комо́рі ще ма́є бу́ти мішо́к тогі́дної пшени́ці, то ми її́ бу́дим ку́рим дава́ти, а свіжу зме́лим на муку́* (Лашківка. Кіцм.). *Та́мки лиш вівці пасу́т, а коро́ви на толо́ці* (Замостя Вижн.).

ТА́МО, **ТАМОВО́**, **ТАМОО́**, присл. Он там. Заст., Кіцм., Вижн., Хот. *Та́мо, де тепе́р магази́н, колис бу́в да́ниц, а тамово́ май да́лі – стара́ шко́ла* (Онут Заст.).

ТАМТО́Й, -а, -о. Займ. Той, та, те. Заст., Глиб., Нов. *Тамто́й чове́н тре́ба ближче до бе́рега притягну́ти* (Баламутівка Заст.). *У тамто́ї висо́кої жі́нки я купи́ла шале́нку* (Горбівці Глиб.). *Тамто́ вікно́, шо від горо́да, лиши́лоси ще не фарбо́ване* (Топорівці Нов.).

ТА́НИЙ, -а, -е. Дешевий. Заг. *Купи́ла собі́ та́ної мате́рії на суке́нку, аби́ було шо на робо́ту вбира́ти* (Репужинці Заст.). ***Та́ни мнєсо пси ї́дя**. Щось неякісне. *Ади́ раз узу́ла ка́пці і підо́шва вже відлеті́ла, то за́вши так – та́ни мнєсо пси ї́дя́* (Суховерхів Кіцм.). ***Та́ний, як борьшь**. Дешевий. Заг. *Купу́йте у ме́ни чере́шні, купу́йте, вони́ та́ні, як борьшь* (Ширівці Заст.).

ТАНИ́ТИ. Знижувати ціну, дешевити. Заг. *Ба́ба люби́ла коли́с торгува́тиси з купца́ми, а не тани́ти зра́зу* (Подвірівка Кельм.).

ТАНІ́СТРА, -и, ж. Рюкзак. Кіцм. *Тра́ба всі свої́ ла́хи сиго́дни поскла́дати в тані́стру, бо за́втра ни бу́ди коли́* (Хлівище Кіцм.).

ТАНІ́ТИ, док. **СТАНІ́ТИ**. Дешевіти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *На база́ри помідо́ри вже таніют, а пирчи́ца ще дорога́* (Кам'янка Глиб.).

ТА́НО, присл. до **ТА́НИЙ**. Дешево. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов., Хот. *Купі́т у ме́ни грушо́к, ду́жи та́но пуска́ю* (Клішківці Хот.).

ТА́ПСІЯ, -ї, ж. Бляшана форма для випікання хліба. Кельм. *Ті́сто в та́псіях вже підросло́, мо́жна масти́ти яйце́м і сажати в піч* (Лівінці Кельм.). Див. ще **ТАВА́**, **ТА́СА**.

ТАРА́БА, -и, ж. Шматок. Стор. *Хоч ягня́ це ще мале́, али́ хлі́ба ззіда́є вели́ку тара́бу* (Ясени Стор.). Див. ще **БУКА́ТА**, **КАВА́ЛОК**.

ТАРАБО́Н, -а, ч. 1. Двоколісний візок. Кіцм., Глиб. *Тра́ба кому́с іти́ ззаду за тарабо́ном, би диви́вси, ци гарбузи*

ни падают (Іспас Вижн.). 2. Кошик воза. Стор., Глиб. *Зібрали з города цілий тарабон барабулі* (Стара Жадова Стор.).

ТАРАБОНИЦ, -а, ч. Зменш.-пестл. до **ТАРАБОН**. Глиб. *Вікідай смітє в тарабониц, і відвези в гирлу* (Кам'янка Глиб.).

ТАРАБОНКА, -и, ж. Віз без кошика. Глиб. *Як здоймити кіш, то си лиши тарабонка* (Горбівці Глиб.).

ТАРАВНИК, -а, **ТИРАВНИК**, -а, ч. Рушник. Заст., Кіцм. *Як повтираїш руки, то бис назад таравник зачіпив на клинок* (Юрківці Заст.). *Наша тітка тої зими скатерь вішивала, а цеї – тиравники* (Малятинці Кіцм.). Див. ще **ОТИРАВНИК, УТИРАВНИК**.

ТАРАҐАНЄ, -я, с. 1. Старі непотрібні речі, розкомплектовані деталі. *Такому пиякови нима чого тирпіти: вікидати всьо його тараґанє з хати, та най собі забираєси гет* (Дубівці Кіцм.). 2. Безпорядок. Заст., Кіцм., Стор. *Коли ни прийду до куми, в неї в хаті завши йкес тараґанє* (Михальча Стор.). Див. ще **ТАРАЛАЙ**.

ТАРАҐАНИТИ. 1. Нести чи везти щось, що втратило свою вартість. Заг. *Нащо ти цей ослін суда тараґаниш, ми не знаєм, куда ці, шо є, маємо віносити* (Чорнівка Нов.). 2. Базікати. Стор. *Він тараґанити добре знає, а робити ни хочи* (Стара Жадова Стор.).

ТАРАКУЦА, -и, ж. Декоративний кабачок. Сок. *Цу велику таракуцу не зривай, най лишаєси на насіня* (Сербичани Сок.).

ТАРАЛАЙ, -ю, ч., знев. Безпорядок. Кіцм. *Такий у хаті таралай, а вона собі вілізла на піч і гадки ни має* (Малятинці Кіцм.).

ТАРАПАТА, -и, **ТАРАПАЦІЯ**, -ії, ж. Клопіт, неприємність. Заст., Кіцм. *Таку маю з малим тарапату, бо вже третий раз цеї зими слабує* (Кліводин Кіцм.). *Гостям шо, а родичі мали тарапації с тим весілєм* (Митків Заст.). *Ни доста мині на роботі всілякої тарапації, ще й дома спокою нима* (Репужинці Заст.).

ТАРАХКАНЄ, -я, с. 1. Різкий стукіт. Заст., Кіцм., Вижн., Хот., Кельм. *Баба як миют начінє, то чути тарахканє на всю хату* (Лужани Кіцм.). 2. Пуста голосна розмова, балаканина. Заст., Кіцм. *Мині так уже надоїло то її тарахканє, а вна хоть би леда замовкла* (Юрківці Заст.).

ТАРАХКАТИ, док. **ТАРАХНУТИ**. Стукати. Заг. *Чую серед ночі пси гавкают і у вікно хтос тарахкає* (Мілієве Вижн.).

ТАРҐ, -у, ч., заст. Базар. Глиб. *Везем кури на тарґ, бо гет вішли з гроший* (Горбівці Глиб.).

ТАРҐАТИ. 1. Носити щось важке. Кіцм. *Вона отак вічно сама шоднини тарґає буріни корові* (Хливище Кіцм.). Див. ще **ТРАҐАТИ**. 2. Тягати, зачіпати. Заст., Кіцм. *Той недоросток сидит ззаду на лавці за мойов Уляськов тай тарґає її за кіски* (Борівці Кіцм.).

ТАРҐИ, -ів, мн. Купівля-продаж. Глиб. *Шо то за тарґи устроїли в автобузі* (Горбівці Глиб.).

ТАРИФА, -и, ж., заст. 1. Вивіска. Заст., Кіцм., Стор., Нов. *Там на тарифі написано, коли магазин на обід запирают* (Чорнівка Нов.). 2. Прейскурант. Кіцм. *Колис брали за стрижку по тарифі, а типер хто кілько урве* (Біла Кіцм.).

ТАРИФКА, -и, ж. Зменш. до **ТАРИФА**. Вивіска невеликого розміру. Заст., Кіцм., Стор., Нов. *Ґіти гралиси пивков: збили на школі тарифку* (Ясени Стор.).

ТАРІЛЕЦ, -а (-я), ч. Тарілка. Хот. *Якос вірвавси з рук і розбивси той мальований тарілец* (Долиняни Хот.).

ТАРІЛЬЧИК[1], -а, ч., анат. Меніск. Кіцм., Нов. *Йду до свахи в болницу, бо вна колито впала і розбила в коліні тарільчик* (Топорівці Нов.).

ТАРІЛЬЧИК[2], -а, ч., бот. Айстра (Aster Amellus). Вижн., Глиб., Хот., Сок. *Цеї висни пістала дужи файну росаду тарільчиків* (Клішківці Хот.).

ТАРІЛЬЧИКИ, -ів, мн., бот. Печіночниця звичайна (Hepatisa Uobilis). Кіцм. *В лісі вже зацвили тарільчики, то траба буди насушити, бо дужи чути пичінку* (Давидівці Кіцм.).

ТАРКАНЯ, -і, ж., зоол. Ряба вівця. Хот. *Нашу тарканю здалеку видко* (Пригородка Хот.).

ТАРТАК[1], -а, ч. Поперечна пила. Заст., Хот. *Або це тартак так затупивси, або дериво таке тверде, шо ніяк не годні розпилити єго* (Долиняни Хот.).

ТАРТАК[2], -а, ч. Робітник, який розпилює дерево на дошки. Заст., Хот. *Мій брат довший час був тартаком, а типер уже ни годин* (Брідок Заст.).

ТАРУНТАС, -а, ч. Передня частина саней-корчугів з прив'язаною драбиною, що використовується для вивезення зрізаного дерева з лісу на дорогу. Глиб. *У Василя моцний тарунтас, він це дерево раз-два забере* (Горбівці Глиб.).

ТАСА, -и, ж. Бляшана форма для випікання хліба, калачів. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Я вже віклала колачі у таси, але ще ни кладу у піч, най трохи підростут* (Мамаївці Кіцм.). Див. ще **ТАВА** 2.

ТАСИК, -а, ч. Тарілка. Хот. *Давайте свої тасики, я ще подоливаю вам боршю* (Перебиківці Хот.).

ТАСКА, -и, ж. Зм. до **ТАСА**. Бляшана форма для випікання хліба. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Як нима оливи, то можна смалцим таски мастити, лиш би тісто ни прилипало* (Валява Кіцм.).

ТАСІМКА, -и, ж. Шнурівка. Кіцм., Стор. *Ілько вже самий взуває чиривички, а тасімки ще ни годен зав'єзати* (Слобода-Комарівці Стор.).

ТАСОЧКА, -и, ж. Зменш. до **ТАСА, ТАСКА**. Бляшана форма для випікання хліба. Заст., Кіцм., Стор., Вижн., Глиб. *А в маленькі тасочці спічу два голубчики, най діти тішутси* (Банилів Вижн.).

ТАТАРКА, -и, ж. 1. мед. Туберкульоз суглобів. Кіцм. *Я лиш боюси, аби це у мени ни татарка, бо шос дужи руки і ноги крутит* (Дубівці Кіцм.). 2. мед. Пухлина на тілі. Заст. *А в кого татарка, то чирвоний сирий бурак рубают на кавалки і кладут на кім'я* (Репужинці Заст.). 3. Жінка татарської нації. Заг. 4. Сорт ярої пшениці. Заг.

ТАТАЧКА, -и, ж. Батькова сестра. Стор. *А ми в неділю ходили до татачки в гості* (Кам'яна Стор.).

ТАУР, -а, ч. 1. Бугай. Глиб. *Заків з бичка віросте таур, то му крепко робити коло него* (Горбівці Глиб.). 2. знев. Сильна, але не симпатична людина. Глиб. *То такий таур, шо його ніхто не перемінит* (Турятка Глиб.).

ТАФИЛЬ, -я, ч. 1. Листок шиферу. Глиб. *Вари стане мині сорок тафлів, аби вкрити хату?* (Горбівці Глиб.). 2. Фігура, що імітує скляну шибку в непрозорих дверях. Заг. *У надвірних дверях один тафиль пук, бо дужи дериво ссохлоси на сонци.* Див. ще **ТАФЛЯ**.

ТАФЛЬОВИЙ, -а, -е. Зроблений з тафлів. Заст., Кіцм. *Хати в них великі, у кождій хаті тафльові двері* (Бабин Заст.).

ТАФЛЯ, -і, ж. Фігура, що імітує скляну шибку у непрозорих дверях. Заст., Кіцм., Стор., Нов. *Ще дві тафлі дороб'ю, і двері будут готові* (Южинець Кіцм.). Див. ще **ТАФИЛЬ**.

ТА́ХНУТИ, док. **ПОТА́ХНУТИ**. 1. Зменшуватися в об'ємі. Заст., Кіцм. *Як ті́сто міси́ти із зро́слої муки́, то воно́ зра́зу файно росте́, а відта́к та́хне* (Дорошівці Заст.). 2. Гаснути. Заст. *Як на хліб палю́ дрова́ми, то до́бри, а як соло́мов, то вого́нь в печи́ живо та́хни* (Прилипче Заст.).

ТА́ЧАВКА, ТА́ЧІВКА, -и, ж. Предмет, що використовується для розкочування білизни, тіста, вигладжування, вирівнювання одягу, качалка. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Бери́ ту ме́нчу та́чавку до кі́ста, бо тов бі́ршов я тачє́ю сорочки́* (Борівці Кіцм.). *Ті́сто збе́рьху то́жи тра́ба посипа́ти муко́в, аби́ ни липло до та́чівки* (Іспас Вижн.).

ТАЧА́НКА, -и, ж. Ручний двоколісний візок для перевезення вантажів на невелику відстань. Заст., Кіцм. *Коби́ бураки́ поміс́тилиси на фі́ру, а гарбузи́ як лишутси, то пово́зимо їх тача́нков, то ни бага́то* (Ошихліби Кіцм.).

ТАЧА́ТИ, ТАЧЄ́ТИ, док. **СТАЧА́ТИ, СТАЧЄ́ТИ**. 1. Качати. Заст., Кіцм., Вижн., Хот., Сок. *На тісте́чка ті́сто тра́ба тача́ти май гру́бше, як на пироги́* (Ярівка Хот.). 2. Прасувати. Заст., Кіцм. *Як підсо́хни шма́тє, тогди́ його тачє́ют* (Неполоківці Кіцм.).

ТА́ШКА, -и, ж. Будь-яка сумка, портфель. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Стор. *Я колис́ як ходи́в до шко́ли, то все носи́в і сво́ю та́шку, і сестри́ну, бо вна бу́ла така́ мала́ та мізе́рна, що ле́дви волочи́ла свою́ та́шку з книжка́ми* (Кам'янка Глиб.).

ТВАР, ТВАРЬ, -и, ж. Обличчя. Заст., Кіцм., Стор., Сок. *У не́ї твар фа́йна, а́ли у голові́ нічьо́ нима́* (Брусниця Кіцм.). *Ву́йко тро́хи тварь поде́рли, як па́дали з я́блінки, до́бри, що хоть нічо́ собі́ ни вломи́ли* (Коболчин Сок.).

ТВА́РИСТИЙ, -а, -е. Повнощокий, вилицюватий. Кіцм. *Веро́ня така́ тва́риста, як її ма́ма* (Хлівище Кіцм.).

ТВЕ́РДО, присл.. 1. Міцно. Заст., Кіцм., Хот. *Мо́жна говори́ти го́лосно, бо він спит ду́жи тве́рдо* (Білівці Хот.). *Не бі́йси, става́й тве́рдо на но́ги* (Товтри Заст.). 2. Певно, надійно. Заст., Кіцм., Стор. *Він таки́й чоловік, шо як тве́рдо побиспе́чи, то так і зро́би, ніко́ли ни зду́ри* (Киселів Кіцм.).

ТЕ́ВКА, -и, ж. Маленька дерев'яна паличка для толочіння часнику, товкач. Хот. *Возьми́ те́вку та й ми́сочку і натолочи́ салама́хи до мня́са* (Долиняни Хот.).

ТЕ́ВКАТИ, док. **ТЕ́ВКНУТИ**. 1. Кидати з силою. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Кельм. *І на́шо ти ним так те́вкаєш до землі́* (Козиряни Кельм.). 2. знев. Їсти. Заст., Кіцм., Стор. *Він як уздрів їду́, то так бо́рзо те́вкав, що ле́две не удави́вси* (Шипинці Кіцм.). 3. Ударяти. Заст., Кіцм., Вижн., Хот. *Мала́ те́вкнула го́рнєм до ла́вки та й розби́ла* (Лашківка Кіцм.). ***Те́вкнути як жид те́лєм**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ву́йко зра́зу тирпі́ли, а так те́вкнули ним до землі́, як жид те́лєм* (Замостя Вижн.).

ТЕ́ВКАТИСИ (-СА), док. **ТЕ́ВКНУТИСИ (-СА)**. 1. Штовхатися. Заст. *Ни те́вкайса так, бо мине́ попе́рек болит* (Ржавинці Заст.). 2. Необережно, з розгону сідати. Заст., Кіцм., Стор. *Той ослі́нчик ни був нови́й, але́ ще міг служи́ти, я́гби́ ти ко́ждого ра́зу так ни те́вкавси на не́го* (Костинці Стор.).

ТЕЙ, спол. Та й. Глиб. *Вона́ ро́бит, а чоловік марну́ї тей пропива́ї усьо́* (Горбівці Глиб.).

ТЕЛЕ́МБАТИ, ТЕЛІ́МБАТИ, знев. Нести щось, розмахуючи, теліпаючи. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Ти так теле́мбаєш тов то́рбов, що ма́єш усьо́*

порозсипати (Ярівка Хот.). *Дітлахи так телімбали кошиком, що погубили половину пічириц* (Бурдей Кіцм.).

ТЕЛЕМБАТИСИ (-СА), знев. Повільно йти, плестися, теліпатися. Кіцм., Хот., Кельм. *Ходімо скорше, бо як будимо так телембатиса, то ни встигнимо на поїзд* (Козиряни Кельм.).

ТЕЛЕНҐІТИ, ТИЛИНҐІТИ. Говорити багато без логічного зв'язку. *Якби з него був йкийс толк? А то лиш люби багато теленґіти* (Дорошівці Заст.). *Доста тилинґіти, пора додому* (Вашківці Вижн.). Див. ще **ТЕРЕНДІТИ**.

ТЕЛЕПАТИ. 1. Кидати. Хот. *Дід телепав мішки з зерном то на віз, то з воза* (Ярівка Хот.). 2. Трясти, гойдати. Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Він ніц ни вміє з дітьми обходитиси, ні на руки ни озме, ні загувори, лиш у колисці телепає* (Дубівці Кіцм.). *Я так був змерз, що аж телепало мнов* (Білівці Хот.).

ТЕЛЕПАТИСИ, ТЕЛІПАТИСИ. Повільно йти або їхати. Заст., Кіцм., Вижн. *Машинов за годину доїхав, а фіров траба цілий день телепатиси* (Митків Заст.). *Молоді борзо йдут, а я старий пуволи ззаду теліпаюси* (Банилів Вижн.).

ТЕЛЬБУХ, -а, ч. 1. Теля, що починає їсти. Заст., Кіцм. *Ще мусю тельбуха нагодувати, бо буди рикати на цілу стайню* (Киселів Кіцм.). 2. Хлопець-підліток. Заст. *Мій тельбух вчитиси ни хоче, лиш би гравси по цалі днині* (Чуньків Заст.). 3. Відвислий живіт. Кіцм., Вижн. *Дивиси, який тельбух наїв Петро* (Бережниця Вижн.). 4. Нутрощі. Заст., Кіцм., Стор. *Мо, дивиси, бо тибе колис іму і тельбухи повіпускаю* (Михальча Стор.).

ТЕЛЬБУХАТИЙ, -а, -е. Животастий. Заст., Кіцм., Вижн., Хот. *Кум Василь ще молодий, а такий тельбухатий вже, що аж ни файно* (Чепоноси Хот.).

ТЕЛЬБУХАЧ, -а, ч. Непомірно огрядна людина. Заст., Нов., Хот. *Я ни видів їх зблизка, лиш запантрив, що два були худі, а оден фийст тельбухач* (Борівці Нов.).

ТЕЛЬМОМ, присл. Швидко. Глиб. *Тельмом прибігла на автобусну, аби ни спізнитиса* (Валя Кузьмина Глиб.). Див. ще **ТРАП, ШВУНҐОМ**.

ТЕМНИЙ, -а, -е. 1. Незрячий. Заг. *Івонин один син з войни ни прийшов, а другий вернувси, али темний.* 2. Некомпетентний, необізнаний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Як він у цім ділі темний, то най не береси* (Бобівці Стор.).

ТЕМНОСИ (-СА), присл. Темно. Заст., Кіцм., Хот. *Вже темноси надворі, а дітий ще нима дома* (Юрківці Заст.). *Як зайшов у сіни, а там аж темноса від порохів* (Пригородок Хот.).

ТЕНВА, -и, ж. Весільний калач. Глиб. *Дружба на вісілю кроїт тенву* (Черепківка Глиб.).

ТЕНЬҐАЦКИЙ, ТЕНЬҐЄЦКИЙ, -а, -е. Згруб. до **ТЕНЬҐИЙ**. Заст., Кіцм., Глиб., Кельм. *Али теньґацка зробиласи ца ґівка* (Кам'янка Глиб.). *Таке маленьке поросє купили навесні, а за літо ади йке теньґєцке віросло* (Шишківці Кіцм.).

ТЕНЬҐИЙ, ТЕНЬҐІЙ, -а, -е. 1. Повний, товстий. Заст., Кіцм., Нов. *Твій Васьо став доста теньґий* (Юрківці Заст.). 2. Кремезний. Нов., Глиб. *Такий теньґий парубок, як дуб* (Кам'янка Глиб.). 3. Великий. Заст., Кіцм. *Боялиси зайти у подвірє, бо там такий теньґий пес спущений бігав* (Глинниця Кіцм.).

ТЕНЬҐО, ТЕНЬҐЬО, присл. 1. Дуже сильно. Нов. *Як він так теньґо кричит, то він ще не такий-такі*

слабий (Чорнівка Нов.). 2. Багато. Заст. *Взєла теньго барабулі на плечі, аж ни могла мішок донести* (Звинячин Заст.)

ТЕПЕРВО, ТЕПЕРИВО, ТЕПЕРО, присл. Тепер, тільки-но. Заст., Кіцм., Стор. *Теперво лиш відправивси поїзд з станції* (Витилівка Кіцм.). *Теперивo голова був тут, може поїхав на тік* (Баламутівка Заст.). *Я теперо лиш вернувси з міста* (Кам'яна Стор.).

ТЕПЦІЯ, -ї, ж. Сковорідка. Сок. *У ці тепції добре барабулю смажити, бо вона велика, і є де обернути* (Селище Сок.).

ТЕРБА, ТИРБА, -и, ж. Каша з кукурудзяної муки на молоці. Кіцм. *Не вертітси, сідайте за стів їсти, бо терба стине* (Киселів Кіцм.). Див. ще **ЧИР**.

ТЕРЕБ'ЄЧКА, -и, ж. Процес відділення зерна кукурудзи від качана або маку від головки. Кіцм. *Коби тереб'єчку скорше скінчити, бо до свєт траба муки свіжої змолоти* (Ставчани Кіцм.).

ТЕРЕБИТИ, док. **СТЕРЕБИТИ**, знев. Багато говорити. Заст., Кіцм., Стор. *Вона такого там теребила, що ни було що слухати* (Неполоківці Кіцм.).

ТЕРЕБІВКА, -и, ж. Прилад для відділення зерна кукурудзи від качана. Заст., Кіцм. *Теребівка зерно вілущує з качєна, а кочєн відкидає гет* (Репужинці Заст.). Див. ще **ТЕРЕБ'ЯЧКА**.

ТЕРЕБІВНИК, -а, ч., **ТЕРЕБІВ, -НИЦА**, -і, ж., Той, хто теребить кукурудзу. Заг. *Таких теребівників мині ни траба, що зерно по всіх закутках розскакуєси* (Витилівка Кіцм.)

ТЕРЕБ'ЯЧКА, ТИРИБ'ЯЧКА, -и, ж. Прилад для відділення зерна кукурудзи від качана або для другого биття конопель. Заст., Кіцм., Кельм. *Позичьти в когос тереб'ячки, так скорше стеребите і руки ни будут боліти* (Шипинці Кіцм.) *Таких ще маєм конопель, що без тереб'ячки не обійдемси* (Бабин Заст.).

ТЕРЕНДІТИ, ТИРИНДІТИ., знев. Говорити багато, без логічного зв'яку. Заст., Кіцм., Сто., Нов. *Я вже звик, що вна люби багато терендіти, та й навіть на це ни див'юси* (Топорівці Нов.). *Ану перестань вже тириндіти, аж нудно тебе слухати* (Баламутівка Заст.). Див. ще **ТЕЛЕНДІТИ**.

ТЕРЕФЕРИТИ, ТИРИФЕРИТИ. 1. Займатися купівлею-продажем. Заст., Кіцм. *Домка все їде до міста тереферити та й має з того йкус копійку* (Добринівці Заст.). 2. Нераціонально витрачати гроші. Заст., Кіцм. *Її син ні до чого ни може доробитиси, бо нивістка тирифери, що копійка довго в хаті ни затримуєси* (Брусниця Кіцм.).

ТЕРЕФЕРИТИСИ. Повільно збиратися. Заст., Кіцм. *Тобі прийдеси довго чекати, бо вона як зачне тереферитиси то й віспатиси можна* (Киселів Кіцм.).

ТЕРЕФЕРНИК, -а, ч., знев. Гендляр. Кіцм. *Цей тереферник уже й тут найшов собі напарника* (Чортория Кіцм.).

ТЕРЛИЦА, -і, ж. Тертка. Хот. *Моркву ліпши ни кришити, а потерти на терлици* (Перебиківці Хот.).

ТЕРЛО, -а, с. Парування гадюк. Заст. *То дужи небиспешно йти до ліса, коли гадяче терло, вони тогди дужи лихі* (Звинячин Заст.).

ТЕРМАНИЙ, -а, -е. Замучений, заляканий, виснажений. Кіцм. *Вона бідна така вже термана від Івона, що ледве по світі ходи* (Хлівище Кіцм.).

ТЕРМАТИ. Сіпати, трясти. Заст., Кіцм. *Як зачав нев термати, то відразу сказала поправді* (Ставчани Кіцм.).

ТЕ́РМІН[1], -а, ч. Повістка. Заст., Кіцм. *Прийшо́в си́нови те́рмін з воєнкома́ту, би йшов до во́йська* (Онут Заст.).

ТЕ́РМІ́Н[2], -а, ч. Судове засідання. Заст., Кіцм. *Ади́, ви́діласми, як ті двоє́ дурни́х би́лиси, тай му́сю типе́р іти́ на те́рмін сві́дчити* (Чортория Кіцм.).

ТЕ́РМІТЬ, -и, ж. Внутрішня здерев'яніла частина стебла коноплі чи льону, терміття. Заст., Кіцм., Хот. *Пре́диво ті́пают на те́рлици, бо в нім ду́жи бага́то те́рміти* (Ярівка Хот.).

ТЕ́РНЄ, -я, с., зб. 1. бот. Терен (Prunus spinosa). Заст., Кіцм., Нов. *Те́рнє ма́ма су́ши і трима́є на лік від че́рва* (Чорнівка Нов.). 2. Гілки акації, троянди та інших розових, що покриті колючками. Заг. *Ни йди суда́, бо тут те́рнє, пого́лишси* (Дорошівці Заст.). ***Як голий у терню**. Кругом лихо, біда. Заст., Кіцм. *Це че́рез те́бе я ві́грав, як го́лий у те́рню* (Драчинці Кіцм.).

ТЕРНОСЛИ́ВКА, -и, ж. Дуже дрібна слива. Глиб., Нов. *В цім ро́ці ві́тир ду́жи пообби́ва́в терносли́вки* (Михайлівка Глиб.).

ТЕРНЯ́К, -а, ч., орн. Сорокопуд, сірий невеликий хижий птах роду горобцеподібних. Стор. *Де ти ріс, що не го́ден терняка́ від горобца́ відрізни́ти* (Банилів-Підгірний Стор.).

ТЕРНУ́ГА, -и, ж. Поперечна пила. Заст. *Тра́ба би мині́ терну́ги роспили́ти де́риво* (Дорошівці Заст.).

ТЕ́РТУС, -у, ч. Неспокій, сум. Заст., Кіцм., Стор. *У Василя́ до́ма таки́й те́ртус, бо в неді́лю до него ма́ют прийти́ старости́ сва́тати донько́* (Киселів Кіцм.).

ТЕРТУ́ХА, -и, ж. Страва, зварена на воді з розтертого в дрібні кульки борошна з водою. Нов. *Мали́й все прибіга́є та й про́си, би йму терту́хи звари́ти* (Топорівці Нов.).

ТЕ́САНИЙ, -а, -е. Гранчастий. Заст. *Несі́мо до хорі́м споча́тку те́саний ка́дубец, а по́тім всі ре́шту* (Ржавинці Заст.).

ТЕСА́ТИ, док. **СТЕСА́ТИ**, перен. 1. Відверто і різко говорити, казати правду. Заст., Кіцм. *Він си ни ди́вит, ци то стари́й, ци мали́й, те́ше всьо в о́чі* (Погорилівка Заст.). 2. Їсти з апетитом, жадібно, багато. Кіцм. *Петро́ прису́нув ми́ску пе́ред се́бе і ни пита́є, чи мо́жи ще хтос хо́че ї́сти, усьо́ сам те́ше* (Верхні Станівці Кіцм.).

ТЕ́ТА, -и, ж. 1. Рідна тітка, материна або батькова сестра. Заг. *Те́та кли́кала нас до се́бе на свя́та* (Сербичани Кельм.). 2. Значно старша за віком рідна сестра. Заст. *Моя́ те́та ста́рша від ме́ни на де́сіть ро́ків* (Баламутівка Заст.). 3. Братова дружина. Хот., Кельм., Сок. *Моя те́та ро́би ра́зом з бра́том у колхо́зі* (Вітрянка Сок.). 4. Чужа старша жінка або далека родичка. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Мару́сьо, до те́би яка́с те́та прийшла́* (Недобоївці Хот.).

ТЕ́ТИН, -а, -е. Прикм. до **ТЕ́ТА**. Заг. *Ми йшли уве́чір по́при те́тину ха́ту, али́ не поверта́ли, бо сві́тло в ха́ті ни горі́ло* (Прилипче Заст.).

ТЕ́ТКА, -и, ж. Зменш. до **ТЕ́ТА**. Заст., Кіцм. *Йой, те́тко моя́, як я тибе́ люб'ю!* (Киселів Кіцм.).

ТЕ́ТОЧКА, -и, ж. Пестл. до **ТЕ́ТА**. Заст., Кіцм. *Те́точко, ході́т зо мнов, бо сама́ си бо́ю* (Репужинці Заст.).

ТЄ. 1. Тобі. Заст., Кіцм., Стор. *Бу́ло ни руба́ти зеле́ного ду́ба, бу́ло ня ни бра́ти, коли́м тє ни лю́ба* (Берегомет Кіцм.). 2. Тебе. Заст., Кіцм., Стор. *Аби́с бу́ла ни обізва́ласи, то був бим тє й не уздрі́в* (Панка Стор.).

ТЄ́КНУТИСИ, КЄ́КНУТИСИ. 1. Трапитися. Глиб. *А тобі́ що тє́клоси, ґівко, шо ти ни йдеш до робо́ти?*

(Турятка Глиб.). 2. Закінчитися, припинитися. Заст., Кіцм. *Ни гризітси кілько, можи на цім вже тєкниси* (Ревне Кіцм.). *Най би на цім кєклоси* (Шубранець Заст.).

ТЄМИТИ. 1. Розуміти. Заст., Кіцм., Вижн. *Я аж відтак зачєв тємити, чо вни так до мени сприкра гуворя* (Стрілецький Кут Кіцм.). 2. Пам'ятати. Заст., Кіцм. *Ади ни тєм'ю, шо тоди гуворилам* (Юрківці Заст.).

ТИЗИ́К, -а, ч. Вид палива, що виробляється з трини і з овечого посліду та висушується влітку на сонці. Кельм., Сок. *Мусимо палити тизиком, бо ни стало дров* (Братьянівка Кельм.).

ТИЛИНҐІТИ. Див. **ТЕЛЕНҐІТИ**.

ТИМЕ́ННИЙ, -а, е. Затурканий, дурний. Заст., Кіцм. *Він ще змалку такий тименний, то з него ни дивно* (Южинець Кіцм.).

ТИМИСИ́ТИ. Ворожити. Кіцм. *Шос Ґені трохи тимисила ворожка, али вона ни вірила в то* (Хливище Кіцм.).

ТИМЛЕ́ВИТИ. 1. Товкти, примушувати, заставляти. Нов. *Параска вже годину тимлеви малу, би та спала* (Чорнівка Нов.). 2. знев. Їсти. Нов. *Дала йому миску боршу, а він тимлеви барабулю* (Рідківці Нов.). 3. Вештатися, бути непосидючим. Заст. *Шо тобов кілько тимлеви, ану сядь трохи тихо* (Баламутівка Заст.).

ТИ́НДИ-РИ́НДИ, вигук. Отакої! Стор., Хот. *О, тинди-ринди, чув дзвін, та ни знає де він* (Долиняни Хот.). ***Тинди-ринди, коржі з маком**.

ТИПЕРВО́, ТИПЕРО́. *Я типерво лиш з міста* (Садгора). Див. **ТЕПЕРВО́**.

ТИПЕ́РКА, ТИПЕ́РКИ, незм. Тепер. Заст., Кіцм., Стор. *Мама типерка лиш вішла з дому* (Шишківці Кіцм.). *Типерки ходім до мене* (Годилів Стор.).

ТИПЛИ́ЧИНА, -и, ж. Струмок, що не замерзає взимку. Хот. *Колис жінки усьо времня в типличині полокали* (Чепоноси Хот.).

ТИР, -у, ч. Дьоготь, мазут. Кіцм., Стор. *Той дах ще ні разу тиром не мащений* (Ясени Стор.).

ТИ́РБА, -и, ж. 1. Рване тісто, зварене на молоці. Кіцм. *Все на вічерю варю дітим тирби, вони люб'я її їсти* (Дубівці Кіцм.). 2. Рідка каша з кукурудзяної муки, якою годують свиней. Заст. *Малому пацєти добри тирбу давати, від неї воно скоро прависи* (Звинячин Заст.). 3. перен. Болото з снігом. Стор., Хот. *Ни буду дитину брати з собов, диви, яка тирба на вулици* (Клішківці Хот.). 4. знев. Кров. Стор., Хот. *Як гримнув кулаком Василя у ніс, то аж тирби його облили* (Стара Жадова Стор.).

ТИ́РБАВКА, -и, ж., знев. Рідка, некалорійна їжа. Заст., Кіцм. *Ти не могла чогос доброго зварити, а наварила цеї тирбавки?* (Баламутівка Заст.).

ТИРИФЕ́РІ, -ів, мн., знев. Неефективна трата часу. Глиб. *Цалий день нічо ни робила, пазила тирифері правити* (Кам'янка Глиб.).

ТИ́РКАЛО, -а, е. Людина, яка дуже швидко говорить. Кіцм., Вижн., Хот. *Штифан гувори помало і віразно, а його брат – таке тиркало, шо дуже тяжко його порозуміти* (Валява Кіцм.).

ТИРЛИ́ҐАТИ. Невміло грати. Заст., Кіцм., Стор. *Не вміют теперішні музиканти файно грати, а йкої-нибудь тирлиґают* (Юрківці Заст.).

ТИ́РЛО, -а, с. Безпорядок. Кіцм. *Відий ні в кого нема в хаті такого тирла, як у неї* (Хливище Кіцм.).

ТИРЛОМА́ТИНА, -и, ж. Потерте кукурудзиння. Кельм. *Тирломатину не треба палити, а зазбирати і дати худобі, най їст* (Козиряни Кельм.).

ТИРМУСА́ТИ. Трясти. Кельм., Хот. *Ти май тирмусай його́ за пле́чі, мо́жи уста́ни* (Козиряни Кельм.).

ТИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Мазаний дьогтем. Кіцм., Вижн.,Стор. *Чи́сті дошки́ ско́рши гниют, чим тиро́вані* (Банилів Вижн.).

ТИРП'Є́ЧКА, -и, ж. Плід дикої груші або яблуні. Глиб. *З'їв одну́ тирп'є́чку, то тро́хи о́чі мині́ ни повілазе́ли – такі́ квасні́* (Кам'янка Глиб.).

ТИРТИ́НЯ, -я, с., зоол. Кріт. Кельм. *Шос це тиртиня попаривало зимні́* (Козиряни Кельм.). Див. ще **КИРТИ́НА**.

ТИРУВА́ТИ. Мазати дьогтем. Кіцм., Вижн., Стор. *Тирува́ти парка́н тра́ба зче́ста, то ни бу́ди гни́ти* (Стара Жадова Стор.).

ТИ́РХАТИ. Тягнути вантаж (про коней). Вижн. *Всип бі́рши вівса́, бо вони́ від ра́нку дрова́ з ліса ти́рхали* (Мілієве Вижн.).

ТИРШУ́К. Див. **ТУРШУ́К**.

ТИ́ТИ. Повніти. Кіцм. *Нічо́ її́ ни шко́ди бі́йка, про то ти́є з ка́ждим днем ду́жче* (Хлівище Кіцм.).

ТИТЯ́НКА, -и, ж. Дрібно зібрана в поясі спідниця. Хот. *А це чия́ ді́вчина в черво́ні титя́нці?* (Недобоївці Хот.).

ТИФУ́РИТИ. 1. знев. Йти. Кельм. *Уже дес тифу́ри та заволо́ка* (Лукачівка Кельм.). 2. Губити, кидати. Хот. *Ти знав ка́пці тифурити, а шука́ти ни зна́їм* (Долиняни Хот.). 3. Нести. Хот. *Пока́ тифу́рив мішо́к у той горб, то і со́нци зайшло́* (Данківці Хот.).

ТИ́ФУС, -у, **ТІ́ФУС**, -и, ч., заст. Тиф. Кіцм. *Колис від ти́фусу бага́то люди́й повмира́ло* (Ошихліби Кіцм.). *У во́йну в не́ї всі ді́ти на ті́фус позаслаба́ли, двоє на́віть уме́рли* (Онут Заст.).

ТИЧИ́НЄ, -я, с. Збірне до **ТИЧИ́НА**. Жердина для підтримування витких рослин. *Ко́ло лопато́к уже́ є тиче́нє, ще тра́ба поти́кати ко́ло фасу́ль* (Білівці Хот.).

ТИ́ЧКА, -и, ж. Весільна квітка. Кіцм. *Ста́рший дру́жба мав ду́же файну ти́чку* (Стрілецький Кут.). Див. ще **ЗАТИЧКА**.

ТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Той, що росте на тичині. Заст., Нов. *Ти́чні паста́лі смашні́ші, ніж ті, що росту́т на гря́дці* (Кадубівці Заст.). Нов. *Ми за́вши пі́ші фасу́лі садимо́ ме́жи бара-бу́льов, а ти́чні – в кукуру́дзах* (Чорнівка Нов.).

ТІ, незм. **ТЕБЕ́**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Аби́ ті вже шлях тра́фив, які́с мині́ надоі́в* (Кострижівка Заст.). Див. ще **ТЄ**.

ТІ́ВНА, -ої. Тільна. Кельм., Хот. *Ті́вну коро́ву лишимо собі́, а ту продамо́* (Подвір'ївка Кельм.). Див. ще **КІ́ВНА**.

ТІКАЛО́СИЙ, -а, -е. Неповороткий, огрядний. Стор. *З Митра нема́ ніяко́ї робо́ти, він таки́й зроби́вси тікало́сий, що ле́дви хо́ди* (Давидени Стор.).

ТІ́КО. Тільки. Заст. *Ті́ко ти лиш ві́йшла з ха́ти, а вона́ прийшла́ за тобо́в* (Баламутівка Заст.).

ТІ́ЛЬКО. Тільки. Глиб. *Ті́лько си наговори́ла до не́го, ті́лько проси́ла і́го́, то шос помага́ї* (Горбівці Глиб.). 2. Лише, тільки. Нов. *Ті́лько навесні́ прийшо́в з во́йска і вже си же́ни* (Чорнівка Нов.). Див. ще **КІ́ЛЬКО**.

ТІПА́ЛЬНИЦА (-Є), -і, ж. 1. Прилад для тіпання конопель. Глиб. *Бра́ли тіпа́льниці і ті́пали, аж по́ки ни роби́лоси волокно́* (Слобідка Глиб.). 2. Жінка, що займається тіпанням конопель, льону. Заг. *І́ду́ віднести обі́д тіпа́льницам* (Дубівці Кіцм.).

ТІПА́ТИ[1]. Йти пішки, долати довгий шлях. Кіцм. *Типе́р шо добра́тиси до мі́ста, а коли́с з Кі́цманя ті́пали до Черно́ве́ц* (Лашківка Кіцм.).

ТІПА́ТИ², **КІПА́ТИ**. 1. Очищати на терниці волокно льону або конопель від костриці. Заг. *Кіпати колоплі – то ни ле́гка робо́та* (Бурдей Кіцм.). 2. перен. Їсти щось поспішно, недостатньо розжовуючи. Заст., Кіцм. *Ви́дко, шо зголодніли, бо дви, як тіпа́ют за столо́м* (Васловівці Заст.).

ТІСЛЯ́К, -у, ч. Кисле молоко. Кельм. *Хто має свою́ коро́ву, то в ха́ті за́вши є і молоко́, і смета́на, і сир, і тісля́к* (Козиряни Кельм.). Див. ще **КИСЛЯ́К**.

ТІ́СНО, незм. Міцно. Кіцм., Хот. *Трима́й Ко́льця ті́сно за ру́чку, бо він сам ще не вміє до́бре ходи́ти* (Суховерхів Кіцм.).

ТІ́СТО, -а, с. Макаронні вироби. Заст., Кіцм. *Мої́ ді́ти ду́ще лю́б'я ті́сто з молоко́м, як ка́шу* (Хлівище Кіцм.). Див. ще **КІ́СТО**.

ТІ́ЧКА, -и, ж. 1. Передня і задня частина воза. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Тра́ба зроби́ти коле́са до пере́дньої ті́чки* (Лукачівка Кельм.). 2. Ручний візок на двох колесах. Хот. *Ті́чкою лю́ди рі́ща з лі́су тя́гнут* (Перебиківці Хот.).

ТКАНЯ́, **ТКАНЄ́**, -я, с., зб. 1. Готовий виріб на ткацькому верстаті. Заг. *Ткання́ намо́тують на пере́дному вороти́лі* (Подвір'ївка Кельм.). 2. Нитки, призначені для ткання. Заг. *Тканя́ вже пофарбо́ване, мо́жна склада́ти кро́сна* (Долиняни Хот.). *Осно́ву снува́ли з бомбаку́, а ткане́ було повіснєне* (Мамаївці Кіцм.).

ТЛУМА́К, **ТУМА́К**, -а, ч. Дурень. Заст., Кіцм., Вижн., Хот. *Вона́ така́ розу́мна, а відда́ласи за тако́го тлума́ка* (Веренчанка Заст.).

ТЛУ́МИТИ. Крутити. Заст., Кіцм., Стор. *Сядь рівно, дити́но, шо тибе́ кі́лько тлу́мит* (Клинівка Стор.).

ТЛУ́МИТИСА (-СЯ, -СИ). Неспокійно поводитися, товктися. Заст., Кіцм., Кельм. *І чого́ ти ті́лько тлу́мисса по ха́ті?* (Лукачівка Кельм.). *Я каза́в, шо меш тлу́митиси, за́ків шос ни ві́робиш* (Неполоківці Кіцм.).

ТЛУ́МІНЄ, -я, с. Гуркіт, шум. Заст. *Шо за тлу́мінє у вас на обо́рі?* (Звинячин Заст.).

ТЛУ́СТИЙ. Жирний. Заг. *Пара́ска була така́ тлу́ста, а типе́р з гризо́ти так сху́дла, шо ни пізна́лам її́* (Топорівці Нов.).

ТЛУСТО́ТА, -и, ж. Ожиріння. Заг. *Він аж слаби́й від тої́ тлусто́ти, а шо зро́бит?* (Репужинці Заст.).

ТО́БУС, -а, ч., рідк., заст. Автобус. Хот. *То́буса до Чернівці́в сиго́дня ни бу́де, це послі́дний поі́хав* (Біловці Хот.).

ТО́ВБА, -и, ж. Огрядна жінка. Заст., Кіцм. *Ми́трова жі́нка така́ то́вба, шо й у две́рі ни мо́жи влі́зтиси* (Бабин Заст.).

ТОВКА́Ч, -а, ч. Дятел. Заст., Вижн. *Товка́ч у де́риві відовбав діру́ і зроби́в гні́здо́* (Юрківці Заст.).

ТОВКА́ЧКА, -и, ж. Металева ступка, в якій товчуть часник, перець. Заст. *Ца товка́чка ду́жи да́вна, її́ ще коли́с мі́й дід поко́йний в одно́го ні́мца купи́в* (Вікно Заст.). Див. ще **МОЗДЗІР**.

ТОВЧИ́. 1. Подрібнювати, товкти. Заст., Кіцм., Вижн. *Як часно́к тро́хи посоли́ти, то його́ ле́кши товчи́* (Банилів Вижн.). 2. Пояснювати. Кіцм., Вижн. *Я йому́ щодни́ни товчу́ раху́нки, а до него ніяк не дохо́ди* (Берегомет Кіцм.). 3. Бити. Заст., Кіцм., Стор. *Ді́ти ча́сом гра́ютси фа́йно, а ча́сом шос ни поді́ля і так оди́н о́дного товчу́т, шо ни мож розборони́ти* (Мусорівка Заст.).

ТОГДИ́, присл. Тоді. Заст., Кіцм., Хот. *Куру́дзи мо́жна сі́яти то́гди, коли́ до́бре вгрі́єси зимля́* (Ярівка Хот.).

ТОГІ́Д, присл Торік. Заст., Кіцм., Хот. *Тогі́д фа́йно уроди́в сад, а цего*

року чос лиш дві яблуньки вродило (Хлівище Кіцм.).

ТОГІДНИЙ. Торішній, тогорічний. Заст., Кіцм., Хот. *У нас ще тогідні яблука є, а тут уже скоро нові дозріют* (Ярівка Хот.).

ТОДИ, присл. Тоді. Кіцм., Стор., Хот. *Тоди, зразу по войні, було дужи тяжко* (Михальча Стор.).

ТОКМА, -и, ж. Угода. Глиб. *Я не можу вам корову продати, бо маю токму з своїм сусідом* (Горбівці Глиб.).

ТОКМАНИТИ. Залишати примусово. Заст., Кіцм. *Вона все токманит мині дітий, а сама дес лавушкає* (Борівці Кіцм.).

ТОКМАНИТИСИ. 1. згруб. Йти. Кіцм. *Ади вже баба Сандиха токманитси до нас* (Киселів Кіцм.). 2. Сідати. Кіцм. *А це мале токманитси на лаву коло діда і вже* (Борівці Кіцм.).

ТОКМИТИ. Замовляти. Глиб. *Кождого року тато їй токмит нові чоботи* (Турятка Глиб.).

ТОКМИТИСИ. Укладати угоду. Глиб. *Шос довго ви токмилиси, відей без півока не обійшлоси* (Горбівці Глиб.).

ТОЛГАРИТИ. Красти. Глиб. *Він все люби толгарити з колгозу, али то до одного разу* (Кам'янка Глиб.).

ТОЛІЧКА, -и, ж. Роздоріжжя. Кіцм., Хот. *Як дійдеш до толічки, зверни направо, його хата трета від дороги* (Ширівці Хот.).

ТОЛОКА, -и, ж. Непридатна для посіву ділянка землі, на якій пасуть худобу. Заг. *Взимі тяжко з коровов, а вліті – вігнав на толоку, і спокій* (Суховерхів Кіцм.).

ТОМАЧІТИ. Товкти. Стор. *Мої хлопці люблять до мняса багато томачіти чисноку, а я ни годна таке остре їсти* (Стара Жадова Стор.).

ТОНІЯ, -ї, **ТОНЯ**, -і, ж. Дурість. Кіцм., Хот. *Він слабий чоловік, як йму йкас тонія зайде в голову, то можи шонибудь зробити* (Борівці Кіцм.). *Хоть би перед чужими людьми свою тоню не показувала, а типер усі будут знати, йка ти зарозумна* (Долиняни Хот.).

ТОНЯ, -і, ж. Бажання, примха. Нов., Кельм. *Така тоня видно її підійшла, шо так вона зробила* (Лукачівка Кельм.). *Такий малий, а вже такі тоні маєш* (Чорнівка Нов.).

ТОПАНКИ, -нок, мн. Черевики. Хот. *Михайло до свят дітим купив нові топанки* (Атаки Хот.).

ТОПИЛНИК, -а, ч. Підосичник. Стор. *Назбирав, топилників повний кошіль, а грибів шос нима* (Стара Жадова Стор.).

ТОРБАТА, знев. Повногруда. Кіцм., Хот. *А ну, дивиси, торбата Дзюня буде в неї ґанчу шукати* (Хлівище Кіцм.).

ТОРГ, -у, ч. Шкода, збитки. Хот. *Виснов траба кури запирати, бо вони роб'я торг у городі* (Ярівка Хот.).

ТОРКАЛО, -а, с. Людина, яка багато і швидко говорить. Кіцм., Хот. *Іванів малий – таке торкало, шо на чісинку ни замовкає* (Мамаївці Кіцм.).

ТОРКОТИЛО, -а, с. Мотоцикл. Нов., Хот. *Як є своє торкотило, то собі їдиш куда хочеш* (Чорнівка Нов.).

ТОРКОТІТИ. Теревенити. Заст., Кіцм., Хот. *Наш кум бірши мовчит, а кума ни перестає торкотіти* (Малятинці Кіцм.).

ТОРОКИ, **ТОРОКІ**, -ів, мн. Бахрома. Заст., Кіцм., Вижн., Хот. *Купила на лушко капу с тороками* (Брусниця Кіцм.). *На вісілю матка перев'язує молоду великим турпаном с тороками* (Бабин Заст.).

ТОРОЛИСТИЙ, -а, -е. Рудувато-рябий. Стор. *Моя корова має торолистого бичка* (Ясени Стор.).

ТОРО́ЛЯ, -і, ж. Плямиста корова. Глиб. *Наша корова біла, а теличка – тороля* (Кам'янка Глиб.).

ТОРО́ПАТИСИ. Клопотатися, хвилюватися. Кіцм. *Не торопайтиси, цьоцю, ми вам вісапаємо город!* (Валява Кіцм.).

ТОРОПА́ЦІЯ, -ї, ж. **КЛОПІ́Т**. Кіцм., Вижн. *Ваш Митро завдав мині торопації на цілий день* (Мілієве Вижн.). Див ще **ТАРАПА́ЦІЯ**.

ТОРО́ЧИНЄ, -я, с. Нав'язлива розповідь, скигління. Заст. *Йой, як мині твоє торочинє надоїло, вже аж ни годна слухати* (Звинячин Заст.).

ТОРОЧИ́ТИ, перен. Говорити нісенітницю. Заг. *Йому шо не кажи, а він далі своє торочи* (Зарожани Хот.).

ТОРОЧКИ́, -ів. Здрібніле до **ТО́РОКИ́**. Заст., Кіцм. *Файний турпаник, лиш би мав торочки* (Веренчанка Заст.).

ТО́РТА, -и, ж. Торт. Кіцм., Вижн., Нов. *Мої малі домашну торту люб'я, а магазинну – нє* (Чорнівка Нов.).

ТО́СЬКА, -и, ж. Мила, кохана. Хот. *Як лиш сонце сяде, а я бігом до свої тоськи, бо ни можу цілий день биз неї* (Долиняни Хот.).

ТОТ. 1. Вказівний займенник **ТОЙ**. Заг. *Тот чоловік казав, шо знає добри мого неня* (Ревне Кіцм.). 2. Нечиста сила. *Самому далеко в ліс не можна ходити, бо може тот перестріті* (Стара Жадова Стор.).

ТОТА́, -ої. Та. Заг. *Ади, генди стоїт тота дівчина, шо ваш Юрко до неї ходи* (Стрілецький Кут Кіцм.).

ТОТО́, -ого. 1. Те. Заг. *Шо там са говорило, тото я ни чув* (Недобоївці Хот.). 2. Нечиста сила. Вижн. *Давно бувало й тото кувало, а типер і зозуля ни хочи* (Мілієве Вижн.).

ТО́ЧІ, -ів, мн. Запечена терта картопля. Стор. *Натру зари барабулі, та й спічу на вічерю точі* (Стара Жадова Стор.).

ТРА́БА, присл. Треба, потрібно. Заг. *Плуг і віз траба затрутити під шопу* (Банилів Вижн.).

ТРА́БА, -и, **ТРЕ́БА**, -и, ж. Забава, родинне свято. Стор. *Зібралиси файно, бо мают іти до кумів на трабу* (Давидівка Стор.). *Мошул люби требами ходити* (Клинівка Стор.).

ТРАВИ́ТИ. Цькувати. Кіцм., Хот., Сок. *Коли би ни йшла, той бахур муси травити на мени пса* (Селище Сок.).

ТРАВИЧКО́ВИЙ, -а, -е. Ясно-зелений. Хот. *Оля ушила собі нову травичкову кохту* (Каликівці Хот.).

ТРА́ВКА[1], -и, ж., бот. Конюшина (Trifolium Pratense). Заст., Кіцм., Хот. *Сиру травку ни можна давати корові, бо можи си здути* (Ярівка Хот.). Див. ще **ТРЕ́ВКА**.

ТРА́ВКА[2], -и, ж. Жолоб, коритце. Хот. *Чогось поросята бояси з травки їсти* (Долиняни Хот.).

ТРАВНИ́Й, -а, -е. Зелений. Хот. *Серед усіх фусток найкраща травна* (Рукшин Хот.).

ТРАВНИ́К, -а, ч. Поверхневий шар ґрунту, вкритий трав'янистими рослинами. Кіцм. *На переораному травнику файна барабуля роди* (Зеленів Кіцм.).

ТРА́В'ЯНИ́Й, -а, -е. Зелений, колір молодої зелені. Заст., Кіцм., Вижн., Нов., Хот. *Тобі так пасуї ца трав'яна сукенка* (Чорнівка Нов.).

ТРАҐА́ТИ. Носити. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Кум хоть слабий, а мішки муси далі траґати* (Ясени Стор.).

ТРАЙРИ́НОК, -а, ч. 1. Частина, деталь у возі. Кіцм., Вижн. *Не можу їхати в поле, поки трайринок не злагодю* (Неполоківці Кіцм.). 2. Залізний стержень, що скріплює задню теліжку воза з розводом. Заст. *Віз того так*

крепко скрипит, шо трайринок не підтягнутий (Онут Заст.).

ТРАЙСТА, **ТРАЙСТРА**, -и, ж. Сумка із домотканої пілки, полотна. Глиб., Нов. *Накладают повну трайсту усєчіного і з тим ідут на родини* (Горбівці Глиб.).

ТРАКТАМЕНТ, -у, ч. Частування, гостювання. Кіцм. *Файний був трактамент у сестри* (Брусниця Кіцм.).

ТРАКТИРЬ, **ТРАНКТИРЬ**, -я, ч. Корчма. Кіцм., Нов., Хот. *Чому бідний, питаєте? Бо всьо пропив у трактирях* (Малинці Хот.). *Мій милий милочок ни хочи робити, лишень ходит по трактирях горівочку пити* (Борівці Кіцм.).

ТРАЛЮВАТИ, **ТРУЛЮВАТИ**. Вивозити зрізане дерево з лісу на дорогу. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Хот., Сок. *У лісі рубают дерева, обчищают від краків, а потому відрубуют верх, тралюют і кубікуют* (Волошкове Сок.). *Рубку вже скінчили, лишилоси трулювати* (Горбівці Глиб.).

ТРАНВАЛЬ, -я, ч. Трамвай. Заст., Кіцм. *У Чернівцях колис давно ходили транвалі* (Стрілецький Кут Кіцм.).

ТРАНДАХІР, -у, ч. Троянда. Заст., Кіцм. *Васюта пирисадила такий трандахір, шо з него добри варити варенє* (Брідок Заст.).

ТРАП, незм. Бігом, швидко. Заг. *Гай, трап до тата, кажи, аби йшов обідати* (Митків Заст.). *Усі, хто виділи, як горит хата, трап бігли з путнями гасити* (Витилівка Кіцм.). Див. ще **ТЕЛЬМОМ**.

ТРАСКАТИ, док. **ТРАСНУТИ**. 1. Ляскати. Заг. *Коня траба нагодувати добри, а потім вже батогом траскати* (Онут Заст.). 2. Бризкати. Заг. *Як піде дошь, то машини траскают болотом аж на хату* (Юрківці Заст.). ***Траскати, як вів у воду**. Говорити щось недоречне. Кіцм. *Я, кумо, ни знала, шо Іван такий дурний, він траснув, як вів у воду, аж ми си лице ублупало* (Ставчани Кіцм.).

ТРАСКІТ, -у, ч. Різкий звук, що чується під час ламання, тріскання. Хот., Кельм., Сок. *Видно хтос пройшов недалеко, бо чути траскіт сухого під ногами.*

ТРАСОВИЦА, -і, ж. Трясовина. Кельм., Сок. *Ого, с трасовиці й тілько ни вілізиш* (Козиряни Кельм.).

ТРАТ, -у, ч. Тирса. Вижн. *Як нима соломи, то можна трат підстелювати під худобу* (Мілієво Вижн.).

ТРАТИТИСИ. Накладати на себе руки. Кіцм., Стор., Глиб. *Він мав такий острий біль, шо не міг вітримати, думав, шо буди тратитиси* (Стара Жадова Стор.).

ТРАТОВАРЬ, -ю, ч. Тротуар. Заст., Кіцм., Стор. *Аби то лишень по тратоварю ходили, али йдут і по сиридині дороги* (Веренчанка Заст.).

ТРАФЛЯТИ, **ТРАФ'ЯТИ**. 1. Попадати, влучати. Заг. *Уже кілько разів кідаю кічку, а трафити ні раз ни можу в ціль* (Веренчанка Заст.). 2. Потрапляти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Вари я траф'ю сама на ту вулицу* (Онут Заст.). 3. Зустрічати. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Якби трафила на доброго хлопца, то бим віддала свою Ганю, хоть ще дуже молода* (Киселів Кіцм.).

ТРАФНИЙ, -а, -е. Людина, якій щастить. Заст., Кіцм. *Твій Петро таки трафний чоловік, бо йому всьо вдаєси* (Витилівка Кіцм.).

ТРАФУНОК, -у, ч. Випадок. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Всілякі трафунки є сирид людий – того блуд взєв, той нагло вмер* (Бабин Заст.).

ТРАЧ, -а, ч. Пилка для двох. Кельм. *Цей трач уже зовсім став тупий, ми ним нічого ни впилимо* (Ленківці Кельм.).

ТРА́ЧА, -і, ж. Підгортальник. Сок. *Як є тра́ча, то не тя́жко підго́ртати, а́ли бурі́ни тра́ба напере́д віса́пати* (Волошкове Сок.). Див. ще **МАРО́К**.

ТРА́ЧІВКА[1], -и, ж. 1. Поздовжна пила. Заст. *Тра́чівка до́бре руба́є дошки́, бо ма́є зу́би в одну́ сто́рону* (Онут Заст.). 2. Верстат для розрубки дерев, лісопилиння. Кельм. *Коли́с мі́й сусі́д був ковале́м, а тепе́р ро́би на тра́чівці* (Перківці Кельм.).

ТРА́ЧІВКА[2], -и, ж. Довга палиця, жердина. Кельм. *То я́блуко не мо́ж зірва́ти, бо ду́же ви́соко, хіба́ взя́ти тра́чівку та зби́ти* (Козиряни Кельм.).

ТРАЧИ́НА, -и, ж. **ТРАЧИ́НЄ**, **ТРАЧИ́НІ**, **ТРАЧІ́НЄ**, -я, с., збірн. Тирса. Заг. *Зимо́в ко́жний день тре́ба гру́бку трачи́нов набива́ти* (Чорнівка Нов.). *Посипа́ли пе́ред ха́тов трачи́нєм, би ни бу́ло боло́та* (Брусниця Кіцм.). Див. ще **ПИЛИ́НЄ**.

ТРА́ЧКА, -и, ж. Лісопильня. Заг. *На тра́чці ду́же ско́ро роспи́люют дошки́* (Кам'янка Глиб.).

ТРАЧКА́РЬ, -я, ч. Людина, що розпилює дошки на пилорамі. Заст., Кіцм., Глиб. *Трачка́рь нам дав пили́ня* (Дорошівці Заст.). *Його́ ро́дичі ро́б'я в колго́зі: ма́ма – доя́рков, а не́ньо – трачкаре́м* (Лашківка Кіцм.).

ТРАЧКУВА́ТИ. Розпилювати дерево на дошки. Заг. *Мене́ вче́ра не бу́ло зра́нку до́ма, бо вози́в де́рево трачкува́ти* (Бережниця Вижн.).

ТРЕ́БА, -и, ж. 1. Потреба, необхідність. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *У мени нима́ тако́ї тре́би їхати до Чернівців* (Юрківці Заст.). 2. Справа, діло. Глиб., Хот. *Му́сю йти до арте́лу, бо ма́ю тре́бу до шевця́* (Горбівці Глиб.).

ТРЕ́БУВАТИ. Куштувати, пробувати на смак. Хот. *Я тре́бувала твій студі́нец, тай тро́хи засоле́ний* (Пригородка Хот.).

ТРЕВА́НІ, -я, с. Життя. Глиб. *Таке́ трева́ні наста́ло, що лиш би жи́ти* (Турятка Глиб.).

ТРЕ́ВКА, -и, ж. Видовбане з дерева корито, з якого їдять свині. Глиб. *Тре́вка россо́хласи, нима́ з чо́го поросє́ти дати їсти* (Турятка Глиб.).

ТРЕ́МА, -и, ж. Переляк, страх. Заст. *Того́ на́ша О́льга ма́є таку́ тре́му, що її тогі́д пес пукуса́в* (Звинячин Заст.).

ТРЕ́МБА, -и, ж. Губа. Стор. *Відду́ла тре́мбу і стоі́т, як бубу́к* (Ясени Стор.). Див. ще **ҐЕ́МБА**.

ТРЕМБУХА́ТИЙ. Той, що має великий живіт. Хот. *Шо ти їв, шо таки́й трембуха́тий* (Колінківці Хот.).

ТРЕМНЄ́ЧИЙ, -а, -е. Лякливий. Заст. *Мо́я вну́ка така́ тремнє́ча, вже вели́ка, а боі́тси уве́чір сама́ в ха́ті лиша́тиси* (Вікно Заст.).

ТРЕПЕ́ТА, -и, ж., бот. Осика (Populus premula). Кіцм., Вижн., Хот. *Ко́ло старо́ї шко́ли по́при доро́гу рос-ту́т трепе́ти* (Чепоноси Хот.).

ТРЕТИ́ННИК, **ТРИТИ́ННИК**, -а, ч. Селянин, що обробляв землю за третину врожаю. Кіцм., Глиб., Нов., Хот. *Мій пра́дід був коли́с трети́нником у па́на* (Горбівці Глиб.).

ТРЕ́ФНИЙ. 1. Заборонений, той, на якого накладено табу. Заст. *Старі́ лю́ди ка́жут, що у піст ома́ста тре́фна* (Кулівці Заст.). 2. Перен. ірон. Недоторканий, прокажений. Заст. *Чо́го́ ти не хо́чеш зі мнов сиді́ти? Не бі́йси, я не є тре́фний* (Звинячин Заст.).

ТРЄ́ЧІТИ. Оформити в спадщину. Глиб. *Ба́ба трє́чіла по́ли і ха́ту на Марі́ю на́шу* (Турятка Глиб.).

ТРИВА́Й, вигук. Будь здоров! Глиб. *Трива́й, Іва́не, куди́ йдеш?* (Кам'янка Глиб.).

ТРИВА́ТИ. Жити, існувати. Глиб. *До́бри тswitchпе́р трива́ти, а́ли прихо́дит пора́ вмира́ти* (Турятка Глиб.).

ТРИ́ВКА, -и, ж. Кам'яна посудина, з якої кури п'ють воду. Хот. *Три́вку відо́вбуют з каміня, вона́ тяжка́ і не перевертає́са* (Ярівка Хот.). Див. ще **ТРЕ́ВКА**.

ТРИ́ВОЧКА, -и, ж. Видовбана з дерева посудина, закріплена на довгий дрюк, якою дістають з криниці воду, черпак. Хот. *До́бри, коли́ в по́ли ко́ло кирни́ці є ще й три́вочка* (Ярівка Хот.).

ТРИМА́ТИ. Бути в шлюбі, мати за дружину. Заст., Кіцм., Вижн. *Це ни той одина́к, шо трима́є Ґорічє́ву доньку́?* (Мілієве Вижн.). ***Трима́ти до хресту́**. Бути хресним батьком чи матір'ю. Заг. *Ани́чка обо́х Василе́вих діти́й до хресту́ трима́ла* (Лашківка Кіцм.). ***Трима́ти пізьму**. Мати зло, ворогувати. *Ади́, роки́ від тогди́ мину́ли, а вони́ ще трима́ют пізьму* (Киселів Кіцм.).

ТРИМА́ТИСИ. Мати молодечий вигляд. Заг. *Ву́йко Си́дір ще трима́юцци, хоч вже їм мину́ло де́вітьдесят год* (Ярівка Хот.).

ТРИН, -у, ч. Поїзд. Заст., Кіцм. *Від нас ї́ди трин до мі́ста на полу́дни і уве́чір* (Бабин Заст.).

ТРИ́НА, -и, ж.,**ТРИ́НЄ**, -я, с. Відходи після молотьби, подрібнена солома, потерть. Заг. *Не тра́ба три́ну пали́ти, лі́пши постили́ти під худо́бу* (Чорнівка Хот.). *Ми мали́ми за́вше му́сіли у стодо́лі три́нє заміта́ти* (Замостя Вижн.).

ТРИНО́ГИ, -ів, мн., **ТРИНІ́ЖКИ**, -ок, мн. Частина пристрою для змотування ниток. Кельм. *Пози́чте мені́ трино́гів ненадо́вго, бо на мо́їх сестра́ нитки́ мота́є* (Ленківці Кельм.).

ТРИНЬКА́РЬ, -я, ч. Дармоїд, ледащо. Заст., Кіцм., Хот. *Шо за біда́, де мене́ цей тринка́рь найшо́в, шоб ї́го бу́ли ска́ли зна́ли* (Чипоноси Хот.).

ТРИ́НЬКАТИ (про гроші). Витрачати без користі. Заст., Кіцм., Вижн. *Ми ніко́ли ха́ту не покла́димо, як ти бу́деш так гро́ші три́нькати* (Кліводин Кіцм.).

ТРИПЕ́ТНИК, -а, ч. Підосичник. Вижн., Глиб. *Вже появи́лися в лі́сі трипе́тники, мо́жна йти збира́ти* (Кам'янка Глиб.).

ТРИПІ́ЦКАТИСИ. 1. Злитися. Кіцм., Вижн. *Ти чо трипі́цкаєшси, ї́к попа́рена, я шо непра́вду ка́жу?* (Драчинці Кіцм.). 2. Пручатися, вириватися. Кельм., Хот. *Ни трипі́цкайси, бо усірі́вно́ ни пу́стю* (Козиряни Кельм.).

ТРИТИ́ЛНИЦА, -і, ж. Клин одягу під пахвою. Хот. *Лиши́лоси ще одну́ трити́лницу підши́ти і соро́чка гото́ва* (Круглик Хот.).

ТРИЦАЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Товщиною в три цалі. Заст. *Трицале́ві дошки́ до́брі на две́рі* (Дорошівці Заст.).

ТРИЦЄ́ТКА, **ТРИЦЯ́ТКА**, -и, ж. Кількість із тридцяти одиниць. Заг. *Коли́с за трицє́тку мо́жна було́ купи́ти луксо́ві черевики́, а типе́р лиш шнурі́вки́* (Лужани Кіцм.).

ТРИЦКА́ТИЙ. Повний, товстий. Кіцм., Стор. *Ю́рко мали́м був таки́й трицка́тий, а як ві́ріс, то схуд* (Непоківці Кіцм.).

ТРІ́БНИЙ, -а, -е. Потрібний. Заст., Кіцм., Хот. *Пи́лник за́вши трі́бний у ґосподарці, купу́й, за́ків є* (Валява Кіцм.).

ТРІ́ЛО, **ТРІ́ЙЛО** -а, с. Отрута. Заг. *Дес тре́ба взя́ти трі́йла, аби́ жуки́ потрої́ти* (Ярівка Хот.). ***Тріла наси́пати**. Спричинити сварку. *Приї́хала в го́сті, наси́пала трі́ла і поїхала, а молоді́ ми́жи собо́в гризу́тси* (Веренчанка Заст.). ***Тріла наїстиси**. Бути сердитим. *Ади́, трі́ла наї́ласи, с само́го ра́нку лиш кричи́т і кричи́т* (Борівці Кіцм.).

ТРІ́ПАТИ. 1. Кидати зі злості. Кіцм., Стор. *Я зáриз ці нéрви з тéби віжену, ни бýдиш ти тріпати мискáми* (Клинівка Стор.). 2. Витрушувати. Кіцм. *Двом лéкше тріпати налáвники, чим однóму* (Бурдей Кіцм.).

ТРІ́ПАТИСИ. Злитися, сердитися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Лиш зачинáю му говори́ти про тéлинє, а він вже тріпаєси* (Прилипче Заст.).

ТРІПОТІ́ТИ. Танцювати. Заст., Кіцм. *Ади́, під мýзику і малí тріпóчут* (Киселів Кіцм.). *Данцувáли, тріпотіли, пóки ї́сти не схотіли* (Бабин Заст.).

ТРІСИ́НА, -и, ж. Велосипед. Глиб. *Колúс давнó на колúсо казáли трісúна* (Горбівці Глиб.).

ТРІСКА́ТИЙ, **ТРІШКА́ТИЙ**, згруб. Витрішкуватий. Заст., Кіцм., Хот. *Вони́ обóє фáйні лю́ди, а дити́на в них тріскáта* (Товтри Заст.).

ТРІСКА́Ч, -а, ч., бот. Космея. Заст. *Кóжного рóку сíю тріскачíв, бо дýжи їх лю́б'ю, вони́ височéнькі ростýт і фáйно пáхнут* (Онут Заст.).

ТРІ́СТЯ, -я, с. Болото, трясовина. Заст., Хот. *Після дошю́ кóло нас сúльно тріс́тя вели́ке рóбиса* (Баламутівка Заст.).

ТРІСУ́РА, -и, ж. Бричка. Глиб. *Колúс лиш пан міг ї́хати на трісýрі* (Турятка Глиб.).

ТРІФО́Й, -ю, ч., бот. Конюшина (Trifolium pratense). Стор., Глиб. *Ви́дко пустé бýло насíні, бо тріфóй зійшóв лиш дéс-не-дéс* (Горбівці Глиб.).

ТРІ́ЦА, -и, ж. Свічка, оздоблена чебрецем та васильком, з якою на Водохреща (19 січня) святять воду. Заг. *На Йордáн, як ідýт світи́ти вóду, то берýт тріцу і бáнічку абó слоїк* (Борівці Кіцм.).

ТРОЄ́НИЙ, -а, -е. Отруєний. Заг. *Як завели́си щури́, то трáба їм дáти троéної ї́ди* (Юрківці Заст.).

ТРОЇ́ТИ, **ТРУЇ́ТИ**. Отруювати. Заг. *Так багáто мишúй розвелóси, шо мýсю їх чи́мос троїти* (Шишківці Кіцм.).

ТРО́ЙНІ, -ів, мн. Вила з трьома ріжками. Заст. *Ци́ми трóйнями ще мій дíдо колúс сíно стиртувáли* (Шубранець Заст.). Див. ще **ҐРА́ЛІ**.

ТРО́КА, -и, ж. 1. Корито для годівлі свиней. Заст., Стор., Глиб. *Пацéта залíзли лáбами у трóку, бо інáкше не доцігáли ї́сти* (Горбівці Глиб.). 2. Видовбане дерево, з якого худоба п'є воду. Стор. *Це дéрево такé грýбе і дóвге, якрáз на трóку дóбре* (Ясени Стор.).

ТРОКА́РЬ, -я, ч. Довгий вузький ніж, яким заколюють свиней. Нов. *Трокáрь дóбрий, як óстрий, а тупи́й нічóго не вáртий* (Топорівці Нов.).

ТРОМБА́ТИЙ. Губатий. Заст., Глиб. *Ніц ни фáйний твій кавáлір, йкийс тромбáтий і кракалáтий* (Горбівці Глиб.).

ТРО́НЦАТИСИ. Метушитися. Кіцм. *Йóй, ни трóнцайтиси, бо ми ни надóвго прийшли́* (Мамаївці Кіцм.).

ТРО́НЬКАНЯ, зб. Говоріння. Хот. *Пішлá ужé дес мóя на трóньканя до сусíдки* (Пригородка Хот.).

ТРОСТ, -а, **ТРОСТЬ**, -я, ч. Один із зубів берда. Кіцм., Хот. *Хто ви́дів так ґепати бéрдом, аби́ аж трост уломи́ти* (Клішківці Хот.).

ТРОСТЬ, -і, ж. Недолік на полотні. Кіцм. *Всьо полотнó в трóстях, навіть нимá з чóго сорóчку скроїти* (Зеленів Кіцм.).

ТРО́СТЯ, -і, **ТРО́ЩА**, -і, ж. Очерет (Phragmites australis). Заг. *Тели́чка наїласи трóсті, тай заслáбла* (Рукшин Хот.). *Колúс хати́ вкривáли трóщов, а типéр всьо під шіфіром* (Ярівка Хот.).

ТРО́ПАТИ. 1. Тупати ногами. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Усі ходя́ ти́хо, лиш ти трóпаєш, аж підлóга*

прогинаєси (Шишківці Кіцм.). 2. Танцювати. Стор. *Старий, старий, а ші тропає* (Ясени Стор.).

ТРОЮДИТИ. Підбурювати до сварки. Заг. *Твоя мама лиш троюди тибе, а ти приходиш дудому та й сваришса* (Баламутівка Заст.).

ТРУБИ, -ів, мн. Духовий оркестр. Заст., Кіцм. *На данци так труби грают, шо аж на зарінку чути* (Мамаївці Кіцм.).

ТРУБИТИ. 1. Розповідати. Заст., Кіцм., Вижн. *Мой, та вона цілим селом ходи і лиш про це труби* (Юрківці Заст.). 2. Голосно плакати. Кіцм. *Перестань трубити, бо ти ще ни битий* (Мамаївці Кіцм.). 3. Вити. Кельм. *Вночи чути, як у лісі вовки трубля* (Макарівка Кельм.).

ТРУБОЧКА, -и, ж., знев. до **ТРУБА** (муз. інстр.). Кіцм. *Він шо тяжко робив на своїм віку? Всьо житє лиш пазив трубочку* (Валява Кіцм.).

ТРУДНИЙ, заг. *Я така трудна, шо лиш хочу ляжти і відпочити трохі* (Чорнівка Нов.).

ТРУДНО, присл. Важкодоступно. Заг. *Тогди було шо купити, та трудно було за гроші* (Глибока).

ТРУДУВАТІТИ. Пухнути, наповнюватись рідиною (про тіло). Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Він, відей, довго жити ни буди, бо вже йому ноги трудуватіют* (Южинець Кіцм.).

ТРУЛЬОВКА, -и, ж. Вивезення зрізаного дерева з лісу на дорогу. Глиб. *Сегодни третий комплекс піде на трульовку* (Горбівці Глиб.).

ТРУМФУВАТИ. Говорити щось погане, підбурювати. Нов. *Витко, шо її добре там трумфуют, шо вона тут таке зводи* (Чорнівка Нов.).

ТРУНВА, -и, ж. Домовина. Заг. *Трунву опустили в яму і загорнули глинов* (Подвірівка Кельм.).

ТРУПІНА, -и, ж. Стовбур дерева. Кіцм., Стор. *В цеї яблуні файна трупіна* (Нижні Станівці Кіцм.). *Обрубали всі краки, лишиласи лиш трупіна* (Давидівка Стор.).

ТРУСЬ, -я, ч. Кріль. Заст., Стор. *Хочеш, баба тобі маленького труся покажи, але він ще травичку не їст* (Кадубівці Заст.).

ТРУСЬ-ТРУСЬ. Вигук, яким кличуть кроля. Стор. *Трусь-трусь, маленький, бери морквочку їж!* (Банилів-Підгірний Стор.).

ТРУТ, -а, ч., перен., знев. Ледача людина, що живе за рахунок інших. Глиб. *Я би того трута давно віпиндила з катрафусами зовсім* (Горбівці Глиб.).

ТРУТІНА, -и, ж. Дупло. Нов. *Кажут, шо тут був колис старий ліс, і в бортлавих трутінах жили сови* (Топорівці Нов.).

ТРУТИТИ. 1. Штовхнути, пхнути. Заг. *Не міг він сам скочити у воду, його хтос трутив* (Вікно Заст.). 2. Збути, продати за низьку ціну. Заст., Кіцм., Стор. *Три рази водив бичка на базар, насилу трутив* (Костинці Стор.). Див. ще **ТРУЧАТИ, ТРУЧИТИ**.

ТРУХА, ТРЮХА, -и, ж., орн. Індичка. Заг. *Наша труха уже другий раз сидит на яйціх* (Хотин).

ТРУХАН, ТРЮХАН, -а, ч., орн. Індик. Заг. *Оден трюхан в нас тогід мав штирнацціть кєл* (Кадубівці Заст.).

ТРУХЛЯДЬ, -і, ж. Зовсім струхлявіле дерево. Хот. *Полежала сливка два роки, та й трухлядь зробиласи* (Пригородка Хот.).

ТРУЦЬКАТИ. Гнати, відганяти. Кіцм., Заст. *В неї всьо з дітьми коротко: тих труцькає худобу пасти, тих ще шос робити, тих до школи* (Гаврилівці Кіцм.).

ТРУЧАТИ, ТРУЧЄТИ. 1. Штовхати. Заг. *Під горб прийшлоси нам тручати*

фіру (Долиняни Хот.). 2. Продавати. Заст., Стор. *Треба добри годувати поросєта, а тогди пробувати тручати* (Клинівка Стор.). 3. Виганяти. Заст., Кіцм. *Дочикавси старий, що його гіти з хати тручєют* (Берегомет Кіцм.). ***Тручати наперед себе світ**. Дуже погано жити. Хот. *Отак і тручаю світ наперед себе, через цего голяка* (Чепоноси Хот.).

ТРУШІНЄ, -єти, с., орн. Індича. Заг. *Трушінєта дужи варівкі, за ними траба добри доглядати* (Ярівка Хот.).

ТРЮШНИК, -а, ч., бот. Кровавник. Стор. *Трюшник цвите аж у маю* (Ясени Стор.).

ТРЯВКА, -и, ж. Корито для свиней. Хот. *Свині перевернули трявку і вилили пійло на землю* (Дашківці Хот.).

ТРЯСОВИЦА, -і, ж. Драговина, багнисте місце, що поросло мохом. Нов. *Мою корову чуть трясовица не затягнула* (Топорівці Нов.).

ТРЬОМПАТИ. Іти. Кіцм. *Ви мусіли самі так далеко трьомпати?* (Шишківці Кіцм.).

ТУДА, присл. Туди. Заг. *Сюда можна і кіньми проїхати, а туда лиш пішки пройдеш* (Бобівці Стор.).

ТУГАВІТИ. Ставати густим. Заг. *Уже на дорозі болото тугавіє, скоро можна буди в капцах ходити* (Ярівка Хот.).

ТУДИВО, присл. Туди. Заст., Кіцм., Вижн. *Ящики з яблуками перенесемо тудиво, а тут складемо грушки* (Баламутівка Заст.).

ТУКМАН, -а, ч. Тупа недоумкувата людина. Кельм. *Таж він такий тукман, що нічо ни розуміє, що роби* (Козиряни Кельм.).

ТУЛБА, -и, ж. Шкіряна сумка через плече, оздоблена вирізкою. Стор. *Наш лісник завше ходи з тулбов через плече* (Клинівка Стор.).

ТУЛИПАН, -а, ч. Тюльпан. Заст., Кіцм. *У мої мами всілякі тулипани є: рожеві, чирвоні, жовті* (Малятинці Кіцм.).

ТУЛПА, **ТУЛЬПА**, -и, ж., **ТУЛЬПІЯ**, -ї, ж. Тюльпан. Заст., Кіцм. *Люб'ю тулпи за то, що вони дужи рано навесні цвитут* (Кліводин Кіцм.).

ТУЛУБИТИ. Лузати. Стор. *Кілько ти думаєш тулубити цих зірнєт?* (Клинівка Стор.).

ТУМАН, -а, ч. Дурень. Заг. *Ни нажиламси, а лиш набідиламси, бо віддала ні мама за тумана, та й збуласи* (Звинячин Заст.). ***Туман вісімнацітий**. Дурень безпросвітний. Заг. *Лиш туман вісімнацітий може таке зробити* (Веренчанка Заст.). ***Тумана пускати**. Чарувати. Заг. *Цигани тумана пустили, та й всьо з хати забрали* (Кам'яна Стор.).

ТУМАННИК, -а, ч. Шахрай. Стор., Хот. *Кажут, що в Сторожинци якіс туманники ходили хатами і серед білої днини людий обкрадали* (Ясени Стор.).

ТУПАК, -а, ч. 1. Тупий ніж. Кіцм., Вижн., Хот. *Цим тупаком нічо ни мож кроїти, траба його наострити* (Банилів Вижн.). 2. Нездібна, нерозвинута людина. Хот., Стор., Нов. *Всі діти, як діти, а цей тупак навіть ни можи пальці на одні руці порахувати* (Білівці Хот.).

ТУПИЄМ, незм. Пішки. Хот. *Отак тупиєм, тупиєм помаленько дійшов аж до шляху* (Долиняни Хот.).

ТУРКАТИ. Штовхати. Заст., Кіцм. *Мамо, Петро мене туркає в плечі, я ни можу писати* (Кліводин Кіцм.). Див. ще **ШТУРКАТИ**, **ДУРКАТИ**.

ТУРЛЮЖИТИСИ, знев. Йти. Заст., Кіцм. *Кудас, бабо Василихо, турлюжитиси зранку?* (Борівці Кіцм.).

ТУРМА, -и, ж. 1. Отара овець. Хот. *Таку турму овец вігнали, що в дорогу ни поміщаюцци* (Чепоноси Хот.). 2.

перен. Натовп, гурт. Заст., Хот. *Піди́ узна́й, чого́ там така́ ту́рма людий стоїт* (Атаки Хот.).

ТУРПА́Н, -а, ч. Квітчаста хустка. Заг. *Я вже до бра́та на весіля́ завию́си в нови́й турпа́н* (Чорнівка Нов.).

ТУРПА́НИК, -а, ч. Зм. до **ТУРПА́Н**. Заг. *Дай дити́ні турпа́ник під ша́пку, бо надворі́ ві́тир і підвива́є* (Чорногузи Вижн.).

ТУРПА́НЧИК, -а, ч. Зм. до **ТУРПА́НИК**. Заг. *Вче́ра в на́шім мага́зи́ні продава́ли фа́йні турпа́нчики* (Веренчанка Заст.).

ТУ́РЧИТИСИ. Хвилюватися, метушитися. Кіцм. *Дід пе́ред доро́гов від ра́ня ту́рчиси* (Мамаївці Кіцм.).

ТУ́РШУ́К, -а, ч. 1. М'яка головка капусти. Заст., Кіцм. *Шос це́го ро́ку капу́ста ни ду́жи до́бре вроди́ла, повно́ туршукі́в* (Кострижівка Заст.). 2. Товста, неповоротка людина. Заст., Кіцм., Глиб. *Йле́ну ни пізна́ла, вона́ зроби́ласи таки́м туршуко́м, що аж стра́шно* (Корчівці Глиб.). 3. Погане теля, ягня чи порося, що їсть, а не дає приросту. Кіцм. *То́го туршука́ кі́лько ни году́й, а він затетері́в і ніц ни пра́витси* (Мамаївці Кіцм.).

ТУРШУ́ЧІ, -а, зб. М'які головки капусти. Заст., Кіцм. *Повібира́й турщу́чі в одну́ ку́пу, а до́бру капу́сту – в дру́гу* (Киселів Кіцм.).

ТУСК, -у, ч. Журба, смуток, туга. Заг. *Таки́й мине́ туск узє́в за бра́том* (Брусниця Кіцм.).

ТУСКНИ́Й. Сумний. Стор., Глиб. *Шос ваш та́то таки́й тускни́й хо́ди* (Ясени Стор.).

ТУ́СКНО, присл. Сумно. Стор., Глиб. *Так мині́ ту́скно на души́* (Кам'янка Глиб.).

ТУСКУВА́ТИ. Сумувати. Заст., Хот. *Вітко́ли мій чолові́к уме́р, я лиш туску́ю* (Дорошівці Заст.).

ТУ́СКНУТИ. Гаснути. Заст., Хот. *Чого́с ля́мпа зачи́ла ту́скнути, ви́тко нима́ га́сту* (Дорошівці Заст.).

ТУ́ТКА, **ТУ́ТКІ**, присл. Тут. Заг. *Ади́ ми ту́тка поста́вили лу́шко* (Репужинці Заст.). *Ту́ткі коли́с бу́ла ха́та* (Горбівці Глиб.).

ТУ́ФА, -и, ж. Купа (про рослини буйного росту та їх корені). Нов. *Диви́си, яку́ ту́фу барабу́лі вона́ розкопа́ла* (Чорнівка Нов.).

ТУ́ЧА, -і, ж. Град. Заг. *Така́ ту́ча па́дала, як горі́хи* (Юрківці Заст.).

ТЮ́РКАТИ. Свистіти, сюрчати. Кіцм., Стор. *Я ни розумі́ла, на ко́го міліціоне́р тю́ркає* (Ясени Стор.).

ТЮ́РКАЛО, -а, с. Сюрчок, свисток. Кіцм., Стор. *Та́ту, зробі́т мині́ тю́ркало з вирби́* (Драчинці Кіцм.).

ТЮТЮ́КАТИ. Догоджати. Глиб. *Не тютю́кай так жі́нці, бо си зба́вит* (Горбівці Глиб.).

ТЮТЮНИ́НЯ, зб. Сухе бадилля тютюну. Кельм. *Тютюни́ням до́бре вого́нь розпа́лювати* (Лукачівка Кельм.).

ТЯГОТА́, -и, ж., мед. Вагітність. Заст. *Ори́ся зайшла́ в тяготу́ та й нічо́ ни го́дна ї́сти* (Баламутівка Заст.).

ТЯКА́ТИ. Досягати дна річки ногами. Кіцм. *Ану́ тя́кни, як там заглибо́ко* (Брусниця Кіцм.).

ТЯ́КНУТИ. Догадатися. Хот. *Віджу, шо ви вже тя́кнули, про шо він мав каза́ти* (Чепоноси Хот.).

ТЯ́КНУТИСА. Пощастити, вдатися. Кельм. *Тя́кнулоси ві́пити, то мовчи́* (Козиряни Кельм.).

ТЯ́КНУТИСИ. Скінчитися. Хот. *Шо є, то вже є, али най би на цім тя́кло си* (Зарожани Хот.).

ТЯ́НКА, -и, ж. Міра довжини. Кельм. *Бу́ло ку́пиш тя́нку саки́зу і хвата́є* (Новоселиця Кельм.).

ТЯ́РКАТИ, знев. Кричати. Глиб. *Чо́го ти́лько тя́ркаїш, говори́ спокі́йно* (Турятка Глиб.).

ТЯС, -а, ч. Камінь, яким придавлюють кружки в діжці з квашеною капустою. Хот. *Підо́йми тяс, най набе́ру капу́сти з бо́чки* (Клішківці Хот.).

ТЬО́ПНУТИ. Випити алкогольного напою, сп'яніти. Кіцм. *Він уже́ до́бри тьо́пнув зра́нку* (Мамаївці Кіцм.).

ТЬО́РА, -и, ж. 1. Підсліпувута людина. Глиб. *Ца тьо́ра не мо́жи щипа́ти ку́ри* (Турятка Глиб.).

У

У, прийм. 1. У сполученні із знахідним відмінком іменника вживається у тому ж значенні, що і прийменники **на**, **об**, **по**, **через**: а) **на** Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Пішо́в гра́ти у бу́бон* (Старосілля Кіцм.). б) **об** Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот. *Вія́шки́ чі́пляют у скі́ни* (Долиняни Хот.). в) **по** Заст., Кіцм., Вижн. *Ходи́ли у пічири́ці, али́ нічьо́ не прине́сли* (Брусниця Кіцм.). *За́втра підим до вуйка у грушки́* (Кам'яна Стор.). г) **через** Заст., Кіцм., Стор. *У рік по вісі́лю́ у них си народи́ла дити́на* (Брусниця Кіцм.). *Пома́ну ро́біт у де́в'ять день, у со́рок день, а пото́му аж у рік* (Шубранець Заст.). 2. У сполученні з родовим відмінком. Заг. 3) У сполученні з місцевим відмінком. Заг.

УАМЕ́НЬКІ, **УАМЕ́НТІ**, присл. Дуже швидко, моментально. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Син ауме́нті ві́штрик з ха́ти* (Снячів Стор.). *Як ви а́втом, то ми уаме́нкі бу́дим у Кі́цмани́* (Валява Кіцм.).

УБАНДАЖО́ВАНИЙ. 1. Забинтований. Стор., Нов., Хот. *Ва́ри, шо з Ци́ликом Мару́нінім шо йшов дудо́му таки́й убандажо́ваний?* (Рідківці Нов.). 2. перен. Тепло одягнений, закутаний. Вижн. *Ни пирижива́й за не́го, він до́бре убандажо́ваний, ни зме́рзни* (Банилів Вижн.).

УБА́РІНОК, **УБА́РЯНОК**, -инка, ч., заст., рідко. Бублик. Заст., Кельм., Сок. *Я за во́де́н уба́рінок ці́лий день сусі́дови коро́ви па́сла* (Баламутівка Заст.). *Ма́мо, купи́ мені́ уба́ряників* (Ломачинці Сок.). Див. ще **ОБА́РИНОК, ОБА́РІНОК, ОБА́РЯНОК**.

УБЕ́МБАТИСА. Утомитися, обезсиліти. Кельм., Сок. *Мині́ й обі́дати не хо́чеса – я так са убе́мбала ко́ло цих бураків* (Комарова Кельм.).

УБЕ́РІЯ, -ї, **УБЕ́РЯ**, -і, ж., заст. Одяг. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Моя доньќа ма́є фа́йну убе́рію* (Ставчани Кіцм.). *Типе́р є до́ста всє́кої убе́рі, лиш ду́жи дорога́* (Старий Вовчинець Глиб.).

УБЕСПЕ́ЧИТИСИ, **УБИСПЕ́ЧИТИСИ**. 1. Перестати боятися. Заст., Кіцм., Стор. *Як О́ля лиш приве́зла мало́го, то боявси за фі́ртку ступи́ти, а типе́р май убеспе́чивси і куда́ ми, туда́ й він* (Ставчани Кіцм.). 2. Втратити настороженість, пильність. Заст., Кіцм. *Ку́рка так убеспе́чиласи, шо до ха́ти захо́дит* (Хлівище Кіцм.). 3. Довіритись. Стор. *Марія така́ до́бра, шо я їй мо́жу по́вністю убеспе́читиси* (Нові Бросківці Стор.).

УБИ́ВАНЕЦ, -нца, ч. Вбивця. Заст., Кіцм. *Він заздрів золоти́й пе́рстень в уби́ванца* (Киселів Кіцм.).

УБИ́ЙНА ДІ́ВКА. Забута хлопцями дівчина, яку ніхто не сватає. Заст., Кіцм. *Аді́т пішла́ уби́йна ді́вка* (Борівці Кіцм.).

УБИСЕ́БИТИ. Побити (когось). Кельм. *Та то так убисе́били Ани́чку, шо аж ту́флі утиря́ла* (Новоселиця Кельм.).

УБИСПЕ́ЧУВАТИСИ, док. **УБИСПЕЧЄ́ТИСИ**. Довірятися. Заст.

Павло́ до́брий, єму́ мо́жна убеспече́тиси (Репу́жинці Заст.).

УБИССЕ́БИТИСЯ. Дуже знервуватися, вийти з себе, розлютуватися. Вижн. *Марі́ка єк учу́ла, шо він найшо́в дру́гу, ду́жи знервува́ласи, аж убессе́биласи* (Банилів Вижн.).

УБІ́. Обидві. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Убі́ ґівці файні, убі́ до́бри роб'я́* (Юрківці Заст.). *До шко́ли йдут убі́ зранку* (Снячів Стор.). Див. ще **ОБІ**.

УБІБРА́ТИСИ (-СА). Виступати замість когось, чого. Сок., Кельм. *Раз убібра́вси грибо́м, то скака́й у борщ* (Волошкове Сок.).

УБІ́ЙЦА, -і, ч. Убивця. Сок. *Робі́т, шо хо́чіти, а я до то́го убі́йці не ве́рнуса* (Волошкове Сок.).

УБІСЬКА́ТИ. 1. Рідк., заст. Очищати голову від вошей та гнид, вибираючи їх з волосся та знищуючи. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Убіська́й мині́ голо́ву, бо шос так све́рбит страшне́* (Банилів Вижн.). *Типер то ніхто́ ни ро́бит, а колис ма́ма убіська́ли ґівчи́т* (Біла Кіцм.). 2. Здійснювати перевірку на педикульоз. Заг. *У шко́лі сиго́дни бу́ла до́хторька і саніти́шка – ґівча́т убіська́ли, а хло́пцам диви́лиси за ко́вніp* (Старий Вовчинець Глиб.). Див. **ОБІСЬКА́ТИ**.

УБІСЬКА́ТИСИ (-СА), рідк., заст. Очищати собі голову від вошей та гнид, вибираючи їх з волосся та знищуючи. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Я памніта́ю, як у лі́кі ста́рі ба́би убіська́лиси на при́спі про́ків со́нца* (Коритне Вижн.).

УБІ́Ч, -и, ж. Горб, на якому випасають худобу. Заст. *Пусти́ тро́хи козу́ на убі́ч, най попасе́си* (Дорошівці Заст.).

УБО́ВА, -и, ж. Взуття. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов., Хот. *Ми стару́ убо́ву кида́їм на уго́нь* (Рідківці Заст.). Див. ще **ОБУ́ВА**.

УБО́ВАНЄ, УБО́ВАНІ, -я, с. Взування. Заг. *На убо́ванє, голі́нє і шні́да́нок мині́ тра́ба дваця́кіь міну́т* (Лашківка Кіцм.).

УБО́РЗІ, присл. Незабаром. Кіцм. *А убо́рзі пото́му і ма́ма уме́рли* (Мамаївці Кіцм.).

УБО́ЧА, УБО́ЧЄ, УБО́ЧІ, -а, (-є), с. 1. Узбіччя, обочина дороги. Заг. *Колхо́з усьо́ повіо́рював, шо коро́ву попа́сти хіба́ на убо́чу, та й то на волово́ді* (Юрківці Заст.). 2. Вузька смуга землі вздовж річки, що її залишають для водоплавної птиці. Стор. *По́при Коро́влю в убо́чі, там гу́си, та ґи́ти – всьо на ку́пу* (Михальча Стор.).

УБУВА́ТИСИ (-СА)[1], док. **УБУ́ТИСИ (-СЯ)**. Взуватися. Заг. *До́ма но́сю бу́рки, а як ме́жи лю́ди йду, то убува́юси в чо́боти* (Великий Кучурів Стор.). *Убува́йся бо́рше, бо запізнисси на уро́ки* (Лужани Кіцм.).

УБУВА́ТИСИ (-СА)[2]. Звикати, призвичаюватися. Заст., Кіцм., Хот. *Уже́ убу́ласи у то́му силі́, то так би жи́ла* (Атаки Хот.).

УБУТЄ́, УБУТЯ́, -я, с. збірн. Взуття. Заст., Кіцм., Стор. *Я ма́ю до́ста уже́ то́го убутя́* (Товтри Заст.). *Не пуска́ю діти́й до шко́ли, бо не́ма убутя́* (Нові Broсківці Стор.).

УБЦЬО́НҐЛІ, -ів. Кліщі, обценьки. Вижн. *Покла́в убцьо́нґлі на скі́в* (Чорногузи Вижн.). Див. ще **ОБЦЬО́НҐЛІ**.

УВА́, вигук. Овва. Заст. *Ува́, як я тибе́ си бо́ю* (Юрківці Заст.).

УВА́ЙЛЬО, вигук. Біда, лишенько. Стор., Нов. *Ува́йльо, як мине́ ко́ли у гру́дєх* (Чорнівка Нов.). *Ува́йльо, шо ти наробив* (Нові Бросківці Стор.).

УВАЙЛЬО́КАТИ (-СИ), -ї, -ют. Ойкати, бідкатися. Нов. *Йди до до́хторя і ни увайльо́кайси тут* (Чорнівка Нов.).

УВАЛИ́ТИ, док. до **ВАЛИ́ТИ**, згруб. 1. Сильно вдарити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот. *З ковале́м не зачіпа́йси, бо він ували́т чим-небу́дь* (Верхні Станівці Кіцм.). 2. Дорого заплатити, віддати багато грошей за що-небудь. Заст., Кіцм. *За но́ркову ше́пку ували́в ку́пу гро́ший* (Борівці Кіцм.).

УВАРУВА́ТИСИ (-СЯ) док. до **ВАРУВА́ТИСЯ (-СА)**. Врятуватися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *На такі́ слизькі́ доро́зі чий не годи́н уваруве́тиси від ава́рії* (Неполоківці Кіцм.).

УВЕДЕ́НІЄ -я, с. Храмове свято. Християнське свято Введення у храм Пресвятої Богородиці.

УВЕРТА́ТИ, док. до **УВЕРНУ́ТИ**. Зробити поворот (транспортом). Кіцм., Стор. *Тра́ктор ни уверну́в у бра́му і уломи́в слуп* (Михальча Стор.).

УВЕ́ЧИР, **УВЕ́ЧІР**, присл. Ввечері. Заг. *У дитя́чому садку́ дају́т ра́но і уве́чир є́шницу* (Брідок Заст.).

УВ'ЄВА́ТИ, **УВ'ЇВА́ТИ**, **УВ'ЯВА́ТИ**. 1. Стомлюватися, втрачати здатність продовжувати роботу. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Чи́сто ув'є́ла за́ків ві́йшла у цей горб* (Черепківці Глиб.). 2. Непритомніти, втрачати свідомість. Заст., Кіцм. *Са́нда в це́ркві ув'є́ла, та ле́дви ї водо́в відолле́ли* (Борівці Кіцм.). 3. В'янути. Заг.

УВИ́ДІТИ. Побачити. Вижн., Хот., Кельм., Сок. *Коли́ уви́дів, яка́ вона́ страшна́, то й переду́мав* (Круглик Хот.).

УВИ́ЛЮВАТИ, **УВИЛЯ́ТИ**. Уникати чогось, ухилятися від чогось. Заг. *Свекру́ха за́вши уви́лює від са́паня* (Шипинці Кіцм.). *Ти шо собі́ увиля́їш, ану́ копа́й з усіма́* (Баламутівка Заст.).

УВИСА́ТИ, док. **УВИ́СНУТИ**. Провисати, прогинатися. Заст., Кіцм., Стор. *Таки́х вирині́в і нала́вників, аж же́ртка уви́сла* (Ревне Кіцм.). *Дріт уви́снув від мо́крих сорочо́к, аби́ хоть ві́тир ни урва́в* (Калинівка Стор.).

УВИ́СЛО, -а, с. Частина основи, що провисає через слабке натягнення.

УВИ́ХАНКА, -и, ж. 1. Інтенсивна, злагоджена робота. Заст., Кіцм., Стор. *Там дві годи́ни до́брої уви́ханки, та й скопа́єм ба́бі горо́д* (Мамаївці Кіцм.).

УВИХА́ТИСИ (-СА). 1. Багато, інтенсивно працювати, поратися. Заг. *Ти май увиха́йса ко́ло пе́чі, а то бу́дим вече́ряти уночи́* (Баламутівка Заст.). *На тако́му хазя́йстві увиха́тиса є ко́ло чо́го* (Волошкове Сок.). 2. ірон. Інтенсивно крутитися. Вижн. *Ти увиха́єшси ко́ло дру́гого ря́ду ці́лу́ годи́ну* (Чорногузи Вижн.). ***Увихатиси, як муха в окропі**. Інтенсивно працювати. Заст., Кіцм. *З не́го то́лку ма́ло, він увиха́єси, як му́ха в окро́пі* (Юженець Кіцм.). 3. Перен. Швидко й багато їсти. Вижн. *За столо́м ти мас-та́к увиха́тиси* (Чорногузи Вижн.).

УВІЙТИ́. док. **УХОДИ́ТИ**. Бути можливим, не викликати заперечень, сходити. Заст., Кіцм. *Ти, Ани́чко, щі мала́, тобі́ увійде́ лиш у сорочи́ні, а Фру́зя уже́ півді́вки, її мус уже́ носи́ти спідни́чку* (Боянчук Заст.).

УВІ́КИ, присл. (при присудку із запереченням). Ніколи. Заст., Кіцм. *Уві́ки тепе́р до неї не пі́ду* (Кострижівка Заст.).

УВІ́СКОКИ, присл. незм. Вискоком. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Як лиш робо́ту поро́б'ю, то уві́скоки при́йду на ста́цію* (Лужани Кіцм.).

УВОДНО́, присл. Весь час, завжди, постійно. Заст., Кіцм., Хот., Кельм., Сок. *Сусі́ди уводно́ сваре́си* (Хлівище Кіцм.).

У́В'ЯЗ, **У́В'ЄЗ**, -и, ч. Ремінець, яким зав'язують капицю бича і ціпилно. Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *У́в'яз трима́є при ку́пі ціпи́вно і бе́лінь* (Слобода Нов.).

УГА́ДНО, присл. Варто уваги, примітно. Заст., Кіцм., Хот., Кельм., Сок. *Уга́дно, коли́ воро́ни літа́ют і ка́ркают, то бу́ди йти дощ або́ сніг* (Борівці Кіцм.).

УГАСИ́ТИСИ. Угамувати спрагу. Стор., Глиб. *Так хотілам води, що діб'я угаси́ламси* (Горбівці Глиб.).

УГИБА́ТИ, док. **УГИ́БНУТИ**. Гинути, пропадати (про тварин). Вижн., Кіцм. *То́го ро́ку у ме́ни коро́ва уги́бла* (Брусниця Кіцм.).

УГИНА́ТИ. Розповідати небилиці, нісенітниці. Заст., Стор. *Щос ти, ку́ми, угина́єш!* (Нові Broскiвці Стор.).

УГИРО́ЧКИ, -ів, мн. Узір ткання. Кельм. *Ма́ю ще вере́ню ви́ткати угиро́чками* (Лукачівка Кельм.).

УГИРО́ЧОК, -а, ч., бот. Жасмин. Кельм.

УГІ́ДНИЙ. 1. Роботящий. Вижн., Кіцм. *Мі́й Іва́нко фист угі́дний і всьо зна́є роби́ти* (Нові Драчинці Кіцм.). 2. Приємний. Заг. *Тво́я кума́ лиш на лю́дих така́ угі́дна, а до́ма як ша́ндарь* (Васловівці Заст.). 3. Ірон. Ледачий. Вижн. *Ти страшне́ угі́дна до са́пи* (Чорногузи Вижн.). ***Такий угі́дний, як сніг тогі́дний**. Ні на що не придатний. Заг. *Ти ме́ні Ві́ся ни фали́, бо я зна́ю, що він таки́й угі́дний, як сніг тогі́дний* (Вербиківці Кельм.).

УГЛАГОЇ́ТИ, док. **ГЛАГОЇ́ТИ**. Заспокоїти, примирити, задобрити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Сусі́ди сварю́тси день у день, ніхто́ не мо́жи углагоїти їх* (Тарашани Глиб.). *То старе́, то не дити́на, аби́ чим-небу́дь заглагої́ти* (Васловівці Заст.).

УГЛАГОЇ́ТИСИ (-СА). Заспокоїтися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Мали́й до обі́ду ни міг углагої́тиси – то до крілі́в, то до поросе́т, а тепе́р набі́гавси, то лиш би спав* (Шубранець Заст.).

УГЛА́ДИТИ, док. до **ГЛА́ДИТИ**. Вирівняти глиняним розчином стіни будівлі-мазанки, підготувати до побілки, потинькувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Заки́д повісиха́в усю́ди, лиши́лоси угла́дити, і мо́жна бу́ди білити* (Мамаївці Кіцм.).

У́ГНОВА, -и, ж. Ремінна петля, яку закріплюють на билі та цапильно, щоб зручно було ув'язати обидві частини ціпа, капиця. Глиб. *У́гнова пірва́ласи, та й не ма́ю чим молоти́ти* (Черепківка Глиб.). Див. **ВУ́ГЛОВО**.

УГО́Р, -а, ч. Огріх при боронуванні чи сівбі. Сок. *Тут при сіяні налиши́ли угрі́в* (Сербичани Сок.).

УГО́РЕЦ , -а, ч. Вугор. Вижн.

УГОРТА́НЯ, -я, с. Верхній одяг. Кельм. *Коли́ вели́кі моро́зи, то тре́ба те́плого угорта́ня* (Лукачівка Кельм.).

УГО́РТИНА, -и, ж. Верхній одяг. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Іва́н уже́ купи́в субі́ те́плу уго́ртину на зиму, а я ма́ю шу́бу* (Ярівка Хот.).

УГОТАРЕ́НО, незм. Домовлено, вирішено. Глиб. *Вам уготаре́но, аби́сти ни пуска́ли тава́рину у шко́ду* (Турятка Глиб.).

УГОТАРЄ́ТИ, **УГОТАРИ́ТИ**. Домовитись, вирішити. Кіцм., Глиб. *Ми уготари́ли, що за́втра ї́димо до Черно́вец* (Хлівище Кіцм.).

УГРІ́ВОК, -а, ч. Південний схил гори, добре освітлене сонцем місце.

УГУДІ́ТИ, **УГУТІ́ТИ**. Швидко вирости. Заст., Кіцм., Стор., Вижн. *Ади́, таке́ було мале́, а тепе́р така́ ґіву́ля угу́ґіла* (Веренчанка Заст.). *Твій пуру́бок фист угуті́в за рік* (Верхні Станівці Кіцм.).

УГУ́ЛЬНИЙ. Настирливий, нав'язливий. Вижн.

УГУРНИ́Й. 1. Про людей. Упертий, нерозсудливий. Заг. *То чолові́к таки́й угурни́й, що з ним нічо́ ни*

догуворишси (Хлівище Кіцм.). 2. Про людей і тварин. Упадливий. Заг. *Ворона мала гніздо на осиці і така угурна, що день у день хапала куріта, аж поки гніздо ни відперли* (Клинівка Стор.). Див. **ВГУРНИЙ**.

УҐАЛЬОПИ, УГАЛЬОП, незм. Дуже швидко (при дієсловах руху). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Кудас так литіла угальопи?* (Рідківці Нов.). *Як татови стало нидобри, Марія угальоп бігла до нас* (Киселів Кіцм.).

УҐАЧЕНИЙ. Нарядний, святково одягнений. Глиб. *Ше ни виділам Василя такого угаченого, як сьогодни на вісілю* (Турятка Глиб.).

УҐАЧЮВАТИСИ, док. **УГАТИТИСИ**. Наряджатися, нарядитися. Глиб. *Чого угатиласи, ік на вісілє?* (Турятка Глиб.). *Сільва так довго угачюєси, якби мала їхати до Канади* (Слобідка Глиб.).

УДАВАТИ, док. **УДАТИ**. 1. Робити щось вдало. Заг. *Траба ни удати, а знати пічи хліб* (Чорнівка Нов.). 2. Виявляти уміння. Заг. *Ніхто так ни удає кухарити, як Марія Іванова* (Борівці Кіцм.). 3. Догоджати. Заст., Кіцм., Вижн. *Надійка кождий раз удає старі, як шось купує* (Прилипче Заст.).

УДАЛИКИ, незм. Віддалік, здалеку. Заст., Кіцм., Сок. *Удалики я уже нічо ни виджу* (Сербичани Сок.)

УДАРЯТИ, УДАРЄТИ. Бути схожим (на когось). Заст., Кіцм., Вижн. *Таня чисто ударяє на свою маму* (Хлівище Кіцм.).

УДАТНИЙ. 1. перен. Нікудишній. Заст., Кіцм., Стор., Вижн., Хот. *От удатну-с її вібрав, відей вже ни було гіршої* (Долиняни Хот.). ***Удатний як малай на приспі**. Поганий, ні до чого не здатний. *У неї Василь такий удатний, як малай на приспі, всьо на її голові* (Борівці Кіцм.). 2. ірон. Брудний, замурзаний. Кельм. *От ти удатний, лиш цулуватиси з тобою* (Козиряни Кельм.). 3. Умілий, здібний. Заг.

УДЕРТИ, втекти. Заг. *Встиг удерти, а то би добрих парупів дістав від мене* (Веренчанка Заст.). Див. **УДИРАТИ**.

УДИЖМИТИ, згруб. Вкрасти. Заст. *Той паскуда шо удижмит, то лиш має, бо робити ніц не хочи* (Репужинці Заст.).

УДИРАТИ, док. **УДЕРТИ**. знев. Втікати, втекти. заг. *Удирав, як кінь* (Хлівище Кіцм.). *Заків сторож прибіг, то бараби вже удерли, лиш дим та нитка* (Звенячин Заст.).

УДНИНУ, незм. Вдень. Заг. *Чо ти прийшов уночи та шє й п'єний, прийди завтрауднину та й погуворимо* (Коритне Вижн.).

УДІЛЬЧИВИЙ. Подільчивий. Кіцм., Стор., Глиб. *Нас з Буковини було два і обидва удільчиві, так шо нас хлопці любили* (Кам'яна Стор.).

УДІРЯТИСА. Пасувати, підходити до смаку. Стор. *Пироги удіряютса з бринзою* (Снячів Стор.).

УДОБРУХАТИ. Задобрити. Кіцм., Стор. *Не знаю, як мині систру удобрухати, аби нічо неньови ни сказала* (Мамаївці Кіцм.).

УДОБРУХАТИСИ. Увійти в довіру, піддобритися. Заст., Кіцм., Стор. *Ми з братом трималиси збоку, а сестра уміла удобрухатиси і до мачухи* (Біла Кіцм.).

УДОВОЛИНО, присл. Доволі. Заст., Кіцм. *На христинах було усього удоволино* (Дорошівці Заст.).

УДОЛИНІ, присл. Унизу, знизу. Заг. *Шос се дериво сохне удолині, лиш де-не-де листі* (Лукачівка Кельм.). *Я тогди був на грусьці, удолині пес дитину вкусив* (Южинець Кіцм.).

УДОЛИНУ, присл. Униз. Заг. *Ни прибивай скорцу так високо, спусти її май удолину* (Чорнівка Нов.).

УДРЕ́БІСКІ, **УДРИ́БІЗГИ**, незм. Вщент, на дрібні шматки. Заст., Кіцм., Вижн., Кельм. *Пилу́мисок розлетівси удре́біскі* (Козиряни Кельм.). *Ві́пустив з рук бу́тлю з вино́м, і вона́ розбу́ласи вдре́бізги* (Борівці Кіцм.).

УДРОТО́ВАНИЙ, **УДРУТО́ВАНИЙ**. Обплетений дротом (про глиняний посуд). Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Горне́ц уже́ удруто́ваний* (Оршівці Кіцм.). Див. **ОБДРОТО́ВАНИЙ**.

УДРОТУВА́ТИ, **УДРУТУВА́ТИ**, док. **ДРОТУВА́ТИ**. Обплести дротом (глиняний посуд). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Треба поне́сти до старо́го Штефа́на удрутува́ти горшо́к* (Неполоківці Кіцм.).

УДУ́БИЛТ. незм. Удвоє. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ни купи́лам швидир на база́ри, бо він уду́билт більши куштує, як у скле́пі* (Борівці Кіцм.).

УДУВА́ТИ, док. **УДУ́ТИ**. Роздувати, роздути, спучувати, спучити. Заг. *Квасне́ молоко́ мині́ ни напи́ш, мине́ удува́є від не́го* (Ревне Кіцм.). *Ззі́ла гру́шку на́щи і так уду́ло, шо ни го́дна ві́тримати* (Василів Заст.).

УДУВА́ТИСИ (-СА), **УДУ́ТИСИ (-СА)**. 1. Обдиматися, удутися (про рогату худобу). Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Не дава́й теля́ті бага́то свіжої тра́вки, бо уду́їси* (Карапчів Вижн.). *Коро́ва удува́їса від конюши́ни або́ як повуна спасе́* (Ленківці Кельм.). 2. Набрякати, набрякнути (про вікна, двері). Заст., Кіцм., Стор. *Две́рі в хатчи́ні уду́лиса і не запира́ютси* (Мамаївці Кіцм.).

УЖЕ́ВКА, рідк. **ВУЖЕ́ВКА**, -и, ж. Засіб для зв'язування прутів, "перевесло" з лозини чи букового або грабового прута. Кіцм., Стор., Глиб. *Уже́вку крути́ли з пру́та тако́го гру́бого як па́лиц мізи́льний* (Ревна Кіцм.).

УТЕРЕБИ́ТИСИ (-СА), док. до **ТЕРЕБИ́ТИСИ**. Заг.

УЖЕ́ШТІ, -а, с. Мотузка, вірьовка. Глиб. *Забу́ли уже́шті до́ма та ни ма́ли чим рубе́ль в'їза́ти* (Турятка Глиб.).

УЖИ́К, -а, ч. Гірчак зміїний. Ракові шийки. Змійовик (Polygonium bistorta L.). Кіцм. *Корі́нє ужи́ку кида́ют у горі́вку, бо воно́ ду́жи помога́є від жолу́дка* (Шипинці Кіцм.).

УЖИ́СКО, -а, с. Мотузка, вірьовка.

УЖИТКУВА́ТИ. Використовувати, застосовувати що-небудь, користуватися чим небудь. Кіцм., Вижн. *Це на́ша ґіди́зна, які з це́го ужиткува́ли з ґі́да-пра́ґіда, а бригади́р най собі́ шука́є и́ньчий ґрунт на хату* (Коритне Вижн.).

УЖИ́ЩЕ, зв. **ВУЖИ́ЩЕ**, -а, с. Довга товста міцна конопляна мотузка в 4-5 пелюсток, яку використовують для різних господарських цілей. Заг. *Таж цей мотузо́к не ужи́ще, він не втри́має цу коло́ду* (Недобоївці Хот.). Див. **ВУЖИ́ЩЕ**.

УЖОРНЕ́НИЙ. Змелений на жорнах. Заг. *Є мука́ ужорне́на з сигорі́шних куру́дзів, варі́т куле́шу, бері́т сир, смета́ну* (Ревна Кіцм.).

УЖОРНИ́ТИ, **УЖОРНЄ́ТИ**, док. до жорнити. 1. Змолоти на жорнах. Заг. *Нима́ ко́му крупів ужорни́ти ку́рітам* (Турятка Глиб.). 2. Перен. Важко пропрацювати. Заг. *Мо́жити мині́ ни фали́ти му́лєрство. Я сам ужорни́в піввіку і в спеку і в хо́лод* (Шубранець Заст.). 4. Перен. Осудити. Заст., Кіцм., Стор. *За оде́н дурни́й ане́ґдо́т ужорни́ли шти́ри ро́ки* (Ясени Стор.).

УЗА́БОЧ, присл. Вбік. Заст. *Я да́ласи уза́боч, та й маши́на мине́ проминула* (Дорошівці Заст.).

УЗА́ВОДИ, незм. Дуже швидко. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Ми́тро уза́води побі́г за ві́вцями* (Нові Драчинці Кіцм.). *Ма́ма лиш нагада́ли, а ми уза́води зачи́ли збира́ти* (Кам'янка Глиб.).

УЗАГА́Л, **УЗА́ГАЛЬ**, незм. 1. Не вибірково, підряд. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Коли́с, як сі́яли пря́диво, то упере́д вібира́ли пло́скінь, а тогди́ вже ма́шірку, а ма́ма бра́ли узага́л усьо́ ра́зом* (Лужани Кіцм.). *Ві́стругали сті́ни у ха́ті усі́ узага́л усьо́ ра́зом* (Лужани Кіцм.). 2. Оптом. Заст., Кіцм. *У нас конто́ра закупа́ла узага́л усю́ садовину* (Заставна).

УЗА́Д. незм. 1. присл. Назад. Заг. *Му́сю да́ти тро́хи уза́д, бо нима́ куда́ пройти́* (Шишківці Кіцм.). 2. прийм. Позад. Заст., Кіцм., Вижн., Нов. *Ану́ подиви́си уза́д се́би, які́ ви сліди́ за собо́в лиши́ли* (Баламутівка Заст.).

УЗА́ДВОЄ, незм., рідк. Вдвоє. Заст., Кіцм., Сок. *Складу́ фу́стку уза́двоє, і най так бу́де* (Борівці Кіцм.).

УЗАМІ́Т[1], **УЗАМІ́ТЬ**, незм. Спосіб зведення дерев'яної будівлі. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Хто мав бі́льши до́брого де́рива, то будува́в узру́б, а як ни мав, то му́сів узамі́т ха́ту кла́сти на слу́пах* (Михальча Стор.). *Тя́цьова ха́та зробле́на узамі́ть, али́ уштука-ту́рина і самона́є на муро́вану* (Мамаївці Кіцм.).

УЗАМІ́ТЬ[2]. незм., рідк., Не ховаючись, відкрито. Вижн. *Штефа́н хо́ди до твої́ сестри́ узамі́т* (Берегомет Вижн.).

УЗА́ОЧІ, незм., рідк. Позаочі. Стор. *До́бре ла́пати уза́очі* (Калинівка Стор.).

УЗА́ТОКИ, незм., рідк. Вбік. Хот. *Іди́, лише́нь ни завирта́й уза́токи* (Рукшин Хот.).

УЗА́ШМУР. незм. В'язати, зав'язувати затяжною петлею, зашморгом. Вижн. *Прив'я́жи уза́шмур, ни розв'я́жиси* (Іспас Вижн.). Див. **УЗА́ШНУР**, **УЗА́ШНУРОК**.

УЗА́ШНОРОК, незм. В'язати, зав'язувати затяжною петлею, зашморгом. Заст., Кіцм., Вижн. *Прив'яза́в був паця́ за но́гу мотузо́м уза́шнорок, але́ воно́ все одно́ ві́рвалоси* (Горошівці Заст.).

УЗА́ШНУР, **УЗА́ШНУРОК**, рідше **ЗА́ШМУР**, **ЗА́ШНОРОК**, незм. В'язати, зав'язувати затяжною петлею, зашморгом. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Кі́лько вчу тибе́ і ни мо́жу ви́вчити в'їза́ти защі́пки уза́шнурок, усе́ ро́биш ґудз* (Шубранець Заст.). *Уїза́ти уза́шнур – то так, аби́ мо́жна було раз-два́ роз'є́зати, аби́ ни затє́гну́вси ґудз на за́в'єзці ко́ло мі́шка́* (Слобідка Нов.).

УЗВОРО́Т, -у, ч. Недоорані подовжні кінці ниви, які наприкінці оранки обробляють упоперек. Глиб., Нов., Стор.

УЗДОГІ́Н, **УЗДОГІ́НЬ**, незм. Навздогін. Заст., Кіцм., Вижн., Сок. *Всі за-че́ли бі́чи уздогі́н за во́ськом, їх зра́зу постріле́ли* (Борівці Кіцм.). *Біжу́ уздогі́н за ва́ми, аж им си задиха́ла* (Дорошівці Заст.).

УЗДОГОНИ́ТИ. Наздогнати. Заст., Кіцм., Вижн., Хот. *Я йшов бо́рзо і уздогони́в сусі́да у доро́зі* (Білівці Хот.).

УЗДРІ́ТИСИ (-СА). Опинитися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Ти як тут си уздрі́ла?* (Брусниця Кіцм.). *Аби́ я вже уздрі́лася в учи́лищі, то бу́ду зуба́ми гризти нау́ку* (Атаки Хот.).

УЗИМІ́, присл. Узимку. Заг. *Жі́нка і узимі́ маї до́ста робо́ти і до́ма, і на фе́рмі* (Ленківці Кельм.). *Узимі́ до́бри пра́ти соро́чки́, бо вони́ вімерза́ют і стаю́т бі́лі* (Борівці Кіцм.).

УЗИСКА́ТИ. 1. Повернути втрачене, одержати відшкодування. Хот., Кельм., Сок. *Мені́ від колхо́зу нічо́го ни тра, я хо́чу узиска́ти свій горо́д* (Волошкове Сок.). *За мотоці́кль мо́жиш шос узиска́ти, як ма́їш сві́дків* (Сосошани Кельм.). 2. Одержати прибуток. Хот., Кельм., Сок. *Зо водну́ поїздку з я́блуками я бі́льши зиска́в, як ці́ле лі́то робо́ти у брига́ді* (Рухотин Хот.).

УЗЛО́СТИТИ, док. до **ЗЛО́СТИТИ**. Викликати злість, розізлити. **УЗЛО́СТИТИСИ, УЗЛО́ЗТИТИСИ**. Пройнятися злістю, розізлитися. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Такі́ зра́зу по вісілю́ він як узло́стивси на систру́, то до цих пор си ни схо́дя* (Суховерхів Кіцм.).

УЗНУ́ТИ, УЗНУ́ТИСИ. Згруб. Поцілувати (в ср.). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ти узни́ ї в ср... як так тобі́ припа́ла до о́ка чужа́ жі́нка* (Горбівці Глиб.). ***Ни дочика́тиси ні дя́кую, ні узни́ нас.** Не дочекатися від когось усвідомлення зробленої йому послучи. *Як ма́єш таке́ каза́ти, то лі́пше з'ї́миси та узни́си* (Чорнівка Нов.).

УЗО́ВАНЯ, УЗО́ВАННЯ, -я, с. Зб. Взуття. Хот., Кельм., Сок. *Типе́р узо́ваня таке́ дороге́, шо аж стра́шно* (Сербичани Сок.).

УЗУ́ВАНКА, -и, ж. 1. Взуття. Заг. *Ни ма́ю на зи́му те́плої узу́ванки* (Садгора). 2. Взування. Заст. *Ко́жного ра́нку узу́ванка ва́шє мині́ доі́ла* (Репужинці Заст.).

УЄМИ́ТИ, УЇМИ́ТИ. Зловити, упіймати. Заст., Кіцм. *Уєми́лам кугута́ та віта́к го заріжу, бо хо́чу покла́сти студине́ц* (Лашківка Кіцм.).

УЇДА́ТИ. 1. Виливати на когось зло, наговорювати. Заг. *Відко́ли я, ще тако́го ни ви́діла, аби́ хто так уїда́в на свої́ ді́ти* (Новоселиця Кельм.). 2. Сильно гавкати (про собак). Заг.

УЇДНИ́Й. 1. Злий, лихий (про собаку). Кіцм. *Пес таки́й уїдни́й, шо стра́шно у подвірє зайти́* (Мамаївці Кіцм.). 2. Їдкий. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов..

У́ЙКО, -а, ч., рідко. Дядько. Глиб. *У́йку, поможі́ть мині́ копа́ти кірни́цу* (Кам'янка Глиб.). Див. **ВУ́ЙКО**.

У́ЙМА, незм. Багато. Заст., Кіцм., Вижн. *Там у́йма люди́й зі́йшло́си* (Хлівище Кіцм.). *У́йма кури́й в горо́ді* (Банилів Вижн.).

УЙМА́ТИ, УЙМЕ́ТИ, УЙМИ́ТИ. 1. рідк. Зловити, упіймати. Кіцм. *Я як і́го у́йму, то нада́ю бу́ків, аби́ знав як ма́му ни слу́хати* (Борівці Кіцм.). 2. Зменшити удійність. Кіцм., Стор. *На́ша коро́ва лиш три мі́сяці відко́ли кі́вна, а вже ду́же уйми́ла молока́* (Ревна Кіцм.). 3. Віднімати, відбирати. Заст., Кіцм., Глиб. *Ади́ то́му чолові́кови уйми́ло мо́ву* (Хлівище Кіцм.).

У́ЙНА, -и, ж. 1. Дружина рідного дядька по матері чи батькові. Глиб. 2. Шаноблива назва старшої за мовця жінки, яка не перебуває у спорідненості чи свояцтві. Глиб. *Посходи́лися до нас у́йни помага́ти ріхтува́ти на вісіле́* (Кам'яна Глиб.).

УКИДА́ТИ, УКІДА́ТИ, док. **УКИ́НУТИ, УКИ́ДАТИ**. 1. Заповнювати стіну вальками, викладати долівку у процесі зведення будівлі, обкидати, обмазувати. Кельм. Сок. *Ми сво́ю ха́ту бу́демо ва́льками укида́ти* (Ломачинці Сок.). *Ході́м до ме́не на кла́ку укіда́ти зе́млю* (Прилипче Заст.). 2. Прокидати (сніг). Заг. *Силни́й сніг упа́в, му́сю уже́ йти стижки́ укида́ти до стайні, до кирни́ці* (Кам'яна Стор.). 3. Вкидати, вкинути. Заг.

УКІ́ВНИТИСИ (-СА), УТІ́ВНИТИСИ (-СА). Стати тільною. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Моя́ коро́ва укі́вниласи* (Карапчів Вижн.).

УКІЛЬО́ВАНИЙ. Підготовлений до обмазування, оббитий кілочками. Заст., Кіцм., Хот. *Їх ха́та уже́ укільо́вана. Мо́жна масти́ти* (Долиняни Хот.).

УКІЛЬО́ВУВАТИ, док. **УКІЛЬОВА́ТИ**. 1. Вбити у зруб, хати чи взагалі в дерев'яні частини стін будівлі маленькі кілочки, приготувавши таким чином до мазання. Хот., Кельм. *Лиши́лоса в одні́ ко́мнаті скі́ни укільо́вати за день і з неділі кли́кати люди́й на кла́ку та й ма́зати* (Вартиківці Кельм.). 2.

Заповнити простінки між стовпами кіллям, на які намотують вальки, коли мажуть стіни. Кельм., Сок. *Укілювати хату не так складно: на це йде усяке дериво, усякі обрізки* (Волошкове Сок.).

УКІНДІЄ, присл., заст. Смерком. Хот. *Завтра робочі прийдут додому укіндіє* (Клішківці Хот.).

УКІТ, -оту, ч. Окіт.

УКІТНИТИСИ (-СА). Стати кітною. Заг. *Білоголова вівца уже з місяць як укітниласа* (Недобоївці Хот.).

УКЛАДАТИСИ, док. **УКЛАСТИСИ**, знев. Сідати, сісти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Як уклавси коло тиливізора ше рано, то аж типер устав, бо футбол дививси* (Кадубівці Заст.). *Шос уклавси на колінах, як на пичи* (Боянчук Заст.). ***Укластиси каменем, Укластиси ціпом**, згруб. Спокійно лягти. Заст., Кіцм. *Ни виділи, шо п'єний тому й уклавси каминим* (Борівці Кіцм.). ***Укластися як Софроніїка в кулешу**. Сісти невдало, вмоститися куди не слід. Кіцм.

УКОНОПАДИТИСИ рідк., знев. Унадитися. Кіцм. *Ади, уконопадивси та й з хати ни відходи* (Хлівище Кіцм.).

УКОРПАТИ. Зібрати з певними зусиллями, роздобути з труднощами чи за кілька прийомів, придбати. Заст., Кіцм., Глиб., Вижн., Стор., Нов. *Хочим з осени віорати город, уже навіть гроший трохи укорпали – то за городину, за молоко* (Михальча Стор.). *Укорпаєш трохи курудзів, а нависні продаш* (Боянчук Заст.).

УКОТИТИСИ, док. До **КОТИТИСИ (-СА)**. Заг.

УКРАЇНКА, -и, ж. 1. Вишита сорочка. Вижн. *Ой, єку ти файну українку вішила* (Банилів Вижн.). 2. Жінка української національності. Заг.

УКРИВАННИК, -а, ч. Той, хто укриває будівлі, покрівельник. Хот. *Нашу хату укривав файний укриванник* (Зарожани Хот.).

УКРИКЯ, -я, с. Покрівля. Заст., Кіцм. *Є всілякі укрикя: блєха, череп* (Гаврилівці Кіцм.).

УКРІВЛЯ, -і, ж. заст. Покрівля. Заст., Кіцм., Вижн., Хот. *Починали б хату класти, али ни маєм ще укрівлі* (Ярівка Хот.).

УКРОМИ, незм. Окремо. Сок. *Посадіть їх укроми, най ни б'юца* (Сокиряни).

УКРУГИ, незм. Навколо. Заст., Кіцм. *Укруги нас лісу нема* (Клішківці Хот.).

УКРУТИТИ, док. до **КРУТИТИ**, знев., перен. Збрехати, змахлювати, вийти зі скрутного становища. Заст., Кіцм., Вижн. *Ни журиси, я шос укрутю, усьо буди добри* (Репужинці Заст.).

УКУС, -у, ч. Смак. Хот., Кельм., Сок. *Кажут, шо вогирки з типличини ни мают такого укусу, як з города* (Білівці Хот.).

УКУСНИЙ. Смачний. Хот., Кельм., Сок. *Молода мариканка з смитанов і вокропом дужи укусна* (Ярівка Хот.).

УЛАГОЇТИ (-СИ), **УЛАГОЇТИ**. Заспокоювати (-ся). Кіцм., Вижн., Хот. *Аж типер ті діти улагоїлиси* (Чепоноси Хот.). Див. **УГЛАГОЇТИ**, **УГЛАГОЇТИСИ (-СА)**.

УЛАЗЄТИ. Напосідати. Заст., Кіцм. *Типер ніхто ні на кого не улазєє* (Репужинці Заст.).

УЛАЗИТИСИ (-СА). Вміщуватися. Заст., Кіцм., Глиб., Хот., Кельм. *Грубий, шо у двері ни улазиса (Козиряни Кельм.). Ранішне молоко ни улазиси у ці два гладуни* (Мамаївці Кіцм.).

УЛАСТИВО, незм. Власне. Заст. *Уластиво, шо це так має бути* (Репужинці Заст.).

УЛАТІР, незм. Поруч, поряд. Сок. *Вітколи побралися, то так файно ще не сиділи улатір* (Сербичани Сок.).

УЛЕ́ЙСТИР, незм. Корисно, вигідно. Хот. *Це єму́ ни уле́йстир, як відбиру́т горо́д, шо ни ходи́в рік на робо́ту* (Долиняни Хот.).

УЛИ́В, -а, ч. Місце, де зливаються дві річки. Глиб.

УЛИ́ВАНЯ, **УЛИ́ВАНЄ**, **УЛИ́ВАНІ**, -я, с. Обрядове обливання водою осіб іншої статі у великодній понеділок, вівторок. Заг. *Як хло́пиц улива́в ді́вчину, то її ма́ма дава́ла єму́ за улива́ні пи́санку або́ галу́нку* (Стрілецький Кут Кіцм.). *Жона́ті чолові́ки збира́лиси ча́сом з ці́лої пе́рії і ходи́ли улива́ти молоди́ців – дополу́днє улива́ні, а сполу́днє заба́ва* (Спаська Стор.).

УЛИВА́ТИ. 1. Поливати. Заг. *Помидо́ри тра́ба улива́ти ча́сто* (Лукачівка Кельм.). 2. обряд. У великодний понеділок чи вівторок поливати осіб іншої статі. Заг. *Сла́вко це́го ро́ку вже ходи́в сусі́цких дівча́т улива́ти* (Лужани Кіцм.).

УЛИВА́ТИСИ (-СА). 1. У великодні свята обливатися водою з особами іншої статі. Заг. *Коли́с на Вели́кдень і ґі́ти, і ста́рі улива́лиси, а типе́р це віхо́дит з мо́ди* (Чортория Кіцм.). 2. Ворожити, обливаючись водою, накликати дощ. Заг. *Ми уча́ра улива́лиса і дощ зірва́ли* (Баламутівка Заст.).

УЛИҐА́ТИ, док. до **УЛИҐНУ́ТИ**, знев. Утікати. Заст., Кіцм., Стор. *Вуйко як пусти́вся за Ко́льом з батого́м, то він улиґа́в як о́лінь горо́дами* (Стара Жадова Стор.).

УЛИҐНУ́ТИ. Ковтнути. Нов. *Прийшла́ золота́ щу́ка і улиґну́ла той пе́рскінь* (Зелений Гай Нов.).

УЛИ́ҐУВАТИ, знев. Утікати. Кіцм. *Али ули́ґував ві́тти, як кінь* (Хлівище Кіцм.). Див. **УЛИҐА́ТИ**.

УЛИ́СКУВАТИСИ (-СА)., заст. Лисніти, лиснітися, блищати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Диви́си мяч ули́скуєси, як типеро́ з кумпарати́ви* (Прилипче Заст.).

УЛОМИ́ТИ, док. до **ЛОМИ́ТИ**. 1.Зламати. Заг. *Не розумі́ю, як ти уломи́в кля́мку* (Ленківці Кельм.). 2. перен. Умовити, переконати, змусити змінити думку. Заг. *Ма́ньо йшов мене́ сва́тати, а ста́рі згувори́лиса та й уломи́ли його́, аби́ сва́тав О́лю* (Зелена Кельм.). ***Уломи́ти у ціні́**. Збити ціну. Стор. *Півдни́ни ходи́лам ко́ло то́го шурпа́ника і ни могла́м уломи́ти у ціні́ – ба́ба та́ньче не спуска́ла, а мині́ гро́ший ни става́ло* (Клинівка Стор.).

УЛУ́К, -а, ч. Довге корито для напування худоби. Глиб. *Уже́ полу́дни, бо тиле́та погна́ли до улу́ка* (Турятка Глиб.).

УЛУ́ФКО, -а, с. Олівець. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *А як ми бу́дим сніг малюва́ти? Бі́лого улу́фка нима́?* (Рідківці Нов.).

УЛЮ́ФТІ, **УЛЮ́ФКІ**, незм. Швидко, моментально. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ми́тро улю́фкі верну́вси додо́му, бо на него чика́ли го́скі* (Борівці Кіцм.). *Я зра́нку тобі́ улю́фті зацирую, бо типе́р пога́ни світло і ни ви́дко* (Михальча Стор.).

УЛЬО́Т, незм. 1. Негайно. Хот., Кельм. *Я лиш залию́ радіа́тор і ульо́т ве́рну наза́д відро́* (Рукшин Хот.). 2. Досить, досхочу. Кіцм., Стор., Глиб. *На Буга́зі є ульо́т абрико́сів і пе́рсиків, і виногра́ду, лиш усьо́ до́рого* (Валява Кіцм.). *Це́го ро́ку ульо́т наі́моси пітпиньків* (Старий Вовчинець Глиб.).

УМАЗЯ́ЧИТИ, згруб. Вдарити по обличчю. Хот. *Ви́тко, то шос ті хло́пці ни поділи́ли ми́жи собо́ю, що так ума́зячили оде́н дру́гому по мо́рді* (Ярівка Хот.).

У́МАРЬ, -я, крав. В одязі підкладка з вати, плічко. Глиб. *У на́шому арте́лі шию́т тобі́ з у́марями, меш ходе́ти, ік*

салдат (Турятка Глиб.). Див. ще **У́МЕРИ**.

УМАСТИ́ТИ, док. до **МАСТИ́ТИ**. 1. Підготувати стіни до побілки. Заг. *У ха́кі скі́ни ду́же файно умасти́ли, лиш де-не-де́ тра́ба бу́де перете́рти і мо́жна білити* (Слобідка Нов.). 2. Побілити. Кіцм., Вижн., Хот. *Як умасти́ти скі́ни та підве́сти глиїм, то ха́та аж сміє́си* (Глинниця Кіцм.). 3. згруб. Вдарити. Хот. *Ти за шо, Пе́три, так умасти́в то́му фра́єру* (Ярівка Хот.).

УМА́Х, незм. Вмить. Заг. *Ума́х прибі́гла, як учу́ла, шо ти є* (Лукачівка Кельм.).

У́МЕРИ, -ів, мн., крав. В одязі підкладка з вати, плічка. Глиб. *Коли́с до ску́рти кла́ли висо́кі у́мери* (Горбівці Глиб.).

УМЕ́ТІТИ, **УМЕ́ТИТИ**. Помітити. Кельм., Сок. *Ви не уме́тіли, чи авто́бус поїхав?* (Новоселиця Кельм.).

УМИВА́ТИСЯ, знев., перен. Забиратися геть. Кельм. *Ану́ умива́йса від́си* (Новоселиця Кельм.).

УМИРЕ́Ц, -рца, ч. Мрець, мертвець, покійник. Кельм. *Уночи́ ко́ло умирца́ сидя́т лю́ди* (Лукачівка Кельм.).

УМИРЛЕ́Ц, **УМИРЕ́Ц**, **УМРЕ́Ц**. Мрець, мертвець, покійник. Заст., Вижн. *За три мі́сіці лиш був оде́н умирле́ц* (Репужинці Заст.).

УМІ́СНИЙ. Просторий, місткий. Заст., Хот. *На́ша ха́та здво́ру ниви́ли́ка, а усириди́ні ду́же умі́стна* (Атаки Хот.).

УМЛІ́ВІЧ, незм. Дуже швидко, митттю, як оком змигнути. Стор. *Цей збито́шник умлі́віч щез, як коро́ва язи́ко́м злиза́ла* (Спаська Стор.).

УМЛІО́КА, **УМЛІВО́КА**, незм. Дуже швидко, митттю, як оком змигнути. Заг. *На ме́не ни бу́дите до́вго чика́ти. Я умліво́ка збер́уса* (Ленківці Кельм.). *Вода́ умліо́ка прибу́ла і пішла́ по горо́дах* (Мілієво Вижн.).

УМОЦУВА́ТИСИ, док. до **МОЦУВА́ТИСИ**. Стати міцнішим. Заст., Кіцм., Вижн. *Уже́ вино́ умоцува́лоси, мо́жити пи́ти* (Репужинці Заст.).

УМРА́ЗА, -и, ж. 1. лайл. Людина, що використовує сороміцькі та інші непристойні слова, мерзотник. Вижн., Кельм. *Не ліз до ме́ни, умра́зо* (Лукачівка Кельм.). 2. лайл. Непристойні образливі розмови. Вижн., Нов. *На вокза́лі усего́ наслу́хаїсса, уся́кої умра́зи* (Новоселиця Нов.). Див. **ОМРА́ЗА**.

УМРАЗИ́ТИ. Соромити. Вижн. *Дзьо́дзьо на вісілю́ у Ку́ташки фест Никола́я умра́зив* (Чорногузи Вижн.).

УМРА́ЗНИЙ. Гидкий. Вижн., Кельм. *І́льо єк си нап'є́, то таки́й умра́зний стає́, шо ну* (Чорногузи Вижн.). *Фе, яки́й ти умра́зний* (Лукачівка Кельм.).

УМРА́ЗНИК, -а, ч. Негідник, бешкетник. Вижн. *Ти є умра́зник оди́н, чого́ ма́тку с ха́ти ві́гнав?* (Чорногузи Вижн.).

УМРЕ́Ц, -а, ч. Мрець, мертвець. Сок. *Ву́йко з ті́ткою пішли́ до уме́рця* (Кулешівка Сок.). Див. **УМИРЕ́Ц**, **УМИРЛЕ́Ц**.

У́МШЛАҐ, -у, **У́НШЛАҐ**, -а, ч., заст., мед. Компрес. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Ви кладі́т у́мшлаг до зубі́в, то вони́ пириста́нут болі́ти* (Валява Кіцм.).

УНЕДО́ВЗІ, **УНИДО́ВЗІ**, присл. Незадовго, незабаром. Заст. *Унедо́взі брат приїха́є* (Вікно Заст.).

УНЕ́П'ЮВАТИСИ, **УНИ́П'ЮВАТИСИ**. Надто захоплюватися, не відводити очей. Заст., Кіцм. *Уни́пиласи у то шите́, то й го́лову ни підойма́є* (Хлівище Кіцм.).

У́НТИРОК, -рка, ч., заст. Жіноча нічна сорочка. Стор. *Ву́на на́ ніч у́нтирок вбира́є* (Ясени Стор.).

УНУ́РЮВАТИСИ, док. до **УНУ́РИТИСИ**. Вдивлятися бездумно, дивитися довго в одну точку. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Я його́ сварю́, а він уну́ритси у зе́млю та й мовчи́т* (Дорошівці Заст.).

УНУТРЯ́К, -а, ч. Внутрішнє сало. Хот., Сок. *Унутря́к – то са́ло, ві́бране з сере́дини* (Волошкове Сок.).

У́НШЛАҐ, -у, ч., заст., мед. *Я ці́лу ниґі́лю на но́гу у́ншлаґ кла́ла* (Ясени Стор.). Див. ще **У́МШЛАҐ**.

УНЯ́П'ЮВАТИСИ, док. **УНЯ́ПИТИСИ**. Занадитись, почати учащати. Заст., Кіцм., Стор. *Ву́йко Басі́стий уня́пивси шонеді́лі агітува́ти у си́кту* (Шубранець Заст.). Див. ще **УНИ́П'ЮВАТИСИ**.

УО́Л, -а, ч. Фата. Глиб. *Ця молода́ ма́ла блищу́чій уо́л* (Турятка Глиб.).

УОРУЖЕ́НИЙ. Озброєний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Коли́с було́ ду́жи стра́шно, бо ни мож було зна́ти, хто уоруже́ний хо́дит* (Хлівище Кіцм.).

УПА́ДЛИВИЙ. Запопадливий, наполегливий, старанний. Хот., Кельм. *У його син таки́й упа́дливий до нау́ки* (Лукачівка Кельм.).

УПАКАЛИ́ТИ, згруб. Обдурити. Заст. *Я тибе́ ни хо́чу упакали́ти, али я шос му́сю з то́го ма́ти* (Прилипче Заст.).

УПАЛИ́ТИ (-СИ), (-СА). Сильно зненацька вдарити (-ся). Кіцм., Заст., Кельм. *Так упали́вса у го́лову, що аж ґу́ля набі́гла* (Лукачівка Кельм.). *Упали́ па́ру раз пру́том, та й бу́де слу́хати* (Борівці Кіцм.).

УПАРАЗИ́ТИ. Вдарити, вразити рану. Заст., Кельм. *Так упарази́вса у па́лец, що аж сльо́зи ви́йшли* (Лукачівка Кельм.).

УПА́РИТИ, док. до **ПА́РИТИ**. 1. Різким рухом ударити. Заст., Кіцм., Вижн. *Упа́рь ту бі́льшу свиню́, най ни під'їда́є ме́ньчу* (Киселів Кіцм.). *Як упа́рю тибе́ бу́ком, то меш камі́нчиком сиді́ти* (Чорногузи Вижн.). 2. Ефективний замінник багатьох перехідних дієслів на позначення результативної дії. Заг. *До́ки я звари́ла са́пальникам вобі́д, то вони́ мині́ всі куру́дзи упа́рили й зача́ли барабу́лю сапа́ти* (Великий Кучурів Стор.). *За сого́дни ці́лу скі́ну упа́рив* (Чорногузи Вижн.). 3. Украсти. Вижн. *Прийшо́в та й уночи́ упа́рив у ме́ни дві до́шки* (Чорногузи Вижн.).

УПИЛЕ́СУВАТИ (-СИ) док. до **УПИЛЕ́СИТИСИ**. 1. Перейнятися, захопитися чимось. *Упиле́силаси у то вішива́ня і голови́ ни підо́йми* (Атаки Хот.). 2. Домагатися. Хот. *Як ни бу́диш упиле́суватися, то й ні́чо́го ни бу́диш ма́ти* (Атаки Хот.).

УПИРА́ТИСИ. 1. Опинятися. Кіцм., Вижн. *Уночі́ так засла́б, що на дру́гий день упе́рси в шпитали́* (Хлівище Кіцм.). 2. Мати щось за опору. Заг. 3. Протидіяти чомусь, наполягати на своєму. Заг.

УПИРІ́ЖИТИ. Сильно ударити. Заст., Кіцм., Вижн., Кельм. *Ті́кай, бо той тє упирі́жит, що аж шкі́ра пу́кни* (Репужинці Заст.).

УПІВА́ТИ. Уповати, твердо розраховувати на кого-, що-небудь, надіятися. Хот. *На своі́х діти́й я мо́жу упіва́ти* (Чепоноси Хот.).

УПІДРУ́КУ, незм. Поряд. Заст., Кіцм. *Запряга́й сі́рого упідру́ку* (Шипинці Кіцм.).

УПІМНУ́ТИ, док. **УПОМИНА́ТИ**, недок. 1. Пригадати. Заст., Кіцм., Вижн. *Я нія́к ни го́дна упімну́ти собі́ то́го чолові́ка, що ви мені́ вогори́ли* (Баламутівка Заст.). 2. Нагадувати, застерігати. Заст., Кіцм., Вижн., Кельм. *Вона́ мині́ я́кос упімну́ла за не́го* (Новоселиця Кельм.).

УПЛЕСКА́ТИ (-СИ). Закохатися. Кіцм. *Уплеска́вси у не́ї, як чорт у суху́ вербу́* (Верхні Станівці Кіцм.).

УПЛІШИ́ТИ. Ударити. Глиб. *Па́ру раз уплішив, та уже́ слу́хає* (Турятка Глиб.).

УПЛОШІ́ТИ. Ослабнути. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Він чос гет уплошів* (Клішківці Хот.). *Ко́ні ворали цілий день, а на ве́чор уплошіли* (Новоселиця Кельм.).

УПОВИ́ВАЧ, -а, ч. Мотузка, пояс, стрічка, якою перев'язують немовля. Заг. *Зав'язую ті́сно упови́вачом, шоб був рімний* (Лукачівка Кельм.). *С сто́нчки зробила упови́вач* (Веренчанка Заст.).

УПОВІ́КІВ, незм. Високо над головою. Заст. *Розібра́лиси, спідниці́ не́сли уповіків, бо вода́ бу́ла по гру́ди* (Боянчук Заст.).

УПОЛОЖИ́ТИСИ (-СА). Отелитися. Заг. *Коро́ва уположи́ласа зимо́ю* (Снячів Стор.). *Бу́де і в нас молоко́, як коро́ва уполо́жиси* (Борівці Кіцм.).

УПОЛУ́ДНИ, **УПОЛУ́НИИ**, **УПУЛУ́ДНИ**, незм. Опівдні. Заг. *Со́нце уже́ було́ уполу́нни, а косарі́ ще й ни ду́мали іти́ дудо́му* (Ярівка Хот.). *Уполу́дни наймо́ц піче́ со́нци* (Верхні Станівці Кіцм.).

УПОМИНА́ТИ. Згадувати. Заст., Кіцм., Вижн., Хот. *Ка́ждий раз він її́ упомина́є* (Рукшин Хот.).

УПОМИНА́ТИСИ. Вимагати. Заст., Кіцм., Вижн. *Я від вас ніч́о си ни упомина́ю* (Дорошівці Заст.). *Ма́ма пирид сме́ртив відповіла ха́ту си́нови, а типе́р ма́ма вме́рла, а до́нька тако́ж упомина́єси ха́ти* (Киселів Кіцм.).

УПО́РИ, -ів, тк. Частина ткацького верстата (переставні кілки). Заст., Кіцм., Хот., Кельм., Сок. *Упо́ри трима́ют варста́та і напівварста́т* (Недобоївці Хот.).

УПОСЛІ́ДЖУВАТИ (ВПОСЛІ́ДЖУВАТИ), недок. **УПОСЛІ́ДИТИ (ВПОСЛІ́ДИТИ)**, док., заст. Принижувати, зневажати, ставити нижче себе. Заг.

УПО́СЛІДИ, присл. Заст. Потім, згодом. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Він аж упо́сліди нагада́вси за це* (Репужинці Заст.).

УПОСЛЯ́, незм. Після, потім. Заст. *Ми ще спра́вимося ко́ло худо́би, а упо́сля́ підемо у ліс* (Баламутівка Заст.).

УПО́ТАЙ, присл. Таємно, потайки. Кіцм., Вижн. *Вона́ ро́би субі́ черви́кі упо́тай, аби́ чолові́к ни знав* (Нові Драчинці Кіцм.). *Я від сво́їх нічо́ упо́тай ни го́дна роби́ти* (Борівці Кіцм.).

УПО́ТИМКУ. У темноті, у темряві. Заст., Кіцм., Вижн., Хот. *Я в ці шо́прі упо́тимку ні́чо ни го́дна найти́* (Малинці Хот.).

УПРА́ВДІ, присл. Справді. Заст., Кіцм. *Упра́вді так бу́ло* (Вікно Заст.). *Він упра́вді ще при́йде сва́тати* (Шишківці Кіцм.).

УПУ́ЛИТИСИ. 1. ірон. Влюбитися, закохатись. Нов., Хот. *Хто тобі ви́нен, шо ти в Ду́сю упу́ливса, як здурі́в* (Долиняни Хот.). 2. Дивитися в одну точку. Задивитися. Кіцм., Стор., Вижн., Нов., Хот. *Упу́ливси у тиливі́зор і ни відхо́ди від не́го* (Чорнівка Нов.).

УПУЛУ́ДНИ, див. **УПОЛУ́ДНИ**. В обід. Заст., Кіцм., Стор. *Прибі́гла упулу́дни донька́ та й забра́ла дити́ну дудо́му* (Ставчани Кіцм.).

УПЦА́С, -а, ч. Див. **ОБЦА́С**. Сок. *Типе́р та́кож дівки́ хо́дя на висо́ких упца́сах* (Коболчин Сок.).

УПШУ́РКАНИЙ. Брудний, замащений, обшарпаний. Заст., Кіцм., Вижн. *Ти таки́й упшу́рканий, лю́ди бу́дя з те́би сміятиси* (Нові Драчинці Кіцм.).

У́РА, -и, ж. Гнів, образа. Глиб. *За шо де́ржиш у́ру на ме́ни?* (Турятка Глиб.).

УРА́ЗНИЙ. 1. Завзятий. Нов., Хот. *Уни́ убої ду́жи ура́зні до робо́ти* (Рідківці Нов.). 2. Згуртований, дружний. Заст., Кіцм. *То до́бри, коли́ ді́ти усі́ такі́ ура́зні, ніко́ли не свари́си* (Борівці Кіцм.).

УРА́ЗНО, присл. Злагоджено, дружно працювати. Заст., Кіцм., Стор., Хот., Кельм. *Лю́ди ура́зно копа́ли* (Ясени Стор.).

УРА́ЦАНЯ, -я, с. Блювота. Кельм. *От уже́ й ви́мучило то ура́цаня* (Лукачівка Кельм.).

УРА́ЦАТИ. Блювати. Заст., Хот, Кельм., Сок. *Ла́комо ззіла ковбаси́, та уночи́ ду́жи ура́цала* (Яріка Хот.).

УРВА́НИЙ. Безсилий, хворий, підірваний важкою роботою. Заст., Вижн. *Уча́ра так натруди́ласи, що сього́дни урва́на* (Глинниця Кіцм.).

УРВА́НИЦА, -и, ж. Недолік на полотні, зумовлений тим, що в тигельниці порвалася петля. Глиб., Сок., Кельм.

УРВА́ННА. Недолік на полотні, зумовлений тим, що в одному з проміжків берда відсутня нитка основи. Вижн.

УРВА́ТИ (-СИ, -СА). 1. Зламати косу біля п'яти під час косіння. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Не йди ме́жинні коси́ти, бо урве́ш ко́су* (Берегомет Вижн.). ***Урва́ти лице́***. Засоромити, присоромити. *Васи́ль так мині́ уча́ра урва́в лице́, що ни зна́в-їм, де поді́тиси* (Мамаївці Кіцм.). 2. Втекти. Заст., Кіцм. *Наро́бив шко́ди, та ва́менті урва́в, аби́ ни наби́ли* (Киселів Кіцм.). 3. Вдарити. Заст., Кіцм., Стор. *Як і́м уздрі́в, що догоне́ют, то урва́в ко́ні бато́гом, вони́, як ві́тир, литі́ли* (Борівці Кіцм.).

У́РДА, -и, ж. Див. **ВУ́РДА**. Глиб. *У́рда ни така́ смачна́, як бри́ндза* (Горбівці Глиб.).

УРДЖІ́Я, -ії, ж. Гнів. *Межи́ на́ми видда́вна урджі́я* (Турятка Глиб.).

УРЕ́МНЯ, -я, с. Час. Хот., Кельм., Сок. *Шос нима́ уре́мня піти́ скупа́тиси* (Чепоноси Хот.).

УРЕ́ТНО, незм. Див. **УРИ́ТНО**. Глиб. *Ни диве́си так уре́тно на ме́ни* (Турятка Глиб.).

УРЄ́ТНИЙ. Гидкий, негарний. Заст., Кіцм., Глиб. *Йой, ву́йко, то йки́сь таки́й урє́тний чолові́к, що аж бри́дко з ним бала́кати* (Борівці Кіцм.).

УРИВА́ТИ, недок. Див. **УРВА́ТИ** (2). Нов. *Як урва́в з до́му, то прийшо́в аж надвечі́р* (Чорнівка Нов.).

УРИ́ТНИЙ. 1. Противний, набридливий. Заг. *Кре́пко ури́тна пого́да, сі́че́ й сі́че́ дощ* (Пригородок Хот.). *Ни зачі́пай то́го ді́да, бо він ду́жи ури́тний, як зачне́ говори́ти, то не відче́писси* (Шишківці Кіцм.). 2. Неохайний. Заг. *Шос твоя́ ха́та маї́ ури́тний ви́гляд* (Верхні Станівці Кіцм.).

УРИ́ТНО, **УРЕ́ТНО**, незм. Противно, погано, сумно. Заг. *Мині́ ури́тно само́му до́ма* (Снячів Стор.).

УРІ́ЖНІ, незм. Кладка снопів з забитими в землю кілками, щоб вітер не перекинув. Вижн.

УРІКА́ТИ. Урочити, насилати біду, хвороби поглядом. Заст., Кіцм., Вижн., Нов. *Так ї прибра́ла, диви́си, би ї ні́хто ни урі́к* (Рідківці Нов.).

УРЛА́ТИ. 1. Вити. Вижн., Глиб., Стор. *Но́чами в лі́сі урля́ют вовки́* (Турятка Глиб.). 2. перен. Погано співати. Глиб. *Понапива́лиси, та й урла́ют нипа́реної* (Молодія Глиб.).

У́РЛЬОП, -у, ч. заст. Відпустка у військового службовця. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ви́тко, що він до́бри слу́жиц, що йому́ да́ли у́рльоп* (Чорнівка Нов.).

УРЛЬО́ПНИК, -а, ч. Солдат у відпустці. Заст., Кіцм., Вижн. *Ти хо́диш, на́че урльо́пник* (Валява Кіцм.).

УРОБЛЕ́НИЙ. 1. Втомлений від роботи. Глиб. *Таки́й уробле́ний прийшо́в, шо ле́две си трима́в на нога́х* (Горбівці Глиб.). 2. П'яний. *Хотя́ горі́вка дорога́, али́ на вісілю́ було́ ї до́ста, то мі́й Васи́ль був до́бре уробле́ний* (Молодія Глиб.).

УРО́ВИЩЕ, мед. Викидень. Кіцм.

УРУБА́ТИ. перен. Грубо і різко відповісти. Заст., Кіцм., Вижн., Нов. *Так йиму́ уруба́ла, шо він бі́льши ни мав шо ї каза́ти* (Рідківці Нов.).

УСЕЗЕ́ЛИН, -у, ч., бот. Грушанка круглолиста (Pyrola rotundifolia L.). *Усезе́лин зиле́ний на́віть і узимі́* (Шипинці Кіцм.).

УСЄ́ЧЄНО, **УСЄ́ЧІНО**, незм. Абсолютно все. Вижн., Глиб. *Уна́ есє́чино зна́ї роби́ти* (Черепківці Глиб.).

УСИНТИРУВА́ТИ, заст., військ. Розподілити, призначити. Заст., Кіцм., Вижн. *Мине́ уже́ усинтрува́ли до піхо́ти* (Прилипче Заст.).

УСИ́ПАТИ. 1. Влити. Заг. *Уси́п, до́ню, ма́мі води́ на ру́ки* (Чорнівка Нов.). 2. перен. Насварити. Заст., Кіцм. *Ми́цьо діста́в дво́йку, то шо йиму́ ма́ма уси́пала до ве́чира* (Веренчанка Заст.). 3. Набити. Заст., Кіцм. *Уси́п паруні́в та бу́де слу́хати* (Кадубівці Заст.).

УСІГДА́, незм. Завжди. Хот. *Усігда́ лиш мене́ посила́ют во́ду носи́ти* (Ярівка Хот.).

УСІ́ЛНИЦА, -і, ж. Див. **ОСІ́ЛНИЦА**. Кельм. *Лиши́лоса з двох сливо́к зі́брати усі́лницу* (Новоселиця Кельм.).

УСІЛЯ́ЧИНА, -и, ж. Всячина, все що завгодно. Заст., Хот. *Накупи́ла-м усіля́чини та й йду додо́му* (Атаки Хот.).

УСКО́ЧИТИСИ (-СА). Док. Збігатися (про тканину). Заг. *Ду́же ускочи́ласи моя́ спі́дница по́сля полока́ня* (Рукшин Хот.).

УСКУДА́ВЕЦ, -вца, ч. Див. **ВОСКОДА́ВЕЦ**. Сок. *Відогріва́ют кисля́к і відкида́ют у ускуда́вец, щоб стіка́в дзер* (Ожево Сок.).

УСМА́ЖИТИ (**ВСМА́ЖИТИ**), док., перех. Смажачи, приготувати. Заг. *Гай, живе́нько усма́ж барабу́лі, бо вже пора́ ї́сти* (Южинець Кіцм.).

УСМАЛИ́ТИ. перен. Вдарити. Хот. *Мо́жи хо́чиш, щоб тубі́ по ву́сі усмали́ти* (Чепоноси Хот.).

УСМІХНЕ́ВИЙ. Веселий, усміхнений. Заст. *Диви́вси усміхне́вими очи́ма* (Горошівці Заст.).

УСОТА́ТИСЯ. Стомитися від великої роботи, що пов'язана з ходьбою. Кіцм., Вижн., Кельм. *Сиго́дни я моц усота́ласи, ледь зашла́ дудо́му* (Нові Драчинці Кіцм.).

УСПЛОШНУ́, незм. Все підряд. Хот. *Скида́й ті до́ски усплошну́, ни вибира́й* (Малинці Хот.).

УСТАВА́ТИСИ. Заступатися за когось, захищати. Хот. *Він типе́р мо́жи парубо́чити, бо ма́є ста́ршого бра́та, щоб уста́вси за не́го, як яка́ біда́* (Долиняни Хот.).

УСТАРА́ТИ. Дістати, придбати, вторгувати. Заг. *Устара́ла за сир три ру́блі* (Спаське Стор.). *Я до ха́ти устара́в дров* (Банилів Вижн.).

УСТЕ́КЛИЙ (ВСТЕ́КЛИЙ). Скажений. Нов., Хот., Кельм. *Його́ пес усте́клий вкуси́в, то 120 уко́лів взяв* (Коболчин Сок.).

УСТЕКТИ́СИ. Оскаженіти. Вижн. *Ка́жут, що ік у дити́ни рі́жутси зу́би, то таки́й страшни́й біль, що чолові́к мо́жи устекти́си* (Банилів Вижн.).

УСТИ́Д, -у, ч. Див. **ВСТИД**. Заг. *Я ду́мала, що я це́го усти́ду не перебу́ду* (Дорошівці Заст.).

УСТИ́ДНО, незм. Соромно. Заг. *Пра́вду каза́ти ни усти́дно* (Атаки Хот.).

УСТИ́НОК. Звужений вхід верші або ятера. Вижн.

УСТОХОРО́БИТИСИ. Заспокоїтися. Заст. *Як захотіло мале́ молока́, то зале́дви-м го устохоро́била, тепе́р спит* (Заставна).

УСТРИ́ПКИ, незм. Підстрибом, підскоком. Глиб. *Та усе́ устри́пки, устри́пки* (Старий Вовчинець Глиб.).

УСТРІ́ТЬ, незм. Назустріч. Вижн., Стор. *Іду́ я ву́лицев, а вони́ з кри́ком устріть* (Клинівка Стор).

УСТРОМИ́ТИ. Невідомо куди діти. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Хот. *Дес устроми́ла насіні, а тепе́р ни мо́жу найти́* (Верхні Станівці Кіцм.).

УСТРОМИ́ТИСИ. Нахабно влізти. Заст., Кіцм., Вижн. *Устроми́ласи на чужи́й ґрунт і ни хо́чі віхо́дити* (Верхні Станівці Кіцм.).

УСТРУГА́ТИ. 1. Обчистити (картоплю). *Устружи́ живе́нько манди-бу́рку* (Борівці Кіцм.). 2. перен. Влучно, дошкульно відповісти. Заст., Кіцм. *Як устру́гала їму́, то аж у п'я́тах засти́ло* (Хливище Кіцм.).

УСУ́ГА, -и, ж. 1. Осад. Заст., Кіцм. *Ни ду́жи до́брий олі́й, бо по́вно усу́ги на дні* (Киселів Кіцм.). 2. Пліснява (на застоялому молоці, різних квашеннях). Кіцм., Вижн. *На ква́шених огирка́х появи́ласи усу́га* (Чорногузи Вижн.).

УСУ́ЖИТИСИ. Плісніти. Заст.

УСУКА́ТИ. Скрутити мотузку. Заст., Вижн. *Цей мотузо́чок я усука́ла учe̍ра увe̍чір* (Репужинці Заст.).

УСУРУ́ЖНИЙ. Гидкий, неприємний. Заст., Кіцм. *Хотіли ні ма́ма відда́ти за то́го богача́, али він мині́ був ду́же усуру́жний* (Малятинці Кіцм.).

УСУРУ́ЖНО, незм., заст. Моторошно, лячно, боязко. Заст., Вижн. *Як хто умре́, то колі́с каза́ли усуру́жно* (Задубрівка Заст.).

У́СЮ-У́СЮ. Вигук, яким кличуть гусенят. Стор.

УСЯ́КОВО, незм. Всяко, по-різному. Заст., Кіцм. *То у сім'ї усякова бу-ває* (Товтри Заст.).

УСЬО́, займ. Все. Кіцм., Вижн. *Він усьо́ слу́хав* (Шипинці Кіцм.).

У́ТА, -и, ж. Качка. Кіцм.

УТАРҐУВА́ТИ. Купити. Глиб. *Утарґува́ли-сти бага́то, бо по́вну тра́йстру ма́їте* (Горбівці Глиб.).

УТВОРЕ́НИЙ. Відчинений. Заг. *Ви́джу, шо две́рі утворе́ні, то ма́ї бу́ти хтос до́ма* (Чорнівка Нов.).

УТВОРЕ́НО[1]. незм. Відчинено. Заг. *У хлі́бному утворе́но* (Верхні Станівці Кіцм.).

УТВОРЕ́НО[2]. Відверто. Заг. *Я тобі́ ка́жу утворе́но, шо він ту ґі́вку ни во́зми* (Чорнівка Нов.).

УТВОРЄ́ТИ, **УТВОРЯ́ТИ**. Відчиняти. Заг. *Си́нку, утвори́-ко ма́мі две́рі* (Козиряни Кельм.).

УТВО́РЮВАТИ[1]. док. до **УТВОРЯ́ТИ**. Відчиняти. Заг. *Жи́во утво́рюй две́рі, бо несу́ во́ду* (Мамаївці Кіцм.).

УТВОРЮВАТИ[2]. Збільшувати апетит. Вижн., Глиб. *Так мині́ утворе́ло їду́* (Турятка Глиб.).

УТВОРЯ́ТИ. Див. **УТВОРЄ́ТИ**.

УТЕРЕБИ́ТИ. Облущити якусь частину. Заст., Кіцм., Вижн., Хот. *Тра́ба утереби́ти фасу́ль та кла́сти борш вари́ти* (Ярівка Хот.).

УТЕСА́ТИ[1]. Обчистити картоплю. Вижн. *Утиши́ барабу́ль на ве́чір* (Банилів Вижн.).

УТЕСА́ТИ[2]. перен., згруб. Сказати. Заст., Кіцм., Стор. *Шос як уте́ши, то є з чо́го смія́тися* (Пригородка Хот.).

УТЕСА́ТИ[3]. згруб. Вдарити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов., Хот. *Як ми утеса́в па́ру бу́ків, то й за́риз памнє-та́ю* (Бабин Заст.).

УТИМНІ́ТИ. Осліпнути. Заст., Кіцм., Вижн. *Ста́ра́ ще мало́ю утимні́ла на обі́ о́ці* (Репужинці Заст.).

УТИ́МП, незм. Вчасно. Глиб. *Приходє́ути́мп, їда́ бу́ди те́пла* (Турятка Глиб.).

УТИРА́ВНИК, -а, ч. Рушник. Заг. *Озми́ нови́й утира́вник, бо цей брудни́й* (Карапчів Вижн.).

УТИРІ́ЩИТИ, згруб. Ударити. Хот. *За то він мине́ так утирі́щив?* (Долиняни Хот.).

УТИРЯ́ТИ. Загубити. Хот., Кельм. *Посла́ла ма́ма Докі́йку за хлі́бом, а вона́ гро́ші утиря́ла* (Ярівка Хот.).

УТИСА́ТИ, згруб. Вдарити. Стор. *Як уте́шу тибе́ раз* (Снячів Стор.).

УТОВМА́СИТИСИ. Вілізти у щось, вимаститись. *Ти вже утовма́сивси, си́нку, у боло́то* (Дорошівці Заст.).

УТРА́ТИТИ. Запізнитись. Пропустити. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов. *Іди́ бо́рзо, бис ни утра́тила авто́бус* (Рідківці Нов.).

УТРІ́СКУВАТИСИ, док. до **УТРІ́СКАТИСИ**. Закохуватися. Заст., Кіцм., Вижн. *Ади́, утрі́скавси у дівчину та й ґвавт жини́тиси* (Хлівище Кіцм.).

УТРО́БА[1], -и, ж. Теля і місце, що виходить з-під корови після уположення. Вижн. *Ік я зайшла́ у ста́йню, утро́ба вже ві́шла* (Банилів Вижн.).

УТРО́БА[2], -и, ж. Худоба. Вижн. *Бо та утро́ба потребу́є бага́то* (Банилів Вижн.).

УТУ́ЛОК, -а, ч. Металева втулка всередині колеса. Глиб., Кіцм., Стор.

УТЮ́Г, -а, ч. Вервечка, один з чотирьох мотузочків, на які підвішують колиску. Хот.

У́ТЯ, дит. Качка, качур. Кіцм., Стор., Хот.

УТЯГА́ТИСА. 1. Бути проханим. Кельм. *Гай, ідіт до нас, не утяга́йтеса* (Лукачівка Кельм.). 2. Затримуватися. Кіцм. *Лиш ни утяга́йси так до́вго, бо нима́ коли́* (Хлівище Кіцм.).

УТЯКА́ТИСИ, безос. Діставатися. Хот. *Утякло́си му до́бри від ма́ми, свари́ла та ще й биче́м відби́ла за то, шо ни слу́хає* (Ярівка Хот.).

УТЯ́ТИ. Гостро відповісти. Кіцм. *То давно́ уже́ тра́ба було́ йму утя́ти, то був би ни ліз до ха́ти* (Хлівище Кіцм.).

УФАТИ́ТИ. Схопити. Заст., Кіцм., Хот. *Хтось уфати́в від ме́ни с під рук ніж і типе́р ни маю чим уруба́ти хлі́ба* (Ярівка Хот.).

УХЛЯВА́ТИ. 1. Ослабати. Заст., Кіцм., Хот. *Прийшла́ весна́ і я зусі́м ухля́ла* (Рукшин Хот.). 2. Зів'янути (про рослину). Хот. *Припикло́ со́нце, і листки́ ухля́ли* (Рукшин Хот.).

УХЛЯ́ПНУТИ. Знесиліти. Кельм. *Ко́ло такої робо́ти мо́жна і ухля́пнути* (Новоселиця Кельм.).

УХОДИ́ТИ. Заносити, забруднити. Довго носячи, робити старим, непридатним для користування (одяг, взуття і ін.).

УХОДИ́ТИ (-СИ, -СА), **УХО́ДЮВАТИСИ (-СА)**. Втомитись від ходіння. Заг. *Я вже сиго́дни так уходи́ласи, шо ни мо́жу вже нічо́* (Дорошівці Заст.).

УХО́ДЮВАТИСИ (-СА), док. **УХОДИ́ТИ (-СИ)**. Заст., Кіцм., Хот. *Моя ма́ма пи́рид вісіля́м так ухо́дювала́са, шо ніг ни чу́ла* (Малинці Хот.).

УЦАПІ́ТИ. Зробитися дурним. Заст., Вижн.

УЦЕ́РЬКАТИ. Мало надоїти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Уце́рькала, шо котови ни ста́ни наїстиси* (Репужинці Заст.).

УЦЄ́ПАТИ. Надоїти. Вижн. *Іди́ уце́п тро́шки молока́ дити́ні* (Банилів Вижн.).

УЧЕ́НКА, -и, ж. Один із чотирьох мотузків, на яких підвішують колиску. Кіцм.

УЧІМХА́ТИ[1]. Наламати гілок, нарвати трави (переважно вершечків).

Заст., Кіцм., Вижн. *Тра́ба тро́хи учімха́ти крі́ликам буря́ну* (Хлівище Кіцм.). ***Учімха́ти но́гу**. Натерти ногу, подряпати.

УЧІМХА́ТИ[2]. Пройти велику відстань. Заст., Кіцм., Стор. *Сла́ба, сла́ба, али́ 10 кіло́метрів учімха́ла* (Веренчанка Заст.).

УЧІРХА́ТИ. Відділяти довге вовняне волокно від короткого. Кіцм. *Я сиго́дни бу́ду учірха́ти во́вну* (Борівці Кіцм.).

УЧКУ́Р[1], -а, ч. Мотузка, якою підперізують штани. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Кельм. *Які́м коли́с коси́в, шо урва́вси учку́р, то тро́хи поркіни́ці не спа́ли* (Киселів Кіцм.).

УЧКУ́Р[2], -а, ч. Лайлива назва молодих хлопців, що вважають себе дорослими. Вижн.

УШАЦО́ВУВАТИ. Оцінювати, визначати ціну. Заст., Кіцм. *Чос ду́жи та́но ушацува́ли на́шу ха́ту* (Хлівище Кіцм.).

УШИВА́ЛЬНИК, -а, ч. Малий ремінець для зашивання окремих деталей виробу. Вижн. *Тре́ба нови́й ушива́льник, бо стари́й гет си зноси́в* (Чорногузи Вижн.).

УШИ́ВАНИЙ. Густо вишитий. Кіцм., Вижн. *У них ві́сів фа́йний уши́ваний рушни́к* (Валява Кіцм.).

УШИ́ТИ. Пошити. Кельм., Хот., Сок. *Уши́ла на свя́та барго́вий балахо́н* (Новоселиця Кельм.). *Захоті́лоса уши́ти нови́й кустю́м* (Малинці Хот.).

УШІРБІ́ТИ. З'яловіти. Глиб. *На́ша коро́ва пе́рший раз уже ушірбі́ла на оде́н ді́йок* (Турятка Глиб.).

УШІ́Ф, незм., заст. Косо. Заст., Кіцм., Вижн. *Ади́ уруба́ла мині́ продавчи́ха клийо́нку ду́жи ушíф* (Хлівище Кіцм.).

УШМАЛИ́ТИ[1]. Запалити. Заст., Кіцм., Стор., Нов. *Піди́ ушмали́ то сухе́ бади́лі на горо́ді* (Бабин Заст.).

УШМАЛЕ́ТИ, **УШМАЛИ́ТИ**[1]. Сильно вдарити. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Кельм. *Хтос мине́ ушмали́в у но́гу* (Турятка Глиб.).

УШТУДИРУВА́ТИ[1]. Добувати (розумним, чесним шляхом), зекономити. *Уштудиру́ю гро́ший і ку́п'ю тобі́ ко́лисо* (Чорнівка Нов.).

УШТУДИРУВА́ТИ[2]. Умудритися, зуміти. Заст., Кіцм. *Гунчє́к уштуди́рував ха́ту добудува́ти і доньці́ вісі́лє зроби́ти* (Борівці Кіцм.).

УШЬ. Вигук, яким відганяють курей. Кіцм., Заст., Стор., Глиб., Глиб., Вижн. *Ушь! А добра́ би вам ни бу́ло* (Черепківці Глиб.).

УЮ́ГА, -и, ж. Хуртовина. Кельм. *Три дні бу́ла ую́га* (Новоселиця Кельм.).

УЯШКИ́, -шок, мн. 1. Самотока, прилад для змотування пряжі на клубки. Хот., Кельм. *На уяшка́х стра́шно пу́таєси пря́жа* (Чепоноси Хот.). 2. Перехресні планки на самотоці. Хот. *Якби́ ти зроби́в май до́вші уяшки́, на них май гара́зд мота́ти* (Чепоноси Хот.).

Ф

ФА́БУЛИ, -ів, ще **ФА́БУЛ**, мн., заст. 1. Магічні засоби, з допомогою яких ніби можна вплинути на людину і природу (зілля, напій із нього тощо). Хот., Кельм., Сок. *Марі́я, ви́тко які́с фа́були ма́є, бо хоть і ни ду́жи фа́йна і бі́дна, а хло́пцами аш пирибира́є* (Чепоноси Хот.). 2. Магічні ді́ї та ворожіння; чаклунство. *Є такі́ лю́ди у го́рах, шо зна́ют які́с фа́були, шо ду́жи помі́чні́, – і то пра́вда* (Лукачівка Кельм.).

ФАБУ́ЛИТИ, заст. Діяти, впливати на когось, щось чарами, чаклувати. Хот., Кельм., Сок. *Га́ня, ка́жут, до́вго ни могла́ відда́тиси, по́ки ни пішла́ куда́с фабу́лити* (Комарівці Кельм.).

ФАБУ́ЛНИЦА, -і, ж., заст. Жінка, яка лікує різними немедичними засобами, а також займається чаклунством. Хот., Кельм., Сок. *Розповідают, що Марія свого сина лічила у якоїс фабулниці, уже йму ліпши тепер* (Зелене Кельм.). *Сміялиси з мени тоди, як я збирала усякий бурян для ліку, казали, що фабулница* (Білоусівка Сок.).

ФАВА́ВКАТИ, док. **ФАВА́ВКНУТИ**. Видавати своєрідні приглушені звуки (про сову). Заст. *Ади, над Брусовов хатов уже дві ночи сова фававкає, шос недобри, відий, віщує – би мерца не було* (Заставна). *Чула, як дес нидалеко сова кілько раз фававкнула – аби ни на зле* (Дорошівці Заст.).

ФАВЧА́ТИ, док. **ЗАФАВЧА́ТИ**. Видавати хрипкі звуки, хрипіти. Заст., Кіцм. *Наш ґід уже ни можи добри говорити, лиш фавчит – доста що старий і без зубів та ще до того слабий дужи* (Валява Кіцм.).

ФАҐАРА́Ш, -а, ч., заст. Лопатка з загнутими догори бічними краями, совок. Глиб. *Мус купити новий фаґараш, бо усьо – поламаласи ручка* (Турятка Глиб.).

ФА́ЄРЦАҐ, **ФА́ЄРЦАК**, **ФАЇ́РЦАҐ**, **ФАЇ́РЦАК**, -а, ч., заст. Невеличкий кишеньковий прилад для добування вогню, запальничка. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Кельм. *Дай мині свій фаєрцак, най запалю дзиґар* (Хливище Кіцм.). *Мій ґід умів робити фаєрцаки з гільз – добри віходило* (Товтри Заст.). *Заховай фаєрцаґ від ґітий, бо полом'я* (Южинець Кіцм.). Див. ще **ФАЇРЦАҐ, ФАЇРЦАК.**

ФАЇРА́НТ, -у, ч., заст. 1. Коротка перерва під час праці, якоїсь дії; перепочинок. Заст., Кіцм., Глиб. *Гай, хлопці, робім трохі фаїрант* (Слобідка Глиб.). *Ще ни пора, ґівки, робити фаїрант, ще сапаймо* (Вителівка Кіцм.). 2. Вільний від роботи час. *Маїш фаїранту пару мінут? Шос хочу з тобов поговорити* (Онут Заст.).

ФАЇ́РМАН, -а, ч., заст. Пожежник. Заст., Кіцм., Глиб. *Фаїрмани добри заробляли, і робота легка, і через день мали фрай* (Мамаївці Кіцм.). *Усі мусіли уступатиси з дороги, коли їхали фаїрмани* (Горбівці Кіцм.).

ФАЇРЦА́Ґ, **ФАЇРЦА́К**, -а, ч., заст. Запальничка. Заст., Глиб., Нов. *Фаїрцак май спритішно носити, як сирники* (Дорошівці Заст.). *Колис казали фаїрцаґ у нашому силі, а типер уже – зажіґалка, а у школі уча (казав онука) запальничка* (Дубівці Кіцм.).

ФАЇ́РЧИК, -а, ч., зм. до **ФАЇРЦАК**. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Цей фаїрчик подарував мині тато, а йму – покійний ґід* (Хливище Кіцм.).

ФАЙНЕ́НЬКИЙ, пестл. до **ФА́ЙНИЙ**. Заг. *Ади, йка файненька ґівчинка у Нюсі, та ще як вібринджена* (Стрілецький Кут Кіцм.).

ФА́ЙНИЙ. 1. Приємний на вигляд, для слуху; який викликає почуття задоволення. Заг. *Ади, яка файна молода вішла з машини і йде до запису* (Кіцмань). *Ніхто у нашому силі ни має такого файного голосу, як Настаса Івонова* (Дорошівці Заст.). *Риба май лучи ловиси у файну погоду* (Атаки Хот.). 2. Який має позитивні моральні якості (про людину). *Моя сусіда, Санда, – дужи файна людина – що уже ґаздиня,а що добра і до того бесідлива, уважна* (Михальча Стор.). 3. Який заслуговує схвалення, цілком відповідає вимогам. *Мій син типер уже контетний: ґістав файну роботу – і заробок добрий, і від сила ни дужи далеко* (Борівці Кіцм.). *Та ґівчина, що у неї збиралиси, мусіла дати файну вечерю* (Добринівці Заст.). 4. Значний за кількістю або розміром. *Кажут, що*

Бискороваійний узєв за свою хату файні гроші (Товтри Заст.). 5. перен. Який має досвід, знає свою справу. *Дуся дес у місті має файного кравця, так ї спідницу зробив, шо ни мош очі забрати* (Карапчів Вижн.). *Ти часом ни знаїш якогос файного майстра, шоби клав добри печі?* (Неполоківці Кіцм.). 6. У значенні субстантивованого прикметника. *У моому житю було і багато файного, а ни лиш зле* (Волошкове Сок.). *То такому тибе уча у школі – бабі кривитиси? Файному – нічьо ни скажиш* (Борівці Кіцм.).

ФАЙНО, незм. Прислівник до **ФАЙНИЙ**. 1. Гарно. Заг. *Ти уже май файно віглядаїш, витко, шо слабість минає* (Дорошівці Заст.). *На городі за дощим так файно усьо росте шо но* (Нові Бросківці Стор.). 2. Добре. *Хто роби, добри газдує – той і файно жиє* (Стара Жадова Стор.). *Вони прожили разом файно довгі роки* (Михальча Стор.). *Мої діти файно вчаси, ни маю з ними дочініня* (Мамаївці Кіцм.). 3. перен. Вправно, майстерно. *Віоріка і шиє файно, і довго ни тримає матеріял* (Чагор Глиб.). *У Заставні є дохторь, шо дужи файно лічи зуби і тано* (Онут Заст.). 4. перен. Для вираження зневажливо-іронічного ставлення до кого-небудь, чого-небудь. *Витко, як ти файно балювавси: увес у болоті, сорочка пірвана* (Турятка Глиб.). *Він лиш словами файно мастит, але нічьо ни роби з того, шо кажи* (Коритне Вижн.). ***Файно дякувати** – сердечно, щиро дякувати. *Файно дякую вам усім, шо прийшли до нас на клаку, даст Бог дожити, то і ми вам колис поможимо* (Киселів Кіцм.).

ФАЙОРКА, -и, ж., знев. Пліткарка. Заст., Кіцм. *Та файорка уже шос нового вігадала* (Товтри Заст.).

ФАК, -у, ч., заст., спец., тк. Отвір в основі між її верхньою і нижньою частинами для проходження човника. Кельм. *Як нима доброго факу, то і нима як робити килим* (Комарів Кельм.).

ФАКАТИ, док. **ФАКНУТИ**. 1. Гримати. Заст., Кіцм. *Ни факай так теньго дверми, бо мине уже голова болит від того* (Добринівці Заст.). 2. Бити, вдаряти. *Йвон ни вітримав, узєв палицу та й факнув того пияка по плечах – аш той упав* (Киселів Кіцм.).

ФАКЛЯ, -і, ж. Переносний світильник (звичайно у вигляді палиці з намотаним на кінці просмаленим клоччям); смолоскип. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Колис ни було лєктрики то ми чистили бураки коло факлів* (Чорнівка Нов.).

ФАЛАҐИ, -ів, мн., зб., заст. Клапті, обривки матерії, одягу. Заст., Кіцм. *Бабо, скиньте ту спідницу, нарешкі, бо з неї уже скоро будут фалаґи висіти* (Борівці Кіцм.).

ФАЛАНДА, -и, ж., знев., 1. Старий, зношений одяг. Заст., Кіцм., Хот. *Шо убраласи у якус фаланду – ліпшого ни маєш?* (Рукшин Заст.). 2. Довгий одяг. *Ади, уже хоть підтягнула ту фаланду, а то ходи по силі, як з-мижи циганів війшла* (Долиняни Хот.).

ФАЛАНДРА, -и, ж., знев. Про жінку, недбало одягнену, переважно в довгу спідницю. Заст., Кіцм. *А та фаландра уже зранку дес поперла у сило, ади як замітає порохи своєв спідницов* (Хливище Кіцм.).

ФАЛАСКАТИ. Див. **ФАЛАЦКАТИ**. Заст., Кіцм., Глиб.

ФАЛАТЕКА, **ФАЛАТИКА**, -и, ж. Частина, відірвана, відрізана від чогось; шматок. Стор., Глиб. *Так фист урубав палиц, шо аш фалатека висит* (Турятка Глиб.). *Мой, шибинику*

оде́н, диви́си, як ти пірва́в спо́дні, аш фалатика́ ви́си (Стара Жадова Стор.).

ФАЛА́ТЄ, ФАЛА́ТЯ, -я, с., зб. Дуже старий, поношений одяг; лахміття. Кіцм., Стор. *То уже́ ни суки́нка, а лиш саме́ фала́тє, пора́ ї на катрани́ пусти́ти* (Мамаївці Кіцм.). *Уже́ кі́лько назбира́лоси то́го фала́тя, а найбі́льши з ґіти́й, шо зда́лоси би де́шо розда́ти, а шос і пусти́ти на катра́ня* (Спаська Стор.).

ФАЛА́СКАТИ, ФАЛА́ЦКАТИ, док. **СФАЛА́ЦКАТИ, ЗА́ФАЛАЦКАТИ, ВІ́ФАЛАЦКАТИ**, знев. 1. Недбало ставитися до одягу, швидко зношувати його. Заст., Кіцм., Глиб. *Ни фала́цкай нову́ спідни́цу, захова́й ї, притри́муй до свє́та* (Кадубівці Заст.). *Ни фала́скай той новий жупан шоднини, бо новий ни скоро куписи* (Борівці Кіцм.). 2. Бруднити. *Мій ба́хур раздва́ фала́цкає вбране́, а найпе́рши спо́дні* (Горбівці Глиб.).

ФА́ЛБА, ФА́ЛДА, -и, ж., заст., спец., крав. Складка на спідниці, платті, портьєрах. Заг. *Мені́ ни хва́ти мате́рії на спідни́цу з фа́лдами навкруги́, і я зро́б'ю лиш по дві з бокі́в* (Кам'янка Глиб.). *Му́сиш попра́вити дві фа́лди спе́реду, а ре́шта до́бри ві́шло* (Драчинці Кіцм.). *Так до́бри уда́лиси фа́лби на фіра́нках, рівне́нько* (Слобідка Глиб.). *У те́би ві́шли зарясні́ фа́лби, тро́хи порозсува́й їх – бу́ди май фа́йно* (Михальча Стор.).

***У фа́лби, фа́лбами; у фа́лди, фа́лдами** (пошити, зробити). *Шо́би зши́ти спідни́цу у фа́лди, тра́ба бі́льши мате́рії* (Чагор Глиб.). *Фа́йна спідни́ца кругом фа́лдами, али́ ду́жи до́рого обхо́диси* (Нижні Станівці Кіцм.). *Як бу́диш ши́ти спідни́цу – у клини ци у фа́лби?* (Атаки Хот.).

ФА́ЛДОЧКА, ФА́ЛБОЧКА, -и, ж., зм. до **ФАЛБА, ФАЛДА**. Заст., Кіцм., Стор., Нов. *Ади́, яка́ фа́йна на ґівчинці спідни́чка – шовко́ва, у фа́лдочки* (Мамаївці Кіцм.). *Хо́чу до Па́ски зши́ти сво́їм ґівча́ткам спідни́чки дрібне́нькими фа́лдочками* (Горошівці Заст.). *Поши́й на цей раз мо́ї малі́ спідни́чку у фа́лбочки* (Киселів Кіцм.).

ФА́ЛДОР, -а, ч., заст., спец., крав. Складка. Глиб. *Ни бу́ду ши́ти спідни́цу у фа́лдорі, бо тра́ба ґо́жма ка́лкатиси* (Турятка Глиб.).

ФА́ЛЕЦ, -а, ч. Виструганий жолобок, ярочок у дверних, віконних рамах. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Ви́диш, пе́рший фа́лац ві́шов нівки́й, зроби́ май гли́бший* (Мамаївці Кіцм.). Див. ще **ФА́ЛЬЦІ.**

ФА́ЛЕЧКА, -и, ж. Стьобана куртка на ваті; фуфайка. Нов. *Кинь яку́с фа́лечку на пле́чі, бо ади́ як студино́* (Чорнівка Нов.).

ФАЛІВНИ́К, -а, ч., знев. Лицемір, хвалько. Заст., Кіцм., Стор. *Іва́н Штифа́нів – таки́й фалівни́к, шо но: і усьо́ мо́жи зроби́ти, і всьо мо́жи ґіста́ти, а як прийдиси до ґіла – то нічьо́ з то́го нима́* (Михальча Стор.). *То пусти́й фалі́вник, нічо́ ни ма́є ні в ха́ті, ні ко́ло ха́ти, а лиш зна́є бага́то говори́ти і фист фали́тиси* (Борівці Кіцм.). *Цей фалівни́к ко́ло них тре́си, усьо підфа́лює – хоче шос, витко, з це́го ма́ти* (Дорошівці Заст.).

ФА́ЛОН, -а, ч. Верхній одяг священника, риза. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Вижн. *Молоді́, ба́тько, ма́тка биру́тси за фа́лон попа́ та й хо́дє круг присто́ла* (Черепківка Глиб.).

ФАЛЦГО́БЕЛЬ, ФАЛЦГО́БИЛЬ, -я, ч. Див. **ФАЛЬЦГОБЕЛЬ, ФАЛЬЦГОБИЛЬ.** Заст., Кіцм.

ФА́ЛЧА, -і, ж. Див. **ФАЛЬЧА**. Заг.

ФА́ЛЬБУХ, -а, ч., ков. 1. Пристрій, на який кладуть ногу коня під час кування. Заст., Кіцм. *Як кую́т коня́,*

то кладут його ногу на фальбух (Гаврилівці Кіцм.).

ФАЛЬЗУВАТИ, док. **ВІФАЛЬЗУВАТИ**, ков. Робити жолібок на підковах. Заст., Кіцм. *Ни кождий коваль знає добри фальзувати* (Глиниця Кіцм.).

ФАЛЬЦ, -а, ч., стол. Вистругий жолобок, ярочок у віконних, дверних рамах. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Дошки на двері уже поструганi, усьо готово, лишилоси лиш поробити фальці* (Грозинці Хот.).

ФАЛЬЦАНГИ, ФАЛЬЦАНГІ, -ів, мн., спец. Ножиці для різання бляхи. Заст., Кіцм. *До цеї блєхи траба май гострі фальцанги, цими ни мож буди нічьо робити* (Глинниця Кіцм.). *Мої фальцангі цу блєху ни озмут – мус гістати инчі* (Товтри Заст.).

ФАЛЬЦГОБЕЛЬ, -я, ч., тесл. Див. **ФАЛЬЦГОБИЛЬ.**

ФАЛЬЦГОБИЛЬ, ФАЛЬЦГОБЕЛЬ, -я, ч., тесл. Вид рубанка для вистругування фальців у віконних, дверних рамах. Заст., Кіцм. *Траба кончи купити новий фальцгобиль* (Шипинці Кіцм.). *Такий фальцгобель ці дошки ни озми* (Онут Заст.).

ФАЛЬЦІВНИК, -а, ч., стол. Столярний інструмент, яким виробляють фальці. Кіцм., Хот. *Шо ти за майстир, шо ни маїш свого фальцівника?* (Грозинці Хот.). *Мав би фальцівник, сам би зробив цю мізерну роботу* (Киселів Кіцм.).

ФАЛЬЧ, -у, ч. Фальш. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Я ни люб'ю фальч, так нимає бути між людьми* (Чагор Глиб.).

ФАЛЧА, ФАЛЬЧА, -і, ж. 1. Одиниця виміру площі сільськогосподарських угідь, що дорівнює 14322 м^2 Заг. *Тими роками я завши сіяв більше як фальчу жита* (Клішківці Хот.). *Наш гід тримав шість фальчів зимлі* (Сербичани Сок.). *У мени була від гіда фалча поля* (Грозинці Хот.). *Мусив одну фалчу землі продати* (Берегомет Вижн.). 2. перен. **ФАЛЬЧІ.** Земельні угіддя. *Ни маєш гітий, кому лишиш свої фальчі?* (Боянчук Заст.).

ФАЛЬЧИВИЙ, знев. 1. Нещирий, лицемірний (про людину). Заг. *Ни вірь йму – він з тобов фальчивий* (Дубівці Кіцм.). ***Фальчивий чоловік*** – нещира, лицемірна людина. *Фальчивий чоловік – гірши ворога* (Ясени Стор.). 2. Удаваний. *У неї і позір якийс страшний, і сміх фальчивий, і бесіда нато солодка* (Дорошівці Заст.). 3. Підроблений (про річ, продукт, і т. ін.). *Кажут, шо на базари продают фальчивий олій – дивиси, шо ти купуєш* (Шипинці Кіцм.).

ФАЛЬЧИВІСТЬ, -і, ж. Властивість за значенням до **ФАЛЬЧИВИЙ**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *У мому житю з першим чоловіком нічьо доброго ни було – одна фальчивість* (Ставчани Кіцм.).

ФАЛЬЧИВКА, -и, ж. 1. знев. Фальшива людина. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Тримайси далі від тої фальчивки, ни вірь ї* (Кам'яна Стор.). *Я ни могла розпізнати ту фальчивку, али типер уже по всему – мині розвиднилоси в очах* (Дорошівці Заст.). 2. Підроблений продукт, документ і т. ін. *Кажут, шо цигани продают заміст золотих і срібних перстенів фальчивки* (Глибока).

ФАЛЬЧИВО, незм. Прислівник до **ФАЛЬЧИВИЙ**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Йому нима шо вірити: він і говори фальчиво, і так само фальчиво жиє* (Товтри Заст.).

ФАЛЬЧУВАТИ, док. **СФАЛЬЧУВАТИ**. 1. Обдурювати, хитрувати. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Він дужи*

фальчує з грішми, ховає від мени (Коровія Глиб.). *Наша продавщица фальчує кілько можи – недоважує, недодає гроші на здачу* (Хлівище Кіцм.). 2. Бути нещирим у поведінці. Заг. *То ни чоловік, а перший ворог, як він на кожнім кроці фальчує* (Заставна Заст.). *Шо то можи бути за житє, як чоловік альбо жінка фальчуют* (Михайлівка Глиб.).

ФАЛЬЧУВАТИСИ (-СА). Завдавати, зазнавати фальшування. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ни хочу більш робити в магазині, бо вижу, як там на кожнім кроці фальчуєси* (Дорошківці Заст.). *Як так фальчуватиси один з одним, то ліпши розвестися* (Великий Кучурів Стор.).

ФАЛЯ[1], -і, ж., заст. 1. Водяний вал, що утворюється від коливання водної поверхні. Заст., Кіцм., Глиб. *Цеї весни на Дністрі такі фалі були, як на мори* (Онут Заст.). 2. перен. Наплив почуттів, думок, що визначають настрій, поведінку людини. *Така фаля часом на мени наґийди, так мині стає нидобри на души, шо ни знаю, шо би м робила* (Валява Кіцм.). *Василка два-три рази на рік муси лижати у варіяцкому шпитали: така фаля на неї находи, шо усьо може віробити – так ї у голові баламутиси* (Баламутівка Заст.).

ФАЛЯ[2], -і, ж., заст. 1. Короткий проміжок часу, мить. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ни бійси: одна фаля – і зуба нима* (Заставна). ***Як одна фаля**. Як одна мить. *Минулиси молоді роки, як одна коротка фаля – уже нічьо ни мош вернути* (Киселів Кіцм.). ***У цу фалю**. У цю хвилину. *У цу саму фалю, якраз опівночи, хтос заковтав у вікно* (Кам'янка Глиб.).

ФАМІЛІЙКА, -и, ж., знев., зм. до **ФАМІЛІЯ**. Заг. *Як я зачав слабувати, то фамілійка мої покійної жінки позліталаси та й лиш чикала, шоби розібрати наши добро* (Дорошівці Заст.). *То така фамілійка, шо ніхто ні з ким ни сходиси, лиш водно ворогують між собов* (Малинці Хот.).

ФАМІЛІЙНИЙ, заст. Прикметник до **ФАМІЛІЯ**. Родовий. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Їх фамілійне добро пішло за вітром: шо Штифан програв у карти, а шо розікрали* (Задубрівка Заст.).

ФАМІЛІЯ, -ї, ж. 1. Близькі родичі, родина, сім'я. Заг. *Як неньо умерли, то уся фамілія лишиласи на моїх руках* (Товтри Заст.). *Коли слабували на тіфус, то було і так, шо з фамілії рідко хто лишавси – так люди сильно умирали* (Лашківка Кіцм.). *Я у наші фамілії була третов дитинов* (Шипинці Кіцм.). 2. Рідня. *Вісілє буди велике, бо у нас дужи велика фамілія, мус усіх кликати* (Горбівці Глиб.). *Мине фамілія мого чоловіка нидолюблює, бо я ни з богачів* (Рідківці Нов.). 3. Той, хто перебуває у родинних стосунках з ким-небудь; родич, свояк. *Аниля доводиси ї яковс фамілійов по чоловікови* (Віженка Вижн.). *Ґиньо і Калина собі фамілія – і то близка* (Шипинці Кіцм.). ***З фамілії у фамілію**. Традиційно, з роду в рід. Заг. *З фамілії у фамілію Мігайчуки були добрими ґосподарями, шпаровитими, дбайливими* (Дорошівці Заст.). *Перекази переходили з фамілії у фамілію, шос забувалоси, а шос додавали* (Суховерхів Кіцм.). ***Фамілія ведеси**. Рід походить. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ґід розповідав, шо їх фамілія ведеси з тих Бискоровайних, які переїхали суда жити дес з-під границі* (Бабин Заст.). *Мірчева фамілія по мамі ведеси з шляхтичів* (Великий Кучурів Стор.).

ФАМІЛІЯНТ, -а, ч. Хто перебуває у спорідненості з ким-небудь, родич. Заг. *У Ленківцях є наш фаміліянт по татови* (Стара Жадова Стор.).

ФАМІЛІЯ́НТКА, -и, ж. Родичка. Заг. *Віоріка мині фаміліянтка по мамі* (Кам'янка Глиб.).

ФАМІ́ЛЬНИЙ. Прикметник до **ФАМІ́ЛІЯ**. Належний родині, родинний. Заг. *У дохторки було багато фамільного добра, али лишилоси лиш дві картини* (Кіцмань).

ФА́НА, -и, ж., заст. Полотнище певного кольору чи поєднання кольорів, прапор. Заг. *Дивиси, як та фана вігоріла, шо на сільраді – аш на білі саманає* (Іспас Вижн.). *Завтра свєто – траба фану покласти* (Давидівка Стор.).

ФАНА́БЕРИ, -ів, мн. Невмотивовані вчинки, примхи, дивацтво. Стор., Глиб., Хот. *Ваша Таня, тітко, трохи з фанаберами: сама ни знає, шо хочи* (Білівці Хот.).

ФАНАБЕ́РІЇ, -ів, мн., заст. 1. Надмірно висока думка про себе, погорда, зарозумілість. Стор., Глиб., Хот. *Май трохи менчи фанаберіїв, бо лишисси старов ґівков* (Атаки Хот.). *Тепер багато ґівок з фанаберіями – али би було чого* (Михайлівка Глиб.). 2. Трюки, що вражають глядачів своєю уявною надприродністю. Стор., Глиб., Хот. *Циганчук показував якіс фанаберії, а його обступили ґіти* (Глибока).

ФАНА́ЦКАТИ, ФАНА́ЦЬКАТИ. Псувати, марнувати одяг унаслідок недбалого ставлення. Заст., Кіцм. *Корнилю, нашо фанацкаєш нові сподні коло машини, шо до цеї роботи ни мош узєти шос май старе?* (Хлівище Кіцм.). *Уважєйти, ґіти, на одежу, ни фанацкайти, бо усьо таке дороге, нове ни скоро купим* (Товтри Заст.). *Як моя мала так борзо фанацкає вбранє, най Бог борони!* (Кадубівці Заст.). Див ще **ФАЛА́ЦКАТИ**.

ФА́НҐЛЯ, -і, ж. Неглибокий металевий круглий посуд, у якому смажать їжу; сковорідка. Заст., Стор., Глиб. *Давай маленьку фанґлю, траба сала усмажити до бараболі* (Онут Заст.).

ФА́НДЛЯ, -і, ж., стол. Столярський інструмент, призначений для точного стругання великих площин, фуганок. Заст., Кіцм., Стор. *До цих дошок траба доброї фандлі – дивиси, які вони нерівні і тверді* (Михальча Стор.).

ФА́НТА, -и, ж. Народна гра, яку проводять під час прощання з покійником. Вижн. *Кілька чоловік йдуть збирати фанту про мирца, а потому вже ті, шо їх вібрали судіями, судя за ту зібрану фанту – і витко, хто віграв* (Виженка Вижн.).

ФАНТУВА́ТИ, док. **ЗАФАНТУВА́ТИ, ПОФАНТУВА́ТИ**. Описувати, спродувати чиєсь майно за несплату податків. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Я була ще мала, али пам'ятаю, як у нас тогди фантували за якіс нисплачені податки* (Бросківці Стор.).

ФА́РБА, -и, ж., зв. мн. Кольоровий олівець. Заст., Кіцм. *Траба купити коробку фарбів, бо старі гет змалювалиси* (Валява Кіцм.).

ФАРБА́Р, -а, ч. Сітчаста тканина з визерунками, якою оздоблюють одяг, білизну; мереживо. Кельм. *Типер і хлопці нося сорочки з фарбарами* (Подвір'ївка Кельм.).

ФАРБИ́ЛО, -а, с. Речовина для фарбування предметів, речей, а також для малювання картин; фарба. Кіцм., Вижн. *Бронзови фарбило колис давно робили з вільхи* (Вашківці Вижн.).

ФАРИҐА́ЦІЯ, -ї, ж., заст. Дія за знач. **ПЕРЕСТАВЛЯ́ТИ**. 1. Переміщувати що-небудь. Кіцм., Заст. *Ми до свєт зробили в хаті цілу фариґацію: шос переставили, а шос вінисли до літної кухні* (Борівці Кіцм.). 2. перен. Переміщувати кого-небудь на іншу посаду, робоче місце. *Тогди у нашому*

колгозі була ціла фариґація, та і здоймили його з голови, а мине з зафферми (Дорошівці Заст.).

ФАРІВО́Н, ФАРІЙО́Н, ФАРІО́Н, -а, ч., знев. 1. Злодій, бешкетник, розбишака. Заст., Кіцм., Глиб. *Ти вакайси зачіпити його, бо на силі кажут, шо він такий фарівон, шо від него усього мош чікати* (Брусниця Кіцм.). *Того фарійона усі знают: він уже ни одного обікрав, до того має ще і якус кумпанію* (Турятка Глиб.). 2. перен. Дитина, схильна до бешкетування; бешкетник. Заст., Кіцм., Глиб. *Шо то за непосидющий хлопиц, чисто фарійон оден: ади спустив пса, віпустив кури з обори та ще до того віліз на яблунку і кривиси бабі* (Слобідка Глиб.). *Ти, фаріони оден, чьо ґітий чіпаїсси, ану віддай їм шос забрав!* (Молодія Глиб.).

ФА́РКАНЄ, ФА́РКАНЯ, -я, с. Дія за значенням **ФА́РКАТИ** та звуки, утворювані цією дією. 1. Низькі переривчасті шумові звуки (переважно про машину, мотор, коня, тощо). Заст., Кіцм., Глиб. *Як мині уже надоїло то фарканє від твого мотоцикля, уступиси з ним кудас май далі* (Мамаївці Кіцм.). 2. Розгорання, спалахування. Заст., Кіцм., Глиб. *Ади, як довго нима вогню – одно фарканя, бо дрова дужи сирі* (Дорошівці Заст.).

ФА́РКАТИ, док. **ФА́РКНУТИ**. 1. Утворювати низькі переривчасті шумові звуки (переважно про машину, мотор, коня тощо). Заст., Кіцм., Глиб. *На пасовиску уночи так тихо, лиш чути, як коні фаркают, часом і лєчно стає* (Заставна). *Кілько мож слухати, як ца машина фаркає? Альбо їдь уже, альбо віключи мотор* (Старий Вовчинець Глиб.). 2. Розгоратися, спалахувати. Заст., Кіцм., Глиб. *Ади, як ріщє сильно фаркає – зари вогонь розгоритси* (Кіцмань). *Траба зачекати, би дрова ще за кілька раз фаркнули – і тодди вони уже будут файно горіти* (Веренчанка Заст.).

ФАРМАЗО́Н, -а, ч., знев. 1. Нечесна, хитра Людина; шахрай, ошуканець. Заг. *Ти йому ніц ни вірь, шо він тобі там торочи, бо це такий фармазон, шо тата рідного опкрутит* (Клинівка Стор.). *Ґиня приймила собі до хати йкогос фармазона з Черновец – то він ї добри давси взнаки* (Киселів Кіцм.). *То фармазон оден, а ни продавец: шоразу так і стараєси тибе ошукати, а нато ґітий – то здачу нидодаст, то ни доважи* (Дорошівці Заст.).

ФАРМАЗО́ННИК, -а, ч., знев. Корислива людина, хитрун. Заст., Кіцм. *Він такий фармазонник: шос одно у него довго ни затримуєси – перипродує, вімінює, хочи шос з того мати* (Хлівище Кіцм.).

ФАРМА́К, -а, ч., заст. 1. Міра довжини. Заст., Нов., Кельм. *Фармак має шість вершків, а аршин – шіснацять фармаків* (Романківці Кельм.).

ФАРНУ́ТИ, знев. 1. Красти. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *То на роботі шос фарне, то у людий – та й пиячит за то щодня* (Борівці Кіцм.). *Той волоцюга лиш і дивиси, щоби шос фарнути – страшно і на обору пустити* (Погорилівка Заст.). 2. Ударити. *Як ти ни пиристаниш відворкувати, то дочикаїсси, шо я тибе добри фарну по писку* (Шипинці Кіцм.).

ФА́РТА, незм. Вигук, яким звертаються до худоби, щоб відійшла вбік, посторонилася. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Фарта, Сивий, фарта! Ану ставай май борзо коло стіни, най вічищу* (Стара Жадова Стор.). *Фарта, Блинда, фарта! Стань боком!* (Чорногузи Вижн.).

ФАРТУВА́ТИ. 1. Повертати, зміщувати худобу. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Пе́рши фарту́й коро́ву, а віта́к уже́ сіда́й і' доі́ти* (Митків Заст.). *Ану́ фарту́й тро́хі коня́, бо ади́ ґі́ти бли́зко піті́йшли́, а́би ни вда́рив кого́* (Кам'янка Глиб.).

ФАРТУВА́ТИСИ (-СА). 1. Повертатися, займати інше положення (про худобу). Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Вижн. *Фарту́йси тро́хи, Зі́рко, бо ни мо́жу ті здоі́ти* (Давидівка Стор.). 2. жарт. Посторонитися (уживається при звертанні до людей). Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Вижн. *Ану́ фарту́йси тро́хи, бо нима́ як до стола́ піті́йти* (Горбівці Глиб.). *Ану́ фа́ртуйси, брє, – загороди́вис усю́ доро́гу, чи, мо́жи, тобі́ тра́ба йкийс докуме́нт пока-за́ти, шо́би ти пропусти́в?* (Дорошівці Заст.).

ФАРТУ́Х, -а, ч., заст. 1. Спідниця з ситцю або пофарбованого полотна. Заст. *На́ші ба́бка ка́жут на спідницу з просто́го полотна́ "фарту́х" – так зда́вна говори́ли* (Кадубівці Заст.). 2. перен. Відвисла шкіра під шиєю у великої рогатої худоби. Хот. *На́ша тели́чка лю́би, коли́ ї чуха́ти за фарту́х, а він таки́й мнє́кий і гладе́нький* (Рукшин Хот.). 3. перен. Обвисла нижня частина живота. Заст., Кіцм., Стор. *Мі́й Васи́ль ду́жи схуд, нима́ уже́ то́го че́рива, шо було́, лиш самий фарту́х лиши́вси* (Спаська Стор.).

ФАРТУХ[2] -а, ч. Відгороджене місце в стодолі, засторонок. Нов. *Чи́сто віпорошнилоси мені́ у фартухо́ви від ґрі́су, мус дес роздобу́ти* (Топорівці Нов.).

ФАРЦА́Б, -а, ч., зв. мн. **ФАРЦА́БИ**, -ів. Віконні рами. Заст., Кіцм., Глиб. *Ґіста́вим ду́жи фа́йні до́шки на фарца́би, най тро́хи ще підсо́хнут та й бу́ди роби́тиси шо тра́ба* (Валява Кіцм.). *Уже́ поро́бив усі́ фарца́би – пора́ заклада́ти* (Черепківці Глиб.). Див. ще **ВАРЦАБ**.

ФАРШТИ́ҐИЛЬ, **ФАРШТИ́КІЛЬ**, -я, ч., ков. Стрижень, що має вигляд великого цвяха, для кріплення капсуля у возі. Хот., Кельм. *Ка́псуль сам ни бу́ди трима́тиси на во́сі, у не́го заклада́єси форшти́ґиль, шо його трима́є* (Долиняни Хот.). *Як лиш закладе́ кова́ль фаршти́кіль у бу́кшу, то уже́ змо́жу ї́хати свої́м во́зом за дрова́ми* (Ленківці Кельм.).

ФАРШТИ́КІЛЬ, -я, ч. Див. ще **ФАРШТИ́ҐИЛЬ**.

ФАСІЯ́Т, -а, ч., буд. Див. **ФАЦІЯ́Т**.

ФА́СКА, -и, ж., заст. Невелика дерев'яна посудина з плоским дном; діжечка. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Наква́силам фа́ску огірків, хо́чу ще на зи́му фа́ску капу́сти наква́сити* (Стара Жадова Стор.). *Солони́на лю́би, а́би ї посоли́ти до́бри і трима́ти у фа́сці* (Зеленів Кіцм.).

ФА́СТА, -и, ж., рідк., риб. Знаряддя для ловлі риби; снасть. Сок. *Ниси́ ри́бу до ха́ти, а фа́сту постели́ на дріт, най си су́ши* (Романківці Сок.).

ФА́СТКА, -и, ж. Пристрій для ловлі мишей; пастка. Заг. *Покла́дь фа́стку, а́би ми́ші ни псува́ли муку́ в комо́рі* (Рашків Хот.).

ФАСТРИ́ҐА, -и, ж., крав. Шов (зроблений великими стібками) у пошитті, яке готують для примірювання. Заг. *За́ри зро́блю фастри́ґу – і бу́диш мі́рєти пла́тя* (Лукачівка Кельм.). *Здо́йму фастри́ґу, приши́ю поясо́к – і спідни́ца гото́ва* (Мамаївці Кіцм.).

ФАСУВА́ТИ, 1. Рахуючи, визначати число, кількість чого-небудь, нараховувати, розподіляти. Заг. *У конто́рі уже́ поче́ли фасува́ти, по кі́лько гро́ший і цу́кру нам прихо́диси ґіста́ти за бура́ки* (Товтри Заст.). 2. Одержувати заробітну платню, пенсію, винагороду

тощо. Заг. *Та́то фасу́є до́бру пе́нцію – і за то, що робив, і за то, що був на во́йні* (Банилів-Підгірний Стор.). *Іду́ на по́шту фасува́ти гро́ші – син мині́ присла́в* (Чагор Глиб.). *Син ро́би на ґумо́вому заво́ді і фасу́є шомі́сяця фа́йні гро́ші* (Юрківці Заст.). 3. Видавати щонебудь належне комусь на основі офіційного розподілу. Заг. *Сиго́дни почє́ли фасува́ти пшени́цу і цу́кор – ми уже́ взє́ли* (Добринівці Заст.). *У нас на ро́боті гро́ші фасу́ют дру́гого або тре́того числа́* (Михальча Стор.). 4. перен. Заслужувати що-небудь (винагороду чи покарання) вчинками, поведінкою. *Аби́сти зна́ли, що ко́жда люди́на фасу́є від Бо́га то, що собі́ зароби́ла – до́бре ци зле* (Задубрівка Заст.).

ФАСУНКО́ВИЙ. Прикметник до **ФАСУ́НОК**. Заст., Кіцм., Глиб. *У нас фасунко́вий день – дру́гого числа́* (Кіцмань). *У мо́їх сватів усі́ ро́блє, усі́ фасунко́ві* (Товтри Заст.).

ФАСУ́НОК, -а, ч. Плата за виконану роботу; зарплатня, пенсія тощо. Заг. *У ме́ни мі́сяшний фасу́нок ду́жи мали́й, у чоловіка май бі́льший* (Банилів-Підгірний Стор.). 2. перен. Заслужене в житті вчинками, поведінкою (винагорода чи покарання). Заг. *То йму таки́й фасу́нок від Бо́га: як жив, шо заслужи́в, то і має* (Шипинці Кіцм.). *Ко́ждий має свій фасу́нок від Бо́га* (Молодія Глиб.).

ФАСУЛЄ́НКА, ФАСУЛЯ́НКА, -и, ж. 1. збірн. Бадилля квасолі, огудина. Заг. *Заниси́ фасолє́нку, би ни мо́кла, ади́ йкий дощ пусти́вси іти́* (Товтри Заст.). 2. заст. Ділянка городу, поля, де росла квасоля. *На фасуля́нці до́бри кла́сти бураки́* (Ясени Стор.). Див. ще **ФАСУЛЯ́НКА.**

ФАСУЛИ́НА, -и., ж. 1. Плід (овальна зернина) квасолі. Заг. *Вважє́й, би дити́на ни взє́ла фасули́ну – мо́жи вдави́тиси* (Звенячин Заст.). 2. збірн., рідк. Бадилля квасолі, квасолиння. Вижн. *Усю́ фасули́ну склав уже́ у копи́цу* (Карапчів Вижн.).

ФАСУЛИ́НЄ, ФАСУЛИ́НЯ, -я, с., зб. Бадилля квасолі, огудина. Заг. *Розклади́ фасули́нє, най си су́ши* (Бобівці Стор.). *Підки́нь коро́ві фасули́ня* (Хливище Кіцм.). *Урви́ фасоли́ня та й приклади́ до ра́ни – помо́жи* (Топорівці Нов.).

ФАСУЛИ́СКО, -а, с., заст., рідк. 1. Бадилля квасолі, квасолиння. Кельм. *Тра́ба за́втра ві́брати фасули́ско з куру́дзів* (Ленківці Кельм.). 2. Ділянка городу, поля, де росла квасоля. *На фасули́ску до́бри роби́ти грідки́ – усьо́ фа́йно ро́дит* (Подвір'ївка Кельм.).

ФАСУ́ЛЯ, -і, **ФАСУ́ЛІ**, -ів, мн. 1. Рослина родини бобових; квасоля. Заг. *Ми за́вши садимо́ фасу́лі по́між курудза́ми* (Клішківці Хот.). *Фа́йно вроди́ли фасу́лі цей год* (Подвір'ївка Кельм.). 2. збірн. Плоди (овальні зерна) квасолі. Заг. *Старі́ фасу́лі до́вго варя́си* (Козиряни Кельм.). *У на́шому силі́ на пома́ну за́вши даю́т на стіл фасу́лі коло́чені, а та́кож борщ з фасу́лями* (Дорошівці Заст.). ***Фасу́лі великі писані**. Сорт квасолі. *Вели́кі пи́сані фасу́лі з усі́м до́брі, а́ли найлі́пши іду́т до сала́ти* (Михальча Стор.). ***Фасу́лі масло́ві**. Сорт квасолі. *Масло́ві фасу́лі ско́ро варя́си, до́бри розтира́ютси* (Дорошівці Заст.). ***Фасу́лі пи́сані**. Сорт квасолі. *Пи́сані фасу́лі найме́нчи ві́багливі, скрізь рос-ту́т* (Банилів-Підгірний Стор.). ***Фасу́лі цукрові́**. Сорт квасолі. *Цукро́ві фасу́лі ду́жи смашні́, ско́ро варя́си, до́бри і ско́ро розтира́ютси* (Мамаївці Кіцм.). ***Фасу́лі-бандо́лі**. Сорт квасолі. *До сала́ти найлі́пши підхо́дя фасу́лі-бандо́лі* (Шипинці Кіцм.). Див. ще **ФАСУ́ЛЯ.**

ФАСУ́ЛЬКА, -и, ж. 1. Зменш. до **ФАСУ́ЛЯ** (у знач. „плід" і „рослина"). Заг. *Вважє́й, би дити́на ни взє́ла фасу́льку в рот, бо си вда́ви, ни дай Бо́же* (Товтри Заст.). *Фасу́льку посади́лам уже, ще ма́ю кріп розки́дати* (Коровія Глиб.). *Зу́па ду́жи смашна́ з фасу́льков і кі́стом* (Коровія Глиб.). 2. Швидкий парний танець, фокстрот. *По́ки відгуля́ла фасу́льку, то аш пле́чі мо́крі ста́ли* (Чепоноси Хот.). 3. Фіалка. *Люблю, як ра́нов весно́в зачина́ют фасу́льки цвісти́* (Кіцм.).

ФАСУЛЬКИ[1], -льок, мн. 1. Зм. до **ФАСУ́ЛІ, ФАСО́ЛЯ** (у знач. "рослина" і "плоди"). Заг. *Диви́си, як фа́йно цвіту́т фасульки́, як квітки́, - і біло, і черво́но, і ружєво* (Звенячин Заст.). *Поможи́, Ани́чко, сіда́й, ба́бі фасульки́ пирибира́ти – будимо вари́ти бо́рщик з ни́ми* (Брусниця Кіцм.).

ФАСУЛЬКИ́[2], -льок, конд. 2. Цукерки, що мають вигляд горошин, квасилон; драже. *Купи́ дити́ні фасульо́к, як бу́диш бра́ти хліб, бо він фис то лю́би* (Комарів Кельм.). *Фасульки́ до́бри розтира́ти і дава́ти до варе́ної пшени́ці – бу́ди ду́жи сма́шно* (Слобідка Глиб.).

ФАСУЛЬКИ́[3], -льок, виш. Спосіб вишивання. *Вишива́ти фасу́льков ни ду́жи тє́жко навчи́тиси* (Товтри Заст.). *Фасулька́ми ле́хко вішива́ти і май файно шовк улігаі́си* (Слобідка Глиб.). ***Розклада́ти фасульки*́**. Спосіб ворожіння (розкладання квасолі купками). *Ба́бко, бу́дьти такі́ до́брі, розкладі́т фасульки́. Ми хо́чимо віґіти, що нам віпади* (Дорошівці Заст.).

ФАСУ́ЛЯ, -і, ж. 1. Рослина родини бобових; квасоля. Заг. *Цє́го ро́ку ми фасу́лю сади́ли по́між куру́дзами* (Клинівка Стор.). *Тра́ба уже́ вімикати фасу́лю, бо обси́писи* (Атаки Хот.). 2. збірн. Плоди (овальні зерна) квасолі. Заг. *Борщ з фасу́льов май до́брий, ніж таки́й* (Киселів Кіцм.). *Тра́ба пирибра́ти фасу́лю і покла́сти суши́ти* (Дорошівці Заст.). *Цє́го ро́ку бу́димо більши фасу́лю вари́ти, бо карто́флі нима́, ни вроди́ла до́бри* (Ставчани Хот.) 3. Квасолина. *Мі́й мали́й був засу́нув собі́ у ву́хо фасу́лю, ле́дви вітєгли* (Нові Драчинці Кіцм.). *Такі́ дрібо́ньки стручки́ – лиш по три-штири фасу́лі* (Глибока).

ФАТ, -а, ч., іхт. Прісноводна риба (подібна до клена). Заст. *Цеї о́сени зла́пав вели́кого фа́та* (Дорошівці Заст.).

ФА́ТКА[1], -и, ж., заст., риб. Риболовна снасть, що має вигляд конусоподібного мішка, натягнутого на обруч і прикріпленого до держална; сак. Заст., Хот., Кельм., Сок. *Бери́ фа́тку та йдем на ри́бу* (Рошків Хот.).

ФА́ТКА[2], -и, ж., заст. Частина огорожі, місце, в якому її переступають; перелаз. Хот. *Тра́ба ко́нчи найти́ час, шо́би попра́вити фа́тку* (Атаки Хот.).

ФАХКОТІ́ТИ. 1. Горіти, знищуючись у вогні; палахкотіти. Заст., Кіцм. *У Цуркані́в ста́вси вого́нь: ха́та аш фахкоти́т, і шо́па уже́ йми́ласи* (Заставна). 2. Виділятися яскравим кольором, забарвленням. Заст., Кіцм. *Ади́, які́ фа́йні чирво́ні ґьорґі́ни – аш фахкотя́* (Хливище Кіцм.). 3. Бути червоним, ставати гарячим від високої температури, припливу крові. *Ти шос ду́жи чирво́на – аби́с ни засла́бла, возми́ змі́рій горє́чку* (Суховерхів Кіцм.). 4. Виражати сильні почуття (про очі, обличчя). Заст., Кіцм. *Він стає́ страшни́й ду́жи, як його́ п'є́ного зачі́пити – лиш о́чі фахкотя́* (Заставна). 5. Погано горіти, виділяючи дим. Заст., Кіцм., Глиб. *Ля́мпа уче́ра ни*

горіла, а лиш фахкотіла – низда́лий уже́ ґніт (Дорошівці Заст.). 6. Випускати дим під час куріння. Заст., Кіцм., Глиб. *Наш ґід ці́лий Бо́жий день фахкоти́т тов люльков – уже́ ско́ро ха́та заку́ріє* (Товтри Заст.).

ФА́ЦА, -и, ж., заст. 1. знев.-ірон. Обличчя. Кіцм., Гиб., Нов. *Ти, ви́тко, ми́ла ни ма́їш, що хо́диш така́ капа́рна, – ану́ уми́й фа́цу, і то вже* (Кам'янка Глиб.). 2. перен. Совість, сумління. Використовується переважно у зворотах, щоби присоромити когось, викликати почуття відповідальності. ***Ма́ти (не мати) фа́цу**. Мати (не мати) совість, сумління. *Мой, брє, май фа́цу: на́шо збиткуї́сси над жі́нков?* (Слобідка Глиб.). ***Утра́тити фа́цу**. Утратити совість, сумління. *Він уже́ гет чи́сто утра́тив фа́цу – кру́ти людьми́, як хо́чи* (Шипинці Кіцм.). ***Де тво́я (його́, їх) фа́ца**? Де твоя (його, їх) совість, сумління? *Мой, Іво́ни, де тво́я фа́ца?* (Шипинці Кіцм.).

ФАЦА́КАНЄ, ФАЦА́КАНЯ, - я, с. Дія за знач. **ФАЦА́КАТИ**. 1. Вихання, хвицання. Заст., Кіцм., Вижн., Хот., Кельм. *Ні́як ни мош відучи́ти на́шу тели́цу від то́го фаца́канє* (Брусниця Кіцм.). *Чи́риз то фаца́каня ни мош до́бри здої́ти коро́ву* (Грозинці Хот.).

ФАЦА́КАНИЙ. Прикметник до **ФАЦА́КАТИ.** Такий, що б'є задніми ногами; вихає, хвицає. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Цей бик ду́жи фаца́каний, пилнуйси, би ни вда́рив тибе́* (Нижні Станівці Кіцм.).

ФАЦА́КАНЯ, -я, с. Див. **ФАЦА́КАНЄ.**

ФАЦА́КАТИ, док. **ФАЦА́КНУТИ**. 1. Бити задніми ногами; вихати, хвицати (про копитних тварин). Заст., Кіцм., Вижн., Хот., Кельм. *На́ша коро́ва так фаца́кає, що ни мош приступи́ти до не́ї* (Добринівці Кіцм.). *Мине́ коро́ва на́ша ще ча́сом фаца́кни, а ма́му уже́ нє* (Гозинці Хот.). 2. Ненавмисно ударяти ногами під час сну. Заст., Кіцм. *Бі́льши з мало́в спа́ти не ле́жу, бо усю́ ні́ч фаца́кає нога́ми, бу́ди і розвиває мине́* (Старосілля Кіцм.). ***Фаца́кати нога́ми**. Махати безцільно ногами (про людей, переважно дітей). *Ста́рі лю́ди говоря́, що фаца́кати нога́ми – то колиса́ти ґі́тька, ни фаца́кай* (Дорошівці Заст.).

ФАЦА́КАТИСИ (-СА). 1. Битися задніми ногами (про копитних тварин), хвицатися. Заст., Кіцм., Вижн., Хот., Кельм. *Ни зна́ю, що ста́лоси з на́шов коро́вов: фаца́каїси, пиривирну́ла пу́тню з молоко́м* (Юженець Кіцм.). 2. Ненавмисно ударяти, перебирати ногами під час сну. Заст., Кіцм. *А́льбо пириста́нь фаца́катиси, а́льбо ни ліга́й ко́ло ме́ни – ни даєш ми спа́ти* (Дорошівці Заст.).

ФАЦА́РНИЙ. 1. Брудний, неакуратний. Заст., Кіцм., Глиб. *Васили́на така́ фаца́рна, що ни мош у ха́ту зайти́* (Ставчани Кіцм.). 2. Неброякісно, недбало виконана робота. *Ши́фір на ха́ті ско́ро закла́ли, а́ли робо́та тро́хи фаца́рна* (Михайлівка Глиб.).

ФАЦА́РНО, незм. Неакуратно, абияк. Заст., Кіцм., Глиб. *Ниві́стка всьо ду́жи жи́во ро́бит, а́ли тро́хи фаца́рно* (Валява Кіцм.).

ФА́ЦКАТИ, **ФА́ЦЬКАТИ**. Недбало, неакуратно носити одяг, забруднювати його. Заст. *Мої́ малі́ так жи́во фа́цькают вбра́нє – лиш устига́й купува́ти нове́* (Заставна Заст.). *Му́сиш фа́цькати нову́ суки́нку – инчої ни ма́їш?* (Заставна).

ФАШОНЄ́ТА, -и, ж., заст. Велика в'язана чи ткана хустка (переважно шерстяна, рідше бавовняна), шаль. Глиб. *Замота́й дити́ну у фашоне́ту, і*

тогди́ уже́ кла́ди на са́нки (Турятка Глиб.).

ФАШУЛЕ́Ї, -їв, мн., рідк., спец. Знаряддя, пристрій для розчісування вовни. Глиб. *Цу во́вну тра́ба да́ти на фашуле́ї, шо́би ї розчиса́ти* (Глибока).

ФА́ЩИНКА, -и., ж. Зм. до **ФА́СКА**. Діжечка. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Це́го ро́ку капу́сту бу́ду ква́сити у фа́щинці, бо бага́то ни тра́ба* (Горбівці Глиб.).

ФЕ́БРИ, -ів, мн., ков. Пружини. Глиб. *Ти шо ни ви́диш, шо у тво́їм візко́ві фе́бри посіда́ли?* (Слобідка Глиб.).

ФЕ́ЙҐА, -и., ж., згруб., знев. 1. Жінка, що зневажає норми моралі, розпусниця. Заст., Кіцм., Нов. *То ни жі́нка, а чи́сто фе́йґа – воло́чиси, п'є* (Дорошівці Заст.). 2. знев. Жінка, що ни заслуговує довіри, пліткарка. *А та фе́йґа усе́ шос набре́ши на ме́ни, напльо́ткає* (Хлівище Кіцм.).

ФЕЙСТ, незм. Дуже, сильно, надзвичайно. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Тра́ба нам ма́му фейст шанува́ти, бо ду́жи пода́ласи* (Вашківці Вижн.). Див. ще **ФЕСТ**, **ФИЙСТ**, **ФИСТ**, **ФИЦ**.

ФЕЛЕ́ҐА[1], -и, ж. знев. Стара, зношена одежина. Заст., Вижн., Глиб. *Ві́ниси мині́ яку́с феле́ґу, бо-м змерз* (Карапчів Вижн.).

ФЕЛЕ́ҐА[2], -и, ж. Ледача, неохайна жінка. Заст., Вижн., Глиб. *Та феле́ґа ніц ни ро́би: у ха́ті кири́ня, ґі́ти ниобі́прані, голо́дні за́вши* (Горбівці Глиб.).

ФЕЛЬЦ, -а, ч., заст., стол. Прорізана заглиблена певної форми у віконницях, дверних рамах, куди закладають скло. Заст., Кельм. *Цей фелц заніівки́й і завузки́й, суда́ це скло ни піґі́йди* (Козиряни Кельм.). *Мо́жи, ма́йстер ше поро́бит фе́льці і заклади́ скло* (Шубранець Заст.). Див. **ФАЛЕЦ**, **ФАЛЬЦ**.

ФЕЛЬЦГУ́БИЛЬ, -я, ч., стол. Вид рубанка. Заст. *Фельцгу́билим фельцу́ют ра́ми до віко́н* (Заставна). Див. ще **ФАЛЬЦА́БЕЛЬ, ФАЛЬЦГУ́БИЛЬ**.

ФЕЛЬЦІВНИ́К, -а, ч., стол. Рубанок для виструтування заглибин певної форми (фа́льців, фе́льців) у віконних і дверних рамах. Заст., Кіцм., Вижн. *Фельцівнико́м ро́бя фе́льці і у ра́мах двири́й і ра́мах віко́н* (Шипинці Кіцм.). *Фильцівни́к – це таки́й ги́мбель, шо ним ро́бя фе́льці* (Онут Заст.). Див. ще **ФАЛЬЦА́БЕЛЬ, ФАЛЬЦГЕ́БЕЛЬ, ФАЛЬЦГУ́БИЛЬ, ФАЛЬЦІВНИ́К**.

ФЕЛЬЦУВА́ТИ, стол. Виструтувати фельц у заготовках на віконні і дверні рами. Заст., Кіцм., Нов. *Ці до́шки, шо на две́рі, тра́ба ще май фельцува́ти* (Боянчук Заст.). *Мі́й чолові́к научи́вси фельцува́ти у сво́го та́та* (Киселів Кіцм.). Див. ще **ФАЛЬЦУВА́ТИ.**

ФЕ́НИК[1], -а, ч., заст. Мідна австрійська монета, пфеніг. Кіцм., Глиб. *Ча́сом було так, шо у ха́ті ни ма́ли ні фе́ника* (Хлівище Кіцм.).

ФЕ́НИК[2], знев. Той, хто заводить, починає бійку; забіяка. Глиб. *Йди ти, фе́нику, до ґі́дька, я ни хо́чу с тобо́в би́тиси* (Горбівці Глиб.).

ФЕРКЛЕЙДУ́НКА, -и, ж., зв. мн. -и, -ів. Шар іншого матеріалу, яким покривають поверхню чого-небудь для надання міцності або оздоблення; облицювання. Заст., Стор. *Іду́ у промкомбіна́т договори́тиси з майстра́ми, шо́би ві́робили ферклейду́нки до двири́й* (Стара Жадова Стор.). *Я ду́жи люблю́, коли́ на две́рях ферклейду́нка* (Прилипче Заст.).

ФЕ́РТИК, рідше **ФЕ́РТІҐ**, **ФЕ́РТІК**, незм. 1. Готово, кінець. Кіцм., Вижн., Стор. *Фе́ртік! Одна́ скіна́ замуро́вана* (Михальча Стор.). 2. Досить,

вистачить. Кіцм., Вижн., Глиб. *На цей раз – фертік. Більши ни мош сапати, уже за очи лови* (Мамаївці Кіцм.). 3. Кінець, смерть. Стор., Глиб., Нов. *Відий, аш типер мині фертіґ – цу трету опирацію я ни зможу вітримати* (Борівці Кіцм.). 4. І все, та й все, та й годі. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *То така жінка, шо я ї ни хочу навіть виїти у хаті, та й фертик* (Слобідка Глиб.).

ФЕРФЛЯШАʹ, -і, ж., заст. Плоска, переважно металева посудина, яку солдати носять на поясі; баклага, фляга. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Питро подарував мині ферфляшу, як вирнувси з воська* (Чортория Кіцм.). *Як будиш гонити пасти худобу аш під ліс, то возми ферфляшу з водов: сигодни, відей, буди дужи пічи* (Коритне Вижн.).

ФЕС, -а, ч., заст., рідк. Жіночий головний убір у вигляді невеликої червоної шапочки. Заст., Кельм., Кіцм. *Колис віддані жінки клали на голову фис, а вітак завивали фустку* (Шишківці Кіцм.). *Колис давно жінки носили під фустков такі шапочки, які називалиси фес* (Кельменці). ***Просити з чирвоним фесом**. Запрошувати когось; перепрошувати. Кельм. *Шос ни можу тибе упросити просто так – доведеси прийти з червоним фесом* (Подвір'ївка Кельм.). Див. ще **ФИС**.

ФЕ́СИК, -а, ч. Дитяча шапочка без козирка, що має вигляд тюбетейки. Кельм. *Сій дитині так ладит фесик* (Новоселиця Кельм.). Див. ще **ФИ́СИК**.

ФЕСТ, незм. Дуже, сильно, надзвичайно. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ґіти надворі так фест крича, шо збудя мині малу, і так ледви заколисала* (Борівці Кіцм.). Див. ще **ФЕЙСТ, ФИЙСТ, ФИСТ, ФИЦ**.

ФЕ́ШКАТИ. 1. Рідк. Замітати, переважно снігом, порохами. Заст., Кіцм., Глиб. *Согодни цілу днину фешкає снігом – ади як позамітало* (Турятка Глиб.). 2. рідк. Сильно дмухати. *Мус фешкати на вогонь, бо гет вігасне* (Слобідка Глиб.).

ФЕ́ШТИРЬ, ФЕ́ШТОРЬ, -я, ч., заст. Лісовий сторж; лісник. Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Наш фештирь – добрий чоловік, з ним можна завши договоритиси про дрова* (Михайлівка Глиб.). *Роботу фешторя найскорши мош найти у Сторожинци, Віжници, бо там навкруги великі ліси* (Киселів Кіцм.).

ФЕ́ШТОРЬКА, -и, ж., заст. Дружина лісника. Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Моя сусіда колис дужи ґоноруваласи, як була фешторьков, али типер чоловік ї уже на пенції* (Чорнівка Нов.).

ФИБРУА́Р, ФИБРУА́РЬ, -я, ч., заст. Другий календарний місяць року; лютий. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Цего року фибруар добри дав сибе знати – сильні морози були* (Рухолтин Хот.). *Як фибруарь мине, то, можна вважєти, – минула зима* (Новоселиця Кельм.). *Фибруарь був доста теплий, якби ще марот пирибути* (Горбівці Глиб.).

ФИЗИВЕ́, незм., заст. Школа фабрично-заводського навчання. Заг. *Після сімох класів я продовжував учобу в Чернівцях, у физиве* (Слобода Нов.). Див. ще **ФИЗОВО́, ФИЗОВУ́**.

ФИЗИВУ́ШНИК, ФИЗИУ́ШНИК, -а, ч., заст. Учень фабрично-заводського училища. Заст., Кіцм., Кельм. *Усі физивушники ходя однаково вбрані* (Подвір'ївка Кельм.). *Мій старший син служи у воську, а менчий – физиушник* (Заставна).

ФИЗОВО́, ФИЗОВУ́, незм., заст. Школа фабрично-заводського навчання,

пізніше – проф.-техн. училище. Заст., Кіцм., Кельм. *Як ни пішо́вис учи́тиси у те́хнікум, то йди хоть у физово́* (Кельменці). *Бага́то хло́пців з на́шого сила́ покінча́ли физову́ і ро́бя по спеціа́льности* (Новоселиця Кельм.). Див. ще **ФИЗОВЕ́**.

ФИЙСТ, незм. Дуже, сильно, надзвичайно. Заст., Вижн., Стор., Нов. *Це́го ро́ку зима́ була́ до полови́ни фийст холо́дна* (Рідківці Нов.). *Фийст шкода́ мині́ мо́ю Ори́сю: ни відда́ласи, а чи́сто втопи́ласи* (Давидівка Стор.). Див. ще **ФЕЙСТ, ФЕСТ, ФИСТ, ФИЦ**.

ФИЛ, -у, **ФИЛЬ**, -ю, ч., заст., рідк. Різновид, ґатунок. Глиб. *Я ни люб'ю чо́боти тако́го фи́лу* (Турятка Глиб.). *У те́би усі́ хло́пці одно́го фи́лю – нічьо́ добро́го нима́* (Кам'янка Глиб.).

ФИЛЮВА́ТИЙ. Нервовий, нестриманий. Заст., Кіцм., Глиб. *Да́йси говори́ти, пе́рши ві́слухай мине́ – ни будь така́ филюва́та, стри́муйси тро́хи* (Дорошівці Заст.).

ФИЛЮВА́ТИ, заст. 1. Личити, пасувати. Заст., Кіцм., Глиб. *Це пла́тя тобі́ ни филю́є, ни купу́й їго́* (Кам'янка Глиб.). 2. Відповідати встановленим правилам, звичаям, певному становищу тощо. *Тобі́ ни филю́є так роби́ти, та́жи ти йкас ґі́вчина, а ни ба́хур* (Дорошівці Заст.).

ФИ́ЛЯР, -а, ч., заст. Негативна риса, вада, недолік (фізичний чи розумовий). Стор. *То ґі́вчина і файне́нька, і розу́мна, воде́н лиш ма́є фи́ляр – тро́хи прихра́мує на одну́ но́гу* (Тисівці Стор.). *То́та коро́ва ма́є фи́ляр – більмо́ на одні́м о́ці* (Клинівка Стор.).

ФИНА́РЬ, -я, ч., заст. Освітлювальний пристрій, ліхтар. Кельм. *Тра́ба сиго́дни на ве́чір прила́годити фина́рь, бо коро́ва ма́є тели́тиси, а сві́тло згу́ста віключа́ют* (Лукачівка Кельм.). Див. ще **ФАНА́РЬ, ФОНА́РЬ**.

ФИНДИФЛЮ́ШКА[1], -и, ж., знев. Непотрібна річ, без якої можна обійтися. Заг. *Пона́купо́вує у мі́сті усіля́ких финдифлю́шок, а пото́му зи́чи гро́ші до полу́чки* (Глибока). Див. ще **ФИНТИКЛЮ́ШКА**[1].

ФИНДИФЛЮ́ШКА[2], -и, ж., знев. Несерйозна, легковажна особа жіночої статі. Заг. *Вібира́в, вібира́в та й узє́в собі́ ни жі́нку, а йкус финдифлю́шку, так ні́би йму розу́м відібра́ло* (Кадубівці Заст.). Див. ще **ФИНТИФЛЮШКА**[2].

ФИ́НТИК, -а, ч., ірон. Несерйозна людина. Сок. *То ни хло́пиц, а яки́йс фи́нтик: во́лос зализа́в, поначі́па́в на се́би уся́кого, як ді́вчина, аш смі́шно* (Сокиряни).

ФИНТИФЛЮ́ШКА[1], -и, ж., знев. Непотрібна річ, без якої можна обійтися. Заг. *На́що купу́їш дити́ні сті́лко финдиклю́шок?* (Давидівка Стор.). *Даю́ мало́му до шко́ли гро́ші на йкус бу́лку, а він їх тра́ти на усіля́кі финтифлю́шки* (Онут Заст.). Див. ще **ФИНДИФЛЮ́ШКА**.

ФИНТИФЛЮ́ШКА[2], -и, ж., знев. Несерйозна, легковажна особа жіночої статі. Заг. *Бою́си, би мій Віта́лій ни жини́вси на ті финтифлю́щі з Заста́вни, бо шо то бу́ди за жи́тє* (Товтри Заст.). Див. ще **ФИНДИФЛЮ́ШКА**[2].

ФИ́РКАТИ[1], док. **ФИРКНУТИ**. знев. Непомітно піти. Заст., Кіцм., Глиб. *Сикрита́рь, ви́тко, хоті́в фи́ркнути, уже́ пе́ред мої́м но́сом закри́в конто́ру, а́ли я упроси́ла його і получи́ла гро́ші* (Валява Кіцм.).

ФИ́РКАТИ[2], док. **ФИРКНУТИ**. 1. Вихати, хвицати. Заст., Кіцм., Глиб. *Важе́й, як бу́диш дої́ти, бо коро́ва ни фи́ркула і ни пиревернула пу́тню з*

молоком (Іванківці Кіцм.). 2. Розкидати, роздмухувати. Заст., Кіцм., Глиб. *Шос коні цей фураж ни їдя, а лиш фиркают ним, ни знаю чьо* (Ставчани Кіцм.). 3. Нечемно, грубо говорити (переважно відповідаючи). Заст., Кіцм., Глиб. *Фиркнула пару слів – та й по всі бесіді* (Слобода Нов.). 4. Недбало, невміло підмітати. Заст., Кіцм., Глиб. *Ти ни замітаєш, а лиш фиркаєш* (Слобідка Глиб.). *Доста уже фиркати, це ни замітанє, ни роби порохи* (Товтри Заст.).

ФИРКАТИСИ (-СА). 1. Хвицатися, брикатися. Заст., Кіцм., Глиб., Стор. *Як будиш годувати бичка, то пилнуйси, бо він шос зачєв фиркатиси, можи і ударити* (Нижні Станівці Кіцм.). 2. Сердитися, виявляти незадоволення, упиратися. Заст., Кіцм., Глиб., Стор. *Гай, Василю, доста тобі уже фиркатиси, роби шо робиш, мий руки і сідай обідати* (Киселів Кіцм.). *Ни знати, шо тобі хто зле кажи ци роби, шо ти увес час фиркаєсси* (Турятка Глиб.). *Шо ти, дурна, кілько фиркаєсси, віддавайси – та й усьо: будиш жити у багачів і звикниш до чоловіка* (Заставна.).

ФИРЛОҐА, -и, ж., знев., згруб. Пройдисвіт, ледацюга. Заст., Кіцм. *Ни роби, усе п'є, зробиласи з него остатна фирлоґа* (Борівці Кіцм.). *То ни чоловік, то чисто фирлоґа одна: до роботи – нє, лиш водно би пив і волочивси* (Дорошівці Заст.).

ФИРЛОЯ, -ї, ж., рідк., знев. Пронира. *Ца фирлоя з-під землі усьо ґістане* (Стара Жадова Стор.).

ФИС, -а, ч., заст. Жіночий головний убір у вигляді невеличкої червоної шапочки. Заст., Кіцм., Глиб., Стор., Вижн. *Типер фис ніхто ни носи, а моя прабабка носила* (Бабин Заст.). 2. перен., знев. *Купив уже нарешті собі капелюх, а то ходив у якомус фисі* (Глибока). ***Просити, перепрошувати з чирвоним фисом**. Запрошувати когось, перепрошувати. Кіцм., Глиб. *Довидеси тобі свою бабу перепрошувати з чирвоним фисом – гніваїси на теби дуже* (Слобідка Глиб.).

ФИСИК, а, ч., заст. Тюбетейка. Глиб. *Видиш, як Ґинциви пасує фисик, добри, шо купила, ще і тано* (Турятка Глиб.). Див. ще **ФЕСИК**.

ФИСТ, незм. Дуже, сильно, надзвичайно. Вижн., Нов. *Цеї восени люди фист заробили на бураку* (Чорнівка Нов.). *Параска фист си жури: чоловік умер, сама слабує – має іти на опирацію* (Виженка Вижн.). Див. ще **ФЕЙСТ, ФЕСТ, ФИЙСТ, ФИЦ**.

ФИСТУНОК, -а, ч., заст. Земляна споруда, земляне укріплення для укриття солдат під час бою. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Фистунки робили для начальства, солдати мусіли самі собі копати окопи* (Коритне Вижн.).

ФИУШ, -а, ч., заст., рідк. Комір з хутра. Кельм. *Такий файний фиуш у твому палітови, шо раз!* (Козиряни Кельм.).

ФИЦ, незм., заст. Дуже, сильно, надзвичайно. Заст. *Я фиц у свому житю са наробила* (Баламутівка Заст.). Див. ще **ФЕЙСТ**, **ФЕСТ, ФИЙСТ, ФИСТ**.

ФИЦКАТИ, **ФИЦЬКАТИ**, док. **ФИЦНУТИ**, **ФИЦЬНУТИ**, згруб. Ударити кінцями пальців зовнішньої частини руки (переважно док.). Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ти сигодни, відей, дочікаїсси, шо я тя фицну по писку, чьо відворкуїш кілко?* (Борівці Кіцм.). *Дивиси, би я тибе ни фицьнула зо пару раз, як учую, шо ти на бабу кричиш* (Дорошівці Заст.).

ФИЧА, -і, ж., заст. 1. Шматок тканини, яким обмотують ногу перед

взуванням у чоботи, онуча. Глиб. *Убирай фичі у чоботи, бо биреси на мороз* (Чагор Глиб.). 2. знев. Шматок старої рваної тканини, ганчірка. Глиб. *Дай ми йкус фичу, най постелю псови у буґі, шоби ни мерз* (Михайлівка Глиб.).

ФИШДИЛИТИ[1]. Віяти, всипати снігом, пилюкою. Заст., Кіцм., Глиб. *Убирайси май тепло і ни забудь рукавиці. Видиш, як надворі фишдилит?* (Добринівці Заст.). *Як буди так фишдилити до самого ранку, то ни мош буди поїхати за дровами* (Нижні Станівці Кіцм.).

ФИШДИЛИТИ[2]. Робити щось недбало, нашкидкоруч Заст., Стор., Глиб. *Шо ти фишдилиш так у зошиті, як курка лабов? Ни мош файно писати?* (Турятка Глиб.). *Як ни маїш охоти вішивати, то ни бириси – нашо фишдилити як-нибудь* (Кам'яна Стор.).

ФИШКАЛО, -а, с., знев. Непосида. Нов. *Де то фишкало вже поділоси, південнини дес ходи голодне* (Чорнівка Нов).

ФІВКАЛО, -а, с., дит. Свисток. Заст., Кіцм., Стор. *Брат зробив мині з вирби фівкало* (Стара Жадова Стор.). *Ану лиши вже то фівкало, грайси чимос инчим, бо аш голова болит* (Дорошівці Заст.).

ФІВКАТИ[1], док. **ФІВКНУТИ**. 1. дит. Видавати, утворювати свист; свистіти. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Кельм. *Сигодни вуйко научив мине фівкати у два пальці* (Стара Жадова Стор.). 2. Тріпотіти під дією вітру, маяти. *Закрий вікно, най вітир ни фівкає фіранками* (Лукачівка Кельм.). *Ади, як вітир фівкає білизнов на дроті, уже, відей, усьо посохло* (Малинці Хот.). 3. Кидати, мести. Заст., Кіцм., Нов. *Дивиси, як фівкає порохами і які чорні хмари – зари буди туча іти* (Добринівці Заст.). *Ади, як той бахур фівкає у мени з дерива яблуками, ніби нима инчої роботи для него* (Хлівище Кіцм.). 4. знев. зневажливо ставитися, перебирати (серед дівчат, хлопців, друзів). Заст., Кіцм., Стор., Нов. *Калина фівкає хлопцами, кілько сама хочи, али то до пори, до часу* (Шипинці Кіцм.). ***Фівкати гроші, грішми**. Нерозсудливо витрачати гроші. Заст., Кіцм. *Моя нивістка фівкає грішми, де траба і ни траба, а потому ходи зичити* (Гаврилівці Кіцм.).

ФІВКАТИ[2], док. **ФІВКНУТИ**. Бити копитами (про коней). Заг. *Лиш цего бракувало, аби малий поліз до коний і аби лишица его фівкнула* (Мамаїввці Кіцм.).

ФІҐА[1], -и, ж., бот. 1. Сорт сливи (дерево і плоди з нього). Вижн. *З моїх сусідів лиш Одотюк має фіґу в городі – це дужи добрі сливки* (Чорногузи Вижн.). 2. бот. Сорт груш (дерево і плоди з нього). Заст. *Наша фіґа цего року вродила перші грушки* (Дорошівці Заст.).

ФІҐА[2], -и, ж., згруб. Знак зневажливого ставлення до кого-небудь; дуля. Заг. *Як той пияк прийди ще зичити гроший, то я йму фіґу покажу, бо і так нам доста винен и ни віддає* (Дорошівці Заст.). *Як вона май буди жвинґіти, шо я задорого хочу за пацєт, то я, відей, ни вітримаю та й скручу ї фіґу* (Товтри Заст.). ***Фіґа волоска**, ***Фіґа з трьох пальців** (з того є, буде, вішла, війди); ***Фіґу волоску**, ***Фіґу с трьох пальців** (показати, зробити, заробити, мати, ґістати). Нічого не заробити, не одержати, не мати, не дістати, не дати, не зробити і т. ін. Заст., Кіцм., Стор. *Робив, робив, думав, шо буду с того шос мати, а вішла фіґа волоска* (Мамаївці Кіцм.). *Він думав на мині*

шос заробити, а заробив фіґу с трьох пальців (Борівці Кіцм.). *Дивиси, би ти у того богача ни заробивис фіґу волоску, а ни гроші, бо він і с тата рідного шкіру здер би* (Стара Жадова Стор.).

ФІҐЛИВИЙ, заст. Який має ознаки фіглів, жартів. Глиб., Нов. *Шо за причина, шо у теби сигодни уся бесіда віходит фіґлева?* (Новоселиця).

ФІҐУРНИЙ. Який має гарну, пропорційно складену фігуру, стрункий (переважно про дівчат, жінок). Заг. *Ліда Парасчина і на лици файна, і фіґурна – нічьо ї ни бракує* (Южинець Кіцм.).

ФІКС, незм., рідк., заст. Точно, якраз, саме. Стор., Глиб. *Я прийшов додому рано – було фікс дисєта* (Слобідка Глиб.).

ФІКСА, -и, ж. Металева зубна коронка. Заст., Кіцм., Нов. *Заклала на зуб золоту фіксу, а вона трималаси лиш оден рік* (Горошівці Заст.).

ФІКСАТИЙ. Який має насаджені на кількох зубах коронки. Заст., Кіцм., Нов. *Нас до сила підвіз той чоловік фіксатий, шо з Новоселиці* (Чорнівка Нов.).

ФІЛЮВАТИ, недок. Не вистачати, бракувати. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Можиш брати Марію Біличку, то ґівчина і файна, і ґосподарна – ї такі ніц ни філює* (Кам'янка Глиб.). *Мені філює два роки до стажу* (Стара Жадова Стор.).

ФІЛЯРИ, -ів, мн., заст. 1. Опори, на яких тримається міст. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Аби ни філяри, то цей міст давно мав вігнутиси* (Горбівці Глиб.). 2. Цементні блоки. Вижн. *Уже ґістали філяри під хату* (Карапчів Вижн.).

ФІЛЯТНИЙ, заст., рідк. Фіолетовий. Хот. *Філятна байка вам можи бути на халат, а сина – на кофту* (Чепоноси Хот.).

ФІН, -а, ч. 1. Людина (чоловік) стосовно своїх хрещених батька і матері; хрещеник. Заг. *Мому фінови у маю уже віповниси п'єть років – траба буди шос файни подарувати* (Дорошівці Заст.). 2. Вінчальний син; людина (чоловік) стосовно своїх вінчальних батька і матері. Заг. *Мой, фіни, жий файно: ни пий, ни бийси, бо устидно від людий за теби* (Давидівка Стор.).

ФІНА, -и, ж. Жіночий рід до **ФІН**. Заг. *Моя фіна уже цего року піди до школи* (Кадубівці Заст.). *Казала фіна, шо прийди до нас з фіном на храм* (Грозинці Хот.).

ФІНИ, -ів, мн. Подружжя (фін і фіна). Заг. *Наші фіни добри собі жиют, ґосподарні* (Топорівці Нов.). *Дочикаєм осени – то піду на храм до фінів* (Замостя Вижн.). *Здалоси би уже фінів у гості запросити, давно були у нас* (Зеленів Кіцм.).

ФІРА, -и, ж. Віз, підвода. Заг. *Ми сигодни привезли повну фіру бурєну* (Товтри Заст.). *Колис ми мали фіру, тримали коня* (Козиряни Кельм.).

ФІРАНЧИК, **ФІРАНЧІК**, -а, ч. Зм. до фіранка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Траба до свєт купити тюлі і поробити фіранчики до малої хати* (Стара Жадова Стор.). *Я люб'ю, як на вікна у кухни закладаєси маленькі зібрані фіранчіки* (Дорошівці Заст.).

ФІРІЧІТНИЙ, заст., рідк. Який має, зазнає щастя; щасливий. Глиб. *Добри, шо Орися віддаласи, лиш коби була з ним фірічітна* (Турятка Глиб.).

ФІРМАН, -а, ч., заст. 1. Людина, яка править кінним екіпажем; візник. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Я був колис фірманом, возив людий, нипогано заробляв* (Шубранець Заст.).

2. Той, хто доглядає коні та їздить ними; їздовий. *По конях витко, який фірман* (Снячів Стор.). *На ферму си посходили усі фірмани – будут гній возити* (Карапчів Вижн.).

ФІРМА́НИТИ[1]. 1. Працювати фірманом, візником. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Штифан довго фірманив у Заставні, заробив трохи гроший* (Веренчанка Заст.). 2. Працювати їздовим. *Я понад двацість років фірманив у колгозі* (Хлівище Кіцм.). *Ніхто ни уміє так лехко фірманити, як Манолій, і мине учи* (Бережниця Вижн.).

ФІРМА́НИТИ[2]. Витрачати, тратити. Заст., Кіцм. *Моя невістка дуже фірманит гроші* (Малятинці Кіцм.).

ФІРМА́НКА[1], -и, ж. заст. Дія за значенням **ФІРМА́НИТИ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ни мош казати, шо фірманка – це є легкий заробок* (Снячів Стор.).

ФІРМА́НКА[2], -и., ж., заст. Дружина візника (фірмана). Заст., Кіцм., Вижн., Стор.

ФІРМА́НСТВО, -а, с. Дія за значення **ФІРМА́НИТИ**. Кіцм., Заст., Вижн., Стор. *Кажут, що Василь був колис добрим фірманом, али багато пив, та й зішло його фірманство ні на шо* (Лашківка Кіцм.).

ФІ́РСАТИ, заст., рідк. 1. Махати. Заст., Кіцм. *Ни фірсай так тими ногами, сиди тихо* (Неполоківці Кіцм.). 2. Витрушувати. *Іди поможи бабі фірсати мішки* (Дорошівці Заст.).

ФІ́РТКА, -и, ж. Хвіртка. Заг. *Проти Андрія здоймили хлопці фіртку, типер траба шукати* (Топорівці Нов.). *Василю, змасти завіси у фіртці, най ни рипит* (Чорногузи Вижн.). ***Стояти на фіртці** – стояти біля хвіртки. *Савета годинами стоїт на фіртці, візирає чоловіка, а він дес пиячит* (Драчинці Кіцм.).

ФІ́РТОЧКА[1], -и, ж. Зм. до фіртка. Заг. *Траба у брамі від стодоли зробити маленьку фірточку, так буди май близко ходити на город* (Драчинці Кіцм.).

ФІ́РТОЧКА[2], -и, ж. Кватирка. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Сок. *Фірточку траба затєгнути марлев, шоби ни залітали комарі і мухи у хату* (Іванківці Кіцм.).

ФІСТ, -а, ч. 1. Хвіст. Заг. *Ади, у корови вес фіст у ріп'яках, де ти ї пас?* (Дубівці Кіцм.). 2. Частина невода у вигляді вузького мішка, куди потрапляє риба. Хот. *У сєтці є фіст, і туда попадає риба* (Старий Вовчинець Глиб.). 3. Огріх при оранці Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Як будиш орати, то старайси не лишати фостів, бо траба буди багато докопувати* (Дорошівці Заст.). 4. Заплетене волосся, коса (вживається переважно у множині). Заст., Кіцм. *Ніхто у нашім силі ни має таких довгих і грубих фостів, як Настасина Таля* (Дорошівці Заст.). ***У фости заплітати**. Вид зачіски (заплетене у коси волосся). Заст., Кіцм. *Тибе сигодни у фости заплести ци зав'яжиш волос?* (Ленківці Кіцм.). *Я свою малу май згуста у фости заплітаю, бо у віночок – забавно* (Ленківці Кіцм.).

ФІСТНЯ́К, -а, ч., бот. Хвощ. Кіцм. *По дощу у городах дужи поросли бур'яни, а найбільши – фістняк* (Нижні Станівці Кіцм.).

ФІТІ́ЛЬ, -я, ч., техн. Батарейка. Хот., Кельм. *Маємо типер у хаті таке радіво, що до него траба фітіль – і воно роби без ілєктрики* (Подвір'ївка Кельм.).

ФІ́ТЬКАТИ. 1. знев. Нерозсудливо витрачати гроші, тринькати їх; неощадливо ставитися до майна. Заг. *Траба було менчи фітькати гроші на*

дурниці – та й типер ни зичилас би (Комарів Кельм.). *Ніц ни думає про господарку, а лиш фітькає наліво і направо неньови добро* (Киселів Кіцм.). 2. знев. Недбало ставитися до одягу. Кіцм., Заст. *Можи, би ти ни фітькала щоднини чорну нову спідницу, а трималас би на свєта?* (Веренчанка Заст.). 3. знев. Ходити куди-небудь без потреби; вештатися. Заст., Кіцм. *Ци ти ни маєш доста роботи у хаті і коло хати, що фітькаєш по сусідах* (Сховерхів Кіцм.). 4. знев. Зневажливо ставитися до кого-небудь. Заст., Кіцм. *Ни знаю, як Ганин чоловік кілько можи терпіти: вона фітькає ним, як хочи* (Заставна).

ФІТЬКАТИСИ (-СА). 1. Бути неощадливим, нерозсудливо витрачати гроші. Заст., Кіцм. *Доста уже фітькатиси грішми, траба скласти якус копійку – ґіти підростают* (Шипинці Кіцм). 2. Ходити куди-небудь без потреби, вештатися. Заст., Кіцм. *Мой, ґівко, кілько мош фітькатиси по силі – бириси уже до роботи* (Дорошівці Заст.). 3. Поводитися розв'язно, розпусно. Заст., Кіцм., Сок. *Здибала якос у місті Гафію Маликову – така вімандрена, кажут, шо фітькаєса там з ким попало* (Сербичани Сок.).

ФІФАК, -а, ч., заст. Жартівник, хитрун. Заст. *У неї чоловік такий фіфак, шо з ним ніколи не скушно* (Добринівці Заст.). *Той фіфак завши шос відумає, з ним і робити легши – май скоро час минає* (Дорошівці Заст.).

ФІФІШКИ, -ів, -ок, мн., заст., знев., ірон. Примхи, безпідставні вчинки; вибрики. Глиб. *Ці ґівки лиш самі фіфішкі мают у голові* (Слобідка Глиб.).

ФІЦІГОРНИЙ, знев. Гордовитий, зазнайкуватий, пихатий. Глиб. *Питро файненький хлопиц і ни дурний, али дужи фіцігорний* (Кам'янка Глиб.).

ФІЯКІР, -а, ч., заст. Легкий екіпаж (переважно у містах). Кіцм., Вижн., Стор. *Типер у нашому місті фіякрів уже нима* (Біла Кіцм.).

ФІЯКОВИЙ. Фіолетовий. Заст., Стор., Глиб., Нов., Кельм. *Нидавно купила у Чернівцах фіялкові фіранки, файні, али трохи затемні* (Старий Вовчинець Глиб.).

ФЛАНЄВКА, -и, ж. Блузка. Глиб. *Здалоси би мені купити нову фланєвку, бо ца уже зносиласи* (Турятка Глиб.).

ФЛЕЙТУХ, -а, ч., заст. Шматок шкіри, що звисає (при порізах, опіках). Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Як так мош було порізати руку, аш флейтух висит. Ти шо перший раз жнеш?* (Шубранець Заст.).

ФЛЕНЬКАТИ. Плакати, видаючи уривчасті неголосні звуки; відхлипувати. Заст., Кіцм., Глиб. *Доста уже фленькати кілко задурно, перистань!* (Бурдей Кіцм.). Див. ще **ФЛИНЬКАТИ.**

ФЛЄЖКА, -и, ж. Скляна посудина, пляшка. Вижн., Глиб., Стор. *Йдеш за хлібом, то купи вже і флєжку пива* (Клинівка Стор.). Див. ще **ФЛЄШКА**, **ФЛЯШКА.**

ФЛЄК, -у, ч., заст., знев. Розім'яті, потовчені фрукти, ягоди і т. ін. Заст., Кіцм., Глиб. *Це уже ни сливки, а оден флєк – засип цукром, най броди* (Гаврилівці Кіцм.). Див. ще **ФЛЯК**.

ФЛЄКА, -и, ж., знев. Негода (зі снігом і дощем водночас). Заст., Кіцм. *Надворі така флєка, шо но – сніг з дощем і силний вітир* (Товтри Заст.). Див. ще **ФЛЯКА**,

ФЛЄКИ, -ів, мн. Свинячі або коров'ячі, телячі нутрощі. Заг. *Ми, як шос заріжимо, в білшости флєки миємо і трохи їх варимо для себи, а решту пси їдя* (Лашківка Кіцм.).

ФЛЄ́ЧЕНИЙ, заст. 1. Потовчений, пом'ятий (про овочі, фрукти, ягоди). Глиб. *Ці ви́шні ни меш ї́сти, бо ду́жи флє́чені* (Кам'янка Глиб.). 2. знев. М'ятий, забруднений (про одяг). Глиб. *Чьо ни кладе́ш усьо́ на мі́сце? Диви́си, яка́ су́кня флє́чена* (Горбівці Глиб.). Див. ще **ФЛЄ́ЧІНИЙ**.

ФЛЄ́ЧИТИ. 1. заст., знев. Толочити, м'яти. Глиб. *Я сама́ пі́ду на горо́д, бо ви за́вши флє́чити огирки́* (Кам'янка Глиб.). 2. Забруднювати (про одяг). *Йой, шо ті ґі́ти флє́чут убра́нє – ни вмі́ют ніц шанува́ти* (Товтри Заст.). Див. ще **ФЛЄ́ЧІТИ, ФЛЯ́ЧИТИ**.

ФЛЄ́ЧІНИЙ, заст. Потовчений, пом'ятий (про овочі, фрукти, ягоди тощо). Глиб. *Ві́кінь ці флє́чіні гру́шки свиня́м* (Черепківці Глиб.). Див. ще **ФЛЄ́ЧЕНИЙ**.

ФЛЄ́ЧІТИ, знев. Толочити, м'яти. Заг. *Я ни пуска́ю сво́їх ґі́тий на горо́д сами́х, бо вони́ там усьо́ за мину́ту встига́ют флє́чіти* (Таришани Глиб.). Див. ще **ФЛЄ́ЧИТИ, ФЛЯ́ЧИТИ**.

ФЛЄ́ЧКИ, -ів, мн., заст. Курячі тельбухи. Заст., Глиб. *Як ма́ю час, то ніко́ли ни викида́ю ку́рячі флє́чки, а до́бри ми́ю і варю́* (Чагор Глиб.).

ФЛЄ́ШКА, -и, ж. Скляна посудина, пляшка. Вижн., Глиб., Стор. *У мага́зин приве́зли пи́во – возми́ па́ру флє́шок* (Клинівка Стор.). Див. ще **ФЛЕ́ЖКА, ФЛЯ́ШКА**.

ФЛИКЕ́В, -а, ч., заст., рідк. Молода людина, парубок. Заст., Стор., Глиб., Вижн., Нов. *Як я була́ молода́, то ни ма́ла від фликє́вів супоко́ю, али то давно́ мину́лоси* (Топорівці Нов.). Див. ще **ФЛИТЯ́В**.

ФЛИКІВИ́СКО, -а. ч., заст., знев. Парубійко. Вижн. *Шо то за ниподсу́шний фликіви́ско, борони́ Бо́жи!* (Берегомет Вижн.).

ФЛИ́НЬКАТИ. Плакати, видаючи уривчасті неголосні звуки; відхлипувати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *До́ста тобі́ фли́нькати, кажи́ раз, шо хо́чиш, бо за́ри ґіста́ниш до́бри* (Дорошівці Заст.). Див. ще **ФЛЕ́НЬКАТИ**.

ФЛИТЯ́В, -а, ч., заст. Молода людина, парубок. Кіцм. *Той флитя́в колис сва́тав мо́ю систру́, али не́ньо ни хоті́ли ї да́ти за не́го* (Хлівище Кіцм.). Див. ще **ФЛИКЕ́В**.

ФЛІС, -а, ч., заст. Промокальний папір. Глиб. *Зо́шит нови́й, а фліс уже́ дес загуби́вис, чим типе́р бу́диш промока́ти?* (Горбівці Глиб.). Див. ще **ФЛІСТ.**

ФЛІСТ, -а, ч., заст. Промокальний папір. Кіцм., Вижн. *Дай мені́ сво́го флі́ста, бо чорни́ло ля́пнуло* (Карапчів Вижн.). Див. ще **ФЛІС.**

ФЛЬО́НДРА, -и, ж., знев., згруб. Жінка, яка займається проституцією; повія. Заст., Кіцм. *Йой, та фльо́ндра воло́чиси з ким попа́ло ще з ґівоцтва* (Кадубівці Заст.).

ФЛЬО́НДРИТИ, заст., знев. Говорити нісенітниці. Вижн. *Ни слу́хайти йго, він фльо́ндрит сам ни зна́є шо* (Карапчів Вижн.).

ФЛЬО́НОК, -а, ч., заст. Зав'язана вузлом з вільними петлями й кінцями стрічка, бант. Глиб. *Йкий тобі́ зав'яза́ти фльо́нок – бі́лий ци си́ний?* (Турятка Глиб.).

ФЛЬОР, -а, ч., заст. Частина будинку, що включає приміщення на одному рівні; поверх. Глиб. *Ми ґіста́ли кватирю на тре́тому фльо́рі* (Чагор Глиб.). *У на́шому силі́ покла́ли нову́ шко́лу на два фльо́ри* (Горбівці Глиб.).

ФЛЬО́СКАВКА[1], -и, ж. Негода (зі снігом і дощем водночас). Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Кі́лко ця фльо́скавка мо́жи трима́тиси? Ско́ро уже́ весна́* (Добринівці Заст.).

ФЛЬО́СКАВКА², -и, ж. Пристрій у вигляді ручки із закріпленим на кінці шматком шкіри чи гуми, яким убивають мух. Кіцм., Глиб., Нов., Хот. *У нас у ха́ті нима́ мух, бо ґі́ти б'ют їх щодни́ни фльо́скавков, а я кладу́ ліпу́чки* (Драчинці Кіцм.).

ФЛЬО́СКАТИ, док. **ФЛЬО́СНУТИ**. 1. Бризкати, ляпати водою, брудом, вапном тощо. Заг. *Масти́ май пово́ли, ни фльо́скай – би бу́ло ме́нчи шо ми́ти від вапна́* (Недобоївці Хот.). *На́ша ха́та ду́жи бли́ско ко́ло доро́ги, і маши́ни за́вши фльо́скают скі́ни боло́том* (Дорошівці Заст.). 2. знев. Бити, ударяти (переважно долонею). Заг. *Фльо́сни ту коро́ву, аби́ ни йшла у шко́ду* (Сокиряни). *Во́ркай, во́ркай, за́ри замо́вкнеш, як тя бу́ду фльо́скати по пи́ску* (Малинці Хот.). 3. перен., знев. Ляпати язиком. Заст., Глиб., Нов., *Фльо́скає тим язико́м скріз і усю́да, говори́ – шо тра́ба і шо ни тра́ба* (Чорнівка Нов.). 4. перен., знев. Робити щось невміло, неохайно. Заст., Кіцм., Глиб. *Ти лиш фльо́скаїш катрано́м, а ни ми́їш підло́гу, учи́си* (Дорошівці Заст.).

ФЛЬО́СКАТИСИ (-СА). 1. Бризкати на кого-небудь або на себе. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Іди́ ми́йси, я бу́ду полива́ти тобі́, али́ ни фльо́скайси* (Заставна). *Пириста́нь фльо́скатиси водо́в, бо ска́жу ма́мі* (Шипинці Кіцм.). 2. перен., знев. Купатися. Заст., Кіцм., Глиб. *До́ста тобі́ уже кі́лко фльо́скатиси, вілі́зай з ба́лії* (Коровія Глиб.). *Мої́ ґі́ти ціли́ми дня́ми фльо́скаютси на ставку́* (Борівці Кіцм.).

ФЛЬО́СНУТИСИ (-СА), згруб. Упасти, гепнутися. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ади́, твій мали́й уже́ фльо́снувси у боло́то – біжи́ підойма́й* (Гаврилівці Кіцм.). *На цім горбичку́ фиц ко́взко, диви́си, бис ни фльо́снуласи у боло́то* (Турятка Глиб.). Див. ще **ФЛЬО́ШНУТИСИ (-СА)**.

ФЛЬО́ШКА, -и, ж., заст., ірон. Базікало. Хот. *Ну ти і фльо́шка: ме́лиш усьо́ підря́д – шо тра́ба і шо ни тра́ба* (Грозинці Хот.).

ФЛЬО́ШНУТИСИ (-СА), згруб. Упасти, гепнутися. Заст., Вижн. *Їй, ти за́вши на́йдиш де фльо́шнутиси у боло́то – ніц ни вважа́єш* (Дорошівці Заст.). Див. ще **ФЛЬО́СНУТИСИ (СА)**.

ФЛЮ́ТА, -и, ж., заст. Холоднеча. Хот. *Убира́йси май те́пло, бири́ те́плі чо́боти, бо надворі́ си́лна флю́та* (Малинці Хот.).

ФЛЮ́ТОР, -а, ч., заст., рідк., знев. Дурень. Вижн. *То ни чоловік, а флю́тор оде́н: за́вши шос ві́роби, є на шо подиви́тиси* (Карапчів Вижн.). ***Як той флю́тор** – як той дурень. Вижн. *Він ме́жи людьми́ як той флю́тор: ни вміє пово́дитиси як тра́ба, ни заго́вори по-лю́цки* (Карапчів Вижн.).

ФЛЯ́ВКАТИ, заст., знев. Плямкати ротом; чавкати. Заст., Стор. *Шо так нифа́йно їж – фля́вкаїш, як ста́рий ґід биз зубі́в* (Нові Бросківці Стор.).

ФЛЯ́ВОРИТИ, заст., знев. Говорити нісенітниці, базікати. Стор. *Ни ма́їш шо роби́ти та й фля́вориш уся́кого* (Стара Жадова Стор.).

ФЛЯК, -у, ч., заст. Розім'яті, потовчені фрукти, ягоди і т. ін. Заст., Кіцм. *По́ки дове́зла з мі́ста в авто́бузі помідо́ри, то зроби́вси чи́сто оде́н фляк – піду́т уже́ на тома́т* (Лужани Кіцм.). Див. ще **ФЛЄК**.

ФЛЯ́КА, -и, ж., знев. Негода (Зі снігом і дощем водночас). Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Сок. *У таку́ фля́ку лиш вісіля́ роби́ти: до́ста шо хо́лодно, та ще і сніг з доще́м іде́* (Рідківці Нов.). *Кі́лько ця фля́ка бу́ди трима́тиси – уже́ надоі́ло* (Сокиряни). Див. ще **ФЛЄ́КА**.

ФЛЯКА́ВКА, -и, ж. Негода (зі снігом і дощем водночас). Заст., Кіцм., Глиб. *Шос моц до́вго трима́їси фля́кавка, коби́ ско́рши уже́ потипліло* (Молодія Глиб.).

ФЛЯКОВИ́ЦЯ, ФЛЯКОВИ́ЦА, -і, ж. Негода (переважно тривала) з дощем чи снігом і дощем водночас. Стор. *Йой, шо за фляковиця надворі: сніг з доще́м і си́лний ві́тер* (Нові Бросківці Стор.). *Коби́ моро́з уже́, а то цеї во́сени фляко́виця задо́вго стої́т* (Ясени Стор.).

ФЛЯКОГО́НЦА, ФЛЯКОГО́НЦЯ, -і, ж. Негода (переважно тривала) з дощем чи снігом і дощем водночас. Вижн. *На цу флякого́нцу до́бри ма́ти гумо́ві чо́боти* (Чорногузи Вижн.). *Лі́пши, би був моро́з уже́, а́ніш така́ флякого́нця* (Чорногузи Вижн.).

ФЛЯ́ЦКАВКА, -и, ж. Негода (переважно тривала) з дощем чи снігом і дощем водночас. Заст., Стор., Глиб. *Коби́ ско́рши весна́ уже́, бо ца фля́цкавка моц надої́ла* (Коровія Глиб.).

ФЛЯЦКОВИ́ЦА, ФЛЯЦКОВИ́ЦЯ, -і, ж. Негода (переважно тривала) з дощем чи снігом і дощем водночас. Стор., Глиб. *Шос на́то до́вго цеї весни́ трима́їси фляцкови́ца* (Глибочок Глиб.). *Кілько ца фляцкови́ця ду́має трима́тиси? Коби́ ско́рши уже́ весна́* (Нові Бросківці Стор.).

ФЛЯ́ШКА, -и, ж. Скляна посудина, пляшка. Глиб., Нов., Хот. *Купи́ у мі́сті фля́шку оли́ви, а́льбо й дві, бо уже́ ніц нима́* (Михайлівка Глиб.). *Зра́нку до но́чи зазира́в бис у фля́шку і нічьо́ ни роби́в* (Старий Вовчинець Глиб.). Див. ще **ФЛЕ́ЖКА, ФЛЕ́ШКА**.

ФНЄ́КАТИ. 1. Плакати, видаючи уривчасті неголосні звуки; відхлипувати. Заст., Кіцм. *Ца дити́на пе́рид спане́м му́си фнє́кати, ни мош відучи́ти ніяк* (Дорошівці Заст.). 2. перен. Говорити плаксивим голосом, намагаючись викликати співчуття. Заст., Кіцм. *Мо́жиш фнє́кати хоть до ве́чира, я тобі нізашо́ ни пові́рю* (Глиниця Кіцм.).

ФОГОВИ́НА, -и, ж., заст. Відходи, утворені під час стругання деревини; стружка. Вижн. *Чоловік приві́з з комбіна́ту маши́ну фогови́ни* (Мілієве Вижн.).

ФО́ЙДА, -и, ж., знев. 1. Неохайна брудна жінка; нечепура. Заст., Кіцм., Заст., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Молода́ ще жінка, а така́ фо́йда, хо́ди обму́цькана, низаче́сана* (Заставна). 2. Погана господиня, недбалиця. Заст., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *У тої́ фо́йди за́вши кири́ня у ха́ті, чоловік і ґі́ти хо́дя необі́прані* (Атаки Хот.).

ФО́ЙДАТИ, заст. Недбало, неакуратно носити одяг, забруднювати його. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Цей кафта́н зда́лоси би трима́ти при свє́то, а ни фо́йдати його шодни́ни і скрізь* (Черепківка Глиб.).

ФО́Ї, -їв, мн. ков. Ковальський міх. Хот. *У ку́зни вуго́нь коли́с роздува́ли фо́ями* (Білівці Хот.).

ФО́КАВКА[1], -и, ж., знев. Людина, яка не любить довго бути на одному місці; непосида. Заст., Кіцм. *А та фо́кавка уже́ дес поті́ласи, ніц ни трима́єси ха́ти* (Дорошівці Заст.).

ФО́КАВКА[2], -и, ж., знев. Курка, яка не несе яєць (переважно маленька й квола). Заст., Кіцм. *Цу фо́кавку варт прода́ти, бо лиш заду́рно їст* (Хлівище Кіцм.).

ФОКУШО́Р, незм., заст. Жовтогарячий колір. Глиб. *У ме́ни лиш оде́н раз до́бри йми́ласи прє́жа на фокушо́р* (Турятка Глиб.).

ФО́ЛОС, -у, ч., заст. Добрі наслідки; користь. Глиб. *Ґі́ти ві́росли, а фо́лосу з них нима́ ніякого* (Турятка Глиб.).

ФОЛОСИТИ́СИ (-СА), заст. Щастити. Вижн. *Ни ма́ю шо жа́луватиси: нам з чоловіком, дя́кувати Бо́гови, фолосити́си і на робо́ті, і до́ма* (Карапчів Вижн.).

ФО́ЛЬМАХ, -у, ч., заст. Документ, що надає право діяти від імені особи, яка видала його; доручення. Вижн. *Я тогди́ ма́ла фо́льмах на гро́ші і бра́ла їх за чоловіка у Ві́жници* (Карапчів Вижн.).

ФО́ЛЬКАТИ, док. **ФО́ЛЬКНУТИ**. 1. Кипіти, видаючи при цьому звуки, що нагадують форкання. Заст., Кіцм. *Тра́ба, шо́би ці фасу́лі до́вго фо́лькали на мало́му вогни́, по́ки бу́дут гото́ві, бо тогі́дні* (Боянчук Заст.). 2. Бризкати (під час кипіння). Заст., Кіцм. *Куле́ша фо́лькає по всьо́му шпа́ргаті – бу́деш ма́ти шо ми́ти* (Киселів Кіцм.). *Вважа́й, шо́би вапно́, як бу́диш його гаси́ти, ни фо́лькнуло тобі́ в лице́* (Дорошівці Заст.). 3. перен., знев. Шморгати носом. Заст., Кіцм. *Ни фо́лькай уже́ кі́лько тим но́сом, возми́ фу́сточку* (Малятинці Кіцм.).

ФОЛЮВА́ТИ, заст., рідк., спец. Бити (остаточно обробляти) на спеціальному пристрої саморобне сукно. Глиб. *Мі́й ґі́до коли́с ни лиш собі́, а багатьо́м лю́дим фолюва́в сукно́* (Тарашани Глиб.)

ФО́ЛЮШ, -а. пристрій, на якому б'ють сукно домашнього виробу. Заст., Кіцм., Кельм. *Сукно́ дава́ли на фо́люші і роби́ли з не́го сардаки́* (Дорошівці Заст.). *Вуйко Васи́ль мав до́брий фо́люш, і всі до не́го йшли би́ти сукно́ на ґа́чі і сардаки́* (Борівці Кіцм.).

ФО́ЛЬШІК, -а, ч., заст., рідк., спец. Спеціальний пристрій, на якому б'ють (остаточно обробляють) сукно домашнього виробу. Сок. *Ро́б'я сукно́ у кро́снах, а пото́му дают його у фо́льшік би́ти* (Сокиряни).

ФОНА́РЬ, -я, ч. Освітлювальний пристрій, у якому джерело світла захищене склом; ліхтар. Заст., Кіцм., Хот., Нов. *Бу́дим куру́дзи цего ве́чира лупи́ти при фонарі́, бо ле́трику віключили, віде́й, надо́вго* (Недобоївці Хот.). Див. ще **ФИНА́РЬ**, **ФУНА́РЬ**.

ФО́РАНТ, -у, ч., заст. Запас продуктів, палива тощо. Стор. *Я зро́бив на цу зи́му до́брий фо́рант з дрова́ми і ву́глєм* (Стара Жадова Стор.).

ФОРҐА́НОК, -а, ч. Прибудова біля входу в будинок; ґанок. Кіцм., Вижн., Стор. *Диви́си, як фа́йно, коли́ по́вний форґа́нок вазо́нків* (Драчинці Кіцм.).

ФО́РКАТИ, док. **ФО́РКНУТИ**, заст. 1. Утворювати низькі переривчасті шумові звуки (переважно про коней, мотор). Заст., Кіцм., Глиб. *Ко́ні ї́дя́ обрі́к і фо́ркают* (Лужани Кіцм.). 2. перен. Нечемно, грубо говорити, переважно відповідаючи. Заст., Кіцм. *Шо с тобо́в ста́лоси? Ни вого́риш, а лиш фо́ркаїш* (Дорошівці Заст.). *Ни фо́ркай ста́ршим, хто тибе так учи́в?* (Борівці Кіцм.).

ФОРЛЯДУ́НОК, -а, ч., заст., рідк. Виклик до суду. Стор. *Ґі́ста́ла-м форляду́нок, му́сю іти́ за світка, хоть і ни хо́чу* (Снячів Стор.).

ФО́РНАЛЬ, -я, ч., заст. 1. Конюх. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *У всіх фо́рналів ко́ні були́ нагодо́вані і чи́сті, а в Штифана – нє* (Василів Заст.). 2. Візник. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Наш ґі́дич коли́с мав аш штири фо́рналі* (Витилівка Кіцм.).

ФО́РТКА, -и, ж. Невеликі вхідні двері в тину або у воротах; хвіртка. Нов. *Ни лиша́й так фортку, бо віпустиш ку́ри* (Іванчинець Нов.).

ФО́РТОЧКА, -и, ж. Кватирка. Заст., Стор., Глиб., Кельм. *Закри́й фо́рточку, бо сквозняки́ по ха́ті* (Комарів Кельм.). *Мус фо́рточку*

обтягну́ти ма́рлев, аби́ не залітáли му́хи і комарі́ (Турятка Глиб.).

ФО́РШПАН, -а, ч., заст. Повинність селян безплатно перевозити військові та інші вантажі. Кіцм., Стор., Вижн., Глиб. *Усі́ лю́ди, шо ма́ли ко́ні, коли́с му́сіли іти́ на фо́ршпан – перивози́ти усьо́, шо тра́ба було́ для во́ська а́бо для грома́ди* (Карапчів Вижн.).

ФО́СА, -и, ж. 1. Канава, рів, рівчак уздовж дороги. Заг. *Пожини́ коро́ву па́сти фо́сами, там по доще́ви є до́ста па́ші* (Дорошівці Заст.). 2. Невелика затока, потічок, річечка. Заст., Кіцм. *Хоть і мала́ фо́са, а́ли там ча́сом лапа́ют до́ста вели́ку ри́бу* (Хливище Кіцм.). 3. перен. Лінія поділу якої-небудь території; межа. Заст., Кіцм., *Ану́ йди подиви́си, яку́ фо́су Ду́ка віко́пав між на́шими горо́дами, ніби то́ї, шо бу́ла, зама́ло ста́ло* (Заставна). ***Від фоси до фоси**. Іти нерівно, спотикаючись (переважно про п'яного) Заст. *Ади́, йкий Ми́тро фа́йний вирта́єси ві́дкіс – іде́ від фо́си до фо́си, на всю доро́гу* (Веренчанка Заст.).

ФО́СКАТИСИ, заст., рідк. Виявляти незадоволення, сердитися. Стор. *Шо тобі́ сиго́дни браку́є, шо так си фо́скаїш?* (Стара Жадова Стор.).

ФОСТА́Ч[1], -а, ч., бот. Хвощ. Сок. *На на́шому горо́ді це́го ро́ку чос ду́жи фо́стач порі́с, зда́лоси би тро́хи повімика́ти* (Ожево Сок.).

ФОСТА́Ч[2], -а, ч., орн. Вид голубів, характерна ознака яких – довгий хвіст. Заст., Вижн., Хот., Сок. *У на́шому силі́ бага́то типе́р розво́дя фо́стачів, то фа́йні го́лубці* (Білівці Хот.). *Я би ду́жи хоті́в ґіста́ти па́ру фо́стачів* (Карапчів Вижн.).

ФО́СТОЧКА, -и, ж., бот. Дерево і сорт груш (з маленькими плодами і довгими хвостиками). Кіцм. *Бу́ла у нас в саду́ водна́ фо́сточка, та і та всо́хла, тра́ба посади́ти йкус и́нчу, май до́бру* (Киселів Кіцм.).

ФО́СТАЧКИ (ФО́СТАЧОК), -мн., бот. Сорт маленьких круглих груш. Кіцм. *Це́го ро́ку гру́шки-фо́сточки уроди́ли фа́йно* (Киселів Кіцм.).

ФО́ТА, -и, ж., заст. Кольорова запаска. Заст., Кіцм., Стор., Вижн., Глиб., Нов. *Фо́та і го́рботка однакі́, лиш фо́та май то́нча, а го́рботка з волі́чки а́бо ше́рсти* (Боянчук Заст.). *Коли́с давно́ ко́жда молода́ му́сила ма́ти фо́ту* (Бобівці Стор.).

ФОТИҐРАФІ́СТ, -а, ч., заст. Фотограф. Заст., Глиб. *У ниґі́лю до нас у сило́ прий́ди фотиґрафі́ст, ма́ю єму́ заказа́ти дві вели́кі фотиґра́фії* (Кам'янка Глиб.).

ФОТИҐРАФІ́СТИЙ, -ого, заст. Фотограф. Глиб. *У на́шому силі́ нима́ фотиґрафі́стого, мус ї́хати до мі́ста, шо́би ста́ти до фотиґра́фії* (Черепківці Глиб.).

ФОТИҐРА́ФІЯ, -ї, ж., заст. Фотографія. Заст., Кіцм., Глиб. *На ці фотиґра́фії я з чолові́ком, коли́ нам було́ тро́хи бі́льши як два́ціть ро́ків* (Шипинці Кіцм.). ***Ста́ти до фотиґрафії**. Сфотографуватися. Заст., Кіцм., Глиб. *Тут ми з систро́в ста́ли до фотиґра́фії, як ще ни бу́ли відда́ними* (Коровія Глиб.).

ФО́ЦЬКАТИ. Недбало, неакуратно носити одяг, забруднювати його. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Мо́ї ґі́ти так жи́во фо́цькают вбране́, а найбі́льше лі́том* (Кадубівці Заст.). *У те́би ні́яки вбране́ ни бу́ди до́вго трима́тиси, бо ти усьо́ фо́цькаїш, ни вважа́єш* (Гаврилівці Кіцм.).

ФО́ШКАНЄ, **ФО́ШКАНЯ**,-я, с., знев. Дія за знач. **ФО́ШКАТИ ФО́ШКАТИСИ (-СА)**. 1. Часте рипання дверима без потреби. Заст., Кіцм., Глиб. *Че́риз твоє фо́шканє*

вістудиси хата (Добринівці Заст.). 2. Вештання. Заст., Кіцм., Глиб. *Це твоє фошканя надоїло вже, ставай до якоїс роботи – є доста* (Дорошівці Заст.).

ФО́ШКАТИ, знев. Часто рипати дверима, входячи і виходячи без потреби. Заст., Кіцм., Глиб. *Чьо кілько фошкаїш тими двирима. Вістудиш хату!* (Дорошівці Заст.).

ФО́ШКАТИСИ (-СА). 1. знев. Часто рипатися, входячи і виходячи без потреби. Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот. *Ни фошкайси, ще ни скоро будимо палити у печи – аш пізно вечором* (Борівці Кіцм.). 2. знев. Вештатися. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Ліпши бис дров нарубав, ніж тут фошкаїсси биз кінца* (Чорнівка Нов.). *Кілько роботи коло хати, а ти фошкаїсси туда-суда* (Кадубівці Заст.).

ФОШКОТІ́ТИ. Важко дихаючи, видавати звуки з присвистом (через ніс), сопіти. Хот. *Шо так фошкотиш, як ковальський міх?* (Грозинці Хот.).

ФО́Я[1], -ї, ж. 1. збір. Бокові відростки від стовбура ялини; гілля ялини. Стор. *Нарубай фої та поклади під поріг, аби було у шо ноги вітирати* (Стара Жадова Стор.). 2. збір. Голчасте або лускоподібне листя сосни, ялини, модрини тощо; хвоя. Стор., Глиб. *Дужи я люб'ю, як виснов пахни у лісі – нато фоя* (Ясени Стор.). *На цих яличках фоя ніби аш сина – тут таких нидавно насадили* (Коровія Глиб.).

ФО́Я[2], -ї, ж., ков. Ковальський міх. Хот. *У наші кузні ше днедавна була фоя* (Ширівці Хот.).

ФО́Я[3], -ї, ж., заст. Аркуш паперу. Глиб. *Шос ти дужи скоро усі фої списав* (Турятка Глиб.).

ФРА́ЄР, -а, ч., знев., ірон. Чепурун, зазнайко Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ігорь, відколи учиси у Чернівцях, став такий фраєр, що аш занато: убираєси у всьо ни наши, взутє на обцасах – такий гоноровий, шо но* (Дорошівці Заст.). 2. знев. Людина з підступними намірами. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ти ни дужи йму вірь, бо то собі добрий фраєр* (Великий Кучурів Стор.). ***Фра́єра грати, руба́ти**. Видавати себе молодим, нежонатим. *Гиньо ще фраєра рубає, ни види, що уже сивий* (Кіцмань). Див. ще **ФРАЇР**.

ФРАЄРИ́ТИСИ (-СА), знев., ірон. Надмірно чепуритися, зазнаватися. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ади, як та гівчина ни з нашого сила фраєритси: поначіпала на себи усілякого, нафарбуваласи та і так високо голову нисе – лиш би було чьо* (Хлівище Кіцм.). Див. ще **ФРАЇРИ́ТИСИ (-СА)**,

ФРА́ЄРКА, -и, ж., знев., ірон. Жін. до **ФРА́ЄР**. Чепурунка, зазнайкувата дівчина (жінка). Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Домчина гівка – фраєрка на усе сило, аби ше так тата і маму слухала* (Старий Вовчинець Глиб.). *Ти ни дужи водиси з тов фраєрков, ни вірь ї ніц, бо вона тибе до доброго ни привиде* (Дорошівці Заст.). Див. ще **ФРАЇРКА**.

ФРА́ЄРНИЙ, знев., ірон. Прикметник до **ФРА́ЄР**. Такий, що занадто чепуриться, зазнайкуватий. Заст., Глиб. *Відколи ти ходиш з Людов, то ставис фиц фраєрним – ади маїш йкус ни нашу камизельку, джінси* (Слобідка Глиб.). Див. ще **ФРА́ЇРНИЙ.**

ФРАЗІ́Р, -а, ч., знев. Чоловік, що перебуває у позашлюбному зв'язку з жінкою або дівчиною; коханець. Хот. *Той фразір уже давно ї лишив, та і вона ни була у него першов – мав їх доста* (Рукшин Хот.)

ФРА́ЇР, -а, ч., знев., ірон. Чепурун, зазнайко. Заст., Кіцм., Глиб., Кельм. *Віталій мій став такий фраїр, що но:*

убране на нему усьо ни наше, ходи на обцасах, волос – як у ґівчини (Кельменці.). 2. Людина з підступними намірами. Заст., Кіцм., Глиб., Кельм. *То добрий собі фраїр, лишиси його, ни вірь* (Шипинці Кіцм.). Див. ще **ФРАЄР**.

ФРАЇРИТИСИ (-СА). Надмірно чепуритися, зазнаватися. Кіцм., Глиб. *Нічьо, нічьо, він пиристане фраєритиси, як кінчаси гроші, що ґіситав від вуйка з Канади* (Кліводин Кіцм.). Див. ще **ФРАЄРИТИСИ (-СА)**.

ФРАЇРКА, -и, ж., знев., ірон. Жін. до **ФРАЇР**. Чепурунка, зазнайкувата дівчина (жінка). Кіцм., Глиб., Кельм. *Такої фраїрки, як Богданова дівка, траба пошукати – і шодо вбраня, і шодо гонору* (Іванівці Кельм.). Див. ще **ФРАЄРКА**.

ФРАЇРНИЙ, знев., ірон. Прикметник до **ФРАЇР.** Глиб., Кельм. *То моц фраїрна ґівка: така уже вімандрена, така намальована, а шо вже гонорууєси!* (Глибока). Див. ще **ФРАЄРНИЙ**.

ФРАЙ, -ю, ч., заст. 1. Вільний час. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Уже по сапаню будим мати май трохі більши фраю, то прийдимо до вас у гості котроїс ниґілі* (Рідківці Нов.). 2. Вільне місце. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ми розбили піч, і вже є фрай у хакі, будемо класти малу грубу у кутку* (Коровія Глиб.).

ФРАЙВІЛІК, -а, ч., заст., рідк. Доброволець. Глиб. *Слободян розповідав, що пішов на войну фрайвіліком, що його могли і ни забрати по слабости* (Слобідка Глиб.).

ФРАНДЗОЛЯ, -і, ж. Булка, що має форму батона. Заст., Кіцм. *Дужи люб'ю франдзоліз маслом – добрі з чаїм* (Баламутівка Заст.). Див. ще **ФРАНЗОЛЯ.**

ФРАНЗОЛЯ, -і, ж. Булка, що має форму батона. Заст., Глиб., Хот. *Рано ґітим даю чай і франзолю з маслом, більши нічьо ни хотя* (Ставчани Хот.). Див. ще **ФРАНЗОЛЯ**.

ФРАНЦА[1], -и, ж., згруб. Інфекційна венерична хвороба, сифіліс. Заст., Стор., Глиб. *Як Питро буди так і далі волочитиси, то ще принисе якоїс франци – кажіт йму шо* (Заставна). *Він уже був набравси франци і лічивси дес у Черновцах* (Кам'яна Стор.).

ФРАНЦА[2], -и, ж., згруб., знев. Людина, хвора на сифіліс. Заст., Стор., Глиб. *Ца франца нищасна уже ни одного заразила – ї давно траба судити* (Стара Жадова Стор.).

ФРАС, -у, ч., заст. Розлад травлення у кишковику малої дитини. Кіцм. *У мого малого був дужи тєжкий фрас, али то вжи минулоси* (Зеленів Кіцм.).

ФРАШКА, -и, ж., зв. мн. -ок. 1. Щось таке, що не має істотного значення; дрібниці. Хот., Кельм. *Коби я хату построїв, а то решта – фрашки, поволи пристараїси усьо і до хати* (Малинці Хот.). 2. Жарти. *Ни бійси, ни плач, то лиш фрашки* (Недобоївці Хот.).

ФРЕЗИ, -ів, мн., стол. Бокові дошки у подвійних дверях і вікнах. Глиб. *На фрези вібираїси грубі гладкі дошки, шоби двері були добрі, моцні* (Слобідка Глиб.).

ФРЕЙЗУРА, -и, ж. Зачіска, завите волосся. Кіцм. *Подивиси яку фрейзуру Василина віклала: так нічо, лиш, здаєси, трохи зависока* (Ставчани Кіцм.). Див. ще **ФРИЗУРА**, **ФРИЙЗУРА, ФРІЗУРА**.

ФРЕНДЗЛІ, -ів, мн. Бахрома; торочки. Заст., Кіцм., Глиб. *Я собі пришию до турпана френзлі – і буди май файно* (Митків Заст.). Див. ще **ФРЕНЗЛІ, ФРИНДЗЛІ, ФРИНЗЛІ**.

ФРЕНЗЛІ, -ів, мн. Бахрома; торочки. Заст., Кіцм. *Ото френзлі, ото*

кінці, ото́ фа́йно мої́ жінці (Борівці Кіцм.). Див. ще **ФРЕ́НДЗЛІ**, **ФРИ́НДЗЛІ**, **ФРИ́НЗЛІ**.

ФРЕНЧ, -а, ч. Піджак. Стор. *Вчера у лавці купи́в собі́ нови́й френч, так нічьо́ – до́бри зши́тий і нидорогий* (Верхні Петрівці Стор.). Див. ще **ФРИНЧ**.

ФРЕ́КА, -и, ж. Привчання до встановленого порядку, до дисципліни. Заст., Стор., Глиб. *Фре́ка ма́є бу́ти зма́лку* (Турятка Глиб.). *Я у воську звик до фре́ки* (Товтри Заст.). Див. ще **ФРИ́КА**.

ФРЕ́ЧИНИЙ. Прикметник до **ФРЄКА**. Дисциплінований, вихований, слухняний. Заст., Стор., Глиб. *У Бутиле́вички моц фре́чині ґі́ти* (Чагор Глиб.). Див. ще **ФРИ́ЧИНИЙ**, **ФРИ́ЧІНИЙ**.

ФРЕ́ЧИТИ. 1. Привчати до встановленого порядку, до дисципліни Заст., Глиб. *До́бре у ті фамілії, ґіти́й фре́чут зма́личку* (Кадубівці Заст.). 2. знев. Мати владу над кимось; тримати в руках, повчати. Заст., Глиб. *Мо́я сваха приви́кла усі́х фре́чити: і ґіти́й, і чоловіка і мою Ганусію, і наві́ть сусі́дів* (Товтри Заст.). Див. ще **ФРЄ́ЧІТИ**, **ФРИ́ЧИТИ**, **ФРИ́ЧІТИ**.

ФРИ́ЗЕРЬ, -я, ч., заст. Майстер, що підстригає волосся, голить чоловіків, перукар. Заст., Стор., Глиб. *Піди́ уже́ наре́шкі до фри́зеря, бо ади́ як заріс, аш стра́шно* (Горбівці Глиб.). Див. ще **ФРИ́ЗИРЬ**, **ФРИ́ЙЗЕРЬ**, **ФРИ́ЙЗИРЬ**, **ФРІ́ЗЕРЬ**, **ФРІ́ЗИРЬ**.

ФРИ́ЗИРЬ -я, ч., заст. Майстер, що підстригає волосся, голить чоловіків, перукар. Заст., Глиб., Стор. *У субо́ту ко́нчи тра́ба піти́ до фри́йзира – най тя і і підстриже́, і заодно́ уже́ і поголит* (Михальча Заст.). Див. ще **ФРИ́ЗЕРЬ**, **ФРИ́ЙЗЕРЬ**, **ФРИ́ЙЗИРЬ**.

ФРИЗИРІ́Я, -ї, ж., заст. Перукарня. Глиб. *У субо́ту у фризирії за́вши гли́тно* (Горбівці Глиб.).

ФРИЗО́ВИЙ, заст. Жовто-рожевий. Хот. *На ниґі́лю молоді́ зши́ли бі́ли пла́ття, а на субо́ту – фризо́ве* (Малинці Хот.).

ФРИЗУ́РА, -и, ж., заст. Зачіска, завите волосся. Кельм., Заст. *Куда́ ма́їш іти́, шо таку́ фризу́ру зроби́лас?* (Подвір'ївка Кельм.). Див. ще **ФРЕЙЗУ́РА**, **ФРИЙЗУ́РА**, **ФРІЗУ́РА**.

ФРИ́ЙЗЕРЬ, -я, ч., заст., Майстер, що підстригає волосся, голить чоловіків, перукар. Заст., Вижн. *Кі́нчу сапа́ти, і тогди́ уже́ аш піду́ до фрийзеря – най ня підстриже́* (Карапчів Вижн.). Див. ще **ФРИ́ЗЕРЬ**, **ФРИ́ЗИРЬ**, **ФРИ́ЙЗИРЬ**, **ФРІ́ЗЕРЬ**, **ФРІ́ЗИРЬ**.

ФРИ́ЙЗИРЬ, -я, ч., заст. Майстер, що підстригає волосся, голить чоловіків, перукар. Заст., Стор., Глиб. *Тобі́ уже́ ко́нчи тра́ба іти́ до фри́йзиря, бо так зарі́с, шо на ґі́да самана́їш* (Ясени Стор.). Див. ще **ФРИ́ЗЕРЬ**, **ФРИ́ЗИРЬ**, **ФРИ́ЙЗЕРЬ**, **ФРІ́ЗЕРЬ**, **ФРІ́ЗИРЬ**.

ФРИЙЗУ́РА, -и, ж., заст. Зачіска, завите волосся. Кіцм., Глиб. *Фа́йну тобі́ зроби́ли фрийзу́ру, зале́дви ті пізна́в* (Кам'янка Глиб.). Див. ще **ФРЕЙЗУ́РА**, **ФРИЗУ́РА**, **ФРИЙЗУ́РА**, **ФРІЗУ́РА**.

ФРИ́КА, -и, ж. Привчання до встановленого порядку, дисципліни. Заг. *Ґі́ти му́ся ма́ти фри́ку* (Давидівка Стор.). *Я трима́ю з ґітьми́ фри́ку, а́ли жінка ї́х потро́хи розпускає* (Топорівці Нов.). Див. ще **ФРЕ́КА**.

ФРИКУВА́ТИ. 1. Привчати до встановленого порядку, дисципліни. Глиб., Хот. *Ни бу́дим фрикува́ти ґіти́й – нічьо́ з них і ни бу́ди* (Малинці Хот.). 2. Утихомирювати. Заст., Кіцм.,

Глиб., Хот. *Фрикуй трохі свою жінку – ади, як розійшласи* (Шипинці Кіцм.).

ФРИНДЗЛІ, -ів, мн. Див. **ФРЕНДЗЛІ**. Стор. *Купила м зилену фустку з чорними фриндзлями* (Ясени Стор.).

ФРИНЗЛІ, -ів, мн. Бахрома, торочки. Стор. *Люб'ю, як на вікнах фіранки з фринзлями* (Сторожинець). Див. ще **ФРЕНДЗЛІ, ФРИНДЗЛІ**.

ФРИНЧ, -а, ч. Піджак. Хот. *Хокіли взяти чоловікови у магазині фринч, али закороткі рукави* (Чепоноси Хот.). Див. ще **ФРЕНЧ**.

ФРИЦУВАТИ, заст. 1. Повчати. Сок. *Лиши його, ни фрицуй тілько – він професором ни буди* (Селище Сок.). 2. Виявити владу, зверхність над кимось; тримати в руках. Сок. *Вона свого чоловіка аж занато фрицує, як він то вітримує* (Сокиряни). Див. ще **ФРІЦУВАТИ**.

ФРИЧИНИЙ. Прикметник до **ФРИКА**. Дисциплінований, вихований, слухняний. Заст., Кіцм.,Стор., Глиб. *У кума Василя моц фричині гіти, нима шо казати* (Добринівці Заст.). Див. ще **ФРЄЧИНИЙ, ФРИЧІНИЙ**.

ФРИЧИНЯ, -я, с., знев. Дія за знач. **ФРИЧИТИ**. Повчання. Хот. *Уже надоїло мині твоє фричиня: цілий Божий день одної і тої самої* (Пригородка Хот.). Див. ще **ФРИЧИНЄ**.

ФРИЧИТИ. 1. Привчати до встановленого порядку, до дисципліни. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Тих гітий змалку фричили, тому з них і люди вішли* (Митків, Заст.). 2. знев. Мати владу над кимось, тримати в руках. *Сваха привикла фурт фричити свого чоловіка, то уже і за мого сина бичеси* (Брусниця Кіцм.). Див. ще **ФРЄЧИТИ, ФРИЧІТИ**.

ФРИЧІНИЙ. Прикметник до **ФРИКА**. Дисциплінований, вихований, слухняний. Глиб., Нов., Хот. *Івон своїх гітий приучав до господарки змалку, вони у него моц фричіні* (Михайлівка Глиб.). Див. ще **ФРЄЧИНИЙ, ФРИЧИНИЙ**.

ФРИЧІТИ. 1. Привчати до встановленого порядку, до дисципліни. Глиб., Нов., Хот. *Чим гітий більши фричіти, тим потому татові і мамі лекши буди* (Чорнівка Нов.). 2. знев. Мати владу над кимось, виявляти зверхність, тримати в руках. Глиб., Нов., Хот. *Моя сусіда усіх фричіт: і чоловіка, і гітий, і зєтя, а типер ще і мине хочи, али ни дочікаїси* (Михайлівна Глиб.). Див. ще **ФРЄЧИТИ, ФРИЧІТИ**.

ФРІГОН, -а, ч., заст., муз. Духовий музичний інструмент, труба. Глиб. *Як файно на вісілю фрігон грає, аж суда чути* (Турятка Глиб.).

ФРІДЗУРА, -и, ж., заст. Зачіска, завите волосся. Стор. *Маю у суботу йти на вісілє – мус зробити файну фрідзуру* (Стара Жадова Стор.). Див. ще **ФРЕЙЗУРА, ФРИЗУРА, ФРИЙЗУРА, ФРІЗУРА**.

ФРІЗЕРЬ, -я, ч., заст. Майстер, що підстригає волосся, голить чоловіків; перукар. Нов. *Наш фрізерь дужи добри і стриже, і голит* (Чорнівка Нов.). Див. ще **ФРИЗЕРЬ, ФРИЗИРЬ, ФРИЙЗЕРЬ, ФРИЙЗИРЬ**.

ФРІЗИ, -ів, мн., заст. Підлога. Глиб. *У нові хаті ми вже заклали фрізи, а у старі поки шо земля* (Вовчинець Глиб.).

ФРІЗИРЬ, -я, ч., заст. Майстер, що підстригає волосся, голить чоловіків: перукар. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Піди вже нарешті до фрізиря – най тя підстриже* (Виженка Вижн.). Див. ще **ФРИЗЕРЬ, ФРИЗИРЬ, ФРИЙЗЕРЬ, ФРИЙЗИРЬ, ФРІЗЕРЬ**.

ФРІЗУРА, -и, ж. Зачіска, завите волосся. Заст., Кіцм. Вижн., Стор., Нов. *Я ни думаю, шо у школі*

позволяют носи́ти таку́ фрізу́ру, як у те́би – ти же йкас учени́ца (Рідківці Нов.). Див. ще **ФРЕЙЗУ́РА, ФРИЗУ́РА, ФРИЙЗУ́РА, ФРІДЗУ́РА**.

ФРІ́КА, -и, ж., заст., рідк. Страх. Сок. *Нарозка́зували усякого, нагна́ли на ме́ни фріку – аж шос привижа́єси* (Сербичани Сок.).

ФРІКО́СНИЙ, заст., рідк. Боягузливий; лякливий. Стор. *Ти чьо таки́й фріко́сний? Ти уже́ ни мале́нький, ни бі́йси нічьо́* (Снячів Стор.).

ФРІЦУВА́ТИ, заст. 1. Повчати. Заст., Кіцм., Стор. *Ни фріцу́й кі́лько ту дити́ну, він і так че́мний* (Товтри Заст.). 2. Виявляти зверхність над кимось, тримати в руках. Заст., Кім., Стор. *Васи́ль – твій чоловік, а ни дити́на, ни фріцу́й його так* (Клинівка Стор.). Див. ще **ФРИЦУВА́ТИ**.

ФРІ́ШКА, -и, ж., заст., рідк., знев. Легковажно, нерозсудлива жінка, дівчина; вітрогонка. Глиб. *До тої фрішки нима́ чьо йти, вона́ ха́ти ніц ни трима́єси, ніби ни ма́є шо до робо́ти* (Слобідка Глиб.).

ФУҐ, -а, ч., заст., стол. Струганок. Заст. *До цих дошо́к тра́ба до́брий фуґ, бо вони́ ду́жи твирді́* (Брідок Заст.).

ФУ́ГА, -и, ж., заст. Хуга. Заст. *Надворі така́ фу́га, шо аш стра́шно с ха́ти ві́йти* (Дорошівці Заст.).

ФУҐА́СИТИ, знев. Кидати. Заст., Кіцм. *Сапа́є бура́ки, а вес бурє́н фуґа́си ме́ні на рє́ди – безустидна* (Хлівище Кіцм.).

ФУҐУВА́ТИ[1], заст. Важко, надмірно працювати. Заст., Кіцм. *Він, сара́ку, усьо́ жите́ фуґува́в, а жінка його собі́ злиго́нька лиш до́ма, як та па́ні* (Киселів Кіцм.).

ФУҐУВА́ТИ[2], заст. Завантажувати. Глиб. *Договори́си, а́би до ве́чира і нам віписали ла́тя, ади́, йкийс чоловік вже фуґу́є маши́ну* (Слобідка Глиб.).

ФУДА́МЕНТ, -а, ч., буд. Фундамент. Заг. *Навесні́, як даст Бог дочика́ти, бу́димо заклада́ти фуда́мент під нову́ ха́ту* (Коритне Вижн.).

ФУ́ДЗІЯ, -ї, ж., заст. Мисливська рушниця Заст., Кіцм. *Мій та́то коли́с мав фу́дзію і ходи́в з нев на зайці́* (Борівці Кіцм.). Див. ще **ФУ́ЗІЯ**.

ФУДУЛА́Ш, -а, ч., заст., знев., ірон. Гордовитий, зарозумілий, пихатий чоловік, хлопець. Нов. *Той фудула́ш з го́нору на́віть ні з ким ніко́ли до бе́сіди ни стає́* (Рідківці Нов.).

ФУДУЛА́ШКА, -и, ж., заст., знев., ірон. Жін. до **ФУДУЛА́Ш**. Гордовита, зарозуміла, пихата жінка, дівчина. Нов. *Твоя́ нивістка така́ фудула́шка ста́ла, така́ гоноро́ва – лиш ни зна́ти чьо* (Рідківці Нов.).

ФУДУ́ЛИЙ, заст., знев., ірон. Гордовитий, зарозумілий, пихатий. Нов. *Відко́ли Віта́лій став завфе́рмов, то таки́й фуду́лий, шо наві́кь ни бала́кає з ким попа́ло, а лиш з нача́льством* (Чорнівка Нов.). Див. ще **ФУДУ́ЛНИЙ, ФУДУ́ЛЬНИЙ**.

ФУДУ́ЛИТИСИ (-СА), знев. Поводитися гордовито, зарозуміло, пихато. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов., Кельм. *Ни фуду́лси так ду́жи своїм си́ном, бо моя Васили́на то́же ни на смітю́ ві́росла* (Борівці Нов.).

ФУДУЛІ́Я, -ї, ж., заст., знев. Гордовитість, зарозумілість, пиха. Глиб. *Ни диви́си лиш на фудулію, а диви́си, шо́би ґівчина і робітна бу́ла, і чемна, і до́бра* (Турятка Глиб.).

ФУДУ́ЛНИЙ, знев., ірон. Гордовитий, зарозумілий, пихатий. Вижн., Глиб., Нов. *Вітко́ли Га́ля си віддала́ і жиє́ у Черні́вцах, то така́ уже́ фуду́лна ста́ла, так ту го́лову нисе́, шо і ни приступи́тиси до неї* (Берегомет Вижн.). Див. ще **ФАДУ́ЛИЙ, ФАДУ́ЛЬНИЙ**.

ФУДУ́ЛЬНИЙ, знев., ірон. 1. Гордовитий, зарозумілий, пихатий. Заг. *Василе́ві ґівки́ такі́ вже гоноро́ві, такі́ фийст фуду́льні, а́ли би бу́ло чьо – ни вча́си до́бри і до робо́ти ни ду́жи* (Дорошівці Заст.). *Ца ґі́вка і файна, і поставна́, і, ка́жут, робі́тна, а́ли зана́то фуду́льна* (Хлівище Кіцм.). 2. Задоволений, гордий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Марія тепе́р така́ фуду́льна хо́ди, та і має чьо: повіддава́ла своїх ґівча́т за ґоспода́рних, поре́дних хло́пців, жити́ ма́ют де, усі́ ро́б'я* (Банилів Вижн.). Див. ще **ФАДУ́ЛИЙ, ФАДУ́ЛНИЙ**.

ФУДУ́ЛЬНІСТЬ, -и, ж. Гордовитість, зарозумілість, пиха. Заг. *Тобі́ нашко́дила твоя́ фуду́льність: ни захоті́лас піти́ за Ґи́ника, то тепе́р мо́вчи і те́рпи Василе́ві* (Шипинці Кіцм.).

ФУДУ́ЛНО, незм., знев., ірон. Прислівник до **ФУДУ́ЛНИЙ**. Гордовито, зарозуміло, пихато. Вижн., Глиб., Нов. *Їх уся́ фамі́лія так фуду́лно трима́їси, ні́би з яки́хос багачів а́льбо пані́в* (Слобідка Глиб.).

ФУДУ́ЛЬНО, незм., знев., ірон. Прислівник до **ФУДУ́ЛЬНИЙ**. Гордовито, зарозуміло, пихато. Заг. *Диви́си, би ти ни лиши́ласи старо́в ґівко́в, як бу́диш трима́тиси так фуду́льно і фу́тькати хло́пцами* (Ставчани Кім.).

ФУЖДИҐА́НИТИ, заст., згруб. 1. Кидати з силою. Заст., Кім., Стор. *Наста́са уче́ра так фуждиґа́нила йкмос дра́нтєм чи́риз вікно́ надвір, віде́й, уко́три віго́нила зє́тя* (Дорошівці Заст.). 2. згруб. Нести щось дуже важке. Заст., Кіцм., Стор. *Шо фуждиґа́ниш кі́лько бурачи́ня, хо́чиш обірва́тиси? Дай най тро́хи відбиру́* (Банилів-Підгірний Стор.).

ФУ́ЖЄТИ, заст. Кидати, шпурляти. Заст., Кіцм., Глиб. *Ни ма́їш и́нчої робо́ти, як фужє́ти зиле́ні я́блука у мени?* (Молодія Глиб.).

ФУЗ, -у,-а, ч. Осад (в олії, вині, пиві тощо). Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Сок., Хот. *Фуз ни віливай в пате́льню, ві́сип його гет* (Бережниця Вижн.). Див. ще **ФУ́ЗИ**.

ФУ́ЗАТИСИ (-СА), знев. Безпідставно сердитися, спричиняти сварки. Заст., Кіцм., Вижн., Хот. *Ни зна́ю, шо чолові́кови зроби́лоси таке́: биз кінця́ лиш фу́заєси і фу́заєси, чі́паєси то ме́не, то ґітий* (Пригородка Хот.).

ФУ́ЗИ -ів, мн. Осад (в олії, вині, пиві тощо). Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Сок., Хот. *Мус ко́нчи купи́ти олію, бо у слоїку лиши́лиси самі́ фу́зи* (Южинець Кіцм.). *Ни купу́й оли́ву з бо́чки, бо там моц бага́то фу́зів* (Коровія Глиб.). Див. ще. **ФУЗ**.

ФУ́ЗІЯ, -ї, ж., заст. Мисливська рушниця. Заст., Кім. *Мій сусі́д мав фу́зію з одно́в лю́фов* (Старосілля Кіцм.).

ФУК, -у, ч. Дія за знач. **ФУ́КАТИ**. Вияв незадоволення різними способами. Заг. *Він з таки́м фу́ком ві́йшов з ха́ти, так гри́мнув двери́ма, що ледви́ шипки́ не повіліта́ли* (Чорнівка Нов.). *Ти так, віде́й, ни мо́жиш, шо́би без фу́ку, шо́би у ха́ті бу́ло ти́хо* (Заставна). ***Ходи́ти с фу́ком**. Виявляти незадоволення різними способами. Заг. *Шо ста́лоси, чьо ти ці́лий день хо́диш с фу́ком?* (Михальче Стор.). ***Говори́ти с фуком**. Говорити грубо, дратівливо. Заг. *Чолові́к би ни бив жі́нку ні ко́лом, ні бу́ком, якби́ вона́ говори́ла до не́го ни с фу́ком* (Нар. пісня).

ФУКА́НЄ, ФУКА́НЯ, -я, с., знев. Дія за знач. **ФУ́КАТИ**. Вияв незадоволення різними способами. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Колис мині́ твоє фука́ня надоїст – і бу́де по*

всему, кілько мош тирпіти? (Товтри Заст.). *З ранку до вечира водно фуркання і колотня* (Грозинці Хот.).

ФУКА́ТИ[1], док. **ФУ́КНУТИ**, знев. Виявляти незадоволення різними способами. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Чьо ти сигодні кілько фукаєш?* (Білівці Хот.).

ФУКА́ТИ[2], док. **ФУ́КНУТИ**, знев. Непомітно піти, майнути, зникнути. Заст., Кіцм. *Моя сусіда, як вітир фукнула с-перид мени, коли я ї усьо віказала* (Мамаївці Кіцм.).

ФУ́КАТИСИ (-СА), знев. Виявляти незадоволення різними способами. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Мій чоловік мине ніколи ни сварив, ни фукавси, а завши шанував* (Заставна). *Можи, би ти перестав фукатиси і чіпатиси до всіх?* (Малятинці Кіцм.).

ФУ́КСА, -и, ж., заст., рідк. Постійна назва – кличка кобили рудої масті. Глиб. *Моя фукса добри йде у плузі, ни маю, шо казати* (Слобідка Глиб.).

ФУЛЕ́ЇТИ, заст., знев. Ледарювати, байдикувати. Заст., Кіцм., Глиб. *Доста тобі фулеїти, ставай уже до йкоїс роботи* (Черепківці Глиб.).

ФУЛЕ́Й, -я, ч., знев. 1. Ледар, нероба. Заг. *Шо вона хоче за того фулея си віддати, хіба буде на него цілий свій вік робити* (Дорошівці Заст.). *Танаскові сини – чисто фулеї: нічьо не робя цілими днями* (Чорнівка Нов.). 2. Негідник. Заг. *Маруня вигодувала фулея на свою голову: нігде ни роби, усьо с хати повіносив і пропив, водиси з йкимис фуліганами* (Хливище Кіцм.). 3. перен., ірон., жарт. Бешкетник. Заг. *Мой, я тебе мала за чемного хлопца, а ти, віходи з усього, фулей: ни слухаїш бабу, віпустив кури з обори* (Лашківка Кіцм.).

ФУЛЕЙОВА́ТИЙ. Прикметник до **ФУЛЕ́Й**. Розбишакуватий. Заст., Кіцм., Глиб. *Сандин хлопец фулейоватий трохи, відей, тому, шо биз тата росте* (Дорошівці Заст.).

ФУЛЕ́ЙСЬКИЙ. Прикметник до **ФУЛЕ́Й**. ***Фуле́йський син**, перен., знев., згруб. Ледар, нероба, негідник. *Той нещасний фулейський син лиш би пив і волочивиси – більши його ніц ни обходи* (Топорівці Нов.).

ФУЛІГА́Н, -а, ч. 1. знев., ірон. Порушник громадського порядку, хуліган. Заг. *З Ганусіїного хлопца зробивси чисто фуліган* (Товтри Заст.). 2. перен., ірон. Бешкетник. Заг. *Ах ти, фулігане оден, ти чьо дразниш пса та ще й бабі кривишси* (Коровія Глиб.).

ФУНА́РЬ, -я, ч. Ліхтар. Кельм. Див. **ФОНА́РЬ**. *Пантруй, шо би у фунарі ни загасивси вогонь, бо нима сірників з собов* (Подвір'ївка Кельм.).

ФУ́НДУРЬ, -я, ч. Причілок. Глиб. *Фундурі траба шороку фарбувати, би ни чорніли* (Турятка Глиб.).

ФУНДЯ́К, -а, ч., заст. Куток. Глиб. *Піди пошукай фарбу ще раз – у самім фундяку, з правого боку* (Турятка Глиб.).

ФУНТІ́ВКА, -и, ж., зв. мн. **ФУНТІ́ВКИ**, -ок, бот. Дерево і плоди груш. Сок., Кіцм. *Траба нащепити фунтівок, то дужи добрі грушки та і файно родя* (Неполоківці Кіцм.).

ФУНТО́ВКА, -и, ж., зв. мн. **ФУНТО́ВКИ**, -ок, бот. Дерево і плоди яблук. Сок. *Ми мали лиш одну білу фунтовку, али вона всохласа – типер ни маїмо добрих яблук* (Вітрянка Сок.).

ФУНЧІЯ́Л, -у, ч., заст., рідк. Страховий внесок. Глиб. *Мусю іти до Конт, маю заплатити фунчіял* (Турятка Глиб.).

ФУРА́ЙБИ, -ів, мн., заст. Металевий стрижень, загнутий на одному кінці; гачок; защіпка. Глиб.

Ни забу́дь закла́сти на ніч фура́йби (Коровія Глиб.).

ФУРА́ШКА, -и, ж. Чоловічий головний убір із козирком, кашкет, картуз. Заг. *Фура́шка тибе́ сиго́дни ни загріє, бири́ ша́пку* (Добринівці Заст.).

ФУРҐІЛЬНИЦА, ФУРҐІЛЬНИЦЯ, -і, ж. Хурделиця, завірюха. Заст., Вижн. *Надворі́ така́ фурґільница, шо стра́шно с ха́ти ві́йти* (Карапчів Вижн.). *Сві́ту бі́лого ни ви́тко –така́ фурґі́льниця надворі́* (Заставна).

ФУРДЕ́ЛИТИ. Мести снігом, хурделити. Заст., Кіцм., Вижн., Кельм. *Як так бу́ди фурде́лити усю́ ніч, то за́втра ни змо́жимо поїхати за дрова́ми* (Лукачівка Кельм.).

ФУРДЕ́ЛИЦА, ФУРДЕ́ЛИЦЯ, -і, ж. Хурделиця, хуртовина. Заст., Кіцм., Стор. *І так бага́то є сні́гу, а фурде́лица ни пириста́є – до ра́нку, віде́й, усі́ ву́лиці позамі́та́є* (Прилипче Заст.). *Така́ фурде́лиця надворі́ – ни зна́ти, як за́втра на робо́ту ґіста́тиси* (Клинівка Стор.).

ФУРДИЛИ́ҐА, -и, ж. Хурделиця, хуртовина. Заст., Глиб. *За́втра ґіти, віде́й, ни змо́жут піти́ до шко́ли, як бу́ди така́ фурдили́ґа* (Митків Заст.).

ФУРЕ́ТИ, док. **ФУ́РИТИ**. Різко, з силою кидати; шпурляти. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Ни маї́ш и́нчої робо́ти, а́ніш фуре́ти камі́нєм – ще когос удариш* (Черепківці Глиб.).

ФУРЕ́ТИСИ (-СА). Різко, з силою кидати, шпурляти. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Віта́лій за́вши пе́ршим зачіпа́єси: то́ шос відбира́є у ме́ни, то фурє́єси чи́мос* (Суховерхів Кіцм.). *Мо́же, ти переста́неш фуря́тиси кісточка́ми від ви́шень, бо ска́жу ма́мі* (Молодія Глиб.).

ФУ́РІЯ, -ї, ж, заст., рідк. Злість, злоба. Вижн. *Я нічьо́ у ці́м ґілі ни ві́грала, а лиш фу́рії на́брала́си* (Карапчів Вижн.).

ФУРІЯ́ЧИТИСИ (-СА), заст., рідк. Нервуватися, гарячкувати. Глиб. *Чьо ти так фуріячисси? Ану́ будь май ти́хо* (Слобідка Глиб.).

ФУ́РКАЛО, -а, с. 1. заст., рідк. Веретено. Заст., Глиб., Хот. *Цим фу́ркалом ще ба́ба мої́ пре́ли, його́ зроби́в мій ґід* (Долиняни Хот.). 2. Саморобна іграшка, що має вигляд вітрячка. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Та́то тобі́ зроби́в фу́ркало, бу́деш ма́ти, чим гра́тиси* (Дорошівці Заст.).

ФУ́РКАТИ[1], заст. Утворювати звуки веретеном під час прядіння. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Хот., Кельм. *Мої́ ба́ба покі́йні умі́ли так пре́сти, шо фу́ркали на усю́ ха́ту* (Стрілецький Кут Кіцм.).

ФУ́РКАТИ[2], заст. Виявляти незадоволення різними способами. Заст., Кіцм., Кельм. *Чьо би я фу́ркала на всіх – ніхто́ тобі́ ніц зло́го ни зроби́в* (Шипинці Кіцм.).

ФУРКОТІ́ТИ. Муркотіти. Заст., Кіцм. *Наш ко́тик так го́лосно фурко́ти́т – аж суда́ з пе́чи чу́ти* (Киселів Кіцм.).

ФУ́РКУЛІЦА, -и, ж., заст. Виделка. Стор., Глиб. *Ни дава́й дити́ні фуркулі́цу, най їст ло́шков* (Снячів Стор.).

ФУРМУ́З, -а, ч., заст., рідк. Намисто з кількох разків. Нов. *Би убра́ти цей фурму́з, тра́ба убра́ти і фа́йну соро́чку* (Чорнівка Нов.).

ФУРТ, незм., заст. Заг. 1. Постійно. *Мо́я сусі́дка фурт слабу́є* (Коритне Вижн.). 2. Згуста, часто. *Мені́ фурт сня́си страшні́ сни* (Топорівці Нов.). ***Фурт і фурт, фурт та й фурт**. Кожен раз, день у день. *Фурт і фурт лиш мамали́ґа, борщ і клю́цкі – уже́ приї́лоси* (Давидівка Стор.). *Про́сит фурт та й фурт одно́ї і то́ї само́ї, шоби купи́в шу́бу* (Старосілля Кіцм.).

ФУРТУ́НА[1], -и, ж., заст. Доля. Глиб. *Така́ вже моя фурту́на: ґітий нима́, по сме́рти чоловіка со́рок ро́ків жию́ сама́* (Кам'янка Глиб.).

ФУРТУ́НА[2], -и, ж. Завірюха. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Кельм. *Надворі́ така́ фурту́на, шо ни мош і но́са ві́сунути* (Луковиця Глиб.).

ФУРТУ́НИТИ[1]. Щастити. Вижн., Глиб. *Мині́ рі́дко коли́ фо́ртунит, за́вши ма́ю йкийс кло́піт* (Кам'янка Глиб.).

ФУРТУ́НИТИ[2]. Мести снігом, хурделити. Вижн., Глиб. *А́ли і фурту́нит надворі́, як ті сара́кі ґі́ти ма́ют до шко́ли ґіста́тиси* (Вижниця).

ФУС, -у, ч. Осад (про олію, вино, пиво тощо). Заст., Кіцм., Вижн., Сок. *Зціди́ олі́й, а фус ві́сипи гет* (Клішківці Хот.). *Ади́, кі́лько фу́су осі́лоса у скле́нці* (Гніздівці Сок.). Див. ще **ФУ́СИ**.

ФУСИ, -ів, мн. Осад (про олію, вино, пиво тощо). Заст., Кіцм., Вижн., Сок. *Купи́ла слоі́к олі́ю, ду́мала, шо до́брий, а то на два па́льці фу́сів осі́ло* (Неполоківці Кіцм.). Див. ще **ФУС**.

ФУ́СТКА, -и, ж. Хустка. Заг. *До́бри, шо ма́лам зимо́ву фу́стку, бо на маши́ні ду́жи провіва́ло* (Нові Бросківці Стор.). ***Подава́ти, дарува́ти хустки,** обряд. Здійснювати частину весільного обряду. *У на́шім си́лі дару́ют фустки́ і ро́дичам молодо́го, і ро́дичам молодо́ї* (Поляна Хот.). ***Зав'язу́вати (зав'єзувати) фу́стку, покрива́ти фу́стков**, обряд. Частина весільного обряду – заміна фати хусткою. *Уже́ ско́ро бу́дут молоді́ зав'язува́ти фу́стку – хо́чу подиви́тиси* (Хрещатик Заст.).

ФУ́СТОЧКА, -и, ж. 1. Зм. до фу́стка. Легка, тонка хустка. Заг. *Возми́ на го́лову сиго́дни біле́ньку фу́сточку, бо ду́жи со́нце пали́т* (Онут Заст.). 2. Носова хустинка. Заг. *Ни забу́дь запасну́ фу́сточку взєти, ади́, йкий ма́єш катир* (Старосілля Кіцм.). 3. Вид гуртового танцю. Заст., Глиб., Хот. *Я лю́б'ю, як данцу́ют фу́сточку – усі́ тогди́ такі́ весе́лі* (Клішківці Хот.).

ФУ́ТЕР, **ФУТИ́Р**, -а, ч. Підкладка верхнього одягу, переважно пальта, куртки. Заст., Вижн., Стор., Глиб. *У твоі́м пальті́ відпоро́вси фу́тер – возми́ підший* (Бобівці Стор.).

ФУТЕ́РКО, -а, с. Сукняна куртка. Стор. *Наш ґід з о́сени лю́би носи́ти футе́рко, єму́ у нім типле́нько* (Михальча Стор.).

ФУТЕРТО́РБА, **ФУТИРТОРБА́**, -и, ж. Мішок або велика Торбина для годівлі коней у дорозі; рептух. Заст., Кіцм. *Я ще сно́чи прила́годив футирто́рбу ко́ням* (Драчинці Кіцм.). *Заниси́ футерторбу́ у ста́йню* (Кадубівці Заст.).

ФУТІ́ТИ, заст. Сердитися, гніватися. Кіцм., Стор. *Я вже кі́лька раз вібачи́вси пе́ред, а сват ни перистає́ футі́ти* (Киселів Кіцм.).

ФУТРА́Ж, -у, ч. Корм для коней. Заст., Кіцм., Глиб. *Це́го футражу́ ко́ним ста́ни на ці́лий день* (Слобідка Глиб.).

ФУТРИ́НА, -и, ж., зв. мн. **ФУТРИ́НИ**, **-**ин., стол. Рама у вікнах, дверях. Заст., Кіцм., Вижн., Кельм. *Зда́лоси би футри́ну ще раз обмалюва́ти, а двері мо́жут бу́ти і так* (Заставна).

ФУТРЕ́НЄ, **ФУТРИ́НЄ**, **ФУТРЕ́НЯ**, -і, -я, с., стол. Рами у вікнах, дверях. Кіцм., Глиб. *По́ки шо я зроби́в лиш футре́нє до двири́й у нову́ ха́ту* (Глибока). *На футри́нє тра́ба до́брих доšо́к* (Старосілля Кіцм.).

ФУТРИ́НОК, -а, ч. Один із вертикальних брусів (частин) рами у дверях, вікнах. Заст., Глиб. *Пра́вий футри́нок у две́рях підогни́в трохи* (Кам'янка Глиб.).

ФУ́ТРО, -а, с. Підкладка верхнього одягу, переважно пальта, куртки. Заст., Кіцм. *Хотіла бим купи́ти шовкове фу́тро до осі́ннього пальта́* (Дубовець Кіцм.).

ФУТРО́ВКА, -и, ж., заст. Підкладка верхнього одягу, переважно пальта, куртки. Кельм., Глиб. *Я люб'ю, як у пальті́ футро́вка з шо́вку* (Лукачівка Кельм.).

ФУТРУВА́ТИ[1]. Годувати коней. Заст., Кіцм. *Ско́ро сі́вба́ – тра́ба ко́ний до́бри футрува́ти* (Старосілля Кіцм.).

ФУТРУВА́ТИ[2]. Розв'язувати снопи і подавати під барабан молотарки. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ми бу́ли би лиши́лиси ще і на ве́чир футрува́ти, а́ли молота́рка шос ни ро́би – ла́годя* (Глибока).

ФУ́ТЬКАТИ, знев. 1. Недбайливо, неакуратно носити одяг, забруднювати його. Заст., Кіцм. *Шо ти за́раз кі́лько фусто́к фу́тькаєш, лиши́ тоту́ бурачко́ву при свє́та* (Борівці Кіцм.). 2. Зневажливо ставитися до кого-небудь (переважно членів сім'ї). Заст., Кіцм. *Хоть вона́ мині́ систра́, а́ли жаль і ї чолові́ка. Кі́лько мош ним фу́тькати?* (Дорошівні Заст.).

ФУ́ФЕЛА, **ФУ́ФИЛА**, -и, ж. Завірюха, заметіль. Заст., Глиб., Кіцм. *Така́ надворі́ фу́фела, шо з ніг ва́лит* (Баламутівка Заст.). *Нивітрима́на годи́на, яка́ фу́фила надворі́* (Коровія Глиб.).

ФУ́ШТИ, -ів, мн. Насінний пагін часнику. Заст., Хот. *Фу́шти зрива́єм, а́би голо́вка часнику́ росла́ май вели́ка* (Ширівці Хот.).

Х

ХА́БА́ЛЬ, -я́, ч. Розпусник, гульвіса. Заст., Кіцм., Вижн. *Від неї́ хаба́лі з ха́ти ни віхо́дя* (Хлівище Кіцм.).

ХАБЗА́, **ХО́БЗА́**, -и́, ж., бот. Бузина ялова. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Аби́ свині́ вліті ни слабува́ли, то тре́ба ки́нути їм у царо́к хабзи́* (Берегомет Вижн.).

ХАБЗИ́НЄ, -я, с. Зб. до **ХАБЗА́**. Вижн., Стор. *Там ко́ло корчі́в повно́ хабзи́ня* (Клинівка Стор.).

ХА́ВА, -и, ж. Потвора, якою лякають дітей; щось страшне. Хот., Сок. *Спи, бо ха́ва во́зме* (Хотин).

ХА́ВКА, -и, ж. 1. Рот. Заг. *Чі́го́ наби́лас по́вну ха́вку і гово́риш?* (Рідківці Нов.). 2. Щелепа. Заг. *Так нагово́рилиси обі́, аж хавки́ боля́* (Подвір'ївка Кельм.). 3. Зубний протез. Заст., Кіцм., Вижн. *Ади́ мій рове́сник му́сів закла́сти ці́лу́ ха́вку, бо ни мав сво́го ні одно́го зу́ба* (Хлівище Кіцм.). 4. згруб. Обличчя. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Таку́ ха́вку наї́в, бо лиш спит і нічо́ ни ро́би* (Берегомет Вижн.).

ХА́ВКАТИ[1] 1. Жадібно їсти. Заг. *Ха́вкає, як три дни ни їв* (Боянчук Заст.). 2. Кричати, репетувати. Заг. *А бу́диш ха́вкати, то ска́жу ма́мі* (Романківці Сок.). 3. Важко дихати. Заг. *Нагандрува́вси на ву́лици, а типе́р мо́крий і ха́вкає* (Черешенька Вижн.).

ХА́ВКАТИ[2], док. **ХА́ВКНУТИ**. 1. Сильно кашляти. Заст. *Шче ни ви́гі́лам, аби́ дити́на так ха́вкала се́ред лі́та* (Шубринець Заст.). 2. тільки док. Померти. Хот. *Комісува́ли з а́рмії, воєнкома́т дав путі́вку на куро́рт, а хло́пиц ха́вкнув – і півро́ку не побу́в до́ма* (Владична Хот.).

ХАВКА́ТИЙ. 1. Язикатий, пащекуватий, сварливий. Заг. *Та ба́ба така́ хавка́та, шо ї ніхто́ ни пиригово́ри* (Горошівці Заст.). 2. З масивним обличчям, мордатий, пикатий. Заст., Кіцм., Вижн. *До́бри їст, нічи́м ни згризаї́си, а тому́ й таки́й хавка́тий* (Мигове Вижн.).

ХАВКА́Ч, -а́, ч. Сварлива людина. Заг. *Ти з тим хавкаче́м ни зачіпа́йси, їго́ обхо́дют* (Стара Жадова Стор.).

ХАВКУВА́ТИ. Пащекувати, сваритися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ви би так ни ха́вкували, єкби́ тро́хи го́нор ма́ли* (Чорногузи Вижн.).

ХАВТУ́Р, -а, ч. Сухар. Кіцм. *Тобі́ тиⁿе́р до́бри ї́сти хавтури́* (Хлівище Кіцм.).

ХАВУ́РИТИСИ (-СА). 1. Сердитися, насуплюватися. Хот. *Ти чого́ до ба́би так хаву́рисса?* (Грозинці Хот.). 2. Хмаритися. Кельм. *Не́бо хаву́рилоса з само́го ра́нку* (Козиряни Кельм.).

ХАЛАБУ́ДА, -и, ж. 1. Курінь. Заг. *На гарбуза́х ві́тир розби́в халабу́ду* (Рідківці Нов.). 2. Критий тентом віз чи автомашина. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Ци́ган сиди́т напере́ді і го́нит ко́ні, а цига́нка з ді́тьми ї́ди у халабу́ді* (Біла Кіцм.).

ХАЛАСУВА́ТИ. Їсти поспішно, пожадливо. Заг. *Хло́пец так халасу́є ту барабу́лю, ні́би лі́пшого нічо́ ни ви́дів* (Борівці Кіцм.).

ХАЛАСУ́Н, -а, ч. Чоловік, який їсть пожадливо, поспішно. Заст. *Єкби́ ці халасуни́ так у по́ли увиха́лиси, єк за столо́м* (Нова Жадова Стор.).

ХАЛАСУ́НКА, -и, ж. Жінка, яка їсть пожадливо, поспішно. Заг. *На вісілю́ бі́льшої халасу́нки від Марі́ї, пе́вни, ни бу́ло. Таї́к би ніко́ли жі́нка ни ї́ла* (Іспас Вижн.).

ХАЛА́ТИ. рідк. Їсти, не пережовуючи страву, голосно ковтаючи її. Кіцм. *По́ки я ру́ки ми́ла, а ти хала́м-хала́м та й ззі́ла свою́ по́рцію я́годів* (Старі Мамаївці Кіцм.).

ХАЛА́Ш, -я́, ч. Навіс для зберігання дров. Вижн. *Пішо́в прине́сти з халаша́ дров* (Берегомет Вижн.).

ХАЛЕ́УРДА, -и, ж., бот. Дикий часник. Глиб. *Давно́ я ї́ла го́лубців з хале́урдов* (Турятка Глиб.).

ХАМАЗНИ́К, -а, ч. Зарості, хащі. Вижн. *Ни ліз у той хамазни́к, бо подря́паїсси* (Черешенька Вижн.).

ХАМАЗНИ́ЧЄ, -я, с. Хмиз, галуззя. Вижн. *Назбира́в собі́ хамазни́чя, та й запали́в ва́тру* (Берегомет Вижн.).

ХАМЛА́ГА, -и, ж. Велика палиця. Заст. *Сиди́ ти́хо, бо діста́ниш цев хамла́гов* (Баламутівка Заст.).

ХАМЛА́ДЖЄ, -є (-я), с. Хмиз і всяке бадилля, що під час повені вода викидає на берег. Кіцм. *Пастухи́ назбира́ли хамла́джє і розкла́ли вого́нь, а воно́ так гори́т* (Мамаївці Кіцм.).

ХАМУ́ЛА, -и, ж. 1. Розварена рідка страва. Нов., Кельм. *То ни борщ, а хаму́ла* (Новоселиця). 2. Вайлувата, незграбна людина. Вижн. *З це́го хаму́ли нима́ ні́йкої ко́ристи* (Берегомет Вижн.).

ХАМУ́ЛІТИ. Ставати густим (про страви). Кіцм., Нов. *Забага́то ки́нула у борщ ті́ста, та й тому́ він хаму́ліє* (Хлівище Кіцм.).

ХАНДО́ЛИ, **ХАНТО́ЛИ**, -ів, мн. Старе поношене взуття. Вижн., Стор., Глиб. *Ви́диш, які́ в не́го фа́йні чо́боти, а ти но́сиш ікі́с ханто́ли* (Глибока).

ХАНДРИ́ҐА, -и, ч. і ж. Вередлива людина. Кіцм., Вижн. *Зроби́ласи з не́го чи́ста хандри́ґа* (Хлівище Кіцм.).

ХАНДРИ́СТИЙ. Вередливий. Кельм. *З таки́м, як він, хандри́стим ни зачіпа́йса* (Вертиківці Кельм.).

ХАНДРИ́ТИСА. Вередувати. Сок. *Най вона́ похандрица тро́хи та й ста́ни* (Сербичани Сок.).

ХА́ПАНКА, -и, ж. Квач (дитяча гра). Вижн. *Ді́ти на багна́х гра́лиси ха́панки і лавка́* (Берегомет Вижн.).

ХА́ПИС. -у, ч. Див. **ХА́ПИЦ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. В *Ґе́ні фа́йна барабу́ля вроди́ла це́го ро́ку, вона́ ма́є з не́ю фа́йний ха́пис* (Кам'яна Стор.).

ХА́ПИЦ, -пця, ч. Прибуток, якась користь. Заст., Кіцм., Вижн. *Він ма́є з*

тих помідорів добрий хапиц (Киселів Кіцм.).

ХАРАМАН, -а, ч. Обман, вигадка. Заст., Кіцм., Вижн. ***Крутити харамана, гнути харамана** – обманювати кого-небудь, вигадувати щось. *Говори по-правді, ни крути харамана* (Хлівище Кіцм.).

ХАРАПУТНИЙ. Охайний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот. *Чоловік харапутний, а жінка в него страшне, яка киринниця* (Вербівці Заст.)

ХАРАЩЕНИЙ. Кастрований. Вижн. *Харащине поросє борши росте* (Берегомет Вижн.).

ХАРАЩИТИ. Каструвати. Вижн. *Льошку звалащили, а веприка ни хотіли харащити* (Верхні Луківці Вижн.).

ХАРАЩІВНИК, -а, ч. Людина, що займається каструванням свійських тварин. Вижн. *Ліпшого харащівника, єк Іван, ни шукай* (Берегомет Вижн.)

ХАРИТИ. Варити, готувати. Заст., Кіцм. *До обіду харила якийс борщ та кашу* (Онут Заст.).

ХАРКИ, -ів, мн. Мокротиння, що виділяється при кашлі. Заг. *Він такий гидкий: плює харки на землю* (Борівці Кіцм.).

ХАРКІТ, -коту, ч. Хропіння. Заст., Кіцм., Вижн. *Чериз їго харкіт ніхто в хаті ни засне* (Юрківці Заст).

ХАРКОВИНЄ, -я, с. Харкотиння. Вижн. *Від того харковиня гидко стає* (Верхні Луківці Вижн.).

ХАРКОТІТИ. 1. Хропіти. Заг. *Так уночи харкотів, єк возом їхав* (Черешенька Вижн.). 2. Хрипіти. Заг. *Пий горєчи молоко, бис ни харкотів* (Стара Жадова Стор.).

ХАРЛАК, -а, ч. Злидар. Заст.. Кіцм., Вижн. *Такий харлак, бо пустий до роботи* (Горошівці Заст).

ХАРНИЙ, рідк. Чистий, охайний, акуратний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Забагато хочиш – і качки та гуси тримати, і харну хату мати* (Нові Драчинці Кіцм.). *Одежа на нім не нова, але чиста, харна* (Кам'яна Стор).

ХАРНО, незм. Чисто, охайно. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Яка харна ґаздиня, то й у хакі харно тримає* (Лашківка Кіцм.).

ХАРХАБОРИТИ. Займатися крутійством. Кіцм. *Той Сандро водно хархабори, тому так заживси* (Хлівище Кіцм.).

ХАРХАБОРНИК, -а, ч. Крутій. Кіцм. *Таким хархаборникам добри си жиє* (Хлівище Кіцм.).

ХАТА ВЕЛИКА. Святкова кімната – ліва частина повернутої вікнами до сонця буковинської хати. Заг. *Сидимо у хатчині, а гості приймаєм у великі хаті* (Васловівці Заст.). *Як дивитиси с хорім, то хата велика завши з лівого боку і таки більша від хатчини* (Ревне Кіцм.).

ХАТА СТУДЕНА. Кімната в будинку, яка зимою не опалюється. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Цеї ночі чериз гостів спав у студені хаті* (Банилів-Підгірний Стор.).

ХАТИЩЕ, -а, с. Місце, де був колись будинок. Заг. *Був тут колис ґазда, а типер лиш хатище в бурінах* (Комарівці Стор.).

ХАТЧИНА, -и, ж. Буденна кімната – права частина повернутої до сонця буковинської хати, в якій готують їжу і сплять. Заг. *Пустив майстир хороми вилиќі, та хатчина війшла мала* (Банилів Вижн.).

ХЕВКАТИ, док. **ХЕВКНУТИ**. 1. Кашляти. Заг. *Зима далеко, а я відтипер хевкаю* (Чепоноси Хот.). 2. тільки док. Впасти. *Діда крижі болют, бо хевкнув з лавиці на підлогу* (Банилів Вижн.).

ХЕ́НЗИ, -ів, мн. Розум. Хот. *Чоловік ни має хе́нзів – ти їму ни дивуй* (Пригородок Хот.).

ХИ́БА, -и, ж. 1. Фізична вада, дефект. Заг. *Хло́пиц тро́хи ни́щий від те́би, а́ли и́нчої хи́би ни ма́є* (Великий Кучурів Стор.). 2. Нестача, брак. Заг. *І в нас була́ ривізія, а́ли хи́би ви́ликої ни виявила* (Слобода Нов.). *Фа́йна дівка, лиш хи́ба ро́зуму* (Біла Кіцм.).

ХИБУВА́ТИ, ХІБУВА́ТИ. Не вистачати, бракувати. Заг. *Мо́жи, бу́ди хибува́ти гро́ший, то по́зич у вуйни, а потому віддамо* (Брідок Заст.).

ХИЛИТА́ТИ, ХИЛІТА́ТИ, док. **ХИЛИТНУ́ТИ, ХИЛІТНУ́ТИ**. Хилити, хитати на всі боки. Кіцм., Нов. *Спе́риду лиши́вса воде́н ве́рьхний зуб, і то язико́м хилита́ю єго́* (Рідківці Нов.). *Ві́тир хилітає са́жинцями аж до зимлі́* (Лашківка Кіцм.). Див. **ХОЛІТА́ТИ**.

ХИЛИТА́ТИСИ, ХИЛІТА́ТИСИ, док. **ХИЛИТНУ́ТИСИ, ХИЛІТНУ́ТИСИ (-СА)**. Хилитися, хитатися на всі боки. Кіцм., Стор., Нов. *Жураве́ль ко́ло крини́ці хилітаєса – здаєса, що всьо ра́зом упа́де* (Великий Кучурів Стор.). *Хилита́єси, як били́нка на ві́трі* (Стрілецький Кут Кіцм.). Див. **ХОЛІТА́ТИСИ**.

ХИ́ЛЦИМ, ХИЛЦЕ́М, незм. Схилившись, зігнувшись. Заг. *Іде́м хи́лцим по́під ві́кна, аби́ нас не заба́чили* (Подвір'ївка Кельм.). *Вона́ вже хилце́м хо́ди* (Боянчук Заст.).

ХИ́ЛЯЧКИ, незм. Схилившись, зігнувшись. Кіцм. *У нас ка́жут "хи́лячки", а в Мамаївцях – "ку́льки"* (Лужани Кіцм.). Див. **ХИ́ЛЦИМ**.

ХИМИРИКУ́РИ, -ів, мн. Нісенітниці. Кіцм. *Ніко́ли від не́ї ни вчу́єш нічо́ до́брого, лиш ві́чно повіда́є химирикури* (Хлівище Кіцм.).

ХИМИРУВА́ТИ. Обманювати. Кіцм., Вижн. *Моя́ жінка химиру́є: як ни бита, то хору́є* (Хлівище Кіцм.).

ХИНЦ, -у, ч. Здібності, хист. Нов. *То хто-ни́будь так намалюва́ти ни го́ден: тре́ба ма́ти хинц до то́го* (Рідківці Нов.).

ХИ́РІНЄ, -я, с. 1. Спання. Заг. *Від то́го хи́ріня він аж запу́х* (Клинівка Стор.). 2. Хворіння. Заг. *Це хи́рінє ме́не́ ско́ро гет доконає* (Брідок Заст.).

ХИ́РІСТЬ, -ості, ж. Легка недуга. Кельм. *Якась хи́рість – спа́ти тя́гне* (Зелена Кельм.).

ХИ́РІТИ. 1. Спати. Заг. *Встава́й, скі́лько мо́жна хи́ріти* (Іванівці Кельм.). 2. Хворіти, нидіти, чахнути. Заг. *По ава́рії ще з рік хи́рів, а пото́му пішо́в у ви́шні* (Старий Вовчинець Глиб.).

ХИРЛЄ́К, -а́, ч. Фізично слаба, виснажена істота. Вижн. *Ка́жу, що хирле́к, бо ду́жи відслабува́в* (Черешенька Вижн.).

ХИ́ТАНКА, ХІ́ТАНКА, -и, ж. Гойдалка. Вижн., Стор. *Під де́ривом ко́ло хі́танки було́ повно́ діти́й* (Берегомет Вижн.).

ХИТА́ТИСИ, ХІТА́ТИСИ. Гойдатиси на гойдалці. Вижн., Стор. *Най ді́ти хіта́ютси на хі́танці, лиш би ни попа́дали* (Клинівка Стор.).

ХІ́ТАР, -я, ч. Межа. Заг. *Ка́жуть старі́ лю́ди, що слоїк від молока́ ни до́бри ми́ти на чу́жім хі́тари, бо коро́ва утра́тит моло́ко* (Хлівище Кіцм.).

ХІР, -у, ч., одн. Блискуча золотиста нитка, що використовується при тканні поясів, горботок, а також для оздоблення вінків тощо. Заг. *Свято́шна го́рботка була́ з хі́ром, ма́ла бага́то пире́тичок* (Лужани Кіцм.). *До ві́нка молодої заплі́тали хір* (Білівці Нов.).

ХЛЕ́ПАТИ, док. **ХЛЕ́ПНУТИ**. Сьорбати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор.

Файно їж, не хлепай (Борівці Кіцм.). *Він єк хлепнув горєчої зупи, то гет попік їзик* (Мигове Вижн.).

ХЛИКЕ́В, **ХЛІКЕ́В**, -а, ч., заст., рідк. Парубок. Кіцм., Вижн., Нов. *Файний хлікев, по Вилиціднии жениси* (Валява Кіцм.). *Цилинин хликев прийшов з война* (Рідківці Нов.).

ХЛИ́ПАВКА[1], -и, ж. Плаксива дитина, боязлива дівчина чи жінка. Заг. *Роботи повно, в район мусю їхати, а ще ця хлипавка на мої голові* (Старі Мамаївці Кіцм.).

ХЛИ́ПАВКА[2], -и, ж., анат. Язичок; конусоподібний виступ м'якого піднебіння в ротовій порожнині. Вижн. *Хлипавку затєгло, що й слова ни скажи* (Берегомет Вижн.).

ХЛІБ, -а, ч., обр. Увиразах ***іти на хліб**, ***ходити на хліб**, ***бути на хлібі** – брати чи взяти участь в етапі весілля, який називається **ХЛІБИ́НИ**, **ХЛІБОВЕ́**. Хот., Сок. *На третий день йдут до молодої на хліб* (Романківці Сок.).

ХЛІБИ́НИ, хлібин, мн., обр. 1. Етап сватання, при якому батьки молодих обмінюються хлібом, тобто дають згоду на одруження дітей, і застілля, яким цей обряд завершується. Хот. *Як були хлібини, то мама дужи плакала* (Долиняни Хот.). 2. Етап весілля – гуляння в молодої на третій день. Хот. *Ходили ще третій день до молодої на хлібини* (Рашків Хот.).

ХЛІБОВЕ́, -ого, с., обр. Етап весілля – гуляння в молодої на третій день. Сок. *Ходили вчера до сусідки на хлібове* (Романківці Сок.).

ХЛОП, -а, ч. 1.Чоловік, мужчина. Заг. *Це робота для хлопа, а ни для жінки* (Владична Хот.). 2. Мужик. Заг. *Хоть ти й по школах учивса, але хлоп хлопом лишивса* (Зелена Кельм.).

ХЛОПА́К, -а, ч., знев. Парубок. Заг. *Чо цей хлопак ходит биз роботи?* (Киселів Кіцм.). *Іван бомбаїса з хлопаками по селі* (Подвір'ївка Кельм.).

ХЛОП'Є́НКА, **ХЛОП'Я́НКА**, -и, ж. 1. заст. Чоловіча сорочка домашнього виробництва. Заг. *Жіноча сорочка мала станок і підтичку, а хлоп'янки шили з односівної півки* (Лужани Кіцм.). 2. Жіноча вишита сорочка з вузьким узором на комірці і коло пазухи. Заст. *Хлоп'єнки нося вже старші жінки* (Дорошівці Заст.).

ХЛО́ПИЦ, -пця, ч. Кладка з 15 снопів. Глиб. *Пітнаціть снопів – це є хлопиц* (Кам'янка Глиб.).

ХЛО́ПЧИКИ, -ів, мн., бот. Сокирки. Кіцм. *У хлопчиків квітки високі, набиті* (Шипинці Кіцм.).

ХЛОПЧИ́ШШЄ, **ХЛОПЧІ́ШЄ**, -я, ч. Збільшуване, знецілювальне до хлопець, хлопчисько. Заст., Кіцм., Вижн. *Єк приході чиришні, то від цих хлопчішів нима спасу* (Берегомет Вижн.).

ХЛОПЧУ́Р, -а, ж. Дівчина, що віддає перевагу хлоп'ячому гурту. Заст. *Іди, Галю, трохи до дівчит, ни будь хлопчуром* (Дорошівці Заст.).

ХЛУ́ДЧИК, -а, ч. Віська у човнику від ткацького верстата. Заст. *Вирстат має статву, збої, воротило, набівки, човник і хлудчик, бердо, круги, нити, поножі, клинці, скрипиці* (Брідок Заст.). Див. ще **КЛОДЕ́Ц**.

ХЛЯ́ПАВКА, -и, ж. Тривалий дощ, негода, сльота. Заг. *Зачиласи осінь, та й на дворі хляпавка* (Киселів Кіцм.).

ХЛЯ́ПАНИ́ЦА, -и, ж. Див. **ХЛЯ́ПАВКА**. Вижн., Стор., Глиб. *Через цу хляпаницу не вздрю і Аницу* (Мигове Вижн.).

ХЛЯ́ПАТИ, док. **ХЛЯ́ПНУТИ**. 1. Говорити, сказати щось недоречне, нерозумне. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Він чісом зачінає таке хляпати єзиком, що ни годна тирпіти* (Клинівка Стор.). 2. Виплюскувати рідину, різко

схиливши посудину; бризкати. Заг. *Діти босими ногами хляпали оден на одного ногов* (Берегомет Вижн.). 3. Забруднювати, забруднити чимось мокрим. Заг. *Це, витко, хляпнув морозивом на рукав* (Кельменці). 4. тільки док. Випити. Вижн., Стор. *Мій вчира так хляпнув, шо й согодни до пам'яти ни прийди* (Берегомет Вижн.).

ХЛЯПНУТИСИ. Упасти. Заг. *На такій дорозі ни довго й хляпнутиси* (Клинівка Стор.).

ХЛЯПОТІТИ. Див. **ХЛЯПАТИ**. 1. Вижн., Стор. *Розумний тут нічо ни можи сказати, а він хляпотит* (Берегомет Вижн.).

ХЛЬОПАТИ, док. **ХЛЬОПНУТИ**. 1. Хитати дерево (кіл, стовп), посудину. Заг. *Забив той ків у земню, а типер хльопає, али ни можи вітігнути* (Мигове Вижн.). 2. Випліскувати рідину, різко схиливши посудину. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Вітри стів, бо я нихотічи хльопнув боршю* (Стара Жадова Стор.).

ХМАРИ, -ів, мн. Велика квітчаста хустка. Заст. *Усілякі фустки маю, ші би м хмарів хотіла* (Юрківці Заст.).

ХМАРКА, -и, ж. Невелика шерстяна хустка з квітами, край якої білий або чорний. Хот. *Я за свою хмарку дала шісдесять рублів* (Клішківці Хот.).

ХМУЛЯК, -а, ч. Низькосортний качан (капусти, кукурудзи). Кельм. *Мало хмуляків цього року* (Подвір'ївка Кельм.).

ХОБЛА, незм. Жмурки; гра, при якій один із учасників із зав'язаними очима ловить інших. Вижн. *Найбірши він любив гратиси малим в хобла* (Берегомет Вижн.).

ХОБЛАТИ. Жмурити під час гри в хобла. Вижн. *Цей раз Василько ни довго хоблав, бо Питро іму піддавси* (Черешенька Вижн.).

ХОБТА, ХОПТА, -и, ж., бот. Бур'ян. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов., Хот. *У хобті згубив мняча* (Шилівці Хот.). *На городі такої хопти повіростало* (Киселів Кіцм.).

ХОВЗАНКА, -и, ж. 1. Слизька поверхня, по якій важко пересуватися. Заг. *Надворі така ховзанка, що ни дай Божи* (Комарівці Стор.). 2. Ковзанка, місце для катання на ковзанах. Заг. *Діти зробили на стадіоні ховзанку* (Білівці Нов.).

ХОВЗАТИСИ (-СА). Ковзатися. Заг. *На такій ожеледі й кований кінь ховзаїси* (Карапчів Вижн.). *Діти ховзалиси на ставу* (Білівці Нов.).

ХОВЗКИЙ. Слизький, ковзкий. Заг. *Помрачив дощ, і дорога стала ховзков* (Клинівка Стор.).

ХОВЗКО, незм. Слизько. Заг. *Якби ни так ховзко, то прийшов би скорши* (Рідківці Нов.). *Під ногами дужи ховзко* (Рукшин Хот.).

ХОВСТАТИ. Гнуздати. Кельм., Сок. *Кілько я тобі говорив, що ці коні треба ховстати* (Романківці Сок.).

ХОДЖАК, -а, ч. Димар. Кіцм. *Піч кури: ходжак заваливси* (Валява Кіцм.).

ХОДИТИ. Дружити. Заг. *Вони обоє ходє ші з шестого класу* (Прилипче Заст.). ***Ходити маґурами** – волочитися невідомо де. Кіцм. *Дес ходив маґурами, та й не зробив уроки* (Лашківка Кіцм.). ***Ходити, як дурні гроші** – ходити без діла. Заст., Кіцм. *До роботи ни здалий, лиш ходит, як дурні гроші* (Бабин Заст.).

ХОДІЛНИЦІ, -ниц, мн. Ходулі. Вижн. *Ти шо так ходиш, єк на ходілницях?* (Карапчів Вижн.).

ХОДУШКА, -и, ж. Пристрій, за допомогою якого дітей вчать ходити. Вижн. *Поклади дитину в ходушку, бо впади* (Банилів Вижн.).

ХОЛЄРНИК, -а, ч. Баламут, пройдисвіт. Вижн. *То такий холєрник, шо*

з ним ліпши нічо́ ни ма́ти (Нижні Луківці Вижн.).

ХОЛІТА́ТИ, ХИЛИТА́ТИ, ХІЛІТА́ТИ, док. **ХОЛІТНУ́ТИ, ХИЛИТНУ́ТИ, ХІЛІТНУ́ТИ**. Колихати, гойдати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ни міг нічо́ сказа́ти, лиш холіта́в голово́в і пла́кав* (Юрківці Заст.). *Та холітну́ти ни му́дро, шо лиш то помо́жи* (Банилів Вижн.).

ХОЛІТА́ТИСИ (-СА), ХИЛИТА́ТИСИ (-СА), ХІЛІТА́ТИСИ (-СА), док. **ХОЛІТНУ́ТИСИ (-СА), ХИЛИТНУ́ТИСИ (-СА), ХІЛІТНУ́ТИСИ (-СА)**. Коливатися, гойдатися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Шо дивува́тиси, шо в ме́ни зу́би холіта́ютси – типе́р і моло́дші без них хо́ті* (Берегомет Вижн.). *Мо́цний хлоп: нисе́ таку́ вагу́, а ни хілітне́си* (Клинівка Стор).

ХОЛО́БОСКИ, присл. На босу ногу, босоніж. Заг. *Холо́боски чо́боти ни вбира́в, бо гризу́т* (Горбівці Глиб.).

ХО́ЛОД, -у, ч. Затінок. Заг. *Ся́дьмо тро́хи у хо́лод, бо си́льна спе́ка* (Боянчук Заст.). *Ми бала́кали у хо́лоді під гру́шков* (Білівці Нов.).

ХОЛОДНА́ВИЙ. Прохолодний. Заг. *Лі́то, а вода́ в цім мі́сци холодна́ва* (Черешенька Вижн.).

ХОЛОДНА́ВО, присл. Прохолодно. Заг. *У ха́ті було́ холодна́во* (Комарівці Стор.).

ХОЛО́ШНІ, -і́в, мн. Штани із саморобного сукна. Заг. *Взимі́ я вбира́в холо́шні* (Ленківці Кельм.). *Коли́с були́ такі́ моро́зи, шо й холошні́ ни ду́жи помага́ли* (Берегомет Вижн.).

ХО́МІК, -а, ч., зоол. Хом'як. Заст., Кіцм., Вижн. *Хо́мік ма́є в ро́ті торби́нки і но́си ни́ми зерно́* (Старі Драчинці Кіцм.).

ХОМНУ́ТИ. Несподівано вдарити. Заст., Кіцм., Вижн., Кельм. *З-за му́ру йго хтос хомну́в ка́миним* (Борівці Кіцм.).

ХО́РИЙ. Хворий. Заг. *Уже́ три дні Іва́нко хо́рий* (Рукшин Хот.). *Дити́на ду́жи слаба́, та й ма́ма лижит хо́ра* (Кіцмань).

ХОРІ́МНИЙ. Сінешній. Заг. *Замкни́ хорі́мні две́рі, бо моро́з тя́гни до ха́ти* (Недобоївці Хот.).

ХОРІ́МЦІ, -ів, мн. Невеликі сіни. Заг. *Мині́ одні́й і хорі́мців до́ста* (Вербівці Заст.).

ХОРО́БА, -и, ж. 1. Хвороба. Заст., Кіцм., Вижн. *До́бри їж, то ніяка хоро́ба тя си ни вчи́пит* (Боянчук Заст.). 2. Нещастя. Заг. ***Хороба б забрала** – уживається як побажання нещастя. *Хоро́ба б тибе́ забра́ла з тако́в робо́тов* (Берегомет Вижн.). 3. Синя фарба для білення. Нов. *Я сего́дни помасти́ла припі́чки хоро́бую* (Білівці Нов.).

ХОРОВИ́ТИЙ. Хворобливий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов., Хот. *Ді́вка така́ молода́, а хорови́та* (Зарожани Хот.).

ХОРО́МИ, -ів, мн. Сіни. Заг. *У хоро́мах стоя́ путні́ з водо́в* (Киселів Кіцм.). *Зло́го чолові́ка ни пуска́й до ха́ти, а лиш хі́ба в хоро́ми* (Стара Жадова Стор.).

ХОРУВА́ТИ. Хворіти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов., Хот. *Мо́я ма́ма хорува́ли два ти́жні, а́ли мину́лоси* (Зарожани Хот.). *Мо́я жі́нка химиру́є: як ни би́та, то хору́є* (Хливище Кіцм.).

ХОСЕ́Н, -у, ч. Користь, вигода. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Яки́й мині́ хосе́н з то́го горо́ду, як нічо́ ни ро́дит?* (Онут Заст.).

ХОСЕ́ННИЙ. Корисний, вигідний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Він найшо́в собі́ хосе́нну робо́ту* (Горбівці Глиб.).

ХОТЄ́ЧКА, -и, ж. Велике бажання. Вижн. *На не́го така́ хоте́чка до робо́ти напа́ла, шо в рука́х усьо́ гори́т* (Берегомет Вижн.).

ХОТІЧКИ́, -чо́к, мн., мед. Вугрі на обличчі, що іноді з'являються у підлітковому віці. Заст., Кіцм., Вижн. *Іва́н хло́пец фа́йний, а́ли хотічки́ псую́т лице́. Та то мине́си* (Юрківці Заст.).

ХОТЬ[1], спол. Хоч. Заг. *Хоть він і брат мині́, а́ли схо́димоса рідко* (Грозинці Хот).

ХОТЬ[2], част. Хоч. Заг. *Якби́ той чолові́к хоть раз зроби́в так, як ка́жи* (Горбівці Глиб.).

ХО́ХКАТИ, недок. **ХО́ХНУТИ**, док. 1. Дихати на кого-, що-небудь з метою зігріти, охолодити, притишити біль. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ти лиши́ хо́хкати на па́льці, а кла́ди їх ско́рши в холо́дну во́ду, бо за́йдут за́шпарі* (Берегомет Вижн.). 2. Випускати з рота струмінь повітря; дмухати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Хоть Іва́н і хо́хкав шоси́ли на ва́тру, а́ли вна ни розгора́ласи* (Стара Жадова Стор.).

ХО́ХНУТИ. 1. Дихнути на кого-, що-небудь з метою зігріти, охолодити, притишити біль. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Як попичи́шси, то на дру́гий раз хо́хниш і на студе́ни* (Луківці Вижн.). 2. Дмухнути. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ану́ хо́хни на ме́ни, най учу́ю, чи ни кури́в* (Юрківці Заст.).

ХРАБУ́СТ, -у, ч. Капустяне листя. Заг. *Йди дай кріля́м храбусту́* (Верхні Станівці Кіцм.). *Ма́ю бага́то храбусту́, бу́ди чим коро́ву гудува́ти* (Юрківці Заст.).

ХРАБУСТИ́НЯ (-Є), -я, с. Капустяне листя. Заст., Кіцм., Вижн. *Аби́ тілько капу́сти, як то́го храбусти́ня* (Берегомет Вижн.).

ХРАМА́РЬ, -я́, ч. Гість, який приходить на храм. Хот., Нов., Кельм. *До нас приїхали храма́рі аж з Каракуша́н* (Грозинці Хот.).

ХРАМА́РЬКА, -и, ж. Гостя, яка приходить на храм. Хот., Нов., Кельм. *Тво́я храма́рька є, а мо́я ни при́йде́ вже сиго́дни* (Подвір'ївка Кельм.).

ХРА́МА́ТИ. Шкутильгати. Заг. *Якби́ не ла́зив чужи́ми горо́дами, то типе́р би ни храма́в* (Клинівка Стор.).

ХРАМОВИ́Й, -о́го, ч. Учасник храму. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *На толо́ці гра́ла му́зика й було́ по́вно храмови́х* (Шипинці Кіцм.).

ХРАМУВА́ТИСИ. Відзначати храмове свято, брати участь у цьому святі. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Лю́ди в Киселе́ві три дни храмува́лиси* (Киселів Кіцм.).

ХРАП, -у, ч. 1. Перенісся. Заст., Кіцм., Вижн. *У ме́ни в храпі боли́т* (Горошівці Заст.). 2. Шанс, нагода. Вижн., Стор., Глиб. *Ма́ю храп поданцува́ти у Міці на вісі́лю́, бо би́ре́ мине́ за дру́жку* (Горбівці Глиб.). ***Брати на храпа**. Насильно, швидко. *Він його пу́джіє, би́ре́ на хра́па* (Веренчанка Заст.).

ХРАПА́ТИЙ. З широким переніссям, розплюснутим носом. Вижн. *На лице́ він фа́йний, лиш то шо храпа́тий* (Чорногузи Вижн.).

ХРАПЛИ́ВИЙ. 1. Який хрипить, хропе. Вижн. *На ста́рість став таки́й храпли́вий, шо зо мнов у ха́ті лиш одна́ моро́ка* (Мигове Вижн.). 2. Хрипкий. Вижн. *Їго́ храпли́вого го́лосу вже ніхто́ тут й ни чув* (Верхні Луківці Вижн.).

ХРЕСТ, -а́, ч. 1. Частина залізного плуга, якою регулюють ширину борозни. Заст., Кіцм., Вижн. *Хрест причіпле́ний ланцужка́ми до колісни́ці й трима́їси на придоло́бі* (Берегомет Вижн.). 2. Частина ткацького верстата. Заст., Кіцм., Вижн. *Заклади́ до́бри ці́пки́ і диви́си, аби́ ни спусти́вся хрест, бо тогди́ пропа́ла вся мо́я робо́та* (Карапчів Вижн.). ***У другім хресті** – двоюрідний брат чи сестра; ***у третім**

хресті – троюрідний брат чи сестра. Вижн. *Ми з Василем хоть і в третім христі, али єк рідні* (Черешенька Вижн.).

ХРИПАВКА, -и, ж. Утруднення в диханні, що супроводжується сиплими звуками. Вижн. *На него напала така хрипавка, а від чого – сам ни знаї* (Верхні Луківці Вижн.).

ХРІНОК, -нку, ч., бот. Хрінниця (Lepidium L.). Кіцм. *Нарвала хрінку та й хочу зробити віник* (Шипинці Кіцм.).

ХРУПКИЙ. 1. Який легко розпадається на частинки, кришиться, розбивається; ламкий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Лід на ставу хрумкий, і по нім бійно було йти* (Берегомет Вижн.). 2. Хрумкий. Вижн., Стор. *Кістечка були хрупкі* (Комарівці Стор.).

ХРУСТАВКА, -и, ж., бот. 1. Сорт черешні з хрумкими плодами. Заст., Кіцм., Вижн. *З чиришень найбірши люб'ю хруставки* (Чорногузи Вижн.). 2. Рижок (гриб). Заст., Кельм. *Хруставки дужи добри солити* (Новоселиця Кельм.). 3. Здичавіла полуниця. Глиб. *Єгодів нима, лиш самі хруставки* (Турятка Глиб.).

ХРУСТАТИ. Лузати. Нов. *Ми сигодни хрустали соняшник, аж язик болит* (Білівці Нов.).

ХРУЦ, незм. 1. Звуконаслідування, що означає тріск, хрускіт. Заг. *Знов чує: хруц-хруц під ногами то шутир, то патичє* (Банилів Вижн.). 2. Вживається як присудок за значенням хруцкати, хруцнути. Заг. *А зуб лиш хруц – і нима* (Комарівці Стор.).

ХРУЦКАТИ. 1. Їсти, жувати щонебудь з хрускотом. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *То вже можи доста хруцкати так ті вогірки?* (Нові Драчинці Кіцм.). 2. Видавати тріск, хрускіт; хрустіти. Кіцм., Вижн. *Ни хруцкай пальцями, бо на старість будут трістиси* (Берегомет Вижн.).

ХРУЦНУТИ. 1. Розкусити, надкусити щось тверде. Вижн. *То ни кожин мій горіх можи зубами хруцни* (Берегомет Вижн.). 2. Зламатися, розколотися. Вижн. *Зловивси за крак, а він лиш хруцнув* (Берегомет Вижн.).

ХРУЩ, -а, ч. Мала людина, дитина. Заг. *То колис були люди, а типер хрущі* (Вербівці Заст.).

ХРУЩИК, -а, ч. кул. Крихке печиво. Кельм. *Бери хрущиків до молока* (Подвір'ївка Кельм.).

ХРЯП, незм. Уживається як присудок за значенням хряпати, хряпнути. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *А він ті голубці лиш хряп – і сліду нима* (Клинівка Стор.).

ХРЯПАНЄ, -я, с. Дія за знач. хряпати; звуки, утворювані цією дією. Вижн. *Я цего хряпаня не суфирєю* (Черешенька Вижн.).

ХРЯПАТИ, згруб. Їсти, видаючи такі звуки. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Кинь той кочєн і бірши ни хряпай* (Вербівці Заст.).

ХРЯПНУТИ, згруб. 1. Швидко щось з'їсти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Іван хряпнув одну миску боршю, другу, та й кажи, що голодний* (Комарівці Стор.). 2. Випити до сп'яніння. *Єкби вчєра так ни хряпнув, то согодни був би чоловік, а не мийка* (Берегомет Вижн.).

ХРЯЦ, незм. Уживається як присудок за знач. хряцкати, хряцнути. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *А він ті горіхи лиш хряц та хряц* (Черешенька Вижн.).

ХРЯЦКАТИ, док. **ХРЯЦНУТИ**, згруб. Їсти, видаючи такі звуки. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Старий уже – не хряцкає, а лиш чвакає* (Клинівка Стор.). *Хотів би хряцнути того огірка, та нима чим* (Вербівці Заст.).

ХРЯ́ЦКІТ, -коту, ч. Звук при жуванні, подрібненні їжі зубами. Вижн. *Чи́рис той хря́цкіт сидіти з ним за столо́м ни го́дна* (Берегомет Вижн.).

ХУДЄ́К, -а́, ч. Дуже худа, змарніла людина, тварина. Вижн. *Купи́в худєка́ і ніє́к ни відгуду́є* (Берегомет Вижн.).

ХУДІ́БКА, -и, ж., лайл. Погана людина. Заст., Кіцм., Вижн. *Це ни жінка, а чи́ста худі́бка* (Борівці Кіцм.).

ХУДО́Б'ЇЧИЙ. Коров'ячий (про буряки, кукурудзу). Заст., Кіцм., Стор. *Ще м ни вікопала худо́б'ї́чі бураки́* (Бабин Заст.).

Ц

ЦА, займ. Ця. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Ца жінка до́бра* (Стерча Глиб.).

ЦАБАНА́ТИЙ. Довгоногий, високий. Кіцм.

ЦАБА́НИТИСА, знев. Лізти. Стор. *Чо цабани́шса на пліт?* (Снячів Стор.).

ЦАВО́, незм. Оце. Кіцм.

ЦАГІ́Р, -а, ч., заст. Стрілка годинника. Заст. *Чос цагі́р уломи́вси* (Юрківці Заст.). Див. **ЦАҐІ́Р**.

ЦА́ҐІР, -а, **ЦАГІ́Р**, -а, **ЦА́ЙҐЄР**, -а́, **ЦА́ЙҐИР**, -а, **ЦА́ЙҐІР**, -а, **ЦЕ́ҐЄР**, -а, **ЦЕ́НҐІР**, -а, **ЦІ́НҐИР**, -а, ч., заст. Стрілка годинника. Заст., Вижн., Глиб., Нов. *Тра́ба поне́сти дзіга́рок пола́годити, бо вели́кий ца́ґір ві́пав* (Рідківці Нов.). *На котрі́ годи́ні вели́кий ца́ґір?* (Карапчів Вижн.).

ЦАЙГ, -у, ч. Фарбована бавовняна тканина фабричного виробництва. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Лиши́лоси з ми́тир ца́йгу, якра́з бу́ди на уну́чи* (Горбівці Глиб.).

ЦА́ЙҐА, -и, ж. Дешева фарбована бавовняна тканина фабричного виробництва. Стор. *Набра́ла-м ца́йґи та хо́чу вши́ти собі́ спідни́цу до робо́ти* (Стара Жадова Стор.). Див. **ЦАЙҐ**.

ЦА́ЙҐЄР, -а, ч., заст. Стрілка годинника. Кіцм., Глиб. *Ма́мо, котра́ годи́на, як вели́кий ца́йґер на ше́сті, а мали́й на п'є́ті?* (Валява Кіцм.). Див. **ЦАҐР**.

ЦАЙҐІ́Р, -а, ч., заст. Стрілка годинника. Стор. *Зи дзіга́рка загуби́вси цайґі́р* (Ясени Стор.). Див. **ЦА́ҐІР**.

ЦА́ЙҐОВИЙ. Виготовлений з цайґу, чи цайґи, — фарбованої бавовняної тканини фабричного виробництва. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *До носіня купи́в ца́йґові спо́дні* (Горбівці Глиб.).

ЦА́К-У-ЦА́К, присл., рідк. Точнісінько. Кіцм. *Ца́к-у-ца́к ро́бит, як його та́то* (Гаврилівці Кіцм.). Див. **ЦА́НК-У-ЦА́НК**.

ЦАЛ, -а, ч., заст., рідк. Одиниця виміру, що дорівнює ширині великого пальця. Стор. *Ґо́нти ми роби́ли на пі́втора або́ два ца́ли ширини́* (Стара Жадова Стор.). Див. **ЦАЛЬ**.

ЦАЛЕ́ВИЙ, -а, -е, заст. Який дорівнює одному цалю (близько 2,5 см). Заст., Кіцм. *Купи́ дес цале́вих цви́ків* (Дубівці Кіцм.).

ЦА́ЛИЙ, -а, -е. Цілий, весь. Заст., Кіцм. *Узимі́ вого́нь му́се горі́ти ца́лий день* (Станівці Кіцм.).

ЦАЛІ́ВКА, -и, ж, Дошка товщиною в один цаль (2,5 см). Заст., Кіцм., Глиб. *Тра́ба мині́ па́ру цалі́вок, аби́ обшалюва́ти попід вікна* (Дорошівці Заст.).

ЦАЛІ́НДИР, -дра, ч., **ЦАЛІ́НДРА**, -и, ж. Машина для очищення та сортування насіння, трієр. Сок. *Зерно́ чистять цалі́ндров, млино́к ме́нший від цалі́ндри* (Волошкове Сок.). Див. **ЦИЛІ́НДР** 2.

ЦА́ЛКОМ, присл. Повністю, точно. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Він ца́лком як ци́ган гуво́ри* (Карапчів Вижн.). *Свою нату́ру він змі́ни́в ца́плком* (Стара Жадова Стор.).

ЦАЛЬ, -я, ч., заст. Одиниця виміру, що дорівнює ширині великого пальця, дюйм. Заст., Кіцм., Глиб. *До шалюнку траба цвиків хоть на три цалі* (Горбівці Глиб.).

ЦА́НҐИР, -а, ч. 1. заст. Стрілка годинника. Заст., Нов. *Розбилоси скло від дзіґарка і загубивси цанґир* (Чорнівка Нов.). Див. **ЦАҐІР**. 2. ірон. Годинник. Заст. *На твоєму цанґирі йака вже година?* (Юрківці Заст.).

ЦА́НҐІР, -а, ч., заст. Стрілка годинника. Кіцм. *Подивиси, на котрі годині стоїт цанґір* (Верхні Станівці Кіцм.). Див. **ЦАҐІР**.

ЦАНК, присл. Точно. Глиб. *Цей слупок нам прішов цанк, як нам було траба* (Слобідка Глиб.).

***Цанк-у-цанк**, незм. Точнісінько. Глиб. *Шоб ти була согодни цанк-у-цанк* (Стерча Глиб.).

ЦА́ПАТИ, ЦА́ПНУТИ. Ловити, піймати. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Ни цапай мине за руку* (Кам'янка Глиб.).

ЦАПІ́НА[1], ЦАПИ́НА, -и, ж. Тичка із зализним гачком для переміщення колод по воді, багор. Вижн. *Без цапіни ни мож дерево ні крутити, ні тєгнути* (Чорногузи Вижн.).

ЦАПІ́НА[2], -и, ж., жарт. Нерозумна людина. Глиб. *Ти така цапіна* (Стерча Глиб.).

ЦАПІ́ТИ. Ставати дурним. Заст., Вижн. *Ти шо чисто зцапів?* (Банилів Вижн.).

ЦА́ПНУТИ. 1. Зловити. Заст., Кіцм., Глиб. *Як ми гралиси в жмурки, то я перший Василя цапнув* (Киселів Кіцм.). Див. **ЦА́ПАТИ**. 2. Вкрасти. Заст., Кіцм. *Він шос був цапнув в колхозі, то його обговорювали на зборах* (Брідок Заст.).

ЦАПОЇ́, -їв, мн., заст. Дерев'яні вила на два роги (для сіна, соломи, снопів). Глиб. *Гет поломилиси цапої* (Горбівці Глиб.).

ЦАПО́К[1]. ***Бути у цапка на обіді** – бути битим. Хот. *Наверно, ти ща ни був у цапка на обіді, шо ти такий пискатий* (Чепоноси Хот.).

ЦАПО́К[2], -пка, ч., с.г. Плуг без колісні. Кельм. *Плуг, який ни має кулісні, називают цапком* (Комарів Кельм.).

ЦА́РА[1], -и, ж. 1. заст. Країна. Глиб., Кельм. *Мой, вилека цара наша* (Турятка Глиб.). 2. Чужий край. Вижн. *Йой, моя детина іде у цару* (Шепіт Вижн.).

ЦА́РА[2], -и, ж. 1. Багато (у сполученні зі словами *людей, народу*). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *На збори зібралаеи цара народу* (Берегомет Вижн.). *Цара людий ззираєси на него, а єму це й дес ни йде* (Хлівище Кіцм.).

***ЦА́РА-ЦАРЕ́ННА** – Сила-силенна. Вижн. *На тому вісілю була цара-царенна людий* (Вашківці Вижн.). 2. збірн. Народ. Стор. *Багато цари було на похороні* (Снячів Стор.).

ЦАРА[3], -и, ж. Воля. Хот. *Типер уже маіш цару* (Грозинці Хот.).

ЦА́РА[4], вигук. Стук! Кіцм. *Цара, дівки, підковами, ой цара та й цара* (Стрілецький Кут Кіцм.).

ЦА́РА[5], -и, ж. Наймані люди. Глиб. *Коби я мав цару* (Глибока).

ЦАРА́Н, -а, ч., заст. Селянин, хлібороб. Глиб., Кельм., Сок. *Як чоловік мав поле, то ромуни казали, шо він царан, а як ни мав поля, то арґат* (Вартиківці Кельм.). *Де то колис бідний царан знав писати* (Горбівці Глиб.).

ЦАРА́ТКА, -и, ж. Тканина, покрита з одного боку чи обох боків особливою речовиною. Стор. *У склепі продаєси файна царатка* (Нові Бросківці Стор.).

ЦАРИ́НА[1], -и, ж. 1. Лан, орне поле. Вижн., Хот. *Колхозникам дают по 25 сотиків царини* (Чорногузи Вижн.). 2. Поле, на якому була конюшина. Глиб. У *царині добре родиси барабуля*

(Горбівці Глиб.). 3. Зелені посіви колоскових, озимина. Заст., Кіцм., Глиб. *На полі вже зійшла царина* (Старий Вовчинець Глиб.). 4. Давно не оране поле, пасовисько. Хот. *На царині пасли корови усього села* (Зарожани Хот.).

ЦАРИНКА, -и, ж. 1. Лан, шматок поля. Заст. *На царинці посіяли пшеницу* (Прилипче Заст.). 2. Частина села на рівнині. Кіцм. *Та ї сестра жиє аж у царинці* (Хлівище Кіцм.).

ЦАРІК, незм. Назад. Хот. *Під'їдь трохи упиред, а потом даш царік та й так розвернишси* (Долиняни Хот.). Див. **ЦУРІК**[2].

ЦАРОК, -рка, ч. Огороджене місце для дрібної худоби. Загорода. Вижн., Стор. *Вівці дай у один царок, а свині – у другий* (Карапчів Вижн.).

ЦАР-СЛИВА, -и, ж. Сорт слив. Хот. *Дай мені хоч попробувати царсливи* (Грозинці Хот.).

ЦАРУШ, -а, ч. Забитий у землю кілок, до якого припинають тварин. Глиб. *Корова вікігла царуш і пішла гет* (Горбівці Глиб.).

ЦВАЙКА, -и, ж., жарт. Двійка. Заст., Кіцм., Вижн, Глиб. *У цій чверті ще не маю ні одної цвайки* (Горбівці Глиб.).

ЦВАК, -а, ч. Цвях. Заст., Нов. *Мині траба ни таких цваків* (Рідківці Нов.). Див. **ЦВИК**.

ЦВАКІВКА, -и, ж. Великий копитний напилок у коваля. Заст. (Вікно Заст.).

ЦВАНОК[1], -нка, ч. 1. Бурулька. Кіцм., Глиб. *Ади у днину було типло, а ввечір потиснув мороз та й поробилиси цванки попід хату* (Хлівище Кіцм.). 2. Шматок тканини. Глиб. *Обрубай, бо висют йкіс цванкі* (Слобідка Глиб.).

ЦВАНОК[2], -нка, ч., знев. Малий хлопець. Глиб. *Ти ще цванок, не мішайся* (Стерча Глиб.).

ЦВАХІВНЯ, -і, ж. Груба сталева пластина з дірками різного діаметра. Кіцм., Нов. *Якби мав свою цвахівню, то зробив би цвахи самий* (Топорівці Нов.).

ЦВЕК, -а, ч. Цвях. Кіцм., Стор. *Дід забиваї ківки і цвекі* (Костинці Стор.). *Див.* **ЦВИК**.

ЦВЕРОК, -рка., ч. Сосок молочної залози. Глиб. *На самому цверку йкас бубка зробиласи* (Горбівці Глиб.). Див. **ЦВИРОК**.

ЦВИД, -у, ч., бот. Свидина кров'яна, дерен червоний (Thelyczania sanguinea (L). Кіцм., Вижн. *Цвид – це дуже твирде дериво, воно тверче від зиліза і слабши сталі* (Старі Драчинці Кіцм.).

ЦВИК, -а; **ЦВАК**, -а; **ЦВЕК**,-а; **ЦІВАК**, -а; **ЦІВАХ**, -а; **ЦЬВАХ**, -а, ч. 1. Цвях. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Купи в кумпаративі цвиків, бо траба забивати підлогу* (Кам'янка Глиб.). *Що то за баба, ни годна і цвика добре забити* (Спаська Стор.) ***Кінский цвик** – цвях, яким коваль прибиває підкову до копита, вухналь. Кіцм. *Колис кожний коваль мав кінскі цвики, бо він кував коний* (Давидівці Кіцм.). 2. Дерев'яний шевський кілочок. Стор. 3. Прутик, на якому крутиться цівка в ткацькому верстаті. Заст., Стор.

ЦВИНТАРИЩИ, -а, с. Місце, куди вивозять тварин, які загинули. Кіцм. *Вчара минулася в нас корова, та відвезли на цвинтарищи* (Хлівище Кіцм.).

ЦВИРІНОК, -нка, ч. Цвіркун. Нов. *Це відий цвирінок цвірчит у траві* (Топорівці Нов.). Див. **ЦВІРИНОК**.

ЦВИРКАТИ. Бризкати грязюкою. Стор. *На дорозі таке болото, що аж цвиркаї під ногами* (Снячів Стор.).

ЦВИРОК, -рка; **ЦВЕРОК**, -рка, ч. 1. Сосок жіночої молочної залози. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов.

З цвирків молоко аж тикло на зе́млю (Прилипче Заст.). *Малий не може цвирок знайти* (Валява Кіцм.). 2. Сосок молочної залози тварини. Заст., Кіцм., Вижн. *Тилє ни могло ніяк взєти в рот цвирок* (Борівці Кіцм.).

ЦВИ́ЧОК, -чка; **ЦІВА́ШОК**, -шка; **ЦЬВА́ШОК**, шка, ч. Зменш. до **ЦВИК**. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Ше швец ни полагодив чирвики, бо ни стало цвичків, йому мают завтра привезти з Кіцмані* (Киселів Кіцм.).

ЦВІ́БАК, -а; **ЦВІ́БАХ**, -а, ч., кул. Бісквіт. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов. *Як лишиси смитани, то ще й цвібак спічем* (Горбівці Глиб.). *Я вже й сама навчіиласи пічи цвібак* (Чорнівка Нов.).

ЦВІ́БАХ, -а, ч., кул. Бісквіт. Вижн. *Купи у місті зо два цвібахи* (Мілієве Вижн.). Див. **ЦВІ́БАК**.

ЦВІ́ЖКА, -и, ж. Батіг. Глиб. *Де те поклав цвіжку?* (Турятка Глиб.).

ЦВІ́КЛЯ, -і, ж., кул. Приправа до м'ясної страви з тертого сирого хріну, варених столових буряків, цукру та оцту. Стор. *Натри бурака, а я зариз зроблю цвіклю.* (Стара Жадова Стор.). Див. **ЦВІ́КЛІ**.

ЦВІ́КЛІ, -ів; **ЦВІ́ТЛІ**, -ів, мн., кул. Приправа до м'ясної страви з тертого сирого хріну, варених столових буряків, цукру та оцту. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Сок. *Цвіклі добри їсти з студинцем* (Боянчук Заст.). Див. **ЦВІ́КЛЯ**.

ЦВІРИНО́К, -нка; **ЦВІРІНО́К**, -нка; ч., ент. Цвіркун. Хот. *Люблю, як цвіринок цвірінькає* (Атаки Хот.).

ЦВІРІНО́К, -нка, ч., ент. Цвіркун. Нов. *Цей цвірінок цілу ніч ни давав мині спати* (Чорнівка Нов.). Див. **ЦВІРИНО́К**.

ЦВІ́РОК, -рка, ч. Сосок жіночої молочної залози. Заст.

ЦВІ́РКАТИ. Догоряти. (Стерча Глиб.).

ЦВІ́РСКАТИ. Спльовувати крізь зуби. Хот. *То кажиси, я дес читав, що, здаєси, в Америці змагаютци, хто дальші цвірсни* (Долиняни Хот.). Див. ще **ЧВИ́РСКАТИ**.

ЦВІТ ЗОЗУ́ЛІ, -у, -і. Короналія зозуляча. Стор. *Стріти в дорозі цвіт зозулі, то є добрий знак* (Великий Кучурів Стор.).

ЦВІ́ІТЕНЬ, -тня, ч. Квітень. Заст., Вижн., Стор. *Цего року цвітинь моц студений і дощовий* (Ясени Стор.).

ЦВІ́ТЛІ, -ів, мн. Приправа до м'ясної страви з тертого сирого хріну, варених столових буряків, цукру та оцту. Заст., Кіцм., Вижн. *Накопай хріну та відвари бурак, то зробиш цвітлі, аби мали до мнєса* (Добринівці Заст.). Див. **ЦВІ́КЛІ**.

ЦВІТНИ́Й. Кольоровий. Заст., Вижн., Стор., Хот. *Мині шалика цвітного ни траба, хочу чорного без квіточок* (Ставчани Хот). *Ми дивилиси дужи файний цвітний фільм* (Стара Жадова Стор.).

ЦВІТО́ШНИК, -а, ч., рідко. 1. Глиняна ваза для квітів, прикрашена орнаментом. Хот. *Пішла в ліс та й нарвала разних чічок. Май коротенькі поклала у малий цвітошник, май довгі у більший. А краки лакації у великий цвітошник з широким дном* (Малинці Хот.). 2. Квітник. Вижн. *Єкий файний у тебе цвітошник* (Мілієво Вижн.).

ЦЕБЕ́Р, -бра, ч. 1 . Відро. Кельм. 2. Цямрина, дерев'яні бруси, що ними облицьовано стінки колодязя. Сок.

ЦЕБРИ́НЯ, -і, ж., **ЦЕБРИ́НЄ**, -я, с. Цямрина. Заст ., Вижн., Кельм., Нов., Хот., Сок. *Дуже файнє цебриня зробив Іван коло криниці* (Земна Кельм). *Да то цебриня з досок* (Ярівка Хот). Див. **ЦИБРИ́НЯ**[1].

ЦЕВО́, займ. Це, оце. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Хот., Кельм., Сок. *Бери́ цево́ вуд'я́ло і йди до вели́кої ха́ти* (Лукачівка Кельм). *Що цево́ за шту́ка, як вона́ назива́єси?* (Рашків Хот).

ЦЕ́ГА, -и, ж. Пристрій у ткацькому верстаті, який затримує зворотній рух навою. Стор. (В.Кучурів Стор.).

ЦЕ́ҐЕР, -а, заст. Стрілка годинника. Глиб. *Пора́ уже́ йти на робо́ту, бо вели́кий це́ґер пока́зуї во́сьму годи́ну* (Кам'янка Глиб.). Див. **ЦА́ҐІР**.

ЦЕ́ҐНИС, -у, ч., заст. Учнівський табель. Глиб. *Самі́ п'ї́тки в Іва́новім це́ґнису* (Борівці Глиб.).

ЦЕЙВО́, займ. Цей. Заст., Вижн., Стор. *Дай мені́ цейво́ олу́фок* (Банилів Вижн.).

ЦЕЙО́, займ. Оцей. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Ади́ цейо́ хло́пец наби́в мене́* (Лукачівка Кельм.). *Цейо́ хло́пиц нічо́ си ни вчит* (Рашків Хот.).

ЦЕ́ЛТА, -и, ж. Брезент. Глиб. *Моло́ди́й дес і це́лту пози́чів, і покри́ли той сало́н, де ма́ют роби́ти вісі́лє* (Слобідка Глиб.). Див. **ЦИ́ЛТА**[1].

ЦЕМБРИ́НЄ, -я, с. Цямрина. Вижн. (Замостя Вижн.).

ЦЕМБРИ́ННІ, -я, ч. Цямрина. Стор. (В.Кучурів Стор.). Див. **ЦИБРИ́НЯ**[1].

ЦЕНА́МИНТ, -у, ч. Зацементоване місце (дорога, тротуар, кімната). Заст. *Ни бі́гай, Му́сьо, бо́са по цена́минті* (Кадубівці Заст.).

ЦЕ́НҐІР, -а, заст. Стрілка годинника. Кіцм., Стор., Глиб. *Оба́ це́нґіри на двана́цяті, уже́ пі́зно* (Горбівці Глиб.). Див. **ЦА́ҐІР**.

ЦЕНЕ́МЕНТ, **ЦЕНЄ́МИНТ**, -у., ч., кул. Кориця. Заст., Кіцм. *До ме́дівників до́бри дава́ти цене́менту, фа́йно па́хнут* (Хлівище Кіцм.). Див. **ЦИНА́МИНТ**.

ЦЕ́НЦУРИ, -ів, мн. Абрикоси. Кельм. *Се́го ро́ку навари́ли бага́то варе́ня с це́нцурів* (Ленківці Кельм.).

ЦЕРА́НКА, -и, ж. Тканина, покрита з одного або двох боків особливою речовиною. Стор. (Банилів Підгірний Стор.).

ЦЕРЕМО́НИТИСЯ, **ЦИРИМО́НИТИСИ**. Гордитися. Вижн., Стор., Глиб., Кельм., Сок. *Він так циримо́ниси, ні́бо ни зна́ти, хто він є* (Зелена Кельм.).

ЦЕРЕМО́НІЯ, -ї, **ЦИРИМО́НІЯ**, -ї, ж. Гордість, чванливість. Кельм. *Така́ цирим́онія нилі́стки свикру́сі ни до душі́* (Зелена Кельм.).

ЦЕРЕМО́ННИЙ, **ЦИРИМО́ННИЙ**. Гордий, чванливий. Стор., Глиб., Кельм., Сок. *Ади́, яки́й церемо́нний і ни ди́вица* (Новоселиця Кельм.).

ЦЕ́РКАТИ. 1. Бризкати тонкою цівкою. Заст., Вижн., Стор., Глиб., Сок. *Ни це́ркай на не́го водо́в, бо си засту́дит* (Юрківці Заст.). *Заце́ркай дити́ні о́чко молоко́м* (Стерча Глиб.).

ЦЕРКУВА́ТИ. Див. **ЦИРКУВА́ТИ** 1. Кельм. *Мо́я ба́бка коли́с фа́йно церкува́ла сорочки́* (Зелена Кельм.).

ЦЕ́РЬКА, -и, ж. Мережка. Глиб. *У книжка́х до́вбици, а це́рьку робе́ти ни зна́ї* (Турятка Глиб.). Див **ЦИ́РКА** 1.

ЦЕ́РЬКАТИ. 1. Доїти. Стор., Заст. *Ба́ба пішла́ це́рькати коро́вку* (Стара Жадова Стор.). 2. Бризкати тонкою цівкою. Кіцм. *Проби́й цу пи́пку май грубо́в глов, бо то затоне́нько це́рькає молоко́* (Дубівці Кіцм.). Див. **ЦЕ́РКАТИ**.

ЦЕС, **ЦЕСА́**, займ., заст. Цей, ця. Заст., Кіцм., Глиб., Кельм. *Цеса́ ха́та ще за Руму́нії кладжи́на* (Лукачівка Кельм.). *Цес хло́пиць помі́х мині́ не́сти* (Черепківці Глиб.).

ЦЕСЕ́Й, займ, заст. Цей. Заст., Кіцм., Стор. *Цесе́й хло́пиц їм бире́ здоро́в'ї* (Стара Жадова Стор.).

ЦЕ́ТКА, -і, ж. 1. Намистинка. Стор., Глиб. *Дай мині́ одну́ це́тку для ля́льки* (Слобідка Глиб.). Див. **ЦЯ́ТКА** 1. 2. лише у мн. Намисто. Заст. *Зні́ми з ши́ї це́тки, бо вони́ не йдуть до пла́ття* (Ржавинці Заст.). Див. **ЦЯ́ТКА** 2.

ЦЕТНА́РЬ, -я́, ч. Давня одиниця ваги дров, 50 кг. Нов. *Ку́п'ю де́сікь цетна́рів дров і на зи́му ста́ни пали́ти* (Чорнівка Нов.).

ЦЕТРЕНО́ВКІ, -вок, мн. Яблука із запахом лимона. Глиб. *Цетрено́вкі ду́жи фа́йно па́хнут* (Горбівці Глиб.).

ЦЕХУВА́ТИ. Робити помітки на деревах, які треба зрізати під час санітарної рубки. Вижн. *Лісни́к уповіда́в, що вони́ ко́ждої о́сени цеху́ют у лі́сі* (Берегомет Вижн.).

ЦЕЦКИ́, -цо́к, мн. Жіночі груди. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Сок. *Уже́ ді́вка, уже́ ма́ї фа́йні цецки́* (Станівці Кіцм.).

ЦЄ́ПАТИ[1]. 1. Доїти. Глиб. *Шє, ва́ри, ни час цє́пати коро́ву?* (Черепківці Глиб). *Цє́пай бо́рші коро́ву і гони́ па́сти* (Кам'янка Глиб.). Див. **ЦЯ́ПАТИ** 1. 2. Давати малими порціями. Кіцм. *На́ша коро́ва ще цє́пає нам тро́хи молока́, али тра́ба запуска́ти, бо за три ни́ґіли ричи́нец* (Рівне Кіцм.). *Коли́ ба́ба, а коли́ ґід па́ру рублів цє́пне, а́би шос було́ в кише́ни* (Берегомет Кіцм.).

ЦЄ́ПАТИ[2]. Пищати (про курчат). Глиб. *Дай ї́сти ку́рітам, най ни цє́пают так* (Черепківці Глиб.). Див. **ЦЯ́ПАТИ**[2] 1.

ЦЄ́РКА, -и, ж., спец. Недолік на полотні, зумовлений тим, що в берді зламався один із зубів. Вижн.

ЦЄ́ТКА, -и, ж. 1. Намистина. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Я ма́ю фа́йну соро́чку цєтка́ми* (Дорошівці Заст.). Див. **ЦЯ́ТКА** 1. 2. лише у мн. Намисто. Вижн., Стор., Хот. *Жінка пішла́ у Ку́ти і купи́ла три коро́бочки цєто́к* (Мілієве Вижн). Див. **ЦЯ́ТКА** 2.

ЦЄЦЯТИ. Ссати груди. Заст.

ЦИ, част. Чи. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ци знав Васи́ль, що смерть за плечи́ма?* 2. спол.

ЦИ́БА[1]. Вигук, яким відганяють собак. Кельм., Сок. *Ци́ба, Бо́ба, від ди́тини* (Подвір'ївка Кельм.). Див. **ЦІ́БА**.

ЦИ́БА[2], -и, ж. і ч. Довгонога людина. Вижн., Кельм.

ЦИБА́НЄ, -я, с. Міра об'єму (менше двох літрів). Кіцм. *Ме́нше чим два лі́тра назива́лось циба́нє* (Киселів Кіцм.).

ЦИБА́НЯ, -і, ж. Довгонога жінка. Кельм. (Іванівці Кельм.).

ЦИБЕ́НЬКАТИ, док. **ЦИБЕНЬКНУТИ**. Злісно сказа́ти щось погане. Глиб. *Він мині́ цибе́нькнув кі́лька таки́х слів, що й дотипе́р ни го́дин прийти́ до па́мніти* (Кам'янка Глиб.).

ЦИБИ́НА, -и, ж. Насінний пагін часника. Глиб. (Кам'янка Глиб.).

ЦИ́БКА, -и, ж. Насінний пагін часника. Вижн. (Бережниця Вижн.).

ЦИБРИ́НЯ[1], -і, ж. **ЦЕБРИ́НЄ**, -я, с.; **ЦЕБРИ́НЯ** -і, ж.; **ЦИБРИ́НЄ**, -я, с.; **ЦИБРИ́НІ**, -я, с.; **ЦИМБРЕ́ННІ**, -я, с.; **ЦИМБРИ́ЛЄ**, -я, с.; **ЦИМБРИ́ЛІ**, -я, с.; **ЦИМБРИ́НЯ**, -и, ж.; **ЦИМБРИНЄ**, -я, с.; **ЦИМБРИ́ННЄ**, -я, с.; **ЦИМБРИ́НІ**, -я, с.; **ЦИМБРО́ВАНЄ**, -я, с. Верхня частина колодязного зрубу, складена переважно з дерев'яних колод; цямрина. Хот., Кельм., Сок. *Не́ньо зроби́в цибри́ня до крини́ци* (Бяловці Хот.). *Цибри́ня полакува́ли зеле́ним ла́ком* (Пригородка Хот.).

ЦИБРИ́НЯ[2], -і, ж. Проріз у сорочці. Кельм. *Коли́с цибри́ня обплі́та́ли кору́нков* (Новоселиця Кельм.).

ЦИБРИ́НЄ, -я, с. Цямрина. Кіцм., Вижн., Стор. *Ко́ло кирниці уже́ нове*

цибринє зробили (Банилів Вижн.). Див. **ЦИБРИ́НЯ**[1].

ЦИБРИ́НІ, -я, с. Цямрина. Кіцм. *Файни цибрині зробилисти коло свої керниці* (Неполоківці Кіцм.). Див. **ЦИБРИ́НЯ**[1].

ЦИБУ́ЛЬКА, -и, ж.; **ЦІБУ́ЛЬКА**, -и, ж. 1. бот. Гладіолус. Заст. *Дужи файно для молодої букит з білої цибульки* (Атаки Хот.). *Перевелиси у нас цибульки, стали одного цвету* (Ставчани Хот.). 2. Насінний пагін часнику Хот. (Перебиківці Хот.).

ЦИ́БУХ[1], -а, ч. Портсигар. Заст.

ЦИ́БУХ[2], -а, ч. Насінний пагін цибулі. Заст., Стор. *Восени з цибухів збирают насіння* (Нові Бросківці Стор.). *На цибулі виросли здорові цибухи* (Онут Заст.).

ЦИБУХА́ТИЙ, бот. Стеблистий. Стор., Глиб., Кельм. *Цибухатий чоснок крепко гіркий* (Новоселиця Кельм.).

ЦИГА́ЙКА, -и, ж. Чорна вівця. Стор., Глиб. *Тато купив вівцу цигайку, уся чорна* (Черепківці Глиб.).

ЦИГАН[1], -а, ч. Чорний баран. Хот. *Наш циган ни піди у поли, бо шос заслаб* (Пригородок Хот.).

ЦИ́ГАН[2], -а, ч., бот. Їстівний гриб, який при розрізанні швидко синіє. Глиб. *Сигодни я ни найшов ні одного цигана* (Горбівці Глиб.).

ЦИГА́НИТИСИ. Торгуватися. Кіцм., Вижн., Стор. *Лиш ни циганьтиси так довго, най їди хто-нибудь до Чорновец* (Хлівище Кіцм.).

ЦИГА́НКА, -и, ж. Чорна вівця. Нов., Хот. *Я маю від мами дві вівци: циганку і таркату* (Чорнівка Нов.).

ЦИГАНЯ́СКА, -и, ж. Чоловічий танець. Глиб. *Чоловіки дуже люб'ют гуляти циганяску* (Горбівці Глиб.).

ЦИГА́РНИК, -а, ч. 1. Мундштук для цигарки. Кіцм. (Зеленів Кіцм.). 2. Портсигар. Заст. (Репуженці Заст.).

ЦИГАРНИ́ЧКА, -и, ж. Мундштук. Заст., Хот. Див. **ДЗИҐАРНИ́ЧКА**. *Просю кинь цу цигарничку з рота, а він кури й кури* (Малинці Хот.).

ЦИ́ҐА, -и, ж. Гра дітей у м'яча з палками. *Прийміт і Борю гратиси циґи* (Чепоноси Хот.).

ЦИ́ҐАР, -а, ч. Те саме, що **ЦИҐА́РОК**. Хот. *Поломавси мій циґар, та й ни знаю скілько часов* (Пригородок Хот.) .

ЦИҐА́РОК, -рка, ч. Годинник. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Стор. *Циґарок стоїт* (Кострижівка Заст.).

ЦИҐА́Я, -ї, ж. Вівця з рудою шерстю. Глиб. *У турмі маю лиш одну циґаю* (Горбівці Глиб.).

ЦИҐО́ЙКА, -и, ж. Вовна з вівці-циґої. Див. **ЦИҐА́Я**. *Я маю файну циґойку з вівци* (Біловці Хот.).

ЦИҐО́Я, -ї, ж. Вид овець з довгою вовною (цигайська порода). Хот. *Ми на ярмарку купили вівци-циґої* (Біловці Хот.).

ЦИЗО́РИК, -а; **ЦІЗО́РИК**, -а, ч. Складний ножик. Кіцм. *Дай цизорика, най я зроблю собі фівкало з вирби* (Дубівці Кіцм.).

ЦИЙВО́, займ. Оцей. Заст., Кіцм., Вижн., Хот. *Цийво чоловік у очиріді не стояв* (Круглик Хот.).

ЦИЛІ́НДЕР, -дра, ч. Скло для гасової лампи. Стор., Глиб. *Уже другий циліндер розбили бінькарти* (Давидівка Стор.). Див. **ЦИЛІ́НДР** 1.

ЦИЛІ́НДИР, -дра, ч.; **ЦАЛІЇНДРА**, -и, ж; **ЦИЛІ́НДЕР**, -дра, ч.; **ЦИЛІ́НДР**, -а, ч.; **ЦИЛІ́НДРА**, -и, ж.; **ЦІЛІ́НДЕР**, -дра, ч.; **ЦІІЛІЇНДИР**, -дра, ч.; **ЦІЛІНДР**, -а, ч. 1. Скло для гасової лампи. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов., Хот. *Лампа є, а циліндир розбивси* (Чорнівка Нов.). *Траба купити циліндир, бо цей тріс* (Дорошівці Заст.). 2. Прилад для очистки зерна; трієр.

Заст., Кіцм., Вижн., Хот. *Я сигодни ходила до циліндра циліндрувати* (Брідок Заст.).

ЦИЛІНДР, -а, ч. 1. Скло для гасової лампи. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов. *Віпуцуй циліндр, бо шос нима світла, то можи траба буди засвітити лямпу* (Рідківці Нов.). Див. **ЦИЛІНДИР** 1. 2. Трієр. Кельм. *У калхозі всьо зирно пирипустили на циліндр* (Новоселиця Кельм.). Див. **ЦИЛІНДИР** 2.

ЦИЛІНДРА, -и, ж.. Скло для гасової лампи. Стор., Глиб. *Дай циліндру, видиш світла нима* (Стерча Глиб.). Див. **ЦИЛІНДИР** 1.

ЦИЛІНДРУВАТИ, ЦІЛІНДРУВАТИ. Очищати зерно трієром. Заст., Кіцм., Вижн. *Ланкова заказувала іти циліндрувати пшиницу* (Прилипче Заст.).

ЦИЛТА, -и; **ЦИЛЬТА**, -и; **ЦЕЛТА**, -и, ж. 1. Брезент. Кіцм., Стор., Глиб. *Траба барабулю накрити цилтов, бо шос збираєси на дожь* (Хлівище Кіцм.). 2. Палатка. Кіцм. *Ца цилта пропускаї дощь* (Верхні Станівці Кіцм.). 3. Плащ-палатка. Кіцм. *Ади кождий воєнний має циляту на дощь* (Нижні Станівці Кіцм.).

ЦИЛЬТА, -и, ж. Брезент. Кіцм. *Треба цильти на буду* (Ставчани Кіцм.). Див. **ЦИЛТА** 1.

ЦИЛЬО, -я, ч.. Василь. Заст., Вижн. *Цилю, чос так пізно прийшов, вже робота скінчиласи* (Кадубівці Заст.).

ЦИМБАЛ, -а, ч. 1. муз. Цимбали. Кіцм., Стор. *То чос сумне вісілє, бо грає лиш бубинь, цимбал і скрипка* (Хлівище Кіцм.). 2. перен. Пустун. Кіцм. *Той цимбал ніц ни хочи тихо сісти* (Хлівище Кіцм.). 3. знев. Дурень. Глиб. *Ти, цимбали, чо ни прикігнув плужок дудому?* (Слобідка Глиб.).

ЦИМБАЛИ, -ів, мн. 1. Нерівно скошена трава. Нов. *Ади, яких цимбалів налишав* (Чорнівка Нов.). 2. літ. Заг.

ЦИМБР, -у, ч., заст., с. г. Супряга двох коней різних господарів (для оранння, сівби). Нов. *Ми довгі роки підряд були з твоїм мошулом у цимбрі* (Рідківці Нов.).

ЦИМБРА, -и, ж., заст. Кімната. Заст., Глиб. *Наша хата на три цимбри* (Горбівці Глиб.).

ЦИМБРАШ, -а, ч., заст. Напарник по цимбру. Див. Цимбр. *У мени був плуг, а у мого цимбраша борони і ґрасок* (Рідківці Нов.).

ЦИМБРЕЛ, -а, ч. Бляшаний ковпачок на машинці гасової лампи. Вижн. (Чорногузи Вижн.).

ЦИМБРЕНІ, -я, с. Цямрина. Глиб. *Траба цимбрені май високе, бо можи дитина встромитиси* (Слобідка Глиб.). Див. **ЦИБРИНЯ**[1].

ЦИМБРИЛЄ, -я, с. Цямрина. Заст. (Вяска Заст.). Див. **ЦИБРИНЯ**[1].

ЦИМБРИЛІ, -я, с. Цямрина. Глиб. *Цимбрилі зробив з дуба* (Старий Вовчинець Глиб.). Див. **ЦИБРИНЯ**[1].

ЦИМБРИНЄ, -я, с. Цямрина. Заст. (Кадубівці Заст.) Див. **ЦИБРИНЯ**[1].

ЦИМБРИНІ, -я, с. Цямрина. Стор., Глиб. *Цимбрині робля з дашком* (Снячів Стор.). Див. **ЦИБРИНЯ** [1].

ЦИМБРИННЄ, -я, с. Цямрина. Стор. (Банилів Підгірний Стор.). Див. **ЦИБРИНЯ**[1].

ЦИМБРИНЯ, -я, с. Цямрина. Хот., Сок. *Поклали насилу зилізне цимбриня.* Див. **ЦИБРИНЯ** [1].

ЦИМБРОВАНЄ, -я, с. Цямрина. Заст. (Кадубівці Заст.). Див. **ЦИБРИНЯ**[1].

ЦИНАМИНТ, -у; **ЦЕНЕМЕНТ**, -у; **ЦИНАМЕНТ**, -у; **ЦІНАМИНТ**, -у, ч., кул. Кориця. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов. *Як будиш у місті, то купиш мині зо два пачки цинаминту* (Рідківці Нов.). *Моя матуша люби дати до тертих яблук трошкі цинаминту* (Чорнівка Нов.).

ЦИ́НҐИЛЬ, -гля, ч. Міра жирності у молоці. Кіцм., Глиб. *Сиго́дни на мо́му молоці́ було́ шти́ри ци́нґлі смита́ни* (Южинець Кіцм.).

ЦИНІ́ВКА, -и; **ЦІНІ́ВКА**, -и, ж. Алюмінієвий кухоль. Заст., Глиб. *С ціні́вки до́бри пи́ти во́ду* (Кам'янка Глиб.).

ЦИНТ, -а, заст., рідк. Цвяшок з головкою, який забивають у підошву взуття, щоб не ковзалось. Глиб. *Уже́ ни ї́дут мої чі́рвики, бо та́то ци́нтів наби́в* (Черепківці Глиб.).

ЦИНТИ́, -ів, мн. Дротяні петлі в постолах, через які протягають волоки. Хот. *До постолі́в тра́ба ще зроби́ти і цинти́* (Круглик Хот.).

ЦИНТІ́М, -а, ч. Сантиметрова стрічка. Стор., Глиб. *Це тра́ба мі́ріти цинті́мом* (Кам'янка Глиб.).

ЦИНТО́ЛЯ[1], -і, ж. Корова світло-червоної масті. Глиб. *Ковали́ха свою́ цинто́лю хо́чі прода́ти* (Слобідка Глиб.) .

ЦИНТО́ЛЯ[2], -і, ж., бот. Польові рожеві квіти. Глиб. *Цинто́лю до́бри збира́ти на лі́ки* (Слобідка Глиб.).

ЦИНТОМИ́ТИР, -тра, ч. Сантиметр. Заст., Кіцм., Стор. *Відруба́й мині́ скло до вікна́ на два́ціть і піді́сєть цинтоми́трів* (Стара Жадова Стор.)

ЦИНТО́РІЯ, -ї, ж., бот. Золототисячник малий (Centaurium erythraea Rain). Заст., Кіцм. *Про лікува́льні власти́вості цинто́рії зна́ли ще на́ші праба́бки* (Неполоківці Кіцм.).

ЦИНТОФО́ЛІЯ, -ї, ж., бот. Жасмин. Глиб. *З цинтофо́лії покладимо́ у ха́ті буке́т* (Горбівці Глиб.).

ЦИНЦА́РЬ, -я́, ч., ент. Комар. Глиб. *Бере́ панчо́хі, бо вве́чір цинца́рі ду́жи куса́ют* (Турятка Глиб.).

ЦИПИНЕ́ТИСИ. Міцно триматися на ногах. Глиб. *Уче́ра ципине́ласи в авто́бузі, а сого́дни ніг ни чу́ю* (Турятка Глиб.).

ЦИПІ́ТИ, звич. **ЦИПЕ́Т**. Капати. Глиб. *Раз на ти́жні пишла́ та й з но́са ципе́т* (Турятка Глиб.).

ЦИРИМО́НИНИЙ. Гордий. Нов. *Діти богачів ду́же циримо́нині* (Подвірне Нов.).

ЦИРИМО́НИТИСИ. Гордитися. Хот., Кельм., Сок. *Ти ни циримо́ньси, шо твоя́ ма́ма учи́телька* (Ставчани Хот.) .

ЦИРИМО́НІЯ, -ї., ж. Гордість, чванливість. Хот. *Така́ циримо́нія, шо ни піді́йти́ до неї* (Біловці Хот.). Див. **ЦЕРЕМО́НІЯ**.

ЦИРИМО́ННИЙ. Гордий, чванливий. Хот., Кельм., Сок. *Він у вас, те́то, ду́жи циримо́нний* (Біловці Хот.). *То таки́й па́рбок циримо́нний, шо ни підступи́* (Рашків Хот.). Див. **ЦЕРЕМО́ННИЙ**.

ЦИРИМО́ННО, незм. Гордо. Хот. *Ади́, як циримо́нно пішла́* (Ставчани Хот.).

ЦИ́РКА, -и; **ЦЕ́РЬКА**, -і, ж. 1. Мережка. Заг. *Я собі́ типе́р ро́блю цирки́ на салфе́тках до ту́мбочок* (Стара Жадова Стор.). *Ци́рка ро́биса ко́ло па́зухи, ко́ло кра́ю подо́лків і рукаві́в* (Грозинці Хот.). 2. Однотонна вишивка на рукавах жіночої сорочки. Заст., Кіцм., Вижн. *Щи тра́ба доши́ти ци́рку на одні́м рукаві́, та й соро́чка бу́ди гото́ва* (Хлівище Кіцм.). 3. Шов, яким зшивають сорочки. Заст. *Шос моя́ ци́рка пусти́ла* (Дорошівці Заст.). 4. Недолік на полотні, зумовлений тим, що в бедрі зламався один з зубів. Вижн. (Чорногузи Вижн.).

ЦИРКАВЕ́ЦЬ, -вця́, ч., бот. Проліска дволиста (Scilla Bifolia). Глиб. *Циркавці́ давно́ вже видцве́ли* (Турятка Глиб.).

ЦИРКО́ВАНИЙ. Мережаний. Заст., Вижн., Глиб., Хот. *У ме́ни всі світо́шні сорочки́ цирко́вані* (Черепківці Глиб.).

ЦИРКУВА́ТИ, **ЦЕРКУВА́ТИ**, **ЦІРКУВА́ТИ**. 1. Мережити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Я циркую́ білу фусти́нку* (Атаки Хот.). 2. Вишивати циркою. Заст., Кіцм., Хот., Сок. *Ше маю рукави́ циркува́ти* (Юрківці Заст.). *Ви́шила доріжку та ще хочу циркува́ти навкру́г* (Рукшин Хот.). 3. Робити цирку, підшивати. Хот. *Пока́ я си віддава́ла, то навчи́ласи й ши́ти, й пря́сти, й циркува́ти усьо́* (Чепоноси Хот.). 4. Зшивати частини сорочки швом "цирка". Заст. *Типе́р цирку́ют сорочки́ світо́шні, а коли́с циркува́ли і буде́нні* (Дорошівці Заст.).

ЦИРКУЛЯ́РНИК, -а, ч. Столярний циркуль. Хот. *Возми́ з собо́ю на рубо́ту циркуля́рник* (Грозинці Хот.).

ЦИРНОВЦЯ́, -і, ж. Проліска дволиста. (Scilla Bifolia). Стор. *Ході́м у яр за цирновця́ми* (Ясени Стор.).

ЦИРУВА́ТИ. Штопати. Стор., Хот. *Се́ду уве́чирі та бу́ду цирува́ти панчо́хі, бо уже́ гет пішли́* (Стара Жадова Стор.).

ЦИРУ́ЛИК, -а, ч., заст., рідк. Перукар, цирульник. Заст., Стор. *За Руму́нії він був циру́ликом і жив непога́но* (Стара Жадова Стор.).

ЦИ́РЬКА, -и, ж. Прикраса для жіночої сорочки. Кельм. (Перківці Кельм.).

ЦИСЕ́, займ., заст. Оце, це. Кіцм. *Цисе́ я хотіла шє вам сказа́ти* (Гаврилівці Кіцм.).

ЦИТУ́ШКА, -и, ж. Ситечко. Стор. *Яка́ мала́ циту́шка* (Давидівка Стор.).

ЦИХО́ВКА, -и, ж. Прочистка лісу. Кіцм. *Як зачне́си цихо́вка, тогди́ я дам тобі́ дров* (Верхні Станівці Кіцм.).

ЦИХУВА́ТИ. Прочищати ліс з вирубуванням дерев. Кіцм. *З ниді́лі зачінаїмо дру́гу ділянку лі́су цихува́ти* (Верхні Станівці Кіцм.).

ЦИЦА́РКА, -и, ж. Цесарка. Сок. (Гвіздівці Сок.).

ЦИЦКИ́, -цок, звич. мн. Жіночі груди. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Мене́ ду́жи болю́т цицки́, ма́ю бага́то молока́* (Банилів Вижн.). Див. **ЦЕЦКИ́**.

ЦИЩКОВА́, -ої, субст. Немовля, грудна дитина. Кіцм. (Неполоківці Кіцм.).

ЦИ́ЦОЧКА, -и, ж. Маленька дійка на задній частині вимені корови. Нов. *Ка́жут, шо до́бра коро́ва ма́є 4 ді́йки і 2 ци́цочки* (Топорівці Нов.).

ЦИЦЬКОВА́, -ої, субст. Грудна дитина, немовля. Стор., Хот. *Плаче як цицькова́ дити́на* (Ярівка Хот.). *Та вона́ шє у ме́не цицькова́* (Старий Вовчинець Стор.).

ЦІ, незм. Чи. Заст., Глиб. *Ці ти, хло́пче, п'є́ний, ці гет зми́нтивси?* (Горбівці Глиб.). *Ці то се́ма годи́на бу́ла, ці то о́сьма, шос ни памнєта́ю* (Юрківці Заст.).

ЦІ́БА, **ЦІ́БЕ**, **ЦИ́БА**. Вигук, яким відганяють собак. Заст., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Ці́ба в бу́ду, чого́ гарчи́ш?* (Баламутівка Заст.).

ЦІ́БЕ. Вигук, яким відганяють собак. Нов. *Ці́бе, ці́бе, не лови́ мене́ за но́гу* (Іванчинець Нов.). Див. **ЦІ́БА**.

ЦІБУ́ЛЬКА[1], -и, ж., бот. Гладіолус. Заст., Глиб., Хот., Сок. *Диви́са, яки́й файний буке́т цібульо́к я нарва́ла* (Баламутівка Заст.). Див. **ЦИБУ́ЛЬКА**.

ЦІБУ́ЛЬКА[2], -и, ж., бот. Купина лікарська (Polygonatum odoratum L.). Кельм. *Цібу́лька росте́ в на́шім лісі, я вже я́кос нарва́ла* (Комарів Кельм.).

ЦІ́БУХ, -а, ч. Насінний пагін цибулі. Хот. (Ширівці Хот.).

ЦІВА́К, -а, ч. Цвях. Заст., Нов., Сок. *Біжу́ до кумпараті, бо ни ста́ло майстра́м ціва́ків по ші́фиру* (Чорнівка Нов.). Див. **ЦВИК**.

ЦІВА́Х, -а, ч. Цвях. Хот., Кельм. *Не́ньо купи́в бага́то ціва́хів* (Біловці Хот.). Див. **ЦВИК**.

ЦІВА́ШОК, -шка, ч. Цвяшок. Нов. *Дай підби́ти ціва́шками дерев'я́ними підме́тку* (Шишківці Нов.). Див. **ЦВИ́ЧОК**.

ЦІ́ВИ, -ів, млин. Спиці у колесі млина. Заст., Хот. *Ціви трима́ют ко́лисо і кру́те ним* (Прилипча Заст.).

ЦІ́ВКА, -и, ж. 1. Невелика металева тру́бка. Кіцм., Вижн., Стор. *Я би хоті́ла зроби́ти тро́хі кубаси́, а́ли нима́ ці́вки* (Стара Жалова Стор.). У порівн. *З стри́хів вода́ як ці́вков бі́жит* (Лукоавці Вижн.). *Дощ паде́ як с путні, а с ха́ти, як с ці́вки* (Лашківка Кіцм.). 2. Рушниця. Заст.

ЦІВКУВА́ТИ. Обробляти дерево. Вижн. *За́втра ідемо́ ці́вкува́ти* (Карапчів Вижн.).

ЦІГА́Я, -і, ж. Вівця з короткою тонкою м'якою вовною. Стор. *Ціга́я маї густу́ во́вну* (Снячів Стор.). Див. **ЦІҐА́Я**.

ЦІҐА́ЙКА, -и, ж. Вівця цигайської породи з короткою тонкою м'якою вовною. Сок. *Мої батьки́ донеда́вна трима́ли ціґа́йки* (Ломачинці Сок.).

ЦІҐАЙО́ВИЙ. Виготовлений з тонкого полотна, зробленого з бавовняної пряжі. Сок. *Це́го ро́ку зроби́ла собі́ п'ять мішкі́в гребі́нного і де́сіть мішкі́в ціґайо́вого полотна́* (Ломачинці Сок.).

ЦІГА́РНИЦА, -і, ж. Мундштук. Нов. *Загуби́в десь ціга́рницу* (Топорівці Нов.).

ЦІҐА́Я, -ї; **ЦІҐО́Я**, -ї; **ЦІГАЯ**, -ї, ж. Вівця з короткою тонкою м'якою вовною. Нов. *Та ціґа́я ни ду́жи до пасі́ня, а́ли доїтци ни зле* (Рідківці Нов.).

ЦІҐЕ́Р, -а; **ЦІҐЕ́РА**, -и, ч., заст. Костоправ. Глиб., Нов. *Коли́с, як вівихнув або́ улома́в ру́ку ци но́гу, то йшов до ціґе́ра, а він уже́ направ'єв* (Рідківці Нов.).

ЦІҐЕ́РА, -и, ч., заст. Костоправ. Глиб. *До ціґе́ри відве́зли його, бо сам йти ни міг вже* (Горбівці Глиб.). Див. **ЦІҐЕ́Р**.

ЦІҐО́Я, -ї, ж., вівч. Вівця з короткою тонкою м'якою вовною. Нов. *Я ма́ю дві ціґої, а́ли ще би хокі́ла зо дві купи́ти* (Чорнівка Нов.). Див. **ЦІҐА́Я**.

ЦІДИ́ЛКО, -а, с. Цідило для проціжування молока. Вижн. (Чорногузи Вижн.).

ЦІДИ́ЛО, -а., с. 1. Друшляк. Заст. *Тра́ба вже бра́ти пироги́ з вокро́пу, але́ дес ціди́ла нема́* (Баламутівка Заст.). 2. Тканина для відкидання сиру. Глиб., Хот. *Я відкида́ю будз у ціди́ло* (Біловці Хот.). ***Залиши́тиси на ціди́лі** – залишитися ні з чим. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот., Сок. *Подру́жки купи́ли собі́ пла́тя, а я залиши́ласи на ціди́лі* (Пригородок Хот.). *Ади́, Га́ню, твій кавале́р ожини́вси, а ти залиши́ласи на циіди́лі* (Рукшин Хот.).

ЦІДУ́ЛА, -и., ж. Етикетка. Вижн. *А вид цеї флане́ви де ціду́ла?* (Вашківці Вижн.).

ЦІДУ́ЛКА, -и, ж., заст. 1. Квитанція. Стор., Глиб. *Я дес поті́ла ціду́лку від пода́тку* (Ясени Стор.). 2. Папір, документ, довідка. Стор. *Я ма́ю ціду́лку до до́хторя на понида́вок* (Стара Жадова Стор.).

ЦІЖІ́ЛНИК, -а., ч. Посудина, в якій ці́дять молоко. Вижн. (Карапчів Вижн.).

ЦІЗО́РИК[1], -а, ч. Складний ножик. Заст., Стор. *Хло́пці найшли́ фа́йний ці́зорик* (Ясени Стор.). Див. **ЦИЗО́РИК**.

ЦІЗО́РИК[2], -а, ч. Акуратна, гарно одягнена струнка людина. Заст., Кіцм. *То собі́ таки́й цізо́рик, шо куда́* (Хливище Кіцм.). *Ох, а́ли файно убра́вси, пішо́в у сило́, як цізо́рик* (Дорошівці Заст.).

ЦІЙО́, **ЦІО́**, займ. Оці. Кіцм. *Ці́йо́ дошки́ підхо́де до сте́лі* (Малятинці Кіцм.).

ЦІК-ЦІК, дит. 1. Гострий, колючий предмет. Кіцм. (Неполоківці Кіцм.). 2. Різати. Нов. *Ножниці робля цік-цік* (Топорівці Нов.).

ЦІКА, -и, ж. Настя. Заст. *Віддаласи ваша Ціка?* (Кадубівці Заст.).

ЦІКОНІТИ. Дрижати від холоду. Заст., Кіцм. *Я чисто ціконю у ці хакі* (Юрківці Заст.). *Вона, сарака, гет заціконіла надворі* (Нові Драчинці Кіцм.).

ЦІКОТИЛО, -а, с. Людина, що швидко говорить. Глиб. *Вогори помало, ни будь цікотилом* (Горбівці Глиб.).

ЦІКОТИТИ, ЦІКОТІТИ. Швидко говорити. Глиб. *Май помало вогори, шо цікотиш* (Горбівці Глиб.).

ЦІКОТІТИ. Швидко говорити. Глиб. *Шос Маріка цікотіла, та я мало шо ї порузумів* (Слобідка Глиб.). Див. **ЦІКОТИТИ**.

ЦІЛИЙ, займ. Увесь (про людину). Заст., Кіцм. *Твій хлопчик – цілий тато* (Дорошівці Заст.).

ЦІЛИЦА, -і, ж. Сіль-лизунець. Стор. *На фермі є доста цілиці* (Ясени Стор.).

ЦІЛІНДЕР, -дра, ч. 1. Скло гасової лампи. Заст., Кіцм., Вижн. *Вітру цііндр на лямпу* (Борівці Кіцм.). Див. **ЦИЛІНДИР** 1. 2. Трієр. Заст., Кіцм., Вижн. *Зерно на семина іде на цііндер* (Киселів Кіцм.). Див. **ЦИЛІНДИР** 2.

ЦІЛІНДИР, -дра, ч. 1. Скло гасової лампи. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Див. *Збився циліндир від лямпи* (Юрківці Заст.). Див. **ЦИЛІНДИР** 1. 2. Трієр. Заст., Кіцм., Глиб. *Колис цііндир був лиш у ґідича і в Колотилихі* (Черепківці Глиб.). Див. **ЦИЛІНДИР** 2.

ЦІЛІНДР, -а, ч. 1. Скло гасової лампи. Кіцм. *Нима в кумпаративі циліндрів* (Верхні Станівці Кіцм.). Див. **ЦИЛІНДИР** 1. 2. Трієр. Хот., Кельм. *Жінки робили всю ніч на тоці коло циліндра* (Малинці Хот.). Див. **ЦИЛІНДИР** 2.

ЦІЛІНДРУВАТИ. Очищати зерно трієром. Заст., Хот. *Пшеницу цііндрують перед посівнов* (Боянчук Заст.). Див. **ЦИЛІНДРУВАТИ**.

ЦІЛІСЬКИЙ. Цілий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ці сливки хоч трясені, але всі ціліські* (Баламутівка Заст.).

ЦІМБРАШ, -а, ч. Напарник при оранці. Глиб. *Манолій був фурт моїм цімбрашом* (Слобідка Глиб.).

ЦІМБРАШУВАТИ. Орати (з кимось на пару). *Адам завши цімбрашував з моїм татом* (Слобідка Глиб.).

ЦІМЕРМАН, -а, ч. Людина, що будує хати. Глиб. (Глибока Глиб.).

ЦІМИС, -у, ч. Глиб. *Ти таку файну фустку купила, оден цімис* (Кам'янка Глиб.). Див. **ЛУКС**.

ЦІНА, -и, ж. Олово. Заст., Кіцм., Глиб. *Дістань мині дес трохі ціни, бо траба ванєнку запаяти* (Кам'янка Глиб.).

ЦІНАМЕНТ, -у, ч., кул. Кориця. Стор. *Всі маґазини сходила, а цінаменту нима* (Ясени Стор.). Див. **ЦИНАМИНТ**.

ЦІНАМИНТ, -у, ч., кул. Кориця. Стор., Глиб. *Ни мают доброго ґусту завиваники биз цінаминту* (Горбівці Глиб.). *До завиванців з сиром завши дают трохі цінаминту* (Бобівці Стор.). Див. **ЦИНАМЕНТ**.

ЦІНҐИР, -а, ч., заст. Стрілка годинника. Заст. *Цінґир уже показував другу годину* (Прилипче Заст.). Див. **ЦАГІР**.

ЦІНИТИ, ЦІНУВАТИ. Приварювати, паяти, цинкувати. Заст., Глиб. *Диркавий цей банєк, траба і вуха вже його цінити* (Кам'янка Глиб.).

ЦІНІВКА, -и, ж. Кухоль, череп'яна або металева посудина переважно з ручкою для пиття води. Заст., Кіцм., Глиб. *До кірници причепплина цінівка* (Южинець Кіцм.). Див. **ЦИНІВКА**.

ЦІНКІЛЬ, -я, ч. Спусковий крючок у рушниці. Заст., Кіцм. *Дивиси, ни покигни за цінкіль* (Дорошівці Заст.) .

ЦІНОЦВІТ, -у, ч. Волошка. Сок. *У житі повно ціноцвіту росте* (Ломачинці Сок.).

ЦІНУВАТИ. Приварювати, паяти. Заст., Кіцм. *Мій ґазда маї цінувати сигодни ванєнку* (Юрківці Заст.). Див. **ЦІНИТИ**.

. **ЦІНЬ-ЦІНЬ**, -я, ч. Будь-яка ягода. Вижн. *Цінь-цінь траба полити* (Чорногузи Вижн.).

ЦІП, -а, ч. ***Покласти ціпом**. Бути в нерухомому стані, вмерти. Заст., Кіцм. *Вчера ше ходив, а сигодни вже го ціпом поклало* (Киселів Кіцм.). ***Ціпи в'язати**. Сперечатися, навчати. *Адіт він вчитиси ни хочи, а мама з ним ціпи в'яже* (Киселів Кіцм.).

ЦІП-ЦІП, дит. Курча. Хот. (Ширівці Хот.).

ЦІПАТИ. Доїти. Кіцм. *Ціпали їх і пили то молоко* (Киселів Кіцм.).

ЦІПИВКА, -и, ж. Бияк, коротка частина ціпа, якою б'ють по снопах. Нов. (Чорнівка Нов.).

ЦІПИВНО, -а, **ЦІПІВНО**, -а, с. Держак ціпа; ціпилно. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Траба ціпівко обкрутити дротом, бо трісло* (Атаки Хот.).

ЦІПИК, -а, ч. Курча. Стор. (Великий Кучурів Стор.).

ЦІПКИЙ. Міцний, сильний в руках. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Цей парубок ціпкий у руках* (Верхні Станівці Кіцм.).

ЦІПКО, присл. Міцно. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Кельм., Сок. *Тримайся ціпко за мени, аби ни злитів дес на ямі, як ґецни моторка* (Верхні Станівці Кіцм.).

ЦІПЛЯТА, -ят, мн. 1. Гусята. Хот. *Курчатка трохи більші від ціплят* (Хотин). 2. Курчата. Хот.

ЦІПНУТИ. Піймати. Глиб. *Нас ціпнули жандарми* (Глибока).

ЦІПОК[1], -пка, ткац. 1. Рейка для перекладання ниток на ткацькому верстаті. Кіцм., Вижн., Глиб., Кельм. *Ціпки стоют зв'єзані, би ни розгубилиси* (Горбівці Глиб.). *Дайти ціпки, будим навивати основу* (Слобідка Глиб.). 2. Дерев'яні палочки, частина кросен. Хот. *Ціпки кладутси до пряжі по два у хрест, шоб ни пирипуталаси основа* (Долиняни Хот.). 3. Поперечна планка у драбині, в полудрабку воза. Вижн., Глиб. (Замостя Вижн., Тарашани Глиб.).

ЦІПОК[2], -пка. ***Покласти ціпком** – тяжко занедужати, лежати без руху. Хот. *Її поклало ціпком, і ми її доглядаєм* (Біловці Хот.).

ЦІПРІЯН, -а, ч. Дуже худа людина. Кіцм. *Такий той хлопчина ціпріян, бо, витко, шо ни смакує іму їсти* (Хлівище Кіцм.).

ЦІРКА, -и, ж.. Недолік на полотні, зумовлений тим, що в берді зламався один із зубів. Вижн., Глиб., Сок. (Бережниця Вижн.).

ЦІРКУВАТИ. Мережити. Заст. *Узми від Параски пішви, вона мині їх має ціркувати* (Кадубівці Заст.). Див. **ЦИРКУВАТИ** 1.

ЦІРКУС, -у, ч. 1. Цирк. Нов. *Проси маму, най тибе повиде у ціркус, там будиш видіти всіляких звірів* (Рід-ківці Нов.). 2. перен. Цирк, сміх, комедія. Заст., Стор., Глиб. *З тов Маріков чисто ціркус* (Юрківці Заст.). *Якби ти виділа, то був цілий ціркус* (Прилипче Заст.). 3. перен. Бійка, сварка. Глиб., Нов. *Шо то за ціркус у суботу був коло вас?* (Рідківці Нов.). *Шо за ціркус спровадили коло хати?* (Кам'янка Глиб.).

ЦІТ, незм. Тихо. Нов. (Чорнівка Нов.).

ЦІТІШКА, -и, ж. Цідило (для молока). Кіцм. *Приниси цітішку, най*

процідю молоко́ (Верхні Станівці Кіцм.).

ЦІ́ТКА, -и, ж. 1. Намистина. Вижн., Стор. *Ма́ма вішила соро́чку цітка́ми* (Стара Жадова Стор.). Див. **ЦЯ́ТКА** 1. 2. у мн. Намисто. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Подару́й мині́ ці цітки́ на ши́ю* (Стара Жадова Стор.). *Купи́ла собі́ два шнуро́чки ціто́к* (Кам'янка Глиб.). Див. **ЦЯ́ТКА** 2.

ЦІТКО́ВАНИЙ. Вишитий бісером. Стор. *Вже ма́ю цітко́вану соро́чку, а ті тре́ба цітко́ваної го́рботкі* (Стара Жадова Стор.).

ЦІ́ХО, присл. Тихо. Заст., Кіцм., Сто́р., Глиб., Кельм., Нов. *Ану́ ці́хо, до́ста жвинді́ти* (Кам'янка Глиб.). *Ці́хо, бо за́ри ба́ба яга́ при́йде* (Топорівці Нов.).

ЦІЦУ́НЯТИ, дит. Ссати груди. Кіцм. *По́тім ля́ля бу́де ціцу́няти* (Южинець Кіцм.).

ЦІ́ЦЯ, -і, ж. Соска. Кіцм., Стор.

ЦІ́ЦЯТИ, дит. Ссати груди, соску. Кіцм., Хот.

ЦІЯ, -ї, ж. Настя. Заст., Вижн. *Піди́ до Ції́ принеси́ ришито́* (Кадубівці Заст.).

ЦКО-ЦКО-ЦКО-ЦКО. Вигук, яким кличуть порося. Вижн. (Чорногузи Вижн.).

ЦНОТ, -у, ч. Порядок. Кіцм. *Я лю́блю, а́би то усьо́ було́ зробле́но по цно́ту* (Верхні Станівці Кіцм.).

ЦО-ЦО-ЦО. Вигук, яким кличуть свиней. Сок. (Волошків Сок.).

ЦОКОТИ́ТИ. Стерегти, доглядати. Заст., Вижн. *Я вже так цокоти́ла тих ку́ріток* (Лукавці Вижн.). Див. **СОКОТИ́ТИ**.

ЦО́МПІЛЬ, -пля, ч. 1. Бурулька. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Сонци до́бри пригрі́ло і попа́дали цо́мплі* (Горбівці Глиб.). *Під стрі́хою виси́ли цо́мплі* (Южинець Кіцм.). Див. **ЦЬО́МПЕЛЬ**[1]. 2. перев. у множ. Соплі. Заст., Нов. *Та у те́би ше цо́мпля під но́сом* (Кадубівці Заст.). *Ві́три ніс, бо ади́ два цо́мпля, як два батоги́ ви́ся* (Чорнівка Нов.).

ЦО́МПЛЯ, -і, ж. Бурулька. Кіцм., Вижн. *Ни збива́й цо́мплі під стрі́хов* (Мілієве Вижн.). Див. **ЦЬО́МПЕЛЬ** 1.

ЦОП. Вигук, яким зупиняють впряжених волів. Нов. (Топорівці Нов.).

ЦОРІ́К. Вигук, яким повертають коней назад. Глиб. *Цорі́к, ко́нику, цорі́к* (Черепківці Глиб.). Див **ЦУРІ́К**.

ЦО́РКАТИ, ЦО́РКНУТИ. 1. Грюкати; утворювати своєрідні уривчасті звуки раптовим зіткненням різних твердих предметів або їх поверхонь. Хот. *Пoти́хо роби́ поря́док, шо так цо́ркаїш, дити́на спит* (Рукшин Хот.). 2. Стукати (про вироби зі скла). Стор., Хот. *Ни цо́ркай так по́рціями, бо поб'є́ш* (Рукшин Хот.). *Не цо́ркай сло́йками, бо розі́б'єш* (Спаська Стор.).

ЦОТ. ***До цо́ту** – до дрібниць, скрупульозно. Вижн., Глиб. *Лю́б'ю, коли́ в ха́кі зробле́но усьо́ до цо́ту* (Кам'янка Глиб.).

ЦО́ТЛИК, -а, ч. Грудка цукру. Глиб. *Я ду́же лю́б'ю пити чай з цо́тликами* (Кам'янка Глиб.).

ЦОТОРА́ТИ. Спрямовувати людину на добру дорогу. Заст., Кіцм. *Тра́ба тро́хи йому́ цотора́ти, бо він сам ни розумі́є* (Хлівище Кіцм.).

ЦОФА́ТИСЯ. 1. Братися за якусь роботу. Хот. *Ти на́віть не цо́файси тут, бо не підо́ймиси* (Рукшин Хот.). 2. Відступати. Заст.

ЦУГ, -у, ч. Тяга, рух диму в димарі, трубі, який виникає внаслідок різниці тиску. Заст., Кіцм. *У ко́мині до́брий цуг* (Южинець Кіцм.).

ЦУГА́Л, -а, ч. Мішок (найчастіше великого розміру). Заст., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Він ніс цуга́л з бурако́м*

(Снячів Стор.). *Змололи два цугали пшиниці* (Ставчани Хот.). *Мой, я де годна цей цугал з муков підоймити* (Баламутівка Заст.).

ЦУГАЛИК, -а, ч. 1. Зменш. до **ЦУГАЛ**. Хот. *Найди цугалик у колибі, бо траба курудзи пересипати* (Ставчани Хот.). 2. Мішковина, на якій вишито візерунок для килима. Кіцм. *З цугалика узір пириводиться на килім* (Комарів Кельм.).

ЦУГАН, -а, ч. Міх, дуже великий мішок. Глиб. *Оден чоловік цуган пшиниці підоймити ни годин* (Горбівці Глиб.).

ЦУҐ, -а, **ЦУК**, -а, ч. 1. заст. Поїзд. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Цуґом я їхала вже багато раз, а воропляном ше ни ликіла* (Чорнівка Нов.). *Цуґом май ліпши їхати, як автобусом* (Карапчів Вижн.). 2. заст. Протяг. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Двері і вікна були отворені наростівр, і мене їмив цуґ* (Боянчук Заст.). *Ни скій коло вікна, бо прокеґни цуґ* (Кам'янка Глиб.). 3. Повітря. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *З горів кягни студений цуґ* (Ясени Стор.). *Согодни дужи острий цуґ надворі* (Мілієве Вижн.).

ЦУҐИ, -ів., мн. Чоботи з металевими візерунками на халявах. Заст. *Цуґи носили лиш богачки у нитілю* (Дорошівці Заст.).

ЦУҐІ, -ів, мн. Високі черевики на шнурках. Глиб. *Богачки ходили на даниц у цуґах* (Слобідка Глиб.).

ЦУҐОВИЙ. 1. Стрункий, підтягнутий, гордовитий, гарний. Кіцм., Стор., Глиб. *Ца ґівчина така цуґова, єк свічка* (Кам'янка Глиб.). *Хлопиц прийшов з воська, та ади йкий цуґовий став* (Стара Жадова Стор.). *Ористія цуґова ґівка, ї мама така ни була* (Слобідка Глиб.). 2. Дуже швидкий. Кіцм. *Али в того ґазди цуґові коні* (Дубівці Кіцм.).

ЦУҐШНАЙДИР, -а, ч. Майстер, який робить заготовки взуття. Стор. *Іду согодни до цуґшнайдира, та може йкіс вібиру заготовки собі на чоботи* (Стара Жадова Стор.).

ЦУЙКА, -и, ж. Горілка, самогон. Кіцм., Глиб., Хот., Кельм. *В нас варя цуйку з бурака* (Верхні Станівці Кіцм.). *З слевок варили колис цуйку* (Горбівці Глиб.).

ЦУЙЛУВАТИЙ. Опецькуватий, товстий, незграбний високий чоловік. Глиб. (Горбівці Глиб.).

ЦУК, -а (-у). 1. заст. Поїзд. Вижн., Глиб. *Ходім до цука* (Чорногузи Вижн.). Див. **ЦУҐ** 1. 2. заст. Протяг. Глиб., Нов. *Так болит мене півголови, витко шо дес прокягнуло цуком* (Чорнівка Нов.). *Позапирай вікна і ни роби такий цук у хаті* (Рідківці Нов.). Див. **ЦУҐ** 2.

ЦУКАТ, -а, ч. Цукор шматочками. Кіцм. *Кинь мині в чай пару цукатів* (Верхні Станівці Кіцм.).

ЦУКЕРНЯ, -і, ж. Цукрозавод. Заст., Кіцм. *Ади, бураки уже повезли на цукерню* (Прилипче Заст.).

ЦУКНУТИСИ. Злякатися. Стор. *Як уздріла кров, аж цукнуласи* (Стара Жадова Стор.). *Ни кажи ї так раптом, шо він вмер, а то вона можи цукнутиси* (Клинівка Стор.).

ЦУКОРІЯ, -ї, ж., кул. Кава, какао. Стор. *Коли окріп буди кипіти, всипиш лошку цукорії* (Ясени Стор.).

ЦУКРИК, -а, ч. 1. Порода голубів, що викрикують "цукру" (дикі, сірого кольору). Глиб. 2. перен. Звернення до дитини. Глиб. *Ти, мій цукрику* (Стерче Глиб.).

ЦУКРІВКА, -и, ж., перев. у мн. 1. Сорт дуже солодких груш. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Цукрівкі дужи добри сушити* (Хлівище Кіцм.). 2. Сорт яблук (Берре Жіффар). Вижн.,

Стор., Сок. *Цукрівка – ранні єблука і солоткі* (Чорногузи Вижн.).

ЦУКРОВИЙ. ***Цукрові фасулі**. Сорт квасолі. Вижн., Нов. *То на писані фасулі ще кажут цукрові* (Чорнівка Нов.). ***Цукровий голуб**. Дикий голуб. Кіцм. (Киселів Кіцм.).

ЦУКРОВІ, -их, мн. Сорт груш (Донецька чарівниця). Кіцм., Вижн. *Цукрові груші дуже солоткі* (Чорногузи Вижн.).

ЦУК-ЦУРІК. Вигук, яким поганяють коней. Вижн., Стор. *Цук-цурік, Мартинко* (Чорногузи Вижн.).

ЦУЛУВАТИ (СИ). **ЦІЛУВАТИ (СЯ)**. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Хот. *Чого мине цулуєш?* (Пригородка Хот.). *А він усе хочи обійматиси та цулуватиси* (Лашківка Кіцм.).

ЦУЛЬКА[1], -і, ж., дит. Квасоля. Глиб. *Їш цульки, синочку, їш* (Слобідка Глиб.).

ЦУЛЬКА[2], -и, ж. Горілка із слив. Заст. *Купував він мині в коршмі і їсти, і цульки, бо я був голодний, а гроші ни мав* (Онут Заст.). Див. **ЦУЙКА**.

ЦУМУВАТИСИ. Прибиратися. Глиб. *Куда ти так цумуїшси?* (Кам'янка Глиб.).

ЦУНДРА, -и, ж., знев. Нечепура. Заст. *Коли ця цундра озмиси за розум і навиде порєдок?* (Прилипче Заст.).

ЦУНДРАВИЙ, **ЦУНДРОВИЙ**, **ЦУНДРЯВИЙ**. Обірваний, у лахмітті. Заст., Кіцм., Хот., Стор., Кельм. *Убириси файно, ни ходи цундравий* (Атаки Хот.).

ЦУНДРІ, -ів, мн. Лахміття. Заст., Кіцм., Глиб. *Шос така бідна, шо на спідниці лиш цундрі висит?* (Кам'янка Глиб.).

ЦУНДРОВИЙ. Обірваний, у лахмітті. Глиб. *Сараку цей ґідик, такий цундровий* (Кам'янка Глиб.). Див. **ЦУНДРАВИЙ**.

ЦУНДРЯВИЙ. Обірваний, у лахмітті. Кіцм., Сок. Див. **ЦУНДРАВИЙ**.

ЦУПАТИ. 1. Ступати, піднімаючи високо ноги. Глиб. *Галін тато добри ни види, бо цупаї на рівні дорозі* (Слобідка Глиб.). 2. Повільно ступати. Стор. *Ходи борші, шо так цупаїш, як ни своїми ногами* (Клинівка Стор.). *Цупай, дитино, трошки, цупай* (Стара Жадова Стор.).

ЦУПАШЕМ, незм. Примусово. Стор. *Злогія привели цупашем* (Ясени Стор.). Див. **СУПАШЕМ**.

ЦУРАС, -у, ч. Неприємність. Чернівці (Роша). *Я с тобов маю лиш самі цураси* (Роша). Див. **ЦУРИС**.

ЦУРЕС, -у, ч. Неприємність. Заст., Хот. *Знову маю цурес* (Добринівці Заст.). Див. **ЦУРИС**.

ЦУРЄ, -я, с. Лахміття. Заст. *Скинь то цурє та ходи як люди* (Дорошівці Заст.).

ЦУРИС, -у, **ЦУРАС**, -у, **ЦУРЕС**, -у, **ЦУРИСТ**, -у, ч. Клопіт, неприємність. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *От маїш тубі й цурис* (Грозинці Хот.). *Чириз ті кури маю цурис* (Кам'янка Глиб.). *Я ни хочу мати с тобов цурису* (Дубівці Кіцм.).

ЦУРИСТ, -у, ч. Неприємність. Кіцм., Стор., Сок. *Сиди тихо, бо будиш зариз мати цурист* (Хлівище Кіцм.). Див. **ЦУРИС**.

ЦУРІҐ, незм. Назад. Заст., Глиб. *Щоб машина виїхала, траба дати трохи цуріґ* (Кам'янка Глиб.). Див. **ЦУРІК**[2].

ЦУРІК, **ЦУРІҐ**, **ЦАРІК**, незм. 1. Вигук, яким повертають коней назад. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Цурік, сиві, цурік* (Снячів Стор.). *"Цурік", – кричав їздовий* (Ставчани Хот.). 2. Назад. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Дайте, вуйку, трошки цурік, бо зачепите вишню. Ану, дайси май цурік, ни стій тут, як укопана* (Рідківці Нов.).

ЦУРІКАТИ (СИ). Давати (ся) назад. Вижн. *Цурікай свою фіру назад* (Карапчів Вижн.).

ЦУ́РКА, -і, ж., арх. Дочка. Глиб. *Я свої́ цу́рки повінува́в, а типе́р мо́жу жи́ти* (Слобідка Глиб.).

ЦУРКА́НКА, -и, ж. 1. Довга безрукавка з овечої шкіри. Кіцм., Вижн. *Убири́ цурка́нку, а́би в пле́чі ни ві́яло* (Верхні Станівці Кіцм.). *У на́шому силі́ вішива́ют ду́же фа́йні цурканки́* (Чортория Кіцм.). 2. Жіночий одяг. *Жі́нка в бу́день хо́дить у спідни́ци, а в неді́лю одя́гне ви́шиту соро́чку, капро́н і половинки́, журпа́н і цурка́нку* (Старі Драчинці Кіцм.).

ЦУРКАНЯ́СКА, -и, ж., рідко. Смушева шапка. Кіцм. *За́риз лиш старі́ лю́ди но́ся цурканя́ски* (Подвір'ївка Кельм.).

ЦУ́РЛИК, -а, ч. Основа леміша в плузі. *Ни мож ора́ти, бо тріс цу́рлик у плу́зі* (Дорошівці Заст.).

ЦУ́РЦУР, -а, ч. Збита забруднена грудочка (вовни, матерії). Глиб. *Ти хоч зґребе́льцами ті цу́рцури здери́ з коро́ви* (Горбівці Глиб.).

ЦУ́Р'Я, -ї, ж. Старий, дуже поношений, порваний одяг, лахміття. Сокиряни.

ЦУЦУ́НЯТИ. Ссати соску. Кіцм. *Хло́пчик хо́че цуцу́няти* (Южинець Кіцм.).

ЦЬВА́Х, -а, ч. Цвях. Заст., Хот. *Піди́ до скле́пу і купи́ двоцале́вих цьва́хів* (Долиняни Хот.). Див. **ЦВИК**.

ЦЬВА́ШОК, -шка, ч. Цвяшок. Нов., Хот. *Ану́, Васи́лю, приби́й до цеї до́шки цьва́шків зо два* (Малинці Хот.). Див. **ЦВИ́ЧОК**.

ЦЬВІ́КЛІ, -ів, мн. Страва, що готується з червоного буряка. Кіцм.

ЦЬКО-ЦЬКО́. Вигук, яким кличуть свиней. Вижн., Стор., Глиб. *Цько-цько́, мале́ньке, ходи́ до ста́йні* (Стара Жадова Стор.).

ЦЬОБЛИ́НКА, -и, ж. Маленька торбинка. Заст. *Йшли-м у по́ли та й бра́ли-м цьобли́нку хліба, я́блук* (Дорошівці Заст.).

ЦЬО́КА, -и, ж., дит. Свиня, порося. Стор., Нов., Хот. *Шо ти роби́в, шо таки́й вмаще́ний, як цьо́ка?* (Чорнівка Нов.). *Цьо́ка хо́чі ї́сти* (Снячів Стор.). Див. **ЦЬО́НЯ**.

ЦЬО́КА-ЦЬО́КА. Вигук, яким кличуть поросят. Стор.

ЦЬО́КОНЬКА, -и, ж. Зменш. до **ЦЬО́КА**. Стор., Хот. *Я хо́чу ба́чіти цьо́коньку* (Грозинці Хот.).

ЦЬОК-ЦЬОК-ЦЬО́. Вигук, яким кличуть свиней. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот. *Цьок-цьок-цьо́, іді́т у ку́чю, та й дам вам ї́сти* (Грозинці Хот.).

ЦЬО́МА, -и, ж. Поцілунок. Стор., Хот.

ЦЬО́МИК, -а, ч. Поцілунок. Нов. *Дай ма́мі цьо́мик* (Топорівці Нов.).

ЦЬО́МКА, -и, ж. Поцілунок. Кіцм., Вижн., Нов., Хот. *Дай та́ткові цьо́мку* (Банилів Вижн.).

ЦЬО́МПЕЛЬ, -пля, ч., **ЦО́МПІЛЬ**, -пля, ч., **ЦО́МПЛЯ**, -і, ж., 1. Бурулька. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Бу́дут куру́дзи, бо фа́йні цьо́мплі це́ї зими́ намерза́ют* (Слобідка Глиб.). 2. Шматочки бруду. Стор. *Виси́т яки́йс цьо́мпель на то́бі, здойми́* (Стара Жадова Стор.). 3. Соплі. Заст., Кіцм. *Ві́три цьо́млі с-під но́са, най ни ви́ся* (Киселів Кіцм.).

ЦЬО́НЯ, -і, **ЦЬО́КА**, -и, ж., дит. Свиня, порося. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Цьо́ня хо́чі ї́сти, тому́ крі́че́т* (Рідківці Нов.). *Мале́нька цьо́ня хрю́кає в ку́чі* (Кам'янка Глиб.).

ЦЬО́НЬКА, -и, ж., дит. Зменш. до **ЦЬО́НЯ**. Заст., Кіцм., Стор., Вижн., Хот. *Цьо́ньку як руба́ли, вона́ крича́ла на уве́сь кут* (Ставчани Хот.).

ЦЬОНЬ-ЦЬОНЬ. 1. Вигук, яким кличуть коней. Хот., Кельм., Сок. *Цьонь-цьо́нь, на, ї́ж* (Комарів Кельм.). 2. Вигук, яким кличуть поросят. Вижн. *Цьонь-цьонь, мале́нька, ходи́ до ме́ни* (Бережниця Вижн.).

ЦЬО́ПАТИ, пестл. Ходити. Стор., Кельм., Сок. *Дес на літо буди наша дівка вже цьопати* (Комарів Кельм.).

ЦЬО́ПИКИ, -ів, мн., дит. Дитяче взуття. Заст., Кіцм., Стор., Нов., Сок. *Ади, які маленькі цьопики має ляля* (Борівці Кіцм.).

ЦЬО́ПІ, -ів, мн., дит. Черевики. Кіцм.

ЦЬО́ПКИ, -пок, мн., дит. Туфельки, сандалі, черевики. Кіцм. *Я маю нові цьопки* (Южинець Кіцм.).

ЦЬО́ПЦІ, -ів, мн., дит. Дитяче взуття. Заг. *Купи дитині нові цьопці* (Лукачівка Кельм.).

ЦЬО́ПЧИКИ, -ів, мн., дит., зменш.-пестл. Черевички. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Ни ходи в нових цьопчиках по болоті* (Лашківка Кіцм.).

ЦЬО́РКАТИ. 1. Грюкати. Стор. 2. Бряжчати. Стор.

ЦЬО́СІ, дит. Панчохи. Кіцм.

ЦЬО́СКИ, дит. Панчохи. Сок.

ЦЬОХ-ЦЬОХ-ЦЬО́Х. Вигук, яким кличуть свиней. Заст., Кіцм., Кельм. *Цьох-цьох-цьох, на їш* (Ставчани Кіцм.).

ЦЬО́ЦЯ, -і, ж. 1. Сестра батька чи матері. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Маруся хоч моя ровесниця, али мусю казати "цьоцю", бо вна татова сестра* (Верхні Станівці Кіцм.). 2. Чужа жінка старшого віку. Заг. *Цьоцю, дайти води напитиси* (Верхні Станівці Кіцм.).

ЦЮ. Вигук, яким відганяють поросят. Заставна.

ЦЮ́НДРІ, -ів, мн. 1. Старе рядно. Хот. *Шо застилила ті цюндрі на постіль?* (Грозинці Хот.). 2. Грудочки бруду на кінцях овечої шерсті. Кельм. *Треба буде вовну добре полокати, бо диви які цюндрі на вівцях* (Зелена Кельм.). 3. Бризки грязюки на одежі. Кельм. *Май поопрятую трохі цюндрі з себи* (Подвір'ївка Кельм.).

ЦЮНДРЯ́К, -у, ч. Деревій звичайний (Achillea millefolium L.). Кельм. *Цюндряк люблять гуси, качки* (Дністрівка Кельм.).

ЦЮ́НЯ, -і, ж. 1. дит. Соска. Кіцм., Хот. 2. дит. Собака. Хот. (Клішківці Хот.).

ЦЮ́НЯТИ, дит. Ссати (материнські груди). Кіцм., Вижн., Стор., Хот. *Дай дитині цюняти, бо вона вже плачі* (Клинівка Стор.).

ЦЮ́НЬКАТИ. Ссати соску. Нов. *Гай, цюнькай трошки пипу* (Топорівці Нов.).

ЦЮ́ПАТИ. Тупати. Заст., Кіцм., Стор. *Цюпай, дитино, цюпай* (Киселів Кіцм.).

ЦЮР-Р-Р. Вигук, яким кличуть курей. Вижн., Глиб., Хот. *Цюр-р-р, ціпоньки* (Грозинці Хот.).

ЦЮ́РЯ, -і, ж., знев. Придурок, недотепа. Хот. *Цюря дурний, мав би розум, то ни вуххав би по силі сирид білого дня* (Долиняни Хот.).

ЦЮ́ЦЮ, дит. 1. Цукор. Заст., Кіцм., Стор., Хот. 2. Цукерок. Заст. 3. Сидіти, сідати, сідаю. Хот.

ЦЮ́ЦЯ, -і, ж., дит. 1. Цукор. Кіцм. *Я купила цюцю* (Южинець Кіцм.). 2. Цукерок. Кіцм. *Я любу цюцю* (Южинець Кіцм.).

ЦЮ́ЦЯТИ, дит. Сідати. Глиб. *Цюцяй коло мами* (Слобідка Глиб.).

ЦЯБРИ́НЯ, -і, ж. 1. Ручка коловороту. Стор. (Нові Бросківці Стор.). 2. буд. Вагівниця, прилад для зважування. (Рогізна).

ЦЯ́ВКАТИ. 1. Пищати. Заст., Кіцм., Нов. *Курята цявкают* (Іванчинець Нов.). 2. знев. Кричати, лаяти. Стор., Глиб. *Не цявкай, жінко, тілько, бо уже в ухах дзвенить* (Горбівці Глиб.).

ЦЯ́КА, -и, ж. Курка. Заст.

ЦЯ́МКАЛО, -а, с. Людина, що плямкає губами. Заст., Вижн., Хот. *А́ли ти ця́мкало!* (Чорногузи Вижн.).

ЦЯ́МКАТИ. 1. Багато їсти. Хот. *Він нічо́ ни ро́би, а лиш ця́мкаї і ця́мкаї* (Біловці Хот.). 2. Їсти, плямкаючи губами. Кіцм., Вижн., Стор., Сок.

ЦЯ́ПАТИ[1], **ЦЄ́ПАТИ**. Доїти. Заст., Кельм., Сок. *Вже зця́пала ту коро́ву?* (Лукачівка Кельм.).

ЦЯ́ПАТИ[2], **ЦЄ́ПАТИ**. 1. Пищати (про курчат). Кельм. *Дай курята́м круп, най ни ця́пают* (Новоселиця Кельм.). 2. знев. Говорити щось болюче, неприємне. Кіцм., Хот. *Він ду́жи всім ця́пає в о́чі, тому́ їго́ так ни лю́б'я* (Хлівище Кіцм.). *Вона́ кілько знає ця́пає про ме́ни* (Біловці Хот.).

ЦЯ́ПКАТИ. Пищати (про курчат). Заст., Кіцм., Стор., Сок. *От іди́ почу́єш, як курчя́та файно ця́пкают* (Сербичани Сок.).

ЦЯ́РЬКАТИ, заст. Доїти. Заст., Кіцм. *Диви́си, ця́рькай коро́ву ува́жно, бо вона́ б'є нога́ми* (Прилипче Заст.).

ЦЯ́ТКА, -и, **ЦЕ́ТКА**, -і, **ЦЄ́ТКА**, -и, **ЦІ́ТКА**, -и, ж. 1. Вид скляного дрібного намиста, яким вишивають сорочки; намистина. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов., Хот., Кельм. *Дра́миками я вішива́ю, а цятка́ми ни вмію* (Рідківці Нов.). *Скілько дівча́т було́ на весілі́ в сорочка́х, вішитих цятка́ми* (Спаська Стор.). 2. лише у мн. Намисто. Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот., Кельм. *Яко́с була в клу́бі і поба́чила в одно́ї дівчини ду́жи фа́йні цятки́ на ши́ї* (Долиняни Хот.). *Ти би до це́ї суки́нки вбра́ла цятки́* (Чорнівка Нов.).

ЦЯТОЧКИ́, -чо́к, мн. Зменш. до **ЦЯ́ТКА** 2. Хот. *Які́ хоч є у мага́зи́ні цяточки́, а які́ я люблю, нима́* (Ставчани Хот.) .

Ч

ЧА 1. Вигук, яким повертають волів вліво. Заст. *Ча, си́ві, ча* (Добринівці Заст.). Вигук, яким повертають волів вправо. Кіцм., Стор., Сок.. *Поверни́ волі́в ча, бо там зліва стоі́т віз* (Ломачинці Сок.).

ЧАБА́НИКИ, -ів, мн. Маленька пташка ряду горобиних, плиска біла (Motacilla alba L.) Садг. *Гаса́ют чаба́ники по по́лю, там шука́ют сво́ю до́лю* (Садгора). ***Чаба́нський дощ**. Тихий дощ, без сонця, який іде дві-три доби. Сок. *Це, ви́дно, чаба́нский дощ, бо дрібни́й і рівне́нький* (Волошкове Сок.).

ЧА́ГА, -и, ж. Березовий гриб. (Inonotus abliduus). Стор., Кельм. *Пий настій з чаги́ і про́йде рак шлу́нка* (Дністрівка Кельм.).

ЧАГРИ́, -ів, мн. Невеликий лісок. Хот. *Ми договори́лиса йти в ниді́лю в чагри́ за ла́ндашом* (Грозинці Хот.).

ЧА́ЙКА, -и, ж. Човен будь-якого виду. Вижн., Стор. *Я на ча́йці лю́блю пли́сти* (Ясени Стор.).

ЧА́ЙКУБ, -а, ч. Яструб. Заст. *В ме́ни ча́йкуб вже взєв п'єтиро ку́рєт* (Юрківці Заст.).

ЧАКА, -и, ж., заст., рідко. Шапка. Стор. *Возми́ ча́ку на го́лову, ни йди простоволо́сий* (Стара Жадова Стор.).

ЧА́КАЛО, -а, **ЧЕ́КАЛО**, -а, **ЧИ́КАЛО**, -а, с. Прилад для ловлі риби. Кіцм. *Я вчо́ра натя́гав ча́калом бага́то ри́би* (Малятинці Кіцм.).

ЧАКУ́Н, -а, ч. Порода голубів. Заст. *Ми ма́єм дві па́ри чакуні́в* (Дорошівці Заст.).

ЧА́ЛА. Вигук, яким повертають волів вліво. Кіцм., Заст., Глиб., Хот., Кельм., Сок. *Ча́ла, ли́сий, бо пириве́рниш кіш* (Верхні Станівці Кіцм.).

ЧАЛАМА́ХА, -и, ж. Рідке болото. Кельм. *По доще́ви ста́ла така́*

чаламаха, шо йти тяжко (Новоселиця Кельм.).

ЧАЛАП-ЧАЛАП, незм, дит. Купатися. Нов. *Завтра субота, підем робити чалап-чалап* (Топорівці Нов.).

ЧАЛАПАВКА, -и, ж. Грязюка впеемішку зі снігом. Заст., Кіцм., Хот. *Буває, шо й зимою чалапавка починаєси* (Атаки Хот.).

ЧАЛАПАВНО, -а, с. Болото. Заст. *Забери дітий, най ни граютси в чалапавні* (Веренчанка Заст.).

ЧАЛАПАТИСИ. Бовтатися у воді. Заст., Кіцм., Вижн., Хот., Кельм., Сок. *Віліз з води і ни чалапайси кілько, бо будиш луплена* (Подвір'ївка Кельм.).

ЧАЛИ. Вигук, яким повертають запряжених волів праворуч. Вижн., Хот.

ЧАЛІДНО, незм. Людно (велика сім'я). Кіцм. *Там двох хлібів на днину нима шо виділи, бо в хаті дужи чалідно* (Хлівище Кіцм.).

ЧАЛЯП-ЧАЛЯП, незм, дит. Купатися. Стор. *Мамо, хочу чаляп-чаляп* (Нові Бросківці Стор.).

ЧАЛЯПАВКА, -и, ж. Рідка грязюка. Заст., Глиб., Нов. *Така чаляпавка, шо биз ґумаків нима як і на дорогу віти* (Рідківці Нов.).

ЧАЛЯПАНКА, -и, ж. Сніг з дощем. Кіцм. (Малятинці Кіцм.).

ЧАМАЙДАН, -а, ч. Чемодан. Садгора.

ЧАМКАЛО, -а, ч. і ж. Людина, що плямкає губами. Заст., Кіцм. *Ти мале чамкало* (Южинець Кіцм.).

ЧАМКАНЄ, -я, с. Плямкання, голосне жування під час їди. Кіцм. *Чути було чамканє* (Южинець Кіцм.).

ЧАМКАННЯ, -я, с. Голосне прицмокування під час їжі. Кіцм., Нов.

ЧАМКАТИ, знев. Їсти, плямкаючи губами. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Він ни їст, а чамкає, їк поросі* (Нові Драчинці Кіцм.). *Ни чамкай так, бо то ни файно* (Черепківці Глиб.).

ЧАМПОШКА, -и, ж. Див. **КАПЦІ** 1. Заст. *Зверьху взували чампошки – то лиш обцаси і так спереду* (Кадубівці Заст.).

ЧАМУР, -у, ч. Заміс землі та глини з соломою. Вижн., Кельм. *Копают яму, будут чамур робити* (Дністрівка Кельм.). *Ади, чамур уже готовий* (Бережниця Вижн.).

ЧАНДРУВАТИ. Щедрувати. Кельм. *Колис і я ходила чандрувати* (Лукачівка Кельм.).

ЧАПЕЛЬНИК, а, ч. Прилад для витягання з печі сковороди. Кіцм. (Мамаївці Кіцм.).

ЧАПІТИ. Непорушно стояти чи сидіти на одному місці. Заст. *Кілько можна там чапіти, ходи вже до хати* (Боянчук Заст.). Див. **ЧИПІТИ** 1.

ЧАПІЧКА, -и, ж., знев. Шапка. Нов. *То шо за чапічка у теби на голві?* (Чорнівка Нов.).

ЧАПКА, -и, ж., 1. Шапка. Глиб. *Убери чапку, бо студино* (Кам'янка Глиб.). 2. Кашкет. Глиб., Нов. *Бири чапку на голову, бо постудніло* (Черепківці Глиб.).

ЧАПЛИГА, -и, ж. Прилад у вигляді залізного гачка на довгому держаку для витягання з печі сковороди, чаплія. Заст., Нов. *Подай до печі чаплигу* (Топорівці Нов.).

ЧАПНУТИ. Зловити. Кіцм. *Ади чапнули і з бораками, та й укарали* (Хлівище Кіцм.).

ЧА, ПР-Р-Р-Р, ТР-Р-Р. Вигук, яким спиняють коней. Сок. *Ча, пр-р-р-р, тр-р-р, приїхали* (Гвіздівці Сок.).

ЧАПЧИК, -а, ч. Дитяча шерстяна шапочка Хот. *У чапчиках ходили лиш діти, а типер я виділа у Чорновіцах і май старі ходя* (Недобоївці Хот.).

ЧАРАПІ́ТА, -и, ж., згруб. Повія. Заст. *З те́би вже ціла́ чарапі́та* (Прилипче Заст.).

ЧАРВИ́ВИЙ, перен., знев. Ледачий. Кіцм., Глиб. *Вона́ ни го́дна з ним дороби́тиси хліба, бо він ду́жи чарви́вий* (Хлівище Кіцм.).

ЧА́РВО, -а, с. Живіт. Заставна.

ЧА́РИП, -у, ч. Черепиця. Кіцм., Глиб. *Тра́ба тот ча́рип здойма́ти з ха́ти* (Турятка Глиб.). Див. **ЧЕ́РЕП**.

ЧАРІВНИ́К, -а, ч. Папороть чоловіча (Dryopteris filix-mas Schott). *Дай дити́ні чарівни́ку́ і у неї не бу́де глисті́в* (Дністрівка Кельм.).

ЧА́РУШ, -а, ч. Забитий у землю кілок, до якого припинають тварин. *Возми́ ча́руш, віднеси́ у ста́йню* (Снячів Стор.). Те саме, що **ЦА́РУШ**.

ЧА́РЧИК, -у, ч. Фарба для шерстяних ниток. Кіцм. *Тра́ба купи́ти ча́рчику, бо хо́чу краси́ти моташки́ на ткане́* (Хлівище Кіцм.). Див. **ЧЕ́РЧИК**.

ЧАСНИЧО́К, -чка, **ЧИСНИЧО́К**, -чка, **ЧІСНИЧО́К**, -чка, **ЧІСНІЧО́К**, -чка, **ЧІСНОЧО́К**, -чка, **ЧОСНИЧО́К**, -чка, **ЧОСНОЧО́К**, -чка́, ч., бот. Нарцис (Narcissus). Глиб., Кіцм. Кельм., Сок. *Часничо́к цвите́ май ра́но як паво́нія* (Новоселиця Кельм.).

ЧАСТО́ВАНЯ, -я, **ЧИСТО́ВАНЄ**, -я, с., обр. Вручення подарунків молодим на весіллі. Глиб., Кельм., Сок. *Дружби́ й дружки́, молоді́ про́ся на часто́ваня* (Комарів Кельм.).

ЧАСТУВА́ТИ, **ЧІСТУВА́ТИ**. Дарувати молодих на весіллі. Глиб., Кельм., Сок. *Уже́ прийшли усі́ з да́рами, за́раз бу́дут частува́ти* (Зелена Кельм.).

ЧА́ТА, -и, ж., обр. Група колядників. Заст., Хот. *Це́го ро́ку ча́та ходи́ла з му́зиков* (Баламутівка Заст.). *На цей нови́й рік ходи́ло аж дві ча́ті колядува́ти* (Долиняни Хот.).

ЧА́ХНУТИ. 1. Цвьохнути. Глиб. *Єк ті ча́хну цим пру́ччиком, то враз послу́хаїш мине́* (Кам'янка Глиб.). 2. Відрізати. Стор. *Ча́хни мині́ оту́т кусо́к вірьо́вки* (Стара Жадова Стор.).

ЧАХТИ́ТИ. Рубати. Глиб. *Чахти́в він ті дрова́ цілу́ годи́ну* (Горбівці Глиб.).

ЧА́ШКА, -и, ж. Посудина чи тарілка, в яку кладуть гроші молодим. Кіцм. *Бири́ ча́шку, зачіна́єси чисто́ванє* (Драчинці Кіцм.).

ЧАШИ́НА, -и, ж. Надколінна кістка; чашка. Стор. (Банилів-Підгірний Стор.).

ЧВА́ХКАТИ, згруб. Бити, стьобати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Ни чва́хкай так пру́том коро́ву* (Мілієве Вижн.). ***Чва́хнути поза́вуш**. Різко, але несильно вдарити по потилиці. Вижн., Стор. *Мовчи́, бо єк чва́хну поза́вуш, то до́вго бу́деш пам'єта́ти* (Стара Жадова Стор.).

ЧВЕ́РТКА, -и, ж. 1. Стара міра земельних площ (1/4 га, або 20-25 пражин чи 1/4 морґа або фалчі). Кіцм., Вижн., Хот., Кельм. 2. Одиниця виміру об'єму землі (2 $м^3$). Хот. *За день та́то з си́ном наби́ли чве́ртку ка́міню* (Долиняни Хот.).

ЧВЕ́РТФАЛЬЧ, -а, ч. Стара міра земельних площ (1/4 га). Заст. *Коли́с зе́млю міряли пражи́нами, чвертфа́льчами* (Брідок Заст.).

ЧВИ́РСКАТИ, знев. Плювати крізь зуби. Заст., Кіцм., Вижн. *Шо ти чви́ркаїш та й чви́ркаїш* (Карапчів Вижн.).

ЧВІРІ́НОК, -нка, ч., ент. Цвіркун. Заст. *Лиш наста́л ве́чір і чвірі́нок зачина́є співа́ти* (Добринівці Заст.). Те саме, що **ЦВІРИ́НОК**.

ЧВІРІ́НЧІК, -а, ч., ент. Цвіркун. Глиб. *Чу́їш, ік файно співа́є чвірі́нчік* (Турятка Глиб.). Те саме, що **ЦВІРИ́НОК**.

ЧВІРКАТИ. Цвірінькати. Заст., Кіцм. *Віде́й на дощ горобці́ чвіркают* (Давидівці Кіцм.).

ЧВІРСКАТИ, док. **ЧВІРСНУТИ**. Прискати. Заст., Кіцм., Хот. *Спід чо́біт чвірскає боло́том мині́ аж на ніс* (Долиняни Хот.).

ЧВОВГ, -а, ч. Пристрій для вивозу сіна. *Кігни́ сіно на чвовг* (Берегомет Вижн.).

ЧВУРА́К, -а́, ч., буд. 1. Великий будинок з фундаментом квадратної форми. Заст. *Віклав чвураки́, як каміниці* (Прилипче Заст.). 2. Будинок, який складається з чотирьох кімнат. Кіцм. *Куца́к покла́в таки́й чвура́к, шо най схова́юцци ца́рскі пала́ци* (Малятинці Кіцм.).

ЧЕБЕ́Р, -у, ч. Чебрець повзучий. Кіцм. *Коли́ йти чи́риз поля́ну, насінє чебе́ру чіпля́єси за вбранє́* (Неполоківці Кіцм.). Те саме, що **ЧИБРИ́К**.

ЧЕ́ЙДАНКА, -и, ж. Колиска, підвішана на чотирьох мотузочках до стелі. Кіцм. *Зроби́в мало́му нову́ че́йданку* (Южинець Кіцм.).

ЧЕ́КАЛО, -а, с. Прилад для ловлі риби у вигляді сітчастого черпака. Глиб., Хот. *Че́калом ду́же до́бри лови́ти ри́бу* (Турятка Глиб.). Див. **ЧА́КАЛО**.

ЧЕКА́Н, -а́, ч. Молоток для насічки млинових каменів. Заст., Кіцм., Глиб., Хот.

ЧЕ́КІК, -а, ч. Сорокопуд-жулан, комахоїдний птах, подібний до сорокопуда сірого. Заст. (Заставна).

ЧЕ́КІТ, -а, ч. Сорокопуд-жулан, комахоїдний птах, подібний до сорокопуда сірого. Нов. *Ади́, як че́кіт лови́ му́хи* (Топорівці Нов.).

ЧЕКУВА́ТИ, спец. Робити насічки на камені у млині. Кіцм. (Верхні Станівці Кіцм.).

ЧЕКУ́ШКА, -и, ж. Двохсотп'ятдесятиграмова пляшка горілки. Вижн., Стор., Глиб. *Дай чеку́шку і заку́ску до не́ї* (Горбівці Глиб.).

ЧЕЛЄДИ́НА, -и, ж. . Погана людина. Заст. *До́бра з не́го челєди́на, ни бі́си* (Дорошівці Заст.). Див. **ЧЕЛЯДИ́НА** 4.

ЧЕ́ЛІДЬ, -і, ж.. Жінки. Вижн. *Че́лідь (жінки́) сиді́ла у ха́ті* (Чорногузи Вижн.). Див. **ЧЕ́ЛЯДЬ** 5.

ЧЕЛЯДИ́НА, -и, **ЧИЛЄДИ́НА**, -и, **ЧИЛІДИ́НА**, -и, **ЧІЛІДИ́НА**, -и, **ЧІЛЯДИ́НА**, -и, ж. 1. заст. Жінка. Вижн. *З це́го бо́ку сидю́т чолові́ки, а з то́го – челяди́ни* (Вашківці Вижн.). 2. Стороння жінка. Глиб. *Тут яка́с челяди́на приходи́ла* (Турятка Глиб.). 3. Нерозумна і хитра людина. Хот. *Ех ти, челяди́на* (Чепоноси Хот.). 4. Погана людина. Заст. *Челяди́на ка́жут з насмі́шков на чолові́ка* (Прилипче Заст.).

ЧЕЛЯ́ДИНА, -и, ж. Безжалісна людина. Кельм. *Ти ни чулуві́к, а челяди́на, нічо́ ни ма́їш се́рца* (Козиряни Кельм.).

ЧЕЛЯ́ДНИК, -а, **ЧИЛЯ́ДНИК**, -а, **ЧІЛЄДНИК**, -а, **ЧІЛЯ́ДНИК**, -а, ч., заст., рідко. Учень у майстра, помічник. Заст. *Нима́ у вас челя́дника, шо це ви самі́?* (Баламутівка Заст.).

ЧЕ́ЛЯДНО, незм., заст. Людно. Заст. *Бу́ло на весілю́ че́лядно, бага́то люде́й* (Дорошівці Заст.).

ЧЕ́ЛЯДЬ, -і, **ЧЕ́ЛЄДЬ**, -і, **ЧЕ́ЛІДЬ**, -і, ж. 1. заст. Члени однієї родини, сім'я. Заст., Кіцм., Глиб., Хот., Кельм., Сок. *Коли́с каза́ли: "То че́лядь мо́я", тепе́р – "То сім'я́ мо́я"* (Ярівка Хот.). 2. Молодь. Заст., Кіцм., Глиб., Хот., Кельм., Сок. *Там сама́ че́лядь, стари́ків нима́* (Романківці Сок.). 3. Діти. Сок. *Ади́, че́лядь пособира́лася, начина́ют гра́тися* (Шибутинці Сок.). 4. Гурт людей, переважно на весіллі. Заст., Глиб., Хот., Кельм. *Кли́чте уже́ че́лядь до вили́кої ха́ти, най сіда́ют за скі́в* (Брідок Заст.).

Видно, що свято, бо люди челядами ходя (Атаки Хот.). 5. Жінки. Вижн. *Челядь ся зібрала до хати* (Чорногузи Вижн.).

ЧЕМУ́Р, -у, ч., буд. Розчин цементу і піску. Вижн., Кельм. *Коли шанец закидают каміньом, заливают чемуром* (Комарів Кельм.).

ЧЕНЬ, част. Мабуть, може, напевно. Стор. *Чень, прийдиси чекати до завтра* (Снячів Стор.).

ЧЕР, -у, **ЧИР**, -у, ч. 1. кул. Рідка кукурудзяна каша. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Бабо, дайте мені черу цукреного* (Малятинці Кельм.). *Типер уже чер ніхто ни варит* (Рідківці Нов.). 2. Рідка мамалиґа на корм худобі. Вижн., Стор., Глиб. *Зварюказан черу, та й стає на днину* (Турятка Глиб.).

ЧЕ́РВА, -и, ж.. 1. Личинка бджоли. Заст., Вижн., Кельм. *Личинок бджоли у нашому силі називают червою* (Банилів Вижн.). 2. Сім'я бджіл. Заст., Кіцм., Хот., Сок. *Я маю ще одну черву* (Сербичани Сок.).

ЧЕРВА́К, -а́, ч., евф. Змія. Стор. (Великий Кучурів Стор.).

ЧЕРВИ́ВИЙ, ЧІРВИ́ВИЙ. 1. знев. Лінивий. Стор. *Ти чо такий червивий?* (Снячів Стор.). 2. Хворобливий. Сок. *Вийди з хати, червивий* (Сербичани Сок.). 3. літ.

ЧЕРВІ́НКА[1], -и, **ЧЕРЕВІ́НКА**, -и, **ЧИРВІ́НКА**, -и, **ЧІРВІ́НКА**, -и, ж., мед. Кривавий понос, дизентерія. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Кельм., Нов. *Червінка так хутко зідаї чулувіка* (Юрківці Заст.).

ЧЕРВІ́НКА[2], -и, **ЧИРВІ́НКА**, -и, ж., бот. Сироїжка їстівна (Russula versa). Хот., Кельм. *Сей раз попалось багато червінок* (Лукачівка Кельм.).

ЧЕ́РВО, -а, с. 1. Живіт. Заст., Кіцм. 2. Середня потовщена частина веретена. Нов. *Якес браковане веретено, червo ледве грубше від кінців* (Топорівці Нов.).

***Червона вивелиця**. Білка. Сок. *Я вчера у лісі бачив червону вивелицю* (Волошкове Сок.).

***Червона сорочка**. Весільна жіноча сорочка. Заст. *Колис кожда дівка мусіла мати червону сорочку* (Боянчук Заст.).

***Червона кишка**. Домашня кров'яна ковбаса. Заст.

***Червоне вольце**, зоол. Птах вільшанка (Erithacus rubecula L.). Кіцм.

***Червоний бурак**. Столовий буряк. Заст., Кіцм.

ЧЕ́РҐА, -і, ж., заст. Шерстяна ковдра. Вижн. *Ади, ця черґа маї дваціть років* (Берегомет Вижн.).

ЧЕРЕВА́НЬКА, -и, ж. Короп. Вижн.

ЧЕРЕВІ́НКА, -и, ж. Кривавий понос, дизентерія. Заст. *Та давно вже люди слабували на черевінку* (Заставна). Див. **ЧЕРВІ́НКА**[1].

ЧЕ́РЕВО, -а, с. 1. Кривавий понос, дизентерія. Кельм. *Сусід заслаб на черево* (Ленківці Кельм.). Те саме, що **ЧЕРВІ́НКА**[1]. 2. Середня потовщена частина веретена. Заст., Кіцм., Сок., Глиб., Хот., Кельм. *Черево вже було замотане нитками* (Клішківці Хот.).

ЧЕРЕВЦЕ́, -я, с. Середня потовщена частина веретена. Глиб.

ЧЕРЕ́Д, -у, ч. Черга. Глиб. *Ґійшов черед і до Ольги* (Горбівці Глиб.).

ЧЕРЕДА́, -и́, ж. Робочі бджоли. Сок. *Череда вилетіла за медом* (Сербичани Сок.).

ЧЕРЕДНИ́К, -а́, ч. Гірчак перцевий. Стор. *Завівси мені коло хати чередник* (Ясени Стор.).

ЧЕРЕ́МУХА, -и, ж. Черемха звичайна (Padus avium Mill.). Заст. *Файний, п'янкий запах черемухи ни дає спокою закоханим, ніби підказує, що весна – найкраща пора* (Шубранець Заст.).

ЧЕРЕМШИ́НА, -и, ж. Черемха звичайна (Padus avium Mill.). Кіцм. *Чу́дно па́хни черемши́на* (Неполоківці Кіцм.). Те саме, що **ЧЕРЕ́МУХА**.

ЧЕ́РЕП, -у, **ЧЕ́РИП**, -у, **ЧА́РИП**, -у, ч., буд. Черепиця. Заг. *Зда́ло би си нови́м че́репом ха́ту укри́ти* (Юрківці Заст.).

ЧЕРЕ́СКА, -и, ж. Вид заплітання жіночої коси. Заст. *Ма́мо, заплиті́т мине́ в чере́ску, так, як коли́с запліта́лиси* (Веренчанка Заст.).

ЧЕРЕСТЕ́Ї, -їв, мн., **ЧЕРИСТЕ́Ї**, -їв, мн., **ЧИРИСТЕ́Й**, -я, ч., **ЧИРИСТЕ́Ї**, -їв, мн. **ЧІРИСТЕ́Ї**, -їв, мн., **ЧІРСТЕ́Ї**, -їв, мн. Триніжок для готування їжі. Хот., Кельм., Сок. *В печи́ мамали́гу кладу́т вари́ти на черeсте́ї* (Перебиківці Хот.).

ЧЕ́РЕШЕНЬ, -шня, ч. Костолуза, співочий птах. Кельм.

ЧЕРЕШНИ́К, -а́, ч. Напій з черешень. Глиб. *Це́го ро́ку я зроби́ла і вишни́к, і черешни́к* (Тарашани Глиб.).

ЧЕ́РИП, -у (-а), ч. Черепиця. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов. *Ха́та укри́та ші́фиром, а ста́йня че́рипом* (Чорнівка Нов.). Див. **ЧЕ́РЕП**.

ЧЕРИСТЕ́Ї, -їв, мн. Триніжок для готування їжі. Кельм. *Тепе́р уже́ ніхто́ не вари́т на черисте́ях* (Лукачівка Кельм.). Див. **ЧЕРЕСТЕ́Ї**.

ЧЕРІВНИ́Й, **ЧЕРІНИ́Й**, **ЧИРІННИ́Й**, **ЧІРІВНИ́Й**. Кутній (про зуб). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Мине́ боли́т черівни́й зуб* (Снячів Стор.). *У до́чки уже́ черівні́ зу́би росту́т* (Южинець Кіцм.).

ЧЕРІНИ́Й. Кутній (про зуб). Нов. *Ві́тягнула у Ко́лі чері́ний зуб* (Топорівці Нов.). Див. **ЧЕРІВНИ́Й**.

ЧЕРКУ́ШІ, -ів, **ЧИРКУ́ШІ**, -ів, **ЧІРКУ́ШІ**, -ів, мн., бот. Сорт великих синіх слив, що відстають від кісточки. Заст., Вижн., Хот., Кельм. *Черку́ші до́бри суши́ти на зи́му* (Атаки Хот.).

ЧЕРЛЕ́НИЙ, **ЧИРЛЕ́НИЙ**, **ЧІРЛЕ́НИЙ**. Червоний. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот., Сок. *Ці я́блука черле́ні* (Снячів Стор.). *Шо ти таки́й черле́ний шви́дир собі́ ві́брала?* (Стара Жадова Стор.). *Черле́на, як перцю́га, аж проти́вно диви́тиси* (Миткове Заст.).

ЧЕРЛЕНІ́ТИ. Червоніти. Кіцм. *Він таке́ виробля́в, шо я му́сіла за не́го черлені́ти* (Нові Драчинці Кіцм.).

ЧЕРЛЕ́НО, незм., заст. Червоно. Заст., Кіцм., Стор. *Со́нце заходи́ло черле́но-черле́но* (Великий Кучурів Стор.).

ЧЕРЛЕНОГРУ́ДКА, -и, ж. Вільшанка. Стор.

ЧЕРМА́К, -а́, ч. Сорт білокорих гарбузів, уживаних в їжу людьми. Заст. *Поне́су ма́мі черма́к, най спі́че* (Витилівка Заст.).

ЧЕРПАЧО́К, -чка́, **ЧІРПАЧО́К**, -чка́, ч. Вид мережива, вив'язаного гачком. Заст. *Допли́ти вже той черпачо́к* (Ржавинці Заст.).

ЧЕРСА́К, -а́, ч., бот. Татарник колючий (Onopordum acanthium L.). Хот. *Ка́жут лю́ди, шо якшо́ бли́зко нора́, то там росте́ черса́к* (Рашків Хот.).

ЧЕ́РСИКИ, -ів, мн., бот. Абрикоси. Заст. *Це́го ро́ку уроди́ли че́рсики* (Ржавинці Заст.).

ЧЕРТІ́Ж, -а́, ч. 1. Простір, місцевість, де на деревах обдерто кору, щоб всихали з метою їх подальшого корчування. Вижн. 2. Земельна ділянка, очищена для посівів. Кіцм.

ЧЕРЧА́ТИЙ. Рожевий. Заст. *У те́би ду́же фа́йний шви́дир черча́тий* (Юрківці Заст.).

ЧЕ́РЧИК, -а, **ЧА́РЧИК**, -а, **ЧИ́РЧІК**, -а, **ЧІ́РЧІК**, -а, ч. Фарба для шерстяних ниток. Кіцм., Вижн. *Параси́но, диви́си би-с купи́ла усіля́кого че́рчику* (Южинець Кіцм.).

ЧЕРЬ, -і, ж. Шашіль, личинка жука, яка точить дерево. Кіцм. *Гет нам черь поточи́ла дошки́* (Неполоківці Кіцм.).

ЧЕ́САЛО, -а, с. Залізна щітка, якою чистять шерсть корові. Хот. *Коро́ва так обмасти́ласа, шо ї лиш те́плою водо́ю й че́салом віч́истиш* (Грозинці Хот.).

ЧЕСНО́К, -а́, ч. Часник. Заст.

ЧЕ́СТИК, -а, ч. Лопатка на довгому держаку для очищення землі на полиці плуга. Стор. *Іва́не, ни забу́дь че́стик взя́ти* (Кам'яна Стор.).

ЧЕТВЕРТА́К, -а́, ч. Великий цвях. Кельм. *Нема́ де купи́ти четвертаків* (Лукачівка Кельм.).

ЧЄР, -а, ч. Клейка рідина з борошна для змащування ниток основи. Стор., Глиб.

ЧИ́БРИК, -а, ч. Хвощ польовий (Equisetum arvense L.). Кельм. *Чи́брик до́брий як сечогі́нний за́сіб* (Дністрівка Кельм.).

ЧИБРИ́К, -у́, **ЧІБРИ́К**, -у́, **ЧОБРИ́К**, -у́, ч. Чебрець повзучий (Thymus serpyllum L.). Кіцм., Нов., Хот. *Ади́, моя́ сва́ха дає́ чибрику́ до огирків, та ду́же фа́йно па́хнут* (Хлівище Кельм.). *Чибри́к лю́би рости́ на пісковині* (Чорнівка Нов.). ***Чибри́к ку́рячий**. Те саме, що **ЧИБРИ́К**. Кіцм. *Ку́рячим чибрико́м ми́ли воло́сся* (Неполоківці Кіцм.).

ЧИБРИЧО́К, -чка́, ч. Чебрець повзучий (Thumus serpyllum L.). Хот. *На зиле́ні сьва́та коли́с кида́ли на зе́млю чибричо́к, шо́би но́ги ни болі́ли* (Рашків Хот.). Те саме, що **ЧИБРИ́К**.

ЧИВІРІ́НЧИК, -а, ч., ент. Цвіркун. Глиб. *Типе́р рі́дко де є в хатах чивірі́нчики* (Тарашани Глиб.). Те саме, що **ЦВІРИНО́К**.

ЧИГО́Р, -гра́, ч. Частина поля. Заст. *Це́го ро́ку на чигрі́ вроди́ли фа́йні бураки́* (Дорошівці Заст.).

ЧИЖЕ́МКИ, -ів, **ЧІЖЕ́МКИ**, -ів, мн., заст. Жіночі чоботи, оздоблені візерунками. Заст. *Чиже́мки бу́ли ду́жи фа́йні, я сама́ ма́ла* (Дорошівці Заст.).

ЧИК, -а, ч., орн. 1. Порода білих голубів з чорними цятками. Нов. *Брат приніс па́ру чи́ків* (Чорнівка Нов.). 2. Сорокопуд сірий, невеличкий птах ряду горобцеподібних із загнутим дзьобом і кігтями. Заст.

ЧИ́КАЛО, -а, с. Прилад для ловлі риби. Вижн. *Я учє́ра чи́калом так бага́то нalови́в ри́би* (Іспас Вижн.).

ЧИКИ́. Вигук, яким відганяють кіз. Сок. *Ану́ чики́ на обо́ру* (Ломачинці Сок.).

ЧИКОЛА́ДНИЙ, **ЧІКОЛЯ́ДНИЙ**, **ЧОКОЛЯДО́ВИЙ**. Шоколадного кольору. Хот. *Ма́ма купи́ла мині́ чикола́дний плато́к* (Біловці Хот.).

ЧИ́КОЛИНОК, -нка, ч. Суглоб пальця. Заст. *Пообби́ва́в собі́ чи́колинки, як руба́в дрова́* (Веренчанка Заст.). Те саме, що **ЧИ́КОЛОНОК**.

ЧИ́КОЛНИК, -а, ч. Суглоб пальця. Заст., Кіцм. *Пообби́ва́в собі́ чи́колники, як руба́в дрова́* (Веренчанка Заст.). Те саме, що **ЧИ́КОЛОНОК**.

ЧИ́КОЛОДОК, -дка, ч. Суглоб пальця. Заст., Кіцм., Вижн., Нов., Сок. Те саме, що **ЧИ́КОЛОНОК**.

ЧИ́КОЛОНОК, -нка, ч. Суглоб пальця. Заст., Кіцм., Вижн., Хот., Кельм., Сок. *Агі́й, так вде́рнувси чи́колонком до стіни́* (Чепоноси Хот.). *Так упа́ла дити́на, шо аж чи́колонки пообсу́вча́ла* (Комарів Кельм.).

ЧИ́КОЛОТОК, -тка, ч. Суглоб пальця. Хот. *Я позбива́ла субі́ чи́колотки на па́лцях* (Біловці Хот.). Те саме, що **ЧИ́КОЛОНОК**.

ЧИ́КОЛЬНИК, -а, ч. Суглоб пальця. Заст. Те саме, що **ЧИ́КОЛОНОК**.

ЧИКРА́К, -а, **ЧИКРИ́К**, -а́, **ЧОКРА́К**, -а́, ч., ткац. Пристрій, призначе-

ний для змотування ниток в клубки. Хот. *Чикра́к ко́ло кро́сен стоїт* (Владична Хот.).

ЧИКРИ́К, -а́, ч., ткац. Пристрій, призначений для змотування ниток в клубки. Хот. *Ану́ во́зми чикри́к та намота́й мині́ нито́к* (Грозинці Хот.). Див. **ЧИКРА́К**.

ЧИКУЛЯ́ДА, -и, **ЧІКОЛЯ́ДА**, -и, **ЧІКОРЛЯ́ДА**, -и, **ЧІКУЛЯ́ДА**, -и, **ЧОКОЛА́ДА**, -и, **ЧОКОЛЯ́ДА**, -и, **ЧОКОЛЯ́ТА**, -и, **ЧУКОЛЯ́ДА**, -и, **ЧУКУЛЯ́ДА**, -и, ж. Шоколад. Заст. *Ді́ти ду́жи лю́б'я чикуля́ду і чикуля́дні бомбо́ни* (Боянчук Заст.).

ЧИКУ́ШКА, -и, ж. Міра ємкості (250 г). Кельм. *На чику́шки та сороко́вки большинство́ гурі́вки міряли* (Комарів Кіцм.).

ЧИЛЯДИ́НА, -и, ж. 1. Неслухняна людина, пустун. Хот. *От ця жінка в бра́та чиляди́на, ну й чиляди́на* (Біловці Хот.). 2. Людина. Вижн., Стор. *Вовк рідко напада́є на чиляди́ну* (Ясени Стор.).

ЧИЛІДИ́НА, -и, ж., заст. Жінка. Вижн. *О їка́ фа́йна чиліди́на* (Банилів Вижн.). Див. **ЧЕЛЯДИ́НА** 1.

ЧИЛЯ́ДНИК, -а, ч. Учень у майстра, помічник. Стор. *Кова́ль набрав собі́ чиля́дників* (Ясени Стор.). Див. **ЧЕЛЯ́ДНИК**.

ЧИ́МБИЛЬ, -я, ч. Дерев'яний станок з підйомним пристроєм для затискання невеликих деталей під час їх обробки стругом. Нов.

ЧИМБО́РШЕ, присл. Якомога швидше. Вижн., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Забира́йса віцци і чимбо́рше* (Лукачівка Кельм.).

ЧИМБРИ́К, -а́, ч. Чебрець повзу́чий (Thumus serpyllum L.). Нов. *Назбира́й чимбри́ка, насуши́ти тре́ба* (Зелений Гай Нов.). Те саме, що **ЧИБРИ́К**.

ЧИМЕ́РКА, -и, ж. Рвана шапка. Хот. *Ро́бит ко́ло ха́ти та убра́вса в яку́с чиме́рку, бо до́брої шкода́* (Малинці Хот.).

ЧИМХА́ТИ[1], **ЧІМХА́ТИ**. Скошувати чи зривати вершки чогось та листки з боків. Заст., Кіцм. *Ско́рше чимха́й листя та й дава́й качка́м* (Дорошівці Заст.).

ЧИМХА́ТИ[2]. Швидко йти. Заст., Кіцм. *Ву́йна Кали́на ма́є вже під девідісєк, але ще чимха́є, як молода́* (Стрілецький Кут Кіцм.).

ЧИНИ́ТИ. Пороситися. Стор. *Йой, свиня́ чи́нит порося́та* (Снячів Стор.).

ЧИНИ́ТИСИ (**-СА**). Робити вигляд, прикидатися. Вижн., Стор. *Він чи́ниса, що слаби́й* (Снячів Стор.).

ЧИНОВА́НЄ, -я, с. Полотно з візерунками, утвореними внаслідок спеціального перебору ниток під час ткання. Заст.

ЧИНОВА́ТИЙ. Гордий, пишний. Заст. *Чинова́того зятя ма́єш* (Юрківці Заст.).

ЧИНОВА́ТИНА, -и, ж. Полотно з візерунками, утвореними внаслідок спеціального перебору ниток під час ткання. Кіцм., Сок.

ЧИ́НОВАТНИЙ. Із товстого домотканого полотна, міцний (про полотно). Заст., Кіцм. *Бири́ це полотно́, ви́диш воно́ чи́новатне* (Прилипча Заст.). *Коли́с ши́ли чи́новатні сорочки́ та й так ходи́ли* (Юрківці Заст.).

ЧИНОВА́ТЬ, -і, ж. Полотно з візерунками, утвореними внаслідок спеціального перебору ниток під час ткання. Глиб., Хот.

ЧИ́НТРО, -а, с. Центр. Стор. *У чи́нтрі си́ла́ є клуб* (Стара Жадова Стор.).

ЧИНТУ́РА, -и, **ЧІНТУ́РА**, -и, ж. Широкий солдатський ремінь із залізною пряжкою. Стор. Глиб. *Хтос вкрав мо́ю чинту́ру* (Ясени Стор.).

ЧИ́ПАТИСИ. Чіплятися. Кіцм. *Доків будиш чипатиси мене? Чипайси ліпши плота* (Хлівище Кіцм.) Див. **ЧІПАТИСИ**.

ЧИПИ́, -ів. Чепіги. Хот. *Тримай крепко чипи руками* (Атаки Хот.). Те саме, що **ЧИПИ́ГА**[1].

ЧИПИ́ГА[1], -и, с.г. Чепіги, ручки плуга. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Орали сигодни два плуги і в одного вламаласа чипига* (Давидівці Кельм.).

ЧИПИ́ГА[2], -и, ж., астр. Сузір'я Великої Ведмедиці. Стор. *Чипига має сім звіздів* (Старі Бросківці Стор.).

ЧИПИ́ГИ, -ів, мн. Оріон, екваторіальне сузір'я, що має три дуже яскраві зірки і видиме восени та взимку. Кіцм.

ЧИПІ́ГА, -и, ж. Оріон, екваторіальне сузір'я, що має три дуже яскраві зірки і видиме восени та взимку. Кіцм., Хот.

ЧИПІ́ЛЬ, -я, ч. Тупий ніж. Кіцм., Стор. *Сховай той чипіль, ним хліба ни урубаїш* (Верхні Станівці Кіцм.). *Чипілем добре горіхи лущити* (Снячів Стор.).

ЧИПІ́ТИ, ЧАПІ́ТИ, ЧІПИ́ТИ, ЧІПІ́ТИ, ЧОПІ́ТИ. 1. знев. Непорушно сидіти чи стояти на одному місці. Заст., Вижн., Стор., Хот. *Автобус ща ни скоро прийде, йди до мени, чо будеш тут чипіти* (Чепоноси Хот.). *От буду чипіти над головов, потів надоїст* (Рукшин Хот.). *Від восьмої години чиплю тут* (Стара Жадова Стор.). *Пиристань чипіти надо мнов* (Кадубівці Заст.). 2. Стерегти. Кельм. *Мусю чипіти весь день вівці, шоби ни йшли у шкоду* (Новоселиця Кельм.).

ЧИПУРЕ́Ц, -рця, ч. Людина, яка звикла до чистоти й акуратності у всьому; чепурун. Хот. *Такий цей чоловік був чипурец замолоду* (Атаки Хот.).

ЧИР, -у, ч. 1. Рідка кукурудзяна чи пшоняна каша. Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Чир добре їсти з молоком* (Спаська Стор.). *Траба їсти горячого чиру з маслом, та й ни будиш кашляти* (Хлівище Кіцм.). Див. **ЧЕР** 1. 2. Рідка мамалиґа на корм худобі. Вижн., Стор., Хот. *Я йду приставляти варити свиням чир* (Снячів Стор.). Див. **ЧЕР** 2. 3. Клейка рідина з борошна для змащування нитки основи. Кіцм., Стор., Глиб., Сок.

ЧИ́РБАВКА, -и, ж. Грязюка. Стор. *Така чирбавка на дорозі стоїт після дощу* (Спаська Стор.).

ЧИРВА́К, -а, ч., перен. Дитина. Хот. *Шо вона сама буди робити з тими чирваками?* (Долиняни Хот.).

ЧИРВИ́ВИЙ 1. знев. Лінивий. Кіцм., Кельм. *Агі, я ни знав, шо ти такий чирвивий* (Комарів Кельм.). Див. **ЧЕРВИ́ВИЙ** 1. 2. Хворобливий. Хот. *Дід наш уже чирвивий* (Пригородок Хот.). Див. **ЧЕРВИВИЙ**[2].

ЧИРВІ́НКА[1], -и, ж., мед. Кривавий понос, дизентерія. Заст., Кіцм., Вижн., Нов. *Ади подвигаласи мішком, дістала чирвінку та й з цего у землю пішла* (Хлівище Кіцм.). Див. **ЧЕРВІ́НКА**[1].

ЧИРВІ́НКА[2], -и, ж., бот. Сироїжка їстівна. Заст., Хот., Кіцм. *Назбирала багато чирвінок та й буду сушити на зиму* (Пригородок Хот.). Див. **ЧЕРВІНКА**[2].

ЧИРВОНЕ́НЬКІ, -их, субст., бот. Червона сироїжка (Russula Fr.). Сок. *Після дощу назбирав багато чирвоненьких, сивульок* (Романківці Сок.).

ЧИРИСПЛЕЧІ, -ів, мн. Сорочка, вишита візерунком, який іде рядами на грудях і на плечах. Заст., Кіцм. *Я собі вішила чириплечі та й буду мати на смерть* (Дорошівці Заст.).

ЧИРИСТЕ́Ї, -їв, мн. Триніжок для готування їжі. Хот. *Кончивса газ та й*

мýсю варúти на чиристéях (Біловці Хот.). Див. **ЧЕРЕСТЕЇ**.

ЧИРИСТÉЙ, -я, ч. Триніжок для готування їжі. Хот., Кіцм. *На чиристéйови варúли в пічú мамалиґу й рáзні стрáви* (Чепоноси Хот.). Див. **ЧЕРЕСТÉЇ**.

ЧИРÍЙ, -я́, ч. Висушений гриб-трутовик для запалювання вогню кресалом. Стор.

ЧИРІННИЙ. Кутній (про зуб). Заст. Див. **ЧЕРІВНИЙ**.

ЧИ́РКА, -и, ж. Клейка рідина з борошна для змащування нитки основи. Заст.

ЧИ́РКАТИ. Цвірінькати. Заст. *Гороб-ці чúркают на дощ* (Добринівці Заст.).

ЧИРКУ́ШІ, -ів, мн. Сорт великих синіх слив. Хот., Кельм. *Сливки́ чиркýші набагáто бíльші, чим прýньки* (Козиряни Кельм.). Див. **ЧЕРКУ́ША**.

ЧИ́РЛА, -и, ж. Закривка отвору погреба. Кіцм. *Чúрла бýла кóло пивниц́и* (Южинець Кіцм.).

ЧИРЛЕ́НИЙ. Червоний. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов., Хот. *Купúла собí такý чирлéну фýстку, єк кров* (Кам'янка Глиб.). Див. **ЧЕРЛЕ́НИЙ**.

ЧИРЛЕНЬО́ХА, -и, ж., зневажл. Червонощока. Кіцм. *Тотá чирленьóха слабá? У неї крóви, як у дожь болóта* (Дубівці Кіцм.).

ЧИРСА́К, -ý, ч., бот. Дурман звичайний (Datura Stramonium L.). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Чирсáк дóбри клáсти до нарúву, раздвá вітягáє гній* (Хливище Кіцм.). *Чирсакóм дíвки́ мúли лицé, абú бýли файними, тáкож пхáли чирсáк у дéри, абú мúши боéлиси* (Банилів Стор.).

ЧИРЧА́НИЦ, -нця, ч. Квітник, ділянка біля хати, в саду, парку тощо, на якій ростуть квіти. Кіцм.

ЧИ́РЧИК, -у, ч. Фарба для шерстяних ниток. Заст. *Трáба минí чирчику, абú закрасúти швúдир* (Дорошівці Заст.). Див. **ЧÉРЧИК**.

ЧИСА́ННЕ, -ого, субст. Вид тонкого білого полотна для святкових сорочок. Вижн. *Світкóві сорóчки́ шúли з чисáнного полотнá, а будéнні – з грýбого, не такóго бíлого* (Банилів Вижн.).

ЧИСА́ТИ, ткац. Чистити (килим). Кельм. *Після вúрізок кúлим трéба чисáти* (Лукачівка Кельм.).

ЧИСНИЧЕ́НИЙ. Заправлений часником. Заст., Кіцм., Вижн. *Це фийст чисничéні фасýлі* (Юрківці Заст.).

ЧИСНИЧИ́ТИ. Заправляти часником. Заст. *Трáба гýби чисничúти* (Юрківці Заст.).

ЧИСНИЧО́К, -чкá, ч. Нарцис. Заст. *Посадúла-м у горóчіку у сéби чисничóк* (Юрківці Заст.). Див. **ЧАСНИЧО́К**.

ЧИСТИ́НА, -и, спец. Земельна ділянка, очищена від лісу для посівів сільськогосподарських культур. Вижн.

ЧИСТИ́ЧКА, -и, ж. Устик, лопатка на довгому держаку для очищення землі на палиці та леміші плуга. Нов., Сок.

ЧИ́ЩЕНИЦЯ, -і, ж. Земельна ділянка, очищена від лісу для посівів. Кіцм.

ЧІ, присл. Тихо. Кіцм., Стор.

ЧІБРЄ́К, -ý, ч. Чебрець. Заст.

ЧІБРИ́К, -у, ч. Чебрець повзучий. Кіцм., Кельм. *Насíяла чібрúку цілý гряд-кý, нехáй рóсте* (Козиряни Кельм.). Див. **ЧИБРИ́К**.

ЧІ́ВКА, -и, ж. 1. Вершок у снопі. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Лапáй сніп за чíвку та й складáй до одéнка* (Дорошівці Заст.). 2. Листя буряків, гичка. Заст., Кіцм. *Ни лишáй у буракáх такý чíвку, утинáй май трóхи* (Дорошівці Заст.). 3. Чуб, волосся. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот. *Підріж ту чíвку, най ни лізи в óчі* (Хливище Кіцм.).

ЧІВКО́ВАНИЙ. 1. Обмолочений. Заст., Кіцм., Глиб. *Чівкóвану солóму вікідáйте на піт* (Черепківці Глиб.). 2.

Битий. Заст., Кіцм., Глиб. *Малим я фист був чівкований від свого тата* (Горбівці Глиб.).

ЧІВКУВАТИ. 1. заст. Обмолочувати ціпом нерозв'язаний сніп. Заст., Кіцм., Глиб. *Цілий день ціпом чівкувала жито* (Борівці Кіцм.). 2. зневажл. Вижн., Заст., Кіцм., Глиб. *Так її чівкував, шо ледви встала* (Прилипче Заст.).

ЧІДІШКА, -и, ж. Цідило. Глиб. *Живо процідила молоко на цідішку і віднесла на молочарню* (Молодія Глиб.).

ЧІЖЕМКИ, -ів, заст. Жіночі чоботи, оздоблені візерунками. Заст. *Були в дівчат чіжемки з шкіри, чорні, з капелями, шоб файно було* (Юрківці Заст.). Див. **ЧИЖЕМКИ**.

ЧІЖІЛЬНИК, -а, ч. Глечик глиняний. Кіцм. *Молоко добри ловиси в чіжільнику* (Дубівці Кіцм.).

ЧІЗМАРЬ, -я, ч. Швець. Глиб. *Піду до чізмаря, най злагодит чірвекі* (Турятка Глиб.).

ЧІКАН, -а, ч. Молоток для насічки млинових каменів. Заст.

ЧІКОЛЯДА, -и, ж. Шоколад. Заст., Хот. *Чіколяди шкодя на зуби, якшо їх багато їсти* (Баламутівка Заст.). Див. **ЧИКУЛЯДА**.

ЧІКОЛЯДНИЙ. Шоколадного кольору. Хот. *Мамину чіколядну пірвала на горнешники* (Недобоївці Хот.). Див. **ЧИКОЛАДНИЙ**.

ЧІКОРЛЯДА, -и, ж. Шоколад. Стор. *Гіти їли чікорляду* (Ясени Стор.). Див. **ЧИКУЛЯДА**.

ЧІКУЛЯДА, -и, ж. Шоколад. Нов. *Єнчи гіти дужи люб'я чікуляду, а наша – нє* (Чорнівка Нов.). Див. **ЧИКУЛЯДА**.

ЧІЛЄДНИК, -а, ч. Учень у майстра, помічник. Глиб. *Два роки я був чілєдником у шивця* (Горбівці Глиб.). Див. **ЧЕЛЯДНИК**.

ЧІЛІДИНА, -и, ж. 1. заст. Тварина. Заст. *Чілідину траба дозирати* (Кадубівці Заст.). 2. згруб. Погана людина. Кіцм. *С теби добра чілідина, бо лиш зле знаїш другому робити* (Южинець Кіцм.). Див. **ЧЕЛЯДИНА** 4.

ЧІЛЯДИНА, -и, ж., ірон. Погана людина. Заст., Кіцм., Стор. *То добра субі чілядина* (Снячів Стор.). Див. **ЧЕЛЯДИНА** 4.

ЧІЛЯДНИК, -а, ч. Учень у майстра, помічник. Кіцм. *Покі я став майстром, то мусів бути чілядником три рокі* (Верхні Станівці Кіцм.). Див. **ЧЕЛЯДНИК**.

ЧІМЕРКА, -и, ж. Вишитий кожух спеціальної форми. Кельм. *Як будеш іти на данці, то возми мою чімерку, бо студено* (Зелена Кельм.).

ЧІМХАНЄ, -я, с. Обрубування дерев. Кіцм. *Іду у ліс до чімханя, можи зароблю трохи дров* (Верхні Станівці Кіцм.).

ЧІМХАТИ[1], недок. **ВІДЧІМХАТИ**, **ОБЧІМХАТИ**, **УЧІМХАТИ**, док. 1. Обламувати гілки на деревах. Кіцм., Вижн., Стор., Хот., Кельм. *Таку файну гіляку відчімхнув вітер* (Лукачівка Кельм.). *Іди обчімхай оці краки* (Стара Жадова Стор.). 2. Чистити (дерева, сад). Вижн. *Николай чімхає дерева, а я варю їсти* (Чорногузи Вижн.). 3. Скошувати чи зривати вершки чогось та листки з боків. Кіцм. *Іди у город та учімхай трохі озимину гусим* (Борівці Кіцм.). Див. **ЧИМХАТИ**[1].

ЧІМХАТИ[2]. Швидко йти. Кіцм. *Та баба хоть стара, али щи так чімхає* (Киселів Кіцм.). Див. **ЧИМХАТИ**[2].

ЧІМЧІХАТИ. Швидко йти. Вижн. *Девеси, як Штіфан чімчіхає т'хаті* (Чорногузи Вижн.).

ЧІНІ, дит. Панчохи. Хот.

ЧІНТУРА, -и, ж. 1. Широкий солдатський ремінь із залізною пряжкою. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Брат прийшов з воська та й дав мині свою чінтуру* (Верхні Станівці Кіцм.).

Див. **ЧИНТУ́РА**. 2. Удар ременем. Заст. *Сиди́ ти́хо, бо дам тобі́ па́ру чінту́р* (Прилипче Заст.).

ЧІ́НЧИКАТИ, обр. Співати обрядових пісень під час Маланки. Заст., Вижн. *Лю́ди ходи́ли на Мала́нку чі́нчикати* (Прилипче Заст.).

ЧІ́НЧІ. Панчохи. Стор.

ЧІ́НЧІК, -а, ч. 1. Мала дитина. Стор. *Такі́ малі́ чі́нчікі хо́дя до шко́ли* (Стара Жадова Стор.). 2. Низькоросла людина. Глиб. *Всі так мої́ ґі́ти повіроста́ли, а ме́ньчій чі́нчіком трима́єси* (Горбівці Глиб.).

ЧІП, виг. Геть. Заст.

ЧІ́ПАТИСИ, ЧИ́ПАТИСИ. Чіплятися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Чого́ чі́паєшси дити́ни* (Боянчук Заст.).

ЧІПИ́, -і́в, мн. Чепіги. Глиб. *Їк бу́диш ора́ти, до́бри трима́й чіпи́* (Кам'яна Глиб.). Див. **ЧИПИ́ГА** 1.

ЧІПИ́ТИ. Непорушно стояти, сидіти на одному місці. Хот. *Чого́ ми бу́дим чіпи́ти на такі́м кре́пкім моро́зі, іде́м до ха́ти і почі́каєм його́ тут* (Долиняни Хот.). Див. **ЧИПІ́ТИ** 1.

ЧІПІ́ТИ. Непорушно стояти чи сидіти на одному місці. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Про́шу тибе́ лиш ни чіпи́ мині́ над голово́в, бо стра́шни це ни лю́б'ю* (Рідківці Нов.). Див. **ЧИПИ́ТИ** 1.

ЧІПОВЕ́, -о́го, субст., обр. Викуп парубкам за молоду з їхнього села. Нов. *Моло́дий дав фа́йни чіпове́ тим хлике́вам – п'є́ть "Ї́кстрів"* (Рідківці Нов.).

ЧІПЦІ́, -і́в, мн. Панчохи. Нов., Хот., Сок.

ЧІРВІНКА, -и, ж., мед. Кривавий понос, дизентерія. Кіцм., Глиб. *З просту́ди ґіста́ла дити́на чірві́нку* (Горбівці Глиб.). Див. **ЧЕРВІ́НКА**[1].

*__Чірво́ний коза́рь__, бот. Підосичник. Глиб. *Сиго́дни на́йшла-м самі́ чірво́ні козарі́* (Горбівці Глиб.).

ЧІРИСТЕ́Ї, -їв, мн. Триніжок для готування їжі. Глиб., Хот. *Покла́ла вари́ти на чіристе́ях мамали́ґу* (Турятка Глиб). Див. **ЧЕРЕСТЕ́Ї**.

ЧІРІВНИ́Й. Кутній (про зуб). Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *В дити́ни впа́ли чірівні́ зу́би* (Біловці Хот.). Див. **ЧЕРІВНИ́Й**.

ЧІ́РКАТИ. Цвірчати. Заст., Кіцм. *Горобці́ чі́ркают на до́жь* (Шипинці Кіцм.). *__Чі́ркати в о́чі__. Набридати, виказуючи. Кіцм. *Тра́ба, аби́ він тро́хи прифри́чив сво́ю жі́нку, бо ду́жи всім чі́ркає в о́чі* (Хлівище Кіцм.).

ЧІРКА́ТИ. Пробувати. Глиб. *Гай, хло́пці, чірка́ти, мо́же, здо́ймимо* (Турятка Глиб.). *__Чірка́ти ро́зуму__. Випитувати. Глиб. *Хло́пиц чірка́ї ро́зуму* (Турятка Глиб.).

ЧІРКУ́ШІ, -ів, мн. Сорт великих синіх слив. Заст., Хот. *З чірку́шів си́льно до́бре варе́ня* (Баламутівка Заст.). Див. **ЧЕРКУ́ШІ**.

ЧІРЛЕ́НИЙ. 1. Червоний. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Руди́й чолові́к, бо ма́ї чірле́ний чу́пер і чірле́ні бро́ви* (Верхні Станівці Кіцм.). Див. **ЧЕРЛЕ́НИЙ**. 2. Червонощокий. Нов. *Ади́, їки́й вирну́вси чірле́ний та фа́йний, а ти так гри́зласи ним* (Рідківці Нов.). *__Чірле́не во́чко__. Вільшанка, невеличкий перелітний співучий птах. Нов. *То віди́й чірле́не во́чко так дзві́нко співа́є* (Топорівці Нов.).

ЧІРПАЧО́К, -чка́, ч. Вид мережива, вив'язаного гачком. Заст. *Ці чі́рпачки́ заширо́кі до вотира́вників, вони́ до́брі до про́стині* (Баламутівка Заст.). Див. **ЧЕРПАЧО́К**.

ЧІРСТЕ́Ї, -їв, мн. Триніжок для приготування їжі. Заст. *Покла́ла вари́ти борщ на чірсте́ях, не зна́ю, чи вже́ закі́пів* (Кадубівці Заст.). Див. **ЧЕРЕСТЕ́Ї**.

ЧІ́РЧІК, -а, ч. Фарба для шерстяних ниток. Стор. *Купи́ мині́ на база́рі*

чі́рчіку, бо хо́чу пирикра́сити фу́стку (Берегомет Стор.). Див. **ЧЕ́РЧИК**.

ЧІРЬ, -я́, ч. Чиряк. Кельм. *У ме́ни на нозі́ ви́скочів чірь* (Ленківці Кельм.).

ЧІСА́ЛО, -а, с. Металева щітка для чищення коней. Хот. *Чіса́ло віблиску́вало в доя́рки в рука́х* (Клішківці Хот.).

ЧІСНИЧО́К, -чка́, ч., бот. Нарцис. Глиб. *Цеї висни́ в ме́ни ду́жи файно зацви́в чісничо́к* (Кам'янка Глиб.). Див. **ЧАСНИЧО́К**.

ЧІСНІЧО́К, -чка́, ч., бот. Нарцис. Глиб. *На одні́м мі́сци чісні́чок до́вго ни хо́чі цвисти́* (Горбівці Глиб.). Див. **ЧАСНИЧО́К**.

ЧІСНОЧО́К, -чка́, ч., бот. Нарцис. Заст. *Чісночо́к ду́жи фа́йно па́хни* (Прилипче Заст.). Див. **ЧАСНИЧО́К**.

ЧІСТУВА́ТИ. Дарувати молодих на весіллі. Кіцм. *Йди бири́ дар і бу́дем чістува́ти* (Малятинці Кіцм.). Див. **ЧАСТУВА́ТИ**.

ЧІТ, -у, ч. Кольорова тканина. Глиб. *Дула́п забе́тий усє́кіми чіта́ми* (Турятка Глиб.).

ЧІТВЕРТУ́ШКА, -и, ж. Одна четверта частина великої квітчастої шерстяної хустки. Кельм. *Купи́ли на я́рмарку вели́ку фу́стку та пороби́ли чітверту́шки* (Зелена Кельм.).

ЧІ́ТИК, -а, ч. Ситець. Кельм. *Ду́жи файний чі́тик приве́зли у магазі́н* (Подвір'ївка Кельм.).

ЧІ́ТИКОВИЙ. Ситцевий. Кельм. *Ді́вчина купи́ла мені́ на лі́то балахо́н чі́тиковий* (Подвір'ївка Кельм.).

ЧІТЬ-ЧІТЬ, дит. Тихо. Стор. *Чіть-чіть, дити́но, баба́й іде́* (Нові Бросківці Стор.).

ЧІ́ХРАТИ. Чесати прядиво на гребінці. Заст., Кіцм., Хот. *Ца́лий день з ма́мою чі́храли во́вну* (Боянчук Заст.).

ЧІ́ЧА, -і, ж., дит. 1. Квітка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Диви́си, до́цю, іка́ файна чі́ча* (Банилів Вижн.). 2. Щось красиве. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот., Сок. *Ади́, яке́ чі́ча пла́тячко в то́ї ді́вчини* (Баламутівка Заст.).

ЧІЧА́НИЙ, дит. Красивий. Глиб. *Йо́й, яка́ на́ша ля́ля чіча́на* (Горбівці Глиб.).

ЧІ́ЧКА, -и, ж. 1. Квітка. Заг. *Чі́чки́ фа́йно па́хнут* (Снячів Стор.). *В ме́ни ко́ло ха́ти росту́т всілякі чі́чки: тарі́льчики, чісничо́к, ґьорґі́ни, трандаші́р* (Кам'янка Глиб.). 2. перен. Надто гарна, пишна дівчина. Кіцм., Вижн. *А та́ чі́чка куда́ вже пішла́ зра́нку?* (Хлівище Кіцм.). 3. перен., знев. Негарна, некрасива дівчина. Заст., Вижн. *Тако́ж найшо́в собі́ чі́чку* (Прилипче Заст.).

ЧІЧКА́РНЯ, -і, ж. Глиняна ваза для квітів, прикрашена орнаментом. Хот. *Коли́с ни було́ таки́х поко́їв, як типе́р, рі́дко в які́ ха́ті була́ чічка́рня, ни до чічо́к було́* (Малинці Хот.).

ЧКУ-ЧКУ-ЧКУ́. Вигук, яким кличуть свиней. Кельм. *Чку-чку-чку́, іді́т до стайні́* (Вертиківці Кельм.).

ЧМАК, незм. Бах. Кіцм. *Я лиш чу́ю, а то мине́ шос чмак по мо́рді* (Верхні Станівці Кіцм.).

ЧМА́КАТИ, док. **ЧМА́КНУТИ**, згруб. 1. Вдарити. Кіцм., Вижн., Стор., Кельм. *Ни ліз, бо як чма́кну, то ю́шка потиче́* (Верхні Станівці Кіцм.). 2. літ.

ЧМАХ, незм. Бах. Глиб. *Він мині́ шос сказа́в, а я їго́ чмах по пи́ску* (Кам'янка Глиб.).

ЧМА́ХНУТИ. Сильно вдарити. Глиб. *Єк чма́хнув того́ йо́лупа, то їму́ га́ш іскри пішли́ з очи́й* (Кам'янка Глиб.).

ЧО[1], незм. Чому, чого. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот., Кельм., Сок. *А чо ти так ра́но зі́рвався, ше́ спи* (Комарів Кельм.). *Чо ти туди́ лі́зеш* (Дорошівці Заст.).

ЧОБА́КА, -и, ж. Човен. Глиб., Нов. *А хто там ще май був у ті́й чоба́ці?* (Рідківці Нов.). *Чи́риз Сире́т дід мине́*

пиривозив на чобаці, і я такий вкішний (Кам'янка Глиб.).

ЧОБІТОК, -тка, бот. Первоцвіт весняний (Primula veris L.). Заст., Стор., Глиб. *На лузі зацвили чобітки* (Ясени Стор.). ***Зозульчині чобітки**. Те саме, що **ЧОБІТОК**. Заст. *Зозульчені чобітки – одні з перших весняних квітів* (Добринівці Заст.).

ЧОБРИК, -у, ч. Чебрець повзучий. Стор., Кельм. *У нас велика грядка чобрику, дамо вам восени* (Новоселиця Кельм.). Див. **ЧИБРИК**.

ЧОВГАНКА, -и, ж. Ковзанка. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ґіти зробили з берига човганку* (Верхні Станівці Кіцм.).

ЧОВГАТИСИ. Ковзатися. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Доста уже човгатиси, йди до хати, бо уже змерз* (Дубівці Кіцм.).

ЧОВНИК[1], -а, ч. Ківш з довгим держаком, яким дістають воду, щоб напитися. Заст.

ЧОВНИК[2], -а, ч. Коноплянка, співучий птах ряду горобцеподібних, що живиться переважно насінням буряків. Хот. *Прийшла весна. Прилетіли човники в наші края* (Клішківці Хот.).

ЧОКАН, -а, ч. Кирка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Чоканом копай, так легше* (Лукавці Вижн.). *Говорю правду і си ни бою, бо чокан у мени ни відбирут*, а *від теби п'юро можут скоро забрати* (Борівці Кіцм.).

ЧОКАТИСИ. Цокатися келихом, чаркою, писанками. Вижн., Стор., Глиб. *Гай чокатиси: у кого песанка май дужа* (Турятка Глиб.).

ЧОКНИНИЙ, згруб. Божевільний. Глиб. *Вна, видай, трохі чокнена* (Турятка Глиб.).

ЧОКНУТИ. Ударити. Глиб. *Тілько меш скакати, докі я тибе ни чокну* (Турятка Глиб.).

ЧОКНУТИСИ. Збожеволіти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ти шо чокнувси з радости, ці шо?* (Горбівці Глиб.). *Йой, від цих цін, шо є, можна чокнутиси* (Киселів Кельм.).

ЧОКОЛАДА, -и, ж. Шоколад. Кельм. *Мамо, а він ни дає чоколади* (Новоселиця Кельм.). Див. **ЧИКУЛЯДА**.

ЧОКОЛЯДА, -и, ж. Шоколад. Кіцм., Стор. *Я так люблю їсти чоколяди* (Верхні Станівці Кіцм.). Див. **ЧИКУЛЯДА**.

ЧОКОЛЯДОВИЙ. Кольору шоколаду. Кіцм. *В мени костюм чоколядової масти* (Верхні Станівці Кіцм.). Див. **ЧИКОЛАДНИЙ**.

ЧОКОЛАТА, -и, ж. Шоколад. Глиб. *Ни уче дитену їсти чоколяти* (Турятка Глиб.). Див. **ЧИКУЛЯДА**.

ЧОКРАК, -а, ч. Пристрій для змотування ниток у клубки. *Наш чокрак дес на поді сидит, ніхто типер ни тче полотно, та й він нікому ни потрібний* (Долиняни Хот.). Див. **ЧИКРАК**.

ЧОЛАН, -а, **ЧУЛАН**, -а, ч. Дерев'яна частина обводу колеса. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот., Глиб., Нов. *Колесо до возу маї штири чолани* (Снячів Стор.). *Обвід колеса складаєси з чоланів* (Кіцмань).

ЧОЛОВІЧОК, -чка, ч. Зіниця. Заст., Нов. *Робили Барсанючці рипераціює на чоловічок* (Топорівці Нов.).

ЧОМЕРКА, -и, ж. Старовинний вид одягу з сукна домашнього виробу. Кельм. У *бабиній скрині дес є чомерка* (Вартиківці Кельм.).

ЧОПА, -и, ж. Напівпальто. Кіцм. *Твоя чопа дужи файна* (Старі Драчинці Кіцм.).

ЧОПИ, -ів, мн., спец. Підшипник у вигляді поздовжного рівчака, в якому крутиться кінець вала водяного колеса. Кіцм.

ЧОПИКИ, -ів, мн. Черевички. Кіцм.

ЧО́ПИЦА, -і, ж., спец. Підшипник у вигляді поздовжного рівчака (часом вимощений залізною пластинкою), в якому крутиться кінець вала водяного колеса. Вижн., Стор., Глиб., Хот.

ЧО́ПИЦЄ, -і, ж., спец. Підшипник у вигляді поздовжного рівчака, в якому крутиться кінець вала водяного колеса. Заст.

ЧО́ПІ, дит. Черевички. Нов. *Убира́й чо́пі, бо хо́лодно* (Топорівці Нов.).

ЧО́ПІКИ, дит. Черевички. Кіцм.

ЧО́ПИЦЯ, -і, спец. Підшипник у вигляді поздовжного рівчака, в якому крутиться кінець вала водяного колеса. Кіцм.

ЧОПІ́ТИ. Непорушно сидіти чи стояти на одному місці. Кіцм., Вижн. *Чого́ ти чопіїш мині́ над душо́в?* (Верхні Станівці Кіцм.). Див. **ЧИПІ́ТИ**[1].

ЧОПІ́ЧІ, -ів, мн. Вив'язані з вовни тапочки. Глиб. *Вив'їжи мині́ такі́ самі чопі́чі* (Турятка Глиб.).

ЧОПОВИ́Й, -о́го, субст. Людина, яка відповідає на весіллі за напої. Заст., Кіцм., Глиб. *Чопови́й киру́ї на вісілю́ горі́вков, води́чков, пи́вом* (Верхні Станівці Кіцм.).

ЧОПО́Л, -у, ч., бот. Чополог пахучий (Hierochloe adorata). Вижн. *Чопо́л є вели́кий лік* (Чорногузи Вижн.).

ЧО́РБА, -и, ж., кул. 1. Несмачна і некалорійна їжа. Заст., Кіцм., Вижн., Хот. *Шо-с, навари́ла тако́ї чо́рби, шо нима́ шо ї́сти* (Рашків Хот.). *За́мість борщу́ дали́ ї́кус чо́рбу* (Верхні Станівці Кіцм.). 2. Рідка каша. Хот., Кельм. *До́бри типе́рички, шо хліб на столі́, а ти́ми рока́ми пі́сля войни́ звари́ш, ба́ло, якоїс чо́рби, наїжси, шо аж тубі́ у вочах те́мно* (Долиняни Хот.).

ЧОРЕ́ННИЙ. Дуже чорний. Заст. *Таки́й чоре́нний, як ві́йшов з ка́гли* (Прилипче Заст.).

*__Чо́рна сла́бість__, мед. Нервова хвороба, яка характеризується приступами розладів свідомості, що в типових випадках супроводжується загальними корчами. Заст., Нов. *Ка́жут лю́ди, шо у не́го чо́рна сла́бість* (Топорівці Нов.).

*__Чо́рне зілля__, бот. Чина чорна (Lathyrus niger). Садг. *Фа́йно ста́ла моя Мару́ня, наве́рно, від то́го, шо скупа́ла-м в чо́рнім зіллі* (Садг.).

ЧОРНЕ́ШНИК, -а, ч. Ганчірка, з допомогою якої виймають з печі або беруть горшки. Сок.

ЧО́РНІВА, -и, ж. Дуже багато, тьма. Кіцм. *Там зійшла́си чо́рніва лю́дий* (Хлівище Кіцм.).

ЧО́РНІВИ. Чорна дощова хмара. Кельм.

ЧОРНОБРИ́ВИЙ, -а, -е, ірон. Брудний. Кельм. *Ади́ яка́ на нім чорнобри́ва соро́чка* (Подвір'ївка Кельм.).

ЧОРНОГРУ́Д, -а, ч. Вільшанка, невеличкий перелітний співучий птах родини дроздових. Заст.

ЧОРНУ́ШКА[1], -и, ж. Чорниця (Vaccinium myrtillis L.). Кельм. *Чорну́шку використо́вують при випіка́нні хлі́ба* (Дністрівка Кельм.).

ЧОРНУ́ШКА[2], -и, ж. Чистотіл великий (Chelidonium majus L.). Кельм. *Чорну́шка ма́є в коро́бочках чо́рни насі́нє* (Неполоківці Кельм.). Те саме, що **ЧИСТОТІ́ЛЬНИК**.

ЧОРОПІ́ТА[1], -и, ж. 1. Людина малого зросту. Вижн., Стор. *Ро́дичі ро́слі, а це ї́кас чоропі́та* (Стара Жадова Стор.).

ЧОРОПІ́ТА[2], -и, ж., зоол. 1. Жайворонок. Стор. *Брий, ти чу́їш, як співа́є чоропі́та?* (Ясени Стор.). 2. Кулик, невеликий болотяний птах родини мартинів, у якого спина і крила сірі, черевце і хвіст білі, дзьоб червоний з чорним кінчиком, ноги червоні, шапочка чорна. Глиб. 3. Посмітюха,

польовий чи степовий співучий птах ряду горобцеподібних, зверху буруваcто-сірий з темними плямами на горлі та зобі і рудуватими підкриллями. Кіцм.

ЧО́РСАТИ. Сварити, лаяти. Кіцм. *Він тикі́ за що-нибу́дь чо́рсає ї* (Хлівище Кіцм.).

ЧО́РСТВО, присл. Сильно, дочи́ста. Стор. *Драпа́к заміта́є чо́рство* (Снячів Стор.).

***Чорт жене́ться**. Повітряна труба, рвучкий рух вітру. Кіцм.

ЧО́РТИК, -а, ч. Вихор. Кельм. *Як поба́чиш чо́ртика, то тра́ба присіда́ти* (Лукачівка Кельм.).

***Чо́ртови ми́лци**. Чорний гравій. Хот. *Чо́ртового ми́лца є бага́то у на́шім яру́ глібо́кім* (Долиняни Хот.).

ЧОРТОПОЛО́Х, -у, ч. Дурман звичайний (Datura stramonium L.). Кіцм. *Чортополо́хом лі́чут а́сму* (Неполоківці Кіцм.).

ЧОС[1], незм. Чогось, чомусь. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Хот., Кельм. *Чос так міні́ тя́жко, коби́ хочь шо ни зроби́лоса* (Комарів Кельм.). *Чос я ни по́мню, шоб ти це роби́в* (Біловці Хот.).

ЧОС[2], -у, ч. Страх. Заст., Вижн. *Тако́го чо́су нагна́в на не́го, шо тріса́ ці́лий день* (Прилипче Заст.).

ЧО́СИК, -а, ч., дит. Нічний горщик. Кіцм.

ЧОСК, -а, заст., рідк. Дерев'яна кочерга. Глиб. *Як вікіга́ю чоск з пе́чі, то зра́зу пха́ю іго́ у пу́тню з водо́в* (Горбівці Глиб.).

ЧО́СКИ, -ів, мн. Панчохи. Вижн.

ЧОСНИЧО́К, -чка́, ч., бот. Нарцис. Заст., Хот., Кельм. *Чосни́чки несу́ть на по́хорон* (Дністрівка Кельм.). Див. **ЧАСНИЧО́К**.

ЧОСНОЧИ́ТИ, перен., знев. Лаяти. Кіцм. *Шодни́ни він ї чосночи́т* (Хлівище Кіцм.).

ЧОСНО́К, -а, ч. Часник. Нов. *Чосно́к уже́ усо́х, тре́ба копа́ти* (Топорівці Нов.).

ЧОСНОЧО́К, -чка́, ч., бот. Нарцис. Заст., Кіцм., Хот., Кельм., Сок. *Ади́, як фа́йно зацви́в чосночо́к* (Хлівище Кіцм.). *Чосночо́к ду́жи густи́й, нависні́ розсадю́ його́* (Ставчани Хот.). Див. **ЧАСНИЧО́К**.

ЧОТИРЯ́НКА, -и, ж. Залізні вила з чотирма ріжками. Стор., Хот.

ЧОТИ́ЦА, -і. Підшипник у вигляді поздовжнього рівчака. Глиб.

ЧОХО́ТКА, -и, **ЧУХО́ТКА**, -и, ж., мед. Туберкульоз. Хот. *Ра́нчі бага́то лю́дий від чохо́ткі вмира́ло* (Грозинці Хот.).

ЧО́ХУР, -а, ч. Стовп, на якім сушать глечики, горшки. Глиб.

ЧО́ЧА, -і, ж., дит. Сорочка. Стор.

ЧУБА́К, -а́, ч. Невеликий лісовий птах омелюх з яскравим оперенням. Стор., Нов., Хот.

ЧУБА́РКА, -и, ж. Човен. *Чолові́к чуба́рков пішо́в на той бе́рег, там ма́єм кава́лок сі́на* (Кам'янка Глиб.).

***Чуба́тий жа́йворонок**. Посмітюха, польовий чи степовий співочий птах ряду горобцеподібних. Заст.

ЧУ́БКИ, -ів, мн. Частина постолів. Вижн. *Мої́ постоли́ гет чи́сто зноси́лиси, лиши́лиси ціли́ми лиш чу́бки* (Вашківці Вижн.).

ЧУ́БОК, -бка, ч. 1. Вершечок дерева. Заст., Вижн. *Прив'яза́ли колю́чим дро́том до чу́бка смере́ки* (Чорногузи Вижн.). 2. Вершина гори. Заст., Вижн.

ЧУБУ́К, -а. Насінний пагін цибулі. Хот.

ЧУГА́, -и, ч. і ж., знев. Завжди насуплена, сердита людина. Кіцм. *А ца чуга́, ва́ри, чого́ всу́нуласи мині́ до ха́ти* (Хлівище Кіцм.).

ЧУГА́Й, -я́, ч., заст. 1. Вид верхнього одягу з домотканого сукна. Нов., Хот., Кельм., Сок. *Коли́с дівча́та*

зимо́ю носи́ли чугаї́, а за́раз всі у па́льтах (Новоселиця Кельм.). 2. Ковдра. Кельм., Сок. *Водія́ло то типе́р ка́жут на вся́ке, а ра́ньше вкрива́лиса чугайо́м, вере́ткою* (Романківці Сок.).

ЧУГАЇ́НА, -и, ж. Вид свити з домашнього сукна. Кельм., Сок. *Чугаї́на – так назива́ли колис коро́ткий о́дяг, як тепе́р фуфа́йка* (Ленківці Кельм.).

ЧУДНИ́Й. 1. Страшний, худий. Кіцм. *Ни зна́ю, ци хто тої́ ді́вки схочи, як вона́ така́ чудна́* (Валява Кіцм.). 2. Брудний, занехаяний. Стор. *Таки́й цей дід хо́дит чудни́й, шо аж ги́дко від не́го, ніби не ма́є ба́би, аби́ му ві́прала* (Снячів Стор.). 3. Негарний. Стор. *Ця ді́вка така́ чудна́, а та май фа́йна* (Снячів Стор.).

ЧУ́ДНО, незм. Прикро. Кіцм., Глиб. *Так мині́ за це чу́дно було́, шо ма́ло си не росплáкала* (Горбівці Глиб.).

ЧУ́ДО, -а, с., знев. Опудало. Кіцм. *То чу́до ми покла́ли на горо́д, би воро́ни ни вікіга́ли дзе́рно куру́дзів* (Валява Кіцм.).

ЧУЙ, наказ. сп. Замість **слухай** у розмові. Кіцм., Хот. *А чуй, се́стро, як рвут літ на Дністро́ви* (Рукшин Хот.).

ЧУК, -а, ч. Шерстяна дитяча шапка з китицею. Кіцм. *Мині́ ма́ма купи́ли у міскі чирво́ний чук з бі́лов ки́тицев* (Южинець Кіцм.).

ЧУКЛЕ́Й, -я́, ч. Пень кукурудзи. Хот. *Жни ни́ско куру́дзи, ни лиша́й вили́ки чуклеї́* (Грозинці Хот.).

ЧУКЛЯЖІ́, -ів, мн. Рештки зрізаних стебел кукурудзи або соняшників. Стор.

ЧУКОЛЯ́ДА, -и, ж. Шоколад. Заст., Кіцм. *Є типе́р в скле́пах повно́ чуколя́ди, лиш ду́жи дорога́* (Брідок Заст.). Див. **ЧИКУЛЯ́ДА**.

ЧУКУЛЯ́ДА, -и, ж. Шоколад. Кіцм. *Мале́нькі дити́ні ни до́бри дава́ти чукуля́ду* (Малятинці Кіцм.). Див. **ЧИКУЛЯ́ДА**.

ЧУ́ЛАН, -а, ч. Дерев'яна частина обводу колеса. Заст., Кіцм. *Коли́с по се́лах бу́ли сте́льмахи, шо вміли роби́ти чу́лани до́бре, аби́ си так жи́во ни зно́шували* (Брідок Заст.). Див. **ЧОЛА́Н**.

ЧУ́ЛИЙ. 1. Безрогий (про худобу). Хот., Кельм., Сок. *На́ша чу́ла ма́ла аж двоє ягня́т, а рога́та лиш одну́* (Атаки Хот.). 2. Безвухий (про овець). Кіцм. *Це́го ро́ку в нас є аж дві чу́лі вівци́* (Хливище Кіцм.). 3. З маленькими короткими вухами (переважно про тварин). Стор., Хот., Кельм. *В нас лиш одна́ вівца́ чу́ла, а всі ре́шта з до́вгими вуха́ми* (Снячів Стор.). *У на́шому силі́ є таки́й Ди́мняк чу́лий, шо ду́жи лю́би лови́ти ри́бу* (Долиняни Хот.). 4. Пострижений, без вовни (про овець). Сок. *Пасу́тси ві́вці на лу́зі, усі́ чу́лі, ви́дно, лиш неда́вно постри́гли* (Гвіздівці Сок.).

ЧУЛПА́Й, -я, ч. Насінний пагін цибулі, часнику. Стор.

ЧУ́МА, -и, ж. Зоб, пухлина щитовидної залози при базедовій хворобі. Стор.

ЧУ́НІ, -ів, мн. Панчохи. Заст.

ЧУ́НЬКА, -и, ж. Вид свити з домашнього сукна. Кельм. *Чугаї́на, або́ чу́нька,назива́ли коро́ткий о́дяг, як тепе́р фуфа́йка* (Ленківці Кельм.). Те саме, що **ЧУГАЇ́НА**.

ЧУ́ПЕР, -пру, **ЧУ́ПИР**, -пру, **ЧУПР**, -у, ч. Волосся, чуприна. Заг. *Ду́жи в мо́го хло́пця густи́й чу́пер* (Зарожани Хот.). *Би бра́ла все в голову, то уже́ б чу́пер си́вий був* (Заставна).

*__За чупер кєгатиси__. Сваритися. Кіцм. *Вітко́ли зна́ю ту фамі́лію, то в них за́вши за чу́пер кєга́ютси* (Борівці Кіцм.).

ЧУ́ПИР, -пру, ч. 1. Волосся, чуприна. Заг. Кіцм. *Що чу́пир таки́й*

до́вгий відпу́стив? (Спаська Стор.). *Чу́пир у людий більши русявий або чо́рний* (Неполоківці Кіцм.). Див. **ЧУ́ПЕР**. ***Кілко чу́пру на голові**. Дуже багато. Нов. *Народу там ко́ло автобуса, кілко чу́пру на голові* (Рідківці Нов.). ***До́вгий чу́пир – коро́ткий розум**. Нов. (Чорнівка Нов.). 2. Приймочки кукурудзи у вигляді кіс. Глиб.

ЧУПР, -а, ч. 1. Волосся, чуприна. Глиб. *Ади́, він знов перемалюва́в чупр* (Горбівці Глиб.). Див. **ЧУ́ПЕР**. 2. Суцвіття кукурудзи у вигляді мітелочки з пилком на вершині стебла. Вижн.

ЧУПРА́ТИЙ, -а, -е. З довгим густим волоссям. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Ти постри́жи єго́, а то он яки́й чупра́тий став* (Рукшин Хот.). *Іва́нів внук хо́дит таки́й чупра́тий, як мона́х* (Киселів Кіцм.).

ЧУ́ПРИК, -а (-у), ч. 1. Зменш. до **ЧУ́ПЕР**. Заст., Кіцм., Хот. *Йой, як мій чу́пер січе́си, лиш чу́прик си лишє́є* (Дорошівці Заст.). 2. Приймочки кукурудзи у вигляді пучка кіс на верхній частині кочана. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот.

ЧУПРУВА́ТИ. Тягнути за волосся. Стор. *Ко́жна мала́ дити́на люби ко́гос чупрува́ти* (Стара Жадова Стор.). *Лиш котра́ поди́виси на ї чоловіка, а вона́ уже́ дава́й чупрува́ти* (Клинівка Стор.).

ЧУРА́К, -а, ч., заст. Будинок. Кіцм., Хот. *У нас типе́р файні чураки́ стро́я* (Пригородок Хот.).

ЧУРҐАЛЕ́ВИ, -ів, **ЧУРКАЛЕ́ВИ**, -ів, мн. Потоки води. Стор. *Ти шо хо́диш по доще́, диви́си як з те́би тичу́т чурґале́ви* (Клинівка Стор.).

ЧУРІ́Й, -я́, ч. Маленький струмочок. Кіцм. *По дощи́ за́вши на цім місци ро́биси чурі́й* (Валява Кіцм.).

ЧУРІ́ТИ. Просочуватись, цідитися, дзюрчати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Кельм. *То така́ ди́рка ма́ла, шо вода́ лиш чури́т ві́ттив* (Хлівище Кіцм.). *Ві́три бо́рзо во́ду з ла́виці, най ни чури́т на підло́гу* (Спаське Стор.).

ЧУРКАЛЕ́ВИ, -ів, мн. Потоки води. Стор. *Таки́й рапто́вий дощ пішо́в і зра́зу чуркале́ви поли́лиси з даха́* (Стара Жадова Стор.). Див. **ЧУРҐАЛЕ́ВИ**.

ЧУ́РКАЛО[1], -а, с. 1. Труба для стікання води з даху. Глиб. *Му́сю віжолобити чу́ркало, бо си заби́ло* (Горбівці Глиб.). 2. Джерело. Заст., Вижн., Стор. *Піт лі́сом є чу́ркало* (Чорногузи Вижн.). *З чу́ркала си́лно ла́дна вода́* (Баламутівка Заст.). *Са́ма лі́пша вода́ с чу́ркала* (Стара Жадова Стор.). 3. Струмок. Вижн., Стор. *Піди́ до чуркала і сполосни́ штани* (Мілієве Вижн.). *Я хо́жу бра́ти води́ аж до чу́ркала* (Стара Жадова Стор.).

ЧУРКАЛО[2], -а, с. Свисток. Кіцм., Глиб. *Чос си зупсува́ло мої чу́ркало, бо пома́ло сви́щи* (Кам'янка Глиб.).

ЧУ́РКАТИ[1]. 1. Доїти (корову). Глиб. *Марія в гра́жді чу́ркаї коро́ву* (Кам'янка Глиб.). 2. Лити маленькими дозами. Кіцм., Глиб. *Шо ти чу́ркаєш по крі́ссі води́, та́жи ві́сип зара́з усю́* (Хлівище Кіцм.).

ЧУ́РКАТИ[2]. Свистіти. Глиб. *До́ста чу́ркати, бо голова́ боли́т* (Кам'янка Глиб.).

ЧУРКА́Ч, -а́, ч. 1. Джерело. Кіцм., Стор., Глиб. *Ході́м з путня́ми до чуркача́, бо там вода́ ду́жи студе́на* (Кам'янка Глиб.). 2. Пристрій для зручного набирання води у відра. Глиб. *Тра́ба зроби́ти чурка́ч, бо не мо́же ґівчина вікігнути пу́тню води́ з кірни́ці* (Горбівці Глиб.).

ЧУРКО́М, незм. Тонкою цівкою, струмком. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Так урuба́в па́лиц, шо аж кров пішла́ чурко́м* (Хлівище Кіцм.).

ЧУРКОТІ́ТИ. Дзюркотіти. Заст., Кіцм., Стор. *Вода́ з чу́ркала чуркоті́ла в до́шку* (Давидівка Стор.).

ЧУРС, -а, ч., фам. Шибеник. Стор., Нов. *Ти, чу́рси мали́й, де заки́нув клубо́к?* (Чорнівка Нов.).

ЧУ́РСА, -и, ж. 1. Хитрунка. Кіцм. *То така́ чу́рса, що ї ни вду́риш* (Хлівище Кіцм.). 2. знев. Недотепа. Глиб. *Ця чу́рса ні вішива́ти, ні плисти́ ни знаї, лиш гра́тиси хо́чі* (Кам'янка Глиб.).

ЧУСНО́К, -а́, ч. Часник. Хот. *У нас всі са́дять чусно́к* (Ярівка Хот.).

ЧУ́СТРЯ, -і, ж. Нечепура. Нов. *А цу чу́стрю або́ встрижи́, або́ най вона́ зачі́суїси* (Чорнівка Нов.).

ЧУСТРИ́ТИ. Чесати (вовну на гребінці). Заст., Кіцм., Вижн., Хот., Кельм. *Тра́ба вже чу́стрити во́вну, бо зібра́лоса бага́то* (Лукачівка Кельм.). *Дощ пішо́в, робо́ти тако́ї нима́, а я во́зму грибі́нку та й бу́ду чустри́ти во́вну тро́хи* (Козиряни Кельм.).

ЧУ́ТЕР, -а, ч., **ЧУТОРО**, -а, с., **ЧУ́ТУР**, -а, ч., рідко. Дерев'яне відро, прикріплене біля криниці. Кельм. *Пішла́ до керни́ці по во́ду та втопи́ла чу́тер* (Новоселиця Кельм.).

ЧУ́ТИ. Смердіти. Заг. *Це са́ло так ду́жи чу́ти* (Біловці Хот.).

ЧУ́ТИСИ. Почувати себе. Заг. *Як ти чу́їшси?* (Банилів Вижн.). ***До́бре чу́тиси** – добре жити. Вижн. *О, Іва́н тепе́р до́бре чу́їси, відко́ли ді́ти ста́ли до робо́ти* (Банилів Вижн.).

ЧУТНИ́Й. Смердючий. Заг. *Цей борщ уже́ ніхто́ ни бу́ди ї́сти, бо він чутни́й* (Хлівище Кіцм.).

ЧУ́ТОРО, -а, с. Дерев'яне відро біля криниці. Сок. *Чу́торо прико́ване до ключа́, воно дерев'я́не* (Романківці Сок.). Див. **ЧУ́ТЕР**.

ЧУ́ТУР, -а, ч. Дерев'яне відро біля криниці. Глиб. *Я лиш тро́хи доціга́в до чу́тура, єк роби́в у па́на* (Турятка Глиб.). Див. **ЧУ́ТЕР**.

ЧУТЬСВІ́Т, незм. Дуже рано. Хот. *То до́бри сапа́ти чутьсвіт, со́нце ни жа́ри* (Пригородок Хот.).

ЧУ́ХАВКА, -и, **ЧУ́ХАНКА**, -и, **ЧУХА́ЧКА**, -и, ж., мед. Короста. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот., Кельм., Сок. *Віде́й, ма́єш чу́хавку, що так дре́шси* (Боянчук Заст.).

ЧУ́ХАНКА, -и, ж. Короста. Стор., Глиб. *Ми́йси до́бри, бо тибе́ чу́ханка присе́ди* (Стара Жадова Стор.). Див. **ЧУ́ХАВКА**.

ЧУ́ХАТИ, перен., знев. Бити. Глиб. *А ма́ма ті не ме чу́хати за розби́ту ши́бу?* (Горбівці Глиб.).

ЧУХА́ЧКА, -и, ж. Короста. Вижн. *Він лікува́вси від чуха́чки* (Лукавці Вижн.). Див. **ЧУ́ХАВКА**.

ЧУ́ХКАТИ. Чистити льон. Стор. *Ма́ю ші тро́хі ле́ну чу́хкати* (Стара Жадова Стор.).

ЧУХО́ТКА, -и, ж., мед. Туберкульоз. Кельм. *Мій сусі́д слаби́й на чухо́тку* (Кельменці Кельм.). Див. **ЧОХО́ТКА**.

ЧУ́ЧАЛО, -а, с. 1. перен., зневажл. Низькоросла людина. Кіцм., Вижн. *А це чу́чало шо тут ро́би?* (Хлівище Кіцм.). 2. літ. ***Чу́чало горо́хови**, с., знев. Нікчема. Вижн., Кельм. *Іди́ віцци, чу́чало горо́хови* (Комарів Кельм.).

ЧУ́ЧАТИ, док., дит. Сидіти. Кіцм., Стор., Глиб. *Чу́чай на по́стили і чіка́й ма́му* (Кам'янка Глиб.).

ЧУ́ЧІ, **ЧУ́ЧУ**, **ЧУ́ЧУ-ГО́ПА**, незм., дит. Сидіти, сідати, сідай. Заст., Стор., Хот. *Коли́с, як ти бу́ла мале́нька, я ска́жу "чу́чі", а ти зра́зу сіда́єш* (Баламутівка Заст.).

ЧУ́ЧКІ, -ів, мн., кул. Макаронні вироби. Глиб. *Я би шодне́ни ї́ла моло́ко з чу́чками* (Турятка Глиб.).

ЧУ́ЧУ, незм., дит. Сідай. Стор., Хот., Нов. *Чу́чу на зе́млю, чу́чу* (Біловці Хот.). Див. **ЧУ́ЧІ**.

ЧУЧУ́ГА, -и, ж., іхт. Білуга. Заст. *Наш та́тко злапа́ли чучу́гу на ці́лий цибе́р* (Дорошівці Заст.).

ЧУ́ЧУ-ГО́ПА, незм., дит. Сідай. Глиб. *Гай, чу́чу-го́па, а ба́бця про ли́са тобі́ ска́же* (Горбівці Глиб.). Див. **ЧУ́ЧІ**.

ЧУ́ШКА, -и, ж. Худоба з маленькими вухами. Кельм. *Потрима́й цу чу́шку, най здою́, бо тіка́є* (Комарів Кельм.).

ЧУША́К, -а, ч. Капуста, яка не зав'язалася в головку. Глиб. *На по́лі ду́же бага́то чушакі́в* (Тарашани Глиб.).

Ш

ШАБАТУВА́ТИ, док. 1. Різати великими шматками. Заст., Кіцм., Глиб., Кельм., Хот. *Ни шабату́й так хліб, ріш ме́ньчими грі́нками* (Бабин Заст.). 2. Рвати, дерти. Кіцм., Глиб., Хот. *Продавче́ха мате́рію шабату́ї биес но́жиц* (Слобідка Глиб.). 3. Ламати. Заст. *Ходи́ шабату́вати рі́шча.* Глиб., Кіцм., Заст. 4. Ранити. Кіцм., Глиб. *Шабату́їш по па́льціх і ни ви́диш* (Борівці Кіцм.).

ШАБЕЛИ́НКА, -и, ж. Зменш. до **ША́БЛЯ**. Заст., Кіцм., Глиб., Стор. *Чужі́ жінки як барві́нки, як роже́вий цвіт, а ти мині́, шабели́нко, зав'яза́ла світ* (Веренчанка Заст.).

ША́ГА, -і, ж. Жарт. Глиб. *Він ни зна́ї ша́гі* (Турятка Глиб.).

ШАГУБЛЕ́ВИЙ. Жартівливий. Глиб. *Шо то за шагубле́вий чолові́к* (Турятка Глиб.).

ШАГУЯ́ТИ. Жартувати. Глиб. *Знайшле́си лю́ди, та й шагу́ют миж собо́в* (Турятка Глиб.).

ША́ЙКА[1], -и, ж., розм. Група людей, що спільно чинять розбій, злочини; банда. Заг.

ША́ЙКА[2], -і, ж. Хот. Тарілка в терезах, на яку кладуть зважувану річ або гирі. *Чого́с до на́ших ша́йок водна́ ша́йка тя́жча* (Грозинці Хот.).

ША́ЙКА[3], -и, ж. Давня міра ваги (2 кг). Заст. *Я заміня́ла у гуцу́лів дві ша́йці губ* (Дорошівці Заст.).

ША́ЙКА , -и, ж. Солдатський котелок. Заст., Кіцм., Глиб. *На во́йні ї́ду дава́ли в ша́йку* (Кам'янка Глиб.).

ШАЙКИ́, -йок, мн. Терези. Хот., Кельм. *Купи́ субі́ шайки́, та й ни бі́гай по сусі́дах зи́чіти* (Грозинці Хот.).

ШАЛ, -а, ч. 1. Шарф. Заст., Кіцм., Глиб. *Поклади́ шал на ши́ю, бо студе́но* (Киселів Кіцм.). 2. Стан надмірного збудження, хвилювання, стан виявлення великого і сильного почуття. Заг.

ШАЛАМА́НДРА, -и, ж. Накриття. Кіцм. *Мав є копу́ жи́та, зво́зив го до шалама́ндри, влі́зли сви́ні і всьо пириба́цькали* (Кліводин Кіцм.).

ШАЛАМА́ТЄ, -я, с., тесл. 1. Дошки, з яких роблять огорожу, паркан. Глиб. *Шалама́тє вже є і тра́ба парка́н кла́сти* (Карапчів Глиб.). 2. Обрубки з дерева. Кіцм., Глиб. *Тра́ба піти́ на тра́чку і приве́сти шалама́тє, аби́ було́ чим пали́ти* (Кам'янка Глиб.).

ШАЛАМА́ТІ, -я, зб., с. Див. **ШАЛАМА́ТЄ** 2. Кіцм.

ШАЛАМО́ЙНИК, -а, ч., кул. 1. Невелика кругла булочка з пшеничної, житньої або гречаної муки; пампушка. Кіцм. *Напи́кла шаламо́йників, а ї́сти нима́ ко́му* (Хлівище Кіцм.). 2. Солодке печиво у вигляді товстого коржика, приготовлене на меду, потаці або цукрованому сиропі з додаванням прянощів; пряник. Кіцм. *Я би так ї́ла шаламо́йників з ма́ком* (Малятинці Кіцм.).

ШАЛАНТА́ВИЙ. Незграбний, неповороткий. Вижн. *Цей сусі́д шаланта́вий* (Чорногузи Вижн.).

ШАЛА́ПАТИ. 1. Шарудіти, шелестіти. Хот., Кельм., Сок. *До́ста шала́пати ти́ми бума́гами* (Новоселиця

Кельм.). 2. Шелестіти. Хот., Сок. *Вітир дує і листя на дереві шалапає, а я думала, що то дошч іде* (Чепоноси Хот.).

ШАЛАТА, -и, ж., бот. 1. Трав'яниста городня рослина, листя якої, багате на вітаміни, споживають у сирому вигляді, салат. Вижн. *Цего року шалати не садила* (Чорногузи Вижн.). 2. кул. Холодна страва з дрібно нарізаних сирих або варених овочів, зелені, яєць, іноді з м'ясом або рибою, приправлена олією, оцтом, сметаною, майонезом і т.ін. Кіцм., Хот., Глиб. *Я люб'ю шалату з режкі* (Черепківці Хот.).

ШАЛАТОВИЙ. Яскраво-зелений. Вижн. *Мама дала мині шалатову фустку* (Чорногузи Вижн.).

ШАЛЄНКА, -і, ж. Вовняна квітчаста хустка. Заст., Хот. *На літо маю півширстяну палєнпочку, вилику шалєнку на ниділю. На будний день маю проскі фустки* (Онут Заст.).

ШАЛИК, -а, ч. Вовняна квітчаста хустка великого розміру із тороками. Заст., Хот., Кельм. *Цей шалик якраз мині підходи до паліта, і я його вес час завиваю* (Баламутівка Заст.). 2. Шарфик, кашне. Кіцм., Кельм. *Прополокала шалик, а він зблід* (Лучівка Кельм.)

ШАЛИНОВИЙ. Шерстяний. Заст. *Я купила собі шалинову фустку* (Дорошівці Заст.).

ШАЛИЧОК, -а, ч., зменш. до **ШАЛИК**. Хот., Кельм. *Я люблю цей шаличок, бо він маленький* (Подвір'ївка Кельм.).

ШАЛІВКА, -і, ж. Див. **ШАЛОК** 3. Заст., Глиб., Хот. *Типер дужи в моді шалівки з хіром* (Черепківці Глиб.).

ШАЛІНОВИЙ, -а, -е. Див. **ШАЛИНОВИЙ**. Заст.

ШАЛІЧОК, -а, ч. Див. **ШАЛИЧОК**.

ШАЛОВИЙ. Див. **ШАЛИНОВИЙ**. Заст., Кіцм. *Шалову фустку і шаловий шалик привезла мині систра с Канади* (Борівці Кіцм.).

ШАЛОК, -а, ч. 1. Тонка вовняна хустка. Заст., Кіцм., Вижн., Кельм. *Тубі білий шалок май лади як жовтий* (Братанівка Кельм.). 2. Зимова суконна хустка. Вижн. *Жінки взимі нося шалки* (Вашківці Вижн.). 3. Велика хустка з квітами. Заст., Кіцм. *Сьогодни можна завитиси в шалок, бо дужи файна днина* (Хлівище Кіцм.). 4. Шарф. Кіцм. *Васил подарував свому братови білий шалок* (Станівці Кіцм.).

ШАЛОЧОК, -а, ч., зменш. до шалок 3. Кіцм.

ШАЛУМИНЯ, -я, с. Листя з очищених качанів кукурудзи. Кельм. *Кинь се шалуминя корові* (Лукачівка Кельм.).

ШАЛЮВАТИ, док., тесл. Оббивати обчищеними дошками зовнішні стіни хати в рівень з вікнами. Заст., Кіцм. *Файно вміє шалювати Кольо Гунчуків* (Борівці Кіцм.).

ШАЛЮНОК, -у, ч., тесл. 1. Дошки, при-биті на стіну збоку хати. Кіцм. *Траба до Паски обмити шалюнок, бо хата побілена, а шалюнок від порохів* (Малятинці Кіцм.). 2. Нижня частина зовнішньої стіни хати, оббита сторчовими дошками. Кіцм. *Траба шалюнок помалювати, бо дуже зблід* (Хлівище Кіцм.).

ШАЛЯНКА, -и, ж. Див. **ШАЛЄН-КА**.

ШАЛЬ, -а, ч. 1. Кашне. Заст., Кіцм., Хот., Вижн., Стор., Глиб. *Цілу зиму я ходив бес шаля, бо не було морозів* (Черепківка Глиб.). 2. Велика в'язана чи ткана хустка (перев. Шерстяна, рідше шовкова). 3. Тонка (перев. шерстяна) тканина саржевого плетива.

ШАЛЬВИРКА, -і, ж., заст. Кишеньковий ліхтарик. Нов. *Возми с*

собо́в шальви́рку, бо вітти́ бу́дим іти вночи́ (Чорнівка Нов.).

ШАМА́НДРА, -и, ж. Прибудова до стайні, стодоли для збереження дров, вугілля тощо. Кіцм., Глиб., Хот. *Ма́ю по́вну шама́ндру коле́них дров* (Черепківці Глиб.).

ША́МАТИ, знев. 1. Їсти. Стор. *Почика́й тро́хи, шама́ю, бо голо́дин іду́* (Снячів Стор.). 2. Шелестіти, діал.

ШАМО́ТКА, -и, ж., буд. Вогнетривка біла цегла високої якості. Заст., Кіцм. *Уже́ є ка́флі, є це́гла, ще тре́ба шамо́тки на склепі́нє, і мо́жна зачина́ти піч роби́ти* (Ревна Кіцм.).

ША́НДА, -и, ж., обр. Весільний намет. Заст. *Всі зайшли́ слі́дом за молодо́в у ша́нді* (Кадубівці Заст.).

ШАНДА́Р, -а, ч. **ШАНДА́РЬ**, -я, ч. Жандарм. Заст., Кіцм., Стор., Нов. *Шос зо дві ниділи кегали го шандарі* (Старосілля Кіцм.). *Був оде́н пости́рунок шанда́рів на дві або́ три силі́* (Михальча Стор.).

ШАНДА́РСЬКИЙ. Жандармський. Заст., Кіцм. *Пентеле́й ма́є шанда́рску нату́ру, усьо́ му́сит віпитатиси* (Ревна Кіцм.).

ШАНДА́ТИ, згр. Ходити. Кіцм. *Докі́в бу́диш пи́рид очи́ма шанда́ти* (Верхні Станівці Кіцм.).

ШАНДРА́МА[1], -и, ж. Прибудова біля хати для дров, сіна. Заст., Стор. *Збі́гай у шандра́му, принеси́ па́ру поліниц* (Спаське Стор.).

ШАНДРА́МА[2], -и, ж. Великий дощаний будинок, який використовують на весіллях. Заст. *Так було́ до́ста гості́й, ле́дви сит влі́зли в шандра́мі* (Юрківці Заст.).

ША́НЕЦ, -а, ч. 1. Канава, рів. Глиб., Заст., Кіцм., Хот., Вижн. *Віко́пав напра́во сво́го горо́ду ша́нец* (Онут Заст.). 2. Штучне відгалуження річки, яким підводять воду до млина. Кіцм. *Вже ті ша́нці ко́ло Грикового́ млина́ давно́ повісиха́ли* (Киселів Кіцм.).

ША́НИЦ, -а, ч. Див. **ША́НЕЦ** 1. Глиб., Заст., Кіцм., Хот.

ША́НОК[1], -у (-а), ч. Шана. Заст., Кіцм., Вижн. *Яко́го ша́нку ви від ме́ни хо́чити* (Горошівці Заст.).

ША́НОК, -а, ч. 1. Графин, бутель, обплетений лозою. Заст., Кіцм., Вижн. *Тра́ба піти́ на́фти купи́ти, бо вже лиш у ша́нку на дні* (Чорногузи Вижн.). 2. Бляшаний збанок для води. Кіцм. *Коли́с у по́ли бра́ли ша́нок на во́ду* (Хлівище Кіцм.).

ША́НТА, -и, ж., бот. Дика рослина, що використовується при купанні дітей. Нов., Чернівці (Садгора). *Назбира́лам ша́нти, то за́ри бу́ду купа́ти сво́го Колю́цю* (Чернівці).

ШАНТАЛА́ВИЙ. 1. Незграбний, неакуратний. Заст., Кіцм., Вижн. *Ма́є і́кіс шантала́ві но́ги, що за́вши затала́пує спо́дні* (Мусорівка Заст.). 2. Кривоногий. Заст., Кіцм., Вижн. *Єго́, певни, ни возьму́т до во́йска, бо він шантала́вий* (Долиняни Хот.). 3. Недбало одягнутий. *Де бу́диш іти́ таки́й шантала́вий між люди* (Чортория Кіцм.).

ШАНТАЛА́ВИЙ, -вца, ч., знев. Неотеса, некультурна, неосвічена, невихована людина. Кіцм. *Ни віддава́йси за то́го шантала́вца, бо вік тобі́ піди ма́рни* (Хлівище Кіцм.).

ША́НЧИК, -а, ч., зм. до **ША́НЕЦ**. Хот. *Я нарва́ бура́ну коро́ві в ша́нчику* (Білівці Хот.).

ША́ПКА, -и, ж. Кашкет, чоловічий головний убір з козирком. Заст, Кіцм., Стор. *У нас ка́жут на ша́пку з ву́хами ша́пка і на ка́шкіт тако́ж ша́пка, али з ву́хами но́ся узимі́, а ка́шкіт у лі́ті* (Онут Заст.).

ШАПО́РНА, -і, ж. Вид гри із шапкою. Хот. *Як гра́лиси шапо́рні, то рі́тко котри́й хло́пиц ці́лу кепку чи*

ша́пку додо́му прино́сив (Чепоноси Хот.).

ШАПОРТЕ́ЛЬ, -я, ч. Білі голуби з сивими крильми. Кіцм.

ШАПРА́Н, -у, ч. Пізньоцвіт осінній. Кіцм. *Люблю́, коли́ восени́ цвите́ шапра́н* (Неполоківці Кіцм.).

ШАРА́ВДИТИ. Красти. Хот. *То́й маць́орник спири́д очи́й мо́жи шара́вдити і ти ни вздриш* (Черепківці Хот.).

ШАРА́Г[1], -а, ч. Стрій, колона. Нов. *Ціли́й шара́г жіно́к йде ге́нди по сте́шці з по́ля* (Чорнівка Нов.). *Куда́, ва́ри, цей шара́г во́йська так ра́но маршируї́* (Рідківці Нов.).

ШАРА́Г[2], -а, ч. Вішалка для посуду. Вижн., Стор., Нов. *Поклади́ сіту́шку на шара́г* (Карапчів Вижн.). *Ни кі́дай так убра́нє, а ві́шай на шара́гі* (Стара Жадова Стор.).

ШАРА́ГІ, мн. Дерев'яна вішалка, прибита до стіни. Стор., Нов. *Ни кі́дай так убра́нє, а ві́шай на шара́гі* (Стара Жадова Стор.).

ШАРА́Н[1], -а, ч. Шрам. Глиб. *Цей шара́н у ме́ни з ри́збою* (Турятка Глиб.).

ШАРА́Н[2], -а, ч. Короп. Глиб., Нов., Кельм. *Та́то запусти́ли в ставо́к шара́нив* (Турятка Глиб.). *В на́ші рі́ці води́тца шара́н* (Новоселиця Кельм.).

ШАРА́МПОЙ, -я, ч. Пліт з лози. Хот. *Тра́ба закла́сти нови́й шара́мпой, бо худо́ба фист шко́ду ро́би* (Черепківці Хот.).

ШАРАНІ́ТИ. Покритись замерзлою корою. Кіцм.

ШАРА́ТИ, знев. Шукати. Стор. *Шо шара́їш ко́ло мої́ ха́ти, знов хо́чіш шос укра́сти* (Стара Жадова Стор.).

ШАРБАТО́ВАНИЙ. Нарізаний великими шматками. Заст. *Де той шарбато́ваний хліб* (Юрківці Заст.).

ШАРБАТУВА́ТИ. Див. **ШАБАТУВА́ТИ**. Заст. *Хто ви́дів так шарбатува́ти хліб* (Юрківці Заст.).

ШАРВИ́Т, -а, ч. Шматок до мотканого полотна, яким накривають мамалигу. Кіцм. *Дай шарви́т, най накри́ю куле́шу* (Верхні Станівці Кіцм.).

ША́РГА, -и, ж. 1. Холодна дощова погода, дощ із снігом, негода. Заст., Кіцм., Хот., Вижн., Стор., Нов., Глиб., Кельм. *Така́ ша́рга надво́рі, що ни хо́чіси ніку́ди іти́* (Костинці Стор.). *Була́ така́ ша́рга, що я змо́кла до рубця́* (Онут Заст.). *Надво́рі така́ ша́рга, аж до кісто́к пройма́є* (Спаське Стор.). 2. Розгрузла земля після дощу, снігу. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Як пішо́в дощ з сні́гом, то зроби́ласи така́ ша́рга, що ке́шко по ву́лиці йти* (Киселів Кіцм.). 3. Розгардіяш, відсутність або порушення належного, звичного порядку в чому-небудь, безладдя. Заст. *Нігде́ не ро́биш і така́ ша́рга у ха́кі* (Дорошівці Заст.).

ША́РГАТИ[1]. Йти розгрузлою дорогою, стежкою. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Уже́ надої́ла така́ пого́да: на робо́ту ша́ргаю, з робо́ти тако́ж ша́ргаю* (Самушин Заст.).

ША́РГАТИ[2]. Бруднити, нівечити одяг, взуття. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Ни ша́ргай се пла́тє, бо нове́ ни ма́ю за шо купи́ти* (Лукачівка Кельм.). *Ади́, лиш нида́вно купи́ла шви́дир, а він уже́ ша́ргає* (Дорошівці Заст.).

ША́РИТИ[1]. Красти. Заст., Кіцм. *Він вели́кий злоді́й, шче навчи́вса ша́рити по чужи́х карма́нах* (Баламутівка Заст.).

ША́РИТИ[2]. Швидко йти. Кіцм. *Ша́риш до авто́буса, аби́ ни впізни́ти* (Верхні Станівці Кіцм.).

ША́РИТИСИ. Знев. Шукати щось. Заст., Кіцм., Стор. *Таки́й це кіт шкідни́й, я лиш ві́йду на двір, а він вже ша́риси* (Клинівка Стор.). *Іго́ жі́нка маї́ приви́чку ша́ритиси по кише́нях* (Юрківці Заст.).

ШАРІ́ВКА, -и, ж. Поперечна ручна пилка. Заст., Кіцм., Кельм. *Шарівков завши муся два пилити* (Добринівці Заст.). *Траба поострити шарівку, бо завтра будимо дров пилити* (Хлівище Кіцм.).

ША́РКАТИ[1]. 1. Запалювати сірник. Заст., Кіцм. *Ану живо шаркай сірник, бо нічо ни вижу* (Баламутівка Заст.). 2. Виконувати якусь дію, скребти, терти, спричиняючи шерех, шарудіння. 3. Ідучи, ступаючи, викликати тертя ніг об підлогу, землю та інші шарудіння, шорхання, човгати. 4. Вітаючи когось, виявляючи до кого-небудь пошану, дякуючи та ін., робити рух однією ногою в напрямку до другої з пристуком каблуком об каблук.

ША́РКАТИ[2]. Грубити, розмовляти підвищеним тоном. Заст., Кіцм. *Ни файно робиш, коли так свої мамі шаркаєси* (Южинець Кіцм.).

ШАРНЕ́НИЙ, знев. Дурнуватий. Кіцм. *Йі буди тяшко з ним жити, бо він трохи шарнений* (Хлівище Кіцм.). ***Шарнений мішком по голові**. Дурнуватий. Стор. *Ни дивуйси, шо він кажи, бо він мішком шарнений по голові* (Стара Жадова Стор.).

ШАРНУ́ТИ[1], знев., док. Вкрасти. Заст., Кіцм., Глиб. *Йой, кумо, шарнули мені ташку на базари* (Горбівці Глиб.). *Той злодюга вже дес шарнув дзигарок* (Онут Заст.).

ШАРНУ́ТИ[2], знев. Вдарити. Стор., Кельм. *Дайси трохи вбік, бо розмахнеси та можи шарнути по голові* (Стара Жадова Стор.). *Так шарнула по плечах, що аж пальці знати* (Лукачівка Кельм.). *Він як єго шарнув позавуш, то той аж скрививси* (Онут Заст.).

ШАРНУ́ТИ[3], знев. Випити. Кіцм., Хот., Глиб. *Пиймо, куми, тут, бо на небі ни дадут, поки до неба дійдемо, то ще по одній шарнемо* (Вовчинець Глиб.). *Шарнув порцію горівки, і навік гатки ни має закусювати* (Михальча Стор.).

ШАРНУ́ТИ[4], перен. Вхопити. Заст., Кіцм. *Половик молодого голупца шарнув, аш пірє посипалоси* (Стрілецький Кут Кіцм.). ***Шарнув, як пес кулешу**. Вкрав. Кіцм. *Зайшов циган в сіни і шарнув брусок, як пес кулешу і втік* (Борівці Кіцм.).

ШАРНУ́ТИ[5] Черкнути, врізати. Заст., Кіцм., Глиб. *Ниуважно шарнув бритвов, а тепер ніяк ни можу кров стерти* (Коритне Вижн.). *Я жав Пруkя, а серп сповз на пальці і шарнув аж до кістки* (Лужани Кіцм.).

ШАРНУ́ТИ[6]. Стругнути. Заст. *Шарни пару раз гимблим, би було рівно* (Онут Заст.).

ШАРНУ́ТИ[7]. Шарпнути, смикнути. Глиб. *А хто мине так шарнув за рукав, що я аж упав?* (Черепківка Глиб.).

ШАРПА́Н, -а, ч, тесл. Ручна пилка для поперечного перевилювання дров. Глиб., Нов. *Типер вже шарпаном ніхто ни хочі мучітиси пилити дрива, а наймают собі биндзопилку* (Рідківці Нов.).

ШАРПНЕ́ЛЯ, -і, ж., заст., військ. Осколок. Хот. *Мині оце нидавно вікічли шарпнелю з ноги ще віт войни* (Черепківці Хот.).

ШАРУВА́ТИ. Красти. Кіцм. Див. **ШАРНУ́ТИ[1]**. 1. *Ади, цеї ночі хтос шарнув мішок яблук* (Хлівище Кіцм.). 2. Розпушувати ґрунт, обробляючи сапою чи спеціальним механізмом міжряддя просапних культур (перев. цукрових буряків). 3. діал. Робити когось червоним, вкриваючи обличчя рум'янцем, загаром.

ШАРУ́Н, -а, ч. Злодій. Глиб. *Рузя такий шарун, що з очей украде* (Слобідка Глиб.).

ША́РФА, -и, ж. Кашне. Хот. *Неньо купив шарфу молодому* (Білівці Хот.).

ШАРХУ́БИЛЬ, -я, ч., тесл. Маленький рубанок. Заст. *Шархубилим добри уже поправєти дошки* (Дорошівці Заст.).

ШАРШУ́Н, -а, ч. Шершень. Кіцм. *Ни дают супокою ті шаршуни корові* (Гаврилівці Кіцм.).

ША́СТАТИ. 1. Витрачати без потреби (гроші). Кіцм. *Шастав грішми, поки були, а типер сидит голий і голодний* (Хлівище Кіцм.). 2. розв. Швидко, квапливо ходити, рухатися в різних напрямках (про людину, тварину). 3. Шукати, заглядаючи, обмацуючи щось.

ШАТРА́МА, -и, ж., буд. Прибудова до причільної стінки хати чи сарая. Глиб. *У шатрамі си тримаї лабуз і солома* (Горбівці Глиб.).

ША́ФЕЛЬ, -фля, ч. Цебер. Глиб. *Поможи принести шафель з шопи* (Горбівці Глиб.).

ШАФЕРИ́ЦА, -и, ж., обр. Подруга молодої. Кіцм. *Шаферица була на вісілю найкращи вбрана* (Новосілка Кіцм.).

ША́ФКА, -и, ж. 1. Етажерка. Глиб. 2. Зменшен. до **ША́ФА**. *Шо за цу шафку до книжок дали?* (Слобідка Глиб.). *У мени кожда дитина має свою полицу на шафці* (Горбівці Глиб.).

ШАФДО́ЛИК, -а, ч. Шаплик, невисока дерев''яна посудина, що має вигляд зрізаної бочки. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *У нас у господарці є шос до штери шафдолики* (Роша Чернівці).

ША́ФЛЯ, -і, ж. Пачка цигарок. Нов. *За день він кури дві шафлі дзіґарів* (Чорнівка Нов.).

ША́ХЛЯ, -і, ж. Див. **ША́ФЛЯ**. Глиб., Хот. *Купиш дідові зо дві шахлі дзиґарів* (Черепківці Хот.).

ШАЦУВА́ТИ. 1. Штрафувати. Глиб. *Ади, щацує мине на сотку, бо я ни йшов шанці копати* (Вовчинець Глиб.). 2. Оцінювати. Кіцм. *Чос дужи татно шацуют нашу хату* (Хлівище Кіцм.).

ШАРШО́НИ, -ів, мн. Див. **ШАШО́НИ**.

ШАШО́НИ, -н (шашон), мн. Суконні черевики, чобітки. Глиб., Сок. *Мині у шашонах тепло у ноги* (Турятка Глиб.).

ШВА́БИ[1], -ів, мн. Велика чорна квасоля. Вижн. *Я дуже люб'ю борщ з швабами* (Вашківці Вижн.).

ШВА́БИ[2], -ів, мн. 1. Обласна група німців, населення колишнього герцогства Швабії. Заст., Кіцм. *Адіт у тих кам'янищах колис жили шваби, то був їх маєток* (Киселів Кіцм.). 2. Знев. німці. *Не мав би роботи та швабів слухав, я в себе роб'ю, шо сам хочу* (Лашківка Кіцм.).

ШВАБІКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до імен. **ШВА́БИ**[2]. Сок. Сорочка з грибінового або швабікового полотна (Василівці Сок.).

ШВА́БСКИЙ, -а, -е. 1. Витканий на основі купованих ниток (про полотно). Хот. 2. прикм. до **ШВА́БИ**[2]. *Швабску сорочку колис тримали лиш про свята, а в такий день ходили в згрібних* (Долиняни Хот.).

ШВА́ҐЕР, -ґра, ч. **ШВА́ҐИР**, -ґра, ч. **ШВА́ҐІР**, -ґра, ч. **ШВА́ҐРО**, -а, ч. 1. Шурин, брат дружини. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Траба шваґра відвідати, бо дужи слабий* (Хлівище Кіцм.). *Шваґір чемний, а систра май погана* (Слобідка Глиб.). *Наш шваґир дужи люби жартувати* (Дорошівці Заст.). *Шваґро цего року почне класти хату* (Прилипче Заст.). 2. Сестрин чоловік. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. *Мій шваґір ходи загрижаний, бо сказали врачі, шо жінка моц слаба* (Неполоківці Кіцм.). *Я ни йду до систри, бо шваґер дужи лихий* (Атаки Хот.). *Мому шваґрови завтра сповняїси підісєтка* (Стара Жадова Стор.). 3. Дівер.

ШВАҐРИ́СКО, -а, ч., згруб. Шурин. Вижн. *Мій шваґриско робит*

бригадирем у колгоспі (Берегомет Вижн.).

ШВАҐРОВА, -ої, ж., рідк. 1. Жінка брата. Заст., Глиб. 2. Своячка. 3. Зовиця. *Ни забудь шваґрові пириказати, аби прийшла до нас* (Дорошівці Заст.).

ШВАЙЗИГА, -и, ж., текст. Станкова, лучкова вузька пила для художнього випилювання. Заст., Нов. *Я би собі купив дес швайзигу, а віпилювати я вмію* (Рідківці Нов.).

ШВАЙДЗИГАР, -а, ч., тесл. Пила (6 мм). Заст. *Шос мій швайдзигар притупивси* (Дорошівці Заст.).

ШВАЙЦА, -и, ж. Дирокол. Стор. *Треба під швайцу пробити дирки, бо іначі буди криво* (Стара Жадова Стор.).

ШВАЙЦУВАТИ, буд. 1. Зварювати шматки заліза. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Коваль швайцує рафи* (Боянчук Заст.). *Будеш добри лиміш швайцувати, буде лучи си орати* (Слобода Кіцм.). 2. Витирати.

ШВАНЬҐАТИ, знев. Швендяти. Кіцм. *Дивиси, вже стамнілоси, а той лобур дес шваньґає* (Іванківці Кіцм.).

ШВАР, -у, ч., бот. Осока. Заст., Хот. *Швар – це лісова трава, з якої робля перивесла* (Грозинці Хот.).

ШВАРА, -и, ж. 1. Шнур, натягнута проволока для сушіння тютюну, для вивішування білизни. Заст., Кіцм., Глиб. *Йди збири з швари дранті, бо йде дощ* (Верхні Станівці Кіцм.). *Я насиляв три швари тютюну* (Лукачівка Кельм.). 2. Сталевий трос. Вижн. *Ходім та заберимо вже усю швару* (Нижні Луківці Вижн.).

ШВАРКІВНИЦА, -і, ж. Сковорода. Вижн.

ШВАРОК, -а, ч. Шнурок, тонкий шнур. Глиб. *Ніц ни держу шварки коло чірвек* (Турятка Глиб.).

ШВЕДИР, -у, ч. **ШВЕДРА**, -и, ж. В'язана шерстяна кофта. Заст., Кіцм., Стор., Вижн., Глиб., Нов., Хот. *Цу шведру уже роки носю* (Давидівка Стор.). *Батько даруї шведир молодому і пядисят рублів* (Юрківці Заст.).

ШВЕДРИК, -а, ч., змен. до **ШВЕДИР**. *Типер шведрики на дітий дужи дорогі* (Стрілецький Кут Кіцм.).

ШВЕЦ, -а, ч., іхт. Вижн. *У потоці багато швеців* (Чорногузи Вижн.).

ШВИД, ШВИДА, У ШВИДУ. Недоспіле, воскової зрілості. Сок. *Я зібрав, куме, у швиду кукурудзи* (Романківці Сок.).

ШВИЛЯ, -і, ж., заст. Шпала. Кіцм., Нов., Хот. *Ни ходи по швилях, бо ше к'цуг розіб'є* (Черепківці Хот.).

ШВИНДАТИСИ, знев. Швендяти. *Кота, ни швиндайси під ногами, бо зариз стану на фіст* (Волиняни Хот.).

ШВІҐАВКА, -і, ж. Гнучкий прут. Нов. *Зари як возму швіґавку та як дам тобі пару раз!* (Чорнявка Нов.).

ШВІҐАТИ. Бити **ШВІҐАВКОЮ**. Нов. *Як швіґну тибе по ногах, то аш підскочиш* (Чорнявка Нов.).

ШВІНЬКУВАТИ. 1. Йти швидко, бігти, мчати. Глиб. *Улена слаба, али ше так швінькує, шо здоровий ни втримаїси* (Слобідка Глиб.). 2. Керувати ногами під час ковзання на санках. Заст., Кім. *Най спереду на санки сідає Ція, бо вона добри швінькує* (Борівці Кім.).

ШВІЦ, -у, ч. 1. Поспішна робота. Заст., Кім., Вижн., Глиб. *А то шо у вас такий швіц согодни?* (Слобідка Глиб.). 2. перен. Жар, підвищена температура тіла при захворюванні. Глиб. *Як ви сидите у такім швіці?* (Слобідка Глиб.).

ШВІЦУВАТИ. 1. Потіти, пітніти, пріти. Заст., Кім., Вижн. *Дохтор виґів, як я швіцувала, али казав, шо то на добри, то борши вілічу си* (Мусорівка Заст.). 2. Важко працювати, надриватися коло роботи. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Це до вечира можна вісапати, али*

тра́ба до́бри швіцува́ти (Лужани Кіцм.). *Я так му́чуся, так швіцу́ю ко́ло цей барабо́лі, а ти собі́ сів та й бала́каєш* (Васловівці Заст.). *Шо мині́ з нев кла́стися, як вона́ так фейст швіцу́і, а мині́ ни ко́нчі* (Слобідка Глиб.).

ШВО́РКАТИ. 1. Красти. Глиб. *Лиш зайшо́в в бібліоте́ку, зра́зу шво́ркнув кни́жку* (Турятка Глиб.). 2. Бити. Глиб. *Йди віцци, бо я тибе́ чи́мос шво́ркну* (Турятка Глиб.).

ШВУ́ИЧ, -у, ч., заст. 1. Швидкість. Вижн. *Ти до́брий швуи́ч маї́ш* (Карапчів Вижн.). 2. Розгін. Глиб. *Ку́рса взє́ла швуи́ч і віі́хала на го́ри* (Горбівці Глиб.).

ШВУНЬГО́М, незм. Дуже швидко. Кіцм. *Али́ ти швуньго́м виртайси* (Верхні Станівці Кіцм.).

ШЕ, присл. Ще. Хот. *Дай ше мині́ тро́хи борщу́* (Білівці Хот.).

ШЕВКИ́НЯ, **ШИВКИ́НЯ**, -і, ж., крав. 1. Кравчиня. Глиб., Заст., Кіцм., Нов., Кельм. *Суки́нка збі́гласи, бо то шта́пил. А шо шевки́ня ви́нна?* (Драчинці Кіцм.). 2. Вишивальниця. Кіцм. *За два́сто рублі́в мо́жна купи́ти таку́ соро́чку, шо ни ко́жда шивки́ня то́бі намне́ і ві́шиє так* (Старосілля Кіцм.). ***Ви́тко, шо шивки́ня, бо у ха́кі кири́ня** (Васловівці Заст.).

ШЕВЧИ́ТИ. **ШЕВЦЮВА́ТИ**, крав. Заст., Кіцм. *Той Іва́н коли́с тро́хи вив́чив шевчи́ти, та й з того жив* (Хлівище Кіцм.).

ШЕЛЕВИ́ЛО, -а, с. Неврівноважена, несерйозна людина. Заст., Кіцм. *Ста́рший син у них як має бу́ти, а ме́нший йкес шелеви́ло, нима́ с ким ді́ло ма́ти* (Борівці Кіцм.).

ШЕ́ЛЕСТЕНЬ, -я, ч., бот. Вид лікарської рослини. Стор. *Ше́лестень би́рут від шлу́нку* (Ст. Бросківці Стор.).

ШЕПЕЛЯ́ТИ, **ШИПИЛЯ́ТИ**, **ШЕПЕЛЯ́ВИТИ**. Вимовляти свистячі звуки. Хот., Кельм. *Повипада́ли зу́би, та́є й шепеля́ю, як стара́ ба́ба* (Лупачівка Кельм.). *На́ша Са́ня ду́жи шипиля́є* (Білівці Хот.).

ШЕРВА́Т, -а, ч. Шарф. *Дала́ єму́ гро́ші, шоб купи́в субі́ шерва́т на ши́ю, бо вже каху́кає* (Долиняни Хот.).

ШЕРВЕ́Т, -а, ч., заст. 1. Рушник. *На скіна́х стоя́ образи́, ві́шиті шерве́ти і фотока́рточкі* (Костинці Стор.). 2. Шматок домотканого полотна, яким накривають хліб або їжу на столі. Кіцм. *Ма́ма за́вши накрива́ют хліб шерве́том* (Верхні Станівці Кіцм.).

ШЕРВИ́Т, -а, ч. 1. Див. **ШЕРВЕ́Т**. Кельм. *Знайди́ там шерви́т і накри́й хліб, аби́ му́хи не ла́зили* (Кельм.). 2. обр. Вишита полотняна хустина, яку подають під час сватання старостам і двірникам. Нов. *Дру́шки ві́шивали шерве́т староста́м і двірника́м* (Чорнівка Нов.). 3. Носова хусточка. Кіцм., Нов. *Стара́, дай мені́ шерви́т, бо йду до це́ркви* (Чорнівка Нов.). 4. Вишита біла серветка. Стор. *Засти́ли нови́й шерви́т на стів, бо йдуть свя́та* (Клинівка Стор.).

ШЕРЕ́НЬКА, **ШИРИ́НЬКА**, **ШИРІ́НЬКА**, **ШИРІ́НКА**, **ШІРІ́НКА**, **ШРИ́НЬКА**, -и, ж., виш. 1. Саморобна вишивана носова хустинка. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Дай відпо́лочу тубі́ шири́нку, щоб ма́вис чи́сту у карма́ні* (Долиняни Хот.). *Ни забу́дь покла́сти шир́іньку у кіше́ню* (Кам'янка Глиб.). *Коли́с па́рубок, як до́вго ходи́в до ді́вки, і вона́ люби́ла його́, то дарува́ла єму́ шири́ньку* (Витилівка Кіцм.). 2. Маленька хусточка, яку дарує наречена нареченому. Кіцм., Стор., Нов., Хот. *Марі́їна до́нька да́ла шери́нку ду́жи фа́йну молодо́му, а староста́м до́вгі ві́шиті втира́вники* (Валева Кіцм.). *Ві́ший, ді́вко, фа́йну ширі́нку, аби́с ни па́цила со́ром* (Грозинці Хот.). 3. Вишита серветка. Стор.,

Нов. *Понашивала тих ширіньок, що аж не маю де класти* (Рідківці Нов.). 4. діал. Шматок тканини.

ШЕРІНОЧКА, ШИРІНОЧКА, -и, ж., змен. до **ШЕРІНЬКА, ШИРІНКА**.

ШЕРШАБИЛЬ, -я, ч., тесл. Рубанок. Хот. *Перший раз ни можна стругати дошку яким-нибудь гимблим, для цегл є шершабиль* (Долиняни Хот.).

ШЕРШИНЬ, -и, ж. Тонкі крижинки, які пливуть по течії річки. Заст. *Можи стани лід, бо ади як плине шершень* (Дорошівці Заст.).

ШЕРШУН, -а, ч., ент. Шершень. (Vespaecabro). *Шершун дужи болячи кусає* (Владична Хот.).

ШИБАЛО, -а, с. Непосида. Нов. *Це шибало де ти ни хоч вілізи* (Чорнівка Нов.).

ШИБАТИЙ, виш. Витканий полосками або кубиками з різнокольорових ниток. Глиб. *Ці шибаті фустки теплі. Я мусю субі купити* (Слобідка Глиб.).

ШИБАТИСЯ, (-СИ). 1. Бешкетувати. Заст., Кіцм., Глиб., Кельм. *Штефчіні піти шибаютси так, що вона ни можи з ними вітримати* (Слобідка Глиб.). *Сиди тихенько вже, хвати шибатися* (Білівці Хот.). 2. Кидатися, метатися. 3. Раптово несподівано з'являтися (про думки, почуття).

ШИБЕТА, -и, ж. Портфель. Хот. *Купила хлопцам по шибеті, бо скоро в школу* (Малинці Хот.).

ШИБИРНОГИЙ. Див. **ШИВЕРНОГИЙ**. Заст., Кіцм. *Відей свому синови, як був маленький, мама ни з'єзувала ноги, бо ади який шибирногий* (Кіцм.).

ШИБУВАТИ. Маневрувати. Кіцм. *Паровоз шибує з вагонами* (Лужани Кіцм.).

ШИВЕРНОГИЙ, ШИВИРНОГИЙ. Кривоногий, клишавий. Кіцм., Кельм. *Такий шиверногий, як на бочці ріс* (Лупачівка, Кельм.).

ШИВОЙ, -ю, ч. Вир; бурхливий, стрімкий рух, який захоплює, втягає за собою. Заст., Кіцм. *Я оден раз попав у шивой, то ледви віплив, чудом лишивси живий* (Васловівці Заст.).

ШИДА, -и, ж., тк. 1. Тюль. Кіцм., Хот. *На мої вікна траба широкої шиди* (Атаки Хот.). 2. Марля. Нов. *Снігурці вшили файну сукинку з шиди* (Чорнівка Нов.). 3. Фата. Заст., Хот., Кельм. *Я ни люблю, коли молода вбрана лиш у короткі шиді* (Баламутівка Заст.). *Така файна шида в молодої, що ще ніде такої ни бачила* (Долиняни Хот.).

ШИДОЧКА, -и, ж., тк. Мережка. Хот. *Шидочкою обшивають фіранку* (Атаки Хот.).

ШИЛИФОСТИТИСИ, знев. 1. Ходити то на двір, то до хати. Кіцм. *Ці діти цілий день ни пиристают шилифоститиси* (Хлівище Кіцм.). 2. Збиратися, мати намір. Заст., Кіцм. *Задурно ми шилифостимоси, бо вже зачинає мирчати дощ* (Хлівище Кіцм.). *Куда віпиратися в дорогу, як дощ мирчит* (Бабин Заст.).

ШИЛОВАТИЙ. Тонкий та високий. Кіцм. *Він счас дужи шиловатий, дознаку, як його тато* (Хлівище Кіцм.).

ШИМОН, -а, ч., згруб. Дурень. Кіцм., Заст. *Чого ти бігаєш, як той шимон?* (Киселів Кіцм.).

ШИНА, -и, ж. 1. Рейка (залізнична). Заст., Кіцм., Стор. *Ни ходи по шинах, бо ше під поїзд попадеш* (Прилипче Заст.). 2. Металевий обруч, який насаджують на обід колеса для збільшення його міцності, зменшення зносу. 3. Гумовий суцільний обруч або оболонка з прогумованої тканини з гумовою камерою, наповненою стисненим повітрям, прикріплюють на обід колеса для збільшення амортизації і поліпшення рухомості,

зчеплення з дорогою. 4. Пристрій для накладання пов'язки, за допомогою якої забезпечують нерухомість ушкодженої частини тіла. 5. Частина електророзподільного пристрою – металева смуга або товстий провід.

ШИНДА́РИТИ, знев. Віяти, тратити, розпускати (про гроші). Кіцм. *З неї ніц ґаздині ни буди, бо вона лиш навчина готовими грішми шиндарити* (Хлівище Кіцм.).

ШИ́НКА, -и, ж., бот. Розхідник звичайний (Hechomohederacea Y.) *Іванко дуже кашляв і баба дала йому настій шинки* (Корчівці Глиб.).

ШИНЯ́К, -а, ч., заст. Прилавок. Глиб. *На шиняку стоїть у магазині шарфа* (Горбівці Глиб.).

ШИ́НТА, -и, ж., бот. Зеленчук жовтий; використовується при запаленні нирок, сечового міхура. Заст. *Як болє нирки і сечовий міхур, то траба пити шинту* (Прилипче Заст.).

ШИП, -а, ч., рідк. 1. Пляшка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов., Хот. *Післала свою малу до магазину, аби купила шип оцту* (Стара Жадова Стор.). *Це шип на воко* (Снячів Стор.). 2. Графин. Стор. *Налий в шип води та постав на стіл* (Спаське Стор.). 3. Велика промислова морська риба родини осетрових, поширена в басейнах Чорного, Касп., Азов. й Аральс. Морів. 4. Склянка середнього розміру. Кіцм., Вижн. *Доста лити: шип вже повний* (Карапчів Вижн.).

ШИПИЛИ́ТИ. Шепелявити. Заст., Кіцм., Хот. *Мій малий відразу ни шипилєє* (Дорошівці Заст.).

ШИПІЛЄ́ТИ. Див. **ШИПИЛИ́ТИ**. Заст., Кіцм. *Мій Митрик трохі шипилєє* (Борівці Кіцм.).

ШИ́ПІТ, -а, ч. Джерело. Заст. *Вода з шипота дужи холодна, шо простудиціа можна* (Баламутівка Заст.).

ШИПКО́ВАНИЙ. Підбитий залізом (про сани). Стор. *Сани бувают шипковані і ни шипковані* (Сторожинець).

ШИПОВИ́Й, -ого, ч., обр. 1. Чоловік, що відає напоями на весіллі. Глиб. *На вісілю у кумната я був за шипового* (Горбівці Глиб.). 2. Здійснюваний, створюваний, з'єднуваний за допомогою шипів. 3. техн. Обладнаний, устаткований шипами. 4. Який залиш. від шипа, шипів.

ШИПО́К, -а, ч., зменш. до **ШИП**. Заст., Кіцм., Глиб., Стор., Нов., Хот., Кельм. *У склепі є волива в шипках і треаба піти взяти* (Чорнівка Нов.). *Вісип з шипка молоко у миску* (Зелена Кельм.). *Кажут, шо коло Острого пляцу дают волій у шипках* (Рідківці Нов.). *Помий шипок та йди купи вулію* (Грозинці Хот.).

ШИПО́ЧОК, -а, ч., зменш. до **ШИПО́К**. Хот. *Налий молока в шипочок* (Грозинці Хот.).

ШИПТІ́ТИ. 1. Відставати (від чавуна). Хот. *Мамалига почала шиптіти, скоро можна буде вівертати на кружок* (Чепоноси Хот.). 2. Киснути, випускаючи бульки кислого повітря. Заст., Кіцм. *Витко шо смитана ни свіжа, бо почала шиптіти* (Хлівище Кіцм.).

ШИПТУ́НКА, -и, ж. Знахарка. Кельм. *Нічо та шиптунка ни знає, лиш бреши* (Козиряни Кельм.).

ШИПЧИ́НА, -и, ж., буд. Невелика шопа. Заст., Хот. *Вмліті я перейду варити у шипчину* (Недобоївці Хот.). *Траба пирикрити шипчину шіфиром, бо тиче* (Прилипче Заст.).

ШИ́РВАРОК, -у, ч., заст. Ремонт дороги силами громади. Заст., Кіцм. *Ішли на ширварок, хто з кіньми, хто з лопатов, коли треба було дорогу римонтувати* (Гаврилівці Кіцм.).

ШИРВЕ́ТКА, -и, ж., виш. Вишиванка. Заст. *На скінах у хакі були ширветки* (Кулівці Заст.).

ШИРВИТО́К, -тка, ч., тк. Шматок саморобного полотна, який прищеплювали дружбам на груди. Хот. *Отим дружбованім я фист ширвитків заробив* (Черепківці Хот.).

ШИРІПТЄ́, незм. Декоративний живопис на папері, в орнамент якого входять стилізовані повіти. Призначені для прикрашення інтер'єру кімнат. Нов. *У хаті є штири кутки. В однім прибивают образ, щоб христитиси, а у другиx прибивают картіни і ширіптє* (Подвірне Нов.).

ШИРСТКА́, -и, ж. **ШОРСТКА́**, -и, ж. Заст., Кіцм. *Я білила, то руки пислі вапна стали такі ширсткі, шо аж панчохи до них чіплєюцци* (Борівці Кіцм.).

ШИС, -у, ч. Вигін біля річки; пасовисько. Нов. *То півсила пасе худобу там на шису* (Рідківці Нов.).

ШИЦУВА́ТИ. 1. Див. **ШАЦУВА́ТИ** 2. Стор. 2. Радити. Глиб. *Шо ґівки шицуїти?* (Слобідка Глиб.).

ШИШКІВНИ́ЦЯ, -і, ж. Прилад для різання капусти, **ШАТКІВНИ́ЦЯ**. Кіцм. *Траба купити шишківницю, бо надоїдає йти у сило зичити* (Хливище Кіцм.).

ШИ́ШЛИК, -а, ч. Ховрах (Citellus citellus). Заст. *Типер і шишлики дес пропали, всьо хімія нищить* (Самушин Заст.).

ШІДЗУ́Н, -а, ч. Дурень. Стор. *Вітрищив очі, як той шідзун, та й дивиси* (Стара Жадова Стор.).

ШІДЗУНОВА́ТИЙ, знев. Дурнуватий. Стор. *Цей чоловік якийсь шідзуноватий, з ним ни договоришси ні за шо* (Стара Жадова Стор.).

ШІЗДІСЯЄ́ТКА, -и, ж., буд. Драниця довжиною 60 см. Заст., Кіцм., Стор. *Шіздісяєтка гий коротка* (Снячів Стор.).

ШІКІРЯ́ВИЙ. Картавий. Кельм.

ШІНУВА́ТИ, заст. Шанувати, берегти. Заст., Кіцм., Глиб. *Мама цу фустку шінувала, а ни так, як ти всо фошкаїш* (Слобідка Глиб.).

ШІ́ПАТИСИ. Чухатися. Заст., Кіцм., Кельм. *Так пес шіпаєси, витко має блохи або пархи* (Киселів Кіцм.).

ШІ́ПКА, -и, ж. Змен. до **ШО́ПА**. Кіцм. *Заниси дрова до шіпки* (Малятинці Кіцм.).

ШІПЧИ́НА, -и, ж. Кельм. Невелика шопа. Див. **ШИПЧИ́НА**.

ШІР, -а, ч. 1. Вид упряжу, шори. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *У шори коневи лехко кягнути* (Лужани Кіцм.). *У шорі є шлия, а від шлиї навкола заду йде піддупник, чириз верьх і попід черево запирізуєси гуртом* (Онут Заст.). *Бири шір і упрігай коня* (Черепківці Хот.). 2. виш. Блискуча нитка (у тканині). Заст., Глиб. *Типер у моді фустки з шіром* (Прилипче Заст.).

ШІ́СТКА, -и, ж., буд. 1. Дошка товщиною 6 см. Глиб. *Для вікон і дверий траба урізати шістки* (Горбівці Глиб.). 2. Назва цифри 6. 3. Гральна карта, що має шість позначок однієї масті. 4. Запряг з шести коней або інших тварин. 5. Шестивесловий човен чи шлюпка. 6. діал. Дрібна монета вартістю 6, пізніше 10 австр. крейцарів.

ШІ́ТОЧКА, -і, ж. Велика шерстяна хустка. Глиб. *Шкода на дощ убирати нову шіточку* (Горбівці Глиб.).

ШІ́ФА, -и, ж., заст. Пароплав. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Вуйко Іван їхав до Канади шіфов від самого Гамбурга* (Неполоківці Кіцм.).

ШІ́ФКАРТА, -и, ж. Проїзний квиток. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *На шіфкарту траба було продати зо півфальчу поля, і то доброго* (Лашківка Кіцм.).

ШІ́ЦМАН, -а, ч., зв. мн. **ШІ́ЦМАНИ**, -ів. Люди (спеціально обрані), які

шіцували (див. **ШАЦУВАТИ** 2[2]). Глиб., Хот. *Ушіцували шіцмани нам маєток на десік тисіч* (Черепківці Хот.).

ШІЦУВАТИ Див. **ШАЦУВАТИ** 1. Хот., Глиб.; 2. Див. **ШИЦУВАТИ** 2. Нов.; Заст.

ШКАМПЕТИК, -а, ч., зв. мн. Шкарпетки. Хот. *Тета купила в лавци шкампетики* (Білівці Хот.).

ШКАНТИЛЬГАТИ. Кульгати. Сок. *Цей хлопец гарний, лиш на праву ногу трохи шкантильгає* (Волошкове Сок.).

ШКАРАДНИЙ, знев. 1. Поганий (про людину, річ). Заст., Кіцм., Глиб. *Так ним гоноруєш, а він такий шкарадний, такий носатий, шо аж гитко* (Шипинці Кіцм.). *Я у такому шкарадному костюмі ни можу йти* (Валява Кіцм.). 2. Бридкий. Кіцм., Глиб. *Вона мині така шкарадна, що я ни можу ї видіти* (Нові Драчинці Кіцм.). 3. Брудний. Хот. *Цей казан дужи шкарадний від помиїв: сховай дес у кут* (Чепоноси Хот.). 4. Недбало виконаний (про дію, річ). *Придививси я на кі чоботи, а то така шкарадна робота* (Лужани Кіцм.).

ШКАРАДНО. Присл. До **ШКАРАДНИЙ**. Заст., Кіцм. *Вітколи стала груба, то дужи шкарадно віглядає* (Лужани Кіцм.). *Чо ти так шкарадно пишиш?* (Мусорівка Заст.).

ШКАРАДЬ, -і, ж. Біда. Кіцм. *З ним шкарадь, відий відрубают ногу* (Хлівище Кіцм.).

ШКАРЕДНИЙ. Див. **ШКОРАДНИЙ** 1. Хот. *То стара дужи шкаредна* (Малинці Хот.).

ШКАРЕТНИЙ. Старий, протертий, поношений. Нов. *Які ці шкаретні чиривики вже на тобі* (Рідківці Нов.).

ШКАРИДНИЙ. Див. **ШКАРАДНИЙ**. Нов., Хот.

ШКАРІДЬ, -і, ч., знев. Нечепура. Хот. *От пішла шкарідь, нима нічо ніц путяшчого* (Чепоноси Хот.).

ШКАРП, -а, ч. Високий насип біля залізниці. Заст. *Зашпотавси і скарбочивси з шкарпу аж вдолину* (Прилипче Заст.).

ШКАРПА[1], -и, ж. Гребля. Заст. *Як вода у беризі відбуди, то можна пириходити шкарпу* (Дорошівці Заст.).

ШКАРПА[2], -и, ж. Окріп. Заст. *Пора вже вічистити шкарпу* (Юрківці Заст.).

ШКАТУЛА, -и, ж. Шкіряна сумка, що одягається через плече. Хот. *Колис ще мій дід носив шкатулу і тепер молоді нося* (Долиняни Хот.).

ШКАТУЛЬГАТИ. Кульгати. Заст., Кіцм., Стор., Сок. *Ца нога в мени була в войну ранена, тому і шкатульгаю* (Суховерхів Кіцм.).

ШКАФ, -а, ч. Ніж, яким білують шкіру. Заст. *Поостри мині шкаф, бо затупився* (Прилипче Заст.).

ШКВИРЯ, -і, ж. Хвороблива дитина, яка має поганий апетит. *Ця шквиря нічо ни хочи їсти* (Хлівище Кіцм.).

ШКВИРІНЬЧАТИ. Плакати, хникати. Заст., Кіцм. *Чос цілу ніч дитина шквиріньчала* (Хлівище Кіцм.).

ШКВІРІНЬЧИК, -а, ч. Цвіркунчик. Кіцм. *Наш шквіріньчик вже спит* (Хлівище Кіцм.).

ШКЕН, -а, ч. знев. Зірвиголова. Глиб. *Цей Надін шкен скріс встигає* (Слобідка Глиб.).

ШКІБОТАТИ. Лоскотати. Глиб. *Ни шкібочи так дитину* (Кам'янка Глиб.).

ШКІРА. 1.***У шкіру брати** – бути битим. Хот. *Траба тибе у шкіру брати за ці слова* (Чепоноси Хот.). 2. Зовнішній покрив тіла людини і тварини. 3. Матеріал, одержаний шляхом хімічної й механічної обробки шкури вбитої тварини. 4. Матеріал, що ним замінюють вичинену шкуру. 5. Кора, оболонка якої-небудь рослини чи її плоду.

ШКЛЬОНДРАТИ, знев. Човгати. Заст., Кіцм., Хот. *Скинь ті калоші, ни*

шкльондрай ними, вони ни для твої ноги (Ставчани Хот.). *Ни шкльондрай чирвиками* (Верхні Станівці Кіцм.).

ШЛЬОНДРАТИ. 1. Див. **ШКЛЬОНДРАТИ**. Кіцм. *Ни шльондрай так чобітьми* (Борівці Кіцм.). 2. Псувати, заношувати. Заст., Кіцм. *Ни шльондрай мої чирвики, маєш свої* (Киселів Кіцм.).

ШКОДА, -и, ж. ***Шкоду потягнути**. Мати втрату. Кельм. *Таку вони сараці шкоду потягнули: здохла їм тиличка* (Подвір'ївка Кельм.).

ШКОЛЕНИЙ. Грамотний. Нов., Сок. *Типер вже рідко хто ни школений* (Рідківці Нов.).

ШКОЛОБАТИСА. Колупатися. Сок. *Чого ти школобаєся в носі* (Сербичани Сок.).

ШКОЛЬНИК, -у, ч., бот. Пижмо звичайне (Zanacetus vulgare Y). *В нас на цей бурян кажут приворотень і школьник, кажут, шо як дати напитиси хлопцеви, то буде твій* (Неполоківці Кіцм.).

ШКОРБА, -и, ж., знев. 1. Худа висока жінка. Заст., Глиб. *Али файна пара: він оштипок, а вона шкорба* (Горбівці Глиб.). 2. Стара погана жінка. Заст. *Та шкорба скрізь свою морду суни, хоч то ни до неї* (Баламутівка Заст.).

ШКОРБЕЙ, -я, ч. Скупий. Хот. *Такий вже шкорбей, шо ніколи нічо у него ни виіпросиш* (Долиняни Хот.).

ШКОРОХ, -а, ч., бот. Горобина звичайна (Sorbus aucuparia). *В минулому році ми з класом збирали шкорох* (Корчівці Глиб.).

ШКОРТ, -у, ч., рідк. Зло. Стор., Глиб. *Він усьо міні роби на шкорт* (Снячів Стор.). ***Шукати шкорту**. Шукати причини для сварки. Глиб. *Моя тешча добра пила кождий рас шукаї шкорту* (Горбівці Глиб.).

ШКОТУЛЬГАТИ. Див. **ШКАТУЛЬГАТИ**. (Вижн.).

ШКРАБ. Див. **ШКРАБИ**. Заст., Стор.

ШКРАБАВКА, -и, ж., мед. Короста. Глиб. *Шкрабавка си лічит пєть день* (Горбівці Глиб.).

ШКРАБАК, -а, ч., частіше мн. **ШКРАБАКИ**. Див. **ШКРАБИ**. Кіцм., Глиб.

ШКРАБИ, -ів, мн. (одн. **ШКРАБ**, -а, ч.). Старе, стоптане, рване взуття (чоботи, черевики і т.ін.). Заст., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Сигодни ниділя, а ти вбуваєш шкраби* (Боянчук Заст.). *Шос у таких страшних шкрабах ходиш, як востатня* (Рідківці Нов.). *Забрав шкраби і поніс до шивца лагодити* (Горошівці Заст.).

ШКРАБАТИ. Скребти, обдирати. Заст., Кіцм., Кельм. *Хтос шкрабає в двері* (Лівинці Кельм.). *Шкрабаю скіну там, де си повіддувало* (Борівці Кіцм.). ***Най це тибе ни шкрабає.** Не тривожить. Заст., Кіцм., Стор. *Най це тибе це ни шкрабає, шо моя донька ше ни віддана* (Киселів Кіцм.).

ШКРАБАЧКА, -і, ж. Щітка, якою чистять з корови кізяки. Хот. *Траба купити другу шкрабачку, бо ца вже поломиласа* (Грозинці Хот.).

ШКРЕБТАНИК, -а, ч., кул. Мала хлібина з вискребків тіста. Глиб. *Аж згорів від піцу шкребтаник* (Горбівці Глиб.).

ШКРИПІТІ, -я, с. Каміння. Стор. *Так усипали дорогу шкрипітім, шо аж буксують лигковушки* (Стара Жадова Стор.).

ШКРІБАТИСИ, згруб. Чухатись. Заст., Кіцм., Хот. *Ни шкрібайси, бо то ни файно* (Нові Драчинці Кіцм.).

ШКРУМ, -у, ч. 1. Запах горілої вовни, шкіри, м'яса, вати. Заст., Кіцм., Стор., Кельм. *Йкийс шкрум чути у хаті* (Старосілля Кіцм.). *Утвори вікна, най вікягни цей шкрум* (Ленківці Кельм.). ***Згоріти на шкрум**. Спопелитись,

стати попелом. Заст., Кіцм., Стор. *Хáта згоріла на шкрум* (Дорошівці Заст.). 2. Нагар на туші свині. Заст., Кіцм. *Як обшмалє́ свиню́, тогди́ биру́т віхок і води́ і злива́ют шкрум* (Вікно Заст.). ***Чу́ти шкрум**. Відчувати неспокій. Заст., Кіцм. *Коби́ хоть во́йни ни бу́ло, бо в світі чу́ти шкрум* (Борівці Кіцм.).

ШКРУМІ́ТИ. Тліти. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Чую, шос шкрумит. Я роздиви́вси, а то моя́ куфайка* (Ставчани Кіцм.).

ШКУНДЯ́ТИ. Шкутильгати. Кіцм. *Міха́йло вломи́в но́гу і вже дру́гий рік шкундя́ї* (Неполоківці Кіцм.).

ШКУРДЕ́К, -а, ч. Худий і кволий (про вівцю, теля). Глиб. *Шо ти с цим шкурдеко́м бу́диш роби́ти?* (Слобідка Глиб.).

ШКУТУЛЬГА́ТИ. Див. **ШКАТУЛЬГА́ТИ**. Хот.

ШЛАЙФ, -а, ч. Гальмо для воза. Заст., Кіцм., Нов. *Зроби́ собі́ шлайф і ни гальму́й ланцо́м* (Чорнівка Нов.).

ШЛАЙФУВА́ТИ. Гальмувати шлайфом. Нов. *Порожняко́м тут мо́жиш ни шлайфува́ти* (Чорнівка Нов.).

ШЛА́ПА, -и, ж. Зуб від маркера. Заст. *Уломи́ласи шлапа, і ни мож домаркува́ти* (Онут Заст.).

ШЛАПА́К, -а, ч. Байдужий. Хот. *Твій та́то був коли́с шлапако́м і ти таки́м росте́ш* (Чепоноси Хот.).

ШЛА́ФЕРОК, **ШЛА́ФИРОК**, -а, ч. Домашній халат. Глиб., Стор. *Тре́ба уже́ нови́й собі́ купи́ти шла́фирок, бо цей уже розлізси гет* (Стара Жадова Стор.).

ШЛЕ́ЙКА, **ШЛИ́ЙКА**, -и, ж., крав. 1. Стоячий комір біля чоловічої сорочки. Кельм. *Так зама́стююца шле́йки, шо ни годин повідтира́ти* (Комарі Кельм.). 2. Бретелька. Заст., Кіцм., Хот. *Приши́й нові шле́йки до соро́чки* (Атаки Хот.).

ШЛЕЙФ, -а, ч. Див. **ШЛАЙФ**. Заст., Кіцм. *Вкрути́ла си ко́ло шле́йфа труба́ і нима́ чим загальмува́ти* (Онут Заст.).

ШЛЕ́ХДАХ, -у, ч., буд. Покрівля з нахилом на один бік. Заст. *Я до своі́ кози́ зроби́в шле́хдах* (Дорошівці Заст.).

ШЛИ́ЙОЧКА, -и, ж., виш. Обшлаг. Кельм. *Як ви́шила шле́йку, то тре́ба вже й шли́йочку* (Комарі Кельм.).

ШЛІПА́К, -а, ч., мед. Нарив. Стор. *Міні́ шліпа́к зроби́вса на шиї* (Снячів Стор.).

ШЛІТГА́ММИР, -а, ч., буд. Спеціальний молот для шліфування осей. Стор.

ШЛІТЗЕ́ЧЕ, -а, с., буд. Пилка для випилювання дуже малих щілин. Стор.

ШЛІФА́ЙЛІ, ів, мн., буд. Шліфувальний терпуг. Стор.

ШЛІ́ЦИ[1], -ів, зв. мн. Ковзани. Кіцм., Заст. *Шлі́цами лиш по ле́ді мож їхати* (Верхні Станівці Кіцм.).

ШЛІ́ЦИ[2], -ів, зв. мн. Лижі. Кіцм. *Не́ньо мині́ зроби́ли шліци* (Чортория Кіцм.)

ШЛЮ́БНИЙ, субст. Шлюбний одяг, головний убір та прикраси. Глиб. *Каза́ла бре́ха, аби́ скупа́ти три ра́зи у шлу́бним* (Турятка Глиб.).

ШЛЮ́ФА, -и, ж. Залізне кільце, через яке проходить орчик. Хот., Сок. *Я і сам ни зна́ю, від чого́ ло́пла шлю́фа на во́рчику* (Долиняни Хот.).

ШЛЮ́ФКА, -и, ж. Петелька, в яку закладається ремінь. Заст. *Ади́ врвала́си шлю́фка, тай ре́мінь ви́си* (Дорошівці Заст.).

ШЛЯГ, **ШЛЯГ БИ** (аби) трафив кого. Уживається як лайка, що виражає недобре побажання комусь при обуренні, досаді. *Поби́ла б тебе́ лиха́ годи́на! Шляг би тибе́ тра́фив: вже знов напи́вси* (Чепоноси Хот.).

ШЛЯБА́НКИ, -ок, мн. Лави для спання і відпочинку. Кіцм. *Чо хилисси, ніб тя гори́чка му́чи, ішов би на шляба́нок і засну́в* (Кліводин Кіцм.).

ШЛЯБДА́Х, -у, ч., буд. Прибудова до хати; комора. Стор. *Шлябда́х – це приту́ла ко́ло ха́ти, це комо́ра, а ми звем шлябда́х* (Сторожинець).

ШЛЯ́ВФЕРОК, -а, ч. Див. **ШЛА́ФЕРОК**. Вижн.

ШЛЯ́НДАТИ. Див. **ШКЛЬО́НДАТИ**. Тягнути ноги. Глиб. *Ни мо́жна май до́бре ході́ти, а шля́ндаїш чірве́кі* (Слобідка Глиб.).

ШЛЯ́НДРАТИ. Див. **ШЛЯ́НДАТИ**. Кельм. *Шо шля́ндраєш, як ба́ба стара́* (Лукачівка Кельм.).

ШЛЯ́ПАНИЦ, -нца, ч. **ШЛЯ́ПАНЦІ**. Кімнатне взуття. Кельм. *Пиризу́йся в шля́панці, ни масти́ виритки́ бу́тінками* (Комарі Кельм.).

ШЛЯ́ХТУЗ, -а, ч., заст. Бойня. Глиб., Хот. *Коли́с худо́бу здава́ли в шля́хтуз* (Черепківці Хот.).

ШЛЬО́НДРАТИ, знев. Див. **ШКЛЬО́НДРАТИ**. 1. Човгати. Заст., Вижн., Хот., Глиб., Сок. *Ни шльо́ндрай нога́ми, як ґід стари́й* (Карапчів Вижн.). 2. Ходити без певної мети. Сок. *Сядь і ни шльо́ндрай скілько* (Сербичани Сок.).

ШЛЬО́НДРИ, -ив, мн. Стоптане взуття. Заст., Кіцм., Глиб. *Бири́ які́-такі́ шльо́ндри, а́ли бо́са ни йди* (Турятка Глиб.).

ШМАЖИНИ́ЦА, -і, ж., кул. Нов. *По́мню на́ймси шмажини́ці та й іду́ на та́нці* (Рідківці Нов.).

ШМАЛИНИ́НА, -и, ж. Чад, запах горілого. Заст., Кіцм., Кельм., Хот. *Шо так у ха́ті в те́би чу́ти шмалини́ну* (Білівці Хот.).

ШМАЛИ́ТИ[1]. Палити. Заст., Кіцм., Стор. *Шмали́ під садови́нов, бо моро́з надворі́* (Юрківці Заст.).

ШМАЛИ́ТИ[2]. Бити. Заст., Кіцм., Стор. *Мі́й та́то до́вго ни тирпі́в: лиш котре́ з ді́тий ни слу́хало, шмали́в по чім попа́ло* (Киселів Кіцм.).

ШМАЛИ́ТИ[3], знев. Швидко йти. Заст., Кіцм. *Ка́же, що слаби́й, а так шмали́т, що ни мо́жу його́ наздогна́ти* (Борівці Кіцм.).

ШМАЛИ́ТИСИ. Пектися, смажитися, надмірно нагріватися. Стор. *Шмалю́си ко́ло то́го шпа́ргату ці́лу дни́ну* (Костинці Стор.).

ШМАЛЯ́ТИНА, -и, ж. Кельм. Див. **ШМАЛИНИ́НА**.

ШМА́ЛЬНУТИ. Вдарити. Заст., Кіцм., Стор., Вижн. *Ми́тро шмальну́в його́ в лице́* (Банилів Вижн.).

ШМАРОВО́З, -а, ч., знев. Забруднена чи в брудне одягнена людина. Кіцм. *Ни йди до ді́да на ру́ки, бо ви́диш яки́й він шмарово́з* (Киселів Кіцм.).

ШМАРНУ́ТИ, док. Вдарити різко, сильно. Заст., Кіцм., Стор. *Ми́трик зачє́в пискува́ти ма́мі, а та́то його́ як шмарну́в, то аж му скі́на дода́ла* (Борівці Кіцм.).

ШМАТАЛА́ЙКО, -а, ч., знев. 1. Про погано, неакуратно одягнену людину. Кіцм. *Це таки́й шматала́йко, що ни мож диви́тиси* (Старі Драчинці Кіцм.). 2. знев. Непевна людина. *То не чолові́к, то шмата́лайко, з ним ни варт говори́ти* (Дорошівці Заст.). *То не є йкийс шматала́йко, а господа́р: мо́жна ни боя́тиси* (Дорошівці Заст.).

ШМАТИ́НА, -и, ж. Поношений одяг. Кельм. *Ви́ниси старцо́ви яку́с шмати́ну* (Лукачівка Кельм.).

ШМЕ́КЕР, -а, ч., заст. Хитрун. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Кумна́т мі́й – шме́кер; купи́в на база́ри ка́пці за п'є́ть рублі́в* (Горбівці Глиб.).

ШМЕКЕРА́НТ, -а, ч. Див. **ШМЕ́КЕР**. Глиб. *То таки́й шмекера́нт, що*

з ним на край ни вийдеш (Молодія Глиб.).

ШМЕРГАВКА, -і, ж., мед. Нежить. Глиб. *Вже зо дві ниділи маю шмергавку* (Турятка Глиб.).

ШМЕРГАТИ. Лазити, ворушитися. Глиб. *Шос мині віт самого вечіра шмергаї по стегні* (Солобідка Глиб.).

ШМЕТІР, -а, ч. Див. **ШМЕКЕР**. Глиб. *Я того шметіра давно знаю* (Турятка Глиб.).

ШМИГА, -і, ж., тесл. Столярський інструмент, що служить для пиляння дошки під прямим кутом. Нов. *Возми шмигу і приміряй, як відрубати ту дошку* (Чорнівка Нов.).

ШМИКИР, **ШМИКІР**, -а, ч. Див. **ШМЕКЕР**. Глиб., Хот.

ШМИКІРІЯ, -ї, ж. Хитрощі. Глиб. *Ти лиши ту шмикірію, бо вона тибе за грати такі завиде* (Черепківці Глиб.).

ШМИКІРУВАТИ. Хитрувати, обдурювати. Глиб. *Він так шмикіруї, аби лиш ніц ни робити* (Черепківці Глиб.).

ШМИРГАВКА, -и, ж., мед. Нежить. Див. **ШМЕРГАВКА**.

ШМИРНЯВА, -и, ж. Метушня. Заст., Кіцм., Кельм. *Такої шмирняви наробили* (Лукачівка Кельм.). *Така шмирнява була у сусідів цілий день, бо завтра в них має бути злагода про вісілє* (Киселів Кіцм.).

ШМИХІР, -а, ч. Див. **ШМЕКЕР**. Стор. *Хто не знає, що Міхайло є добрим шмихіром* (Сторожинець).

ШМИЯГА, -и, ж. Купка хмизу. Заст. *Люди рубают хащу, та й складают у шмияги* (Дорошівці Заст.).

ШМІР, -у, ч. Мазут, дьоготь, уживані для змащування поверхонь тертя механізмів і деталей машин і т. ін. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Кельм. *Дай мині шміру колисо помастити* (Черепківці Глиб.). ***Дати шміру**. 1. Втекти, побігти. Заст., Кіцм., Стор. *Лиш уздрів хлопців, та як дав шміру, то лиш п'яти забликотіли* (Стара Жадова Стор.). 2. Покарати побоями. Заст., Стор. *Я йому за ці двойки увечір доброго дам шміру* (Стара Жадова Стор.).

ШМІРАК, -а, ч., згруб. Нечепура. Заст., Кіцм. *Шмірака вбири в шо хочіш: він все буди шміраком* (Верхні Станівці Кіцм.).

ШПЕКАТИ. Колоти. Глиб. *Так чос в боку шпекаї* (Турятка Глиб.).

ШПЕНИК, -а, ч., рідк. Кнопка. Глиб. *Дайти нам шпеників, ми приб'єм самі газету* (Слобідка Глиб.).

ШПЕРЛА, -и, ж. Дуже швидка, працьовита людин. Глиб. *То така шперла, шо николи ни сидит* (Турятка Глиб.).

ШПЕТНИЙ[1], знев. Поганий, бридкий. Кіцм., Глиб. *Такого шпетного чоловіка світ ни видів* (Киселів Кіцм.).

ШПЕТНИЙ[2]. Вузький, короткий. Кіцм., Вижн. *Сей костюм шпетний на мени* (Лукачівка Кельм.). *Спідница війшла шпетна: замало було матерії* (Карапчів Вижн.).

ШПЕТНИЙ[3]. Точний, пунктуальний. Нов. *Він такий шпетний, шо ніколи ни запізнюєси* (Чорнівка Нов.).

ШПЕТНО[1]. Присл. до **ШПЕТНИЙ**[1]. Нов. *Чо ти так шпетно сибе видеш?* (Чорнівка Нов.).

ШПЕТНО[2]. Присл. до **ШПЕТНИЙ**[2]. Кіцм., Вижн. *Ці сподні так шпетно стоя на тобі* (Карапчів Вижн.).

ШПЕТНО[3]. Присл. Гарно. Хот. *Цей костюмчик на нім так шпетно пристав, ніби на него шитий* (Долиняни Хот.).

ШПЕТНО[4]. Присл. Бідно, убого. Глиб. *Вбувалиси ми дужи шпетно* (Слобідка Глиб.).

ШПЕТИТИ, док. Перешкоджати. Кіцм. *Він би шос поміг, али ще й шпети в роботі* (Хлівище Кіцм.).

ШПИ́КАТИ. Див. **ШПЕ́КАТИ**. Заст., Кіцм. *Ма́мо, він мене́ шпи́кнув у но́гу* (Борівці Кіцм.).

ШПИ́К'Ї. Заст. *Жом поступа́є на шпи́к'ї* (Кострижівка Заст.).

ШПИЛИ́ТИ. 1. Кусати. Кіцм. *Ади́ йкас му́ха так шпи́ли дити́ну, що воно́ аж бі́дни пла́чи* (Хливище Кіцм.). 2. Приколювати що-небудь шпильками. Заг.

ШПИЛИ́ЧКА, -и, ж. Брошка. Заст., Кіцм. *У скле́пі є ду́жи фа́йні шпи́лички* (Дорошівці Заст.).

ШПИ́ЛЬКА, -и, ж., мед. 1. Ін'єкція. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Іду́ до шпита́лю, би да́ли мині́ шпи́льку* (Боянчук Заст.). 2. Брошка. Див. **ШПИЛИ́ЧКА**. Сок., Кельм. 3. Предмет для заколювання волосся в зачісці у вигляді зігнутого навпіл дроту або двозубчастої вилочки. 4. Рід невеликої металевої голки з круглою голівкою на тупому кінці, яку використовують для приколювання чого-небудь. 5. Колюче, уїдливе зауваження; ущипливе слово. 6. Невеликий стержень, шпеник, цвях без головки. 7. Дуже тонкий каблук жіночого взуття. 8. Листок хвойної рослини. 9. Тверда колючка на тілі деяких тварин.

ШПИ́ЛЬОЧКА, -и, ж. Див. **ШПИЛИ́ЧКА**. Кельм.

ШПИНЗ, -а (у), ч., бот. Чемерник пурпуровий (Helleborus purpurascens Y.W.K). У Словнику (Helleborus Y.). Вижн., Кіцм. *Шпинз файно цві́те* (Чорногузи Вижн.). *Йди нарви́ шпинзу свиня́м* (Неполоківці Кіцм.).

ШПИТА́ЛЬ, -ю, ч., заст. Лікарня. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *У шпита́лі ї зра́зу ста́ло ле́кши* (Боянчук Заст.). *Його не́ньо лиже́в шос три мі́сяці у шпита́лі* (Старосілля Кіцм.).

ШПИТАЛЬО́ВАНИЙ. Прикм. до **ШПИТАЛЬ**. Вижн. *Марі́я зарешпитальо́вана* (Чорногузи Вижн.).

ШПИ́ТНИЙ. Акуратний. Кіцм. *Це шпи́тний па́рубок* (Верхні Станівці Кіцм.).

ШПИ́ТНО, незм. Акуратно. Кіцм. *Той, шо був у во́ську, шпи́тно вбира́ї* (Верхні Станівці Кіцм.).

ШПИХЛІ́Р, -у, ч. Комора. Кіцм. *Мій не́ньо звозі зе́рно у шпихлі́р* (Стрілецький Кут Кіцм.).

ШПІГ, -у, ч. Кістковий мозок. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Як кістки́ з шпі́гом, то до́бри ло́виси студине́ц* (Вителівка Кіцм.). *Ма́мо, ни вікіда́йте ше кістки́, я ві́биру з них шпіг і ззім* (Борівці Кіцм.).

ШПІ́ГА, -и, ж. Див. **ШПІГ**. Хот. *Я люб'ю ї́сти шпі́гу* (Малинці Хот.).

ШПІ́ГЕЛЬ, -я, ч. Короп. Заст. *Шпі́глі за́ра у става́х розво́дя, а́ле вого́ря, шо річкови́й май до́брий.*

ШПІГО́Н, -а, ч. Шпигун. Хот. *Не́ньо ви́дів шпіго́на* (Білівці Хот.).

ШПІГУВА́ТИ. Випитувати. Нов., Хот. *Ни шпігу́й дити́ну, вона́ усірі́мно нічо́ не зна́ї* (Круглик Хот.). *Як зачну́т його́ шпігува́ти, то він всьо розка́жи* (Чорнівка Нов.).

ШПІК, -у, ч., мед. Внутрішня частина кістки. Глиб. Застудив *Никола́й шпік, типе́р на но́ги ходи́ти ни го́дин* (Горбівці Глиб.).

ШПІ́ЛЯР, -а, ч., шев. Шило, в якому швець може міняти серцевину на довшу, товстішу чи коротшу, залежно від потреби. Заст., Кіцм., Глиб. *Шпі́ляром пробива́ют дирки́ у при́швах, як шиют* (Онут Заст.).

ШПІЛЬ, -я, ч. Див. **ШПІЛЬ** 2. *Коли́сь шпіль продава́ли ра́зом з п'ю́ром* (Онут Заст.).

ШПІ́НГА, -і, ж. Булавка. Нов. *При́ший до спідни́ці гачки́ і ни ходи́ з шпі́нгом* (Чорнівка Нов.).

ШПІ́НКА, -и, ж. Шпилька. Заст. *Ґівча́та ще но́ся брошки́, шпильки́, шпанги́, шпі́нки́* (Боянчук Заст.).

ШПІРТ, -у, ч. Гарячкувата, неврівноважена людина. Кіцм. *Він дужи шпірт* (Хлівище Кіцм.).

ШПІТ, -у, ч. Загострена частина коси. Кіцм. *Коли́ ко́сиш, не забива́й шпіт у зе́млю* (Валява Кіцм.).

ШПІТЛЄ́Р, -у, ч. Амбар. Заст., Кіцм. *У нас по́вний шпітлєр зе́рна* (Борівці Кіцм.).

ШПІЦ[1], -а, ч. Загострена передня частина постола, черевика, сандаля. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Я ни мо́жу носи́ти санда́лі з го́стрими шпіцами, бо ма́ю но́ги широ́кі* (Черепківці Глиб.).

ШПІЦ[2], -а, ч. Трикутний виріз у жіночій сорочці. Кіцм. *Ві́рубала замали́й шпіц, та голова́ не вла́зиси* (Хлівище кіцм.). ***Бра́ти на шпіц.** Глузувати. Кіцм. *Шо я тобі́ зроби́в зло́го, шо бире́ш мине́ на шпіц* (Верхні Станівці Кіцм.).

ШПІЦАК[1], -а, ч. Кирика. Глиб. *Роскале́м тут нічо́ ни зробиш, му́сиш шпіца́к бра́ти* (Горбівці Глиб.).

ШПІЦА́К[2], -а, ч. Ковзан з гострою передньою частиною. Кіцм. *Мині́ вуйко Дзо́дзо подарува́в па́ру шпіцакі́в, уже иржа́ві, али ще до́брі* (Старосілля Кіцм.).

ШПІЦАКИ́, -ів, мн. Удари ногами. Глиб. *Він мині́ надава́в шпіцакі́в* (Кам'янка Глиб.).

ШПІЦА́НГИ, -ів, мн., ков. Ковальські кліщі з довгими гострими кінцями. Кіцм. *Биз шпіца́нгів нима́ шо роби́ти у ку́зни, бо ни́ми вікіга́єси з гра́ни роспичéне зилі́зо* (Борівці Кіцм.).

ШПІЦГА́МИР, -а, ч., ков. Спеціальний молоток, який використовується для пробивання заліза. Кіцм. *Коли́ підко́ва си ростиче́ до чирво́ної, тогди́ шпіцга́миром ле́хко проби́ти дєрки́, аби́ мо́жна забива́ти цвики* (Борівці Кіцм.).

ШПІЦЗИ́ГА, -и, ж. Пилка. Заст.

ШПІЦА́ТИЙ. Гостроконечний. Глиб. *Блю́зу удоли́ні хо́чу ни шпіца́ту, а закругле́ну* (Горбівці Глиб.).

ШПІЦЦИ́РКЛЬ, -а, ч. Циркуль з гострими кінцями. Кіцм.

ШПІЦО́ВАНКА, -и, ж. Дерев'яна дорога, вимощена дрючками через багнисті місця. Вижн.

ШПЛІНТ, -а, ч., с. г. Деталь у возі для укріплення колеса. Глиб. *Шплінт – це зби́та блє́шка, а в неї забива́їси трі́сочка* (Солобідка Глиб.).

ШПО́НА, -и, ж., буд. 1. Шматок дерева 60-80 см. завдовжки, без сучків, який використовується для виготовлення драниці. Вижн., Стор., Глиб. *Приві́з па́ру шпо́нів, бо хо́чу драни́ців устру́гати* (Горбівці Глиб.). 2. Утинки дощок довжиною в 60-80 см. Вижн. *Парка́н зробле́ний з шпо́на.*

ШПРИНД, -а, ч. Невисокого росту людина. Заст., Кіцм. *Я набага́то ви́ща від не́го, він справді́шній шпринд* (Киселів Кіцм.).

ШПРИ́НДИК, -а, ч. Зменш. до **ШПРИНД**. Кіцм. *Іва́нко таки́й шпри́ндик, а дану́є с тако́в височе́ньков ді́вчинов* (Борівці Кіцм.).

ШПРІ́НЦЯ, -і, ж. Чепурна жінка. Кіцм. *Та Марі́я така́ собі́ шпрі́нця, шо де* (Хлівище Кіцм.).

ШПРІ́ТУС[1], -у, ч. Спирт. Заст., Кіцм. *Мій Васи́ль ма́є вили́ку горє́чку, то я йи́му ро́б'ю умишля́г шпрі́тусу* (Бабин Заст.).

ШПРІ́ТУС[2], -у, ч. Запальна, гарячкувата людина. Заст., Кіцм. *У не́го жі́нка таки́й шпрі́тус, лиш шос ни так, то верьх с ха́ти здойма́є* (Борівці Кіцм.).

ШПРО́ЦИК, -а, ч., заст. Частина віконної рами. Кельм. *Мой, ти ба́чиш, оде́н шпро́цик бі́льший за дру́гий* (Козиряни Кельм.).

ШПРУНГ, -а, ч. Стрибок. Вижн., Стор. *Пес зроби́в шпрунг і перештрик пліт* (Снячів Стор.).

ШПУ́ГА, -и, ж., буд. Рейка, що скріплює дошки дверей. Глиб., Вижн.

Шпу́гу чірваки́ сточи́ли, а дошки́ у двиря́х ше цалко́м до́брі (Слобідка Глиб.).

ШПУ́ЛЯР, -у, ч., тк. Частина ткацького верстата. Кельм. *Дес загуби́вса шпу́ляр, та й ни мо́жу тка́ти* (Росошан Кельм.).

ШПУЛЯ́РИЦ, -а, ч. Гаманець для грошей. Заст. *Гро́ші до́бри носити у шпуля́рци, бо мо́жна загуби́ти з кише́ні* (Дорошівці Заст.).

ШПУ́РИТИ. Див. **ШПУ́РЛЯТИ**.

ШПУРЯ́ТИ, док. **ШПУ́РИТИ**. **ШПУРЛЯ́ТИ**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Він шпу́рив у ме́ни патико́м* (Нові Драчинці Кіцм.). *Хло́пці шпуря́ли гузама́лями у пса* (Білівці Хот.).

ШПУРНЯ́К, -а, ч., знев. Підліток. Стор. *Цей шпурня́к уже́ за дівка́ми ди́виса* (Снячів Стор.).

ШРАВБСТА́К, -а. Див. **ШРУБСТА́К**. Кіцм.

ШРАЙБУВА́ТИ. Писати недбало, абияк. Глиб. *Стара́йси файно писа́ти, шо так шрайбу́їси* (Горбівці, Глиб.).

ШРЕ́ЙЗА, -и, ж., буд. Широке полотно для обробки каменю. Заст. *По те́санім ка́мині ми захо́дим шре́йзов* (Дорошівці Заст.).

ШРІТ, -у, ч. Шмат сала, Заст., Кіцм. *Оцей шріт са́ла віднеси́ доньці́* (Борівці Кіцм.).

ШРУ́БА, -и, ж. Гайка. Заст., Кіцм., Глиб., Вижн., Стор. *Кова́ль ро́бит шру́би до во́за* (Карапчів Вижн.).

ШРУ́БКА, -и, ж., зм. від **ШРУ́БА**. Невеличка гайка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *Дес загуби́ласи шру́бка від ма-ши́нки* (Мусорівка Заст.).

ШРУБСТА́К, -а, ч., заст. Лещата. Заст. Нов. *Це ни го́дин трима́ти в рука́х, це тра́ба закрути́ти в шру́бстак* (Чорнівка Нов.).

ШТА́БА, -и, ж. Великий шматок хліба, сала тощо. Заст., Кіцм., Глиб. *Диви́си, бо ше вло́миш ру́ку віт тако́ї шта́би хлі́ба* (Михайлівка Глиб.).

ШТА́БИК, -а, ч., тесл. Рубанок, яким виструтують різні заглиблення в дошках. Заст., кіцм. *Шта́биком роби́ти, то тра́ба зна́ти* (Дорішівці Заст.).

ШТА́БОРЯ, -і, ж., див. **ШТА́БА**. Кельм. *Диви́си, аби́ тубі́ рука́ ни вло-ма́ласи від циєї шта́борі* (Подвір'ївка Кельм.).

ШТА́ЙФИ, -ів, мн. Чоловічі й жіночі чоботи з твердою халявою. Заст., Кіцм. *Коли́с мо́да була на шта́йфи* (Чортория Кіцм.).

ШТАЛЮВА́ТИ[1], рідк., заст. 1. Купувати за посередництвом торгових організацій різні товари в іншій місцевості, в іншій країні. Заст., Кіцм.., Вижн., Стор., Глиб. *За Руму́нії́ вили́кі склипарі́ шталюва́ли бомба́к дес аж з Аме́рики* (Новосілка Кіцм.).

ШТАЛЮ́ВАТИ[2]. Виписувати періодичні видання. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Коли́с ма́ло хто шталю́-вав казе́ти, так ик типе́р* (Кіцмань).

ШТАЛЮВА́ТИ[3], буд. Складати дошки в штабелі для виміру і продажу. Заст., Кіцм. *Мій Митро́ шталює́ дошки́ на тра́цці* (Неполоківці Кіцм.).

ШТА́ЛЬФИ, -ів., мн. 1. Див. **ШТА́ЙФИ**. Заст. *У на́шому силі́ ще типе́р ду́же лю́блять носи́ти шта́ль-фи* (Тарасівці Заст.). 2. Бортовка для одягу. Заст. *Да́ли по́при край тверді́ шта́льфи* (Горошівці Заст.).

ШТАМПІ́ЛА, -и, ж. Вид печатки. Глиб. *Прісіда́тиль покла́в зве́рьха штампі́лу* (Турятка Глиб.).

ШТА́НҐЛЯ, -і, ж., буд. 1. Залізна підойма, лом. Глиб. *Возми́ шта́нглю і поможи́ підойми́ти цей ка́мінь* (Кам'яна Глиб.). 2. Залізний стержень, яким закривають двері. Кіцм. *Замкни́ магази́н на шта́нглю* (Верхні Станівці Кіцм.).

ШМАНДА́РА, -и, ж. Жердина, яка використовується для розширення воза при перевезенні снопів, сіна і т. ін. Кіцм.

ШМАНДА́РИ, -ів, мн. Ніші під піччю. Кіцм. Див. **СТАНДА́РИ**. *Склада́й дрива́ під штанда́ри* (Валява Кіцм.).

ШТАНТ, -у, ч. Зацементований прохід у стайні між рядами худоби. Кіцм., Глиб., Нов. *Вни гні́й вікіда́ют на штант, а да́лі чи́стя скота́рі* (Слобідка Глиб.).

ШТАРА́БА, -и, ж., знев. Великий шматок (хліба). Див. **ШТА́БА**. Нов. *Ти зіж цу штара́бу хлі́ба?* (Чорнівка Нов.).

ШТЕ́ЙФИ, -ів, мн., арх. Жіночі чоботи з візерунками на халявах. Заст. *Я коли́с хокі́ла ма́ти ште́йфи, а́ли ни було́ за шо купи́ти* (Дорошівці Заст.).

ШТЕ́ЛЬМАХ[1], -а, ч., тесл. Столяр. Кіцм. *Вони́ фа́йно ма́юцци, бо він ште́льмах, та й фа́йні гро́ші заробля́є* (Хлівище Кіцм.).

ШТЕ́ЛЬМАХ[2], -а, ч. Колісник. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Кельм. *Ште́льмах ро́би коле́са, спи́ці, шо тра́ба кому́, або ці́лий віз* (Боянчук Заст.).

ШТЕЛЬМА́ХАРНЯ, -і, ж., тесл., заст. Столярня. Кіцм. *Ади́, ці́лий де́нь лиш у штельма́харни сиди́т* (Хлівище Кіцм.).

ШТЕЛЬМА́ШНЯ, -і, ж., тесл. Майстерня, в якій виробляють дерев'яні частини возів. Заст., Кіцм., Вижн. *Бригади́р пішо́в дес до штельма́шні* (Мусорівка Заст.).

ШТЕ́ПКА, -і, ж., крав. Машинний шов. Глиб. *Тут ште́пка бу́де згори́ вдоле́ну* (Турятка Глиб.).

ШТЕ́РНА, -ів, мн., військ. Знак розпізнавання молодшого командного складу. Стор. *Прийшо́в Ани́ці син з во́ська, подиви́си які́ ште́рна віблис́кують* (Стара Жадова Стор.).

ШТИ́ВНО. 1. Присл. до **ШТИ́ВНИЙ**[1]. Заст., Кіцм. *Шти́вно до них влони́вси* (Нові Драчинці Кіцм.). 2. Смирно. Заст. *Хло́пчик шти́вно стоя́в у кутку́* (Брідок Заст.).

ШТИЛЬ, -а, ч., с. г. Ручка коси, сапи, заступа. Заст., Кіцм. *Ади́, Мі́трик такі́ фа́йні штилі́ повістру́гував* (Юрківці Заст.).

ШТИЛЮВА́ТИ. Регулювати. Глиб. *Міліціоне́р штилю́ї маши́ни* (Кам'янка Глиб.).

ШТИЛЬВА́ГА, -и, ж. Ледар, нероба. Кіцм., Вижн. *Ті штильва́гі дес і роби́ти ни вмі́ют* (Верхні Станівці Кіцм.).

ШТИМ, -у, ч. Коротенька вовна, яка залишається в гребінках після розчісування. Стор., Глиб. *Штим вібира́їса з грібіно́к і праде́са* (Снячів Стор.).

ШТИМА́К, -а, ч. Дурень. Кіцм. *Шо, з штимако́м шос догово́ришси?* (Верхні Станівці Кіцм.).

ШТИМПА́К, -а, ч. Корінь кукурудзи, соняшника. Заст., Кіцм. *Стєгну́ла штимпаки́ на ку́чу і запали́ла* (Борівці Кіцм.).

ШТИ́МПИЛЬ, -пля, ч. Штамп, марка. Заст. *До во́ська ни тра́ба шти́мпля* (Дорошівці Заст.).

ШТИ́МПЛЮВА́ТИ. Ставити на чому-небудь штамп, клеїти марку. Заст. *Тра́ба мині́ пи́сьма штимплюва́ти* (Дорошівці Заст.).

ШТИ́МПЛЬГАМИР, -а, ч., ков. Спеціальний молот, який використовує коваль для штампування. Глиб.

ШТИМУВА́ТИ. 1. Личити, пасувати (про одяг). Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Бі́ла ко́фта штиму́ї до чо́рної спідни́ці* (Снячів Стор.). *Цей шовк мині́ фист штиму́ї* (Слобідка Глиб.). *Тобі́ ніц ни штиму́є так си пово́дити, бо ти ж йки́с тро́хи вче́ний* (Лашківка Кіцм.). 2. Припасувати кудись, до чогось. *До́шка ця ни штиму́є тут* (Карапчів Вижн.).

ШТИПУЯ́ТИ, крав. Вшивати. Глиб. *Уважє́й, як меш штипуя́ти, би ни ско́рчілоси* (Турятка Глиб.).

ШТИ́РИ, **ШТИРО́Х**, числ., кільк. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Стор., Нов., Хот., Кельм. *Сно́чи я прине́сла шти́ри пу́тни води́, а вже нима́ нічо́* (Добринівці Заст.). *Піцьвинок маї́ шти́ри мі́сяці* (Черепівка Глиб.). *В неї було шти́ри сини́ і одна́ донька́* (Рідківці Нов.).

ШТИРПА́К, -а, ч. 1. Забита в землю палиця. Глиб. *Ішла́ по сте́жці та й зашпо́таласи в штирпа́к* (Турятка Глиб.). 2. Корінь з кукурудзи, що видніється на поверхні. Глиб. *Ни силє́й коро́ви на горо́ді, бо запу́таїси у штирпаки́* (Турятка Глиб.).

ШТИ́ТИ (СИ). Наряджатися, хизуватися. Кіцм. *Шти́си ґі́вко, бо парубки́ йдуть* (Верхні Станівці Кіцм.).

ШТИ́ФКИ, **ШТИ́ФКІ**, -ів, мн., зм. від. **ШТИ́ФТИ**. Див. **ШТИ́ФТИ**. Вижн.

ШТИФТ[1], -а, ч. Великий дерев'яний кілок. Хот. *У кутку́ на шти́фті виси́т кожу́х* (Атаки Хот.).

ШТИ́ФТ[2], -а, ч., буд. Цвях (2 см.). Заст. *Шти́фтами забива́єси скрині́ (шафи́)* (Дорошівці Заст.).

ШТИ́ФТИ, **ШТИ́ФТІ**, **ШТИ́ХТІ**, -ів, мн. Дрібненькі цвяшки, які використовуються у шевському ремеслі. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Кельм. *Коли́ роб'я чо́боти або́ чирви́ки, то му́ся ма́ти ши́ло, го́лку, дра́тву, шти́фти, колки́* (Боянчук Заст.).

ШТИХУВА́ТИ. Гострити (сокиру). Сок. *Тре́ба вже штихува́ти соки́ру, бо затупи́ласи* (Вітрянка Сок.).

ШТІ́ГАНКА, -и, ж. Кличка коней. Заст. *Мій теськ мав штіганку* (Дорошівці Заст.).

ШТІЛЬ[1], -я, ч. Держак до лопати, сапи, вил. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Заклади́ нови́й штіль до са́пи* (Черепівка Глиб.). *Я ни зна́ю, як вона́ копа́ла, що аж штіль улома́ла* (Рідківці Нов.).

ШТІЛЬ[2], -я, ж. Шкільна ручка для писання. Заст., Кіцм. *Коли́сь ді́ти у пе́ршому класі́ писа́ли лу́фками, а типе́р ко́ждий має штіль* (Бабин Заст.).

ШТІЛЬМАХА́РНЯ, -і, ж. Майстерня, де виготовляють сільськогосподарський реманент. Заст., Кіцм. *Йди до штільма́харні та й зроби́ собі́ са́півно* (Дорошівці Заст.).

ШТІМУВА́ТИ. Збігатися, сходитися (у рахунку). Нов. *На, пирираху́й гро́ші, чі всьо тут штімуї* (Чорнівка Нов.).

ШТІ́РИТИСЯ, згруб. 1. Сміятися. Кельм. *Чьо ти з не́го ті́лько штірисса?* (Козиряни Кельм.). 2. Дражнитися. Кельм. *Шо штірисса, хо́чиш получи́ти?* (Козиряни Кельм.).

ШТОВБЕ́Й, -я, ч. Вулик. Кельм., Сок. *Кілько вже ма́їш штовбеї́в з пчо́лами?* (Сербичани Сок.).

ШТОК[1], -а, ч. Пень, колода, на якій стоїть ковадло. Кіцм. *Тре́ба пригото́вити нови́й шток, бо той зогни́в* (Глиниця, Кіцм.).

ШТОК[2], -а, ч., заст. Див. **ФЛЬОР**. Глиб. *Зачи́м вже дру́гий шток мурува́ти?* (Горбівці Глиб.).

ШТОК[3], -а, ч. Див. **ПЛЬО́НТИР**. Вижн. *Мині́ вже тє́шко самі́ ходи́ти аж на пе́тий шток* (Карапчів Вижн.).

ШТОКА́РЛО, -а, с. Табуретка. Кіцм., Вижн. *Дай Їле́нко ді́дови штока́рло, най сє́ду́т* (Чортория Кіцм.). *Посуньти штока́рло аби́ ни мі́шало* (Вашківці Вижн.).

ШТОЛЮВА́ТИ, ков. Закручувати штолями підкови. Заст., Кіцм. *У колго́спі вже ко́нєм підко́ви штолю́ют, аби́ си ни су́нули* (Борівці Кіцм.).

ШТО́ЛЯ, -і, ж., ков. Грубий залізний гвіздок, яким прибивають підкову до копита коневі в зимову пору. Заст., Кіцм., Глиб., Хот., Кельм. *Узимі́, як є ожиле́да, то прикру́чуют до*

підкови штолі, аби кінь не ховзавси (Онут Заст.).

ШТОС, -а, ч. **ШТОСИ**, мн. Велика купа складених дров. Вижн., Глиб. *Є на цілу зиму цего штоса* (Горбівці Глиб.). *На рогатці тілько штосів дров!* (Карапчів Вижн.).

ШТОФ[1], -а, ч., заст. Чотиригранна скляна посудина з короткою шийкою, яка вміщує 1/8 або 1/10 відра рідини (вина, квасу, горілки), обплетена лозою. Хот., Кельм. *Маю штоф вина на сьвата* (Зелена Кельм.). *Колись у поли як привизе неньо штоф квасу, то прашівники так п'ют, що ну* (Малинці Хот.).

ШТОФ[2], -у, ч., тк. 1. Тканина, матеріал, Заг. *У склепах повно штофу, вібирай, який хочиш* (Юрківці Заст.). 2. Вовняна тканина. Глиб. *Дайти мині того бурачкового штофу на пальто* (Кам'яна Глиб.). 3. Сукно. Глиб. *Мой, це добрий штоф на скурту* (Горбівці Глиб.).

ШТОФАРБА, -и, ж., текст. Фарба для матеріалу у пачках. Вижн. *Продавец, у вас є зелена штофарба?* (Карапчів Вижн.).

ШТОФОВИЙ, заст. Прикм. до **ШТОФ**[2]. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *У сьвато вбирали штапильні і штофові сукні* (Костинці Стор.).

ШТРАЙБАН, -а, ч. Шлагбаум. Заст. *Машина стояла, бо штрайбан закритий* (Прилипче Заст.).

ШТРАЙБАНТ, -у (-а), ч. Перекладина, якою відгороджується місце для однієї тварини в стайні, конюшні. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов. *Траба покласти штрайбант, аби корова ни фартуваласи до жолоба* (Черепківці Глиб.). *Йди полагодь штрайбант у стайни, бо корова б'є тиличку* (Слобідка Глиб.). *Забий штрайбант, аби тиля ни доцагало корову* (Чорнівка Нов.).

ШТРАЙОВИЙ. Чорний у білу смужку вовняний матеріал. Кельм. *У Дарії ще є штрайова ґівоцка спідниця* (Зелена Кельм.).

ШТРАМАК, -а, ч. Охайний, акуратний хлопець чи чоловік (дівчина чи жінка). Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *В мої сусіди штири сини і всі штрамаки* (Кам'яна Глиб.).

ШТРАМАКА, ШТОМАКА, -и, ж. Див. **ШТРОМАК**. Заст., Кіцм., Глиб. *Митриха Федеричка за молодих літ така була штрамака, що най ховаєси кождий* (Борівці Кіцм.). *Горцьо вже виликий парубок. Такий штрамака, що абис де здибав у міскі, то бис ни сказав, що він с сила* (Лужани Кіцм.).

ШТРАМАЧКА, -і, ж., зм. до **ШТРАМАК**. Кіцм., Глиб. *Моя ґівка віттипер така штрамачка, но а що далі буди?* (Кам'яна Глиб.).

ШТРАМОВАНИЙ. Прикм. до **ШТРАМАК**. Глиб. *Такий цей парубок штрамований, часи любо дивитиси на него* (Кам'яна Глиб.).

ШТРАМОВИТИЙ. Дієпр. до **ШТРАМАК**. Кіцм. *Цей чоловік завши такий штрамовитий, всі повертают голови в його сторону* (Киселів Кіцм.).

ШТРАМУВАТИ. 1. Гарно одягати, готувати до дівування, парубкування. Кіцм. *Іленці лиш штирнацять років, а мама вже ї вовсю штрамує* (Киселів Кіцм.). 2. Чепуритися, охайно, акуратно одягатися. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. *Вже штрамуїси на вісілє* (Кам'яна Глиб.). *Ваша вже також штрамуїси, вже данцуйи* (Горошівці Заст.).

ШТРЕКА, -и, ж. Залізничне полотно. Вижн. *Тікай с штрекі, бо колія йде* (Чорногузи Вижн.).

ШТРИБ, -а, ч. Підпора в будівельних риштуваннях. Заст. *Ще траба дістати два штриби, бо маєм хату штукатурити* (Горошівці Заст.).

ШТРИ́КА, -і, ж. Див. **ШТРЕ́КА**. Заст., Кіцм., Глиб., Нов. *Його́ не́ньо на штри́ці ро́бит* (Лужани Кіцм.). *Ра́нчі він роби́в на штри́ці, а тпе́р у калаго́зі* (Рідківці Нов.).

ШТРИ́КАНЄ, -я, с. Стрибання. Глиб. *Ану́ до ха́ти, до́ста вже то́го штри́кання* (Горбівці Глиб.).

ШТРИКА́ТИ. 1. Стрибати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Ми коли́с з мо́ста штрика́ли, а я голово́в як те́вкнувси до старо́го пола́, то ле́дви не вікігли на бе́ріг* (Старосілля Кіцм.). 2. Бігти. Кіцм. *Штрика́й до гі́да і принеси́ вужи́ще* (Ставчани Кіцм.). 3. Садити. Хот. *Штрика́й бурачки́ по́між барабо́лю* (Атаки Хот.). ***Штрика́ти в о́чі**. Докоряти, допікати. Кіцм., Хот. *До́ків ти мині́ бу́диш тим в о́чі штрика́ти* (Верхні Станівці Кіцм.).

ШТРИ́ХА, -и, ж. Див. **ШТРЕ́КА**, **ШТРИ́КА**. Стор. *На штри́ху ни йди* (Давидівка Стор.).

ШТРОМ, -у, ч. Електричний струм. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. *Вожа́й хло́пчі, би тибе́ штром ни вде́рив* (Карапчів Вижн.).

ШТРУБЕ́Й, -ю, ч. Вулик. Глиб. *На зи́му штрубеї́ зано́ся у хачи́ну, би бжо́ли ни заме́рзли* (Горбівці Глиб.).

ШТРУ́ДЕНЬ, -для, ч., кул. Рулет. Глиб., Стор. *Напекла́м пі́тим на свє́та штру́длів* (Горбівці Глиб.).

ШТРУКС, -у, ч., заст. Вільвет. Стор., Глиб. *Штрукс ду́жи до́вго но́сиси* (Стара Жадова Стор.). *Взє́ла кафо́вого штру́ксу на бру́кі хло́пцови* (Горбівці Глиб.).

ШТРУ́КСО́ВИЙ. Прикм. до **ШТРУКС**. Стор., Глиб. *Приве́зли штруксо́ві хала́ти до мага́зину* (Стара Жадова Стор.). *Ду́же збліідла штру́ксова скри́нька, му́сю закраси́ти* (Горбівці Глиб.).

ШТРУ́ЦИЛЬ, -цля, ч., рідк. Батон. Стор. *Найсма́шні́ штру́цлі по два́ціт дві копі́кі* (Стара Жадова Стор.).

ШТРУ́ЦЛИКИ, -ів, мн. Печиво. Вижн. *Моя́ до́нька штру́цликів спікла́* (Чорногузи Вижн.).

ШТРУБА́К, -а, ч. Неграмотна людина. Стор. *Кі́лько шкіл у нас, а книжо́к, а уся́кої уся́чини і ще нахо́дяси штуба́ки* (Стара Жадова Стор.).

ШТУБЕ́Й, -я, ч. 1. Вулик-колода. Заст., Кіцм., Вижн., Хот., Нов., Стор., Глиб. *Докупи́в собі ші оди́н штубе́й з бджо́лами* (Турятка Глиб.). 2. Забетоновані кільця, величиною 1 м, що встановляють в криницю. Стор., Глиб., *На́ша кірни́ца маї́ де́вік штубе́їв* (Кам'янка Глиб.). 3. Дерев'яне цемриння. Стор. *У цу кірни́чку тре́ба з на пі́втара ми́тра штубе́я* (Стара Жадова Стор.). 4. перен. Дурень. Кіцм. *Ади́, зроби́вси ко́ло не́ї чи́стий штубе́й* (Хлівище Кіцм.).

ШТУ́ДЕР, -а, ч., **ШТУ́ДИР**, -а, ч. Хитрун. Заст., Кіцм., Стор. *Мали́й віде́й бу́ди таки́й шту́дер, як і йо́го та́то* (Борівці Кіцм.). *Ни прибрі́хуйси, бо я зна́ю, шо ти до́брий шту́дир* (Стара Жадова Стор.).

ШТУДЕРА́НТ, -а, ч., згруб. Див. **ШТУ́ДЕР**. Заст., Кіцм. *С тим штудера́нтом ніхто́ на край ни віди* (Веренчанка Заст.).

ШТУДЕ́РНИЙ. Прикм. до **ШТУ́ДЕР**. 1. Хитрий, кмітливий. Нов. *Він таки́й штуде́рний, шо мо́жи всьо зроби́ти* (Чорнівка Нов.). 2. Розумний. Стор. *Ду́жи штуде́рного хло́пца ма́ют Даскалю́ки* (Стара Жадова Стор.).

ШТУДЕ́РНО, незм. Присл. до **ШТУДЕ́РНИЙ**. Нов. *Ти подиви́си, як штуде́рно той ци́ган втумани́в чолові́ка* (Чорнівка Нов.).

ШТУДИРУ́ВАТИ. 1. Обмірковувати, міркувати, думати, мудрувати.

Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Ти штудируй, аби тобі вішло так, як ти хочиш* (Борівці Кіцм.). *Ни штудируй довго, лиш збирайси й ходи* (Горбівці Глиб.). 2. Ухилятись від чогось. Кіцм., Стор. *Так штудируї, аби лиш ни піти на роботу* (Стара Жадова Стор.).

ШТУ́КА, -и, ж. Витівка. Заст., Кіцм. *То ни штука вбити крука, але якого?* (Бабин Заст.).

ШТУКА́ТУР, -я, ч. Жартівник. Хот. *Цей дід виликий штукатур* (Білівці Хот.).

ШТУКАТУ́РЕНИЙ. Мальований (косметикою). Глиб. *Йой, яка штукатурена ца ґівка, чистий тубі фігляр з циркусу* (Горбівці Глиб.).

ШТУКАТУ́РІНІ, -я, с. Малювання (косметикою). Глиб. *Облиш, ґівчи, це штукатуріні, бо тато колис ті віб'є* (Горбівці Глиб.).

ШТУКАТУ́РИТИСИ. Малюватися (косметикою). Глиб. *Вари ґівкам ни надоїдаї щораня штукатуритиси?* (Горбівці Глиб.).

ШТУКЕ́НЦІЯ, -ії, ж. Диво. Кельм. *От так штукенція, й ни думав, що він можи таке!* (Козиряни Кельм.).

ШТУКО́ВАНИЙ. Дієприкм. від **ШТУКУВА́ТИ**. Заст. *Е, це в него кужух штукований* (Бабин Заст.).

ШТУКУВА́ТИ. Комбінувати, робити з частин, шматків. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Траба добри штукувати, аби вішло з цеї матерії платя* (Козиряни Кельм.).

ШТУРК, виг. Штовх. Кіцм. *Я собі сижу, а він мине штурк у бік* (Южинець Кельм.).

ШТУ́РКАНЕЦЬ, -нца, ч. Штурханець (стусан). Кіцм. *Зари як тобі дам пару штурканців під бік, то ни будиш прозиватиси ніколи!* (Шипинці Кіцм.).

ШТУ́РКАННЯ, -я, с. Дія за знач. штуркати. Заст., Кіцм. *Припиніт то штуркання, бо будити биті від мени* (Шишківці Кіцм.).

ШТУ́РКАТИ. 1. Штурхати. Заст., Кіцм., Кельм. *Гралиси файно, а потому Василько зачав штуркати Ваньця і трутив* (Лужани Кіцм.). *Ану, вуйку, ни штуркайти столом, бо нимож писати* (Васловівці Заст.). 2. Бити, штовхати якимось гострим предметом. Заст., Кіцм. *Він любит часом так штуркати під бік, що аж дихати ни дає* (Вителівка Кіцм.). *Наша корова трохи штуркає рогом, як чужі підходя* (Мусорівка Заст.). 3. Розгрібати (про жар). Вижн., Кельм., Сок. *Коло шпаргата траба стояти і час від часу штуркати, щоб вугілє ни згасло* (Банилів Вижн.).

***Шту́ркати попі́д о́чі**. Дорікати. Заст., Кіцм. *Виділисти мого сина оден раз п'єного і кождий раз штуркаїти попід очи* (Борівці Заст.).

ШТУ́РКАТИ (-СИ), (-СА). Штурхатися. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм. *На поїзд лекши сісти, ніхто ни штуркаєса, али далеко йти* (Ленківці Кельм.). *Дужи кєшко сідати на автобус, бо дужи штуркаюцци* (Борівці Кіцм.).

ШТУ́РКНУТИ. 1. Штовхнути. Заст. *Штуркни його, най так страшно ни позіває* (Шубранець Заст.). 2. Вдарити, кольнути. Заст., Стор. *А як би ти так штуркнув в око?* (Великий Кучурів Стор.). *Штуркнув байнетом і ґата* (Онут Заст.).

ШТУРПА́К, -а, ч. 1. Залишок зрубленої або зламаної рослини, шпигастий пеньок. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Рубай май ниско, ни лишай такі високі штурпаки* (Старі Драчинці Кіцм.). 2. Невеличкий шматок дерева з гострим кінцем (переважно затоптаний в землю). Кіцм. *Ану повізбируй кі штурпаки коло дривітні*

(Старосілля Кіцм.). 3. Дурень (переважно про людину). Заст., Кіцм., Глиб., Вижн. *Поштуркуютси тобов як чистим штурпаком* (Боянчук Заст.). 4. знев. Стара людина. Кельм. *Шє й цей штурпак чос мижи мулуді лізи* (Комарі Кельм.).

ШТУРХАТИ. Те саме, що штовхати. Заст. *Мамо, Митрик мине штурхає, ни можу добри писати* (Бабин Заст.).

ШТУЦ, -а, ч., військ. Обріз. Заст., Кіцм., Нов. *По перші войні кождий парубчек мав штуц* (Вікно Заст.). *Тато ни позволив брати синови бідну дівчину, а він взяв штуца та й застріливси* (Суховерхів Кіцм.).

ШТУЦИ, -ів, мн. Гетри, панчохи без стопи. Кіцм., Вижн., Глиб., Кельм. *Колис ші й ни всі ґівки могли мати штуци* (Чортария Кіцм.). *Колис чоловіки носили штуци, а типер це ни в моді* (Хлівище Кіцм.).

ШТУЧКА, -и, ж., виш. Моток ниток. Заст. *Вішивают волічоков, хіром, штучками* (Боянчук Заст.).

ШУБА, -и, ж. Зимове пальто з сукна. Хот. *Він вбрався сигодни в шубу* (Білівці Хот.).

ШУБИР, -а, ч. Засувка в комині, щоб зберегти тепло. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Кельм. *На ніч шубир мус засунути, бо віди тепло і в хаті буди студино* (Южинець Кіцм.). *Ни запирай шубир, бо можи ті кагла вбити* (Кам'яна Глиб.).

ШУБИРТ, -а, ч. Див. **ШУБИР**. Стор. *Коли хліб пичут, то шубирт затикают* (Снячів Стор.).

ШУБКА, -и, ж. Куртка. Нов. *Ті шубки балонові на діти типер дишеві* (Рідківці Нов.).

ШУБОРТАТИ. Див. **ШОПОРТАТИ**.

ШУВИРНЯ, -і, ж. Буран. Хот. *На дворі зробиласи шувирня вилика* (Чепоноси Хот.).

ШУЙРАТОРЯ, -і, ж. Свисток. Глиб. *Де те найшов шуйраторю татову?* (Турятка Глиб.).

***Шукати ключкі**. Шукати зачіпки до сварки. Заст., Кіцм., Хот. *Шо ти кілко шукаїш ключкі?* (Грозинці Хот.).

ШУЛИЦА, -і, ж. Невитримана, гарячкувата жінка. Кіцм. *Ни знати, як він з нев жиє, бо то така шулиціа, шо раз* (Хлівище Кіцм.).

ШУЛУМЕНЯ, -і, ж. **ШУЛУМИНА**, -и, ж. Листя на качанові кукурудзи. Хот., Заст., Кіцм. *Корова об'їдає с кукурудзів лиш шулуминя* (Чепоноси Хот.).

ШУЛЬКА, -и, ж. 1. Ялинкова шишка. Стор. *На ялинці були шульки* (Старі Бросківці Стор.). 2. Назва риби. Кельм.

ШУЛЬКОМ, присл. Вниз головою. Заст., Кіцм. *Половик шульком кинувси на куріта* (Кострижівка Заст.).

ШУЛЬНУТИ. Шмигнути. Кельм. *Ни вгледіла, коли він з хати шульнув* (Лупачівка Кельм.).

ШУЛЬОК, -а, ч. 1. Качан кукурудзи. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот., Кельм. *Увосини шульки ссипают у кошницу* (Боянчук Заст.). *Стирибила сночи корито шульків* (Зелена Кельм.). 2. Шишка ялини, сосни. Нов. *Мо, ти вітки нисеш цей яловни крак з шульками?* (Рідківці Нов.). 3. Сосулька з намерзлої, стікаючої з стріхи, води. Глиб. (Черепківці Глиб.). 4. Кишеньковий ліхтарик подовгуватої форми. Нов. *Мій брат маї шульок, шо зараджаїси аж трома батирейками* (Чорнівка Нов.).

ШУЛЬОЧОК, -а, ч., зм. до **ШУЛЬОК** 1. Хот. *Діти прятали шульочки* (Білівці Хот.).

ШУЛЯК, -а, ч. Шуліка. Кельм., Сок. *Шуляк уфатив курча, це вже трете, Бог би його побив* (Романківці Сок.).

ШУЛЯ́ТИ. 1. Тикати. Хот. *Ни шуляй тим бу́ком, бо шос проко́лиш* (Малинці Хот.). 2. Всиляти. Хот. *Всили́ ни́тку, а то я шуляю, шуляю, а нічо́го не ви́джу* (Рукшин Хот.). 3. Колоти (про біль). Заст., Кіцм., Вижн., Нов., Хот., Кельм. *Шос мине́ в бік шуля́йи* (Горошівці Заст.). *Ру́ки й но́ги мине́ шуляют на пого́ду* (Шишківці Нов.). 4. Боліти. *Шос мині́ у сириди́ні так шуля́ї* (Круглик Хот.). *Вже дру́гий день мине́ ву́ха шуляют* (Баламутівка Заст.).

ШУ́ЛЬЧІК, -а, ч., змен. до **ШУ́ЛЬОК**. Хот. *Ці шу́льчики да́йти свиням* (Черепківці Хот.).

ШУ́МА, -и, ж. Піна. Заст., Нов., Кельм. *Мигая́ фи́ст му́чи лихи́й час, аш шу́ма йде з ро́та* (Боянчук Заст.).

ШУМИЛИ́НА, -и, ж. Див. **ШУЛУМИ́НА**. Заст., Кіцм. *Худо́ба їст до́бри шумили́ну, ни лиш лабу́дз* (Лашківка Кіцм.).

ШУМІ́ХА, -и, ж. Розмови, балачки. Кіцм. *Тро́хи тра́ба їму́ нарозу́митиси, та ни твори́ти таку́ брова́рію, бо ду́жи шумі́ха пішла́ сило́м* (Хлівище Кіцм.).

ШУ́ПАТИ. Стрибати. Глиб. *Я две́рі втвори́ла, а вовк лиш шу́пнув поза ме́ни* (Солобідка Глиб.).

ШУПИНИ́ЦА, -і, ж. Сухі фрукти Заст., Кіцм. *Ма́мо, а чому́ шушиница ни соло́дка?* (Ленківці Кіцм.).

ШУПІ́ЛЬКУВАТИЙ. Шпичастий, гострий. Заст., Кіцм. *Коли́с були мо́дні ту́флі с шупі́льковатими обца́сами* (Бабин Заст.). *Верьх на даху́ це́ркви таки́й шупі́льковатий, шо бу́ди ке́шко покріве́льникам його́ прикри́ти* (Борівці Кіцм.).

ШУ́ПКА, -і, ж. Див. **ШУ́БКА**. Куртка. Нов. *Ади́, шо ти зроби́в з нової́ шу́пкі* (Чорнівка Нов.).

ШУ́ПНУТИ. Накинути. Глиб. *Шу́пни на се́бе йкийс ле́йбик* (Горбівці Глиб.).

ШУПО́РТАТИСА. Ковирятися. Заст. *То ни фа́йно, шо така́ вели́ка ді́вчина, а шопо́ртаєса в но́сі* (Баламутівка Заст.).

ШУПУ́ЛЬКУВАТИЙ. Тонкий. Нов. *Зза́ду цей бик ду́жи шупу́лькуватий, а той май кру́глий* (Чорнівка Нов.).

ШУ́РА, -и, ж., буд. Невисока прибудова з дошок біля однієї причільної стіни, в якій зберігають переважно дрова, вугілля. Кіцм. *Йди до шу́ри та ниби́ри́ дров і ву́глі, бо тре́ба воґо́нь кла́сти* (Борівці Кіцм.).

ШУ́РГАТИСИ. Ковзатись. Стор. *Якби́ ти ме́нши шу́ргавси на су́мці, то вона́ бу́ла би щи чисто добрі́ська* (Стара Жадова Стор.).

ШУ́РКАТИ. 1. Човгати. Глиб., Кельм. *Сиди́ ти́хо, ни шу́ркай ті́лько ти́ми нога́ми* (Слобідка Глиб.). 2. Доїти. Глиб. *Ходи́ коро́ву шу́ркати, бо мі́ні гет ру́кі в'є́нут* (Слобідка Глиб.). 3. Проскочити. Глиб. *Я хоті́ла йми́ти, а він лиш шу́ркнув попри́ ме́ни* (Слобідка Глиб.).

ШУРКОТІ́ТИ. Джуріти. Заст., Кіцм. *Закри́й кран, бо ади́ як вода́ шуркоти́т* (Калічанка, передмістя Чернівців).

ШУРСТА́К, -а, ч. Див. **ШРУБО́ТОК**. Сок. *В шурста́к ста́вля зілі́зо для га́йкі* (Вітрянка Сок.).

ШУРУ́БА, -и, ж. Гайка. Заст., Стор., Хот., Кельм. *Мині́ тра́ба май бі́льшої шуру́би, бо ца замала́ і ни закру́чуєса* (Баламутівка Заст.).

ШУРУ́БКА, -и, ж., **ШУРУ́ПКА**, -и. Зм. до **ШУРУ́БА**. Заст., Хот. *Бі́цька покла́в шуру́бку до бічі́кле́та* (Білівці Хот.). *Агі́й, повідкру́чували всі шуру́пки* (Прилипче Заст.).

ШУРУВА́ТИ. 1. Згруб. Забиратися геть. Вижн., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Ану́, шуру́й ві́тци, би тибе́ за́риз тут ни ви́діла* (Рідківці Нов.). 2. Ворушити.

Шуру́й там, До́мко, тро́хи в печи́, а то шос нічо́го ни гори́т (Садгора Чернівці).

ШУС, -а, ч., заст. 1. Залп під час стрільби (стрілянини). Заст. *Шус з ґве́ра було́ чу́ти до ха́ти* (Прилипче Заст.). 2. Удар. Заст. *Али́ дав їму́ до́брого шу́са* (Прилипче Заст.). 3. знев. Похмура, сердита людина з важким характером. Кіцм. *Вона́ таки́й шус, шо з нев ніхто́ ни ві́тримає* (Хлівище Кіцм.).

ШУСОВА́ТИЙ. Прикм. до **ШУС**. Кіцм. *Чос ду́жи тя́шко жи́ти з шусова́тов люди́нов* (Хлівище Кіцм.).

ШУ́СТАТИ. 1. Прати, полоскати (про білизну). Заст., Кельм. *Шу́стай до́бри шма́тя, шоби́ відопра́лося* (Комарів Кельм.). 2. Сковзати. Кіцм. *Від дощу́ під нога́ми ста́ло пога́но, ду́жи шу́стає* (Борівці Кіцм.). 3. знев. Вивідувати, дізнаватися про щось, "винюхувати". Заст. *Всю́ди шу́стає цей Ваньцьо́, де ни посі́й, то уро́диси* (Боянчук Заст.).

ШУ́СТАТИСИ. Шастатися. Заст., Кіцм., Вижн. *Чьо ти тут шу́стаєсси?* (Витилівка Кіцм.). *Тут усіля́кі лю́ди шу́стаютси* (Оршівці Кіцм.).

ШУ́СТЕР, -тра, ч. Назва гри в карти. Глиб. *Нас є че́тверо, заграймо шу́стра* (Горбівці Глиб.).

ШУ́СТАКА, -и, ж., заст. 1. Десять копійок. Заст., Кіцм. *Дай йому́ на бомбо́ни шу́стку* (Прилипче Заст.). 2. Пучка. Стор. *Щі тре́ба до цего ва́рива і шу́стку со́ли, та й бу́ди смашне́* (Стара Жадова Стор.).

ШУ́ТА. Безрога (коза, вівця). Заст., Кіцм., Вижн. *Ко́зю-ко́зю, шу́та, до шо́пи* (Дорошівці Заст.). *Одна́ коза́ в нас шу́та, а дру́га – з рога́ми* (Киселів Кіцм.).

ШУ́ТЕР, -тру, ч. Щебінь. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Фунда́минт ро́биси з шу́тру* (Черепівка Глиб.). *На цу доро́гу зда́ло би си зо дві́ста фір шу́тру* (Вителівка Кіцм.).

ШУ́ТЕРИНКЕ, -ів, мн., бот. Сморчок звичайний. Marchella ascubula. Вижн. *Шу́теринке найпе́рші гриби́ веснов́* (Чорногузи Вижн.).

ШУ́ТКА, -и, ж., бот. 1. Пухнаста вербова брунька. Заст., Кіцм., Хот. *Вирба́ вже шу́тку пусти́ла* (Старосілля Кіцм.). 2. Вербова лозина з пухнатими бруньками. Заст., Кіцм., Хот. *Лю́ди вже поне́сли шу́тку з це́ркви* (Лужани Кіцм.). *У лу́зі мо́жиш нару́бати собі ці́лу в'є́зку шу́ток* (Ревна Заст.). 3. Остання передвеликодна неділя. Кіцм. *У нас кажут шуткова неділя, або шутка* (Суховерхів Кіцм.).

ШУТКО́ВИЙ. Прикм. до **ШУ́ТКА**. Хот. *Якра́з я ві́ломала прут шутко́вий для те́би, ба́чиш?* (Чепоноси Хот.).

ШУТРЕ́К, -а, ч. Круглий камінь. Заст. *Позбира́й навкру́г ха́ти шутре́ки* (Прилипче Заст.).

ШУТРО́ВАНИЙ. Посипаний щебенем. Заст., Глиб. *Цинтра́льна доро́га в нас шутро́вана* (Кадубівці Заст.).

ШУТРУВА́ТИ. Встеляти дорогу шутром. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов. *З ниді́лі вже бу́дут тут ко́ло нас шутрува́ти доро́гу* (Рідківці Нов.). *Вже ни бу́ди тако́го боло́та, бо доро́гу шутру́ют* (Верхні Станівці Кіцм.).

ШУ́ФЛЯ, -і, ж., **ШУ́ФЛЄ**, -і, ж. Совкова лопата. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Шу́фля у ко́ждого му́сит бу́ти в господа́рці* (Васловівці Заст.). ***П'єний як шу́фля**. Дуже п'яний. Глиб. *Прийшо́в сно́чі п'є́ний як шу́фля* (Горбівці Глиб.).

ШУ́ФЕЛЬКА, -и, ж. **ШУ́ФИЛЬКА**, -и, ж. **ШУ́ФІЛЬКА**, -и, ж. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Змен. від шуфля. *Ма́є таку́ зручну́ шу́фельку, шо нев лу́че зерно́ пирикида́ти, і пома́ло кида́є* (Мусорівка Заст.).

ШУФЛЯ́ДА, -и, ж. Чотирикутна (перев. висувна) коробка для зберігання дрібних речей в столі, шафі і т. ін. Заст., Кіцм., Стор., Вижн., Глиб. *Поклади́ пісьмо́ у шуфля́ду* (Малятниці Кіцм.).

ШУХ, -а, ч. Лінійна міра приблизно на чотири пальці. Вижн. *Солони́ну накла́в пацю́к на шух* (Карапчів Вижн.).

ШУША́, -і, ж. 1. Шосе. Хот. *Шос два ти́жні гони́ли нас на шушу́ сніг відкіда́ти* (Долиняни Хот.). 2. Засуха. Стор. *Цего ро́ку була́ шу́ша* (Снячів Стор.).

ШУША́ВА, -и, ж. Шлях, дорога. Глиб. *Ві́йдиш на шуша́ву та й спреш іку́с маши́ну* (Турятка Глиб.).

ШУ́ШВАЛЬОК, -а, ч. Суслик. Нов.

ШУ́ШЕРЕБНІ, -ень, мн. Вид грибів. Стор., Глиб. Див. **ШУ́ШЕРИБОК**.

ШУШИНИ́ЦІ, -иць, мн. 1. Сушня. Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот., Кельм., Глиб. *Аби́ був час, то є ш чо́го шушини́ц суши́ти* (Старосілля Кіцм.). 2. Компот. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *На сами́х шушини́цих до́вго ни протри́маєшси* (Глиниця Кіцм.).

ШУ́ШИРИБОК, -а, ч., бот. 1. Зморшок їстивний (Morchella esculanta). Глиб. *Після дощу́ кида́юцци шу́ширибки* (Турятка Глиб.). 2. Малі, неспілі ще качани кукурудзи. Глиб. *Шу́ширибкі кі́дайти окро́ми віт шу́льків* (Черепківці Глиб.).

ШУ́ШИРИНКИ, -ок, мн., бот. Зморшок конусовидний (Morchella lonicu). Кіцм. *Назбира́ла на прога́лині шу́ширинок* (Неполоківці Кіцм.).

ШУ́ШИРИПКЕ, -ів, мн., бот. Зморшок звичайний (Morchella esculanta). Див. **ШУ́ШИРИБОК**. Вижн. *Шу́ширипке – найпе́рші гриби́ весно́в* (Чорногузи Вижн.).

ШУ́ШЛИК, -а, ч., зоол. Ховрах. Хот., Кельм. *Скілько ті шу́шлики пиритру́блюют зе́рна, шо хвати́ло би на рік свині́ прогодува́ти* (Долиняни Хот.).

ШУ́ШЛИЧОК, -а, ч., змен. до **ШУ́ШЛИК**. Хот. *Я ви́дів шу́шличка в по́ли* (Білівці Хот.).

ШУШО́Н, -а, ч. **ШУШО́НИ**, -ів, мн. Див. **ШАШО́Н, ШАШО́НИ**. Кіцм., Глиб. *Наша ба́пка лиш шушо́ни лю́би вбува́ти, бо вони ду́жи ле́хкі* (Черепківці Глиб.).

Щ

ЩАВНИ́К, **ЩІВНИ́К**, -у, ч., бот. 1. Щавель їстівний (Rumex acetasa). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Як ве́рости щавни́к, то є ш чо́го роби́ти галу́шки́ і борш вари́ти* (Онут Заст.). *Го́лупці до́бри роби́ти з молоде́нького щівнику́* (Лукачівка Кельм.). 2. Щавель кінський (Rumex confertus Willa). Нов. *В нас на луца́рні зача́в рости́ щавни́к і тра́ба його́ повіко́пувати* (Чорнівка Нов.). 3. Бур'ян. Вижн. *Щавни́к ко́жного ро́ку віко́пуємо, а він знов росте́* (Чорногузи Вижн.).

ЩАЗА́ТИ. Побиватися, гинути за кимось. Кіцм. *Той па́рубок щаза́є за мойо́в ді́вчинов* (Хлівище Кіцм.).

ЩА́ЗНИК, -а, ч., заст. Чорт. Вижн., Стор. *Лю́ди ка́жут, шо ко́ло млина́ віхо́ди ща́зник* (Ясени Стор.). *Чо ска́чіш, як то́й ща́зник* (Карапчів Вижн.). *Сиди́ ти́хо, бо тибе́ вхо́пит ща́зник* (Чорногузи Вижн.).

ЩАЗУ́Н, -а, ч., лайл. Чорт. Стор. *Шо ти хо́диш си́рид но́чі, як той щазу́н* (Великий Кучурів Стор.).

ЩА́ПА, -и, ж., бот. Щепа. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *В цім ро́ці в ме́ни ду́жи фа́йно зароди́ла ща́па* (Борівці Кіцм.).

ЩА́СНИЙ, заст. Щасливий. Кіцм., Вижн., Стор. *Гла́вни у жі́тю́ бу́ти*

щасним, бо як нима́ щистя, то нічьо́ ни ми́ли (Великий Кучурів Стор.). ***Ни роди́си кра́сним, а роди́си ща́сним** (Стара Жадова Стор.).

ЩА́СНО, незм., заст. Щасливо. Заст. *Це нічо́, що пізно вві́йшли, коби́ ща́сно* (Баламутівка Заст.).

ЩА́СТА, незм., заст.. Часто. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. *Шос мій Їва́н ща́ста забіга́є до ва́шої, Пе́три, доч-ки́, ви́тко бу́дим свата́ми* (Ярівка Хот.). *Ти до ме́ни прихо́дь ща́ста, бо я кре́пко сла́ба* (Новоселиця Кельм.).

ЩЕБА́ТИ. Щипати, відщіпувати. Кіцм., Заст. *Горіхи пора́ уже́ щеба́ти* (Борівці Кіцм.).

ЩЕБИ́НА, -и, ж. Відходи після молотьби і віяння злакових. Глиб. *Мо-лоти́ли пшени́цю, та ку́пу щеби́ни нагорну́ли* (Турятка Глиб.).

ЩЕ́ЗЛИЙ. Чорт. Заст., Кіцм. *Він, віди́й, ма́є ще́злого, що дає́ йму ба-га́цтво* (Прилипче Заст.).

ЩЕ́ЗНИК, -а, ч. Див. **ЩА́ЗНИК**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. *То лиш ще́зник опівно́чі хо́ди* (Стара Жадова Стор.).

ЩЕНЄ́ТА, -єт, мн. Малі цуценята. Стор. *Дай щенє́там тро́хи молока́* (Старі Бросківці Стор.).

ЩЕХНУ́ТИ. Зламати. Вижн. *Коро́-ві ріг щехну́ли* (Нижні Лукавці Вижн.).

ЩИБА́ТИ. Збивати. Заст., Хот. *Наш горіх вже пошти́ дозрів, тра́ба би щиба́ти* (Ярівка Хот.).

ЩИБИ́НА, -и, ж. Див. **ЩЕБИ́НА**. Глиб.

ЩИ́БНУТИ. 1. Збити. Заст. *Щи́бни мині́ пару́ грушо́к, аби́ мав шо взє́ти в по́ли* (Дорошівці Заст.). 2. Розбивати пальці на ногах до крові. Заст., Кіцм. *Щи́бнув вели́кий па́лиц, шо аж ко́ло се́рці мло́сно* (Борівці Кіцм.).

ЩИНЯ́ТО, -и, с. Щеня. Сок. *Нима́ дес на́шого щиняти* (Романківці Сок.).

ЩИ́ПАВКА, -и, ж. 1. Назва риби. Заст., Нов. *Щипавки́ сидя́ дес в камі́ню* (Онут Заст.). 2. Прищепка (для білизни). *Тра́ба щипавками причі́пити пране́, щоб ни здув ві́тир* (Стара Жадова Стор.).

ЩИРИ́ЦА, ЩИРИ́ЦЄ, -і, ж., бот. (Amaranthus L.) Щириця. Заст., Кіцм., Вижн., Нов., Хот., Кельм. *Щири́ца росте́ в города́х, а́ли найбі́льши по по́лю* (Подвір'ївка Кельм.).

ЩИ́ТАНИЙ. Рахований. Хот., Кельм., Сок. *Ва́ню, аби́с ни брав ці горі́хи, бо вони́ щи́тані, я тубі́ дам дру́гих* (Ярівка Хот.).

ЩИТА́ТИ. 1. Рахувати. Глиб., Хот. *Наш мали́й вже знає щита́ти до де́-сіть* (Ярівка Хот.). 2. Вважати. Глиб., Кельм. *Мо́жна щита́ти, що почина́-їтца са́пане* (Бузовиця Кельм.). *За ко́го ти мине́ щита́єш?* (Горбівці Глиб.).

ЩИТИВО́Д, -а, ч. Рахівник. Хот., Кельм. *Щитиво́д вже вирну́вса с Ке́льменців, мав шос там роби́ти* (Кельменці Кельм.).

ЩИТИ́НА, -и, ж., заст. Сорт зимових яблук. Хот., Сок. *В нас в горо́ді є я́блука зиле́на щити́на* (Бі-лівці Хот.).

ЩИТОВО́Д, -а, ч. Див. **ЩИТИ-ВО́Д**. Хот. *Роби́в в колхо́зі щито-во́дом, а типе́р стари́й – на пе́нції* (Недобоївці Хот.).

ЩІ́ВНИК, -у, ч., заст. Див. **ЩА́В-НИК**. Заст., Вижн., Хот., Кельм. *Як нима́ капу́сти, то до́бри галушки́ й з щі́внику зроби́ти* (Грозинці Хот.).

ЩІНЮ́К, -а, ч. 1. Молодий песик. Хот. *Прині́с субі́ щінюка́ с то́ку, бо зле бис пса ко́ло ха́ти* (Ярівка Хот.). 2. знев. Дуже вертлявий хлопець-підлі-ток. Кіцм. *Щіню́к нічо́ ни дає роби́ти, лиш заважа́є* (Киселів Кіцм.).

ЩІ́ПАВКА, -и, ж. Див. **ЩИ́ПАВ-КА**. Нов.

ЩІПА́ТИ, заст. Розколювати на поліна. Глиб. *Робо́та для те́би найде́си, тра́ба дро́ва щіпа́ти і в гра́жди попрє́тати* (Горбівці Глиб.).

ЩІПЕ́Ц, -а, ч. **ЩІ́ПЦІ**, -ів, мн., заст. Прищепка. Кельм. *Дай щіпці, най праня́ приче́плю* (Комарів Кельм.).

ЩІ́СТЯ, -я, с. **ЩІ́СТЄ**, -я, с. Щастя. Заст., Кіцм. *Нима́ щістя, та ни тра́ба й днів* (Ошихліби Кіцм.).

ЩІТА́ТИ. Див. **ЩИТА́ТИ** 1, 2. (Глиб.).

ЩІТКАНЦІ́, -ів, мн., заст. Сліди, залишені від щітки. Вижн. *Цей рас я пога́но побіли́ла, бо лиши́лиси щітканці́* (Чорногузи Вижн.).

ЩІТКА́ТИЙ. Помітні сліди щітки на стелі, стінах. Заст., Кіцм. *Розводи́ вапно́ густе́нько, аби́ ни була́ щітка́та сте́ля* (Киселів Кіцм.).

***Щітки́ зна́ти**. Кіцм. *Пога́но ти забіли́ла, бо диви́са, як щітки́ зна́ти* (Лашківці Кіцм.).

ЩІТКУВА́ТИ. Білити. Сок. *Щіткуй припі́чкі, ни сиди́* (Вітрянка Сок.).

ЩО́БЛИК, -а, ч., заст. Кілок. Сок. *Ви́сипуй будз на лі́ску, по ній поби́ті що́блики, я сливки́ суши́в* (Романківці Сок.).

ЩОВБ, -а, ч., заст. Хот., Кельм. 1. Горб. *Скрізь ще сніг лижи́т, а на що́вбі вже трава́ зилиніє* (Рашків Хот.). 2. Вершина гори, поросла лісом. Хот. *Як ві́лізу на щовб, то всьо сило́ ба́чу* (Пригородка Хот.).

ЩО́ВНИК, -а, ч. Див. **ЩА́ВНИК**. Хот. *Наш що́вник зиле́ний, а кінський лиш чирво́ний бува́є* (Долиняни Хот.).

ЩО́ВНИКОВИЙ. Прикм. до **ЩО́ВНИК**. Хот. *З що́вникових листків ма́ма ча́сто ро́би го́лупці* (Пригородка Хот.).

ЩОРСА́К, -а, ч. Лікарська рослина. Нов. *До́бри лице́ ми́ти щорсако́м* (Зелений Гай Нов.).

ЩОТ, -у, ч., заст. Рахунок. Кельм. *Ану́ сіда́й, підоб'є́м щот з тобо́ю* (Комарівці Кельм.).

ЩО́ТИ, -ів, мн., заст. Рахівниця. Глиб., Кельм. *Зра́зу на що́тах пома́ло рахува́ла, а типе́р навчи́ласи* (Горбівці Глиб.). *Я вам гро́ші пощита́ю і биз що́тів* (Подвір'їівка Кельм.).

ЩО́ТЧІК, -а, ч., заст. Лічильник. Глиб. *На що́тчіку ви́дко, кі́лько кілова́т нагорі́ло* (Горбівці Глиб.).

ЩУБЕ́Й, -я, ч. Див. **ШТУБЕ́Й** 1. Сок. *Диви́са ко́ло щубе́я* (Ломачинці Сок.).

ЩУ́ПАНЦІ, -ів., мн., кул. Страва з борошна. Стор. *Мій мали́й ду́жи лю́би ї́сти щу́панкі з молоко́м* (Стара Жадова Стор.).

ЩУПЛА́ВИЙ. Непоказний. Заст., Кіцм. *Цей хло́пиц хоч щупла́вий, али́ си́лу ма́є до́бру* (Баламутівка Заст.). *Таки́й той хло́пиц щупла́вий, а вже же́ниси* (Ржавинці Заст.).

Ю

Ю́БКА, -и, ж. Спідниця, пошита з чотирьох чи шести клинів. Заг. *Де коли́с ходи́ли у ю́бках? Бу́ли спідни́ці широ́кі ше й з фа́лдами* (Борівці Кіцм.).

Ю́БОЧКА, -и, ж., зм. до **Ю́БКА**. Заг. *Ві́ший дити́ні ю́бочку* (Борівці Кіцм.).

Ю́БРИК, -а, ч. Кольоровий олівець. Сок., Кельм. *Ма́мо, да́йте рубля́, най собі́ ку́плю ю́брики* (Новоселиця Кельм.).

ЮБЧИ́НА, -и, ж. Спідничина. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм. *Ма́ю типе́р бага́то рі́зних пла́тів, спідниців, али́ са́ми май дорога́ та юбчи́на, що коли́с шши́ла мені́ ма́ма* (Малинці Хот.).

ЮГНУ́ТИ. Шмигнути, втекти, зникнути. Заст., Кіцм., Глиб. *Нарвали повні пазухи яблук і лиш югнули через паркан, навіть ни впізнала нікого* (Горбівці Глиб.).

Ю́ДА[1], -и, ч., заст., рідк. Єврей. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *На цім місци колис була хата, тут жили юди, мали свій склеп, гендлювали* (Южинець Кіцм.).

Ю́ДА[2], -и, ч. Підбурювач. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Тесть чоловік добрий, а теща – то страшна юда, лиш на сварку робит* (Гаврилівці Кіцм.).

Ю́ДИТИ. Підбурювати, наговорювати, розпалювати ворожнечу. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот., Кельм. *Молоді ни будут жити разом, бо стара лиш юди його та й юди* (Чорнівка Нов.). *Старі юдя, а він дурний віри та й зо мнов сваритси* (Слобідка Глиб.).

Ю́ДЖЕНИЙ. Той, якому наговорюють на когось. Заст., Кіцм. *Як мій чоловік приходи від свої мами юдженний, то биз сварки у нас ни обходиси* (Ошихліби Кіцм.).

Ю́ДЖЕНЯ, -я, с. Підбурювання. Заст., Кіцм. *Якби ни було збоку юдженя, то молоді жили би добре* (Борівці Кіцм.).

ЮЖ, присл., частка, заст., рідк. Заст., Кіцм. *Юж біжи до баби і принеси рідке сито* (Лашківка Кіцм.). *Най юж буди, пані, як ви кажете* (Садгора).

ЮЛЬ, -я, ч., заст. Липень. Заг. *П'єтого юля буди Нуцьови два рокі* (Горбівці Глиб.). *У юлю наша грушка починає зріти* (Чепоноси Хот.).

Ю́НИЙ, **Ю́НІЙ**, -я, заст. Див. Юнь. Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *Увес юний мурували хату у Николая* (Горбівці Глиб.). *На юнія уже всьо має бути вісапане* (Малинці Хот.).

ЮНЬ, -я, ч., заст. Червень. Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. *У юню ягоди вже будут здрілі* (Ярівка Хот.). *Кончи моя дівчина сесію в юню і приїде додому* (Козиряни Кельм.).

ЮПИ́ДНИК, -а, ч., згруб. Бешкетник. Глиб. *Іди мой юпиднику, спирид мене* (Турятка Глиб.).

Ю́ПКА, -и, ж. Спідниця. Нов., Хот., Кельм. *Такі ці дівки гиткі, шиют такі шпетні юпки, що опстало кругом, як мішок* (Недобоївці Хот.).

ЮРА́, -и, ж. Коров'яча сеча. Заст. *У кождого господаря в стайни коло корови с віцементувана яма, куда стікає юра, її вічерпуют і віливают на город* (Чуньків Заст.).

Ю́РГАН, -а, ч., іхт. В'юн. Глиб. *Я страшно боявси змалку юрганів* (Турятка Глиб.).

Ю́РҐАТИ, знев., згруб. 1. Набридати, докучати. Стор. *Ни юрґай мене, видиш, що й так нима гроший, а ти ші хочеш йкіс дурниці купувати* (Великий Кучурів Стор.). 2. Розгрібати, копирсатися в чомусь. Заст., Кіцм. *Ни юрґай кілько той вогонь у шпарґаті, бо погасиш* (Давидівці Кіцм.).

Ю́РИТИ. заст. Виходити. Заст., Кіцм. *А турок уздрів, що баба сховаласи з внуком в печи, та й каже: юр баба з п'єца* (Борівці Кіцм.).

Ю́СОМ, незм. Юзом. Заст., Кіцм. *Ади, чос стало му нидобре, і він юсом лиш покотивси на землю* (Малятинці Кіцм.).

Ю́СЬКАТИ. Надмірно пестити. Заст., Кіцм. *Ни юськай так дитину, бо нічо з неї ни буде* (Ставчани Кіцм.).

Ю́ХКАТИ, обр., заст. Ухкати, вигукувати ух на весіллі під час танцю. Заст., Кіцм. *Так ніхто не вміє юхкати на весілю, як Сандо Маріцин* (Киселів Кіцм.).

Я

Я́БЕДА, -и, ж. Людина, яка видає якусь таємницю на іншу людину. Заст. Кіцм. *Ніц ни говори при ці Марії, бо вона страшна ябеда, завтра всьо вікаже* (Борівці Кіцм.).

ЯБЕДНИК, -а, ч. Див. ябеда. Хот. Кельм., Сок. *Тихо, бо ябедник іде. вчує, шо говориш, і донесе на тебе* (Бочківці Хот.).

ЯБІДА, -и, ж. Див. **ЯБЕДА**. Стор., Глиб. *Я не хочу вогорити з тою ябідою, бо всьо пирикаже, донесе* (Великий Кучурів Стор).

ЯБКО, -а, с., дит. Яблучко. Заст., Кіцм., Стор. *Ни плач, Настуню, баба даст тобі ябко* (Южинець Кіцм.).

ЯБОЧКА, -а, с. Яблучко. Стор., Глиб. *Ади йке файне ябочко впало, йди бири й гамай* (Снячів Стор.)

ЯБЛІНКА, -и, ж. Яблуня. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Солодка яблінка цего року не цвила* (Юрківці Заст.).

ЯБЛУКО, -а, ч, мед. Кадик. Заст., Кіцм. *У Івана на шиї таке яблуко велике віпирас* (Берегомет Кіцм.).

ЯБЛУЧКО, -а, ч. Пестливо-зменшене до яблуко. Заст., Кіцм. *Хлопчик ще малий, а на шийці вже яблучко видко* (Онут Заст.).

ЯГОДИ, -ів, мн., бот. 1. Суниці лісові. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот., Сок. *Ходилам у ліс і ні одної здрілої ягоди ни найшла, лиш самий зилинец* (Клішківці Хот.). *Лісові ягоди – то дуже добре лікарство* (Хлівище Кіцм.). 2. Полуниці. Заст., Кіцм. *Цеї осени файно обробила свої ягоди, я маю їх двох сортів – рані і пізні* (Лашківка Кіцм.).

ЯГЛУША, - і, ж. бот. Сорго звичайне. Кіцм. *Яглуша подібна до проса, найкь таке насіні має, як просо, а з стебіл його роб'я віники* (Іванківці Кіцм.).

ЯГНЕТНИК, -а, ч. рідк. Пастух. Кельм. *Її дід був усьо житя ягнетником* (Перківці Кельм.).

ЯЄЧНИК, -а, ч, бот. Моховик трещинуватий. Хот. *Повно в лісі яєчників появилоса, лиш збирай* (Ставчани Хот.).

ЯЄШНИК, -а, ч., бот. Їстівний гриб жовтого кольору, лисичка. Хот. *По дощеви дуже швидко ростут яєшники* (Орестівка Хот.).

ЯЄШНИЦА, -і, ж., кул. Яєчня. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *На обід зварю борщ і яєшницу* (Горбівці Глиб.).

ЯЄШНИЧЬКА, -и, ж., бот. Чина лучна. Вижн. *Яєшничька від серця добра* (Чорногузи Вижн.).

ЯЗВА[1], -и, ж. Зла, сердита людина. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. *Як той Василь бідний жия з тов язвов* (Киселів Кіцм.).

ЯЗВА[2], -и, ж. Яр, глибока, довга западина з стрімкими берегами. Вижн. *Ни гони пасти отару коло тої язви, бо шє можут туда впасти вівці* (Чорногузи Вижн.).

ЯЗИК, -а, ч. 1.Підгейстер, металева петля на передньому кінці розвори, в яку заходить шворінь. Заст., Кіцм., Стор. *Нема зариз як їхати, бо тріснув язик, мушу робити другий* (Кадубівці Заст.). 2. ткацьк. Мечик. Кельм. *Язик має бути дуже гладеньким, аби не зачіпав нитки, коли тчеш* (Іванівці Кельм.).

ЯЗУК,-а, ч. В'яз. Стор. *Пропри дорогу, як їхати га Снячів, росте оден язук* (Великий Кучурів Стор.).

ЯЙО, -а, с., дит. Яйце. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Дитина зараз буде їсти яйо* (Клішківці Хот.).

ЯЙКО, -а, с., дит. Яйце. Заст., Кіцм., Глиб. *Чорна курочка тобі знесла яйко* (Старий Вовчинець Глиб.).

ЯКІ , -и, ж. Жіночий верхній одяг з грубого сукна. Стор. *Тепер рідко хто носит яку, уже ни модно* (Стара Жадова Стор.).

ЯКІС. Як. Заст. *Якіс ти мені уже надоїв за ці три дни* (Прилипче Заст.).

ЯКОС, незм. Нещодавно, кілька днів тому. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Якос до лавки при-возили обув* (Ставчани Хот.).

ЯЛАТВА, -и, ж. заст. Товста балка, що є основою дерев'яної стіни. Заст. *У хатах з дерива мусіла бути ялатва, бо на ні трималаси скіна* (Кадубівці Заст.)

ЯЛИТИ. Личити, пасувати. Нов., Хот. *Ца фустка тобі ни ялит* (Ставчани Хот.).

ЯЛИЦЯ, -і, ж. Хвоя Нов. *Під цев ялинов повно ялиці нападало* (Топорівці Нов.).

ЯЛИЧКА, -и, ж. 1. Новорічна ялинка. Кіцм., Сок., Кельм. *Дуже файна*

яличка цего року в школі на Новий рік (Сокиряни). 2. обр. Прикрашене квітами деревце на весіллі. Вижн. *Яличку готуют ше до того, єк мают шити молоді вінок* (Бережниця Вижн.). 3. зменш.-пестл. до ялина.

ЯЛІВКА, -и, ж. Безплідна корова. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. *Мусіли продати ту корову молоду, бо вона ялівка, а стару лишили* (Бочківці Хот.).

ЯЛОВА, прикм. Безплідна. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Це не добре, як корова ялова, бо си ни доїт* (Шубранець, Заст.).

ЯЛОВИЦА, -і, ж. Див. **ЯЛІВКА**. Заст., Вижн. *Продали свою яловицу на мнясо, бо шо з неї, як вона ни доїтси* (Зеленів Кіцм.).

ЯЛОХА, -и, ж. Див. **ЯЛІВКА**. Кіцм., Глиб., Хот. *Їм лишилоса одне – здати ялоху на бойню* (Клішківці Хот.).

ЯМА, -и, ж. 1. Землянка, житло, викопане в землі без горища з глиняним одно- або двосхилим дахом, яке іноді виступає над поверхнею. Хот. *Колис в ямах жили взимі цигани, а літом – у шатрі* (Рукшин Хот.). 2. заст. Примітивна шахта для добування нафти. Заст. *Ше давно мій прадід робив у ямах в Галіції, там діставали нафту* (Кадубівці Заст.). 3. Вибоїна на дорозі. Заст., Кіцм. *У нашім силі лиш гостинец рівний, а решта вулиці всі в ямах* (Берегомет Кіцм.). 4. Підвал, зроблений на подвір'ї чи городі. Хот. *Колис яму робили з дерива, а зараз з каміня* (Перебиківці Хот.).

ЯМКА, -и, ж. Здухвина, місце у верхній частині тіла тварини між ребрами і черевом. Заст., Кіцм., Стор., Нов. *Як у корови або кози ямка повна, то вона добре напаслаcи, не голодна* (Шубранець Заст.).

ЯМКИ, -ок, мн. Вічка у картоплині, невеличкі заглиблення, звідки з'являються весною паростки. Заст., Кіцм., Хот. *На садженя вібираєм картошку не велику, але таку, аби мала ямки, шоби файно родила* (Клішківці Хот.).

ЯР, **ЯРУ**[1], ч. Широка борозна, утворена посеред ниви, якщо її орали від країв. Нов., Хот. *Цего року тракто-ром орала город, та посередині маю яр, мушу загортати* (Ширівці Хот.).

ЯР, **ЯРУ**[2], ч., заст. Ярина. Заст., Кіцм. *Добре, шо пішли доці, то адіт як файно зеленіє яр* (Кадубівці Заст.).

ЯР, **ЯРУ**[3], ч., рідк. Весна. Кіцм. *Настане яр, то всі підут у поле* (Валява Кіцм.).

ЯРЕМ, -у, ч., заст. Пристрій для запрягання волів, ярмо. Вижн., Кельм. *Колис волами возили, ворали, то мали і ярем, бо це була упряж для волів* (Перківці Кельм.).

ЯРИЙ[1]. Весняний. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Дуже добре, шо пішов ярий дощ, то буде всьо рости* (Валява Кіцм.).

ЯРИЙ[2]. Безостий. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. *Яру пшиницу я колис сіяла, виділа, яка вона, а яре жито виджу перший раз, це наш сілский фермер дес дістав такого насіня* (Рукшин Хот.).

ЯРИЙ[3]. Дуже яскравий. Кельм., Сок. *Купила собі яру спідницу* (Ленківці Кельм.).

ЯРИНА, -и, ж. 1. Злакові (ячмінь та пшениця), що висіваються лише весною. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. *По майскім дощи в ріст пішла ярина* (Бочківці Хот.). 2. Городина. заст. *Цу землю лишили під ярину – бурак, моркву, петрушку* (Кадубівці Заст.).

ЯРКА[1], -и, ж. Ялова вівця. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Ота вівца дуже файна і сита, має файну густу вовну, бо вона ярка, не родила ягнят* (Рідківці Нов.).

ЯРКА[2], -и, ж. Неврівноважена, несерйозна жінка, не постійна в шлюбі. Заст., Кіцм., Стор. *Іванова Марія – то кручена ярка, сигодни з чоловіком своїм, а завтра – з другим, третим* (Хливище Кіцм.).

ЯРКИ, -ів, мн. Рівчаки, рівчики. Нов., Хот. *Як пішов дощ, то на тім поли, шо на горбі такі ярки поробилиса* (Рухотин Хот.). *Пороби ярки межи грядками, аби мала куда вода стікати, як піде дощ* (Топорівці Нов.).

ЯРМИНА, -и, ж. Підгорля у великої рогатої худоби. Заст., Кіцм. *Як худоба добре ґудована, то в неї під шийов файна ярмина* (Зеленів Кіцм.).

ЯРМО, -а, с. Дві міцні балки, на яких лежить нижній млиновий камінь. Стор., Хот. *Так у кождім млині маєса, шо спідний камінь лежит на ярмі* (Рукшин Хот.).

ЯРМУРКА, -и, ж. Капелюх з вузькими крисами. Заст., Кіцм. *Ярмурки тепер уже не нося, та їх зариз і нема, ше мій прадід носив ярмурку* (Бабин Заст.).

ЯРОВІЗАЦІЯ, -ї, ж., с.г. Культивація. Кельм., Сок. *Ше не на всім полю провели яровізацію* (Волошкове Сок.).

ЯРУВАТИ. с.г. Веснувати, виконувати весняні сільськогосподарські роботи. Кельм., Сок. *Ше роботи повно, бо люди лиш почали ярувати, як пригріло сонечко* (Сокиряни).

ЯРУГА, -и, ж. Старе русло річки. Кельм., Сок. *Ця яруга гет заросла, діти тут худобу пасут, а ріка собі нове мєсто найшла* (Ленківці Кельм.).

ЯРЬ, -і, ж., заст., рідк. Весна. Стор., Глиб. *Настала файна ярь, на поли та на городах добри робити, такої ярі теплої давно ни було* (Банилів-Підгірний Стор.).

ЯСЕН, -а, ч., бот., рідк. 1. Тополя чорна (Populus nigra). Кіцм. *У нас тополю ще називают ясеном* (Неполоківці Кіцм.). 2. Ясен. заг.

ЯСИК, -а, ч. Маленька подушечка, часто оздоблена вишивкою. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. *Лишилоси пірі, шом робила подушки, та зробила собі кілька ясиків* (Хливище Кіцм.). *Поклади малому ясик під голову, най ни спит на голі дошці* (Стара Жадова Стор.). *Вішила собі файний ясик* (Старий Вовчинець Глиб.). *Ни траба мені великої подушки, дай ясик, та най я йду спати* (Чортория Кіцм.).

ЯСИНЕЦЬ, -нця, ч., бот. Золототисячник. Кельм., Сок. (Cruthaca centavium). *Щоб добре їли, нам давали пити настій з ясинця* (Ломачинці Сок.).

ЯСНІВКА, -и, ж., бот. Глуха кропива (Urtica). Кіцм. *Яснівку мож легко узмити в руки – вона не жслитси* (Шишківці Кіцм.).

ЯСПЕДА, -и, ж. Зла людина. Заст., Кіцм. *Має жінку яспеду тай терпит* (Киселів Кіцм.).

ЯХАН, -а, ч. Перемет, снасть з гачками, яку ставлять поперек течії річки. Кіцм., Кельм. *На тому місці у ріці не можна ставити яхана, заборонили* (Іванівці Кельм.).

ЯЧЕЙКА, -и, ж., бдж. Комірка з воску у стільнику бджіл. Кіцм. *Мід вібирают тогди, коли всі ячейки повні* (Берегомет Кіцм.).

ЯЧМЕНЕЦ, -нцу, ч., мед. Гостре гнійне запалення волосяного мішечка вії і сальної залози краю повіки, ячмінь. Нов., Хот. *Простудив очі і теперка вікінув ячменец* (Бочківці Хот.).

ЯЧМЕНИЩЕ, -а, с. Поле, з якого зібрано ячмінь. Заст., Глиб., Нов. *На той рік на ячменищі посієм бурак* (Кадубівці Заст.).

ЯЧМІННИЦА, -і, ж. Ячмінна солома. Кіцм. *Ячмінницу рубаю на січку, парю, додаю ґрісу і даю корові* (Лашківка Кіцм.).

ЯЧМІНКА, -и, ж. 1. Поле, де ріс ячмінь. Див. **ЯЧМЕНИЩЕ**. Кіцм., Хот. *Гони худобу на ячмінку, там с шо пасти* (Замостя Вижн.). 2. Ячмінна крупа, борошно. Стор. *Купила мішок ячмінки, буду варити кашу для поросят* (Сторожинець).

ЯШКА, -и, ж., бот. Капуста, що не утворила головку. Кіцм. *В мене яшка пожовкла на городі* (Берегомет Кіцм.).

ЯШНИК, -а, ч., бот. Гриб заячий, або каштановий (Gyroporus castaneus). Нов., Хот. *У тополях, недалеко зрубу цего року такі яшники!* (Рідківці Нов.).

ЯЩИК, -а, ч. 1. Верхня частина воза. Вижн. *Вже ящик у возі заслабий, буду лагодити* (Бережниця Вижн.). 2. Мучник, короб, куди надходить змелене борошно. Хот. *Лиш засипали зерно і мука посипаласа у ящик* (Бочківці Хот.).

ЯЩУРКА, -и, ж. Ящірка. Заст., Кіцм., Стор., Хот. *Ни йди туда, бо там водяса ящурки* (Малинці Хот.).

ЯЯШНИК, -а, ч., бот. Гриб заячий, або каштановий. Див. **ЯШНИК**. Заст. *Яяшники дуже смашні з сметанов* (Прилипче Заст.).

ЗМІСТ

Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 891 від 08.04.2002 р.

Підписано до друку 2.06.2005. Формат 60x84/8
Папір офсетний. Друк офсетний. Умов. друк. арк. 75,27
Обл.-вид. арк. 80,94 Зам. 047-п. Тираж 500.
Друкарня видавництва “Рута” Чернівецького національного університету
58012, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2.